

BBL NAZ.

Vitt. Emanuele III

RACCOLTA
VILLAROSA

G

115

NAPOLI

605863

Rec. Ill. G, 1156

**CONTROVERSIARVM
FORENSIVM
IVRIS COMMVNIS
ET REGNI NEAPOLITANI**
Cum definitionibus Supremorum Tribunalium
CENTVRIA SECVNDA.

AVCTORE

**DON FRANCISCO MERLINO
PIGNATELLO**

SACRAE MILITIAE DIVI IACOBI EQVITE,

In Sacro Iustitiz eiusdem Regni Consilio Regio Consiliario.
Regiz Camerę Przidente, & Regni Secretario,
Nuper Supremi Italiz Senatus Regente.

*Adiecto triplici Indice, Argumentorum scilicet omnium Contraversiarum, eorum Notabilium,
necnon Legum, & Doctorem auctoritatum nouiter explicatarum.*



SVPERIORVM PERMISSV.

ET PRIVILEGIO REGALI

EXPENSIS FRANCISCI BALSAMI.

NEAPOLI, Excudebat Honorarius Sanius. MDCXXXV.

Bibliotheca de Pisa - Caj. 125-





ILLVSTRISSIMO, & EXCELLENTISSIMO PRINCIPI
D. IOANNI ALPHONSO
HENRIQUEZ DE CABRERA
MAGNO CASTELLÆ ADMIRATO, DVCI MEDINAE
DE RIOSECCO, &c.

IN REGNO NEAPOLITANO PROREGI, &
CAPITANEO GENERALI.



D. FRANCISCVS MERLINVS PIGNATELLVS.



Uter grauissimas meorum munerum curas, quæ totum vsurpant hominem ac fatigant, debeat & calamo satisfacere, Excellentissime Princeps. Si illi parcerem, mihi quidem tanquam magni reo piaculi non parceret ipse: & argueret me incuria, licet plurimis curæ negotijs occupatum. Ergo apud Palladem studiosam relaxemus animos, quos eadem togata contraxit. Iuuet nocturno sub silentio recensere scribendo: quæ interdum clamorosa nimis fora strepuere. Etiam cum honestè est otia dum, oportet non penitus desidere. Hæc debent esse bono Iudice otia digna, nempe dissidentibus recta ferre iudicia, & eadè litteris commendata transmittere posteritati: ut qui pendulus iudicio hæret suo, tutus adhæreat alieno, cuius probata peritia potest omnibus præluere. Et sanè qui ad rerum gubernacula publicarum nascitur, sibi non debet viuere, sed studere Principi-

pum voluntati, populorum commodis, & famæ suæ. Enimvero quando dirimimus litigia, dissidentibus tribuimus, si iusti esse volumus, singulis sua: cum autem dirempta litterarum monumento committimus, si humani esse volumus, largimur nostra. Collegi ergo alteram hanc centuriam forensium controuersiarum, ad iustissimam supremorum tribunalium trutinam libratarum, par esse censes. ut quæ Doctorum virorum ingenia, siue parientia; siue obstetricantia protulerunt in lucem, turpis obliuio non funeraret. Ad quid Rotas etiam nostras instabilis vsurpet fortuna? Illas inquam, quæ sua peritia possunt ventura sæcula efficere fortunata. Hæc ego Excellentiæ tuæ, velut Oceano guttâ muneranda duxi. Scio equidem non posse hæc centum munuscula innumera tua merita cœquare: attamen æquum erit, si minus æquale munus; quia nec potes exigere paria qui maior es omnibus, id coronato præferente leone, quo notaris. Parum enim est tuo fecundo Regum sanguini Proregem agere, cuius Atai egerunt Reges. lætent alij è Regum familia prodijisse, nã tu ipsas Regum familias antiquitus protulisti. Possunt à te abesse regna, quæ ad volubile fortunæ orbitam alligata modò surgunt, modò ruunt, nunquam stant; nequeunt autem abesse regni merita, in amplitudine virtutis tuæ firmissimè stabilita. Nonnè Regij pectoris facinus fuit, nutu non ferro effrænem potentum cohibere licentiam, iam longè latèque debacchantem, eorum parcendo sanguini, non errori, quia leo vel dormiens non conuiuet. Oh quàm prudens, quàm peritus Siculi freti fuisti Naclerus, qui viciasti Scyllam, non incidens in Charybdim, medium semper virtutis tenens, & non particeps extremorum; recta tendens è Trinacria Neapoli; quamquã excedens è Triquetro meruisses Orbem. Hinc te Parthenope diù cupito fruitur felix, quia teneræ Virginij faustus est leo: illi Virgini quæ integritate nunquam maculata alienos nescit amores, fidelissima permanens Regi suo. Verè è superis fluxit iste leo, qui secum Virginem alteram, Astræam traxit, quæ diù aberat à nostro solo, non tam fugiens quàm fugata. Hæc inaudito miraculo tibi nupsit, perpetuò Virgo, sed nō sterilis; illibata, sed fecunda: quin casta manens in castris tuis, innumera parit honoris pignora. Fluat nunc hilaris Sebethus noster, & læto murmure sibi ipsi plaudat, nam iterum di-

diuite ludit in vnda, qui penè paruo in latice flebat potius,
quàm fluebat; factus miser è fluuio torrēs, natus exterorum poti-
us explere sitim, quàm natua germina irrigare. Nunc cōtra opē
tua, imo opibus tuis Sebetho peruius factus est Iberus, Tagique
puluere locuples est. Hoc debet tibi Regale patrimonium, quod
factum est auctius te auctore, exterritis lupis à tuo Leone, vorā-
tibus illud ingluuie nunquam explenda. Facta imperterrita no-
stra Siren iuxta tuum Leonem ridet Otomanicā terriculamēta,
& irrita faciet Thracum iacula iam parata. Nunc tui Leonis ru-
gitu freta cantu poteris vel cælo Turcicam deducere ad Stygē
lunam, deque luna Persephonem facere; quæ nisi contenta sit in
suis saltibus Dianam agere, alias arcu venando feras; veniet nimi-
rum Regij vngulis laceranda Leonis. Quantum præstat splendo-
re tui Leonis iuba, illius lunæ iūbari? Hęc enini vt esset pulcra,
detraxit sibi; nam vt tolleret maculas, se fecit cornutā, & de tri-
formi informem. Pallebit magis apud integeri imū Leonem tuū
dimidiatum illud sidus, imo rubebit etiam, scilicet aut vertendū
in sanguinem ferro tuo, aut in pudorem claritate tua; quia ipsum
cū crescit, abundat fardibus; cū decrescit, cornibus. Sed
in his deficiis à leone (at ad laudis excessum,) quia nec terroris
flamma, nec gallo. Illius extinxisti in Ætna lasciuem, idem fa-
cturus in nostro Veseuo: huius fregisti in prælio cristam. Accer-
serem testem (nisi fugeret adhuc) Principem illum à Condē,
exercitus gallici Primipilum. Hūc enim Hispaniæ regnis insul-
tantem, & penè epinicia de mox vastāda arce Fonte Rabi medi-
tantē, coëgisti victū terga tibi vertere, & auolare. Impulisti illū
vitę perfugiū querere nando, quia te insectāte terræ habuit cari-
tatē. Sicq; vno in gurgite & spem inimici, & Hispaniæ pericula
suffocasti. Et quoniā tāta Galli sitis vno nō poterat extingui Fō-
te, curasti toto Oceano temperandam. Indignus sanè soliditate
Hispana, in amica inconstantia inuenit asylum. Hoc egisti, Ad-
mirate, mirum, nempe vt in ipso maris æstu gallica furia defer-
ueret. Fugiebat infelix suppressa voce Gallus, & muto piscium
gregi se lociauit. Sed quid inquam infelix? imo fortunatus; (&
debet tibi plurimum, licet brutis elinguibus aggregatus neque-
at tibi gratias agere) factus scilicet de gallo Delphinus. Sed ne-
scio quā vrbane, & ad morē patriæ egit tecum Princeps Gal-
lus,

claritas qua provenit à natura, quamvis nobilioris materiæ supra omnium æstima-
tionem nascatur. Igitur ad verum honorem assequendum, inter virtutis labores af-
siduè versatus auctor noster, nunc inter tenebras Pauli I. C. ad lucem responsum
eius aspirans, nunc ad cacumina ingenij Papiniani impiger ascendens, nunc è pro-
funda Iuliani phrasi in planitiem verborum Ulpiani devenies, monstra magnarum am-
biguitatum plerumque domans, cum larvis sæpe colluctans, peregrè, ut ita dicam,
proficiens per vastissimos Iurisprudenter campos, tandem in templo Virtutis est
& Honoris, nullaquè in re profanus eternum agens inter hæc sana. Ita
fulgorem stirpis literarum radijs obumbravit, vicit decorem sanguinis in-
genij claritate, coruscantem familia sua lampadem serenitate virtutum tran-
scendit, reddidit se studendo origini, reddidit se natalibus lectione præstantio-
rem. Nature lucem subar actionis ostendat, sed multiplicavit nobilitate Iurisperu-
dentie parentum titulos, adauxit eruditione decora maiorum, nihil enim scientia di-
gnitate præstantius, nihil homine dignius, nihil magis expetendum. Proinde lector
quod optimo consilio factum est commendes, edstoque fruaris opere; controuersiarum
forensium altera cæturia: priori germana, sed eruditione grandior; n qua difficilior,
& nobiliores iuris cõmunis, & municipalis quæstiones enucleantur, graui methode,
eleganti stylo, facundia quâ maiori Consultis permissum est, et veridica doctrina,
quod eius præcipuum studium fuit: Et quamvis mole tot negotiorum quot munerib.
pulchris fungitur obrutus auctor, vix ad extollendum caput à laboribus vel no-
mentum habuerit; Quod tamen alijs ad somnum, et quietem tributum est temporis,
ad vigilias ipsi parabatur: inter tenebras noctis illustrabatur ingenium, calamus
exercebatur: eo vigilantior ad commune omnium beneficium, quò somniculosior ad do-
mesticam utilitatem: publicarum rerum gnarus, suarum incuriosus, librorum im-
moderatus heluo. Si hoc volumine continentur quæ claritudinem, decorem, et ve-
nustatem aliarum auctoris rerum minus attingunt, noctis memineris esse satius,
et rerum obscurarum materiam, lucis hætenus ignaram. Si quid suprâ desideraueris,
adde quæ per diem in serenitate gestarum rerum, et iudicando clarificat, et guber-
nando restaurat: sic enim admiraberis virtutem, excusabis eum non ob temporis an-
gustiam, et amulaberis doctrinam; et dignitatem. Vale.

Adm. Ill. & Reuerendiss. Domine:

Alterum totum celeberrimarum Controuersiarum, nobilissimi, doctissimi, & integerrimi viri Domini Regentis Don Francisci Merlini Pignatelli perlegi, & notaui eximium illius ingenium in seligendis, prudens iudicium in reiiciendis inutilibus, & amplectendis tutioribus sententiis, atque continuum eius studium, maximè tot, & grauibus negotijs præpediti; proinde cum nil Catholicæ fidei, vel bonis moribus aduerfetur, Prælo mādari posse, si videbitur Dominationi suæ, iudico. Seruus addi&issimus.

Ioannes Vincentius Iuuenis Cimiliarca Canonicus Deputatus.

IMPRIMATUR.

Gregorius Peccerillus Vic. Gen. Neap.

Registr. à fol. 22. à P.M. Ioseph de Rubcis Ord. Min. Conu.
Emin. Card. Filam. Theol.

Censura, & iudicium D. Ferdinandi Arias de Mesa, in supremo
Iustitiæ Senatu Neapolitano Regij Consiliarij, olim apud Sal-
manticenses perpetuæ iuris Pontificij Cathedræ Antecessoris,
nunc verò apud Neapolitanos, primarij iuris ciuilibis interpre-
tis, & ex Regia delegatione librorum censoris pro tuenda
Regia iurisdictione.

EXCELLENTISSIME PRINCEPS.

Spectabilis Regius à latere Consiliarius Don Franciscus Merlinus Pignatellus,
Eques militaris Ordinis Sancti Iacobi, proprijs nuper meritis supremi Italici
consilij apud Catholicam Maiestatem designatus Regens, vir sanè iuris pruden-
tissimus, & ad omnia Magistratum munia feliciter obeunda natus, quæ in Neapo-
litanis subseclij graui iudicio censuit, eleganti nunc calamo in publicum profert.
Hæc, quam Excellentie Tuæ iussu vidi, *Contrauersiarum Forensium Centuria secundæ*,
opus est, mea sententia, magno iudicio, & ingenio digestum, summa rerum foren-
sium doctrina refertum, varium, ac tanto Auctore dignum; et vt cum *Petrubio* di-
cam, *corpus ex omnibus scientiarum membris compositum*. Non solum priori centuriæ
æquale, sed multò excellentius, solis ad instar, qui in meridie elucet magis, quam in
ortu. In his scriptis habent interpretes acutissimas iuris elucidationes, non quid-
em, me iudice, dissimiles his, quas Academici venerationis, & colunt in subtilissimo
Emmanueli Acoſta, doctissimo *Iacobo Cuiacio*, perspicacissimo *Antonio Fabro*, aliisque
magnis viris. Habent Pragmatici definitiones claras, distinctas, rationibus solidas,
auctoritatibus robustas, comparandas certè cum illis, quas superiori seculo edide-
re *Mathens Afflicius*, *Antoninus Thesaurus*, & *Antonius Faber* iure optimo apud om-
nes Principem locum hætenus obtinentes. Habent denique omnium artium cul-
tores electissima è singulis, qualia, vt *Petronius* alibi, *neque concipere, neque edere,*
mens potest, nisi ingenti flumine litterarum inundetur. Iam stylus ipse sine fuco, leni
orationis tractu, & æquabili perpolitus, naturalique pulchritudine exurgens, lau-
datorem alium quaerit. Magnum ergo hoc opus dignissimum est, vt sub auspicijs
Magni Castellæ Admiratus lucem aspiciat, ad Senatus nostri ornamentum, & de-
cus, ad Reipublicæ litterariæ asylum, ad legalis doctrinæ thesaurum, ad iuris tan-
dem splendidissimam lucernam. Gaudeat præ cæteris alma Salmantica Aca-
demia omnium scientiarum Princeps talem habuisse alumnum, cui hodie Italia,
Hispania, ac reliqua Europæ pars vti legum armario debitos honores defert.
Neapoli 3. Maij 1645.

D. Ferdinandus Arias de Mesa Regius Consiliarius.

Vita supradictæ relatione. IMPRIMATVR.

Zufia Reg. Sanfelicius Reg. Salamanca Reg. Capyc. Latro Reg.

Prouisum per Suam Excellentiam. Neap. die quarto Maij 1645.

Anastasiuſ.

INDEX ARGVMENTORVM.

CAPVT PRIMVM.



Ideicomissum conditionale cuius dies, vel conditio nunquā cessit, nulla coniectura, per veros iuris terminos, fieri posse, vt transmissionis iure

ad substituti hæredes perueniat, etiā ex iuris accrescendi potentia. Explicatur difficile *Neratij responsum in l. patri 59. de acquir. h. cred.*

CAP. II.

Legatum via executiua consequi non posse, vbi hæres illius præstationem dubiam facit, litemque inducit, sed ordinariè experiri oportere ad diffinitiuam sententiam obtinendam.

CAP. III.

Vxori, cui in testamento alimenta, in codicillis vsusfructus relictus est, vsusfructum competere, non alimenta, etiam filijs existentibus, Bulgari consuetudine non obstante.

CAP. IV.

Bulgari consuetudinē filijs mortuis cessare, etiam contra extraneum pupillariter substitutum: confutatur *Saliceto in antb. hoc locum, C. si secund. l. nups. mul.*

CAP. V.

Piæ causæ filio substitutæ non adeo faciendum, vt à bonorum mariti vsusfructu, vxor sicuti à filio ipso, iuxta Bul-

gari consuetudinem excludatur. Defenditur *Bald. in l. & si contra tabulas, de vulg. & pupill.*

CAP. VI.

Pupillariter filio substitutum, cum matre in omnium bonorum vsusfructu nullatenus concurrere: & de verò intellectu *sex. in l. si alij de vsufr. leg.*

CAP. VII.

Pupillariter substitutum, neque ex filij instituti, neque ex propria persona, legitimè vsusfructum detrahere posse, aduersus vxorem omnium bonorum vsusfructus legatariam.

CAP. VIII.

Verbis enunciativis, actum de quo principaliter dubitabatur, & à mera contrahentium voluntate independentē, non probari. Et assensum super feudi refutatione interpositum, non validare enunciatam ipsius venditionem.

CAP. IX.

Reseruationem disponendi ad beneficium certæ personæ, facta dispositione, ius eidem tribuere, quasi ab initio effectum habuisset, etiam in præiudicium tertij. Noua & elegans resolutio.

CAP. X.

Legitimam filio consentienti assignari posse in vita patris: & pro vita, & militia certum quid perpetuum super feudo ad hæredes transitorium: de eoquē deberi interesse à die mortis testatoris.

INDEX ARGVMENTORVM.

CAP. XI.

Literas cambij acceptantem eodem die, quo scribens foro celsit, non teneri ad earum solutionem, data decoctionis ignorantia.

CAP. XII.

Conditiones, si sine liberis & ab intestato decesserit, pupillarem substitutionem contentam in compendiosa à pagano verbis communibus facta nullatenus excludere. Explicatur difficile Tryphonini responsum in l. credendum, §. si verò maritus, D. qui p. s. ut.

CAP. XIII.

Paragium in pecunia, non nisi in feudi successione præstari debere: in burgensaticis verò in electione fratris esse, vel pecuniam, vel corpora hæreditaria assignare.

CAP. XIV.

Tex. in auth. nunc autē, C. de secund. nupt. & in §. soluto, auth. de nupt. locum habere etiam vno ex filiis generaliter à parente hære dituto.

CAP. XV.

Rescriptum gratiæ Principis vitari in omnibus ipsius partibus per subreptionem, siue falsitatem in vna commissam. Et nonnulla de indiuiduorum natura.

CAP. XVI.

Capitale antefati in pecunia constituti esse in vxoris electione exigere, vel ipsius interesse, non esse indistinctè verum. Idemque interesse diuersimodè exoluendum, iuxta hic notatas circumstantias.

CAP. XVII.

Contractum non esse permissum de simulatione argui, deficientè simulationis causa. Et regulam tex. in l. si cui, §. si peruacuum, quib. mod. pign. vel hypot. non habere locum ubi mutatus est prior possessionis titulus.

CAP. XVIII.

Consuetudinem Ciuitatis Neapolis requirerentem veram rei traditionem ad perficiendam donationem, oblationē, siue permutationem, nullatenus respicere fictam illam traditionem, quæ

per constitutum, siue rei donatę conductionem fit. Expenditur egregia Napodani distinctio inibi tradita.

CAP. XIX.

Donatarium cum hypotheca & clausula constituti, omnino præferendū creditoribus posterioribus, quantumuis onerosam foueant causam. Sollennis DD. altercatio nouis aliquot ponderationibus illustrata.

CAP. XX.

Publicatis alicui bonis ob capitale crimen, Fiscum nullū ius habere ad bona damnato post sententiam obuenta. Conciliatur Paul. in l. si mandauero, §. si cuius, ff. mand. & Caius in l. eius qui, §. si cui de testam. cum Vlpian. in l. si deportati, de leg. 3. & Alex. in l. 2. C. de bon. proscript.

CAP. XXI.

Bannitos, seu foriudicatos esse cuiuscunque acquisitionis incapaces, & pro mortuis reputari, itaut Fiscus ad eius bona tam præsentia, quam futura admittatur, non esse indistinctè verum in Regno.

CAP. XXII.

Debitorem super tenore publici instrumenti citatum pro maiore, quam verè debet summa, si simpliciter negauerit eam debere, non ideo periurij poenam incurrere. Illustratur vii. 166. M. Chr. Vic.

CAP. XXIII.

Reconuentionis propriam, & essentialē naturam esse, vt simultaneo tractetur processu: verumtamen de iure comuni admitti vsque ad causę conclusionem, ad effectum prorogandi tantum iurisdictionem, sed in Regno etiā vsque ad sententiam. Examinatur Vinc. de Franch. decif. 376.

CAP. XXIV.

Causam liquidationis instrumenti, quæ in Regno ad formam vii. M. C. V. agitur, nullam pati reconuentionem, nequidem ad effectum prorogandę iurisdictionis.

CAP. XXV.

Regulā, quod scilicet finita minori ætate

INDEX ARGVMENTORVM.

te cessat vsurarum cursus ex mora irregulari fauore minorū inductus, non habere locum in iudicio tutelæ. Et de vero intellectu *tex. in l. Titia, §. vsuras, de leg. 2.* sed concurrente inter pupillū & tutorem sanguinis coniunctione, temporis diuturnitate, & bonorum diuisione, censeri omne vsurarum debitum remissum.

CAP. XXVI.

Falsam monetam expendentem, mortis naturalis & bonorum publicationis pœnas incurrere, etiam nouissimo Regni iure attento, quoties expendendo fabricationi, seu incisioni opem fert.

CAP. XXVII.

Feudi tenutam omnino restituendam, detentori per vim spoliato in iudicio possessorio, quauis dominii exceptione, etiam in promptu probata non obstante. Et de remedio *can. reintegranda 3. q. 1.*

CAP. XXVIII.

Officalem in officij administratione delinquentem, tam pro commissis, quam pro omisissis, ne dum officio ipso priuatum, sed inquisitione pendente ab administratione suspensum, quatuor tamen concurrentibus.

CAP. XXIX.

Delictum in officio commissum diuersimodè quàm cætera probari, vbi de pœna priuationis ipsius agitur; & de proxenetæ, seu mediatoris depositione. Illustratur *cap. Regn. V. vulgaris fama proloquium.*

CAP. XXX.

Officalem per sententiam officio priuatum, censeri nedum exercitium, sed proprietatem ipsius amisisse, explosis penitus *decisionibus Sacrae Rota Romanae* in contrarium adductis.

CAP. XXXI.

De vero intellectu Imperatoris Alexandri rescripti in *l. 3. C. de nouat. verius, discludisq;* quàm ante hac illustrati.

CAP. XXXII.

Sententiam in causa status latam, non tamen plenariè examinatam, & defensam, legitimo contradictori, qui

ius habet principale, & priuatum non citato nullatenus obesse. Et ciuilitatem in fraudem assumptam, propriæ origini præiudicium non facere.

CAP. XXXIII.

Clericum non minus quam laicum possentum iure communi attentum, etiam municipali, vel ex consuetudine legitime præscripta, torqueri à suo iudice ex processu informatiuo in calibus à iure permissis.

CAP. XXXIV.

Donationes certarum nuptiarum contemplatione à parētibus filiis factas, adeo firmas & irreuocabiles esse, vt nullius retrodonationis, diminutionis, confessionis de recepto, seu alterius cuiusvis pacti periculo subiaceant. Examinatur *conf. 15. & 16. col. 2. Dom. Reg. Rouisi.*

CAP. XXXV.

Piam causam filio in pupillari ætate decedenti, substitutam directò censeri, etiam matre in medio existente; si tamen verbis directis, non obliquis ad substitutionem inuitetur.

CAP. XXXVI.

Venditorem rei, qui pretij creditum eū eodem emptore conuertit in emptiorem annui census, non præferri anrioribus emptoris creditoribus, ad ornatum *tex. in l. singularia. ff. si cert. pet. & in l. licet. C. qui potior. in pign.*

CAP. XXXVII.

Aduocatum in vna causa non posse in alia eidem connexa, & ab ea dependente iudicare. Eamquē recusationis causam termino dierum 40. ad proponendum per Regni pragmaticā præfixum, non coarctari.

CAP. XXXVIII.

Beneficio *auib. res qua. C. commun. de leg.* non succurri vxori indignæ, quæ viro nobili, & honestæ conditionis copulata est contra foceri voluntatem, nec pro dote, nec pro antefato.

CAP. XXXIX.

Amicorum citationem sententiæ foridicationis præambulum satis esse generaliter, & publicè per proclama-
ti a ti,

INDEX ARGVMENTORVM.

ri, omiffamquæ actum nullatenus vi-
tiare.

CAP. XL.

Legatum vſusfructus vxori relictum, ſer-
uando ſamen vitæ vidualem, non ſuſ-
penſiuam, ſed reſolutiuam condi-
tionem præſertere, adeoq; pro primo an-
no purum, pro ſequentibus condi-
tionale cenſendum. Examinato *Ruino*
conf. 170. lib. 5. defenditur *Bald. conf.*
267. lib. 5.

CAP. XLI.

Pendente ſpiritualis articuli deciſione,
in cauſa clericatus incidentis, perſo-
nam rei in ſacris conſtitutam nulla-
tenus per ſecularem iudicem detineri
poſſe.

CAP. XLII.

Iuſtam litigandi cauſam ab vſuris, & ex-
penſis excuſare, non eſſe perpetuò ve-
rum. Exornatur *Paulus in l. ſi quis ſo-*
lutioni, & Vlpianus in l. ſciendum, de vſu-
ris.

CAP. XLIII.

A ſententia à qua fuit appellatum, nul-
lum titulum, nullamquæ bonam fidem
cauſari, quæ fruſtum acquisitionem
eludere queat, ac proinde ea reuoca-
ta omnes in condemnationem venire.
Illustratur *Papinianus in l. filio, §. cõtra*
tabulas, de inofficioſo teſtām.

CAP. XLIV.

Legatum certæ quantitatis factum à te-
ſtatore agnato, non compenſari cum
portione bonorum antiquorum eidẽ
debita vigore conſuetudinis huius fi-
deliſſimæ ciuitatis, præſertim ſi ſit reli-
ctum ex certa cauſa.

CAP. XLV.

Conditionem temporale nuptijs impe-
dimentum inducentem non minus à
legatis reiſci, quàm perpetuum, præ-
ſertim ſi nulla iuſta cauſa ſubſiſtente,
nudum teſtatoris præceptum, ſiue cõ-
ſilium contineat.

CAP. XLVI.

Diſtinctionem ſuper hypothecam importa-
re, bonis taxatiuè, & conditionaliter
ad legatum, ſeu promiſſum exoluen-
dum designatis: & doctrina *Bart. in l.*

codicillis, §. inſtituto, de leg. 2. ad nouũ
examen reuocatur.

CAP. XLVII.

Beneficio *Inſtitutæ conſtitutionis in*
Auth. præterea, C. unde vir & vxor non
gaudere vxorem quæ tempore mor-
tis viri, tantum ex redditibus dotis,
& donationis propter nuptias perci-
pere poteſt, quantum ſatis ſit ad ne-
ceſſariam alimentorum perceptionẽ,
præſertim ſi valet proprijs manibus
operari, ſine tranſacti coniugii dede-
core.

CAP. XLVIII.

Data expreſſa teſtamenti paterni appro-
batione, non eſſe filio licitum onus
fideicommiſſi legitime impoſitum,
reiſcere, multoque minus ejus hæredi
ab inteſtato.

CAP. XLIX.

Per ſimplicem coniugum paſſionem de
contrahendo nuptias iuxta vſum, &
conſuetudinem Nobilium Capuanæ,
& Nidi quodã omnia contenta in pa-
ctis dotalibus, non cenſeri ſucceſſioni
filiorum ab inteſtato altrinſecus renũ-
ciatum, ſi de renũciatione ipſa expreſ-
ſè non ſit actum.

CAP. L.

Emptorem cui res tradita fuit, etiam euic-
tione imminente, ad cenſus conuen-
tos teneri pro rata pretij nõ ſoluti, et-
ſi aliquatenus fructuum quantitatem
excedant, iuxta tamen vſufrequentẽ
patris conſuetudinem. Conſutatur
Anell. Amatus conf. 58. & 65.

CAP. LL.

Inſtitorem, ſiue præpoſitum negotiatio-
ni creditoribus nullatenus de proprio
teneri, etſi ejus nomen in negotio ex-
pendatur, niſi tamen ſocietatis bona
penes ſe retineat.

CAP. LII.

Senes, ex eo ſolum quod tales ſint, miſe-
rabiliũ privilegij, ſcilicet election-
is fori, reſtitutionis in integrũ, alijs-
quẽ non gaudere.

CAP. LIII.

S. C. Macedonianum cum beneficio *quod*
enm eo ceſſare, vbi filius paterfam. fa-
ctus

INDEX ARGVMENTORVM.

ctus debitum ex contractu primo loco gestum quocunque modo agnouit, aduersus *D. Regentem Romæ, in comm. ad prag. 1. nu. 27. cum seqq. de S.C. Macedon.*

CAP. LIV.

Pluribus pœnis diuersis legibus p vno, eodemquẽ crimine cumulatiuẽ inpositis, omnes subire reum debere, nisi tamen semel Index vnã, siue grauiorem, siue mitiorem elegerit. Declaratur *Vlpianus in Linde Neratius, S. idem Iulianus, vers. si dolo, ff. ad l. Aquilianam.*

CAP. LV.

Homicidiũ in atrio, porticu, vel alio exteriori loco Ecclesiæ, quamvis intra septa ipsius committentem, Ecclesiastica immunitate non priuari. Et de intellectu *tex. in cap. fin. de immunit. Eccles.* Illustrato celebri *Casarum* rescripto in *l. pateant, C. de his qui ad Eccles. confug.*

CAP. LVI.

Criminis reum à Iudicis familia in loco publico captum, qui violenter cum capientibus luctando, eos secum ad locum immunem traxit, Ecclesiastica immunitate non esse tutandum, si tamen ab eorum manibus se ipsũ eximere non valuit.

CAP. LVII.

Feudi refutationem in proximẽ successurum validam esse sine assensu, per quemcumque contractum fiat, iuxta verum intellectum verborum *Andr. in cap. 1. S. & si libellum de alien. f. ud. pat.* Er de natura conditionis resolutiue, quod actum non suspendat.

CAP. LVI.

Rei alienæ obligationem validam esse, si præfens Dominus suæ taciturnitati propriæ manus subscriptionem, vel actum alium posituum adijciat, etiam in terminis gratiæ concessæ mulieribus Neapolitanis circa feudaliũ hypothecam, pro dotium, & donationis propter nuptias securitate.

CAP. LIX.

Saliceti doctrinam ferẽ communiter re-

ceptam in *l. fin. not. 4. C. de iure dot. nul. latenus* habere locũ in terminis *prag. 20. sub tit. de fend.* Et decisio *S. C. relata per Finc. de Franch. dec. 663.* in dubium reuocatur.

CAP. LX.

Feudum nuptiarum cõtemplatione filio donatum, refutatione ob assensum defectum non secuta, ad æstimationem, & interesse, nedũ filio sed & eius uxori obligatum esse, vigore gratiæ Neapolitanis concessæ pro dotium, & iurium dotalium tuitione.

CAP. LXI.

Data generica scientia fideicommissi in testamento contenti, censeri per generalem quicquidationem remissum, eidemque renunciatum. Et de regula *tex. in l. his, ff. de transactio.*

CAP. LXII.

Iterum de intellectu *tex. in l. Procula 26. de probation.*

CAP. LXIII.

Sola aduersarij scientia & patientia sine alio titulo & bona fide, legitimẽ præscribi ius fideicommissi seu legati, possessione tamen triginta vel quadraginta annorum.

CAP. LXIV.

Magnam Curiam Vicariæ iurisdictionẽ priuatiam in suos seruientes & Curiales habere, illudquẽ priuilegium, eorum delicto nullatenus amitti.

CAP. LXV.

Legatis mobilibus omnibus quæ testator domi habet, merces & venalia nõ venire, & si coniunctæ personæ, vel filio legatum sit relictum. Defenditur contra *Afflicti.* resolutio *S. C.* ab eodẽ relata *dec. 106.*

CAP. LXVI.

Clericum ex obligatione penes acta, vel guarentigia dum laicus erat contracta, præuentum non dici, ita vt iurisdictionem laici Iudicis declinare nequeat, nisi tamen in vim executionis, vel in solum spontẽ bona offerat.

CAP. LXVII.

Emptionis instrumentum simulatẽ de per-

INDEX ARGVMENTORVM.

persona ad personam gestum allegari fas non esse, nisi venditor simulationis, & fraudis particeps probetur ex precedenti tractatu. Et rei ex mea pecunia emptæ competere mihi vtilem vindicationem in subsidium, non esse genericè admittendum.

CAP. LXVIII.

Pignoris additionem Iudicis auctoritate factam, inreuoabile dominium creditori tribuere, sed pro rata tantum crediti, & proinde de superfluo debitori cauendum. Expenditur nouiter *tex. in l. vetustissimam, §. fin autem minus, C. de iur. dom. impetr.*

CAP. LXIX.

De vero intellectu *tex. in l. 2. Dino Pio, §. si pignora de re iud.* noua quædam vsque adhuc non ita exactè obseruata.

CAP. LXX.

De vero intellectu Regiæ huius Regni *Pragmatica edita 28. Iunij 1544.* quæ est 10. sub rubr. *de feud. in non. compil.* Examinatis ad eam *DD. Regent. Ronis. in commen. & Regem. de Ponte de potest. Proreg. tit. 8. de refutat. feud. §. 5. nu. 23.*

CAP. LXXI.

Imperialem decisionem *tex. in l. nullum, C. de resib.* habere locum indistinctè fauore cuiuscumque Iudicis offensi aduersus quemlibet delinquentem quouis fori priuilegio, & clausula priuatiua munitum, sed tamen cumulatiuè.

CAP. LXXII.

Magnam Curiam Vicariè de criminibus patris in Ciuitate Neapolis priuariuè cognoscere contra quemlibet Baronem, seu Officialem quouis priuilegio insignitum, ob ipsam Proregis in ea residentis reuerentiâ: nisi tamen iurisdicção sit concessa in officium.

CAP. LXXIII.

Tutor qui pupillarium bonorum inuentarium facere omisit, non exinde tutor esse definit, ita vt gesta per eum nulla censenda sint, licet vt suspectus remoueri possit.

CAP. LXXIV.

Supremi Magistratus decretum genericè causæ cognitionem, care raque de

iure requisita in alienatione rei pupillaris enuncians, rectè satisfic ea probare.

CAP. LXXV.

Subhastationum defectum in rei pupillaris distractione eam non reddere nullam regulariter: vbi necessariè sũr, satis esse si in loco domicilii pupilli, & per nouendium fiant.

CAP. LXXVI.

Tutorem ob rem pupilli nulliter alienatam teneri emptori de euicção, nec minus pupillum: qui tamen cedendo contra tutorem actiones liberatur.

CAP. LXXVII.

Filiam, vigore statuti vel consuetudinis à patris potestate ob matrimonium subsecutum exemptam, nõ inde amittere iura suitatis, nec ceteros patris potestatis effectus ad sui fauorem introducos.

CAP. LXXVIII.

De viribus clausulæ codicillaris testamento scriptæ de certa testatoris sciëntia, non de tabellionis stylo.

CAP. LXXIX.

Clausulam codicillarem priori imperfecto testamento contentam, nuda testantis voluntate rectè reuocari, & annullari.

CAP. LXXX.

Iterum de vero intellectu *Theodosianæ Constitutionis in l. fin. C. de codicill.*

CAP. LXXXI.

Hæredi in feudalibus non esse prohibitum super feudi emptione iudiciali hasta facta alsèsium Regis impetrare, etiam post eius obitum contra quem fuit distractum. Et estimationem ab ipso non deberi extraneo in feudo instituto.

CAP. LXXXII.

Ad legati naturam agnoscendam, taxationisnè an demonstrationis sit, certam in iure nullam esse definitam regulâ: nisi ad eam notionem cõiecturata testatoris mens viam aperiat.

CAP. LXXXIII.

Patris familiâs destinatione ita diuersorum fundorum nomina & partes in-

vnum

INDEX ARGVMENTORVM.

vnum constitui, vt vnus vocabulo cõ-
teri, & si per se distincti, & separati cõ-
prehendantur.

CAP. LXXXIV.

Filiationem in patre, cuiusque quasi pos-
sessionem præsumptionibus & conie-
cturis plenè probari, duasque vel tres
ad hoc sufficientes esse.

CAP. LXXXV.

Quorum bonorum vtile interdictum, siue
maius *Iudicis officium*, instar filij legiti-
mi & naturalis, filio quoque legiti-
mato per Principis rescriptum, iuxta
ea quæ hic proponuntur, competere.
Quid uè agnatorum oppositio aduer-
sus legitimatæ priuilegium valeat
in hoc ipso iudicio operari?

CAP. LXXXVI

Filium mariti potius quem præsumi quàm
adulteri, præsumptionem nõ adeo vr-
gentè esse quin cõtrarijs excludatur.
Et de vero intellectu *tex. in l. miles, §.*
defuncto, ad l. 1. de adult. Subreptionis,
vel obreptionis vitium rescriptum
Principis nullum reddere, non esse
perpetuò verum.

CAP. LXXXVII.

Continuata tractatio subreptionis, &
obreptionis in rescripto legitimatio-
nis resoluit argumeta in contrarium.
Examinato & confutato *Ruino conf.*
52. lib. 5.

CAP. LXXXVIII.

Principi asserenti patrem pro filij legiti-
matione insisteri, credendum esse,
præsertim in iudicio immissionis bo-
norum. Et patris voluntatem tacita,
vel expressa ratificatione probari, cõ-
futatis *Anello Amato conf. 1. num. 18. et*
Celfo Hugone conf. 73. num. 7. & seqq.

CAP. LXXXIX.

Filium legitimatum Principis rescripto
ad successionem bonorum antiquo-
rum, quam Neapolitana consuetudo
desert proximioribus ex latere vnde
prouenerunt, non admitti.

CAP. XC.

Rem emptam ex pretio rei patrimonial-
is, feudal, antiquæ, vel fideicommiss-
o subiectæ in eius locum non subro-

gari, ita vt eandem acquirat naturam,
qualitate uè, nisi id expresse, vel ta-
citè caurum sit. Examinatis S. C. de-
cisionibus, quæ videntur inter se pu-
gnare, confutatur *Molfesius ad Cõfues.*
Neap. par. 2. quæst. 5. num. 10. & seqq.
tom. 1. & in cõcl. ad eundem locum nn.
2. tom. 2.

CAP. XCI.

Clericorum non nisi per validam tituli
scripturam cum aliis à Sacrosancta
Tridentina Synodo requisitis proba-
ri, præsertim vbi iudicis secularis iu-
risdictio declinari intenditur.

CAP. XCII.

Vsufuctus legatarum factum vxori cum
onere alendi filios; Bulgari consuetu-
dini non esse alligatum. Et fructus bo-
norum paraphernalium à viro per-
ceptos non censeri eidem ab vxore
donatos.

CAP. XCIII.

Ecclesiasticum iudicem competentem
esse in causa restitutionis dotis in ma-
trimonii iudicio incidente. Et lata
sententia separationis thori ob viri
culpam, teneri ipsum dotem resti-
tuere.

CAP. XCIV.

Lata sententia separationis thori, & do-
tium restitutionis ob viri adulterium,
vel fornicationem, teneri dotis fructus lite
pendente perceptos restituere, com-
putatis alimentis vxori præstitis. Exa-
minatur *Andr. Isern. in cap. 1. §. contra-*
hentium, num. 36. quæ sint regalia.

CAP. XCV.

Confirmatur sententia præcedenti capi-
te defensa, ex doctrina *glos. celebris in*
cap. 1. verbo totam, de donat. inter vir. &
vxor. de cuius vero intellectu agitur;
examinato *Paul. Cassar. conf. 65.*

CAP. XCVI.

Iudici non esse prohibitum ad fructus in
libello non petitos reum condemna-
re, etiam in causa appellationis.

CAP. XCVII.

Lite contestata in iudicio ordinario, nõ
esse prohibitum executium intentare
remedium, præsertim in supremis
Cu-

INDEX ARGVMENTORVM.

Curijs, in quibus proceditur sola facti
veritate inspecta.

CAP. XCVIII.

Iudicem secularem requisitum pro sen-
tentia Ecclesiastici executione, data
istius competentia, teneri eam parte
tantummodò summarie audita exe-
cutioni demandare, nisi tamen noto-
rie, & euidenter nulla appareat: & de
materia.

CAP. XCIX.

Paternum consensum in contractibus fi-

liorum familias per *pragmaticam pri-
mam de Senatusconsulto Macedoniano*
requisitum non pro integranda filij
persona, sed tantum pro interesse pa-
terno desiderari: proindeque in con-
tractu in beneficium patris anito præ-
stari posse.

CAP. C.

Præcedenti conclusione indissolubili-
ter argumentis fulcita contrariis sa-
tisfit.

F I N I S.





CONTROVERSIARVM
FORENSIVM
IVRIS COMMVNIS
ET REGNI NEAPOLITANI
CVM DEFINITIONIBVS

Supremorum Tribunalium.

CENTVRIA SECVNDA.

AVTHORE

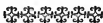
D. FRANCISCO MERLINO PIGNATELLO

SACRÆ MILITIÆ DIVI IACOBI EQVITE.

In Sacro Iustitiæ eiusdem Regni Consilio Regio Consiliario.

Regiæ Cameræ Præsidente, & Regni Secretario.

Nuper Supremi Italiæ Senatus Regente.



Tibi serviat Deus meus quidquid loquor, & scribo, & lego, & numero. Div. August. 1. confel. 15.

S V M M A R I V M.

1° *Substitutio conditionalis, substitutio ante instantum mortuo, ad ipsius heredes non transmittitur.*

2° *et si conditio sit cerè existit.*

3° *etiam si aliquis de testatoris descendibus sit substitutus.*

4° *Fideicommissum quantumvis conditionale ex testatoris coniectura va-*

luntate sit transmissibile ad heredem eius qui ante conditionis eventum, decessit. Sed contrà, num. 14. cum sequentibus.

5° *et coniectura nedum ex testamento, sed ex sacra quoque testatoris voluntate desumi possunt.*

6° *Coniectura ex quibus desumitur testatoris*

A
toris

- toris voluntas, quod fideicommiſſum fiat tranſmiſſibile, arbitrio iudicis reſponſum.
- 7 Fideicommiſſum, vel legatum conditionale ut fiat tranſmiſſibile, non eſt in teſtatoris poteſtate.
- 8 Tex.in l.nemo poteſt 58.de leg.1.expeditur.
- 9 Facti non inuris eſt, quod voluntatis eſt.
- 10 Tex.in l.hæredes mei 57.ſ. cum ita ad Trebell.expeditur.
- 11 Fideicommiſſum conditionale ad ſubſtituti præmortui hæredes tranſmitti, etiam ſi fuerit proprio nomine vocatus, falſo à nonnullis aſſeritur.
- 12 Extenſio in ſubſtitutionibus non fit de perſona ad perſonam.
- 13 Alienationis prohibitio facta hæredi, proprio ipſius nomine expreſſo, non egreditur eius perſonam.
- 14 Coniectura ex quibus tranſmiſſio inducenda eſt, debet eſſe neceſſaria, vel ſaltem multum probabiles.
- 15 Subſtitutio quæ ab initio ius accreſcendi vitium habet, fit tranſmiſſibilis.
- 16 Tex.in l. qui patri 59. de acq. hæred. expeditur.
- Ius accreſcendi non poteſt plus operari ut fiat aliquid tranſmiſſibile, quàm hæreditatis acquiſitio.
- 18 Fideicommiſſum, ſine purum, ſine conditionale non admittit uſum iuris accreſcendi.
- 19 Fideicommiſſarius poteſt heredem uolentem hæreditatem adire, cogere ut adeat.
- 20 Ius accreſcendi ceſſat poſtquam agnatum eſt legatum, vel fideicommiſſum.
- 21 . . præterquam in uſufructu.
- 22 Vnio, & connexitas iuris accreſcendi cum ſubſtitutione, tempore quo ſucceſſio deferatur aſtimanda eſt.
- Ius accreſcendi cum fidei, omiſſo cōcurrere non poteſt.
- 24 Subſtitutio vulgaris omne accreſcendi ius penitus reſpuit.
- 25 Argumentum de pupillari ſubſtitutione ad fideicommiſſariam in ſpecie tex.in l. qui patri, de acq. hæred. non rectè procedit.
- 26 Subſtitutio pupillaris ſequela eſt paterna hereditatis, & portio eiſdem.
- 27 Ratio vera decidendi acq. tex. in l. qui patri, de acq. hæred.
- 28 Fideicommiſſaria ſubſtitutio neque teſtamentum eſt, neque pars ipſius.
- 29 Deciſio tex. in d. l. qui patri ſpecialiſſima eſt ſanore pupillaris ſubſtitutionis.
- 30 Ius accreſcendi nō datur inter eos qui diuerſo iure ſuccedunt.
- 31 . . nec inter eas porſiones, quæ ex diuerſo iure vni eiſdemque perſona deferuntur.
- 32 Tex. in l. ſi Titius 94. de leg. 3. expeditur.
- 33 Ius accreſcendi datur inter eos qui re, & verbis ſunt coniuncti.
- 34 Ioſeph de Ruſticis conf. 2. poſt tract. an. & quando liber. conſutatur.
- 35 Fideicommiſſum conditionale fieri tranſmiſſibile, quoties in qui teſtatori minus eſt dilectus, magis dilecto preferretur, falſo exiſtunt nonnulli.
- 36 Tex. in l. cum auus, de cond. & demonſtr. & in l. cum acutiſſimi, C. de fideicommi. expeditur.
- 37 Tranſmiſſioni locus fit, ſi teſtator eos filios, vel hæredes ſubſtituti in alio teſtamenti parte diſpoſitum honorauit.
- 38 Morientium deſideria ex viucentium arbitrio aſtimanda ſunt.
- 39 Verofiſimile id quod eſt teſtatoreſ reponſurum fuiſſe, pro ſcripto, & expreſſo habendum eſt.
- 40 Tranſmiſſioni locus nō eſt, quoties heredes ſubſtituti mortui ad aliam ſubſtitutionem diuerſis perſonis factam ſunt inuitati.
- 41 . . vel in codicillis.
- 42 Tranſmiſſio locum habet ex præſumpta teſtatoris voluntate, quoties admiſſi eos voluit, qui in eodem, vel ulteriori gradu ſunt.
- 43 . . preferimus ſi primi inſtituti vocati fuerint in ſtipēs. Sed contra, num. ſequenti.
- 45 Tranſmiſſionis coniectura eſt perpetua alienationis bonorum prohibitio. Sed declaratur num. 47.

- 46 *Dictio semper, vel nunquam perpetuitatem inducunt.*
 48 *Causa prohibitionis alienationis cessante cessat prohibitio.*
 49 *Alienationis prohibitio cum subsequitur iam ordinatum fideicommissum debet restringi ad terminos fideicommissi.*
 50 *Verba denotantia perpetuitatem restringuntur ad vitam vocatorum.*
 51 *Substitutio, vel fideicommissum tunc ex testatoris voluntate fit transmissibile quoties substituitur seniores sunt institutis. Sed contra non sequitur.*
 53 *Deciso S.C. cum motinis.*
 54 *Tex. in l. in cōditionibus, §. hæc scriptura, de cōd. & demonstr. declaratur.*
 55 *Fab. Accorambonus in l. hæredes mei, §. cum ita, num. 31. ad Trebell. expenditur.*
 56 *Transmissio si aliquo casu admitti possit ex testatoris tacita voluntate, tunc solum habebis locum, quoties substitutus est de testatoris liberis, vel descendens.*
 57 *Transmissioni locum non esse in dubio pronuntiandum est.*
 58 *Regula semper in harendum est in iudicando.*
 59 *Vocatus ad fideicommissum ex tacita testatoris voluntate, intelligitur ad portionem patris, non autem cohæredis vocatus.*

Fideicommissum conditionale cuius dies, vel conditio nunquam cessit, nulla cōiectura, per veros iuris terminos, fieri posse ut transmissionis iure ad substituti hæredes perveniat, etiam ex iuris accrescendi potentia. Explicatur difficile *Neratij responsum in l. qui patri 59. de acquir. hered.*

CAPVT PRIMVM.



Nullum est in toto iure magis firmum, indubitatumque principium, à iurisconsultis, Cæsaribusque toties repetitum, atque decantatum, quàm illud quo edocemur: cōditionalē substitutionē ad hæredes substituti ante institutum mortui non transmitti: eo quod huiusmodi sub conditione relictorum, siue vniuersalia, siue particularia sint, ea est natura, ut substituto pendente conditione defuncto fiant caduca, ex quo eorum dies nunquam cessit, l. intercidit 59. de condit. & demonstr.

1 *l. si cui legatur, §. hoc autem, de leg. 1. l. hæredes mei, §. cum ita, ubi glossa verb. suscepisset ad Trebell. l. vñ. §. si ante aliquem sub cōditione, C. de caduc. tollen. ex quibus iuribus, & alijs hoc ipsum incontrouertibile agnoscunt Acons. Cyn. & Bart. in l. vñ. num. 4. C. de*

his, qui ant. aper. tabul. Bald. in l. si in personam, num. 3. C. de fideicommissis, & cons. 254. nu. 2. vol. 1. & cons. 115. vol. 5. Alex. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, n. 6. ibidemque Socin. num. 37. Ripa nn. 59. Zanch. num. 191. Jaf. in d. l. si cui legatur, §. hoc autem, nu. 5. Guliel. de Bened. in cap. Raynntius, verb. si absque liberis, il 2. sit. de pnpillari substit. n. 117. Mantie. de conicet. vlt. vol. lib. 11 sit. 20. n. 1. Peregr. de fideicom. art. 31. num. 6. Menoch. cons. 105. num. 37. lib. 1. Honded. cons. 70. num. 10. lib. 1. Robles tract. de represent. lib. 2. cap. 30. num. 32. pluresque ad id cōgerit cum iuribus cōcordantibus Noal. in tract. de transmiss. cas. 1. num. 2. & 3. & n. 54. ampliat, & si
 2 *conditio sub qua legatum, vel fideicommissum relictum est sit certè extitura. Imò & nil penitus refragante*
 3 *quod: liquis de testatoris descendens substitutus sit, contra id quod*

rentare aliquando voluit *Accurs.* in *l. is cui, de action. & obligas.* communiter in hoc reprobatus, quemadmodum testes sunt primæ notæ DD. de quorum numero *Cyn. Bart. Bald. Salices. & Alberic.* in *d. l. v. n. C. de his, qui ant. aper. tabul.* *Bald. & Salices.* in *d. l. v. n. §. fin autem aliquid, C. de caduc. toll. Socin. in n. in l. hæredes mei, §. cum ita ad S. C. Trebell.* vbi *Ripa* num. 60. *Bald. conf. 216. num. 2. & conf. 254. num. 2. vol. 1. Fulgos. conf. 15. n. 1. & 3. Roman. conf. 17. in princ. Oldrad. conf. 131. vers. ad primum, & alij vsque ad nauseam relati per Alex. Trenchanc. tract. de subfist. par. 4. cap. 14. num. 2. & iudicatum testatur *Guad. par. decif. 232. n. 6. Boer. decif. 354. num. 13. Franc. Marc. decif. 78. num. 8. par. 2. Vinus. decif. 300. n. 6. Peguer. decif. 100. n. 1. vers. quod si praticis,* optimè declarat ponderio ad propositum *tex. in l. v. n. C. de caduc. tollen. Fab. Accoramb. in reposit. tex. in l. hæredes mei, §. cum ita, num. 27. et seqq. ad Trebell. in 4. vol. reposit. vbi latissimè satisfaciunt argumentis Socini contrariū sentientis, & esse commune opinio nem fatetur *Commun. Vsq. de succes. progreff. lib. 1. §. 7. num. 52.***

Verustus tamen ille Pragmaticorum error, qui vult testatoris voluntate fieri ad heredes rāsimissibile, id ē sui natura tale non fuisse *Bald. in l. v. m. 10. c. de his, qui ante aper. salub. & in l. v. m. 1. c. v. ad fin. ab heredib. & con. hered. Imol. & Bars. Socin. in l. in cōditionibus 19. §. 1. de cond. & demonit. per illum. rex. Dec. conf. 574. num. 4. & conf. 55. num. 8. & in l. 1. num. 7. c. de institut. & substit. Socin. in l. 3. m. 3. c. de leg. 1. Zanch. in l. hered. mei §. cum ita, num. 195. ad Trebell. Ruin. conf. 156. num. 4. & conf. 178. num. 1. & 179. num. 5. lib. 2. *Mant. de coniectur. lib. 1. tit. 20. num. 8. Decian. conf. 88. num. 65. lib. 2.* adeo caput extollit, ut regulam illā penitus destruet. Et conerur, ea nempe traditione, quod fideicommissum quantumvis conditionale, potest ex voluntate testatoris transmitti ad heredem eius, qui ante*

conditionis euentum decessit, & si nõ
aliter de huiusmodi testatoris volun-
tate, quam ex coniecturis cõstare pos-
sit, vt per Bald. in d. l. vn. colum. vlt. C. de
his, qui ante aper. tabul. cum cæteris
plena manu relatis per Fusar. in traçt.
de subst. quæst. 490. num. 49. quom re-
tenuit etiam Roßa Roman. apud Ludouic.
decis. 56. & 551. Nal. de tran. missi. cas.
1. num. 50. & 66. Quinimõ coniecturæ
huiusmodi nõdum ex testamento, sicuti
nonnullis placuit, colligi debere,
præsertim Bald. in d. l. vn. C. de his, qui
ante aper. tabul. & alijs relatis per So-
cin. in d. §. cum ita, num. 54. sed ex tacita
quoque testatoris voluntate aliun-
de resultante, arg. tex. in l. vnum ex fa-
milia, §. fin. de leg. 2. in l. penul. de leg. 1.
in l. cum virum, C. de fideicom. voluerit
Socin. iun. conf. 167. col. 3. vol. 2. Paris.
conf. 5. num. 17. & conf. 66. col. 9. in princ.
vol. 3. Zanch. in d. l. hæres mei, §. cum
ita, num. 233. vers. non omisso, Mantice,
de coniect. sis. 20. num. 9. vers. verum; &
remitti debere Iudicis arbitrio, arg.
tex. in l. voluntatis, C. de fideicom. do-
cent post alios Mantice, d. sis. 20. num. 10.
vers. sed quod, Menoch. de arbit. cas.
165. Pecner. d. dec. 100. n. 8.

Qui quidem error, vel saltem ea animaduersione dignus est, quod certum, & iuris principijs omnino consentaneum sit, non esse in testatoris potestate quantumcumque expressis videretur verbis, cauere ut legatum, vel fideicommissum conditionale ad heredem transmittatur: multo ergo minus ei licebit tacite. Hoc enim nihil aliud est, quam, velle ut legatum, vel fideicommissum conditionale statim cedat nullo ex-
8 tato conditionis euentu, contra *tex. in l. nemo potest, §. si de leg. 1.* ubi expressum agitur, si testator præceperit ut vel tempore, vel loco, vel conditione obligatio hæredis legatorum nomine finiatur: enumeratio pro suo arbitrio efficere potest ut legatum sit, vel non sit conditionale, id quod est voluntatis & facti, sed vel quod conditio-
nale est transmissibile fiat ad heredem.

facere non magis potest, quam ut idē legatum conditionale sit, & purum, quod quidem meri iuris est, non facti, nec voluntatis, quia quod voluntatis est facti est, non iuris d.l. voluntatis, C. de fideicom. iuncta l. ordine 15. ad municip. Licet autem verum sit posse testatorem facere, ut hæres fideicommissarij qui pendente conditione decesserit, ad legatum, siue fideicommissum adiungatur, adhuc debet id facere verbis illis quæ iuri, & legibus non aduersentur, cum possit eos uti fideicommissarios, siue legatarios vocare, non vt transmissarios, quæ duo valdè inter se differunt, vt bene post alios obseruat Noal. in princ. eiusdem tract. de transmiss. in eo præsertim, quia fideicommissarius ex propria persona censetur vocatus, non autem uti prædilecti hæres; vnde cessante expressa substitutione, aut ea verborum formula quæ illi æquipolleat, transmissioni locus esse non potest, quem
 10 admodum eleganter Papinian. tractat in l. hæres mei 57. §. cum ita ad Trebell. in cuius specie, etiam plures cōcurrant coniecturæ, quibus forsan poterat fideicommissum transmissibile fieri, adhuc tamen negat Papinianus ad præmortui fideicommissarij hæreses quidquam transmitti: quem rex. hanc partem expressè pbare, quidquid respondere nonnulli conentur, fatetur Trentacius. d. tract. de subst. par. 4. cap. 14. num. 2. vers. lege probatur, eoque ductus, aliisque euidētissimis rationibus celeberrimus, summiq; ingenij vir ille Ant. Faber de error. Pragm. dec. 31. err. 3. audent defendit non posse de iure suprapositam traditionē substineri, fideicommissum scilicet cōditionale de sui natura ante conditionis euentum non transmissibile, fieri posse ex expressa, & multominus ex coniecturata mente disponentis transmissibile.

Sed & quod ferendum non est, catenus eam extendunt qui contrariā tuerentur, vt locum habeat etiā si præ-

mortuus substitutus specifica proprij nominis sit denominatione vocatus, vt tradunt Bald. in l. quidam eulogis, num. 22. C. de iur. deliberan. & in l. si pater, quæst. 4. sub num. 26. C. de insti. & subtit. l. si in l. nemo potest, sub num. 33. vers. item adde, de leg. 1. quasi quod ea specifica nominatio non vltra eius vires extendat, quam quod alius ex vocatione admitti non possit, non autem esse transmissioni impedimento, cum ex coniecturis constet de contrariâ testatoris voluntate, prout post Alex. in l. qui patri, sub num. 13. vers. quam limitationem, de acquir. hæred. & alios tenet Menoch. conf. 209. nu. 27. Fusar. loco cit. num. 56. & Noal. d. casu 1. n. 72. & 74. & iudicauit Rot. Rom. dec. 59. nu. 5. inter selectas per Farin. par. 2.

Quæ quidem extensio non adeo securâ est, quin temeraria appellari queat, & expressis Iurisconsultorum responsis manifestè contradicens, vt in l. cum ita 93. de cond. & demonstr. ibi, certa persona demonstratur, ac propterea in personam eius tantum conditio impleri potest, & in l. quæ conditio 39. cod. tit. ibi, ac quæ conditio ad certas personas accommodata fuerit, eam refert debemus ad eum, dumtaxat gradum, quo ha persona instituta fuerit, & in l. si ita expressum 68. ff. eod. Bar. in l. sub diuersis, §. hæres ff. eod. Bald. in l. si plures, un. 31. C. de cond. inferr. vbi de ratione, idē conf. 84. in fin. lib. 4. Menoch. in puncto conf. 200. nu. 96. & seqq. Curt. iun. conf. 69. num. 5. Socin. iun. conf. 14. num. 8. lib. 4. Hieron. Gabr. conf. 121. num. 9. & seqq. lib. 2. Rimin. iun. conf. 639. num. 27. lib. 6. post alios in locis relatis per Fusar. loc. cit. num. 57. dicēs hanc esse magis receptam opinionem, quam etiam sequuta est Rot. Roman. decis. 782. num. 11. par. 1. in nouiss. & apud Seraph. decis. 1479. in fine: esset
 12 namque absurdum fieri de persona æ personam, vt pluribus comprobât Fusar. quæst. 454. num. 1. & seqq. non solū si extētio fiat de vno grauato in alium

non grauatum iuxta celebre *conf. Oldrad.* 21. ab omnibus commendatum; sed etiam si ageretur de extendenda substitutione de vno honorato ad aliū non honoratū, vt dixerit idem *Fusar. ibid.* & rursus *quest. 459. Surd. dec. 85. num. 2.* præcipue si extensio ex coniecturis fieri velit, vt post *Oldrad. d. conf. 21.* tenet *Dec. conf. 210.* cum alijs relictis per *Fusar. d. quest. 458. num. 5.* id quod est sine scrupulo quoties substitutionum propria nomina sunt expressa, iuxta tradita per *Canalcian. dec. 81. num. 29. par. 3. Hounded. conf. 51. nu. 64. lib. 2.* quos sequitur *Fusar. d. quest. 458 num. 4.* præsertim si filij taliter substitutionum, nec dispositiuē, nec conditionaliter sint vocati, vt scitē considerat *Peregr. de fideicommissis. art. 31. num. 11.*

Et confirmatur ex traditione *Barroli in l. Lucius 93. §. Sempronius. ff. de leg. 3.* quod scilicet alienationis prohibitio facta heredi proprio ipsius nomine expresso non egreditur eius personam, ad *tex. in §. manifestum. auth. de resist. fideicommissi.* quam post latē adducta per *Fusar. quest. 679.* comprobauimus & nos *sem. 1. cap. 72.* nunc addo *Noal. d. cas. 1. num. 73.*

Hæc videbatur species decidenda in nostro Sacro Consilio propoſita inter hæredes quond. Eugenij, & Ioānis Dominici de Risſis, cum Marchionibus Theanæ hæredibus quond. Victoriz de Risſis. Etenim institutis p Victoriz de Risſis prædictis Ioanne Dominico, & Eugenio fratribus eiusdem, nec nō prædicta Victoria, & alijs nepotibus ex Bartholomæo fratre præmortuo ex æquis partibus in stirpe processit deinde testator ad casum substitutionis, his verbis, *Ben vero morendo le dette signore Dorotea, Antonia, & Vittoria alcuna di loro quandocumque senza figli legittimi, & naturali, voglio che nella parte di detta mia heredità che compete alle dette Signore Dorotea, Antonia, & Vittoria succedano li sopradetti Gio. Domenico, & Eugenio; ognuno di loro per la metà, li quali Signori Gio. Domenico, &*

Eugenio in detto caso sustituisco, e chiamo vulgariter, & per fideicommissum, e per ogni miglior via.

Prædefunctis postmodum dictis Ioanne Dominico, & Eugenio, & deinde Victoria absque liberis, contendebāt filij Ioānis Dominici, & Eugenij portionem bonorum Victoriz peruentam ex hæreditate testatoris ad ipsos spectare virtute dictæ substitutionis, & si, deicommissi ad eos transmissi ex tacita, & coniecturata defuncti voluntate.

Subinde tractatum fuit, vtrum scilicet admissa illa communi traditione, siue vera sit siue falsa, & ex coniecturis possit transmissio illa generari (cui in iudicando, & consulendo inhærendum esse ex Noſtratibus quamplurimi affirmant) coniecturæ in præſenti specie ponderatæ tales sint, ex quibus ea iuridicē induci queat; In quibus inuestigadis non modicē torquentur ingenia eorumdem; siquidem vt benē aduertunt *Pipa in d. l. hæredes mei, §. cum ita. nu. 64. Gabr. d. conf. 121. num. 12. lib. 2. Martini. d. sit. 20. num. 9.* 14 in fin. debent esse necessariz, vel saltem multum probabiles, sequitur *Noal. loc. cit. nu. 92. Fusar. de substit. d. q. 490. num. 93. Rota Rom. apud Card. Cauder. decis. 434. num. 3. & decis. 461. num. 2. Marcseott. var. resol. lib. 1. cap. 27. num. 12. Card. Seraph. decis. 1479. num. 6. & Thesaur. dec. 248. num. 13.* dicit debere esse claras, & efficaces.

15 Earum tamen præcipua ea est, quoties cum substitutione ius accrescendi coniunctum est ab initio, quasi quod ex illa rei verborumque coniunctione, eiusque iuris potestate, fiat substitutio transmissibilis quæ alioquin non esset, communicata scilicet substitutioni, iuris adcreſcendi, quod est transmissibile, natura, ex *tex.* quem putant expressum in *L. qui parti 59. de acquir. 16 hered.* in cuius specie instituto hærede pro dimidia, & pro alia filio impubere, cui idem institutus sit etiam substitutus, si impuberi is præmoriatur, deinde impubes decesserit, respondit

Ne.

Neratus, eum qui hæres extitit instituto, admitti etiam ex accrescendi iure ad portionem impuberis, qui alias ex iuris regulis non admitteretur, quæ casum mirabilem esse, & singularissimum dicunt *Bar.* & *Bald.* in *d.l. vn. §. fin autem aliquid, C. de caduc. tollen. idē Bald. conf. 9. num. 1. lib. 2. & conf. 28. nu. 2. lib. 4.* quem huius opinionis antesignanum multi faciunt, præsertim *Socin.* in *l. hæres mei, §. cum ita, num. 9. & 13. ad Trebell.* illius tex. dispositionem ad fideicommissariam extendens substitutionem, ea præcipue ratione, quia à principio cū iure accrescendi vnita est, ergo ait, huius naturā acquirit, eum sequitur *Iason conf. 154. num. 13. vol. 4.* dicens esse quoque bonum tex. in *l. qui ex duabus 53. de adquir. hæred. R. in. conf. 156. num. 4. & conf. 178. num. 2. lib. 2. Crau. conf. 568. nu. 2. vers. altera coniectura lib. 4. Card. Paris. conf. 76. num. 15. & conf. 77. num. 23. lib. 2. & conf. 5. num. 41. & conf. 50. num. 30. lib. 3. Beron. conf. 108. num. 2. lib. 2. Cephal. conf. 16. num. 45. lib. 1. & conf. 283. num. 26. lib. 2. Hoded. conf. 70. num. 40. Cavalier. decis. Rot. Roman. 461. num. 4. Noal. de transmiss. d. cap. 1. num. 104. vers. quia respondetur, & nu. 170. multos alios recenset *Fusar. d. q. 430. num. 45.* sed adeo oscitanter, ut vix ex ijs nonnulli sint, qui de fideicommissaria substitutione verba habeant, in ea verò audacter hanc opinionem, defendit *Ioseph de Rustic. conf. 2. n. 68. post tract. an. & quan. lib.**

Sed tamen licet huiusmodi argumentum hos, & alios habeat non levis auctoritatis affectus, quantum tamen sit in se fallax, quantumuè à iuris principijs alienum, inanèque ad huiusmodi transmissionis coniecturam informandam, ex his facile erit colligere.

- 17 Primo, quoniam ius accrescendi non potest plus operari ut fiat aliquid transmissibile, quam hæreditatis acquisitio, quæ est propria, & naturalis transmissionis causa, & tamen cum fideicommissum conditionale vnitum est

hæreditati iam acquisitæ, & testator qui ab hærede certas res legauerat Titio, eundem Titium rogauerit, ut si sine liberis moreretur, eisdem res eidem hæredi restitueret, mortuo hærede ante Titium non erit locus transmissioni ad hæredis hæredem, ex sen. expresso in *l. in causa, la 2. §. Pomponius, de minorib.*

- 18 Secundo quoniam fieri nullo casu potest, ut dato fideicommissio, siue puro, siue conditionali, detur cum eo ius accrescendi vnitum, eo quod postquam vnus incipit existere, aliud cessat. & expirat; fideicommissum namque, siue vniuersale, siue singulare non prius valere potest quam sit adita hæreditas; unde oportuit contra iuris regulas induci, ut fideicommissarius possit hæredem adire damnosam forsitan hæreditatē nolentem, cogere ut adeat beneficio Senatusconsulti Pegasiani, *l. 4. ad Trebell. iuncta l. nec emere, C. de int. deliber. l. eam quam, C. de fideicom.*
- 20 at ius accrescendi cessat omnino postquam agnitum est legatum, siue fideicommissum, *l. vn. §. his ita defunctis, C.*
- 21 de caduc. tollen. præterquam in usufructu, *l. 1. §. interdum, de usufr. accrescen. vbi ratio discriminis perelegans redditur, quam latè examinat Causilla de usufr. lib. 1. cap. 48.* consequens igitur est, ut nunquam possit concurrere ius accrescendi eum iure fideicommissi vnitum in eadem portione fratris superstitis, qui & posterior, & sine liberis decesserit, nam ut egregie arguit *Anton. Faber d. dec. ad. 31. error. 5. num. 8.* si is portionem suam agnouit, exinde ius accrescendi in ea nullum esse potuit, si non agnouit, fideicommissum ex die repudiatæ portionis euaniuit, ut verè dici possit generationē vnus, corruptionem esse alterius; idcirco rectè in hac ipsa specie id quod i. se pater aduertit *Ripa in d. l. hæres mei, §. cum ita, num. 66.* iure ad accrescendi cessante nihil esse, quod substitutioni communicetur, sequitur *Beron. conf. 94. num. 23. lib. 2.* vnio enim, & connexitas

22 *xitas* æstimanda est tempore quo successio defertur, quidquid sit de vnione à principio, quemadmodū post *Alex. conf. 20. num. 6. lib. 1.* considerat *Hieronym. Gabr. conf. 91. n. 24. vol. 2.* quod vti sollempne commendat *D. R. Ronis. conf. 76. in fine lib. 1.* & sequitur *Marta de successione leg. par. 1. qnaft. 24. art. 5. num. 32. Finis decif. 398. num. 18.* latè *Perra de fideicomm. qnaft. 9. in quodam responfo inibi inserto num. 254. per totum, præcipuè fol. 120. col. 1. & 2.*

Ex quo manifestè conspicitur eorum lapsus qui supponunt ius accrescendi ante aditam hæreditatem habuisse locum, & ab initio suam naturam substitutioni communicasse, atque ideo semel vnitum ab ea fieri inseparabile: nam præterquamquod hi mouentur ex textu in *d. l. qui patri*, cuius longè aliam diuersam, specialissimamque esse decidendi rationem statim demonstrabimus; hoc illud est expressè negandum tamquam nullo iuris loco cautum, eiusdemque principijs expressè repugnans, quod pro indubitato assumit, nempe dari casum,

23 in quo ius accrescendi cum fideicommissio simul concurrat, idque incòtrouersum esse in casu compendiosæ substitutionis, de qua noster sermo est

24 propter vulgarem in ea contentam, quæ omne accrescèdi ius penitus respuit, *l. 2. §. si quis il primo, de bonor. poss. secundu tabul.* & ad propositum considerat *Fabius Accorambon. in d. §. cum ita, num. 33.* quamuis hoc casu inspicendum esse, cui nam substitutionis speciei ex his quæ in compendiosa continentur, conueniat illa de qua agitur, docuit *Angel. in d. l. qui patri, num. 1.* & cum eo *Imol. ibid. in fine, Perra de fideicomm. qnaft. 9. fol. 120. vers. quia in eo.*

25 Tertio ad idem, quoniam non rectè procedit argumentum quo ipsi vtuntur, de pupillari scilicet substitutione, de qua in *tex. in d. l. qui patri, de adquir. hæred.* tractat *Nerastius*, ad fideicommissariam, eo quod pupillaris nõ

minus habet locum si pupillus adierit portionem suam, quam si non adierit sufficit enim quod patris hæreditas adita sit ex aliqua, vel minima parte, ad hoc vt testamentum paternum confirmetur, *l. Papinianus, §. sed neque im-puberis, in fin. ff. de inoff. testam. cum cõcordan.* idcirco quod pupillus decedat autè, vel post agnitam portionem non officit quin cohæres ipsius præmortuus transmittat ad hæredem & ius accrescèdi, & portionem pupillarem, propter vtriusque existentiam, iuris scilicet accrescèdi ex eo quod non

26 fuit portio agnita, & pupillaris substitutionis, quæ sequela est paternæ hæreditatis, & portio eiusdè, vnde quisquis patri necessarius hæres est, siue ab initio, siue ex post facto, scilicet per aditionem, *l. 4. C. de repud. vel abstinen. hæred. l. 1. §. decretalis, de success. edict.* necessarius hæres erit pupillo cui substitutus fuerit, idque efficitur quodam velut accrescèdi iure, scilicet ex eo quod pupillaris hæreditas paternæ hæreditati accrescit, ac si vna esset patris, & filij hæreditas, quæ est vera de-

27 cidendi ratio *d. l. qui patri*, quam ita exponunt hi qui veram articuli medullam degustarunt, *Angel. & Imol. ibid. Marta conf. 68. num. 8. Berons conf. 94. num. 21. & conf. 107. num. 6. & seqq. lib. 2. Mantu. de coniect. lib. 11. tit. 20. num. 13. Cephal. conf. 610. num. 18. & latius conf. 114. num. 12. & conf. 342. num. 48.* quos refert, & sequitur in pũcto *Rimin. iur. conf. 639. num. 4. lib. 6. Alciat. in Luenre, num. 50. & 51. de adquir. hæred.* idque ex ijsmet illius rex. verbis eleganter obseruat *Fachin. lib. 10. cap. 21. Trentacinq. de substit. d. par. 4. cap. 14. nu. 12. Hieron. Torniel. in repet. l. hæres mei, §. cum ita, num. 69. ad Trebell. subdèns, & notabis rationem, d. l. qui patri, quia per eam apparet, quod decisio illius textus non erit ita mirabilis, nec contra regulas iuris prout dicunt DD. ibi, & Bald. conf. 9. par. 2. *Cranes. in repet. 2. l. cum filio, num. 348. de leg. 1. latè Ant. Faber de error. pragmat. d. de-**

d. dec. ad. 31. error. 5. num. 10. rectè que,
& subtiliter dixit *Alex. Raud. in tract. de Analogis, cap. 38. num. 2.* DD. communiter errasse in intellectu *text. in d. l. qui patri*, eo quod analogiam, seu proportionem quæ est inter pupillarem substitutionem, ac ius accrescendi non intellexerunt: illa enim consistit in eo quod utrobique sit ius directum, quæ quidem species quantum differat à commissaria substitutione, nemo est qui non videat: hæc enim obliqua est, atque ideo nullam habere potest cum iure accrescendi proportionem, atque unionem. Insuper fidei-

28 commissaria substitutio neque testamentum est, neque pars ipsius, cum illud non estimetur nisi ex institutione, l. 2. §. *primus autem de vulg. & pupil. l. quod per manus, de iur. codic.* fideicommissum autem neque institutio, neque pars institutionis est. Proinde decisionem *text.*

29 in d. l. *qui patri* esse specialissimam favore pupillaris substitutionis, ne tabulæ pupillares interdicant, eiusque virtute non autem iuris accrescendi substituti hæres admitti, confutatur *Accursio in d. l. qui patri*, docuerunt *ibid. Jacob. de Rauenma, Bald. Imol. Cuman. Paul. de Cassr. Alex. & Arcsin.* & esse communem opinionem, & sequendam defendunt latè *Cros. in l. reconiuncti, num. 134. de leg. 3. Trentacinq. loco proxime cit. num. 10. & 12. videntur, Fab. Accoramb. in d. l. hæres mei, §. cum ita, num. 32. D. Præf. Amas. conf. 20. num. 31.*

30 Quartò, quia sicut ius accrescendi non datur inter eos qui ex diuerso iure succedunt, sed cum patrone de bonor. possess. l. 1. c. de testam. miss. l. si sub conditione, quib. mod. v. usufr. amitt. ita nec inter eas portiones quæ ex diuerso iure vni eidemque personæ deferuntur, veluti vna ex institutione, altera ex fideicommissio, vel legato, argumento *text. in l. & quidem*, iuncto §. *ult. legis præcedentis de legat. 1. l. ex parte 22. de aliment. legat.* & est *textus in l. si Titius 94. de legat. 3.* vbi demonstratur

32 ius accrescendi nunquam posse comitari fideicommissum particulare, nisi in specie l. *Papinianus 43. ad Trebell.* Ergo dispositio *textus in d. l. qui patri*, quæ de speciali iuncto pupillaris substitutionis casu agit, nullatenus ad fideicommissariam extendenda est. nam aliàs nullam *textus* ille specialitatem contineret, quæ in ea aduersarij quoque agnoscent. Merito igitur à contraria præter superius citatos discedunt *Angel. in d. l. qui patri in princ. vbi Imola. & Arcsin. in fin. de adquir. hæred. optimè Ripa in d. l. hæres mei, §. cum ita, num. 66. ad Trebell.* subdens *Socini* traditione repugnare iuris terminis, *Alciat. in l. ventre, num. 51. de adquir. hæred. & conf. 117. num. 15. lib. 9.* ubi contrarijs satisfacit, ponderando etià *Socin. in d. §. cum ita* dubitariuè, & cū protestatione locutum, & alibi contrarium tenuisse, *Hieron. Gabr. conf. 91. num. 23. & seq. lib. 2.* vbi restatur hanc esse magis communem opinionem, *Menoch. conf. 200. num. 115. Peregrin. de fideicommiss. art. 31. num. 16. versic. ego autem, Mantie. de comest. lib. 11. tit. 20. num. 12. 13. & 14. Rot. Rom. dec. 100. apud Ferinac. num. 6. per. 1. v. inus decis. 398. num. 17. & 18. lib. 2.* cum alijs relatis per *Fusar. d. g. 490. nu. 96. Maria de success. leg. par. 1. d. g. 24. ar. 5. nu. 31. & 32. Lauch. in d. l. hæres mei, §. cum ita, par. 4. num. 300. Ruin. conf. 181. num. 8. volum. 2. Crauet. in 2. repet. l. cum filio, num. 348. de leg. 1. Pet. de fideicommiss. g. fol. mibi 120. col. 2. & Noal. d. cas. 1. num. 110. vers. contrariam autem, Fachin. d. lib. 10. contron. cap. 21.* optimè, & compendiosè, vt solet, eam tutatur *Anell. Amas. conf. 20. num. 29. vers. non obstat*, dicens in illius *textus*, allegatione quamplures DD. hallucinatos fuisse, *D. Reg. Rouis. conf. 76. num. 13. & seq. vbi multos citat, & conf. seq. in calce* refert pro hac parte per Sacrum Consilium iudicatum; eleganter si quis alius *Fab. Accoramb. loco proxime cit. vbi num. 31. circa fin.* demonstrat falsò contrariam opinionem.

Baldo tamquam antesignano adscribi, cumque perperam à *DD.* intellectum, itaut potius pro hac sententia expendi debeat, eamque videtur amplexus, doctissimus collega noster *Cōsiliarius nūc Regēs, & Torelli Marchio Heitor Capycius Latio decif. 1. num. 110.*

- 33 Et tandem quia ius accrescēdi datur inter eos qui re, & verbis sunt cōiuncti, idest eadem oratione ad eandem rem partibus expressis intellectualiter, non corporaliter demonstratis, ad *tex. in l. si duobus 16. §. si Titio. ff. de leg. 1.* latē tractat *Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 533.*

Ex quibus tria obseruatione dignissima cōspicere oportet; Primum, opinionem transmissionem negantem, esse re vera secundum regulas artis, & contrariam ab ijs prorsus alienam. Secundum, esse magis commune, & grauissimorum *DD.* calculo receptam præsertim in lecturis. Tertium, Doctores illos qui in contrarium allegantur esse triplicis generis. Alij namq; simpliciter de casu pupillaris substitutionis agunt, de quo in *tex. in d. l. qui patri, quemadmodum Bald.* tam in lecturis, quam in consilis allegatis, ut proinde constet ei falsissimè illius erroris originē adscribi: similiter & *Iason* in l. emancipata, num. 11. C. qui admitti, & in l. 1. num. 46. ff. de acquir. poss. *Alex. conf. 20. num. 7. lib. 1. Gulielm. de Bened. in cap. Raymuntis, ver. si absque liberis il. 2. in tractatu pupillaris, nu. 120. extr. de testam.* ideoque hos cum alijs omnissimus pro contraria expēdere. Alij vel dubitatiuè locuti sunt, quemadmodum de *Sociis* obseruauimus, vel difficultatem sentientes palinodiam clarissimè decantantur, quemadmodum *Crauetia, Fuiin. Cephal.* & alij supra allegati. Ceteri sine vlla inuestigatione, instar gruarum, priorem sequuntur, & hi quoque paucissimi sunt, proindēq; nec de his cerandum. *Ioseph* verò de *Rusticis d. conf. 2. post tract. an. & quando lib. totus falso illi fundamento innititur, quod substitutio vnita à*

principio cum iure accrescēdi huius naturam perpetuò retinet; hæc enim chymera est manifestissima, namque iure definitum est, ut licet possint à principio hæ duo vniri, cum tamen sit casus additionis, vel fideicommissi, quod tempus æstimandum est, ius illud extinguitur tamquam cum altero incōpatibile.

- SECUNDAM* trāsmiſſionis coniecturā sumi contendebant ex alio *DD.* placito, quoties nisi fideicommissum transmitteretur, is qui testatori minus est dilectus, vel extraneus, magis dilectio, & descēdentibus præferretur; nec enim credendum est suam posteritatē alienę soboli postponere quemquā voluisse, ex celebri illa affectionis coniectura considerata à *Papiniano* in l. cum anus 101. de cond. & demōst. & repetita in l. si acutissimi 30. C. de fideicom. quomodo post antiquiores concludere videtur *Cardin. Mantie. de coniect. ult. vol. lib. 1. tit. 20. num. 21.* quem sequitur *Rot. Rom. decif. 782. num. 16. par. 1. in noniss.* cum alijs plena manu congestis per *Fusar. d. quæst. 490. num. 100. Pegner. decif. 100. num. 11. Anton. Fab. in Codic. Fab. lib. 6. tit. de fideicom. de finit. 14. Vinus decif. 398. num. 13. & 14. Ludouis. decif. Rot. Rom. 56. in fine, et decif. 551. Noal. loc. sc̄pius cit. nu. 153. & 154.*

Sed præterquamquod huic coniecturæ locum esse posset vbi de admitendis testatoris descendētibz contra extraneum ageretur, in quibus terminis loquuntur supradicti *DD.* in præsc̄ti autē substituti omnes trāsuerſales, & p̄inde extranei sūt. Respōderi nihilominus potest, non rectè desumi argumentū ad eam fundādam ex *tex. in d. l. cum anus, & d. l. cum acutissimi;* nam inter alias solutiones, quas ad illud tradunt Nostres, inter quos acutē admodū *Fab. Accoramb. in d. §. cū ita, n. 30. in fin. et n. 31.* ea verior est: in eorum iurium specie, idē cōiecturam illam affectionis induci, quia ex ea admittuntur liberi eius qui grauatur

tus est restituere, descendentes ab eodem testatore ad excludendum substitutum siue suum, siue extraneum, sed in portione patris dumtaxat, non tamen ut admittantur filij fideicommissarii defuncti ante conditionis euentum, & in portione alterius quam patris contra substitutum, siue patruus ille sit, ut in specie *d. l. cum annis*, siue extraneus quispiam, de quo sermo est in *d. l. cum acutissimi*, ut quod admodum obseruat *Ripa in l. heredes mei, §. cum ita, num. 66. vers. praterea, ff. ad Trebell.* quem cum alijs laudat *Marescos lib. 1. var. resol. cap. 27. num. 14. Rot. Rom. apud Card. Seraph. decis. 1014. in fine.* Nec. n. *Papinianus in d. l. cum annis*, ex eo mouetur, ut filios grauati contra fideicommissarium admittat, quod non sit credendum quempiam alienam sobolem proprijs antepone, cum certo certius sit in eius specie præferri nepotem patruus, qui testatoris filius primi gradus est, non quidem extraneus. Non ergo ex sola testatoris affectione erga liberos grauati mouetur *Papinianus*, sed potius ex testatoris animo, & affectu erga grauatum ipsum, quem credibile est adeo dilectum fuisse, ut in ea saltem portione in qua fuit institutus, uoluerit in hoc esse grauatum, quoties liberos habeat, ne possit ipsis siue ex testamento, siue ab intestato illam relinquare. Ita sanè repellendam esse eam coniecturam docet *Faber d. dec. 31. error. 4. num. 3. & 4.* Subinde hanc non esse ad inducendam transmissionem sufficientem, uoluerunt *Ripa*, & alij moderni in *d. l. heredes mei, Cranet. in l. cum filiosam. in repetit. 2. num. 348. de leg. 1. Peregr. de fideicommiss. art. 31. num. 17. ante finem, Card. Seraph. d. decis. Rot. Roman. 1014. num. 5. & alij per *Fusar. d. quaest. 490. num. 101.* concludens hæc opinionem esse tenendam, *Accoramb. in d. §. cum ita, numeris proximè citatis.**

37 TERTIO feri transmissioni locū, si testator eos filios, vel hæres substituti, quos ad fideicommissum vocare neglexerit, in alia testamenti parte

dispositiue honorauit, ita post multos respondit *Menoch. conf. 333. num. 26. Ruin. conf. 156. in fin. vol. 2. Mantie de coniect. d. lib. 1. tit. 20. num. 19. Rot. Roman. in nouiss. decis. 782. nu. 13. par. 1. Fusar. d. q. 490. nu. 118. 135. & 179. & ultra eos id docuit *Bald. in d. l. vn. num. 10. C. de his qui ant. aper. tabul. Gama decis. Lusitan. 160.* Nec eniue est nouum in iure, ut pars vna testamenti ab altera interpretationem recipiat,*

38 *l. qui filius 17. ff. de leg. 1. & desideria morientium ex viuientiu arbitrio æstimanda esse, eleganter scriptum est in l. quoniam, C. de natural. liber. qua in re dici solet id esse pro scripto, & expresso habendum, quod verosimile est fuisse testatorem responsurum si de eo interrogaretur, l. Titius, §. Lucius, de liber. & posth. l. vlt. C. de posth. hered. instit. l. 3. C. de inoff. testam. d. l. quoniam, C. de natural. liber. l. qui graui, de iur. codic. cum concordant, quo casu dari transmissionem tenuerunt post alios *Ludovic. decis. Perus. 102. num. 13. Vinus decis. 390. num. 25. latè Menoch. conf. 209. n. 21. & 1112. n. 32.**

Sed præter absurdum illud quod necessario fatendum est in huiusmodi tacita coniectura desumenda, fore nempe in cuiuslibet Iudicis arbitrio supplere, aut potius euertere defuncti hominis expressa verba ex incognitæ voluntatis prætextu, adeo ut nihil certi, & explorati de ipsius voluntate affirmari posset: vnde & iura omnia, & testamēta subuerterētur, prout larius ad huiusmodi coniecturam cofutandam considerat *Anton. Faber d. err. 4. num. 2. & segg.* Responderi potest vterius, hæres seu filios substitutorum esse in præsentī specie ad aliam substitutionem diuersis personis facti

40 inuitatos, & (quod magis est) ad res diuersas, & in fortiori casu ad transmissionem excludendam considerat *Zanch. in d. l. heredes mei, §. cum ita, nu. 303. Ruin. conf. 29. col. 4. lib. 3. Fusar. d. q. 490. num. 131.* Imo & in codicillis, non autem in testamento, & ad diuersum

sum effectum, unde priori dispositioni in testamento factæ non censeri in aliquo derogatum, præsertim quia ei non aduersus iur. l. cū proponas, C. de codicill. Menoch. post alios conf. 602. num. 2. unde videtur potius vltima dispositio ad terminos constituti fideicommissi in testamento restricta, vt ex Dec. Alex. & alijs fundat Peregr. de fideicom. ars. 1. n. 55. & seq.

42 QVARTO, cōsiderant DD tūc fieri
trāsmiſſioni locum ex pręſumpta, ſiue
tacita teſtatoris volūrate, quories ad
mitti eos voluit, qui in eodem, vel vl-
teriori gradu ſunt; tunc enim à fortio-
ri videtur dicendum, ſubſtituti filios
ſiue hęredes vocaſſe pręmorientibus
ſubſtitutis, quomodo poſt *Mantic.* &
alios reſoluit *Rota* apud *Ludowif. d.*
decif. §. 6. num. 2. præſertim ſi primi in-

43 stiruti vocati forſan fuiſſent in ſtirpes
vive tacite, ſive expreſſe, quæ quidem
vocatur locum omnino tranſmiſſioni
faceret, vt cenſuit eadem Roſa *ibid.*
44 *num. 6.* Sed reſpondet *Anton. Faber d.*
err. q. num. 6. hoc argumento illud po-
tius inferri minus fuiſſe dilectos eos,
quos teſtator omiſit, cum vocare po-
tuerit, nihil ad hoc repugnante niſi ip-
ſi ſuſmet voluntatis deſectus. *L. unica, §. ſi*
autem ad deſectum, c. de caduc. tollen.
neque inde inferri, c. quemadmodum
teſtator de vniu. inſtituti hæredes
ſcriptiſet, ita de alterius fidei commiſ-
ſarij hæredes cogitaſſe videatur; dare-
tur enim hoc admiſſo extenſio non tã-
tũ de caſu ad caſum, ſed quod abſur-
dum eſſet de perſona ad perſonã, con-
tra *tex. in l. ſi quis ita, §. ſi quis cuius igno-
raret, de tẽſt. am. ſuſc. & in l. ſi ſi a ſtipu-
latus 126 §. C. de fidei commiſſis, de verb. oblig.*
quod & ſententia DD. in *l. Gallus, §. c.*
quid ſit tantum, de liber. & poſt. quin-
imò etiam ſi huiusmodi extenſio via
aperiretur, certè nõ id fieret ex tranſ-
miſſionis viribus, ſed potius quaſi fi-
dei commiſſarij hic hæres eſſet ex pro-
pria perſona vocatus, ſicuti in fortiiori
ſpecie aduertit *Cephal. conf. 16. num. 42.*
quos duos caſus eſſe interſe valde

disfimiles, & diuerfos ad effectum de
quo agimus, initio probatum est.

45 QVINTAM colligūt coniecturā ex
perpetua prohibitionē alienationis bo-
norum, quā quidem esset omnino inu-
sita, et superuacua, praesertim imposita
portionibus tēminis relicta, si testa-
tor transmittendi fideicommissum ad
filios, et successores substitutorū ani-
mum non habuisset, cum si ea prohibi-
tio ad fauorem ipsorum substitutorū
facta fuisset, ad eorum vitam eam re-
stringi iam esset, neque testator vltus fuisset.

46 set dictione illa *semper*, vel *nūquam*,
quæ cum perpetuitatem denotent, faci-
unt fideicommissum *semper* duratu-
rum, *l. semper de iur. immun. l. inc. de*
Franch. decif. 307. num. 7. & in termi-
nis Romæ. conf. 80. num. 4. lib. 2. Respon-
detur, hec omnia procedere vbi causa

47 prohibitionis conseruatio bonorum
in familia fuit ad propriam agnatio-
nem seruandum, in quibus terminis
locuti sunt DD. prout colligitur ex
traditis per *Fusar. d. que it. 490. n. 141.*
in fine, iunctis traditis *n. 106. & Noal.*
d. de transmiss. d. cas. i. num. 145. quo ca-
su fieret potius effectus inductum fideicom-
missum in casu alienationis, vt tractat
DD. in *l. filiusfam. 3. Diui l. 2. de leg. 1.*
Mancic. d. lib. 1. tit. 20. num. 25. Perleg.
d. de fideicom. art. 1. a. n. 6.

48 Vtcrius cū huiusmodi prohibitio-
nis causa sit fauor certæ, & determi-
natæ personæ, ea cessante cessat prohi-
bitio, *vulg. irrib. id quod in specie probat*
tex in l. cum pater 77 §. libertis, de
leg. 2. Angel. conf. §. 169. & post cum Dec.
conf. §. 181. in princ. & conf. §. 11. n. 6.

49 Itidem cum prohibito alienatio-
nis subsequitur iam ordinatum fidei-
commisum, debet restringi ad termi-
nos conditionis, & casus fideicommi-
si, ad tradita per *Dec. conf. 636. nu. 10.*
11. & 12. vbi quod ea nil operatur ex-
tra substitutionem, *Memos. conf. 327.*
& alij per *Peregr. de fideicom. art. 14.*
num. 27.

50 Et tandem omnia verba denotantia
perpetuitatem restringuntur ad vitam.

vocatorū, ita exigente subiecta materia, sicuti scripsit *Mench.* post alios *conf. 706. n. 27.* sequitur *Fusar. q. 679. num. 17.* egregie *Surd. conf. 123. num. 15. lib. 1.* cum enim substituti sint Eugenius, & Ioannes Dominicus tantum, prohibitionem illam alienationis nedum esse personalem, sed accessoriam ad substitutionem, & secundum eam regulari, ita ut ea caducata ipsam pariter deficere ex testatoris verbis cōstet euidenter, ibi, in *pregiudizio della chiamata in detta sostituzione, ita che detta parte sia inalienabile al detto vincolo, e fideicommissio*, ita docuerunt *Surd. decif. 125. num. 1. & decif. 85. n. 3. Rota Rom. in unisf. decif. 649. num. 2. par. 1. & apud Farinac. decif. 344. par. 4.* præsertim cum, ut diximus, in prohibitione alienandi nō vidcantur cōtemplata alie personæ quam substitutorum, ut in specie obseruat *Fusar. quæst. 484. n. 20. & 25.* *Petra* post alios *de fideicom. quæst. 6. n. 41.* Extra hunc casum, cum scilicet testator prohibuit bona sua alienari ut in familia conferrentur, agnationique suæ providere voluit, non cadit quæstio, imò nec de coniecturata transmissione in eis quærendum est, eo quod ex ea solum testantis voluntate, fideicommissum censetur in eorum fauorem, qui sunt ex familia, & agnatione inductum, perinde ac si expressis verbis testator usus fuisset, ad *tex. in l. cum ita, §. in fideicommissio, de leg. 2. l. vlt. C. de verb. signif. explicat Anton. Faber d. error. 4. num. 7.*

VLTIMA coniectura desumitur ex traditis per *Sforz. Odd. conf. 37. n. 6.* ubi ait, tunc præsumi testatorem voluisse substitutionem, siue fideicommissum, ad filios, & hæredes substitutorum transmitti, quoties substituti seniores sunt instituti, ut proinde secundum ordinem naturæ præsumi debeat eos prius decessuros, unde non sit verosimile noluisse ad substitutionem inuitare filios eorum qui probabiliter decessuri erant ante institutos.

52 Sed huic obstare dicebantur per conuentos omnia ea, quæ initio præsentis controuersie ad excludendam huiusmodi transmissionem ex veris, certisque iuris principijs ponderata sunt. Et quia admissa pro vera *Sfortia* sententia, filij substitutorum non quidem transmissarij, sed fideicommissarij essent, & proinde vocati ex proprijs personis: quæ quidem vocatio cum locum habere non posset, etsi positi fuissent in conditione, secundum magis receptam *Doctorem* sententiam, à fortiori nec habebit locum ubi de eis nulla est facta mentio; subiunde cōtra hanc coniecturam tanquam debilissimam in facto consuluisse testatur *Fusar. d. q. 490. num. 181.*

Dicebatur tandē S. C. debere omnino in fauorē actorū iudicare, in hærendo decisionibus alijs factis per suprema Italice Tribunalia: constat enim, sæpius iudicatum fideicommissa conditionalia posse ex coniecturis transmitti, etsi substitutus ante conditionis euentum decedat, ita *Rota Romana* apud *Mantic. decif. 319. & in dinerforū nonissim. par. prima, decif. 782. et par. 4. decif. 507. Ludonif. decif. 56. & 551. Verall. decif. 21. par. 2.* in Senatu Sabaudie apud *Fabr. in Codic. lib. 6. tit. de fideicom. defn. 14.* Perulix apud *Ludon. decif. 102.* in Regno apud *Vismum d. decif. 398.* cuius memor est *Maria in compend. decif. Digest. non. tom. 4. verbo transmissio, cap. 11.*

Hæc sunt quæ vna, alteraue pars in mediū adduxit, nosq; proprijs vigilijs, & laboribus accreuius, & exornauimus; video lector amice materiam prolixiorē, latiorēque exposcere discussionem, id quod nostri institutio nullatenus fert, satis namq; exstimauius eam totam velut in compendio tibi exhibere vna cum motiuis quibus S. C. huiusmodi Gordiani edum recidit.

53 Re igitur maturè duabus sessionibus examinata, die 13. Februarij 1640. SACRVM CONSILIVM me referente,

B

ab.

absoluit cōuentos, & inherendo tam regulis iuris, tum verbis testatoris, atque alijs per idem decis, cōsuevit substitutionem factam ad beneficium Ioannis Dominici; & Eugenij de Risfis fuisse personalem, eorumque obitu pendente conditione extinctam, & caducitatem, nec potuisse ad hæredes trāsmitti. Nam quidquid sit de cōmuni illa *de d. traditione*, an ex coniecturis possit id q̄ sui natura transmissibile non est, transmissibile fieri, quam de iuris rigore dubiam valde existimant: siquidem species tradita *in d. l. in 54 conditionibus. §. hac scriptura, de cond. & demonstr.* que ad hoc communiter allegatur, longe diuersa est: in ea namque id tantum agitur, vt verba illa, quæ per se conditionem non important, sed tantum demonstrationem, ex coniecturata testatoris mente possint conditionalia fieri, ibi, *nisi forte hoc animo fuerit testator, ut faceret conditionem*: verum tamen vt quod conditionale est sui natura, fiat pendente conditione transmissibile contra notissima iuris principia nullibi cautum reperitur, cum hæc duo inter se non reputentur de iure comparabilia. Illi namque casus expressæ, vel tacitæ testatoris voluntatis trāsmisionem decernentis à Doct̃oribus considerati, videlicet si ordinauerit relictum deberi etsi conditio non impleatur, quæ post *Accursatum in l. 1. C. de institut. & substitut. transmissionis locum facere, Angel. Fulg. Alex. & Ias. ibid. existimant.* Vel ubi cōiecturæ tales sint, q̄ ad oculum, & euidenti probabilitate id voluisse colligatur, quemadmodum sentiunt *Gabr. Ripa, Mantie. & alij supra. n. 44.* allegati, re vera ad trāsmisionis causam referri nequeunt. Siquidem si acutè rem perpendas, in ijs id cōsuevit videatur, tamquam purè ab initio disposuisset, quod totum cum meri facti, & voluntaris sit, ab eius potestate pendere non negamus, atque ita tamquā

de non ente fiat inutilis de fideicommissio, vel legato cōditionali quæstio. Ceteri quotquot cōsiderari possunt in materia casus, pariter omnem trāsmisionem reijciunt, sed tantummodo fideicommissum arguunt ad substituti, seu fideicommissarij hæredes extensum, quod propriè ad coniecturatam testatoris mentem pertinet, ex quo nō id fit, vt testator trāsmisionem ordinariè censeatur, sed vt substituti hæredes iure fideicommissi ex proprijs personis admissos velit.

Idque generali exemplo vno quo inter coniecturas trāsmisionis inducendæ vrgentiore, & efficacissimæ, contrariam sententiam, quam nos cōsutamus, rutantes existimant, demonstrari euidenter potest, vtpotè cum causa finalis, qua testator motus est ad fideicommissum, substitutionemque faciendam, funditus destrueretur, nisi substituti hæredes admitterentur: illo scilicet cum testator agnatiōem, nominique suo expressim prouidendo, omnem suorum bonorum alienationem, perpetuò inhibuit: quam vti principè inter omnes coniecturas considerant *Varius d. decis. 398. num. 23. Rota Rom. decis. 507. num. 1. par. 4.* hoc enim casu quis non videt fideicommissum in casu alienationis inducitur, hæredesque substituti suo fideicommissi iure, & ex proprijs personis nulla trāsmisionis ope admissos censeri, quemadmodum superius obseruauimus, & tamquam firmissimam conclusionem ponderat in specie *Peguer. decis. 100. num. 13.* Quæ vnica ratione principalia argumenta.

55 *Socini senioris cōsuetat Fab. Accursat. in d. §. cum ita, num. 31.* his verbis, *stat igitur vera communis conclusio, quod fideicommissum conditionale etiam per liberos non trāsmittitur, quam primò limitat Socin. post Bald. in l. 1. C. de his qui ant. ap. a. abul. & in l. si pater, C. de instit. & substit. cuius dicta, quia sunt valde obscura, declarata vbi hic per Socin. num. cuius exēpla bene procedunt quantum ad hoc, quod hæredes admittantur*

sed non videntur conuenire huic limitationi, quia non veniunt iure transmissionis, si subtiliter cogitetur, sed veniunt tamquam vocati ad fideicommissum, nam in primo exemplo, &c. hæc Accorantibonur, quem commendat, & sequitur tamquam super indubitato Vinc. de Franch. decis. 525. num. 9. in fin. cum seqq. vbi vides hanc opinionem duabus S. C. decisionibus fuisse canonizata, sicuti etiam aduertit D. Reg. Ronit. d. llo conf. 76. num. 11. in fine, qui iu casu suo tertiam refert, vt in calce conf. 77. Ad quid igitur perditio hæc, vt contra tam solida, firmaque iuris principia, ad querendum extrinsecus transmissionis remedium recurramus, vt hæredes substituti admittantur, vbi pinguiori, & salubriori fideicommissi communi iure eos lex adiuvat: fortassis nè quia is qui admitti vult potius transmissarij, quam fideicommissarij personam sustinere malit: hoc enim si daretur, claram ignauiam, inscitiamque arguere et eorum, que secum fert vnus, aut alterius representatio commoda, & incommoda, saltem illud vt teneatur vel nõ ad onera hereditaria sui authoris, idest præmortui substituti, cum tamen fideicommissarius testatoris solūmodo hæres sit, vulgata L. coheredi, §. cū filie, de vulg. cum suis concordant, & hæc est ipsissima veritas.

Verumtamen si quis tam durę ceruicis sit qui Baldi, seu maui Socini, eiusque sequacium sine noua inuestigatione amplecti velit sententiam, & in casu proposito ad coniecturas posse recurri ad transmittendum fideicommissum existimet: scire eum oportet Sacrum Consilium nullam ex his que in præsentī ponderabantur probasse. Siquidem que vrgentior videbatur ex Neratio in d. l. qui patri 59. de acquir. hered. nullo ex latere potest nec questionis, nec propositę speciei adaptati, sed Neratii sententiam, casumque specialissimum diuersum toto cœlo clarissimè demonstratum esse, vt perindè mirum sit quā miserè DD. in eius in-

tellectu, imò & fortassis in Baldi antesignani obscura traditione expédēdo decepti sint; Nec esse ad hoc melioris conditionis tex. in l. qui ex duabus, in princ. eod. tit. ad oculum demonstrat D. R. Ronit. d. conf. 76. n. 12. subinde is qui perfidiam adhuc deponere non valet, ad alias vrgentiores, euidentioresque confugiat cum casus occurrerit: omnes recentent Fusar. d. g. 420. per totū, sed accuratius Noal. de transmiss. cas. 1. per totum; Monitum quoque cum 56 volo, ea omnia que ad transmissionē inducendam ex coniecturata testatoris mente à DD. considerantur, ad illū dumtaxat casum referri debere quo substitutus est de testatoris liberis, vel descendentibus, vt bene aduertit D. Prafes Amatus d. conf. 20. num. 33. atq; ideo si quis est qui extraneis, quicumque sint, hunc fauorem intendere audeat, vt potè ineptias faciens, ridiculus existimandus est, & contra communissimam opinionem loquens, vt perbellè aduertit Cephal. conf. 132. num. 6. lib. 1. quem omni ratione, lege, & autoritate destitutus, reprehendere non est veritus Ioseph Londonic. decis. Pernf. 102. num. 8. sequitur Vi- 57 nius decis. 398. num. 3. subindè que indubio non esse transmissioni locū pronunciandum fore, aduertunt Alciat. conf. 540. num. 3. & conf. 185. Parisius conf. 25. lib. 2. Menoch. conf. 200. n. 112. Honded. conf. 56. in fin. lib. 2. Zanch. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 191. Ancell. Amat. conf. 20. in fine; atq; ideo tutiorem viam eam esse in dubijs que- 58 stionibus decidendis Sacrum Consilium iudicauit, quæ regulę inhæret, à qua non esse discedendum nisi contrarium in iure expressum inueniatur, dicunt Bald. in l. tutor, in fin. C. de commun. seru. manumiss. gloss. ordinaria in rubr. de reg. iur. in 6. & alij per Vela. ad l. 40. Tanti gloss. 4. num. 39. in fine; Loffred. conf. 17. num. 44. præsertim cum maxima, & apud omnes veneranda Sacri nostri Consilij autoritate firmata est, vt in decisionibus rela-

tis per Fræch. & Rozis. Nec de decisionibus in contrarium allegatis curandum esse: nam præterquam quod parui ponderis sunt, & nulla examinatione in re tam controuersa prolata: aduertendum insuper est, ferè omnes fundari in coniectura illa, quam vrgentissimâ appellat, cõseruationis. scilicet bonorû in familia, & sic extra casû nostrû.

Tractatum quoque fuit an actores qui transmissionem defendebant, saltem fideicommissi iure, & ex proprijs personis ad petitam portionem admitti possent, qui primo aspectu videbatur minoris dubitationis casus. Verum enimuerò præterquâquod hac via non egerunt: nullam tamen ex cõiecturis superiùs enumeratis, hoc ipsû operari posse S. C. indubitanter tenuit concordi in hac parte Dominorum. Consiliariorum voto, quæ et si aliqualem possent inducere vocationem, intelligi deberet ad portionem patris eorum, non autem coheredis, dicta. l. hæredes mei, §. cum ita, & post multos aduertit Theaur. decis. 248. num. 16. rectèque ponderatis testatoris verbis, substitutionem personalissimam, & ad personam Eugenij, & Iohannis Dominici de Ris præmortuorum vndequeque restrictam.

Processus est in Banca Borrelli pro Ciofo.

S V M M A R I V M.

- 1 **L**egatarius decretû præambuli obinere non potest.
- 2 . . . Nec remediû leg. fin. C. de edict. Diu. Hadr.

- 3 *Decretum præambuli non interponitur ex codicillis.*
- 4 *Tex. in §. illud quoque, auth. de hæred. & falcid. expenditur, sed de vero eius intellectu, n. 12.*
- 5 *Instrumenta de iure communi non habent paratam executionem.*
- 6 . . . *Forum appellatione venit vltima voluntas.*
- 7 *Legatario pro legato consequendo competet via executiua, sed contra, n. 15.*
- 8 *Ususfructum cum præbemincentia sibi à viro relicto, potest vxor capere propria auctoritate.*
- 9 . . . *Præsertim si sit relicta testamenti executioni.*
- 10 *Articulus iuris absque termino, & supra iudicij expediendus est.*
- 11 *Legatario quamuis competant actiones ad legatum consequendum.*
- 12 *Sententia transacta in rem iudicatam requiritur ad legati executionem.*
- 13 *Antonij Contij elegans traditio commendatur.*
- 14 *Sacri Consilij sollemnis diffinitio in materia actionis executiue legatario competentis ad legatum consequendum.*
- 15 *Sententia diffinitiua opus est ubi aliquid opponitur contra testamentum, vel scripturam publicam.*
- 16 *Et debet dari terminus etiam si non sit petitus.*
- 17 *Questio continens iuris, vel facti altercationem, debet ordinariè terminari.*
- 18 *Decretum præambuli sine causa cognitione interponitur.*
- 19 *Petitoriû iudiciû ordinariû requirit.*
- 20 . . . *Dicunt ubi agitur ad ususfructû.*

Legatum via executiua consequi non posse, ubi hæres illius præstationem dubiam facit, litemque inducit, sed ordinariè experiri oportere ad diffinitiuam sententiam obtinendam.

C A P V T . II .

Postquam valide fuerat in Mag. Cur. Vic. disceptatum inter Iacobellam Vuolo viduam Simco-

nis Costa, & Gubernatores Montis Mortuorum eiusdem hæredes, nûm. deberet interponi decretû præambuli

in ipsius Isabellæ beneficium pro legato usufructus omnium bonorum eidem relicto: contendentes hæredibus nullatenus interponendum: tum quia legataria erat, vt probat & de obseruatiâ testatur *Caran. ad tit. 178. num. 11. cui remedium l. fin. C. de edict. Dini Hadr. non competit, ad tradita per Vinc. decis. 464. Ludou. decis. Petruf. 23. num. 19. Thoro vot. 57. num. 2.* nam usufructuarius teneretur legatum accipere de manu hæredis, vt pluribus relatis demonstrat *Farin. de furt. q. 175. num. 308. nouissimè Horat. Montan. contr. forch. cap. 43. num. 21.* vbi quod decretum præambuli concedi debet hæredibus in quos actio ipso iure trāsfit, & proinde nec in beneficium fideicommissarij vniuersalis, nec legatarij, nec cessionarij, nec substituti, nec emptoris hæreditatis interponi posse. Tū quia legatum illud fuerat relictu in codicillis, ex quibus præambulum nō interponitur, vt per Vinc. de Fräsch. decis. 204. num. 4. & Monac. in addit. ad Minad. decis. 8. num. 6. Tandem iunctis Aulis ipsius M. C. obtinuit Isabella. decretum, per quod declaratum spectare ad eandem integrum usufructum in bonis viri. Oportuit idcirco de eius iustitia agi in Sacro Consilio, in quo ad partes fuit examinata: quæstio illa, vtrum scilicet pro legato agere possit legatarius executiuè, non expectata diffinitiuâ sententia, præuia processus compilatione.

Et pro Isabella potissimum quidē fundamentum deducebatur ex *tex. in §. illud quoque prosequimus, auth. de hered. & falcid.* vbi statuit Imperator annun dari hæredi ad legatum soluendum, postquam admonitione ex iudiciali decreto fuerit interpellatus vt legatum soluat, vbi *glos. vers. decreto* ita interpretatur, id est per quamdam interlocutoriā, quod precipiat ei vt soluat, vel per se iudicem, vel per Nuncium, licet dicatur in Nouellis contineri quod debeat in diffinitiuâ dari.

Secundum, nam et si iure communi

inspecto instrumenta non habeat executionem paratam, ad *tex. in l. minor annis 25. cui fideicommissum, ff. de minor.* secus tamen est in Regno ex dispositione *ritus M. C. V. 166.* plurimumq;

6 aliarum legum, & appellatione instrumenti venit quoque vltima voluntas, *glos. in l. si idem, C. de codicill. notat in proposito Didac. Peretz ad l. 1. tit. 2. lib. 5. ordin. verb. en las malas fol. 91. col. 1.* & præcipuè testamentum, vt ex Baldo notat Dominus meus *Reg. Tap. in cap. Regni Ladislaus, num. 3. sub tit. de fid. instrumen. lib. 3. inris Regn. Domin. Gai. tract. de credit. cap. 3. num. 848.* ideo

7 docuit legatario competere viam executiuam per hec verba; *item noto isto principio quod quando petitur legatum, vel fideicommissum vigore testamenti, non est necesse quod pars petat heredem condemnari per sententiam diffinitiuâ, sed tantummodo quod fiat es præceptum de soluendo, quod nota, & est speciale in legatis, & fideicommissis, quæ vigore testamenti petuntur; nam in alijs debitis quæ debentur vigore aliorum instrumentorum quam per testamentum necesse est quod fiat conclusio, ut debitor per diffinitiuam sententiam cōdemnetur, nam non potest incipi ab hoc præcepto, licet instrumentum sit confessio, nam. Cui sententia se subscripserunt Alex. in l. fin. nu. 3. vers. alium ponit, C. de edict. Dini Hadr. & las. ibid. in 3. notab. nu. 6. dicens hoc esse singulare, & menti tenendum tamquam quotidianum, & rursus in l. patiuntur inter heredem, nu. 7. de part. Dec. Cagnol. Alciar. & alij, quos refert Ioseph Ludouic. in d. decis. 3. num. 9. 10. & 11. vbi dicit hanc opinionem veriorē sibi visam fuisse, & æquiorē, & secundum eam iudicasse: quam tenuerant Segura in l. si ex legati causa, num. 66. vers. ex supradictis inseritur, ff. de verb. oblig. & approbatam in Camera Imperiali tamquam veriorē, & communem testatur Mynsing. sing. obseru. cent. 5. obseru. 61. Coler. de process. execut. par. 3. cap. 2. num. 29. vers. licet.*

ansem, Grafs. de success. §. legatū, quæst. 74. Grafs. de except. in prælud. num. 37. vers. et hoc intellige, Cumia adri. Regn. Sicil. cap. 19. num. 73. vers. item de iure, hos recenset Floridus Maufon. lib. 1. de i. auf. exc. ampliat. 12. num. 5. eamq; sine alio examine secutus est eruditus Donat. Anton. de Marin. quotid. resolut. cap. 241. vbi refert Sacri Consilij decisionem.

Licet autem verum sit legatario nō competere remedium l. fin. C. de edict. Pini Hadrian. tamen negari non posse videtur, legatarium agere iure executiuo pro legari consecutione, prout dissidentes sententias in concordiam reuocat Ludou. d. dec. 23. n. 29. & 30.

- 8 Eò præsertim cum Isabella agar ad vsumfructum sibi cum præheminentia relictum, quem propria auctoritate non à manu heredis accipere poterat ex glos. punctuali in l. fundi Trebatiani, ver. differentiam, ff. de usufr. leg. ibi, quia usufructuarius non de manu heredis annis singulis, sed ipsemet percipit omne commodum; idque post Bart. l. as. & alios latissimè fundat Parif. cōf. 98. n. 2. vol. 2. Dem. Consiliar. Paschal. de virib. patr. potest. par. 3. cap. 8. num. 2. Roland. contrarijs confutatis conf. 74. num. 20. vol. 2. Adde. ad præf. Papiens. l. 1. de forma libelli, quādo vxor agit ad dotem, & usufructum, verbo donec vitam duxerit vidualem, vers. varia opinionēs, Peregr. de fideicom. art. 47. n. 51. vbi optime distinguit: & maxime vxore relicta usufructuaria, & executrice testamenti, vt in casu nostro, quia inaudito hærede habebit usufructum, l. usufructus, §. fundum, ff. de contrah. empt. Maufon. post alios loco cit. num. 16. & latè probat Farin. d. g. 175. num. 313.

Et in præfenti dicebatur, terminu n ab hæredibus petitur, esse omninò inutilem, & impertinentem, eò quod controuersia in mero iuris articulo residet, nempe an Bulgari consuetudine atrecta, legatum prædictum, etiam mortuis filiis resoluator in alio-
tamenta, quemadmodum in sequenti-

bus videndum est: idcirco absque termino, & figura iudicij esse causam expediendam dixerunt DD. ex Innocen. in cap. cum inter R. num. 3. vers. sed die, de elect. Affl. decif. 361. num. 6. In Vinc. de Anna singul. 470. Vinc. de Franch. decif. 221. & D. Reg. Rouis. in prægm. 7. de ordin. iudic. num. 12. D. Reg. Galeot a lib. 1. contr. 43. num. 15. & latius comprobauimus cent. 1. cap. 76. optimè Mastrill. decif. 217. num. 4. vbi ait non sufficere factum simpliciter negare, sed oportere negationem esse talem, quæ militet, vt causa fiat ordinaria.

Hac in re nil in contrarium ex aduerso adducebatur: vnde S. C. pro suo more partes Aduocatorum supplendo, articulum voluit examinare; subinde argumenta ita excitauit.

- Esse scitum in iure ad legatum con-
11 sequendum tres tantummodò actiones legatario tribui, si tamen eas omnes ipsa legati natura patiatur, vt rectè in proposito exponit Castill. de usufruct. lib. 1. cap. 6. num. 13. personalem scilicet ex testamento: reuendicationem, vtpotè si contra formam legati rei legatæ dominium ad hæredem peruenit, l. Titio, ff. de furt. & hypothecariam ex legato, vt tradunt DD. omnes in l. 1. de leg. 1. & in l. 1. C. commun. de legat. cum relatis à Castill. loc. prox. cit. n. 5. quæ quidè superuacaneè fuisset inductæ, si executiua breuiori, & pinguiori esset ei consultū, vt rectè post alios arguit Menoch. de adipiscen. posses. remed. 4. n. 694. vers. hoc etiam intelligitur: ad eas itaque actiones exercendas, requiritur certè litis contestatio, & sententia: ergo executiuam actionem intendere non potest.

- 12 Neque rex, in d. Salud quoque, authen. de hered. & falcid. probat id ad quod ab Angelo, eiusque sectatoribus allegatur, quin porius totum contrarium. Agit enim inibi Imperator de remedio legatario dando ad constituendum hæredem in mora, & vt currat annus ad soluendum relicta in testamento, ibi, initium autè anno damus, &c.
fe

fed annus huiusmodi non nisi à die lit-
tis contestate currere incipit, vt *ibid.*
verb. quæstionibus docet *glos.* Ergo non
poterit agere via executiua. Idq; con-
iungitur ex *ead. anth. in §. si quis autem*
non implens, ibi, ex decreto Iudicis ad-
moniti, annum totum protulerit, vbi
glos. in verbo decreto item dicit quod
dixerat in *d. §. illud*. Eademque *glos. in*
anth. hoc amplius, *c. de fideicom.* tenet
quod ille annus non currit nisi à tem-
pore, quo pronuntiatum est legatum
esse præstandum, ergo requiritur sen-
tentia. Proinde *Bald. in ead. anth. hoc*
amplius expressum tenet ad legati
executionem requiri sententiam trà-
saciant in rem iudicatam.

14 Et doctus. Anton. Cont. in annot. ad
c. unde. in d. §. si quis autem non im-
pletur, ita rem demonstrat post gloriam
inver. decret. Nota, inquit, decreto In-
dicis de admonitorio edicto sine decreto,
ita de diffinitiva sententia sit accipien-
dum? Accipit de admonitorio, antequam au-
thoritate forte Epithomes novellarum
in qua in quibusdam exemplaribus le-
gebatur monitricum sententiam, at in
emendatoribus manuscriptis legitur vi-
stricem, quam interpretationem magis
probo, non autem Haloandri de admoni-
tione interpretantis. Vide leclior quam
periculosa sit hanc legem translatio
ei, qui insimile per transennam insepit.
Cui quidem lectioni convenit mirè
admodum id quod initio eiusdem rex
sibi proponit Iustinianus, dum ait, nul-
lam enim aliam questionem, aut licentiam
transf. endere, &c. lis autem non nisi per
diffinitiva terminari certo certius est.
Idco Alex. in l. si cum dotem, §. eo autem
tempore, num. 6. vers. quarto limita. ff.
sol. matr. & in l. ai frator, §. 1. num. 5.
vers. sed adnotatis ff. de re iudicata.
5 defendit nullatenus legatario viam
executivam competere, idem tenet
Dec. in d. l. fin. c. de edit. Din. Hadr. nu.
16. & Zuccard. num. 136. vers. hanc ni-
hilominus, & Menoch. d. remedi. 4. num.
694. latèq. defendit Foderic. Suer-
re, in l. postremi iudicatis, notab. 3.

verfextus eafus eſt, de re iudic. & hac opinionē ſemper amplecti Rot. Rom. dicit Marcus Anton. Thomat. deciſ. 49. num. 3. vbi alios refert qui teſtantur de obſcruantia Rotæ, ſequitur Rubens deciſ. 168. num. 8. rom. 2.

16 Nililominus SACRVM CON-
SILIVM neutram harũ opinionum indif-
finitẽ admittendũ censuit, fed priorẽ
dumtaxat, quoties interpellatus heres
nihil aduersus testamentũ, & legatum
opponit, fed cauillose tantũmodo de-
functi voluntatem adimplere differt;
hocinquam casu, rectẽ viam executi-
uam competere prauia iudiciali ad-
monitione, quẽ regulariter Iudicis
officio interponitur contra differẽtẽ
id ad quod tenetur adimplere. Poste-
riorem verò vbi hæres negat ad lega-
tum præstandum teneri, redditiq; cau-
sam dubiam, & iustam, saltem apparẽ-
ter, litemq; inducit, tũc equidem diffi-
nituiam omninò sententiam expectã-
dam post Bald. in d. a. ubi. hoc amplius,
Gulselm. de Bened. in cap. Raynuitius,
ver. si ab q; liberis mouerint il. 2. num.
194. & Roder. Suar. loco cit. num. 6. Do-
cet Didac. Perez ad d. l. 1. tit. 2. lib. 5.
ord. ver. en las mandas fol. 9. ver. aue-
li se rogatis, & post alios A. c. ad d. l.
1. num. 20. tit. 2. lib. 4. non recopilas.
Sessẽ de inhibis. inst. Arag. cap. 2. §. 1.
17 Num. 30. Idque esse regulare vbi ex-
ceptio aliqua aduersus testamentum,
vel aliquam scripturam publicã op-
ponitur. nam expectanda est sententia
diffinitiuã, & interim amittit naturam
summariã, & executuriã, vt post
Bald. in l. 1. §. si uis testari num. 3. ff. si quis
ius dicenti non obtemper. & Maran. in
speculo 4. par. diff. 9. num. 59. tradit Di-
dac. Perez loco proximi cit. & in præ-
senti facti specie ira necessariò practican-
dum esse dictum fuit, nedum ex dispo-
sitione rui. M. C. 69. vbi Craxan. num. 3.
de quo meminit Vinc. de Franch. dec.
628. num. 2. quam etiam Reg. pragm. 7.
de ordin. indic. vbi D. Reg. Roui. num. 8.
& seqq. Affl. in Conf. Si quis in posterũ,
not. 9. D. Reg. de Pont. conf. 59. n. 1. lib. 1.

ctiam

18 etiam si terminus petitus non fuisset, *Vant. de nullis. ex defect. proc. num. 59. Muscatell. in praxi par. 2. gloss. probandum, num. 58.* liquidum ex parte hæredum nonnulla in iure, & in factotum aduersus testamentum, tum etiam ipsius legatarie personam à legato excludendam opposita fuisse, quæ quidem prolixiores tractatum requirebant, ut alias dixit *Consultus in l. ille à quo, §. si de testamento. ff. ad Trebell. ibi, interdum audiendum fideicommissarium, si cognitio prolixiores tractatum habeat*; eaque altiores requirebant indaginem, l. 3. §. ibid. ad exhiben. & cum res de qua agitur continet iuris, vel facti altercationem, debet omnino ordinariè agi, ut docet *Vinc. de Franch. dec. 289. num. 6. Follet. in pragmat. de censib. vers. qua quidem executio, Reuerendissimus Episcopus Riccius collect. 2248. Muscatell. in prax. par. 5. gloss. reuerentissimus, num. 22.* & nos tradidimus cent. 1. cap. 96. num. 15.

Quo in proposito *Mastrillus* in contrarium adductus d. dec. 217. num. 10. demonstrat quod etsi actor intentionem habeat fundatam ex instrumeto, dato tamen dissensu ex parte conveni, via ordinaria iuxta causæ naturam erit procedendum, reprehenditque assertentes hoc casu deberi procedi dato termino extraordinario, eo quod nullus ex *Doctores* ausus sit hoc affirmare.

Et ampliùs consideravit S. Consilium, quod etsi prædicta probabilem aliquam dubitationem admitterent, neque itidem posse substineri decretum præambuli improprie quidem verbis latum per M. C. quo declaratum est spectare ad *Isabellam* usumfructum; siquidem verbum illud, *speculare*, potius petitorium, quam possessorium respicit, idquæ summarium, præambuli iudicium penitus abhorret, eo quod sine causæ cognitione interponitur, ut tradit *Caran. ad Rit. 181. Vinc. de Franch. dec. 204. in prin. D. Consiliarius Theodor. vir summx erudi-*

tionis, & collega noster *alleg. 17. n. 21.*

21 de eoquæ petitorio non nisi ordinariè experiri oportere nemo est qui nesciat, secundum tradita per *DD. in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. possess. ubi l. f. n. 86. Alex. c. 159. n. 1. lib. 5.* eo magis, quia is qui ad vsu-
22 fructum consequendum agit dicitur petitoriù intèdere, & ordinariè agere, ut docet *Alex. in d. §. nihil commune, n. 4. Maran. in prax. disp. 7. num. 1. Menoch. in preclud. de recuper. possess. n. 9. in fine.* Sed tamen suæ equitati S. C. innitens iussit terminum heredibus impartiendum quantum fas esset restringi & coarctari, ne (quod facile solet in hoc supremo Pretorio evenire, vel ex negotiorum multitudine, vel caudicorum malitijs, & calumnijs) occasio inde sumeretur litem vltius quam par sit protelandi, iuxta id quod in propria materia statuit *Imp. in d. §. illud quoque, auth. de hered. & falcid. ibi, illud quoque prospeximus, ne tempus fiat longum in talibus questionibus, nullà enim salium questionum, aut litium transcendere anni tempus sancimus, ubi gloss. ver. questionibus, ar. ex tempore litis contestate usque ad annum debet finiri hæc causa*; proinde taliter fuit interlocutum. *Suspensio decreto præambuli lato per M. C. in beneficium Isabellæ Vuolo, utraque pars infra mensem pro omni termino, nominatione, & beneficijs deducat eius incumbencia, ita tractatum, & resolutum me referènte iunctis aulis 23. Novembris 1638.* Et iterum iuxta superiorem distinctionem iudicavit S. C. die 23. Februarij 1644. referente nobilissimo Consiliario Francisco Antonio Muscettula in causa illorum de Benincasa cum . . .

S V M M A R I V M.

- 1 **V** usufructu uxori relicto indistinctè ei integer debeatur de iure civili.
- 2 **V** uxori domina, & usufructuaria relicta quid de iure communi deberetur.

- 3 *Bulgari consuetudo quid noni introdu-*
xerit.
- 4 *Vxorem dominam lex appellas.*
- 5 *Parentum commune votum est, ut eo-*
rum successio filijs deferatur.
- 6 *Filijs magis quam vxori prossi: cre-*
parentes præsuntur.
- 7 *Bulgari consuetudo tota coniecturalis*
est.
- 8 *Ex contrarijs coniecturis ab ea*
receditur.
- 9 *Vxor integrum, & formalem habet*
vsusfructum ex verosimili testatoris
mente.
- 10 *Illud plenum consequitur, ubi prio-*
ri testamento fuerunt alimenta lega-
ta, in codicillis verò vsusfructus.
- 11 *Idem est si in eadem scriptura sis*
ita variatum.
- 12 *Idem si prius versia parvis, deinde*
omnium bonorum vsusfructus reli-
ctus est.
- 13 *Secunda consideratio ubi interuenit*
ibi plena præsuntur deliberatio.
- 14 *Bulgari consuetudo locum non habet*
ubi testator legato adiecit dilectionem
vinceralem, omnium, & quorum-
eumque bonorum.
- 15 *Tutor tutorio nomine agens, non prae-*
dicat iuribus ex propria persona sibi
spectantibus.
- 16 *Decretum praambuli ad beneficium*
heredis tantummodo interponi potest.

Vxori, cui in testamento alimenta, in codicillis vsusfructus reli-
ctus est, vsusfructum competere, non alimenta, etiam filijs exi-
stentibus, Bulgari consuetudine non obstante.

CAPVT III.

- 1  Tsi iure ciuili ita san-
eitum esset, vt legato
omnium bonorum
vxori vsusfructu, inte-
ger vsusfructus in-
distincte ei debere-
tur, idque sine expressa verbi proprie-
tatis violatione, denegari fas non esset,
iuxta *Secunde responsum in l. vxori mea,*
de vsufr. leg. & in l. 1. cum autb. seq. C. si
secund. nupf. mul. sin verò fuisset eadem
relicta domina, & vsusfructuaria, quia
duo sunt legata, *l. si Titio fundus, d.*
vsufr. leg. erat in eius electione vel
proprietaem habere, vel vsusfructu,
vt *Saliceto* iuriso, eum *Rari.* tenet *Sar-*
mien. select. interpr. lib. 8. ad l. Titia cum
testamento, S. Titia cum nubere, u. 4. in
fine, de leg. 2. Ioann. V. and. var. quæst. lib.
1. q. 3. Gasp. T. h. sen. lib. 1. quæst. for. c. 54.
nn. 1. nisi tamen aliud esset in proprie-
tate institutus hæres, iuxta doctrinam
Accursi in d. l. 1. verb. derogari, C. si se-
cund. nupf. & rationem traditam per
Rald. in l. 3. C. de iudic. viduit. tollen,

quam vti veriore m seclatur *Peralta in*
repet. sex. in d. S. Titia, nn. 21.

- Verusta tamen inoleuit primùm
Bononiæ, deinde in cæteris Italiæ,
aliarumq; Prouinciæ partibus co-
suetudo Bulgari dicta, ex Bulgaro
ciuilem auctore, quæ magis verosi-
mitem testatorum erga filios prædile-
ctionem attendendo, iuxta *rey. in l.*
cum acutissimi, C. de fideicom. ita lega-
tum huiusmodi interpretari voluit, vt
siue vsusfructuaria simpliciter sit vxor
relicta, siue vsusfructuaria omnium bo-
norum, domina, & massaria, vt dici so-
let, nil existentibus filijs, vltra alimen-
ta consuequi queat, eum præheminen-
tia tamen propria auctoritate ea per-
cipiendi in domo viri, qua eo viuente
vtebatur, ppter vim eius verbi *domi-*
na, quo et lex eam appellat, *l. 1. ff. rer.*
amot. l. Titia S. q. Marco in prin. de ann.
leg. l. 1. S. si vir ad Syllan. ita sanè expo-
nit *Accurs.* antè omnes in *d. l. 1. in fin.*
in autb. seq. verb. derogari, vers. sed se-
videns consuetudine, C. si secund. nupf.
Cyn.

Cym. in auth. hoc les. 3. C. cod. Barr. in d. l. Titia cum testamento. §. Titia cum nuberet. nu. 3. de leg. 2. Dec. cons. 476. nu. 4. & ceteros ferè ad nauseam recenset Anton. Gabr. lib. 5. commun. opin. tit. de usufr. conclus. 2. nu. 1. ubi dicit commune esse, & receptam opinionem, eamque & acquitari, & legibus consentaneam discretè explicando fatetur Menoch. post alios lib. 4. præsumps. 139. nu. 4. & latius Surd. de alimen. tit. 2. q. 15. in prin. Gail pract. obseru. lib. 2. obseruat. 144. Rot. in nouiss. par. 4. decis. 748. in prin. Ludonif. dec. 460. num. 7. & in posthum. Farinac. dec. 276. num. 3. par. 1. Maynar. dec. 100. lib. 5. Maria de success. par. 4. q. 18. art. 2. nu. 26. eleganter Corn. cons. 112. nu. 14. nol. 2. Vinus dec. 420. lib. 3. optimè Gasp. Thes. lib. 1. qq. for. c. 54. nu. 1. latè Paul. Emil. Gall. de except. sam. ab intest. quam ex testam. p. 2. tit. 4. excep. 16. nu. 32. & seq.

- 5 Est namquè commune parentum votum id semper agere vt eorum successio filijs deferatur, *l. scripto in fine. ff. unde liberi*; ideoque cum præsumentum sit filijs potius quam vxori prospicere, *l. nam ctsi parentibus. in prin. de inoff. testam.* non quidem nudum, inane, & inutile heredis nomen filijs voluisse relinquere credendum est, teste Barr. in d. §. Titia, nu. 6. ita quod dum viuut vxor, fame perire cogantur, vel mendicare, contra *tex. in §. prohibemus auth. de trien. & semiss. obseruat. Fran. Arctiu. conf. 40. num. 2. Surd. d. cap. 15. num. 4. iniquis nu. 2. non esse proinde opus disputare de veritate, huiusmodi sententia, qua communi omnium populorum consensu filiorum suorum approbata est.*

Verumtamen sicuti huius consuetudinis dispositio ex coniecturata, & verosimili testatoris mente originem sumpsit, immò & tota omninò coniecturalis est, ita quoquè fateri oportet ex contrarijs coniecturis ab ea recedendum esse, quomodo rectè scripsit Castren. Alex. Dec. videndum cons. 454. in prin. & alios testatur Mantie. de con-

iectur. lib. 9. tit. 7. num. 20. Menoch. d. præs. 139. ante n. 2. Vinus dec. 29. lib. 1. & sufficere de mente testatoris constare, vt coniux etiam liberis extantibus integrum, & formalum habeat vsumfructum, nedum per expressa testatoris verba, sed etiam per probabiles coniecturas, omnes qui de hac materia scripserunt vnanimiter admittere, pluribus eorundem citatis, testis est Castillo quotid. contr. lib. 1. c. 45. nu. 10. cuius rei exempla quamplura ostendunt Pegner. dec. 103. per totam. Mynsing. sing. obser. cent. 5. obseru. 38. Menoch. de præs. lib. 4. præs. 139. & 140. relatus cum alijs per Gasp. Thes. d. q. 54. nu. 3. ver. ceterum opinio, Paul. Emil. Gall. d. excep. 16. nu. 32.

Hec cum ita se constanter habeant, causam tribuerunt controuersie iam dudum in S. C. agitata inter Isabelam Vuolo, & Gubernatores Sacri Montis mortuorum intus Ecclesiam Diuæ Mariæ Angelorum piè admodum erecti. Etenim cū in anno 1634. Simeon Costa suum conderet testamentum, instituta sibi Francisca Costa filia vnica hærede vniuersali, ita, & vxori simul, & filiz de alimentis cauit. Item io predetto testatore voglio, ordino, e comando, acciò detta mia carissima moglie, e mia figlia se possano alimentare, e mantenere nel stato, che si conuiene, lascio che di tutte le mie entrate per la somma d'annui duc. mille tantum ne sia detta mia moglie gionto con detta mia figlia signora, e padrona, & usufruttuaria vita durante di detta mia moglie, mentre guarderà il letto viduale, & venendo ad seconda vota si appriua di detto usufrutto, e solo se li debbia assignare le sue doti, e ragioni dotali che li competono in virtù di sue cantele dotali. Et inferius, Item io predetto testatore voglio, ordino, e comando, che morendo, quod absit, detta mia figlia, et herede in pupillari astate, che di detta tutta mia heredità, e beni, adempliti, & soddisfatti tutti li legati fatti nel presente mio testamento, se n'habbia da fare la

Mon-

*Nome, e che dell'entrate perueniente da detto Monte si habbiano da maritare figliuole donzelle honorate de poveri marinari, officiali, & auantaggiati delle galere della signadra di questa Città, alle quali se li debbia dare per ogni maritaggio docati cento, e che il gouerno, & disposizione di detto monte, & maritaggio si facci gouerni, & administri per li Gouernatori de morti dentro di detta Chiesa di S. Maria della Angeli con l'intervento del Padre Preposito di detta Chiesa, & per detta esactione segnalo, & assegno al detto monte annui duc. cento, con che non debbia gravare il detto monte, *ut supra*, per esso eretto d'altro peso &c. Postmodum in anno 1636. dum extremū diē ageret, codicillis itā disposuit. In primis lo predetto testatore codicillando, & il suo codicillo facendo, vole, ordina, e comanda che la signora Isabella Vuolo sua carissima moglie mentre graviderà il letto viduale, sia signora, & padrona, & usufruttuaria di tutta la detta sua heredità, & beni, e venendo ad seconda vota sia prima di detto usufrutto, e solui seli debbiano dare le sue doti, & antefato conforme hà dichiarato nel detto suo testamento per mano mia *ut supra* fatto &c.*

Proindè supposita Bulgari consuetudine, de pluribus inter partes disceptari oportuit, de quibus, & nos singulis quoque capitibus sigillatim disleremus.

Primò, an rebus sic stantibus Isabella fuerit à principio, & in vita quoque filix usufruttuaria bonorum omnium; & hæreditatis viri, an verò alimentaria tantummodò iuxta Bulgari consuetudinem.

Secundò, dato quod in vita filix fuerit alimentaria, vtrum post eius obitum remanserit usufruttuaria, pupillari substitutione non obstante.

Tertiò, an consuetudo prædicta locum habeat substituta pia causa.

Quartò, esto quod usufruttuaria cessanda sit Isabella post filix obitum, quis mons cum ipsa concurrere de-

beat in usufructu, iuxta *tex. in l. si alij, de usufr. leg.*

Quinto, vtrum saltem mons ille retinere possit eum proprietate usufructum legitimæ filix debitæ ex persona ipsius.

Quoad primū *PAUL. de Castro* categororū antesignanus intrepidè cōsuluit legatum usufructus vxori in codicillis factum non esse alligatum Bulgari consuetudini, vbi priori testamento fuissent tantummodò alimenta eidem legata; sed stare ampliatiuè, & plenum usufructum importare etiam liberis existentibus, nè alioquin codicilli dispositio superflua, & inanis reddatur, contra regulam *tex. in l. si quando, in prin. de leg. 1.* cum enim, vt diximus, tota hæc materia coniecturalis sit, eadē coniecturata testatoris mens facit, ve amplius sit legatum codicilli, quam testamenti relictum, nè dispositio secunda clusoria reddatur, cū manifesta violatione voluntatis testatoris, & proprietatis vocabuli; nec enim credendus est de alimentis tantummodò in codicillis testator sentijisse, qui iam de eis satis, superque disposuerat in testamento, ita quidem sentit author ipse sollempni illo *conf. 218.* ineipiente quod vxor quond. *Dom. Risiori lib. 1. sequitur Dec. conf. 454. in prin. & tenet Alex. conf. 56. n. 2. lib. 3. & iterum, conf. 214. nn. 13. lib. 6. Corn. conf. 5. n. 3. vol. 1. Paul. de Montepico in dicto §. Titia, nn. 35. Anton. Gabr. d. lib. 5. comm. concl. conclus. 2. de usufruct. nn. 42. Cardin. Mantis. lib. 9. conicil. sit. 7. n. 25. in fine, allegato ad id Riminaldo sensore conf. 456. n. 12. & Berro conf. 34. nn. 5. & 13. lib. 2. Menoch. post alios lib. 4. presumpt. 139. nn. 44. Surd. d. sit. 2. q. 15. nn. 129. Simon de Pretis de interpret. ult. volum. lib. 4. interpret. 1. dub. 10. nn. 72. Barry de success. par. 1. lib. 9. tit. de leg. usufr. n. 6. vers. nonnis casus, Pontan. de alimen. cap. 17. n. 5. circa finem, & hanc sententiam realissimam, & sacrosanctissimam dixit *F. iunior deciss. 29. nn. 3. lib. 1. Paul. & Emil. Gall. d. excep. 16. n. 43.**

Idip-

Idiſum quoque dicendum eſt, ne-
dum quando relictis in teſtamento
alimentis, poſtmodum in codicillis ſit
vſusfructus legatus, ſed etſi in eadem
ſcriptura, ſiue teſtamento, ſiue codi-
cillo ita eſt variatum, in quo caſu lo-
cuntur *Alex. d. conf. 214. in ſine lib. 6.*
Corn. d. conf. 5. lib. 1. Mattheus de Aduo-
catis inter conſilia vltimarum voluntatu-
rum lib. 2. conf. 74. nn. 3. Menoch. loc. cit.
nn. 52. Viniſius commun. opin. 1054. n. 11.
Mynſing. pract. obſer. 38. num. 6. cent. 5.
Creſcent. dec. 5. nn. 6. de teſtami. Peregr.
dec. 38. nn. 6.

Nec minus ceſſare conſuetudinem
prædictam, ſi prius certa partis, dein-
de omnium bonorum vſusfructus ſit
relictus, vt tenet *Dec. poſt antiquiores*
conf. 526. nn. 7. Anton. Gabr. & Mynſin-
ger. locis reſatis, Pegner. dec. 103. nn. 3.
Gieſp. T. beſau. queſt. foren. lib. 1. d. c. 54.
nr. 4. Surd. d. 9. 15. num. 8. & eleganter
conf. 218. nn. 16. vol. 2. ſubdens ex Bal-
do, quod vbi interuenit ſecunda conſi-
deratio, ibi plena præſumitur interue-
niſſe deliberatio: Nè igitur ſecunda vo-
luntas ſit ſuperflua, ſarctum eſt, quod
reſtator voluerit relinquere verum
vſumfructum, non ſolua alimenta, &
ita tenendum eſt, quidquid temerario
aufu contra tot, tantosque Patres fra-
giri nimum fundamento attentauit
damnaſe memoria author in addis.
ad Alex. d. conf. 56. l. i. H. & ad Dec. d.
conf. 476. lit. A.

Idque magis foret expeditum, ſi
concedas non habere locum Bulgari
conſuetudinem, vbi legato vſufru-
ctus adiecta eſt diſtictio vniuerſalis,
omnium, & quorumcumque bono-
rum, deducta tamen filiorum legiti-
ma, iuxta ſententiam Baldi in l. ſi. n. n.
9. c. de indiſt. viduit. ſollen. Caſtren. d.
conf. 218. verſ. ſecundo probatur, Socin.
& aliorum per Gabr. d. concl. 2. de vſufr.
nn. 50. laſ. in l. cum hi, §. ſi in ſingulos
annos, nn. 4. de tranſact. vbi plures re-
ſert hoc tenentes, & Odoſred. ita ſepe
Bononiæ pronuntiatum habito iuriſ-
peritorum conſilio atteſtante.

Neque his obſtare factum illud in
contrarium ponderatum, nempe Si-
meone Coſta defuncto, Iſabellam ip-
ſam inſtituiſſe in M. Curia hæredem
vniuerſalem declarari Franciſcam ſi-
liam abſque vſusfructu ad ſe ipſam
ſpectantis mentione: ſi quidem ad hoc
inſtitit citra præiudicium ſuorum iu-
rium. Secundo non proprio, ſed tuto-
rio nomine cum alijs contutoribus;
proinde iuribus ex propria perſona
ad eam ſpectantibus obſiſſe non vale-
re, vt potè quæ ſciebat ſuis ſuum dura-
re, ad regulam *ex in l. ſicnt, §. non vi-*
detur, quib. mod. pign. vel hypoſit. quæ ad
id expendit Accuſ. in l. inter officiũ, de
reindictat. generaliter nãq; ita fauo-
re officij agunt, vt iura eis competentia
immutilata, illæſaq; ſeruentur, definitum
eſt à Inſtitiano in l. cum quadam
mulier, c. de admin. tut. vbi gl. verb. re-
ſeruat, & nihil commune habebat ge-
neralis inſtitutio ad fauorem filix fa-
cta, cum legato vſusfructus vxori reli-
cto. Tertio quoniam decretum præ-
ambuli ad beneficium tantummodo hæ-
redis interponi poterat, non autem le-
gatarij: vſusfructus autem non à ma-
nu hæredis, ſed propria authoritate
percipitur, vxore relicta domina, &
vſufructuaria, quemadmodum in hac
eadem cauſa tractatum, & reſolutum
ſuiſſe retulimus cap. præcedenti, & no-
uiter videndus eſt Cyriac. controuerſ.
ſarenſ. c. 242. nn. 20.

Nec tandem comparitionem illam
ſuper præambuli petitione præiudi-
cium potuiſſe afferre mulieri penitus
ſimplici, & ignorantæ Aduocatorum
diligentię conſiſſe.

Decisionem vide in calce cap. 7.

S Y M M A R I V M.

- 1 **B**ulgari conſuetudinem mortuis ſi-
lijs ceſſare.
- 2 Quid ſi filio ſuit datus ſubſtitutus.
- 3 Bartoli diſtinctio in l. Titia, §. Titia cõ-
nuberet de leg. 2. cõmuniter recepta.

- 4 *Legatum vſuſfructus donec vxor caſte vixerit, pro primo anno pñm, pro ſequentibus conditionale eſt.*
- 5 *Subſtitutus extraneus non eſt comprehenſus inconſuetudine Bnlgari.*
- 6 *Idem ſi ſit pupillariſer ſubſtitutus.*
- 7 *Salicet. in auth. hoc locum, n. 4. C. ſi ſecundò nupſ. mul. ab omnibus improbatnr.*
- 8 *Voluntas teſtatoris qualis à principio fuit, talis ex quo renocata non eſt, durat.*
- 9 *Repetitum à ſubſtituto præſumitur id, quod ab inſtituto teſtator voluit.*
- 10 *Subſtitutus pupillaris repræſentat perſonam pupilli, non anſem teſtatoris.*
- 11 *Verba, donec vitam vidualem ſeruaucrit, non ad augendum, ſed ad minnendum legatum in tempore, poſita cenſentur, ſed contra, nu. 33.*
- 12 *Tex. in l. legatum, de aur. & arg. leg. quomodo procedat.*
- 13 *Filiorum prædilectione ceſſante, teſtator magis vxorem, quàm extraneum diligere præſumitur.*
- 14 *Vxor duntaxat, humanique intris ſociæ dicitur.*
- 15 *Legatum in perſona ſubſtituti diuerſum eſt quàm inſtituti, ex diuerſa affectionis ratione.*
- 16 *Patris, & filij vnicum eſſe teſtamentum aliquibus placuit, alijs duplex, vnins tamen loco habendum.*
- 17 *Subſtitutus pupillaris vno, eodemque patris indicio ſuccedit.*
- 18 *Pupillus iudicij, & voluntatis expertus eſt.*
- 19 *Qualitas qua erat in perſona defuncti, & non eſt in hærede, non poteſt repræſentari.*
- 20 *Filia licet ſuccedat in locum patris, non tamen repræſentat eius maſculinitatem.*
- 21 *Filiatio repræſentari non poteſt.*
- 22 *Accidentiæ non poſſunt migrare de ſubiecto in ſubiectum.*
- 23 *Prinilegiū non inducimur, niſi lex inducat.*
- 24 *Specialia dno concurrere non poſſunt.*
- 25 *Prinilegiū in perſonam ceſſat deſuncta perſona.*
- 26 *Perſona conditione mutata, mutatnr res conditio.*
- 27 *Repetitio legati licet fiat in genere, non tamen ſit eiſdem qualitatis in ſpecie.*
- 28 *Tex. in l. cum Patronus de leg. 2. expenditur.*
- 29 *Tex. in l. licet Imperator, de leg. 1. quomodo procedat.*
- 30 *Prinilegiū non promouens ex diſpoſitione hominis, vel intris, dicitur cohabere perſona.*
- 31 *Conſuetudo Bnlgari debet ſtrictè interpretari.*
- 32 *Tex. in l. ſi fundum ſub conditione, §. ſi pater, de leg. 1. declaratur.*
- 33 *Benedicti de Plumbino diſtinctio in materia legati vſuſfructus, donec vxor lectum vidualem ſeruaucrit, commendatur.*

Bulgari conſuetudinem filijs mortuis ceſſare, etiam contra extraneum pupillariter ſubſtitutum : conſutato Saliceto in auth. hoc locum, C. ſi ſecund. nupſ. mul.

CAPVT IV.

QUOD ſecundum horum, quos in præcedenti propoſuimus articulum, dicebatur pro Iſabella Vuolo, dato & non cōceſſo Bulgari cōſuetudini in vita Fræſce filij locū fuiſſe, eā tñ ipſius obitu ſubſecuto prorsus ceſ-

fare, vt proinde vxor & mater ipſa eodūq; alimentaria tantū, efficiarur poſtmodum vſuſfructuaria ; etenim conſuetudo illa fauore tantū filiorum, introducta, ipſis defunctis reddit ad propriam vſuſfructus naturam ex ceſſante eorum fauore, vt ſentit vniuerſa iuriſ.

iurisprudentum schola; idquæ præter generalia initio præcedentis capitis præmissa, ita definiendū esse in præsentis specie, in qua filia fuit substitutus datus, vt totum negotium in verborum legati conceptione sit repositum, intuendo scilicet, an ex cis vnū, vel plura inducta sint legata. Nā si vnū cēsendū sit, cōsuetudo ipsa adhuc post factum substitutionis casum vigebit: ea ratione, quia vnicum illud legatū iam initium habuit in persona filia instituta, & à substituto debetur, tamquam filij personā representante. Sin autē plura sint existimanda, singulis quibuscunq; annis debita, post euentū substitutionis, vnumquodquē legatū ex substituti persona initium sumet, quiquidem ex eo quod comprehensus non est in consuetudinis fauore, nec in eius præstatione filij instituti vices gerit, tenebitur ad vsumfructum. Exemplum est in specie nobis proposita illud idem quod *Bar. in l. Titia, §. Titia cum nuberet, nu. 10. & 11. de leg. 2.* sibi ad quæstionem dirimendam proponit, si legatū vsumfructus sit simpliciter conceptum his verbis, *relinquo uxorem dominam, & usufructuariam*, ex quibus vnicum cēsetur, adeoq; extinctio filio instituto, obligatio non variatur in persona substituti, habebitquæ pariformiter locum consuetudo ipsa; quamuis assertio hæc sine contradictoribus non sit, cuius examinatio ad rem nostram non pertinet. Quod si ita se habeant, *relinquo dominam, & usufructuariam donec castè vixerit, vel lectum vidualem custodierit*, illud verbum, *donec*, importat legatū annuum, & non vnum, sed plura cēsentur, *l. legatū, de ann. legat.* eò quod quælibet præstatio breue viduitatis tempus habet, & quæ hodie vidua est hodiernā habet præstationem, vt post *l. c. Extr.* exponit *Bald. in l. 3. num. 2. C. de iudic. viduis, sollem.* & pro primo anno purum, pro sequentibus conditionale cēsendum est, *l. si in singulos de ann. leg. Rum. con. 190. num. 3. lib. 2. Casar Bar.*

dec. Bonon. 79. num. 2. & seq. proindequæ incipit deberi à persona substituti, *l. si fundum, §. si pater, de leg. 1.* qui quidem cum extraneus sit, integer debetur vxori vsumfructus. Subneceit & aliam quoq; rationem *Barrolus*, nam cum sit legatū annuum, in principio cuiuslibet anni intuennda est personæ à qua debetur conditio, *l. cum in annos, de ann. legat.* at cum is à quo debetur tunc sit extraneus, consuetudinis priuilegio nō fruatur. Eam tamen *Baroli* theoricam vti verissimam amplexi sūt communiter ferè omnes post eum scribentes *Bened. de Plumbin. in l. 2. de manum. sect. Bald. in d. l. 3. num. 1. C. de iudic. viduis, sollem. Aresin. in l. c. cōtra tabulas, n. 2. verb. Pro cuius declaratione, & ibi Alex. n. 7. l. 1. §. de vulg. & pupil. & antiquioribus relatis *Surd. de alim. tit. 2. q. 15. n. 162. & 189. cum seq. & tit. 8. prinil. 25. n. 8. & dec. 273. n. 9. Farinac. dec. Ros. Rom. 373. n. 9. tom. 2. p. 2. Menoch. lib. 4. praf. 140. n. 5. Anson. Gabr. d. tit. de vsumfr. concl. 3. nu. 1. Mans. d. lib. 9. tit. 7. num. 19. Petr. Peck. de testam. coning. lib. 8. p. 1. c. 3. inter tractatus diuersos, Barry de success. lib. 9. tit. de leg. vsumfr. n. 8. Bercetia conf. 50. n. 9. Adrian. Negusan. respons. 512. n. 18. Engen. conf. 49. num. 5. & 6. lib. 2. & iudicatum refert *Ploms conf. 17. num. 80.* in testamento Hieronymi Cagnoli aduersus fratrem substitutum, & inter *conf. vltimarum voluntatum conf. 168. num. 80. lib. 1. Pontian. de alimen. cap. 17. num. 4. Simon de Prat. de interpr. vlt. vol. lib. 4. interp. 1. dub. 10. num. 60. Grassin §. legatnum, q. 24. num. 4. Marsa de success. q. 18. art. 2. n. 36. par. 4. eamquæ suprema Tribunalia approbarunt, *Ros. Roman. in noniss. dec. 748. num. 5. vers. neq; etiam obstat par. 4. & dec. 276. n. 3. tom. 1. in postb. Farin. & apud Ludon. dec. 460. num. 7. & Camera Imperialis. Gaill. d. obseruat. 144. n. 7. lib. 2. & alibi Vinins dec. 420. num. 3. & seqq. Cyriac. consar. for. 242. num. 6. Mainard. dec. 100. lib. 5. Thesaur. dec. 137. num. 3. Zuccar. dec. Lucens. 13. num. 9. Ans. Fab. in Cod. lib. 6. tit. 18. de legat. def. 14****

d. f. 14. & 15. *Benintend. dec.* 98. num. 1. & in Saero nostro Consilio ita iudicatum testatur *D. Reg. Sanfelix. dec.* 201. num. 1. & 2. lib. 2. *Donat. Ant. de Marin. var. resol. c.* 347. num. 10.

- 6 Et procedere etsi filio datus sit pupillaris substitutus, voluit idem *Barr.* in d. §. *Titia*, n. 11. & sollemniter *conf.* 171. incip. *Nicolans fer Amari*, sequitur *Pedroc. conf.* 31. n. 23. 28. & *segg.* *Grass.* in d. §. *legatum*, q. 24. n. 10. *Surd. d. q.* 15. nu. 189. & *segg.* *Gail. loco cit.* nu. 9. *Bald. Paris. Roman. & Gabr. à Menoch. relati d. praf.* 139. n. 79. *Roman. Abb. Anchar. Alex.* & alij quos sequitur *Dec. conf.* 476. num. 3. *Canalean. de usufr. mulier. relict. cap.* 2. nu. 43. vbi tenet non habere locum confuetudinem in pupillari substituto, etsi legatum sit vnicum, *Boer.* qui iuxta *Barr.* distinctionem iudicatum refert *dec.* 44. nu. 39. & ab impugnantibus defendunt. *Aretin. in d. l. & si contra tabulas*, nu. 2. *vers. pro cuius declaratione & ibi Alex.* nu. 7. *1af.* nu. 5. *de vulg. & pupill. Paul. de Montepic.* in d. §. *Titia cum nuberet* à n. 40. *Surd. d. cap.* 15. nu. 189. *cum segg.*

- Verumtamen nequē summpere, veneranda *Baraldi* auctoritas, nequē communis iurisperitendum consensus immunem eam fecit à solitis *DD.*
- 7 contradictionibus: siquidem *Salicet.* in *anth. hoc locum*, nu. 4. *vers. for ascende*, C. *si secundo nupt. mul.* quem sine alia inuestigatione sequi videtur *Cornuus conf.* 112. nu. 15. *vol. 2.* contrarium expressè profitetur, ita arguens: nam testatoris voluntas qualis à principio tempore cōditi testamēti fuit, talis ex quo reuocata nō est, perpetuò durat, *f. sancimus*, C. *de test.* sed Bulgari cōsuetudo eam fuisse testatoris mentem, & voluntatem interpretatur, vt tale relictum filio instituto importet tantummodo alimenta cū præheminitia, quā vxor habebat in eius vita: igitur qualis fuit in persona filij volūtas, talis censenda est in psona substituti, & quale in sub stātia voluit ab instituto deberi relictū, tale à substituto præstandū fo-

re, quia in huius persona intelligitur idem repetitum, & non diuersum, contrario non probato, vt in *l. licet in prin. & l. si quis à filio, vers. & si ita*, l. *ferno alieno*, §. *penult. de leg. 1. l. non in istam. C. ad T. rebel.* Quo supposito infert multò fortius esse idem dicendum, vbi substitutus venit ex pupillari substitutione; nam iuxta hæc legatum caput debet in persona pupilli; quo casu legatum à substituto debetur, non vt primi testatoris, sed vt pupilli hærede, cuius personam representat, & proinde omnia sunt seruanda, quemadmodum à filio tantum, & non à substituto fuisset relictum; ad quod expendit *sex.* quem dicit notabilem in *l. si fundum sub conditione*, §. *si pater*, de leg. 1. & ita se in facto consuluisse, & obtinuisse testatur, quomodo et *Bald.* arguere in *l. voluntatis ad fin.* C. *de fideicommu.* refert *1af. in l. si mater*, aliās *l. etsi contra tabulas*, nu. 5. *ff. de vulg. & pupillar.*

Dubitat quoquē secundo loco *Salicet.* de dictis per *Barr.* in eo quod asserit, verba illa *donec lectum viderem* seruauerit, plura censi facere legata, ex *l. legatum, de annis legatis*, cui pro concordantibus adiungit *l. pater fenerinam, de cond. & demonstr. l. si cui*, §. *vnde tractatū, quibus mod. usufr.*

11 *amitt.* ex eo quod posita non sunt ad augendum, sed potius ad minuendum legatum in tempore, vnde non debet augmentum operari contra vulgares regulas. Nec obitare *sex. in d. l. legatū*,

12 quia in rebus sui natura iterabilibus, & multiplicationem recipientibus eo loci *Consensus* loquitur, & ita quoquē in *d. l. si cui*, §. *vnde tractatū*.

Sed mirandum omnino est, virum, alioquin grauissimum, & doctissimum à communi, receptaq; sententia fragilibus tantòpere fundamentis diuertisse. Etenim ad primū occurrit cōfessim, si consideres interpretationem desumptam ex Bulgari consuetudine, substituci cōtra expressam verborum

- proprietatem ex coniecturata defuncti erga proprios filios charitate; quæ facit, vt magis præsumendum sit eos quam vxorem dilexisse; hæc eadem cõsideratio nedum cessat cessante pietatis illa ratione, sed contrarium prorsus operatur, vt magis vxorẽ propriã, quam extraneos etiam parentes dilexisse censeatur, præsertim ad substinendam vocabuli proprietatem: est enim
- 14 vxor diuini, humani iuris sociã, l. aduersus, C. de crimin. expil. hered. Tacit. lib. 3. annal. vnde illud Propertij, omnis amor magnus, sed apertè in continge maior. quod latius exornauimus cent. 1. cap. 41. num. 4. & 5. multisquẽ veteris, & noui testamẽti oraculis cõprobat Tiraquell. in l. si vnquam, in præfat. num. 12. C. de renouan. donet. & ad propositum aduertit Gratian. decif.
- 15 Marchia 210. in addit. num. 6. Vnde non illud in persona substituti, sed diuersum omninò ex diuersa affectionis, & charitatis ratione, & in pupillari substituto per talia idem proculdubio dicendum: nam siue patris, & filij vnicum sit testamentum, vel potiùs duplex (quomodo plerisque prudentibus placuit, præsertim Vlpiano in l. 1. §. 1. si cui plusquam per l. falcidiam.) quod vnius loco haberi voluit tam ciuile ius, quam Prætorium, l. patris, & filij, de vulg. & pupill. tamen si substitutus hæres pupilli sit, nihilominus is
- 17 succedit vno, eodemquẽ patris iudicio: at consuetudo de interpretanda voluntate, & iudicio agit, quod non.
- 18 potest in pupillo considerari, qui iudicij, & voluntatis expert omnino est, l. pupillus, de acquir. hered. facit tex. elegans in l. Papinianus, §. sed nec impuberis, de inoffic. testam. vbi disertè scriptum est, matrem quantumuis exheredatam immerenter, aut præteritam non posse filij impuberis testamentum de inofficioso querelare, quia inquit Vlpianus, pater hoc ci fecit, licet enim testamentum filij sit, non patris, tamen patris, non filij iudicium est, vt aliàs acutissimè obseruat Ant. Faber

de error. pragmat. decad. 31. err. 3. n. 13.

Fit proinde vt interpretatio sumenda sit à patris, non autem à filij voluntate, quæ fauorem, & charitatem erga filios, non erga extraneos intendit, ideòque Episcopius Sarmien. in repper. d. §. Tisia cum nuberet, num. 16. sic inquit, ego contrarium puto, quia in hæc familiaritate, & coniunctione non succedit substitutus pupillo, ob quam coniunctionem, & cohabitationem hæc interpretatio inducitur, ideo ea cessante debet illa cessare, l. semo amico, de ann. leg. quæ cõsideratio rem omnino euitcit.

Rursus, etsi substitutus hæres sit pupilli, nõ tamen eius representabit personam in proposita specie, quia specialitas illa à consuetudine inducitur, ne vltra alimenta teneatur, in qualitate filiationis nititur, vt sæpe repetitum est: at qualitas quæ erat in persona defuncti, & non reperitur in persona

19 hæredis, & non potest ab hærede representari, vt docuit Bald. in l. fin. per illum tex. C. de natural. liber. facit tex. in l. 1. C. de priuileg. dor. l. penult. §. si puella de rit. nupt. hinc dicimus, quod

20 licet filia representet, & succedat in locum patris, non tamen representat eius masculinitatem; ideòque nõ vt masculus, sed vt femina succedit, arg. non tantum, §. si emancipatus, de bon. possess. contr. tabul. l. 2. adprinum, de in ius vocan. l. si quis suo, §. legis, C. de inoff. testam. & Bart. in l. 1. §. si sit filius, num. 1. ff. de coning. cum eman. liber. docet quod filius ex representatione consequitur gradum patris, non alias qualitates, puta ætatis, vel masculinitatis, quæ in eo non reperiuntur: idemquẽ tenuit in l. 1. §. si sit nepos, de collat. dor. & in l. 2. num. 1. C. de liber. prater. quem communiter moderniores illi secuntur, quos longa serie recenset Dominus meus Reg. Tapia in addit. ad responsum Regentis Riberæ pro Inuicissimmo Catholico nostro Rege Philippo secundo super successione Regni Lusitania num. 122. vbi in puncto refert Bart. & alios in l. is potest, num. 8. de acquir. hered.

21 *hered.* docentes quod filiaro representari non potest.

Uterius id quod lex favore filiorum induxit, ex privilegio filiationis procedit: ea quæ competunt ex privilegio ratione personæ, & ex accidenti, nequeunt per aliam representari, 22 quia accidentia non possunt migrare de subiecto in subiectum, ut *Philosophus* ait, & est in arg. *text. de hered. ab intest. ven. §. si igitur defunctus il. 2. vers. sic. huiusmodi verò privilegium, latiusque* prosequitur *Tiraquell. in l. si unquam, in præs. ex num. 15. C. de reuoc. donat.*

23 privilegium enim non inducimus nisi lex inducat, *§. sed & quod Principi, Inst. de iur. naturalis*; præsertim cum inducitur ratione personæ: qua præcipua urgentissima ratione mouetur *l. as. ad sententiam Barr.* confirmandam, ut dicetur inferius.

24 Præsertim quia si daremus substitutum non nisi ad alimenta teneri, prout pupillus ipse tenebatur, darentur duo specialia circa eandem rem concurrentia, contra regulam *text. in l. 1. C. de dos. promiss.* vñ scilicet quod substitutus representaret filium vti filium, aliud quod non nisi ad alimenta teneatur, quod ipsius filij favore tantummodo est inducitur.

25 Idem cum consuetudo huiusmodi sit in personam, non in rem, sit mortuis filijs cesset privilegium, remanente iuris communis dispositione, ut subtiliter considerat *Bald. conf. 427. volum. 2.* quem sequitur *Surd. d. g. 15. num. 192.*

Et tandem facit illud in iure notissimum, quod mutata personæ conditione, mutatur quidem rei conditio, & extinguitur privilegium, *vulg. l. Paulus, aliis l. per procuratorem, ff. de acquir. hered. l. fiscus, ff. de iur. fisc. l. cum quidam §. si debitor, de publican. bonus text. in cap. unic. §. verum, de iur. patronat. in 6. Tiraquell. de retract. consangu. §. 1. glof. 13. num. 12. per alia in l. cum patronus fol. 301. col. 1. de leg. 2. Valasc. de iur. emph. quaest. 17. num. 15.*

vers. quibus accedit, & diximus cent. 1. cap. 99. num. 20. idque in specie considerat l. as. in d. l. & si contra tabulas, de vulg. & pupillar. Angel. conf. 109. nu. 3. Surd. de aliment. d. tit. 2. g. 15. num. 162. & 192. Maynard. decif. 100. num. 6. lib. 5.

Hinc notescit responsio ad propositionem illam, quam de repetitione legati cum suis qualitatibus assumit sibi *Salic.* nam eatenus procedit, quatenus diuersitas personarum iustituti, vel substituti aliud præsumi non faciat; cum enim non sit tantus in extraneo fauor, prout in filio, licet fiat repetitio legati in genere, non tamen sit eiusdem qualitatis in specie, quia est diuersa ratio, *l. qui filius, §. 2. vbi Bald. de acquir. hered. & est text. sollemnis in d. l. cum patronus de legat. 2.* 27 vbi propter fauoris diuersitatem aliud in instituto quàm in substituto statuitur, & ita *Saliceto* respondent *Aretin. & l. as. in d. l. si mater, aliis l. & si contra tabulas, & notat Cabal. conf. 119. n. 15. lib. 2.*

Respondet itidem *l. ason ibidem*, quod illa qualitas censetur repetita in substituto, quæ prouenit de iure communi ex testatoris dispositione, & in his terminis procedit *text. in l. licet Imperator, de leg. 1.* non autem quæ 29 insurgit ex privilegio personæ intrinsecè non procedens ex dispositione hominis, nec iuris communis, quia tale privilegium censetur coherere personæ, ideo ad aliam non extenditur, *l. quia tale, & ibi late Barbof. ff. sol. matrim.* 30

Uterius, cum consuetudo Bulgari sit contra vim verborum inducitur, debet strictè intelligi, & restringi in personas filiorum, iuxta tradita per *Barr. in conf. 170. in fin.* idque in specie considerat *Alex. conf. 57. nu. 2. lib. 3.* sequitur *Gratian. dec. March. 210. num. 1. in addit.* subdens, *Ratio est, quia dispositum ad fauorem vnius, impropriando verba, non debet trahi ad alium, & extendi de persona ad personam.* quâ

reſponſionem eſſe magis expeditā, & ſibi placere dicit *Iafon in d. l. & ſi contratabulas, num. 5.* vbi conſtanter defendit *Barroli* diſtinctionem in *d. §. Titia cum nuberet, num. 11.* relatis ad id antiquioribus, aſſeritq; eſſe communē opinionem.

Nec quidquam ad rem facit *ſextus in d. l. ſi fundum ſub conditione 81. §. ſi pater, de leg. 1.* quē ad ſuā firmāda ſententiā extollit *Salic. loc. cit.* in eo nāq; id tantum *Iulianus* ſtatuit, vt Titius cui à filio impubere, & pariter à ſubſtituto filij, fundus legatus fuit, ſi impubes filius decedat, à ſubſtituto fundum vēdicare non poſſit; & rectē quidem, quia ſubſtitutio facta à ſubſtituto, non facit vt ab ipſo debeat quod iam per filij obitum Titio erat debitum, ſed vt cenſearur tantummodo repetitum ad maiorem Titij cautelam: non quia huiusmodi repetitio neceſſaria foret, nam ſubſtitutio quoad ſū- dum ipſum numquam effectum habuit, quod erat neceſſarium ad hoc vt vendicatio competeret, cum priuatio præſupponat habitum. Idq; clarum fit ex ijs quē in vltimo caſu proponit inibi *Conſultus*, quando ſub conditione à filio, à ſubſtituto purē legatum fuerit, & filius pendente conditione decceſſerit: tunc quidem tamquam à ſubſtituto vendicabitur; nam ex ſubſtitutione ſola legatum valet, cum ex inſtituto numquam valere potuit, ex quo in eo nō habuit effectum. Hæc ſpecies ab ea de qua agimus toto cælo diſtat, in qua nec neceſſaria eſt huiusmodi repetitio, quia legatum eſt vnicum, non plura; & ſi ad rem aliquid faceret *ſextus* ille, quod negamus, non ideo fieret, quia legatum cenſeretur repetitum, ſed quia vnicum eſt, & ideo à filio capiri deberi; quo caſu haberet quoque locum conſuetudo *Bulgari*, ſi credendum eſſet *Barroli*; nec ruriſ talem repetitionem in caſu præſenti habemus, vt patet ex legati lectura.

Cæterę verō conſiderationes, quas pro dubitandi ratione contra *Barroli* ſu-

bi proponit *Salicet*. in eo quod ſentit, quod illa verba, *donec vitam, &c.* plura faciant cenſeri legata, adeo exigui ſunt momenti, vt nec in eis pedes figere auſus ſit, cum ſuper hoc cogitandum relinquat; & quæ videtur efficacior earum, quod ſcilicet verba illa ſint ad diminuendum potiùs, quā ad augendum legatum polita, vno verbo cōuincitur, quod reſtrictio reſpicit tempus, non ſubſtantiam legatit, licet enim verba illa *donec, &c.* faciant conditionem *l. qui quatuor, §. vxori, de leg. 3. l. pater ſenerimam, in fin. de condit. & demonſtrat.* tamen principaliter reſpiciunt tempus, ſecundario conditionem, *Barroli in l. pen. de excuſat. tutor. & Card. in clem. 2. §. 2. de atat. & qual.* ait, quod huiusmodi diſtinctiones ſunt limitatiuę temporis; ſequitur in terminis *Gratian. diſcept. forenſ. ſem. 3. cap. 563. num. 11.* quod & ipſe vel inuitus agnouit, ibi, *ſi d. poſſus ad extinguendum, & minuendum illud in tempore*; noſtra autem quæſtio in eo verſatur, an ſcilicet minuant, vel augeant ſubſtantiā ipſius; ergo nihil ad ratiō- bum.

Quod ſi adhuc de *Barroli* traditione tot ſolidis fundamentis ſuſulta, dubitari aliquo modo fas eſſet; ample- cenda eſt omnino diſtinctio *Benedicti de Plumbino in l. 2. de manum. ſi. teſtam.* quæ in caſu de quo agitur, nempe cum legatum eſt relictum, *donec vxor lectum cuſtodierit vidualem*, amaritudines omnes enervat; nam inquit ipſe: aut legatum fuit filio iniunctum, & tunc quemadmodum ab eo debebantur ſolum alimenta, ita quoq; debebuntur à ſubſtituto, & nō amplius, ea ſcilicet ratione, quia cum tale legatum non cenſearur à ſubſtituto pupillari repetitum, *l. qui fundum, §. qui filium, ad l. faleid.* nec ipſi ſubſtituto fuerat immediate iniunctum, ſatis eſt quod p eū ſicuti per filium præſtetur: aut fuit ſubſtituto immediate iniunctum, & res erit indubia, nam quibuſcumque verbis vſus fuerit teſtator, in-

integer debebatur vsusfructus, *l. si fūdus, § si pater, de leg. 1.* & hæc videtur species nobis propofita, in qua onus præftandi vsusfructum cenfetur fubstituto iniunctum, non quidem filio inftituto, à quo certum eft quod non, nifi alimenta ex Bulgari confuetudine debebantur.

Aur tandem fuit fimpliciter relictum; nec iniunctum fpecialiter alicui, & tunc vtrique cenfetur iniunctū, & præftabitur ab vtroque fecundum cuiusque naturam, ita vt à filio alimentum, à fubstituto vsusfructus debeatur; Quam diftinctionem fibi multum placere ad præfentis quæftionis refolutionem dixit *Alex. in d. l. & fi contra tabulas, num. 7. de vulgar. & pupill. camq; tenuit conf. 42. lib. 2. & conf. 29. lib. 4.* prout cum referunt *Addent. ad ipfum ibid. Ancharan. conf. 44. Paul. de Montepico in d. §. Titia cum nuberet, num. 46. Surd. d. cap. 15. m. 192.*

Verumtamen ifthæc omnia ex abundanti dicta fore dicendum eft neceffariò, fi concedas veram effe propofitionem illam, quam in præcedenti ex *Paulo Caftrenfi*, ceterisque eius fectatoribus firmauimus, nempe integrum vsusfructum etiam filijs viuentibus ad vxorem fpectare, quoties in eadē, vel diuerfa fcriptura poft alimentorum fimplex legatum, relictus eft vxori bonorum, & hæreditatis vsusfructus; quid quod nemo tam ftultus idipfum quod filijs, ad quos totus confuetudinis dirigitur fauor denegatur, eorum fubstituto concedat, quo fupposito nedum ceffabunt, fed facili negotio contra eum retorquebis confiderationes omnes, quas *Salic. ad fuā* confirmandam fententiam parum feliciter effinxit.

Ita SACRVM CONSILIVM iudicauit, vt videre eft cap. 7. in fin.

S Y M M A R I V M.

- 1 Bulgari confuetudo ceffat filijs mortuis, & fi pia causa fubftituta fit.

- 2 Pia caufe tantus fauor non eft, nec tanta teftatoris affectio quemadmodum erga proprios filios.
- 3 Præiudicia, & fpecialia non funt multiplicanda.
- 4 Præiudicium probare tenetur is, qui conuincitur.
- 5 Extranei cenfentur omnes præter filios.
- 6 Pia causa ita faueri folet, ficut filijs ipsis.
- 7 excludit matrem ex tacita pupillari in vulgari expreffa comprehenfa, fed contra n. 18.
- 8 Teftamentum minus follemne fubftituitur fauore pia causa, quemadmodum fauore liberorum.
- 9 Pia causa habetur loco filij quemadmodum Monafterium, fcd contra num. 21.
- 10 Ratio, qua pro Religione facit, fuma eſt.
- 11 Filijs magis, quàm pia causa fauendum in afcendentium fucceffione, qualiter intelligi debeat fecundum fententiam Ancharani, fed contra num. 23.
- 12 Textus in l. cum acutiffimi, C. de fideicommiſſ. non procedit quando fideicommiſſum debetur pia causa, extra legitimam filiorum, fed contra num. 24.
- 13 Vxor ex iuris præfumptione non conuincitur in prædilectione cum anima teftatoris.
- 14 Coniectura, qua anima teftatoris fauet in dubio fequenda.
- 15 Corneus conf. 112. volum. 2. perperam à Surdo allegatus.
- 16 Picus in l. Titia, §. Titia cum nuberet, num. 74. notatur.
- 17 Pia causa in cafibus tantum à iure expreffis fauendum eſt.
- 18 fubftitutio facta pro exoneratione confcientia matrem excludit ex tacita pupillari in vulgari comprehenfa.
- 19 Monafterium habetur loco filij quando filius ipſe vincens Monafterium ingreditur.

- 22 Ancharani traditio conf. 46. dubia, & parum tuta eſt.
 25 Vxor magis, quam pia cauſa ſauendū in materia uſusfructus.

- 26 Probatum dicitur id, quod coniecturis quas lex proueritate habet, demonſtratum eſt.
 27 Anima omnibus rebus eſt preferenda.

Piæ cauſæ filio ſubſtitutæ nō adeo ſauendū, ut à bonorum mariti uſufructu, vxor ſicuti à filio ipſo, iuxta Bulgari cōſuetudinē excludatur; defenditur Bal. in l. eſi cōtra tabulas, de vulg. & pupill.

CAPVT V.

Pertinet in præcedētib. propoſitæ cōtrouerſiæ, tertia diſcultas ad reſolutionē traditā per Bald. in l. eſi cōtra tabulas, circ. ſin. ff. de vulg. & pupill. quo loci illud pro indubio tenuit, filiis inſtitutis demortuis, ceſſare Bulgari cōſuetudinē, eſi Hoſpitale, vel alia pia cauſa ſit filio ſubſtituta. Facit in primis pro ea, quoniam eſi iura omnia plurimum piæ cauſæ faueant, non eſt erga ipſam tātus fauor, nec tanta teſtatoris affectio, quemadmodum erga proprios filios, *tex. in cap. ult. 17. q. 4.* idcirco cum conſuetudo non in ſimplici fauore, & affectio-
 2 ne fundetur, ſed in illa quæ ad filios ut filios dirigitur, ad piā cauſam ex-
 3 tendi non poteſt. Secūdo, nam eſi pia cauſa fauorabilis admodum ſit, ut videre eſt apud *Tiraq.* ceteroſque, qui de ipſius priuilegijs integros fabrica-
 4 runt tractatus, non ſunt tamen priuilegia, & ſpecialia multiplicanda, *l. in ſingulare ff. de legib. Alex. conf. 57. n. 2. lib. 3. l. 1. c. de dot. promiſſi. vbi DD.* Tercio, quia iſ qui priuilegio nitiur, illud probare tenetur, in dubio enim nemo præſumitur priuilegio munitus, ſubinde utitur iure comuni, quo pia cauſa non reperitur in hac ſpecie priuilegiata. Quarto, quoniam vxor necdū fundatam habet intentionem in propria verborum ſignificatione, ſed etiā in iure comuni, *l. uxori 37. de uſufr. leg. à cuius regula caſus tantummodo exiſtentie filiorum per cōſuetudinē Bulgari eſt exceptus* in cæteris tamen illi ſtandum eſt, *vulg. iurib.* Quinto,

5 nam cōſuetudo ipſa filijs tantū propexiit, non extraneis, & præter filios extranei ſunt omnes cenſendi, ad *reg. 1. c. in §. ceteri, Inſtit. de hered. qual. & diſſer. l. unica, §. accedis, uer. extraneū, C. de rei uxor. aſſ.* ideoque & aſcendentes, collateraleſque extraneos eſſe teſtatori, præſertim quodā rem, de qua agimus, docuerunt *Alex. conf. 57. n. 2. lib. 3. Graſi. in §. legatum, quæſt. 24. nu. 7. verſ. quid autem, Sord.* poſt plures de *alim. tit. 2. quaſt. 15. num. 85. Pedroc. conf. 31. num. 27.* proinde ſententiam Baldi ſecuti ſunt *Imol. in d. l. eſi cōtra tabulas, num. 3. Dec. in ſpecie contra Hoſpitale reſpondens conf. 476. n. 2. & 4.* & latiùs comprobauit *Socin. in conf. 85. num. 24. & ſeqq. lib. 1.* poſt cæteros relatos à *Sord. loco cit. num. 163.* vbi *num. 170.* concludit hanc eſſe veriorem opinionem, quemadmodum ſatetur *Menoch. lib. 4. præſump. 139. num. 80. Iaſon in l. ſi fundum ſub conditione, §. pater, num. 7. de leg. 1. Zanhus in l. heredes mei, §. cum ita par. 6. n. 20. ad Trebell. Myſing. cent. 5. obſer. 37. num. 10. Alex. Randens. conf. 48. n. 42. lib. 1. Mareſc. var. reſol. lib. 1. cap. 29. num. 18. Peregr. de fideic. art. 12. n. 28. Baltaſ. Thomaf. de ſpecial. vel priuileg. pia cauſa tract. 10. tit. 2. cap. 121. n. 190. Martia in ſum. ſucceſſi. par. 4. q. 18. art. 2. num. 42. Mantie. de coniect. lib. 9. tit. 7. n. 36.*

6 Non tamen de ſunt rationes, ex quibus hæc ſententia in dubium reuocari videtur. Prima eſt illa quoniam piæ cauſæ ita faueri ſolet ſicuti filijs ipſis,

IUXTA

iuxta tradita per *Castrenf. in l. & in epistola, C. de fideicom.* & in puncto cō-
 siderat *Paul. Emil. Gall. de exceptioni-
 bus tam ab intest. quā ex testam. par. 2.
 excep. 16. num. 25.* Vnde fit, vt sicuti ma-
 ter ex tacita pupillari in vulgari ex-
 pressa comprehensa, excluditur à filio
 vulgariter substituto, iuxta *glos. fin. in
 l. precibus, C. de impub. & alijs substit.* cū
 alijs lato calamo congestis per *Fusar.
 de substitut. q. 157. num. 38.* itā quoquē,
 7 & à causa pia, vt post *Angel. docuerūt
 Castrenf. in d. l. precibus* cum alijs rela-
 tis ab eodem *Fusar. d. quaest. 157. n. 55.*
 sic & dispositio specialiter fauore li-
 8 berorum introducta, vt testamentum
 minus sollempne substatueatur, iuxta
*tex. in l. hac consultiſſima, §. ex imperfe-
 cto, C. de testam. procedit etiam fauore
 piæ causæ, iuxta tradita per Barbat. in
 l. cum acutissimi, num. 83. vers. apparet
 ergo, C. de fideicom.* Secunda, quia sicut
 Monasterium succedit loco filij, *auth.
 nisi rogati, C. ad Treb. cap. in presentia,
 de probat. ita dicendum videtur in cau-
 9 sa pia. Tertia, nam in dubijs causæ piæ
 fauendum est, eo quod summa est ra-
 10 tio, quæ pro Religione facit, *l. sūt per-
 sonæ, C. de Relig. & sumpt. fun. Roman. in
 auth. similiter, C. ad l. falcid.* Quarta, vt
 get sollēnis traditio *Petr. de Auctar. in
 cons. 46. incip. prima facie*, quæ edoce-
 11 mur iura illa dicentia esse magis fi-
 lijs, quam piæ causæ fauendum in suc-
 cessione ascendentium, intelligi debe-
 re si alijs sequeretur totalis successio-
 nis priuatio, vtpote quia pater vellet
 filium exheredare; tunc inquit ipse,
alium querat quam Augustinum: sed
 extra legitimam filiorum magis faue-
 tur piæ causæ; vnde infert id quod
 nunquam à mente esse delendum di-
 cit *Picus in l. Titia cum testamento, §.
 Titia cum nuberes, num. 74. de leg. 2.*
 quod quādo fideicommissum debetur
 piæ causæ, salua tamen legitima filio-
 12 rum, non procedit *rex. in l. cum acutis-
 simi, C. de fideicom.* vbi id notat *Accurs.
 & in l. si quis ad declinandam, C. de
 Episc. & cleric. quem secuntur Butrig.**

*Salic. & ceteri relati per Gratian. di-
 septs. forens. tom. 2. cap. 305. & 306.* vbi
 probat esse veriore, & magis cōmū-
 nem opinionem, *Ioseph Ludovic. decis.
 Lucen. 38. num. 13. D. Mercenrial. Mēr-
 lin. de legat. lib. 5. tit. 1. quest. 2. num. 4.
 Marc. Ant. Morns in cons. impresso post
 decis. 27. Canaguolt num. 47. tom. 1. le-
 quitur Felin. in cap. Ecclesia S. Maria,
 num. 90. de consuet. Rot. Rom. in nonis.
 decis. 74. num. 14. par. 2. Mantie. de con-
 iect. ult. volum. lib. 5. tit. 15. num. 35. cum
 seqq.*

Et tandem, cum piæ causæ fauor
 intenditur, videtur animæ testatoris fa-
 ueri; & quis non videt huic magis,
 quam vxori esse fauendum? hæc enim
 13 ex iuris præsumptione non concurrit
 in prædilectione cum anima testato-
 ris, prout satis ad rem animaduertit
*Gratian. discept. forens. cap. 350. num. 29.
 & Rota Rom. inter selectas à Farinae.
 decis. 336. num. 3. in fin. par. 2. tom. 2.*
 idēque in plurium coniecturarum
 14 consuetu illā sequenda est, quæ ani-
 mæ testatoris suffragatur, *Mant. de
 coniect. ult. volum. lib. 12. tit. 17. n. 31.*

Hæc sunt quæ dubiam aliquatenus
 reddunt priorem sententiam. Verum-
 tamen ab ea non esse in iudicando, &
 consulendo recedendum ex duobus
 præcipue fit manifestum. Primo, quon-
 iam *Surdus, & Picus*, qui eisdem ar-
 gumentis vsi sunt, ab ea diuertere non
 audent, & veriorē esse, & magis cōmū-
 nem fatētur, sicuti & ceteri sup. relati.
 Secundo, quia nec Doctorem aliquē
 vsque adhuc vidi, qui contrariam am-
 15 plexus sit, et si eam tenere *Corn. d. cons.
 112. col. 4. num. 16. vers. item concurrat,
 vol. 2. perperam dicat Surd. loco cit. num.
 163. vers. in contrariam*, pace sit dictū
 doctissimi illius viri: siquidē in casu, de
 quo *Corn.* consultus respōdit, nulla de
 vsufructu fuit facta mentio, sed tan-
 tum vxor relicta domina, & massaria.
 Item, legatum fuit conceptum sub
 conditione, *si vxor cum filijs habita-
 nerit*, quæ deficiente voluit testator
 bona omnia distribui amore Dei, cu-
 ius

ius conditionis defectus facit legatū ceſſare, non autem piz cauſa exiſtentia, ſi credimus eidem *Corneo*, qui *nu. 30.* his verbis ſe ipſum declarat, *Solum reſtat reſpondere ad vnum quaſitum, quod eſt, an vſusfructus matris, vel vxoris amplius duret poſtquam euenit conditio pia cauſa.* Circa quod breuiſſimè me expediām, reſpondendo quod non, quia nullus vſusfructus eſt ei relictus; non enim eſt expreſſum aliquod verbum ſignificans vſusfructum: *DD. autem volentes, quod cenſetur relictus vſusfructus, locuntur quando eſſet adiectum verbum vſusfructuariam, quod ſignificat vſusfructum; iungitur prout ex ſupra dictis deductum eſt, aut matri, & vxori, nec dominium, nec vſusfructus bonorū relictus cenſetur per dicta verba, quod magis placet: vel eſt relictum dominiū, cum verba dominio conuenire poſſunt. & non vſusfructui, & dato quod vſusfructus eſſet relictus, tamen poſt euentum conditionis, ſcilicet poſt diſceſſum vxoris, cenſeretur ſublatus, ex quo teſtator voluit, quod eo caſu omnia bona darentur, & diſtribuerentur amore Dei, quæ omnia bona non poſſent commodè dari, et diſtribui amore Dei, ſi eſſent occupata per matrem, vel vxorē ratione vſusfructus.* Hæc *Cornelius*: Ex quibus patet poſterioſiorem hanc dubitationem, non dicam ſententiam, omni authoritate eſſe penitus deſtitutam; idcirco non video qua ratione *Picus d. num. 74. in fine*, deſiſſione *Baroli* non procedere ſine magna diſſicultate, etſi caſus contingerit, eſſe quaſtionem pro amico dicat, co præſertim quia ad rationes dubitandi facilis patet reſponſio.

17 Ad primā, quia verum eſt piz cauſe aliquando ſolere faueri, ſed tamen in caſibus à iure expreſſis, id eſt vbi lex ita expreſſe ſtatuit, vt pro indubitato habeatur, etenim interpretatio illa liberorum fauore à conſuetudine induta, tamquam ſingularis, & à iure cōmuni exorbitans, non eſt vltra expreſſum caſum protrahenda, *cap. quæ iure communis, de reg. iur. in 6. l. in cauſe, in*

*princ. la ſecondā, de minorib. l. eius militis, §. militia miſſus, de militar. teſtam. l. ſin. C. de his qui ven. aſas. imper. cum ſimilibus, & in puncto reſoluit *Sacra Rota Romana* in ſollemni illa deſiſſione, quam tranſcriptiſit *Gratianus diſcepi. forenſ. tom. 2. cap. 306. num. 11. 24. & 27.* Et confirmatio illa deſumpta ex *Ca-**

18 *ſtreuſi in d. l. precibus, & alijs, & quem admodum mater per tacitam pupillarem in expreſſa vulgari contentam à filio excluditur, ita & à pia cauſa, tuta vnde equa quæ nō eſt; licet enim verior, & magis communis recepta ſit opinio gloſ. ſin. in d. l. precibus, & in l. Lucius, de vulg. vt teſtatur *Gomez lib. 1. var. cap. 4. num. 10. Ripa in l. 2. num. 44. ff. de vulg. ſforz. Odd. de ſubſtit. in pralud. de compen. par. 3. q. 7. num. 6. verſ. item & ſi pia cauſa, Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 39. num. 77. Alex. Trentacinq. de ſubſtit. par. 1. cap. 12. num. 22. cæterique vique ad nauſeam relati per *Fuſar. d. quaſt. 157. num. 38.* nō tamen detulerunt grauiffimi Patres contrariam partem deſcendentes, vt pote *Bal. & laſin d. l. precibus, Ruin. in d. l. 2. num. 68. de vulg. Imo Lin cap. Raynuſius, de teſtam. Polſ. de vulg. par. 6. num. 32.* ſed tenendo priorē, & magis communem, non idcirco vera erit ſubſequeſ illatio, vt idem ſit dicendum in pia cauſa; nam huiusmodi priuilegium ei non tribuitur, niſi**

19 ſubſtitutio piz cauſa ſit facta p exoneratione conſcientiæ, prout ita expreſſum ſentientes *Socin. ſen. Dec. Zūch. Guglielm. de Bened. Cunar. Trentacinq. Aretin.* & alios reſert, & ſequitur idem *Fuſar. loco cit. num. 57.* ſubdens *nu. ſequenti*, contrariam opinionem malè à *Ripa, Mantica, & Intrigli. probari, latè Ruſtic. ad l. cum annis, lib. 2. cap. 3. num. 7. cum ſeq. de cond. & demonſtr.*

Et ad aliam de teſtamento minùs ſollemni liberorum fauore ſubſtinnendo, reſpondetur id fieri legis ita dictiſtis miniſterio, & ſpecialitas illa à iure cōmuni non eſt exorbitans, nec cōtraria, quinimò ab eodem immediatè procedit, proinde nec mirum ſi ex eadem

dem pietatis ratione ad piam causam protrahatur.

- 20 Ad secundum, nam Monasterium habetur loco filij quando filius ipse viuens Monasterium ingreditur, nam & filius pars Monasterij est, ideòque bona apud ipsum, potius quam apud Monasterium videntur quodammodo esse; secus autem dicendum est, cum tractamus de pia causa, quæ non habet annexam filij personam, idq; pro-
- 21 cedit respectu Monasterij tantum, nõ autem alterius piæ causæ, ita ex multis appositè respondet *Sard. d. cap. 15. num. 172. & 173.*

Præterquamquod brocardicum illud quod tam frequenter per ora Pragmaticorum circumfertur, nempe Monasterium haberi loco filij, nec verum esse, nec vllibi in iure cautum reperiri, rectè scribunt *Conar. lib. 1. var. cap. 19. num. 6. Mantie. de consuet. lib. 1. tit. 7. num. 6. Menoch. lib. 4. præf. 83. n. 29. Rustic. ad l. cum annus, lib. 5. cap. 1. num. 46. de cond. & demonstr. O. 2. de dec. 126. num. 20. Fusar. q. 429. num. 30.* latè *Rota Romana* relata per *Gratian. dicto cap. 306.* præcipuè *num. 27.*

- 22 Ad tertium, & quartum desumptum ex *conf. 46. Petri de Anchar.* respondetur, adeò traditiones illas à recta iuris prudentia deuiare, vt & ipsemet *Anchar.* pro veritate scribens in *cap. in præsentia, de probas.* subdubius remanerit, & cogitandum super eis reliquerit: nam quod attinet ad propositionè priorem, quod scilicet extra legitimā maior sit piæ causæ, quam filiorum fauor, vera non est, cum indistinctè magis liberis, quam piæ causæ fauendum esse doceat *Baldus in Linbemus, C. de test. & esse communem opinionem dicunt Soccin. Simon de Petr. & Trentacinq.* quos refert, & sequitur *Fusar. de subit. quasi. 393. num. 65.* etiam extra legitimam, & in tota successione, vt descendit *Menoch. post alios lib. 4. præf. 189. num. 121. & 122. vers. quia sane, Costas de fact. ignor. cent. 2. dist. 2. num. 23. 24. & 25.*

Et ad posteriorem ex ratione *tex. in 24. l. cum acutissimi, C. de fideicom.* contrarium cum antiquioribus expressim tenent *Bald. Paul. de Casstr. & Corn. in d. l. cum acutissimi, Alex. in l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 8. ad Trebell. et conf. 92. col. 2. num. 3. lib. 3. Rota Romana.* apud *Gratian. d. cap. 306.* vbi latè, moti ea præcipuè ratione, quia efficacior, & potentior est naturalis ratio, quæ patris dilectionem, & amorè erga filios intèdit, quam fictio illa per quam piæ causæ fauor inducitur, ad *tex. in l. filio quem pater, de liber. et posth.* idcirco *Tirragu. in tract. de privileg. piæ causæ, priuileg. 17. vers. verum hoc non est sine dubio,* rectè animaduertit *Barbarum* sibi contrarium ab ea discessisse, cum *conf. 55. lib. 2. et conf. 38.* multa ad hoc adducat vt probet chariores esse filios parentibus, quam piam causam: & in propria

25 specie vltus fructus uxori relictæ, ita tenet *Balthasar Thoms. de special. vel privileg. pia causa, tit. 2. cap. 121. num. 190.* idque tam ad sensum patens est vnicuique, vt regulam illam, quæ se habet, in dubijs pro pia causa esse iudicandum, nihil penitus ad præsentem inspectionè referre fateri opus sit; non enim est par ratio dilectionis filiorum, & piæ causæ, vt sic non sit quasi in dubijs, sed immò in claris

26 omninò, & probatis, quia etiam probatum dicitur id, quod coniecturis demonstratum est, quas tamen lex pro veritate habet, *l. Lucius, de cond. et demonstr. l. filium cum definimus, de his, qui sunt sui, vel alien. iur. Bald. in cap. 1. §. conuenticulas, num. 8. de pace inuicem n. firman.* notat ad propositum *Caball. conf. 119. num. 23. tom. 2.* nisi fortassis legatum, & substitutio esset facta pro anima, & sic pro eius exoneratione, qui est casus consultationis *Petri de Ancharan dicto conf. 46.* nam rectè

27 inquit anima est omnibus rebus præferenda, *l. sancimus, in fine, C. de Sacros. Eccles.*

Qua cõsideratione cessante, postremum argumentum non obstat, cum

ri.

ridiculum sit dicere, substitutionē huiusmodi pro eius conscientie exoneratione à testatore factam fuisse: nō enim id colligitur ex verbis ipsius, & min⁹ Christiani hominis voluntatis interpretatione, quippē credēdum nō est fuximet ipsius animæ salutē, sub tam dubia, si filia instituta sine filijs decesserit, conditione, cōsulare voluisse: quinimō ita disponendo ethnicus, & æternę salutis immemor censendus foret.

Hęc cum ita sint, substinenda est *Bald.* sententia in *d.l. cōf. contra tabulas*, eo præsertim cum per eam res ad ius commune, & ad veram vocabuli naturam reducitur; & quia non agitur de totali piæ causę exclusionē; habebit enim integram hereditatem, vnā cum usufructu post Isabellę vxoris obitum, & fortius hoc ipsum fateberis, si traditionem *Pauli de Castr. conf. 218.* de qua in priore huius causę controuersia larē egimus, amplexus fueris, nempe in præsentī casu etiam in vita filiæ competiisse prædictę Isabellę integrum vsumfructum, nedum alimenta.

Quid in hac re SACRVM CONSILIVM censuit, habes cap. 7. in fin.

S V M M A R I V M.

- 1 **T**Ex. in l. si alij 19. de usufr. leg. subtilis est, & notabilis.
- 2 Vxor domina, & usufructuaria à marito relicta, liberis non extantibus, usufructum non habet in solidum, sed contra, num. 111. & seqq.
- 3 Bart. in l. Sempronio, de usufr. leg. expenditur, & num. 24.
- 4 Vsumfructu legato omnium bonorum mobilium, & immobilium datur concursus inter legatarium, & heredem.

- 5 Verbum generale, in omnibus bonis, in legato vsusfructus quid importet.
- 6 Hæreditas absque corporibus hæreditarijs considerari potest.
- 7 Hæres pleno iure institutus, concurrens in vsusfructu cum legatario, sed contra n. 17. & 19.
- 8 Verbum in omnibus bonis, idem importat, quod pleno iure, sed contra num. 21.
- 9 Bonorum appellatione venit vsusfructus.
- 10 Verbum, cum iuribus, & actionibus aptum est comprehendere vsumfructum.
- 11 Tex. in §. 1. Instit. de usufr. potestatur.
- 12 . . in l. si alij, de usufr. leg. procedit inter legatarios rei particularis. & de ratione.
- 13 Res legata censetur integraliter, et sine diminutione.
- 14 Vsumfructu specie à proprietate detracto, censetur duo esse legata diuersarum rerum.
- 15 Hæres non potest cum usufructuario concurrere, si institutio sit facta in testamento, legatum verò in codicillis.
- 16 Bald. in l. fin. num. 9. C. de indic. viduit. tollent. declarat.
- 17 Verba in testamentis apponi solita, in omnibus meis bonis mobilibus, & immobilibus, iuribus, &c. potius ex ignorantia Tabellionum procedere solent.
- 18 Verbum, pleno iure, quod importet.
- 19 Hæredis ius, vniuersitatis magis est quam rerum.
- 20 Generi per speciem in toto iure derogatur.
- 21 Riminal. iun. conf. 633. num. 64. ponderatur, et num. 26.
- 22 Legata, et fideicommissa etiam nuda voluntate adimi possunt.
- 23 Codicillus testamenti pars est.
- 24 Clausula, omni modo meliori, in testamento quid operetur.

Pupillariter filio substitutum, cum matre in omnium bonorum
usufructu nullatenus concurrere, & de vero intellectu
sex. in l. si alij, de usufr. leg.

CAPVT VI.



*Modestino lib. sing. de
Extrematicis, translatu
est à Pandectarum cõ-
pulatoribus egregium
responsum in l. si alij
19. de usufr. leg. quod*

quidem subtile, & no-
tabile propter varios à Doctõribus ei
tributos intellectus merito appella-
runt *Rimin. alij. cõf. 633. nu. 1. lib. 6.
Cagnol. in l. in toto iure. num. 15. de reg.
iur. & Anton. Gomez var. resol. tom. 2.
cap. 15. de seruit. num. 3.* inibi namque
specie propõsitæ de testatore, qui vni
fundum, alteri eiusdẽ fundi usufru-
ctũ legauit, resoluit Cõsultus, vt pro-
prietarius cũ usufructuario in usufru-
ctus consecutione cõcurrere debeat,
& si eo pposito testator legauerit, vt
alter fundũ, alter nudã proprietatẽ ha-
beat, nam nisi specificẽ usufructu de-
tracto fundũ legauerit, errore labi ait
*Modestinus, q. interdũ plus valet scrip-
tura, quã peractũ sit.* Cuius *tex.* decidẽ-
di rationẽ elegantẽr defendit *Ant. Fa-
ber de error. prag. dec. 42. error. 10. n. 13.*

Quæ quidem decisio, quartum ex-
citat dubium in causa Isabellę Vuo-
lo cum Gubernatoribus Montis mor-
tuorum. Hi enim gradatim, & successi-
uẽ, si fortassis integrum bonorum Si-
meonis Costæ usufructum ad Mon-
tem ipsum spectare aliquatenus dubi-
taretur, saltem debere cum ipsa ad
usufructus perceptionem concurrere
pro medietate contendebant, & esse
casum à *Modestino* decisum eo loci,
prout ita reputat *Bald. in l. ult. nu. 9. C.
de iudic. viduit. sollem.* postquam dixit,
quod si testator relinquit vxorem do-
minam, massariam, & usufructuariam,
liberis non extantibus habeat usufru-
ctum, subdit, *cane tibi, quia non ha-*

*bet usufructum in solidum. sed pro par-
te, vt ff. de usufr. leg. l. si alij.* Concordat
cum *Modestino Iulianus in l. si tibi, de
usufr. eorum rer. vbi eadem numero
species proponitur, quem sex. in hanc
partem expendit Alex. itã tenens cons.
56. vol. 3. nec dissentire videtur Vlpia-
nus in l. 3. §. non solum, de usufr. accre-
scen.* Sed & in magis dubitabili casu,
nempe vbi exprellim proprietatis vni,
usufructus alteri relictus est, concur-
rere in usufructu proprietarium cum
usufructuario, respondit *African. in l. si
proprietari. 9. de usufr. accrescen.*

3. Hinc *Bart. in l. Sempronio, de usufr.
leg.* docuit, quod si testator reliquit
prædia pluribus personis, & postea re-
liquit usufructum omnium bono-
rum vxori, quod in usufructu concur-
rent dicti legatarij cũ vxore, sequitur
*Caualc. de usufr. mulier. relit. num. 45.
Paul. Emil. Gall. de except. tam ab in-
test. quã ex testam. par. 2. exc. 16. n. 65.*

Licet autem hæc conclusio sine
contractoribus non existat, vbi hæres
indefinitè institutus est nulla bonorũ
generaliter, vel specialitẽr mentione
facta, nihilominus tamen cum institutio
facta est in omnibus testatoris bo-
nis mobilibus, & immobilibus, præfer-
tim si additum sit, in rebus, & actioni-
bus, hoc inquam casu concursus in-
ter hæredem, & usufructuarium ad-
mitti inrepede defendunt *Ruin. cons.
40. lib. 2. & Hippolite. Rimin. cons. 633.
nu. 10. & 11. lib. 6. & clarẽ sentit Anton.
Gomez tom. 2. var. cap. 15. num. 5. in fine,
vers. ex quo deducitur, Maria in sum.
success. par. 4. q. 19. art. 3. nu. 10.* qui ta-
men eo precipuẽ fundamẽto nituntur,
quia cum testator verbo illo generali,
in omnibus usus sit, quod quidem sui
natura omnia, & singula corpora hæ-

D

re-

reditaria expresse specificata generaliter comprehendit, vnde non corpus fictum, & in abstracto, sicut hæreditas, quæ absque corporibus hæreditariis considerari potest, sed singula quoque corpora, prout si de eis singulariter esset mentio facta, comprehendit, argumento *tex. in l. si chorui, in principio, de leg. 3.* & cõsetur vnumquodque per se relictum. Quo fit, vt sicuti in *tex. in d. l. si alij*, ideo concurrat fundi legatarius cum usufructuario, eo quod fundus considerari non potest sine usufructu: ita quoque dicendum videtur ubi relicta sunt omnia bona, quasi vnumquodque per se sit legatum, quod quidem considerari non potest sine usufructu, & non est inter hos casus dispar ratio, prout in specie considerat idem *Ruin. conf. 35. ad finem vol. 2. & Riminal. sen. conf. 411. in princ.* & hunc esse casum nostrum dicebatur, dum instituta Francisca filia hærede vniuersali in omnibus patris bonis mobilibus, & immobilibus, fuit deinde substituta causa pia, his verbis, *che di tutta la mia heredità, e beni si facci vn monte.*

7 Et confirmatur, nam quemadmodum cum quis pleno iure vniuersalis hæres instituitur, cõcurrit quippe cum usufructuario, nam idem est ac si dixisset tam in usufructu, quàm in proprietate, sicuti pluribus relatis, tenet *Mont. de coniect. lib. 9. tit. 6. nu. 19. Becc. conf. 98. nu. 11. Simon de Pret. de interpr. ult. volun. lib. 4. dub. 10. n. 64. Steph. Gratian. dec. 239. nu. 4. Musa in consuet. Panor. cap. 47. nu. 92. cum seqq. Surd. de aliment. lit. 2. q. 15. nu. 108.* & ita decusum dicit *Mars. in sum. success. par. 4. q. 11. art. 4. nu. 20.* ita quoque dicendum est cum quis æquipollentibus verbis institutus est in omnibus bonis, quæ eundem 8 operantur effectum, vt defendunt *Ruin. de conf. 40. & Riminal. loco cit. nu. 82. & seqq.*

9 Augetur difficultas ex verbis illis, *in tutta la mia heredità, e beni*, siquidem appellatione bonorum venit quo-

que usufructus, idque in specie considerat *Riminal. d. conf. 633. num. 53.* ideo consideratur respectu proprietario, sicut qualitas in subiecto existens; & proinde piam causam in proprietate substitutam, debere in usufructu cum vxore concurrere.

Et tandem arguit *Riminal. ex verbis 10 illis, in rebus, & actionibus*, quæ a pei sunt usufructum comprehendere, vt *Instit. de reb. corpor. & incorpor. & de usufr. in princ.* & litalia sunt ex coniecturata mente defuncti, quæ tota hæc materia regulatur, debet verosimiliter credi, testatorem voluisse proprietario concurrere in usufructu, ita *author ipse loco cit. nu. 36.* Cætera, quæ ad propositum inducit, leuioris sunt farinæ.

Vnus ex Dominis votantibus doctissimus quidem Iuriscõsultus, pro cõcursu admittendo dicebat, esse aduertendum casum presentis disputationis diuersum satis esse à questione illa, quam tractant *DD. in d. l. si alij*, an hæres generaliter institutus, concurrere possit cum legatario usufructus omnium bonorum: in qua sunt amaritudines quas inferius dicemus: at in presenti quarritur de concursu inter duos legatarios usufructus. Est. n. verum in facto, in testamento per Simeonem. Cõtã condito, ita dispositum fuisse, *che di tutta la mia heredità, e beni adimpliti, e sodisfatti tutti le legati fatti nel presente mio testamento, se ne habbia da fare vn Monte, e che dell'entrade perueniẽde da detto Mõte se habbiano da maritare figliuole donzelle, &c.* ex quibus negari nõ potest fuisse pauperes puellas ad commodum usufructus inuitatas: cum ergo postmodum in codicillis idem usufructus sit vxori relictus, dicebat non esse negandum concursum, vtpotè ad eamdem rem duobus legatam, ad regulam *tex. in l. si pluri. bus, de leg. 1.*

Verumtamen licet hæc subtilia sint, consentiam tamen in puncto iuris non habent. Si quidem *Infinianus* in §. 1.

- 11 §. 1. *Instit. de usufr.* rem aded in aperto ponit, ut locus non sit philosophandi, inquit enim, *ususfructus à proprietate separationem recipit, idque pluribus modis accidit, ut ecce, si quis ususfructum alicui legauerit, nam haec nudam habet proprietatem, legatarius verò ususfructum, & contra si fundum legauerit de dñto ususfructum, legatarius nudam habet proprietatem, haec verò ususfructum.*
- 12 Et cum, ex quo colligunt DD. quod *tex. in l. si alij procedit in casu suo*, idest inter legatarios rei particularis, non autem inter vniuersaliter institutos, & legatarium usufructus omnium bonorum, & de hoc esse casum in *l. generali, §. uxori, de usufr. leg.* ubi inter hæredem, & usufructuarium omnium bonorum nullus datur concursus. Et quidem optima ratione, etenim hereditas nomen iuris est fictum & imaginarium, quod in abstracto representat defunctum, & sine corporibus hæreditariis rectè consistere potest: subinde necesse non habet concursu illo desiderato in *d. l. si alij.* at secus ubi fundus relinquatur, etenim cum regulariter fundus sine usufructu consistere nequeat, & usufructus pars rei sit, cum
- 13 res legatur, censetur integraliter, & sine diminutione legata, ut eleganter disserit *Papinianus in l. Manius 66. §. fundo, de leg. 2.* ibi, *ususfructus enim, & si in iure non in parte consistit, emolumentum tamen rei continet, idcirco concurrere cum eo cui eiusdè fundi usufructus legatus est, regulariter debet, quasi eadem res duobus legata, iuxta*
- 14 *tex. in l. si pluribus, de leg. 1.* nisi specificè detractus à proprietate usufructus sit, quia tunc diuersarum rerum legatum esse, proprietatis scilicet, & usufructus: quam verissimam esse decidendi rationem ad *tex. in d. l. si alij*, docent communiter nostrates, præcipuè *Paul. Castren. d. conf. 2. §. 8. n. 2. lib. 1. Socin. sen. conf. 1. n. 14. lib. 4. Ruin. sibi contrarius conf. 190. n. 9. & 11. lib. 2. Alex. conf. 56. n. 2. in medio, vol. 3. Gozadin. conf. 47. n. 12. Paris. conf. 94. n. 34. &*

conf. 97. n. 19. lib. 2. & conf. 74. n. 73. lib. 3. Natta conf. 297. n. 2. sollemniter Hier. Gabr. conf. 102. n. 3. lib. 1. Menoch. conf. 627. n. 4. lib. 7. egregiè Caball. conf. 132. n. 4. & seq. lib. 2. Picens licet parum sibi constans in l. Titia, §. Titia cum haberet, n. 30. & n. 83. vers. versio limitatur, de leg. 2. Canale. de usufr. mulier. relicta. n. 63. Dilectus de arte testan. tit. 4. caus. 4. n. 1. Castill. tom. 1. contr. de usufr. cap. 47. n. 19. Mantie de concelebris, lib. 9. tit. 6. n. 17. Marcet. lib. 1. variat. cap. 29. n. 60. Matia in summ. succ. par. 4. q. 11. art. 4. n. 19. & q. 19. art. 3. n. 11. & nouissimè Sacr. Rot. Roman. in posthum. Farinac. tom. 1. dec. 30. n. 4. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 350. n. 29.

Idquè à fortiori locum habet, ubi institutio facta est in testamento, legatum verò usufructus relictum est in codicillis, hi enim cum sint ad restrictionem testamenti, ut fundatum est in præcedentibus, necessario fateri oportet, non posse institutum cum legatario in usufructu concurrere, ita docet *Hier. Gabr. d. conf. 102. n. 4. Bec. conf. 98. n. 12. vers. atque hic, & vers. non obstat, Mantie. loc. cit. n. 18. Sord. d. q. 15. n. 116. Castill. d. cap. 47. n. 22. cum seqq. Sarmien. d. lib. 8. secl. in d. l. Titia, §. fin. n. 6. fol. mibi 530.*

Ex *Baldus in d. l. fin. n. 9. C. de ind. 16 vidus tollen.* in contrarium allegatus, præter quam quod ipsemet in *l. quoties n. 5. C. famil. hercis. contrarium sentit*, dum ait, *sed ibi utrumq; legatum erat speciale*, attamen clarè tenet, quod ubi hereditas extraneis relicta est, vxor habebit usufructum in omnibus testatoris bonis, ad *tex. in l. uxori mea, de usufr. leg.* vnde sentire videtur ex contextura sermonis hæredem in usufructu cum vxore non concurrere, ut rectè obseruat *Hyp. Riminald. conf. 633. n. 7.*

Nec quidquam obstabunt considerationes *Ruin. & Riminaldi locis citatis*, illæquè præsertim, quod in hærede generaliter instituto, in omnibus bonis,

iuribus, & actionibus, admittendus ſit concurſus, quaſi tunc cenſeantur ſingula corpora hereditaria legata, vt caſus hic parificetur cum legato particularis fundi, de quo tractat *Modestinus*. in d.l. *ſi alij*; nã contra eam vrget in primis *tex. in d. §. 1. Inſtit. de uſufr. & communis DD.* ſententia, quam paulò ante firmauimus.

Nec minus vrget, non eſſe tantum verborum cortici tribuendum, vt ſimul & rei ſubſtantia, & teſtatoris voluntas, & iuris diſpoſitio euerſi queat: eo magis, quia multiplicatio illa verborum impertinens omninò eſt, & nullatenus neceſſaria, & indefinita oratio æquipollere ſoleat vniuerſali, *vulg. iurib.* illaq; potiùs ex inſcitia Tabellionũ, & imperito eorum ſtilo procedit, quomodò vt *Rutinus* reprehendat, rectè obſeruat *Cardin. Mantica*. d. lib. 9. tit. 6. num. 20. inquires non eſſe recedendum à comuni opinionione, cuiusque authoritate de *Rutino* dubitat *Rosa Rom.* d. dec. 30. num. 1. *Maresc.* d. cap. 29. n. 68. eumque non exaudiendum dicit *Caſtell.* d. cap. 47. num. 17. & ſeqq.

Et ad confirmationem traditam ex ſpecie illa, quando quis *pleno iure* inſtitutus eſt, vt idem ſit dicendum, cum inſtitutio facta eſt *in omnibus bonis*, quaſi hæc verba illis æquipolleant, facilis eſt reſolutio: ſiquidem opinio eorum, qui aſſerunt inſtitutum *pleno iure* cum vſufructuario concurrere, non eſt vndequeque conſtans. Etenim *Sarmien.* in d. §. *Titia cum nuberet*, num. 7. in fine, negat omninò huiusmodi concurſum in vſufructu legato, ſiue rei particularis ſit, ſiue omnium bonorum, etiam ſi *pleno iure* ſit hæres inſtitutus. Sed ſi aliquatenus ſubſtineri poſſet, id fieret ex 20 vi, & cõſuetudine clauſula illius, *pleno iure*, cuius proprium eſt plenam, & omnimodam acquiſitionem importare, ſine vlla diminutione, & in ſpecie vſufructus cum proprietate: vnde elegantèr *Bald.* in l. *matr.* num. 2. C. ad *Terentium*. docet, quod *pleno iure* rem ha-

bere videtur is qui habet eam cum vſufructu, id quod pluribus comprobauimus *cenn.* 1. cap. 29. num. 25. in fine *cum ſeq.* quibus nunc addo *Rutinus. conf.* 170. num. 1. vol. 3. ne igitur verbum illud, *pleno iure*, ſuperfluum dijudicari queat, operabitur cõcurſus cum vſufructuario, vt in puncto ſcribunt *Sard.* d. q. 15. num. 14. & *Gratian.* dec. *March.* 239. num. 10. at quod ſit idem tribuendum verbis

21 illis, *in omnibus bonis mobilibus*, &c. id omninò negandum eſt: nam præterquamquod ea paruificanda ſunt ex ijs quæ paulò ante notauius: ex alijs fortius conuincitur, nam referenda ſunt ad naturam inſtitutionis, non autem dominij, & ſicuti benè aduertit *Sarmien.* loc. cit. num. 6. licet hæres dominus ſit, tamen ad eius dominium vſufructus non requiritur, quia ius ſuum 22 vniuerſitatis magis eſt, quam rerum, l. *hereditas*, de *petit. heredit.* ideo plenum ius habet, licet vſufructus alteri quærat.

Rurſus etſi ea eſſet uis tribuenda verbis illis, adhuc cum inſtitutio *in omnibus bonis*, &c. ſpecificè facta ſit, præterquam ad inſcripta legata, & vxori poſtmodum vſufructus totius hereditatis, & bonorum relictus eſt, ceſſat quippè cõſideratio illa: vel quia inſtitutio generalis expreſſim in vſufructu limitata eſt: vel etiam quia generalis illa inſtitutio per ſpeciale vſufructus legatum relicta, & limitata eſt, 23 eo quod in toto iure generi per ſpeciem derogatur, *vulg. iurib.* quam regulam expendunt *DD.* in propoſita ſpecie, & veriſſimam aſſerunt, quando genus, & ſpecies cadunt ſub eodem iure, l. *quæſitum*, §. *ſi ſi de fund. inſtr.* l. *de inſtr.* leg. cum alijs per *Rolan. Mantica. Menoch.* & alios, quos ſequitur *Caſtello* d. cap. 47. num. 14.

Qua ſolida, & inconcuſſa conſideratione admiſſa, ceſſat quippè ſublequeus *Riminaldi* argumentum, ex eo quod appellatione bonorum, iurium, & actionum, veniat quoque vſufructus: nam ex illis verbis, præterquã ad in-

infra scripta legata, videtur in specie legatum vñusfructus detractum, quo fit nedum ex his, quæ hæcenus dicta sunt, concursum inter hæredem, & legatarium cessare, sed Isabellam iuari potius dispositione *tex. in l. si alij*, vbi concursus eatenus admittitur, quatenus à fundi legato expressim vñusfructus non sit detractus.

- 24 Et ad *Bart. in l. Sempronio, in fine, de vñusu leg.* rectè respōdet *Sarmiento in d. §. Titia cum nuberet, num. 7. vers. & ita nō placet*, ad quem nūssum te facimus, quia *Bar. in fati* à nostra diuersa specie loquitur, vt aduertit *Menoch. d. cons. 627. num. 7. & 8.*

Restat modò dicendum in specie proposita non esse concursum admittendum, quiddam *Riminaldi*, & *Riminal. iunior* in contrarium attentauerint, eosq; tamquā potius clientibus, quam veritati fauentibus exaudiendos non esse, eo præsertim quod ad sic sentiendum ducti sunt præcipuè ex affectu, & coniunctione sanguinis, vt in decimo

- 25 fundamento *Riminaldi* conspicitur, *num. 64. ibi, & quod accedit coniunctio sanguinis inter dictum nepotem, & testatorem, quæ operari debet, vt latè & plenius debeat interpretari dicta institutio, l. Aurelius, §. Titius testamēto, de liber leg. quare sit, quod in vñusufructu nepos debeat omnino concurrere.*
- Sed & quod magis est, & *Riminal. 26* dñs ipse nobiscum sentire videtur, vbi mutata est instituti persona, & qualitas, dum *n. 85. ita inquit, at in casu nostro nulla contingit mutatio hæredis instituti, quia nepos institutus proprietarius fuit, & est idem, & idem & cum eisdem qualitatibus vocatus fuit, durate vñusufructu, & eo extincto in prædictis bonis, in quibus dicta mulieres vñusufructuaria fuerunt institute, propterea debet cum eis in dicto vñusufructu concurrere, hæc ipse.*

Ad postremum motiuum inter votandum excitatum ex pluribus facilis est responsio. Primo, quia licet verum sit Montem pium pro puellis maritandis ad vñusfructus quoque como-

dum in testamento fuisse mutatum, tamen ea substitutio siue legatum, expressè per codicillum reuocata fuit durante viduitatis Isabellæ tempore, ad quod faciendum dumtaxat conditus fuit codicillus, & quidem scitum

27 est, legata, & fideicommissa nuda etiam voluntate adimi posse, etiam tacita, & præsumpta, quod magis est, *l. 3. §. fin. de adimen. leg.* quare in fortiori *Surd. d. q. 15. num. 116. in fine*, ita inquit, addo quod tibi etiam institutio in testamento esset facta pleno iure, expressè tamen relictum vñusufructus saltem in codicillis substitui debet integrum, & sine diminutione, quiddam *Alex. tennerit cons. 56. vol. 3. quia codicilli veniunt ad restringendum, & limitandum disposita in testamento, &c.*

Secundo, legatum vñusfructus Mōti pio in testamento relictum, limitatum & restrictū fuisse ad eas quantitates, quæ alijs legata & relictæ non fuerunt, ibi, & *satisfacti tui li legati nel predetto mio testamento*, nec enim negari fas est, codicillum esse testamēti partem, *l. penult. quem ad testam. aper. & in puncto obseruat Hieron. Gabr. d. cons. 102. num. 5. ideoquæ Card. Mantica. d. lib. 9. tit. 6. n. 18. hac in re scribit, quæcumque in codicillis scripta sunt, perinde haberi, ac si in testamento scripta essent, l. 2. §. 1. de iure codicill.*

Tertio, quia voluit expressè testator disposita in testamento seruari, præterquam quod ad ea quæ in codicillis immutata fuerunt, ex quibus manifestè concursus excluditur.

Quarto, ex eo quod disposuit codicillum valere omni modo meliori, quæ clausula operatur, vt voluntas testatoris effectum habere debeat pleniori, & pinguiori via *Hōded. cons. 44. n. 31. lib. 2. Barbof. de clausul. vñusufruct. claus. 95. num. 19.*

Et tandē eo quod non diminutum, sed integrum vñusfructum testator seruari voluit ad beneficium, siue substituti in testamento, siue vxoris legatarix: si quidem in testamento legitur, *Che di tutta la mia heredità, & beni*

&c. & in codicillis, ſua ſignora, & padrona di tutta la ſua heredità, & beni. Ideoque vel ſubſtitutionem ad beneficium Mōris ſubſtinebimus, & in nihilo de vſufructu Iſabella participabit, aut dabimus ad illam pertinere, & pari ratione neque admittendus eſt Montis concurſus: quia integer, & indiminitus debet vſufructus apud vſumfructuarium eſſe iudicio teſtatoris: cū ergo negari non poſſit ad Iſabellam ſpectare, dicendum eſt omnino illum totum vſumfructum Monti in teſtamento relictum, totum pariter fuiſſe codicillis ademptum, & proinde motium penitus ceſſare.

Iuxta hæc iudicatum vides cap. ſeq. in fin.

S Y M M A R I V M.

- 1 **L**egitima ab omni onere, & conditione immunitis filij relinquenda.
- 2 . . . In legato vſuſfructus omnium bonorum, non comprehenditur.
- 3 . . . Semel detracta intris miniſterio nō reintegratur ampliùs in bonis teſtatoris.
- 4 . . . Eſt quota bonorum non hereditatis.
- 5 Subſtitutus pupillariter, de legato vſuſfructus legitimam detrahet.
- 6 Pater per pupillarem ſubſtitutionem, poteſt filium in legitima granare.
- 7 . . . Ita, & ſubſtitutum.

- 8 . . . Et hæredes pupilli ab inſeſtrato.
- 9 Granare poſſum eum quem honoro.
- 10 Legitima à ſubſtituto pupillari detracti non poteſt.
- 11 Legato vſuſfructum uxori donec caſſè vixerit, non unicum, ſed plura ſunt legata.
- 12 Vſuſfructus quotidie naſciunt, & quotidiè extinguntur.
- 13 Legatum vſuſfructus augmentum recipit ex perſona ſubſtituti.
- 14 Bartoli lapſus conſ. 56. nu. 5. animaduertitur.
- 15 Achilles Pedroca conſ. 31. num. 19. commendatur.
- 16 Onus vſuſfructus uxori præſtandi, ſubſtituto, nō quidem filio cenſetur iniunctum, data Bulgari conſuetudine.
- 17 Legitima detractio nō competit ex onere ſubſtituto iniuncto.
- 18 Pupillaris ſubſtitutio quid à commiſſaria præcipuum habeat.
- 29 Verba, totius hereditatis, & bonorum, in legato vſuſfructus quid importent.
- 20 . . . Per ea cenſetur excluſa legitima filio debita.
- 21 Deciſio S. C. cum rationibus, & motiſus ſuper articulis proximis capitibus contentis.
- 22 Teſtatoris intentio, & voluntas rectè probatur ex dictis per ipſum ante, vel poſt teſtamentum conditum.
- 23 Pia cauſa ſuam aſſuitatem in dubijs quaſtionibus ſemper impèdis Sacrum Conſilium.

Pupillariter ſubſtitutum, neque ex filij inſtituti, neque ex propria perſona, legitimæ vſumfructum detrudere poſſe, aduerſus vxorem omnium bonorum vſuſfructus legatariam.

C A P V T VII.



AT quæ Syrtis maior eſt cauſæ illius, de qua in præcedētibus egimus, illud eſt videre, vtrum ſcilicet dato quod aduerſus pupillare ſubſtitutum, & piam cauſam, vxor nō tan-

tum alimenta, ſed vſumfructum conſequi debeat, nec aduerſus eam admittatur ſubſtituti concurſus, competit ſaltem eidē ſubſtituto vſuſfructus legitimæ ex perſona filij. Conſtat nāque legitimam ab omni onere, & conditione immunem ad filium ſpectare, iuxta

iuxta *auth. de trien. & semis. cum suis concordau.* eamque nec esse comprehendam in legato vñusfructus omnium bonorum vxori relicto, in specie tradunt *Accur. & Bart. in l. vxori mea, ff. de vñufr. leg. idemque Bart. cons. 56. DD. in auth. nouissima, C. de inoff. testam. & est tex. expressus in §. prohibemus d. auth. de trien. & semis. ibi, eis huius legitimæ partis, quam nunc deputauimus, & vñusfructum insuper, & proprietatem relinquat, & in d. auth. nouissima, C. de inoff. testam. ibi, cuius portionis nec vñusfructu fraudari liberos à parentibus possunt, Bald. 16. Andr. 1as. & alij relati per *Surd. de alimen. tit. 2. q. 15. num. 178. Dec. cons. 454. num. 3. Vasquius de success. creatione, lib. 2. §. 20. par. 4. num. 288. Curt. sen. cons. 15. prope finem, Nizol. alleg. 26. num. 37. Bardeill. cons. 152. lib. 2. Maynar. dec. 100. lib. 5. D. Merlin. de leg. tit. lib. 3. tit. 2. q. 7. num. 13. cum seqq. Thesaur. decis. 137. num. 3. Gaspar filius quast. forens. 22. num. 22. lib. 3. & alij per Castillo de vñufr. lib. 1. cap. 45. num. 11. Zuccar. dec. Rot. Lucen. 13. n. 19. Cyriac. contr. forens. 242. num. 7. som. 2. Cristinus dec. Belgij 25. num. 18. lib. 1. id quod est sine controuersia in filio instituto.**

Num autem sit idem dicendum in extraneo substituto post eiusdem filij mortem? hoc opus, hic labor est. Videtur in hac specie intuendam in primis esse substitutionis naturam, si fideicommissaria, vel potius pupillaris sit; nam si fideicommissaria, licet legatus sit vxori totius hereditatis vñusfructus, de legitima filij non debetur matri vñusfructus: ratio est, quia detractio legitimæ iuris ministerio statim mortuo patre fit, & semel facta detractio, eam filius ad hæredem suum transmittit, & cum viuente filio rescatus fuerit vñusfructus pro legitima, amplius reintegrari non debet, vt post *Soccin. in n. Rinum, & Paris. tradit Gaspar Thesaur. loco cit. num. 22. & quia legitima est quota bonorum, non autem hereditatis, iuxta receptissimam DD. sententiam: ergo licet vñusfru-*

ctus totius hereditatis sit relictus, non tamen habebit legitimæ vñusfructum.

Sin verò pupillaris sit substitutio, adhuc substitutus de legato vñusfructus legitimam detrahet, vt in puncto scriptis *Bart. d. cons. 56. quem secuntur Alex. Curt. sen. Decius, Paris. vterque Soccin. & Picus relati à Thesaur. d. q. 22. num. 22. D. Merlin. d. tit. 2. q. 13. num. 32. Rini. cons. 52. num. 7. lib. 2. nec dissentire videtur, licet parum cautè sit locutus, *Surd. d. q. 15. num. 178. Idque præsertim si statuto municipali cautum sit, vt mater etiam à legitima filij excludatur, qui est casus pro quo consuluit Thesaur. d. q. 22. & D. Merlin. loco cit. quem admodum notissima illa consuetudine huius fidelissimæ Ciuitatis, vulgaritèr dicta, de Capuana, e Nido, receptum esse sciunt omnes, iuxta quam fuisse matrimonium inter Isabellam Vuolo, & Simeonem Costam contractum contendebat Aduocati Môtis mortuorum.**

Sed ex aduerso dicebatur pro Isabella: verissimum esse conclusionem in legato vñusfructus totius hereditatis non venire vñusfructum legitimæ filij debitæ, sed tamen non esse ad propositum applicabilem ex pluribus palam fieri.

6 Primo, nam quemadmodum per pupillarem substitutionem potest pater filium in legitima grauare, de ipsa disponendo, quasi testamentum sit pupilli, ad *tex. in l. ex tribus, C. de inoff. testam. ita & multo magis potest & ipsu substitutum grauare per legatum, siue per fideicommissum: immò & hæredes quo-*

7 que ab intestato ipsius pupilli, ad *tex. in l. si fundum per fideicommissum, §. si censi, de leg. 2. quem tex. nullam habere responcionem dicit Roderic. Snar. in l. quoniam in prioribus, sem. 1. num. 15. vbi DD. cumulat, reprehenditque Fulgos. qui in d. l. ex tribus, C. de inoff. testam. contrarium tenendo voluit se facere singularem: & subdit rationem esse in-*

8 promptu, quare patri permittitur ipsu substitutum, seu venientes ab intesta-

to grauare, quia hereditatem ex voluntate teftatoris habent, non ex neceffitate, cū potuerit pater cui eſt permiſſum pupillariter ſubſtituere, aliam perſonam filio ſubſtituere, eoſque a ſucceſſione excludere, *l. ſi quis cum teſtamentum nullum, de iure codicill.* vnde ſuccedit regula *l. ab eo, C. de fideicom.* quod poſſum cum grauare, quem honoro, *Cancer. lib. 1. var. reſol. cap. 1. num. 13. & innumeros de more congerit Gamba decif. 11. num. 7. verſ. pupillariter, & nam. 8.* quemadmodum & *Vine. Fuſarius de ſubſtit. quaſt. 296. num. 119.* & in terminis *Peregr. de fideicom. art. 8. num. 42. poſt Bal. Fulg. Paul. Caſtren.* & alios expreſſum docet legitimam à ſubſtituto pupillari non poſſe detrahi. Nō quidem ex perſona pupilli, quia onus non eſt pupillo iniunctum, ſed per pupillare eſt ei prouiſum: non etiam ex perſona ſubſtituti, quia nulla ſibi legitima debetur, & in illa licuit patri eū grauare, put ipſe pupillum poſſet ſi maior eſſet. Subinde in propoſita quæſtione, an ſemel à filio matre excluda ab uſufructu legitimæ, quam certum eſt filium pleno iure cōſequi debere, tam in proprietate, quā in uſufructu, poſt filij mortem ad uſufructum illius admittatur, ita in puncto ſcribit *d. loco artic. 12. num. 29. Idēd mortuo filio, mater vigore illius relictī non reuit, graetur ad uſumfructum illius tertie, quæ iam facta fuerat propria ipſius filij ex cauſa ſua legitima, nec plus iuris habet aduerſus filia heredem, quā aduerſus ipſum filium, ſic Bart. voluit conf. 56. nu. 5. Alex. conf. 29. lib. 4. Ruin. conf. 52. num. 7. lib. 2. Socin. iun. d. conf. 109. in primo dub. Canalean. in tract. de uſuſ. ſuū num. 96. & horum conſuſio veriſſima eſt in herede filij puberis, ex qua iuſtificatur quod ſupra dixi, puberis heredes non in plus grauari poſſe quam puberem ipſum, ac idēd fruſtratorum eſſe diſputare, an pubes, an verd eius heres fuerit grauatus. In impuberis autem herede aliud eſt, ut ſupra dixi, ideo mortuo impubere mater uſufructuaria uniuersalis reintegrabitur ad uſumfructum in eius legitima, ut infra diximus nn. 48.*

Quo loci diſputato iterum articulo aduerſus dictā *Caroli Ruini d. conf. 52. num. 4. & ſeqq. & deciſione Barr. dicto conf. 56.* ita ſubdit, ſed iſta dicta vti aduerſa communī ſententiæ me nō retrahunt à premiſſa conſuſione. nam ſcior, quod per verba denotantia uniuersalitatem fideicommiſſi, non cenſentur prohibita detractioes proſceldia, trebellianicæ, & legitimæ, etiā quod prohiberi potuiſſent, illis ſcilicet perſonis quæ eas detractioes facere potuiſſent, & quibus debita eſſent: verum heredes impuberis nullum ius ex ſua perſona habent detrahendi legitimam, quia illis non eſt debita, igitur eam detrahere nequeunt, nō ēt ex perſona pupilli detrahere queunt, quia id ius ad eos non tranſiit, cum Pater illos in legitimam pupilli grauare poſſet, prout ipſe pupillus ſi maior eſſet, hæc *Peregrin.* idem quoque ſentit *Canalean. de uſuſ. n. 43. ex regula tex. in d. lex. tribus C. de inoff. teſta. & in d. l. ſi fundū per fideicommiſſum, S. ſicuti, de leg. 1. vbi Bald. loquitur etiam in codicillis: idemq; Bald. ſatis eleganter in l. cum patronus, de leg. 2. ait, quod onus quod imponitur pro legitima, habetur pro non ſcripto quoad eum cui debetur legitima: quæ ſi incipiat ad aliū pertinere, mutatione perſone mutatur nomen legitime, & onus iniunctum debet impleri, idque ſummopere notandum dicit *Roder. Suar. in d. l. quoniā, in prioribus, limit. 4. verſ. & miror, fol. mihi 472.**

Secundo, quoniam hi omnes aſſeretes pupillariter ſubſtitutum poſſe legitimam detrahere ex perſona filij, eo moti ſunt, quia vnicum fuit legatum, quod in filii perſona habuit effectum quodā detractioem: at in ſpecie illa de qua agimus, in qua uſufructuarius fuit vxori relictus donec lectū vidualem ſeruauerit, eo quod non vnicum, ſed plura ſunt legata, & pro primo an nopurum, pro ſequentibus conditionale, factio ſubſtitutionis caſu, quoli-

bet

bet anno conditio personarum inspicit debet. *l. cum in annos, de ann. legat. & cum incipit à substituto debet, l. si fundum, §. si pater famil. in fin. de leg. 1.* & latius in præcedentibus disseruimus, consequens sit manifestum, cessante iam filii persona, cuius intuitu detractio debetur, & effectum iam consummato detractiois propter lapsum temporis quo ab ipso debetur, non posse substitutum detrachere, quia ius eius metiri nequit ex persona pupilli, qui nullum iam ius habet; scriptum est enim in libris nostris, adeo vsumfructum.

12 tempore inferuire, ut quotidie nascatur, & quotidie extinguatur; subinde legatum reintegrabitur, seu augebitur
13 ex persona substituti, qui nullam detractioem prætereundum potest; ita in puncto doctissime scribit Hieron. Zanch. in l. hæres mei, §. cum ita, 6. par. nu. 17. & seqq. ad Trebellian. subdens num. 21. in fin. Sed ad hoc videtur respondere posse, quod licet ita dicere videatur prædicti DD. attamen cum nihil ad hoc allegent, nisi in ea loquentia de ipso filio vivente, nec aduersans, seu nunc faciant ad prædicta, sequitur quod propter eorum incidentem sermonem non debeat à prædictis rationibus, & authoritatibus recedi; hinc forte Bart. in d. §. Titia prope finem, loquens de substituto pupillari, non dicit quod vsumfructuaria habeat totum vsumfructum excepta legitima, sed simpliciter dicitur omnium bonorum.

Ex quibus manifestè conuincitur
14 lapsus Bartoli d. conf. 56. nu. 5. vbi cum fateatur legatum vsumfructus, donec casus vixerit, non vnicum sed plura esse legata, nec negare potuerit id quod ipsemet omnium antesignanus firmavit in l. Titia cum testamento, §. Titia cum nuberet, num. 11. de leg. 2. ex hoc quod plura sunt legata, vsumfructum quod in filij persona in alimentis fuerat resolutum, etiam in pupillari substituto ad suam naturam integri vsumfructus redire, ut latius in præcedentibus tractatum est, eo quod hoc casu nihil commune habet substituti persona cum

persona filij, quorum conditio mutata est; eadem quoque ratione fateri debuerat, legatum illud ad vsumfructum etiam legitimæ augeri, cuius nulla est detractio in substituto extraneo, prout in puncto doctè admodum scribit
15 Achill. Pedroch. conf. 31. num. 19. vers. idem quoque, usque ad finem, quod est omnino videndum.

Tertio & fortius, quoniam si ex mente testatoris coniecturata, id Bulgaro authore receptum est, ut legatum vsumfructus omnium bonorum filij viuētibz ad alimentum tantummodo restringatur, consequitur euidenter onus vsumfructus substituto, non quidem filio fuisse iniunctum, quia robur aspsit post filij pupilli mortem, & ad tempus illud verba substitutionis referuntur, glo. singularis in l. qui duos, de vulg. Roderic. Shar. in l. quoniam in prioribus, limit. 1. num. 20. C. de inoff. testam. subinde inutilis admodum disputatio illa est, in qua tantopere torquetur nostratum ingenia, vtrum scilicet in dubio onus censatur hæredi, vel potius substituto iniunctum, cum iam sumus in claris esse iniunctum substituto: at cum res ita se habet, impertinēs quoque est tota hæc de legitimæ detractioe disputatio, quæ nullatenus cõperit ex onere substituto iniuncto, prout in puncto scripsit Curt. inn. conf. 31. 5. num. 22. vers. in contrarium teneo, mol. 3. vbi constanter defendit nullam competere legitimæ detractioem, nedum in bonis propriis ipsius testatoris, sed etiam in bonis propriis filij hæredis instituti, ut proinde cesset dubium, quod ex his suboriri possit, an scilicet sit onus iniunctum in bonis ipsius duxat testatoris, ut hoc casu non comprehendatur bona propria filij, prout est legitima; id enim inter cetera præcipuum habet pupillaris substitutio à fideicommissaria filio etiam impuberi facta; nam veniunt sub dispositione patris etiam filij bona quomodocumque; quæ sita, quasi filius disposuisset, ut late fundat Mathens Rimins inter consilia

ſilia Fuſarij 184. num. 4. & ſeqq.

Quarto, nam & ſi nefas attentare non eſſet, pupillarem illam ſubſtitutionem in præſenti ſacram in fideicommiſſariam reſolui, cum ſubſtituti ſunt pauperes Chriſti, vel alia pia cauſa, vt deciſum per S. C. retulimus *hac eadem cent. cap. . . in cauſa*.

- Bianchæ Mariæ Tortorellæ cum Gubernatoribus Monaſterij erigendi; tamen relicta pro nunc ea diſputatione, dico quod quemadmodum in caſu occurrenti matrem non poſſet aduerſus ſubſtitutum legitimam ex perſona ſiſliæ prætendere, nedum quia ſubſtitutio pupillaris eſt, verum etiam quia ſubſtitutus Mons ad totius hæreditatis, & bñorum teſtatoris commodum eſt inuitatus, ibi, *Che morendo, quod abſi, detta mia ſiglia, & herede in pupilla, ri aſate, che di detta heredità, & beni, adempti, e ſodisfatti tutti li legati ſatti nel mio teſtamento, ſe n'abbia da ſare un Monte, &c.* & tamen verba illa, *totius hæreditatis, & bonorum* ad vnum integrum ex omnibus ſuis par-
 19 tibus cõſiſtens referuntur, ita vt reſtitutio fit facièda ſine diminutione aliquis partis, quæ comprehendì quomodocunque poſſet, vt in l. 2. §. *ad filiorum, C. quan. & quib. lib.* 10. & latius exornat *Barboſ. de diſſion. dict. 407. &*
 20 *in ſpecie*, quod ex ea verborum conceptione cenſetur excluſa legitima, filio debita, iuxta notata per *DD. in l. qui duos, et in l. 1. §. fin. de vulg. & pupil.* vel inuitus fatetur *Carol. lxxviii. d. conf. 52. num. 7.* cuius dicta cum hac limitatione ſunt expendenda, & latius *Cur. iun. d. conf. 315. num. 22. verſ. & in contrarium*, & magis in ſpecie *Mench. poſt plures lib. 4. præſump. 72. num. 12.* Ita quoque pari ratione dicendum ſit, Iſabellæ vxori deberi quoque etiam legitime vſumfructum, cui ira relictu eſt, *mentre guarderà il letto viduale ſia ſignora padrona, vſufruttuaria di tutta la detta ſua heredità, & beni, &c.* vt quæadmodum integra proprietas debetur ſubſtituto, legitima non detracta, ita

& integer, & ſine vlla legitime diminutione, debeatur Iſabellæ vſuſfructus, ne vnum idemque verbum contrarios producar effectus, quod eſſet abſurdum. Id quod magis clareſcit, eo quod teſtator poſt factam totius hæreditatis ſubſtitutionem ad beneficium montis, enixè ſubdit, *ſodisfatti tutti li legati ſatti nel preſente mio teſtamento*, vt magis demonſtraret integrum, & indiminutum vſumfructum ad vxorẽ peruenire voluiſſe.

Cum igitur ex his conſtet *Bar. d. conf. 56. & ſequacium* ſententiam ſubſtineri non poſſe: non magis admitte-da eſt excluſio Iſabellæ ex viribus cõſuetudinis Capuanæ, & Nidì: ſiquidẽ de ea pactum eſt in caſu reſtitutionis dotium, non autem ſucceſſionis, iuxta ſollemnem Sacri Conſilij deciſionem in cauſa Mariæ Strina cū fratribus de Valignano, quam examinaui-mus *hac eadem cent. cap. . . & nuper prodijt in lucem alia relata per Dom. leg. Capyc. Lxxv. que eſt 35.*

- Die 18. Maij 1640. iuſtis Dominis Conſiliarijs duarum Aularũ cū interuentu eminentiſſimi illius Iuriſconſulti tũc noſtri Præſidis Petri Jordani Vſi-
 21 ni, SACRVM CONSILIVM me referente iudicauit integrum vſumfructũ hæreditatis, et bonorum Simeonis Coſta ſpectare ad Iſabellã Vuolo vxorem doncẽ lectum viduale ſeruaue-rit, deducto tamen vſuſfructu legitime ex perſona Franciſcẽ filij liquidando.
 . Rationes decidendi hæc fuerũt, nam quodã primum articulum veriſſimam exiſtimauit ſententiam *Pauli de Caſtro conf. 218. lib. 1. & ſequacium*, nempe ceſſare Bulgari cõſuetudinem quoties in teſtamento alimenta, poſtmodũ in codicillis vxori fuit vſuſfructus relictuſ, vt poſterior hæc diſpoſitio aliquid opere-tur, et eluſoria nõ ſit.

Quodã ſecundum, non eſſe recedẽdum a *Barroli* doctrina in d. l. *Titia cum teſtamento, S. Titia cum nuberet, num. 10. de leg. 2.* ab omnibus communi calculo recepta; quidquid *Salicet.*

ſolus

solus in contrarium somniauerit, cui abunde remanet satisfactum ex dictis cap. 4. Quinimo dubiū valde esse eiusdem *Barols* traditionem in eo quod assumit, q. quādo vnicum est legatum, eo quod incipit à persona filij deberi, adhuc eo mortuo remanet ad alimentā restrictū: verumtamen hanc examinationem tamquam ad rem nostram prorsus impertinentem, scitē omisit. Pro eius tanien veritatis indagine, missum te facio ad tradita per *Surd.* de aliment. tit. 2. q. 15. num. 192. vers. durum tamen videtur.

Neque aliquid in hoc operati pie cause respectu, ad quam fauor consuetudinis *Bulgari* nullatenus porrigitur, ex ijs quæ in 5. cap. fundauimus.

Ad quantum verissimam esse *Dolorem* traditionem *Modestini* responsum in l. si aly, procedere inter legatarios rei particularis, non autem inter vniuersaliter institutum, & legatarium vsusfructus omnium bonorum, & esse ad hoc rex. expressum in d. §. 1. Instr. de vsufr. & multum ad hoc mouit Sac. Conf. enixa testatoris voluntas ante conditum codicillum declarata, velle scilicet omnium ipsius bonorum vsusfructum *Isabellæ* vxori relinquere, etenim testatoris intentio, & voluntas recte ex dictis per ipsum antē, vel post testamentum conditum probatur, & etiam ex intervallo, licet non in forma testandi, vt docent *Bald.* in l. precibus 1. & 2. q. C. de impuber. & aly. *Imol.* *Mansi.* & alij relati per *Franc.* *Cyriac.* contr. inst. lib. 2. cap. 242. num. 33.

Et quod quintum articulum de vsufructu legitimæ, dubiam satis esse controuersiam, an substitutus pupillaris possit illam ex persona filij deducere, in qua vteriore in puncto iuris existimauit sententiam *Peregrini*, distinctionemq; *Zanchi*, & *Pedrocha* locis inibi relatis: sed tamen pie cause fauor, cui suam æquitatem in dubijs questionibus semper Sac. Conf. impedit, contrariam amplecti fecit, vt quam primum pie testatoris dispositioni,

pauperimiq; puellis aliquatenus satisficeret, in ipsius animæ solatium: attempta præcipue patrimonii amplitudine, cuius vsufructu *Isabella* frui debebat, & ita tractatum, & resolutum fuit. Huius decisionis memor est in legali scientia eruditissimus *I. C. Donat. Ant. de Marin.* lib. 1. quod. resolut. cap. 347. num. 10. in nota impress. de anno 1640. Magister Actorum est *Carbonus*, &c.

S V M M A R I V M.

- 1 **R**esoluto in re referentis, resolutur in re referatum.
- 2 Verbis enunciativis recte probatur contrarius, non tamen vs ex eis obligatio oritur.
- 3 . . . Pro lata inter easdem partes probant actus validitatem.
- 4 . . . In instrumento partibus præsentibus, fidem faciunt contra eas.
- 5 . . . Præsertim si sint emissæ propter se, non propter alium.
- 6 . . . Per ea quomodo probata intelligitur res enunciatæ.
- 7 Pretium dari nequit nisi præcedat venditio.
- 8 Assensus operatur in annexis, & si non exprimantur.
- 9 . . . Datus vendendi secundum Caio venditori, operabitur in beneficium emptoris.
- 10 Verba enunciativa nocent, vel prosunt partibus, in quæ saneummodo quæ ab ipsorum potestate pendens.
- 11 Confessio debet continere factum possibile secundum naturā, & secundum ius.
- 12 Fenda sine Regis assensu non sunt in nostro commercio.
- 13 Voluntatis argumentum non admittitur in ijs, quæ non sunt in nostra potestate, & à lege prohibita.
- 14 Verba enunciativa nihil prosunt ad probandum actum enunciatum, de quo questio est.
- 15 Specialia non sunt multiplicanda.
- 16 Assensus datus Titio, vt vendas Caio, non intelligitur præstius, vt vendas Sempronio.

- 17 *Dispensaciones tot requiruntur in alijs quos sunt obſacula.*
 18 *Aſſenſus praſtitus ſuper ratificatione, non comprehendit venditionem.*
 19 *Diſſormitas contraktum vitiat.*
 20 *Aſſenſus praſtitus obligationi ſendi, non extenditur ad ea qua domini transla- tionem important.*
 21 *Aſſertio paruum nihil operatur cum...*
- veritas aliter ſe habet.*
 22 *Camerar. in cap. Imperialcm, fol. 53. col. 2. lit. K. declaratur.*
 23 *Subſcribens nomen ſuum contraktum ſibi praedictat.*
 24 *Diſſio, ſuper, hypothecam importat.*
 25 *Claufula in contraktibus apponi ſolita, pro quibus omnibus obſeruandis, importat hypothecam.*

Verbis enunciatiuis, actum de quo principaliter dubitatur, & à mera contrahentium voluntate independentem, non probari. Et aſſenſum ſuper feudi refutatione interpoſitum, non validare enunciata venditionem.

CAPVT VIII.



nter creditores quond. Ill. Ducis Ferdinadi Bernaudi, & creditores qu. Conſalui fratris ſecundogeniti, ſollenis fuit in S. C. controuerſia, num hi deberent ſuper pretio Terræ Bernaudi, venditæ ipſius S. C. autoritate, graduari ab anno 1591. vel ab ann. 1597. Pro cuius intelligentia neceſſe eſt facti ſeriem breuiter enarrare. Anno 1591. Franciſcus, & Beatrix de Bernaudo cōiuges, contemplatione matrimonij contrahendi inter Ferdinandum eorum primogenitum, & D. Annam de Médoza, talem eidem Ferdinando donationem, & refutationem fecerunt: aſſeruit Iſta- ciſcus pater ſe ipſum titulo emptionis factæ à Beatrice coniuge, terram Bernaudæ tenere, & poſſidere, quam eiſdem matrimonij contemplatione eidem Ferdinando reſtauit, donauitque irrevocabiler inter viuos, cum oneribus tunc temporis in ea exiſtentibus, & ſignanter ſolutionis ducatorum 55. m. debitorum prædictæ Beatri- ci vxori pro pretio Terræ prædictæ. At Beatrix ipſa, eodem contrakti de- ſenſam feudalem nuncupatā del Gaudello, vnā cum pretio prædictæ Terræ ab eius viro conſequendo, iuriſque

& hypothecis ad eam ſpectantibus, cæterisque bonis ſtabilibus burgenſaticis, eidem filio reſtauit, reſeruata ſibi facultate donandi, ſeu legandi Cōſaluo ſecundogenito ducatos octo mille pro omni portione, vita militia, legitima, & quolibet iure ſibi competente ſuper feudis, & bonis prædictis. Et verſa vice Conſaluis, iureiurando ampliffimā fecit eorundem iurium renunciationem ad reſtantium beneficium, iſs tantummodo ſibi reſeruatis, quæ pro prædictorum ducatorum 8. m. conſecutione, ſuper bonis reſutatis competere poſſent. Quæ quidem reſutatio, & renunciatio cum omnibus pactis, & reſeruationibus à Ferdinando primogenito accepto lata, deque omnibus publico inſtrumento ab eis rogato, & ſubſcripto, cum clauſulis ſolitæ, & opportuniſ, fuit Regio aſſenſu roborata. Demum Beatrix mater in extremis laborans anno 1597. diem ſuum clauſit, teſtamento condito, in quo ratificando prædictam donationem, hæredem particularem in prædictis duc. 8. m. reſeruatis, Conſaluum ſecundogenitum inſtituit. Verum quia medio hoc tempore tam Beatrix ipſa, quam Ferdinandus primogenitus ſuper feudis æs alienum contraxerunt, fuit, vt præ-

predixi, inter creditores eorū ex vna, & Confalui fecundogeniti ex altera, difcepratum, à quo tempore deberent creditores Confalui graduari, præcedentibus creditoribus Beatricis, & Ferdinandi, ius hipotecamū creditorum Confalui non nisi ab anno 1597. quo tempore dispositio ad beneficium Confalui effectum sortita est, metiri debere.

Ad quod fundandum nonnulla in medium adducta fuere, quæ quidem singulis quoque capitibus absoluemus, vt fert nostri instituti ratio, multis ex nostra officina additis, alijs tamen reiectis, quæ potius negotiū inuoluunt, quam perstringunt.

Primum sanè obiectum aduersus iura creditorum Confalui illud erat, nempe donationem à Beatrice Ferdinando primogenito factam pretii Terræ Bernaudæ, nullam, & inualam, fuisse, tamquam ex nomine debitoris non vero, neque existente. Siquidem de venditione facta Francisco eius viro, dequē assensu necessario desuper interponendo, nullatenus vsque adhuc constat, & proinde reservationem facultatis disponendi de summa ducatorum 8. m. in beneficium Confalui ex eodem pretio fore resolutam ex resoluta referuantis iure, ad reg. sex. in l. lex veltigalis, de pignor. cum concord. non enim datur pretium sine venditione.

Sed contra, creditores Confalui cōtendebāt, satis superque venditionem ipsam probari ex assertionē facta in ipso refutationis contractu inter venditricem, & emptorem, si tantummodo de probatione venditionis quæramus, ad sex. vulgatum in l. Publica, §. fin. ff. de positi. vbi regula traditur, ex verbis enunciatius rectè probari cōtractum, non autem exinde obligationem oriri, notat Paul. de Castr. in l. cum falsa, n. 1. & 4. C. de iur. & fact. ignor. Clemens. 1. de probat. & tradunt Theaur. dec. 233. num. 3. & 7. post Alex. conf. 50. num. 7. vol. 5. & Dec. conf. 36. per totum, plene Crauet. de antiqu. tempor. par. 1. cap. 4.

vers. ampliatur à n. 28. Gregor. Lopez ad l. 32. tit. 11. verb. creda. parit. 5. C. uter. lib. 3. pract. q. 17. n. 64. & seqq. Muta dec. 81. num. 17. Caldas de nominas. emphys. 3 lib. 2. q. 1. num. 33. & cum inter easdem partes profertur, plenè validitatem actus qui principaliter sit probant l. optimam, C. de contrahen. vel commiss. stipulas. §. illud quoque; Auth. vt fratrum filij, DD. in cap. illud, de prescript. Bald. in l. ad probationem, nu. 10. C. locati, Matheslan. sing. 79. vbi latè Adden. & ad Alex. conf. 21. num. 24. lib. 1. lit. K. multos recensent. & Dec. conf. 360. n. 6. & vera est cōclusio, verba in instrumento prolata partibus presentibus, sēper facere fidem contra eas, vt post Ancharan. in Clemens. 1. de probat. tradit Affl. dec. 83. nu. 4. vbi ait, & ideo hæc confessio facta ad unum effectum in instrumento, nocet ad alium effectum inter easdem partes, Dominus meus R. Tapia dec. sup. ital. Senat. 2. n. 21. præsertim si verba emissæ sint propter se, nō propter alium, d. l. optimam, C. de contrah. stipulas. l. ex hac scriptura, vbi Bart. ff. de donat. Dominus meus loco cit. nu. 25. & quantumcumque; verba sint simpliciter enunciata, si tamen res enarrata, vel enunciata necessaria est ad validitatem actus qui geritur, per talia verba semper probata res enunciata intelligitur, Alex. d. conf. 21. nu. 4. vers. & hoc, vol. 1. Crauet. conf. 29. n. 3. vers. respondeo, vol. 1. Ias. qui loquitur in feudalibus conf. 114. col. penult. lib. 1. optimè Dominus meus post alios loco cit. nu. 32.

Probata igitur vēditione, consequēs fieri dicebatur, vt assensus interpositus super refutatione, & reservatione disponendi ad beneficium Confalui, ad validandam etiam Terræ venditionē satis sit: idque in necessariā cōsequentiā, cum dari nequeat pretium nisi præcedat venditio, argumento l. illud, ff. de adquir. hered. l. quamvis, C. de ff. de iuss. l. cui in iurisdictione, ff. de iurisd. omni. indic. assensus enim operatur in annexis & si non exprimitur, ex mente cōprehensiuæ cōcedentis, Andr. in cap. 1. nu. 5.

ne 5. ibi. si non sit *animum*, qui successi-
teneant. l. 1. & in cap. 1. col. fin. nu. 4. ibi,
si mens, vel verba patiantur interpreta-
tionem, de feud. non habent. pro feud. na-
tur. Camerac. 1. cap. Imperiali fol. 53.
col. 2. lit. K. ibi, & quod vbi habeat lu-
cum causa, habeat locum assensus com-
prehensum, sed melius fol. 59. col. 3. lit. O.
ibi, aut quatinus si consensu patio de re-
tentionendo, & apparet contractus ven-
ditionis, sed non apparet assensus super
venditione, & tunc si ex verbis colligitur
quod Rex voluit, ut retentione datur, hanc
venditione primo loco facta, prout in fi-
niti dicit isern. in cap. 1. qui successor,
teneam. non minus censetur praestitus
assensus in ipsa venditione, quam in ipso
patio de retentionendo; hoc enim ea ra-
tione perspicuum est, quia si quod meum
est, iterum meum efficere non potest, ut in l.
3. S. ex pluribus, ff. de acquir. possess. ad
hoc ut iterum meum iuste fiat, oportet
hoc necessarium antecederet esse confirmatum,
arg. l. cui iurisdicatio, ff. de iurisd. omni.
indie. ita etiam licet vendendi Caio
data, etiam in beneficium Titij emptori
operabitur, ex regula correlatiuo-
rum, ut per Regent. de Pont. de potest. Pro-
reg. tit. de resus. feudor. S. 5. m. 15. & bene
per Afflic. in cap. Imperialem in 46. q.
de prohibita feudi alienat. per Fed. n. 31.
& alios adductos per Liparut. ad Andr.
in d. cap. 1. qui successor. teneam. verb. an-
imum.

Verum enimvero, licet responsio hec
ab ingenioso admodum aduocato tra-
dita, ingeniosa pariter sit, verum ne so-
lidis nitatur fundamentis, ut proinde si-
ne iusta animadversione admitti queat.
Siquidem quod attinet ad confes-
sionem illam, qua venditio Terrae Ber-
naudae enunciat, obstat in primis,
partibus nocere, vel prodesse in ijs
tantummodo, quae ab ipsorum potestate
pendent, in contrariis vero neutrum
operari, ad tex. in l. confessionibus,
ff. de iur. iur. ad i. vbi ita tradit Bart.
& probatur in l. de Neratius, ff. ad l.
Aquil. confessio enim debet continere
factum possibile secundum naturam,

& secundum ius, ut dicit gloss. in l. vni-
ca, vers. solvere, C. de confess. Resistente
ergo huiusmodi venditioni potestatis
contrahentium defectu, quia feuda-

12 sine Regis assensu in nostro commer-
cio non sunt cap. Imperiali, de prohib.
feudi alien. per Federic. & cap. 1. de pro-
hib. feudi alien. per Lothar. & Comit.
Comptitionem Dina mem. quod partes
de venditione conueniant parum re-
fert, ut eleganter notat Dominus meus
R. T. apia d. dec. 2. sup. Ital. Senat. nu. 34.
& 35. in ijs enim quae expressè sunt à
lege prohibita, nec sunt in enuncian-
tium potestate, verba enunciativa nil
13 probant, quia in ijs non admittitur
simplex voluntatis argumentum, &
coniectura, ita in propria materia dis-
sentit D. Confiliar. Marcan. conf. 16. nu.
11. & relatis ad hoc Socin. iun. conf. 72. n.
38. vol. 1. & R. Lanar. conf. 60. nu. 86.

Rursus cum principalis quaestio est
de actu ipso enunciat, verba enuncia-
14 tiua nihil penitus ad id probandum,
operatur, eo quod plerumque id quod
facto est enunciat, & fortassis de iure
non tenet, l. x. his, C. de testam. mil. cap.
si Papa, de priuileg. in 6. Dec. post plures
conf. 213. nu. 9. de eueche. conf. 81. nu. 23.
Cephal. conf. 317. nu. 6. & conf. 369. nu.
140. Cachera. dec. Fedam. 76. num. 12.
Anton. de Riv. in cap. illud, notab. 4. de
presumpt. late Alex. conf. 21. m. 3. Capic.
dec. 71. nu. 2. 16. Baptista Fiscala conf.
1. inter consilia feudalia diversorum, nu.
164. quos, & alios refert, & sequitur D.
Marcian. loco cit. num. 10. Praef. Amat.
conf. 7. nu. 26.

Sed & si daremus ex enunciat tan-
tummodo inter partes venditione Ter-
rae Bernaudae, venditionem ipsam pro-
bati, adhuc assensum super refutatione
interpositum validare venditionem
ipsam, haec quidem dura esset assertio.
Primo, quoniam esset multiplicare,
15 specialia, praesertim in re sui natura
prohibita, contra regulam tex. in l. 1. C.
de dot. promiss. vnum namque speciale
esset, ut venditio quae basis est, & fun-
damentum totius actus, verbis solum-
modo

modo enunciatiuis fundaretur: aliud quod assensu super refutatione interposito, quæ omnino ab ipsa venditione extranea est, validaretur. Ad summum enim ex enunciata ipsa venditione, posset tacitus Regis assensus præsumi, & quidem in Regno nullatenus admittitur, ex traditis in magis dubia specie per *Reg. de Pont. de posses. Pror. tit. 7. §. ult. nu. 14.*

Secundo, obstaret ex diametro incontrouersa regula illa, nempe assensum de re ad rem, de contractu ad contractum, de persona ad personam nullatenus extendi, ex *reg. tex. in l. penult. C. de fideicom. notat Camer. post Andr. in cap. Imperialem fol. 48. lit. A. B. & decisum relict D. de Franch. dec. 71. nu. 15. & dec. 153. nu. 24. Gif. Zarel. dec. 67. Reg. de Pont. dec. 34. nu. 36. & in lelt. feud. lelt. 9. nu. 30. & seqq. Reg. Lamar. conf. 60. sub n. 120. Res namque de qua agitur, reservatio est partis pretii Terræ Bernaudæ: contractus est refutationis, non venditionis: personæ itidem sunt diuersæ, nam refutatio fit Ferdinando, reservatio Consaluo filiis, venditio vero Francisco viro asseritur facta: quomodo igitur iuridicè substat?*

16 bitur. Ita datus Titio vt vendat Caio, non censetur præstitus vt vendat Sempronio, dicit *Andr. in cap. Imperialem, nu. 5. de prohib. feud. alien. per Federic. per tex. in l. si quis, §. & si permisseris, quib. mod. pign. vel hipot. quam conclusionē inibi declarat Camer. fol. 44. lit. D. vers. secunda conclusio*: attenditur enim voluntas, & consensus Regis, & præstitus in vno, non extenditur ad aliud, *l. si vnus, §. ante omnia, de pact. latē conclusionem exornat relatis omnibus Gif. Zarel. d. decif. 67. nu. 1. cum seqq. & Ad. den. ad ipsum.*

Tertio, quia cum vtrumque sit prohibitum, nempe venditio, & refutatio, totidem requiruntur assensus, eo quod vna dispensatio non tollit omnes de-

17 scitatus, sed tot requiruntur quot sunt obstacula, *Surd. conf. 245. n. 4. & 5. vol. 2. quem laudauimus cent. 1. cap. 51. nu.*

11. & in puncto considerat *Reg. de Pont. de posses. Prorog. tit. 6. n. 40. cum seqq.*

Quarto, quia licet refutatio in præsentī venditionem supponat, nihilominus assensus super refutatione, venditionem ipsam non validat, tamquam actus ad hoc non ordinatus, & cum assensus sit stricti iuris, illud est tantummodo videndum, cui contrahui Rex assens-

18 tit, ideoque præstitus super ratificatione, quod magis est, non comprehendit venditionem factam, aliud siquidem est venditio, aliud ratificatio, & qui ratificat, non alienat, vt bene declarat *D. Vinc. de Franch. dec. 105. n. 6. D. Marcian. d. conf. 16. nu. 12.*

Quinto, quia assensus debet esse cō-

19 tractui super quo interponitur conformis: difformitas namque contractum vitaret, vt post *Andr. tradit Camer. in cap. Imperialem fol. 56. col. 4. in princ. & fol. 58. col. 4. Vinc. de Franch. dec. 48. & 154. D. Conf. Theodor. alleg. 31. nu. 9. & seqq. Amat. conf. 64. nu. 21.* cum autem instrumentum venditionis non producit, facile dari posset inter contractum ipsum, & assensum: difformitas, ad quod absurdum euitandum, exhibendum omnino esse instrumentum enunciatæ venditionis, in puncto considerat *D. Marcian. d. conf. 16. n. 12. circa finem.*

Sexto, quoniam scitum est inter Feud-

20 dista, assensum obligationi super feudo contrahendæ, vel alio cuiuslibet pacto quomodocumq; interpositū, ad eam quæ domini translationem importat, non extendi, & si translatio ipsa in necessariam veniat obligationis consequentiā. Vnde proditum est in terminis gratiæ cōcessæ Neapolitanis, cuius vigore assensus censetur obligationi bonorum feudaliū præstitus, quod si feuda in dotem dentur, assensus omnino sit impetrandus, eo quod præstitus obligationi, ad actum per quem dominium transfertur, non exceditur, vt perbelle tractat *Reg. de Pont. de posses. Prorog. d. tit. 6. nu. 39. cum seqq.*

Et tandem quoniam prædictæ asser-

E 2 tioni

tioni reſiſtit veritatis geſtorum inretragabile argumentum: tantum enim abeſt, venditionem illam veram fuiſſe, vt potius contrarium conſtet: eo quod Ferdinandus reſutatarius, poſt Beatricis matris obitū, pro noua Terræ Bernardæ inueſtitura, tamquam ipſius heres, Regiæ Curix debitum ſoluit reſoluitum: vnde apparet ſetudum nūquam de Beatricis dominio exiſſe, & cum

- 21 veritas aliter ſe habet, de contrariarum aſſertione non eſt curandum, vt poſt alios docet *D. meus d. dec. 2 ſuprem. Ital. Senat. nu. 32.*

Et quod tradit *Camer.* loco in contrarium allegato, procedit in correſpectuiſ, & annexis, quorum vna eademque eſt natura, non in diuerſis & ſeparatis, vt bene obſeruat *Girz. Arell. d. dec. 67. nu. 4. verſ. ex aduerſo.*

Igitur ſcnotis his, in propoſita facti ſpecie, res ita definiri poſſe videtur. Si quidem aut aſſerta inter partes venditionis Terræ Bernardæ, verè effectum habuit, & ſumus in claris, eo quod reſutatio firma remanet, & actio Beatrici quaſita pro pretij confeſtione, acquiritur etiam Conſaluo, & habentibus cauſā ab eo, pro ſūma reſeruata, & in præiudicium tam Francisſci reſutantis, quam Ferdinandij reſutatarij, qui con-

- 23 tractui interfuerunt, eique ſe ſubſcripſerunt, ex reg. *sex. in l. ſi pater, §. 1. de pignori. cum concordant bonus tex. in l. quidam ex parte. ff. de cuius libi, ſi coheredes præſentes adſuerunt, neq; diſſenſerunt, videri vnemquemq; partem ſuam vendidiſſe, l. ſi fundum per fidei commiſſum, 94. de leg. 1. exornat *Uier. Gabr. conf. 72. n. 1. & 3. lib. 1. Barboſ. in l. aqua dotis, n. 140. verſ. eſt tertia quaſtio. ff. ſol. matr. & faciunt tradit per Andr. in cap. 1. nu. 24. circa fin. de natur. ſucceſſ. ſeud. ibi, viſi aliqui actum extrinſecum videri ſcientiam, & patientiam faciat ſubſcribere. Quod dictū eſt de ſubſcriptione, intelligendum eſt in contrarium, qui ſeret de re aliterius, puta mea, qui me inuito non poſſet fieri, ſicut eſt obligatio. Aut enim dicere fas eſt, venditionem effectum non**

habuiſſe, & tunc cum dominio Terræ à Beatrice reſeruante non exierit, res eſt minori dubitatione digna, ſiquidem onus reſeruationis ducatorum 8. m. feudo ipſo cenſetur impoſitum cum ſpeciali hipoteca ad fauorem Conſalui, qui quidem iura pro confeſtione quantitatis prædictæ ſuper dictis bonis donatis, & reſutatis ſibi reſeruauit: & de iure eſt indubitatum,

- 24 dictionem illam, ſuper, importare hypotecam ad *rex. in l. codicillis, §. inſtituto. de legat. 2. Bart. in l. fundus, de ann. legat. Afflic. dec. 162. num. 6.* & alios adducit *Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 683. in princ. Amat. conf. 5. n. 8.* & in puncto ſcribit *Ioseph. de Seſſe dec. Aragon. 185. n. 25. tom. 2.* præſertim ſi adiecta ſit rei, ſive fundo particulari, vt latius diximus hac eadem *cent. cap. 25* etiam quia partes ipſæ pro obſeruantia omniū in reſutationis inſtrumento contentorum, ſe ipſas, omniaq; bona ſua obligauerunt, iuxta tradita per *Reg. de Ponte conf. 76. nu. 5. vol. 1. Maria de claſul. par. 1. claſul. 102. nu. 3.*

Vide reſolutionem in cap. 10.

S V M M A R I V M.

- 1 **R** eſeruatio facultatis diſponendi, nihil in eſſe producit.
2 . . . Actū diſpoſitivo opus habet.
3 Alius quilibet geſtus præſumitur in executionem præcedentis tractatus.
4 . . . Retrotrahitur ad illud tempus.
5 . . . Incobatus per ſimplicem deſinationem habetur pro conſumato, & perfectio in ſui ipſius initio.
6 Nominatio facta vigore præcedentis reſeruatiōis, dominium tranſfert in nominatum.
7 Fontanell. de pact. nuptial. claſul. 7. gloſ. 2. par. 2. nu. 44. declaratur.
8 Deſtinatio, quæ tantummodo tendit ad regulandam deſtinantis diſpoſitionem, habetur ab initio pro perfecta.
9 Retrotractio fieri nō poteſt in terti præiudicium.
10 Deſignatum fauore alicuius, licet poſſe inte.

interim alienari, si tamen in executione destinationis fiat actus necessarius, alienatio resoluitur.

- 11 . . . Habetur pro perfecto, si constat destinantem in priore voluntate perseverasse.
- 12 . . . Idem si opus capium erat fieri propinquum.
- 13 Vita militis est onus fendi.
- 14 Titulus onerosus quis dicatur.
- 15 Correspetinorum natura una, & eadem est.
- 16 . . . Dicitur individuum voluntatis.
- 17 Titulus onerosus facit ius esse adquisitum ab initio.
- 18 A contractu per quē est alieni ius quasi ius, non potest recedi nisi consentiente ipso.
- 19 Filius dicitur quasi dominus legitimus in vita patris.
- 20 . . . Dicitur pro ea habere hipotecam in bonis patris.
- 21 . . . Dicitur creditor pro ea promissi quilibet alius extraneus.
- 22 Creditor quis dicatur.
- 23 Donatio post mortem effectum habitura, si promittas ex alia irrevocabili causa, non solum valet tamquam donatio causa mortis, sed tamquam contractus inter vivos.
- 24 Dispositio facta vigore antecedentis re-

servationis in beneficium certæ personæ ex causa onerosa, valet, & rescribitur etiam in tertij præiudicium.

- 25 Vinc. de Franch. dec. 153. nu. 21. declarat.
- 26 Assensus super reservatione ut validus sit, quæ requirantur.
- 27 Institutus in re certa, dato alio habede universalis, legatarij loco habetur.
- 28 . . . Vel etiam successionis anomalam speciem constituit.
- 29 . . . In ipsa re legata, semper legatarij loco habetur.
- 30 . . . In his quæ extrinsecus legato adhaerent, quomodo reguntur.
- 31 Tex. in l. quoties, C. de hæredib. institut. quando locum habeas.
- 32 Assensus diffinitas considerari non potest, ubi alius gestus comprehenditur in causa, mente, vel finali ratione gerentis.
- 33 . . . Admittit extensionem de contractu ad contractum, quoties de mente contrahentis constat.
- 34 Mens contrahentis secundum regulas iuris constare debet.
- 35 Verbum, lego, etiam hæredis institutionem continet, iuris interpretatione.
- 36 Promissio casus simplicis, extenditur ad mixtum, etiam in materia adiosa.

Reservationem disponendi ad beneficium certæ personæ, facta dispositione, ius eidem tribuere, quasi ab initio effectum habuisset, etiam in præiudicium tertij. Noua, & elegans resolutio.

CAPUT IX.



Difficultas solummodo in proposita antecedenti specie in eo versata mihi visum est: nam Beatrix tunc temporis cum contractus reservationis gestus fuit, non disposuit, sed tantum sibi ius disponendi reseruit: quod cum non nisi mortis tempore factum fuerit, ab eodem die hipoteca ad beneficium Consalvi con-

tracta videtur. Hæc enim disponendi facultatis reservatio, nihil in esse producit, sed tantum disponendi habilitatem, nec consideratur ut ius quæsitum, sed ut quærendum, *Tiber. Decian. conf. 83. nu. 10. vol. 2.* ut proinde actu dispositivo opus sit, *Bald. in l. quidam cum filium*, per illum *tex. de her. inst.* notat *Ancl. Amat. conf. 8. n. 18. & 22. & conf. 56. nu. 17.* eo quod à possibile ad esse non datur argumentum, ut observat *Cacher. dec.*

E 3 dec.

dec. Pedam. 18. nu. 6. egregiè Alex. conf. 28. nu. 4. facit tex. in l. si quis legauit de leg. 1. Oldrad. conf. 24. Crau. conf. 29. nu. 7. vers. ex pramissis, lib. 1. & conf. 127. nu. 6. vers. 3. quatuor, & conf. 144. nu. 15. vers. super quo dubio, Socin. conf. 287. nu. 2. lib. 2. Ruin. conf. 99. nu. 10. lib. 1. Dec. conf. 343. col. fin. vers. & illa verba, Decian. resp. 12. nu. 26. tom. 2. Vinc. de Franch. dec. 540. nu. 15.

Verumtamen eius resolutio facilis est, si consideres dispositionem ducatorum 8. m. à Beatrice in executionem præcedentis referuationis, & pro eius declaratione factam fuisse, prout quilibet actus præsumitur gestus, l. 3. §. verum, de manumiss. l. qui in aliena, §. si is qui putabat, de adquir. hered. *Surd. dec. 325. nu. 7. Amat. conf. 86. nu. 15.* & per consequens ad tempus factæ referuationis retrorahitur, ex *tex. in l. proponatur, ff. de castren. pecul.* & magis eleganter *Marian. in l. quadam sunt, de reb. dub. ibi, quadam sunt, in quibus res dubia est, sed ex post facto retrahuntur, & aperit quod actum sit, ubi glos. dicit quod res dubia dicitur respectu finis & effectus, & concordantes adducit: quæ iura ad id allegat Andr. in cap. 1. nu. 27. de natur. success. feud. ubi ait, videtur dicendum, quod quadam sunt quando sunt sunt incerta sed ex posteriore eventum declarantur, & cum sunt declarata, retrahuntur ad illud scilicet tempus, quo fuerunt facta, idem repetit in cap. 1. §. præterea Ducatus, nu. 40. de prohib. feud. alien. per Feder. ad idem est *tex. in l. si donationes quas 25. C. de don. inter vir. & uxor.* facit etiam *tex. in l. cum quidam, ff. de aur. & argen. leg.* ubi actus per simplicem destinationem inchoatus, pro consumato & perfectio in sui ipsius initio habetur, etiam si à futuro eius executio pendat: nam per actum ultimum in executionem præcedentis factum, prior celsetur ac si purè & perfectè factus fuisset, ita docet *Anchar. conf. 69. nu. 8.* loquens specificè in actu destinato, cuius executio pendet à mera destinantis voluntate, &*

Surd. dec. 182. nu. 18. in valde simili specie, quod facta nominatione vigore præcedentis referuationis, dominiū transit in nominatum, quasi numquam penes nominantem fuisset, & vnicus dicitur contractus referuatio, & nominatio, perinde ac si immediate celebratus fuisset.

Quam quidem *Ancharani* traditionem re vera non impugnatur, sed potius confirmatur, data pro certa destinatione *Fonsanell. de pact. nuptial. claus. 7. glos. 2. par. 2. nu. 44. cum seqq.* sed rectè ponderatur suæ hypothese non conuenire, quia nulla destinatio, seu referuatio libera fuit facta, vt concludit *num. 63. in fine.* Conferunt ad idè tradita per *Menoch. conf. 106. nu. 141.*

Rursus, cum destinatio hæc ad regulandam tantummodo Beatricis dispositionem tendat, vtique ab initio pro facta haberi debet, vt post *Surd. dec. 241. & conf. 195. Gratian. disp. 1. for. c. 126. Ruin. conf. 71. & Sfort. Odd. conf. 21. tenet D. Ioan. del Castill. consuet. iur. lib. 3. par. 2. cap. 62. nu. 84.* dicens secus fore, si tenderet ad regulandam legis dispositionem.

Sed dices, hæc omnia procedere nõ posse in odium eorum, quibus medio tempore, referuationis scilicet, & dispositionis fuit ius quæsitum ex contractu Beatricis: cuiusmodi enim est retroractionis natura, vt in præiudicium tertij ius medio tempore præcedentis, fieri nequeat, sicuti cum *Barr. in l. si is qui pro empore, de usucapion.* tractant communiter repetentes: præsertim in actibus voluntarijs, ad quod sunt iura ad manus in l. posterior, l. qui balneum, vers. amplius, ff. qui posterior. in pignor. habean. *Alex. conf. 232. nu. 2. lib. 6. Rota Roman. post Cencium in tract. de censib. decis. 163. nu. 4.* ea quidem vulgata ratione, quod retroractio, si cō est translatiua de tempore ad tempus, quæ præcisè requirit coniungendorum extremorum habilitatem, scilicet à quo, & ad quod, ad quæ coniungenda media debent esse libera, & sine impedimento, vt latiss.

tissimè tractat *D. Confiliar. Carleual.* collega noster vir omnigena eruditio-
ne præclarus de *indic. som. 2. disput. 23.*
num. 12. cum sequent. & thesaur. filius
quæstion. forens. lib. 2. cap. 50.

Verumtamen respondetur multi-
pliciter. Primo, Beatricis dispositio-
nem in beneficium Consalui factam,
ad eò à priori actu reservationis ori-
ginem traxisse, vt in eodem facta di-
catur, & proinde quæcumque medio
tempore gesta sunt resoluti debere:
nam quod semel fauore alicuius de-
stinatum est, licet sola destinatione,
non sit impeditus is qui destinauit dis-
ponere, si tamen actum fecit in execu-
tionem præcedentis destinationis,
dispositio medio tempore resoluitur,
& extinguitur, ita quidem responderet
eleganter *Paulus lib. 10. ad Sabin. in l.*
cetera, §. si. ff. de leg. 1. sed si separauit
quedam testator, quasi translaturus in
aliam domum, & hæc legauit, dubitari
poterit an valeat et pnto valere. Sed si
ea que legauit adibns iunxit, extinctum
erit legatum, facit tex. in l. si quid ca-
rum 45. §. inter emptum. in fine de leg. 3.
11 per quem tradunt DD. quod destina-
tum pro facto, & perfectio habetur,
quando constat destinantem in priori
voluntate perseuerasse, vt post alios
Gratian. discept. forens. som. 1. cap. 126.
nn. 23. et Bart. in d. l. cetera docet idem
esse, quando opus ceptum erat fieri
12 propinquum, vtpotè quod deuentum
sit ad factum non valde remotum, &
erat aliquid præparatum ad actus per-
fectionem: estq; optimum argumen-
tum in *l. vestimentum 24. ff. de aur. &*
argen. leg. & in l. etsi non sunt, §. insecti,
eod. tit. quemadmodum declarat Alex.
conf. 97. m. 7. lib. 3. & alij relati per Fon-
tanell. som. 2. claus. 7. glof. 2. par. 2. n. 38.

Secundo, reservationem Beatricis
non quidem ex causa lucratiua, sed ti-
tulo vndequaq; oneroso fuisse in
Consalium collatum, nedum quia in
13 locū legitimæ facta est, & vitæ militiæ
ipsi debita, quæ est onus feudi, *Petr.*
de Greg. de vit. & milit. q. 5. Minad. dec.

10 *nn. 2. & conf. 1. nn. 64. D. mens R. Ta-*
pia lib. 6. sur. Regn. ad Constitui. Commi-
buz nnm. 14. tit. de vita & milit. Amat.
conf. 1. n. 15. sed in recompensationem
quoq; iurium ad fauorem refutatum,
& Ferdinandi primogeniti à Consal-
14 uo renunciatorum, qui verè titulus
onerosus dicitur, vt notat *Jo. de Platea*
in l. 1. C. de imponen. lucrat. descript. lib.
10. R. de Ponte de potest. Prærog. tit. 6. §.
1. nn. 23. Cui renunciationi correspe-
15 citua fuit reservatio illa, & proinde
eiusdem naturæ, & utraque irreuoca-
bilis, ita vt vna sine altera sustineri ne-
queat, *l. si veniri, §. in bonis, de privileg.*
creditorum, Grat. post alios discept. fo-
rens. som. 5. cap. 924. n. 1. & 2. non enim
Consaluis refutationi, & renunciationi
consensum præstitisset, nisi reserva-
tio statim effectum habitura fuisset, vt
latè comprobant *Guid. Pap. dec. 145.*
Amat. conf. 86. nn. 8. vsque ad 19. dici-
16 tur enim indiuiduum voluntatis, *Bart.*
in L. gratè, §. illud, nn. 4. ff. de fideiussor.
Camarar. in c. Imperialium fol. 58. col. 4.
lit. T. Girardell. dec. 67. nnm. 4. vers. ex
aduerso. Huiusmodi autè titulus on-
17 rosus facit ius esse quæsitum Consa-
luis ab initio: prout in simili de eo qui
promisit constituere maioratum in
aliquem, vt commodius nubat, nam
secuto matrimonio habetur maiora-
tus pro constituto, latius fundauimus
cent. 1. cap. 4. nn. 18. & 19. & nouissimè
articulum examinat *D. Ioannes del Cas-*
tell. contr. iur. lib. 5. 2. par. cap. 67. à nn.
45. nobisquè relatis doctissimus No-
guero. alleg. 31. n. 129. som. 1. Subindè
dicendum est, nullum fuisse præiudi-
cium ipsi Consaluo illatum ex con-
tractibus per Beatricem post reserva-
tionem cum alijs initis, nam vt inquit
Bald. in l. si constante, nn. 3. vers. nota, C.
de donat. ante nupt. quando ex contra-
18 ctu contrahentium, vel occasione cō-
tractus, per dispositionem realem est
alicui ius quæsitum re, vel spe, ab eo
recedi in eius præiudicium nō potest,
nisi consentiente ipso, *l. finali, ff. de*
pañ. l. si post mortem, §. si. ff. de bonor.
possess.

poſſeſſ. contr. ſabul. latè Adden. ad Capell. T. holoſen. dec. 354.

Cumque quantitas hæc fuerit ad beneficium Conſalui reſeruata loco legitime, quæ titulo oneroſo debetur
 19 filio, & in ea viuente patre quaſi dominus dicatur, vt per *Menech. de præſumps. lib. 3. præſ. 29. nu. 104. & Decian. conf. 6. nu. 3. lib. 1.* conſequitur ius creditorum Conſalui eſſe in tuto: eo præ-
 20 ſertim quia pro legitima dicitur filius habere hypothecam viuente patre, quam poteſt alijs obligare, & hypothecare, vt fundat *D. Mercurial. Merlin. de legu. lib. 5. tit. 3. q. 1. nu. 3.* conferunt tradita per *Anſon. Fabr. de error. pragmat. dec. ad. 74. error. 7.* vbi ex iure quod filius habet ad legitimam, non minùs
 21 creditor conſetur, quam alius extraneus, & eſt *tex. in l. & quia, ff. pro ſocio, ibi, quaſi debita nobis hereditas obuenit*, nec enim iſ tantum cui mutua debetur pecunia, ſed & iſ cuiumque ex aliqua cauſa vel purè, vel in diem, vel
 22 ſub cõditione, etiam naturaliter tantum debetur, creditor eſt, *l. creditores, de verb. ſign. multuſq; exornat D. Amaza in l. 1. nu. 42. & 43. C. pen. ſſeal. cred. præſer. lib. 10.*

Vnde aliud ſit conſequens, vt cum reſutantes ipſi, nec minus Ferdinãdus primogenitus, eam renunciationem reſeruatiõis correſpectiuam, accepto pro ſe habeant, non valeant reſeruatiõnem ad beneficium Conſalui impugnare, & ſicut pro ſe valere renunciationem volunt, ita contra ſe tenere pati debent reſeruatiõnem, *Andr. in cap. 1. in fine, verſ. ſed vbi in continenti de ſeud. dat. in vicem leg. commiſſor. notat Amat. conf. 6. nu. 17.*

Et confirmatur egregiè ex doctrina *Bar. in l. nam ſi cum moriar, nu. 3. ff. de cond. indeb.* quem ſecuti ſunt *Gulielm. de Bened. in cap. Raynuntius, in verbo teſtamentum 4. nu. 2. verſ. quinto intelligiſtis*, & relati per *Anchar. Regien. q. ſa-
 23 miliar. 32. in fine lib. 3.* quod quando donatio habitura eſt effectum poſt mortem, ſi proueniat ex alia irreuocabili cauſa, & obligatione, non ſolum

ualeat vt donatio cauſa mortis, ſed etiam vt contractus inter viuos, & à die donatiõis irreuocabiliter teneat.

Tertio ad idem, cum reſeruatiõ ex oneroſa cauſa ſit certæ, & determinatæ perſonæ fauore, fortius operatur
 24 diſpoſitiõis retrotractiõẽ ad tempus reſeruatiõis, quaſi actus fuiſſet à principio perfectus, & facit ius eſſe quaſi tutum nominato, etiã in tertij præiudiciũ: quomodo diſſidentium *Ancharani, & Alexandri ſententias in concordiam reuocat Io. Baptiſta Coſta de ratione ras. q. 13. nu. 11.* ſentitque ex *Alciato, & Roſa Ianneniſe Joſeph. Ramon. conf. 85. nu. 4. & 5.*

Hiſq; nullatenus aduerſatur *Vinc. de Franch. dec. 153. nu. 2. i. verſ. ſed dubitatur tertio*, quiniò potius ea cõfirmat expreſſè. Siquidẽ in ſpecie inibi propoſita, fuit pro abſoluto habitum, Ioãni Nicolao de Azia, ad cuius beneficium fuerat per Comitiffam Noie facultas diſponendi de ducatis 8. m. reſeruata, ſtatim fuiſſe hypothecam, quaſitam ſuper bonis ipſius reſeruantiſ, cuius vigore creditor potior, & anterior fuit habitus, ſicuti euidenter patet ex traditis per eundem *nu. 3. & 6.* Solummodo fuit in dubium reuocatum, an hæreditibus Marini, ſubſtitutis ab eadem Comitiffa in caſu mortis eiufdem Nicolai, ſuper ſeudo vigore aſſenſus in reſeruatiõne impetrati, hypotheca competeret: fuitq; deciuſum eam non competere ex defectu aſſenſus. Et iure quidẽ, eo quod caſus ſubſtitutiõis non erat in aſſenſu, qui ſtrictiſſimæ naturæ eſt, comprehenſus, vt potè in reſeruatiõne, ſuper qua interpoſitus fuerat, non cõtentiſ: & vt ipſe inquit *nu. 28.* vt aſſenſus teneat non tantum neceſſaria eſt facultas diſponendi, & nominatiõ perſonarum, ſed etiã modus, aliàs enim daretur abſurdum planè maniſeſtum contra notiſſimas feudorum regulas, poſſe ſcilicet ſubſtineri aſſenſum ſuper actu penitus ab eo diſiormi. Conſtat igitur, quod data reſeruatiõne diſponendi ad beneficium
 26 cer.

certa personæ, & obseruato modo in reſeruatione contento, nihil eſt q̃ ac-
quiſitionē hipotecæ ſtatim impediāt.

Nec eſt in conſideratione, quod
Beatrix facultatem ſibi donandi, ſeu
legandi reſeruaſuerit, & tamen neutrū
diſponendo fecerit, cum ſuo teſtamē-
to hæredem particulārē Conſaluum
inſtituerit in ducatis 8.m. reſeruatīs,
vnde videtur non ſeruatū modus in
reſeruatione diſponendi, & aſſenſu
contentus. Nam facilis eſt reſponſio
ex vulgata *regul. sex. in l. quoties, C. de
hæred. inſtit. cum concordam.* vbi in-
ſtitutus in re certa, dato alio hærede
27 vniuerſali, legatarij loco habetur, quā
latē exornant *D. Ioannes del Caſtill.*
*contr. iur. lib. 3. cap. 17. per totum, Fa-
chin. lib. 4. contr. cap. 15. Conſiliar. de
Georg. alleg. 20. nu. 13. R. de Ponte de po-
teſt. Præleg. tit. 6. de aſſenſ. Reg. §. 3. Vinc.
de Franch. dec. 1. nu. 20. Pichard. in §.
hæreditas, verſ. neque enim ex num. 23.
Inſtit. de hæredib. inſtituen.*

Licet enim in nonnullis, inſtitutus
in re certa pro hærede habendus ſit,
vnde ducti ſunt nonnulli ad ſentien-
dum, non ſimpliciter legatarium ne-
que abſolutē hæredē eſſe, ſed tertiam
quamdam ſpeciē anomalæ cuiuſdam
28 ſucceſſionis conſtituere, in aliquibus
legatarij, in alijs hæredis naturam ha-
bentis: cuius ſententiæ author eſt *Bart.*
in *lex ſalut. la. 2. n. 1. ff. de hæred. inſtit.*
in hoc communiter receptus *D. R. Ron.*
conf. 64. num. 28. intelligenda tamen
eſt huiuſmodi propoſitio in hijs, quæ
extrinſecus inſtitutioni accidunt, nou
non autem in re ipſa legata, in qua le-
29 gatarium verē, & propriē cum omni-
bus effectibus, & qualitatibus repræ-
ſentat, vt magiſtraliter declarat idem
Bart. loco cit. cæterique ad hoc relati
per *Caſtill. vbi ſupra n. 10.* & probatur
apertiſſimē ex *tex. in l. ſi rem legatam,*
ff. de excepcion. Facb. d. lib. 4. cap. 15.
verſ. poſtremo eſt ſententia, ita inquit, in
ſumma quoad rem in qua inſtitutus eſt,
legatarius cenſetur, & *Ant. Gomez lib.*
1. variat. reſol. c. 12. n. 13. verſ. aduerſi-

dum, in ea quæſtione an valeat legatū
rei alienæ, dū ſinnat valere in legato
particulari, ſecus tamen in inſtitutione
vniuerſalis hereditatis, hæc ſubdit,
*quod ſingulariter limita, & intellige
quando inſtitutio ſit facta vniuerſaliter
de rebus alienis: ſecus tamen erit ſi ſit
inſtitutio de aliqua re aliena certa, &
determinata, quia cum habeatur pro
legato, vt in l. quoties, C. de hæredib. inſtitu-
en. certē habetur quoad legatū in om-
nibus effectibus, & qualitatibus eius, &
in terminis ita tenet *Bald. in l. humani-
tatis, C. de impuber. & alijs inſtit. col. pe-
nult. optimē Siſhard. in d. l. quoties, n. 5.
verſ. in ſumma,* plureſque ad hoc eon-
gerit *Franc. Niger Cyriac. contr. forenſ.*
tom. 3. contr. 499. num. 32. & 33. vbi lo-
quitur in fortiori caſu, nempe in lega-
to vſusfructus omnium bonorum.*

In ijs verō, quæ extrinſecus legato
adhærent, conueniuntque magis inſtitu-
30 tionis, quæque legatario prout talis
eſt, conuenire nequeunt, vtpotē vt ius
accreſcendi habeat, *l. 1. §. ſi ex fundo,
de hæredib. inſtituen. & propria* authori-
tate legatum capiat, quorum neu-
trum exteris legatarijs permittitur, *l.*
nō eſt dubium, C. de legatis, l. eam quam,
C. de fideicom. pro hærede habendus,
eſt *Rhin. conf. 190. num. 6. lib. 2.* Item vt
actionibus hæreditarijs vtī poſſit, in
hiſue conueniri, & ſalcidiæ detractio-
nem pati. Vt mitti debeat in poſſeſſio-
nem bonorum ex *l. ſim. C. de edict. Diu.*
Hadrian. & alijs ijs caſibus, quōs DD.
recenſent relati à *Caſtill. d. cap. 17. nu.*
11. & 12.

Et regula deſumpta ex *d. l. quoties*
31 procedit ſine dubio, vbi inſtitutus eſt
quis in re certa in genere, vel in quan-
titate, quia videtur inſtitutus non in
re hæreditaria, cum genus, & quanti-
tas non ſint in hereditate, & poſſit dari
quantitas tam de pecunia hæredita-
ria, quā non hæreditaria, in ratione 2.
§. incerta, ad l. ſalcid. l. 2. §. 1. ff. ſi cert.
petat. quomodo notabiliter obſeruat
Corn. conf. 199. num. 21. vol. 2.

Idque in præſenti nullatenus in cō-
tro-

trouerſiam poſſe deduci cōſideratum fuit. Namq; Beatrix Conſaluum hāredem inſtituit particularem in ducatis 8.m. reſeruatis, referens ſe ad capitula matrimonialia: ergo habemus expreſſam diſponentis mentem volentis relictum in vim legati valere, ſequē ipſam cum legis diſpoſitione conformare: nam relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. aſſe 100, de hared inſtituen. cum vulg.* vnde conſequitur, nullam iuridicē conſiderari poſſe diſformitatem inter aſſenſum, & diſpoſitionem, ſed re vera eodem modo diſpoſitum fuiſſe, prout reſeruatum fuerat.

Ex his cōſequitur aſſenſum in praeſenti praeſtitum, non per viam extensionis, ſed comprehensionis operari, & quoties actus geſtus in cauſa, mente, vel finali gerentis ratione comprehenditur, nulla poteſt diſformitas cōſiderari, quae eius effectum impediāt, ſicuti latiffimē docet *Camerar. in cap. Imperialem fol. 52. verſ. 8. concluſio*, vbi exemplis demonſtrat. Imō quoties cōſtat de mente contrahentis, admittit etiam de contractu ad cōtractum extensionem, eo quod magis dicitur per viam comprehensionis, quam extensionis fieri, ſicuti ex *Barr. declarat idem Camer. fol. 53. lit. N.* in eo qui impetrauit aſſenſum pro vendendo; vt poſſit eluſi vigore etiam permutare, quod eſt omnino diuerſum, ſi conſtet eam habuiſſe mentem, vt ex rebus vendendis ſatiſfiat creditoribus, quia, inquit ipſe, conſtat de mente, vt ex rebus vendendis ſatiſfiat creditoribus, erit comprehenſus cōtractus permutationis, quo mediante ſit venditio, & in alia re; meus autem gerentis ſecundum regulas iuris conſtare debet, vt *Iſernia duce* aduertit idem *Camerar. fol. 54. verſ. nona concluſio*, at lex ita verbum lego interpretatur, vt etiam hāredis inſtitutionem contineat, *l. verbis legis, de verb. ſignif. l. ſi rem legatam, de exception.* vnde vel erit Conſalvus in praeſenti propriē legatarius, vt veriſi-

mum eſſe ſupra firmaviſmus, & res eſt in tuto: vel tertiam conſtituet ſpeciem mixturam quamdam continentem heredis, & legatarii, & tunc aſſenſus quoque ei opulabitur, nam etiam in materia ſtrieta, & odioſa, prouiſio cauſus ſimplicis extēditur ad mixtum per viam comprehensionis, ex *rex. in l. ſi ita ſacta, de iniur. rupt. & irrit. ſact.* quem ad propoſitum diſcretē expendit *Camerar. d. fol. 52. lit. H.*

Deciſio in fine cap. 10. relata eſt.

S V M M A R I V M.

- 1 **F**ilio nulla competis actio videntibus parentibus, ad legitimā petendam.
- 2 Legitima debetur deducto are alieno.
- 3 . . . Dicitur quora bonorum non habedatis.
- 4 . . . Non datur ſecundogenito in ſendo antiquo, ſed viſa, & militia.
- 5 Viſa militia debetur ex fructibus ſendi, & cum viſa extinguitur.
- 6 Legitima poteſt à Patre vivente filio assignari.
- 7 . . . Filio assignata in viſa patris per contractum iurati irrevocabilis eſt.
- 8 Viſa militia legitima non eſt in iuxta nonnullorum ſententiam, ſed contra num. 25.
- 9 . . . Debetur in ſendo ex pacto, & providentia antiquo.
- 10 Tex. in l. cum a matre, C. de re iuen. locum non habet in ſendo ex pacto, & providentia antiquo.
- 11 Feuda omnia in Regno hereditaria ſunt.
- 12 Onus inimmētum à teſtatore, reſponſi non poteſt in ſendo hereditario.
- 13 Tex. in l. cum a matre, C. de re iuen. habet locum in ſendo hereditario.
- 14 Conſtit. Reg. Comitibus intelligi debet de ſendo ex pacto, ſicut, & Conſtit. Vt de ſucceſſionibus.
- 15 Hares in ſendo hereditario, uſque ad integrum ipſius valorē granari poteſt.
- 16 . . . Etiam ſi per indirectum ſendo priuatur.
- 17 Viſa, & militia patribus conſentientibus

- bus potest in certa quantitate taxari
vna vice praestanda.
- 18 Alimenta cum vita non extinguuntur
quando pro certa quantitate estima-
ta sunt.
- 19 Intereffe regulariter ante mortem non
debetur.
- 20 Mora ante interpellationem non in-
curritur.
- 21 Intereffe in legatis non debetur ante
litis contestationem.

- 22 . . . Nec in qualibet promissione ubi
certa dies est apposta.
- 23 Legitima debetur vna cum fructibus à
die mortis testatoris, & de ratione.
- 24 Tex. in l. i. C. de usufructu & fructibus leg.
procedit in legatis voluntariis.
- 26 Vita militis subrogatur in locum le-
gitima, secundum veterem senten-
tiam.
- 27 . . . Solet esse favorabilior legitima.
- 28 Decisio S. C. cum fundamentis.

Legitimam filio consentienti assignari posse in vita patris: & pro
vita, & militia certum quid perpetuum super feudo ad hære-
des transitorium: de eoquē debere intereſſe à die mortis te-
statoris.

CAPVT X.



ertio loco tutos fe-
faciebant creditores
Beatricis, & Ferdinā-
di Bernaudij, aduersus
Consulium creditores
hoc dylemmate. Aut
namque quantitas ducatorum 8. m.
reſeruatur Conſaluo pro eius legiti-
mā, & ius eius meritiendum non eſt, niſi
à die mortis Beatricis: ſiquidem com-
pertum eſt in iure, viuētibz parenti-
bus nullam filio competere actionem
eadem conſequendam, *l. cum quari-
tur, C. de inoff. teſt. am. l. i. §. ſi impuberi,
de collat. bonor. l. i. §. inter dūm, ff. de
vulg. l. vbi vbi Bart. & Bald. ff. de liber.
agnosce. Grammat. dec. 101. n. 66. Orasce.
dec. 172. nu. 15. Ludovic. dec. Peruſ. 11.
Vinc. de Franch. dec. 133. in princ. Dom.
Merlin. de legiti. lib. 5. tit. 3. q. 1. m. 1 vbi
plures adiungit, & alios D. Amaya in l.
vnicū, m. 50. C. pen. ſiſſ. al. cred. praſ. lib.
10. regulā exornat Duſſas reg. 356. &
p conſequē p̄ſerendi ſunt creditores*

2 Beatricis, eo q legitima debetur dedu-
cto prius de patrimonio aſſe alieno,
ad reg. lex. in l. Papinianns, §. quæſita, ff.
de inoff. teſt. ac in L. quoniā in prioribus,
C. cod. vnde dicitur quora bonorū non
hæreditatis, laſ. in auſu. nouiſſima, n. 3.

C. cod. Boer. dec. 203. n. 13. D. mens Reg.
Tapia dec. S. C. 14. nu. 37. laic Cuccus
de legitim. ſub rubr. legitima eſt quora
bonorum. Surd. conf. 216. nu. 12. vol. 2. D.
Merlin. lib. 1. tit. 1. q. 2. Anton. Taber in
ſuo Codic. lib. 3. tit. 19. de ſim. & 5. Aut
ſiquidem reſeruatur pro vita, & mili-
tia ipſi debita, quia feudum eſt anti-
quum, & in eo non debetur legitima
ſecundogenito, vt poſt alios notat
D. Merlin. lib. 2. tit. 1. q. 4. nu. 5. & 6. &
tunc quia non ex corpore feudi, ſed ex
fructibus ipſius, Reg. de Ponte de poſſeſſ.
Proreg. tit. 7. de aſſenſ. Reg. S. 4. nu. 29. &
loco alimentorum pro honeſta, & cō-
moda ſubſtentatione ſecundogenito
datur, cum vita ipſas extinguitur, ſi-
cut alimenta, *l. cum hi, §. nodus, ff. de
tranſact. notant in ſpecie gloſ. & Andr.
in Conſil. Comitibus, vbi Aſſ. nu. 14. 10.
Anton. de Nigr. in cap. Regn. Alienatio-
nis actus, nu. 11. D. mens R. Tapia in d.
Conſil. n. 25. lib. 6. iur. Reg. tit. de vita,
& milit. & d. dec. 14. S. C. nu. 27. & 35.
cumquē Conſalvus vix per annum,
Beatrici matri ſuperuixerit, conſequi-
tur eius præſtationem cum eo fuiſſe
ſinitam, & extinctam, ipſiusq; credito-
res quantitatē tantummodō à eius
vita non exactam petere poſſe.*

Sed

- Sed tamen neque his obiectis de
erat reſponſio: ſiquidem quod attinet
ad legitimam, licet verum ſit regulari-
ter non poſſe filium viuentem patrem
6 ad eam ſibi aſſignandam cogere, non
ideo deneganda erit patri facultas
præueniendi eius mortem, vt proinde
valeat legitimam filio tradere, ex *ſex.*
● in l. quoniam nouella, C. de inoffic. te-
ſtam. & in l. ſi quando, §. 1. cod. tit. rela-
tis per Bald. in l. illud, num. 12. q. 3. C. de
ſacroſ. Eccleſ. & Vinc. de Franch. dec.
133. num. 2. idque in ſpecie tenet idem
Bald. in l. cum quis, de cond. cauſ. data,
& Paul. de Caſtr. ibid. per ſex. in l. cum
quo de peculſo, §. ſi. ad l. falcid. Tell. Fer-
nandez ad l. 23. Tauri, n. 1. verſ. ſit ergo
prima, & alij relati per Vinc. de Franch.
loco cit. num. 5. Reg. Romit. conſ. 106. n. 10.
lib. 2. præſertim ſi pater, & filius eidem
conſtitutioni, & aſſignationi conſen-
tiant, quam eſſe quaſtionem de indu-
bitabili dicit Franch. ibid. ideoque fa-
ctam per contractum validum iureiu-
7 rando accedente, prorsus irreuocabi-
le eſſe tradunt Alex. conſ. 112. in princ.
lib. 3. Caſſan. Craſſ. & Carpan. relati per
D. Merlin. d. lib. 5. tit. 3. q. 1. num. 10.

- Quod verò attinet ad vitam, & mili-
tiam, licet ponderatio in contrarium
facta multum vrgere videatur, nihilo-
minus relictâ diſputatione, an vita &
8 militia ſit legitima, & in eius locum
ſucceſſerit, cuius contrarium, nempè
quod ſit loco portionis feudi de iure
communi feudorum ſecundogenito
debitæ, à qua excluditur per ius Fran-
corum, quod primogenitum tantum
ad eius ſucceſſionē admittit, mordicus
defendit Minadonſ. conſ. 1. à n. 58. ſeqq;
ad 68. Bémacar. poſt alios in cap. om-
nes filij, ſi de feud. fuer. contr. q. 6. dice-
batur tamen diſpoſitum de vita, & mi-
litia locum habere tantummodo in
9 feudo ex pacto, & prouidentia anti-
quo, in quo cum neceſſe ſit, totum feu-
dum indiuiſum ad primogenitū perti-
nere, ex diſpoſitione Conſtit. Vt de ſuc-
ceſſionibus, quæ hoc ius noui induxit in
Regno, vt rectè obſeruat Minad. d. cōſ.

1. num. 27. idcirco ſuccurritur ſecundo-
genitis de vita, & militia ex Conſtit.
Comitibus, notant Scribentes, & Mi-
nad. loco cit. num. 28. & in ſpecie D. Mer-
lin. lib. 2. tit. 1. q. 2. num. 16. & non habet
10 in eo feudo locum reg. *ſex.* in l. cum à
matre, C. de reuind. ex latè traditis per
D. meum dec. 2. ſupr. Ital. Senat. n. 228.
At in Regno omnia feuda cū ſint here-
11 ditaria, ita q. licet in eis primogenitus
ſuccedat ex d. Cōſt. Vt de ſucceſſionibus,
nō tamen poſſit feudū obtinere abſq;
qualitate hæreditaria, Marin. Frecc. de
ſubſend. lib. 3. de diſſ. feud. ex pacto, &
prouid. diſſer. 19. n. 3. & latè tradit Reg.
Lanar. in repet. cap. 1. §. huius autem ge-
neris, num. 35. ex quib. cauſ. feud. amiſſi. &
D. meus d. dec. 2. num. 187. quod quidem
in Regno incontrouertibile eſſe tradi-
dit R. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 6. de
12 aſſenſ. dot. §. 3. num. 14. proinde iniun-
ctum à teſtatore ſuper feudo onus eſt
pro lege ſeruandum, vt in propria ma-
teria obſeruat Andr. in d. Conſtit. Comi-
tibus, allegato ad id *ſex.* vulgato in §.
diſponas, auth. de nups. & habet in eo
13 locum regula *ſex.* in d. l. cum à matre,
vt per Andr. in cap. 1. num. 4. an agnatus,
& ibi communiter omnes, latè Loffred.
conſ. 1. per totum, præcipuè n. 63. Came-
rar. in cap. Imp. riales, §. præterea Du-
catus ſol. 96. lit. H. R. de Ponte conſ. 81.
num. 28. R. Ronis. in commun. ad pragm.
Regn. tit. de feud. in rubr. num. 19. & ſeqq.
Dum igitur Imp. Federicus in d. Con-
ſtit. Comitibus ſtatuit vitam, & mili-
tiam fratri ſecundogenito ex fructi-
bus feudi ad alimentorum rationē de-
beri, ita ut ipſius morte extingatur,
14 vel in feudo ex pacto, & prouidentia
locutus fuit, prout talia erant feuda
temporibus ipſius ſnam ipſe condidit
etiā Conſtitutionem Vt de ſucceſſioni-
bus, quæ in huiusmodi feudis loquitur,
vt latè fundat D. R. Lanar. loco cit. à nu.
36. ad 46. cuius diſpoſitione decepta
fuit gloſa ibid. lit. B. dum ſentit in Re-
gno omnia feuda ex pacto, non hære-
ditaria eſſe, vt pater ex traditis per
eum d. R. Lanar. in cap. 1. num. 27. de nat.
ſucceſſ.

uis pura, vbi nō est adiecta certa dies, quæ interpellat pro homine, ex *textu in l. si duo, §. hac verba, ff. de constituc. cum. Bart. Alberic. & alij notat D. Reg. Romit. dec. 90. nn. 5.*

- Nihilominus sicuti vera est conclusio, quod legitima debetur vna cum fructibus, statim ac deberi incipit, id est à die mortis testatoris, *l. Papinianus, §. unde si parens, ff. de inoff. testam. & tradunt glos. & Bald. in l. fideicommissariani, ff. ad Trebell. Bald. Alex. & ceteri relati per D. Merlin. lib. 2. tit. 1. q. 1. n. 3. qui n. 19. & 20. duplicem subdit rationem: & quia fructus non idcirco debentur filio propter moram hæredis, sed propter dominium, quod in illum est translatum legis ministerio à die mortis patris, idcirco fructus tamquam sequentes dominium ad filium spectant, vt per *Surd. conf. 128. nn. 3. & 4. & rursus quia nulla est necessaria interpellatio ad constituendum debitorum in mora, quando tempus ad præstationem certæ rei est à lege statutum, vel determinatum, prout in legitima est dies mors testatoris, quæ interpellat p homine, quomodo argumētantur Soc. iun. Alex. Menoc. & alij relati p eūdē, ceterūq; alios recēset *Ginrb. dec. 65. n. 6. & pindē Vinc. de Frāch. dec. 575. refert fuisse per S. C. decisū, pro legato certæ quantitatis filix factio in satisfactio-nem legitimæ, & paragij, deberi interesse à die mortis testatoris, nō autem***
- 24 *petitionis, dispositione tex. in d. l. 1. C. de usuf. & fruct. leg. non obstante, quæ procedit tantummodo in legatis voluntarijs, sequitur Gaspar Thesaur. discip. for. lib. 4. q. 25. nn. 8. D. Merlin. loco cit. nn. 11. in fine, & nn. 26. subdit hoc esse recipiendum sine dubio in specie nobis proposita, in qua Cōsaluus fuit hæres institutus particulariter in quantitate ducatorum 8. m. loco legitimæ, ex *Petra de fideicom. quæst. 15. nn. 117. qua de re videnda est inagistralis decisio tradita per D. Reg. Romit. conf. 20. et 21. lib. 1.**

Ita quoquē vera erit cōclusio, quod

dato casu in quo vitæ, & militiæ debitum cum morte secundogeniti non extinguitur, ac per cōsequēs cessante huiusmodi rationis disparitate inter vnā, & militiā, & legitimā, omnia priuilegia legitimæ tributa competūt Et vitæ, & militiæ, cuiusq; interesse debet sicut pro legitimā, præsertim cū vera sit grauissimorum *DD. sententia*

25 *existimantium eam succedere in locum legitimæ, quos recenset Bammac. in c. omnes filij q. 6. si de fundo defuncti fuerit cōtentio, Fab. de Ann. cōf. 75. n. 11. lib. 1. Camill. de Medic. conf. 8. n. 29. cū seq. vbi ait hanc opinionē esse magis communem, eamquē tenentes rectius intellexisse Andreā, & de contrarijs nullam esse habēdam rationē, & solet*

26 *esse fauorabilior ipsa legitima, vt per Vinc. de Franch. dec. 20. n. 10. D. Regent. Tap. dec. S. C. 14. num. 27. quia subrogatum eiusdem naturæ est cum eo, cui subrogatur, & æquiparatorum idem est iudicium, vulg. iurib. & licet in nonnullis differat vitæ, & militiæ, & paragium à legitimā, sat tamen est æquiparari quōdā casum de quo agimus, Abb. in cap. translato, num. 3. de Constit. notat in puncto Amat. conf. 11. nn. 10.*

Ex quibus cessant vndique obie-
ctā.

Die 9. Aprilis 1642. me referente, lætq; disculis omnibus articulis decisum fuit, creditores quond. Cōsalui de Bernaudo, esse præferēdos pro duc. 8. m. tantum contentis in instrumenti refutationis, & in capitulis matrimonialibus initis tempore matrimonij quond. Ferdinandi de Bernaudo cum D. Anna de Mendoza absque interesse.

Rationes decidendi fuerunt. Quia reseruatō ad beneficium Cōsalui, & dispositio inde sequuta in testamento Beatricis, pro vno eodemquē actū cēferi debent, ex eoquē ius quæritum ab initio Cōsaluo, causamque habentibus ex eo: tum quia reseruatio fuit facta ex causa necessaria, & onerosa, tum etiam quia facta in beneficium, cer.

certa personæ, quæ illam accepto habuit in eodem contractu, & proinde vel nulla est necessaria retrotractio, vel si esset necessaria fieri debet hoc casu etiam in præiudiciū tertij, propter ius inuocabaliter acquisitum Confaluo in ipso reservationis contractu.

Hoc enim casu, & si ius medio tempore sit alteri acquisitum, non est tamen adeo plenum, vt exinde maxima rei mutatio contingat, quemadmodum si esset in eum dominium, vel quid simile translatum, ideoque retrotractio non impeditur rei statu secundum substantiam non mutato, vtpotè si tertio sit solummodo hypotheca quesita, hæc enim non impedit retrotractionē ad eum præcisè effectum, vt prior ille creditor, cuius ius ex retrotractione consolidatur ad tempus obligationis, posteriori postmodum cōtrahenti præferatur, quemadmodum cum doctissimo *Barbosa in l. 1. 3. par. num. 33. ff. solut. matr.* ita explicando *tex. in l. 1. in l. qui balneum, et in l. potior. §. videamus ff. qui potior.* sollempniter reasumit *D. Consiliarius Carleuald. disp. 2. 3. nu. 25.* quod quidem ius dubio procedit, vbi hypothecæ ius ab initio radicatum est in personam eius, in cuius beneficium sit retrotractio, huius enim ministerio actus ipse ad sua principia attractiua reuocatur intermedijs resolutis.

Nec vllam posse inter assensum, dispositionemque difformitatem considerari, eo quod datur quoque de contractu ad contractum, & de re ad rem ex vi comprehensua extensio, secundum tamen iuris intellectum, iuxta ea quæ ex *Camere* annotauimus, & institutus in re certa, dato herede vniuersali, verè, & propriè vices legatarij gerit cum omnibus suis qualitatibus quo ad rem legatarij.

Respectu verò interesse nullum cōsiderauit *S. C.* posse exigi, nec à die cōtractus vique ad diem dispositionis, eo quod licet Cōfaluus creditor esset pro dictis ducatis 8. m. adhuc tamen pro eis vrgere non poterat Ferdinandus

nisi sequuta dispositione Beatricis, quæ facultatem disponendi sibi reseruauit, instar creditoris in certum diem, vel sub conditione, qui & si creditor verè sit, *l. creditores, de verb. sign. exornatque Amaya in l. 1. num. 42. & 43. C. panis fiscal. cred. prefer. lib. 10.* adhuc à debitore exigere non valet, nisi adueniente die, vel purificata conditione, & nulla interpellatione constituet debitorem in mora ad *tex. in l. cum filius 49. §. fin. de verb. obl.* Post factam verò dispositionem, & sic à die mortis Beatricis nullam cōsiderari posse moram contractam ab eius hæredibus, vnquam nec à Confaluo in eius vita, nec ab hæredibus causam ab eo interpellatis, & ita securè iudicauit *SAC. CONS.* attenta præsertim patrimonij decoctione, cui quidē resolutioni partes totaliter se ipsas subscripserunt, instando pro eius executione.

Processus est in banca Solarij.

S Y M M A R I V M.

- 1 **C**ausula, rebus in eodem statu permanentibus, de iure in omni actu gesto inesse intelligitur.
- 2 Literas cambij acceptans, censetur omnia in eis contenta approbare.
- 3 . . . Sine literas penes se retineat, sine presentanti restituat.
- 4 Literis cambij acceptatis, eo ipso scribens censetur liberatus. Sed contrarium verius, ut non nisi facta solutione liberetur, *nu. 5.*
- 6 Literas cambij acceptans censetur tacite obligari ad soluendum.
- 7 . . . Etiam rerum statu mutato, sed de veritate, *nu. 14.*
- 7 . . . Nec datur soluti repetitio.
- 9 Literas cambij acceptans, qui non est scribentis debitor, censetur fideiussor.
- 10 Decoctionis scribentis scientia, vel ignorantia, num. releuet acceptantem literas cambij, vbi decisio Sacri Consilij refertur, sed vide *nu. 17.*
- 11 Mandati contractus geritur inter scribentem, & acceptantem literas cambij.
- 12 . . . Qui per omnem superuenientem

- ſtatu mutationem renocatur.*
- 13 *Decoſtio poſſiſſima ſtatu mutationis cauſa eſt.*
- 15 *Conſenſus omnis qui legis præſumpſione nititur, debet eſſe verſimilis.*
- 16 *Literas ſcribens cum eſſet decoſtionis paratus, dolo præſumitur ſcripſiſſe.*
- 18 *Tex. in l. qui cum alio, de reg. iur. non procedis data impoſſibili ſciētia.*
- 19 *Procedis de iuris rigore, non de æquitate.*
- 20 *Sigifm. Scacc. de cāb. §. 2. gl. 5. n. 339. expēditur pro difficultatis ſolūione.*

- 21 *Mandatum literis cambij contentum re integra renocari poſeſt.*
- 22 *Hieronymi Gabriel: conf. 155. n. 38. lib. 1. egregia traditio commendatur.*
- 23 *Mandati irrenocabilis in contraltu literarum cambij, conſiderari non poſeſt, niſi ſecuta acceptatione.*
- 24 *Fideiubere numquam pro eo quis præſumitur, contra quem nō poſeſt recurrere habere.*
- 25 *Fabij de Anna conf. 82. prototypus materia literarum cambij.*

Literas cambij acceptantem eodem die, quo ſcribens foro ceſſit, non teneri ad earum ſolutionem, data decoſtionis ignorantia.

CAPYT XL.



Fricannus Iuriſcōſultorū omnium ſubtiliſſimus lib. 7. quaſtionum relatus in l. cum quis 38. de ſolu. in omni conuentione illud monet ſemper tacite actum.

- intelligi oportere, vt eatenus effectum
 1 ſortiatu, ſi in eodem ſtatu res maneat, vel in eadem cauſa, qua fuit cum ſtipulatio interponeretur, idque in quacumque diſpoſitione, pacto, obligatione, vel promiſſione etiam iuramento firmatis, genericè ſtatuunt frequēti calculo Noſtrates, quorū quamplures recentet *Aug. Barboſ. de clauſul. uſu frequ. clauſ. 129. num. 2.* & in ſpecie in mandati contractu illa inter alias præcipua ratio eſt, vt diſſoluatur ſi noua emergat cauſa, *l. quod ſeruus 35. l. ſi cum Cornelius 82. de ſolu. l. quod ſeruus, de poſit. not. Ant. Faber in C. lib. 4. tit. 26. mand. diſſ. 5.*

Quod quidem verum iuris axioma cum innumeras inter iuriſprudentes controuerſias excitauerit, inter cæteras illa difficilis eſt, nec minùs præclara, de qua alias actum fuit in S. C. vt videre eſt, penès *Vinc. de Franch. dec. 303.* vtrum ſcilicet Campſarij ſcriben-

tis decoſtio poſt acceptatas cambij literas, pendente tamen ſolutionis termino, ab obligatione ſoluendi acceptantem liberet: & quid dicendum vbi decoſtio acceptationem præceſſerit, data ex parte acceptantis verofiſſimi decoſtionis ignorantia, vel impoſſibili ſciētia. Caſus euenit de anno 1637. die 18. Aprilis, quo Theodoſius, & Io. Enriquez Luſitani publici Romæ cāpſores, literas dederūt pro ſcutis 1700. Hieronimo Federichi, & Lelio Grifſolis ſoluēdis, directas Benediſto, & Emanueli Vaez in hac Ciuitate reſidentibus, pro totidem cambiatis cum Carolo Catalano, & Luca Aretuſi. Quibus literis die 25. eiufdem acceptatis, eueniente tandem ſolutionis die renuerunt Magnifici de Vaez ſolutionem, tamquam literis fraudulēter datis, parata ſcilicet, & iam imminente decoſtione, Romæ eadem acceptationis die patefacta.

- Dicebatur pro creditoribus indubitatum eſſe in iure, acceptantem literas cambij, cenſeri omnia in eis contenta approbaſſe, adeo vt ſibi præiudicaret, & obligatus ad fauorem eius remaneat cui ſolutio faciēda eſt, *l. quo enim, §. 1. vbi gloſ. & Bart. ff. rem rat. hab.*

hab. idem *Bart. Angel. & Salicet. in l. si filiusfam. la. 2. ff. ad Macedon. cum alijs allegatis per Rot. Roman. dec. 81. n. 9. par. 1. in noniff. & in decisione inserta per Donat. Anton. de Marin. lib. 1. quod. contr. cap. 258. n. 4. vbi pluries decifum, lo Vinc. de Anna fing. 422. idque
 3 siue literas apud se acceptans retinuerit, siue præsentanti restituerit ex *Salicet. in d. l. si filiusfam. ff. ad Maced.* sequitur post alios *Vinc. de Franch. dec. 303. n. 2.* Adeoque existimantur nonnulli acceptantem obligari, vt eo
 4 ipso sit scribens liberatus, quasi transmissa in acceptantem, & nouata priorẽ scribentis obligatione nouæ personæ interuentu, *l. omnes. ff. de nonat. iuxta Bart. placitum in l. singularia, si cert. pet. Afflit. dec. 353.* latè post multos *Cesar. Manent. dec. 72. n. 27. & seq. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 64. n. 7. Anton. Monac. dec. Floren. 70. num. 1.* prout ex *Anna alleg. 89. & d. sing. 422.* videtur tenere *Dominus meus Reg. Tapia ad pragm. 1. sub tit. de literis cambij, lib. 4. iur. Regn.* quamuis contrarium verius, & magis receptum sit, vt non nisi facta reali solutione scribens sit liberatus, quemadmodum colligitur ex *tex. in l. si literarum, C. de solut. ibi. mandato nõ impleto, vbi Bald. n. 29. & defendunt Masfrill. post alios d. dec. 221. n. 17. Rota lanna dec. 2. per tot. Dom. Reg. Rouit. ad eand. pragm. 1. de lit. camb. quem sequitur *Paschal. de iurib. patr. potest. par. 1. cap. 8. n. 70.* post *Bald. conf. 348. vol. 1. & decisũ p Rot. Rom. refert Farinac. dec. 679. par. 1. Caesar Manent. d. dec. 72. n. 8. D. Reg. Capyc. Lairo cõsult. 42. n. 3. et seq. qua de re ad saturitatem agit Hier. Gabr. cõf. 155. li. 1.*
 5 Propositam tamen conclusionem procedere etiam si scribens persona sit inhabilis, & minus idonea ad releuandum indemnem acceptantẽ, argum. *tex. in d. l. si filiusfam.* cum enim acceptans non contradicit, censetur tacite obligari, & orus soluendi suscipere, post *Bart. Gozzadin. Dec. & alios tenet Auton. Gabr. commun.***

concl. sit. de præsumpt. concl. 2.

Illam enim acceptatio id præcipue
 7 operatur, vt etiam rerum statu mutato, & scribente decocto, acceptans obstrictus sit literas acceptatas soluere sicuti decifum per Sac. Conf. testatur *Vinc. de Franch. d. dec. 303.* quem sequitur *Masfrill. dec. 9. num. 4. Nicol. Genua de scriptura prin. lib. 3. tit. de literis camb. n. 80. & quotidiẽ seruari fidem facit R. Rouit. loco cit. n. 8. in fine, & n. 17. Anton. Monac. dec. Floren. 70. n. 1. Ricc. collect. 40. Gaiso de credito cap. 2. tit. 7. n. 2396. vsque ad n. 2407. D. Reg. Lairo d. cõsult. 42. n. 16.* adeo vt
 8 nec detur soluti repetitio, *Surd. post alios conf. 528. n. 14. Rota lanna dec. 168. num. 2. & 3. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 569. num. 17.* idque iuridicẽ procedit, nam acceptans literas cambij, qui non est scribentis debitor, censetur ipsius fideiussor, vt benè aduertit *Accurs. in §. fin. ver. argentarium, auth. de fideiuss. Masfrill. post multos dec. 221. n. 4.* vt proinde teneatur etiam si principalis mutauerit statum, vel soluendo non sit *Vinc. de Franch. loco cit. n. 5. & decifum per Rot. Roman. in vna Rom. literarum cambij 11. Februarij 1592. testatur eadem Rota in d. dec. relata per Donatum Ant. de Marin. num. 5.*

Neque attendendam ad hoc esse decoctionis scientiam, vel ignorantiam, quominus acceptans obligatus remaneat, nam vt inquit *Sigismund. Scac. in tract. de camb. §. 2. gloss. 5. n. 327. & 329.* decoctio Scribentis non inhabilitat cum, quin alius possit pro eo soluere: aut enim acceptanti decoctio innotuit, & tunc rectè obligatus remanet qui in eam causam obligari voluit, cum vnusquisque sit in re sua moderator, & arbiter: aut ignorauit, & sibi imputari debet, qui cum eo cuius conditionem scire debebat contraxit, *l. qui cum alio, de reg. iur.* paria namque luti scire, & scire debere, *l. quod te, ff. si cert. pet. quam sententiam secuti sunt Anton. de Amato var. resol.*

lib. 1. reſol. 47. num. 23. Follet in addis. ad prax. Maran. par. 6. num. 51. & ita in fortiori caſu decifum per Sac. Conf. ad relationem Domini mei *Regent. Tapia* refert *Thoro in compend. decif. par. 2. ver. creditor. fol. 116.*

Sed nihilominus SAC. CONS. me referēte 1. Februarij 1641. re maturē diſcuſſa, iudicauit ſupradictos de Vaez ex acceptatione literarū cambij Neapolitana facta eadem die, vel ſequenti, qua Romæ foro defeceerunt ſcribentes, nullatenus de iure ad earum ſolutionem teneri, ſuppoſita impoſſibili decoctionis ſcientia, ac proinde non eſſe moleſtandos. Cuius decidendi rationes ſunt quæ ſequuntur.

- Est enim indubitatum, inter ſcribentem, & acceptantem mandati contractum contrahi, iuxta decifa per *Rotam Rom. dec. 811. n. 5. 8. & ſig. par. 1. diuerſ.* & alias pluries; qui quidem contractus (prout cæteri alij) mutuum requirit vtriuſque contrahentis conſenſum ad obligationem producendam, prout in ſpecie aduertit *Rota lannu. dec. 52. num. 2. Fabius de Anna conf. 82. num. 15.* idcirco mandatum per quamcumque
 12 ſuperuacuitatem ſtatus contrahentium mutationem reuocatur, vtpotē quod omnis contractus rebus in eodē ſtatu permanentibus geſtus intelligitur, & alterato rerum ſtatu, conſenſus ceſſare præſumitur, ad *tex. ſollemnem in l. ſi quis alicui, ff. de adquiren. hered. d. l. cum quis, & l. ſi cum Cornelius, ff. de ſolut.* procedit quē nedum reſpectu mandatarij, ſed etiam ipſius mandantis, *l. Mutius, S. ſin. & l. Titius vbi gloſ. ff. de
 13 procnr. cuius ſtatus mutationis potiſſima cauſa decoctio eſt, prout ſcribit Strac. de decoct. par. 3. n. 50. & ſollēniter Fab. de Anna d. conf. 82. n. 11. & ſeqq. cū alijs per Rot. Rom. penes Donatum Ant. de Marin. d. cap. 258. num. 8. ſubdens n. 9. decoctionem ipſam morti æquiparari, quæ quidem nedum mandatum, ſed omnia ſoluit.*

Licet autem veriſſimum ſit, literas acceptantem omnia in eis contenta

approbaſſe cenſeri, earumquē obligationi ſuum conſenſum adieciſſe, *d. l. ſi filiusfam. ad Maced.* id tamen intelligi oportet rebus in eodem ſtatu

- 15 permanentibus, atque adeo per mortem, vel decoctionem non mutatis, ſicuti ſcribunt *Nicol. Genna de ſcript. priu. lib. 3. tit. de literis cambij, num. 78. Caſtillo Sotomayor quod. controu. lib. 4. cap. 59. num. 29. & doctē admodum Domin. Gaito de credit. cap. 2. tit. 7. num. 2397.* quos ſequitur eadem *Rota Rom.* relata per *Marin. loco cit. n. 10.* concludens *num. ſeq.* cenſeri ex decoctione ipſa ante acceptationem ſubſecuta, & acceptanti ignota conſenſum ex parte acceptantis reſolutum: is enim eatenus præſumitur contenta. in literis approbaſſe, quatenus intendebat ſcribentis perſonam ad effectum, vt eum indēmnem releuaret, idoneam, & integram tempore acceptationis eſſe, quali conditione ſine qua nō alienam ſuſcepſiſſet obligationem, qua deficiente deſicit quoque conſenſus, ex cuius defectu contractus in eſſe produci non valet: omnis enim con
 15 ſenſus, qui legis præſumptione nititur, debet eſſe veriſſimilis, *Rota Rom. d. dec. 811. num. 37. par. 1. in nouiſſ.*

Accedit quoniam geſta ab eo, qui decoctioni proximis eſt plena fraudibus, & ſimulata ſolent eſſe, ſubindeq;
 16 dolo præſumitur ſcribens verſatus ex contractus, & decoctionis propinquitate, & tempore ſcriptarum literarum ſe decoctioni pararat, vt notabiliter inquit *Angel. in l. ſi cum dotem, S. ſin. ff. ſol. matr. Menoch. poſt alios de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. num. 111. Maſcard. concl. 532. n. 124. Strac. de decoct. par. 3. num. 31.* vbi dicit memoriæ tenendum, *Barboſ. in d. l. ſi cum dotem, S. ſin. num. 39. Rota Roman. loco cit. num. 13.*

- 17 Nec enim negabo acceptantem poſſe poſt ſcribentis decoctionem obligari, ſed id procedit data decoctionis ſcientia, aliàs enim ſi ignorauit, aut ſcire non potuit, præſumitur deſi-

deficere consensum, à quo obligationem ipsa vires accipere oportet, iuxta tradita per *Fabium de Anna d. conf. 82.* quem sequitur *Rot. Rom. loco cit.*

Et quidem negotium non facit al-
 18 sumptum traditum per *Scacc.* ex reg.
tex. in l. qui cum alio, ff. de regul. iur. ex
qua defumitur parem esse causam,
scientis, & scire debentis, vt proinde
sibi imputari debeat acceptans, si con-
ditionem eius, pro quo obligationem
suscepit ignorauit; hæc enim necessa-
riò possibiliterem scientiæ supponit,
cum impossibili nulla sit obligatio, at
cū distātia loci, vel alia quæuis similis
causa impossibile reddit mutationis
status scribentis scientiam, consequi-
tur non esse acceptantibus imputan-
dum, qui scribentium decoctionē Ro-
mæ secutam eadem die, vel præcedē-
ti Neapoli scire non potuerūt, quem-
admodum in terminis considerauit
Rota Rom. loco citato nn. 14.

Præterquamquod regula illa de-
 19 sumpta ex *tex. in d. l. qui cum alio, de*
reg. iur. procedit de mero iuris rigo-
 re, cum secus de æquitate potius sub-
 ueniendum sit ignorantæ ad damnum
 euitandum, & ne alter cum eius iactura
 locupletetur, eleganter ex *Glandio*
Seiffello in l. 2. C. de pact. edocuit Ca-
gnol. in d. l. qui cum alio, nn. 6. quem se-
quitur Dom. Reg. Galeota lib. 1. contr.
32. num. 24.

20 Proinde doctissimus idem vir *Si-*
gismund. Scacc. loco cit. nn. 39. non fuit
 ab hac sententia alienus, dum ita disse-
 rit, *declara secundoque si bona fide accep-*
taueris paritatem soluendam priusquam
eo in loco ad quem fuit facta tracta fue-
rit habita notitia seu publica vox, & sa-
ma de decoctione illius qui traxit, tunc
possit soluere nullo ex hac solutione sibi
resistente praiudicio, alias si habita-
fuisse notitia seu publica vox, & fama
ante quam acceptaueris, non poteris sol-
uere, & soluendo caderet solutio dam-
no ipsius soluentis, & non in praiudi-
cium alicuius, sic disponente statuto la-
nuen. cuius statuti dispositio nem censeo

conformem iuri communi, quia de iure
communi contractus dolo iniuri non re-
net, præsertim si sit contractus bona fi-
dei, & dolo probatur conuictus, hæc
Scaccia.

Et si namque mandatum in literis
 21 cambij contentum tamquam necessa-
 rium sit irreuocabile, *l. fundi venditor,*
Sicem si amicus, de adquiren. possess. c.
si super gratia, de offic. delegat. cum con-
cord. adhuc respondet *Rota Rom.* vbi
sup. n. 16. dum correspondens nō fece-
 runt solutionē, nec ad forum rationē
 summam in literis contentam redi-
 gērunt, vtrique noui adimpleuerunt fi-
 nes mandati, quod re adhuc integra
 potuit reuocari, ex *Soccino, Gratian. &*
alijs, ad quod est doctissimum *confi-*
 22 *limum Hieronymi Gabriel. 155. lib. 1. vbi*
ex pluribus nn. 38. concludit, commu-
 nem opinionem DD. in *l. singularia, ff.*
si cert. pet. volentium acceptationem
 mādati de soluēdo id operari, vt man-
 datū reuocari nequeat, procedere in
 eo, cuius non interesset, vt solueretur,
 quoniam esset pecuniam restitutorus,
 vtpotē quia debitor esset mandantis,
 vel ex causa lucratiua interesset, se-
 quitur *Anton. Monac. d. dec. Floren.*
70. num. 23.

Sed quidem rectius, ni fallor, huic
 23 argumentationi satisfit, si dicas man-
 dati irreuocabilitatem considerari nō
 posse nisi sequuta acceptatione: quæ
 quidem perfectionē recipit ex simul-
 taneo acceptantis consensu, vt benè
 probat *Coffa in tract. re integra dist.*
63. nn. 1. in fin. D. Reg. Cap. Layro cōsult.
42. num. 19. at contractū resolutio, seu
 maius adesse nunquam productū ex
 deficiente consensu, à quo perfectio-
 nem recipit, non posse de irreuocabili-
 tate tractari, quæ contractū supponit
 sicuti priuatio habitum, & non en-
 tis nullæ sunt qualitates, *l. cini qui in*
pronincia, ff. si cert. pet.

Neque demum ob stare, quod cor-
 respondentes per acceptationem effecti
 fuerint fideiussores scribentis, & non
 sit prohibitum pro iam decocto fide-
 iube-

iubere, quoniam adhuc reincidentus in idem, nam procedit data decoctionis scientia, aliis enim non præsumitur quis pro scribente, contra quem recursum habere non poterit, le obligare, cum fideiussio trahit non possit ad eum casum, ad quem fideiussor se verosimiliter non obligasset, sicuti obseruat eadem *Rota Rom. loco cit. nu. 17.*

Quibus rationibus, & fundamentis vera esse tradita per *Fabium de Anna d. conf. 82.* (ad quem semper in huiusmodi materia recurrendum scitè dixit *Jo. Baptista Costa in trac. suis sciebat, aut ignorabat, dist. 24. n. 12.*) vestigia Sacre Rote Romane insequendo celsit SAC. CONS. in hac causa, cuius processus est in banca Figliolæ.

S V M M A R I V M.

- 1 **C**ompendiosa substitutio qua fit.
- 2 . . . In casu mortis continet pupillarem, & si concepta non sit verbo desubstituto, quandoque.
- 3 Verbum, substituo, magis directum, quam commune videtur.
- 4 Compendiosa substitutio verbis communibus à pagano facta tacitam continet pupillarem.
- 5 Conditiones, si sine filiis, & ab intestato morietur, in pupillo verificari non possunt.
- 6 Tex. in l. credendum, §. si verò maritus, ff. qui pet. tutor. cum glofa expenditur, sed verus eius intellectus declaratur, nu. 28.
- 7 Condicio, si sine liberis, nullam importat substitutionem intra pupillarem aetatem, sed contra verius, num. 24. & 32.
- 8 . . . Pupillus filios habere non potest.
- 9 Impubes regulariter generationi apertus non est.
- 10 Condicio, si sine filiis, ex testatoris mente importat priuationem.

- 11 Glofa in l. precibus, verbo fideicommissi, C. de impub. declaratur.
- 12 Verbum, quandoque, continet infinitum plurimum temporum.
- 13 . . . In tali casu dispositio nemus restringit ad causam, & tempus expressum.
- 14 Substitutio tacita pupillaris non continetur in vulgari expressa, concepta in tali casu.
- 15 . . . Fideicommissaria habet locum in bonis testatoris, non pupilli.
- 16 Pupillaris comprehendit etiam bonam pupillam, eiusque legitimam.
- 17 Condicio, si sine filiis, etsi alternatim alijs adiuncta, copulatiue adimpleri debet.
- 18 Impubes, furiosus, & alij, qui testamenti factionem alienam non habent potius intestabiles, quam intestati appellantur, sed de veritate, nu. 20.
- 19 Statutum excludens matrem à successione filij intestati, non habet locum, decedente in pupillari aetate, sed contra verius, nu. 23.
- 21 Condicio, si ab intestato decesserit, non impedit quo minus pupillaris locum habeat.
- 22 Tex. in l. 2. §. si mater ad Tertull. & in l. 3. qui pet. tutor. expenditur.
- 23 Bart. in l. 1. de suis, & legitim. hered. ab Alciato declaratur.
- 24 Condicio, si sine liberis, admissit pupillarem substitutionem iuxta veriorum sententiam.
- 25 . . . Adiecta censetur ad præferendum filium substituto, non autem proximiores pupilli.
- 26 Substitutio pupillaris aliquando fit fideicommissaria.
- 27 Emanuel Acofta aliam interpretationem tradit ad l. credendum, §. si verò maritus, qui pet. tutor.
- 28 Compendiosa substitutio sub conditione, si sine liberis, verbis communibus valet iure directè a pupillaris intra pupillarem aetatem.



Conditiones, *si sine liberis & ab intestato decesserit*, pupillarem, substitutione contentam in cōpendiosa à pagano verbis cōmunibus facta nullatenus excludere. Explicatur difficile Tryphonini responsū in *l. credendū*, §. *si vero maritus*, D. qui pet. tut.

CAPVT XII.



Non est inter iurisperdentes siue fori, siue scholæ professores, q̄ nesciat, compendiosam eam dici substitutionē, quæ sub mortis cōditione, vel alia, plura continet tempora, ideoque plures substitutionum species secundum cuiusque temporis naturam. Compendiosa dicta, quia sub verborum cōpendio concipitur, ideoque vulgarem præferret, si institutus hæres non erit, pupillarem si impubes, fideicommissariā si pubes factus, exemplarem denique si in dementia post hæreditatem aditam decesserit, cuius rei prolixiorē tractatum habent repetentes omnes in *l. centurio*, de vulg. & pupill. in *l. precibus*, C. de impub. & alijs, & in cap. si pater, de testam. in 6. exornant Peregr. de fideicom. arr. 34. num. 2. & cæteri quotquot materiam pertractarunt. Dicuntur autem hæ omnes substitutiones in compendiosa verbis generalibus expressæ, vt plenè probat Sforz. Odd. de subst. compendios. par. 5. in princip. & in articulis seqq.

Hoc solidissimo iuris principio posito, dubitari probabiliter nō posse dicebatur compendiosam fuisse substitutionem Francisco Antonio Frappiero à Ioanne Baptista patre factam suo vltimo testamēto, huiusq; verbis contentam; Item l'ascia, è uole esso restatore che morendo (quod absit) detto Francesco Antonio suo herede uniuersale senza figli legittimi, e naturali, & ab intestato, s'istituisse suoi heredi in tal caso Vincenzo Frappiero fratello carnale di esso restatore, rironandosi uino, & (quod absit) rironandosi morio, succedano li suoi figli

legittimi, e naturali, e siano tenuti dotare essa Isabella di due ottomila, inclusi li due cinquemila, vt ex substitutione, etc. Siquidem substitutio in casu mortis compendiosa est, & si concepta non sit verbo distributio, quando cumque, & proinde continebit pupillarem, cæterasque superius enunciatas, vt docet gl. in *l. in testamēto la* 1. C. de testam. milit. & in cap. si pater, verb. absq; deductione, de testam. in 6. Bart. in *l. centurio*, num. 9. Conar. in cap. Raynuitius, §. 9. num. 2. & 3. de testam. Eman. Costa in *d. cap. si pater*, par. 1. verb. decederit, num. 14. Menoch. latè lib. 4. præsumpt. §. 1. num. 7. vbi de communi, cæteri quæ relati per Joannem Vinc. Fusar. in suo absolutissimo substitutionum tractatu q. 233. num. 6. & 47. Peregr. d. ar. 34. n. 24. Trentacinq. de subst. par. 4. cap. 5. per totum, Surd. dec. 37. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 528. num. 2.

Licet autem famigerata sit nimis Nostratū disceptio, vtrum scilicet compendiosa verbis communibus à pagano facta, tacitam cōtineat pupillarem, an verò semper sit fideicommissaria. In cuius examinatione tantoperè torquentur hinc inde, vt videre est penes nouissimos vtriusque sententiæ sectatores recensitos præcipuè à Fusar. q. 241. cuius amaritudines euitarentur fortasse, si citra temerarij ausus notam contra vniuersam iuris professorum

scholam affirmare fas esset, verbum illud, *substituto*, quod pro communetam directæ, quam fideicommissariæ substitutioni assumitur, non quidem commune, sed directum esse, prout ingeniosè admodum suo more obseruat Anton. Faber lib. 15. coniect. cap. 10. & verissimū in iure fatetur Grinel. dec.

Dolan.

Dolan. Senat. 31. n. 17. nihilominus re-
tenta hac in parte communi interpre-
tatione, negari non potest veriorcm in
puncto iuris, & vti ralem magis com-
muniter receptam esse sententiam exi-
stimanum, substitutionem illam ex-
pressam verbis generalibus continere
pupillarem, quæ pro se clara, & aperta
iura habet in *d. l. precibus, C. de impub.
& alyis, & in d. cap. si pater, de testam. in
6. eamquæ amplexam in supremis Tri-
bunalibus testis est Fusar. d. g. 241. nu.
1. & ab ea in consulendo, & iudicando
non esse recedendum, Fachin. lib. 10.
contr. iur. cap. 23. Anton. Gomez var. re-
sol. tom. 1. cap. 7. nu. 6. vers. tertia princi-
palis, Gratian. discept. for. tom. 3. cap.
328. nu. 2 c.*

Eius vim sentientes Adueniri illa-
bellæ Frapperio, ad excludendum Vin-
centium, Francisco Antonio in pupil-
lari ætate prædefuncto substitutum,
altero nitebantur fundamento, nempe
pupillaris substitutionis consideratio-
nem, prorsus alienam in præfenti à tes-
tatoris mente fuisse. Is namque vt sub-
stituto locus fieret, duplicem voluit
adimpleri conditionem, nempe vt in-
stitutus sine filijs, & ab intestato more-
retur, quæ quidem cum in pupillo nul-
latenus verificari posse videantur, cõ-
sequitur non esse factum substitutio-
nis casum, vt proinde exclusio substitu-
to admittenda sit Habella ipsa foror
ab intestato veniens.

Probari videtur minor hæc pars
6 expresse ex *tex. in l. c. de d. d. n. q. si ve-
ro maritus. ff. qui pct. iuror. vbi species
proponitur de marito, qui filio suo
uxorem substituit sub conditionibus
illis, si sine liberis, vel ab intestato mor-
tuis erit: cui tamen mater tutorem pe-
tere non curauit: querit Tryphonius
an mater ipsa à substitutionis quo-
que beneficio repellenda sit: & respõ-
dit non esse extinctâ substitutionis pe-
titionem. Cuius rationem assignat Ac-
curf. ibid. verb. ex alieno, vers. in
die, quod scilicet pupillus impubes
decessit: cum tamen conditiones illæ*

ostendant fideicommissum fore illum
in casum, in quo verificari quæunt re-
licum, nempe pubertatis, idque sentit
idem Accurf. in *d. l. precibus, verb. fidei-
commissi, circa finem, ibi, quia tunc libe-
ras habere non potest, ex qua gloss. tra-
ditione existimant plerique non vul-
garis cruditionis, conditionem, si sine
liberis, nullam importare substitutio-
nem intra pupillarem ætatem, nec etiã
fideicommissariam, quod magis est,
prout antiquiores refert Alber. in rubr.
ff. de vulg. num. 93. Imol. Alex. Castrenf.
Corn. Ripa. & Alciat. recentiss ab Ema-
nuele Acosta in *d. cap. si pater 3. par. gloss.
verbis, nu. 2. vers. si nec ex argumento.**

Quamuis enim possibile quoque sit,
vt quis etiam intra pubertatem filios
habeat, malitia scilicet ætatem sup-
plente, cap. de illis il 2. de desponsat. im-
puberum, vt obseruatur Sordus conf.
200. n. 13. Iacob. Anton. de Mauro alleg.
9. n. 8. Casanat. conf. 8. n. 185. eiusque rei
exempla referunt Menoch. Mantie. &
aly per Fusar. q. 245. num. 33. verumta-
men testatoris verba, & intentionem
referendam esse ad solum, & consue-
tudinem naturæ ordinem, quo regulariter
impubes generationi aptus non est, vt
considerant Paschal. de patria potest.
par. 1. cap. 9. nu. 30. Fusar. loco proxime
cit. Alciat. lib. 10. parergon cap. 2.

Nec quicquam ad rem facere, di-
ctionem sine filijs, verè, & propriè sim-
plicem abnegationem potius, quam
priuationem denotare, nam ex testa-
toris mente semper priuationem im-
portat, eo quod censetur de eo tem-
pore cogitarum, quo quis potest libe-
ros procreare, maxime si pupillaris
ætatis in substitutione non sit facta.
mentio, eaque verbis obliquis, vel
communibus concepta sit, vt firmat
Boer. dec. 356. n. 2. vers. sed quod sit fidei-
commissarij. Rursus neque vim facere
11 videtur gloss. traditio in *d. l. precibus,
vers. fideicommissi* in eû sensum expensa,
vt vna sit fideicommissaria substitutio
per omne tempus etiam pupillaris
ætatis, quomodo eam intelligunt
Oldrad.

Oldrad. conf. 99. factum tale est. num. 1. Alberic. in repet. rubr. de vulgar. nu. 92. vers. vltimus quero, Bald. in d. l. precibus nu. 47. vers. 2. ratio, Corn. num. 26. & qui eos refert Emanuel Acofta d. gloss. verbi, num. 1. & 2. ubi ad oculum demonstrat Accursium eo loci non negasse conditionem illam conuenire quoque pupillari substitutioni, ceteroquin exquisito voluntatis argumento, exclusam fuisse interpretationem pupillaris, & fieri locum fideicommissariæ omni tempore, quem verum esse sensum mordicus defendit.

Siquidem aduertendum esse dicebatur, glossam loqui in substitutione facta dictione distributiva, quando cumque, quæ infinitiui plurium temporum continet, prout communiter DD. in d. l. Centurio, & cæteris relatis fundant Gratius in tract. de dictionib. dist. 20. 1. & Barbof. eod. tract. dist. 308. cuius contrarium omnino dicendum esse in casu nostro, nedum propter dictionis illius distributiuæ defectum, sed propter apposita verba, in tali casu, quorum eff. dispositionem duntaxat ad casum, & tempus expressum restringere, Peregr. de fideicom. art. 29. nu. 28. Barbof. post alios de claus. claus. 178. vsque adeo vt substitutio illa, quæ aliàs comprehenderet, prout tacita pupillaris, quæ Diui Marci rescripto in vulgari expressa continetur, hanc hoc iure, ff. de vulgar. sub dictione illa, in tali casu concepta, ad aliam non extenditur, vt post Cætreus. Fulgos. & Alex. notat Mantie de coniect. lib. 5. tit. 14. nu. 28. & 29. neque similem, vt post Ancharan. conf. 356. Rom. Soc. & plures alios notat Fachin. lib. 4. contr. iur. cap. 46. vers. & hac eo magis.

Sed data milles per vera glossæ opinione in l. precibus, dura per fideicommissariam succedat testatori, non quidem pupillo, Leonardi. §. cum filio, ff. de vulg. ergo bona Frâncisci Antonij pro portione maternæ dotis, ad substitutum non ibunt, nec etiam legitimâ, à qua onus reijcitur ipso iure, l.

quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. esto quod pia causa esset substituta, & cuius contrarium in pupillari foret, vtpotè quæ pupilli etiam bona comprehendit, eiusque legitimam, vt ex pluribus fundat Enfar. conf. 184. nu. 7. Paschal. de par. posest. par. 1. cap. 9. m. 4.

Nec minùs viribus deficeret substitutionem, de qua agimus eo quod conditioni illi, si sine filijs, altera copulatiuè adiecta est, scilicet, ab intestato, ideoque simul verificari debent, l. si heredes plures, de condit. instir. imò hæc dictionem, si sine filijs, alijs conditionibus adiunctâ, & si alternatiuè, semper tamen copulatiuè adimpleri oportet, iuxta sex. in l. generaliter, C. de instir. & subst. latè Ferrer. ad Constitutionem, De los impuberes. gloss. 5. nu. 108. & 109. cum ergo substitutus sit quoque sub conditione, si intestatus filius decedat, & hæc in pupillo verificari nequeat, l. quæ astate, ff. de testam. facer. poss. eleganter Quintilian. declamat. 308. inquit, neque ego negauerim non uno genere fieri intestatos, aut enim intestatus est, qui non scripsit omnino testamentum, aut qui id scripsit quod valere non possit, vnde impubes, furiosus, seruus, & alij, qui testamenti actionem actiuam quàm intestati appellantur, l. si eius, §. fin. l. cum lege, de testam. notat Pichar. in rubr. instir. de hereditatib. quæ ab intest. nu. 40. quo fit, vt instituto in pupillari ætate decedente, non fiat substituto locus, nisi grauato iam pubere effecto quo casu resoluitur substitutio in fideicommissariam, vt post antiquiores tenet Galganeus in tract. de condit. & demonstr. par. 1. cap. 54. n. 1. & 2. Cephal. conf. 210. per totum lib. 2. latè Alex. conf. 115. lib. 2. Gozzadin. conf. 35. n. 8. Alex. Trentacius. de subst. par. 2. cap. 3. à nu. 3. vsque ad 21.

Proinde in terminis statuti excludentis matrem à successione filij decedentis ab intestato, quod non habeat locum in pupillo, qui propriè non dicitur intestatus, & mater admitti debet

beat ſtatuto non obſtante, teneant dicentes eſſe communem opinionem in *Bald. conf. 3. q. 7. q. 1. Alex. in l. generaliter, ver. 5. d. de inſtit. & ſubſtit. Dec. conf. 466. n. 7. Alciat. in l. inſtitutus, de ver. ſignif. col. 2. Parſa conf. 22. lib. 2. Alberic. 1. par. ſtatutor. q. 34. & eſſe equiorem, & magis conſonam equitati, *Nicaſ. in princ. inſtit. de hered. qua ab inſteſt. deſc.* eos reſert *Cenall. prait. quaſt. commun. lib. 2. q. 485. num. 6.**

Sed his omnibus, quæ apparenter auribus plauſere videntur, reſpondebatur pro Vincentio Frapperio ſubſtituto, eſſe omnino factum ſubſtitutionis pupillaris in compendioſa contentæ caſum, & contrarium nullatenus ſuaderi ex conſideratione illa, in qua negotium totum ex aduerſo reſpoſitum eſt, nempe pupillum ſine filijs, & ab inſteſtato decedere non poſſe, ſiquidem & ſi attento vocabuli rigore, inſteſtatus iſtè propriè dicatur, qui cum poſſet non eſſe teſtatus. *l. 1. de ſuis & legiti. heredib.* non tamen diſſicitur inibi *Vulp.* pro inſteſtatis habendos eos quoque eſſe, quibus teſtari non eſt permiſſum, ſunt verba euſdem eo loci, *plene qui teſtari non poſſunt, propriè non eſt inſteſtatus, puta impubes, furioſus, vel cui bonis interdictum eſt, ſi d. hos quoque pro inſteſtatis accipere debemus,* quocirca ponderandum eſſe verbum illud, debemus, quod operatur ut interpretatio hæc iuris ciuilis, ad neceſſitatē ſit redacta, viſque adeo ut ab ea recedinequeat, ut rectè obſervat in puncto *Cald. Peyr. de nomin. emphyt. q. 12. num. 6.* ita infantem, & furioſum inuitos dicimus, quos tamen conſtat velle, & nolle non habere. *l. inuitum, de ſeruit. verban. ſubſtituē. nō obſtante conditionem,* *21 ſi ab inſteſtato deceſſerit,* quo minus pupillaris habeat locum, ſollemniter per optima media cōcludit *Bart. conf. 138. incipiente, hæc eſt copia, & conf. 141. ſtatuto verbis veteris lib. 1. cuius centum reſert ſequaces Theſaur. quæſt. in ſor. lib. 2. q. 18. & nouiſſimæ C. de loco. n. 1. r. com. 6. cap. 154. per tot. ubi hæc*

partem defendit etiam ex proprietate vocabuli, relato *Rebuſſo in d. l. inſteſtatus, & alij, & videre eſt apud eum.*

Conſtat tamen euidenter ex *tex. in l. 2. §. ſi mater ad Tertullian. & in l. 3. ff. qui petant tutor.* quibus iuribus repellitur mater, quæ tunc ſuo filio non poterit, ab euſdem inſteſtati ſucceſſione, & tamen id locum habet ſi impubes moriatur. *l. omnem matri. C. ad Tertull. gloſ. in d. §. ſi mater, ver. vindicanturum,* ergo nouina in iure non eſt, ut inſteſtatus dicatur decedere pupillus, & iſi cui non eſt permiſſum teſtamentum condere.

Et rursus ex *tex. in l. ſi. ff. qui petant tutor.* ubi filio impubere a patre hærede inſtituto, legatiſque centum matri ſi filius inſteſtatus deceſſerit, ſi impubes moriatur, non idēo minus poterit legatum petere. Item ex *tex. in l. pater, §. ſi. ad l. falcid. & in l. qui duos, de reb. dub. & in l. Lucius 45. de vulg. & in l. 2. §. impubere ad Trebell.* quæ iura ad hoc expendit *Caſtell. d. cap. 154.*

Et in quaſtione illa ſtatuti exclusionis matrem à filij inſteſtati ſucceſſione, verior eſt de iure eorum opinio, qui aſſerunt habere locum quoque ſi filio in pupillari ætate decedat in eam, quæ tenetur *Bart. in d. l. 1. de ſuis, & legiti. hered. & in d. com. 138. & 141. Car. liti. conf. 3. incip. de ſingulis dubijs,* ubi cōtraſys latis facit, & veriorē, & magis communem dicunt *Dec. ſibi contrarius in d. l. generaliter, n. 5. Adden. ad Alex. conf. 115. num. 5. vol. 2. & ad Goliſm. de Benefic. in cap. Rayuntius, ver. & uxorem nomine Adelaſiam, n. 6. & 16. ubi ita iudicatum in Parlamento Thuloſæ, latè *Socc. iun. conf. 3. n. 28. cum ſeqq. mol. 1. Car. iun. conf. 48. mol. 1. dicent tenebrarum eſſe ab opinione Bart. recedere, Goliſm. Corn. barbar. & alij relati per Cenall. d. q. 85. n. 8. latè Cephal. conf. 339. num. 16. per tot. lib. 3. Surd. Menoch. 1. arif. Craſſ. & ceteri,* quos de magis vera opinione reſtantes ſequitur *Gratian. diſcept. forenſ. lib. 3. cap. 309. n. 28. l. in malis. vidēdus conſ. 83. lib. 7. Mar.**

ta de success. leg. 2. par. q. 4. art. 4. per tot.
C. ad. Peregr. in terminis legis Lusitanic
de iur. emphyt. lib. 2. q. 12. à nu. 4. & alijs
relati per Castillo d. cap. 34. m. 9. usque
ad finem.

Item nec ut substituto in presenti
locus fiat, obstat conditionem aliam,
si sine liberis, siquidem assertio hæc ef-
24 let contra iura expressa in d. l. Centu-
rio, & in c. si pater. In prima enim sub-
stitutio facta est sub conditione si sine
liberis, & tamen in re communi fit sub-
stitutioni locus, si intra decimū quar-
tum annum filius decesserit, sin autem
post pubertatem ex militari privile-
gio: patet ergo conditionem illam nō
impedire effectum pupillaris. In secun-
do fortior quidem est species proposi-
ta, nam admittitur substitutus sub cō-
ditione illa, decedente intestino in pupil-
lari aetate, etiam matre existente in
medio absque legitimæ detractioe,
quia inquit Summus Pontifex, promissa
substitutio directa debet intelligi pu-
pillaris, eo quod in substitutionibus sem-
per sit interpretatio facienda, dummodo si-
cut in casu proposito, eorum verbis, &
per personam conuenientis intestantis, ut substitui-
tus directa intelligatur potius quam
obliqua, latè materiam exornat Grinel.
d. decis. 41.

Et ratio quidem à priori ea est, nam
licet probabiliter quodammodo in-
dubium reuocari possit, an pupillus re-
tē dicatur intestatus, de conditione
autē, si sine liberis, ut in eo propriè ve-
rificetur, dubitari fas non est, quia ut
aduertit Barr. in d. l. 1. de suis, & legit.
25 dictio, intestatus, abnegat actum ra-
tione potentie, at dictio si sine liberis,
actum, & potentiam simul remouet,
cuius verba quasi obfcura eleganter
explicat Alciat. d. lib. 10. paregon cap.
2. subdens, ego scrupulosiora hæc esse ar-
bitror, quam ut Iurisconsultis digna vi-
su sint animaduersione, cum maximè si-
ne liberis deccat, qui etiam si nescit eos
tolle non possit, &c.

Qua de re licet inter DD. admo-
dum sit controuersum, vtrum condi-

tio huiusmodi, si sine liberis, naturam
compendiosæ, quoad hoc vt pupilla-
ris in ea contineatur immutet, quo-
rum tres dissidentes sententias recen-
set Sfort. Oddi in d. tract. de compendiosa
art. 3. cap. 2. nu. 10. fateatur tamen ipse
nu. 13. verioiorem, & magis communem
esse negatiuam, quatenus habet nulla
26 tenēs alterare eius naturam, sed ad-
mitti pupillariter substitutum, eam-
que amplexam à grauissimis patribus,
& ab ea non esse recedendum Gra-
tiani. d. cap. 328. n. 30. & Peregr. de fidei-
com. d. art. 34. nu. 24. fateatur hac in re
satis aperta esse iura in d. l. Centurio, &
in d. cap. si pater, subdique subtiliter,
27 conditionem illam si sine filijs, adie-
ctam censerī ad præterendum tantum-
modo filium substituto, non autem
proximiores pupilli, eo impubere de-
cedente, quæ sufficere ait in re satis
clara.

Quibus nihil officit ponderatio illa
ex clausula, tali casu, nam optimè re-
spondit Decian. cons. 1. lib. 1. eam non
obstare, nec impedire extensionem ad
casum similem, Albi cons. 51. & ceteri
relati per Faabin. d. lib. 4. contr. cap. 46.
in fine, dicentem in casu fortiori ita iu-
dicasse.

Difficultas verò in contrarium ex-
28 citata ex tex. quem difficilem putant,
plurique in d. l. credendum, §. si vero ma-
rius, ff. qui pet. iur. re vera non magni
momenti est, si consideres in specie
inibi proposita, idē substitutionis pe-
titionem non extingui, quia verbis
præcarijs, & obliquis concepta fuit, &
proindè fideicommissaria erat, cuius
effectus est, vt substitutus succedat te-
statori, non autem pupillo, d. l. coheredi
§. cum filia. de vulgar. at cum inibi quæ-
situm esset, an sicut mater quæ tuto-
rem filio non petijt, ab eiusdem hære-
ditate excluditur, ita paritè à fidei-
commissi petitione repellenda esset,
merito negat Consultus, eo qd dispar
omniñō sit causa successionis filij à fi-
deicommissi petitione, prout in Gratiani
materia fundat post multos Proptian.

diſcepte forenſ. tom. 2. cap. 2. 19. nu. 15. & 16. quæ quidem interpretatio cum veriſſima ſit, colligitur nihilominus mirificè ex ratione decidendi, quæ illis *tex.* verbis reposita eſt, *qua ex alieno iudicio deſcendat.*

Neque ex eo obumbratur, quod in eius *textus* ſpecie filium in pupillari ætate decedere oportuit, *arg. tex. in l. omnem matri, C. ad Tertull.* hoc enim non facit vt ſubſtitutio fideicommiſſaria non ſit, nam & ſi expreſſe reſtriſta
 29 foret intra tempus pupillaris ætatis, aut per verba obliqua concepta, amitteret quidem naturam pupillaris, dicereturque fideicommiſſaria obliqua, ad *tex. in d. l. coheredi, §. cum filio, verſ. quod ſi heredem, ff. de vulg.* notat Bart. in *d. l. Centurio, nu. 20.* & cæteri cum eo ſine contradicte: nos autem in præſenti inquirimus de compendioſa verbis communibus concepta, non autem obliquis, atq; ideo interpretationem illam vti veriſſimam probarunt *Curr. inn. Alberic. Seb. aſ. Sapia, Jo. Covarſ. & Fran. Ripa,* quos laudat *Emanuel Acosta d. gloſ. verbis, nu. 4. verſ. ſuc-*
 30 *cedit igitur;* qui quidem inſignis I. C. nouum aſſert ad *Accurſ. in d. l. credendum, ver. ex alieno* intellectum, aſſecutum, vt ait, cum magna ſui vexatione, & in ſubſtantia hoc habet, quod cum in *tex. in d. l. credendum* agatur de priuanda matre filij ſucceſſione, nec non & fideicommiſſi à marito inſtituti, quod foret neceſſario dicendum, ſi fideicommiſſum fuiſſet ſimpliciter relictum, cæterum quia conceptum eſt ſub conditionibus illis, *ſi ſine filijs, vel ab inteſt. d. to moreretur,* cū per eas videatur teſtator potius pubertatis tempus deſignafſe, quo mater à pœna ex Tertuliano inducta immunis erat, *d. l. omne matri, C. ad Tertull.* ſubtiliter interpretari voluit *Accurſ.* teſtatore etiam in tempore pupillari ætatis, voluiſſe vxorem ſuam à pœna amiſſionis fideicommiſſi eximere, vt tali interpretatione mirè admodum adiuuaret ſuam traditionem in *d. l. precibus, ver. fideicom-*

miſſi, quo loci, vt præfati ſumus, voluit huiusmodi ſubſtitutionem eſſe omni tempore fideicommiſſariam.

Verumtamen quod ad rem noſtrā atinet, fatetur idem *Acosta* opinio-
 31 *nem Accurſi in d. l. precibus,* iuris ciuilibis rationibus nō probari, & eſſe aperte contra *tex. in d. l. Centurio,* & contra communem *DD.* qui tenent compendioſam ſubſtitutionem ſub conditione
 32 *ne, ſi ſine liberis,* verbis communibus valere iure directæ pupillaris intra pupillarem ætatem, eoſque recenſet *loco cit. nu. 10. & diximus ſuperius.*

Multoque minùs ſubſtineri poſſet aſſertionem illam, quam Aduocatus *Iſabellæ* probare intendebat, nempe conditiones illas, *ſi ſine liberis, & ab inteſtato,* ad eò tempus pubertatis deſignare, vt intra pupillarem ætatem omnis priuſ euaneſcat ſubſtitutio, nam
 33 *que Alberic. in d. rubr. de vulg. num. 93.* rectè exclamat hoc eſſe contra Deum, & mundum, & contra teſtatoris mentem & verba, & conuincitur tum ex iuribus citatis, tum etiam ex ijs qui contra aſſerunt eſſe ad minus omni tempore fideicommiſſariam, vt rectè obſeruat *Acosta ibidem nu. 4.*

Dum de his decidendis SACRVM CONSILIVM ageret, aſtrix nouam produxit comparationem ab his penitus diuerſam, ſuper qua nouus fuit impartitus terminus, & compilaris proceſſus, ideo articulus remanſit indeciſus.

S Y M M A R I V M.

- 1 **P**aragium regulariter in pecunia debetur ſed de veritate nu. 6.
- 2 Conſtitutio Regni in aliquibus, habet locum non ſolum in ſendis, ſed etiam in burgentiſis.
- 3 Legitima in corporibus hereditarijs, non autem in pecunia debetur.
- 4 Paragium in locum legitima ſubrogatum eſt.
- 5 . . Eſt quota bonorum.
- 7 . . Triplex in Regno conſideratur.

8 . . Quod

- 8 . . . Quod debetur forori exclusæ à successione feudi, in pecunia præstari debet.
- 9 Constitutio In aliquibus in Regno vltioris Sicilia, in feudatibus tantum locum habere, receptum est.
- 10 Feudalia non alligantur consuetudinibus Cimaritis Neapolis.
- 11 Paragium in pecunia, vel in corporibus assignare ex bonis subiectis consuetudini Neapolitana, est in electione fratris.
- 12 . . . Idem ubi est præstandum vigore constitutionis Regni in burgenfaticis.
- 13 . . . Portionem bonorum, & quotam hæreditatis appellamus Nostrates.
- 14 Masculi in legitima non debent esse deterioris conditionis, quam femina in paragio.
- 15 Femina ad successionem admittuntur, non extraneis masculis.
- 16 . . . Vbi vivitur iure Francorum secundogenita habebit paragium.
- 17 Paragium aliquando pro legitima accipitur.
- 18 Fendi dinizio cadit in Domini praindicium.
- 19 Tex. in l. non amplius, §. fin. de leg. 1. expenditur.
- 20 Femina qualibet admittitur ad legitimam portionem ex providentia legis.

Paragium in pecunia, non nisi in feudi successione præstari debere: in burgenfaticis verò in electione fratris esse, vel pecuniam, vel corpora hæreditaria assignare.

CAPVT XIII.



Condemnatis per Sacri Consilij sententiam, Tiberia, Isabella, & Eugenia Taetoli, filias, & hæredibus quondam Io. Camilli

Taetoli, ad soluendum Hippolitæ forori iam nuptæ, paragium in bonis paternis, pro concurrenti quantitate legitimæ, dubitari contingit, vtrum solutio in corporibus hæreditarijs, an verò in pecunia fieri deberet: & pretendente Hippolita solutionem in pecunia, dicebat nihil esse in Regno magis scitum, & minus cõtrouersum, quam paragium in pecunia deberi, idquæ primum omnium docuisse Andr. in Constit. In aliquibus, ibi, verius est videri condemnari frater ad pecuniam pro paragio; & rursus inferius, scilicet conditio ex hac Constit. ad petendum pecuniam pro dote recipienda; idem sentit Napolitan. in Constit. Si moriatur, n. 50. in fi. & in Consuet. Si quis mulier, n. 23. Petr. de Gregor. de parag. q. 3. in prin. & q. 38. n. 7. Feb. de Arma conf. 75. n. 15. Amat.

conf. 42. n. 25. Dom. mens Reg. Tapia ad Constit. In aliquibus, sub tit. de success. feud. lib. 6. in r. Regn. fol. 154. in fine, & decis. S. C. 14. n. 30. Maffes. ad Consuet. Neap. par. 4. q. 8. n. 7. Capri. ad Consuet. Si moriatur, in rubr. de paragio par. 2. §. 2. n. 5. & §. 13. n. 1. Intrig. l. de feud. cent. 1. q. 5. n. 266. & in Regno receptum esse, Constitutionem In aliquibus, quibus habere locum nõ solum in feudis, sed etiam in burgenfaticis, & alodialibus, ex glos. in d. Constit. in prin. & Andr. col. 6. vers. secus si esset feudum. & in cap. 1. §. sed quia vidimus, n. 15. de his, qui feud. dar. poss. cum alijs à nobis relatis cent. 1. cap. 3. n. 2. quibus addo Regentem de Pont. conf. 74. n. 6. 10. Andr. de Georg. alleg. 11. n. 18. & 19. D. Regent. Galeot. som. 2. contr. 15. n. 3.

Contra verò dicebant sorores hæredes, paragium illud non deberi nisi in assignatione corporum hæreditariorum; idquæ fundari primo, quia legitima iure nature filijs debita, in corporibus hæreditarijs, non autem in pecunia debetur, ex tex. in §. hoc quo-

que, auct. de trient. & ſem. & in auct. nouiſſima, C. de inoffic. teſtam. & in l. ſei-mus, verſ. repleſſionem, C. de inoffic. teſtam. ibi, repleſſionem autem ex rebus ſubſtantie patris fieri, vbi Bald. nu. 9. & 10. cum alijs relatis per Dom. Merlin. de legiſum. lib. 5. tit. 3. q. 11 in prin. Boer. dec. 204. nu. 13. Aymus in tract. de alluſion. lib. 2. cap. 20. reſert iudicatum Randens. de analog. cap. 19. nu. 51. lib. 1. Roſa Rom. apud Ceſarē de Graſſi. dec. 6. de teſtam. Joſeph Ludovic. dec. Lucen. 28. num. 100. cum ſeqq. Magon. dec. Floren. 35. nu. 19. lib. 1. & dec. 85. in fine lib. 2. Anton. Faber in Codic. lib. 3. tit. 19. de finit. 2. & cod. lit. de finit. 16. D. Conſiliar. Theodor. alleg. 25. nu. 6. Georg. alleg. 40. per totam. Caput. ad Conſuet. Si moriatur par. 2. §. 2. nu. 5. & alios recenſet Tho-rus in compen. par. 2. ver. legitima filia, fol. 331.

Atſcitum eſt paragiū vigore Con-ſtitutionis prædictæ in aliquibus de-bitum, in locum legitimæ iure natu-ræ debitæ ſubrogari, idcirco de vtro-que idem iudicandum, vt poſt Iſern. Napodan. Loffred. & centum alios fun-dat Dom. Galeota a lib. 2. contr. 15. nu. 25. cum ſeqq. optimè D. Amat. conf. 11. n. 9. & ita tenendum (quidquid in contra-rium in feudis arguat Bammacarius in cap. omnes filij, q. fin. nu. 7. fol. 119. ſi de ſcud. fuer. contr. & rurlus in alleg. pro D. Iſabella ſtelli, impreſſa per Capan. in ſuo tract. de iur. adoba. q. 25. num. 15. idemq; Capan. q. 24. nu. 20. & 21. & q. 26. num. 10. & ſeqq. præſertim quādo ſtatutum mandāt filiū eſſe dote con-tentam, nec plus petere poſſe in bonis paternis, vel maternis, ex doctrina Bu-ri-gary in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. teſtam. quem ſequitur idem Ga-leota, & relati ab ipſo nu. 39. quinimò & paragiū eſſe etiam quotam bono-rum docuit Andr. in Conſtit. in aliqui-bus, col. 8. verſ. ſed hoc paragiū, Petr. de Gregor. de parag. q. 2. nu. 8. & in proprie-tate debet, Andr. loco cit. lo. Vinc. de Anna alleg. 70. nu. 6. cum ſeqq. ergo di-cendum eſt regulariter in corporibus

deberi, ſicuti legitimam.

Secundo, nam & ſi receptum in Re-gno ſit, paragiū regulariter in pecunia deberi, non tamen hoc indiſtinctè ad-mittendū eſt, ſed prout ſubiecta mate-ria patitur, ſiquidem triplex paragiū 7 conſiderandum occurrit. Vnum quod debetur forori excluſæ à ſucceſſione feudi vigore Conſtitutionis in aliqui-bus, illudque necesse eſt in pecunia, 8 præſtari, eo quod feudum diuidi non poteſt, & de hoc agunt Andr. Petr. de Greg. & caſeri in contrarij relati: quod ſentit expreſſè Napodan. in d. Conſuet. Si qua mulier, nu. 23. ibi, tamen non de-betur corporaliter de bonis ipſis, quia ſic feudum veniret diuidendum, quod eſt falſum, vt in Conſtit. in aliquibus, & in Conſtit. Vt de ſucceſſionibus, vnde non immeritò Petr. de Gregor. de parag. q. 19. per totam, ſecutus mentem Andreae teſtatur in ſuo vltioris Siciliæ Re-gno Conſtitutionem præſatam in ali-quibus, non niſi de feudalibus inter-pretatam, & receptam, ſicuti re vera clare ex verbis eiſdem Andreae ibid. elicitur, dum ait Cōſtitutionem illam de feudo, & propter feudum factam, idcirco vique de burgeſiaticis fuiſſe locutum, rectè intuenti patebit, dum col. 7. ſubdit, cum hoc debitum do-tis propter ſi udu ſit. Hoc inquam caſu vrgebitur hæres paragiū in pecunia præſtare, quia ſubiecta feudi materia 9 in corporibus præſtare non ſinit.

Aliud eſt paragiū debitum vigo-re Conſuetudinis huius fideliffimæ Ci-uitatis, quæ incipit, Si moriatur, quæ 10 certè de burgeſiaticis agit, quoniam feudalibus conſuetudinibus illis non comprehenduntur, vt per Napodan. in Conſuet. Si quis, vel ſi qua, verſ. in bonis omnibus, nu. 176. vbi Adden. & in Conſuet. in bonis, & in his cogendum non erit frater ad ſoluendum paragiū in 11 pecunia, ſi malit corpora hæreditaria pro eo assignare. Idque colligitur ex verbis eiſdem Napodan. dum ait, ſuf-ficere dare paragiū in pecunia, quæ certe denotant eſſe in fratris facultate,

te, nisi velit corpora assignare, pecuniam soluere, & proinde ad eius commodum, & fauorem hoc esse introducitur.

Idcirco non abs re idem *Napodan. in d. Confuet. Si moriatur, n. 51. et seqq.* dum differentias enumerat inter legitimam, & paragium, nec verbum quidem de ista alioquin satis notabili, quod illa in corporibus, istud in pecunia debeatur, & *Camill. Salern. in addit. ibid. vers. paragium, lit. C. fol. 97.* adeo paragium cum legitima confundit, ut illud eligi posse à sorore super aliqua re hæreditaria Iudicis arbitrio affirmet.

Tertium denique est paragium, quod de iure constitutionum Regui debetur fororibus in bonis burgensatibus, quod dari non potest, nisi ubi ad sunt masculi qui foeminas excludant vigore
 12 *Constitutionis in aliquibus.* Hoc in quâ casu dicendum quoque est, prout in præcedenti, esse in fratris electione, vel in pecunia illud soluere, vel corpora assignare, duplici quidem ratione. Prima, nam cessat ratio diuisionis feudi in priori considerata, nec subest alia quare virgendum sit hæres ad pecuniam soluendam; idcirco paragium portionem bonorum, & portionem, seu quoniam
 13 tam hæreditaris rectè appellatur. Notantes ex verbis *Iserni in d. Confuet. in aliquibus*, ut per *Loffred. conf. 26. nu. 15. Affl. dec. 162. n. 2. et seqq. Amas. conf. 11. nu. 24.* & in terminis eiusdem Constitutionis dixit *Salice. in l. serui nostri, C. de noxal. & in l. sancimus, C. de nupt. & D. R. Galeota d. lib. 2. contr. 15. n. 37.* post alios recte docet, paragium deberi forori eodem iure, quo portio hæreditatis à cuius successione repellitur. Secunda, ne deterioris sint conditionis hæc in re masculi, quam foeminae, siquidem masculi sine dubio legitimam in corporibus recipere tenentur,
 14 *d. l. sancimus, §. repletionem, & antb. nonissimam, C. de inoffic. testam.* decusum refert *Consiliar. de Georg. alleg. 40. in fine.* At quantum sit tebus ipsis pecunia præstā-

tior, nemo est qui non videat.

Verum cum nullus superest masculus, qui foeminas à successione repellat (quæ est species nobis propolita) inutiliter queritur, an paragium debeatur in corporibus, vel in pecunia, eo quod inter sorores in burgensaticis nullum cadit paragium, sed omnes
 15 ad successionem admittuntur æqualiter, ut per *Isern. in d. Confuet. vers. est enim mihi*, & notat *Reg. de Ponte conf. 19. nu. 22.* nisi tamen iure Francorum
 16 viuerent, nam secundogenita habebit à primogenita paragium; non secus ac masculus, ut colligi ex medulla *Constitutionis in aliquibus sentit Petr. de Greg. de dote de parag. q. 4. n. 1. Anell. de Bortis in apostillis ad eand. Confuet.* sequitur *Caput. in Confuet. Si moriatur par. 2. §. 2. nu. 8.*

Nec reest, sententiam de paragio locutam fuisse, nam re vera de legittima intellexit, dum ait pro concurrenti quantitate legitimæ esse præstandam, prout in simili considerauit *Camill. de Medic. conf. 75. nu. 9. Franch. dec. 616. Grammat. dec. 57. nu. 12. & dec. 101. nu. 14. & 35.* & nouum non est, legitimam
 17 aliquando paragium vocari, *Napodan. in Confuet. Si moriatur, ver. paragium, n. 51. & seqq. 10. Vinc. de Anna alleg. 117. nu. 9.* idque ex eiusdem sententiæ tenore colligitur, dum hæredes *ad dandum, soluendum, & assignandum* condemnatur, quæ verba potius ad corpora, quam ad pecuniam diriguntur, deindeque subdit, *una cum interesse, seu cum fructibus*; quod si de paragio in pecunia consistente intellexisset, ad solum interesse, non ad fructus condemnaret.

Die 10. Maij 1638. referre D. Consiliario Varela nostri S. C. dignissimo Decano, fuit p. S. C. re mature discussa declaratum, paragium deberi Hippolite Taçoli in corporibus, non in pecunia.

In qua decisione, in puncto iuris veram censuit distinctionem superius traditam, nempe ad præstandum paragium in pecunia, non nisi hæredem in feudalibus virgeri posse, ne feudi di-

uiſio inducatur, cui nec ipſe conſentire poteſt obſtante legis prohibitione, arg. *tex. in l. nemo poteſt, de leg. 1.* que non tam ipſius vaſſalli, quam Domini
 18 fauorem diuiſio cederet, vt ingenioſe fundat *D. Galeota tom. 2. contr. 4. nu. 15. cum ſeqq.* ſubindeq; non eſt in eius facultate paragium in corporibus aſſignare. In bonis verò burgenſaticis tunc paragium deberi in pecunia, cum maſculus ſoluere potius, quàm corpora præſtare mauult, eo q̃ eius fauore id eſt inductum. Et ad vtrumque probandum ponderatum fuit elegans *ſilpiani reſponſum in l. non amplius 26. §. ſin. de leg. 1.* vbi *Iuriſconſultus* ait, cum bonorum parte legata dubium ſit, verum rerum partes, an aſſimatio debeat, *Sabinus* quidem, & *Caius* aſſimiationem, *Proculus*, & *Nerva* rerum partes eſſe legatas exiſtimauerunt ſed oportet heredi ſuccurri, vt ipſe eligat, ſine rerum partes, ſine aſſimiationem dare maluerit. In ijs tamen rebus partem dare hæres cōceditur, qua ſine damno diuidi poſſunt, ſi autem vel naturaliter indiuiſa ſint, vel ſine damno diuiſio earum fieri non poſſit, aſſimatio ab hærede omnino præſtanda eſt, quem *tex. late* explicant *D. Ioannes del Caſtillo* & citati per eum *lib. 2. controuerſ. cap. 24. num. 48.* Sed inutile eſſe huiusmodi quæſtionem in præſenti, eo quod nullus ſuperfuit patri maſculus, qui fœminas excludat, idè non poſſe de paragio tractari, ſed ſtandum eſſe diſpoſitioni iuris communis, quo omnes filij admittuntur, & quælibet ſoror ad legitimam portionem ex prouiden-

tia legis vocatur, *d. ant. nonnullima cum concord. C. de inoffic. teſtamen.*

SYMMARIVM.

- 1 **D**onatio propter nuptias, antefatū, bona paraphernalia, et arrha ſunt ſynonyma.
- 2 Conſt. Regni Puritatem, viget in aliquibus Regni Prouincijs.
- 3 Morginacp Lēgobarda vox quid ſignificat.
- 4 . . Debetur mulieri in pramium primi ſculi.
- 5 . . Competit etiam in viſa mariti.
- 6 . . Solutio matrimonio quatenus debeat.
- 7 *Tex. in auth. ſi tamen, C. de ſecund. nupt. quid contineat.*
- 8 *Tex. in auth. nunc autem quid diſpoſuerit.*
- 9 Verba legis cui conueniunt, conuenit quoq; eius diſpoſitio.
- 10 *Tex. in auth. ſi tamen, & in auth. nunc autem quando originem ſumpſerint.*
- 11 Mater videtur omnibus filijs equaliter proſpexiſſe, contrario non probato.
- 12 *Tex. in §. ſoluto, verſ. ſi verò, auth. de nupt. qua fuerit decidiendi ratio.*
- 13 Portio debita ex d. *tex. debetur filijs ex legis prouidentia, niſi mater de ea expreſſe diſponat.*
- 14 Naturali aquirati contrarium eſt, vt quod parenti, omnium filiorum cauſa eſt quaſitum, potius vni quam alijs tribuatur.
- 15 *Frans fieri legibus non debet.*
- 16 *Verus ſenſus luſtin. Conſtit. in auth. nunc autem, & vnde ſumitur, C. de ſecund. nupt.*

Tex. in auth. nunc autem, C. de ſecund. nupt. & in §. ſoluto, auth. de nupt. locum habere etiam vno ex filijs generaliter à parente hærede inſtituto.

CAPVT XIV.

Nuptialia lucra, quæ à viris cōſtitui vxoribus ſolent, diuerſimodè ſunt nuncupata, prout

cuiusque regionis conſuetudo ſe habet. In nonnullis. n. priſco iuris communis vocabulo, donationes propter nup-

nuptias appellata sunt. Alibi bona paraphernalia, antiſerna, & arrhæ, quæ omnia enumerat *Cametaz. in cap. Imperiale. fol. 84. lit. D.*

- In Regno autem antefatum, ſeu tertiam, & dotarium, quod idem eſt, nuncupari ſolet, vt in *Conſtitutione* ipſius, quæ incipit, *Mulier quæ dotarium*, vbi hoc notat *D. meus lib. 6. in v. Regn. ſub tit. de iuram. à vaſall. & mulier. præſan.* eodemq; vocabulo Galli vtuntur, de quo teſtis eſt *Rebuff. ad Conſt. Gall. tom. 1. tit. de ſent. proniſ. ars. 1. gl. 3.* Sed quidem in nonnullis Regni Prouincijs ſecundum leges Longobardorum viuitur, ſeruata diſpoſitione *tex. in Conſtit. Puritate;* quo quidè iure debetur mulieri quarta pars totius viri ſubſtantiæ, & barbara voce, *Morgincap* appellatur, vt *Rex Lutprandus* ſtatuit in *l. 1. tit. 4. lib. 2. Longobardorum legum*, cuius meminit *gloſ. & Andr. in d. Conſtit. Mulier quæ dotarium*, & datur in præmium verecundiæ vxoris, primi oſculi, & amiſſæ pudicitie, competitque eidem etiam in vita mariti, vt in *l. ſi à ſponſo, C. de donat. ante nupt.* & notat *gloſ. in d. l. 1. legum Longobardorum*.
- Soluto autem matrimonio, ſi vxor ſecundas inierit nuptias, quæritur ei quarta ipſa quoad vſumfructum tantum, ppropriate reſeruata liberis prioris coniugii; ſin autem lectum vidualem cuſtodierit, in virilem portionem cum eiſdem admittitur, ita vt eam habeat, quam vniuſuiſque ex filijs, vt aduertit *gloſ. in Conſtit. Mulier quæ dotarium*, idquè inſtar iuris communis, vt diſpoſitum eſt in *auth. ſi tamen, C. de ſecund. nupt.* quæ corrigendo *tex. auth. præcedentis, Vxor mortua*, qua lucrorum nuptialium acquiſitio ita vxori permittitur, vt proprietas ſeruetur filijs communibus, limitat in abſtinentia à ſecundis nuptijs; nam habebit & ipſa proprietatis portionem pro liberorum numero, & clariùs in *auth. vnde ſumitur, vt fratrum gloſ. §. quia vero il primo*, vbi expreſſus habetur, patrem, & matrem ad ſecunda voca-

non tranſeuntes, lucrorum nuptialium tantam portionem habituros, quantum vnus ex filijs haberet, vt ibi notant *DD. & præcipuè Bald. Vrfill. ad Afflic. dec. 314. num. 2. & lo. Anton. de Nigris in cap. Regn. Mulier, num. 44. de dotat. mulier.*

- Sed vt magis eſſet filijs conſultum, placuit piſſimo Imperatori Iuſtiniano, eius quidem virilis portionis, quæ mulieti in proprietate acquiritur, nullatenus diſpoſuiſſe cenſeti, niſi expreſſum hoc dixerit, quia magis ſit præſumendum filijs talia lucra ſeruare, tãquam ex eorum cauſa ſibi acquiſita, non autem ad extraneos deducere, vt in *auth. nunc autem, C. de ſecund. nupt.* & clariùs in *§. ſoluto, verſ. ſi vero, auth. de nupt.*

Qui quidem *tex.* cauſam dedit Sac. Conf. dubitandi, vtrum in liquidatione quartæ, ſeu *morgincap*, Sapiez de Salvatore conſtitutæ à Ioanne Camillo de Taſtolis eius vito (quam per idè S. C. fuerat antea declaratum, ſpectare ad eius filias vti filias, non vti hæredes) debeat ante omnia deduci portio illa matri adquiſita ob lectum vidualem ſeruatum, in beneficium Hippolitæ Taſtolis vnus ex filiabus ab eadem vniuerſalis hæredis inſtitutæ; ſiquidè videbatur per hanc inſtitutionem ſatis, ſuperq; ſatiſfactum menti *d. auth. nunc autem*, & vndè ſumitur.

- Primo, per generalem inſtitutionem in Hippolitam factam, per quam capiet ipſa quæcumq; ad teſtatricem ſpectabant tempore mortis: hæreditas namq; eſt ſucceſſio in viuuerſum ius. Secundo, quia ratio qua textus mouetur, vt ſcilicet præſumatur mater filijs prioris matrimonij lucra ſeruare, indemnitas relinquitur, eo quod Hippolita filia etiam eſt eiſdem conſortij, cui verba legis conueniunt, idcirco gaudebit eius diſpoſitione, *l. 4. §. ſeries, de damn. infect. l. quod conſtitutum, de militat. ſeſſam.* ſiue hominis, ſiue legis ſit diſpoſitio, latè *Tiraquell. in l. ſi vnuquod, verb. libertis, nu. 2. C. de renou. donat.*

Car-

Cardin. Tuſc. pract. conſuſ. ſom. 8. lit. V. conſuſ. 89. in princ.

Tertio, quoniam mens ſtatuentis ea fuit, vt tantummodò extraneos hæredes ab eorundem lucrorum adquiſitione excludat, niſi expreſſim aliud parens voluerit, *d. ſ. ſoluto, verſ. ſi u. rō, ibi, & non ad extraneos deducere*; cumque ad Hippolitam filiam perueniat, videtur eidem legi ſatisfactum.

Et tandem, quia non ſit verofimile *10* *10* *tex. in d. anth. ſi tamen, per d. anth. nunc autem* fuiſſe correctum, nam ille deſumptus fuit ex *anth. vi fratrum filij* promulgato à Juſt. ſub Auguſtino Baſilio Præſecto Prætorio anno ſalutis 348. cuiusdem Caſaris imperij 22. & fuit nouella 127. hæc in anno 336. Imperij Juſtiniani 10. fuitq; nouella 22. ac proinde duodecim annis antè illius promulgationem. Ino *anth. ſi tamen, & anth. vi fratrem filij* ad corrigendum antiquū ius lata fuit, vt eius initio *Juſtinianus* præfatur, *ibi, noſtras leges emendare non pōter.*

Sed nihilominus SAC. CONS. die. 3. Aprilis 1639. referente inſigni I. C. morū claritate, & doctrina ſēper venerando D. Confiliario Scipione Theodo. o. iudicauit virilem illam portionem matri quaſitam, cedere in beneficium omniū filiarum, nec eſſe præcipuè deducendam ad beneficium ipſius Hippolitæ ab ea vniuerſalis hæredis inſtitutæ; ſiquidem vt hoc fieret debebat expreſſe de ea diſponere in Hippolitam ex clara diſpoſitione *tex. in d. ſ. ſoluto, verſ. placuit*, qui nullam admittit captionem, nec ſubauditum intellectum.

Conſiderauit namque Sac. Conf. *11* *tex.* illud dum mater expreſſe contrarium non diſpoſuerit, omnibus filiis æqualiter proſpexiſſe, itaut in fortiori caſu, nempe ſi mater ipſa pro inæqualibus portionibus omnes filios hæredes ſcripſerit, non indè eius quartæ inæquales fieri portiones, ſed æqualiter diuidi debere, *d. ſ. ſoluto, verſ. ſi u. rō, ibi, ſed ex aquo diuidens ſecundum*

numerus ſumum, vbi gloſ. allegat conſon.

12 *d. auſes.* Item rationem decidendi cuiusdem cauſam acquiſitionis huiusmodi lucri ex omnibus filiis fuiſſe, & hæc nō magis conuenire Hippolitæ, quam cæteris fororibus. Rurſus cum mater expreſſe de ea non diſponat, portionem *13* illā filiis deberi ex legis prouidentia, *d. uor. placuit, ibi, & dabuntur hæc filijs honore præcipuè ex noſtra lege, licet non ſiant hæredes, aut patris, aut matris, quo ſit.* vt nulla interpretatio ex generali matris diſpoſitione admittenda ſit, in odium ceterorū filiorū, *d. uerſ. placuit, ibi, ſi pramiū eſt ex lege deſcendens in uer, nulla adiectione neque turbetur neque immutatur.* Et tandem, quia eſſet *14* contra naturalem æquitatem, vt quod parenti omnium filiorum cauſa eſt quaſitum, potius vni quam alijs tribueretur, præſertim lege æqualiter ſtatuente, non data contraria teſtatoris expreſſa diſpoſitione, ad regulam *tex. in l. illud, ff. ad l. Aquil.*

Et ad contraria dictum fuit, generalem diſpoſitionem Sapientie de Saluatore matris non obeſſe, eo quod lex expreſſam requirit.

Ad ſecundum, quia verba legis ad omnes filios diriguntur, non ad vnum dumtaxat, proindequæ Hippolitæ nec verba, nec ratio vtrique legis conueniunt, quinimò vtrique legis fieret *15* euidens, & manifeſta, contra *tex. in l. penul. ff. ad exhib.*

Ad tertium, quia falſum eſt aſſerere; hoc tantummodò in eo textu fuiſſe actum, ne portio illa ad hæredes extraneos perueniat; ſiquidè illud principaliter inrēdit ibi Imperator, vt omnibus filiis æqualitas ſeruetur, ita, quod non magis vnus, quam alius habeat: quod patet manifeſte ex *verſ. non enim* ſuperius ponderato.

Et ad poſtremum verum eſſe *tex. in 16* *anth. nunc autem, & in d. ſ. ſoluto, anthen. ſed tamen*, non correxiſſe, nec enim in quo corrigeretur erat, quia in ea nil aliud ſtatuitur, niſi vt eius portionis parens, qui lectum vidua-

dualem custodierit, habeat omnimodam proprietatē, cum qua nihil commune habet *auth. nunc autem*. Verum quia ex *l. si quis prioris, §. certum, C. eod.* illud erat sancitum, ut mater, vel pater generaliter, vel specialiter heredem instituendo, cēscatur etiam de ea portione disposuisse, id quidem est quod ex subsequenti *tex. auth. nunc autem*, est correctum & antiquatum, ut nisi expressim transponat in alios, præsumatur filijs conseruare talia lucra: quod palam fit ex verbis illis, *nunc autem*, quæ cum sint præsentis temporis, referri necessario debent ad abolendam antiquam constitutionem. Et quod dicitur initio *d. auth. ut fratrum filij*, refertur ad *§. si igitur defunctus, in fine, auth. hered. ab intest. venien.* ut notat glos. *ibid.* in quo nihil ad rem nostram.

Ex quibus vides amice lector, quanta consideratione, & matura deliberatione, Sacrum Consilium cuncta rimetur, & perferretur, præsertim in decisione articuli nondum in controuersiam deducti.

S V M M A R I V M.

- 1 **F**alsitas commissæ in uno, non vitiat rescriptum in cæteris capitibus, in his qua non habent inter se connexionem.
- 2 Vtile per inutile non vitiat in diuisis, & separabilibus.
- 3 Rescriptum impetrans tenetur exprimere Principi omnes qualitates, non tantum genericas sed specificas.
- 4 . . . Nec satis est exprimere factum, nisi exprimatur modus facti.
- 5 Subreptio modica vitiat rescriptum.
- 6 Rescriptum falsis assertionibus impetratum, nihil penitus impetranti auuat.
- 7 Verbum, careat, denotat omnimodam prinationem.
- 8 Barbaria conf. 33. vol. 3. comendatur
- 9 Assensus Regis in feudaliis verè gratia est.

- 10 *Causa, si plures exprimantur in impetratione assensus, debent omnes verificari, alias nullus erit assensus.*
- 11 *Regula quod falsitas commissæ in una parte, non vitiat alias in rescripto contentas, non procedit ubi à negotio illo in quo committitur, cætera dependent.*
- 12 *Onus alicui iniunctum adimplendi plura, facit ut ea censeantur realiter coniuncta, & omnia exequenda sunt.*
- 13 *Verbum, omnia, quid importet.*
- 14 *Rescriptum ab eo impetratum, qui tacet verum, vel exprimit falsum, totum vitiat ipso iure, quamuis pars illa, in qua committitur falsitas non fuerit causa obtinendi rescriptum.*
- 15 *Falsitas non committitur sine dolo.*
- 16 *Rescriptum fundatum principaliter super illa parte in qua est commissæ falsitas, vitiat in cæteris.*
- 17 . . . *Impetratum à Principe ut crimen aliquod delegatur, habet naturam contractus innominati.*
- 18 *Contractus innominati strictissime sunt interpretandi.*
- 19 *Rescriptum proprio Principis motu impetratum, differt ab eo quod conceditur ad partis postulationem.*
- 20 *Indiuidua sunt in quadruplici differentia.*
- 21 *Verbum, dum tamen, reddit actum conditionalem, cuius defectu corripit actus, & importat formam.*
- 22 *Forma ommissa etiam in minima parte, dispositio non sortitur effectum.*
- 23 *Conditione deficiente, contractus censetur resolutus ab initio.*
- 24 *Paul. de Castr. in l. præscriptione, n. 5. C. si contra ius, vel vtilit. publ. commendatur.*
- 25 *Forma imposita facit actum censerri indiuiduum.*
- 26 *Accessorium extinguitur, cum principalis res perimitur.*
- 27 *Accessionis ratione indicatur quid indiuiduum à principali.*
- 28 *Contractus venditionis equi totius rescinditur propter sellam non prestatam.*

- 29 *Individuus efficitur actus, etsi plura & singula diuersa in se contineat, propter contrahentium voluntatem.*
 30 *Tex. in l. cum eiusdem, §. interdum, de ædilit. edict. expenditur.*
 31 *Instrumentum in vna parte falsum, quando in totum redditur inutile.*
 32 *Tex. in l. cum eiusdem, §. interdum, de ædilit. edict. procedit non solum attentæ voluntate utriusque contrahentis, sed alterius tantum.*
 32 *Individuum sufficit esse respectu in-*

- tentionis agentium, licet re vera non sit.*
 34 *Ex natura rei consideratur, vel naturaliter, vel legaliter.*
 35 *Legaliter quoties plures res coniunguntur sub uno iuramento.*
 36 *Testis dictum falsum in uno, redditur falsum in omnibus.*
 37 *Præsertim in eo quid deponit de facto proprio.*
 38 *Subreptio de facto proprio vitiat gratiam.*

Rescriptum gratiæ Principis vitari in omnibus ipsius partibus per subreptionem, siue falsitatem in vna commissam. Et non nulla de indiuiduorum natura.

CAPVT XV.



Mucidato barbaro more nefandis scario-
 rum manibus nobilissimo adolescente, ac
 patritio Neapolitano Annibale Carac-
 ciolo, obtulit Excellentissimo Proregi
 vnus ex scelestissimis illis Vincentius
 Gallus nomine, crimen formiter dete-
 gere, nec non & alia quamplurima à
 semetipso patrata, non adhuc in lu-
 cem edita, si tamen impunitas pro om-
 nibus ei polliceretur. Cui petitioni
 quemadmodum negotij qualitas exi-
 gebat, suo rescripto annuit Prorex his
 verbis; *Hauiendo el Conde mi Señor
 entendido las diligencias, que se han he-
 cho para la verificación del homicidio
 en persona de Anibal Caracholo, y lo que
 dize V. incencio Gallo preso en las Carce-
 les dessa Gran Corte, es fernido Su Ex-
 cellencia de indultar al dicho V. incencio
 Gallo, tanto dela complicitad, que tuuie-
 re en dicho homicidio, como de todos los
 de mas delictos, que huiere cometido, y
 en que fuere complice, con tal que los
 ponga todos en claro en la forma solita;
 de que me ha mandado auisar à V. S. pa-
 ra que lo mande executar aff. Palacio
 2. de Mayo 1636. Don Balbásar de*

Blanef. Señor Don Iuan d'Erasso.

Hac fretus impunitate, adimpleta
 quoad nonnulla crimina promissionis
 fide, quoad homicidium Annibalis
 Caraccioli, quod fuit causa obtinendi
 rescriptum, subicit ipse substantia-
 lia criminis, & mēdax repertus est, nō
 solum in eo, quod audacter asseruit, se
 ipsum in tanti facinoris executione
 non interfuisse, sed quia qualitatem
 assassinij, & socios nonnullos tacuit.

Compilato processu super excep-
 tione impunitatis, M. C. decreuit, re-
 spectu huius criminis esse proceden-
 dum ad vltiora in causa principali,
 non obstante exceptione prædicta. In-
 stetit Fiscus idem esse declarandum,
 quoad alia crimina, quæ opera ipsius
 Vincentij in lucem prodita sunt.

Non defuerunt existimantes, friuolam & impertinentem esse huiusmodi
 Fisci instantiam, etenim dicebatur, scitum
 esse in iure, quod in his quæ non
 habent inter se connexionem, suntque
 omninō distincta & separata, falsitas
 commissā in vno, rescriptum in cæteris
 capitibus non vitiat, ad quod communiter
 allegatur *tex. in cap. si eo tempore,
 de rescript. in 6.* quem ad hoc extollit
 Abb. in *cap. sedes, num. 4. de rescript. pro-*
 cedit.

ceditque præsentini ubi à negotio circa quod fuit commissa subreptio, alia in rescripto contenta non dependent, ut docent iidem *Abb. & Felin. in d. cap. sedes. nn. 2. Gram. conf. 162. n. 14. & vot. 58. nn. 19. Hippol. de dist. de bannit. verb. Ecclesiæ, nn. 53. Et quæ, & alia iuris civilis regula quæ se habet, ut in his quæ separationem inter se recipiunt, vtile per inutile non vitiatur, *sex. in l. 1. § sed etsi mihi Pamphilum, de verb. oblig. cum concordan.**

Sed nihilominus M. C. V. re sollemniter discussa, die Maij 1636. iudicavit prædictum Vincentium mendacem in confessione homicidij prædicti Annibalis, indignū fore beneficio impunitatis eidem promissæ, etiam respectu aliorum criminum.

- Ad quod fundandum dictum fuit. Primo ab omni prorsus dubio alienum esse in iure, eum qui rescriptum gaudere intendit, teneri præcisè Principi omnes qualitates non tantum genericè, sed specificè exprimere, ut post *Iudon. Roman. Abb. & alios*, docet *Gram. conf. 34. nn. 11. & conf. civilis 162. num. 9.* subdicens, nec satis esse exprimere factum, nisi exprimaturs modus facti, *glos. notabilis in cap. dilectus filius, de rescript. Oldrad. conf. 14. eo quod modica subreptio vitiat rescriptum, cap. si motu proprio, de proben. in 6. Bald. & alij cum Gram. loco proxime cit.* Secundo, esse benè definitum in iure, eum qui falsis assertionibus rescriptum, siue gratiæ, siue iustitiæ (ut benè aduertit *Thomas Sanchez lib. 8. de matrim. disput. 21. quest. ult. à nn. 54.*) à Principe obtinuit, detectâ fallitate, carere debere penitus impetratæ, *ex sex. in l. & si legibus, c. si contr. ius, vel vult. public. & Summus Pontifex, qui iidem vitur verbis in c. sedes Apostolica, & in cap. super literis de rescript. ad quorum exornationem facit mirabiliter id quod notat glos. in Clem. in plerisque, de elect. quod verbum, careat, denotat omnimodam, & totalem priuationem, sequitur *Dum. in cap. 1.**

vers. & cum Parisiense ad finem, de elec. coning. in 6. & Tiraqu. in l. si nunquam, verb. reuerentur nn. 162. C. de reuocan. donat.

- 8 Vnde *Andr. Barbatia conf. 33. per totum nol. 3.* iidem fretus iuribus, additisque nonnullis auctoritatibus, & argumentis mordicus defendit, in proposita specie rescriptum gratiæ à Summo Pontifice obrentum, ex pluribus causis, quarum vna fuit reperta falsa, & subreptitia, reddere gratiæ omninò nullam, & irritam, non solum ex parte causæ falso expressæ, sed etià ex aliis veris; quod consilium est ad rem famigeratum, respondetquè omnibus rationibus, & iuribus in contrarium adductis, & præcipuè ad *sex. in cap. si eo tempore, de rescript. in 6. & ad doctrinam Innocentij in cap. in presentia, de renuntiatiõ. item ex eod. sex. in cap. super literis, de rescript. inserti doctrinam Marin. Freccia de subfend. lib. 2. q. 26. nn. 4.* in materia assensus à Rege super feudilibus præstiti, qui quidem verè, & propriè gratia est, ut docet *Andr. in cap. 1. num. 2. in fine, de prohib. feud. alien. per Lothar. Camer. in cap. imperialem, fol. 13. lit. F. & alij relati per D. meum ad Constit. Const. Dina memor. ria, nn. 22. de prob. feud. alien. lib. 6. iniris Regni, iniquens Marin. Quod si plures*
- 10 *causæ exprimuntur, omnes debent verificari, & ubi una esset vera, alia non, irritus esset assensus, neque ex causa vera substineretur, si expressa non est, quæ sola Regem placitasset ad assentiendum. illi imputetur, qui verum non expressit, & quare plures deduxit, quas non comprobavit in facto; videtur Rex ob illas assensisse; cæterus ergo debet esse qui peris assensum, ut non interserat multa, quæ probare non potest. Assensus est dispensatio, quæ à vento ex leni fronte coneritur, & prostermitur, idem in sententia, & hænto, hænto ipse. Ad idem quoque est elegans traditio Napodani in Confuet. Neap. quæ incipit, Viro mortuo, de iur. dot. nn. 62. vers. si uero tantum una causæ, &c.*

Et quicquid ſit de regula illa, quam forſitan perperam delumunt *Abb. & Felin. ex tex. in d. cap. ſi eo tempore, de reſcript. in 6.* quod ſcilicet falſitas commiſſa in vna parte, nihilominus eam tripliciter limitari dicunt iſdem *Abb. & Felin. in d. cap. ſedes, nu. 2.* quæ limitationes decidunt omnino caſum no-

- 11 ſtrum. Prima eſt vbi à negotio illo, in quo fuit commiſſa falſitas, alia in reſcripto cõtentã dependent, idque mirabiliter exemplificat *Dominic. in d. cap. ſi eo tempore*, vbi partes per ſe diſiunctæ, deberent in reſcripto coniungi ad finem illud exequendi, tunc falſitas commiſſa in vna parte, alias etiam per ſe diſiuncta, & ſeparatas inſicit. Et minor huius limitationis pars proba-
- 12 tur cgregiè, eo quod vbi alicui onus adimplendi plura imponitur, tunc illa licet per ſe ſeparata, cenſentur tamen realiter coniuncta, & omnia exequenda ſunt vt diſpoſitio locum habeat, ex *tex. eleganti in l. ſapè 53. de verb. ſignif. ibi, ex re ergo pro coniunctis habentur*, facit elegans *decifio S. Rot. Roman. in vna Valentina pñſionis coram R.P.D. Ghiflerio, die 15. Martij 1632.* quæ eſt 109. nu. 9. inter nouiſſimè collectas per *Paul. Rubenm tom. 1.*

Idquæ ſine controuerſia procedit, propter clauſulam illam in reſcripto appoſitam, *con que todos los ponga en claro*; verbum cnim illud, *omnia*, hoc

- 13 habet ſui natura vt nihil excludat, *l. Iulianus, & l. Textoribus, in prin. de legat. 3.* & ea completitur quæ alias nõ includerentur, itaut prolata ab homine nullam reſtrictionem recipiat, ſecundum *Bar. in l. generalis, S. uxori. ff. de uſufr. leg.* & facit plures caſus etiam diſſimiles, & diuerſos comprehendere, vt notat *Ricc. decif. 286. num. 4. par. 2. Anton. Manac. decif. Flor. 69. nu. 8. & 9. cum multis alijs relatis per Barboſ. de dict. ionib. uſufreq. dict. 241.* & probatur expreſſè ex *tex. in d. l. ſapè, de verb. ſignif. ibi, ſi omnia impoſita ſunt, certum eſt omnia radimenda eſſe*, & mirabiliter

Iulian. in l. ſi ſi qui ducenta, S. verum de reb. dub. ibi, quia ſignificatio ſumitur ex vniuerſo, in quo ſi aliquid falſum eſt, tota amorationem falſam efficit.

- Secunda limitatio, vbi doloſè quis
- 14 verum tacet, vel falſum exprimit, nam totum reſcriptum ipſo iure vitatur; quamuis pars illa in qua tacitum eſt verum, vel falſum expreſſum, cauſa obtinendi reſcriptum non fuerit, ſequitur *Paul. Caſtren. in l. præſcriptione, C. ſi contra ius, vel uſus. publ.* Eſt enim
- 15 regulare vt falſitas non committatur ſine dolo, *l. nec exemplum, C. de falſ. ideoque in teſte, qui falſum depoſuit, ſemper præſumitur dolus*, vt docet *Speculat. in tit. de teſte, S. 1. verſ. item quod aliquid de ſuo, Angel. in l. pro hære. de ſſ. de peſis. hære. Arcin. in cap. in noſtra, col. 3. de teſtib. & pluribus confirmat Aleiat. in l. 1. S. ſed ſi mihi pamphilum, nu. 22. & ſeqq. de verb. oblig.* quam limitationem commendat etiam *Barbat. d. conf. 33. n. 5. vol. 3.* fortiusquæ procedit in eo, qui ſuper factio propriorceſtimonium adhibet, quo caſu falſitas ſine dolo eſſe non poteſt, vt dicemus inferius.

- Tertia deniquè limitatio eſt, vbi re-
- 16 ſcripti expeditio principaliter ſuper illa parte fundatur in qua eſt commiſſa falſitas, vel illa in qua eſt ſubreptio, cauſa obtinendi reſcriptum fuerit, tunc enim vitium illius partis inſicit alias in reſcripto cõtentas, *Gram. conf. c. inil. 162. nu. 14.* & in caſu præſenti, Proregem nullatenus impunitatem fore, promiſſurum non ambigebatur, niſi Vincentius homicidium in perſona prædicti Anibalis commiſſum patrefacere obtuliſſet, & hæc tantummodo eidem indulgendi cauſa fuit, his limitationibus ſe ſubſcribunt *Rebuff. ad C. ſſ. Galliz tom. 2. ar. 1. de reſcript. n. 109. & 110. Thom. Sanch. lib. 8. de matr. diſput. 21. q. ult. à nu. 55. Barbat. d. conf. 33. per totum, Garz. de benef. par. 8. cap. 3. nu. 16.* vbi ita per *Sacr. Rot. Roman. iudicatum* reſert.

Dicebatur ſecũdo, quod & ſi alicui

17 dubitationi locus esset, adhuc tale rescriptum strictissimum esset interpretandum, vapore quod contractus inter Principem & reum initi naturam habet, ut rectè obferuat *Vinc. de Franch. dec. 433. num. 1.* & quidem innominati nempe facio, vt facias, ad *tex. in l. naturalis, §. sed in facit, de prascript. verb. Vinc. de Franch. decis. 673. num. 3. Si. gnorol. conf. 103. nu. 6. in fine, Surd. conf. 293. nu. 10. lib. 2. nosq;* latius differuimus *cent. 1. cap. 53. nu. 6.* at conuentio-
 18 num stricti iuris ea est natura, vt nihil addi vel minui verbis ipsarum possit, nec quidquam per subauditum intel lectum in eis admitti, ita vt ea tantum veniant quæ sunt expressa, *l. 1. §. 1. l. triticum 94. l. quidquid adstringenda 99. l. ita stipulatus 115. de verb. oblig.* cum ergo cum reo conuentum sit, vt omnia delicta perpetrata patefaciat, consequens est manifestum vt nō ser uata in vno promissionis fide, in omni bus à beneficio contractus cadat *d. l. sepè, de verb. signif. & d. l. si is qui ducen- sa, Surum, de reb. dub.*

Infertur ex his, valdè esse erroneam argumentationem illam ab his dedu ctam, qui partes Vincentij tuebantur, ad eius comprobationem relatis *Ca millo de Medic. conf. 111. Franch. dec. 330. Rouito ad rubr. de exulib. nu. 21. & Mastrill. de indult. cap. 26. num. 9.* à natura scilicet abolitionis generalis,
 19 quæ non ad partis sit postulationem, sed proprio Principis motu, procedit que ex mera ipsius gratia ob publi cam lætitiā, qua ea tantūmodo cri mina abolentur quæ excepta ab ea nō sunt, vel pro quibus legitimam par tium remissionem reus obtinuit, ceteris in suo robore remanentibus; ad eam quæ ad partis sit postulationem certa lege à Principe inposita, & per modum contractus, quibus præcisè nō adimpleris, vtique Princeps non concessisset: quam differentiam rationem agnouit etiam *Camill. de Medic. eod. conf. 111. pro reo allegato.*

Et ad id quod vterius dicebatur,

nempe in diuiduis, & separabilibus vtile per inutile non vitiari, quod ar gumentum mirè admodum stringere videbatur in proposita specie: respon sum fuit minorem partem illius esse falsā, quod scilicet simus in diuiduis, & separabilibus; nam verius est totum hoc de quo agimus, vnicum esse indi uiduum, & proindè vtile per inutile vitiari, ad *tex. in l. 1. §. Trebatius, & §. seq. ff. de aqua quotid. & astu. cum con cordan.* idque vt facillimè dignoscatur altius, sed tamen sub compendio rem iniscenda est indiuiduorum natura.
 20 Huiusmodi enim in quadruplici sunt differentia. Dicitur namq; indiuiduū, vel propter formā in adu requisitam, vt in *l. grace, §. illud, ff. de fideius. vel ratione necessaræ dependentiæ, & accessionis, vt in l. 1. & 2. de penul. leg. vel rursus ex contrahentium volunta te, vt in *l. cum eiusdem, de edict. edict.* vel tandem ex natura rei, vt in *l. 4. §. Caro, de verb. oblig. cum concord.* & ita exemplificant *Bar. in d. l. grace, §. illud, nu. 4. Bald. in cap. cum autem, nu. 3. de controuer. inuestit. & postea os Alciat. in l. 1. §. sed si mihi Pamphilum, de verb. oblig.**

Quoad primum de indiuiduo res pectu formæ, dicebatur talè esse spe ciem nobis propositam. Forma enim inducta Principis rescripto ea est, vt scilicet is qui impunitatem petiit, omnia crimina à se patrata in lucem po nat, dando saltem in vnoquoque indit ia sufficientia ad torturam, iuxta ea, quæ recepta sunt in Regijs huius Re gni Tribunalibus, de quibus differui mus *cent. 1. cap. 40. n. 8.* Idque conuin citur ex verbis illis, *con tal que los ponga todos en claro, quod verbum, con tal*
 21 idem sonat, quod *dumtaxamen*, siue *dummodo*, quæ reddunt actum cui ap ponuntur conditionalem, *cap. licet, vbi Panormit. m. 5. & 10. de translat. Pralat.* & requiritur quod de necessitate exi stat illud cui ista dictio adiungitur, alias corrui actus, vt post *Rebuff. Ruin. Paris. Dec. & alios* notat *Bar. hos.*

hof. de diction. vsufreq. dict. 95. nu. 8. & 96. nu. 2. & in specie, quod in rescriptis gratia, clausula illa si vera sint narrata, importet formam, siue conditionem, notat Riminal. inu. conf. 474. n. 55.

- At scitum est, conditionem non leuem
 22 formam inducere, qua omissa etiam
 in minima qualibet parte, dispositio
 non sortitur effectum, *l. qui heredi, l. Manius, de condit. & demonstr. eleganter ad rem Amayn ad l. 2. num. 55. C. de iur. Fife. lib. 10. eaque debet in forma specifica adimpleri Bald. conf. 437. lib. 5. Menoch. conf. 1. n. 410. nec sufficit per æquipollens, Card. Tusc. pract. conclus. tom. 2. lis. C. conclus. 595. & conditione deficiente contractus censetur ab ini-*
- 23 tio resolutus, *l. necessario, §. 1. de pericul. & comod. rei vend. l. pecuniam, ff. si cert. pet. notat post multos Barbos. in opusculo axiomatū iuris vsufreq. axiom. 48. Ex quibus consequitur elegantissi-*
- 24 mam esse doctrinam Paul. de Castr. in d. l. prescriptione, C. si contr. ius, vel iuris. publ. nu. 5. quod ubi conditio concernit omnia in rescripto contenta, si reperiatur falsa quæ narrata sunt, omnis concessio redditur nulla.

- Inde euenit, quod forma imposita
 25 facit actum censerī in omnibus suis partibus indiuiduum, & inseparabilem, ideoque defectus, siue omisso in vno facit actum in cæteris omnibus corrumpere, ita explicat Bald. in l. testamentum, num. 3. C. de testam. ibi, & est ratio, quia est ibi peccatum formæ, & forma est indiuisibilis, & inseparabilis, & ideo utile per inutile vitatur secundum Jacob. de Butr. nosque hanc doctrinam cum alijs commendauimus d. cent. 1. cap. 86. nu. 13. Camerar. in cap. Imperialem fol. 23. col. 1. in fine, quibus addendus est Tiraquell. de retr. signag. §. 1. glof. 21. n. 11. 12. & 13. cum relatis per Farinat. in fragm. crimin. verb. forma, n. 208. videndum, latè Roman. conf. 66. num. 2. ubi docet, quod ubicumque respectu formæ actus est indiuisibilis, & inseparabilis, licet sit diuiduus respectu essentia, vel substantia,

utile per inutile vitatur, & proinde totus corrumpitur. Cum igitur Vincentius conditioni prædictæ formali non paruerit in aliquibus à se confessis, cadit ab omnibus in ea contentis.

- Quoad secundum, iam supra præsuppositum est principalem causam, qua motus fuit Princeps ad indulgendum ipsi Vincentio, fuisse vt atrocissimum homicidium commissum in personā Annibalis Caraccioli patefaceret, quod quidem tum respectu grauioris qualitatis, tum etiam ex eo, quia causa obtinendi indulgentiam, fuit, censendum est tamquam principale, & inagis dignum in genere suo respectu aliorum: cætera autem vti accessoria, & dependentia ab eodem, quantum ad hoc vt à Principe indulgeretur: ideoque naturam accessio-
- 26 num habebunt, quæ quidem cum principali res percipita fuerit extinguuntur, vitiumque contractum in principali, etiam accessoria afficiet, ad rex. in l. 1. & 2. de pecul. leg. & acutè Vulp. in l. plerumque 35. de adils. edit. ideoque accessionis ratione quid indi-
- 27 uiduum à principale iudicatur, vt fundat Bars. in d. l. grace, §. illud, cuius rei exemplum ponunt DD. in specie tradita in Ladiles la 2. de adils. edit. ubi
- 28 propter sellam non præstitam agitur ad totius contractus venditionis equi rescissionem, notat tam latè quam eleganter Alciar. in l. 1. §. si quis mihi Pamphilum, de verb. oblig. Cū ergo in principali mentitus sit Vincentius, eius mendacijs vitio quo rescriptum corrumpit quoad principale, quoad alia eidem accessoria, & connexa corrumpere debet, prout sic etiam in proposito considerat Barbat. d. conf. 33. nu. 3. in fine, ideoque hoc casu vile per inutile vitari fatetur Camill. de Medic. d. conf. 111. n. 4. & 5. & satis ad rem nostram Napo. d. n. ad d. Consuet. Viro mortuo, num. 64. de iur. dot. inquit, quod ubi aliquid fit ex pluribus causis, debemus iudicare secundum ea, quæ principaliter intenduntur, *l. nā nature, ex quib. caus. maior.*

Quoad

Quoad tertium indiuiduum respectu voluntatis contrahentium, supra est fundatum, initam esse in presenti casu conventionem inter reum offerentem plura delicta patefacere, & Principem eatenus indulgentem, quatenus omnia in claro ponat: sit ex huiusmodi conventionem indiuiduum huius tertij generis, scilicet respectu voluntatis contrahentium; nam et si plura & singula sint delicta, eaque in 29 ter se distincta & separata, sub vna tamen conventionem continentur, ideoque vitio in vno ex eis contracto, conuenient quoad omnia corrumpit, ad quod 30 est *tex. singularis in l. cum eiusdem, §. interdum, ff. de adl. edict.* vbi vitium in vna ex rebus venditis contractum, rehibitoriam etiam respectu aliarum tribuit, quoties vna emptio est, & non nisi omnes res quis empturus, vel venditurus fuisset, & facit *tex. in l. si duos 44. de contrah. empt. 1. §. in l. stipulationes non diuiduntur 8. opposit. ff. de verb. oblig.* vnde Bald. *conf. 66. nu. 1. lib.* 3. in ea questione an instrumentum in vna parte falsum, in totum inutile reddatur, respondet quod si falsitas in parte tota rem, seu contractum respicit, ut quia viucio pretio plures res vendite fuerunt, tunc totum instrumentum vitatur, sed si essent plures res diuersis pretijs venundate, tunc id quod falsum est, solummodo vitatur, quia tot sunt scripturae, & tot contractus, quot sunt res suis pretijs distributae; latissimè Tiraguell. de retr. ad. lignag. §. 23. glof. 1. num. 14. cum seqq. explicat ad rem nostram Casar de Barziz. *decs. 62. nu. 26.* idque procedit non solum con- 32 siderata vtriusque contrahentis voluntate, sed alterius duntaxat, *d. l. cum eiusdem, de adl. edict.* ideoque 10. de Inola in *cap. cum super, n. 5. de off. deleg.* 33 ait, quod sufficit indiuiduum esse respectu intentionis agentium, licet re vera non sit, ad idem est consilium. Azmon. *Crauet. 356. nu. 4. & seqq.* relatum per Card. Tuse. *pract. coneluf. rom. 4. lib. 1. coneluf. 102. n. 10.* sed magistra-

liter notat hoc idem *Camerar. in cap. Imperialem, fol. 33. col. 1. de prohib. feud. alien. per Feder. & rursus fol. 59. lit. B.* quem locum ad hoc allegat R. de Ponte *conf. 10. nu. 11. vol. 1.* vnde Alciat. *loco sapins est. n. 23.* communem opinionem, quod scilicet in separabilibus vitale per inutile non vitietur, dicit esse restringendam, quando praesumpta contrahentium mens ea est, quod nisi actus valeret in totum, non contraxissent, quo casu contractus dicitur indiuiduus, *ff. ill. ad Affl. dec. 106. nu. 5. & 6.*

Quoad quartum indiuiduum, scilicet ex natura rei, consideratur hoc, vel 34 naturaliter, ut in seruo, & similibus; vel legaliter. De primo non est noster sermo. Secundum efficitur, quoties plures res sub vno iuramento coniunguntur: eius enim fides indiuidua est, *can. pura, & simplex 3. q. 9. Archidiacon. in cap. inter cetera, n. 22. q. 4. lafin l. siue debemus, n. 6. de verb. oblig. latè Seraph. de prin. iur. prin. 107. nu. 29. cum seqq. & nu. 44. & 45.* vnde dictum testis qui est falsus in vno, vitatur in omnibus con- 36 tentis in eius depositione, ut est communis *DD. opinio in l. si ex falsis, C. de transact. & in cap. fraternitatis, de testib. Bald. in l. certi conditio, §. quoniam, nu. 8. in fin. si cert. petar. notat Alciat. loco cit. n. 50. Camill. de Medic. *conf. 143. nu. 22.* quod multo magis locum obtinet in eo qui deponit de facto proprio, quo casu non potest esse falsitas sine dolo, *d. l. nec exemplum, C. de fals. notat Alciat. in d. §. sed si mihi Pamphilum, num. 29. & 50.* & in specie quod subreptio de facto proprio vitiet omnino gratiam, resoluit *Ror. Rom. in vna Comen. nullitatis 26. Iunij 1634.* coram R. P. D. Panzirolo nunc S. R. E. proprijs meritis Cardinali Eminentissimo, inter nouissimè collectas per Rubicum *dec. 295. nu. 13. par. 1.* ex his enim actus efficitur indiuiduus legaliter iuxta tradita per *DD. in l. 2. §. & haru, de verb. oblig.* ideoque vitale per inutile vitatur, ut post *Barr. & alios notat Alciat. loco prox. cit. nu. 24. cum seqq.* quæ*

quidem regula sine dubio procedit in odiosis, & penalibus contra legem factis ad *tex. singularem in l. si libertus, §. si quis plures, de iur. patron.* quem cum alijs ad id expendit *Io. Paul. Xammur in tract. de offic. iudic. q. 1. nn. 6.*

Fit igitur ex his omnibus, huiusmodi indulgentiæ rescriptum iudicandum esse tanquam contractum sub certa lege & forma initum, eaque in vna ipsius parte non seruata, in omnibus corrumpere, & tamquam quid vnicum, & indiuiduum pro vna parte subsistendi, & pro alia irritari non posse.

Die 18. Septembris 1636. referente Magna Curia causam reclamationis in *COLLA T. CONS.* super hoc articulo, fuit per vtrumque Tribunal decretum *M. C.* confirmatum. Et de nouo in iudicio nullitatem nouissime in eodem Reg. Collaterali Consilio per eundem Vincentium Gallum excitatum die 13. Octobris 1636. penes Ill. Regni Secretarium.

S Y M M A R I V M.

- 1 **C**apitale antefati in pecunia promissum, an sit in electione uxoris exigere, vel ipsius usuras.
- 2 *Tex.* in §. aliud verò quidam, *auth. de non eligen. secun. nub. expenditur.*
- 3 Antefati acquisitio filijs existentibus non fit nisi quoad usumfructum.
- 4 Usufructuario postquam præsitiu cau-
- tionem de utendo sinendo arbitrio boni viri, tradi debet res in qua habet usumfructum.
- 5 Aliud pro alio inuito creditore solui non potest.
- 6 In surarum exactionem abhorret *ius canonicum.*
- 7 Antefatum usura, & lucrum est.
- 8 Lucrum de lucro exigere non permittitur.
- 9 Exactio vnus summa semel debita, non debet in plures distrahi.
- 10 Antefati interesse ad rationem quinque pro centenario permittitur in Regno exigere.
- 11 *Tex.* in *auth. de non elig. secun. nub.* §. aliud verò quidam *examinatur.*
- 12 Hares cum in patris substantia sufficiens pecunia non remanserit, non est cogendus capitale antefati exolvere, & ita decisum per *Sac. Conf.*
- 13 Decisio Afflicti 291. *declaratur.*
- 14 Usuras pro dote, & antefato exigere nedum iure ciuili, sed etiam canonico hodie permittitur.
- 15 . . Et nouissime ex *pragmatica Regni.*
- 16 Antefati usuras diuersimodè taxatas per *S. C.*
- 17 Mulier quæ maius passa est interesse ob retardatam antefati solutionem, potest ultra quinque pro centenario exigere.
- 18 . . Idem si antefatum promissum secundo viro in partem dotis.

Capitale antefati in pecunia constituti esse in uxoris electione exigere, vel ipsius interesse, non esse indistinctè verum. Idemque interesse diuersimodè exoluendum, iuxta hic notatas circumstantias.

C A P V T XVI.

Nihil est inter huius Regni pragmaticos, quod putent in iure magis expeditum, atque indubium in quotidiana, & forensi solutionis dotalitij, siue ut patria vox ha-

bet antefati materia, esse nempe in uxoris electione, vel ipsius proprietatem in pecunia promissam à mariti heredibus exigere, præstita tamen cautione de restituendo eisdem, iuxta *tex-*

sum

tum in l. 2. de usufr. ear. rer. quæ usu consum. vel vsum potius recipere competentem, eidem proprietati respectuam.

Cuius conclusionis authorem faciunt *Napodinum in Consuet. quartam, verb. fructus, n. 78. de iure quarta*: unde *Affl. dec. 291.* & si de iure civili indistinctè eam admiserit, refert iure quoque canonico attento, permillum esse mulieri postquam cepit vsuras huiusmodi exigere, ad proprietatis petitionem variare, & *Napodinum* sine alia inuestigatione secuti sunt *Capp. dec. 65. Vinc. de Franch. dec. 472. n. 4.* additque semper ita fuisse per S. C. iudicatum, prout & *Molfes. in addit. ad Consuet. Neap. tom. 2. par. 7. q. 11. nu. 26.*

Pro ea facere videtur *tex. in §. aliud* 2 *verò quidam auth. de non eligen. secun. nuber. ibi, tunc enim electionem matri dabimus, sine voluerit res percipere, & præbere cautionem sine iustam quam diximus vsuram accipere.*

Item cum filij ex coniugio superstites sunt, huiusmodi antefati, seu dotarij acquisitio non nisi quoad vsumfructum tantum, & vsusfructus titulo viduis permilla est, filijs eiusdem reservata proprietate, vt post *Papon. in Consuet. Burbon. §. 249. in prin. & Ioannem Bessian. in Consuet. Aluer. tit. de don. dot. & maritag. art. 11. circ. med. reic. Glo. Guid. Pap. dec. 525. censuit Senat. Dolan. apud Grinnell. dec. 42. nu. 3.* & iudicasse Senatū Parisiensem testatur *Ludon. Charond lib. 4. resp. iur. Gall. cap. 26.* quem allegat *Marth. addition. ad Guid. Pap. q. 324.* At legis ipsi ita constitutum est in omni vsufructu indistinctè, vt postquam vsufructuarius cautionem offert præstari solitam de vtendo fructu boni viri arbitrio, sit omnino res ipsa in qua vsufructum habet tradenda, qua proprijs manibus vtatur fruat, ad *tex. in l. fundi Trebatiani, vbi glos. & Bart. de usufr. leg. & in hunc sensum expendendum est difficile Martiani responsum in l. vlt. de usufr. earum rerum, quæ usu consumi.*

Facit & viua ratio, nam fors & vsura differunt inter se toto calo, & cum fors sit in obligatione, aliud pro alio inuito creditore solui non potest *vulg. iurib.*

Præterea, non nihil interesse potest ipsius viduæ, sortem potius dotalitij, quam vsuras exigere, vel illa fortassis ratione, quod suæ conscientie magis sit consultum: abhorret namque ius canonicū omnem vsurarium exactionem, excepto casu *tex. in cap. salubriter, de usur.* quod fortius dicendum est in præsentī specie, cum antefatum, seu dotalitium vsuræ cuiusdam specimen habeat, & centè lucrum est, vt clare testatur *Imp. in §. his consequens, auth. de equalit. dot. & in l. assidue, c. qui potior, in pign. hab. tacetur Napodan. d. verb. fructus, n. 77. Franch. dec. 182. nu. 13. & 16. Molfes. ad Consuet. Neap. tom. 1. par. 7. q. 11. nu. 14.* & lucrum de 8 lucro exigere nefarium videtur, vt in terminis differit, & decisum refert *Afflict. d. dec. 291. nu. 3.*

Rursus, difficile quidem & impendiosum futurum esset viduæ, istiusmodi vsuræ compendium, quod in plures 9 vnus semel debita summæ exactio quotannis distraheretur, argum. eorum quæ tradunt *Bald. conf. 263. & alij relati per Gratian. discept. forens. cap. 279. nu. 11.*

Tandem quod vtilius esset mulieri loco quincuncis vsuræ ab hæredibus oblata, bessales forsitan & maiores, si velit ab alijs habitura, iuxta consuetudinem Regni morem. Consuetudine, 10 namque huius fidelissimæ Ciuitatis non ampliores, quam ad rationem quinque pro centenariio in casu solutionis antefati permitti solent. Proinde in fauorem vxoris iudicasse Senatū Dolanum re bene examinata, & omnium ferè suffragijs testis est *Griuel. d. dec. 42. nu. 3.*

Sed nihil rectè intuenti decisione in 11 *tex. in d. §. aliud verò quidam, auth. de non eligen. secun. nuber. & ex eo. de sumptu authentica sed si aurum, c. de*

ſecund. nupr. in incerto iudiciū fuit, an cōcluſio huiusmodi indiſtinctē de iure probari poſſit, etſi milles dotariū, ſiue anteſatum in pecunia ſit conſtitutum. Siquidem ea Iuſtiniani deciſio electionem tribuentis vxori, ad eum tantūmodo caſū pertinet, quo in viri ſubſtantijs tantum pecuniæ ſit, ne cogantur hæredes bona paterna ad antenuptialem donationem perſoluen-
 12 dendam venundare d. *S. aliud verò ibi, niſi forte idonea ſit viri ſubſtantia*, & d. *auth. ſed ſi autum*, quare idem *Senatus Volanus d. dec. 42. num. 9.* non eſſe cō-
 13 ſuetudinem vſuras exigat ſecūdem præallegata iura: eorumquē terminis retentis (non autem indiſtinctē, vt vulgo circumfertur) expendendam eſſe doctiſſimi *Napodani*, & ſequacium traditionem, SACR. noſtrum CONS. iudicauit in cauſa Iulix Tortelli cum tutoribus Teretiæ Petæ me referente die 11. Ianuarij 1640. & iterum die 31. Martij eiufdem anni in cauſa Annæ Cardellæ contra fratres de Serſale in banca Solarij.

Nihil refragante deciſione *Aſſi. 291.*
 13 qui in iuris canonici prohibitionem totam vim ponit, qua attempta nullatenus poterat eſſe conſultum matri in vſuſfructus perceptione ex dotario in pecunia promiſſo: nam fragile nimium exiſtimarum modernis temporibus fundamentum huiusmodi fuit, ex notiſſima omnium Prouinciarum, praxi, qua etiam iure canonico attentato, vxori permiſſum eſt non magis pro
 14 dote, quam pro anteſato iuſtas exigere vſuras, *Grammat. dec. 103. nu. 98. & ſeqq. Gaſpar Rodriq. de ann. redd. lib. 3. cap. 7. nu. 54. verſ. amplia ſcriptura*, poſt multos *Caſtill. dec. 61. nu. 26. par. 1. Cumia ad r. M. R. C. cap. 94. num. 5. & 13. D. Cuſell. dec. 13. m. 15.* & rationem tradit *Molſſ. ad Conſuet. Neap. tom. 1. par. 7. de iure quartæ. q. 12.* vt proinde con-

tra deciſionem *Aſſi. 291.* deciſum, & obſeruatum teſtetur *Gramat. d. deciſ. 103. nu. 98.* eamque valide impugnata tradit *Theſaur. deciſ. 35.* & ſi per prius iuxta eam iudicatum, contra eandem tamen poſtea deciſum, re per multos vitos diſputata 11. Auguſti 1574.

Idque ſine vlla controuerſia admit-
 15 tendum hodie eſt ex noua municipali lege tempore præſidatus Ducis Oſunæ lata 30. Decembris 1617. qua antiquata penitus omni lege, & conſuetudine in contrarium, ſancitum eſt vt donationis propter nuptias, ſiue anteſati proprietatis, nullo caſu ſuperſtitibus, vel non ſuperſtitibus ex priore coniugio liberis acquiratur vxori, ſed omni caſu redeat ad hæredes viri.

Et maioris non eſſe conſiderationis cætera in contrarium obiecta, nam ea procedere exiſtimauit Sac. Conſ. quos ſine rei familiaris incōmodo, ex pecunia in patris hereditate remanſa debitum illud exolui poſſet, ex qua maiores vſuras conſequi vxor queat, data reſtitutionis ſecuritate: hoc enim caſu non eſſet matri denegandum, obſtante regula, quod tibi non nocet, & alteri prodeſt.

Dubitatum poſtmodum fuit, quantum huiusmodi vſurarum præſtatio eſſet æſtimanda, propter varias hac in re
 16 Sacri Conſilij adductas deciſiones. Quare praxis eiufdem, quam cætera huius Regni Tribunalia ſeſtantur, diſcrimen habet inter dotarium, ſiue anteſatum, quod eſt huius fidelitatis Ciuitatis conſuetudini alligatum, & illud quod iudicatur extra diſtrictū, vel quod debetur ex matrimonio ſecundum morem Procerum, & Magnarum Regni contracto, qui mos idem eſt quod ius commune, & inſtar illius iudicatur, vt ſæpe alibi repetiturum eſt. Priore namque caſu, regulariter intereſſe ipſius ad rationem quinque pro centenariio taxari ſolet, vt teſtis eſt *Vinc. de Franch. dec. 217. nu. 2. Thore in compend. deciſ. par. 1. verb. intereſſe*
 ſe

se antefati. Secundo verò ius commune seruetur, nullo discrimine constituto inter antefatum, & dotem, siue alterius cuiuslibet summæ, cuius ratione lucri cessantis, & damni emergentis sit permittum interesse, vt testatur *Molfes.* seruatum in Sac. Conf. in cōmen. ad *Consuetud. rom. 1. par. 7. q. 12. m. 9.* ideoque ab eodem ad rationem octo pro centenatio taxatum, refert *Gramat. d. dec. 103. num. 101.* & septem dicit *Pisanell. ad Affili. d. dec. 291.*

Verumtamen obseruandum est, in terminis quoque consuetudinis Neapolitanæ dari casus, in quibus interesse taxatio fiat ad maiorem rationem
 17 quam quinque pro centenatio: vt potè si mulier ipsa maius sit passa interesse ob retardatam antefati solutionem: tunc enim huiusmodi interesse transfunditur in naturâ damni emergentis, vt sic à regulari obseruantia recedatur, prout post *Grammat. Thesaur. & alios* decim refert idem *Molfes. d. q. 12. m. 7. & 8.* subdixit interesse prædictum posse ascendere vsque ad rationem decem pro centenatio. Alius est casus, si mulier antefatum prædictum promissit secundo viro in causam dotis, vt sic cum dote ipsa confundatur, tunc enim quia datum censetur marito pro oneribus matrimonij supportandis, l. pro oneribus, C. de iur. dot. videtur quodammodo mulier, quæ dotem, siue vsuras ipsius prestare teneatur, ex hoc maius interesse passa, quia pro dotis retardata solutione, etiam consuetudo Tribunalium Regni, regulariter solet interesse taxare ad rationem septem dempto vno quatuor cuius rei sollemnem refert decisionem Sacri Consilij idem *Molfes. in addit. ad eandem questionem 12. nu. 2. tom. 2.* in causa D. Isabellæ de Tolfa cum Duce Ebuli eius filio.

Hæc in causa fuerunt, vt SAC. CONS. suæ æquitati innigens, mediâ viam eligendo, iusserit esse correspondendum luxiæ Tortelli de annuis introitibus pro capitale antefati sibi constituti, ad rationem sex cum dimi-

dio, ad quam etiam rationem solere liquidari refert idem *Molfes. d. q. 12. m. 7.* à die tamen mortis viri. Illud attendendo, quod contrahentes adstricti non erant consuetudini huius Ciuitatis, & si reuera maius interesse passa fuerat, & antefatum fuisset ab ea assignatû in cōpotum dotis Mag. Ioanni Baptistæ Amendola eius secundo viro, nihilominus retardatio solutionis huiusmodi erat potius adscribenda Vincentio Petra tutori, quam Teresæ filix pupillæ. Cui decisionis vtraque pars acquieuit libenter.

S V M M A R I V M.

- 1 **I**nstrumentum publicum dicitur probatio probata, apparens veritas, res certa, & manifesta, & habens pro se iuris præsumptionem.
- 2 . . . Potest ex coniecturis, & præsumptionibus de simulatione argui.
- 3 . . . Et dua sufficienti coniectura.
- 4 Simulatio præsumitur ex qualitate bonorum donatorum.
- 5 Tex. in l. omnes, §. Lucius, ff. quæ in fraud. cred. procedit etiam cum quis meliora bona sua donat.
- 6 Simulatio contractus præsumitur ex sanguinis contumctione inter donantem, & donatarium.
- 7 . . . Item vbi donator post donationem remansit in possessione rei donata.
- 8 . . . Item vbi bona donata non fuerunt realiter tradita donatario.
- 9 . . . Item vbi donatur aliquid in numero, pondere, vel mensura consistens, his non certificatis.
- 10 Simulationis vera species quænam sit.
- 11 Simulationem allegat, debet in primis probare causam simulationis.
- 12 Simulationis causa debet esse sufficiens, & idonea.
- 13 . . . Et debet probari eius existentia tempore celebrati contractus.
- 14 . . . Nec probatur ex confessione extrajudiciali facta per contrahentes post celebratum contractum.
- 15 . . . Nō sufficit causâ in genere probare, sed eius quoque species assignanda est.

- 16 . . *Præſumpſio excluſiua elidit, & eneruat præſumptionem incluſiuam ſimulationis.*
 17 *Perſeuerantia longi temporis facit ceſſare ſimulationis præſumptionem.*
 18 *Donatio facta in remunerationem beneficiorum, facit ceſſare ſimulationis coniecturam.*
 19 . . *Et dicitur potius permutatio quædam, quam ſimplex donatio.*
 20 *Merita probantur ex enixa aſſertione donantis.*
 21 *Simulatione ex quam ſanguinis coniunctione præſumatur.*
 22 *Tex. in l. ſicut, §. ſuperuacuum, quib. mod. pign. vel hypot. declaratur.*
 23 . . *Procedit ubi quis eodem iure, eodemque titulo remanſit in poſſeſſione rei donatæ.*
 24 *Conſtitutum quid operetur.*
 25 *Tex. in l. quædam mulier, de rei vind. expenditur.*
 26 *Ludouic. Roman. conf. 304. comendatur.*
 27 *Simulatione ex poſſeſſionis retentione non recte arguitur, quando mutata eſt verus poſſeſſionis cauſa.*
 28 *Tex. in l. 1. C. de ſuffrag. declaratur.*
 29 *Gloſæ traditio in l. ſi quis argentum, C. de donat. in verb. pondus, in dubium reuocatur.*
 30 *Tex. in l. cum poſt diuortium, §. gener. de iur. dot. perperam ab Accuſatio in propoſito expenſus.*
 31 *Simulatione in dubio non præſumitur.*

Contractum non eſſe permiſſum de ſimulatione argui, deficiente ſimulationis cauſa. Et regulâ *tex. in l. ſicut, §. ſuperuacuum, quib. mod. pign. vel hypot. non habere locum ubi mutatus eſt prior poſſeſſionis titulus.*

CAPVT XVII.



Vamuis ea ſit publici inſtrumenti fides, tantaq; vis atque poteſtas vt dicatur probatio probata, apparens veritas, res certa, & maniſeſta, habeatq; pro ſe iuris præſumptionem, vt per *Bald. in l. Imperator, la. 1. num. 13. de ſtat. hom. & conf. 215. vol. 2. notat Surd. conf. 452. num. 9. vol. 3. Gram. dec. 45. num. 9. & latius Card. Tufc. præſ. concl. lit. 1. concl. 237. num. 10. & 45. & in ſpecie Mufſeſ. ad Conſuet. Neap. tom. 2. par. 10. q. 6. num. 7. & 8. vnde durum contra ſe habere obicem, qui nitiur inſtrumentum impugnare ex *Bald. & alijs rectè dicit Magon. dec. Floren. 9. num. 20. Rota Rom. dec. 219. in nouiſ. par. 2.* non tamen uſque adeo ſe extendit, vt nequeat de fraude & ſimulatione redargui: idquè nedum maniſeſtis probationibus, ſed & con-*

2 iecturis, & præſumptionibus, ad *tex. in l. non omnes, §. hæc barbaris, de re militari. & in cap. ad noſtram, de emp. & vend. notat Bald. in l. & qui, C. de diſtrict. pign. Caſtrenſ. cõſ. 388. vol. 1. & 109. & 319. vol. 2. Dec. conf. 587. num. 3. vol. 2. & ſeqq. Aſſi. in cap. 1. num. 57. de ſeud. dat. in vic leg. commiſſi. Maſcard. de prob. concl. 438. num. 7. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 255. num. 4. Farin. de falſiſ. & ſimul. q. 162. num. 133. & duas tantummodo coniecturas ad hoc ſufficere, voluerunt *Aſſi. loco proxime cit. num. 52.* dicens ſic pluries fuiſſe deciſum, *Gram. dec. 76. num. 30. Crauet. conf. 156. num. 16. lib. 1. Rota Iannet. dec. 184. num. 22.* Talem fuiſſe donationem factam in anno 1609. à fratre Franciſco Lantaro milite Hieroſolimitano de proximo in Inſulam Melitæ diſceſſuro Caſari Serſalicius aunculo, dicebant ereditores eiſdem donantis: ei namque donauit omnia ſua*

vasa argentea, gemmas nonnullas pretiosas, catenamque auream magni ponderis irrevocabiliter inter vivos: eamque donationem, & si ultimo suo illine ad octo dies condito testamento confirmatam, ad irritum nihilominus reuocandam, ex his quæ secuntur simulationis presumptionibus, & coniecturis.

Et quidem prima ex inuerosimilitudine desumebatur, eo quod credendum non sit, fratrem Franciscum verè animum donandi meliora, & pretiosiora eius bona habuisse, quibus omnino indigens erat, & in dies vtebatur: ex quorum bonorum qualitate facile licere coniecturari donationis simulationem: etenim regula illa, quæ desumitur ex *tex. an. l. omnes*, §. *Lucius*, ff. *quæ in fraudem credit*, scilicet ex omnium bonorum donatione præsumi fraudem & simulationem, procedit etiam cum quis meliora sua bona donasset, prout ex *Angel. in d. §. Lucius*, & in *conf. 47. n. 2. Menoch. de præf. lib. 3. præf. 124. n. 78.* & *Bald. in l. fraudis*, ff. *de legib.* notat *Peregrin. de iur. Fife. lib. 5. cap. 1. num. 156.* subdens illud locum habere iuramento non obstante.

Secunda, ex sanguinis coniunctione inter donantem, & donatarium, quam ad simulationem fundandam considerat *Bal. in l. si quis post hanc*, C. *de bon. proscriptis*, & facit *tex. in l. d. 124. C. de donat.* & in *l. penul. C. de bon. libertor.* *Lucas de Penna in l. quemadmodum*, nu. 6. C. *de agricol. & censu. lib. 11. Angel. conf. 47. nu. 2. Honded.* post antiquiores *conf. 46. n. 15. lib. 1. Alciat. in l. si maior*, nu. 4. C. *de transact.* *Gratian. d. cap. 255. num. 7.*

Tertia, ex eo quod donator post donationem, donec vixit rerum donatarum possessionem retinuit, ad *tex. in l. ficut*, §. *supernacuum*, quib. *mod. pign. vel hypothec.* & in *l. si quis qui*, ff. *de acquir. hered.* & in *l. si quis in fine*, C. *de natural. liber.* *Barr.* quem omnes secuntur in *l. post contractum*, nu. 4. ff. *de donat.* & in suo famigerato *conf. 65. lib. 1. Farinac.*

qui innumeros recenset *d. q. 162. num. 228. Lucas de Penna in d. l. quemadmodum*, nu. 6. C. *de agricol. & censu. lib. 11. Gratian. d. cap. 255. nu. 24. & seqq. Marcell. Calà de mod. artien. & prob. gl. vnic. §. 2 nu. 206.*

Quarta, ex quo bona donata realiter tradita donatario non fuerunt, sed tantum per fultem: cum enim fraudis & simulationis suspicio est, corporalis traditio rei donatæ requiritur ex *tex.* non minus singulari, quam expresse in *l. 1. C. de suffrag. ibi sequatur & traditio corporalis*, & rem fuisse completam, gesta testentur: per quem ita docuit *Barr. d. conf. 65. in fine*, *Dec. in l. contractus*, n. 12. *vers. secundo ista conclusio*, de reg. iur. *Greg. Lopez ad l. 9. sit. 30. par. 3. verb. et usufructu dellos*, *Tiraqu.* post multos de more congestos de iur. *conf. par. 3. limit. 9. nu. 1. & 2.* subdens hoc casu non sufficere clausulam constituti, *Rosa Rom. in nouis tit. de donat. dec. 1. in fine*, notat *R. Villan. in apostilla ad Consuet. Neap.* quæ incipit, *instrumenta donationum*, fol. mibi 303. & determinatum viderur ex *tex. consuetudinis predictæ*, vbi omnes, & quæcumque donationes eatenus firmitatem obtinent, quatenus realis traditio intercedat.

Quinta, nam donantur vasa argentea nullo declarato eorum pondere, & dum immediatè post donationem fateretur idem donans eadem apud se recepisse à donatario commodati titulo: nec minus valor, & pondus ipsorum enuociatur, contra *tex. in l. si quis argentum*, C. *de donat.* ibi *si quis argentum donauerit, certumque pondus nominauerit*, vbi glo. in verb. *pondus*, subdit, *alias non valet.*

Alias simulationis coniecturas, leuioris tamen fæne, adducebant creditorem Aduocati, quibus concedebant, nullam esse habendam rationem de donatione illa, & proinde argentea vasa cedere debere ipsorum commodo, & beneficio.

At donatarij heredes hoc vno iuris assumpto se ipsos expediri posse ab huius-

huiusmodi impugnatione dicebant, nempe cū agitur de simulationis probatione, illud in primis intuendū, realis scilicet, & vera existentia causę, qua donator ad celebrandum contrahctum illum motus sit, quem re vera subsistere noluit: vera namque species

simulationis est, quando id quod apparenter agitur inter partes, nullam firmitatem habere cupiunt, ad *rex.* cum materia in *l. nuda, de reg. iur. l. imaginaria, de distr. pign. l. simulata nuptia, de ritu nupt. l. emptor, de aqua plu. arcen.* explicat elegantius quam ceteri hucusque tres simulationis species *Rot. Rom. in nouis d. dec. 1. alias 484. n. 4.* Ex quibus id est apud omnes

incontrouersum, vt non sit de simulatione agendum, nisi prius de causa propter quam simulatus sit contrahctus cognitum sit, ad *rex. in l. si mulier, in prin. ff. rer. amotar. & in l. sed si maritus, §. fin. ff. qui. & à quib. explicat doctissimè Bart. d. conf. 65. num. 4. & in d. l. post contrahctum, num. 3. ff. de donat. Bald. in l. ab Anastasio, num. 6. C. mandati, Paul. de Castr. conf. 261. col. 2. lib. 2. Bertazol.*

12 *conf. 40. num. 60.* vbi quod causa debet esse sufficiens, & idonea: plures recenset *Farin. d. q. 162. num. 136. Rot. Roman. in nouis d. dec. 1. de donat. & tollenniter decifum per Senat. Aragon. refert Ioseph. de Sesse de eis. 78. lib. 1. Gratian. d. cap. 255. num. 9. & per Rot. Bonon. testatur Gyps. dec. 75. num. 27. Vinus dec. 104. num. 1. lib. 1. Marcell. Casu de modo articul. & proban. num. 206. nouissimè post Bellam. dec. 715. in fine, D. Confil. Marian. conf. 38. num. 2.*

Sed & quod magis est probari debet existentia causę tempore celebrati contrahctus, cum superueniens ex post facto satis non sit ad simulationem præsumendam, ita dicit esse incutendum *Bald. in l. 1. num. 19. q. 10. C. si seru. exter. cum alijs relatis per Farin. loc. cit. num. 137. Rolan. conf. 47. n. 29. vol. 4. Gratian. d. cap. 255. num. 10. Rot. Rom. d. dec. 1. num. 2. ibi, & idè lex dicit alienationem non posse dici in fraudem*

creditorum fallam, qui non sunt, ff. de iur. Fife. l. 2. Petr. Caball. conf. 23. num. 8. vol. 1. vbi amplius docet non probari

14 simulationem ex confessione extraiudiciali factam per contrahentes post celebratū contrahctū, quia vt bene ipse aduertit esset inconueniens, quod ex dictis per partes post confessionem sollemnem in instrumento factam ad alterius cōmodum, fieret præiudicium ei, cui iam fuit ius quæsitum.

15 Nec satis est causam in genere probare, sed eius quoque species assignanda est, *l. 1. §. 1. ff. de eden. l. Pomponius, ff. de rei vind. l. 1. §. Labeo, ff. de flumin. Bart. d. conf. 65. cum alijs per Mascard. concl. 449. num. 2. Farinae. loco cit. n. 134. Sesse d. dec. 78. num. 9. Gratian. d. cap. 255. num. 9. Rolan. d. conf. 47. num. 27.* cum ergo nulla idonea, & verosimilis causa assignari valeat, quare ad simulandum, fuerit frater Franciscus impulsus, non est ad coniecturas recurrendum.

Quandoquidem nec sufficiens videbatur causa illa à creditoribus allegata, vt scilicet Religioni Hierosolymitanę, cui in casu obitus eiusdè donatoris argentea illa iuxta spolijs defendenda erant, fraus fieret: etenim hoc assumpto illud euincitur, quod in facto nixa est pars adducere, vt scilicet frustrata Religione ipsa spolio, siue successione bonorum, ea ad sorores eiusdem donantis, quę eius erant hæredes ab intestato, in casu mortis deuenirent, quo dato, & non concesso, factus quippè existimandus foret donans, qui vt spem Religionis eluderet Cæsari donauit, annum iam sexagesimum trascendentem, & qui secundum naturę ordinem sororibus præmori debuerat. Cur igitur sororibus ipsis Cæsare iunioribus non donatur, quibus nec ab homine, nec à lege erat Francisko inhibutum donare, sed potius Cæsari, qui secundum naturę ordinem erat primo decessurus? cessat ergo omnino huiusmodi assignata causa ex præsumptione exclusiua simulationis, qua inclusiua eliditur, & enet.

eneruatur, iuxta tradita per *Cardinal. Tuse.* post alios *lit. S. conel. 259. nu. 33. & conel. 263. num. 20. Farinac. d. quæst. 162. n. 144.*

Sed quod magis concludenter vrigebat, cum Frater Frânciscus ipse post susceptum habitum, ad deuotionis militiam fuerit per Summi Pôntificis rescriptum a dmissus, & proinde cessauerit spolijs metus, eo quod ad bona Equitum deuotionis, nullum ius Religioni competit, in eaq; militia, per multos annos permanferit: quare inquam donationem illam, vt fororibus bona seruaret, non reuocauit, vt sine scrupulo ad eas peruenirent: non est igitur congrua, & idonea causa ad simulationem præsumendam, quæ vt ex *Bertazolo* diximus, idonea & sufficiens esse debet, *Gratian. d. c. 255. n. 10.*

Constat igitur assertam à creditoribus simulationem, causæ existentia fuisse penitus destitutam: subinde necessarium non esse dicebatur de simulationis cōiecturæ, præsumptionibus quæ disserere, eo quod principali fundamento destructo, totum corruiere necessario debet ædificium.

Verumtamen nec esse donatarij iustitiam adeo angustis limitibus obstrictam, vt non etiam ad coniecturas in contrarium adductas facillè responderi queat.

Siquidè prima ex inuerosimili donantis voluntate, leuis admodum & futilis est, nedum attenta omnimoda & enixa donantis voluntate, non simplicis donationis actu contenta, verum etiam longi temporis perseuerantia, supremisq; tabulis confirmata, quod facit cessare simulationis præsumptionem, vt post *Dec. cons. 232. col. 2. Abb. cons. 4. num. 37. tenet Mascard. conclus. 559. num. 33.* Sed & quod magis est, in beneficiorum remunerationem Cæsari collatam, ex quo excludi simulationis coniecturam, post antiquiores voluit *Marell. Calà de modo articul. & prob. sit. de prima specie probation. num. 205.* nam vt eleganter ait *Consultus in*

l. si pater, §. 1. de donat. Hac donatio irrenocabilis est, nam merces eximij laboris appellanda est, quod contemplatione salutis certo modo estimari non placuit; vnde donatio remuneratoria potius debiti solutio, quam liberalitatis collatio existimanda est, ad tradita per *DD. in l. Aquilinus Regulus, ff. de donat.* quo ductu *Jason in §. sunt præced., vers. sed & si quis, nu. 8. Inst. de action.*
19 non incongruè ait, donatum ob causam esse proprijs permutatione quandam, quam simplicem donationem; cuius donationis uim, & efficaciam doctissimè suo more, satisque ad rem nostram profectitur *Dom. meus Reg. Tapia* in decisione celebri illius controuersæ inter Regium Fiscum, & Ill. Ducem Successæ magnam Regni Admiratum *decis. 6. supremi Italæ Senatûs à n. 23. ad finem.*

Quæ quidem donatarij seruitia, & merita nedum Francisci donatis enixa assertione enunciata, cui soli standum esset ex traditis per *Bertrand, cōf. 118. post num. 1. lib. 2. par. poster.* cum agitur inter personas à iure non prohibitas; in quibus terminis procedunt tradita per *Socii, cōf. 295. lib. 2. & Casfan. ad Consuet. Burgund. rubr. 7. de success. §. 5. num. 48.* sicuti *Bertrando* relato reassumit *Clar. in §. donatio, quæst. 3. num. 2. Mascard. de probat. concl. 561.* & post alios decisiu testatur *Gnid. Pap. decis. 95.* sed probata sunt quoque ex testium depositionibus processus serie contentis.

Qua consideratione satisfiit etiam secundæ simulationis coniecturæ, scilicet sanguinis coniunctionis in contrarium allatæ. Præterquam quod non quilibet sanguinis coniunctio, præsertim si remotioris sit gradus, simulationem ipsam arguit, sed illa tantummodo quæ inter patrem & filium, maritum & uxorem, aliaq; huius generis personas, inter quas nedum singularis affectio, sed nimia quoque confidentia considerari possit, arg. *tex. in l. Theopompus, de dot. preleg. explicat Gratian. d. c. 255. n. 7.*

Nec

Nec difficilius diluitur tertia ex re-
 22 gula *tex. in l. ſciens, §. ſupernacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypot. cum concord.* etenim ſimplex venditoris ſeu donantis poſſeſſio, vbi de ſolo donantis, vel tertij priuati præiudicio agitur, ſimulationem non arguit: et *tex. ille* vltra lōgam poſſeſſionem, ſupponit etiā ceſſationem ſolutionis debiti, vt magiſtraliter obſeruat *Angel. conſ. 106. quādam mulier. num. 2.* Verum tamen eſt procedere vbi quis eodem iure,
 23 eodemq; titulo remanſit in rei donatæ poſſeſſione: at ſecus ſi alio iure, vt potè conſtituti, vel præcarij in inſtrumento adiecti, per illud namque fingit lex, vno aëtū occultato coniungendarum aëtionum celeritate iuxta terminos *tex. in l. 3. §. pen. de donat. inter*
 24 *vir. & vxor. tranſlatam fuiſſe in donatarium veram, realemq; poſſeſſionē, & donantem ipſum nomine ipſius donatarij poſſidere, ad tex. cum ibi traditis in Lauterdum, & in l. quod meo, de acquir. poſſeſſ. l. ſi quaſi rem, C. de donat. & l. qui rem, C. loc. Circa poſt multos decif. 112. num. 11. latiusq; dicemus in ſequenti. et eſt celebre Iuriſconſulti reſponſum in l. quādam mulier, de rei*
 25 *vindic. ibi, dixi poſſe defendi in rem ei competere quaſi per ipſam acquiſiuerit poſſeſſionem, vel uſi per colonam, optimè in puncto ſeſſe d. decif. 78. nu. 9. Farin. d. quaſi. 162. nu. 138. Rota Bonon. apud Gypſium decif. 119. num. 82. & 83. vbi dicitur procedere etiam ſi in inſtrumento fuerit dictū quod realiter fuit tradita poſſeſſio, cum re vera non fuerit tradita, Marcell. Calà de modo articul. & proban. tit. de prim. ſpec. prob. nu. 205. eſtq; ad hoc ſollemne conſi-*
 26 *lium 304. Ludouic. Roman. vbi pluribus hanc partem comprobatur, agitque de vero intellectū *tex. in d. §. ſuperna. cum.**

Adcirco ſcitè admodum ſuo more,
 27 dixit Bald. in l. 1. num. 3. & 4. C. de donat. ante nupt. & in l. illud, num. 16. q. 7. in ſin. C. de Sacroſan. Eccleſ. non bene argui ſimulationem ex poſſeſſionis re-

tentione, quādo mutata eſt vetus poſſeſſionis cauſa, ſequitur *Card. Tuſc. in verō ſimulatio. concl. 261. num. 17. & 18.* vbi ampliatur etiam concurrentibus alijs ſimulationis coniecturis, *Farin.* poſt alios *d. quaſi. 162. num. 141.* cumque donata argētea penes donantem remanſerint comodati titulo, nullus patet ad huiusmodi coniecturam re-
 curſus.

Sed & quarta quoq; reſellitur: nam
 regula *tex. in d. l. 1. C. de ſuffrag.* & tra-
 28 dita per *Bart. d. conſ. 65.* locum habent ſimulationis, & fraudis ſuſpicionem ſuppoſita, prout colligitur ex apertis verbis *Bartoli*: at cū huiusmodi argumē-
 29 tatio petat principium ipſum de quo diſputatur, inanis prorsus eſt, & erronea, ſi dialecticorū regulas intuearis.
 Et tandem neque vim facit traditio
 30 *gloſ. in d. l. ſi quis argentum, C. de donat.* nam reſpondebant Aduocati, vaſa illa argētea Cēſari donata, diſtinctim fuiſſe deſcripta in donatione ipſa, & ſic eorum pondus, quod *gloſ.* requirit, vt de corpore rei donatæ conſtet, licet nō fuerit adnotatum, veniebat tamen certificandum per relationem ad numerum, & qualitatem vniuſcuſque, & ideo certum dici poteſt, ad *tex. in l. certum. ff. ſi cert. petat.* vbi illud dicitur certum, quod eſt certum per ſe, vel per relationem ad aliud, *l. vbi autem, §. illud, vbi Bart. de verb. oblig. vel quod de facile poterat certum fieri, argum. *tex. in l. ſi iactum vetis. ff. de act. empt.* prout poſtmodum ex relatione ordinis Sacri Conſilij per Aduarium cauſæ facta certificatum fuit.*

Sed & melius reſpondetur, parum quidem ſecuram eſſe traditionem illā *gloſe* (pace communis magiſtri ſit dictum) vel ex eo qd aëo ſingularis ſit, vt à nemine quem hucusque viderim fuerit amplexa: ſive quia eam mutuo
 30 accepit *ex *tex. in l. cum poſt diuortium, §. gener. ff. de iur. dot.* ex quo nec quidē nudum argumentum deſumi fas eſt, ad eam comprobandam: ibi enim *Pa-**

re quidem dotis constitutionem nullo designato corpore, ea scilicet ratione, quia dos incerta arbitrio boni viri ex personæ qualitate, & facultatum viribus certificanda est: non ita in legatis, cum deficiat in eis ratio illa, qua arbitrium boni viri regulari possit, & incertitudo vitari, id quod ad rem de qua agitur prorsus inane est, cum nendum designata sint, sed etiam tradita modo iure civili permissio certa corpora argenti, quod in legatis desiderari rectè iurisconsultus ait.

- Negandam igitur esse huiusmodi donationis simulationem ex his licet clarè colligere, eo magis quia fraudi, & simulationi resistit lex ipsa, cum in dubio contractus nō sit simulatus presumendus, ut plenè scribitur *Bart. Soccin. conf. 264. num. 1. vol. 2. Natta conf. 198. num. 5. & 21. quos sequitur Mascard. concl. 449. num. 3. Farin. post multos d. quaest. 162. num. 94. Rota Bonon. apud Gypsum dec. 119. num. 63. Honded. latè conf. 46. num. 1. lib. 1. Rolan. conf. 6. num. 28. vol. 3. Menoch. de presum. lib. 3. pref. 122. num. 2. Cepoll. de simul. contr. num. 180. Tuse. lit. S. concl. 259. num. 1. & 2.*

Vide resolutionem cap. 19.

S V M M A R I V M.

- 1 **I**nstrumenta donationum, oblationū, & permutationum nihil valens in hac Civitate Neapolis, nisi verarum traditio interveniat.
- 2 Possessio quid sit.
- 3 Verbum, perueniat, idem est, quod perfectè veniat.
- 4 Tex. in l. fin. C. de spons. à Bart. expensas.

- 5 *Traditio corporalis à lege desiderata, non suppletur per constitutum, sed contra, n. 6.*
- 7 *Donatio dicitur à traditione incipere, si donator constituat se donatarij nomine possidere.*
- 8 *Constitutum liberat debitorem à reali traditione, ubi decisio notabilis Senat. Messanen.*
- 9 *Tex. in l. quoties, de rei vindic. non procedit, ubi in primo contractu apposta sit clausula constituti.*
- 10 *.. Eius decisio procedit etiam inter donatarios.*
- 11 *Bart. in l. Titia, nu. 11. de verb. oblig. declarat.*
- 12 *Tex. in l. fin. C. de sponsal. ratio decidendi asseritur.*
- 13 *Argumentum de casu vero ad fictum, non est permissum in iure ad irrogandam poenam vigore legis, vel statuti.*
- 14 *Verba sunt strictè intelligenda, ut legi penalis locus sit.*
- 15 *Decisiones Sac. Conf. in materia traditionis requisitae per Consuetudinem Neapolitanam, instrumenta donationum, quod suppletur per clausulam constituti.*
- 16 *Napodani egregia distinctio in Consuetudine, instrumenta donationū, num. 76. commendatur.*
- 17 *Traditio presumpsa alia intrinseca, alia extrinseca est.*
- 18 *.. Extrinsecam non respicit Consuetudo instrumenta donationum.*
- 19 *Tex. in l. quædā mulier, de rei vind. procedit et in re cōmodata, vel deposita ex insigni doct. Iacobi Cuiacij.*
- 20 *Consuetudo Neapolitana, instrumenta donationum, in quibus donationibus locum habeat.*

Consuetudinem Civitatis Neapolis requirentem veram rei traditionem ad perficiendam donationem, oblationem, siue permutationem, nullatenus respuere fictam illam traditionem, quæ per constitutum, siue rei donatæ conductionem fit-Expenditur egregia *Napodani* distinctio inibi tradita.

Disponit consuetudo quædam huius fidelissimæ Ciuitatis in scriptis redacta, instrumenta donationū, oblationum, & permutationū, nullam firmitatem obtinere debere, nisi rei donatæ, oblatæ, & permutationis possessio ad donatarium peruenerit, nec præsumendam fore traditionem per hoc, quod in ipsis instrumentis traditio facta dicatur: quo loci *Napodanus* exponit possessionem, & traditionem inibi desideratā, de corporali intelligendā esse, nedum ex vocabuli ætymologia, eo quod possessio dicitur quasi pedum positio, ex scito inter scholares *sex. in l. 1. in princ. ff. de acquir. possess.* Item ex definitione eiusdem, iuxta veram traditionem *Azonis in ead. l. 1.* cum possessio sit rei corporalis retentio, corporis & animi, iuris ad miniculo concurrēte. Rursus ex regula *sex. in l. stipulatio ista, §. hac quoque stipulatio, ff. de verb. oblig.* ubi si stipulor mihi possidere licere, intelligitur de naturali possessione. Verumetiam ex vi verbi illius *peruenire*, quo compilatores vsi sunt: nam peruenire est idē, ac perfectē venire, *l. 2. §. peruenisse, & §. illud, de hered. vel action. vend.* quod verbum cum effectu intelligi oportet, *l. nomen filiarum, §. fin. de verb. signif.* vnde septies repetit author ipse, consuetudinem illam de corporali traditione, & sic de vera non de ficta accipiendam esse.

Hæceadem dubiam valde reddidit donationem argēteorum Cæsari Serfali factā, de qua in præcedētī: quippe et si Frater Frāsciscus eadem bona donauit: remāsit tamen in eorundem possessione, constituens se nomine donatarii possidere, & postmodum alio instrumento eodem die confecto falsus est eadem commodati titulo à donatario accepisse, *Barr.* namque *in l. Titia 134. num. 11. de verb. oblig. dum* ageret de interpretatione *sex. in l. fin. 4. C. de sponsal.* ubi Cæsares statuūt, cum

qui sponsalia contracta postmodum exequi non vult, si legitimæ ætatis sit, arrhas quas recepit duplicatas restituere debere: quærit quid si fundum pro arrhis dedi, & constitui me sponsæ nomine possidere, an habeat locū decisio illa, & respondet negatiuē, eo quod requiritur vt corporaliter tradatur: vnde sentit quod traditio corporalis à lege desiderata, per constitutum non suppletur; cum sequitur *Dec. in l. contractus, de reg. iur.* & notat *Reg. Villan. in apostill. ad eamd. Consuet. D. Consiliar. Marcan. conf. 29. num. 11.* & videtur esse de mente *Tiraquell.* qui ita iudicatum refert in terminis similis consuetudinis, *de iur. conscri. limit. 11. num. 2. par. 3. Gratian. decis. March. 238. num. 7.*

Sed nihilominus validam fuisse donationem illam, satisfactumque esse formæ illius consuetudinis ex constituti clausula in instrumento apposita, suadetur facile ex eo, quod iure communi ita constitutum est, vt quoties lege requiritur vera, realis, siue corporalis traditio, sufficiat illa quæ per constitutum sit, per quem vera possessio ciuili, atque etiam naturalis acquiritur, quamuis actus acquirendi fictus sit, ad *sex. vulgatum in l. quod meo, in princ. ff. de acquir. possess.* ubi *DD.* omnes, faciunt *sex. in l. qui bona fide, & in l. interdum, §. fin. & l. si quis ante, eod. tit. cap. cum venisset, de restit. spoliat. cap. si diligenti, de præser.* concordat de iure septem-partito, *l. 9. in fin. tit. 30. par. 3.* si tamen constitutū titulus alioquin habilis ad dominij translationem præcedat, vt optimē declarat *Napodan. ad Consuet. Venditionis contractus, de contrah. empt. verb. tradita,* ita concilians *Accurs. & Azon.* sententias prima facie inter se dissidentes, *Tiraquell.* post alios, *de iur. conscri. par. 2. ampliat. 1. num. 1.* notat *Peralta in l. cum pater, §. à filia, nn. 25. de legat. 2. 10. Gutier. lib. 3. practicar. quæst. 64. num. 22. Theaur. decis. 38. in princ.*

*princ. Rota Rom. apud Ludonif. dec. 437. num. 1. & 2. latissimè Anton. Gomez ad l. 45. T. an. n. 78. cum seqq. egregiè Ludonif. Molina de Hispan. primog. lib. 4. cap. 2. num. 4. vbi alios adducunt Ad-
dentes ad ipsum, Dec. notabiliter conf. 201. num. 7. vbi Adden. & conf. 295. num. 1. latè Ludonif. decis. perus. 29. per totam., vbi propriè agunt de donatione cum
clausula constituti, Mantie. de tacit. & ambig. 1001. 2. lib. 13. tit. 4. num. 20. vbi*

- 7 docet donationem etiam à traditione incipere, si donator constituat se donatarij nomine possidere, sequitur alijs re-
latis *Gaito de credito. cap. 4. quest. 11. num. 1283. & centum alijs relati per Marinum Girb. decis. 112. num. 11. vbi notabiliter decisum dicit debitorem
satisficere statuto ei deneganti audientiam, nisi debitum prius soluat, aut bona creditori offerat, siue assignet, si assignatio illa fiat cum con-
stituto & præcario, eo quod constitu-
tum debitorem à reali traditione li-
beret.*

Eiusque rei exemplum est appositif-
simum in specie *rex. in l. quoties, C. de rei vind.* in quo sancitur ex duobus emptoribus eiusdem rei, eum præfe-
rèdum esse cui primo res tradita fuit,
9 licet posterior fuerit in tempore respec-
tu captionis: hæc inquam regula nō
procedit vbi in primo contracta ap-
posita sit clausula constituti, *Angel. conf. 167. in fine, & conf. 387. in princ.*
sequitur *Card. Tuse. lit. V. concl. 64. n. 8.*
prout ita determinasse *Rotam Romanā*
refert *Additio ad Ludonif. decis. 567. lit. C.* quam laudant *Addentes ad Mo-
lin. loco proximè cit.* post longè, latèq;
congestos per *Tiraqu. de iure constit. par. 1. num. 21. Dec. ad l. contractus, nu. 14. de regul. iur.* eiusque *rex. decisionē*
10 procedere etiam inter donatarios notat post alios *Ludonif. decis. Perus. 29. num. 18.* sequitur *Barbat. super pragm. de assisen. glos. 7. num. 43. Cald. Pereyr. de iur. emptor. lib. 4. cap. 10. num. 33.* sed an in actibus vltimæ voluntatis, vi-
dendus est *Comar. in rubr. de testam. par. 2. in fine.*

- 11 Quibus non obest *Bartoli* traditio in d. l. Titia, num. 11. de verb. oblig. nam respondetur eius dictum procedere præsupposita fraudis, & simulationis suspitione, quod patet ex *tex. in l. vni-
ca, C. de suffrag.* quem in his terminis procedere diximus in præcedenti. Vel melius responderi potest, ideo cō-
12 stitutum in specie *tex. in d. l. fin. C. de sponsal.* non esse in cōsideratione, quia in poenam eius dictum contracta exequi non vult, inducitur est vt quod arrharum nomine accepit, duplicatum restituat: quæ quidem deciden-
dendi ratio, ad *tex. in d. l. fin. causam.* tribuit dubitandi *Tiraquello de iure constituti, limit. 11.* adeo vt cogitandū reliquerit: quamvis *limit. 26. num. 8.* minus videatur dubitasse, sed parum rectè (pace dixerim tanti viri) nam scitum est in iure, ad poenam irrogandam vigore legis, vel statuti non esse
13 permillum arguere a casu vero ad casum fictum, vt exinde eius dispositio possit extendi, ex doctrina *Bar. in l. si quis maior, num. 1. vers. satis possumus, C. de transact.* quo loci ait, poenam infamie lege illa contra minorem impositam, non comprehendere minorem, fictè habitum pro maiore ex *amb. sacramenta puberum, C. si aduersus vend.* id quod multis comprobatur *Villagut de extens. leg. sit. de extens. statut. iur. de casu vero ad casum fictum, num. 97. fol. mibi 158. & vt legipœnali locus fiat,*
14 verba sunt strictè & propriè accipienda, ad *tex. cum materia in l. 1. §. si qui narem, de exerc. action. Leon. qui velle gal. de verb. signif.*

Quibus sic rectè in puncto iuris cō-
stitutis, mirum non sit Sacrū Cōsiliū ita semper determinasse, vt consuetudini prædictæ sic omnino satisfactum,
15 quoties traditio per clausulam constituti fit, refert *Vrsil. ad Affl. dec. 275. num. 9. ad finem* relatis inibi particula-
ribus decisionibus, à quibus tamquā semper sine discrimine a patribus nostris receptis, non esse recedendum dicebatur.

Quod si adhuc, non sine temerarij ausus nota, iustes cum *Bar.* desiderari omnino corporalem traditionem, fua-
 16 gabitur penitus scrupulus egregia il-
 la *Napodani* distinctione, quæ nullæ hypothecæ magis quam nostræ cōuenire necesse est fateri: is enim in eadem *Consuetudine*, num. 76. duplicem constituit præsumptam traditionem, in-
 17 trinsecam scilicet, & extrinsecam: In-
 trinsecam vocat, quæ ipso instru-
 mento continetur, legis scilicet ministerio (vel ut res apertius declaratur) sine ullo facto hominis, & hanc intelligit, quæ per constitutum fit, essetq; *Baroli* tradi-
 tione admissa sub consuetudinis ne-
 xu. Alteram extrinsecam quæ instru-
 mento non continetur, hominisq; mi-
 nisterio fit per vnum ex modis ab ipso traditis, vtpotè per clauium in rei tradi-
 tæ præsentia traditionem, iuxta *tex.*
in l. clauibus, de contrah. empr. vel per instrumenti assignationem, ad termi-
 nos *l. prima, C. de donat.* vel per rei dona-
 tæ, permutatæ, vel oblatæ conductionem, ad *tex. in l. ingem in liquidam mul-*
lier, de rei vindicat. cui consonat alter singularis in *l. si pignus, de pignor. act.*
 quibus addo quartum, per vltus fructus retetionem, ad *tex. vulgatum in l. quisq-*
quis, C. de donat. cum ibi traditis per *DD.* & latè per *Anton. Gomez.* ad l. 45.
Tanti. num. 56. 60. 63. & 66. *Cassan.* ad
Consuet. Burg. rubr. 7. §. 1. num. 19.
vers. adde etiam, qui alios quoque tradi-
 tionis faciendæ modos adiungunt.
 Qua quidem extrinseca præsumpta,
 traditione donationis validitatem in
 terminis eiusdem Consuetudinis non
 impediri docet *Napodan.* his verbis, at
 præsumptam extrinsecus voco, & consi-
 deo illam, quæ non ex verbis solum in-
 strumentum presumitur, sed ex actu ex-
 trinseco interueniente, ut est in dictis
 tribus legibus, & similibus, ubi interue-
 nit traditio epistola, clauium, vel instru-
 menti, & sic extra teuorem, & verba in-
 strumentum interuenit traditio rei corpo-
 ralis representantis traditionem illariū
 18 *scrum* de quibus agebatur, & hanc præ-

sumptam non respicit hac consuetudo, cū
 non respicit nisi præsumptam in instru-
 mento contentam, vs patet in textu hu-
 ius consuetudinis, & facit pro hoc, *ff. de*
legat. 1. l. seruum filij, S. cum qui, & l. hu-
iusmodi, S. si ita, & de legat. 3. l. qui chi-
rographum. Quam subtilem, & ve-
 ram distinctionem commendat *Pr-*
fill. loco cit. num. 9. nouissimè *Mol-*
ses. ad *Consuet. Neapol. tom. 2. par. 10. de*
instrum. confect. per Curial. quæst. 5. nu.
21. Gaito de credito, cap. 4. quæst. 11. num.
1290. Cumquæ in præsentii post perfectam
 donationem cum clausula consti-
 tuti, argentea illa iure commodati
 receperit Frater Franciscus, dice-
 batur non esse in dubium reuocan-
 dam eius validitatem, attenta consue-
 tudinis dispositione, quia vigore hu-
 ius noui contractus, extrinseca interue-
 nit præsumpta traditio Ciuium pa-
 cto non alligata.

Et ne videamur argumentis tantū-
 modo vti ad hanc assertionem probā-
 19 dam ex *tex. in d. l. quadam mulier, de*
rei vind. qui de conductione tantum-
 modo agit, quem forsan quis ad cō-
 modatum inducere non audeat: non
 decet quippe punctualis traditio, quæ
 edocemur procedere quoque textum
 illum in cōmodati contractu; id enim
 expressim insinuat doctissimus *Jacob.*
Cuiac. ad titulum, *C. de donat. circa*
prine. vers. & eadem ratio, vbi ait: & ead-
 em ratio interuenit si donator eam rem,
 quam donauit, nec dum tradidit corpo-
 raliter, conducat à donatario, ut in *l.*
quædam mulier, de rei vind. ergo esse eam
 retineat ut sibi commodatam à donat-
 ario, vel in causam depositi, & pignoris,
 quia his omnibus modis fingitur tradi-
 disse possessionem donatario.

Tandem egregius Doctor Io. Angel.
Pisanell. in annotationibus ad eandem
 20 *Consuetudinem* aduertit, eius disposi-
 tionem habere locum in mera dona-
 tione simplici, iuxta terminos *l. prima;*
 & *l. donari, ff. de donat.* non autem in
 ea quæ fieret ob causam, vel esset re-
 muneratoria, vel respectiua, iuxta *tex-*
 tum

con in l. Aquilius Regulus, de donat. & de communem omnium sententiam.
Decisio S.C. in sequenti.

S V M M A R I U M.

- 1 *Sacri Conf. Neapol. auctoritas veneranda semper apud omnes.*
- 2 *Donans non tenetur donatario, nisi in quantum scire potest deductio negeat.*
- 3 *Raphael Cuman. in l. privilegia, de priuil. creditor. examinatur.*
- 4 *Tex. in l. si cui, de nō numerat. pecun. non probat Cuman sententiam.*
- 5 *Beneficium ne donans teneatur ultra quam facere potest, personale est, et ad heredes non transit.*
- 6 *.. Neque ad creditores donantis.*
- 7 *.. Licet transeat ad filios eiusdem matrimonij, non tamen ad nepotes.*
- 8 *.. Conceditur ei qui retinet, non autem qui petit.*
- 9 *Tex. in l. inter eos, de re iud. de creditoribus in personali actione, non autē de hypothecariis agit.*
- 10 *Sententia tribus tantum personalem actionem.*
- 11 *Napodan. in Consuet. Neapol. vbi dos, verbo facere potest expenditur.*
- 12 *Beneficium deductio ne egeat differt obligationem, non auferit.*
- 13 *Hypotheca tunc indicanda est accessoria principali obligationi, cum contrarius in esse producit.*
- 14 *.. Non est inconueniens, ut à personali obligatione separaretur, diuersumquē effectum producat.*
- 15 *.. Cedi potest sine actione personali.*
- 16 *.. Non ideo extinguuntur suuata me-*

dia sententia actione personali.

- 17 *Domin. Gait. exactē discuit articulū utrum donatarius cū hypotheca gaudeat tēporis prioritate aduersus creditores hypothecarios ex causa onerosa.*
- 18 *Decisio Senatus Mediciensis. 124. tom. 4. apud Paulum Christineum. examinatur.*
- 19 *Constitutum transfert dominium, & possessionem.*
- 20 *.. Appositum in obligatione secundū creditoris non preiudicat priori.*
- 21 *Angel. de Vbald. conf. 106. in fin. commendatur.*
- 22 *Constitutum prioris constitutarij, operatur etiam contra fiscum agentem ex causa onerosa.*
- 23 *Beneficium ne donans conueniatur nisi in quantum facere potest, ei non competit si semel se constituit donatarij nomine possidere.*
- 24 *Vendita re duobus, prior possidens per constitutum preferitur ei cui res fuit actualiter tradita.*
- 25 *.. Idem in duobus donatarijs.*
- 26 *.. Etiam contra piam causam.*
- 27 *Horat. Barbat. in pragm. 1. de assistētia, glos. 7. num. 2. rejicitur.*
- 28 *Creditori constitutario competit interdictum recuperanda.*
- 29 *Assistentia que in Regno prastatur vigore Regię pragmaticę, cōceditur etiam donatarijs vigore constituti.*
- 30 *Donans in remunerationem, seu propter benemerita, non gaudet beneficio deductio negeat.*
- 31 *.. Vbi donatio fuit iuramento roborata.*
- 32 *Decisio egregia Sacri Consilij refertur cum motibus.*

Donatarium cum hypotheca & clausula cōstituti, omnino præferendum creditoribus posterioribus, quantumvis onerosam foueant causam. Sollennis DD. altercatio nouis aliquot ponderationibus illustrata.

CAPVT XIX.

PRæsupposita donationis, de qua in præcedenti disseruimus, validi-

tate, remansit postmodum discutiendus articulus ille, qui huius temporis pri-

mi nominis Iurisconsultos in partes distraxit; vtrum scilicet adeo sit causa onerosa priuilegiata, vt creditor ex ea licet tēpore posterior, sit nihilominus in concursu cum donatario, qui habet quoque bona obligata præterendus. Et quippe si opinio illa, quæ creditoribus fauet in dubium reuocari fas sit, pugna est nobis capeſſenda nedum cum doctiſſimo *Raphaele Cuman*o athleta, cuiusq; ſectatoribus, ſed quod tremendum eſt cum authoritate Sacri noſtri Conſilij, quæ apud omnes nationes tanta fuit ſemper veneratione, habitata; adeo vt in hoc eodem articulo ex deciſione relata per *Reg. Rom.* quæ eſt 48. inter collectas per eum, hanc opinionē pro creditore ex cauſa oneroſa, magnam authoritatē fuiſſe aſſecutam, teſtis ſit nouiſſimus Hiſpanus *Noguerol alleg. 14. num. 69.* Vides amice lector quāta cauſæ cognitione, quantauē inſuper exacta diſcuſſione, eam ſit amplexum ſupremum hoc Tribunal in caſu inibi relato per *D. Ronitum*, cuius eximij Iuriſconſulti doctri-
nam non ſum minus veneratus, quam æmulatus. Vcruntamen vidī non ſemel Sacrum Conſilium in huius articuli examinatione, de veritate eorum, quæ in deciſione illa ad ſuam firmandam opinionem in medium proferret *D. Ronitus*, valdē dubitaſſe: Cumq; de his ſermo incidit in hac cauſa, etſi articulus non fuerit deciſus, operepretium exiſtimaui, ex his quæ nedum in dubium reuocant deciſionem illam, verum contrariam pro donatario ſententiam firman omnino, ſtabiliunt; nonnulla hic referre, ex quibus articuli reſolutio nouam fortaliſſ lucem accipiat.

Ad quod ſtatuendum eſt in primis vtram eſſe hypothēſim illam, quam facit *D. Reg. Rom.* ex *tex. in l. qui ex donatione. ff. de donat. & in l. inter eos. ver. is qui. ff. de re iudic.* vt ſcilicet donans in id tantum conueniri poſſit à donatario in quantum facere poteſt deducto ne egeat, omniq; are alieno, habi-

ta ipſius rei æſtimatione non ad donationis, ſed ad exactiōnis tempus, & ſic etiam poſteriorum donationis creditorum, prout optimē ex *tex. in l. & exheredatum. ff. de re iud. & alijs* per ipſum congeſtis deducit idem *author loc. cit. num. 16. & ſequē* ad 21. nihilominus tamen illatio, quæ exinde deducitur, nempe vt quemadmodum donator ipſe hoc priuilegio fruitor, ita
3 & creditores ab eo cauſam habentes, licet *Cumanum* ipſum habeat authoritatem in *l. priuilegia, de priuileg. creditor.* falſa omnino eſt, quæ falſitate detecta, neceſſe eſt totā machinam eius argumentationis corrumpere.

4 Eam adſtruxit *Cuman.* ex *tex. in l. ſi cui, C. de non numer. pec.* ſed neſcio quo pacto potuerit lex illa ad id probandū induci, quippe quod in ea id agitur, vt exceptio non numeratæ pecuniæ, quæ crediti ſubſtantiam, & eſſentiam præmit, & proſternit, poſſit à poſteriori creditore opponi, nō minus quā à comuni debitor: at non rectē inducitur argumētum ad ſpecie noſtrā, in qua agitur de beneficio donatori conipetenti, non quidem ad cludendū proſus donationis actum, ſed ad differendam ipſius executionem, donec ad pinguiorē peruenit fortunam, ad notata in *l. ſi patronus, de re iud. Bart. in l. ſi creditores, num. 3. ff. de ſepar. latē Caſtagn. in 2. par. proem. ſus tract. deduct. ne egeat, num. 1. & 2.* quod quidem beneficium, ſeu priuilegiū adeo perſonæ donantis coheret, vt nec ad heredes ipſius tranſiunt facultat, multoq; minus ad alios ab eo cauſam habentes, ex *tex. ad literam in l. eſſi fideiſſor cum ſequenti. de re iud.* vbi *gloſ.* verbo *ei*, ita exponit, ſcilicet *creditori*, & *Azo* ſubdit, & hoc quia *perſonale beneficium eſt*: per quos terminos ita deciſum per Sacrum Conſilium reſert *Vinc. de Franch. deciſ. 698. Math. Ernu. in tract. de ceſſ. bon. quaſt. 6. num. 8. & quaſt. 25. num. 2. quart. quaſt. princip.* idq; multis cōprobat *Io. Caſtagn. in 2. tract. deducto ne egeat, in 2. par. proem. num. 5.*
5 & la-

& latius *quæst.* 3. *Ripoll. var. resol. cap. 9. num. 174.* latè de materia *Cald. Percy. quæst. forens. lib. 1. quæst. 15.* & quamvis
 7 ad filios eiusdem matrimonij transeat ex ratione *tex. in l. etiam. sol. matr.* quâ optimè expendit doctissimus *Senator Anton. Monac. de rell. fend. interpr. cap. 19. num. 61.* non sic ad nepotes, in quibus cessat ratio specialitatis, put post *Angel. & alios* notat *Castagn. d. quæst. 3. num. 8. & 9. & Adden. ad Vincen. de Franch. loco cit.* ad idem est *tex. in l. maritum cum seqq. ff. sol. matr. & in l. Nescimus. vbi D.D. præcipuè l. inf. nu. 1. 2. & 3. de re iudic. vbi de ratione, fateaturq; *Gustier. de intram. confirmator. par. 3. cap. 15. n. 29.**

8 Id quod alia sit ratione manifestû: nam beneficium illud conceditur ei qui retinet, non autem qui petit, & sic retinendo, non petendo, ut post *Bart. Bald. Alex. l. inf. & alios* notat *Castagn. in proem. d. trall. num. 10.* ex qua licet colligere disparem esse in hoc causam creditorum a iure donantis: hic enim retinendo iuatur, cum è contra illis qui petunt non possit opitulari.

Secundo, animaduertendum est *tex. in d. l. inter eos, cum suis concordatibus*, quibus *Cuman.* innititur, totaq; *D. Rouit.* ratiocinatio adstruitur, de creditoribus tantummodo in personali actione, non quidem de hypothecarijs agere, ita ut verus eorum sensus sit, beneficium illud deductionis æris alieni, & ne donator egeat, aduersos eos tantummodo cõpetere, qui personali nituntur actione: ita. n. natura eiusdem rubricæ de re iud. cui subnequitur ostendit, cum scitum sit sententiam non nisi personalem tribuere actione, *l. miles. S. ult.*

10 eod. tit. vbi *Bart. num. 1.* concordantes allegat: sicque eadem iura intelligunt *glos. in d. l. inter eos. verb. occupantis*, & post eam *l. inf. libid. num. 9.* idque pro absoluto tenet *Napodan. in Consuetud.*
 11 Neap. vbi idos verbo *facere possit*, vbi exponendo verbum in quantum *facere possit*: dixit illud exponi dupliciter: Primo, id est nõ deducto ære alieno, quod

intelligit priori, vel posteriori, & subdit, cum nõ agatur de hypotheca. ff. de re iud. l. sunt qui, in quo sensu salua omnino erit *Cuman.* traditio, ex eo præsertim, quod & ipse loquitur in terminis *tex. in d. l. privilegia*, quem commentatur, qui de personalibus tantummodo creditoribus agit, ut notum est, quo sit perperam fuisse traditionem illam mutuo acceptam à *Gustier.* & alijs, quos pro sua sententia conducit *D. Rouit.*

Pertio dico non esse tantû tribuendum vulgato illi pragmaticorum brocardico, quo tradi solet, viturq; ad suam comprobendam sententiam *D. Rouit.* nempe hypothecariam adeo accedere principali obligationi, eiusque esse sequclam, ut nequeat efficaciorè substantiam, atque effectum, quâ principalis obligatio producere, ne tanti momenti quæstio ab illo legem accipiat: siquidem nec ita purè cõceptum rectè applicari potest ad casum nostrum: cum etsi maior propositio argumenti, hypothecam scilicet regulari secundum principalem obligationem, vera esset, neganda foret penitus minor pars ipsius, ut scilicet cesset hic principalis, siue personalis obligatio, tum ex eo quod personalis obligatio non cessat in donatore, cui suffragatur legale beneficium deducto ne egeat, sed differtur, donec ad pinguiorè peruenit fortunam: & sic vtriusq; obligationis semper existētis differtur effectus, nõ aufertur: tum etiam ex quo, ut prædiximus, beneficium prædictum osibus inhæret donatoris, nec competit eius creditoribus ex p. m. sua, & per consequens non solum non cessat, sed sustinetur vtraque obligatio: quæ minore argumenti cessante, necesse est quoque cessare eius sequclam.

Præterquam quod etsi beneficium illud tributum donatori, competere etiam eius creditoribus, id quod salua recta iurisprudentiæ ratione sustineri nequit: adhuc sublata personali actione, non est nouum in iure, ut hypotheca semel cum ea constituta post-

mo-

modum ab ea separaretur, & per se sub-
stineatur: eo quod tunc accessoria exi-
stimanda est principali obligationi,

- 13 cum contractus in esse producitur:
ideoque rectè iudicatur de ea, vti de
accessorio, *l. iulianus, in prin. ff. de leg.*
at. l. 2. C. si pignus pignori dat. sit. At iam
semel contractu constituto, siue in esse
14 producto, non est inconueniens pignus,
vel hypothecā à principali obli-
gatione separari, diuersumquē effe-
ctum producere, ad doctrinam *Bar. in l. fideiusso-
ris obligari, in prin. ff. de fideiusso-
ris. Negusan. de pignori. 6. part. membr. 2.*
nn. 5. quos sequitur *Felician. de censib.*
lib. 3. cap. 4. nn. 3. inferentes cedi posse
hypothecariā sine actione personali,

- 15 *Vinc. de Franch. dec. 119. nn. 24.* & pro-
batur ex *tex. in l. 2. C. de iust. pignori.*
quem cum materia latissimè exornant
Anehar. in reg. accessorium. n. 7. & 8. de
reg. iur. in 6. Cuiac. lib. 5. obseru. cap. 32.
Jo. Garzia de expens. cap. 4. nn. 48. notat
Vrsill. ad Afflict. dec. 111. nn. 21. allegato
ad id *Capyc. dec. 46.* vbi voluit, quod
16 *Vinc. de Franch. dec. 119. nn. 24.* fen-
ditia actione perso-
nali, nō ideo extinguitur hypotheca.

Hæc, & alia considerabam, quæ la-
tiori calamo hic subnectere decreue-
ram, vt palam fieret *Cumani* doctri-
nam vel perperā à Nostratibus intel-
lectam, vel falsis fundamentis inniti,
sed ab incepto destitit visa huius arti-
culi luculenta exaratione non minus
ingeniosè, quam doctè, & iuxta veros
iuris tramites nouissimè elaborata per

- 17 *Dominicum Gaitum in appendice vlt.*
ad eius priorem tractatum de credito,
quo loci grauitèr fundamētis suæ sen-
tentię iactis, summa facilitate contra-
ria soluit; vnde satis esse censui ad il-
lum missum te facere, cum frustra rei
demonstratæ demonstratio adijciatur,
satisque erit hæc pauca digito tetigisse,
quæ fortè ex abundanti ipsemet
Gastus omisit, ex quibus vidi *S. C. in.*
eius opinionem inclinare, scilicet don-
atariū cum hipoteca beneficio prio-
ritatis temporis gaudere, prout ceteri

hypothecarij creditores aduersus quē-
libet posteriorem etiam ex causa onero-
sa, iuxta tradita per *Hyeron. Gabriel.*
Felician. Pichard. Rodrigue, Mantie.
& alios per eundem relatos, & per
Antonin. de Amato lib. 1. var. resol. c. 26.

- Et si pro contraria multum virgeret
18 decisio Senatus Mechliniensis relata
per *Pantulum Christincum dec. 124. nn. 8.*
tom. 4. dum prætulit creditores perso-
nales dumtaxat habentes actionem,
priori donatario, quod mirabile esset,
nisi fragilitate eiusdem fundamenti
quo nititur, euidenter corrueret: di-
uersitatis nempe causæ onerosæ, & lu-
cratiuæ, quod nec assumere voluit pro
principali ratione decisionis suæ *D.*
Ronis. vt in eius appendice *nn. 37.* vnde
vel oportet fateri (vt sit salua rati Sena-
tus reuerentia) veram rationem
eius decisionis eam fuisse, quam prio-
ri loco insinuat *Christincus*, scilicet
quia donatio erat causa mortis, vel in
anticipationem successionis per ascē-
dentem descendenti facta, & quasi ti-
tulo hereditario in heredem collata,
quæ sine dubio effectum sortiri non
debuerat, nisi deducto omni iure alie-
no per defunctum contracto.

- In præsentī tamen causa non vide-
batur in huius articuli examinatione
tantopere insistendum, siquidem, vt in
præcedenti obseruauimus, donationi
factæ *Cæsari Sersali* adiectum erat
etiam constitutum, cuius est natura, vt
19 nedom possessionem veram, & realem
in donatarium transferat, verum etiā
dominium *d. l. quod meo, de adquis.*
possess. cum conced. l. traditionibus,
C. de pact. Olad. ad. cons. 114. & cum eo
Vinc. de Franch. dec. 113. nn. 1. & 9. no-
tat post multos *Cassagn. in d. resol. q. 1.*
fallent. 1. nn. 5. vbi quod constitutum
transferat dominium, & possessionem
naturaliter, & actualiter, sicut per ve-
ram traditionem: qua translatione id
statim consequitur, deficere omnino
creditoribus posterioribus quantum-
uis ex causa onerosa, arma quibus tue-
antur aduersus donatarium, eo quod
nul-

nulla hypotheca cōstituta cenſeri po-
teſt in ipſorum beneficium ſuper bo-
nis donatis, quæ nec dominio nec
poſſeſſione tempore obligationis erāt
penes donantem: imò nec cōſtitu-
tum ſi quod foret ſecundæ obligatio-
ni adiectum aliquid operabitur in ſe-
20 cundi creditoris beneficium, ad *tex.*
in l. quamvis. §. 1. de acquir. poſſeſſ. per
quem ita diſtinguit *Bart. in l. Celfus.*
col. 3. verſ. ſed pone quod debitor. de uſu-
cap. quem ſequitur Tiraquell. de iure
conſtit. par. 1. n. 35. id eoꝛum acutiſſimus
Angel. de Vbald. conſ. 106. in fine ita in
21 terminis concludit, *diſtām donatio-*
nem valere, quia in donatariū poſſeſſio
eſt trāſlata per cōſtitutionem præcarij,
ut l. quod uſuo. ff. de acquir. poſſeſſ. &
trāſlatum eſt dominium, quod penes do-
nantem erat, ut l. traditionibus. C. de
paſſ. & idcō eius cauſa eſt potentior quā
illius, cui ſecundo loco bonorum diſtra-
ctio facta eſt, idque negare non potuit
Cuſtier. qui contrarium in donatione
cum ſimplici hypotheca tam audacter
defendit, de iuram. confirmator. par. 3.
a. 26. n. 23. in fin. ex Decio conſ. 239. n. 7.
limitat quando donator cōſtituit ſe
nomine donatarij poſſidere, quia per
hanc clauſulam cōſtituti tranſfertur
poſſeſſio, & ſic nō pōt poſtea bona do-
nata obligare, & procedere etiā cōtra
22 Fiſcum ex oneroſa cauſa agentem,
colligitur ex traditis per *D. Regent.*
Conſtan. in commen. ad l. 1. n. 9. & 10. C.
de iure Fiſc. lib. 10. poſt Peregrin. & Pi-
ſcatorem.

Sed & quod magis ad rem facit il-
lud eſt, quod beneficium donāri com-
23 petens ne conueniatur niſi in quan-
tum facere poteſt, & deducto ære alie-
no, nedum denegatur creditoribus,
ſed & ipſi quoque donanti, ſi ſemel ſe
cōſtituerit donatarij nomine poſſeſ-
ſurum, ut expreſſe docuerunt *Bald.*
Angel. & Roman. in l. ſiliuſam. la. 2. ff.
ſol. matr. Alex. & Iaſ. qui dicunt eſſe
ſingulare in l. Neſennius. §. fundum, de
re iud. quos ſecutus reſert Tiraquell. de
iure Conſtit. par. 1. n. 30. Math. Brun. in

traſſ. de ceſſion. bonor. q. 27. quare quæ
principaliſ n. 5. & 10. Caſſagn. in d. traſſ.
deducto ne egcat q. 12. Fallen. 6. nam
hoc caſu habetur donans, ac ſi rem ſe-
mel donatario realiter tradidiſſet.

Id quod egregia illa cōſtitutione
comprobat, quæ auctorem nouit
Guidonem de Suz. a. ab omnibus vno
ore ſecutum, ut ſi quis duobus rem vē-
24 didit, quorū priori cōſtituit ſe ſuo no-
mine poſſeſſurum, nouiſſimo tamen
eamdem actualiter tradidit; ſerme
prior ille qui cōſtitutarium poſſeſſio-
nem habet præferendus eſt: idq; in
25 duobus donatarijs ſimiliter admit-
tendum, notat poſt mille relatos ſuo
more *Tiraquell. de iure Conſtit. d. par. 1.*
n. 21. ſubdens n. 22. nec reperiſſe, qui
cōtrarium dicat niſi Dinum in d. l. quod
meo, de acquir. poſſeſſ. & Guidonem Pa-
pe deciſ. 112. ſed hi duo quid facere
poſſunt aduerſus tot iuriſprudentiæ
26 *Proceres? & Tiraquell. ſequitur etiam*
aduerſus ſecundam donationem fa-
ctam piæ cauſe Joſeph Ludovic. dec. Pe-
tri. 29. n. 13. & 18.

Quibus non deguſtatis non miror
27 *Horatium Barbatum* doctum ſanè, &
ingenioſum iuris interpretem, in no-
uiſſimo quem edidit cōmētario ſu-
per *pragm. 1. de aſſiſten. gloſ. 7. n. 21. ad*
n. 30. etiam in caſu cōſtitutariæ poſ-
ſeſſionis ſententiam *D. Gair.* impugna-
te fuiſſe auſum: niſi, quod magis pro-
bo, eius negotiorum illud ſolummodo
ſit, ut contra hunc eundē authorē au-
dacter, ut aſſolet, inuehat: ſed tamen,
vel hoc vno conuincendus eſt argu-
mento. Non ne, inquam, ſatetur ipſe in
præſatione *ſui opetis n. 49.* creditori
agenti aduerſus principalem debito-
28 rem, eidem ex clauſula cōſtituiti, vel
præcarij obligatum, competere recu-
perandæ poſſeſſionis interdictum, ſiue
directum illud ſit ex *tex. in l. fin. C. de*
acquiren. poſſeſſ. ſiue vile ex l. non abs
re. C. unde vi, ut Barbatuſ ipſe alloqui-
tur? nonne in dies videmus in Regij
huius Regni Tribunalibus elargiri
etiam donatarijs beneficium pragma-
ticæ

29 tunc prædictæ de assistentia vigore clausulæ constituti, quæ interdictum illud recuperandæ continet? si ergo ad recuperandam possessionem agitur, necessario supponendum est eam fuisse in constitutarium translatam; at si translata fuit, quæ hypotheca, quoue vlllo alio constituto, siue præcario potuit postmodum præiudicium asserri primo constitutario per donantem, vel constituentem ipsum, qui nec possidet, nisi prioris constitutarij nomine? fallitur ergo toto Cælo *Barbatus* (sua pace dixerim) vt proinde tenendum sit omnino casum donatarij, cui donans vinculo constituti est alligatus, esse extra omnem aleam aduersus creditorem quemlibet, quantumvis onerosam foueat causam, vt sit ei prærendus in re donata.

Itaque præsertim ex alia ratione, erit in præsentem admittendum, dum supponimus donationem Cæsari Serfali factam fuisse propter remunerationem, seu benemerita, prout ex facto demonstrauius, quo casu donantem insolidum tencri, nec gaudere beneficio deducto ne egeat, post *Abb. Sicul. Brun. Angel. Roman. & alios* tenet *Io. Castagna d. q. 12. fallen. 4.* præsertim ex traditis per *Palas. Rm. in rept. rubr. de don. inter vir. & ux. §. 50. nu. 9.*

Et tandem quoties donatio fuit iuramento vallata, nõ competit donanti 31 beneficium ne conueniatur nisi in quantum facere potest, nam iuramentum habet vim specialis renunciationis illius beneficij, cui catenus renunciari non potest, quatenus competit ob personæ reuerentiam, secus inter extraneos, inter quos nulla cadit, vt post *Surd. de alimen. sit. 1. q. 78. nu. 26. & 27. Seraph. de iur. iuran. prinil. 56. per totum*, deciditum refert *D. Anton. Monac. dec. Bonon. 21. n. 35. & seqq.* & centum alijs comprobat *Castagn. in proam. d. tract. nu. 27.*

32 Die 31. Ianuarij 1639. interueniente D. Præfide S. C. ad relationē D. Cōsiliarij Scipionis Theodori, S. C. re sol-

lenniter discussa iudicauit validam fuisse donationem argenteorū a Fratre Francisco Lantaro Cæsari Serfali eius patruo factā. Rationes decidendi fuerunt: nam pro comperto habitum fuit deficere omnino in donatione, prædictæ eius simulationis causam, qua deficiente non esse permillum simulationem allegare, eo quod omne agens agere propter finem clarum est. Item quia simulationis coniecturæ concludentes nõ fuerunt visæ ad eam arguendam. Nec habere locum in præfenti regulam *tex. in l. scut. §. superuacuum. quib. mod. pign. vel hypot.* quæ pro cedit vbi non est mutata vetus possessionis causa: & de testibus super confessione extraiudiciali deponentibus nullam esse habendam rationem ad enervandam fidem nedum instrumenti donationis, sed etiam testamenti eiusdem donantis omnibus sollempnitatibus vallatorum, iuxta singulariter tradita per *Petr. Caball. d. conf. 23. n. 7. lib. 1.* Cēfuit quoque S. C. satisfactum esse ex instrumento ipso donationis traditioni desideratæ per *Consuet. instrumenta donationū sub tit. de instrum. consuet. per Curial.* nedum ex nouo commodati titulo, quo supponitur bona donata fuisse verè tradita, seu saltem per fictum illum extrinsecum traditionis modum consuetudini non alligatum, iuxta sollempnem illam *Napodani* distinctionem. Et *tex. in l. quædam mulier, de reinsud.* quæ de rei donate conductione agit, procedere etiam in commodato ex insigni *Cuiac.* traditione in d. l. 1. C. de donat. Itidem ex clausula constituti in instrumento donationis repetita, ad tradita per *Napodani. in d. Consuet. & per F. fill. ad Afflict. d. dec. 275. in fine.*

Quo verò ad tertium huius causæ articulum, an scilicet hæredes donatarij sine præferendi creditoribus posterioribus cum hypotheca, reseruauit sibi prouisionem faciendam: de quo articulo latè disputat *D. Conf. Carleual tom. 2. de indic. lib. 1. sit. 3. diff. 30.*

quo

quo loci partes creditorum ex causa onerosa viriliter sublinet.

SYMMARIUM.

- 1 **T**Ex. in l. si mandauero 22. §. is cuius, ff. mandati species proponitur.
- 2 . . . Procedit in quacumq; confiscatione cuiusvis generis.
- 3 Tex. in l. si deportati 7. in princip. de leg. 3. & in l. 2. C. de bonis proscript. videntur pugnare cum tex. in l. si mandauero, §. is cuius, ff. mand.
- 4 Digestorum inter quid fuerit sancitum circa acquisitionem futurorum bonorum damnati faciendā à Fisco.
- 5 Deportatus, quia civitatem amisit, heredem habere non potest.
- 6 Ratio decidendi qua fit ad tex. in l. si mandauero, §. is cuius bona, ff. mand.
- 7 Ratio legis cum latior est, quam verba ipsius, ipsa quidem lex est.
- 8 Tex. in l. 2. C. de bonis proscript. pugnare videtur cum tex. in l. eius qui, §. si cui, de testam.

- 9 *Deportatus in quasitis post deportationem, non alium quam Fiscum habet heredem, sed tamen post eius mortem.*
- 10 Tex. in d. l. si mandauero, §. is cuius, ff. mandati versus intellectus.
- 11 . . . In eius interpretatione deceptus est Cuiacius.
- 12 . . . In l. eius qui, §. si cui, de testam. verus sensus.
- 13 . . . In l. si deportati, de leg. 3. movens intellectus ab Ant. Fabr.
- 13 . . . Sed in dubium revocatur.
- 15 Deportatus omnis civilis acquisitionis incapax est.
- 16 Legatum quomodo ad Fiscum pertineat in specie tex. in l. si deportati, de leg. 3.
- 17 Defunctorum actus in suspensio esse non possunt.
- 18 Fideicommissum licet ab initio sit validum, eius tamen acquisitioni potest inpendenti esse.

Publicatis alicui bonis ob capitale crimen, Fiscum nullum ius habere ad bona damnato post sententiam obuenta. Conciliantur *Paul. in l. si mandauero, §. is cuius, ff. mand.* & *Caius in l. eius qui, §. si cui de testam.* cum *Vlp. in l. si deportati, de leg. 3.* & *Alex. in l. 2. C. de bon. proscript.*

CAPVT XX.



Exstat in Pandectarum libris celebre *Iulij Pauli responsum* in l. si mandauero 22. §. is cuius, ff. mandati, vbi postquam Consultus dixit, posse eum cuius bona publicata sunt, mandare alicui vt ea emat, & contra cum vilem mandati actionem acquirere si fidem non præstet: rationem assignat nimis genericam, & absolutam, scilicet quia publicatis bonis quicquid postea acquiritur non sequitur Fiscum. Idemque respondit *Caius* in l. eius qui, §. si cui, de testam. fa-

cit etiā *tex. in l. Statius Florus, §. Cernelio felici, de iur. fisc.* secundum magis probatam lectionem, quam non minus verè quā ingeniosè insinuat *D. Franc. Amaya lib. 1. obs. cap. 1. n. 41.* & rursus in l. certa forma, nu. 33. in fin. C. de iur. fisc. lib. 10. & de iure canonico est *tex. in cap. fin. §. cum autem de pen. in 6. ibi, de postmodum acquisitis repetitio non negetur*, vbi gl. verb. acquisitis; per quæ iura regulam in argumento positam firmarunt *Barr. in d. l. certa forma, nu. 3. Bald. in d. §. is cuius, las. in l. si stipulatus 76. §. cum stipulamur, de verb. oblig. vbi plures allegat, Gagliel. de Bened. in cap.*

cap. Raynuius, verb. & uxorem, num. 278. Paul. de Caſtr. conf. 212. num. 3. tom. 2. Dec. conf. 438. num. 7. & conf. 442. n. 20. Alex. conf. 23. num. 2. vbi Addentes, & conf. 15. in fine, Caſtan. ad Conſuetud. Burgun. tit. de conſſig. rubr. 2. §. 2. num. 23. Houed. conf. 55. num. 19. vol. 2. Inl. Clar. lib. 5. ſenſ. §. fin. quaſt. 78. num. 24. vbi Baiard. num. 112. dicens id procedere
 2 in quacumque conſignatione facta à legē, ſtatuto, decreto, Conſtitutione, ac ſentētia, Menoch. poſt multos conf. 101. num. 24. & ſeqq. tom. 1. Surd. de alim. tit. 8. princl. 59. num. 17. Anton. Gomez. var. reſol. 101. 3. cap. 14. in princ. Peregr. de iur. ſiſc. lib. 5. de publ. bonor. num. 132. Azucd. ad l. 3. tit. 4. n. 7. lib. 5. nona recopit. Ioan. Gutier. in §. ſui, nu. 94. Inſtit. de hered. qual. & diſſer. Arias Pinell. rubr. de bon. mater. num. 3. par. prima, Hieron. Magon. decif. Floren. 99. n. 2. Cenall. commun. contra commun. quaſt. 320. vbi dicit hanc eſſe veriorem, & magis receptam opinionem, & ſeruari in praxi, Card. Tuſc. pract. concl. lit. C. concl. 719. num. 66. Farin. de delict. & pun. quaſt. 25. num. 138. Reg. Rom. ad pragm. Regni, rubr. de ſenſ. ſiſc. iudicat. Marius Guib. poſt inſinitos more ſuo relatos conf. 56. num. 25.

Sed contra hanc regulam tot iuri-
 bus, & authoritatibus comprobata,
 3 videtur tex. apertus in l. ſi deportati 7. in princ. de legat. 3. vbi Vlp. ait, ſi deportati ſeruo fideiſcommiſſum fuerit adſcriptum, ad ſiſcum pertinere dicendum eſt. Sed & Imperator Alexander in l. 2. C. de bon. proſcripti. deportati (inquit) nec earum quidem rerum, quas poſt penam irrogatam habuerint, heredem habere poſſunt, ſed & ha publicabuntur. Vnde, non defuerunt exiſtimantes etiam bona poſt damnationem quaſita in publicationem venire, videntur namque ita ſentire Gram. conf. crim. 7. & alij relati per Tuſc. loco cit. num. 67. & 68. Franc. Curi. ad Alex. in l. 3. §. illud. nu. 2. quod quiſque iur. quem reſert Cenall. loco proxime cit.

Verum tamen non eſſe à priori ſen-

tentia recedendum, ſuadent facile reſponſiones quæ ad ea iura adduci poſſunt. Etenim ſupponēdum eſt, digeſtorum iure circa acquisitionem futurorum bonorum damnati faciendam Fiſco, ſic ſtatutum fuiſſe, vt ſiquidē ad relegationis poenā damnatus eſſet reus, (quod fieri poſſe cum bonorum publicatione, non eſt ambigendum) nihil de obuentis poſt publicationē Fiſco que-
 4 rat, ſed ad heredem reſegatī, ſiue ab inteſtato, ſiue ex teſtamento tranſibūt; & huc pertinere deciſionem tex. in d. l. ſi mandauero, §. ſiſ cuius bona, ff. mand. ſi vero deportatus eſſet, hic quia Ciuitatem amiſit, heredem habere non po-
 5 teſt, ſed Fiſcus accipit, intellige poſt mortem deportati, iuxta tex. in l. deportatus 15. de interd. & releg. hac diſtinctione Conſultus reſpondit in l. cum ratio in fine, de bon. damnator. quæ ſententia tota decrat antiquis codicibus, reſtituta tamen eſt ex Baſilicis in no-
 6 uis, teſte Cuiac. lib. 6. obſ. cap. 23. & iuxta eam ceſſat antynomia ex ſexto in d. l. ſi mandauero, §. ſiſ cuius ff. mand. cum tex. in d. l. 2. C. de bon. proſcripti. prout obſeruat Cuiac. lib. 32. Pan. ad ediſtum ad eundem §. ſiſ cuius, & d. lib. 6. obſeruation. cap. 23. quem ſequitur Fachin. contron. iur. lib. 9. cap. 51. nec diſſentire videtur Anſ. Faber in ration. ad tex. in d. l. ſi mandauero, §. ſiſ cuius, & in iuris
 7 prud. tit. 11. prin. 2. Ofual. in not. ad Domel. lib. 17. comm. cap. 4. lit. G. & ita nouiter defendit Amaya in d. l. certa forma, num. 34. C. de iur. ſiſc. lib. 10.

Sed quidem huiuſmodi conciliatio literam tex. in d. §. ſiſ cuius bona nimis violare videtur, in quo non ex eo quod reus ad relegationem damnatus ſit, bona in conſignationem venire negatur, ſed ea generali ratione non publicantur, quia futura in conſignationem non veniunt. At cum latior eſt ratio legis, quam verba ipſius, ratio ipſa verē lex eſt, & ſententia legis, idque ipſum, quod lex voluit conſequi, & propter quod lata eſt; generalis ergo ratio legis generalem ipſius ſententiam

eiam demonstrat, vt eleganter differit *Donell. lib. 1. de iur. iuris civilis, cap. 14. vers. ex ratione*, merito eam conclusionem reprehendit *Niedl. Genua in conciliatione legum ad ea iura*, talemque errorem agnouit etiam *Anton. Faber de error. pragmat. de decad. 72. error. 9.*

Ipse addo, quod etsi salua sit dissentio (data pro vera *Cuiacii* interpretatione) inter *sex. in d. S. is cuius bona, & sex. in d. l. 2. C. de bon. proscript.* nō ideo salua erit inter *sex. in d. l. 2. cum sex. in l. eius qui, S. si cui, de testam.* vbi aperte de deportato agitur, & tamen respondet Consultus ea tantum bona in cōfiscationē venire, quæ tunc habuit cū deportaretur.

Fortassis vim huius difficultatis sentiens *Ant. Faber d. decad. 72. error. 9. vers. in iis tamen*, ita tenet, vt scilicet regula sit, deportatum in ijs bonis, quæ post deportationem quæsiuit, heredē alium habere non possit, quam Fiscū, sed tamen non ante eius mortem, quia potest & Ciuitati, & bonis suis omnibus restitui, *d. l. deportatus 15. de interd. & releg. l. 3. de sent. pass. & resit.* idque in mente fuisse Imperatoris in *d. l. 2.* ibi, *heredem habere posse*, scilicet post mortem suam, nam de heredē eius, qui adhuc viuūt tractari non potest: ergo inquit *Anton. Faber, & quod in ea lege sequitur*, sed & hę publicabuntur, non alium sensum habet, quam *ut res post deportationem acquisita post mortem demum publicentur; Quare non pugnat*, quod tanquam ex diametro contrarium obijci solet, ex *d. S. is cuius bona l. 22. mandati, vbi scribit Paulus ea, quæ post deportationem acquiruntur non sequi Fiscum; sic enim accipi debet, ut non sequantur viro deportato, qui interim & alienare illa potest, & pignori dare, dum ne infradentur Fisci, quorum omnium nihil est, quod facere possit in bonis iam publicatis, d. l. deportatus 15. de interd. & relegat. Sequantur samen mortuo demum deportato, qui nunquam fuerit restitutus, sed eo tempore non dum alienata inue-*

niantur, & ita conciliari debet *Paulus 11 cum Alexandro, non quomodo conciliat Cuiacius ad d. l. eius qui, S. 1. ff. qui testam. facer. post. vbi generalem illam Pauli sententiam in d. S. is cuius bona, pertinentem ad omnes omnino, quorum bona publicata sunt, restringit ad eos, quibus publicatio irrogata sit citra capitis diminutionem, & salua Ciuitate, idest ad relegatos, vs excludat deportationem, quod est prorsus improbabile.*

12 Neque contra sententiam *Antonij Fabri* adstrui potest argumentum ex *sex. in d. l. eius qui, S. si cui, de testam.* nam quod ibi dicat Consultus bona, quæ tunc habuit cum damnaretur, publicari: non inde inferitur, bona futura non venire in confiscationē, iuxta distinctionem traditam per *Ant. Fabr.* quinimo verba illa, *qua tunc habuit cū damnaretur publicabuntur*, referri debent ad acquisitionem illam, quæ fit Fisco morte naturali deportati non expectata, vt proinde sensus illius sit, bona quæ tunc habuit damnatus relictā via ad Fiscum transire; quæ sita verò post deportationē, non nisi eo mortuo, iuxta *sex. in d. l. 2. C. de bon. proscript.*

13 Ex quibus nec obstat *sex. in d. l. si deportati, de leg. 3.* vbi fideicommissum relictum seruo deportati Fisco acquiruntur, nam etsi *Ant. Faber* fateatur difficile eius intellectum de *error. pragmat. de decad. 74. error. 8.* ducitur tamen ad sentiendum, vt fideicommissum non statim ac seruo, siue deportato deferatur, idest secuta morte fideicommittentis ad Fiscum pertineat, sed eo casu, quo et seruus incipiat ad Fiscū pertinere, idest post mortem deportati; nam vt ipse bene ait, oportet primo, vt seruus ad Fiscum incipiat pertinere, vt per eum possit aliquid acquirere.

14 Sed huiusmodi *Antonij Fabri* interpretatio ad *sex. in d. l. si deportati seruo*, adhuc maximam videtur pati difficultatem, eo quod deportatus dum viuūt acquisitionis capax est, & bonis sibi delatis fruitur, nec Fiscus admittitur,

K nifi

nifi poſtquam naturaliter deceſſerit; hoc autem non videtur poſſe admitti in ſpecie *tex. in d. l. ſi deportati*, eo quod illius acquisitionis per fidei-
 15 miſſum faciendæ, vtpote quæ iuris ciu-
 uilis eſt, incapax omnino eſt deportatus, cum teſtamenti factio & actiua, & paſſiua ſit iuris ciu-
 20 uilis, & publici, *l. 3. de teſtam. l. 1. C. de hered. inſtit.* ergo videtur neceſſariò fatendum fideicommiſſum recta viã tranſire in Fiſcum, quod eſſet omnino contrarium diſtinctioni traditæ per *Fabium*.

Obiectio hæc tantam vim habet, vt *Paulus de Caſtro* coactus fuerit fateri eam *ſſipiani* ſententiam: micro, ſtricto-
 25 que iure defendi non poſſe, quod quidem, vtpote tanto lureconſulto indignum nullatenus eſt admittendum; ei enim ſatisfacit idem *Faber d. decad. 74. error. 8. verſus puto autem*, dicens non ex hoc quod deportatus incapax ſit

huiusmodi acquisitionis ſecundû præſentem ſtatû, inferri neceſſariò quod legatum, ſue fideicommiſſum ſtatim
 30 acquiratur Fiſco, cum poſſit à Principe reſtitui, quo caſu ad deportatum pertinere ſaretur idem *ſſipianus*. Dicendum ergo eſt, legatum ad Fiſcum pertinere non ſimpliciter, & abſolutè, neque ſtatim à die mortis, ſed eo de-
 35 mum caſu, & eoq; tempore; quo ſeruus ipſe, ex cuius perſona ſit acquisitionis, ad Fiſcû incipiat pertinere, & quidem ius ſeruum acquirendi cum in pendē-
 40 ti ſit quouſque factus ſit caſus, quo vel deportatus amplius reſtitui non poſſit, vel idem ſeruus viſu reſtatore alienari, iuxta caſus propoſitos per *ſſipianum ibid.* conſequitur eam acquisitionem in pendenti interim eſſe, non-
 45 tam reſpectu validitatis fideicommiſſi.

17 ſi, quod quidem, vt cæteri defunctorû actus, ſuſpendi non poteſt, arg. *tex. in l. vlt. in fine. ff. de com. præd.* quam reſpectu ſtatus ſerui, omniumq; eorum, quæ ipſius perſonam comitantur, & etiam acquisitionis fideicommiſſi faciendæ Fiſco, quæ ſola eſt incerta, tanquam
 50 pendeat à futuro illo euentu reſtitu-

tionis, vel alienationis, cum reſpectu validitatis fideicommiſſi certum ſit valere ab initio, ſue ſequatur reſtitutio, ſue non, & per conſequens in ſpecie
 55 eius *tex.* dari non poſſet caſus, qui neceſſariò dandus eſſet, vt dici poſſet validitatem eius fideicommiſſi eſſe in ſuſpenſo, ſcilicet, quod futurum ſit inutile, ita vt nemini acquireretur; va-
 60 let ergo fideicommiſſum ab initio, ſed tamen eius acquisitionis in pendenti eſt, donec deportatus ſpe reſtitutionis fruſtratus ſit, quod non niſi eius morte contingere poteſt, vt grauius tractat *ſſip.* in *l. intercidit 59. de cond. & dem.* vel eiſdem reſtitutionis ope acquisitionis huiusmodi capax fiat, ita colligitur ex traditis per *Ant. Fabrû d. de cad. 74. error. 8. & 9.* quem conſulas ad intellectum diſciliſſimi illius *ſſipiani* loci.

Fit ex his omnibus in propoſita quæſtione, quæ Conſultorum ingenia torſit, ita eſſe tenendum, publicatis bonis ex ſententia criminis talem poenâ
 65 irrogante, tantummodo Fiſco acquiri quæ tunc habuit, cû damneretur reus: ad bona verò poſt ſententiam eiſdem obuenta, Fiſcum nullum ius habere, quominus & damnatus ea acquirat,
 70 ijs fruatur, eaque alienare poſſit per quemcumque contractum, ſed tantum vt in caſu mortis ipſius (eo quod taliter damnatus expertus omnino ſit corû, quæ beneficio iuris ciu-
 75 uilis introducta ſunt, vt proinde nec hæredem habere poſſit ab inteſtato, vel ex teſtamento) eadem bona Fiſco querantur, iuxta *tex. in d. l. 2. C. de bon. proſcriptis*.

Tractatum fuit, non tamen deciſum in caſu ſequenti controuerſia relato, vt inibi videbis.

S Y M M A R I V M.

- 1 **P**ublicatio bonorum nouiſſimo iure; in certis caſibus ſublata non eſt.
- 2 *Fiscus inſtè retinet penes ſe bona banno quaſita poſt conſecrationem.*
- 3 *Publicatio bonorum quomodo, & quibus.*

- bus casibus præstetur in Regno.*
- 4 . . . Vera, & propria dicitur, qua fit per contumaciam.
- 5 Constitutio Regni Pœnæ eorū quid facere intenderis in Regno.
- 6 Forindicatus pro mortuo habetur in his, qua ad ius civile pertinent.
- 7 Bonorum annotatio, & confiscatio est pœna contumacia, non autē criminis.
- 8 . . . Non irrogatur ijs, qui presentes damnantur, nisi certis casibus.
- 9 Casar Augustus primus omnium publicationem ad crimina publica traxit.
- 10 Digestorum ius quibus damnatis bona publicari statuit.
- 11 Quid ius Authen. hac in re disposuerit, & n. 13.
- 12 Auth. bona damnatorum an relictē collocetur post legem fin. C. de bonis proscript. dubitat Ant. Fab.
- 14 Digestorum ius correctum hodie non est in publicatione qua fit ob contumaciam.
- 15 Ius authenticorum in auth. bona damnatorum de quibus damnatis intelligendum sit, remissum.
- 16 Constitutio Regni in quibus denies, vel conformem se reddas cum iure communi.
- 17 Publicatio bonorum Civilis Neapolitanis non irrogatur, nisi in crimine lesa Maiestatis.
- 18 Constitutio Foriudicatorum bona, quid addideris Constitutioni Grandis utilitas.
- 19 Annotatio qua fit contra contumacem in Regno, extendi non potest ad bonum nondum reo quesitum.
- 20 Dicitio reliqua denotat partem rei extantis, non autem futuram.
- 21 Statuta penalit nulla admittit excusationem interpretationem.
- 22 Forindicatus incapax est, & pro mortuo habetur.
- 23 Incapacitas forindicati dupliciter considerari potest.
- 24 . . . Debet per sententiam declarari.
- 26 Incapax quis non fit per solam contumaciam.
- 26 Bannitus cum publicatione bonorum pro mortuo habetur.
- 27 Fiscus ex incapacibus nihil acquirit, nisi in casu hic posito.
- 27 Iternæ lapsus in Constitutione Ob filiorum culpas.
- 29 Fiscus, ut admittatur ad bona forindicati, necesse est, ut reus sit effectus servus pœna.
- 30 Servus pœna effectus per sententiam, nil potest acquirere, nisi ex causa alimentorum.
- 31 . . . Nemo efficitur hodie à principio bene natus.
- 32 Auth. fed hodie, C. de donat. inter vir. & vxor. in quibus damnatis locum habeat.
- 33 Servus pœna non efficitur, nisi qui pre-sens ad mortem naturalē damnatur.
- 34 Verbum fere est diminutivum, & modificativum.
- 35 Forindicatus fuit, & improprie dicitur mortuus.
- 36 Capax restitutionis, & indulgentia Principis non est censendus naturaliter mortuus.
- 37 Banniti, qui vigore statuti, vel sententia possunt impune offendi, equiparantur deportatis, sine damnatis in metallum.
- 38 Deportatus incapax est acquisitionis testamentaria.
- 39 Bannitus quando equiparetur deportato, & incapax sit hereditatis.
- 40 Deportatus, sine bannitus relictē acquirat ea, qua sunt iurisdictionum.
- 41 Confiscatio non extenditur ad ea, qua debentur bannito vigore contractus.
- 32 . . . Sed bene habet locum post mortem banniti.
- 33 Constitutio Regni Ob filiorum culpas quomodo intelligenda.
- 44 Tex. in Linter focerum, S. fin. de pact. dotal. declaratur.
- 45 Actiones ex contractu iuris gentium, sunt nē eiusdem iuris, an verd civilis, remissum.
- 46 Stipulatio contractus est iuris civilis.
- 47 Fab. de Anna conf. 9. n. 24. cum seqq. intelligendus in crimine lesa Maiestatis.

- 48 Reg. de Ponte conſ. 69. num. 8. vol. 1. *errore lapſus.*
 49 *Dominium bonorum foriudicati recta via tranſit ad filios, & ad Fiſcum non iure ſucceſſionis, ſed ex providentia legis.*
 50 *Fiſcus licet in bonis conſecratis ſoleat in nonnullis pro hærede haberi, propriè tamen hæres non eſt.*
 51 *Mors cinilis quatenus aequiparetur naturali.*

Bannitos, ſeu foriudicatos eſſe cuiuſcunque acquisitionis incapaces, & pro mortuis reputari, itaut Fiſcus ad eius bona tam præſentia, quam futura admittatur, non eſſe indiſtinctè verum in Regno.

CAPVT XXI.



Vmmatim in præcedenti reſolutione coegimus ea, quæ in famigerata illa controuerſia, au publicatis bonis eius, qui ſententiâ capitis paſſus eſt, quærantur Fiſco ea, quæ poſt damnationem damnato pertinent DD. tradiderunt, inibi; conciliaris diſſicillimis Conſultorū reſponſis inter ſe prima facie pugnantibus, quid ſentiendum in ea breuiter reſoluimus; materia ſiquidem non vſque adeo ſic explicata, vt noua rursus explicatione non indigeat; nec ideo noſtris temporibus incongrua, quod nouiſſimo communi iure ſublata ſit bonorum publicatio; eodem namq; nonnullis caſibus ſancita eſt, prout in læſe Maieſtatis crimine, *l. quiſquis, C. ad l. Jul. Maieſt. hæreſis, auib. Gazaros, C. de hæreſ. cap. cum ſecundum, extra eod. lib. 6. & falſe monete, l. 1. C. de falſ. monet. & in caſu aurb. de inceſt. nupt. §. ſancimus, eademq; quamplurium Regnorū, Vrbiumq; municipalibus legibus, & præſertim Status Eccleſiaſtici ferè in omni crimine, quod poenam capitis irroget, permilla eſt.*

Nou tamen negauerim impertinenter quidem, & extra rem fuiſſe de ea actum in cauſa Regij Fiſci cum hæredibus Pompei Filomix, in qua factū tale ſupponebatur.

Pompeus, & Io. Aloyſius Filomia fratres patruſcles conuenerant in anno

1629. vt quis eorum ſuperſtes alteri foret abſque legitimis, & naturalibus filijs, decedenti ſuccederet, ei; cenſerentur omnia bona alterius donata ex nunc pro tunc ſecuta morte. Damnato poſtmodū per foriudicationis ſententiam latam in anno 1635. eodem Ioāne Aloyſio ob patrum ab eo homicidium, incorporatiſq; eius bonis Regio Fiſco, euenit caſus mortis Pompei: unde Fiſcus de facto occupauit poſſeſſionem bonorum ipſius ſpectantium, vigore prædicti contractus ad Ioānem Aloyſium tūc temporis foriudicatum, eo quod Fiſcus iuſtè retinet penes ſe bona bannito quæſita poſt cōſecrationem quomodocunq; ea apprehenderit, vt docet *lul. Clar. lib. 5. quaſt. 78. nu. 24. verſ. in bonis, vbi Baiard. lit. X.* fateatur id procedere quando talis bannitus poteſt impunè offendi. Sed aduerſus Fiſcum ſe oppoſuerunt hæredes quond. Pompei ex regula *sex. in l. ſi mandauero, §. is cuius bona ſſ. mandati, cum alijs* à nobis in præcedenti traditis.

Verum tamen dixi difficultatem in eo ſtare, vt dignoſcatur natura eius publicationis bonorum quæ in Regno ſit contra foriudicatos, & an ſit iuris communis diſpoſitio conformis conſtitutionibus eiſdem; vtrumue capax ſit alicuius acquisitionis is, qui eam foriudicationis ſententiam paſſus eſt, quod totum, vt clarè noteſcat, præſcicendum eſt.

- 3 Reo capitaliter delato, si requisitus copiam sui non præstiterit, bona eius omnia apud Fiscum deferri, & annotari iure cuiusdam sequestri per annū à die annotationis detinenda sacratissimæ leges iusserunt; ipsorum tamen possessione eidem restituenda, si infra eundem terminum Iudicis præcepto paruerit: quod nisi fiat, ut eadem bona fisci commodis applicata remaneant, sancitum est in *l. 1. §. 1020 tit. ff. §. C. de requir. reis*. Hoc idem seruandum in Regno statuit Imperator Federicus duplici Constitutione, una quæ incipit, *Penam nomen vinciarum*, altera *Grandis utilitas*, hoc vno in eis humanius addito, ut talis acquisitio post annum locum habeat, quatenus requisitus liberos non habeat, altero verò feruenter adiecto, ut contracta iam contumacia per reum ad primum Iudicis præceptum, acquirat Fiscus irrevocabiliter, id est comparitione infra annū non expectata, tertiam bonorum mobilium partem, notat *Andr. in cap. 1. de mil. vas. qui cont. num. 11. vers. quod de banis*, quæ quidem verè, & propriè dicitur bonorū publicatio, id est quando fit propter contumaciam, ut docet *Bal. in cap. 1. col. 3. de pace tenen. & post eum Reg. de Pont. conf. 94. num. 2.* & ita in praxi seruari testatur *Reg. Rom. ad rubr. de sent. forind. m. 19.*
- 4 Sed excrefcente in dies facinorum frequentia, censuit *idem Imperator* nō satis ex ijs publicæ tranquillitati fuisse consultum, nisi & ultio ulterius progrediretur, habēdo scilicet huiusmodi contumacem post annum à die banni pro confesso, & conuicto de crimine, de quo accusatur: unde iubetur banniri, & foriudicari, id est quasi foris omnem aditum iudicij constitui, ita ut nullum appellationis, siue supplicationis remedium ei supersit, quoad omnia ferè p mortuo habeatur, & hostis publicis reputetur, ab omnibus possit impune occidi, eiusq; bona, scilicet iā annotata, Fisco applicentur, quod latius dispositum est in *Constit.* quæ in-

cipit *Penam eorum*. Qua noua prouisione id agere intellexit *Imperator*, (quod est ad rem nostram mirabile, & à nemine hucusq; ponderatū) ut scilicet talis foriudicatus amittat iura Ciuitatis instar antiquorum damnatorum: ex quo vnus inter cæteros resultat effectus, ut is hæredem, siue ab intestato, siue ex testamento habere, non possit, quod quidem pertinet ad ius ciuile, ut inferius dicemus. Voluit in super ut is quoque pro mortuo haberetur, si non in omnibus, saltem in ijs quæ ad ius ciuile pertinent, *l. verū 63. §. ult. ff. pro socio*, quibus consequens fit, ut quidquid iure ciuili foriudicato acquireretur, ad Fiscum incipiat pertinere à die sententiæ foriudicationis, quemadmodum exponit *Ans. Faber de error. pragmat. dec. ad. 73. error. 7.*

Idem tamen Imperator, ut auaritiæ notam omnino effugeret, aliam edidit Constitutionē, quæ incipit, *Foriudicatorum bona*, qua nimius rigor Constitutionis *Grandis utilitas*, quæ ad bona confiscata, siue annotata liberos tantummodo admittebat, hac ex parte laxatur, ascendentes pariter, & descendentes tertij gradus admittendo.

Econtra verò, nē ex sententiā foriudicationis, quæ introducta fuit in odiū delinquentis, commodum hac in re ipse sentiret, rigorem Constitutionis eiusdem in hoc auxit, ut etiam existentibus descendentes, vel ascendentes, Fisco tantū ex bonis ipsius, quantum vnique ex præfatis adquiratur.

- 7 Verumtamen quia huiusmodi bonorum annotatio, & confiscatio re vera fit in penam contumaciæ, non autem criminis, ut patet expressè ex *Constitutione Penam eorum*, & fateretur *Reg. de Ponte d. conf. 94. per totum tom. 1.* nos quē latius comprobauimus *cent. 1. cap. 63.* vbi regulimus decisionem latam in Collaterali Consilio: & clarius cōiunctur ex eo quod & in alijs qui præsertes damnantur ob capitale crimen, nulla in Regno imponitur amissio-

nis bonorum poena, nisi tantummodo in heresis crimine, vt in *Const. Inconsuetum*, & lese Maiestatis, vt in *cap. Regis Caroli primi*, quod incipit *Nuper apud Trani*, & in *cap. Caroli secundi*, incipien. *Bona proditorum*, & in *pragmat. 1. de bon. proditor*, & falsae monetae, vt in *Consul. Adulterinam*, & rursus in casu posito in *Const. Penam eorum*. Hoc igitur amplius sanxit *Imp. in ead. Const. Forindicatorum*, vt scilicet publicatio illa fiat instar illius quae fit contra damnatos ob capitale crimen, ibi, *veluti damnatorum*: at iure nostro municipalis nihil circa damnatorum bona praescriptum inuenio; ideo operepretium est inuestigare quid iure communi in hac re dispositum sit.

Priscum quidem, & vetustum publicandi bona morem, non nisi in perduellionis crimine inoleuisse, & forte etiam parricidij testatur *Liuius*; quodumque *Caesar* primus omnium publicationem illam ad cetera crimina publica traxit, vt *Sueton.* ait in eius vita, *penas, inquit, facinororum anxie, ut cum locupletes eo facilius scelere se obligarent, quod integris patrimonijs exulabant; parricidas bonis omnibus, reliquos dimidia parte multauit. Tenuit ea lex sub Augusto, sed tamen Tiberius iterum, eam sanitatem incendit, lata lege qua interditiis aqua, & igni adempta est omnis testamenti factio, vt in l. 8. §. si cui, de testam. prout eleganter obseruat *Lipsius* in notis ad *Tacit. lib. 6. annal. not. 78.**

10 Igitur Digestorum ius bona omnia publicari statuit ijs damnatis, quibus vita adimitur, aut Ciuitas, aut seruilis conditio irrogatur, vt *Callistratus* ait in l. 1. de bon. damnator. at *Imp. in auth. de mand. Principum*, §. oportet autem te, contrarium ex diametro statuisse videtur, & clarius in *auth. vt nulli iudicum*, §. fin. ibi, *eorum substantias non fieri lucrum iudicibus, aut eorum officijs, si de neque secundum veteres leges Fisco eas applicari, sed si quidem habeant descendentes, vel ascendentes usque ad*

tertium gradum eos habere, &c. ex quo tex. desumpsit *Inerius authenticam*,
12 bona damnatorum, eue collocatur post l. finalem, C. de bon. proscriptis, sed an recte, dubitat *Ant. Faber de error. decad. 73. error. 6.* videndum tamen est ad eius interpretationem *sollenne conf. D. Marciani*, quod registratur ad litteram per *D. meum R. T. apia* in annot. ad d. *Conf. sit. Forindicatorum bona*, nn. 6. sub tit. de bon. forindie lib. 5. inr. Reg. & plures relati per *D. Amaya* in l. vn. nn. 37. C. penis Fife. cred. praef. lib. 10.

Vnde consequitur per ius authenticorum sublatam fuisse bonorum confiscationem, quae ob crimen fieri solebat, & Fiscum non admitti, nisi deficientibus personis in eisdem iuribus enumeratis; verum tamen quod eam quae ob contumaciam irrogatur, de
14 quae in titulis ff. & C. de requirentis, non esse ius Digestorum correctum, docet specificè *Bart. in l. 1. nn. 2. & 3. de bon. damnat. & sequitur Const. in Ro. ger. in l. 8. n. 18. de testamen.*

Sentiunt tamen non nulli ius illud nouissimum authenticorum ad eos
15 los pertinere, qui ita capitaliter damnati sunt, vt post sententiam nullatenus superuiuere possint, cuius opinionis fuit *Dinnus à Bartolo* relatus in l. eius, §. si cui de testam. & sequitur *Castrensis*, ad l. 2. in fine, C. qui testam. fac. poss. eos tamen perperam sentisse digito ostendit *Ant. Faber de error. pragmat. decad. 73. err. 4.* quod vel hic notasse, quamuis extra rem, sufficiat.

16 Ergo *Constitutio Forindicatorum*, bona iuris communis dispositioni iniicitur in ea tantum parte, qua Fiscum ad successionem admittit, si damnatus descendentes, siue ascendentes tertij gradus non habeat, diuertit tamen ab eadem quatenus si liberos habeat natos, vel conceptos ante forindicationem emissam, Fiscum cum eis connumerat, vt bene obseruat *R. de Ponte conf. 69. n. 4. lib. 1.* nisi tamen forindicatus sit Ciuis Neapolitanus, qui
17 bus ex gratia huic fidelissimè Ciuitati

ti elargita Serenissimorum Regum munificentia, nisi in lese maiestatis crimine Fiscus nihil aufert, sed seruatur dispositio *authenticæ bonæ damnatorum*, ut benè aduertit idem de *Ponte loco cit.* qui tamen *conf. 94.* iudicatum refert, eam habere locum etiam pro bonis, quæ ob contumaciam confiscantur.

Colligitur ex his, *Constitutionem prædictam Foriudicatorum bonæ*, nihil addendo dispositioni *Constitutionis Grandis utilitas* quod ad bonorum confiscationem, ad quod necessaria quidem non erat, ad hoc tantummodo fuisse latam, ut clarius pueretur Fisco, cæterisque successoribus, quàm quod in priore illa contineretur: discreta in super natura bonorum burgenfaticorum, & feudalium, & inter feudalium nouorum ab antiquis.

His taliter suppositis in propria questione, an bona foriudicato post sententiam obuenta in confiscationem, seu publicationem, quæ in Regno fit, veniant, facilis videtur resolutio. Cum etenim illa in pœnam contumaciæ irrogetur, ad quod præcedere debet eorum annotatio, certè hæc extendi non potest ad nondum reo quæsitæ, quia nullibi cautum est, nec caucri potuit, ut bona etiam futura contumaci, & foriudicato annotentur, siue auferantur, imò totum contrarium desumitur ex vi verborum *Constitutionis* *Grandis utilitas*, ibi, *reliqua*, quæ quidem denotant partem rei extantis, nõ autem futuræ quæ non extat, arg. *sex. in l. is qui, s. interdictum ff. quod vi, aut elam, s. si sitib. de verb. obl. l. Emilii ff. de minor. cum simil.* siue partem rei significant, siue totam rem ipsam, vt solet, & latius exponit *Rebuff. ad l. post 95. de verb. signif.* semper designant rem præsentem, ita vt saluâ ratione re-èi sermonis de futuris reo obuentis intelligi nequeant, ideoque ad ea confiscationem non extendi. Et rursus in *Constit. Panam eorum*, ibi, *bonis suis, ut præscriptum est, in confiscatis*, quod verbum præscriptum est, ad alia referri non po-

test, nisi de quibus in *Constit. Grandis utilitas*; cum ergo habeamus leges certæ designantes bona publicationi, siue confiscationi subiecta, non est vterius inquirendum an veniant futura, quia hoc esset extendere leges non tantum vltra earum intentionem, sed vltra expressa verba. Et huiusmodi statuta tamquam odium redolentia eatenus habent locum, quatenus præcisè, & expressè disponunt, nec vllam extensiuam admittunt interpretationem, ut dixi in materia pœnarum impositarum per Regni Constitutiones, *cent. 1. contr. 47. num. 9.* & si regula sit communiter recepta, ut confiscatis bonis non veniant futura, ut in præcedenti retulimus, idquæ habere locum in damnato propter crimen nulli dubium est, etenim DD. in his terminis locuri sunt, eo quod bonorum publicatio non nisi ex delicto soleat irrogari, multo minus dicendum est locum habere in publicatione ob solam contumaciam securam.

Dicebat autem in præsentia causa Fiscus parronus, sibi esse acquisita bona huiusmodi, eo quod foriudicatus acquisitionis talis incapax est, & cum pro mortuo reputetur, bona eius transibunt ad Fiscum in casibus à iure permissis, prout videtur sentire *R. de Ponte conf. 69. nu. 8. vol. 1.* ibi, *quia tamquam incapax, & seruus pœna, non potest bona retinere, & tamquam mortuus oportet habere successorem*: ad quod poruisset allegare *Andr. de Isern. in Constit.* Ob filiorum culpas, vers. *cisi dicatur vbi ait, & tunc quia propter eius delictum non est capax, non fit locus alijs succedentibus patri ab intestato, sed Fisco, C. de his quibus vt indign. l. hereditas.*

Respondet, incapacitatem in præsentia dupliciter posse considerari, vel ex natura criminis, ut potè quod in eius pœnam fit auferenda ab eo hereditas lege sic disponente, & hoc præterquam quod sententiam declaratoriam desiderat, iuxta theoricam *Andr. Isern. in cap. 1. §. sancimus, n. 9. quo rempor.*

12

per. mil. & tradita per Dom. meū in Conſtit. Inconſulem num. 12. & ſeqq. ſub tit. de heret. lib. 1. iur. Regn. non potuiſſet in præſenti vt ſic conſiderari, quia bona quæ tempore delicti, ſeu maioris contumaciæ reus poſſidebat, ei propter contumaciā fuerunt conſiſcata, unde ſi futura venient in eadem conſiſcatione, oporteret venire propter crimen, quia conditio bonorum futuro- rum, & præſentium hac in re deberet eſſe vniſormis, vt Fiſcus poſſet obtine-
 25 re; at nullibi eſt ſacitum, vt per ſolam contumaciā fiat quis incapax.

Conſiderari ſeuſudo loco poſſet incapacitas ex perſona foriudicati, vt pote qui in omnibus haberi debet pro mortuo, vt ſpecificè diſponit Conſtitutio pœnam coram, & in bannito cum
 26 publicatione bonorū, vt habeatur pro mortuo, ita ut nec hæres poſſet inſtitui, docet Io. Andr. ad Specul. in tit. de inſtr. edit. §. cõpendioſè, relato ad id tex. in l. 3. ff. de his qua pro nō ſcript. habent. & ſequitur Alex. conf. 23. n. 10. lib. 1.

Sed eſt aduertendum non eſſe bonam cõſecutionem; habetur pro mortuo, ergo eſt incapax, & Fiſcus ſuccedit; nullibi enim cautum eſt vt mortuis ſuccedat Fiſcus: ſuccedunt itaque eius conſanguinei, Alex. d. conf. 23. n. 9. Vtcrius licet quis legis fictione pro mortuo haberetur, ideòq; incapax fieret, ad regulam tex. in l. ſi qua pœna, ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. non, ideo Fiſcus eius bona occupabit, nam quod ipſe capere nequit deſertur alijs qui admitti deberēt, ſi incapax in medio non fuiſſet, d. l. ſi qua pœna, & l. ſi poſt mortem, §. liberi, de bonor. poſſeſſ.
 27 contr. ſub. & Fiſcus nihil ex incapacitate ipſius acquireret, niſi quo caſu quis tacitè fidem accommodaret de reſtituendo legatū, ſive hereditatem incapaci, quia ab eo tanquam indigno Fiſcus auferit, l. 1. nam intelligitur, & l. editio, de iur. ſiſſe. l. in fraudem de his quib. x. indign. notat poſt alios Peregr. de iur. ſiſſe. lib. 3. tit. 1. num. 5. vnde patet
 28 lapſum fuiſſe in hac re Iſern. in Conſtit.

Ob filiorum culpas, verſ. eſſi dicatur, cõfundendo terminos indignitatis, & incapacitatis, qui toto Cœlo in hoc diſferunt, vt indignis auferat Fiſcus, iuxta l. hereditas, C. cod. tit. incapacibus verò nullatenus d. l. 1. de iur. ſiſſe. cum concordant. Rurfus nec eſt verū aſſump-
 29 prū, quod foriudicatus habeatur omnino pro mortuo: nam vt ex hoc ſolo

admittatur Fiſcus, necceſſe erit ſupponere, vt reus ſit ſeruus pœnæ factus; Bart. namq; in l. 1. num. 9. de bon. damnator. egregiè ad propoſitū diſtinguit, quod aut damnatus per ſententiā,
 30 efficitur ſeruus pœnæ, & hic nil poteſt acquirere, niſi ex cauſa alimentorum, l. 3. ff. de his que pro non ſcript. habent. aut non efficitur ſeruus pœnæ, & tunc nihil Fiſcus ex pſona ipſius acquireret, & ita procedere tex. in l. ſi mādauit, §. ſi cuius, ff. mādati, & videtur ſentire Alberic. ib. Farin. poſt alios in prax. tit. de delict. et pœn. q. 25. n. 140. at ſcitū eſt
 31 hodie neminē à principio bene natū ſeruū pœnæ p damnationē effici, auth. ſed hodie, C. de donat. inter vir. & uxor.

32 Eſi ſciam eam authenticam non habere locum in cõdemnato ad mortem naturalem, ſed ad ciuilem tantū, vt in deportatis, prout poſt Dyn. tenet Bart. in d. l. eius, §. ſi cui, de reſſam. Paul. de Caſtr. ibid. num. 9. Conarr. Peregr. & alij relati per Farinac. tom. 3. queſt. 102. num. 118. & noſtros foriudicatos damnatis ad mortem naturalem comparari, latè docuiſſe Fabium de Anna, conf. 9. num. 23. & Reg. de Ponte d. conf. 69. num. 5. nihilominus veram eſſe limitationem ad auth. prædictam non inuitus fatebor, ſed malè applicari per Fabium de Anna, & Reg. de Ponte ad noſtros foriudicatos conſtiter deſcendo. Conſtat namq; in prius regulam
 33 illam, vt damnatus ad mortem naturalem ſeruus pœnæ efficitur, procedere tantummodo vbi talis ſententiā fertur contra præſentem, ſecus autem ſi lata ſit contra abſentem ex forma ſtatuti diſponentis contumacem haberi pro conſeſſo, & conuiſto, & poſſe
 con-

contra eum ad diffiniuiam procedi,
iuxta ex *Bart. in l. qui ultimo, ff. de pen.*
Baldo, Jacob. de Arc. & alij tenet Pe-
regr. de iur. fife. d. lib. 3. tit. 2. n. 9.

- Rursus quod foriudicatus omnino
pro mortuo habeatur, videtur aduer-
sari ex diametro licet *tex. dicta Con-*
stitutionis Penam eorum ibi, quod om-
nia f. re pro mortuo habeatur, illa enim
34 dictio *ferè* tollit difficultatem, præser-
tim adiecta dictioni *omnia* quam qui-
dem diminuit, & modificat, *l. in omni*
ff. de adop. l. vtile, S. vendentibus, de mi-
nor. et què sui natura diminutiva, ac
imperfectiorem denotat, iuxta tex. in
l. quarela, C. ad l. Cornel. de fals. l. 2. S.
vis. ff. de orig. iur. cap. vls. de cler. agrot.
Oldrad. conf. 49. num. 18. Rosa Romana
decis. 190. num. 1. par. 2. notat Barbof.
de dition. vsusfreq. dition. 124. idq; ad
rem ponderat Vinc. de Franch. decis.
689. num. 11. non ergo potest dici verè
35 mortuus, qui adhuc in aliquibus pro
vivo censendus est, ideoq; *Afflict. in*
Confl. Si quando, num. 7. de pen. forind.
dicit, quod licet toriudicatus p mor-
tuo habeatur, tamen antequam occi-
datur viuut.

- 36 Idem qui capax est restitutionis,
& indulgentiæ Principis, nullatenus
est censendus naturaliter mortuus, *l.*
intercidit, de cond. & dem. l. 1. C. de sent.
passis, prout in puncto considerat Hon-
ded. conf. 55. num. 39. tom. 2. D. Amaya in
l. vn. nu. 31. C. pen. fife. cred. praf. lib. 10.

- Neque Fisco suffragatur superior
relata doctrina *Io. Andreæ, & Alex.* af-
firmantium bannium, vt pote mortuū
hæreditatis incapacem esse, quoniam
duplex occurrit responsio. Prima est,
37 eos locutos fuisse de bannitis, qui vi-
gore statuti, vel sententiæ possunt im-
punè offendi; hi namque deporia-
tis, siue damnatis in metallum æqui-
parantur iuxta magis communem
sententiam, *glos. in S. relegatus, Insist.*
quib. mod. ius patr. potest. fol. quam se-
quitur post multos Alex. d. conf. 23. nu.
9. Guglielm. de Bened. in cap. Raynuius,
verbo & uxorem. n. 379. Paul. de Cast.

- conf. 212. num. 2. tom. 2. Peregr. de iur.*
fife. lib. 3. cap. 3. num. 8. qui conclusionē
melius declarat num. 47. deportatus
38 autem vt pote qui amisit iura Ciuita-
tis, incapax est acquisitionis testame-
tariæ, quæ ciuili iure introducta est,
Anton. Faber de error. pragmat. deced. 74.
error. 8. At regula procedit quoties
condemnationi, siue sententiæ capita-
li accedit quoque bonorum confisca-
rio, vt benè post alios exponit Magon.
decis. Florent. 99. num. 7. quasi diceret,
39 tunc bannitus æquiparatur de porta-
to, & est incapax acquirendæ hæredi-
tatis, quoties pro crimine æquè passus
est sententiam capitis, & publicatio-
nis bonorum, vt euenire solet, ad *tex.*
in l. 8. S. si cui, de testam. notat ibid, Co-
Ran. Roger. num. 20. quod quidem eum
regulariter non habeamus in Regno,
vt superius præfati sumus, merito ces-
sat incapacitas, nec aliquid potest ab
eo Fiscus auferre, vt post glos. in l. cer-
ta forma, C. de iur. fife. Salicet. 10. de Imo-
la, Alban. & Hipol. Kiminald. tenet Ma-
gonius loco cit.

- Secunda, & quidem efficacior: de-
portatus, siue bannitus etiam cum bo-
norum publicatione ei assimilatus, vt
exponit *Bald. in l. 3. num. 5. vers. Item*
habemus, C. si pend. app. mors interu. non
quod hæres institui non possit, iuxta
doctrinam *Andreæ, & Alexandri*, red-
diur exindè incapax alterius cuiusq;
40 acquisitionis; nam ea quæ sunt iurif-
gentium rectè acquirit, *l. sunt quidam,*
ff. de pen. ad cuius exornationem vide
Ant. Gama decis. 362. sententia enim
ipsum priuat commodo Ciuitatis tan-
tummodò; vnde fit, quod confiscatio
bonorum non extendatur ad ea, quæ
41 debentur bannito vigore contractus,
qui iurifgentium sit, & bona taliter
quæ sita non poterunt ei auferri per
Fiscum, ita docet *Paul. de Cast. in d. l.*
eius qui, S. si cui, num. 3. de testam. benè
42 tamen post mortem banniti acquiritur
Fisco, quia non potest habere hæ-
redem ex testamento, nec ab intestato,
quod pertinet ad ius ciuile, *l. 3. de te-*
stam.

12

- ſtam. l. 1. C. de heredib. inſtit. Paul. de Caſtr. ibid. idemq; tenuit poſt Bald. Guglielm. de Bened. in cap. Raynſius, verbo & uxorem, nu. 279. de teſtam. & iuxta hos terminos accipienda eſt Imperatoris Federici Sanctio in Conſtit. Regni*
- 43 *Ob filiorum culpās, ubi hereditas patris filio foriudicato obueniens Fiſco acquiritur, ſcilicet, quia eius legitimæ acquisitionis, quæ iuris ciuilis eſt, l. lege obuēnre 130. de verbor. ſignif. l. 1. de per. hered. l. vlt. de ſuis. & legis. incapax eſt foriudicatus ſecundum præſentem ſtatum, ideoq; Fiſco acquiritur, Ant. Faber latè de error. pragm. decad. 73. error. 7. idq; videtur lentire Andr. ibid. & Aſſl. num. 3. dum ait partem foriudicati deberi Fiſco exemplo deportati, iuxta l. ſi deportati, de leg. 3. quam ita eſſe accipiendam præcedenti reſolutione demonſtratum eſt.*
- 44 *Sed his obſtare videtur tex. expreſſus in l. inter ſocerum, §. ſin. de pact. dot. ubi patre capitaliter dānato poſtquam pepigerat de reddenda ſibi dotæ filiæ, ſi nupta deceſſerit, eueniente conditione mortis filiæ, actio ex ſtipulatu ad repetendam dotem Fiſco quæritur, ergo damnatus incapax eſt acquisitionis ex contrāctū.*
- 45 *Verumtamen omiſſa ea diſputatione, an ſcilicet actiones licet ex contrāctū iuriſgentiū deſcendentes ſint ciuſdem iuris, an verò ciuilis, ex qua facile ratio decidiendi ad hunc tex. conſtrueretur, eo quod quæreretur actio Fiſco, quia eius acquisitionis incapax eſt deportatus; de illius namq; veritate conſulendus eſt Vacconius lib. 1. declarat. cap. 26. & Pichard. in rubr. Inſtit. de action. num. 20. hæc tamen difficultas admodum levis eſt, ſi attendas iuxta antiquorum noſtrorum ſententiā, ſtipulationem eſſe contrāctum iuris ciuilis, vt pluribus comprobat Felician. de ſolis in præm. de cenſib. lib. 1. cap. 1. num. 10. Pichard. in rubr. Inſtit. de verb. oblig. num. 15. & ſeqq. meritò actionem Fiſco quæri in ſpecie eius tex. & in his terminis intelligendos eſſe cenſeo, qui*

aſſerunt in bonorum conſiſcationē venire etiam obuenta per contrāctum bannito, ſeu deportato, eaq; ſtatim Fiſco acquiri; hi ſunt præ cæteris Tell. Fernandez ad l. 4. Tauri, num. 63. in fin. Azned. ad l. 3. num. 142. tit. 10. lib. 4. recopilas. Caſſan. ad Conſuet. Burg. rubr. 2. de conſiſcat. §. 2. num. 24. lib. 1. cum alijs per Farin. quæſt. 25. num. 146. Gramat. conſ. 7. & Pinell. in rubr. de bon. mater. par. 1. num. 3.

- 47 *Et ad tradita per Fabium de Anna d. conſ. 9. num. 24. cum ſeqq. vltra hætenus adducta, vno verbo reſpōderi poſteſt, ipſum ſcilicet loqui in crimine læſæ Maiestatis, in quo tex. in l. 1. de bon. damn. non eſt correctus, neque per ius authen. neque per iura Regni, ſed per omnia viget diſpoſitio tex. in l. quiſquis, C. ad l. Inl. Maiest. per quem taliter delinquenti imponitur vltra pœnā capitis pœna etiam cōſiſcationis omnium bonorum, at iam diximus, quod ubicunq; damnationis capitis accedit quoque pro crimine bonorum cōſiſcatio, taliter damnatus, ſiue bannitus æquiparatur deportato, & proinde remanet incapax acquisitionis de iure ciuili, de qua agit Fabius de Anna in eo conſilio.*

- 48 *Neque vim facient verba illa Reg. de Ponte d. conſ. 69. num. 8. & ſanquam mortuus oportet habere ſucceſſorem; nam licet magna ſit authoritas ipſius, attamen bonus quandoque dormitat Homerus; ſucceſſor namq; ad bona foriudicati, ſiue is Fiſcus ſit, ſiue alius à lege vocatus admittitur ad bona ipſius ante quidem foriudicationis ſententiam, id eſt facta annotatione, & irrevocabiliſſe tranſacto anni circulo, ex d. Conſtit. Grandis viſilitas, & clariſſe in Conſtitutione Penam eorum ſupponitur prius debere eſſe inſiſcata bona, quàm ad foriudicationis ſententiam deveniendum ſit, ibi, bonis ſuis, ut præſcriptū eſt (ſcilicet in Conſtitutione Grandis viſilitas) inſiſcatis poſt ipſius anni decurſū, eundem foriudicari debetis, id quod rectè docuit Andr. in cap. 1. verſ. eſſi domi-*

nus, n. 11. de milite vafal. qui contumax
est, ibi, poſt annum perdit bona bñius
etiam ſi non forindicetur, & venimus ad
ſiſcum, & rursus in cap. 1. de pace reuen.
ſequitur Vinc. de Franch. in annot. ad
Napod. in Coſuet. Si moriatur, ver. mora-
tur. ff. 5. lit. A.

Fit ergo, vt tempore prolationis ſcē-
 tentiæ foriudicatus, & ſi millies pro
 mortuo cenſendus ſit, ſucceſſorem, ſeu
 heredem habere non poſſit, eo quod
 iam non ſit in quo ſuccedatur, & non
 entis nullæ ſunt qualitates, *Leius qui*
in Promincia ſi ceter. per. vſque adeo, vt
 49 dominium eorum bonorum virtute
 legis tranſeat recta via ad filios, & ad
 ſiſcum, & proinde ipſi habeant eadem
 non iure ſucceſſionis, ſed ex prouiden-
 tia legis, vt magiſtraliter ſuo more do-
 cet *Andr. in d. Conſtitutione Forindi-*
dicatorum bona, in princ. & tener etiam
Guglielm. de Bened. in d. cap. Raynuri-
us, verbo & uxorem, num. 273 & Bald.
in dicta l. 3. m. 5. verſ. ſecunda, C. ſi pend.
appell. mors internecio, ait, quod bo-
na damnatorum debentur certis per-
ſonis, non vti heredibus, ſed tanquam
privilegiatis, quod & probauit Ant.
Faber de error. pragmat. dec. ad. 73. error. 7.
 50 circa finem; vnde licet ſiſcus in bonis
 confiscatis ſoleat in nonnullis pro he-
 rede haberi, propriè ramen heres non
 eſt, *Guglielm. de Bened. poſt alios in c.*
Raynurius, verbo & uxorem, num. 275.
de teſtamo. & in eum non tranſeunt, niſi
ea, quæ in extraneū transferri poſſunt,
gloſ. communiter recepta in l. 1. C. de
bon. libert. Peregr. poſt alios de iur. ſiſc.
lib. 5. ſit. 1. m. 60. & 68. latè, & crudité,
Maſtrill. dec. 277. m. 30. cum ſeqq. ideo-
que 10. de Placea in l. 1. in principio, C.
de bon. vacan. lib. 10. perbellè ait, ſiſcus
non eſt propriè heres, quia ſuccedit poſ-
ius bonis, quam perſonis, cum bona confi-
ſcantur, cum reſert Boſſius in titulo de
confiſcat. bonor. num. 13. Menoch. conf.
 101. num. 34. lib. 10. Dominus Amaya
 in l. 1. m. 9. & 10. C. de bon. vaca. lib. 10.

Sed inſtabit aliquis, idem eſſe iu-
 dicandum de mortuo ciuilitèr, prout

eſt foriudicatus, eo quod regula ſit,
 mortem ciuilem æquiparari naturali,
 prout eſt *tex. in l. Gallus, §. & quid ſi iſ-*
tum, de liber. & poſth. in l. interdictis 59.
in fin. de cond. & dem. in l. ſi deceſſeris, ff.
qui ſatiſd. cog. in l. ex ſaiſto, §. ſi quis
vogatus, ſit 2. ad Trebell. & in l. fin. C. de
Epife. & cleric. vnde Bari. in l. cū pater,
§. hereditatem, de legat. 2. ex hoc infer
 ſubſtitutum in caſu mortis ſtatim ad-
 mitti ſecuta morte ciuili primo loco
 vocati, cuius ſententiam poſt innume-
 ros defendit *Joſeph de Ruſſic. ad l. cum*
annus, de cond. & demonſtr. lib. 5. cap. 6.
per totum.

Sed quidem neque inſtantia hæc
 ad rē facit, etenim omiſſa diſputatio-
 ne illius quæſtionis, quam facit *Bari. in*
d. §. hereditatem, de qua latè egimus
cent. 1. cap. 52. à num. 6. ſatiſſit eidem,
 ex ea *DD. traditione, quam vt i veriſſi-*
 mam amplexi ſumus eod. loco num. 18.
 51 vt ſcilicet, eatenus mors ciuilis æqui-
 paretur naturali, quatenus ab vtraque
 idem reſulter effectus, ita tener *Moli-*
na, Barboſ. Maſtrill. Ronit. Gutier.
Vinc. de Franch. & alij inibi à nobis re-
lati, quibus addendus eſt Handed. cūſ.
55. num. 8. tom. 2. at pater ad ſenſum ex
his, quæ ſupra tradidimus mortem ci-
 uilem non poſſe hoc caſu operari eū-
 dem effectum, quem naturalis, quia
 vt præſati ſumus, damnatus ad mortē
 ciuilem beneficio nouæ Conſtitutio-
 nis in *d. anth. ſed hodie, C. de donat. in-*
ter. vir. & uxor. non ſit ſeruus pœne, &
 vt quis reddatur incapax, neceſſe eſt
 vt talis fiat, quod non contingit, niſi
 in damnato ad mortem naturalē, qui
 poſt damnationē ſuperuiuere nō pōt.

Controuerſia hæc longè, latèque
 diu agitata, tranſactione tandem cum
 Filipo inita finem accepit, nos autem,
 quæ proprijs vigilijs in tanzi momen-
 ti articulo non vſque adhuc per veros
 terminos ita exarato elaborauimus,
 publicæ eruditioni fruenda tradere
 operæpretium habuimus, vt inde Iudi-
 ces memoria teneant, ea quæ ad reorū
 deſenſionem attinent, tanquam ſibi
 ipſis

ipsis commissa, non Aduocatorum allegationibus fidenda, sed cuncta seria meditatione considerare, & rimari debere, idq; proprium eorū munus esse, præsertim cum contra absentem pronunciandum est; nam oportet litigatoris absentiam Dei præsentia supplere, ut monet *Imp. in l. properandum, §. fin autem reus, vers. cū autē, C. de iudicijs.*

S Y M M A R I U M.

- 1 **I**nstrumenti liquidatio non datur sine periurio.
- 2 Periurij pena qua hodie sit in Regno.
- 3 Minorem summam maiori inesse affirmasse, vel negasse quomodo intellexeris Petr. de Bellaper.
- 4 Tex. in l. de ætate, §. 2. de interrogat. action. expenditur, sed declaratur n. 20.
- 5 . . In l. qui seruum, vers. in iure, eod. tit. sed declaratur n. 21.
- 6 . . In l. si quis cum totum, de except. rei iudic. sed declaratur n. 22.
- 7 . . In l. pupillus, in fine, de verb. signif. sed declaratur n. 23.
- 8 . . In l. qui solidum, de leg. 2. sed declaratur n. 26.
- 9 Positiones, & interrogationes indultæ, quæ relescent actor ab onere probandi.

- 10 *Individuorum ea est natura, ut una pars cæteris non praiudices.*
- 11 *Positio generalis in uniuersum falsa, si in parte tantum sit vera, potest sine periurij pena genericè negari.*
- 12 Tex. in l. si is qui ducenta, §. vtrum, de reb. dub. expenditur.
- 13 Periurium ut eniscentur, semper interpretatio sumenda est.
- 14 *In iurandum reddit æst. in individuum.*
- 15 Positiones, & responsiones habens se tanquam correlatina.
- 16 Interrogatus an centum debeat, non est periurus si simpliciter neget, & si debeat quinquaginta.
- 17 Periurus, & mendax quis dicatur.
- 18 Periurium non incurrit, licet peccet is, qui negat se debere centum, cum tantum quinquaginta debeat.
- 19 *Egregia decisio Sacri Consilij.*
- 20 Verbum suum cuius sit natura.
- 21 Dominus dicitur etiam qui fundum communem cum alio habet.
- 22 Minor summa in maiori non continetur in negatiue prolatis.
- 23 *Præsumpta ignorantia excusata à pena dolosa plus petitionis.*
- 24 *Canicla pro creditore interrogante, ad debitor centum debeat, cum verè non debeat nisi quinquaginta.*

Debitorem super tenore publici instrumenti citatum pro maiore, quam verè debet summa, si simpliciter negauerit eam debere, non ideo periurij poenā incurrere. Illustratur *rit. 166. M. C. V.*

CAPVT XXII.



VT quis executiuo liquidationis instrumenti iudicio, quod est tam frequens, & vñratum in Regno condemnatus remaneat, de piurio, seu mēdacio edūinci eū oportet, ex celebri illo *Rit. M. C. 166* in ordine *Cavanita*, qui fertur quotidie per ora Pragmaticorum, prout inibi Nostrates notāt; adeo

quod Camillus Villanus suæ tempestatis Aduocatus celeberrimus in allegationibus prælo traditis per Dominum meum Regent. *Tap. lib. 3. in. Reg. tit. de instrum. liquidat. in commen. ad risum eundem, nu. 24.* scite dixerit non dari instrumenti liquidationem sine periurio; hæc inquam indubitata praxis vetustam illam scholarum questionem non adhuc in proposita specie excitatam in controuersiam reuo-

cauit, vtrum scilicet is qui interrogatus à suo creditore, an centum debeat cum simpliciter neget centum debere, periurij pœnas incurrat, si verè quinquaginta tantum, vel minorem summam debeat.

- 2 Est enim in huiusmodi iudicio conspicua admodum periurij pœna in hoc Regno applicanda Filco, trium scilicet tarenorum pro qualibet vncia, succedatque in locum rigidissimæ illius antiquæ, qua periuro dextera manus amputabatur; ideoque non minus hodie, quam antiquitus criminale iudicium esse oblerunt in *d. riu* Scribentes.

Questionem primus omnium mouit *Petr. de Bellap. in l. 1. §. si stipulanti, de verb. obligat.* proposita sibi regula eiusdem *tex.* qua suadetur minorem in maiori summam inesse, & postquam statuit

- 3 veram esse, affirmatiuis tamen verbis cõcepta, querit quid in negatiuè prolata, resoluitque ex iuris interpretatione eum, qui interrogatus an cẽtum debeat, si simpliciter negauerit debere, periurum fore censendum, & si vnũ tantum debeat denarium, si eius naturæ sit interrogatio, qua teneatur respondens aduersarium præcisè certum facere, prout in iudicijs.

- 4 Probari videtur hæc sententia. Primo ex *tex. in l. de atate, §. 2. cum seqq. de interrog. actiõ.* vbi postquam *Vlpianus* statuit cum, qui interrogatus tacuit, quasi contumacem in solidum posse condemnari in mendacij pœnam, subdit idem esse si obscure respondet, quia eodem modo incertum dimittit interrogatorem.

- 5 Sed & expressius ex *Paulo in l. qui seruum, vers. an iure, cod. si. vbi* interrogatũ an fundum is possideat, respondit iuxta sententiam *Taboleni* cogi debere quota ex parte fundum possideat respondere, vt si minore ex parte possidere se dicat, alterius partis, quæ non defenderetur, in possessione auctor imitatur, quem *sex.* meliorem de iure pro hac parte, & à nemine allegatum sibi adscribit *Isen in d. §. si stipulanti, n. 10. vers. sed ego.*

- 6 Tertio ex *Vlpiano in l. si qua cum iur. de except. rei iudic.* quo loci exceptio nocet ei, qui cum totum petiisset, partem petat, nam inquit Consulutus pars in toto est, nec interesse vtrum in corpore hoc queratur, an in quantitate, vel in iure.

- 7 Quarto ex *tex. in l. propillus 239. in fin. de verb. signif.* in quo *Pomponius* ait, qui inrat suum non esse, adicere debet neque sibi commune esse.

- 8 Quinto ex *tex. in l. qui solidum 80. de leg. 2. vbi* qui solidum fideicommissum frustra petebat, hære de falcidiã obijciente si partem interim sibi solui desiderauerit, neque acceperit, in eam moram passus intelligitur.

- 9 Sexto facit, quia positiones, & interrogationes ideo sunt à iure indutæ, vt releuetur auctor ab onere probandi, *auth. principales, §. obseruari, vbi DD. C. de iuram. calum.* ergo debet quis non solum de toto, sed etiam de parte debita respondere, vt auctorem releuet, quo argumenti genere vtitur *Isen in d. §. si stipulanti, num. citato.*

- 10 Septimo, quia ea est diuiduorum natura, vt vna pars non faciat cæteris præiudicium, nec ideo quod respectu totius sit falsa summæ positio, falsa quoque dicitur in parte verè debita, ita vt respondenti licitum sit eam negare, quia partes sunt inter se distinctæ, & vnus vitio alia non inficitur, cuius rei quamplurima sunt in iure exempla, sed appositissimum quod *Vlpianus Marcelli* sententiam insecutus ponit in *l. 1. vers. item queritur, de aqua quotid. & aliu. ibi, quod est verum, quia pecora separari possunt.*

Proinde sententiam *Petri de Bellapertica* secuti sunt *Bart. in d. l. 1. §. si stipulanti, num. 1. de verb. oblig. Cyn. in l. 2. num. 11. de litis contest.* in eam videtur inclinare *Paul. Castren. in d. §. si stipulanti, num. 4. & ibi expressè Cuman. nu. 7. Panormit. in cap. unic. num. 15. de plus pet. to. Andre. in cap. presentiam, num. 10. in glos. quia positio, de testib. in c. 10. de Imol. in cap. disiecti, num. 10. de maior. & abed.*

obed. & esse æquiores de iure dicit idē
*Imol. in d. §. si stipulanti. num. 64. circa
 finem, et ibid. Angel. de Pernf. num. 2. Fe-
 lin. in cap. nam concupiscentiam. nu. 14.
 de consensu. & secundum eam decisum
 per Cappel. Tholosan. velatum est quæst.
 209. vbi Additionator fatetur esse com-
 muniore, egrégiè Marian. Socc. in cap.
 1. num. 71. de lit. contest. ibi, vnde in toto
 videtur negare, etiam si unum debeat,
 alias videtur peritrus, seu mendax,
 Andr. Gail. præf. obser. lib. 1. quæst. 82.
 num. 17. vti veriores, & christiano ho-
 mine digniorem secutam esse Camerā
 Imperialem tradit Mysinger. sing. obser.
 cent. 2. obseru. 55. vti omne periurij pe-
 riculum cuitur, & periculosa quorū-
 dam Aduocatorum verfusia prorsus
 excludatur, Paul. Christinus dec. Belg.
 158. sub tit. de plus petit. num. 8. Barbof.
 in l. cum qui temerè, in princ. num. 145.
 de indic. vbi testatur Bart. hac in re ef-
 se communiter receptum, Hieron. de
 Lauren. decif. Anenion. 35. num. 9. dicit
 iustius, & humanius esse, vt reus teneat-
 ur fateri partem quam verè debet,
 Dom. mens Reg. T. apia decif. S. C. 41. nu.
 8. Ioseph Ludovic. dec. Pernf. 5. 1. nu. 2.*

11 Contrariam verò, quod imò gene-
 ralis positio quæ in vniuersū falsa est,
 in parte tamen vera, possit sine menda-
 cij, & periurij labe genericè negari,
 puta cum quis de centum interrogat-
 ur, & non nisi quinquaginta debeat,
 tenuit ante omnes glos. in cap. 2. verb.
 absque rationabili causa, de confess. lib.
 6. & in cap. presentium, verb. sigillatim,
 de testib. eod. lib. Specul. tit. de litis con-
 test. §. 2. n. 3. & in tit. de positio. §. 5. n. 7.
 cæterique inferius citandi.

Expenditur pro ea rex. elegans in l.
 si is qui ducenta, §. utrum, de reb. dub.
 vbi expressim Iulian. resoluit quod vbi
 oratio sumitur ex vniuerso, id quod in
 ea falsum est totam orationem falsam
 efficit, & proinde absolutè negari po-
 test.

Secundo facit, quia cum quis si cen-
 tum debet interrogatur, respondet
 centum non debere, vel simpliciter se

non debere, negari non potest respon-
 sionem verborum sono cōuenire, & si
 iuris interpretatione responsio in par-
 13 te, quæ vere debetur, vera non sit: ve-
 rumtamen ad periurium euitandum
 ea interpretatio sumenda est, qua re-
 spondens ab eo excusetur, ad rex. in
 c. petitio vestra, de iure iuran. notat in
 propria specie post alios Surd. dec. 58.
 num. 4.

Tertio, iusiurandum hoc in se ha-
 bet, vt licet appositum sit super actu
 14 sui natura diuiduo, reddit tamen il-
 lum indiuiduum, vt in proposito notat
 ex Baldo Soccin. in d. l. 1. §. si stipulanti,
 nu. 5. in fine de verb. oblig. & Surd. d. dec.
 58. num. 12.

15 Quarto, quoniam positiones, & re-
 sponiones habent se tamquam correlatiua,
 suntque eiusdem naturæ: subin-
 de cum quis implicitè interrogat, vel
 ponit, non est vltra virgendus reus, vt
 explicitè respondeat, nam si de cen-
 tum interrogatur, quæ interrogatio
 implicitam tantūmodo habeat mino-
 rem summam verè debitam, rectè ei
 respondetur implicitè, notat Bald. ad
 propositum in l. 2. §. quod obseruari. nu.
 22. C. de iure iur. propter calum. & in l.
 precibus. n. 1. C. de impuber. vbi ait, nam
 innoluit, & corrupta positioni non debet
 dari responsum, Conarr. lib. 1. var. cap. 2.
 nu. 5. vers. secundo asseram.

Quinto, nam positio vt sic concep-
 ta, an centum debeas, vera in se non
 16 est, vnde non est respondens periurus,
 cum videatur negare centum, quæ ve-
 rè non debet, ita arguit Soccin. in d. §. si
 stipulanti, in fine.

17 Sexto, quoniam periurus, & men-
 dax is tantūmodo dicitur qui verita-
 tem tacet, cum de ea expressim inter-
 rogatur, aut eam sub iuramento, sim-
 pliciuè promissione certo tempore di-
 cere tenebatur: vnde hæc taciturnitas
 cum interrogatur de maiore, quam
 debet quantitate, simplex non est, sed
 positium actum habet omissionis, &
 generica veritatis interrogatio suffi-
 ciēs nō est, vt respōdens periurus est.

ciz.

ciatur, itē *Conarr. d. cap. 2. num. 5.*

Proinde glossam, & Speculatorū cū hac distinctione (vt quodā poenas per-
8 iurij incurrendas congrua sit respon-
sio), si an debeat centum interrogatus,
simpliciter dicat se non debere, quia
vera est responsio iuxta verborum cor-
ticem, & sonum ad excusandum verò
recum à peccato, vel à mora incurren-
da responsio illa satis non sit) secuti
sunt post antiquiores *Soccin. in d. §. si
stipulanti, in fine, Conarr. latè disputans
d. lib. 1. variar. cap. 2. num. 5. vers. in oppo-
sitam, Dec. in regula non potest videri, in
fine, de regul. iur. Gualter. lib. 1. prat. cap.
61. à num. 2. Thom. Sanc. in precept. dec. a-
logi lib. 3. cap. 6. num. 33. Pereyr. decif.
Lusit. 42. in fine, Alciat. in d. §. si stipulan-
ti, num. 13. Surd. d. dec. 58. num. 3. ad finem,
Gratian. discept. forens. cap. 109. num. 20.
Pichard. in §. si quis agens, num. 39. Instit.
de actiō. Marcell. Beringus. in patrio
Neapolitano gymnasio primarius an-
tecessor in d. §. si stipulanti, vers. secun-
da principaliter, vbi eleganter ait, &
ita declarando potes discere, quod aut
creditor in possessionibus petis centum, &
debitor respondit, & iuravit se non debere
centum, & isto casu non dicitur periur-
us, quia minor summa non continetur
in maiori ex sono vocis, sed in quantum
oportet minorem accedere ad supple-
dam, & perficiendam maiorem, & ideo
ille verè iuravit se nō debere centum cum
debeat octuaginta: aut illo predicto modo
interrogatus respondit, & iuravit se non
esse debitorem, & isto casu dicitur pei-
rassè, quia licet non sis debitor in cen-
tum, est tamen in octuaginta, & ita cir-
ca hoc peritansco, & in praxi seruari te-
statu postrema additio ad Cappell.
Tholos. d. dec. 109. latiusquē confirmat
Auell. Amat. cons. 92. per sos. præcipue
num. 26.*

Iū iunctis aulis SAC. CONS. tra-
dēretur causa liquidationis instrumē-
ti inter Ill. Marchionissam Campi, &
Simconem Salutum ad relationem
M. Curig, super hoc articulo vota Di.
Consiliariorum fuerunt paria; nam

cum aliqui tenuissent veriolem esse
opinionem *Baroli*, quam securiorem
in foro animæ dicit *Gratian. d. cap.
109. n. 20.* totidem oppositam glossa, &
19 *Speculatoris* secuti sunt, quapropter
datis tribus adiunctis ad paritatem
dirimendam, vt moris est, prævaluit
posterior hæc pars, quæ periurij la-
queū effugit, & verborū rigori magis
conuenit, cōtrariam autē procedere
dixerunt vbi quis totaliter negat se
non esse debitorem, & hūc casū differre
ab eo quo interrogatus quis de cen-
tum respondit se non debere, quia
subintelligi debet se non debere cen-
tum.

Et contrarijs satisfieri; Primo ad
tex. in l. de atac. §. si quis interrogatus,
20 de interrogat. actiō. respondit *Soccin.*
& *Bering. in d. §. si stipulanti*, mihi au-
tem eorum responsiones non satisfac-
ciunt, & proinde rectius dicendum es-
se arbitror, iustè quidem in eius specie
debitorem obscurè respondeentem in-
solidum damnari, quia interrogatio
clara, & vera fuit, cui certa erat res-
ponsio danda, vt actor ab onere pro-
bandi subleuaretur, ad quod inductæ
sunt interrogationes, vt præfati su-
mus.

Ad tex. in d. l. qui seruum, §. in iure,
eod. sis. supponendum est interroga-
21 tum fuisse possessorem non solum de
toto, sed de parte fundi, iuxta tex. in l.
non alicuius. ff. eod. proinde mirum nō
esse si in d. §. in iure dicitur quod is de-
bet respondere de parte, eo quod fue-
rit de ea interrogatus, ita *Marcell. Be-
ringus. in d. §. si stipulanti*: At huiusmodi
interpretatio licet subtilis, violat ma-
nifestè litteram illius textus, vt benè
aduertit *Hieron. de Lauren. dec. Auen.
35. n. 9. vers. ego autem, in fine*, ideoquē
verius dicendum est textum illum nō
probare interrogatum de fūdo debe-
re etiam de parte fundi respondere,
sed posse cogi vt respondeat quota ex
parte fundum possideat, quæ quidem
coactio pertinet ad interrogationem,
& data interrogatione quota ex parte

fundum possideat eius decisio non facit ad casum nostrum, ita docet, & si aliquantulum obscure *Pichard. in §. si quis agens, nu. 42. in tit. de actionib.*

- Ad *tex. in d. l. si quis cum totum*, de
 22 *exception. rei iudic.* respondetur q. in eo
 supponitur lata sētētia, & hæc vel fuit
 absolutoria, & per eā cēsetur reus ab-
 solutus ab omnibus petitionis parti-
 bus: vel fuit condemnatoria, & in hac
 est peculiāris ratio, ne scilicet senten-
 tia sit elusoria, & pro ea præsumitur,
 ita vt in eā partē, qua actor dominus
 fuerit, reus cēscatur damnatus, ita res-
 pōdit *Beringus. loco cit.* quæ quidē so-
 lutio magis nobis arridet, quā tradita
 à *Pichard. in d. §. si quis agens, nu. 44.*
 23 Ad *tex. in l. pupillus*, §. *fin. de verb. si-*
gnif. optimē respondet *Pichard. loco*
cit. num. 43. verbum *sumum* per quod
 24 in eo *tex.* dominium denotatur, du-
 bium quidem esse, & ambiguum, &
 vt Dialectici dicunt non vniuocum,
 sed æquiuocum, cum non minus do-
 25 minus dicatur is, qui rem communem
 cum alio habet, ideo clarē respondere
 debet, quia si fundus esset communis,
 posset negare suū esse respectu priuati
 domini, & posset affirmare suum esse
 respectu cōmunis domini; ad quā fir-
 mandā solutionē mirū est doctissimū
 illum virū non allegasse *tex. in l. vni-*
ca, §. his ita definitis, in fine, C. de caduc.
tollen. ibi, & *partem coniuñctorum sibi*
heredum quasi suam præoccupat, disiu-
cti verò ab ipso testatoris sermone aper-
tissime sunt discreti, vt summi quidem
habeant, alienum autem non solum appe-
tant, sed cum omnibus cohæredibus suis
accipiant, quo loci Dionisius Gothofre-
 dus *lit. E.* hanc notā habet: *pars coniuñ-*
cti hæredis quodāmodo alterius est con-
iuncti. Item *tex. in l. 2. C. de commun.*
seru. manumiss. vbi seruus cōmunis
 partim dicitur proprius, partim alie-
 nus, & in *l. si quis seruos 72. de leg. 3.* ex-
 plicat eleganter *Caluin. in suo lexico*
iuris verb. summi, & est *tex. sollicitus*
 cum sua *glosa* eleganti in verbo *hoc*
meum est in can. nulli 12. q. 1.

Minus obstat *tex. in d. l. qui solidum*,
 26 *de leg. 2.* nam, vt rectē obseruat *Ias. in*
d. §. si stipulanti, nu. 10. eo loci legatari-
 us petendo totum dixit etiam paratū
 esse accipere partem ibi, si partem
 interim sibi solui desiderauerit, proinde
 rectē debitor in mora pro parte dicitur
 constitutus, quandoquidē si totum
 petisset, nec partem accipere offerret.
 secus esset, cum verosimile nō sit eum
 qui totum petit partem velle accipe-
 re, quomodo sentiunt etiam *Imola in*
d. §. si stipulanti, nu. 64. circa finem, Ca-
strens. ibid. nu. 5. vers. aduerte tamen, Co-
marr. d. cap. 2. nu. 5. vers. ad tex. in fine.

Ad sextum respondetur ex traditis
 in quarto argumento ad Speculatoris
 sententiam confirmandā supraposito,
 vbi dictū est non teneri reum, qui im-
 plicitē ab actore interrogatur, expli-
 citē ei respondere, præsertim quia hic
 non agimus de obligatione releuandā
 actorem ab onere probandi, in quo stat
 uis argumenti, sed de excusando reo
 ab incurso perituri, & quidem vtrum-
 que simul stare potest, nempe vt quis
 obligationi illi legali non satisfaciatur,
 & nihilominus perituri non sit.

Neque uim facit septimum argu-
 mentum, nam sicut stat pro actore, stat
 similiter pro reo, eodemque modo
 quo dicimus interrogationem falsam
 in toto, non ideo talem esse in parte de-
 sui naturā diuidua, dicendum quoque
 est in respondēte, vt & si neget cen-
 tum quæ petita sunt debere, non ideo
 rectē inferitur negare etiam partem
 27 verē debitam, quia in negatiue prolatis
 in maiori summa non continetur
 minor, prout est omnium Nostratum
 concors sententia in *d. l. 1. §. si stipulan-*
ti, & proinde dicendum est *Petri de*
Bellapertica, Bartoli, & sequacium sen-
 tētiā quoad hoc tantummodo vt reus
 perituri incurrat, esse penitus iuri-
 bus destitutam.

Dicebat vnus ex Dominis excusandam
 esse Marchionissam creditricem
 quatenus sine dolo interrogationem
 pro summa ducatorum trium mille
 du-

ducentum quinquaginta septem proposuit, cum verosimiliter ignorare potuit solutiones nonnullas à debitore factas creditoribus ipsius Marchionis-
 28 se de ordine Sacri Consilij, & proinde cum iustam causam habuerit, esse omnino excusandam; sed hoc argumento illud tantum euinci dictum fuit, vt ipse excusetur à pœna doloſæ, & callidæ
 28 plus petitionis, quæ est causæ amissio, *Si quis agens, inſtit. de action. cum concordam.* non autem vt iusta sua credulitas, seu ignorantia perierum reddat debitorem.

Proinde optimam esse cautelam.
 29 pro actore interrogante, vt offerat partem se recepturum, si totum fortè nõ sit ei debitũ, quo casu teneri omnino debitore partẽ verè debitã fateri, post *Paul. de Caſtr. Cuman. Dec. Cagnol. & alios* aduertit *D. meus d. dec. 41. n. 8. vers. ad has tamen, Cancer. var. resol. lib. 2. cap. 6. de solution. nn. 26. cum seqq. & Alciat. in d. S. si stipulanti alias cautelas refert*, ipseque vidi dum Iudex essem causarum ciuiliũ Magnę Curie, cõsueuisse in citationibus super tenore instrumenti à solertibus Aduocatis, & Procuratoribus apponi clausulam illã salutarem *saluo meliori calculo*, quam optimam esse fatetur *Cancer. loco proxime cit. nn. 30.*

Ita tractatum in ea causa, & reſolutum fuit, confirmando decretum M. C. quæ prouiderat, quod debitor rectius citetur. die 31. Maij 1639.

S P M M A R I V M.

- 1 **R** Reconuentio quonam tempore fieri debeat, triplex est Doctorum sententia.
- 2 . . Duplici gaudet privilegio, scilicet prorogationis iurisdictionis, & simulaneis processibus.
- 3 Tex. in cap. dispendia, §. reus, de reſcript. in 6. quomodo procedas.
- 4 Reconuentiois privilegia separabilia non sunt.
- 5 Verbum et quid importet.

- 6 . . Conſequenter quid ſignificet.
- 7 Reconuentiois natura, & eſſentia requirit ſimulaneum proceſſum.
- 8 Anton. de Butr. in cap. 1. de mut. petit. parum ſibi conſtant.
- 9 Sed conuincitur.
- 10 Argumenti ſolutionem non licet à petitione principij deſumere.
- 11 Reconuentiois materia diuerſimodè tractanda in Iudice totaliter incompetente, quam in eo, qui alijs poſeſſe eſſe competens.
- 12 Abb. in cap. 1. num. 13. de mut. petit. commendatur.
- 13 Tex. in d. cap. dispendia, §. reus, de reſcript. in 6. verus intellectus.
- 14 Concluſum eſſe in cauſa, & ſententiam eſſe latam, paria ſunt in iure.
- 15 Tex. in l. ſi rem, §. ſin. de euiction. in germana emictionis materia expenditur.
- 16 Sententia lata contra eum, qui deceſſus poſt concluſum in cauſa, valida fuit indicata per Concilioſum Sacr. Conſcien. Regni Sicilia.
- 17 Concluſio in cauſa excludit viſum, litigioſi.
- 18 Deciſio Sacri Conſ. reſata per Afflic. dec. 352. in dubium reuocatur.
- 19 Attentata poſt concluſum in cauſa reuocari non poſſunt.
- 20 . . Renocatur ex mero Iudicis officio, quia magis Iudicem, quam partem offendunt.
- 21 . . Ad partis inſtantiã non renocatur poſt concluſum in cauſa.
- 22 Reconuentio in puncio iuris fieri debet in ipſa litis conteſtatione, vel ſtatim poſt.
- 23 . . Quid eſſectum tantum prorogationis iurisdictionis admiſſitur uſque ad concluſionem cauſe excluſiue.
- 24 . . In Regno uſque ad ſententiam, & de ratione.
- 25 . . Poſt ſententiam pendere eius executione nullatenus admiſſitur.
- 26 Clericus, & laicus ad imparia non indicantur in materia reconuentiois.

Reconuentionis propriam, & essentialem naturam esse, vt simultaneo tractetur processu: verumtamen de iure cōmuni admitti vsque ad causæ conclusionem, ad effectum prorogandi tantum iurisdictionem, sed in Regno etiam vsque ad sententiam. Examinatur *Vinc. de Franch. dec. 376.*

CAPVT XXIII.



Nter vtriusque iuris Professores longè, latèque discēptatū est, quonam tempore fieri debeat reconuērio, vt prorogata censeatur

eius Iudicis iurisdīctio, qui aliās nedum incompetens, sed etiam incapax esset, vt in Iudice laico coram quo clericus reconuenitur. In qua exhibitio-
ne tripartita sunt eorum placita, totidemque diuersæ sententiæ. Prior est, reconuentionem ante litis contestationem, vel statim post incontinenti faciendam esse, idque defumi manifestè ex *tex. in auth. & consequenter, C. de sent. & interloct.* vbi conuentus si aduersarium reconuenire velit, statim quidem hoc facere debet, & clarius in corpore vnde sumitur, quod est *auth. de executor. §. Saneimus*, ibi, *sed apud eum mox à principio conuenire, & eundem esse in iudicio in utroque negotio, tex. in clem. sepe, de verb. sig. ibi, in ipso litis exordio, verba enim illa statim, & mox, id manifestè præferunt, vt id sine vlla dilatione fiat, aduertit post alios D. Amaya in l. vn. num. 89. C. pan. fise. cred. prof. lib. 10. proinde gloss. in d. §. Saneimus, ver. mox, & in d. auth. & consequenter, ver. alioquin, hanc opinionem veniorem existimat, vt vel ante, vel eodem tempore, vel saltem post parum, & incontinenti reconuentio fiat, arg. *tex. in l. lecta, si cert. pet. & in l. petens, C. de pact. cap. officij, de elect. eandem sectati sunt in d. auth. & consequenter Azo, & Bellapert. Fulgos. ibidem num. 9. & Salicet. num. 4. Za-**

fius conf. 22. num. 3. lib. 1. hanc magis communem, & rationi conformem appellat, Hostiens. 10. Andr. Goffred. Frane. Monac. Henric. Boich, Cardin. Zabar. & latissimè Panorm. in cap. 1. à n. 12. de mut. petit. idem Ioan. Andr. in add. ad Specul. sit. de reconu. §. 3. ver. de mut. pet. Felin. in d. cap. 1. num. 2. Lapus, & add. ad ipsum alleg. 3. num. 3. Geminian. in cap. dispendia, §. reus, de rescript. in 6. n. 7. & 8. Marian. Soccin. in d. cap. 1. art. 7. Surd. qui alios citat conf. 322. n. 11. Honded. conf. 21. num. 10. & seqq. Marta de iurisdīct. par. 4. cas. 107. num. 5. Foller. ad Maran. par. 4. dist. 6. num. 6. Bonacin. in Bull. can. disp. 1. q. 1. 6. scilicet. 1. pūct. 6. in 1. limitat. num. 8. Diana resol. moral. par. 4. tract. 1. de immun. Eccles. resol. 65. Bal. 1. Lapus, 1. as. Ripa, Rebuff. & alij recensiti a Petr. Ang. Morla in emp. inr. par. 1. sit. 2. q. 13. n. 11. vers. 2. opinio qui n. 12. post alios tenet hanc in praxi seruari, & magis communiter recipi, & pro ea facit argumentum ab ordine rubricæ, quo vtitur Hostien. loco cit. & alij, nam titulus de mutuis pet. ponitur statim post tit. de libell. oblat. & ante tit. de litis contestatione.

Secunda opinio censet reconuentionem ipsam fieri posse vsque ad causæ conclusionem, quam defendit gloss. in cap. 1. ver. respondere, de mut. pet. & expressè Barr. qui dicit esse mentitendū, in §. illud, in fi. auth. de executor. vers. quæro quādo, Caran. ad rit. 67. n. 6. Iodoc. Damouder. in praxi cap. 141. n. 3. vbi Additionator Thulden. alios adducit, Paul. Cristin. dec. Belg. 280. num. 1. vol. 1.

Posterior existimat licitum esse
acto.

actorem reconuenire quandocunque
vsque ad sententiam ipsam, pro qua
vrigere videtur *rem. difficilis in cap. dis-*
spendia, §. reus, de rescripti in 6. vbi reus
beneficio reconuentionis vitur du-
rante iudicio, & quidem videtur in-
dubium durare iudicium ipsum vsque
ad sententiam, hæc enim finem impo-
nit controuersie. Et de iure septempar-
tito probatur expressè in l. 37. tit. 6.
part. 1. ibi, *et si antequam pleito se acubaf-*
se, Ros. in antiq. dec. 6. nu. 1. ut lite pend.
Aff. dec. 352. nu. 3. vbi decimus refert,
attentata post conclusionem in causa
Iudicem posse ex officio reuocare,
quia lis dicitur pendere donec fuerit
sententia prolata. Idcirco hanc sen-
tentia tanquã veriorẽ defendit Odo-
fred. in d. *auth. & consequenter, n. 3. et 4.*

Verumtamen hoc indistinctè non
admittunt DD. considerant namq; re-
conuentionem duplici priuilegio gau-
dere. Primum inductum fuit ex *Papi-*
niani summi ingenij viri sententia, vt
ex reconuentione ipsa censeatur pro-
rogata iurisdicção illius Iudicis, qui
aliàs in causa, de qua actor reconue-
nitur, iudicare non posset, ex ea no-
tabili ratione, quod cuius in agendo
obseruat actor arbitrium, cum habere
contra se Iudicem in eodem negotio
dedignari non debet, quomodo tra-
ctat Iustinianus in l. cum Papinianus,
C. de sent. & interloc. & repetitum est
in cap. 1. 3. q. 8. illudque priuilegium
appellant Nostrates prorogatiuum,
melius forsan appellasset radicatiuũ
iurisdicçãois. Alterum est, quod vo-
cant simultanei processus, idest quod
vtrumque iudiciũ, scilicet conuentio-
nis, & reconuentionis pari passu tra-
ctetur, eademque sententia finem ac-
cipiat, quod est inductum ex d. *auth. &*
cõsequenter, cap. cum dilectus, de ordin.
cognit. cap. 1. de mut. pet. gl. in d. cap. 1.
3. q. 8. & post antiquiores obseruat
Barbos. in l. qui prior 29. nu. 8. & seqq. ff.
de iudic.

Hac distinctione præmissa decisio-
nem *tex. in cap. dispendia, §. reus,* ita

procedere existimant, si reus vt tantũ-
modo velit prorogatiuo priuilegio, non
autem simultanei processus, hoc in-
quam casu reconuentionem permitti,
donec iudicium durat, & in quacun-
que ipsius parte, & præcisè vsque ad
sententiam, videtur sentisse S. C. in ca-
su relato per Vinc. de Franch. dec. 376.
& esse de mente Bart. Bald. Anchar.
aliorumque, & ab ea non esse receden-
dum tanquam magis communi sen-
tentia dicit Barbof. loco cit. num. 26. &
seqq. Alberic. in d. l. cum Papinianus, nu.
4. quest. 9. Grass. de effect. cleric. effect. 1.
nu. 762. Ang. Barbof. in collect. ad tex. in
d. cap. 1. de mut. pet. nu. 13. & in tract. de
iur. Eccles. lib. 1. cap. 39. §. 2. nu. 143. Vi-
nius inter com. opin. tom. 2. sit. 8. de sent.
omn. iudic. num. 37. vers. & aduerte, Ca-
cheran. dec. 1. nu. 12. Addit. ad Damou-
der. in praxi rer. civil. cap. 141. lit. D.
Muta decif. 12. num. 22. Giurb. dec. 74.
num. 3. Paul. Cuius in d. dec. 280. num. 4.
vol. 1.

Caterum & si id communiter vi-
deatur receptum, adhuc in cõtrarium
grauiter vrigere videtur, quod licet
verissimum sit reconuentionem ijs
proximè diximus priuilegijs frui, attam-
en quod priuilegia illa separabilia
sint, gratis videtur à DD. asseri, cum
potius expressè videatur decimũ, re-
conuentionem nullatenus subtrahi
posse, nisi vtroque priuilegio concur-
rente, ita vt prorogatiuum à simulta-
nei processus priuilegio separari ne-
quear. Idque manifestum mihi fit, ni
fallor, ex litera, & contextu iurium su-
pradictorum in d. l. cum Papinianus, &
in *auth. seqq.* siquidem, vt prædixi, in *tex.*
in d. l. cum Papinianus fundatur prius
priuilegium prorogatiuum, & hoc est
incontrouersum; cum autem Iustinia-
nus secundum statuit introducere, si-
multanei scilicet processus, voluit il-
lud tanquam priori annexum, acces-
sorium, & consequens haberi, & hæc
est vis verborum illorum & *cõsequen-*
ter, nam verbum *et* ita res diuersas co-
pulat, & coniungit, vt requiratur cõcur-
sum

ſum copulatum, ad eex. vulg. in l. ſi
haredi plures, de cond. inſtit. l. ſi mihi &
Titio, de verb. oblig. cum concord. allatis
 per *Barboſ. de diſt. diſt. 110. nu. 9.* &
 6 verbum *conſequenter* id præciſe ope-
 ratur, vt neceſſarius ſit concurſus ante-
 cedentis, ita vt conſequens ſine ante-
 cedente ſtare non poſſit, & è contra,
 ſunt iura ad manus in l. *ad rem mobi-*
lem, l. ad legatum, l. qui proprio, §. item
quaritur, ff. de procuratorib. l. 2. §. inſpe-
ctio, quem admod. iuſſam. aperian. l. 1. §.
1. ſi uſuſfr. pet. l. denique, §. interdum, de
pecul. leg. l. legatis, ff. de alimen. legat. l.
2. de inuſd. omn. iudic. præſertim in ma-
 teria quæ pender à mera ſtatuentis
 voluntate, vt rectè poſt alios aduertit
Card. T. in ſc. l. i. C. conſuſ. 757. nu. 76. &
 77. vnde proſiteri oportet hunc eſſe
 verum eorum iurium intellectum, vt
 auctor eiufdem Iudicis arbitrium pa-
 tiatur, quem ipſe elegit, & proinde ſi
 viciffim ſit pullatus apud eundem Iu-
 dicem, pari paſſu vtrumque negotium
 ventiletur; conſtat igitur ex recta eo-
 rum iurium ponderatione non dari
 eorum priuilegiolorum ſeparationem,
 ſed prorogatum neceſſario poſt ſe
 trahere ſimultaneum proceſſum, & è
 contra; vnde rectè puto ſentiſſe *Jo.*
Andr. in cap. 1. nu. 4. in fine, de mur. petis.
 7 quod de natura, & eſſentia reconuen-
 tionis ſit priuilegium ſimultanci pro-
 ceſſus, & proinde ſi coram vtriuſque
 partis Iudice ordinario poſt litem cõ-
 ſtatam fiat iudicium, habebit natu-
 ram conuentionis, non autem recon-
 uentionis, ea ratione, quia pari paſſu
 non poteſt procedere; cum autem cõ-
 uentio eſt non admittitur, ſi alius Iu-
 dex non ſit competens, multoque mi-
 nus ſi incapax, & ita quoq; huiusmodi
 priuilegia eſſe inſeparabilia tenuiſſe
Englielm. de Cuncto, eundemque Jo.
Andr. in add. ad Specul. in tit. de reconu.
§. pen. verb. nos autem, vbi ait. His atten-
 tis non inre reconuentionis conuenitur
 actor coram Iudice, coram quo alijs con-
 ueniri non poterat, pmo neceſſario hanc
 reconuentionis naturam ſequèdam præ-

dictis rationibus, refert *Anton. de Butr.*
 in d. cap. 1. nu. 17. verſ. *ambigim pender, de*
mut. petis. nec omnino diſſentit Bar. in
d. auth. & conſequenter, n. 12. vbi Bald.
 nu. 6. optimè *Marian. Soccin. in d. cap. 1.*
de mut. pet. art. 7. vbi materiam decla-
rat, & ſummus præcticus Maran. de or-
din. iudic. par. 4. diſt. 6. n. 3. ait, nam ve-
rum eſt, quod poteſt fieri poſt litem conſe-
ſtatam, & in quacunq; parte iudicij, ta-
 men tunc non dicitur vera reconuentionio,
 quia non ambulas pari paſſu, &c. ſequit-
 ur *Honded. conf. 21. num. 12. lib. 1. in-*
quiens, & licet, vt dixi, aliquando recon-
 uentionio admittatur in quacunq; parte
 iudicij, id procedit quando ſis coram Iu-
 dice competenti, quo caſu admiſſiſur re-
 conuentionio, ſed cauſa ſimul non tractan-
 tur, nec deciduntur, & per reconuentionio-
 nem non retardatur proceſſus cauſa
 principalis, *Abb. in d. cap. 1. nu. 13. Dec.*
conf. 200. num. 2. Robert. Maran. in d. 6.
diſt. n. 5. verſ. redeo ad primũ, Lancell. in
d. q. 14. n. 9. ſed quando ſis coram Iudice
reſpectu cauſa reconuentionis incompe-
 tentie, & poſt litem conſeſtatam ex inter-
 uallo, non habet priuilegium proroga-
 rium inuſdiſtinctionis, nec modo aliquo
 admiſſiſur, *Jo. Andr. & Card. in d. cap. 1.*
vbi Anton. de Butr. n. 17. verſ. & hæc ve-
ra, Abb. nu. 13. verſ. ſed aduerſe, & verſ.
opinionem contrariã quando pars contra
 quã ſis reconuentionio non conſentiſ, ſed re-
 conuentionem admiſſi negat, &c.

Hæc magiſtralis traditio multum
 trepidare fecit doctiſſimum *Anton. de*
 8 *Butr. loc. cit. vbi vides quomodo modo*
 affirmat, modo negat, & dum proponit
 ſibi quæſtionem in genere, an priuile-
 gia prorogationis, & ſimultanci pro-
 ceſſus ſint ſeparabilia, primo dicit, *p-
 mo ergo quod priuilegia ſint inſeparabi-*
lia, at paulo inferius videtur in con-
trariam ſententiam reſidere, dum in-
quit, ſatis puto durare reconuentionem,
non quãdã ſimultaneum proceſſum, ſed
quãdã prorogationem, tenendũ quod te-
nui, & priuilegia ſint ſeparabilia. Eius
 totum fundamentum eõ eſt repositum,
 nam eo ipſo quod eſt porrecta petitio,
 quæ-

quæsitum est ius reo ad reconueniendum, & momento quò reconuenit prorogata est iurisdicció, quia illum voluit Iudicem pro se, & sic incipit accessorium habere vires ex se, & non pendere à principali, licet principalis conuentio fuerit causa effectiua ipsius reconuentionis, & hoc dicit esse tenendum; clarins dixerit quod priuilegiu prorogatiuum statim porrecto libello reconuentionis effectum habet consummatum, & radicatum; quidquid sit de priuilegio simultanei processus, quod quidem effectum non sortitur nisi in processu causæ, & proinde pares non videntur termini, ideoque necesse non sit vnum ab alio pendere.

- 9 Sed fundamentum hoc nullum habet fundamentum; & manifestè ruit. Primo, quoniã quod priuilegium prorogatiuum effectum sortitur statim porrecto libello, hoc illud est de quo querimus, petique principium de quo disputamus, à cuius petitione solutionem argumenti desumere nefas est, iuxta logistarum regulas.

Secundo, quoniam iura ipsa in d. l. cum Papinianus, & in anth. & consequenter priuilegia illa adeo coniungunt, vt cõsequens fiat vnum ad aliud, & cum consequens quid est, supponit necessario antecedens, & antecedens trahit post se consequens, ita vt vnum sine alio subsistere nequeat.

- Tertio, quoniam Butrij traditio nõ satisfacit discriminis rationi superius traditæ inter competentem, & incompetentem Iudicem, multoque minus data incapacitate, vt in laico contra clericum, de qua noster sermo est, quo fit, vt negari non possit quod locum nõ habente simultanei processus priuilegio, & lata iam sententia in causa conuentionis, remaneret nudu iudicium contra clericum sine fomento, & adminiculo conuentionis, exerceretque laicus iurisdictionem in manifestam perniciem clericalis exemptionis, cessante iam causa prorogationis propter latam sententiam in causa conuentionis,

& absurdum est effectum durare cessante causa, vulg. iur.

Et tandem, quoniam cum Iudex aliàs est competens in causa reconuentionis saltem habitu, paruum sit præiudicium auctori, at cum est totaliter incompetens graue sit præiudicium nõ solu clerico, sed vniuerso ordini sine adminiculo simultanei processus, proinde doctus Pragmaticus Mascarell. d. par. 3. gloss. auctorem ponderando tex. in d. anth. & consequenter, expressè defendit, quod si reconuentionio post litem contestatam fiat, nedum non est locus priuilegio simultanei processus, sed nec etiam prorogatiuo, & ne desit grauissimi viri auctoritas,

- 12 Abb. Panorm. in d. cap. 1. de mut. pet. nn. 13. post relatas opinioniones omnes hæc priuilegiarum separationem nervosè pluries rejicit, quem cõsulas omnino.

Hæc sunt quæ dubiam summopere reddunt sententiam existimantium quodad effectum tãtum prorogatiuum in quacumque parte iudicij, & ideo verus

- 13 sensus tex. in d. cap. dispendia, Sucus is est, vt si durante iudicio principali reus conuentus velit aliquid contra auctorem petere, id fiat vel per modum reconuentionis, id est reconueniendo ipsum secundum veram reconuentionis naturam ante, vel statim post litem contestatam, vel eundem conueniendo impetratis nonis literis, & verba illa durante iudicio non ad ius reconuentionis, sed ad factum potius referenda sunt, aliàs enim impetratio noui rescripti superflua omnino esset, prout sentiunt DD. supra pro prima sententia relati licet nõ sic declarantes, & si aliter eum tex. exponere conetur Henric. Boich in d. cap. 1. de mut. pet. n. 6.

Demus tamen citra veri præiudiciu indistinctè eam admittendam esse, non ideo verborum sonus tantu attendendus est, vt post conclusum in causa debeat admitti reconuentio vlla,

- 14 siquidem id expeditum est in iure, vt cum conclusum est in causa habeatur,

ac si sententia iam esset lata, & paria sunt fieri aliquid post conclusum, ac si post sententiam gestum fuisset, ad quod probandum videtur mihi *textus* expressus in valde germana specie (vt recte obseruat *Bart. in d. auct. & consequenter*, *nu. 12.*) quam *Pomponius* tractat in *l. si rem, §. fin. de enit.* vbi dicitur quolibet tempore venditori renunciari posse, vt de re agenda adsit, quia non præfinitur certum tempus in ea stipulatione, dum tamen inquit *Pomp. ne prope ipsam condemnationem id fiat*, quod *Accurs.* *ibid.* *ver. condemnationem* ita exponit, dum non sit renunciatio allegationibus, subinde *Bart. in l. si mater, §. eandem, ff. de except. rei indicat.* in ea quaestione, si legati conditio superuenit post litem contestatam ante sententiam, an illud vis videatur deductum in iudicium, respondit deductum videri, si ante conclusionem superuenit conditio, sin autem post conclusionem non videri deductum, quia perinde est, ac si post sententiam obucnisset, sequitur *Cancer. var. resol. cap. 176. de terijs opposit. n. 3.* & *Bald.* eleganter in *l. error, c. de iur. & fact. ignor. nu. 8. circa finem*, aduerte, inquit, licet lex nostra faciat mentionem de sententia, idem dicas si est conclusum in causa, nam conclusio in causa est terminus disceptationis, vt notat *Io. Mon. & Io. Andr. in cap. fin. de integ. restit. in 6.* & *Dec. in l. edita n. 33. C. de eden. post Bart. Bald. Alex. & alios* notat quod conclusio in causa sententiae equiparatur, & prolixius *Ias. in l. admonendi, ff. de iur. iur. a nu. 53.* idem tenet alijs relatis, & *num. 58.* fatetur id esse verissimum, & *Didac. Perez in l. 6. sit. 1. lib. 3. ord. ver. pleyio conclusio* pluribus hoc firmat, & quamplures refert *Afinius in praxi, §. 23. l. i. m. 10. nu. 2.* facit ad idem egregia decisio consistorij sacrae conscientiae Regni Siciliae, vbi fuit declarata valida sententia lata contra mortuum, eo quod post conclusum in causa decesserat, ea nempe ratione, quia conclusio, & sententia equiparantur, vt videre est penes *Mastrill.*

dec. 137. n. 19. facit id & de exceptione excommunicationis tradit *Harit. Pi. flor. pract. obser. lib. 2. sit. 17. obser. 2. n. 9.* & *11.* & in propria specie *Perr. Aug. Morla in emptio iur. par. 1. sit. 2. q. 13. nu. 11.* dum relatis tribus his opinionibus tertiam hanc dicit fundari in *d. cap. dispendia, §. reus quoque*, ita intelligit verba illa *durare in iudicio*, idest vsq; ad conclusionem, quia conuenticio durat vsque ad sententiam, faciunt quoq; per ipsum tradita *sit. 11. q. 4. nu. 2. Damond. in praxi rerum civil. cap. 141. n. 3. Cancer. var. resol. tom. 2. cap. 13. de re. conuentione, n. 9.* & *Alex. in l. 3. §. seruus nu. 10. de adq. poss. ff. ait paria sunt esse latam sententiam, & esse conclusum in causa*, scilicet quoad hoc vt non possit ulterius cognosci per Iudicem super alijs producendis, expressus *Philippus Franc. in d. cap. dispendia, §. reus, n. 5. Bart. in d. S. illud, auct. de execut. Cin. in d. auct. & consequenter, nu. 8. Bertachin. in suo repert. verb. reuocatio, num. 52. Card. Tusc. post alios verb. reuocatio, conclus. 61. num. 2. Federic. Minda. in sup. opus. de cons. caus. lib. 3. cap. 6.* testatur communiter decisum in Camera Imperiali, *Mandos. ad Lap. d. alleg. 3. Trinitacinq. var. lib. 2. resol. 1. nu. 5.* & *Aff. in Constit. Eorū fraudibus n. 15.* docet post
 17 causę conclusionē nō admitti vitii litigiosi, nam ipsa conclusio habet vim sententiae. Vnde fit non esse tutam pro praesentis controuersiae decisione resolutionem relatam per eundem *Aff.*
 18 *d. dec. 352.* quatenus habet post conclusum in causa habere etiam locum attentatorum remedium, ex eo quod donec diffinitiuē sit sententiarum semper dicitur lis pendere; siquidem parum secuta redditur ex duobus. Primo, quoniam verior, & communior sententia tenet cōtrarium, vt per *Felinum in cap. cum dilectus 1. col. de fid. instrum. Anton. de Burr. & Ias. relati per Frill. ibid. num. 1.* & pluries secundum eam *S. R. Rom.* censuit, vt vides in *dec. 4. in nouis sit. vt lite pend. libi, attentata lite pendente possunt peti, & renouari vsque ad*

ad conclusionē in causa exclusiue, quia in quacumq; parte litis talia ex officio, & ante omnia sunt renocanda, & dec. 6. vs lite pendente in antiq. & dec. 26. de appell. in antiq. vbi dicitur, & potest esse ratio, quia ex quo conclusum negotium videtur esse finitum. Secundo, quia attentatorum reuocatio multa habet specialia propter cōtempum Iudicis qui in eo versatur, iuxta notata in cap. non solum, de appell. in 6. vt aduertit Rosa d. dec. 4. vs lite pend. & dec. 2. de restit. spoliat. ait, tum quia nullo iuris ordine seruato in hoc casu proceditur, imò l. 20. d. ex puro, & mero officio suo illa in pristinum statum reuocabit, & est ratio, quia plus offenditur Iudex, cuius officium contemnitur quam pars, imò lex offenditur prohibens ne lite pendente aliquid innouetur; merito igitur contra ipsum proceditur grauius, qui ius, iudicemq; & partem cludit, quam qui partem tantum, argum. cap. cordi, in fine, de appell. lib. 6. & d. dec. 26. quia attentata sunt in contemptum iurisdictionis, ideo non concedunt causam principalem, vnde satis ad propositum eadem Rosa d. dec. 6. vs lit. pend. in addis. ex Ludou. Roman. conf. 14. & conf. 57. inquit, quod vbi attentatorum reuocatio fit ad instantiam partis, fieri non potest post causæ conclusionem, secus autem si fiat ex mero Iudicis officio.

Die 20. mensis Martij 1640. iunctis aulis cum interuentu Spectabilis Præsidis S. C. tribusque alijs Consiliarijs adiunctis, ita quod votantes fuimus numero quatuordecim, SACRVM CONSILIVM referente Dom. Theodoro iudicauit admittendam esse reconuentionem, procedēdo per sequētes conclusiones sollempniter examinatas.

Prima est, in puncto iuris, & stricta disputandi ratione veriorē esse sententiā gl'fæ, & eorū qui eam secuntur, reconuentionem scilicet, quæ naturam habeat veræ reconuentionis, fieri debere in ipsa litis contestatione, vel

statim post, ita quod simultaneo tractetur processu, vnicaque sententia vtrumq; litigium finem accipiat.

Secunda, magis receptam Tribunalium praxim frequentius reconuentionem quoad effectum, & priuilegium tantum prorogatiuum iurisdictionis vsque ad conclusionem exclusiue admittere, & non vltra, quia iuris vera est propositio conclusionem uim habere sententiæ, & esse vltimum disceptationis terminū iuxta doctrinam superius allegatas, verumtamen eam non esse in Regno admittendam, eo quod conclusio fit semper falsa scripturarum productione, super quibus solet Iudex quamplurimum testium depositiones admittere ad eas concomitandum, vel impugnandum; quo fit vt non censeatur renunciātū allegationibus, nec possit dici eā habere vim sententiæ; propositio autem illa, quod paria sint conclusum esse in causa, vel latam esse sententiam, tunc vera est, quando ex cōclusionē, & sententiā idē resultat effectus, vt discretē licet aliud agens scripsit D. Amaya in l. eorum 10. nu. 34. C. de iur. fife. lib. 10. & in his terminis, & non aliter procedere Vincentij de Franch. decis. 376. & sequacium traditionem, licet ipsi articulo parum degustato eam in terminis iuris communis admittant.

Nec tamen desuit ex votantibus qui affirmare ausus sit, etiam post sententiam, pendente tamen eius executione, posse reconuentionē intendi, ex traditis p Ludou. Gomez. dec. Rot. Rom. 14. vbi decisum fuit post sententiā adhuc litem pendere propter eius executionem, quod fuit ab omnibus reprobatum, eo quod nulla lege, nec auctoritate id reperitur firmatum, & d. decisio Rosa de reconuentione non agit.

Tertia, non esse contrarium dicendum in reconuentione quæ fit aduersus clericum, ex generali decisione tex. in d. l. cum Papinianus, in qua tota reconuentionis materia fundatur, quod eius

cuius iudicium dedignari non debet, qui cum iudicem in ſua cauſa elegerit, & proinde cum concedimus eſſe locum reconuentioni, nullum eſſe inter laicos, & clericos quoddam fundandum iuriſdictionem diſcrimen, ſed indiſtinctè, & abſolutè reſpectu vtriuſq; adiutendam, & ita tractatum, & reſolutum fuit. Iuuenè Magiſtro actorum

S V M M A R I V M.

- 1 **I**nſtrumenti liquidatio in Regno nullam admittit exceptionem niſi ſatisfactionis.
- 2 Exceptiones reſultantes ex venire inſtrumenti nullo ſtatuto cenſentur excluſa.
- 3 Reconuentio non admittitur in executione.
- 4 . . Duplici gaudet privilegio.
- 5 Iudicium executiuum non videtur reijcere reconuentionem ad effectum prorogandi iuriſdictionem.
- 6 . . Nec etiam ad effectum ſimultanei proceſſus, ſi reconuentio in iſdem terminis expediti queat, ſed de veritate num. 19.
- 7 Iudicium liquidationis inſtrumenti

- differt à iudicio executiuo.*
- 9 *Clauiſula guarantigie præſtat inſtrumentis publicis viam executiuam.*
 - 9 *In conſeſſo non ſunt partes iudicis niſi in condemnando.*
 - 10 *Reconuentio non admittitur poſt ſententiam.*
 - 11 *Bald. in anth. & conſequenter, nu. 17. C. de ſent. & interlocut. declaratur.*
 - 12 *Reconuentio non datur in remedio capitulorum Regni.*
 - 13 *Liquidationis inſtrumenti cauſa extraordinaria eſt.*
 - 14 *Reconuentio non admittitur in iudicio extraordinario.*
 - 15 *Litis conſeſſatio eſt exordium, & fundamentum iudicii.*
 - 16 *Verbum, in iudicio, in ritu 166. poſitum pro foro, ſeu loco accipitur.*
 - 17 *Inſtrumenti liquidationis cauſa in Regno criminalis eſt.*
 - 18 *Cauſa dicitur criminalis ubi pena pecuniaria venit applicanda Fiſco.*
 - 19 *Reconuentio etiam civiliter nõ admittitur in cauſa criminali.*
 - 20 *Caneer. var. reſol. cap. 13. n. 31. lib. 2. conſuetur.*
 - 21 *Reconuentio eſt actio à priori conuentione penitus diuerſa.*

Cauſam liquidationis inſtrumenti, quæ in Regno ad formam *rit. M. C. V.* agitur, nullam pati reconuentionem, nequidem ad effectum prorogandæ iuriſdictionis.

C A P V T XXIV.



- 1 **E**t in Regno adeo rigorosa, & privilegiata executionis publici inſtrumenti cauſa, vt nullâ admittat exceptionis allegationem niſi debiti ſatisfactionis, quæ in promptu, & incontinenti oſtendatur, vt videre eſt in *Ritu M. C. 166.* in ordine *Catan.* vel alias huiusmodi, quæ ex venire ipſius inſtrumenti reſultantes illudmet illiquidum reddant, & pactionatum; hæc namque exceptiones
- 2

nullo ſtatuto quaſcumque reiſcicte cenſentur excluſa; vt latius dixi *cent. 1. cap. 76. nu. 4. & cap. 96. nu. 1.* quæſtionis tamen aliquando fuit in Sac. Conf. vtrum eiſdem negotii natura hoc ipſum patiatur, vt iſ qui executionem publici inſtrumenti intendit, poſſit à debitore citato reconueniri ſaltem ad hoc, vt ex ipſa reconuentione prorogata ſit eius iudicis iuriſdictio, qui alias in cauſa conuentionis incompetens foret, vt pote clericus, miles, vel huius generis alius; licet autem id ſit com-

mu-

munii nostratum calculo receptum, vt in executiuis, vel his quæ celeritatem desiderant reconuentionio non admittatur, quemadmodum post Baldum assignatum in *auth. & consequenter*, *nn. 17. C. de sent. & interloe. omn. iudic.* qui proprie de executione publici instrumenti agit, tenuerunt *Anchar. Crau. & ceteri* relati per *Honded. conf. 21. nn. 28. lib. 1. M. astrill. dec. 41. num. 7. Menoch. de acquir. poss. rem. d. 4. num. 650. & de arbitr. cas. 184. num. 3. lib. 2. cent. 2. & latè defendit Guttier. pract. quaest. lib. 1. q. 112. vbi in fine dicit esse veriozem, & tenendam sententiam, sequitur *Ripoll. var. res. sol. tit. de execut. censual. nn. 144. & post alios Barbof. de iur. Eccles. lib. 1. cap. 39. §. 2. n. 144.**

Hac tñ propositio non ita genericè admittèda videbatur, sed tantùmmodo ad effectum simultanei processus, ex quo retardari posset via executiua, cæterum quod attinet ad effectum proroganda iurisdictionis, quæ executiue viæ præiudicium non facit, non esse reconuentionem impediendam. Scitur
4 namque reconuentionem duplici gaudere priuilegio, vno quidem simultanei processus, nempe vt conuentio, & reconuocatio pari passu ambulent, eademque sententia finem accipiant, quod est proprium, & naturale ipsius reconuentionis, vt dixi *hac eadē cent. cap. preced.* altero prorogationis iurisdictionis ex ratione *sex. in l. cum Papi- manus, C. de sent. & interloe. omn. iudic.* quia scilicet dedignari nō debet actor
5 excipiendo cum Iudicem, quem agendo elegit, proinde ad hoc secundum priuilegium adquirendum repugnare
1 non videtur executiui iudicii natura, vt expressum docet *Barbof. in l. qui prior nn. 40. ff. de iudic. Cane. lib. 2. var. cap. 13. de reconuen. n. 33. Jacob. Gallus conf. 119. Reg. Rouit. ad rubricam de instrum. liquid. num. 58. & clarius Muscatell. in prax. Sacri Conf. par. 3. gloss. auctorem, nn. 14. Quinimò si reus actorem reconueniens, suæ intentionis probationem ad terminos executiui intentati iudicii*

6 arctare contentus sit, vel quia reconuentionio eandem habeat naturam, vel potius quia idipsum pati velit, admittetur sine dubio etiam ad simultaneum processum tamquam actori nullum præiudicium inferentem, sicuti ex doctrina Baldi in *lueq. n. 5. C. de compens. docuit Didac. Perez ad l. 4. tit. 8. lib. 3. ordin. fol. mibi 631. sequitur Paz in praxi Eccles. tom. 1. par. 4. cap. 3. n. 7. & post alios Canale au. par. 2. dec. 28. nn. 11. & 12. & latè defendit Azened. ad l. 1. nn. 68. & seqq. tit. 5. lib. 4. non. recopilas.*

Sed nihilominus in proposita liquidationis instrumenti causa à Sacerdote Don Laurentio Manco in M. Curia intentata contra V. I. D. Tiberium Maresca, cōtrarium bis iudicauit S. C. Habuit namque pro indubitato non rectè desumi argumentum à iudicijs executiuis ad causam liquidationis instrumenti publici, propter disparem
7 eorum naturam, tum de iure communi, & multo magis huius Regni municipalis attentio. Iure namque comuni publicis instrumentis nullum paratæ executionis cōcessum est priuilegium, *l. minor annis 25. cui fideicommissum, de*
8 *minorib.* sed illud acquirunt propter clausulam guarentigij, quod est præceptum illud de soluendo, quod facit Iudex cartularius autoritate sibi cōcessa, iuxta doctrinā *Bart. in l. fin. nu. 8. C. ubi, & apud quē*, præcedit enim confessio debitoris, cōfessumque Iudicis præceptum subsequitur, quia in confesso non sunt partes Iudicis nisi in cōdemnatio lux, *sex. in l. proinde 25. §. fin. ad l. Aquil. exponit Caran. ad rit. 166. n. 5. & 33. Rebuff. ad Constit. Gallia tit. de literis obligator. art. 1. gl. g. n. 42. lib. 1. fit ex his, vt debitor huiusmodi habeat
9 tur tamquam per sententiam condemnatus, & post sententiam tamquam iudicio iam finito non admittitur reconuentionio, *Vinc. de Franch. dec. 193. nu. 9. Carol. de Grass. de effect. cleric. eff. 1. nu. 784. Barbof. in collect. ad cap. 1. nu. 13. in fine, de mnt. pet.* reconuentionio namque*

M

ne-

necceſſario debet ſupponere prius iudicium adhuc exiſtens, quo finito non eſt dare reconuentionem, ſed eſſet cõuentio, quæ omnem iuriſdictionis prorogationem excludit, & vtrumque iam iuriſdictionis prorogationis, quã ſimultanei proceſſus ceſſat priuilegium, quia non entis nullæ ſunt qualitates, *l. eius qui in Provincia, ff. ſi cert.*
 11 *per. idque ſibi voluit Bald. in d. auth. & conſequenter, num. 17.* dum ait, quod ſi petatur executio publici instrumenti, non admittitur reconuentionio, quia habet uim ſententiæ, & poſt ſententiam non habet locum, idẽ *Bald. in l. 3. 1. notabili, C. quib. ad libertat. proclam. Mar. Soccin. in cap. 1. de num. petit. nu. 60. Anch. ar. Regien. quaſt. familiar. lib. 1. q. 18. num. 3. Mar. d. diſt. 6. principali nu. 22. & 23. Menoch. de adpſecm. d. remed. q. nu. 649. Honded. d. conf. 21. n. 28. Carol. de Graſſ. de effect. clericat. eff. 1. n. 771. Trentacinqu. var. reſol. lib. 2. tit. de num. petit. reſol. 1. nu. 14. C. ancer. var. lib. 2. cap. 13. de reconuen. nu. 40. cum ſeqq. Auendan. de exequen. mand. lib. 2. c. 30. n. 6. Auiles in c. 10. Prætor. n. 7. in fine; dicitur namq; hoc caſu cauſa expedita, non expedienda, & in qua nihil definiendum remanet, ſed deſinitum executandum, ſicuti perbellẽ conſiderat C. ualcan. d. decif. 28. nu. 20.*

Facit ad idem alia, & uiua ratio, nam reconuentionio dari nequit ubi non eſt iudicium, ſunt enim hæc duo tanquam correlatiua, ideoque Summus Pontifex in cap. diſpendia, §. reus, de reſcript. in 6. idipſum ſupponens a dorem poſſe reconueniri, ait, *durante iudicio*, & in materia extraordinariæ illius cognitionis, quæ pro clericis, & contra eos ad poſſeſſionem tuendam in Regno conceditur vigore capitulorum *Finis præcepti charitas, & omnis prædatio, &c.* eo quod verè iudicium
 12 non eſt, ſcitur uon dari reconuentionem, iuxta ſollemnem illam deciſionem S. C. latam in anno 1505. inter Regale Monafterium S. Martini cum Monafterio Montis Oliucti, cuius me-

minit *lo. Vinc. de Anna ſing. 432. Vink. de Franch. dec. 193. nu. 11. Trentacing. loco cit. nu. 31.* At cauſa liquidationis
 13 instrumenti necdum ſummaria, ſed extraordinaria dicitur, vt patet ex *riu M. C. V. in ordine Caran. 166.* quem ad rem de qua agimus allegat *Mar. in prax. par. 4. diſt. 10. principali nu. 7. pro-*
 14 inde ex hoc ipſo nõ admitti reconuentionem dixit *Trentacing. d. reſol. 1. de mun. petit. n. 17.* idque vel ex eo ſit manifeſtum, quod in huiusmodi liquidationis instrumenti cauſa lis non conteſtatur, & ſine ea non poteſt eſſe iudicium; eſt enim litis conteſtatio ipſius exordium, & fundamentum, cap. ſuper quaſtionum 27. verſ. quod ſi delegatus, de offic. & poteſt. iudic. deleg. cap. ex parte. 30. de verb. ſignif. & dicitur lapis angularis à *Bald. in cap. vn. num. 2. de lit. conteſt.* ſequitur *Palac. Rm. in cap. per veſtras nos. q. nu. 5. & adden. ad ipſum, de donat. inter vir. & vxor.* & Iudicis partes ante litis conteſtationem non incipiunt, *l. 1. C. de lit. conteſt. l. & quia 6. cum materia de iuriſd. om. iudic. notat Pichard. in diſput. de mora, nu. 123. & in comment. Inſtit. lib. 4. tit. 6. §. ſic itaque diſcretis, nu. 70.* Nec enim contrarium ſuadet *riu 166.* illis verbis, *ipſiſq; partibus in iudicio cõparentibus*, nam illud verbum in iudicio inibi
 15 pro foro, ſeu loco accipitur in quo ius redditur, & ubi interrogatur debitor ſuper tenore instrumenti, quemadmodum oſtendunt immediate ſequentia verba, *interrogentur principales debitor: in quo ſenſu uſurpatur in l. penal. de inſt. & iur. ibi, appellatione collata ab eo, quod ſit in eo ubi ſit, quem locum determinare hoc loco poſſumus ubicunque prætor ſalua maieſtate inperij ſui, ſaluoque more maiorum ius dicere conſtituit, &c.*

In Regno autem aliam, & quidem excellentiorem habet publici instrumenti liquidatio naturam: etenim necdum cauſa executiua eſt, & ſummaria, ſed etiam criminalis propter poenam
 16 amputationis manus, quæ olim debj-

tori

tori perituro interrogabatur, vt per *rit.*
 171. & 179. quæ quidem licet hodie
 in defuetudinem abierit, in eiusq; lo-
 cum pœna pecuniaria subrogetur, non
 inde vetustam amittit naturam, vt de-
 sumitur ex *Afflic. decif. 64. Vinc. de*
Franch. dec. 162. tum quia origo atten-
 di debet, & subrogatū retinet naturā
 eius in cuius locū fit subrogatio, *vulg.*
inr. tum etiam, quia quoties pœna pe-
 17 cuniaria venit applicāda Fisco, causa
 dicitur criminalis, sicuti ex *glos. in l. 3.*
in princ. verbo aureorum. ff. de sepulcr.
viol. communiter teneri post plures
 resoluit *Farin. de var. & diuers. questio-*
nib. q. 100. n. 10. & nouissimē D. Cypre.
Lauro in pposita specie *dec. 45. n. 18. et*
seqq. quod cum ita sit, sequitur exinde
 cessare penitus reconuentionem: nam
 19 in causa criminali actor nec etiam ci-
 uiliter reconueniri potest, vt post
Innoc. docet *Specul. lib. 2. parit. 1. tit.*
de reconuen. §. 2. nu. 10. Marian. Socin.
post alios d. cap. 1. nu. 85. de murt. pti-
tion. subdens in fortiori talem recon-
 uentionem non posse fieri etiam co-
 ram Iudice vtriusq; *Maran. d. 4. par.*
dist. 6. num. 46. Muscascell. d. par. 3. glos.
actorem, nu. 31. subdens *nu. 32.* cessare
 hoc casu dispositionem *tex. in d. l. cum*
Papinianus.

Illud verò quod ex *Bald. in l. neque,*
n. 5. C. de compens. tradūt Didac. Perch.
Pax & Azned. nempe in executi-
 uis admitti posse reconuentionem,
 quoties reconueniens pati velit in suo
 reconuentionis iudicio executiū quo-
 que agi intra terminos prioris, præter-
 quamquod ad rem de qua agimus nō
 19 pertinet, falsum omnino esse fatcri
 oportet ex solidissimē traditis per *Io.*
Gustier. d. q. 112. per totam. Ex quibus
 patebit quoque responsio ad ea, quæ
 rationem communis sententiæ impu-
 gnādo considerat *Cancr. d. cap. 13. nu.*
 20 42. quod scilicet vera ratio cur aduer-
 sus instrumentum guarentigium non
 detur reconuentione ea sit, quia sperni-
 tur in iudicijs summarijs, & executiuis
 quæ celeritatem desiderant, non au-

tem ex eo quod illud habeat senten-
 tiæ uim, quod quidem intelligitur, vt
 possit ab executione incipi, nō quoad
 hoc, vt sit conuentio præclusa omnis
 via ad opponendum quascunque pe-
 remptorias exceptiones. Hoc namq;
 suppositum errat in vera terminorum
 cognitione, siquidem vt rectē admo-
 dum declarat *Gustier.* reconuention nō
 est propriē exceptio, nec concernit
 executionis negotium, sed est actio à
 21 priori conuentione penitus diuersa,
 & quæ per se stat nihil cum illa com-
 mune habens, quæ si opponatur per
 modum exceptionis, reconuention non
 erit, sed compensatio, quæ toto Cælo
 à reconuentione differt, & obijci non
 poterit, nisi adeo liquida sit vt nullam
 prorsus admittat controuersiam, sicuti
 fatentur quotquot materiam compen-
 sationis pertraxerunt, & benè exponit
Canalcian. par. 2. dec. 28. nu. 11.

Ita tractatum, & resolutum fuit in
 causa prædicta die 14. Iunii 1641. ad
 relationem M. C. Vicariæ, & confir-
 matum in gradu reclamationis. Pro-
 cessus est in banca Pinti Actorum ma-
 gistri dictæ M. Curiz.

S V M M A R I V M.

- 1 **T**vor tenetur infra duos mēses exi-
 gere pecunias pupillares, & in
 emptionem implicare.
- 2 Mora regularis qua sit.
- 3 . . . Quæ irregularis.
- 4 . . . Fautore minoris astatu contrahitur
 sine interpellatione.
- 5 . . . Finis inuicta finitur eius effectus,
 & opus est noma tutoris interpellatione.
- 6 Tex. in l. Lucius, §. quæritum, de ad-
 ministr. tutor. expenditur cum concor-
 dantibus suis.
- 7 Accursi sibi contrarius notatur.
- 8 Tex. in l. tutor, §. tutor, de admin. tu-
 tor. expenditur.
- 9 Mora duplex consideratur in tutore,
 qui pecunias pupillares in emptionem
 non collocat.

M 2 10 Tex.

- 10 Tex.in l.fi posteaquam, ff. rem pupill. salu. for. expenditur.
- 11 Tutor sciens se teneri tutelam cum reliquis offerre, & deponere, si non fecit est in dolo.
- 12 Consuetudo non conficiendi inuentariū debet intelligi de inuentario haredis, non tutoris.
- 13 Iuramentum in litem praestatur pro dolo expresso, non praesumpto.
- 14 Obligationi ad factum succedit obligatio ad interesse.
- 16 Tutor dicitur debitor pupilli in interesse debito ex quo pecunias pupillares in emptionem non erogauit.
- 16 . . Qui debitor est tenetur ad vsuras absque interpellatione.
- 17 . . Praesertim si pecunias pupillares in proprios usus conuertit.
- 18 Dolus debitoris constituit eum in mora sine ulla interpellatione.
- 19 Tex.in l. i. §. locius, ff. de vsuris expeditur.
- 20 Tutor qui pecunias pupillares in proprios usus conuertit, nedum ad vsuras, sed ad vsuras vsurarum tenetur.
- 21 . . Quod correctum est de iure antiq. & canon.
- 22 Tex.in l. in minorum, C. in quib. caus. in integr. restit. non procedit in iudicio tutela.
- 23 Actio tutela generalis est.
- 24 Vsura pecuniarum pupillarum cum debentur a tutore dicitur fors, & proinde paria vsuras.
- 25 Tex.in l. Titia, §. vsuras, de leg. 2. declaratur.
- 26 Decisio Senatus Valentia penes Hieron. de Leon. decis. 13. in dubium reuocatur.
- 27 Accurf. in l. tutor pro pupillo, §. fin. de admin. tutor. reprehenditur.
- 28 Tex.in l. si per te non stat, C. de vsur. expenditur contra Accursium.
- 29 In l. fin. C. de vsur. pupillar. ponderatur.
- 30 . . In l. maximèq; de admin. tutor. quo pacto intelligendus sit.
- 31 . . In l. tutor, §. fin. de admin. tutor. declaratur.
- 32 . . In l. Procula, ff. de probat. procedit etiam in iudicio tutela.
- 33 Distributio bonorum fortius operatur, quam sapientia calculata ratio in specie tex. in l. Procula, ff. de probat.
- 34 Quiescatio debiti inter consuetos facta, extenditur etiam ad fructus, & accessiones, secus inter extraneos.
- 35 Nullitas, & rescissio in quo differant.
- 36 Lasso enormissima tunc solum potest equiparari nullitati, cum dolus dæ causam contractui.
- 37 Dolus quando dicatur dare causam contractui.
- 38 . . Dæus causam contractui stricti iuris, an ipsum annullat, sicut contractum bona fidei.
- 39 Tex.in l. si dolo, C. de rescind. vend. declaratur.
- 40 Rescindere verbum propriè conuenit actui valido, impropriè actui nullo.
- 41 . . Prolatum in sententia intelligi debet propriè.

Regulam, quod scilicet finita minori ætate cessat vsurarum cursus ex mora irregulari fauore minorum inductus, non habere locum in iudicio tutelæ. Et de vero intellectu *tex. in l. Titia, §. vsuras, de leg. 2.* Sed concurrente inter pupillum, & tutorem sanguinis coniunctione, temporis diuturnitate, & bonorum diuisione, censeferi omne vsurarum debitum remissam.

CAPVT XXV.

INter cetera quæ sacratissimæ leges pupillorum necessitatibus prouident

fauentes; tutoribus præscripserunt, hoc vnum est præcipuum, vt post duorum mens-

mensum lapsum quo pupilli debito-
res conueniri possunt, teneantur pecu-
nias debitas, siue sortis, siue vsurarum
exigere ab eisdem, *l. tutor qui reper-
tium, §. vsura, de admin. tut.* ex cuiusque
prædia, siue aliud quodpiam quod na-
turaliter, vel ciuilitur frugiferum sit
emere, *l. quoties, ff. cod. l. tutores 2. C. de
admin. tut.* intra tempus tamen statu-
tum in *l. si tutor constitutus, ff. cod. aliàs*.
ipsi in debitam pecuniam, & in vsu-
ras vice fructuum, quæ ex illa per-
cipi potuissent, conueniuntur, ita sta-
tutum est in *dicta l. si tutor*, & quo-
tidiana praxi receptum. Dubium ta-
men fuit sollempni examinatione in
S. C. disputatum, vtrum tutor qui hæc
facere neglexerit teneatur pupillo
huiusmodi rependere vsuras durante
tantummodo tutelæ administratione, an
etiam post eam finitam sine noua in-
terpellatione.

Et pro tutore dicebatur illud regu-
lare, scitumque in iure esse, vsuras sine
mora non deberi siue regulari, siue ir-
regulari. Regularis est quæ ex persona
dicitur, & per interpellationem con-
trahitur siue hominis, siue diei, quæ
cum in facto consistat probari omnino
debet. Irregularis quæ re ipsa solum-
modo nulla interpellatione vera, vel
ficta, sed legis tantummodo ministerio
contrahitur, vt in specie *tex. in l. in mi-
norum, C. in quib. caus. restit. in integr.*
non est necess. prout latè exornat *Pi-
chard. in dispus. de mora ad ornatum*.
cap. posit. de loc. & conduct. num. 38. &
seqq. Inde receptum est inter iuris pruden-
tes, vt favore minoris ætatis cur-
rant vsuræ sine alia interpellatione,
d. l. in minorum, ex mora illa scilicet
irregulari, quam ad hunc producen-
dum effectum lex induxit; & est *tex.*
iuxta vulgatum intellectum in *l. Titia,*
§. vsuras, de leg. 2. quem ita *DD.* intelli-
gunt, vt finita tutela mora illa non vltra
suum effectum producat absq; noua
tutoris interpellatione, cuius sententiæ
author est *Accurs.* in *d. l. tutor 29. §. tu-
tor verb. non fecit, ibi, non fecit, id est nõ*

fuit interpellatus, & sic non fuit in mora
& clarius in *l. sequenti, ibi, ceret non*.
damnatur in vsuris pro tempore quod
labitur postquam minor factus est maior
25. annis, sed pro anteriori scilicet, nam cursu
temporis defuncta illa quasi mora, vt infra
de leg. 2. l. Titia, §. vsuras, & secundum
hoc intelligatur lex proxima, §. quin. Et,
sed pro priori tempore scilicet, item & pro su-
turo si noua interpellatio intercessit, vt
ibid. dicitur. Cuius traditione, & si anti-
quioribus temporibus per Regiam Va-
lentinam Audientiam contra tutores
fuisse iudicatum, currere scilicet huius-
modi vsuras necdum vsque ad diem
maioris ætatis, sed etiam realis solu-
tionis referat *Hieron. Leon decif. 13.*
num. 12. lib. 1. subdit postmodum
sepe sæpius contrariū decisum, huius-
modi vsuras non deberi post adimple-
tam minorem ætatem, cessante iam
mora illa irregulari favore minoris
inducta, quomodo in specie his ratio-
nibus se iudicasse testatur doctissimus
sanè uir *D. Alex. Sperell. dec. 90. num. 31.*
& videtur sentire *Honded. consf. 38. num.*
32. lib. 2. Escobar de ratiocin. cap. 15. num.
31. Mangil. de enit. q. 88. num. 44. & Ant.
Faber de error. pragmat. dec. 1. 1. err. 2. num.
12. & rursus dec. 22. err. 5. num. 10. & in
Cod. Fabriano lib. 6. tit. 26. de vsur. &
fruct. rei legat. definit. 14. testatur Sena-
tum ita iudicasse.

Verumtamen ardua nimis, & dubia
Sac. nostro Conf. visa fuit huiusmodi
resolutio, ad cuius examinationem il-
lud sibi proposuit differendum, vtrum
scilicet termini *tex. in d. l. in minorum, C.*
in quib. caus. restit. in integr. non est ne-
cessæ ad eò conueniant huic tutelæ iudi-
cio, vt abijs nostræ disceptationis re-
solutio præcisè pendeat, an verò ali-
quid in eo sit amplius, quod hoc ope-
retur, vt illa mora contra tutorem, qui
pecunias pupillares iuxta legis præ-
scriptum non collocauit, vel in suos
vsus conuertit, semel contracta sem-
per duret donec tutelam integram re-
stituerit, & reliqua soluerit.

Ad quod expensa sunt iura, quæ ex-
M 3 pref.

presse pupilli causam facere videtur.

- 6 Primò *tex. in l. Lucius Titius 47. §. quasitum, de admin. tut.* ubi tutor post finitam quoque tutelam in diem accepti iudicii eadē vfuras prestare debet, ibi, *Paulus respondit finita administratione eas vfuras debere computari, qua in tutela iudicio computantur, quem tex. ita summat Bart. finita tutela ante solutionem currunt vfuras qua prius curtebant, ad idem est tex. in l. 2. C. de vfur. pupill. & in l. 3. §. contrarium, vers. vfuras, de consr. alt. tutel.* qui si in contraria actione hoc admittit, ferme id negari non poterit in directā.

- 7 Sed neque hanc partem parum sibi constans *Accurs.* tenere desijt, siquidem in *d. l. Lucius Titius, §. quasitum* id ipsum expressum est professus in verbo *easdem vfuras*, ibi, *Sic ergo finita causa non finitur effectus*, v3. cursus vfurarum: eiusque rei rationē assignat alius *tex. sollemnis in l. 1. §. socius, vers. circa tutela, ff. de vfur.* cuius hæc sunt verba, *circa tutela restitutionem pro favore pupillorum latior interpretatio facta est, nemo enim ambigit hodie sine iudice accipiat in diem sententia, sine sine iudice tutela restituatur, in eum diem quo restituit vfuras prestari*; concordat *tex. in l. tutor qui reperiuntur, §. fin. ff. eod.* Sed & alia, & efficacior huic conclusioni robur prestat, non enim ab huiusmodi vfurarum præstatione aliter se excusare tutor poterit, quam si debitam pecuniam pupillo obtulerit, & deposuerit, per *tex. qui captionem*
- 8 non admittit in *l. Tutor 29. §. Tutor, de admin. tutor.* (cuius literam interpungit de more *Ant. Faber de error. dec. 22. err. 5.* existimans notam illam, quæ sub *Ulpiani* nomine extat, *Triboniano* potius tribuendam) *d. l. 1. §. socius, in fine, de vfur.* & ibi *glos. ver. deposuerit, l. fin. C. de vfur. pupill.* quibus apertè cautum est tutorem tanquam morosum ad vfuras teneri eo ipso quod non offert, & deponit, vel prouocat eum cuius tutelam gessit ad accipiendam computorum redditionem iuxta formam *d. l.*

finalis, C. de vfur. pupill. & notat *Bacz. in tract. de decim. tutor. cap. 2. nn. 167. & 176.*

- Duplicem namque ego nouiter cōsidero in tutore morā ad rem de qua agimus. Vna est illa quam tutor incurrit si pupillares pecunias in prædiorum, vel annuorum reddituum emptionem iuxta legis præscriptum non erogauit, & quæ post temporis definiti lapsum illum operatur effectum etiā tutela durante, vt ipse ad vfuras teneatur, & in hoc posset fortasse dubitari, an finita tutela finiat quoque vfurarū cursus donec denuo interpelletur. Alia est quā tutor incurrit, qui statim finita tutela eam cum reliquis non restituit ad formam traditam in iuribus citatis, & in hac nulla quidem interpellatione opus est, cum statim in mora sit, ad quam contrahendam necessaria illa esset, quia factō suo in mora constituitur, & pro moroso habetur, succedente confestim obligatione ad vfuras, ad quas & ipse, & eius fideiussores tenentur, iuxta *Africanū* respon-

- 10 sum in *l. si posteaquam, ff. rem pupill. solu. for.* quod exornant *Parlador. lib. 2. rerum quodid. cap. fin. par. 1. §. 12. nn. 57.* & post eum *Escobar de ratiocin. cap. 34. nn. 11.* Sed & tertia potest assignari ratio, eo quod tutor qui sciens se teneri tutelam vnā cum reliquis offerre, & deponere id non fecit, est in manifesto dolo, & si interpellatus non fuerit, arg. *tex. in l. penul. ff. de vfur.* ubi hæredes mariti, qui per falsum testamentum vxorem ne legatum consequeretur accusabāt ad fructus tenentur, & si interpellati à muliere non fuerint, cuius rei rationem tradit *glos. ibid. quia fecerunt dolo, quominus interpellarentur*, expendit *Menocho. de arbitr. lib. 2. cas. 220. nn. 15.*

Qui quidem dolus manifestus in præsentī probatur, eo quod tutores nullum inuentarium, seu repertorium fecerunt, vt iuris est, ab eoque dolo excusari non posse dictum fuit ex allegata consuetudine Ciuitatis Aquilæ

non conficiendi inuentarium, siquidem consuetudo huiusmodi nec probata fuit his requisitis, quæ ad eam probandam sunt necessaria, ad tradita per DD. in l. de quibus ff. de ll. & in l. fin. C. quæ sit long. consuet. & si verè probata esset, de inuentario faciendo per hgedē, ad *tex. in l. fin. de iur. deliber.* nō autem de repertorio tutorum eam intelligi necesse est, qui casus diuersam inter se habent rationem, namq; hæres non conficiendo inuentarium, creditoribus & legatariis defuncti nullum præiudicium facit, quinimō vtilitatem affert, vult enim ex hoc ipso teneri quoque de proprio, ideoque nec legem contemniti renuncians fauori pro se introducto; tutor autem cum repertorium omittit pupillo præiudicat, legisque præcepto uim infert, quæ pupillo hunc fauorem intēdit; quid enim aliud esset consuetudinem admittere, ne tutor teneatur repertorium, librumque rationū facere, nisi tutorum auaritiæ pupilli res populandas tradere? quid aliud nisi licentiam prædandi concedere? quid denique nisi consuetudinem tolerare nutritium peccati, cōtra *tex. in cap. fin. de consuet.* & absurdum penitus execrabile & contra publicam fidem, quam, ne pupilli fraudetur, lex tutoribus cōmendauit, ideoque S. C. eis in præsentī iusiurandum in litem derulit, quod quidem dolum expressum præfescit, nam propter præsumptum non præstatur, *l. in honor. aris, de in litem iur. l. 4. C. cod.* notat Barr. in d. l. tutor qui repertorium, *nn. 2. 1.*

Fit idipsum alia ratione, nam si certum, & indubitatum est tutorem teneri pecuniam pupillarem in emptio-nem prædiorum, seu aliud quod iustum reddat lucrum inuestire, quemadmodum initio huius capitis monui-mus: huic obligationi quæ ad factum est, succedanea quoque erit obligatio ad interesse, etiam in beneficiū maioris, sicuti in puncto post alios scribit Honded. *conf. 38. nn. 3. lib. 2. Gratian. discept. forens. cap. 67. n. 2.* & hæc vice fru-

ctuum erit, seu interesse, in quibus tu-
tor pro debitore pupilli habendus est, vt probat *Aiora de partition. par. 1. cap. 4. nn. 3. 1. ex d. tutor qui repertorium, §. si post depositionē, quem sequitur Guirier. de tuel. par. 2. cap. 9. n. 2. 3. & 24.* latiusq; declarat *nn. 36. & 37.* vnde quemadmodum si prædia fuissent empta, vel nomina debitorū, nulla ferme necessaria foret noua interpellatio finita tutela, ad hoc vt fructus & vsura debeantur, ita fāc dicendum est contra tutorem, qui iam legis ministerio nedum vti tutor, sed vti pupilli quoque debitor habetur: at quando tutor debitor est teneretur ad vsuras, & interesse absque interpellatione, neque hoc casu procedere *tex. in d. l. in minorum, C. in quib. caus. in integr. restit. non est necess. dixit Vinc. de Franch. dec. 16. n. 6. Rot. Rom. relata per Gratian. discept. forens. cap. 241. nn. 25. tom. 2.*

Idquē certo certius locum habet, si probatū sit tutorem pecuniā ex rebus pupilli redactā in proprios vsus conuertisse, nā præterquāquod id regulare est in omni administratore, siue negotiorū gestore, vt in l. qui aliene, & in l. qui siue, de neg. gest. in l. 1. C. mandati, & in l. 1. §. socius, ff. de vsur. probat *Gratian. discept. forens. c. 67. n. 8. & c. 242. n. 54. vers. 10. cōclusio*, dolus namq; debitoris sine vlla interpellatione cōstituit eū in mora, vt elegāter scribit *Paul. de Castr. in d. l. Titia 89. §. vsuras, nn. 2. de leg. 2.* in tutore verō sūt iura ad manus in d. l. tutor qui repertoriū, §. si post depositionē, in d. l. Lucius §. quæsitū, de admin. tutor. & in l. 1. C. de vsur. pupill. & 19 est *tex. sollemnis in d. l. 1. §. socius, ff. de vsur.* qui nullam interpellationem ex mora regulari desiderat in socio; qui communem pecuniam in suos vertit vsus, vt ad vsuras teneatur: subdit deinde *Papinian. circa tutela restitutionem pro fauore pupillorum* latior interpretatio facta est, vt propterea quod in socio locū obtinet, multo magis in tutore vigeat.

Quin etiam nedum ad vsuras, sed ad

ad vfuras quoq; vfurarum, vt post *Dec. Hostoman.* & alios docet *Camilcar. de tutor. c. 1. n. 116. & dec. 37. n. 10. par. 1. Reg. Ronit. dec. 9. n. 18.* quod tamen nouo authenticorum, & canonum iure
 21 expofum eſſe accuratè animaduertunt *Rodrig. de ann. reddit. lib. 3. q. 10. nu. 17. 18. & 19. D. Sperell. cum multis d. dec. 90. num. 25.* qua de re ſollenniter diſerit per optima media *D. Ioan. Franc. del Caſtill. decif. 22. à num. 42. vſque ad finem lib. 1.* ob idque finita tutela pupillus conſequi ſolummodo poterit à tutoribus id quod eius interſit pecuniæ pupillares in prædiorum, vel reddituum comparationem fuiſſe erogatas, vt intereſſe verum & probabile ipſis reſarciatur, vt rectè notat *Rodrig. loc. cit. nu. 12. & 17.* cuius ſententiam in alia cauſa ſecurè tenuit Sac. Conf. aliàs me referente die 27. Nouembris 1637.

His quæ veriffima ſunt in iure nullatenus aduerſatur regula deſumpta ex *tex. in d. l. in minorum, C. in quib. cauſ. in integr. reſtit.* cuius quidem diuerſiſſima penitus eſt ratio, quæ ex priuilegio perſonæ minoris aduerſus debitorem qui tutor nõ fit, ortum habet at vfurarum præſtatio, de qua contendimus, ex natura actionis tutelæ provenit, quæ hoc ipſum peculiare habet, vt currat intereſſe vſque ad diem reſtitutæ tutelæ, redditæque rationis, ex iuribus & rationibus ſuperius adductis, idque ingenioſè obſervatum uideo per *Caballin. de vſur. num. 302.* his verbis, ego vero dico aliam rationem eſſe in tutore, aliã in alio debitoris pupilli, vel minoris: quia tutor etiã finita tutela, & adminiſtratione omiſſa, ad multa ex bona fide tenetur propter reliquias prioris pœſtatis. & rectè adminiſtrationis, ad qua non tenetur debitor extraneus, & in valde ſimili ſpecie decifum tradit *Vinc. de Franch. d. dec. 16.* nempe in legato factò pro legitima, vt debeatur intereſſe etiã poſt minorem ætatem legararij abſq; noua interpellatione, ea ratione quia ſtatim à die mortis

patris debentur fructus legitimæ, actionis natura ita exigente, ſicut & ipſa legitima, nihil in hoc attenta maiori, vel minori ætate.

23 Hæc namque actio tutelæ quæ generalis eſt, vt rectè tradit *Accuſ. in l. 1. verb. & proinde, de eden.* hoc ipſum præſert, vt fructus ſeu vſuræ ſortemaugeant, *l. fin. §. final. C. de adminiſtr. tutor.*
 24 ſuntque eiufdem naturæ, imò & verè fors eſt; quocirca nil mirum ſi ex ea fructus, ſeu vſuræ debeantur, *l. hæres, furioſi, §. fructuum, de peti. hæredit.* venit igitur huiuſmodi præſtatio ex ipſius actionis natura, vt optimè exponunt *Rodrig. d. lib. 3. quaſi. 10. nu. 19. Caſtill. & Sperell.* paulò ante relati, ideoque *Anſon. Pichard. in §. tutor. res. 2. n. 16. Inſtu. de obligat. quæ ex quaſ. contrac. naſcunt.* in hunc modum alloquitur, vltierius venit in actione tutela directà incrementum pecuniæ non ſolum eius temporis quæ durauit tutela, vel cura, ſed etiam poſt eas finitas, dum rationes non red diderit tutor, vel curator, & reliqua ſoluerit, vel ſaltem depoſuerit, *l. fin. C. de vſur. pupilli. l. tutor pupillo 29. §. tutor qui poſt pubertatem, de admin. tutor. cuius rei illa commendatur ratio, quia licet vſura non debeantur niſi poſt moram etiã in iudicijs bona fidei, in minorum tamen ſauore ex iuris diſpoſitione mora contrahitur ipſo iure, l. in minorum, C. in quibus cauſ. in integr. reſtit. non eſt neceſſ. qua ſemel contracta durat l. Titia, §. vſuras in ſecundo reſponſo, ff. de leg. 2. Ex quibus fit, quod licet in alijs obligationibus ſufficiat ſi nõ ſit per debitorem quominus ſoluiat, requiſitio ad impediendum curſum futurarum vſurarum, in minorum obligationibus, & conſignatio neceſſaria eſt, vt in diſtis inſcribitur, & in l. ſi per te non ſit 9. C. de vſur. explicant *Paul. & Alex. in l. ſi ex legat. cauſa, de verb. oblig. idem ſentit Guſticr. de inel. d. par. 2. c. ap. 9. nu. 20. Paul. Montan. in tract. de tutel. c. ap. 32 regul. 9. num. 178. Rom. in conf. 139. num. 4. Caſtill. d. decif. Sicil. 22. num. 54. Caballin. de vſur. num. 309.**

- 25 Ad *tex.* verò difficile in *d.l. Titia*, §. *usuras*, de leg. 2. ex quo communiter decepti DD. maiori aetate adueniente nouam moram, & interpellationem, decliderant, vt vsure post 25. annum debeantur, vt per *Accurs.* ibi. *verb. mora*, in eundem sensum illum expendentem in *d.l. maximeque*. Respondetur hunc intellectum ab eo *tex.* prorsus alienum esse, sicuti ad oculum demonstrat doctissimus Lusitanus *Cald. Pereyr.* in *tract. de empt. & vend. cap. 23. n. 48. quoniam* (inquit author ipse) *ibi singulariter interconsultus respondit solam moram inductam fauore minoris aetatis, etiam si alia mora non intercedat, satis esse vt perpetuo usura debeat, & hoc est quod Iurisconsultus docuit vsque ad versiculum*, quauis, *vbi pro ratione dubitandi innuit moram heredis ipso iure inductam* verè moram non esse, in *vers.* verò quā sufficit semel interuenisse, vt perpetuo debeat, *decidendi rationē subiicit*, moram illam fauore minoris inductam sufficientem esse, quoniam per eam *usura iure deberi ceperunt, quare ex eo dumtaxat in perpetuum posse exigi debent*, & hic est sanus illius *tex.* sensus, quo nihil littera additur, aut detrahitur, imò singularis redditur illius *tex.* dispositio, vt sola mora à iure inducitur in fauorem minoris sufficiat ad petendum in perpetuum *usuras*: aliter enim ille *tex.* nec esset singularis, nec dubium aliquod contineret. si cum glosa, & communi intelligas, ibi post perfectam aetatem nouam moram contrariam fuisse, qua interueniente quāso quo iure, aut ratione Paulus potuit dubitare *usuras deberi in futurum* & utiq; verbum illud perpetuo magis respicit priorem à iure inductam moram, quam à iure non cessare, quamuis superueniat maior aetas. Et potest assignari vrgens ratio, quoniam actus semel perfectus & consummatus perpetuus est, & si cesset causa perficiens, vt tradit *Bar.* in l. 2. §. non solum, de excusat. tutor. &c. quāpropter cum mora sit à iure inducitur fauore aetatis perpetuo suos effectus producit, quamuis minor aetas cesset

ex adductis per *Gomez.* & *Afflict.* vbi supra, & probas nouissime *Donell.* in *tract. de mora pag. 111. vers. hoc primum in persona minorum.*

- 26 Proinde non puto rectè sentisse *Hieron. Leon.* siue maius *Senatum Valentinum*, qui in casibus per eum relatis *d. dec. 13.* in fauorem tutoris iudicauit, vt scilicet finita tutela cesset *usurarum cursus* sine noua interpellatione, sola *Accursij* autoritate motum in *d.l. maximeque*, nam & in hac propria specie contrarium prorsus sentijisse in *d.l. Lucius*, §. *quæsitum*, de *admin. tut. verbo, eadem usuras*, ibi, & hoc casu finita causa non finitur effectus, ex ijs iuribus quæ hoc expresse probant superius demonstraui.

Et quidem nescio an somno obrep-
tus fuerit *Accurs.* dum verba illa *Mar-*
27 *celli in d.l. tutor pro pupillo 29. §. fin. de admin. tutor. per quem non stetit*, ad nouam interpellationem à pupillo non factam retulit, quæ verè ad oblationem à tutore factam, de quibus præcedenti eiusdē *Marcelli* oratione actum erat, referenda sunt, vt egregie exponendo declarat *Caballin. de vsur. n. 297.* agens de intellectu *tex. in d.l. tutor pro pupillo*, §. *fin.* quo loci aduertit responsum illud *Marcelli* per solam tutoris oblationem *usurarum cursum* impediens valde indiscretum, & minoribus capiosum esse. De qua re vterius mihi cogitanti occurrunt duo iura, quæ *Accursij* lapsum manifestè indicant.

- 38 Primum est *tex. in l. si per te non stat. C. de vsur.* vbi ideo inhibetur cursus *usurarum*, quia per debitorem non stetit, vt *usuras* solueret: non stare autem tunc dicit *Antoninus*, quoties pecunia oblata est, vel deposita.

- 29 Secundum, & expressius *l. fin. C. de vsur. pupill.* vbi duo statuunt Imperatores. Primum, pupillum compelli non posse actione tutelæ aduersus tutorem agere. Secundum, ad impediendum cursum *usurarum* teneri tutorem ad iudicium tutelæ eum prouocare, frequenter etiam denunciationibus inter-

terpoſitis, quod intellige iuxta tradita per *Caballin. loco cit. n. 298. & 302. col. 2.* igitur nulla interpellatione ex parte pupilli opus eſt, vt vſuræ pupillares, quæ tutelæ durante extrebant, currant quoque poſt eam finitam, rectèque *Marcellis* ſententiam intelligunt DD. ſupra relati in tutore qui pecuniam obtulit, vel depoſuit, qui eſt verus illius *tex. intellectus.*

Quinimò idè *Hierom. de Leon dec. 15. nn. 9.* apertè ſentit in ſpecie eiufdè *tex.* ideo ceſſare vſurarum præſtationem, quia tutor ab adminiſtratione negotiorū pupilli abſtinuit, depoſuitque in tuto loco obſignatam pecuniā: hoc enim caſu verè dicitur per eum non ſtare, & proinde non tenebitur ad vſuras. Quo themate rectè poſt
30 cedit diſpoſitio *tex. in d. l. maximeque,* qui venit continuatiuè ad præcedentem §. quaſi dicat, quod ſicut tutor qui obtulit, vel depoſuit pecuniam non tenetur ad vſuras, eo quod per eum non ſtetit, multò fortius id procedit in hærede tutoris, cui minor forte poſt 20. annos, vel amplius in mētem venit tutelam repoſcete, & ita in *d. dec. 15.* refert fuiſſe iudicatum.

31 Licet enim reſponſum illud *Marcelli in d. l. tutor 29. §. ſin. verſ. quin etiā de adminiſtr. tutor.* augmentatiuè ſtare videatur ex vi dictionis illius, *quin etiam, ad tex. in l. iurifſgentium, §. quinimò de pact.* quaſi relata ſententia *Vlpiani* volentis eatenus curſum vſuratum impediri, quatenus tutor pecuniam depoſuerit, contra ſentiat nedum deponere non teneri, ſed nec etiam offerre: verius tamen eſt verbum illud non augmentatiuè ad id quod de obligatione prius reſpondit (quod eſſet manifeſtè ſibi met contradicere) ſed aduerſariuè ad ſententiam *Vlpiani* accipi debere: ea ratione, quia per eum non ſtetit quominus tutelam reſtitueret: per eum autem non ſtare tunc dicitur quoties ſaltem obtulit, ſicuti ex *tex.* expreſſo in *d. l. ſi per te non ſtat, C. de vſur. pupillar.* paulo ante probauimus.

Hæc cum ita ſe habeant prout veriſſima cenſuit S. C. in puncto iuris, ad aliam examinationem digreſſum fuit; vtrum ſcilicet in præſenti hypotheſi aliquid ſit quod huic vſurarum exactioni opponatur, cenſuitque duo manifeſtè obſtare. Primum diuiſionem bonorum inter Ioannem Baptiſtam, nedum ſtatim pupillari ætate finita, ſed iam trigefimum ſeptimum agentem annum, & patruos tutores factam, in qua diuiſione tacita debiti remiſſio
32 continetur, ex clara deciſione *tex. in l. Procula, ff. de probat.* per quem concurrente ſanguinis coniunctione, temporis diuturnitate, & ſæpius calculata ratione, miniſterio iuris cenſetur debitum remiſſum ſiue fortis ſit, ſiue vſurarum, & facta quietatio, vt aliàs exornauimus *cent. 1. cap. 87. n. 11. ex Decio, Grammat. & alijs, & hac eadem cent. cap.* quinimò & in locū ſæpius calculatæ rationis fortius operari bonorum diuiſionem diximus *d. cap. 87. nn. 11.* quibus nunc addo *Steph. Gratian.* qui propriè de redditione tutelæ inter ſanguine coniunctos *dec. March. 46. m. 13. & 14.* ita ſentit, *verum eſſet quod ſi deficeret dicta ratio ſapius calculata, tamen ſi aliqua præſumptio adieſſet, puta diuiſio, tunc illa ſubrogaretur in locum calculatæ rationis, ſmo plus operaretur, quàm ſi eſſet ſapius reddita ratio.*

Cui diuiſionis inſtrumento acceſſit ampla liberatio, & quietatio tutoribus
34 facta, quæ licet videatur ad bona diuiſa reſpicere, adhuc comprehendere debet acceſſiones omnes, ad quas reſpectu eorundem bonorum fortè tutores tenerentur, tanquam facta inter coniunctos, quæ latam, & benignam hanc interpretationem admittit, quod ſecus fortè eſſet inter extraneos, *l. Aurelius, §. Titius teſtamento de liber. leg. vbi Farr. & belliffimè ſcribit Honded. conf. 49. n. 20. lib. 1.* eo maxime q̃ poſt diuiſionem, & liberationem vixit Io. Baptiſta amplius per ſeptennium, nec vnquam de diuiſione conqueſtus tale quidquam petijt, ſed iudicium fuiſſe
mo.

motum à Beatrice de Nardis eius herede in anno 1634.

Item obstat sententiam S. C. per quam petita per eandem Beatricem annullatione diuisionis prædictæ, fuit iudicatum esse rescindendam: & merito quidem, eo quod nullitas in læsione fundabatur, quo casu venit rescissio non annullatio, qui termini differunt
 35 inter se in eo præcipue, quod annullato contractu omnia resoluntur ex tunc, reducto titulo ad non titulum, & causa ad non causam, subinde veniunt fructus tanquam si contractus gestus non fuisset, latè per *Mastrill. decif. 29.* Nosquè latius diximus hac eadem cent. cap. At rescissio resoluit contractum ex nunc, ideoque non venit fructuum, seu interesse restitutio, prout sollemniter dissertit *Arius Pinell.* hanc opinionem tanquam communem, & receptissimam vidisse seruari in *l. 2. par. 2. cap. 4. C. de rescind. vend. Guttier. pract. quæst. q. 133. & 135. lib. 2. vbi latè Cassan. Anton. Gomez, Conar. Magon. relati per Vinc. de Franch. dec. 119. num. 19. & dec. 496. num. 3. vbi refert ita passim iudicatum, R. de Ponte conf. 28. n. 6. & 7. lib. 1. Fab. de Anna cõf. 24. n. 1. et 2. Giurba dec. 105. num. 8. Mastrill. dec. 33. num. 4. & 5. Suarez in suis com. opin. lib. 3. fol. 108. num. 14. Thoro in compend. dec. par. 3. verb. fructus in iudicio rescissorio, fol. 481. col. 1. Gama dec. 94. vbi idem resoluit, nisi læsio enormissima foret longè ultra dimidiam iusti pretij, quia tunc censetur dolo initus contractus, & perinde nullus redditur ipso iure, l. & eleganter ff. de dolo, l. 3. §. fin. ff. pro soc. DD. in l. si quis cum aliter de verb. oblig. & alij plena manu relati per *Bargal. in pract. de dolo, lib. 2. tit. de dolo dante causam, n. 12.* & venit restitutio fructuum, latè *Giurba d. dec. 105. num. 9. & seqq.* quamuis *D. Garz. Mastrill. d. dec. 33. num. 14.* contrarium semper fuisse in Sac. illo Confitorio iudicatū dicat, nempe enormissimā læsionē non constituere cōtractum nullum; & ad summum ta-
 36 men tunc nullum esse quando dolo*

manifestè in læsione inest, ille tamen qui censetur dedisse causam contractui, vt post *Cagnol. in d. l. 2. resoluit Gam. d. dec. 94. n. 3.* quod tamen rectius exponit *Bargal. d. lib. 2. cap. de dolo incidente, num. 16.*

37 Dat verò dolo causam contractui quando fuit causa finalis ad contrahendum, idest quando dolo aduersarij ductus & impulsus quis est, alias non contracturus. *L. eleganter, §. 1. ff. de dolo, ibi, si in hoc ipso, vt videres circumscriptus est:* ideoque nullus est contractus, quia deficit in parte substantiali, idest in consensu: quod tamen intellige in
 38 contractibus bonæ fidei, non autem stricti iuris; licet enim in vtroque consensus desideretur tanquam pars substantialis, l. 1. §. adeo, ff. de pact. l. 2. de action. & oblig. nihilominus in contractibus bonæ fidei quibus dolo causam dedit, deficit consensus iure ciuili in illis requisitus, ille scilicet qui liber à dolo sit, explicat eleganter *Ferrun. Garz. in l. iniurgentium, §. Prator, num. 28. ff. de pact. & sic in huiusmodi cōtractibus inest dolo à principio qui bonæ fidei opponitur, at in contractibus stricti iuris nō quod bonum, & æquum, sed quod expressum tantum est attenditur, ideoque ratio illa cessat, quia dolo in contractu incidit, & proinde valet, l. Iulianus, §. ff. venditor de action. empt. quomodo declarant *Pichard. in §. actionum 28. q. 9. Instit. de action. Bargal. loco supra cit. tit. de dolo dante causam, & cap. seq. vbi latè.**

Et si sciam contractus ipso iure nulos nonnunquam rescissione resolui, quod probari aliquibus videtur ex
 39 tex. difficili in l. si dolo §. C. de rescind. vend. & alij relatis per *Bargal. loco proxime cit. num. 15. & seqq.* qui de veritate huius opinionis latè agit: Omisiss tamen varijs Doctorem interpretationibus ad illum tex. adductis, quæ videri possunt apud *Pichard. loco proxime cit. 40 num. 46.* dicendum est rescindere verbum propriè actui valido conuenire, im-

improprie tamen etiam nullo, vt bene aduertit *Seacc. de ſent. & re indic. gloſ. 14. q. 30. n. 10.* At cum prolatum eſt in 41 ſententia, nefas exiſtimandum eſt illud impropriari, ea notiſſima ratione, quia ſententia ſtriſtiſſimi iuris eſt, verbaque ipſius impropriam interpretationem non admittunt, eaque intelligi debent in proprio, ac vero ſignificatu, & prout verborum proprietas ad litteram ſonat, vt docet *Bart. in l. ſi expreſſim. col. 2. ff. de appell.* vnde non eſt recedendum à proprietate verborum ſententiæ, & ſi libello nõ reſpondeant, in puncto tradit *Alex. in l. à Divo Pio, §. ſi pigmora. n. 10. de re indic. Socin. ſen. conf. 134. col. 2. verſ. præterea, lib. 1.* in hoc enim æquiparatur contractibus, & ſtatutis, in quibus nefas eſt recedere à verborum ſono, & proprietate, ſicuti egregie poſt multos diſſerit *Menoch. con. 110. n. 13. cum ſeqq. lib. 2.* idcirco cum ſententia S. C. diuiſionem factã inter Hieronymum de Nardis, & tutores declaratum ſit reſcindendam eſſe, conſequitur maniſeſtè cõtractum fuiſſe habitum pro valido, reſciſſionemque ſuos effectus operari à die ſententiæ, & proinde uſuras ſeu intereſſe anteaſti temporis in reſciſſione ipſa non venire.

Quibus fundamentis licet S. C. habuerit pro absoluto, nullam nouam interpellationem fore neceſſariam ad hoc vt uſuræ quæ prius currebant, curant itidem uſque ad integram ſatiſfactionem, in explicatione tamen illius articuli, à quo ſcilicet die deberetur à præſatis tutoribus intereſſe, ſecurè iudicauit deberi à die intimationis mandati de parèdo ſententiæ prædictæ, quæ diuiſionem ipſam reſcindit. Ita re ſollenniter diſcuſſa iunëtis Dominis Conſiliarijs duarum Aularum, qui fuimus decem cum interuentu D. Andrea Marcheſij digniſſimi Præſidis Sacri Conſilij viti ſanguinis, & ingenij nobilitate præclari. Relatore cauſæ d. uetiſſimo itidem Conf. Thoma de Aquino, die 14. mētis Februarij 1642. In banca Auirabilis.

S V M M A R I V M.

- 1 **M**onetam eundere eſt de regalibus.
- 2 . . . Cudens tenetur pana laſe Maieſtatis.
- 3 . . . De iure Regni puniuntur pana capituli, & bonorum publicationis.
- 4 Bonorum conſiſcacio contra Neapolitanos in uſu non eſt.
- 5 Pana certa delicto impoſita per legem municipalem, cõſetur reſeſſum à diſpoſitione iuris communis.
- 6 Conſtitutiones Regni ſunt ſtriſti iuris, ideo extenſionem non admittunt.
- 7 Appellationis beneficium ſublatum fabricantiſ, ſeu ſondentiſ moneta, non denegatur expendentibus, ſed contra, n. 9. ubi deſiſum.
- 8 Falfa moneta conſideratur nedum reſpectu materia, ſed forma, ſed etiam reſpectu ponderis.
- 10 Extenſio legis fieri poteſt etiam in penalibus, quoties caſus comprehenduntur ſub verbis legis.
- 11 Expreſſum dicitur, quod uenit ex mente legis.
- 12 Extenſio admiſſitur in lege penali ubi publica verſatur utilitas.
- 13 Monetam incidens quodad panas æquiparatur de iure Regni fabricanti, ſeu endenti illam.
- 14 Conſtitutio Regni Adulterinam, & Cap. Vtque ab excellentia non ſunt correſta per nouam pragmatieam.
- 15 Lex noua mitiorem panam imponens, non cenſetur ius antiquum corrigere.
- 16 Expendens falſam monetam quo caſu panam mortis naturalis incurrat.
- 17 . . . Dicitur cooperari, & participare in delicto, & fabricatione moneta.
- 18 . . . De iure cõmuni nõ uidetur puniendus quoties monetã ab altero accepit.
- 19 Statutum urbis contra expendentem ſcienter falſam monetam quomodo intelligendum.
- 20 Auxilium debes eſſe cooperantium in ipſo actũ delicti, ad hoc ut auxilians eandem panam incurrat.
- 21 . . . Poſt commiſſum delictum nõ dicitur proprie auxilium.

22. *Præstitum præmia scientia, & tractatu quocunque tempore præstetur, facit incurrere eandem mortis naturalis.*
23. *Verbum quomodolibet, siue qualitercumque dicunt generalissimum, &*

fit ad ampliandum, non ad restringendum.

24. *Statutum imponens poenam capitis pro homicidio, regulariter intelligitur de dolo, nisi dicat de quomodo commissio.*

Falsam monetam expendentem, mortis naturalis & bonorum publicationis poenas incurrere, etiam nouissimo Regni iure attento, quoties expendendo fabricationi, seu incisioni operam fert.

CAPVT XXVI.

1.  Etinet monetæ constructio ad supremi culminis auctoritatem, eiusque usurpator dicitur eam eudere præsumens, & in læsæ Maiestatis crimen incidere, ut statuit *Imperator Constantinus in l. 2. C. de fals. monet.* & notat *Andr. in cap. 1. verbo moneta, nu. 26.*
2. *qua sint regalia, ideoque accerimis poenis eum puniendum omni iure statutum est, sic in l. quicumque, ff. ad l. Cornel. de fals. liberi si sint homines bestiis tradi iubentur, siquidem serui supremo supplicio affici, & in d. l. 2. C. de fals. monet. flammæ exultioni mancipari.*

Municipali verò huius Regni iure.

3. capitis poena plecti sancitum est, publicatis ultra eius bonis. Idem contra radentes, seu quocunque modo dimiuentes eandem, ut in *Constitutione, Adulterinam, cum seq.* quæ incipit, *Qui unum, &* rursus in *cap. Caroli Primi*, quod incipit, *Ut quæ ab excellentia*, aduersus falsatores, eiusdemque expensores, quamuis bonorum confiscatio
4. quodam Neapolitanos in usu non sit, propter gratiam eisdem Serenissimorum Regum munificentia concessam, de qua meminit *Vinc. de Franch. dec. 401. num. 2.* idemque disponitur pluribus pragmaticis editis per Illustrissimos Præfatos, quas in unum coegit *D. meus Reg. Tapia tom. 5. inris Reg. sub tit. de fals. monet.* & de iure leuiparito adest *l. 9. tit. 7. part. 7.* quæ licet

quodam incidentes arbitrarie eos puniat hoc tamen fuit postmodum correctum per *l. 67. tit. 2. l. lib. 5. non recopiat.* quæ ultimo supplicio traduntur cum bonorum amissione.

Dubitari modo contingit in M. C. Vicariis, quæ poena esset puniendi Dominica Aquauia capta cum certa pecuniæ diminuta, rase, siue incisæ quantitate, quam à quodam suo amasio habuisse confessæ fuit, qui diu hanc exercuit artem, incidendi scilicet Regiam monetam, ipsa Dominica curam habente expendendi eam.

Prætendebat Fiscus ultimo supplicio esse afficiendam, iuxta dispositionem *Constitutionis Regni Adulterinam. &* cap. *Ut quæ ab excellentia.*

Ex aduerso dicebat Aduocatus pauperum, iam diu esse recessum à poenis legibus illis impositis ex noua dispositione *Regie pragmatice editæ 6. Iunij 1609.* quæ est *2. sub tit. de monetis*, quæ centuslis poena, & in eius defectum, remigationis, siue relegationis per triennium inpendenti monetam falsam, siue incisam, vel diminutam irogatur; siquidem quando lex posterior municipalis certam poenam imponit delicto, siue maior sit, siue minor, censetur omnino derogatum iuri communi, ut tenet *Iul. Clar. in §. f. q. 35. n. 5.* ubi dicit hanc esse magis communem, & seruaturam in praxi opinionem, præsertim ubi statutum, vel lex aliquid addit, vel detrahit, ut tenet *Mench. de*

recuper. possess. remed. 9. num. 386. vbi late de materia, sequitur Camill. de Medic. conf. 143. nn. 13. vnde in terminis docuit D. R. Ronit. ad pragm. 1. de monet. num. 4. poenam impositam per Constitutionem Adulterinam esse restrictam per citatam pragmaticam.

- Difficultas augebatur ex eo, qd adhuc circumscripta pragmatica dispositione, *Constitutio, & Capit. predictum* de expendente monetâ falsam, seu adulterinam agunt, non autem incisam, seu diminutam, ideoque in casu expresso debere intelligi, nec extendi ad non expressum, eo quod Cōstitutiones Regni stricti iuris sunt, & proinde extensionem non admittunt, presertim si eorum dispositio poenalis sit, sic namque docuit *Andr. in Cōstitutione Regni Prosequentes. gloss. & Afflict. in Cōstitutione Poenam eorum. Gramat. & alij*, quos laudauimus *cent. 1. cap. 47. n. 10. vnde proditum est id, quod satis ad rem nostram decisum refert Vinc. de Franch. dec. 351* quod licet fabricantes, seu toncentes monetam exclusi sint à beneficio appellationis, hoc tamen non habet locum contra eam expendentem.

- Verumtamen respondebatur pro Fisco, falsam monetam nedom considerandam esse respectu materiæ, vel formæ, sed etiam respectu ponderis, vt aduertit *Andr. in d. cap. 1. verb. moneta, num. 20. qua sint regalia, Tiber. Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 23. n. 5. & probatur expressè in cap. quanto, de iureiuram. vbi notant DD. & præcipue Bald. nn. 4. 10. Anton. de Nigr. in d. cap. Regn. Et qua ab excellentia, num. 9. vers. similiter, vbi in specie ait, falsam seu adulterinam monetam dici etiam cui legitimum detrahitur pondus, D. mens R. Tapia in d. Cōstitutione Adulterinam, in princ. sub tit. de falsa moneta, lib. 5. in Regn. ex quibus decisum refert in Regio Cathalonix Senatu *Peguer. dec. 83. nu. 2. radentes siue incidentes monetam. condemnatos, non posse ab eorum sententijs condemna-**

riorijs appellare, sicuti non est pernissum eam falsificationibus ex dispositione *tex. in l. 1. C. de de fals. monet. vnde consequitur non esse necessariam extensionem aliquam ad hoc, vt poena imposita per d. Cōstitutionem, & Capitulum habeat locum contra expendentem monetam incisam, & diminutam, prout contra expedentes falsam, quia verbum falsam, seu adulterinam, comprehendit vtrunque, & quories casus comprehenditur sub verbis legis, non est dubium posse extensionem fieri etiam in poenalibus, idque magis ex vi comprehensionis, quam extensionis, ad *tex. in l. cum lege, vbi Aretin. ff. de testam. Dec. in l. falsum, §. in poenalibus, n. 12. de regul. iur. Aleiat. reg. 3. presumpt. vlt. col. 3. Villagut. de extens. leg. tit. de extens. leg. poenal. respectu mere poena, n. 39. sequitur Farinac. in fragmen. verbo extensio, num. 161. sic etiam vbi comprehenditur in mente, & ratione legis, ex *tex. elegantia in l. Diuus, §. & quatenus de fals. ibi, Diuus Pius rescriptis, sententiam magis sequendam esse huius S. C. quam scripturam, & post Napedam. & alios notat Vinc. de Franch. dec. 403. n. 10. & quod venit ex mente legis, dicitur expressum, ad *tex. in l. Prætor ait, §. 1. vbi glo. in verbo expressum, ff. de non. oper. nunc. nec minus admittenda est extensio, vbi versatur fauor publicus, seu publica utilitas, ad *tex. in l. si quis in grani, §. vtrum, vers. 1. quoque, ff. ad Syllan. l. si in l. 1. §. nunciatio, nu. 5. de non. oper. nunc. late Villagut. de extens. leg. rubr. de extens. leg. correct. & poenal. simul nu. 90. Honded. conf. 95. n. 19. lib. 1. vbi quod statutum recipiens fauorem Reipublicæ, & si odiosum & poenale est extendendum, sequitur Farinac. loco proxime cit. nu. 98.*****

- Et comprobatur huiusmodi suppositum, quia vt vides in serie Pragmaticarum huius Regni, in quibus de his agitur, fabricantes, eudentes, & incidentes monetam semper æquiparantur, eisdemq; poenis, & specialibus alicuius, sic etenim legitur in d. prag. edita 6.

Ann. 1609. cap. 1. vbi casus est in terminis, siquidem eadem poena punitur impendens monetam incisam, vel minoris ponderis, quæ irrogatur contra expendentes falsam, & in cap. 3. ibi, si a questu solo bastante indissoluto ad inquirendum contra de loro come ad incisori, & falsatori di esse, etc. & in cap. 5. ibi, tagliando tutte le monete scarse, & false, & sic uides in singulis ferè capitulis illius pragmaticæ, nullum inter hos casus discrimen considerari.

Hoc pro constanti posito, dicebatur poenas impositas per *Constitutionem Regni Adulterinam, & Capitulum Vt qua ab excellentia cõtra expendentes adulterinam monetam, nullatenus esse correctas per præfatam Regiam pragmaticam, sed earum dispositionem vnamquamque habere locum in casu suo data instantia: idque probatur primo, quia ius antiquum numquã præsumitur correctum per legem nouam imponentem mitiorem poenam, nisi de eo expressè mentio fiat, *tex. est elegans in l. qui sepulchra, C. de sepulch. viol. ibi, quia pena præfixa senectuti accedit, nihil enim derogatum est illi supplicio, quod sepulchrum violentibus videtur impositum, notat Afflitt. in Consist. Regni Patrimoniorum, nu. 28. vbi latè, & post eum D. R. Rouis. ad pragm. 35. nu. 3. de offic. Sac. Consist. latè questionem hanc disputant Menoch. de recuper. possess. remed. g. 2. nu. 386. & Farinac. de var. & diuers. crimin. q. 111. art. 6. & alios refert D. Reg. Tapia ad Consist. Si vassallus, nu. 30. quib. ex caus. vassall. fend. prin. lib. 6. iur. Regu.**

Secundo, nam vtraque dispositio potest in casu suo subteriri: poena enim mortis, & publicationis bonorum irrogari debet contra expendentes scienter falsam monetam, si tamen sint de complicibus, & participantibus in fabricatione ipsius, & sic intelligi debere bannimeta vrbis, quæ poenam mortis naturalis, ignis, & confiscationis bonorum imponunt contra huiusmodi expendentes, notat Farinac. de

crimin. lesa Maieft. q. 115. num. 115. & 117.

Esse autem taliter expendentes cõplices, participes, & cooperates in fabricatione falsæ monetæ, quæ est minor pars huius argumenti, non esse in dubium reuocandum, etenim ipsorum opera necessaria est omnino fabricanti, quia nisi is haberet qui monetam impenderet, frustra oleum, & operam cõsumeret, vt rectè obseruat Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 4. cas. 316. num. 51. Masfrill. de iudic. cap. 27. num. 20. Farinac. loco proxime cit. num. 127. cuius hæc sunt verba, *amplia secundo eandem propositam regulam, vt si quis sciens moneta falsa fabricatores ab illis sic fabricantibus monetas receperit, vt eas expendere, & erogare, & sic dictis fabricatoribus monetarum auxilium sic expendendo præstiterit (nisi enim expensorum habuissent falsam illam non euidissent monetam) & tunc non tenetur poena falsi, prout regulariter tenetur is, qui simpliciter falsam monetam scienter expendit, nullam tamen habens participationem cum ijs qui illam fabricauerunt, iuxta ea quæ dixi supra n. 114. sed eadem poena, quæ ipsi fabricatores tanquam illis auxilium præstites, iuxta ea quæ dixi supra n. 31. & est de mente Cuman. in d. cons. 138. col. 2.*

Hunc igitur expendentem punit *Constitutio Regni Adulterinam, & cap. Vt qua ab excellentia*, scilicet qui sciens, prudensue expendendo operam, auxiliumque præstat fabricationi, siue incisioni.

At quoniam datur casus, in quo quis sciens monetam falsam expendat, sed tamen fabricationi operam, & auxilium non præstat, puta quia ignoranter, & inaduertenter eam ab alio recepit, & nihilominus videbatur cõprehensus in verbis *d. Constitutionis, & capituli*, quod quidem durum videbatur, vt notant Andr. & Afflitt. in ead. *Consist. adeoque in casu relatò per Vinc. de Franch. dec. 401. non fuisset poena illa irrogata, nisi grauioribus*

coſcurrentibus adminiculis inibi conſideratis, & de iure communi videbatur non eſſe puniendum, qui monetam falſam ab alijs acceptam expendit, vt dicit *Alex. in addit. ad Bart. in l. lege Cornelia, ff. de falſ. poſt Cyn. in l. maiorem, C. eod.* & notat lo. Anon. de *Nigris in d. cap. Vt qua ab excellentia, num. 14. in fine*, neceſſaria fuit omnino diſpoſitio prædictæ Regiæ pragmatice imponentis poenam centuſis, ſiue remigationis per triennium, quæ intelligenda eſt eo tantum caſu, quo quis in nihilo conſionis, & fabricationis lic particeps, & cooperator, & ita intelligendum eſſe ſtatutum vrbis, in quo expenſentes, aut cæbiantes ſcienter falſam monetâ poenâ luunt ducatorum 25. pro qualibet vice, aduertit *Farinac. d. q. 115. num. 116.*

Quæ quidem iuris communis diſpoſitio fortius militat in Regno, in quo per eandem pragmaticâ in §. 11. huiusmodi auxiliatoribus, & cooperatoribus poenæ ſtatutæ contra principales falſatores, & incifoſes imponuntur, ibi, *principalmente volemo che nelle pene ſtabilite contra i falſatori, inſoſori, & diminutori di monete incorrano ancora iutti quelli huomini, ò donne, che coopereranno, ò aiuteranno deſſi incifoſori, & diminutori, etiam tenendoli lo lume, accendendoli lo fuoco, preſtandoli la caſa, & in qualſiuoglia modo aiuteradoli*, ex quibus omnibus omnino inſtabat Fiſcus prædictam Dominicam Aquauiuam eſſe puniendam poenâ vltimi ſupplicij, & publicationis bonorum.

Sed replicabatur ex aduerſo veram eſſe diſpoſitionem tam iuris communis, quam Regiæ Pragmaticæ, per quâ eadem poenâ, qua principales falſatores, & incifoſes, plectuntur iſtis auxiliantes, & cooperantes, ſed tamen huiusmodi cooperatio, & auxilium, debet eſſe cooperatiuum in ipſo actû, etenim cooperari dicitur iſ, qui actû, dum ſit, auxilium, & opem fert, vt fiat, ſiue vt rectius fiat, quoniam verbum

illud cooperari ſignificat ſimul, & eodem tempore operari; auxiliator. n. poſt commiſſum delictum non dicitur propriè auxilium ferre, vt poſt *Bart. dicit in l. Clar. in §. fin. q. 90. num. 2. eleganter Sarr. conſ. 425. n. 53. vol. 3. Maſcard. & alij relati per Farinac. de conſultor. q. 131. num. 66.* quæ quidem aſſertio egregiè comprobari videtur ex d. l. 9. ſit. 7. part. 7. ibi, *eſta meſma pena mandamos, que haian los que aſabientas dieſ ſeu conſejo, o auida alos que falſaſen la moneda quando la faſen*; ex quibus conſequitur eo caſu intrare poenam impoſitam auxilianti, & cooperanti, quando in ipſo actû fabricationis, & incisionis auxiliatus, ſeu cooperatus fuit.

Sed nihilominus licet diſtinctio hæc vera ſit in materia auxilij præſtitû in delicto, vt ſcilicet eadem poenâ qua principalis, non teneatur iſ qui auxilium præſtitit poſt commiſſum crimen, attamen *in l. Clar. d. q. 90. in princ.* ſic diſtinguit, vt ſi delictum ſit patratum præuia ſcientia, tractatur, deliberatione, ſeu conſenſu auxiliantis, & tunc quocumque tempore auxilium præſtiterit, ſiue ante, ſiue in ipſo delicto, ſiue poſt, auxiliatorem eſſe eadem poenâ, qua principalis, puniendum, ex doctrina *Bart. in l. in ſurti, §. ope. ff. de ſurt.* quem ſic diſtinguendo ſequitur *Maſcard. de probat. conſuſ. 159. num. 26.* & latè diſputando comprobatur *Farinac. de conſultor. q. 132. n. 29. cum ſeqq. & q. 133. n. 92. & 93.* ſicq; regulâ intelligit *Sarr. d. conſ. 425. num. 53. ibi, eò tendit, vt illum conuincat fuiſſe à principio conſcium, & participem illius delicti, atque ita tanquam talem puniat*; idque in proprijs noſtris terminis conſiderat doctè admodum *Farinac. in addit. ad eius opera impreſſa, ad eandem queſtionem 115. poſt num. 128.* vbi ſic ait, *ſimilita hanc ſecondam ampliationem, que vt dixi rigoroſa eſt, vt procedat quædam inter fabricatorem, & expenſorem præceſſit tractatio, & conſentio, quod vni fabricet, & aliter expendat, tunc enim dicitur*

dicitur expendens auxilium prestare in ipso delicto, & ad delinquendum, ideo tenetur eadem pena quia tenetur ipse fabricator, secus si non precedente huiusmodi tractatu contingerit quem expendere falsas monetas scienter receptas post eorum fabricationem à fabricatore, tunc enim non intrat eadem pena, quia auxilium non fuit præstitum in delicto, sed post, & est verissima declaratio.

Et tandem, licet huiusmodi Farinae distinctio ex omni latere vera solidaque sit, nec etiam esse necessariam in terminis nostræ pragmaticæ dicebatur, utpote quæ non tantum puniunt simpliciter auxiliares seu cooperantes, sed ulterius progreditur, utiturque verbo illo generali, *quomodolibet*, siue qualitercumque, ibi, *in quavisoglia modo agitur ad dolo*, cuius quidem verbi vis atque potestas stat ad ampliandum, non ad restringendum seu coarctandum, ideoque dicitur generalissimum, & omnia ultra expressa comprehendit, ut post *Bald. conf. i 34. lib. 4. l. asonem*, & alios notat *Seraphin. dec. 317. num. 3.* proceditque etiam in statutis, quæ licet regulariter ex iure communi recipiant restrictionem, secus est quando adijciuntur verba illa, *quomodolibet*, aut quous modo, ut post *Alex. conf. 118. v. 5. lib. 5. Gonzad. conf. 1. num. 19.* tenet *Cardin. Tuse. l. r. D. de consens. 355. num. 5.* quem cum alijs sequitur *Angustiu. Barvos. de dictiou. v. suffeq. dict. 329. nu. 5.* vnde eleganter *Salicet. in l. 2. n. 9. C. de noval. action.* quem sequitur *D. meus Reg. Tapia dec. 16. Sacri Conf. nu. 14.* docet quod licet pœna capitis per statutum imposita pro homicidio, in-
24 telligi debeat de homicidio dolo commissio, adhuc si statutum disponat verbis geminatis, siue vtatur dictione, quous modo, extenditur ad homicidium etiam sine dolo commissum.

His non obstantibus M. C. V. delegata, siue maior votorum pars cœsui, præcedendum esse aliquatenus muliebri fragilitati, & proinde damnavit eam ad permanendum in domo penitentiae

per decennium, tanquam non reuelantem delictum iuxta dispositum per cap. 18. eiusdem pragmaticæ, addidit tamen, ut finito decennio exul permaneat in perpetuum à Regno, & sic indecisi remansit articulus principalis. Die Augusti 1636. in banca de Sportellis. Referente D. Moles tunc temporis Iudice M. C. V. ad præsens dignissimo R. Confiliario, & collega nostro.

S V M M A R I V M.

- 1 *Us sibimet dicere nemo potest.*
- 2 *Vxor non licet soluto matrimonio rerum dotialium possessionem apprehendere.*
- 3 *Reintegranda sunt omnia spoliatis, & eiectis.*
- 4 *Prædo etiam spoliatus restituendus est.*
- 5 *Restitutio de facto facienda est, sicuti de facto spolium procelis.*
- 9 *Princeps & supremus dominus non potest de facto possessionem apprehendere, & possessorem spoliare etiam in feudaliibus.*
- 7 *Possessio ex titulo nullo, & invalido transfertur.*
- 8 *Tenuta nuda transfertur in contractum feudali ante imperationem assensus.*
- 6 *Spoliatus agit interdicto recuperanda ad recuperandam tenentiam fundi.*
- 10 *Tituli invaliditas non obijciatur aduersus spoliatum agentem possessorio.*
- 11 *Regula, dolo facit quis petere, Sec. alia hodie cõstat hodie agatur procedit in interdictis adipiscenda, non autem recuperanda.*
- 12 *Dominium in promptu licet in remedijs restitutorijs nonnumquam quis possit obijcere, non tamen aduersus agentem ex can. reintegranda 3. q. 1. & l. si quis in tantam, C. vnde vi.*
- 13 *Spolium quo. i. si cum violentia dicitur insanabile.*
- 14 *Constitit. Regni Constitutionem Diuæ memoriæ licet permittat contractum venditionis fundi renocari, non tamen permittit possessionem propria authoritate apprehendere.*

- 15 *Retentio datur in feudis quando pretium est solutum creditoribus venditoris cum assensu.*
- 16 *Dotalis rei alienatio si fiat cum inramento valida est.*
- 17 . . *Et uxor habet actionem soluto matrimonio ad pretium.*
- 18 . . *Et iudices seculares debent in hoc seruare ius canonicum.*
- 19 . . *Vales quoties consultum est uxori super bonis viri.*
- 20 *Fendū cum alienatur reseruato assensu, nullitas contractus sit in pendenti.*
- 21 *Reconuallidationis spes extinguitur per mortem contrahentium ante assensum expeditionem.*
- 22 *Clausula saluo Reg. assensu, & non aliter, quid importet.*
- 23 *Dotalis rei alienatio sanore publico interdicta est.*
- 24 *Inramentum non validas contractum cui statutum vires tollit.*
- 25 *Pragmatica i. ad Senat. Conf. Velleian. seruatur in Regno in quocunque contractu.*
- 26 *Dictio, dūmodo, conditionem importat.*
- 27 *Idem clausula, non aliter, nec alio modo.*
- 28 *Tempus restitutionis dotis attendendum est ad dignoscendum, an sit cautum uxori super alijs bonis viri.*
- 29 *Restitutio dotis adeo favorabilis est, ut nec vna die differri queat. Discussionem non texetur quis facere, ubi commodè fieri non potest.*
- 30 *Petitorium quod in promptu obijciunt possessorum absorbet.*
- 31 *Dominij exceptio in promptu probata verum admittenda sit ante factam restitutionem in iudicio spoli, anti qua est controuersia, qua distinctionis fadere tollitur.*
- 32 . . *Vbi simul, & semel de non inre agentis, & de notorio spoliantis constat, quid iuris sit.*
- 33 *Titulus coloratus sicut in beneficiati bus requiritur, ita in iurisdictionalibus, & in feudis.*
- 34 *Statutum quod in causis procedatur summarie, & de plano, sola facti veritate inspecta, quid operetur in iudicio spoli.*
- 35 . . *Praeterim si agatur coram supremo Tribunali.*
- 36 *Clausula saluo Reg. assensu facit contractum feudalem conditionalem.*
- 37 *Contractus conditionalis non transfert possessionem nisi impleta conditione.*
- 38 *Glosa magistra in cap. olim il 1. de restit. spol. expenditur.*
- 39 *Tex. in l. quoties, C. de reuind. non procedis in possessione conditionalis.*
- 40 *Conditionalis titulus neq; coloratus appellari potest.*
- 41 *Regula tex. in l. 1. §. si vir uxori, de acquir. posses. procedis quando actus est nullus ex defectu sollemnisationis, non autem confensus.*
- 42 . . *Et nō habet locum remedium can. reintegranda 3. q. 1.*
- 43 *Dominij exceptio in promptu probata admittitur in simplici remedio recuperanda spolio sine vicio commissio.*
- 44 *Glosa in cap. olim il 1. de restit. spoliat. quomodo procedat.*
- 45 *Remedia recuperanda possessionis non dantur nudo de rectori.*
- 46 . . *Conceditur tamen remedium can. reintegranda 3. q. 1.*
- 47 *Glos. in cap. olim il 1. de restit. spoliat. non habet locum in remedio can. reintegranda.*
- 48 *Remedium can. reintegranda 3. q. 1. datur spoliato ad recuperandam possessionem à qua cecidit, ex contractu etiam imperfecto, & condicionali.*
- 49 *Baldus in cap. 1. §. fin. quæ sit prima causa benef. amitt. in dubium reuocatur.*
- 50 *Retentio feudi propter pretium exbursatum tunc habet iocum; cum pretium conuersum est in utilitatem domini feudi.*

Feudi tenentia omnino restituendam detentori per vim spoliato in iudicio possessorio, quavis dominij exceptione, etiam in proprio probata, non obstante. Et de remedio *can. reintegranda*. 3. q. 1.

CAPUT XXVII.

Non est in potestate hominum, qui politica, & civili reguntur ratione, ius sibi metipsis quoquo modo sua manu dicere: id enim iniquum admodum esse fatentur *Caesares in l. unica, C. ne quis in sua caus. iudic.* sunt quippe publice ad hoc Iudices constituti, quorum culmen est adeundum, ut quod sibi purat quis deberi, per eosdem reposcat, ne si secus fiat vim publicam, vel priuatam incurrat, nam & *Caesar dixit, in vim putas esse solū si homines vulneretur? vis est & unus quorū quis id quod deberi sibi putat, non per Iudicem reposcit*, testē *Calistrat. lib. 5. de cognit.* relato nobis in *l. penult. ff. de vi priuat.* Non est hac in parte privilegium vllum rei, vel personæ indultum, nam propria autoritate etiam propriæ rei possessionem penes alium existentem ingredi non licet: & si quidem vxor rei dotalis domina sit præsertim soluto coniugio, nihilominus si eo modo rei dotalis possessionē apprehenderet, luet poenas cōtra violentos inuasores constitutas in *l. si quis in tantam, C. unde vi: Ingressiendi enim possessionem rerum dotalium hæredibus mariti non consentientibus, sine auctoritate competentis Iudicis, nullam habes facultatem*, inquit *tex. in l. dotis actione, C. sol. matrim.* quem benè post alios exornat *Ferrer. ad Consilii, Cathalon. de los impuberes à num. 34. præcipiē nu. 46. & 47.* licet enim mulieri permissum sit propria autoritate tacitam hypothecam suæ dotis apprehendere, multoq; magis rem propriam dotalem, ita ut locum non habeat, si quis in tantam, C. unde vi; intelligi tamen oportet nisi ab alio fuerat occupata, nā hoc casu procedit *l. l. dotis actione*, prout rectè observant *Gratian. discept. forens. c. 700.*

num. 35. & 62. D. Reg. D. Fran. Vico in comm. ad l. Sardinia, lib. 2. sis. 25. c. 19. num. 7. & 8. Ita namque legibus constitutum est, reintegrari oportere omnia spoliatis, vel eiectis, & funditus reuocanda, *can. reintegranda* 3. q. 1. et si nullus iniustus, & violentus sit possessor, cum violenta possessio nisi per Iudicis sententiam violento detentori detrahi non possit, *can. ult. 3. q. 1.* Idcirco etiam prædo restituendus est, *cap. in literis, de rebus spoliatis*, eamque restitutionem oculis clausis de facto faciendam, sicuti de facto sequutum fuit spoliū dixit *Bal. in l. pacto quo penam n. 2. C. de pactis, Dec. in l. nihil tam naturale, de regul. iur. Marcell. de Mauro alleg. 2. num. 1.*

Hanc quidem restitutionem validè expostulabant hæredes Ducis Lizzani in S. Conf. aduersus Principissam Pristij, quæ cum præteritis annis Terram Saluz dotale ipsius, insimul cū Principe eius viro, Duci Lizzani vèdidisset saluo Regio assensu, & præuia Regiæ dispensatione, respectu prohibitionis Senatus consulti Velleiani, cuius contractus vigore possessionem, siue tēutam Dux adeptus fuerat. Morte Principis viri subsequuta, eadem Principissa manu armata spoliū commisit, id quod neque Regi, & supremo domino licitum fore dicebant hæredes, nam & si intentionem habeat de iure fundatam super feudalibus, non tamen poterit de facto possessore etiam absque titulo propria autoritate, & sine Iudice spoliare, prout disertè scribit *Andr. in cap. Imperialem, nu. 70. de prohib. feud. alien. per Federic. Lucas de Pen. in l. quicumque, C. de fund. limitroph. lib. 1. Cap. dec. 77. nu. 9. & 10. Peregr. de fideicom. art. 52. nu. 141. vers.*

- intelligit tamen; eſt enim notiſſimum
- 7 in iure ex contractu nullo, & ſic titulo inualido transferri poſſeſſionem, ad *tex. in l. 1. §. ſi uir uxori*, ubi *DD. de adquir. poſſeſſ.* nam, ut inquit *Andr. loco cit.* poſſeſſio quæ facti eſt, ciuili iure infirmari nõ poteſt, & ius infirmat id quod iuris eſt, ſcilicet dominium, & ciuilem poſſeſſionẽ: at detentationẽ illam, quæ naturalis poſſeſſio dicitur, & rei nuda tenura, impedire non poteſt, *Bart. in d. l. 1. §. ſi uir uxori*, in *prin. de adquir. poſſeſſ.* hæc enim eſt quod in contractu
- 8 feudali transfertur ante aſſenſus impetrationem, quemadmodum docet *Andr. ibid. nu. 69.* quod detinens eſt in feudo, ſed non in poſſeſſione feudi, *R. de Ponte dec. 40. nu. 1.* ad eam igitur recuperandam, ſpoliatus detentor interdictis recuperandæ poſſeſſionis agit,
- 9 & ſi uis interceſſerit ex remedio *can. reinteſtanda 3. q. 1. Andr. loco cit. nu. 70. Abb. in cap. in literis, de reſtit. ſpoliat. Capyc. decif. 109. nu. 22. Camill. de Medicis conſ. 53.*
- 10 Nec audiendus eſt ſpoliator tituli inualiditatem obijciens, ſi tamen ſpoliatus poſſeſſorio tantum agat; illa enim cognitio admittenda non eſt, niſi facta prius reſtitutione, & ſi eam petens eſſet incapax ad tenendum feudũ, ut clericus, ſurdus, uel mutus, eo quod in iudicio ordinario poterit forſan diſpenſationem exhibere prout ex *Andr. loco cit. nu. 71.* in puncto tenet *Io. Andr. Georg. alleg. 46. nu. 8.* licet contrarium ex eodem *Andr.* ſentire uideatur *Aſſi. dec. 324. n. 3. Capyc. dec. 77. n. 10.* quem ſecutus ſum *cent. 1. cap. 13. n. 30. & Camill. de Medicis conſ. 53. nu. 4.*
- Et regula illæ toties à Pragmaticis
- 11 decantatæ, *dolo facis peccare, quod reſtitutus es*, ex *l. ſi quis condictionis, C. locati*, & hodie conſtat, hodie agatur, ex *l. ſi is à quo, ff. ut in poſſeſſ. legator.* procedunt quidem in interdictis adipiſcendæ poſſeſſionis, non tamen in remedijs reſtitutorijs, teſte *Andrea loco cit. num. 70. Dinus in cap. dolo, de regul. iur. lib. 6. gloſ. in cap. 1. de reſtitut. ſpo-*

liat. & Archidia. 3. q. 1. in princ. quos ſequitur *Lucas de Penna in l. ſi coloni q. 5. & 22. C. de agricol. & cenſit. lib. 11. Soccin.* qui ita dicit communiter tene-ri, & rationes aſſignat in *l. rem qua nobis, nu. 19. col. 4. de adquir. poſſeſſ. Bella-mer. dec. 36.*

- Licet autem non deſint qui exiſti-
- 12 ment, adhuc in remedijs reſtitutorijs poſſe de dominio in promptu cõſtante opponi illud tamen proculdubio, & æquitati, & rationi conueniens eſt, ut exceptio huiuſmodi penitus repellatur ubi actum eſt remedio *d. can. reinteſtanda, & l. ſi quis in tantam, C. unde vi*; quod quidem violentiæ uicium ſupponit, ne ſcilicet detur materia delinquendi, & ut priuatus quilibet propria authoritate ſibi ius dicat, quæ madmodum *Bart.* animaduertit in *l. ſi de ni, in fine, verſ. in eo quod de iudic.* cuius traditionem defendit *Mench. de recuperat. remed. 1. nu. 243. cum ſeqq. Cancer.* poſt alios *lib. 1. variar. cap. 18. de except. nu. 33.* quoticunq; enim ſpolium fit cum uolentia dicitur inſana- bile, niſi prius fiat ſpoliato reſtitutio, *Natta conſ. 14. n. 13.* & communem dicit *Gabriel commun. conſ. lib. 5. tit. de reſtit. ſpoliat. concl. 1.*

Quinimò & in feudis, in quibus municipalis huius Regni iure ex *Cõſtitutione Conſtitutionem Dina memoria* ſancitum eſt, licitum eſſe contrahenti-

14 bus iure proprio feudi uenditionem reuocare antequam aſſenſus ſit impetratus; non tamen eſſe licitum poſſeſſionem propria authoritate apprehendere, poſt gloſſ. *Marini Caraman.* ſollemniter exponit *Aſſiſt. in eadem Conſ. nu. 77.* perbellè *Io. Vinc. de Anna alleg. 84. num. 4. & 5. & Iacob. Anell. de Borris in apoſtillis ad eand. Conſtitutionem verſ. pondera*, poſt *Barrolem. de Capua ibid. n. 1.* ubi iure proprio, id eſt iure ſpeciali, non autem propria auctoritate, quia illud non licet, & magis in ſpecie idem *Aſſiſt. ibid. nu. 54.* ita inquit, *et autem ſi facta ſit tranſactio ſuper feudo ſine Regio aſſenſu, & tradito feudo ſi po-*
ſſea

spolia spolietur ab illo, qui sibi tradidit feudum per transactionem, possit agere interdicto recuperande: videtur quod sic, quia facta alienatione contra legem interdicta datur interdictum recuperande, l. 1. §. si vir, ff. de acquir. poss. sed postea potest auferri, ut dicit ibi Bart. & reperio quandam apostillam, qua dicit, quod ita iudicavit D. Andreas de Capua pater D. Bartolomei de Capua: & rursus in Constitut. Regn. Violentias, nu. 47.

Et quidquid sit de tituli validitate ob assensum non impetratum, neque impetrari permittum mortuis iam contrahentibus, de quo Reg. de Ponte conf. 96. nu. 8. & latius dixi hac eadem cent. cap. nihilominus ex alio spoliū firmanifestum, & restitutio faciēda, quia maior pars pretij Terræ Saluæ fuit venditoribus, siue ab eis causam habentibus soluta, quo casu competit sanē emptori retentio, donec soluta quantitas eidem restituatur, quia hic est titulus legitimus si non ad adquirendum feudum, saltem ad retinendum, ad quod feudalitas qualitas non repugnat, ita Bald. in cap. 1. §. si vassallus il. 2. si de feud. fuer. contr. n. 2. vbi Aluaret. nu. 3. Bartol. de Capua, quem sequitur Petr. de Monforte in apostill. ad Constitut. Constitutionem Dine memoria, vers. sed si possit, & ibi Afflict. sub nu. 44. vers. aduerte tamen, Capyc. in inuestitur. in verbo feudorum emptores, col. 1. in fine vers. in isto casu, lo. 3. inc. de Anna alleg. 1. 36. n. 16. Lipartul. ad isern. in cap. Imperialem sub nu. 18. in verbo vellet, in fine, & in verb. sed Fiscus, de prohib. feud. alien. per Federic.

Ex quibus apparet non obesse actionibus rei feudalis naturam, & omittam assensum impetrationem, quin ante omnia restituendi sint ad feudi ipsius tenutam.

Neque item obflare dotis causam: nam licet iure ciuili interdita sit dotalium rerum alienatio, ex §. 1. cum concord. iust. quib. alien. licet, vel non, nihilominus si facta per uxorem, vel etiam per virum ipsa consentiente ux-

re iurando firmetur, valida erit, nec per uxorem poterit denique impugnari, ex tex. in cap. cum contingat de iureiuran. cuius vigore limitari tex. in d. §. 1. dicunt communiter DD. relati per Seraphin. de privileg. inram. privileg. 76. nu. 1. vbi additio secunda quamplures allegat hoc tenentes, Cepoll. cautel. 174. Barbof. in l. 1. par. 1. nu. 68. vers. & ex hac communi, & nu. 69. vers. sed his difficultatibus, & nu. 72. ff. sol. matrim. Zanger. de except. cap. 1. par. 3. nu. 182. Franc. Molin. de ris. nuptiar. lib. 3. q. 59. nu. 34. & 36. Sances de matrim. lib. 1. disput. 32. sub n. 12. latissime alios cumulans Augustin. Barbof. in collect. ad d. cap. cum contingat, n. 4. iurisiurandi namque virtus nedum obseruantia iuramenti operatur, sed contractus quoque firmitatem, vt docet Bart. in l. si quis pro eo, nu. 9. de fideiussor. latē Cunnarr. in cap. quamuis 2. par. relection. §. 1. nu. 7. de pact. in 6. sequitur Borrell. in summ. decis. som. 3. tit. de privileg. dot. n. 240. & 241.

17 Hoc enim casu nulla alia competit uxori actio soluto matrimonio, nisi pretium ab hæredibus viri repetendi, latē Guittier. de iuram. confirm. par. 1. cap. 1. sub nu. 14. Bart. conf. 124. dub. 2. vol. 1. & ceteri plena manu relati per Surd. conf. 330. nu. 9. & 10. Loffred. conf. 33. num. 3. Suarez in tit. de las arras, num. 54.

18 Quam iuris canonici dispositionem à Iudicibus secularibus sub censuris seruandam disponit Summus Pōtēfex ip. cap. licet mulieres, de iureiuran. in 6. & sentiunt omnes, vt refert Guittier. d. cap. 1. num. 93. vers. quod vltimum hodie, & num. 105.

19 Illa sanē traditio ab omni prorsus dubio procul est, quoties cōsultum est uxori super bonis viri, vt docet Afflict. de cis. 336. sub nu. 3. vers. & ideo, & post multos fundat Mangil. in tract. de conditione qual. 71. nu. 22. vnde non esse querendum de conditione illa apposta in dispensatione Collateralis Confilij, dummodo, scilicet, sit cautum de do-

sibus super bonis viri, quæ quidem vel iam est adimpleta, vel necessaria non erat, eo quod cōtractus ex supradictis validus est, & apposita nihil operatur tanquam superflua, non magis ac si dictum foret, arma, vinumq; cano, ex vulgata doctrina Andrea in cap. 1. §. sed nec est alia instior post numerum 3. quæ sit prim. caus. benef. amitt. sup. premi Col. lateralis Consilij decisione canonizata, quam retulit Reg. Romæ. dec. 84. n. 4. Iustè ergo peti Terræ ipsius restitutionem ante omnia dicebatur, quā violenter, & sine Iudicis autoritate (quæ idem est) ingressa fuit Principissa, ut benè sūdat Ferrer. ad Constitutionē? Cathalonie Hac nostra, soluto matrimonio, temp. 1. num. 34. 36. & 48.

- At Principissa Pristij, non esse locum in præsentī petitz restitutioni his fundamentis contendebat. Primo quoniam huiusmodi venditionis Terræ Saluz cōtractus à principio triplici laborauit nullitatis vitio. Primo tãquam de re feudali gestus, cuius commercium non habemus sine assensu, obstantibus feudorum regulis in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Federic. et in Constitutione Regni Constitutionem Dina memoria, & quamvis cum
- 20 feudum alienatur reseruatō Regio assensu, nullitas cōtractus stet in pendenti, iuxta magis communem, & receptam in Regno sententiam, propter reconualidationis spem, donec assensus sit impetratus, Andr. & alij relati per Ioan. Vinc. de Anna in repet. Const. Constitutionem Dina memoria, n. 194.
- 21 attamen per contralenticum mortem spes illa extinguitur, quia hæres non tenetur factum defuncti nullum, & inualidum habere ratum, ad reg. rex. in cap. 1. vbi Bald. qui success. ten. caque admissa nullitas firma remanet, & cōtractus habetur ac si omnino factus nō fuisset, quoniam paria sunt factū quid non esse, vel nulliter factum, prout ducit Isernia præclatè dixerit Regens de Ponte in lecluris ad tit. de success. feud. lect. 11. num. 42. & seqq. & in tract. de

potest. Proreg. tit. de assens. Regio super dotib. §. 1. per totum, & conf. 96. num. 4. vol. 1. proinde data assensus impossibilitate, remanet cōtractus nullus.

- Idque à fortiori procedere vbi facta est alienatio *salus Regio assensu*, prout in casu nostro, & non aliter. Hæc enim clausula resoluit cōtractum à principio ex defectu consensus, quia res reducitur ad eum casum à quo incipere non potest, censentur enim contrahentes noluisse aliter cōtractum, effectum habere, ut in puncto docuit Bald. in cap. 1. §. denique, col. 2. quæ sit prima caus. benef. amittent.

- Altero etiam nullitatis morbo irretitur, quia nempe gestus est contra expressam prohibitionem legis Iuliæ de fundo dotali, qua dispositū est, nè res dotalis alienati queat, etiam coniugibus consentientibus, d. §. 1. In lit. quib. alien. licet, vel non, vbi gloss. verb. consentientibus rationem assignat specialitatis, quia ne huiusmodi res alienentur, fauore publico inductum est, l. 1. ff. sol. 23 matrim. l. interest, de reb. auct. indic. poss. cui non licet priuatis renunciare.

- Tertio claudicat nullitatis vitio, eo quod ad mariti commodum, ad ipsiusque debita soluenda sit distractio, & sic contra Senatuseōsultum Velleian. auct. si qua mulier, C. eod. tit. vbi Bart. & Bald. latè Theaur. decif. 223. & in Regno est indubitatum ex dispositione pragmat. de Senatusconsult. Velleian. quæ huius beneficij quælibet interdicitur renunciatio, etiam iureiurando robo-
- 24 rata sub pœna nullitatis: nec enim iuramentum validare potest cōtractum, cui statutum vires tollit, sicuti pluribus confirmaui in hac eadem specie, cent. 1. cap. 56. num. 15. camque habere locum nedum in obligationibus, fideiussionibus, & mutuidationibus à mulieribus factis, de quibus pragmatica.
- 25 expressum loquitur, sed etiam in quocunque contractu, & passim ita in Regno seruari testatur Dm. Consil. Mar. ci an. conf. 12. n. 9. & de iure communi est quoque expeditum per rex. in auct. sine

*siue nec. C. ad Velleian. libi. & multis ma-
gisdem in dotibus locum habet, ut non
aliquid immobile pro ea diemetur, vel
obligetur, etc. latē Barbof. in l. 1. par. 5. n.
12. vers. secūda principalis sol. matrim.*

- Et non iuuatur contractus iste dis-
pensatione obtenta à Collaterali Cō-
silio, siquidem eam formam continet,
& conditionem quæ nullatenus fuit
adimpleta, neque amplius adimpleri
potest, nempe *dummodo sit cautum mu-
lieri super bonis viri, & non aliter, nec*
26 *alio modo*: illa enim dictio *dummodo*
præcisam requirit conditionis existi-
tiam, ut dispositio locum habeat, *Idem.*
Andr. in cap. ex suarum, verb. dummodo,
de auct. & usu pall. Alex. in l. 1. in princ.
notabili 2. ad l. falsid. h. in, conf. 152. n.
2. vol. 4. & conf. 215. num. 6. vol. 1. Dec.
conf. 326. n. 3. Gratius conf. 86. nu. 1. lib.
27 *2. & illa non aliter, nec alio modo*, con-
ditionem importat, habetque natu-
ram præcisam, ut si conditio non im-
pleatur nihil actum sit, ita ut resoluatur
quoque dispositio ex defectu volun-
tatis, ut præter Bald. paulò ante re-
latum, docet *las. conf. 36. n. 44. vol. 3.*
Rota apud Seraphin. dec. 838. n. 7. Surd.
conf. 143. n. 43. & conf. 318. num. 25. la.
Vinc. de Anna alleg. 140. n. 13. Menoch.
conf. 922. num. 34. & 35. Cacheran. dec.
165. n. 13. Cyriac. controuer. forens. lib.
1. contr. 110. n. 4. & contr. 136. n. 6.

- Nec enī dubitari fas esse diceba-
tur, iam non esse cautum mulieri super
bonis viri, ob declarationem à Prince-
pe viro supremis tabulis factam, dum
pro exoneratione conscientia decla-
rauit bona omnia sua, tanquam malis
artibus quesita, ad Marchionissam Illi-
ceti neptem ex fratre germano specta-
re, quorum possessionem decreto Sacri
Cōsiliij re sollempniter cognita ead-
em Marchionissa adeptæ est. Et quid-
em ad dignoscendum vtrum sit mu-
28 lieri cautum super bonis viri, tempus
restitutionis dotium attendendum esse,
quo si conditio non verificetur, con-
tractus in irritum cadit, & mulier ad
bona propria regressum habebit, iuxta

doctrinam *Imola in cap. peruenit, col. 4.*
de empt. & vendit. quam esse in praxi
receptam testatur *Affl. decis. 311. &*
est sollempnis decisio Senatus Subau-
diæ apud *Anton. Fabr. in Cod. Fabrian.*
lib. 4. tit. 21. ad Senatuscōsult. Velleian.
diff. 13. & altera eod. tit. def. 26. Idque
pcedit et si mulier Velleiani beneficio
renūciauerit cū iuramento, ut post *Ab-*
bat. cōf. 8. n. 5. lib. 2. decisū refert Frsill.
ad Affl. d. dec. 311. n. 4. Cusier. de iur.
cōfirm. par. 1. d. c. 1. n. 18. Grassian. disp. c.
forens. c. 723. n. 15. & siqq. & cap. 952.
Maufon. de caus. excent. limit. 10. n. 11.
Vinc. de Franch. dec. 477. n. 14. & 15.
Anton. Fabr. d. def. 13. R. novit. ad prag.
1. ad Velleian. n. 11. quiddid contra
existimari *Boer. dec. 23. n. 9. et Per. Bar-*
bof. in l. 1. par. 5. n. 68. vers. caserij, quorū
traditionem Senatū non admittere
testatur *Ant. Faber loco proximi cit. n. 1.*

- Conditionem verò huiusmodi de-
fecisse omnino in presenti, ex pluribus
quæ in facto deducta fuere, satis con-
stare dicebatur, vel saltem ex hoc ipso
sit manifestum, quod ad discutendum
bona mariti, necesse foret Principissæ
longam litem instituire contra Mar-
chionissam Illiceti eorum posseditri-
cem, ex quo certè dotis conditio de-
terior fieret, cuius causa adeo favora-
bilis est, ut nec vna die eius restitutio
differri queat, prout sunt iura ad ma-
nus in l. de die cū duob. segg. ff. de pact.
dota. in quibus ita scriptum est, *de die*
reddenda dotis hoc iuris est, ut licet pa-
cificis qua die reddatur, dum ne mulieris
deterior conditio fiat, id est ut ceterioris
die reddatur: ut autem longiori die red-
datur dos, conueniri non potest, non ma-
gis quam ne omnino reddatur; nec enim
creditor tenetur litem in se suscipere,
dum ei satisfieri pōt super alia re, præ-
sertim propria, sine controuersia, ad
tex. in l. a Diuo Pio. S. si super rebus, vers.
sed & illud, de re iudic. notat egregie
Molina de Hispanor. primig. lib. 4. cap. 7.
vers. qua omnia, & Thesaur. lib. 1. qua-
stion forens. q. 7. n. 6. ubi refert ita iu-
dicatum; nec discussionem quis tene-

tur

tur facere, vbi bona debitoris sunt litibus adeo intricata, vt extricari non possint sine longa mora, & graui impensa, tunc enim habendus est debitor pro discusso, tanquam si nulla bona extarent, ita *Seacc. de commerc. §. 2. glo. 5. num. 268. Rot. Genuen. decif. 156. n. 7. & seqq. M. angil. de emption. q. 78. n. 15. & 16. Heringius de fideiussoribus par. 1. cap. 27. num. 273.*

Ex his euidenter constare dicebatur dominiū Terrę Saluę semper apud Principissam remansissē, nec vnquam fecisse transitum in Ducem Lizzani, quinimō amissam omnem spem esse, 9 in eum transeat, propter qualitatem rei feudalis iam assensu destitutā; quo fit, vt & si milles esset mulieri cautum super bonis viri, & sic cessaret Velleiani beneficium, adhuc quia res feudalis est, ad vxorem omnino redditum facit, idque cum nulla probatione indigeat, sed in promptu ex eisdem actis in hoc possessorio iudicio gestis appareat, hoc operatur, vt petitoriū 30 in prōptu obijciatur, absorbeat omnino possessorium: nam differt multū in promptu de eo constare, an verō in cōtinenti eius probatio offeratur, vt bene aduertit *R. de Ponte dec. 40. nu. 46.*

Et si sciam valde controuersiam, esse quæstionem illam, vtrum scilicet 31 in iudicio spoliū ante factam restitutionem admittenda sit dominiū exceptio iū promptu probata, frequentiusque, & verius in eam itum esse distinctionem, quæ fuit originalis *Bellamera dec. 36.* quod aut excipitur de nō iure agentis, & hoc casu nullatenus admitatur, quia licet res ipsa de qua fuit commissum spoliū, ad spoliatum fortasse non spectet, fieri tamen potest vt non ad spoliantem, sed ad tertium pertineat, & proinde exceptio non admittenda sit. Vel excipitur de iure spoliantis, & tunc quidem exceptio locum habeat in remedijs recuperandæ possessionis, nisi tamen spoliū sit cum violentia, vel alio vicio commissum, & sic in terminis *canonis reme granda 3.*

q. 1. ita diffidentes Doctorum sententias conciliat *Soccin. in lrem qua nobis à n. 19. ff. de acquiren. possess. remed. 15. n. 479. Lancelot. de attentat. par. 3. cap. 24. q. 10. n. 16. & post Dec. Abb. & Alex. tenet Anton. Gabr. lib. 5. comm. conclusit. de restit. spol. concl. 1. nu. 82. & 129.*

Sed tertius quoque addendus est casus, nempe si simul, & semel de non 32 iure agentis, & de notorio iure spoliatis constet: tunc quidem ex qđo contrarium in petitorio probari non potest, videtur vitandus inanis circuitus, & restitutio deneganda, sicuti ex doctrina *Geminiani in cap. ad decimas post nu. 11. de restit. spol. in 6. vbi Franc. num. 9. tradit Camill. de Medic. conf. 1. n. 31. & 99. vers. tamen, Menoch. in resp. 1. in cau. Finar. nu. 74. in fine*, sequitur *Cornaz. an. dec. 3. nu. 21. Cancr. var. resp. lib. 1. cap. 18. de except. nu. 32. Joseph Ludovic. dec. 17. n. 17. 18. & 19. præsertim vbi spoliatus non doceat de titulo 33 saltem colorato: qui quidem sicuti in beneficialibus requiritur, ita in iurisdictionalibus, & in feudis, quemadmodum antiquioribus relatis in puncto differit ex *Alciato conf. 408. Surd. conf. 166. n. 30. & 31. Menoch. post alios resp. 2. in d. causa Finar. art. 2. n. 23. & genericè in profanis tenent Abb. Anton. de Butr. Soccin. Propos. & Alex. relati per Anton. Gabr. d. concl. 1. n. 101. Carroc. de sequ. sro. part. 1. q. 6. n. 18. & 19. Borrell. in summi. decision. tit. 2. de attent. app. pend. sub nu. 77.**

Quæ quidem conclusio sine controuersia est, vbi statutum viget quod 34 in causis procedatur summarie, & de plano, sola facti veritate inspecta, prout est in Regno, ex vulgato *Capitulo Detestantes, & ruin M. C. Vicaria 288.* quæ sententia iuris originalis *Decy conf. 449. num. 20. & 21.* quem sequutus est *Rubens Alex. conf. 1. n. 12. Menoch. conf. 2. n. 184. & conf. 180. à n. 7. & de arbit. indic. lib. 1. q. 31. & de recuper. remed. 15. nu. 478. Pelaez de maiorat. lib. 3. q. 14. nu. 39. in nouiss. impress. Burfat. d. conf. 129. nu. 17. Cranch. conf. 229. nu. 8. Cuchus*

clus in tract. de mentiens circapossess.
num. 320. Cargiarenus patrocini. 60. Surd.
conf. 166. nu. 8. Reg. de Ponte videndus
dec. 40. nu. 47. Reg. Ronis. conf. 100. n. 9.
lib. 2. Marcell. Calā de modo articulan.
& proban. glos. 4. nu. 78. & ita in puncto
iudicatum refert Joseph Ludovic. dec.
17. nu. 21. & 22. ille enim ordo iudicia-
rius lege ciuili inductus, vt petitorium
iudicium fileat possessorio pendente,
l. ordinarij, C. de reinind. tollitur per
istam clausulam, vt scitē inquirunt Dec.
d. conf. 449. num. 21. & qui eum sectati
sunt.

Quin potius & ea circumscripta,
 adhuc cum res agatur in supremo Tri-
 35 bunali Sacri Consilij, quod est Principis
 Concistorium, sola iustitia, & veritas
 attendenda est, quia iudicat vti
 Deus, Bald. in l. fin. nu. 12. C. de iure de-
 liberan. Dec. in l. bonorum, nu. 42. C. qui
 admitti, Grammas. dec. 62. n. 29. Caché-
 ran. dec. 1. nu. 20. Surd. d. conf. 166. nu. 7.
 vnde proditum est id quod notabili-
 ter inquit Episcopus Sarmien. lib. 2. se-
 lect. c. 13. nu. 5, quod cognita huiusmo-
 di veritate Iudex in foro conscientie
 peccaret restituendo rem spoliato,
 quam omni iure restitutus in petito-
 rio est, dando litibus, calumnijs, & ex-
 pensis locum, quam traditionem com-
 mendant Reg. de Ponte dec. 40. nu. 47.
 & Menoch. de recuper. d. remed. 15. num.
 478. bene Fontanell. de pact. nuptial.
 claus. 4. glos. 13. sub nu. 51. par. 4. tom. 1.

Hæc cum ita se habeant in eo qui
 verè, & propriè possessionem adeptus
 est, & ab ea spoliatus, quanto fortius
 locum habebunt, si possessio non sit
 36 verè in eum translata, vt potè quia cō-
 tractus conditionalis est: tum ex clau-
 sula *saluo Regio assensu*, vt post Andr. &
 alios docet Io. Vinc. de Anna in repet.
 Confis. Constitutionem Dina memoria
 nu. 194. & singul. 447. tum etiam ex illa
dumodo sit causum, &c. quæ condition-
 alis est, per illum namque cōtractum
 37 possessio non trasfertur, nisi conditio
 impleatur, l. qui absenti, §. 1. & l. quod
 meo, §. 1. l. si me in vacuam, in fine, de

adquir. possess. & proinde conditione
 non adhuc impleta spoliatus dici non
 potest, quia spoliū supponit possessionem,
 tanquam priuatio habitum, Car-
 din. Mantie. dec. 37. nu. 6. Cranz. conf.
 299. nu. 7. quem commendat R. de Pon-
 te dec. 40. nu. 5. vbi appellat hanc ex-
 ceptionem possessionis destructiuam,
 & posse admitti etiam in quibus domi-
 nij exceptio reiicitur Dom. Confislar.
 Marcian. conf. 1. n. 56. Ad quod est tam
 38 sollennis, quam punctualis doctrina
 glosa in cap. olim il primo, de restit.
 spol. vbi in casu positione ita inquit,
nota quod qui possidet sub conditione, nō
dicuntur possidere, & ideo non competis ei
restitutio si deiciatur de illa possessione:
eam sequuntur Anson. de Butr. ibid. nu.
33. inquit, non sufficit ergo quem de-
ictum esse, si nō possideret, sicut isti qui-
bz conditionaliter possessio tradita erat,
Cornæan. decif. 3. n. 20. Anson. Corset.
inter tract. diuers. ad regul. spoliatus, li-
mit. 23. Vinc. Caroc. dec. 3. n. 5. afferens
ex cōtractu cōditionali nō transferri
possessionem ante conditionis euen-
tum, nec competere ex illo cōtractu
conditionali actionem spolij, sicuti di-
cimus in beneficio l. quocies, C. de rei-
 39 *indis. q. niritur in sola possessione,*
non vindicare sibi locum in possessione
conditionali, post Tirac. & alios,
quos citat: nam conditio nil ponit in
elise, l. cedere diem, de verb. signif. cum
 40 *concordan. & conditionalis titulus ne-*
que coloratus appellari potest, Sarnif.
in regula de triennal. quest. 27. in fin.
inquit enim conditio intrinsecē totum
actum, redditq; conditione defecta ti-
tulum ad non titulū, & causam ad non
causam, Pisan. de spol. lib. 2. c. 15. n. 144.

Sed & quod magis est, facit ipsum
 41 deficere tanquam sine consensu, quo
 fit, vt licet regulariter vera sit conclu-
 sio desumpta ex *tex. in d. l. prima, §. si*
vir uxori, de adquir. possess. quod scilicet
 ex actu quoq; nullo possessio trās-
 feratur, cam tamen intelligi oportere
 eo tantum casu, quo actus sit nullus
 defectu sollennitatis, non autem volū-

O tatis,

tatis, & conſenſus, ſine quo ſtare non potest, *Reg. de Ponte conf. 96. num. 3. verſ. hic adeſt, lib. 1.* & in terminis exponit *Gratian. de iſt. March. 2. 1. num. 5.* & nō

- 42 eſſe hoc calu remedium *can. reintegranda cōcedendum, deciſum per Rot. Roman. teſtatur Achilles de Graſſ. deciſ. 15. ſub tit. de reſtit. ſpoliat. facit tex. in l. ſi ex ſtipulatione 5. de acquir. poſſeſſ.*

Si ergo pendente conditione nō dicitur poſſeſſio translata, & proinde non intrat ſpolium, à fortiori idem dicendum eſt in præſenti ob ſpem amiſſam vtramque conditionem adimplēdi, nempe aſſenſus impetrationis, & quod ſit cautum vxori ſuper alijs bonis viri.

Hæc ſunt quæ hinc inde in medium deducta fuere in hac cauſa. SACR. tamen CONSIL. cenſuit purgandum eſſe omnino vitium, quod in violentia conſiſtit, ne aliàs dētur anſa delinquendi contra *tex. in cap. quanto, de diuort. l. non eſt ſingulis, de regul. iur. l. conueniri, de pact. dotal.* & vt quis ſibi mer, ipſi propria manu ius dicat, in quo ſane publica vacillaret vtilitas: ſiquidē ea omnia, quæ de admittēda dominij exceptione in promptu probata dicta

- 43 ſunt, locum ſibi vendicant in ſimplici remedio recuperandæ poſſeſſionis, ſpolio ſine vitio commiſſo: at cū violentia, ſiue aliud quodpiam vitium intercedit, aliter dicendum eſſe, iuxta ea, quæ *Soccin. & Menoch. locis ſuperius relatis* tradunt: nec enim ex ſuo delicto debet quis commodum reportare, cōtra *tex. in l. auxilium, de minor. l. itaque Fullo, de ſurt. quem ad propositum expendit Bald. in l. prima, in fine, C. de appell.*

- 44 Et quod tradūt *gloſſa* eiufq; ſequaces de eo in quem conditionaliter fuit translata poſſeſſio, non eſſe ad præſentem inſpectionem applicabile, quia duplex illa conditio, nempe ſaluo aſſenſu, &c. & dummodo ſit cautum, &c. dominij, & ciuiliſ ſeu veræ poſſeſſionis translationem reſpicit, quæ alioquin transferri non poteſt iuris regu-

lis refragantibus, nō autem nude detentationis, ad cuius translationē nulla reſeruatione opus erat, quoniam vt initio præſati ſumus ad tenuitatem ſeudi transferendam neceſſarius nō eſt Regis aſſenſus: conſtat autem in iure, quod licet remedia recuperandæ poſ-

- 45 ſeſſionis non dentur nudo detentori, *Reg. de Ponte dicto conf. 96. num. 22. & 27. vbi concludit remedia Capitulorū Regni pro tuenda laici poſſeſſione aduerſus clericum, nō competere ei qui nudam habet tenuram, ea præcipua ratione, quod is qui adhuc retinet ciuilem poſſeſſionem cum titulo præfertur ei qui naturalem tantum habet, cap. licet cauſam, vbi *gloſſa* verbo ſimilum, de probat. cū concordant. Cernazan. deciſ. 3. num. 22. conceditur ei uililomius*
- 46 nus remedium *can. reintegranda 3. q. 1. ad purgandum violentiæ vitium, quæ admodum egregiè poſt Innoc. docet Io. de Plac. in l. ſi coloni, col. 2. C. de agricol. et cenſ. lib. 1. Specul. lib. 2. part. 1. tit. 1. de pet. et poſſ. §. 1. num. 12. l. u. as de Penna in dicta l. ſi coloni, nu. 26. cir. ea mediū, Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 10. num. 29. & in fortiori caſu Aſſ. poſt Andr. in Conf. Regni Violentias, num. 55. ibi, ſed ſi vaſallus replicat de violentia commiſſa per dominum coram Iudice competenti, Audiatur.*

- 47 Rurſus *gloſſ.* & ſequacium traditio intelligenda eſt in remedijs poſſeſſorijs ordinarijs, non autem in remedij *can. reintegranda 3. q. 1.* quod eſt pleniffimum, vtilius, & magis generale inter omnia remedia poſſeſſoria, vt per *L. a. franc. in rubr. de cenſ. poſſeſſ. & propp. conel. 3. Alex. conf. 94. col. ſin. vol. 5. Abb. in cap. cum ad ſedem, col. 10. in princ. de reſtit. ſpoliat.* hoc quidem remedium,
- 48 datur etiam ſpoliato ad poſſeſſionē, à qua cecidit ſed cōtractu imperfecto, & conditionaliter recuperandā, vt poſt *Ploſi, Soccin. Alex. et Curt. in n. pro conſtanti tradit Cuias ad tit. Regn. Sicil. cap. 38. num. 344.*

Illā enim euident, & notoria petitorij iuſtitia pro Principiſſa allegata, cum

cum reuera multū vrgere videretur, id operata est, vt SACRVM CONS. possessionem spoliatis nō restitueret, sed Terram Saluz iussit stare sub sequestro, & interim infra mēses sex idē hāeredes experirentur etiam celsis iūribus, si quæ Principissæ competeabant contra Marchionissam Illiceti possidētē bona Principis viri ad pecuniam, pro pretio eiusdē Terræ creditoribus exbursatam, quibus elapsis procedatur ad expeditionem causæ spoli.

49 De his verò quæ asserere videtur *Bald. in cap. 1. §. fin. quæ sit prim. caus. benef. amis.* nempe per clausulam *saluo assensu, & non aliter, nec alio modo*, resoluti contractum ex defectu cōsensu, dubitauit aliquatenus Sacrum Consilium ex traditis per *Gizcarolk. dec. 22. num. 33. Reg. Lanar. cons. 20. num. 27. & egregiè Gasp. Thesaur. quæst. forens. lib. 1. q. 53. n. 2. & 3.*

Illud tamen videbatur in præsentī dubium facere, scilicet venditionem Terræ prædictæ pro dimittendis viri creditoribus factam, meram fuisse intercessionem, & proinde iuuandam vxorē beneficio Senatufconsulti Velleiani, quouis iuramento non obstantē, ex dispositione Regiæ pragmaticæ, eamque locum habere in omni contractū, iuxta *auth. Sine a me* superius ponderatam.

Neque in præsentī cadere quæstionem de retentione feudi, donec premium restituatur; id namque haberet locum vbi illud fuisset conuersum in vxoris, quæ feudi domina est, vtilitatem, vt post antiquiores differit *Anton. Gomez. ad l. 50. Tauri sub num. 62. ibi, nec per possessorem conuentum impediri, nec aliqua exceptione, vel retentione defendi.* Et consideratum quoque fuit ex parte viri notorium intercessisse dolum, qui contractui vditionis Ter-

ræ prædictæ causam dedit, eo quod vxori suam fuit esse sibi consultum, super bonis viri, qui benē sciebat omnia esse restituenda Marchionissæ Illiceti, quemadmodum in suo testamento ad conscientiæ exonerationem declarauit: sed de his latius agendum erit in expeditione causæ. Et ita tractatum, & resolutum fuit cum interuētū D. Præfidis die 22. Aprilis 1641. referente D. Theodoro, penes Magistrum actorū de Figliola pro Amico.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Justitia Tribunal quale esse oportet.*
- 2 *Crimina iudicū sunt alijs graviora.*
- 3 *In officio commissæ, quæ dicantur.*
- 4 *Sunt in duplici differentia, scilicet commissionis, & omissionis.*
- 5 *Omissionis non minus sunt Reipublica præiudici alia, quæ commissionis.*
- 6 *Officiali in officio delinquenti, nedum irrogatur pena ordinaria delicti, sed etiam amissionis officij.*
- 7 *Delictum in omittendo, sit de licitum in committendo, & taliter est puniendum.*
- 8 *Officiales non sindicantur de negligentia, nisi sit dolo proxima.*
- 9 *Delinquentes in officio possunt pendente inquisitione ab eius exercitio suspendi, sed de ratione, n. 11.*
- 10 *Suspendi possunt pro delicto commissso extra officium certis casibus.*
- 12 *Requisita, vt quis possit ab officio suspendi pendente inquisitione.*
- 13 *Officialis si citatus de crimine commissso in officio non comparuit, quomodo contra eum sit procedendum.*
- 14 *Pena privationis officij, non nisi in casibus à iure expressis imponi potest.*
- 15 *Nec incurritur ipso iure.*
- 16 *Ad eam irrogandum nihil refert an officium sit perpetuum, vel temporale.*

Officalem in officij administratione delinquentem, tam pro commissis, quam pro omisissis, nedum officio ipso priuandum, sed inquisitione pendente ab administratione suspendendum, quatuor tamen concurrentibus.

CAPVT XXVIII.

IN sessione illa quatuor Iudicum delegatorum, quos ex Tribunali- bus Sacri Consilij, Regiæ Cameræ, & M.C. Vicariæ selegit Excel- lentissimus Montifregij Comes Regni Prorex prudentissimus, multisq; mihi muneribus semper venerandus, vt in- quisiitioni ad instantiam Regij Fisci formatae contra Paulum Oliua Ciui- tatis Caietæ Dohanerium ius diceret; cui præesse iussit insignem Iureconsultum Don Alphosum Guillen dela Ca- rera supremorum Castellæ, & Italiæ Consiliorum Senatorem, Regiæq; Ca- meræ huius Regni Locumtenentē di- gnissimum, quamplures articuli in fo- rensi materia criminum in officio cō- missorum fuerint discussi, quorum si- gillarim singulis capitibus recensebo nobiliores, vt nostris vigilijs, & labori- bus nedum præsentibus, sed etiam poste- ri gaudeant, & fruantur.

- 1 Quoniam iuris dicendi Tribunal, vt *Plurarc.* ait in *polis*, velut commune Templum omnibus ad illud adeuntibus ad iustitiam expetendam patere debet, ab eius vestigio quodpiam inde amouere oportet iniquitatis, & auaritiæ signum, Iudicemq; se ipsum aliorum vertere ad rectè gerenda expeditum, admonitum prius, & pro comper- to habetem eius semper incorruptam debere esse vitæ rationem. Sunt enim eorum qui Reipublicæ præsumptuosa alijs crimina, ideoq; multa prodie- runt Principalia rescripta, quibus ciui- les leges contra Iudices, aliofue iusti- tiæ Ministros acriter inuclunt, vt pœ- nam admissi facinoris luant, sitq; Rei- publicæ solatium pessimo carere Iu- dice; nam vt inquit *rex*, elegantissimus

in l. 1. c. de conductor. lib. 1. 1. ibi, *gravior enim pena constituenda est in hos, qui nostri iuris sunt, & nostra debent custodi- re mandata*, eique qui sua denūciatio- ne, seu accusatione huiusmodi vltio- nis minister fuit, tam durante admini- stratione, quam post eam depositam, & victoriam, & gloriam pollicetur *Imperator in Lincubemus, C. ad l. l. l. repe- iuh. notat Franc. Marc. decis. 709. nu. 6. & decis. 713. num. 22. par. 2.*

- 3 Veruntamen ad propositæ materiæ dilucidationem nosse oportet, dclitā in officij administratione commissæ esse, quæ quis perpetravit fauore, co- lore, calore, prætextu, autoritate, vel contemplatione officij, ex insigni do- ctрина Gulielm. de Cuneo in l. nulli, c. quor. appellat. non recipiunt. Bald. & Sa- lio in l. 2. c. ubi de ratiocin. Parid. de *Put. de sindic. verb. officialis offensio, nu. 6. & verbo sequenti, num. 4. notat Farinac. de delict. & pœn. quæst. 19. num. 44. & quæst. 24. num. 59. Caraniz. ad rit. 49. num. 27. estque ad hoc celebris decisio Sac. Rot. Romana 754. in nouiss. par. 1. quam transcripsit Farin. in suo conf. 5. n. 1. vol. primo, vbi est casus admodū singularis, idque habuimus pro indu- bitato in prima sessione præsentis cau- sæ referente tunc D. Consiliari. D. Fer- dinando Ezguerra postmodum assump- to ad munus Regētis supremi Italiæ Senatus.*

- 4 Huiusmodi autem in duplici sunt differentia, alia namque sunt commissi- onis, & de his *Casares in l. si aliquid, C. de susceptor. & Avar. lib. 10. ibi, si ali- quid a susceptor, vel a tabulario frau- dis admissum, & in l. nullus, C. de Pala- tin. sacras largis, lib. 1. 2. ibi, semel de pre- hensus*

*benfus eutisor, & in l. iudices, C. de dig-
 nit. lib. 12. alia verò quæ vocat omif-
 sionis, de quibus est rex. follennis in
 antheu. de armis, §. sancimus, & de
 vitruque agitur in l. si quos iudices, C.
 de offic. Prefect. Prator. Orsen. Cumque
 5 non minus sint posteriora, quam prio-
 ra Reipublicæ præiudicialia, imò licet
 non grauius, magis tamen omittens
 peccat contra officium, quia directo
 lēdit principalem ipsius obligationem
 positiuam, quæ in faciendo consistit, vt
 grauius admodum obseruat D. Consi-
 liar. D. Thomas Carleual de ind. lib. 1.
 tit. 1. disp. 2. num. 519. meritò consti-
 tum est, vt nedum poenæ à iure indictæ
 6 vnicuique taliter delinquenti contra
 Iudicem, seu officialem irrogetur, sed
 etiam cingulo, seu officio denudetur,
 vt in quo deliquit poenam luat, quo-
 modo difertē scriptum est in dictis iu-
 ribus; & de commissis in officio id ad-
 notarunt Io. de Platea, & Lucas de Pē-
 na, Int. Clar. lib. 5. sent. §. fin. quæst. 73.
 num. 2. vbi Baiard. D. R. Ronit. dec. Sder.
 Conf. 36. num. 18. Guid. Pap. singul. 510.
 & in hunc sensum intelligendæ sunt
 leges, quæ de poena priuationis offi-
 cij tantummodo mentionem faciunt,
 vt est rex. in d. l. si aliquid, C. de suscep-
 tor. & Arcar. lib. 10. & in d. l. 2. C. de Pa-
 latin. sacr. largit. lib. 12. Capyc. dec. 121.
 num. 17. & Paris de Put. de sindic. verb.
 Officiales durante officio in cap. 2. nu. 4.
 & 12. & verb. iudices ad sindicatum, .
 num. 3. Bald. in l. 2. §. dominorum, nu. 4.
 in fine, de his qui sunt sui, vel alien. int.
 Amed. de sindic. tit. an Officiales possunt
 durante officio conueniri, nu. 43. Franc.
 Marc. decif. Delphin. 646. num. 1. & dec.
 691. par. 1. & decif. 710. num. 4. par. 2.
 Farinac. post multos de delict. & poen.
 quæst. 19. num. 43. Bona dilla in polis. lib.
 5. cap. 1. num. 198. vbi refert quandam
 legem Theodosianam registratam in Co-
 dice illo lib. 9. tit. 27. Io. And. Georg. alleg.
 42. num. 9. Capiblanc. ad prag. 5. de Ba-
 ron. num. 56. Paul. Christm. decif. Belgij
 162. tom. 1.*

Et de omiffis idem animaduertunt

Bald. & Salices. in d. l. si quos iudices. gl.
 in l. mancipia, verb. exigantur, C. de seru.
 fugit. & in cap. cum ad monasteriū, ver-
 bo negligens, de stat. Monac. Afflic. in
 Conit. Statuimus, num. 51. & 52. de off.
 Magistr. Iust. Franc. Marc. decif. 712. nu.
 1. par. 2. Bona dilla in polis. lib. 5. cap. 1. nu.
 153. & 196. cum alijs relatis per Dom.
 Carleual de iudic. lib. 1. tit. 1. dispur. 2.
 quæst. 6. num. 418. cum seqq. Sesse de
 inhibiti. cap. 1. §. 3. ex num. 15. Io. Andr.
 Georg. d. alleg. 42. num. 15. plures con-
 gerit Marius Gimba conf. 44. num. 13.
 & 14. Reg. Romæ. decif. 36. num. 12.
 14. & 15. dicens huc tēdere vulgatum
 illud axioma traditum ab Andr. in c. 1.
 n. 20. de capit. Corrad. & in cap. 1. n. 18.
 in fine, de pace in tram. firm. q. nō facere
 7 facere est, & sic delictum in omittēdo
 fit delictum in committēdo, & taliter
 est puniendum, vt in l. mancipia, C. de
 seru. fugit. Paris de Put. de sindic. verbo
 negligentia, num. 10. & facit rex. in l.
 nam & seruus, §. fin. de neg. gest. imò &
 iudicum negligentia dolus est, vt no-
 tat Bart. in l. Titium, aut Manium, de
 administr. tutor. ideoq; propter eam
 remouentur, vt post Angel. Decium,
 & alios notat Auendam. de exequen.
 mand. par. 1. cap. 3. num. 6. latē de
 materia D. Amaya in l. 3. num. 15. 16. es
 17. C. de canon. largit. tit. lib. 10. Sed Pa-
 ris de Puteo d. verb. negligentia, cap. 1.
 num. 11. & ante eum Io. de Plat. in l. lu-
 dices, num. 4. C. de ann. & tribus, lib. 10.
 asserit de consuetudine seruari, quod
 8 officiales non sindicantur de negligē-
 tia, nisi sit dolo proxima, præsertim si
 quod gerunt, officium temporale non
 sit, vt latē defendit Castill. decif. Sicil.
 162. num. 30. & seqq. tom. 2.
 9 Est & alia poena Officialibus qui
 malè se in officio gerunt indicta, vt pē-
 dente criminum inquisitione, ante sci-
 licet sententiam cōdemnatoriam, pos-
 sint ab ipsius exercitio suspendi, aliq;
 in eorum locum subrogari, ex theori-
 ca Bart. communiter recepta in l. liber.
 rus, §. in quæstionibus. ff. ad municip.
 qui id desumpfit ex rex. in l. eum, C. de iust.

pell. tutor. vbi postquam cœpit de mala administratione tutoris constare, lite pendente interdicitur ei administratio, & in *l. quod si forte*, §. *sunt quidam*, ff. de solut. & facit *tex. in l. 2. post principium*, ff. de Decurion. et de iure canonico *tex. in c. venerabilis de off. deleg.* & in *c. licet Heli*, §. *quia verò, de simon.* quos cum alijs ad huius sententie comprobationem adducit *Lucas de Pen. in l. Indices*, num. 8. & 9. *C. de dignit. lib. 12. Paris de Put. d. tract. de sindic. verb. accusatus*, cap. 1. num. 1. *Cappell. Tholos. q. 371. Franc. Marc. decif. 652. par. 1. Cassan. ad Confut. Burgund. tit. de iustit. seu iurisdict. rubr. 1. §. 6. num. 52. Tiraquell. de pœn. tempor. caus. 58. nu. 5. Boer. decif. 150. in fin.* qui refert sic seruatum Tholosæ in quodam Regio Consiliario, vnius decif. 40. num. 11. lib. 1. Vinc. de Franch. vniuers. decif. 8. Reg. de Ponte decif. 25. in princ. *Christin. decif. 162. nu. 9. tom. 1. Jo. Andr. de Georg. alleg. 42. num. 8. vers. de his*, vbi refert iudicatum, Dom. meus Reg. Tapia ad Constitutionē Regis Statuimus, nu. 38. de off. Magistr. iust. Baiard ad Clar. in pract. crim. §. fin. quæst. 73. m. 2. Ans. Fab. in Cod. Fabrian. lib. 5. tit. 25. de suspect. tut. de fin. 2. & *Paris de Put. d. tract. de sindic. verb. accusatus*, quem sequitur *Grammat. conf. ciuil. 162. num. 23.* dicens id procedere tam in Officiali perpetuo, quam temporali, *Cabat. resol. crim. cent. 1. casu 76. Maffrill. de Magistr. lib. 6. cap. 5. nu. 45.*

Id tamen intelligere oportet, vbi crimen est commissum in officio, nam si extra illud iudex delinquat, non intrabit suspensionis pœna, ex *tex. in l. quāuis 45.* alijs incipit *Calpedius*, §. *idem Fronsoni*, ff. de solut. vbi hoc notat *Paul. de Castr. Alberic. in l. si quis ex argentarijs*, n. 5. ff. de eden. *Cappell. Tholos. d. dec. 371. Tiraquell. d. causa 58. num. 5. & Cassan. loco cit. cū alijs superius relatis.*

10 Datur etiam casus, in quo pro delicto commissio extra officium poterit quis suspēdi ab eius administratione, veluti cum crimen illud infamiam irrogat accusato, vnde scandalum ge-

neraret in populo ipsius administratio, *cap. inter sollicitudines, de purgat. canon.* & tenet *Gulielm. de Bened. in cap. Raynuius*, verbo *mortuo itaque testato*, v. il primo, n. 315. de testam. glof. in *cap. Presbyter 2. q. 5. Jo. Andr. in cap. 1. de accusat. in 6.* quos sequitur *Additionator ad Cappell. Tholos. d. dec. 371. num. 3. Franc. Marc. dec. 390. num. 2. & dec. 652. num. 3. par. 1. Griuell. dec. Dolan. 60. n. 12.*

Sed regulariter pro delicto in officio commissio potest quis suspēdi 11 pendente inquisitione cuius ratio est, nam alijs si officialis adhuc in exercitio esset, induceret testes ad non depnendum contra ipsum, secundum *Panormis. in cap. licet Heli* num. 16. de *simon.* vel diuerteret scientes veritatem, vel minaretur ipsis, vt notat *Paris de Put. de sindic. verbo accusatus*, & *Franc. Marc. d. dec. 652.* Verumtamen huiusmodi ratio me non omnino conuincit, vt possit Officialis interim suspēdi ab administratione, veramq; 12 conduci posse arbitror ex ratione decidendi ad *tex. in d. l. eum quem*, C. de suspect. tutor. eo. n. ipso quod quis incipit se malè gerere in publicè rei administratione, debet statim interdici ab illa, ne respublica nouum damnum sētiat in eo quod fidei Officialis commisit.

Ergo primum requisitum, vt quis 12 possit ab officio suspēdi lite pendente illud est, quod prædiximus, quando delictum est commissum in officio, secundum quando tale est, vt eo probato veniret quis ab officio remouendus, vel priuandus, ne sit deterioris conditionis quis in casu dubio, quam qui est in certo, vt in *l. ordinata*, ff. de liberal. caus. Vinc. de Franch. d. dec. 8. n. 2. *Gram. conf. 10. n. 3. Cabat. resol. crimin. cent. 1. cas. 76. n. 3. & 7. de Ponte conf. 22. nu. 3. in fine, D. h. Tapia ad Constit. Statuimus*, nu. 38. de off. Magistr. iustit. *Canalean. tract. de tutor. & curat. num. 19. Camill. de Medic. conf. 143. num. 4. E. de Pont. dec. 7. num. 13. vers. sed ex aduerso*, Reg. Rouit. dec. 36. nu. 25. vers. *his omnibus*,

bis, 10. Andr. de Georg. d. alleg. 42. nu. 21. & seqq. Cauc. ar. res. 10m. 3. cap. 12. nu. 212. Tertium ubi ex informatione contra Officiale capta, licet eo non citato, aliquid substantiale appareat in probatis de criminibus obiectis, ut post *Barr. in d. h. quod si forte*, notat *Vinc. de Franch. d. dec. 8. nu. 4. Caball. d. cas. 76. nu. 4. de Ponte d. dec. 7. nu. 10. & 13. cum seqq. & dec. 25. nu. 3. Ronit. loco proximi cit. Capiblane. ad pragm. 5. de Baronib. nu. 77. nec dissentient Grinell. d. dec. 60. n. 9. Masrill. de magistr. lib. 6. cap. 5. nu. 46. Cauc. loco cit. sed an levis suspicio inducat interdictionem administrationis, vide *Lucam de Penn. in d. l. Indices, nu. 9. C. de dignit. lib. 12.* Addit quartum *Vinc. de Franch. ut scilicet iudicium suspensionis intenteretur per Fiscum ante litem contestationem*, nam post illam regulariter conquiretur iudicis officium, *Affl. dec. 357. n. 6.* sequitur *D. R. Tapia loco proximi cit. Capiblane. loco cit. nu. 79. Cauc. loco cit. nu. 214.* & quidquid aliud sentiat *Camill. de Medic. d. conf. 143. nu. 2. & 3.* ita servatur in praxi.*

Quærent ulterius Nostrates, quid
13 servandum sit ubi Officialis contumaciter abest citatus pro crimine commisso in officio, & quidem *Vincen. de Franch. dec. 457.* ostendit quomodo sit contra eum procedendum ad sententiam privationis ipsius, testaturque pro Fisco fuisse iudicatum; verumtamen *Reg. Ronit. conf. 85. vol. 1.* dubitat de veritate illius opinionis, attenta dispositione Constitutionum Regni ex rationibus per eum traditis ibid.

Et iuxta hæc iudicavimus in eadem causa condemnando Paulum prædictum ad relegationem decemnalem, ad interesse Regij Fisci, & partium, & ad officij, eiusque beneficii privationem, die 2. Octobris 1638. Iudices fuimus præter Dominum Locumtenentem, ex Sacro Conf. Regij Consiliarius Don Ferdinandus Muñoz, & ego; ex Regia Camera D. Gregorius Gannuero; ex Magna Curia D. Io. Ciof-

fus causæ relator, & pro Fisci patrono interfuit D. Scipio Saliturus tunc temporis Iudex Aulae criminalis eiusdem Magnæ Curiae, nunc dignissimus Regij Consiliarius, & collega noster.

Sanè & illud quoque pro indubio
14 fuit habitum, ut poena privationis officij non nisi in casibus à iure expressis imponi queat, arg. *sex. in l. si quis, §. Dignus autem Marcus*, ibi, non rectè facere poenam autem in eum statutam non esse, ff. de Religios. & sumpt. funer. & in *S. fin. antè, auth. de nō elig. sec. nuben. ibi, nec qualibet est lex aliquid tale dicens*, & est glosa notabilis in cap. fin. verb. *ex vi iuris patronatus*, in fine, de iure patron. quam Abbas ibi. nu. 8. dicit esse singularem, & tenet *Andr. Sicul. in rap. 1. de off. delegat. col. 16. Bald. in auth. ex testamento, col. fin. n. 5. C. de sec. nupt. Alexan. in l. etiam, §. licet, nu. 7. ff. sol. matr. 10. Anania in cap. 1. col. 1. de maledic. tason. & alij, quos sequitur Aniles in cap. 9. Prator. verb. *ley*, nu. 2. & tenet etiam *Azned. ad l. 2. n. 1. lib. 4. tit. 25. nu. recopilat. Fernac. conf. 5. 15 nu. 20. vol. 1.* ideoque poena privationis officij non incurritur ipso iure, ut decisum fuit per *Rotam Rom. dec. 769. nu. 1. & dec. 812. par. 1. in noviss.* Subdit tamen *Aniles ibidem* casus nonnullos in quibus potest quis ab officio removeri, & latius de his agere *Calic. in Margarita Fisci* dicit *Azned. eod. loco, num. 2.**

Insuper quod ubi crimen inducit officij privationem, ut potè quod est in ipso commissum, nō est attendendum an officium sit perpetuum, an temporale, nam & si temporale sit, propter enormia crimina removeri potest Officialis, pro minoribus autem expectatur tempus sindicatus, iuxta tradita per *Bala. in l. mancipia, C. de serv. fugit.* sequitur *Capp. d. dec. 121. nu. 20. l. art. de Puteo de sindic. verb. durate officio, §. 2. n. 3. & in verbo negligentia, cap. 2. n. 7. Baiard. ad Clav. q. 73. n. 46.*

S Y M M A R I V M.

- 1 **P**robationes quales eſſe debent, ut Index poſſit officio priuari.
- 2 . . . Non ſunt coangulanda in his qua elanculo fieri conſueverunt.
- 3 Capitulum Regni Vulgaris famæ proloquium ponderari.
- 4 Barattaria crimen qualiter in Regno probetur.
- 5 Conſilius debet eſſe Index, quoties crimem extra officium commiſit.
- 6 Gloſ. in §. neceſſitatem, verbo oſtenditur, auth. vt Iudic. ſine quoquo ſuffrag. qualiter intelligi oportet.
- 7 Capitulum Regni quod incipit Item quod omni caſu reſeſſit ab Aula.
- 8 Probationes quales eſſe debeant, vt officialis poſſit officio priuari, arbitrio Iudicis commiſſum eſt.
- 9 Conſilius dicitur Index teſtibus, com-

feſſione, inſtrumentis, rei euidentia, et violenta preſumptione.

- 10 Conſiliarius, & preſumptionibus proceditur in his, quæ clam fieri conſueverunt.
- 11 Probationes leniores ſufficiunt, ubi laborat mala fama inq̄ſiti.
- 12 Mediator, ſine proxeneta teſtis eſt criminofus.
- 13 Teſti criminofus non creditur ſine tortura.
- 14 Proxeneta regulariter preſumitur deponere ad ſe exonerandum.
- 15 . . . Vt ei fides adhibeatur quid ſit attendendum.
- 16 Teſtium inhabilitas ſuppletur ex verasimilitudine, alijsq; adminiculis.
- 17 Capitulum Regni Vulgaris famæ proloquium intelligitur de pena pecuniaria applicanda Fiſco, & proinde iudicium criminale eſt.

Delictum in officio cōmiſſum diuerſimodè quā cætera probari, ubi de pœna priuationis ipſius agitur; & de proxeneta, ſeu mediatoris depoſitione. Illuſtratur cap. Regn. Vulgaris fama proloquium.

CAP V T XXIX.

VNum de quo validè fuit diſputatum in cauſa præcedenti capite relata, & in quo vota non fuerunt omnino conformia, ex quibuſnam probationibus poterat reus ad officiij priuationem damnari, videbatur deſinitum nedum ex generali regula *tex. in l. ſciant cuncti, C. de probationib.* ſed etiam ex ſpeciali decifione *tex. in l. Indices, C. de dignit. lib. 12.* ibi, *fuerint maculaſſe conuicti, & in l. ſi aliquid, C. de ſuſceptor. & Archar. lib. 10.* ibi, *conuictus, & vtrobiq; notât DD. et in l. ſi a. C. ad l. l. iul. repetun. & in auth. nono iure, C. de pan. l. iul. qui male indic. ſacit tex. in l. quod emitandis, C. de cond. ob t̄mp. cauſ. ibi, indubia probationis luce conſiſterit, Camill. de Medic. conf. 143. num. 16. & 17. Reg. de Põte decif. 7. Collater. Conſil. nu. 11. & 16. in fin. latiffimè pro Iudicibus hâc par-*

tem defendit Gramat. conf. crim. 35. per totum, Maſcard. de probat. concl. 1137. num. 12. & 35. Dom. mens Reg. Tapa ad Conſil. Regni Conſtitutionum, in fin. ſub tit. de ſalar. Offic. lib. 2. iur. Regn. Paul. Chriſtin. decif. 162. num. 7. & 15. latè poſt alios Farinac. de var. crimin. queſt. 111. num. 264. & Gabriel Berart in ſpecul. viſit. rubr. de teſtibus, cap. 5. num. 9.

Et de iure Regni videtur magis expeditum ex Conſtitutione quæ incipit *Corruptela crimen*, ibi, *legitima probatione conuictus*, quam collocauit Dom. meus lib. 5. iur. Regn. ſub tit. de pan. l. iudic. qui male indic. & in alia Conſtitutione quæ incipit *apud iuſtitarios*.

- 2 Sed pro Fiſco dicebatur, in ſubiecta materia id ſemper præ oculis eſſe habendum, quod huiuſmodi crimina ab Officialibus commiſſa clam ſemper, & maximis adhibitis cautelis, ne aliquando,

do, palam fiant communiter; quo fit, ut
 prorsus inulta, & impunita remaneret,
 si expectanda esset duorum, vel trium
 testium sollennis probatio; proinde
 non esse hac in re coagustandam proba-
 tionum facultatem statuit sapiētis-
 3 *simus Rex Robertus in Cap. Regni Vul-*
garis sana proloquium, ibi, & quia pro-
bationum non est angustanda facultas,
maximè ut crimina clareant, & ea qua
funis, consueverunt; fieri clanculo vul-
garem probationem, & lucidam commu-
niter habere nō possunt. Quo etiam res-
 4 *pectu ducti fuerunt Proreges Regni,*
ut statuerent crimen barattarie cōtra
Officiales concludenter probari ex di-
ctis trium testium bonæ famæ, & opi-
nionis, licet singulares sint, ut in prag.
2. sub iii. de muner. offic. cuius meminit
etiam Iul. Clar. lib. 5. sen. quæst. 73. nu.
16. & 18. quod postmodum fuit restri-
ctum ad quinque testes, ut in pragm. 4.
ead. iii. de quibus mentio est apud Re-
gentem de Pont. dec. 16. nu. 9. ideoque
securiorem semper fuisse existimatam
distinctionem Io. de Platea in d. l. Indi-
ces, ubi docet eatenus esse necessarium
quod Iudex sit de crimine conuictus,
 5 *quatenus extra officium illud allega-*
retur commissum, ubi autem in officio
est commissum sufficere talem qualem
probationem, subinde Capyc. dec. 121.
remittit se ad Ioannem de Platea: sed
Io. Andr. de Georg. alleg. 42. n. 30. expres-
sè ipsum sectatur, sic & Reg. Rouis. dec.
36. n. 25. cui distinctioni videtur inhæ-
rere gloss. in §. necessitatem, verbo offen-
dunt, anth. ut Indic. sine quoq. suffrag.
ubi voluit quod per solum iuramen-
tum deferentis probetur solutio pecu-
niæ ad corruptelam Iudicis datæ.

Verumtamen Capyc. d. dec. 121. nu.
 6 22. & ante eum Io. de Platea in l. si ali-
 quid, vers. sed quero, C. de suscept. &
 Arch. lib. 10. Paris de Puteo, verb. fuga
 Officialis, cap. 2. nu. 5. & 6. eam intelli-
 gunt quatenus delinquens in officio
 contumaciter aufugiat à iudicio, quo
 casu fuga reddit eum suspectum, se-
 quitur Franc. Marc. dec. 71. n. 2. par. 2.

Reg. de Ponte d. dec. 16. n. 20. Villadiego
 in sua politic. cap. 6. de la instrucion. §. 2.
 nu. 17. Azemed. post alios ad l. 6. n. 8. iii.
 9. lib. 3. nou. recopil. & latius materiam
 declarat Aniles in cap. 1. Prætor. verbo
 dadinas, num. 16. cum seqq. sed melius
 Tiragu. de pen. temper. caus. 58. n. 7. vt
 sufficiat iuramentū partis cū semiplena
 probatione, sequitur Marcell. Calā de
 mod. artic. & prob. tit. de prima specie
 probat. nu. 492. qua de re latè agit Fa-
 rin. de indis. & totius. q. 48. num. 77. &
 seqq. vel si adhuc reus præsens sit, con-
 stat tamen certitudinaliter de delicto,
 & dubium solummodo versatur in cir-
 cumstantijs ipsius, cæteris tamen casu-
 bus requiri plenā probationem asse-
 rit Io. de Platea in d. l. si aliquid, Paris
 de Puteo loco cit. sequitur post alios
 Grammat. d. conf. 35. nu. 42.

In Regno autem hoc probationis
 supplementum per delatoris iusiuran-
 dum nullatenus est admitendum, eo
 7 quod Capitulum ipsius incipiens, Item
 quod omni casu, per quod ea praxis ad-
 mittebatur, recessisse omnino ab aula
 testatur D. meus Reg. Tapia lib. 2. tit.
 Regn. iii. de sindic. Official. fol. 493.

Hac in re bene perpenſus Docto-
 rum sententijs, iudicauimus hoc to-
 8 tum esse relictum Iudicis conscientiæ,
 & arbitrio, vt fatetur D. R. de Ponte d.
 dec. 16. num. 10. verumtamen tale Iu-
 dicis arbitrium sic fore regulandum,
 nèpe quod Officialis qui venit officio
 priuatus, debeat eo probationum ge-
 nere conuinci quas ponit Lucas de
 Pēna in l. si ille, n. 5. C. de cenſurib. lib.

9 10, scilicet testibus, propria confessio-
 ne, instrumentis, rei euidencia, & vio-
 lenta præsumptione, relato ad id textu
 in cap. cum ad sedem §. nos igitur, de res-
 sit. spoliat. ideoq; Paris de Puteo in pro-
 posita questione, sic resoluit in d. tract. de
 sindic. verbo probatio, c. 2. n. 7. & 8. ne-
 gari namque non potest id quod ad
 rem tradit Bald. in l. fin. C. de probat. re-
 latus ab eodem in verbo testis, cap. 2. n.
 10 5. & 6. quod in his quæ consueverunt
 fieri clari, proceditur ex coniecturis,

& præsumptionibus, & *Innoc. in cap. per tuas il primo, de simon.* quod admittantur testes aliâs nō admittendi, præsertim quando vrget mala fama inquisiti, quo casu sufficiunt leuiiores probationes, & testes non integri, prout latè reassumit *Mascard. de probat. conclus. 1137.* faciunt tradita per *Butr. in cap. veniens il primo, de testib. latiusque comprobatur R. de Pont. d. dec. 16. n. 11. & seqq. Farinac. post Decian. de var. & diuers. crimin. q. 111. n. 267. Villadiego loco cit. n. 19.*

Contingit modo in decisione nonnullorum capitum inquisitionis eiusdem Pauli disceptari, quānam fides sit adhibenda depositionibus proxenatarum, siue mediatorum, præsertim si ad criminalem coercionem agatur, & non sint in tortura conualidatæ; ratio dubitandi fuit, quod negari non possit huiusmodi testes vti criminosos esse habendos, *cap. per tuas, de simon. Casald. in tract. de iudic. q. 64. Aniles in cap. iudicum syndicatus, verbo satisfactio, n. 2. Azuend. ad l. 10. n. 20. tit. 7. lib. 3. recopilat.* delinquit namque is qui iudicis pudicitiam, vt ita dicam, & candorem attentare audet, *Bald. cle. ganter conf. 353. col. fin. lib. 5. Gram. d. conf. 35. n. 25. Camill. de Medic. conf. 143. num. 24.* subinde resultat regula, quod testibus criminosi non creditur sine tortura, ex doctrina *Bald. in l. Presbyteri, num. 1. vers. licet ergo, C. de Episc. et cleric. Preposit. Boss. & alij relati per Farinac. de testib. q. 79. n. 28.* idque fortius procedit in mediatore, cōtra quem vltra infamiam criminis laborat insuper alia vehemens præsumptio, qua eius fides omnino minuitur, quod scilicet deposuerit ad se exonerandum, vt pluribus relatis probatur *Farinac. de testib. q. 60. n. 18. & 19.*

Sed nihilominus resolutum fuit in casu occurrenti, attendendam præci-
 13 pue esse mediatoris bonam famam, & qualitatem, & è contra malam famam rei delati, præsertim in eiusmodi delinquendi genere, insuper an eius deposi-

tio sit coherens aliarum probationum vestita, & tandè an sit adinmiculata ex facto inde resultante, vtpotè si probetur aliunde præcedens tractatus, & ex post facto rei euentus nulla iusta causa subsistente taliter subssecutus, prout fuit tractatum; hæc enim omnia cum vehementer instruant iudicis mentem ad credendum factum taliter se habere qualiter mediator deposuit, purgare videntur omnem præsumptionē contra ipsum, transferaturque onus contrarium probandi in reum, eo quod vna præsumptio tollitur per aliam, & sic remanet eius fides integra, iuxta tradita per *Abb. in cap. insuper, n. 11. de testib. docet Farinac. de testib. q. 60. n. 436.* testium namque
 16 inhabilitas suppletur ex verosimilitudine, aliisque adinmiculis, & presumptionibus, ideoque benè probant, vt ex *Alex. in l. duo patroni, n. 7. de iur. iuran. & alij notat idem Farinac. d. tract. q. 62. n. 335. Villadieg. in sua polie. cap. 6. §. 4. dela instrutione, n. 5.* idq; probatur satis elegatè ex *tex. in d. cap. vulgaris fama proloquimur, ibi, sed ubi per testem, aut testes nulla potest de datione pecunie, vel alterius speciei intervenire probatio, si delatus sit mala fama compertus, & aliqua contra eum momenta rationabiliter, seu presumptiue probentur, vtpotè dantis captio, vel absolutio sine causa, vel tractatus, seu passionis cum officiali habita pro liberatione, vel condemnationis cessatione concessa, vel fama probetur concussum, seu utpressione vexatum, captum illicitè, & alumniosè pro redemptionis cōmercio fatigatum, vel quod res concussa, aut redditis, vtpotè equus, fundus, & his similia inueniantur visibiliter apud ipsum, vel quod alie verosimiles contra eum coniecturæ probentur, quas potestis ex motu vestro prudenter, & discretè colligere, quam præsens possit declaratio explicare, maxime ubi eil persona contra, qui dedisse se dicit & res, vel quantitas non est magna, &c.*

Et quamuis *R. de Ponte d. dec. 16. n.*

7. pro absoluto habnerit eius *sex.* decisionem procedere ubi agitur ad condemnationem pecuniariam, non inde impertinens est ad casum nostrum, quando quidem vitmur ratione decidi illius, eo praesertim quia condemnatio illa pecuniaria, de qua in eo *textu*, criminalis est, non quidem civilis, quia venit applicanda Fisco iuxta tradita per *DD. principè Felin. in rubr. de iudic. glos. in §. in summa, Instis. de iniur. latè Auiles in cap. pretorū cap. 2. verb. camara, nu. 3. cum seqq. Berous in rubr. de iudic. nu. 69. & 70. Farin. de var. & diuers. quest. q. 100. nu. 12. 13. & 14. succellitq. locum extraordinarię coercionis, ut inibi compertū est. Et iuxta hæc fuit resolutū per Dominos Delegatos, quæ hic adnotare non sumus veriti, quia forsan non alibi inueniuntur sic declarata.*

S V M M A R I V M.

- 1 **D**ecisiones *Rote* coram Cantuccio die 24. Ianuarij 1584. & 15. Octobris eiusdem in dubium reuocantur.
- 2 Proprietas officij, praesertim si venale

- 3 *Notarius condemnatus de falso, censetur priuatus officio tabellionatus pro futuro tempore, sed instrumenta ante condemnationem recepta potest perscrere.*
- 4 *Officialis in officio delinquens, priuatur nedum exercitio, sed etiam proprietate officij.*
- 5 *Officia semper censentur concessa, donec concessionarius fideliter se gesserit.*
- 6 *Officium tam emptitium, quam gratiosè concessum incidit in commissum propter culpam Officialis.*
- 7 *Abutens re sibi concessa priuatur nedum usufructu, sed & dominio ipsius.*
- 8 *Bonum Reipublice non solum aestimatur, quod Officialis bene se gerant, sed etiam quod penitis debitis afficiantur male se gerentes in exemplum aliorum.*
- 9 *Decisio facta per Collaterale Cōsiliū in causa Marchionis Padula relata per Reg. de Ponte dec. 16. quomodo intelligenda.*

Officiale per sententiam officio priuatum, censeri nedum exercitiū, sed proprietatē ipsius amisisse, explosis penitus *decisionibus Sacrae Rotae Romanae* in contrarium adductis.

CAPVT XXX.

Dubium est non vulgare apud Nostrates id ipsum de quo in praecedenti causa fuit valide disputatum, quidnam scilicet importet poena illa officij priuationis contra delinquentem à Iudice irrogata, proprietatisne amissionē, an verò tantummodo exercitij? Causam disceptationi tribuit sollennis illa *Sacrae Rotae Rom.* decisio coram Rencēdissimo Cātucio die 24. Ianuarij 1584. rursus confirmata 15. Octobris eiusdē anni, in nonissimis diuersorum eiusdem *Rota* redacta *par. 1. decis. 769. nu.*

11. & *decis. 812. nu. 19.* ubi relata doctrina *glos. in §. fin. auct. de arm. & aliorum sententium*, quod Notarius delinquens in officio, & cōdemnatus de falso prohibetur illud exercere, sic arguit, ergo cēsetur solummodo exercitio, nō autē proprietate priuatus, ideoque *DD. de Rota* ita rem considerant: proprietatem officij, praesertim quod venale siue emptitium est, separatim ab ipsius exercitio, esse in bonis nostris tanquam ceteræ res, de quibus liberè disponere possemus, nihil commune habentem cum publico iure

re, cuius damnum, vel iniuria ex ipsius exercitio tantummodo metiendum est; quare cum poena illa priuationis officij id tantummodo respiciat, quod publicæ sit utilitati consultum, ut pessimo Respublica careat Iudice, consequitur manifestè eam priuationis sententiam non nisi exercitij amissionem post se trahere, præsertim vbi pro crimine in officio commissio, poenam quoque publicationis, seu confiscationis bonorum lex non imponat, ut ponderauit *Rosa ead. decis. 812. n. 26.* in quam sententiam primum iuerunt *Aymon Crauer. conf. 6. nn. 109. in fine*, agens de officio titulo oneroso quasito, *Roland. à Valle conf. 18. nn. 21. vol. 3. Camill. de Medic. conf. 143. n. 7. & 8. Hieron. Gabr. conf. 171. n. 4. vol. 2. Gimba conf. 44. nn. 37.* & latè de his actum est à *Prospero Farin.* qui ponit motiua huius conclusionis *conf. 5. vol. 1.* & rursus in alia causa idem decisum constat ex traditis in *conf. 111. in fine vol. 2.* vbi relatum est priorem sententiam Auditoris Cameræ fuisse in secunda instantia reuocatam, nam, ut inquit ipse, quod ad poenâ priuationis officij notariatus, multum mihi ob stare videbatur ille *Rosa decisio coram Câtuccio ad eius fauorem allegata*, 8: pro eadem opinione consuluit doctissimus Iureconsultus *D. lo. Camill. Cacaciis*, aliàs à nobis, sed numquam satis collaudatus, meritisissimus Præses Regiæ Cameræ Summarix inter consilia *D. R. Rouit. conf. 105. n. 20. lib. 2.* à qua non videtur discessisse supremum Collaterale Consiliū in casu relato per *D. R. de Ponte dec. 16.* cum condemnauit Marchionem Padulæ ad suspensionem ab exercitio officij per triennium, quo finito ad eius administrationem non rediret, sed venderetur in ipsius beneficiū, soluta quantitate debita pro assensu. Facit ad idē decisio Parlamen. Delphin. apud *Franc. Marc. dec. 299. nn. 3. par. 2.* vbi deciditur, quod Notarius condemnatus de falso in officio commissio, censetur priuatus officio tabellionatus pro futuro

tempore, sed instrumenta ante condemnationem rogata potest comple-re, & perficere, ut inde emolumenta proprietatis non amittat.

Sed nihilominus DD. Iudices delegati censuerunt, poenam priuationis officij contra Paulum Oliua irrogandam non minus importare exercitij, quam proprietatis amissionem, idque genericè, siue graciosè sit illud concessum, siue pretio emptum. Primo ex clara decisione *tex. in l. ordinariorum, C. de cohortat. lib. 12.* vbi Imperatores *Valentian. Theodos. & Arcad.* ita statuunt, eos etiam qui pro sceleribus suis soluto militia cingulo addicuntur infamia, nec integro peculio sub hac occasione latentur, vbi *lo. de Placata declarat*, quod ultra alias poenas quas incurret delinquens in officio, omnia eius bona applicantur illi functioni, idest officio, quod dolosè administrabat, etiam si fuerit extremum, siue paruum, & infimum, ibidemque notauit etiam *Iacob. Cuiac.* Huc pertinet egregia traditio Senatus Lusitani apud *Cabed. decis. 20. n. 4. par. 2.* quod si Princeps officium ab eo cōcessum, propter culpam in eo admissam, Officiali auferat, non tenetur reo ad pretij satisfactionem, sequitur *Mastrill. de magistrat. lib. 1. cap. 27. nn. 39.*

Confert quoque ad huius conclusionis confirmationem, nam officia eius sunt nature, eamque infirmam habent conditionem, ut eatenus concessa censeantur, donec concessiuarius fideliter segesserit, ut post *Vinc. de Franch. dec. 457. in fine, Regent. de Pons. dec. 28. in fine*, obseruat *D. R. Costan. Marchio Corlestinus l. 1. num. 108. circa finem, C. pen. fiscal. creditor. prefer. lib. 10. D. Marius Mura in pragm. Regn. Sicil. tit. 13. nn. 15.* ideoque violata debita officio fidelitate, officium ipsum incidit in commissum, licet expectanda sit sententia declaratoria, quæ retrotrahitur ad diem commissi flagitij. Nihilque ad tem facit quod sit emptitium, vel forte graciosè concessum, quia utroque casu

casu obnoxii est debite fidelitati, vt appositissime tradit articulo discussio *D. R. Ronit. conf. 104. nu. 14. lib. 2.* vbi in pulchro casu inibi proposito ita refert iudicatum per D.D. Iudices delegatos coram Domino D. Francisco Antonio Alarcon generali huius Regni Visitatore nuper pppriis meritis, & doctrina ad supremum Senatū sāctioris aulae Regni Castellæ, reiq; Dominicę Præsidentem cucto.

Accedit & alia ratio, quæ non minus proprietatem officii, quam illius
7 exercitium afficitea scilicet, quia quoties quis abutitur re concessa, priuatur nedum vsufructu, sed & dominio ipsius, ita in feudis confiderat *Roland. à Vall. d. conf. 18. nu. 19. vol. 3.* vt rectè dicat eam rationem habere locum in feudo emptio, sicut in gratiosè concessio.

Idquæ ipsum confirmat alia non minus euidens quam viua, nempe quod si pœna ipsa priuationis officii tantummodo exercitii interdictionem contineret, daretur quidem materia delinquendi, & aperiretur fraudibus via: & quis enim sciens se nihil ultra amissurum, nisi administrationem officii, securus de proprietate, à delinquendo detraheretur? numquam spe illa frustratus, qua criminolus quisquam protinus ad delinquendum allicitur, scilicet euadendi etiam interdictionis exercitii iustam vltionem, certè nullus, præsertim Dei timore destitutus.

Neque in contrarium allata illa cōsideratio, quod scilicet satis superquæ sit Reipublicę satisfactum, si officario perperam in officio sibi commissio versato, interdicta sit tantummodo administratio: non inquam consideratio hæc negotium euincit, si quidem bonū
8 Reipublicę non ex eo solum estimatur, quod officia benè gerantur, sed & malè se gerentes pœnis debitis afficiantur, vt ceteris sit in exemplum, quo à facinoribus abstrahantur, vt aliàs inquit *F. l. p. in l. si quis forte, ff. de pœn. ibi, vt exemplo deterrii minus delinquant,*

& in *L. ant. facta, §. fin. ibi, exemplo opus sit, & eleganter Imp. in l. si quis seruo, in fine, C. de furt. ibi, ne ex huiusmodi impunitate, & in alium seruum qui facillè possit corrumpi, hoc facere pertentet, & in propria materia de qua sermo est in l. 1. in prin. C. ad l. Italiam repetund. ibi, vt vnius pœna, metus possit esse multorum, qua de re videndus est Plato in *Gorgia Din. August. & alij* relati per *Tiragu. ad l. connub. l. 9. n. 224. & D. Amaya in l. eorum, nu. 7. C. de iur. ffe. lib. 10.**

Rursus licet pœna priuationis officii eò secundariò, & in cōsequentiā tendat, vt consularur Reipublicę bono paulò ante confiderato; primariò tamen, & principaliter eò respicit, vt pœnam luat delinquens ipse in quo deliquit, quod est ante omnia attendendum, arg. *tex. in l. si quis nec causam, ff. si cert. pet. at nullam, vt considerari paulò ante, lueret reus ipse, si tantummodo exercitio interdictus foret.*

Et tandem nihil officit confirmatio
9 petita ex decisione facta in causa Marchionis Padulæ: quandoquidem non fuit ipse damnatus ad officii priuationem, quin potius ex suspensione per triennium, supponitur potius radicata in eum proprietatis ipsius, ex regula illa vulgata, quod ea quæ sunt intra certum tempus prohibita, post ipsum censentur permissa, ex regula *tex. in l. ex ea ff. de postulan. si ergo post triennium suspensionis ad officii administrationem, & exercitium redire erat prohibitus, meritò cum iussu fuit vendi, pretium proprietatis ipsius saluum esse debebat, quia sententia de exercitio expressè loquens, ad proprietatis amissionem non poterat extendi, arg. *tex. in l. naturaliter, §. nihil commune, de adquiren. possess.**

Ex quibus patet nō esse vndequa; securam sententiam quā tam audacter amplexi sunt Domini de Rota, vt proinde iustissime ab ea discesserint Domini Iudices delegati, etiam in casu relato per *D. Regent. Ronit. d. conf. 104.*

SYMMARIVM.

- 1 **A**ctionis transferenda ita ins est
vero domino, sicuti ceterarum
rerum.
- 2 . . Præcedere debet titulus validus à
quo translatio cansetur.
- 3 Actiones directæ adeo infixa sunt offi-
bus cedentis, ut alteri cedi non possint.
- 4 . . Vitiles veniunt in cessione.
- 5 Cessio quæ fit cedenti, tanquam simplici
procuratori ad exigendum, vera cessio
non est, sed tantum dicuntur actiones
mandata.
- 6 Cedere actiones longè aliud est quam
mandare.
- 7 Cessio facta periculo cessionarij vera
cessio est.
- 8 . . Quæ fit ad commodum cedentis, et
cessionarij vera cessio est.
- 9 Anton. Fabr. lib. 12. coniect. cap. 6.
examinatur.
- 10 Verba illa posita in textu in l. 3. C. de
nouat. mandaueris actiones, improp-
riè ibi stant.
- 11 Cessionarius, cui cessa sunt vitiles actio-
nes, quod vitiles dicitur verè talis,
quod exercitium directarum procur-
ator in rem suam.
- 12 Cessionis formalis, quæ hodie videntur
Tabelliones ponit Speculator.
- 13 Clausula in cessionibus poni solita, po-
neus cessionarium in locum suum,
quam virtutem habeat, contra An-
ton. Fabr.
- 14 . . Constituens procuratorem in
rem suam quid operetur.
- 15 Procurator in rem suam potest reuoca-
ri a mandante, nisi interueniat vnum
ex requisitis in l. 3. C. de nouat.
- 16 Clausula nihil sibi referuans ad quid
fuit inducta.
- 17 Iuramentum in cessionibus quid ope-
retur.
- 18 Tex. in l. 3. C. de nouat. quid contineat.
- 19 Iacob. de Arena, & Bart. in l. si cum
emptore, num. 1. ff. de pact. rege-
tur.
- 20 Actio directæ longè excellentior est, &
efficacior utili.
- 21 Debitor cessus non potest cedenti, qui di-
rectas actiones habet, solmone de-
negare, si à cessionario nondum fuerit
interpellatus.
- 22 Clausula ponens in locum suum; cõ-
stituens cum procuratorem in rem
propriam, nihil sibi referuans, red-
dunt actiones directas prorsus inuti-
les, & inefficaces.
- 23 . . Operantur ut cedens amplius age-
re non possit.
- 24 . . Ad hunc casum non pertinet dispo-
sicio tex. in l. 3. C. de nouation.
- 25 Cedens qui cessit vitiles, & exercitium
directarum, nihil potest pacisci cum
debitore cessio.
- 26 . . Sine cessio facta sit ex causa inera-
tiua, sine iurata.
- 27 Cessio non fit pro defensione, sed pro cõ-
secutione rei.
- 28 Cedentis confessio nullatenus cessiona-
rio nocet, etiam si milles regressum,
contra cedentem cessionarius possit ha-
bere.
- 29 Tex. in l. quoties, C. de rei vind. præ-
cedit in rebus corporalibus, quæ tra-
ditione quaruntur.
- 30 Bald. in rubr. C. de reuocan. his quæ
in fraud. creditor. regeantur.
- 31 Tex. in l. 3. C. de nouation. ad eum ca-
sum pertinet, quo cessio facta est ad cõ-
modum cedentis, & cessionarij.
- 32 Requisita l. 3. C. de nouat. habent vim
vera delegationis.
- 33 Delegatio non fit, nisi cum debitor dele-
gatus delegationem acceptauerit.
- 34 . . Duplicem obligationem dissoluit.
- 35 Fabius de Anna in annotationibus
ad patrem notoriè decipitur in intel-
lectu tex. in l. 3. C. de nouat.
- 36 Scientia cessionis facta indistinctè re-
quiritur per vnum ex tribus requisit-
is in l. 3. C. de nouation. ubi cessio
facta est ad commodum utriusque.
- 37 Cessionem fieri ad cõmodum alicuius,
vel ipsius periculo longè diuersum est.
- 38 Cessio facta ad cedentis tantummodo
commodum non impedit quominus ce-
dens possit cum debitore pacisci.
- 39 . . Facta ad merum cessionarij cõmo-
dum

dum non impedit cedentem agere ex iuribus directarum.

40 . . . *Sed in executione indicati preferatur is qui habet viles.*

41 *Debitor cessus non potest solvere cedem-*

ti habens quoquo modo cessus scientiam.

42 . . . *Habebis conditionem contra accipientem.*

De vero intellectu Imperatoris Alexandri rescripti in l. 3. C. de nouat. verius, dilucidiusque quam ante hac illustrati.

CAPVT XXXI.

QUæ hæcenus à DD. circa intellectu Imperialis Constitutionis relatæ in l. 3. C. de nouation. scripta sunt, nescio an lucem tenebris, vel potius obscuritati nouam caliginem indixerint: adeo enim ineptè plezique, nec quidem pauci, ex terminorum confusione rem ipsam penitus inuolutam, inextricabilemq; reddiderunt, tota machina sub argine derelicta. Fortassis nec nos melioris cõditionis rem faciemus: sed præstare beneuolis lectoribus operè pretium, quæ nobis parauit Deus reuelauit, ad eius maiorem gloriâ, veritatèq; inuestigandæ faciliore viam aperiendâ: *pater namq; iuxta illud Seneca ad Lucillũ epist. 5. J omnibus veritas, non dũ est occupata, & multum de illa etiam futuris relicta est.*

Sicuti cæterarum rerum, ita quoque
1 transferendarũ actionũ ius est, atque potestas vero domino illè traditione, *l. traditionibus, C. de pacif.* hæc tanquam incorporales cessione transferuntur, *l. 1. C. de action. & obligat.* vbi DD. *Donnell. lib. 15. comm. iur. civil. cap. 43. Cald. Peregr. de emp. & vend. cap. 24. n. 14. & Gabriel filius dec. Lusitan. 38. n. 1. Card. Tusc. præf. qq. lin. C. concl. 205. n. 1. & seqq.* verumtamen præcedere debet titulus validus, à quo huiusmodi causetur trãslatio, *l. per diuersas, vbi BARI. C. mandati, subdens n. 13. nedum causam, sed et realem causæ existentiam esse probandam, Federic. de Sen. cons. 177. Alex. cons. 137. lib. 2. & relati per Cardin. Tusc. d. l. C. conclus. 204.*

optimè *Abb. in c. 2. n. 7. de alienat. ind. mutan. caus. fact. & Io. de Graft. in tract. de cessione iur. et action. §. 1. n. 5. in media.*

Cum autem quis alteri cedit iura, & actiones, quæ contra debitore suum habet, non directè in cessionem veniunt, quæ cum infixæ sint, vt vulgariter Nostrates aiunt, ipsius cedentis ossibus, ab eisdem auelli nequeunt, ad
3 *sex. in l. 3. ff. pro socio, & l. si quis ergo, ff. de pecul. quibus locis Accurs. æquiparat actiones, siue iura incorporalia animæ, quæ non potest separari à corpore citra huius corruptionem: item Sacramentò, vel characteri impressoq; in baptismo, vel ordine, Cacheran. post alios dec. 62. n. 4. Affl. dec. 335. n. 23.* viles ergo tantummodo cessæ intelliguntur, vt est vulgatum, tritumque, & optimè exponit *Sicard. in l. 3. C. de nouat. n. 3.*

Quæstio est admodum cõtroversa in iure nostro. Nũ ita cedēs possit post cessionē factam in cessionarii præiudiciũ à debitore cesso debitũ exigere? Num cũ eodẽ trãsigeret, debitum eĩ remittere? Item ne cedenti hoc liceat, nũn satis sit simplex debitoris cessi scientia, an verò præcisè necessarium sit vnum ex tribus, quæ *Imp. Alex. præscripsit in vulgata l. 3. C. de nouation. &*

Tractant repetentes materiam nedum in d. l. 3. verum etiam in l. fin. ff. de transact. quæ de trãsactione agit. Item in l. facta, §. si hares, ad Trebell. vbi de restitutione facta ex eodem Senatuf. consulto. Rursus in l. i. eodem, C. quæ res pignori oblig. poss. & in l. 1. C. de exceptis.

et in venditor actionis, §. nominis venditor de hered. vel action. vend. in quibus de spontanea solutione à cedente facta. Vltimus in l. 3. C. de dolo, quæ de exactione ab inuito debitore differit. Item in l. actor malis, & in l. Procurator in re sua ff. de procur. in quibus de iudicio, & confessione. Insuper in l. si patre, §. si ff. quem ad. seruit. am. vbi de reputatione. Et tandem in l. si cum emptore ff. de pact. vbi materia est pacti gratuiti, Quæ iura egregiè distinxit Bald. in fol. ni conf. 105. num. 4. vol. 3. nos autem in propoſita facti specie, de qua longè, latèque inter partes controuersum fuit in Sac. Conf. de his duobus solummodo in præſenti agemus, quæ sunt inter se connexa, & corollaria; vtrum scilicet cedenti liceat post cessionem factam, à debitore cesso debitum exigere, & an saltem illud remittere, eaque omnia, quæ prolixè nimis, & confusè DD. differunt de cessionis scientia, vel denunciatione, ad quem casum referenda sunt? In cuius rei explicatione, adeo inuolutus vidi vtriusque partis Aduocatos, vt nihil firmum, nihil solidum ex eorundem allegationibus deducere licuerit: nec mirum eo quod in hoc articulo multos se vidisse errare testatur Paul. Castr. in d. l. facta, §. si heres il primo, num. 4. ad Trebell. et grauissimus Doctor Cachet. dec. 62. num. 6. in eo magis se esse auditorem, quam scriptorem velle ingenue profiteretur: idcirco quæ Sac. Conf. de more his suppleuit, hic recensere volui perverras, communesque conclusiones: nam fortassis non inuenies alibi ita distinctè materiam declaratam.

Vulgaris est distinctio illa, ad quam quotidie Nosstrates recurrunt, vtrum scilicet ad cedētis tantummodo commodum, & periculum, vel tantum ad cessionarij, an verò ad vtriusque, cedentis nempe, & cessionarij cessio facta sit. Horum primum exemplo demonstrant, in eo qui creditori suo tanquam simplici procuratori iniungit, vt quod à debitore suo consequi debet

sibi exigat, eiusdem tamen cedentis nomine, & periculo, hæc vera cessio non est, sed dicuntur actiones mandari ad vtilitatem dumtaxat cedentis, ad quem exactionis commodum pertinet, quemadmodum Salicet. declarat post glosam, & alios in l. 1. num. 21. vers. aut cesso, C. de action. & oblig. & in dicta l. 3. C. de nouat. diciturque: mandatarius nudus minister in exercitio directarum, nulla in eum translatione vtilium facta, vt rectè exponit Bartol. in d. §. si heres, n. 3. rectè quoque Sicard. ad d. l. 3. num. 5. & to. C. de nouat. Rota Roman. apud Duran. dec. 34. num. 33 par. 1. longè enim aliud est mādare actiones, aliud cedere, quamuis pro vno, eodemque solcat vsurpari, vt benè exponunt Sicard. ad l. 3. num. 5. Guzman de cuius. cap. 35. num. 101. vers. cum cesso, R. Rouit. conf. 75. num. 7. lib. 1. Manson. de caus. execut. ampl. 9. num. 15.

7 Secundum, cum cedens nomen debitoris sui alteri vendit, vt in l. si cum emptore, de pact. l. emptor, C. de hered. vel act. vend. l. ex legato, C. de legat. l. si conueneris, de pignorat. act. l. nomen, C. qua res pign. oblig. poss. l. vlt. C. quan. fidei. vel priuat. debitor. sui debet. vel in causam dotis assignat, l. 2. C. de act. & oblig. vel donat eo casu quo de euictione non tenetur, l. aristo in fine, de donat. quod obseruat Cuman. conf. 4. num. 3. ob easque causas suas cedit actiones: periculo tamen cessionarij, seu ita accipientis, vt in l. pupilli 96. §. foror, de solut. tunc enim vera cessio est, quæ magis videtur fieri in cōſequentiam præcedentis contractus, siue onerosus sit, siue gratuitus, sicut ex Baldo & alijs docet Surd. conf. 22. n. 31. & seqq. Vinc. de Franch. decif. 108. num. 2. optimèque Io. Dom. Gaius de credito cap. 2. tit. 3. n. 445. nullum enim consequitur hoc casu cedēs commodum, nullumque periculum subie, sed totum in cessionarium transfert, Rot. Rom. penes Duran. dec. 99. par. 1.

Tertium, cum debitor, vt seipsum à creditore liberet, cedit ei creditum à 8 Ti-

8 Titio consequendum, ipsumque in solutū dat, non tamen omnino cessionarij periculo: verbi gratia, cum promissit cessionum nomen non solum verum, sed etiam locuplex, & exigibile, vel alijs illis modis, quos observat *Gaiso loc. proxime cit. n. 449.* & hæc simpliciter vera cessione est, consequitur utique vnus, & alter par commodum: nam cedens liber aliquatenus euadit ab obligationis nexu, quo debitori suo tenetur, saltem quatenus cessione subsistit: cessionarius verò creditum consequitur; vnde nil mirum si ad commodum vtriusque cessione facta dicatur: ita intelligenda est communis, veraque traditio, quam post multos nouissimè explicuit *Sfort. Odd. in solenni repet. ad tex. in d. l. 3. C. de nouat. q. 1. circa finem*, quæ inserta est in calce tractatus eiusdem *de fideicommissis*, à quo mutuo eam desumpsit *Gaiso loc. cit.*

9 Quocirca non puto rectè sentiisse *Anton. Fabr. qui lib. 12. coniect. cap. 6.* putat ad primum distinctionis caput referendam esse speciem, quam tractat *Imp. in d. l. 3. C. de nouat.* nempe vbi mandatae sunt tantummodo actiones, quasi hoc casu omne commodum ad cedentem spectet; eodemque erroris themate retento, sentire videtur post multos *Surd. d. cōf. 22. n. 43. et Rot. Rom. penes Duran. dec. 99. n. 5. par. 1. & dec. 266. n. 17. par. 2.* plurcsq; alii grauis erutionis: repugnat enim ex diametro eiusdem litera, quæ licet mandatas fuisse dicat actiones, id tamen factum esse solutionis causa creditori, nō est quod dubitari queat, ibi, *quamuis creditori tuo aduersus eum solutionis causa mandaueris actiones*, ac per consequens ad commodum, & periculum vtriusque, vt in puncto obseruat *Raphaël Cuman. d. conf. 4. in fine*, & tanquam verissimum fatetur *Cacheran. d. decif. 62. num. 9.* *Gaiso* post antiquiores *de credit. d. cap. 2. tit. 3. n. 478. 491. & seqq.* vbi latè ad oculum hoc demonstrat: frustra enim quæreret inihi Imperator, num delegatio facta sit

ad enervandam cedentis contra debitorem cessionum potentiam agendi, si de simplici actionum mandato ageretur, utpote quod esset de indubitabili quærere: nec ideo impertinens videtur in illa specie illud *mandaueris actiones* nam præterquam quod stat ibi improprie, id est *cesseris*, vt obseruat rectè *Sigard. ad d. l. 3. n. 5. C. de nouat.* dupliciter tamen fieri potest mādātum hoc: vel simplici procuratori, per cuius medium cedens creditum suum consequatur; vel creditori ipsius cedentis, in quem cum non nisi viles actiones transferri valeant, vt superius dixi, illæque non adeo efficaces sunt, vt directas penitus excludant, quæ penes cedentem adhuc sunt: vnde remanent actiones communes inter cedentem, & cessionarium, suntque quodammodo duo rei credendi in solidum actione habentes, vnus directā, alius vitilē, vt singulariter exponit *Cuman. d. conf. 4. n. 5.* nam cum ad hoc vt cessionarius efficacius agat, solet cedens exercitium directarum in eum transferre, quod proprius est mandare, quam cedere actiones, vt in specie *tex. in l. Mania. ff. sol. matr. vbi Paul. Castr.* dicitur:

10 quæ is cui talis cessione facta est, quodam vitiles verè cessionarius, quodam exercitium verò directarum Procurator in rem suam, tanquam eas mandatas habens, vt colligitur ex traditis per *Angel. conf. 259. n. 3. ibi, quia qui cedit vitiles, & exercitium directarum mand. & c.* fitque id ipsum vulgatissimis illis clausulis tabellionibus notis, ponens scilicet *cessionariū in locum suum; constituens eum procuratorem in rem*

11 *propriam; nihil sibi reservans*, quam cessionis formulam posuit summus practicus *Speculat. lib. 2. part. 1. tit. de cess. actio. §. consequenter. n. 1.*

Sed obseruare oportet ne erres, earum virtutem non vniformiter subsistentem esse, nam quoad illam, ponens

12 scilicet, vel subsistens *cessionariū in locum suum*, *Anton. Fabr. d. lib. 12. coniect. cap. 6.* in fine ridiculos existimat

eos qui talem huic clausulæ uim tribuunt, ut nequeat cedēs directas exercere, quasi ex ea totum negotium ad cessionarium translatum sit: nam inquit, *preter id quod clausula illa facere non potest, quin directas actiones maneat penes cedentem, qua soluaratione mouetur imper. in distal. 3. frustra de cesso nomine disputes in interpretatione illius legis, qua non nisi de mandata actione loquitur, ut diximus*, errat quippe doctissimus vir ille, fortassis ut subtilis ingenii acumen ultrò ostentaret, quemadmodum fuit illi subtilitatem feracissimum: sed infelicitèr admodum in proposito; nō enim id intendimus, ut eius clausulæ virtute negari pæcto ullo queat actiones directas apud cedentem remanere: quas quidem inseparabiliter eius ossibus inhxas esse, primo quoque verbo fasus sumus, sed id solummodò operari, ut earum exercitiū in cessionarium translatum censeatur, remaneantque apud cedentem sine exercitio inutiles prorsus, & inefficaces; quid ni est cur magis in primo distinctionis membro mandari possint simplici procuratori actiones; procuratori autem in rem suam non item? remanent igitur directæ penes cedentem, ac si non essent: proinde nec liberare debitorem poterit, nec ab eo exigere, nec aliud quodpiam facere, quod ad earū exercitiū pertineat: nam aliās non essent inutiles, sed exerceret cedens illud idem, quod iam cesit, & à se abdicauit, prout ante omnes obseruauit *Angel. in d. l. sic cum emptore, ff. de pact. quem secuntur Cacheran. dec. 45. num. 7. Thefaur. dec. 201. num. 7. & sollemniter Surd. conf. 22. num. 35.* dicens esse casum expressum pro *Angeli* doctrina in *l. qui quadrigena, ff. ad Trebell. atque* ideo virtute illius clausulæ non esse necessariam dispositionem *tex. in d. l. 3. C. de nonat.* quidquid in contrarium arguat post *gloss. in d. l. si cum emptore Angel. d. conf. 259. num. 3.* nam contra eos est communis sententia à superioris Tribunali-

bus canonizata, latiusque inferius dicemus: tractare autem *Alexandrum in d. l. 3. de simplici mandato actionis*, affirmari non posse citra ipsius literæ iniuriam, iam supra ostensum est.

Ad hanc vitandam controuersiam adinuenerūt Nostrates secundam cautelam, nempe ut cessionarius constituat etiam procurator in rem suam, *l. si quis in rem suam, ff. de procur. nam aliter uti talis agere non posset vigore cessionis utilium, quam esse veriorē sententiam demonstrat Gutzman d. enist. cap. 35. num. 111. & est expressum in l. ubi. C. quando ff. de vel. priuat. debitor. debet. sui, unde cum non tantum cessas habeat utiles, sed exercitiū quoque directarum DD. omnes in l. 1. C. de act. & oblig. Dec. conf. 102. num. 1. vers. non obstat, Cald. Pereyr. de empt. & vend. c. 24. num. 42. Card. Tusc. pract. concl. d. lit. C. concl. 213. num. 6. non videtur mandatum reuocari posse, ut in l. illam. C. de donat. Bal. in l. si procuratori, C. de condit. ob causā, & in l. 3. C. mād. Bolognes. in l. singularia. num. 83. vers. limitatur si cert. per. Gabriel Pereyr. dec. Lusit. 38. num. 2. & esse verius pluribus relatis facit Gutzman d. cap. 35. num. 119. facit lex Pomponius la prima, & ibi *gloss. ff. de neg. gest. ubi reuocare non possum quod semel probaui, ex regula tex. in l. non potest mutare, de reg. int. & in cap. quod semel, eod. tit. in 6.* At sentire aliter videtur Accurs. in l. siens, §. si procurator, verb. hanc exceptionem, quib. mod. pign. vel hypot. sol. quem refert Bald. in l. 1. col. 3. vers. secundo quare, C. de action. & oblig. Roman. conf. 350. col. 2. in fine,*

15 quod procurator in rem suam potest reuocari à mandante, nisi interuenerit vnum ex requisitis in d. l. 3. C. de nonat. prout refert Cacheran. d. dec. 62. num. 16. & videtur sentire Gutzman d. cap. 35. num. 115. & Angel. difficultatem horum sectionis d. conf. 259. num. 3. ita ait, *sed solue, quod non reuocat reuocatione simplici, sed bene reuocat solutionem recipiendo, aut etiam compensando, nisi postquam compensandi, & soluendi est potentia in-*

*terdicta, quæ potentia in cessione propo-
sita interdicta fuit per denunciationem
predictam, ut superius ostensum est. quod
consilium in materia compensationis
pluribus externat Gratian. discip. fo-
rensis. tom. 2. cap. 356.*

Quo circa vt nouus hic scopolus
enitaretur, oportuit tertiam cautelam
inuenire, nempe vt cedens in re ipsa
16 cessit nihil sibi reseruaret, quæ id ethici-
tur, vt omnia in cessionarij transferat,
quæ tamen transferri possunt, scilicet
nontantû viles actiones, sed & directarum
exercitium, ita quod nihil eorû,
quæ antea erant ei permissa, penes eum
remaneat, interdicta quæ sit huius clau-
sulæ potentia nedum cedenti, sed &
cessio quidquam in præiudicium cessionarij
agere, nullumquæ ad hoc sit ne-
cessarium ex his quæ Imp. præscripsit
in d. l. 3. quæ de re vterius mihi cogi-
tanti occurrit in indiuiduo egregia
traditio Angeli d. cons. 259. nu. 1. col. 2.
vbi ait, *at hic apud cedentem remansit
ius directum, vnde simplex scientia non
abstulit potentiam cõpensandi, neq. solu-
mendi: si autem ponere mus nihil reman-
sisse, tunc incontinenti, & compensandi,
& soluendi esset interdicta potentia: co-
quod apud cedentem nullum ius debiti
alline efficax inuenitur per exceptionis
obiectum; idque multo magis locum.*
17 habebit, vbi cedens iureiurando spe-
ciali se obstrinxit de non contraue-
niendo cessionari, vt post Ancharam. Pa-
ris. Ronchegall. & alios tenuit Senat.
Pedamon. apud Thesaur. d. dec. 201. n. 7.
subdens ab ista declaratione vnquam
D.D. recedere vidisse, sequitur Gufman
d. cap. 35. n. 131. vers. 3. conclusio.

Quæ quidem cum ita in recta iuris-
prudentiæ ratione se habeant, nõ pos-
sum assentiri ijs, qui asserunt, cum ces-
sio simpliciter facta est ad merum ces-
sionarij commodum, cedentem posse
directas actiones intendere non ob-
stante cessione, nisi interueniat vnum
ex requisitis ad d. l. 3. hos recenset
Thesaur. qui ita iudicandum refert d.
dec. 201. num. 5. & si qui sunt alij: illud

18 namq. Imperatoris rescriptû ad hunc
casum non pertinet, sed ad eum quo
cessio facta est ad commodum vtrius-
que, vt superius Antonio Fabro, ciqu; cõ-
sentientibus refutatis ad oculum
ostendi.

Discendum est igitur primo casu re-
manere directas actiones prout ante
cessionem apud cedentem efficaces,
nec viles in eum cui directæ manda-
tæ sunt transferri, sed tantummodo di-
rectarum exercitium, eo quod nec mā-
datarij interest, vt aliquid amplius in
eum translatum sit, vt pote qui nomine
mandantis agit, ipsiusquæ commodum,
& periculosum quibus terminis non pu-
to satis degustasse articulum Iacobum
de Archæ, quem melius quàm alium
19 rem explicasse dixit Bart. in d. l. si cum
emptore, nu. 1. ff. de pact. cedemque er-
rore lapsos fuisse qui eosdem sunt in-
secuti, quod quando cessio facta est
ad commodum cedentis, quia quid-
quid exigitur debet in commodum ip-
sius verti, tunc eatenus factum cedentis
noceat cessionario, quatenus interue-
niet vnum de tribus requisitis in d.
l. 3. ad quid enim perditio hæc? for-
tas sis ne simplex actionis mandatum
facere potest, vt quidquam inter sit
mandatarij, qui nec verè cessionarij
est, nec mandatum ad hoc factum est,
vt delegatio facta videatur, siue aliud
quod vicem ipsius habeat, ad quod
solummodo inducta est dispositio d. l.
3. vt inferius dicemus: proinde mani-
festum hunc errorem adnotauit Ca-
cheran. dec. 45. n. 4. iniuste in hoc à Fa-
bio de Anna reprehensus in annot. ad
Jo. Vinc. Patrè sing. 486. quamuis dein-
de idem Cachéran. cogitandum dicat
propter Bartoli autoritatē, qui com-
muniter approbatur.

Secundo casu translatas fuisse in-
cessionarium viles actiones, sed quia
fieri aliquando potest, vt cedens cum
cessionario concurrat, & ex directarum
iuribus præferri necesse sit saltem
in agendo, quia earum actionum na-
20 tura longè excellentior est, & effica-
cior

cior vtilibus, quæ sunt accessoria, & minores *arg. l. si reus, de duob. reis, l. si duo 93. de solus. notat Anton. Faber d. lib. 12. cap. 2. col. 3.* quod intelligo si directas intendat, vt bene exponit *Cald. Pereyr. de empt. & vend. cap. 24. nu. 43.* oportuit cautelam inueniri, ex qua indemnitas cessionarius fiat à concursu cedentis, qui alioquin debitore cesso certiore non dū cessionis factæ, à cessionario posset ex uiribus directarū, & solutionem petere, & multo magis accipere, quoniā adhuc creditor est, quemadmodum *Alexander* tractat in *d. l. nomen, C. qua res pign. oblig. poss.* de quo casu consultus respondit *Raphael Cuman. d. conf. 4. Card. Tuse. pract. conclus. lib. C. concl. 205. n. 25.* notat *Ant. Faber d. lib. 12. coniect. cap. 3. ex l. pupilli 96. §. si for. de solus. l. si cum emptore, de pact. l. si heres 70. ad Trebell.* imò & debitor cessus aliter quā à cessionario cessionis scientiam habens, cedenti, cui directæ efficaces remanserunt, soluere reuocens pretextu cessionis factæ, non audietur, tanquam de iure tertij excipiens, nec iuris agentis exclusiuo, ex sollenni doctrina *Bart. in l. si pater, C. mandati, quam merito commendat Cacherau. dec. 62. nu. 6.* pluribus comprobatur *Guzman d. cap. 35. n. 140. Ant. Faber loco cit. cap. 6. col. 3.* quod si certior à cessionario factus sit, aliter esset, nam præferretur utique cessionarius in concursu, de qua specie tractat *Paul. in l. si connecit, de pignor. act. & Vlp. in l. 28. & in l. procuratore 55. de procurator. vbi DD. Alex. conf. 15. nu. 2. lib. 6. Card. Tuse. d. lib. C. concl. 113. n. 16.* notat *Ant. Faber d. lib. 12. cap. 4. Sicard. ad d. l. 3. nu. 10. C. de nouat.* optima igitur erit cautela illa, vt cedens ponat cessionarium in locum suum, substituaturque eum procuratorem in rem propriam, nihil sibi referuans, & iureiurando de non contrahendo se obliget, cuius efficacia illud sit, vt actiones directæ quæ penes cedentem erant inutiles prorsus, & inefficaces, remaneant tanquā

cadauer sine spiritu, totaque earum adiuitas, quæ in exercitio consistit penes cessionarium cum vtilibus concurrat, & hoc est quod subtiliter obseruat *Bald. in d. l. si cum emptore, nu. 2. de pact.* vt pactum cum habente directas, præiudicat habenti vtilibus, quando ratione vtilium effectus directarum à principio nō est eneruatus, nam si eneruatur non præiudicat, de qua specie agit *lex. in d. l. facta, §. si heres il*
 23 *primo, ad Trebell.* ideoque cedens amplius agere non potest, obstante ei exceptione cessionis, quomodo post *Ozase. et Fossan. recte* obseruat *Scaccia de comere. §. 2. gloss. 5. n. 264.* & debitor cessus recte cedenti obijciat de cessione alteri facta, vt resoluit *Rara. in l. si cum emptore, ff. de pact.* eumque defendit *Cald. Pereyr. d. cap. 24. nu. 45.*
 24 Vnde sit, vt nulli ex his tribus quæ *Alex.* requirit in *d. l. 3. C. de nouat.* sit hoc casu necessarium, solaque simplex scientia vndequeque proueniens debitori cesso satis sit, ne cedenti legitime soluere possit, neue cum eo in cessionarij præiudicium quidquam transigere, seu pacisci, ad quem casum referendum est *Iurisconsulti* responsum in *d. l. fin. de transact.* de cuius intellectu late agit *Guzman d. cap. 35. n. 135.* idque ipsum egregie docuit *Cepolla can. 189.* cessare eo casu dispositionem *d. l. 3.* quando dominus nedum vtilibus, sed directarum exercitium cessit, sequitur *Kipa ad l. 1. sol. pen. ad Trebell. & Iaf. in l. si cum emptor, n. 1. ff. de pact.* dicitque cessare controuersiam, & esse optimam limitationem ad eum *lex. Cald. de empt. & vend. d. cap. 24. nu. 43.* reprehendens *Affl. dec. 335. contrarium* sentientem, & esse communem testatur *Cacherau. dec. 45. num. 6.* antiquioresque recentent *Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 3. resol. 29. vers. has secunda, vol. 1. & Marini Mura dec. 14. nu. 9.* videndus atque in hunc sensum redigendi sunt *Fachin. lib. 3. contr. iur. cap. 94. & Gasp. Tbesaur. qq. forens. lib. 4. cap. 12. nu. 5.* nimis generaliter, articulo-

culoque non degustato loquentes.

- 25 Multoquē fortius id locum obtinet in pacto gratuito cum debitore cesso facto, utpote si cedens eum liberet, vel accepto ferat debitam quantitatē, vel quietationem faciat per pactum de nō petendo: nam præterquamquod manifestum hoc fraudis indicium præfert contra cedentem, ut tradit *Angel. in §. irenti si quis te fraudem, Instit. de action. Bart. & Paul. Castren. in l. facta, §. fin. ad Trebell. Cappell. Tholos. q. 119.* optimèque exponit *Cald. Pereyr. dicto cap. 24. num. 52.* cum tamen debitor cessus non sit in damno, eo quod debita non soluit, certè conquiri non potest, si cessionario soluere obligetur, quemadmodum decilum per Rotam Auenion. refert *Hieron. de Lauren. dec. 99.* præsertim si qualenique scientiam cessionis cessus habeat, ad tradita per *Bald. conf. 27. volum. 5.* videndum.
- 26 Et discrimen non facio an cessio sit cessionario facta ex causa lucratiua, an verò ex onerosa, ut scilicet primo casu nōn habeat de quo conqueratur cessionarius, eo quod nihil sibi absit si cedens eum cesso aliquid paciscatur ex quo cessio effectum sortiri non possit, quod sentire videtur *Ioseph Ludovic. comit. conclus. sit. de cessionar. conclus. 1. vers. sed huiusmodi, &c.* concludit *Bald. conf. 105. in fine, vol. 3. Alciat. conf. 13. num. 10. lib. 8.* de quo tractat *Pistor. filius lib. sing. observ. iur. observ. 167.* expendēs ad hoc *tex. in l. si pecuniam, in princ. de condit. caus. dat.* In secundo verò nec minus conquiri possit, cum detur ei regressus contra cedentem, ut resoluit *Alex. conf. 46. num. 5. volum. 5.* sequitur *Cald. Pereyr. d. cap. 24. num. 53.* & post *Afflic. & Sfortiam* tenet *Gaius loco cit. num. 479.* Etenim quoad primum spectat, cum necessariò supponendum sit cessionem fuisse factam in consequentiam, & executionem donationis, siue alterius tituli inreuocabilis, ut initio præfati sumus, consequens sit, ut inre-
- 27 uocabilis quoque fiat cessio, quæ non sit pro defensionis, sed pro consecutione rei, ut post *Salicet. Mynoch. & alios* exponit *Gratian. discip. forens. tom. 2. cap. 273. num. 29.* ne aliàs, quod directè cedenti non licet, reuocare scilicet donationem iam perfectam, liceret eidem per indirectum, scilicet reuocando cessionem, ex quo donatio suo effectui frustraretur, de qua specie tractat *Alciat. conf. 13. num. 10. lib. 8.* Et ad secundum optimis modis respondet *Melchior Phabius decif. Lusitan. 20.* ubi refert decilum confessionem cedentis nullatenus cessionario nocere, etiam si millicies regressum cōtra cedentem posset habere: quidquid aliter ad consilium *Alexandri* respondet *Cacheran. d. decif. 45. in fine, & Anton. Faber d. lib. 12. cap. 5. col. 3. in princ. Guzman d. cap. 35. num. 134. vers. tertia occurrit.* Hoc etiam casu nec habebit locum regula *tex. in l. quoties, C. de reinind. ut aduertit Cald. d. cap. 24. num. 58.* quam in rebus corporalibus, quæ traditione quærentur procedere dicit *Alciat. d. conf. 13. num. 16. lib. 8.*

30 Neque audiendus est *Baldus* sine lege, & ratione loquens in rubr. *C. de reuocan. his, qua in fraud. creditor.* nam si aliquo pacto eius traditio admitti posset, hoc vno tantum liceret, quo periculum nominis cessi ad cedentē pertineret, qui casus est extra omnem cōtrouersiam, eo quod cessionarii, siue eius cui mandate sunt actiones, nihil contra intersit, an cessus liberetur, vel ne, quomodo egregiè docet *Salicet. in l. fin. num. 4. C. de procur. à quo tacito auctore iuxta morem id ipsum usurpauit Anton. Faber d. lib. 12. cap. 2. col. 3. in fine,* inquiens, *cave etiam ne te decipiat, quod pleriq. iactitant ex Bald. ad rubr. C. de his que in fraud. creditor. non posse cedentem in praiudicium debitoris cessi facere, ne possit eum gratis liberare: id enim omnino falsum est, ut constat ex d. l. 3. C. de novat. & d. l. si cum e. vptore, ff. de pall. nisi ad eum casum restringatur, quod facta sit cessio non solum periculo cedentis, sed etiam ad eius solius utilitatem: atque ita eam Baldi sententiam im-*

improbauit *Senar. Pedemon*, apud *Ca-cheran. d. dec. 45. in fine*, sequitur *Guzman. d. cap. 35. num. 134. vers. 2. quod cedens*.

- 31 Tercio vero casu, de quo *Imp. agit in d. l. 3. C. de nouat.* nempe ubi cessio simpliciter facta est ad commodum vtriusque cedentis, & cessionarij; interuenire namque debet, vel litis contestatio, vel denunciatio sollennis, vel tandem partis exactio, ne ulterius possit cessus aliquid cum cedente agere, quod cessionario præiudicium inferat, vt bene exponit *Seacchia de cōmerc. d. §. 2. gl. 5. n. 265.* alioqui enim cum directarum actionum potestas, earumque exercitium integrum apud cedentem sit, non est cur ei interdicitur earum usus, & si millies debitor cessionem sciuerit, præscriptim cessionario consentiente *Bald. conf. 238. n. 2. vol. 1.* de qua specie tractat *Reg. Salernis. dec. 42. & Add. ad ipsum*; non enim vt inquit *Paul. in l. doli 19. ff. de nouat. in primis contrahibus, & pactionibus, facile scire possit quid inter eum cui delegatus est, & debitorem actum est, aut etiam si fecit dissimulare debet: fieri namque potest fortasse, vt cessionarius cessione non utatur, aut cessus ignorare probabiliter potest, an futurum sit vt ea vti velit qui nec dum vitur, ob idque denunciatione, aut alio hominis facto opus est, ad eludendam hac parte legis potestatem, vt bene obseruat *Aut. Fab. d. lib. 12. cap. 3.**
- 32 habet enim ex eodem Imperatoris scripto quodlibet ex ijs requisitis vim & efficaciam veræ delegationis, vt obseruat *Gaspar Thesaur. qq. forens. lib. 4. q. 12. n. 4. & probatur in l. 3. C. de alt. n.*
- 33 & oblig. quæ quidem non fit, nisi cum debitor delegatus delegationem acceptauerit, *l. delegare. ff. de nouation. gloss. in l. quamuis, §. mulier ad Velleian. Gabriel Pereyra d. dec. 38. n. 5. Reg. Rous. conf. 75. n. 3. lib. 1.* idest loco sui creditoris delegantis delegatarium agnoscat, cique obligetur nouatione plena iam facta, vt recte obseruat

Surd. dec. 23. nu. 2. & seqq. Rot. Rom. penes Duran. dec. 266. n. 22. par. 2. necdum nouæ personæ interueniunt, sed noui contractus: ex quo duplex obligatio

34 dissoluitur, vna qua delegans tenetur erga suum creditorem, altera qua tenebatur delegatus erga delegantem, vt recte docet *Paul. Cast. in l. si visus fructus, nu. 2. ff. de nouat.* nosque latius examinauimus *cent. 1. c. 91. n. 12.* contrahiturque noua obligatio inter delegatum, & delegatarium: idcirco *Imp. in d. l. 3.* vnum ex iis tribus requisitis concurrere debere statuit, si delegatio facta non sit, quasi dixisset delegatione facta nullum necesse esse: quo factum est, vt plerique existimarunt, nec tamen minus recte, vt non vnum ex iis tribus, sed vnum ex quatuor inhibi requiratur, quartum pro delegatione intelligentes. Habet insuper vnū quodlibet ex iis requisitis legis potestate uim præueniendi actum, facultatemue solutionis, quæ antea penes cessum in simplici potentia erat, & ad actum non perducta nullius est momenti, vt acutè exponit *Angel. in dicto sollenni conf. 259. num. 1. col. 2.* Hæc est non minus vera, & genuina, quò sollennis ratio decidendi ad eum *tex.* a nemine vsque adhuc, quem viderim excogitata.

Vnde intelligitur id quod subobscure aliquotulum tradit *Ripoll. var. resol. cap. ult. de execut. censual. nu. 480.* ubi voluit cedentem nullum habere ius agendi contra debitorem cessum, vbi cessio facta fuit animo nouandi obligationem; secus tamen si tali animo facta non fuit, nisi interueniat vnum ex requisitis *d. l. 3. C. de nouation.*

- Cuius *tex.* dispositum cum ad hunc casum pertineat, detegitur notorius
- 35 lapsus *Fabij de Anna in annot. ad patrem d. sing. 486.* dum vt *Cacheran. d. dec. 45.* reprehendat, eo vitur argumento, quod nisi ad eam speciem referretur, qua cessio facta est ad commodum cedentis, inanis prorsus esset, & vt ipse ait de vento seruiret: quo tiam errore ducitur eadē animaduersione dignus

Guzman d. cap. 35. nu. 134. vt rectè aduertit Gaito d. cap. 3. nu. 493.

Nec probare possum in specie dicta l. 3. C. de nouat. distinctionem illam quam faciunt Scribentes, an scilicet cessio sit facta principaliter ad cedentis commodum, & in consequentiam cessionarij, vtpotè cum cessionarius de euisione, periculoque cessionis aduersus cedentem sibi prospexit; an verò principaliter ad cessionarij commodum, in consequentiam verò cedentis, nempe cum cedens totaliter liberatur, nullumquè aduersus eum sibi cessionarius reseruauit regressum: vt scilicet priori casu ne cessus possit cedenti soluere, neù cum eo aliquid pacisci in cessionarij præiudicium, necessaria sit scientia cessionis per vnum ex modis, notatis in d. l. 3. posteriore verò qualiscunque sufficiat, dummodo sit certa, & indubitata, quemadmodum tractat *Sfort. Oddus ad d. l. 3. q. 3. art. 2. casu 3. vers. primus est*, & cum eo post alios *Domin. Gaito loco cit. nu. 449. & seqq.* hec enim distinctio manifestè violat illius *tex.* litteram, qui cum de cessione facta ad vtriusque scilicet
 36 cedentis, & cessionarij commodum agat, indistinctè scientiam per vnum ex inibi notatis requirit, ne cessus cum cedente aliquid in dampnum cessionarij faciat, nec periculum nominis cessi contra cedentem reseruatum, facit quominus cessio ad eius etiam commodum facta sit, eiusque intersit vt subsistat, nam & interest eiusdem etiam si soluendo cedens sit, saltem ex eo ne alieno facto suum amittat debitorem; longè enim diuersum est cessionem ad
 37 alicuius commodum fieri, vel ipsius periculo: nam stabunt simul fieri commodum cessionarij, & periculo cedentis, vel è contra, quemadmodum acutè obseruat *Ant. Faber d. lib. 12. cap. 2. col. 3.* præterquamquod fieri etiam potest, vt licet periculum nominis cessi ad cedentem spectet, fiat tamen is ex post facto non soluendo, quo casu inanis prorsus, & inuàlis esset contra eum re-

gressus, ac proinde magis, atque magis eius intersit cessionem suam fortiri effectum; Secundum verò eius mèbrum, quando scilicet cedens omnino cedendo liberatur, totumque commodum, & periculum cessi nominis ad cessionarium translatum est, ad eam d. l. 3. non pertinet, vt diximus, & proinde frustra de qualitate scientiæ cessionis factæ disputatur.

His ita explanatis, facilis est eorum in quibus se inuoluunt Nostrates, intellectus: etenim si sunt solummodo mandata actiones, scilicet cessio facta sit
 38 ad cedentis tantummodo commodum, quod est primum distinctionis membrum, res extra controuersiam manet, vt cedens possit exigere, & quocunque modo pacisci, cum nullum fiat mandatario præiudicium, vt post *Sfort. Odd.* optimis rationibus fundat *Io. Domin. Gaito de credito cap. 2. tit. 3. num. 435. & seqq.*

39 Sin verò sit facta ad merum cessionarij commodum, neque mandatum actionum directarum fiat, ex quo earum effectus sit encruatus, quod sit ex ijs clausulis, quas superius memorauimus, aget quippè vterque, & rectè, sed in agendo præferendus crit cedens, vt benè exponit *Paul. Castrensi. in d. §. si habes. n. 4.* qui amvis si obtinuerit, tunc
 40 in executione iudicati præfertur is qui habet viles, vt *DD.* docent in d. l. 3. C. de nouat. *Alex. conf. 15. nu. 3. vol. 6. Cacheran. dec. 62. nu. 17. & Anton. Fab. d. lib. 12. cap. 4. col. 4. Tréacinq. var. res. sol. lib. 3. res. sol. 29. nu. 3. vol. 1.* quomodo diffidentium opiniones, in illa scilicet quæstione, de qua agit *Guzman d. cap. 35. n. 139.* vtrum cedens præferendus sit cessionario in concursu, conciliari oportet: nec mirum, quoniam commodum, & vtilitas actionis ad cessionarium spectat, fietque hoc ipsum nulla distinctione habita. an cessus sciuerit, vel ignorauerit cessionem, atque in hunc sensum accipiendus est *Rald. in d. l. si cum emptore. nu. 5. de pact.* fin autem sit mandatum directarum exercitium, tanquam

quam Procuratori in rem ſuam, vel ex alijs illis clauſulis, ex quibus directæ actiones enervantur, ſuntque inuti-
 41 les, nec ceſſus legitime ſoluet, nec cedens accipiet, ſi tamen ceſſus quoquo modo ceſſionis factæ ſcientiam habuerit: quam ſi non habet, & ſoluerit cedenti, habebit indebiti conditio-
 42 nem contra accipientem, non autem per ſolutionem aduerſus ceſſionarium liberabitur, niſi aut ſolutio facta fuerit bona fide cedenti negotium ceſſionarii gerenti, vel niſi conditionis indebiti facta ceſſione, cedente exiſtente ſoluendo, *Bart. in l. facta, §. ſi heres il primo, n. 7. ad Trebell.* atque hac ſolleni diſtinctione rem tranſiit *Paul. de Caſtr. ibid. n. 4. in fine*, & negare non potuit *Cuman. conf. 4. num. 5.* illudque eſt quod DD. tradunt, vt quoties ceſſio facta eſt ad commodum ſolummodo ceſſionarii, non poſſit cedens quidquam à debitore ceſſo exigere, nec illi ſolui, etiam extra caſus exceptos in d. l. 3. c. de nouat. prout declarat *Caſtreſ.* in l. ſi cum emptore, col. ſin. verſ. nunc eſt videndum, ff. de pact. & fuit opinio originalis gloſa communiter approbatæ in d. l. ſin. ff. de tranſact. *Bart. in d. l. ſi cum emptore, de pact. & in l. facta, §. ſi heres il primo, n. 2. ad Trebell. Bald. in d. l. ſi cum emptore, nu. 3. in fine, vbi Angel.* dicit de facto ita obtinuiſſe, & opinionem gloſæ d. loco eſſe communiter approbatam fateetur *Bald. conf. 105. nu. 4. vol. 3. Oz. aſt. dec. Pedem. 45. nu. 4. & dec. 62. n. 1.* ſequitur *Sfor. Odd. loco cit. q. 1. verſ. aut principaliter, Verſill. ad Aſſl. dec. 335. nu. 18. Anna ſingulari 486. & alij relati per Io. Domin. Gaſt. de credito cap. 2. tit. 3. n. 439. & 488. Theſaur. dec. 201. nu. 4. & alij*, quos laudat *Alfonſ. Guzman. de euil. c. 35. n. 131. verſ. ſecunda conſuſio eſt, & n. 134. verſ. ſecunda conſuſio, & n. 137. & n. 171. latè Sur. l. conf. 22. n. 33. & ſeqq. Cancr. var. reſol. tom. 3. cap. 1. num. 138. lo l'inc. de Anna ſing. 486. & ibi ab. ſlins: Cuius cõcluſionis ea ratio eſt, quia hoc caſu cedens agit ſine actione, ſi pupilli, §. vi-*

de amur, de negot. geſt. cum careat vtili, & exercitium directæ non habeat, & ideo poteſt ei obijci, quod malè agit, *Bart. in d. l. ſi cum emptore, nu. 2. & laſ. nu. 14. ff. de pact. idem Bart. in d. l. facta, §. ſi heres, nu. 3. ad Trebell. optimèque Paul. Caſtr. ibid. nu. 4. Soccin. conf. 18. n. 16. lib. 1. Bald. in l. 3. c. de nouat. Guzman. loco cit. verſ. prima eſt, ac per conſequens etiam ceſſo malè ſoluisti, vel pactus es.*

Cæterum facta ad vtriuſque cõmodum, quidquid DD. conſuſe nimis locuti ſint, cum interſit vtriuſque ſcilicet tam cedētis, quam ceſſionarii, & vterque habeat actionē, directam cedens nec inutilem, & inefficacem, vtilem ceſſionarius, nō eſt cur cedenti ſit prohibitum agere, ceſſoque eidem ſolueri, qui non minus efficacē, & principalem habet actionem, niſi vel delegatio interueniat, qua nouatio facta ſit, vel aliud quod vicē delegationis habeat, vnum nempe ex his tribus, quæ in d. l. 3. reſeſcentur, vt egregie docet *Paul. Caſtr. in d. §. ſi heres, num. 4.* idque intelligere voluit *Guid. Pap. q. 567. n. 4.* dum dixit, quod in materia d. l. 3. c. de nouat. necceſſe eſt certiorare debitorem de ceſſione, licet aliàs ſit certioratus, quo caſu procedere poteſt decifio *Sac. Conf. relata per Aſſl. dec. 335. nu. 22. & 23.* non enim certus eſt debitor ceſſus, quinimò dubitare probabiliter poteſt, an ceſſione vti velit ceſſionarius, qui negligens in eo certiorando fuit, cum tamen verum ſit factum fuiſſe ſolutionem vero creditori, & quidem bona fide; paſci verò, aut cum cedente tranſigere in ceſſionarii præiudiciū ei nō licebit, qui eſti nō ab ipſo ceſſionario, ceſſionē tamen aliūde nō ignorauit, ita Senatus Sabaudie penes *Ant. Fabr. in Cod. lib. 4. tit. 29. de hered. vel aſſ. vend. de fin. 18.* & ad hanc metam redigenda ſunt ea omnia quæ DD. tractant in materia.

Quibus rationibus, & fundamentis iudicauit SAC. CONS. ſententiā latā ad beneficium Lucretiæ Carraſæ con-

tra

tra hæredes Camillæ Carrafæ, executioni demandandam fore ad beneficium Caroli Caraccioli, qui ab eadem Lucretia, multò ante litem motam, amplissimam donationem, cessionemq; supradictis clausulis roboratam obtinuerat cuiusdam crediti ab eisdem hæredibus consequendi, non obstante liberatione per pactum de non petendo lite pendente ab eadem Lucretia eisdem hæredibus facta: die 20. Aprilis 1641. & iterum confirmatù in causa restitutionis in integrum ab eisdem hæredibus petitz, communi Dominorum votantium consensu (quamvis aliqui ex iis in prima sessione dissentissent) die 31. Octobris 1641. referente Reg. Conf. Alphò de Vargas Duce Cagnani. Cuius litis processus est in Banca de Simeone.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Sententia in causa status lata, ius facit quòd omnes, etsi non citatos.*
- 2 *Qualitas status individualiter persona inhaeret.*
- 3 *Res indicata pro veritate habetur.*
- 4 *Sententia lata super vita, libertate, & civilitate ius generale facit.*
- 5 *Idem super fama.*
- 6 *Super banno, excommunicatione, vel relegatione.*
- 7 *Super astate.*
- 8 *Super dignitate.*
- 9 *Super universitate, & hereditate.*
- 10 *Super patria potestate, vel filiatione.*

- 11 *Super matrimonio.*
- 12 *In causis testamenti.*
- 13 *Super iure eligendi.*
- 14 *Si pronuntiatum sit, quem esse hæredem cum beneficio inuentarij.*
- 15 *Facit plenum præiudicium etiam non citatis.*
- 16 *Si sit affirmativis verbis concepta.*
- 17 *Negatio cum suo contrario statim dixeris personis, secus affirmatio.*
- 18 *Forum quis sortitur ubi natus est.*
- 19 *Nativitas ad finem acquirendi forum, intelligi debet de vera, & quiesca, non casuali, & momentanea.*
- 20 *Domicilium ibi dicitur quis habere, ubi animum manendi, versandi, & gerendi se habet.*
- 21 *Origo in fraudem acquisita civilitatem non tribuit.*
- 22 *Civilitas acquiritur per spiritalem nativitatem.*
- 23 *Sententia ut omnibus præiudicet, debet firmiter legitimo contradicere.*
- 24 *Legitimus contradicitor quis dicatur.*
- 25 *Ius secundario, & consequentiè quomodo dicatur quis habere.*
- 26 *Sententia ut faciat ius quòd omnes, oportet quod victus habueris ius proprium, & privatum.*
- 27 *Istè quod causa sit plenariè defensa, & examinata.*
- 28 *Collusionis suspecta non citatis non officit.*
- 29 *Appellatio non interposita collusionis est inditium.*
- 30 *Sententia in causa status ius facit quòd ad omnes, sed non in omnibus Tribunalibus.*

Sententiam in causa status latam, non tamen plenariè examinatam, & defensam, legitimo contradicitori, qui ius habet principale, & privatum non citato nullatenus obesse. Et civilitatem in fraudem assumptam, propriæ origini præiudicium non facere.

Cum quis competentis Iudicis definitione laicus, vel clericus: nobilis, vel ignobilis: seruus, vel ingenuus: huius, vel alterius originis: vel aliter de re quæ personæ statum tangit, pronunciat: eam sententiam ius generaliter facere quoad omnes, & si non citatos, ex *sex. celebri in l. ingenuum, de stat. homin.* passim receptum est inter Iurisperitos; ibi namquæ *Flp.* notabiliter ait, *ingenuum accipere nos debere illum etiam de quo lata est sententia, quæ inis uenera fuerit libertinus, quia res iudicata per ueritate accipitur;* natura enim ipsius negotij quo persona ipsa afficitur, quæ planè una, & indiuidua est, non finit ut quis quoad vnum liber, & ingenuus sit, quin talis sit etiã quoad omnes, cū sit illa qualitas personæ, & ipsa quoque consequenter indiuidua. Nec minus auctoritati rei iudicatæ, quæ pro ueritate habetur, tribuendum uidetur, ut disputari amplius quæat, vtrum libertinus fuerit, vel seruus in quem semel Prætor ingenuum pronunciauit, *l. seruo 65. §. cum prator, ad Trebell.* proinde eam conclusionem pluribus exornat *Bald. in d. l. ingenuum, præcipue n. 4.* ubi ait, *et nos a quod tria sunt, quæ habemus, scilicet uisam, libertatem, & Cinitatem, & in his tribus sententia facit ius generale, & ubique locorum.* Idem in sententia lata super fama, *l. ex ea causa, de postulan.*
 Idem si lata sit super banno, excommunicatione, vel relegatione. Idem super ætate, *l. de astate, de interrogat. actio.* Idem super dignitate, vel officio publico, *l. 1. §. idem Pomponius, ff. quod falsus tor. author.* Idem super vniuersitate, & super hæreditate, *l. statuliber de ceteris, §. fin. de stat. liber.* Idem super patria potestate, vel filiatione, *l. 1. in fine cum l. sequenti, ff. de liber. agnoscen.*
 Idem super matrimonio, *cap. causam, qui filij sunt legitimi, & nm. 16.* subdit *Bald. nam indissolubilis status hominis*

non recipit separationem, & glos. in cap. cum inter vos, verb. ad litigantes, extr.

- 12 *de sent. & re iudic.* docet eiusdem naturæ esse causam testamentariam, ex *sex. in l. qui repudiatis, & l. posthumus, §. 1. de inoff. testam. idem Bald. in l. 2. n. 5. C. quib. res iudic. non noc.* ubi tenet, idem dicendum in sententia lata su-
 13 per iure eligendi contra electores, electo patiente, quia causa communis
 14 est. Idem si pronunciatum sit, quæ esse hæredem cū beneficio legis, & inuētarii, ut resolutū in Senatu Sabaudie refert *Ans. Faber in Cod. Fabr. lib. 7. tit. 25. res inter alios acta, de finit. 1. regula exornat Paul. de Castr. in l. Papinianus, §. si ex causa, nu. 4. de inoff. testam. Alex. in l. sapē, n. 62. de re iudic. 10. Faber in §. præiudiciales, col. penult. n. 16. Inst. de action. Tirag. in tract. res inter alios acta, limit. 18. n. 54. & de nobilitate, 37. n. 2. Gözal. post alios ad reg. 8. Cæcel. gl. 9. §. 1. n. 85. Az. nec. ad l. 1. n. 7. & 9. tit. 9. lib. 7. recap. Ans. Fab. in Cod. Fabr. lib. 7. tit. 19. de fin. 7. Hieron. de Leon dec. Valer. 93. nu. 4. Sord. dec. 289. n. 17. Sigismund. Scac. de sent. & re iud. gl. 1. q. 12. n. 68.*

Nec defuerunt qui existiment ius illud, quod sententia in huiusmodi causis lata, etiã non citatis plenū afferre potest præiudiciū, quomodo ex *Paul. de Castr. in d. l. Papinianus, §. fin. Alex. & alij* notat *Cancer. tom. 2. ar. resol. tit. de vers. oppositor. cap. 16. n. 48.* sed an rectè adeundus est *Tirag. nelli. d. tract. res inter alios acta, nu. 55.*

Generalis tamen superior propositio vera est, si sententia sit uerbis affirmatiuis concepta, ut potest cum Iudex Titium pronunciat ingenuum, nobilem, filium, clericum, laicum, &c. secus autem uerbis negatiuis, ad *sex. in l. si seruus, de liberal. caus.* cuius rationem assignat *Bald. in d. l. ingenuum 1. de f. 17 nu. 8.* quia negatio cum suo contrario stat in diuersis personis, non autem affirmatio, *l. sed & si possessori, de inuēran. Alex. in d. l. sapē, de re iudic. nu. 76.*

& se-

& sequitur Hieron. de Leon d. dec. 93. n. 5. Fabius de Anna conf. 89. quidquid Bart. in l. de atate, ad fin. de interrogat. actiō, relatus ab Alex. loco cit. n. 64. contrarium videatur firmare.

Hæc sunt, quæ nobilem excitarunt quæstionem in Sac. Conf. inter Regium Fiscum, & Illustr. Ducem Acheruntiae Baronem Terræ Iuliani, petentem remissionem Thomæ Ricciardi inquisiti in Magna Curia de appensato homicidio, cui se opposuit Fiscus contendens non esse remissioni locū, eo quod inquisitus ortus fuerat in Casale Caruizani, & est de pertinētis huius fidelissimæ Ciuitatis, cuius Ciues ex priuilegio Scenissimorum Regū, & in capitalibus, & in ciuilibus causis hoc habent, ut conueniri nequeant nisi in Regijs Tribunalibus eiusdem, qua prærogatiua fruuntur quoque orti in vicis, seu casalibus illius, ad tex. in l. qui ex visco. ff. ad municip. cum alijs per nos adductis cent. 1. sap. 99. n. 4. quibus addendus est doctissimus Consiliar. Don Thom. Carleual de indic. dispnt. 2. n. m. 18 672. & seqq. & quidem scitum est ibi forum quis forriri ubi natus est, l. 1. in princ. l. assumptio, §. filius, cum suis concordant. ff. ad municipal.

Nec amplius de huiusmodi ciuilitate fas esse quæstionem refricare, postquam de ea cum legitimo contradicatore fuit iudicatum; siquidem dum petijisset Thomas se Neapolitanū ciuē declarari, ut priuilegijs, & exemptionibus talibus concessis frueretur, capta informatione, citatisque citandis, idest magnificis Arrendatoribus vedtigalium Ciuitatis habentibus formatum interesse, fuit per Regiam Cameram in eius fauorem pronuntiatum, quam declarationem ius facere quoad omnes, etsi non citatos ex suprapositis palam fieri, & proinde repellendum omnino Baronem a petita remissione.

Sed nihilominus nequē natiuitatem ipsius Thomæ in Casale Caruizani, neque declarationem Regiæ Ca-

meræ Baroni obesse iudicauit SAC. CONS. partes hac in re Aduocatorū supplens, ijs quidem fundamentis.

Quoad primum, nam licet in loco originis, & natiuitatis fortiaur quis forum, id tamen intelligi oportet de natiuitate vera, quæta, & in quo pater 19 domicilium habet, non quidem casuali, momentanea, & fortuita, prout clarè docet Bart. in l. filios, n. m. 4. C. de municip. & origin. lib. 10. & ibi lo. de Platea n. m. 2. relatisquē antiquioribus, & modernis ita hanc sententiam neruose defendit D. Consiliar. Carleual lib. 1. dispnt. 2. n. 92. & seqq. expendens ad id tex. in d. l. filios, prius ab Affl. dec. 384. n. m. 4. perpensum, id quod 20 doctissimè comprobat n. 102. domicilium autē ibi dicitur pater habere, ubi animū manendi, versandi, & gerēdi se habet, ut eleganter docet Andr. in c. 1. de contr. inter vassallū, & aliū n. 4. 21 Itidem origo, seu natiuitas in fraudem acquisita ciuilitatem nullatenus tribuit, vtpote si Auerfanus proximè parituram vxorem Neapolim ducat, & postquam enixa sit filium, à Ciuitate recedat: hæc planè dicitur origo in fraudem procurata, proindequē ortus ciuilitate non gaudebit, quemadmodum ex traditis per gl. in l. cū scimus, C. de agricol. & censu. lib. 10. Bart. Bald. & Salicet. in l. si quis, C. de natural. lib. 1. & per Boer. dec. 13. in fin. in proprio nostro casu Baropis Iuliani iudicasse Regiam Cameram in anno 1571. refert D. Reg. Moles dec. 50. inter eius manuscriptas, quam ad litteram transcripsit Nouar. in tract. de elect. & variat. for. q. 63. n. 27. cuius meminit etiam Thorus in compend. decis. par. 2. verb. ciuilitate Neapolitana, & pluries iudicatum ipsemet refert par. 1. eiusd. compend. verb. ciuis Cinitass. Et confirmatur, nam licet ciuilitas etiam per spiritua-

22 lem natiuitatem acquiratur, adeo ut ortus in eo loco quis dicatur, ubi baptizatus extitit, ut docet Lucas de Penna in l. cines, n. m. 3. C. de incol. lib. 10. cum alijs quos sequitur D. Consiliar. Carle-

ual loco cit. num. 111. id tamen locum habet omni fraude ceſſante; vt tenet *Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloſ. 9. §. 1. num. 113.* & ſequitur *Gratian. lib. 1. diſcept. forenſ. cap. 75. num. 17.* & cum vtrumque probauerit Baro, nempe parentes ipſius Thomæ domicilium in Caſale Iuliani habuiſſe, & prægnatam vxorem ad Caſale Caruizzani ferè nihil ab illo diſtans traduſtam, immediatè proprium domicilium reuocaſſe: conſequens ſit nihil procuratam hanc originem ſux iuriſdictioni præiudicij attuliſſe.

Neque Fiſco ſuffragari priuilegium ciuilitatis Neapolitanæ in Regia Camera expeditū; ſiquidè propoſitio illa initio firmata, vt ſcilicet ſententia lata in cauſa ſtatus ius faciat quodam omnes etiam non citatos, ſimpliciter vera non eſt, niſi pluribus concurrentibus, quorum quatuor ponit *Bald. in dicta l. ingenuum, n. 4.* & ſequitur *Alex. d. l. ſape, num. 76.* & *Abb. in d. cap. quamuis, num. 19. de re iudic.*

Inter hos præcipuum obtinent locum, quod cum legitimo contradicte-
 23 *iudic. non noc. Bart. in d. l. ingenuum, Alex. in d. l. ſape. n. 76. Paul. de Caſtro in d. l. Papiusanus, §. ſin. num. 4. Panormi. d. cap. penult. num. 19. & ſeqq. de re iudic. Tiraqu. d. cap. 37. num. 4. Cuiſtier. conf. 1. num. 3. Peregr. de ſidic. com. art. 53. num. 44. Surd. dec. 289. num. 17. Micron. de Leon*
 24 *d. dec. 93. n. 5. et 6.* legitimum verò contradicteorem appellat *Bald. in d. l. ingenuum, n. 5.* qui præcipuum ius habet in agendo, vel defendendo, ad *tex. in l. 1. §. denuntiar. de ventr. inſpic.* & propriè qui habet primum, & principale intereſſe, non æquale cum alijs, & vt proprijs verbis vtar ipſius, q̄ ad eum pertineat ius in capite, id eſt in prædominio, ita, quod alij, quibus aſſicere debeat ſententia, ſint ſub eo, ſicut membra ſub capite, & *in ſecūda lectura n. 1.* ait. *item quod ab iſto perſore pende at ius caterorum, ſecus ſi aliquis eſſet hic principalis, & in additione cuiusdem legis,*

quod ſi ſententia ſit lata contra vnum ex duobus æquè patronis, non fiet libertinus ingenuus, quibus mirè admodum conſentit *Conar. pract. queſt. cap. 13. nu. 5. verſ. ſecundo apparet*, dum inquit, quod ſententia pro ingenuitate lata non nocet alteri, qui victus non fuit, vbi hic allegat victorem eſſe propriè ſuum ſeruum, aut libertum: non enim dicitur hoc caſu ſententia lata cum legitimo contradicteore, & proinde non obſeſſe ei, qui ius à ſemetipſo deducit, non à victo, *l. duobus, ff. de liberal. cauſ. l. 1. & l. patronum, ff. ſi liber ingen. eſſe dicatur, & Sigifmund. Scac. in tract. de cōmerc. §. 7. gloſ. 5. n. 138.* longè, latèque eandem comprobans ſententiam concludit, quod vbi ille qui agit contra libertatem, ſeu ciuilitatem habet principaliter æquale ius cum eo [qui victus fuit in eodem iudicio, ſententia contra illum lata huic non nocebit.

Ius autem, quod quis conſecutiue,
 25 ſecundariò, & dependenter habere dicitur, illud eſt, quando pro victoria cauſe non alio niſi iure publico tuc-
 26 tur, ideoque vt ſententia faciat ius quodam omnes, oportet quod victus habuerit ius proprium, & priuatum, & hæc præiudicabit ijs omnibus, qui ius publicum tantum habent, ſecus autem ſi æquale ius priuatum, & particulare foucant, quoniā hi non conſecutiuum, & dependens, ſed æquè principaliter & in capite dicuntur ius habere, ita egregiè declarat *Conar. loco cit. & Scac. vbi ſupra num. 141.* nam ſententia lata contra eum qui de libertate, aut ingenuitate alicuius contendebat, reſpicit principale commodum iſtius, facitque ius quoad omnes qui habent publicum ius, & intereſſe conſequens contra ingenuum, poteritque victor agere ex illa ſententia, vt conſequatur ab eiſdem iura publica competentia ex ſtatu ingenuitatis per ſententiam declarato: At non ſic fiet contra eum qui priuatum habet intereſſe ſuper ingenuitate, aut ſeruitute illius, vt porè quod

quod alleget suum esse seruum, ciuē, seu vassallum, vel aliquid simile: hoc enim dicitur ius principale, coequale, & in capite, non autem dependens & consecutiuum ad illum qui primo loco succumbit: & proinde sententia contra eum lata huic non nocebit, vt late differit *Scaccia ibid.* & declarat post multos *Tiraqu. de nobilit. d. cap. 37. num. 5. vsque ad 10. idque in effectu sentiunt Peregr. de fideicom. art. 53. n. 45. & 46. Melchior Pelaez de maiorat. tom. 1. par. 2. q. 4. illat. 2. in. 31. & seqq. & tom. 2. par. 4. q. 14. num. 57. & 87. Vinc. de Franch. dec. 523. num. 17. & dec. 524. in princ. Fabius de Anna conf. 17. n. 21. Hieron. de Leon dec. 93. num. 12. Cancer. loco supra cit. num. 53.*

Alterum requiritum à legibus consideratum ad hoc vt sententia lata in causa status perpetui ius faciat quorū 27 ad omnes, illud est, quod causa plenarie sit à victo defensa, & examinata, vt post *Bart. & Bald. in d. l. ingenuum, Panormit. in d. cap. penult. num. 19. de re iudic.* aliter nanque præsumitur per collusionem lata, quæ probabitur eo ipso, quod victus plene non se defende- rit, vt post antiquiores tradunt *Molina, Peregr. & Sord. relati à Cancer. d. c. 16. n. 119.* sententia autem de collusione 28 sione suspecta, nihil officit iuribus alterius non citati, quin possit causam ex integro agere: qua de re sunt iura ad manus in *l. 1. ff. de iure iur. annulor. l. 1. 2. & toto tit. ff. & C. de collus. dereg. l. 3. ff. de prauaricat. l. si perlusorio. ff. de appell. l. quod lex, §. penult. de liber. homin. exhiben. l. cum qui, §. in popul. tribus, ff. de iur. iuran. notat *Tiraquell. d. cap. 37. n. 5. Mieres d. tom. 2. par. 4. q. 14. num. 94. & est tex. optimus in l. si seruus plurimus. §. si quis ante, ibi, vel minus plene desinit causam, de leg. 1. Christoph. Marr. ceterique à nobis adducti cent. 1. cap. 62. n. 11.* Vrgēs collusionis indicium vnum, & alterum in presenti considerauit Sac. Conf. nempe quod nihil penitus ab Arrondatoribus citatis fuit in causa oppositum, quibus fa-*

cile notum esse poterat natiuitatem prædicti Thomæ dolosē, & fraudulentè fuisse procuratam. Alterum, quod à decreto Regiæ Cameræ nullatenus 29 fuit appellatum, quod quidem manifestam collusionem præfereat, vt ex *Molina, Christoph. Marr. & alijs notauimus d. cap. 62. num. 12. & 15.*

Nec tandem silentio prætereundum est, decretum illud Regiæ Cameræ non aliter ius facere liti vertenti in Sac. Conf. nisi inter easdem partes, iuxta sollennem definitionem Senatus Sabaudiensis apud *Anton. Fabr. lib. 7. c. de re iudic. defuit. 7. vbi resolutum fuit sententiam in causa status la-* 30 tam ius quidem facere quoad omnes, sed non in omnibus Tribunalibus, hoc est si in alio, nec inferiore Tribunali eadem status quæstio tractetur, non aliter posse rem iudicatam nocere, quam si inter easdem partes agatur.

His late discussis, & examinatis, me pluries referente, censuit tandē SAC. CONS. de mense Decēbris 1638. natiuitatem ipsius Thomæ, vt potè in fraudem propriæ originis procuratam in loco exempto, iurisdictioni non officere Illustr. Ducis Acheruntiae: nec decretum, & priuilegium Regiæ Cameræ expeditum eo inaudito, qui habet ius proprium, principale, & priuatum, proinde reuocato decreto M. Curiae, quæ pro Fisco iudicauerat, causam ad eundem Ducem remisit.

S V M M A R I V M.

- 1 **E**xcellentissimus Comes Montisregij Regni Prorex laudatur.
- 2 Regnifica ad torquendum reum ex processu informatio.
- 3 Iudicium à tortura inchoare durū est.
- 4 Torturam quæ præcedere debeat.
- 5 Disensio est iuris natura, idēque reo asserenda non est.
- 6 . . . Nullo pretextu liberi arbitrij asserri potest.
- 7 Tortura etiam in atrocissimis ex processu

- ceſſu informatio inferri non debet.*
- 8 . . *Et in crimine laſæ Maieſtatis.*
 - 9 *Conſuetudine tolli non poſſunt ea quæ ad deſenſionem pertinent, prout nec ſtando.*
 - 10 *Torqueri ex proceſſu informatio non poſſunt Eccleſiaſtica perſona, niſi ex ſpeciali commiſſione Summi Pontiſicis.*
 - 11 *Toruram ex proceſſu informatio in atrociffimis criminibus inferre poteſt quilibet Iudex, etiam de iure communi.*
 - 12 *Iudicia debent eſſe urgentia, ut reus torqueatur ex proceſſu informatio in crimine laſæ Maieſtatis.*
 - 13 *Iura tranſgredi in atrocioribus permiſſum eſt Iudici.*
 - 14 *Regula, quod iudicium non debet à torura inchoare, non habet locum in enormibus, & atrocioribus.*
 - 15 . . *Idque receptum eſt de generali cõſuetudine Italia.*
 - 16 *Conſuetudo etiam in ſanguine hominis habet locum.*
 - 17 . . *Tribus iuriſdictionem etiam non habenti.*
 - 18 *Publica utilitas ad coercendum delictorum frequentiam admiſſit torturam ex proceſſu informatio.*
 - 19 *Conſuetudo idem quod Princeps poteſt circa torturam ex abrupto.*
 - 20 . . *Poteſt in atrocioribus derogare ſolennitati citationis.*
 - 21 . . *Inducit validitatem acceſſus etiam contra ius commune, vel ſtatutum.*
 - 22 . . *Interpretatio non exigis præſcriptionem tanti temporis, quantum conſuetudo non iuris inductima.*
 - 23 . . *ſufficit ſuper eam fuiſſe ſemel iudicium.*
 - 24 . . *Vires accipit ex ultimo actu.*
 - 25 *Princeps an poſſit diſpenſare circa ea quæ ſunt iuris natura.*
 - 26 *Dux Bironis Gallie Mareſcallus ſine deſenſionibus capitaliter damnatus.*
 - 27 *Regula quod ſtatutum denegans deſenſionem non valet, quomodo intelligenda.*
 - 28 *Tortura ex proceſſu informatio in caſibus permiſſis, diſfert non autem ſolus reo deſenſiones.*
 - 29 *D.R.Rouit. ad pragmat. n. 38. de bonis proditor. rejicitur.*
 - 30 *Clerici legantur ſtatuto, ſeu cõſuetudine laicorum in his quæ pertinent ad ordinatioria iudicij.*

Clericum non minus quam laicum poſſe tum iure communi attempto, tum etiã municipali, vel ex conſuetudine legitimè præſcripta, torqueri à ſuo Iudice ex proceſſu informatio in caſibus à iure permiſſis.

CAP V T XXXIII.

Conſtituto, atque recepto inter reos ob inſignem cum hoſtibus Catholica Maieſtatis cõiurationẽ, quodã Sacerdote regulari corã Iudice Eccleſiaſtico Reuerendiſſ. D. Ioanne de Salamanca Reg. maiore huius Regni Cappellano, delegata ſibi ſpecialiter cauſa à Summo Pontifice cum intervenitu Iudicis laici, quatenus cauſa id expoſceret reſpectu laicorum, ad quod inter tot, tantosque

inſignes Iureconſultos, eximioſque Iudices, ſelegit me omnium minimum
 1 Excellentiſſimus Prorex Comes Montisregij, Princeps ſi quis alius ſui æni ſublimis ingento, munificẽtia præclarus, rebus agendis mira ſolertia celeberrimus, belli, paciſque munerum æquẽ ſcientiſſimus. Inſtructo proceſſu informatio, inſerit Fiſcus antequã ad deſenſiones reus admitteretur, queſtionibus ſubijci, attentata criminis ænor-
 2 mi-

mitate, inditorum vrgentia, & personæ qualitate similia patrare solitæ, quæ tria requiruntur, vt deueniri possit ad torturam defensionibus posthabitis, ad tradita per *Afflit.* dec. 391. n. 10. *Vinc. de Franch. dec.* 143. n. 2. *Dom. mens Reg. T. apia ad Capis. Regn. Si cum sceleratis, sub tit. de offic. Mag. Instit. lib. 2. iur. Regn. & decif. 22. Sac. Conf. n. 3. Scac. de iudic. caus. civil. & crimin. cap. 97. n. 88. Farinac. de iudic. & tortur. q. 39. n. 31.*

quæ quidem instantia magis iustificari ex his dicebatur, quæ alias in similibus fuerunt etiam apud Iudices ecclesiasticos seruata, vt videre est præcipue in processu fabricato in anno 1601. per Reuerendissimum Nuntium Apostolicum, & Regium Conf. D. Petrum de Vera Sedis Apostolicæ Delegatos, contra fratrem Thomam Campanella, & socios læsæ Maiestatis reos.

- Durum equidem videbatur, & à regulis tum iuris naturalis, tum etiam civilis alienum, à tortura iudicium inchoare contra *lex. in l. 1. & in l. maritus, ff. de question. ad hanc enim deueniri regulariter fas non est, nisi prius lite contestata, citata parte, & legitimè repetitis testibus Fisci, vt probat Bart. in l. si quis adulterium, in princ. de adulter. unò & facta processus publicatione, vt idem Bart. in l. unus, & in l. fin. ff. de question. Afflit. d. dec. 391. n. 1. notat D. mens loco cit. verb. ordinem non seruare; habet enim in se huiusmodi procedendi ad torturam modus, repugnantiam quandam iuris naturalis distantis non esse reo tollendam defensionem, quæ iuris est natura, cap. dilecti filij, de except. l. ut nim, de iust. & iur. l. 1. §. cum auictes si quadrup. paup. feciss. dic. ideoque nec Principi licere notatur in clement. Pastoralis, de re iudic. & per Andr. in cap. 1. verb. bona committentium, quæ sint regalia, quia defensio nullo pretextu liberi arbitrij auferri potest, vt dicit glos. in clement. sepe, verbo defensiones, de verb. signif. & latius profequitur Afflit. loquens in pro-*

posita specie d. dec. 391. D. mens d. dec. 22. n. 16.

- Habet similiter iuris ciuiliis resistantiam, Paulus enim in l. unus, §. cognitum, de questionib. reo quocunque tempore defensionem postulanti, negari non oportere inquit, & Imperator Constantinus in l. defensionis, C. de iure Fisc. lib. 10. iubet defensionis facultatem dari quibus aliquam inquietudinem Fiscus infert, facit *lex. in cap. 1. de caus. possess. & propriet. ibi, nec nos contra inauditam partem aliquid possumus diffinire*, per quæ iura ita docet Bald. in l. 3. §. is pro quo, ff. quod quisq. iur. cum relatis per Farinac. d. q. 39. n. 18. cum seqq. Anton. Gomez var. res. sol. som. 3. cap. 13. rubr. de tortur. reor. n. 33. in princ. ideoque ex his, & aliis rationibus, non esse torturam inferendam ex processu informatiuo voluerunt Paris de Puteo de iudic. verb. tortura, cap. 6. n. 8. idque procedere etiam in atrocissimis scripserunt Carrer. Grav. Marfil. Monticell. Boff. Rolan. Francisc. Personat. & alij relati per Farinac. loco cit. n. 41. & 44. Hieron. de Laur. dec. Anemon. 15. per tot. & præcipue in crimine læsæ Maiestatis tenet Gigas eod. tract. lib. 1. tit. qualiter in crimine læsæ Maiestatis procedatur q. 19. n. 3. & alij per eundem Farinac. n. 45. quomodo in specie mordicus defendit R. Romir. ad pragm. 1. de bon. prodit. à n. 37. vsque ad n. 58. vbi ait, concludo igitur inquisitionem de crimine læsæ Maiestatis non posse de iure communis torqueri ex processu informatiuo, quia in ipso causa initio non est à questionibus inchoandum, cap. cum in conemplatione, extra de reg. iur.

- Neque esse attendendam obseruantiam subsecutam in casibus relatis, quia sicuti statuto tolli non possunt ea quæ ad defensionem pertinent, & sunt iuris nature, ita nec consuetudine induci, vt tenet Alex. de Nemo conf. 86. cum alijs relatis per Farinac. d. q. 39. n. 29. id quod in specie sentit R. Roman. loco cit. n. 60. relatis ad id *Enrystato conf. 201. lib. 1. et Piaggio de consuet. q. 6.*

Si hæc vera sunt genericè contra laicos, & seculares, multo magis locum habebūt in foro Ecclesiastico, & contra personas Ecclesiasticas sacris ordinibus insignitas: eo quod huiusmodi potestas procedendi ex abrupto, iuris ordiue non seruato, est nota, supremæ, & absolutæ potestatis penes Summum Pontificem residentis, quæ tamen non nisi ex eiusdem commissione, seu delegatione ad inferiores Prelatos pertinere potest, vt latè fundat *Maurus Burgius de mod. proced. ex abrupto. q. 17. num. 5. & seqq. & q. 52. in prin.* subdens, quod si de facto Iudex Ecclesiasticus huiusmodi potestate vtatur subijciendo clericum torturæ, puniendus erit, iuxta tradita per *Simon. de Petr. conf. 36. per totum.*

Hæc sunt quæ dubiam reddebant mentem Iudicis Ecclesiastici in præfenti casu, vnde anxie torquebatur circa huiusmodi resolutionem; etenim Fiscus validè instabat ne processus in re tam graui, incongruo tẽpore publicaretur; è contra timeri poterat periculum censurarum, vnde Excellentissimus Prorex non tam negotij anxius, quam de suæ conscientie incolumitate sollicitus, memor quod vbi maius est periculum, ibi cautiùs est agendum, iussit congregari supremum Colaterale Consilium cum interuẽtu insignis Iureconsulti Don Alphonfi de la Carrera supremorum Castellæ, & Italiæ Senatum Cõsiliarij, & Locumtenentis Regiæ Cameræ huius Regni, & mei ipsius, exquiriturque vota nostra super instantia Regij Fisci ad informationem, & instructionem eiusdem Iudicis.

Quapropter die 21. Octobris 1636. & coram eodẽ Excellentissimo Domino re sollenniter discussa, prout decet tã supremũ Tribunal, fuerunt resoluti infra scripti articuli: Primus, iure communi inspecto, & quouis statuto, aut municipali iure circumscripto, permissum esse Iudici merum imperium exercenti in enormibus, & atrocissi-

mis criminibus reum subijcere questionibus ex processu fabricato ad informationem Curia; nulla facta ipsius publicatione, nec data inditorum copia. Secũdus, dato quod ius commune esset dubium, hac in re esse recurrendum ad consuetudinem, & obseruantiam, eamque licitè potuisse ius commune interpretari. Tertius nõ esse tale ius, nec desuper emanatam obseruantiam contra ius naturale. Et tandem procedere non magis contra seculares, quam contra personas Ecclesiasticas.

Quoad primum dicebatur, crimen de quo agitur, siue læsæ Maiestatis sit, siue, vt verius credo, proditiõis, vel coniurationis cõtra Principem, quod quidem præferebat probationum difficultatem, hoc præcipuum habere, vt possit ex inditijs deueniri ad torturam, si tamen vrgentia sint, prout in propria materia tradit *Bald. in l. qui cumque. n. 28. C. de seru. fugit.* quem secuntur *Franc. Brunus*, & post eum *Gramat. conf. crim. 40. n. 7.* quibus casibus esse permissũ Iudici iura transgredi, & limites ordinariæ vltionis excedere, vt perbellè inquit *tex. in cap. Facilis, §. ceterum, de pen. n. 6.* agens de crimine læsæ Maiestatis, ibi, *ceterum, quia dignum est, vt nefandi ratione flagitij, vltionis seueritas amplius extendatur, & propter enormitatem culpæ plagarum nodus exuberet, nec penis solitis contentetur, &c.* fatentur *Innocen. in cap. 1. de constit. & idem Bald. in l. quid ergo, §. pona grazior, n. 6. de his qui notant, in sam.* quos in propria materia sequitur *Afflit. dec. 391. n. 10.* & tenet *Alex. post alios conf. 65. n. 6. vol. 1. Bald. in l. obseruare, §. proficisci q. 11. de offic. Proconf. Gramat. d. conf. 40. n. 4.* latè propositionem hanc exornat *Felin. in cap. 1. num. 49. de constit.* vidẽdus omnino; eademque decidendi ratio consideratur per *Regem Robertum in Capis. Regni Si cum secleratis*, ibi, *etiam quia in talibus ordo est ordinem non seruare, qui nullum inuis ordinem obseruamus.*

Cum

Cum ergo in criminibus atrocibus licitum sit discedere à regulis iuris communis, hoc ipsum eodem iure dicente, veram esse contrariam regulam fatebimur, sed nos in presenti extra eam constitutos esse, vt proinde rectè senferint ij, qui firmiter tenent in huiusmodi casibus posse Iudicem iure communi attento reum subijcere questionibus, posthabitis defensionibus, aliisque sollennitatibus à iure introductis: ij sunt post antiquiores *Archidiaconus, Geminianus, & alij*, quorum meminit *Grammat.* qui hanc partem defendit *conf. crimin.* 34. num. 13. relatis in hanc sententiam *Guid. de Suzz. & Gandin.* & concludit num. 17. his verbis *quis dubitabit non fuisse nisi sanctissimè processum ad torturam per Capitanum Nolanum contra prefatum Panarellum, & qui Capitanus quando aliter fecisset, & torturam non adhibuisset, minimè inris censura laqueos euasisset, & ita in trepide iuris dico ego, & d. conf. 40. nu. 7. & 8. & voto 3. nu. 26. Foller. in prax. criminali, verb. & si confitebuntur, par. 3. 3. partis n. 41. et seqq. Marfil. in prax. S. diligenter, nu. 158. & in l. 1. in princ. nu. 2. & nu. 23. de questionib. Franc. Brun. de indst. par. 2. q. 5. nu. 51. D. meus Reg. T. apia ad Cap. Regn. Si cum sceleratis, n. 7. de offic. Magistr. Iustit. Simon de Petr. Cartar. & alij relati per Maur. Burg. in tract. de modo proceden. ex abrupto. q. 7. n. 2. Raitar. ad Clar. S. fin. q. 64. nu. 87. Bonadill. lib. 5. polit. cap. 3. nu. 16. Anton. de Ballis Sien. var. tract. lib. 2. q. 10. nu. 3. ubi inquit, unde ex his dicere, quod ordinarius Index qui haberet merum imperium, posset etiam hodie sine literis dispensatoris procedere ex abrupto ad torturam in casibus predictis, & sine serupulo, quia videretur sua iurisdictione sibi de iure communi concessa, idque in specie licitum esse officialibus Baronum vigore suorum priuilegiorum sentit Caranis. ad rit. 49. nu. 17. quamvis reficitur id, quod verissimum est, in praxi non seruari.*

Ea quibus apparet frequenti Do-

ctorum calculo esse receptam limitationem hanc ad regulam generalem, qua contrarii nituntur; sed esto milles, quod iuris communis dispositio quoad hoc dubia esset, nihilominus in huiusmodi debetate non nisi ad consuetudinem, & obseruantiam retroactam esse recurrendum, quò pertinet secunda supraposita inspectio; est enim optima legum interpretis consuetudo, vt inquit *J. C. in l. nã Imperator, ff. de legib.*

Constat in primis consuetudine ferè omnium Italiæ Prouinciarum receptum esse, vt in atrocissimis criminibus, sitamen virgeant contra reum inditia, ante decretas defensiones subijciatur ipse questionibus; etenim in Regno, vt ab ipso exordiar, huiusmodi procedendi modum, quem prahementiam vocant, tantummodo Magistro Iustitiario, siue Regenti M. C. Vicariæ vigore Capituli predicti Si cum sceleratis, concessum vidimus, postmodum Regiis Audientiis, non alia lege nisi ex iuribus consuetudinis comunicatum, imò & in omni graui crimine receptum, vt testantur *Vinc. de Franch. dec. 143. n. 2. D. meus R. T. apia in d. Cap. Si cum sceleratis, & d. dec. 22. n. 5. & 6.* ubi amplius fidem facit de consuetudine huiusmodi in Hetruria, in Ciuitate Lucana, & Ferrariensi, item, & apud Hispanos, *Scacc. d. cap. 97. nu. 87. & 88. cum seq.* & de consuetudine Lombardiæ specificè testatur *Mareus Anton. Blanc. in l. fin. nu. 22. & 23. de question. quem refert Io. Anton. de Nigr. ad Cap. Regni Si cum sceleratis, nu. 59. Int. Clar. lib. 5. §. 1. nu. 9. in fine, & in Regno Siciliae adeo vsus huiusmodi inolcuit, vt lege municipali Regis Ioannis disponente, ne inferatur tortura nisi seruata iuris communis forma, hac inquam lege non obstante in quocunque ferè crimine reus questionibus subijciatur iuris ordine non seruato, & ex abrupto, vt inibi aiunt, ita testatur *Anton. de Ballis d. q. 10. nu. 5.* sed & *Farinae. d. q. 39. nu. 97.* fatetur in Romana Curia lic multoties vidisse seruari, & *Bosius in pract.**

pract. crimin. tit. de indit. nu. 78. in fine, dicit vidiffe omni die in atrociffimis criminibus prius deueniri ad quaſtiones, quam detur copia proceſſus, & ſuperiores hoc permittere, imò interdum præcipere.

Id quod nec rationibus caret validiſſimis: primam tradit eleganter *Petr. Bellug. in ſuo ſpeculo Princip. rubr. 22. §. & quia quotidiana. nu. 35.* quem reſert **16** *D. mens loco cit. n. 6.* vt ſcilicet conſuetudo habeat locum etiam in ſanguine hominis, vt eſt caſus in *l. ſacculary, §. ſunt quadam, de extraordin. criminib.* eamque tribuere iuriſdictionem tam **17** voluntariam, quam neceſſariam, & ordinariam etiam non habenti, ex *tex. in l. fin. & ibi gloſ. C. de emancipat. liberor. & in l. viros, C. de diuerſ. offic. lib. 12.* latè *Lucas de Penna in l. miſi opinatores, nu. 4. C. de exaltor. tribut. lib. 10. D. mens ibid. Afflict. in cap. 1. §. ad hoc, nu. 4. de pac. intam. firmam.*

Aliam aſſignat *Alex. conf. 65. nu. 6. vol. 1.* loquẽs de ſubiecta materia, quia **18** ſcilicet id exigat publica vtilitas, & bonum Regni regimen ad coercendam delictorum frequentiam, vſumque falſorum teſtium, qui produci ſolent in deſenſionibus reorum: pro effugiendis torturis inferendis, quod ad rem conſiderat *Ant. de Ballis d. q. 10. nu. 10.*

Tertia, & efficacior eſt, nam ſicut Principi permiſſum eſt de iure communi ex iuſtis cauſis diſſerre, & ſuſpendere reorum deſenſiones poſt illatam torturam, vt eleganter præ ceteris notat *Canalean. de brach. Regio. par. 1. n. 277. in fine, & Ballis loco cit. nu. 19.* latiusque inferius dicitur: ita & poſſe **19** hoc fieri ex iuribus cõſuetudinis non eſt ambigendum, vulgata *l. de quibus. ff. de legib. vnde Bald. & Salicet. in auth. ſi quis in aliquo, C. de eden.* quos ſequitur *Alex. d. conf. 65. nu. 10.* docent quod in **20** caſibus huiusmodi conſuetudo, ſtylus, vel ſtatutum poſſunt derogare ſolennitati citationis, quæ poſſima deſenſio eſt, *Baiard. ad Clar. §. fin. q. 45. n. 24.* & in ſpecie, quod in materia tortu-

raz ex proceſſu informatiuo recurrendum ſit ad conſuetudinem, & obſeruantiam tenet *Burgins d. tract. de modo proceden. ex abrup. q. 16. num. 4.* relato poſt alios ad hoc *Canalean. d. tract. de brach. Regio.* vbi ait, quod authoritas brachij Regij regulatur ab obſeruantia, & conſuetudine, ideoque *Ruinus conf. 140. nu. 3. in fine lib. 5. Dec. in cap. ex tenore, nu. 30. de reſcript. Caſſan. Riminald. Siluan. Menoch. & alij.* quos ſequitur *Favincius conf. 45. n. 56. tom. 1.* docent quod obſeruantia inducit validitatem actus, etiam ſi ſit contra ius commune, vel contra ſtatutum, elegantiffimè *laſon in l. rem non nouam, n. 4. C. de iudic. vel contra bullam Apoſtolicam*, vt notabiliter docet *Boerdecif. 223. in fine.*

Intellige ſupradiſta de conſuetudine, ſeu obſeruantia interpretatiua, hæc **22** enim cum ſit facti, non iuris, præſcriptionem non requirit tanti temporis, quantum conſuetudo noui iuris induciua, & vt ſuum operetur effectum, ſufficit aliquando ita fuiſſe ſeruatum, docet *Anton. de Barr. in cap. fin. de Conſuet. Dec. conf. 48. col. 1. Cranett.* poſt alios *conf. 101. nu. 4. Decian. conf. 124. nu. 27. lib. 3. Natta conf. 406. nu. 25. Menoch. conf. 390. n. 18. lib. 4.* & ſufficit **23** per ea fuiſſe ſemel iudicatum, *Bald. conf. 275. nu. 3. lib. 1.* latè *Cardin. Tuſc. præſ. conſoluſ. l. i. C. conſoluſ. 878. Maur. Burgins d. q. 16. nu. 5.*

Quæ quidem conſuetudo, & obſeruantia vires accipit ex vltimo licet vnico actu, ad *reg. tex. in l. item Mala, §. 1. de alimen. leg.* cum latè traditis per *Io. Vinc. de Anna alleg. 131. n. 4. & 5. & Reg. de Pont. dec. 18. nu. 7.* & locum habet etiam in iuriſdictionalibus, vt per *Felin. in cap. auditis. col. 8. de præſcript. Dec. Alex.* & alios relatos per *Ioannem Vinc. de Anna ſing. 96.* ex hoc vnico, & vltimo actu inducitur ſolitum, vt per *Barr. in d. l. item Mala*, quem ſequitur *Paul. de Caſtr. in l. 1. nu. 4. C. quomod. & quan. Index, & idem Barr. in ead. l. 1. Dec. conf. 441. num. 11.*

Suc-

Succedit tertia inspectio, an scilicet consuetudo huiusmodi sit contra naturæ ius, tollens reo defensionem, quæ eo iure processit? qua in re *D. Reg. Louis. ad d. pragm. 1. de bon. proditor. à n. 36. vers. verum enimverò*, in propria materia criminis læsæ Maiestatis, nervosè defendit partem affirmativam, ad eamquæ sententiam accessit *Farinac. post alios d. quest. 39. num. 30. & seqq.*

Ego sanè, omiſſa ea disputatione, an
25 scilicet Princeps possit dispensare circa ea quæ sunt iuris naturæ, de qua late agit *Abb. Panormit. in cap. qua in Ecclesiasticum, nu. 11. de Constitut. vbi concludit id esse permillum Principi ex iusta causa*, sequitur *Namar. in suo manuali cap. 28. de stat. regular. nu. 5. cum alijs per Farinac. d. cap. 39. num. 24. & communem dicit Curt. senior conf. 49. col. 19. eamquæ secundum legistarum opinionem non alibi querendam, nisi in ipsius Principis voluntate, quæ semper iusta præsumitur, contrario non probato; hanc opinionem sic indistinctè, & si aurius Principi plausibilis admodum sit, periculosam existimo: servatam nihilominus eam vidimus aliquando in causa illa gravissima Du-*

26 cis Bironis Gallia: Mareſcalli rei delati criminis læsæ Maiestatis, cui Advocatū ad se defendendum Parisiense Parlamentum denegavit, ut refert *Petrus Mattei in historia Henrici quarti Gallia Regis lib. 5. narratione 4. his verbis. Raccolte le opinioni la dimanda nõ hebbe effetto: non vi è Anocato in delitto di lesa Maestà, & il Consiglio dipende dalla coscienza dell' accusato. La sua difesa si cava dalla sua innocenza, & si può scartare di colpa senza l'intervento di persona, & senza soccorso a' Anocato. Egli è innocente, la verità è tanto poteste, che ella si sottonette tutte le strazie, gemme, & tutti gl' artifizij delli accusatori. S'egli è colpevole, non vi è finzione, ne senza ne sottigliezza, che possa impedire che il delitto non si manifesti. Nõ bisogna difender à iusti, e le persone da bene non*

hanno bisogno di difesa. hæc habet historia. Ex qua etiã colligitur, eundem Ducem fuisse ad ultimum supplicium condemnatum, visa tantum sua depositione, & sine defensionibus; non tamen adeo iuribus destituta est, quin, & probabiliter defendi queat, nam, Alberic. in l. scientiam, §. qui cum aliter num. 3. ad l. Aquiliam, docet, regulam
27 *illam, quod statutum denegans defensionem non valeat, quasi sit contra ius naturale, veram esse vbi denegetur defensio extrajudicialis, de qua in d. §. qui cum aliter, & in l. vñ nūm. de inst. & iure. At si tollatur defensio iudicialis, puta quia cauetur, quod procedatur contra bannitum pro tali crimine nulla data defensione, tunc putat valere, quia multis legibus hoc reperitur cautum, ut ibi per eum, & de hac intelligendum esse tex. in d. l. vñ nūm. §. cognitum, de quest. & in Clemen. Pastoralis, de sent. & re iudic. docet D. Amaz. in l. defensionis, nu. 2. C. de iure Fisci lib. 10.*

Sed in præſenti nõ esse necessariam huiusmodi quæſtionis examinatione, censuit Collaterale Consilium, quia illa pertinet ad eum casum, quo omnino denegarentur reo defensiones, pro ut practicum fuit in causa Ducis Bironis: nos autè quærimus, utrum possit ijs posthabitis à tortura incipi; in qua omnino affirmandum est, modum istum
28 procedendi nullatenus auferre reo defensionem, sed criminis immanitate attentata, ne processus in re tam gravi publicetur incongruo tempore, differatur defensio illa ad tempus illatæ iam torturæ, sed ante sententiæ prolationem, ad quod iura respexerunt, & sic variatur tantummodo modus procedendi, quod quidem omnes fatentur esse sub Principis potestate, quomodo in specie nobis proposita docet *Io. Anton. de Nigr. ad cap. Si cum secleratis, nu. 57. Anton. de Ballis in tract. de inst. q. 26. nu. 48. Rudolfin. de suprema Princip. potest. cap. 6. nu. 21. Canale an. de brach. Reg. par. 1. nu. 177. vbi ait, ete-*
rum

rum quod Princeps terminos abbreviet, vel dilationem non concedat, vel modum citandi, & deſenſiones non prabeat ante torturam reo, & alia, qua à iure poſitivo ſunt introducta, non eſt dubium, quod ex cauſa omittere poteſt in procedendo ſed in condemnando non poteſt in deſenſum condemnare, & ſic in propoſita quaſtione tenet diſputando Maur. Burg. d. trac. de modo procedendi. ex abrupto, d. q. 17. nu. 24. & faciunt ea quę poſt multos alios tradidit Farinac. d. q. 39. nu. 22. & 26.

- 29 Huic propoſitioni vt occurreret D. Reg. Ronitus loco cit. nu. 38. conſiderat p̄ torturā inferri reo grauamen prorsus irreparabile, ſi contingat poſtea ſatis deſenſionibus eū liberari, vnde inquit ipſe, non poteſt negari, quin auferatur reo deſenſio ex huiusmodi modo procedendi.

Sed præterquamquod D. Regens (pace ſua dixerim) gratis id aſſerit, nō reſpondendo Doctōrum authoritatibus ſupra narratis, quos nec minus ipſe vidit, ſatiſſit tamen ex eo quod initio præfati ſumus, vt ſcilicet ſupponenda neceſſario ſit, antequā ad huiusmodi torturam deueniatur, exquiſitiſſima inditiorum indagatio, an ſcilicet ſint probata, & taliter vrgcant, vt facile ſit credendum nec per torturam, nec per deſenſiones euacuari poſſe, vnde ceſſat periculum per eum conſideratum.

- Vltima difficultas, vtrum ſcilicet contra clericos poſſit deueniri ad torturam ex proceſſu informatiuo, hæc quidem leuioris eſt farinæ, vel quia ſatis notum eſt id quod docuit Bart. in l. cunctis populus, nu. 29. C. de ſum. Trinit. & Fid. Caſb. clericos ligari ſtatuto, ſeu conſuetudine laicorum in his quę pertinent ad præparatoria, & ordinatoria iudicij, etiam ſi negotium tractetur in foro Eccleſiaſtico, ex ten. in cap. cum veniſſent, de eo qui mitt. in poſſeſſ. rei ſeruande cauſa, ſequitur Ca. p. dec. 66. nu. 4. Freccia de preſent. inſtrum. par. 3. nu. 13. & ratio eſt, quia

ordinatoria non reſpiciunt perſonam, ſed cauſam, Abb. in cap. quod clericis, nu. 10. de foro competen. Aſin. in traſſ. de execut. ſ. 1. cap. 78. nu. 13. Graſſ. de effect. cleric. effect. 2. nu. 134. vel quia conſuetudo ius ipſum forſet ambiguum, ita eſt in ſimilibus interpretata, vt præfati ſumus. Vel tādē, quia nullum abſurdum in hoc conſiderari poteſt, data tamen legitima iuriſdicentis poteſtate, & criminis atrocitate.

Hæc ſunt fundamenta, ex quibus quaſtio, vt vides, noua decifa fuit, de qua ne amplius contingat diſcepari, libuit hic ea reſerre ad poſteritatis ſolacium.

Vorantes in modum conſultationis fuiſus Dom. D. Alphonſus dela Carrera, Domini Regentes Carolus de Tapia Marchio Belmontis Decanus, Ferdinandus Brancia, Mathias Caſanate, & ego cauſæ relator. Fiſci rationes tuebatur D. Conſiliarius D. Ferdinandus Muñoz.

An autē clericus cōmittat crimen læſe Maieltatis contra Regem, & an poſſit torqueri de mandato ſui Prælati per Iudicem laicum? vide decifionem Senatus Luſitani apud Cabed. dec. 83. par. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Donationes à parentibus filijs factæ cōtemplatione matrimonij valida ſunt, & irrevocabiles.
- 2 . . Retinens naturam contractus dotalis.
- 3 . . Dicuntur donationes ob cauſam.
- 4 . . Conſentur in eis contemplati filij progrediendi.
- 5 . . Dicuntur factæ titulo oneroſo, non lucratiuo.
- 6 . . Si tamen ſiant cōtemplatione matrimonij cum certa perſona contrahendi.
- 7 . . Non renocantur vizio ingratitudinis.
- 8 . . Nullum pactum, nullaquē conuen-

- tio valida est in eorum praiudicium, & de ratione.*
- 9 . . . *Neque confessio de recepto.*
- 10 Tex. in l. qui testamentum, de probat. expenditur.
- 11 *Actus ultima voluntatis facilius fraudulenti præsumentur, quàm inter vivos.*
- 12 *Donare qui non potest, nec etiam conscribi valet recepisse.*
- 13 *Confessio receptionis notabilis summa fraudulenta præsumentur, reali numeratione non apparente.*
- 14 . . . *Facta à laborante in extremis, talis etiam præsumentur.*
- 15 *Puella in l. i. par. 2. nu. 40. C. de bon. matern. declaratur.*
- 16 *Confessio de recepto fraudulenta, nec etiam substatueretur in nim legati, vel fideicommissi.*
- 17 *Patrum quod filij succedant vii filij, & non vii heredes, in donationibus contemplatione matrimonij factis, quid importet.*
- 18 *Donatio facta, ut post donatarij mortem alteri res donata quærat, ante secundi donatarij acceptationem revocabilis est sed contra nu. 26.*
- 19 . . . *Præscriptum concurrente donantis, & donatarij consensu.*
- 20 . . . *Et filijs contemplatis nōdum natis.*
- 21 *Vxoris interesse in donatione contemplatione matrimonij, eo soluto cessat, sed de veritate nu. 29.*
- 22 *Donatio facta à patre filio, censetur ad patrem reversa filio mortuo tanquam profectitia, sed de veritate num. 29. 32. & 40.*
- 23 *Legitima nullum onus imponi potest.*
- 24 *Donatio contemplatione matrimonij imputatur filio in legitimam.*
- 25 *Legitima potest assignari filio vivente patri.*
- 27 *Donatio facta filio contemplatione matrimonij de iure intelligitur facta vii filio, non vii heredi, & de ratione.*
- 28 *Regens Rouit. conf. 15. nu. 8. & seqq. vol. 2. carpietur in intellectu decisi. Vinc. de Franch. 205.*
- 30 *Vsumfructum pater non habet in bonis donatis filio contemplatione matrimonij.*
- 31 . . . *Nec in bonis filij emancipati.*
- 33 *Legitima onus imponi potest filio volente.*
- 34 *Insinuandum supplet defectum acceptationis, & stipulationis.*
- 35 *Regens Rouit. conf. 15. & 16. lib. 2. declaratur.*
- 36 *Vxoris interesse non consecutum, sed principale est in donationibus contemplatione matrimonij.*
- 37 *Donationum contemplatione matrimonij una medietas ad uxorem spectat, altera ad maritum.*
- 38 *Donatio contemplatione matrimonij facta à patre filio, requirit ad eius validitatem veram, vel fictam traditionem.*
- 39 *Causa finalis matrimonij in donationibus contemplatione ipsius factis, non cessat per mortem patrum, quia perpetuatur in filios.*

Donationes certarum nuptiarum contemplatione à parentibus filijs factas, adeo firmas, & irrevocabiles esse, ut nullius retro-donationis, diminutionis, confessionis de recepto, seu alterius cuiusvis pacti periculo subiaceant. Examinantur *conf. 15. & 16. vol. 2. D. Regent. Rouiti.*

C A P V T XXXIV.

Concors est Iurisprudentum omnium sententia, donationes quæ

matrimonij contrahendi causa, eiusque contemplatione à parentibus quoti-

die filii ſunt, vt vel pinguioribus recipiant dotes, vel dignioribus, ſeu nobilioribus, & aliquando pulcherrimis copulentur ſceminis, non tantum validas eſſe, ſed prorsus irreuocabiles; filiorum in poteſtate exiſtentium incapacitate ex *l. 2. C. de inoffic. donat. & l. donationes, C. de donat. inter vir. & uxor.* non obſtante. Sūt huius axiomatis rationes in promptu, vel quia cum facta in matrimonii cōtractu exiſtant, cum dotali, veluti ipſius pars, confunduntur, idemquē iudicandum de ipſis, tū validitatis reſpectu, tū etiam irreuocabilis acquisitionis, ac de ipſo dotali cōtractu cuius naturam retinet, iuxta notata in *l. etiā, ff. de inoffic. reſum. & in l. Marcellus, de donat. caus. mort. vbi Bart. & in l. poſt dotem 3. lectura, ff. ſol. matrim.* ideoquē ſicut & dotes fauore Reipublicæ conſtitutæ cenſentur, cum eius interſit matrimonia contrahi, *l. 1. ff. ſol. matrim.* ita & donationes huiusmodi, ſiue quia nedum filii in quem conferuntur, verum etiam vxoris, aliorumque pro ea contrahentiū intereſſe, & vtilitatem præferunt: ij namquē non aliās conſenſiſſe præſumuntur matrimonio, niſi donatio ipſa valerit irreuocabiler, vnde vel ſaltem taquam pactum conditionale ſubſtineri debet, iux. *tex. in l. cum donationis, iuncta glo. C. de tranſact. ne ſi ſecus daretur, pater dotans, & filia decepti remanerent.* vnde prodita eſt ad omnem difficultatem vitandam communis cautela, quæ in his apponi ad dotantium fauorem ſolet, quod aliās matrimonium non contraxiſſent, vt benè obſeruat *Baron. ad Guidon. Pap. dec. 145. arg. tex. in l. purè in fine prime. de dol. except. ibi, non dūcturus vxorem, niſi dotem accepiſſet*, vt

3 proinde cēſeatur donatio ob cauſam, non ſimplex, & pura, & matrimonium dicitur cauſa finalis ipſius, non autem impulſiua, quidquid contrarium attētarit in cauſa ſua *Camill. de Medic. conf. 107.* & latius dicemus paulò inferius. Insuper, quia aliter contractus ipſe ad

inæqualitatē reduceretur, cum enim certum ſit validam eſſe donationem, quam pater filię facit ex cauſa dotis matrimonii fauore, ad *tex. in l. Pompeius Philadelphus, ff. famil. herciſſen. cum ſuis conſuetud.* pari ratione valere irreuocabiler debet quod pater filio donat eiufdem cōtemplatione, ne inde iniuſtum quid ſequatur, *Auth. de equal. dot. in rubro. & nigros* veſtitur namquē hæc donatio cōherentia cōtractus matrimonii, in quem incidit, vt benè poſt *Guglielm. de Bened. Tiracuell. & alios obſeruat Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. q. 2. ſect. 2. num. 22.* Rurſus quia in huiusmodi donationibus ſemper de liberis procreandis cogitaſſe certum eſt, in cuius iniuriam cederet quippè reuocatio ipſa, vt poſt *Anton. Fabr. Tell. Fernand. & vtrunque Molin. obſeruat D. Marcian. vidēdus conf. 33. num. 4.* Et tandem quia donationes huiusmodi oneroſum titulum habent, non quidem lucratiuum, ex eleganti ratione quam tradiderunt *Cæſares in l. 1. C. de imponen. lucrat. de ſcript. lib. 10. ibi, in tam enim neceſſary ſibi, & coniuñctisquē perſonis ſub liberalitatis appellatione debitū naturale perſoluitur.* & inferius, *nec inter lucratiuas numerabitur, nec deſcriptionis opore ſubiacebit, nec enim iuris optimi eſt matrimonium, cum tot tanſiſque ſuis difficultatibus opprimatur, aduentitij etiam cumulare ponderibus, ſubinde & validas, & irreuocabiles eſſe donationes hæc ſcripſerunt Guid. Pap. dec. 145. Becc. conf. 20. num. 3. Vinc. de Franch. dec. 205. vbi ita deciſum, & latius dec. 436. Reg. de Ponte conf. 25. Menoch. conf. 261. num. 15. idemquē inter conſilia Fabij de Anna conf. 139. n. 18. lib. 2. Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 6. n. 25. & ſeqq. Fontanell. de pact. nuptial. clauſ. 4. gl. 1. num. 18. & D. Conſiliar. Marcian. d. conf. 33. num. 2. vterque id pro indubio tenet,*

6 quoties donatio fit cōtemplatione matrimonij cum certa, & determinata perſona contrahendi, quia eo caſu nuptiæ ſunt cauſa finalis donationis

non

non impulsua, proinde non erit pura, sed ob causam, quemadmodum declarant *Sanc. de matrim. lib. 6. disput. 32. in princ. Hieron. Leon. dec. Valent. 137. nu. 18. som. 2. Gizzarell. dec. 22. nu. 14. Fab. de Anna conf. 78. lib. 1. Pascal. de nrib. patr. potest. par. 1. cap. 4. nu. 36. C. a fillo Sicul. dec. 106. nu. 6. & seqq. latissimè Gratian. discept. forens. cap. 297. n. 3. & 5. & cap. 924. per tot. & cap. 984. nu. 24. Molfes. conf. 11. Hodiern. ad Sura. dec. 322. n. 11. D. Prates Ant. Monac. de rect. feud. interpr. cap. 22. part. 1. n. 19. & seqq. Montan. in cap. Imperialem, S. praterea si quis infensatus, nu. 36. li. O. de prohib. feud. alien. per Federic. latè doctissimus vir D. Don Martinus Cutelli in suo tract. de donat. contempl. matr. tract. 1. disc. 2. par. 14. nu. 5. & seqq. Menoch. conf. 723. & conf. 967. Franc. Nig. Cyriac. tom. 2. contr. forens. cap. 270. Sacr. Rota Roman. dec. 44. inier. collectas per Rub. som. 2. penes quos & alios habes grauioris doctrine: adeoq; nec ingratitudinis vitio subiaccere docuit gloss. & cum ea Bald. & Salicr. in l. finali, C. de renouan. donat. Boer. dec. 27. Ranchin. ad Guidon. Pap. d. dec. 145. Menoch. d. conf. 139. inter conf. Fabij de Anna num. 19. & latius conf. 723. & conf. 967. nu. 19. Franc. Nig. Cyriac. contr. forens. tom. 2. d. cap. 270. nu. 11. Rota Roman. d. dec. 44. n. 16. D. Cutelli. de donat. contempl. matr. tract. 1. disc. 3. part. 4. num. 80.*

Hoc posito pro constanti, dubitauit Sac. Conf. vitrum donationi contemplatione matrimonij à Iulio de Luca Ioanui Petro filio factæ, pacto expresse adiecto, vt in ducatis decem mille donatis, filij ex eo matrimonio nascituri vti filij, non vti hæredes succederent, obesset confessio ab eodem filio in extremis laborante facta receptio nis ducatorum trium millium in contemptum promissæ quantitatis. Item an aliud pactum priuatum inter patrem, & filium habitum, ne reliquos ducatos bis mille teneretur donans soluere nisi post eius obitum, teneam præ-

mortuus fuerat patri filius donatarius. In qua exhibitione SAC. CONS. indubiè tenuit, hac in specie filio primo donatario, nullum pactum, nullaq; conditionem, ex qua filiis ex matrimonio ipso procreandis, eiusq; vxori præiudicium aliquod oriri possit, facere permissum esse, proinde nec eius quantitatis minimam quoque partem retrodonare, vtpotè quod manifestum inferret nedium filij præiudicium, ad tradita per Vinc. de Franch. d. dec. 205. & dec. 436. num. 4. & 5. de Ponte d. conf. 25. nu. 3. lib. 1. Gratian. post multos d. cap. 924. nu. 33. Turamin. inter consilia Fabij de Anna conf. 135. lib. 2. Costa de retroract. cap. 1. num. 6. Pascal. de nrib. patr. potest. par. 1. cap. 4. num. 37. Reg. de Ponte de potest. Proreg. sit. 6. §. 2. nu. 21. Sanc. de matrim. lib. 6. disput. 32. nu. 4. Ripoll. cap. 9. variat. n. 99. & 103. tit. de dot. promiss. Fontanell. de pact. nupr. som. 1. claus. 4. glo. 1. num. 71. Mastrill. post alios dec. 211. nu. 4. Hermosilla ad Gregor. Lopez. ad l. 3. tit. 4. glo. 1. nu. 28. part. 5. sed & vxori, Frach. d. dec. 205. Gratian. d. cap. 924. nu. 34. & cap. 984. n. 30. Costa d. cap. 1. nu. 6. Mieres de maiorat. par. 1. q. 22. num. 31. Menoch. inter conf. Fabij de Anna d. conf. 139. n. 18. Reg. de Ponte d. conf. 25. n. 7. Rota apud Coccin. dec. 44. num. 3. Molfes. conf. 12. n. 7. 9. & 22. D. Marcian. d. conf. 33. num. 2. vbi ita iudicatum refert: ideoquè consensus vxoris omnino requirendus est, Reg. Ronis. conf. 15. n. 8. lib. 2. & in pragm. 1. nu. 167. de titulor. abus.

Sed & quod magis est, neque ei licitum erit summam sibi, & filijs nascituris donaram recepiße fateri, nisi realiter recepta probetur, ideoquè eam confessionem simulatam allegare non prohibentur filij, & si donatarij hæredes sint, quomodo in puncto docent Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 2. nu. 209. & 218. Fontanell. d. claus. 4. glo. 1. nu. 75. Ripoll. var. resol. c. 9. de dot. promissio, n. 99. idq; presertim si confessio huiusmodi fiat in actu vltimæ voluntatis, argumento sollènis Scenola responsi lib. 33.

- ff. in l. qui testamentum, de probation. ibi, respondit, si Titius superscripta ex*
10 ratione sua ad testatoris peruenisse pro-
bare potuerit, exigi, videtur enim eo
quod ille plus capere non poterat, in fran-
dem legis hac in testamento adieciisse,
etenim in actu ultime voluntatis facili-
us fraus fieri presumitur, ut notat
11 Accurs. ibid. verb. modum, proinde ta-
lem confessionem genericè inter pa-
trē & filium, nisi aliunde de numera-
tione constet, expressè improbarunt
Mautic. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 23.
n. 31. Paschal. de iurib. par. potest. par. 1.
cap. 2. n. 11. Maricuzo ad l. 6. gloss. 7. n. 6.
tit. 8. lib. 5. non. recopil. Mascard. de pro-
bat. concl. 364. n. 4. tom. 1. Farinac. de
falsit. & simul. q. 162. n. 189. Rota apud
Rubcum in nouissimè impressis an. 1636.
dec. 57. n. 5. lib. 3. Ciarlin. quatt. forens.
cap. 33. n. 125. & regulare est, ut qui
12 donare non potest, neque confiteri se
recepisse valeat, nisi de numeratione
constet, ne aliis confessio prædicta
uim, fraudemque legibus retrodonatio-
nem non permittentibus faceret, Man-
dell. conf. 257. n. 9. lib. 2. Auctor iudicial.
arbor. civil. tom. 1. cap. 6. par. 1. de probat.
§. 111. per totum, Christin. dec. 49. n. 12.
vol. 3. Crescen. dec. 2. de confess. alias
198. Putens dec. 55. n. 11. lib. 3. Franc.
Cyriac. contr. 252. n. 35. & 36. & contr.
257. n. 24. tom. 2. Ripoll. var. resol. tit. de
testamen. n. 65. & 66. Givrb. ad Consuet.
Messan. cap. 1. gl. 8. n. 83. Guid. Pap. dec.
567. n. 6. Schenard. conf. 31. n. 3. Coste de
remed. subsidiar. remed. 39. illat. 2. n. 1.
vers. ant. solutio, et Don Ioannes del Ca-
hill. cour. lib. 5. par. 2. cap. 111. n. 12.
post multos sumat, patrem non posse
confiteri recepisse in filiorum præiu-
dicium, solutione vera non apparente:
proinde Mascard. concl. 365. n. 2. gene-
raliter statuit, confessionem huiusmo-
di solum probare in casibus in quibus
nulla cadit fraudis suspicio, & concl.
364. n. 3. & 4.

- Et quidem laborat confessio huius-
 13 modi duplici fraudis presumptione:
 & ex quo est de notabili summa, nem-

pe ducatorum 3. m. vt ponderat *Ales-*
fius de confess. cap. 13. n. 6. & 15. reali
numeratione non apparente, Farinac.
dec. 585. n. 2. par. 2. in posthumis, Guido
de confess. extraiud. par. 2. cap. 1. n. 11.
Mancin. in simili tract. ita decimum
referens cap. 2. n. 84. Affl. dec. 150. n. 36.
 & quia fit à laborante in extremis, quā
 14 semper præsumi fraudulentam, & in
 tertij præiudicium colligitur ex *Poli-*
dor. Rip. de actis in mort. ar. cap. 29. &
proinde ei non præiudicat, idem Poli-
dor. cap. 42. n. 9.

- Hinc iussur non esse in præsentī
 15 necesse disputare, an vera sint tradita
 per *Pinell. in l. 1. par. 2. n. 40. C. de bon.*
matern. q. scilicet rectè fiat patri so-
lutio eius proprietatis, quæ filio debe-
tur, & in qua solum vsumfructum pa-
ter habet: hæc enim eatenus haberent
locum, quatenus de solutione dubita-
ri fas non esset. Constat igitur ex his
declarationem à Ioanne Petro de Lu-
ca filio donatario ad patris fauorem
factam in uim confessionis de recep-
16 to, nullum producere effectum, & quia
solutionem non probat, sed eo quod
& si aliquo pacto in vim legati, vel si-
deicommissi sustineri posset, iuxta
terminos tex. in l. Lucius §. quisquis, de
leg. 2. l. Lucius §. Sempronius, l. cum quis
decidens, §. codicillis, de leg. 3. l. Aure-
lius, §. fin. de lib. leg. qua de re agunt
Emanuel Costa in l. si ex cautione, vers.
12. si fallor, C. de non numer. pec. Fer-
dinan. Vazq. de success. creac. lib. 1. §. 6.
n. 29. Trentacinq. var. resol. tit. de solut.
resol. 20. n. 18. qua de re latius dispu-
tauimus cent. 1. cap. 85. adhuc in præ-
iudicium filij tale legatum, vel restitu-
tionis vinculum nullius esse momenti,
vt potè nec aliquod vllum pactum, seu
dispositionem, docent Fontanell. de
pact. nupt. tom. 1. clau. 4. gl. 1. n. 72. Ro-
bles de represent. lib. 2. cap. 4. n. 11. & in
fin. Cancer. var. resol. tom. 1. cap. 8. n. 56.
R. de Pont. de potest. proreg. tit. de assens.
super dot. §. 2. n. 21.

Vnde descendit resolutio ad inua-
 liditatem dilationis soluendi ducatos
 bis-

bismille post patris obitum, ab eodem Ioanne Petro donatario post perfectum donationis contractum per priuatum albarum ipsi donanti concessum; hæc enim substineri solummodo potuit durante vita Ioannis patris, ad eo defuncto censetur resoluta, & statim fit locus iuri, filijs natis ex matrimonio, adquisito vigore donationis ipsius contemplatione factæ, quemadmodum in puucto docuerunt *P. Sanchez lib. 6. tom. 1. disp. 32. n. 4. & seqq. Hieron. de Leon dec. Valen. 137. n. 2. & seqq. tom. 2. Mieres* omnino relegendus de maioratu par. 1. q. 22. n. 31. et 32. Angul. de meliorat. leg. 6. glof. 4. n. 9. & 10. id quæ omni penitus dubio, & difficultate cessante in casu nobis proposito, propter pactum in donatione adiectum, quod filij succedant vti filij non vti hæredes, quod quidem omnem penitus disponendi facultatem donatario aufert in filiorum præiudicium de bonis ipsis donatis, sicuti docet *Bursas. conf. 2. i. num. 13. lib. 1. Reg. de Ponte conf. 80. n. m. 16. lib. 1. Camill. dela Raha conf. 9. n. m. 62. faciunt tradita per Anell. de Amat. conf. 68. n. 16. & seqq. ubi ita decisum refert, Hodiern. ad Surd. d. dec. 322. n. 9. D. Præf. Ant. Manas. de test. feud. interpr. cap. 23. par. 1. n. 22. & seqq.*

At pro conuentis dicebatur, quæcunq; superius dicta sunt de huiusmodi donationis irrevocabilitate, locum non habere in ea donationis specie, quæ ea lege fit, vt post donatarij obitum tertio alicui quærat: etenim ante mortis euentum reuocari potest, siue eadem res donata retrodonari in præiudicium tertij, siue filiorum, præsertim ante eorum acceptationem, & non interueniente patris, vel Notarij pro eis stipulatione, quomodo *Bari. duce* defendit *Imol. Salices. et alij* grauissime authoritatis, quos refert, & audacter insequitur *Fabius de Anna cõf. 52. n. 5. ubi* iuribus, & authoritatibus hanc defendit sententiam, refert & alios *Paschal. de iurib. par. post. par. 3.*

cap. 7. n. 42. & seqq. cumquæ præsens, de qua agimus, donatio, neq; filiorum nondum natorum acceptatione robur accipere poterit, neque patris, vel notarij stipulatione vallata sit, consequens fit, vt non sit de irrevocabilitate disputandum, tanquam deficiente in salutaris ius.

Idque esse magis expeditum concurrente donantis, & donatarij consensu, quo casu non est in consideratione tertij præiudicium quod reuocationem impedire queat, vt idem *Fab. de Anna d. conf. 52. contendit n. 8. & 22. eamquæ* opinionem communem testatur post alios *Surd. dec. 209. n. 12. & in specie* quod valeat reuocatio in damnnum liberorum probat *Peregr. de fideicom. ars. 5. n. 46. in fine, & 48.*

Accedit contractum illum donationis contemplatione matrimonij, gestum fuisse inter donantem, & donatarium antequam liberi essent procreati, quo fit vt pactum in eorum præiudicium gestum, possit de ipsorum contrahentium consensu reuocari, vt post multos fundat idem *Fab. de Anna loc. cit. n. 22. & 23. qui tandem* concludit ita fuisse per Sac. Conf. iunctis aulis iudicatum.

Et quidquid sit de traditis per *Vinc. de Franch. d. dec. 205. adhuc* in præsentia ea non obesse, quæ fundantur in intertelle vxoris constante matrimonio tantum, quod quidem cessat omnino eo soluto, prout multis relatis probat *R. Ronit. d. conf. 15. n. 8. & seqq. vol. 2. & in prag. 1. n. 167. de iust. absq.*

Vtlerius dicebatur eam donationem præmortuo Ioanne Petro filio donatario, tanquam profectitiam de iure censendam esse ad patrem reuersã, & si donatarius liberis reliquerit, quemadmodum in propria specie pluribus fundat post *Bertrand. conf. 176. & Mende. de Castro in l. cum oportet, par. 1. effelt. 3. n. 58. C. de bon. qua liber. R. Ronit. d. conf. 15. n. 14. & conf. sequ. vol. 2.*

Et tandem ex alio dicebatur rem, omnino in tuto esse, nam & si nullies daremus donationem ipsam sine patris, vel Notarii stipulatione, & ante acceptationem filius quæsitam fuisset, adeoque irrevocabiliter, ut nullum pactum, nullaque dispositio in eorum præiudicium sustineri queat, adhuc id intelligendum foret solummodò respectu quantitatis legitimam filio iure naturæ debitam excedentis, nam

- 23 pro rata ipsius legitimæ nullum onus, nullæque conditione imponi posse, ne liberè filio ipso quæzatur, *vulg. l. quoniam in prioribus, cum cõcordantib. C. de inoffic. testam.* constat enim adhuc circumscripto pacto in præfenti contractu apposito quod quantitas donata
- 24 imputaretur filio in legitimam, iuris ministerio id operari, ex traditis per *Thesaur. dec. 46. nu. 11. & Peregr. de fideicom. ar. 36. n. 134. perbellè Vafqu. de success. creat. lib. 3. p. 3. §. 30. limit. 34. n. 240. R. Ronit. conf. 10. n. 2. lib. 2.* quomodo re sollemniter discussa, insertis eximiorum Aduocatorum allegationibus decisum refert per S. C. 10. Baptista Thoro in compen. dec. par. 2. verb. *donatio facta cõtemplatione matrimonij*, quo fit, ut sublatò onere fideicommissi pro rata legitimæ, licitum fuerit Ioanni Petro quantitatem prædictam ducatorum 3. m. eam absorbentem, vel à patre donante liberè recipere, vel ipsi eidem retrodonare: nec enim dubitari fas est, licuisse patri legitimam filio assignare
- 25 signare etiam ipso viuente, iuxta latè tradita per *Vinc. de Franch. dec. 133. per totam.*

At replicabant auctores ad primum, parum tutum esse opinionem *Bartholi* 26 in *l. qui Roma*, §. *Flavii Hermes*, de verb. oblig. quatenus docet donationem illam, quæ alicui eo pacto fit, ut post eius mortem tertio quæzatur, ante conditionis euentum, & citra Notarii stipulationem, & acceptationem posse reuocari, quemadmodum longa serie demonstrauimus *cent. 1. cap. 59. num. 5. & seqq.* post quamplures inibi

adductos, quibus nunc addo *Gratian. discept. forens. cap. 405. nu. 20.* ubi hanc sententiam veriore dicit, *Mieres de maiorat. par. 1. q. 24. R. Ronit. dec. 89. nu. 3. Fontanell. ita iudicatum referens de pact. nuptial. claus. 4. glof. 9. par. 1. nu. 4. & 5. Parlador. lib. 2. rer. quorid. cap. 3. n. 37.* diffusè *Don Io. del Castillo quorid. contr. lib. 4. cap. 5. n. 21.* plerisque alios eongerit *Robles de represent. lib. 2. cap. 4. nu. 11. Menoch. conf. 506. n. 9. & seq. & conf. 92. nu. 75. cum seqq.* nouissimè *Addentes ad Gama dec. Inst. 8. num. 2.* præsertim *vers. vides igitur*, ubi ait opinionem *Barri.* nec esse veram, nec in iudicando, & consulendo seruari.

Sed hac generica disputatione circumscripta, cõsiderari oportet, donationem cõtemplatione matrimonij filio factam, ex eo quod intelligitur filiis nascituris vt filijs, non vt hæredibus facta, vel ex iuris ministerio, 27 quo id regulariter efficitur, ut consuluunt *Bertrand. conf. 176. vol. 3.* quem sequitur *R. de Ponte conf. 25. num. 6. lib. 1.* tractant relati per *Paschal. de iurib. patr. potest. d. par. 1. cap. 4. n. 40. Mastrill. dec. 211. nu. 12. & seqq. Anell. Amat. d. conf. 68. n. 33. Castil. Sicul. post multos d. dec. 106. n. 7. Hodiern. ad Surd. d. dec. 322. nu. 12. D. Marcian. d. conf. 33. n. 4. & 9. ex consilio Tiber. Decian. 8. nu. 20. & 21. vol. 4.* vel ex pacto ipso in præfenti adiecto, esse prorsus à quæstione à *Barri.* in d. §. *Flavii Hermes* proposita extraneam, tum reuocationi non esse subiectam, & si millies donatoris, & donatorii consensu interueniat, sicuti vltra superius relatos affirmant *Camill. dela Ratha conf. 9. n. 6. Pinus dec. 257. Castillo Siculus d. dec. 106. nu. 21. & seqq. Reg. de Ponte d. conf. 80. nu. 16. vol. 1. Mastrill. d. dec. 211. num. 13. cum seqq.* dicentes ea ratione adquiri filiis vt filijs, vt impediuntur alienationes, eoque casu ius est adquisitum filiis nascituris irrevocabiliter fauore matrimonij, & si stipulatus pater, vel Notarius pro ipsis non fit, vt docet admodum probant *Cancer. var. resol. tom. 1. cap. 8.*

cap. 8. de donat. nu. 56. & 57. Fontanell.
de trans. q. gl. 9. par. 1. num. 4. cum seqq.
 & uterque pluries decifum refert, Li-
 tiusque per veros iuris tramites hanc
 assertionem tanquam nullam habentem
 difficultatem in specie de qua
 agimus defendit *Molin. de ritu nupt.*
lib. 3. q. 2. sect. 2. num. 58. & seqq. & q. 8.
n. 29. illa enim clausula ad hoc est inu-
ueta, vt penitus tollatur ea disputatio,
 an in donatione facta patri & filijs,
 censeatur principaliter pater contem-
 platus, & an filij vti heredes ipsius, adeo
 vt pater possit filijs praeiudicare, de
 qua latè agit *Ant. Monac. de test. fund.*
interpr. c. 23. per tot. eamque duplici
 distinctione tollentiter de more de-
 clarat *D. R. Galeota lib. 1. contr. 57. nu.*
14. & seqq. & nouissimè *Neguerol al-*
leg. 37. num. 11. & seqq. vbi plures cu-
 mulat.

Neque substineri potest intellectus
 effinctus ad tradita per *Vinc. de Frach.*
 28 *d. dec. 205.* (pace *D. Roniti* dixerim)
 non enim ad fundandam huiusmodi
 donationis irreuocabilitatē, attēditur
 solummodo interesse vxoris constante
 matrimonio, sed habetur respectus ad
 indiuiduitatē cōtractus dotalis cum
 quo confunditur, cuiusquē pars est
 donatio ipsa, & sine qua vxor, & do-
 tantes matrimoniū non contraxissent;
 considerat namque lex, quod cum dos
 cum contrahentibus, tum etiam filiis
 ex eis procreandis irreuocabiliter
 quærat, pari modo debet & donatio
 ipsa irreuocabiliter effici, vt initio præ-
 fati sumus, ne aliās decepti dotantes
 remaneant, quod ius omne abhorret.

Nec minus paradoxicum est de-
 sumptum axioma ex *Regente Roniti in*
conf. 15. nu. 14. & conf. 16. nu. 14. vol. 2.
 29 nempe etiā liberis superstitibus, dona-
 ta contemplatione matrimonij ob
 filij donatarii obitum ad donantem
 patrem reuerti; siquidem mirandum
 est, quomodo vir ille nō minus legum,
 quam veritatis professor, vt clienti sa-
 tisfaceret à veris iuris tramitibus de-
 uiarit: nam quantumvis ex patris sub-

stantia inmediate proficiscatur dona-
 tio illa, & verè profecticia censeatur,
 aliorum tamen profectitiorum natu-
 ram non habet, sed post mortem dona-
 tarii filijs ex matrimonio procreatis
 irreuocabiliter quæritur dotis instar,
 quæ post mortem matris liberis super-
 stitibus ad patrem donantem minimè
 30 reuertitur, quinimo nec vsum fructum
 in ijs bonis pater retinet: quidquid pa-
 rum cautè attentauerit *Milanens. dec.*
3. nu. 89. lib. 2. nam veritas proflus est
 in contrarium, vt videre est apud *Cuc-*
cialup. in l. frater a fratre. n. 88. de cond.
indebit. Surd. conf. 259 n. 14. & 15. lib.
2. Aymon conf. 92. n. 5. & conf. 543. n. 1.
& conf. 555. n. 2. Capyc. dec. 56. n. 1. & seqq.
ad 4. Anna alleg. 73. num. 3. & seqq. de
Franch. dec. 4. num. 17. Pascal. de virib.
patr. potest. d. par. 1. c. 4. nu. 38. Intrigiliol.
sing. 20. nu. 2. lib. 2. idem Reg. Ronit. in
dec. 3. num. 13. vbi hæc opinionem ve-
 riorem fatetur, & in casu nostro su-
 31 mus in filio emancipato, in cuius bo-
 nis pater non habet integrum vsum
 fructum, *Reusner. de testam. cap. 28. n. 9.*
& seqq. tom. 1. qua de re videndi sunt
Gratian. cap. 713. num. 35. post eum &
 alios *Cucell. tom. 1. de donat. contempl.*
matr. tract. 1. discut. 2. part. 7. nu. 14. &
15. Caneer. lib. 3. ar. cap. 10. ex n. 7.

Rursus ad hoc vt ex profecticijs ali-
 quid patri quærat, necesse est quod
 ex substantia patris, non virtute obli-
 gationis, & cōtractus ipsiusmet patris
 in filium proficiscatur; nam si ex obli-
 gatione, vel cōtractu iurato, nihil ipsi
 quæri necessariò fatēdum est, ne aliās
 inefficax, & inanis donatio ipsa in filiu
 collata reddatur, vtpotè quod pater
 sibi ipsi donasse censeatur, quemad-
 modum acutè ex *glos. in l. 2. c. de*
inoffic. donat. obseruat Dominicus Con-
siliarius Theodor. collega noster alleg.
43. num. 30. & seqq. meritò repre-
 hendens *Mendez de Castro*, à quo id
 mutuo accepit *Reg. Ronit.* proinde ita
 indubitanter tenendum est, vt bona à
 32 patre filio contemplatione matrimo-
 nij donata, filio liberis superstitibus
 mor-

mortuo, ad patrem nullatenus reuer-
tantur, prout docet *Guid. Pap. dec. 147.*
Vin. dec. 42. lib. 3. Vinc. de Franch. dec.
59. R. de Pote conf. 19. n. 10. lib. 1. Fuscus
ſing. 113. verſ. donataris, C. cancer. var.
reſol. lib. 3. cap. 2. n. 105. Camill. de
Medic. conf. 99. n. 24. Georg. alleg. 17. n.
15. Petr. de Luna inter conf. diuerſorum
Sicilor. in addit. ad conf. 17. n. 28. & la-
tiſſimè D. Conſiliar. Theodor. vbi ſupra
n. 28. vbi viſe ita fuiſſe per arbitros
laudatum in eademmet cauſa, pro qua
in contrarium Ronit. loco cit. conſultit,
Noaliſ de traſmiſſ. caſ. 44. n. 3. & ſeqq.
etiam ſi viuente patre filius de bonis
donatis non fuerit inueſtitus, *Beatus*
de Saxonia deciſ. 1. de donat. à patr. ſu-
lio fact.

Tandem non obſtat in præſenti cõ-
ſideratio illa, quod retroceſſio ſiue cõ-
ſeſſio receptionis ducatorum trium
mille ſubſtineri debeat ſaltem pro ra-
ta legitimæ Ioanni Petro in bonis pa-
tris donantis debitæ: ſiquidem præ-
terquamquod articulus ille, an dona-
tio contemplatione matrimonii, pacto
circumſcripto, in legitimam imputari
debeat, non eſt ſine controuerſia, vt
videre eſt penes *R. de Ponte d. conf. 25.*
n. 10. & latius Fontanell. d. clauſ. 4.
gloſ. 1. n. 48. Cancer. lib. 1. var. cap. 3. n.
7. Hodier. ad Surd. dec. 322. n. 35. &
36. diluitur tamen faciliſſimè, tum ex
his quæ diximus de inſtrumento re-
ceptionis prædictæ tanquam ſimulato,
& fraudulento nullam eſſe habendam
rationem: tum etiã quia & ſi verum ſit
nullum onus, nullumque reſtitutionis
33 grauamen imponi poſſe legitimæ, id
tamen procedit filio inuito: at ipſo vo-
lente, ſiue non conſequente, regula nõ
habet locum, Molin. de Hiſpan. primog.
lib. 2. cap. 3. n. 36. & poſt multos Can-
c. lib. 1. var. reſol. d. cap. 3. de legi. n.
36. & lib. 3. cap. 2. de inuent. n. 203. &
in puncto conſiderat Hodier. ad Surd.
d. dec. 322. n. 45. cum autem expreſſim
in donatione ipſa cautum ſit, vt dona-
ta quantitas imputari deberet filio in
legitimam, quod fieri à patre poſſe nõ

ambigitur. *ad tex. in li. ſiquando. S. & ge-*
neraliſer, C. de inoff. teſtam. vbi DD. in
li. in quariam. ſ. ad l. ſalcid. Reg. Ronit. d.
conf. 10. n. 8. lib. 2. itemque vt ea quæ
ratum filiis naſcituris, non vti hæredi-
bus, ſed vti filiis, eamque donationem
tali pacto Io. Petrus acceptam habue-
rit, quod ſatis eſſe ſine alia filiorum
acceptatione diximus ſupra ex Molin.
de rit. nupt. d. g. 2. ſect. 2. n. 58. & q. 8.
n. 29. conſequitur maniſeſtè non eſſe
ulterius de onere ipſi legitimè impoſi-
tiõ diſputandum, quod filio volente le-
gitimæ iniunctum fuit, vnde ceſſat
proſus obic-tum.

Die 30. Ianuarij 1641. me referente
cum interuentu ſpectabilis Præſidis
Sacri Conſilij fuit pro auctoribus liſ
decifa, cuiusque decidendi rationes hæ
ſunt quæ ſequuntur. Pri. na. donationes,
quæ in contrãctu matrimonij ipſius
contemplatione certæ, & determinatæ
rei, & perſonæ ſunt, adeo firmas eſſe,
vt nulli ſubiaceant reuocationi, nec
vllum extraneum pactum præiudicia-
le admittat, propter queſitum ex cauſa
onerofa ius tum filiis procreandis, tũ
etiã vxori, & dotantibus: idque etiam
admiſſa, citra veri præiudiciali, ſen-
tentia *Bartoli in d. L. qui Roma. §. Fla-*
minius Hermes. de verb. oblig. quæ ad irre-
uocabilitatem firmãdam eorum quo-
rum intereſt legitimam requirit ſtipu-
lationem. Nam quod attinet ad vxor-
em, & dotâtes, ita in præſenti geſtum
fuit: quo verò ad filios procreandos,
pro eis ſtipulatus eſt pater donata-
rius, dum eam accepto tulit, ea lege
præſertim, vt quantitas donata filiis
procreandis vti filiis, non vti hæredi-
bus quæreretur, quemadmodum ſen-
tiunt, & deciſum referunt *Cancer. &*
Fontanell. ſuperius relati, & in ſpecie
D. Conſiliar. Marcian. conf. 33. n. 2. Ac-
cedit iuriſſurandi religio, quod talem
34 deciſum ſupplet, Guid. Pap. dec. 146.
quemadmodum non audent negare *Reg.*
Ronit. d. conf. 15. & 16. inſuper & om-
nium bonorum Iulij donantis obliga-
tio cum conſtituto pro obſeruantia
pro-

promissionis, quo etiam casu irreuocabilis sit donatio, vt post *Anend. ad l. 44. Taur. glof. 5. nu. 8. in fine, Menoch. & alios docet Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 8. num. 31.*

Secunda, eo quod tota hæc questio inperpetuum erat in præfenti specie, in qua nulla donantis, & donatarij reuocatio intercessit, quinimo ex eisdem scripturis, quibus & satisfactio nem pro duc. 3. m. & dilationem pro alijs 2. m. probare intendunt conuenti, eius confirmatio supponitur, id verò solummodo dubitari conuenit, vt rum standum esset prædictæ confessioni, de qua nullam habendam esse rationem resoluit Sac. Conf. cum quia facta in articulo mortis, & in fraudem filiorum, vt patris suasionibus satisficeret, tum ex alijs quæ in facto ponderata, & in processu deducta sunt: idcirco lo. Bapt. Costa in tract. de retrahat. cap. 1. num. 6. ita inquit, in argumento retrodonationum factarum per filiosfam. p. amentibus donantibus contemplatione matrimonij, ne sint caprisæ, scandolose, mali exempli & ne tristissimum euentum portendant, nec vacent per emendatam fraudem, præordinato dolo, & præcogitata supplantatione, idcirco irrita sunt censenda, vel saltem non præiudicant vxori donatariæ, minus quæ proli ex hisce nuptijs suscepta. Natta conf. 609. Decian. conf. 79. vol. 5. & alij per eum relati.

Tertia, nullatenus obesse conf. 15. & 35 16. lib. 1. *Regentis Ronii*, siquidem eius hypothetis differt toto Cælo ab ea de qua agimus: quandoquidem in ea donatione de qua vir ille doctissimus consultus respondet, nedum defuit pactum expressum quod in nostra continetur, vt filij nascituri succedere debeant vti filij, non vti hæredes: verum etiam, quod magis est, nulla filiorum mentio facta fuit, quo fit vt ius illud quod ex proprijs personis questum esse filijs contendimus, neque ex contrahentium pacto, neque legis ministerio potuerit oriri. Itidem fatetur ipse nu. 8. interesse aliquialiter vxoris

saltem in consequentiam, vt ipse ait, in donatione ipsa, adeo vt non possit reuocari, nec etiam de donatarij consensu. Item vt super eisdem bonis donatis sit vxori consultum pro suis dotibus, & iuribus dotalibus: sed interesse huiusmodi non perpetuum, sed temporale esse, idest constante matrimonio, adeo vt ipso dissoluto cesset penitus, & euaneascit, ex *Oldrado conf. 151.*

At subsistamus hic quæstio parumper: nam imprimis negandum omninò 36 est, interesse vxoris consecutium, & secundarium esse, cum verè principale, & primarium sit, vt in puncto obleruat *Gratian. discept. forens. d. cap. 924. nu. 36.* iniquiens, neque obstat quod censetur facta donatio solum viro, non autem vxori, qua potius fuit contemplata per reflexum: quia imò contemplatio de ea est principaliter facta, cum donans donauit, vt gradus vtriusque tam viri quam vxoris honorificentius subitineatur, & sic non potest negari quod eius interesse est principale, ne alias habeat virum animum, & mendicum, *Rolan. conf. 44. nu. 22. lib. 4. cum alijs superius allegatis idem sentit R. de Ponte de potest. proreg. sit. 6. de assens. super dot. §. 2. nu. 20. & latius D. Marcian. d. conf. 33. nu. 2.* quinimo & defendi posse huiusmodi donationibus communicari actiones competentes ex contractu dotis, si simul & semel sint celebrati, ex eleganti conf. *Ancharani 72. nu. 3. & alij* in terminis tenet *D. Cuiellius d. tract. de donat. contempl. matr. tract. 1. dist. 1. part. vn. nu. 130.* adeoque isthæc vera sunt, vt non in scitè dixerit *Bart. conf. 10. lib. 2. in fine*, quod huiusmodi do- 37 nationis ad vxorē medietas spectet, altera verò ad maritum, sequitur *Menoch. conf. 40. nu. 19. lib. 1. Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 12. nu. 26. in fine, Hodiern. ad Surd. d. dec. 322. n. 31.* Sed sit vtcumque, si absque vxoris consensu reuocari non valet donatio huiusmodi matrimonio constante, non video qua dispari ratione reuocari queat mortuo viro, non ideo cessante vxoris interese,

ſe, tum ex iure eidem quaſito, & iam radicato qualequale ſit ex contractu ipſo dotali, propter indiuiduum voluntatis, & correſpectiuitatis, nam alius non contraxiſſet cum etiam quia adhuc viro mortuo remanet vxori neceſſitas ſibi pro ſuis dotibus, & iuribus dotalibus ſuper donatis bonis coſulendi, vt latius firmaui hac eadem cent. cap. nu. vbi ita deciſum retuli: quæ quidem eius intereſt peneſ filios vti filios eſſe. Conſtat igitur traditionem *D. Roniti*, ſi vera eſt, vix ſubſtineri poſſe in ſimplici, & pura donatione, quæ filio tantum ſit nullo iure ex ea vxori, neque filiis quaſito, & proinde ad rem non facere.

Rurſus ſupponit *D. Ronitus* in eius ſpecie nedum donationem non fuiſſe morte confirmatam, ſed potius teſtamento reuocatam, vt fatetur *d. conſ. 15. nu. 11.*

Inſuper nullam interueniſſe rei traditionem, aut conſtitutum, & præcarium, ſeu aliud quod loco traditionis haberi poſſit, quod omnino requiritur *38* pro validitate donationis inter patrē & filium contemplatione matrimonii, etiam in terminis *l. Pomponius Philadelphus, ff. famil. herciſcenn. fatetur num. 13.*

Uterius eam donationem, de qua agit, non fuiſſe certæ rei, aut quantitatis, ſed potius incertæ portionis hæreditariæ quotitatiuæ, & ſic habuit vim potius ſupremi iudicii, quam veræ donationis, vt ponderat *nu. 12.*

Idem quod aſſumit pro conſtanti, donationem huiuſmodi matrimonio *39* dumtaxat conſtante, eſſe ob cauſam, co verò diſſoluto ſimplicem, & puram remanere, ex *Oldrad. conſ. 151.* quem ſequitur *Camil. de Medic. conſ. 107. nu. 22.* ſubſtineri nequit, eo qd cauſa illa ex qua proceſſit perpetuatur in filios, vt optimè reſpondit *D. Conſil. Theodor. alleg. 43. nu. 22. & ſi qq.*

Et tandem *conſ. 16. nu. 5. & 6.* ſupponit, nullum acceſſiſſe actum poſitiuum acquiſitionis à donatario, & proinde

nil mirum ſi eo prædefuncto non tranſmittatur ad eius hæredes, quæ omnia ceſſant in præſenti.

Illud verò quod vltimo loco firmare intendit, donationem à patre profe-
40 ctam filio præcedente etiam liberis ſuperſtitibus reuerti ad patrem, ex *Bertrando, & Mendez de Caſtro*, ſigmentum prorfus eſſe ridiculum, & à reſta iuriſprudencia abhorrens, vt videre eſt apud *Guidon. Pap. dec. 147. ceterosque ſuperius relatos.*

Quo verò ad ſubſtinentiam retroceſſionem pro rata legitimæ Ioanni Petro ſpectantis in bonis patris, id neque admitti poſſe in præſenti ex ratione ſuperius tradita. Ita tractatum, & reſolutum fuit, præſtandam eſſe aſſiſtentiam ſuper bonis in iudicio deductis pro petitis ducatis tribus mille cum intereſſe liquidando, & pro intereſſe aliorum duc. duorum mille à die mortis Ioannis Petri de Luca donatarii, nam de forte principali iam erat ei ſatiſfactum.

Proceſſus eſt in Banca de Auitabile.

S Y M M A R I V M.

- 1* Verbum per quod teſtator mandat diſtribui, vel erogari in beneficium Eccleſiæ, videtur obliquum.
- 2* Interpretatio in re dubia faciendæ eſt favore matris.
- 3* Subſtitutio facta favore Eccleſiæ fidei-commiſſaria cenſetur, ſi executoribus teſtamenti executori demandatur.
- 4* Executores teſtamenti directo ſubſtituti dici non poſſunt.
- 5* . . . Nudi ſunt miniſtri.
- 6* . . . Alio hærede non dato, hæredis vicem obtinent.
- 7* Pupillaris ſubſtitutio matrem à legitimæ excludit.
- 8* Compendioſa continens tacitam pupillarem intra tempora pupillaris ætatis eris pupillaris: quaſtio anceps, vt oſtenditur *nu. 16. & 24.*
- 9* Executores teſtamenti ad quid cenſeantur

tar inuasi, nō dato hāre de alio vniuersali substituto.

- 10 Verbam accipiant directum, non obliquum censendum.
- 11 Tex. in l. his verbis, & ibi glos. de hāre. l. in l. tit. expenditur.
- 12 Clausula omni modo meliori operatur, ut substitutio valeat iure directo intra pupillarem aetatem.
- 13 . . . Ac si esset dictum, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum.
- 14 Bart. in l. Centurio, & conf. 56. lib. 1. expenditur.
- 15 . . . Declaratur.
- 16 Bald. in l. precibus, num. 45. expenditur.
- 17 Calderin. conf. 9. de testamen. expenditur.
- 18 Testator verbis suis facere non potest,

quod qui fuit hāres, non sit, vel non fuerit hāres.

- 20 Calderin. conf. 9. de testamen. examinatur.
- 11 Verbum fiat potius directum, quam obliquum dici non potest.
- 22 Mater suo iure primari non potest, nisi à lege, vel à testatore sit expressum.
- 23 Calderin. conf. 35. de testamen. expenditur.
- 25 Deciso S. Rota Romana relata à Gratiano dilect. forens. cap. 407. quo pacto intelligenda.
- 26 Monasteriū nondum constructum habet priuilegia iam constructo competentia.
- 27 Pie cause fauore, quod de iustitiam eū habetur pro perfectio.

Piam causam filio in pupillari ætate decedenti, substitutam directo censeretur, etiam matre in medio existente, si tamen verbis directis, non obliquis ad substitutionem inuētur.

CAPVT XXXV.

EX verbis testamenti quondam Francisci de Ambrosio, quibus instituta sibi vniuersali hārede Camilla eius filia, ita postmodum cantum est, quod si decesserit in pupillari ætate fiat Monasterium puellarum, cuius sint administratores, & gubernatores Reu. Prior Ecclesie Sancte Mariæ Sanitatis, & nonnulli alii, dubitarum fuit in Sac. Conf. vtrum secuta iam morte ipsius Camillæ in pupillari ætate, substitutio hæc pie causa sit censenda fideicommissaria, ita vt Mariæ Turtelle matri debeatur legitima, an verò directa pupillaris, quæ ipsam totaliter excludat.

- 1 Pro matre facit, quod verbum per quod testator distribui, vel erogari mandat in beneficium Ecclesie videatur obliquum : nam supponit quod substitutus de manu alterius capiat, ad tex. in l. fundi Trebatiani vbi glos. de test. leg. & proindè inductum fidei-

commissum, l. coheredi, §. cum filio, ff. de vulg. Bart. & DD. in l. eam quam, C. de fideicom. plenè idem Bart. in l. Centurio, nu. 41. cum si qq. ff. de vulg. Bald. conf. 120. nu. 1. vol. 2. & conf. 296. n. 2. vol. 5. & alios congerit Ensar. de substitut. tit. de compend. q. 244. nu. 11.

Secundo, quia tota præsens questio eò residet, vtrum verba illa testatoris, volo quod si decesseris in pupillari ætate fiat monasterium, directa sint, an obliqua, & cum simus in re dubia, sumenda est interpretatio quæ potius matri fauet, l. qui duos, §. 1. de reb. dub. & l. ult. C. de instit. & substit. ita Menoch. conf. 144. nu. 7. lib. 2.

- 2 Tertio, quia cū testator monasteriū erectionē post fili obitū executoribus demandauerit, necessariò videtur factum substitutionem esse obliquam, & fideicommissariam, quomodo eam appellat tex. in l. nulli, C. de Episc. & clericis, eo quod ab executorum manu
- 3

pium relictum accipiendum est, secundum *Bart. in d.l. Centurio, num. 13. vers. quæro quis sit effectus, Castrens. conf. 67. col. 2. vers. breuiter, lib. 2. Cardin. Tuse. pract. concl. lit. V. conclus. 88. num. 33. at executores directò substituti dici nequeunt, quia relictì beneficium ad eos
 4
 5
 6
 non pertinet, ideoque nudi sunt Ministri, iuxta textum elegantem in *l. si quis Titio, de leg. 2. & in l. annua, §. Alia, de ann. leg.* licet non dato alio hærede instituto, hæredum vicem obtineant, in testamento tamen ad pias causas, vt per veros iuris tramites defendit *Valase. consult. 68.* sed ad puellas, & virgines totum commodum dirigitur: hæc autem nec directò capiunt, sed per obliquum, *d. l. nulli, & mors filix* instituta non facit executores ipsi substitutos, sed conditionem tantummodo purificat, respectu potestatis exequendi conditionaliter eis attributæ, scilicet in casu mortis in pupillari ætate: ergo nihil est, quod possit matris exclusionem operari, ita egregiè consulit *Calderin. conf. 27. de testamen.**

Sed contra, quod imò mater excludatur, faciunt expressa verba testatoris, quæ pupillarem dumtaxat faciunt substitutionem, per quam ab omni legitima mater excluditur, *l. Papinianus, §. sed neq; impuberis, de inoff. testam. l. Lucius, de vulg. & pupill. l. precibus, C. de impub. & alijs substat. & expressus in cap. pater, de testam. in. 6.*

Secundo, quia etiam in casu compendiosæ substitutionis in quæ tacita continetur pupillaris, nempe cum testator dixit, quâdocunque filius meus decesserit, si filius obierit in pupillari ætate, substitutio erit pupillaris, etiam matre existente in medio, ad *lex. in d. cap. si pater, & est communior, & receptor DD. sententia, quos concessimus cent. 1. cap. 9. num. 16. quib. addo Corn. conf. 112. num. 17. lib. 2. fortius ergo ita dicendum est, vbi substitutio expressim concepta est verbis pupillarem continentibus.*

Tertio, quia vbi filio instituto nul-

lus est datus alius vniuersalis substitutus, executores, siue legitimi, siue testamentarii censentur ita vocati, vt bona testatoris accipiant, & erogent in pium relictum iuxta testatoris voluntatem, *l. alio cum glos. i. in fine, ff. de alimen. & cibari. legat. l. Titia Sæio, §. Sæia libertis, de legat. 2. l. Proculus, ff. de usufr. & est tex. expressus in authent. de Eccles. titul. §. si autem pro redemptione, ibi, & non nominatim testator dixerit, per quem oportet fieri redemptionem, capitiuorum, etiam sic iubemus res ad hoc relictas locorum Episcopum, & eius æconomos accipere, & huiusmodi pium opus implere, quod verbum accipiant
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000*

Proin-

Proinde his & alij argumentis vtitur *Bart.* tam in *d.l. centurio*, quam in *conf. 56. lib. 1.* ad hoc probandum, quod vbi testator filium suum instituit, & quandocunque decesserit, mandauit bona sua inter pauperes erogari, si filius mori contingat in pupillari ætate, institutio erit omnino pupillaris, & concepta verbis directis, & proinde mater censetur exclusa: quam *Bartholi* doctrinam neruosis descendit cõtrarij reiectis *Alex. conf. 12. per tot. lib. 3.* ad quem missum te facio ne prolixior sim, quam res expositulat, *Corn. d. conf. 112. num. 17. lib. 2. in auct. in l. quoniam in priorib. limit. 1. num. 21. & 22. fol. 466. C. de inoff. testam.* qui tamen fatetur, quod in casu suo concurrebant coniecturæ contra matrem, & iuxta hanc sententiam videtur iudicasse *Sacr. Rot. Roman.* in decisione relata per *Card. Mantica*, quam transcripsit *Gratian. discept. forens. cap. 407. num. 21. cum seqq.* vbi resolutum fuit talem substitutionem esse directam intra tempora pupillaris ad fauorem piæ causæ exclusæ matre.

- 15 Verumtamen huic *Bart.* sententiæ pro huius causæ decisione periculosū nimis videtur adherere, nedum quia eius hypothefis versatur circa casum compendiosæ substitutionis verbis cõmunibus factæ, in qua tacitè subintelligitur pupillaris, & vt plurimum ad testatoris bona restringitur, vt in calibus propositis per *DD.* nos autè versamur in casu expressæ dumtaxat pupillaris: sed etiam quia hæc est alta, anceps, & profunda quæstio, quæ scissos, & discordes habet antiquos, & nouissimos iurispudctiæ professores, vt videre est apud *Paul. Emil. Gall. de exception. ex testam. tit. 4. except. 22. num. 132. Cuenli.* qui facit communem cõtra communē *tom. 1. quæst. 482. & Fusar. de substit. tit. de compend. d. q. 244.* qui vtriusque partis sectatores referunt, vt proinde vix dignosci queat quænam sit verior, & communior, quæ admodum *d. cap. 9. cent. 1.* obseruauimus:

quin & fortassis talis in casu occurrenti esset cõsenda sententia *Bald. in l. precibus. num. 61. C. de impub. & sequacium*, tenentium eam substitutionem quandocunque filius meus decesserit, volo bona mea inter pauperes distribui, esse fideicommissariam etiā intra tempora pupillaris ætatis.

Subinde nostra disceptatio dilui posset videbatur ex *conf. Calderini 9. de testam.* quo loci in propria specie, qua quis instituit filium, vel fratrem vniuersalem hæredem, & post mortem hæredis Cappellam fieri mandauit, grauius resoluit, quod si substitutio est facta pupillo erit directæ, cum habeat naturam directæ quoad verba, & quoad personam, decedente scilicet in pupillari ætate, iuxta *tex. in d. cap. si pater, de testam. in 6. Corn. d. conf. 112. num. 18. lib. 2.* si verò fuerit facta pupillariter, hæres tamen pubes decesserit, & tunc erit obliqua: nam licet verba congruāt directæ substitutioni, tamen quia non potest testator facere suis verbis, quod ille qui fuit hæres, non sit, vel non fuerit hæres, quantumcunque sint verba directæ, nihilominus obliquantur, & proinde fiat transitus ad fideicommissariam, & hanc esse cõmunem *DD.* opinionem testatur *Card. Tusc. præf. concl. lit. V. verbo directæ, concl. 86. n. 5.*

- 20 Sed licet *Calderini* traditio tam ingeniosa, quàm vera, solidaquæ videatur, quatenus asserit directam esse substitutionem, quoties in id conueniunt verba testatoris, & qualitas personæ, cui substituitur: vereor tamen ne ad casum sibi propositum adaptari possit: nam quod qualitas personæ pupilli, cui fit substitutio operetur directam pupillarem facile admitto: at quod verbum illud, *fiat Cappella, sine Ecclesia*, sit directum, itaut Ecclesia alterius ministerio opus non habeat, non dato alio verbo directo, puta instituo, vel substituo, facit mihi non leuem scrupulum: etenim nullibi in iure cautum reperitur, quod verbum illud, *fiat*, potius

tius directum, quam obliquum cenſedum ſit, præſertim ad matris excluſionem, non data alia vehementi voluntatis coniectura, vt in exemplis traditis per *Gratian. diſcept. forenſ. d. c. 407. num. 40. & ſeqq.* & quidem regula eſt,

- 23 matrem iure ſuo priuari non debere, niſi expreſſum ſit à lege, vel à teſtatore, argumento *l. at ſi quis, §. Diuus, de religioſ. & ſumpt. funer. latè Fuſar. de ſubſtit. queſt. 242. num. 13.* ergo neceſſariò in caſu per *Calderin.* propoſito ſubintelligendum eſt verbum aliquod directum, puta *inſtituo, ſubſtituo*, vel ſimile, vt in ſpecie quam *Conſultus, & Accuſ.* tractant in *d. l. his verbis, in princ. de heredib. inſtituen.* Id quod maniſte-

- 23 ſtum ſit ex eodem *Calderino conſ. 35. eod. tit.* vbi eadem ad vnguem verba repetit, ſed tamen ſupponit ſubſtitutionem factam per verba directa *inſtituit*, quo caſu benè conuenit ratio huius deciſionis; nam verè ſubſtitutio naturam habet directæ quoad verba, & quoad perſonam, & conuenit etiam hypotheſi poſitæ in *d. cap. ſi pater*, ex quo ipſe mouetur, quo loci pauperes Chriſti ſunt vocati verbis directis, proinde non mirum ſi intra tempora pupillarioris ætatis erit directæ, quia re vera hoc important verba, & conditio perſonæ, præterquam quod etiam in caſu compendioſæ verbis communi-

- 24 bus factæ, grauiffimi authores mediâ viam tenuerunt, quod ſcilicet matri aſſignetur legitima, reliquû verò ſubſtituto, vt eſſe æquiſſimam opinionem dixerunt relati per *Fuſar. d. queſt. 242.*

- 25 n. 26. & ita intelligere oportet deciſionē Rotæ Romanæ re latâ à *Gratiano d. c. 407.* in qua Archiepſcopiſternitas Sancti Iacobi incurabiliû erat expreſſe directò ſubſtituta, vel ſaltem verbis communibus, vnde ſuccedebat diſpoſitio *d. cap. ſi pater*, vt ſubſtitutio dicatur potius directæ, quam obliqua.

Et per hos terminos SACRVM CONſ. die 24. Decembris 1639. referente digniſſimo Cõſiliario Iulio Maſtrillo, iudicauit in fauorem matris, tã

in cauſa principali, quam in articulo reſtitutionis in integrum petitz pro parte Gubernatorum Monafterij erigendi, hanc reaſſumendo concluſionem, quod & ſi ſubſtitutio per verba pupillarem importantia concepta ſit, adhuc ſi ſubſtitutus per obliqua inuitatus fuerit, reſoluitur in fidei commiſſariâ fauore matris. Idemq; iudicauit in ſimili omnino ſpecie die 16. Februarij 1641. in cauſa Catherinæ Ricardo cum tutoribus Iuliæ Caramanico referente D. Conſiliario Scipione Theodoro. In huius articuli examinatione contingit quoque dubitari, an reſtitutionis in integrum beneficii competere Monafterio nõdum conſtructo, vt potè quod Monafterij ſubiectum, & vices adhuc repreſentare non videtur. Sed dubium prociſus

- 26 ſubſtituit acuriſſimi *Scenola* elegãt reſpoſum in *l. ſermos, de alimen. legat. vbi* ſpecies proponitur de legato ſeruus, quos ad Templi curam teſtator deſtinauerat relicto, quærit *Scenola* an Templo nondum conſtructo legatum debeat, & reſpondit deberi donec Tẽ-
27 plum conſtruatur; hoc namque operatur piæ cauſæ fauor, vt quod deſtinatum eſt pro perfectò habeatur, fortè vt commodius perfici queat.

S V M M A R I V M.

- 1 **A**ctionum coniungendarum celeritate media occultantur.
- 2 Vẽditor qui pro pretio canis ſibi de ſpeciali ipſius rei hypothecca, præſertim omnibus venditoris creditoribus.
- 3 Cauſa originalis, & primordialis atcendi debet.
- 4 Debitum ſecundum habes fomentum à cauſa præcedente.
- 5 Vẽnditor in ipſo traditionis actũ poſeſt imponere legem quam vult.
- 6 Felician. de Solis de cõſib. lib. 3. cap. 5. nu. 22. verſ. ex quo animaduertendum expenditur, ſed accipitur nu. 31.
- 7 Pretium rei vendita commercium cum emptore in emptionem annui cenſus, vi.

- videtur ex uno, eodemque contractu debitum. Sed contra imò quod duo sint distincti contractus, nu. seq.*
- 9 . . Secundus est cum primo incompatibilis.
- 10 Reservatio priorum intrinsecum non cadit ubi contractus inter se non compatiuntur.
- 11 Lex quomodo operetur in specie tex. in l. singularia, si cert. petat.
- 12 Contractus annui census, licet dependens ex contractu rei vendita, nonus est, diuersaq; natura, atq; ideo nouam producit actionem.
- 13 Ludou. Molin. de iust. & iur. tract. 2. de contract. disp. 559. n. 12. egregia traditio commendatur.
- 14 Tex. in l. licet, C. qui potiores in pignor. non pertinet ad casum, quo quis pro pretio rei vendita emit annum censum.
- 15 Censuum annuus fundari debet super censu re immobili, & frugifera.
- 16 Venditor qui in ipso venditionis actu de speciali sibi cauerit hypotheca, adhuc si pretium deinde conuerterit in emptionem annui census, specialis hypotheca extinguitur.
- 17 Censuum emptor, ut præferatur super re in qua census est constitutus, iure canonicum non reperitur.
- 18 Sors est demortua, & non dicitur deberi in contractu censuali.
- 19 Tex. in d. l. licet, C. qui pot. in pign. in quibus terminis procedat.
- 20 Hypotheca creditorum emptoris introduitur in ipso acquisitionis actu.
- 21 Lex velocius operatur quam homo.
- 22 Pactum quod post rei traditionem imponitur ad beneficium venditoris, creditoribus emptoris non præiudicat.
- 23 Finis ut ab origina reguletur, quid sit necessarium.
- 24 Regula, quod pacta incertinèti apposta censentur inesse contractui, quando locum habeat.
- 25 Tex. in d. l. pacta cōuenta, §. Paulus notat, de contr. empt. expenditur.
- 26 . . In l. licet C. qui pot. in pign. hab. quare tribuat venditori super re empti prælationem.
- 27 . . In §. porro neq; auth. de argent. contr. expenditur.
- 28 . . In §. his consequens, auth. de equat. dot. declaratur.
- 29 Alberic. in l. obligatione generali, ff. de pignor. communiter reprobatur.
- 30 Venditor si ex eo solo quod est creditor pretij, præferendus esset emptoris creditoribus, superflua esset dispositio d. l. licet, C. qui pot. in pignor. hab.
- 31 Milanens. decis. 13. num. 22. lib. 1. declaratur.
- 32 Mastrill. decis. 139. nu. 16. exponitur.
- 34 Castillo decis. 5. elucidatur.
- 35 Reg. Rouit. decis. 9. num. 4. & 5. quo pacto intelligendus.
- 36 Gasparis Thesauri traditio, quod iniuradum suppleat defectum specialis hypotheca, falsa omnino demonstratur.
- 37 Iuramentum ad quid in contractibus apponatur.
- 38 Taciti elegans locus lib. 1. ann. expenditur.
- 39 Decisio Sacri Consilij cum motiis.

Venditorem rei, qui pretij creditum cum eodem emptore conuertit in emptionem annui census, non præferri anterioribus emptoris creditoribus, ad ornatum *tex. in l. singularia, ff. si cert. pet. & in l. licet, C. qui potior in pign.*

CAPVT XXXVI.

Sunt nonnulla specialiter à iure introducta, ut fictione magis, quam rei veritate effectum for-

tiantur, eo quod si verè, & realiter fierent, actus nò ideo esset efficacior, sed potius inutilis, & superuacaneus, ac

proinde occultato intermedio quasi verè gestum esset, coniungit lex extrema ad perfectiōnem necessaria: hoc est quod dicitur in l. 3. §. fin. de donat.

- 1 *inter vir. & uxor.* celeritate coniungendarum inter se actionum vnam occultari: vnde *Flp.* in eadem ferè specie, singularia quædam recepta esse professus est in l. singularia, ff. si cert. pet. quem quidem *tex.* inter celebriora eiusdem responsa connumerari necesse est, utpotè qui in excitandis varijs, diuersisque quæstionibus, variè, diuersimodèque Doctōrum ingenia distraxit. Inter eas nobilis admodum est illa, de qua me ipso motiua excitante, actum fuit in Sac. Conf. inter veditorem cuiusdam domus, qui pro residuo pretij acceperat ab emptore super ipsa eadem domo venditionem annuorum introituum ad formā *Regia prag. prima de censib.* & creditores anteriores eiusdem emptoris, contententes inuicem esse præferendos super pretio eiusdem domus, iam vltimo loco venditæ eiusdē Sacri Consilij ordine.

- In qua venditoris iura potiora videbantur, quoniam legibus cautum
2 esse dicebatur, venditorem rei qui pro pretio consequendo de speciali ipsius rei hypotheca sibi cauit, præferri quibuscunque emptoris creditoribus; exemplo dantis pecuniam ad rem emendam, de quo vulgaris est *tex.* in l. licet, C. qui pot. in pign. tradit *Gail. lib. 2. obseru. 12. l. mis. 2. & obseru. 15. fal. len.* 2. sequitur *Vinc. de Franch. decif. 506. num. 9.* & ante cum *Negusan. de pignor. membr. 2. par. 5. num. 18.* eiusque ratio in promptu est, eo quod res emptæ, onere specialis hypothecæ affecta in emptorem transit, atque ideo præuenta aduersus hypothecas creditorum emptoris, sicuti assignando decidendi rationem ad *tex. in d. l. licet* tradit *Bar. ibid. in fine*, videturquè fortius militare in venditore sibi obligante rem venditam pro residuo pretij consequendo, & si in contractu annuorum introituum transfuso; nam illa vna ra-

- tio est, qua præfertur venditor, quia scilicet cauit sibi de speciali hypotheca: at quod res sit specialiter hypothecata in venditionis contractu, vel pro censu re vera à credito pretij dependente, nō videtur aliquid referre, præsertim quia primordialis, & originaria causa attēdi debet, ad notata per *DD. in l. unica, C. de imponen. lucrat. descript. lib. 10.* semper enim debitum dicitur ex veteri causa, nō ex noua, quia secundum debitum habet fomentum à veritate causæ præcedentis, ut cum *Surdo* in specie obseruat *Castillo decif. Sicil. 5. num. 37.* nec est de quo creditores conqueri possint; non enim esset res ipsa in bonis debitoris, nisi vendita, traditaque à venditore fuisset: cumquē eorum hypotheca introduci non potuit in ipsa re vendita ante rei traditionem, nulla eis infertur iniuria à venditore, qui potuit rei suæ in ipso traditionis actu legem quam voluit imponere, ut cum *Vinc. de Franch. dec. 97. num. 6. Castil. Guntier. Grasian. & alijs* obseruauimus *cens. 1. cap. 26. m. 1.* nec itidem ab emptore, qui similiter in præiudicium eorum potuit non acquirere, l. qui autem, ff. de his qua in fraud. cred. declarat *Reg. de Ponte dec. 34. num. 10. & 43. eo* præsertim, quod ex ipsa rei acquisitione, melior efficitur cōditio emptoris redditu iam iam locupletioris, ac per consequens eorum qui habent eius bona obligata. Quocirca rectè sētijsse videtur fatendum *Felician. de Solis de censib. lib. 3. cap. 5. num. 22. vers. ex quo animaduertendum est*, vbi dispositionem *tex. in d. l. licet* extendendam putat ad casum, quo quis concedit prædium ad censū redimibilem, conueneritque cum emptore, aut cessionario, ut maneat specialiter obligatum pro sorte, & redditibus; præferri enim debet venditor in ipso prædio, cum agitur de exigendis redditibus, & forte, omnibus emptoris creditoribus anterioribus: quod dicit sæpenumero vidisse obseruatum in praxi. Et magis genericè venditorē rei

rei pro pretio consequendo, & vsuris, fuisse prælatus omnibus emptoris creditoribus absque vlla contradictione, refert *Reg. Rouis. decis. 9. num. 5.*

- 7 Licet autem prius debitum fictione iuris inductum ex *rex. in d. l. singularia* extinctum videatur, quasi verè soluto venditori pretio, & per eum denuo emptori numerato ad informandum censualem contractum, qui in abstractione consideratus, nouus, & diuersus videtur à primo venditionis, adhuc re vera vnus & idem est, ad *reg. rex. in d. l. electa. si cert. per. & in l. petens. C. de pact.* imò et si duo censerentur, talem correptionem inter se habere dicuntur, vt de eis ita sit iudicandum, tanquam vnus sine alio gestus non fore, quemadmodum latè comprobaui *cent. 1. cap. 35. num. 23. & cap. 91. n. 13.* idèq; aduersus creditores emptoris, posse seipsum primævis iuribus tueri, quia non videtur animo nouadi, & ab eis descendendi, secundus iniur cōtractus, qui cum rei veritate à primo originem habuit, & adhuc primi qualitatem retinet, iuxta theoricam *Bar. in l. si quis cum aliter, de verb. oblig.* cuius memor est *Capp. decis. 183. nu. 3.* nec secundus censualis cum primo incompatibilis, quemadmodum difficultatè *tex. in d. l. singularia* dissoluisse dicebatur suprema Siciliæ Prætoria, vt videre est apud *Milanens. decis. 13. nu. 22. lib. 1. Masfrill. decis. 119. nu. 16. Castill. d. dec. 5. num. 37.*

- 8 Verumtamen rem hanc altius inueni, in contrarium videbatur mihi multum vrgere argumenta subsequētia. In primis namquē obseruari oportet, duos in hac ipsa specie conspici contractus, & si vno, eodemq; celebratos instrumento, vtrumquē ex sui parte purum, & absolutum vnde quaque, suumq; sortitum effectum. Primus est contractus venditionis domus, qui nondum sui natura plenum effectum habuit, tanquam gestus sine vlla conditione, & reservatione, sed etiam pacto expresse inter contrahentes inito, vt

domus vendita transeat in plenū emptoris dominiū. Alter est contractus emptionis annuorum reddituum pro summa ducatorū 1400. ex residuo pretij non soluti super ipsa dōmo vedita.

- 9 Secundò, licet duo sint contractus, non tamen vterque subsistit, quia inter se non compatiuntur, & secundus tendit euidenter ad alterius destructionē, ita vt verè cum Philosophis dici debeat, vnus generationem esse alterius corruptionem. Quod patet euidenter, eo quod census bullaris constitui nequit, nisi demus residuum illud pretij fuisse venditori solutum, & ab eo denuo emptori exburatum ad fundandum censum, & ex solutione illa necessario subsequitur extinctio prioris contractus venditionis, eo quod per eam omnis tollitur obligatio, ita docent communiter *DD. repetentes in d. l. singularia, C. in l. inn. Cornus,* & præsertim *Cagnol. ult. not. ab. num. 50. & Bologn. num. 28.* dicentes in hac specie 10 nullam cadere protestationem, siue priorum iurium reservationem, sicuti in nouatione, & delegatione, quia cōuersio fit ad obligationē de nouo producendam, & nouum creandum contractū, & primus tollitur iure solutionis, & secundus incipit iure nouæ cōuentionis factæ ex illa causa, refert latius *Castill. d. decis. 5. num. 34.* idq; centum relatis latè defēdit per veros iuris tramites *Anson. de Amato var. resol. lib. 1. resol. 50. nu. 4. & seqq. Reg. Lanar. conf. 23. per tot. Farinat. post plures in reperi. de contract. quest. 13. num. 4.* illa autem liberatio, siue prioris obligationis dissolutio ipso iure in instanti producit, vt post *Gregor. Lopez in l. 11. gloss. fin. ad fin. tit. 19. partita 3. & Cephal. conf. 460. nu. 51.* aduertit *Mönter. dec. Aragon. 2. n. 18.*

- 11 Tertiò, fieri hoc totum à contrahētibz ipsis, occultato actu solutionis, & retrodationis ministerio iuris, & fictione illa à legibus introducta celeritate coniungendarum actionum, quia illius actus explicatio, re vera inutilis

foret, quemadmodum initio præfati sumus.

- Quarto, ex hac ipsa hominis, legique operatione, nonnulla ad propositum mirabilia perneceffe sublequi. Primum quod paulò ante tetigimus, absolutionem contractus venditionis, ita quod nullum eius remaneat vestigium, & ortum noui contractus venditionis annuorum introituum, qui est prorsus à prioris natura diuersus, imò
- 12 & contrarius, atque idè noua obligatione, & actione informatur, non secus si census fuisset ad beneficium alterius personæ penitus extraneæ constitutus, vt proinde sicuti huic nulla concederetur prælatio aduersus emptoris creditores anteriores, ita & illi, quamuis aliquando venditor fuerit. Secundum est, quod vt dixi, & noua oritur obligatio, & noua actio: idque patet, quoniam prior obligatio extincta est, ac proinde nouam produci oportet, eamque diuersæ naturæ, nam quæ extincta est actionem producebat ex vendito ad consequendum pretium, quæ in esse producitur denegat penitus actionem pro pretio, quia fors in contractu censuali demortua esse debet, & tantum permittit annuorum reddituum petitionem, iuxta formam bullæ, & pragmatice Regni, quocirca in proprijs terminis *Pater Ludovic.*
- 13 *Molin. de contratt. tract. 2. dispnt. 559. nu. 12.* ita inquit, *idem esset si venditor pecunia illa, antequam ipsi traderetur, emeret ab emptore censum annuum super rem aliquam emptoris, censeretur enim facta novatio prioris obligationis ex vendito, in obligationem ex contractu censuali soluendi annuum redditum: quare esset postea prior ille emptor effectus iam non debitor ex vendito, sed ex nouo contractu mutui, aut census, factus esset non soluendo, si rem prius emptam alienasset, non posset venditor illam ex eo vindicare de manu possessoris, quod non esset sibi solutum pretium pro quo illam vendidit, cum tamen vindicare illam ex eo capite posset, si non fuisset fa-*

cta novatio, eo quod dominium rei vendita non recedat à venditore quousque pretium sit ei solutum, aut ipse id habeat pro soluto: lequitur Antonin. de Amato d. resol. 50. n. 5. Ex quo suboritur aliud, quod & extinctionem, & incompatibilitatem horum contractuum manifestè demonstrat: nam qui prius venditor erat domus, iam emptor annuorum introituum factus est, & qui prius emptor erat venditor efficitur: quomodo ergo ex primo actio dabitur venditori, nisi daremus vtrumque contractum adhuc suis viribus subsistere, & posse fieri, vt eiusdem rei sit vnus, idemque simul & semel, & emptor, & venditor, debitor & creditor, quod est absurdum, nec minus ridiculum manifestè?

- Quinto, diuersam toto Cælo esse hypothecam illà, quæ in specie *tex. in*
- 14 *d. l. licet, C. qui possit. in pignor.* desideratur, ad hoc vt venditor prælationem acquirat, ab illa quæ imponitur super re in qua constituitur, & fundatur annuus census; prior enim ad illum solummodo effectum ordinatur, vt eius ministerio venditor præferatur, posterior non nisi ad census tantummodo validitatem: oportet namque, vt scitum
- 15 est, ad fundandum validè censum, vt præstationi supponatur aliqua res immobilis, imò & sui natura frugifera, vt multis relatis firmauimus *cent. 1. cap. 55. nu. 18.* & nouè *Reg. Ronis. dec. 9. n. 2.* Item & ex alio diuersa est, quod prior illa hypotheca cautelam venditoris, quatenus venditor est, continet, quin & nullo vnquam casu potest aliquid operari ad fauorem emptoris, sed contra eum, & habentes causam ab ipso. posterior totum contrarium, quia continet emptoris annuorum introituum, quatenus talis est, cautelam contra venditorè, subindequè penitus adaptari huic hypothese possunt termini *tex. in d. l. licet*, qui propriè loquitur de mutuo dante ad rem emendam, siue de venditore rei, qui sibi cauit de speciali hypotheca, iuxta ampliatio-

nem

nam quam ad eum faciunt DD. ut videre est apud *D. Confl. Carleual lib. 2. de iudic. disp. 28. ubi* de veritate doctissime disserit, non autem de emptore, quod implicaret manifeste in subiecto. Quinimò & si daremus adhuc hypothecam secundi contractus constitutionis census, posse aliquid ad fauorem eius qui prius veditor fuerat, operari, inò & specialem illam hypothecam, quam desiderat *Imp. in d. l. licet*, quod est contrariorum fundamentum, & basis, adhuc in proposito viribus destitutam fateri oporteret; non enim referri potest ad contractum venditionis nedum absolutum, & perfectum unde quaque, sed in rerum natura non existentem, propter fictam illam solutionem pretij, quæ, ut diximus, eius extinctionem operata est, nam esset de priuatione ad habitum dare impossibile regressum, quod argumentum inexpressibile est: eo præferim quod super contractu iam extincto, nulla iurium reservatio cadere potest, nec dominij, nec specialis hypothecæ, quia non entis nullæ sunt qualitates, sicuti dicemus inferius. Sed & quod magis est, etsi venditor ipse in ipso venditionis actu de speciali sibi cauerit hypotheca, & nihilominus pro pretio acciperit venditionem annuorum introituum, adhuc hypotheca illa prior, eo ipso quod debitum transfunditur in contractum censualem, extinguetur: non enim subsistere potest hic secundus sine manifesta incompatibilitate, nisi demus prioris extinctionem, quæ inducitur ministerio legis propter fictam illam solutionem inductam ex *tex. in d. l. singularia*, & quia venditor iam non est sortis, & capitalis creditor, sed habet rem obligatam pro securitate census, non autem cum prælatione, 17 quia ut præferatur emptor annui redditus super re ipsa in qua tñdatus est, iure cautum non reperitur, ut scitè admodum aduertit *D. Conf. Carleual d. disp. 28. nu. 29.*

Sexto, quoniam & si talis reservatio

adhuc subsistere posset, reduceret quippe contractum ipsum ad confinia vsurariæ prauitatis. Quod probatur, nam ipsam hypothecam referri necessario oporteret ad pretium rei venditæ, quæ est fors capitalis, & debitum huiusmodi adhuc subsistere manifestam continere vsuram nemo est qui ignoret, exclamantibus vno ore Theologis, & Canonistis fortem illam esse deperditam, ac demor- 18 tuam, iam non deberi, nec peti posse, unde nõ est ad quid relatione habeat huiusmodi hypothecæ reservatio.

Septimo, considerationem illam, quæ in contrarium fit, tantamque continere æquitatem suaderi videtur, scilicet transire à venditore in emptorem rem ipsam affectam onere specialis hypothecæ, & hanc præuenire actum acquisitionis, ita ut non sit possibile, ut hypotheca creditorum emptoris possit præferri, quæ non nisi in ipso acquisitionis actu introduci valuit, & creditores emptoris nulla ex venditoris hypotheca afficiuntur iniuria, quia res non esset in bonis debitoris, inò commodum notabile sentire possunt, forte quia res plus valet, quam vendita est, vel ad minus, quia communis debitor iam effectus est locupletior. Vrgens primo intuitu argumentum, sed nihil penitus re vera æstimandum. Nam præterquamquod conuincitur euidenter ex hæcenus traditis, solidissime adhuc responderetur, ea omnia procedere in 19 terminis *tex. in d. l. licet*, nempe quoties specialis hypotheca adiecta esset contractui venditionis, & hic adhuc subsisteret, tunc verissimum esset rem ipsam cum onere ipsius hypothecæ in emptorem transire, quia in ipsa traditione imposita, numquam à re ipsa discessit, sed cum contractus venditionis necessario supponatur extinctus, tum quia cum secundo annuorum introituum est incompatibilis, tñ etiam quia ex illa ficta solutione à lege considerata, ex qua primus contractus tollitur ipso iure, & secundus incipit iure

novæ

nouæ conuentionis, vt cum Decio tradit Bologn. in d.l. singularia, num. 29. *vers. sed contra*, & nu. 80. *vers. puta tamen*, ille prior contractus iam non est in rerum natura, & proinde nulla ex eo remanet actio venditori, nec hypotheca accessoria ad cōtractum, sublatam iam principali per solutionem: ex quibus fit nullā considerari posse hypothecam, quæ vigore præcedentis contractus rem ipsam afficiat, cuius onere obnoxia emptori adquiratur, sed noua quædam introducit vigore nouæ conuentionis, argum. *rex. in l. qui pendente, de action. empt.* notat *Monst. dec. Aragon. 2. nu. 19. in fine.*

Videamus modo an hæc ipsa rem venditam præueniat, & afficiat aduersus creditores anteriores? Et patet nullatenus hoc posse operari, in ipso enim solutionis actu exoluitur à prioris hypothecæ nexu, vt paulò ante dixi, & acquiritur plenè, transiitque in dominium emptoris, in quo acquisitionis actu statim introducit hypotheca creditorum emptoris, vigore obligationis præsentium, & futurorum bonorum, lex enim incontinenti operatur, *l. placet, de acquir. hered. l. feruus dosalis, sol. matr. l. qui id, §. ea lege, de donat. l. si tibi pecuniam, si cert. pet.* hypotheca verò illa, quæ in venditione annuorum introituum introducit ad beneficium venditoris noua est, & introduci non valet, nisi perfecto iam acquisitionis actu, eo quod subiugatio, vt dicitur Siculi, siue suppositio rei immobilis pro securitate census, debet fieri rei quæ sit in dominio supponētis, ac proinde tantum abest, vt res sit præuenta onere hypothecæ ad beneficiū venditoris, vt re vera potius debeat dici præuenta ab hypotheca creditorum emptoris: illa enim introducit in actu acquisitionis, hæc post ipsum perfectum, & consummatum: illa ministerio legis, hæc hominis: & in concursu su cuius causæ, operantibus circa idem lege, & homine, velocius operari lex quam homo censetur, sicuti post

Innoc. & Bald. eleganter cōsiderat Monst. dec. Aragon. 2. nu. 19. & in puncto relato Bal. in l. si. C. cōmod. Negus. de pignor. 4. par. principali n. 34. docet quod
 22 *si pactum adiiciatur ab initio contractus ante traditionem, vel saltem ipsa traditione, preferretur certè emptor, secus autem si adiiciatur post traditionem rei, quia tunc nullo pacto poterit creditoribus anterioribus emptoris præiudicari, quibus immediatè per ipsam traditionem, & dominijs translationem factam in emptorem, acquisitū est ius hypothecæ, sequitur, latèque defendit post plures Mastr. Brun. tract. de cessio. bonor. q. 11. principali nu. 17. ad finem, subdens hanc opinionem veriorē, & de iure probabiliorē esse, & secundum eam se cōsultum respondisse, et si in facto cōtingeret iudicaret, sequitur Jo. Bapt. Thoro in 2. par. sui compen. verb. venditor ex iuris dispositione, fol. mihi 729. quidquid cōtra Negusantium contendat Surd. dec. 157. Vinc. de Frach. dec. 369. & alij per Mastrill. d. decs. 119. n. 15.*

Idquæ conuincitur manifestius, eo quod hypotheca quæ acquiritur creditoribus emptoris, acquiritur vigore contractus venditionis rei, cuius vigore transiit in dominium emptoris, & hunc certum est tempore præcedere, ex hoc autem contractu nedum venditor nihil acquirit, sed potius totam obligationem dissoluit, illa autem hypotheca quæ venditori acquiritur ex contractu annuorum introituum, negari non potest quin phisicè, & realiter posterior sit.

Tandem, nullius est momenti vltima consideratio, quod scilicet attendi debeat creditum venditoris origine sua esse ex pretio dependens, & contractū annuorum introituum incontinenti gestum cōspectuum priori esse, quod quidem futile admodum est
 23 *argumentum, & tunc aliquid operaretur, quando finis necessariam haberet consequentiā ad principium, aliās secus, vt probatur in l. 3. §. scio, ubi Bald.*

Bald. ff. de minorib. l. damni infecti, §. Sahini, de damni. infecti notat *Surd. dec. 197. num. 12.* nam regula illa, quod pacta incontinenti apposita censentur
 24 inesse principali contractui, cuiusque pars, locum habet in pactis cum contractu comparabilibus, & quæ cum eo non repugnant, sicuti perbellè scrip-
 25 tum est in *l. pacta conuenta 72. §. Paulus notat, de contr. empt.* quo loci *Papin.* inquit, *Paulus notat, si omnibus integris manentibus, de angendo, vel diminuendo pretio rursum conuenit, recessum à priore contractu, & nouam emptionē intercessisse videri, idēq; Paul. in l. Lucius 27. ff. de positi*, obseruat eleganter suo more *Ant. Faber in rational. ad tex. in l. 7. §. qui in iudicio, vers. siquidē ex continenti ff. de pact. vidēdus omnino.* Sed si virtū adhuc in presenti non obstat, tum
 26 quia lex non ex eo solum priuilegium tribuit, quod creditum sit ex pretio dependens, sed ex eo dumtaxat, quod sibi venditor in ipso eodem contractu de speciali cauerit hypotheca, iuxta claram, & inuitabilem decisionem *tex. in d. l. licet, C. qui prior. in pignor. iuncta l. quamuis, C. de pignor. & l. Procuratoris, §. plane, vers. & siquidem de tribut. action. & in l. quidam fundum de in rem verso, & est lex. non minus apertus, quam reconditus in ansh. de*
 27 *argentar. contract. §. porro neque, ibi, dumtaxat si in contractibus scriptura interueniente celebratis hypotheca aliqua facta sit mentio: ex quibus hæc sententia communi praxi recepta, & approbata est, eamquē doctissimè defendit per veros iuris tramites Harthman. Pistor. lib. 3. qq. iur. q. 15. num. 5. vers. verumtamen, quamuis, n. 15. contrariam communibus interpretum suffragijs esse receptam velit, idē ab ea in iudicando non recedendum: in quo ramen fallitur euidenter, quoniā in hac quam cum ipso defendimus re vera magis communis est, & gløse, Bart. Bald. & aliorum grauissimorum Doctorum autoritate comprobatur, vt videre est penes Cenall. pract. qq. com.*

contra comm. q. 744. & si ipse quoque
 28 *contrariam sceleretur. motus ex tex. in §. his consequens, auth. de equalit. dot.* qui non ideo quod præferri vult cum cuius pecunia res empti fuit cæteris creditoribus, probat hoc obtinere posse sine speciali hypotheca, sed supponit terminos habiles, scilicet de ea expressè conuentum fuisse, quemadmodum doctè obseruat *Pistor. loco cit. num. 12. vers. denique, ac proinde durum esse contra hanc sententiam in praxi obtinere fatetur Gaspar Thesaur. qq. forens. lib. 2. q. 74. num. 2. Grinell. dec. Dolan. 56. in princ. R. de Ponte dec. 34. n. 5. D. Consil. Carleual d. romo 2. de iudic. disp. 28. n. 14. egregiè Matth. Brun. in tract. de cesson. bonor. q. 11. prin. n. 5. & seqq. & ita passim in S. C. alijsq; huius Regni Tribunalibus iudicamus, vt videre est in decisione relata p. 10. Bap. Thoro in compend. decif. par. 2. verbo venditor ex iuris fol. 729. reprobat in*

29 id communiter Alberico in l. obligatio-
ne generali, ff. de pignor. cum eius lecta-
toribus, inter quos referēdus est Fran-
ciscus Stephanus dec. 68. Et tandem si
 30 *ex eo solum, quod creditum est ex*
pretio dependens, preferendus esset
venditor, superflua & inanis fuisset in
iure ciuili dispositio tex. in d. l. licet, &
quæ inibi tradunt DD. cautelam ex-
pressæ hypothecæ requirentes.

Ex quibus omnibus, vel reiiciendus
 31 est omnino *Felicianns de censib. d. lib. 3. cap. 5. num. 22. vers. ex quo animaduertendum, qui re vera articulum non degustauit, nec se ipsū benè declarauit, vllaq; authoritatem suam ampliationē munire valuit, sola praxis allegatione contentus, de qua etiam valde dubito: vel intelligi debet de censu referuatiuo, in ipsa prædij concessione referuato, in eodemmet concessionis contractu, non autem in censu consignatiuo, de quo est casus noster, quos terminos referuatiui, & consignatiui cum Gaspare Rodrig. & Auendan. magistraliter exponit D. Consiliari. Carleual dispn. iur. simil. som. 2. d. disp. 28. num. 22. dubitans*

tans de opinione *Feliciani*, & *D. Reg. Ronit.* videndus *decif. 9. num. 3. 4. & 5.*

- 32 Et non obſtant deciſiones Siculę in contrarium allegatę, nam quodam tradita per *Milanenſem* reſpondetur, in caſu inibi deciſo, actum fuiſſe de recuperandis dotibus, quarum cauſa hoc priuilegium habet in iure, vt primę iura nunquam cęſeantur extincta per quamcunque adiudicationem, ſue adactionem inſolutum corporis, vel nominis debitoris, itaut ad ea non poſſit mulier redire, ſecuta tamen rei inſolutum datę euictione, ex *tex. celebri in l. qui res. ff. de ſolu. quem cum ſuis cõcordantibus latę exornauimus cent. 1. cap. 27.* & proinde continet caſum in hoc ipſo à lege prouiſum.

Vtcrius reſpondetur, in illo verẽ duos fuiſſe contractus, ſed ſecundus non fuit emptionis cenſus, ac proinde ſtare poterat ſine extinctione primi, vt in puncto ipſe idem *Milanenſ.* obſeruat *num. 22.* Inſuper, ſecundum non fuiſſe animo nouandi primã obligationem geſtum: cum autem prius creditum tranſfunditur in cõtractum cenſualem, non poteſt de animo nouandi, ſue verius extinguendi primã obligationem dubitari, quia extinctio venit in neceſſariã conſequentiã, & ex natura actus, quẽadmodũ egregiẽ fũdat *Antonin. de Amato d. reſol. 50. num. 5.*

- 33 Et in alia relata per *Maſtrill.* tota illius punetĩ reſolutio fundatur in reſeruatione, & expreſſa proteſtatione, facta in ſecũdo cõtractu, noluiſſe ſcilicet creditorem à primariis iuribus recedere, vt patet *ibid. num. 18.* vbi diſcultatem *tex. in d. l. ſingularia* præſtans, inquit, *nec obſtabat quod erat diuerſus à primo, quia ſtante illa reſeruatione nõ erat inducã nouatio, neque reſeſſam à priuilegio pralationis*: quod quidem an ſit verum data cõtractũ incompatibilitate, nõ pertinet ad præſentem ſpeculationem; videndi ſunt tamen pro eius reſolutione *Riminal. iun. conſ. 779. num. 78. lib. 7. Maſcard. concl. 114. num. 23. Sura. conſ. 385. num.*

18. quos allegat *Maſtrill. d. deciſ. 119. num. 9. & alij* à nobis relati *cent. 1. cap. 27. num. 27.* quibus adiungendi ſunt *Reg. Lanar. conſ. 23. num. 2. & 3. Anton. de Amato d. reſol. 50. num. 27. & ſeqq.* vbi ſcribit pro veritate tuenda fatendum eſſe, etiam ſtante proteſtatione eſſe inducã nouationem, & primi contractus extinctionem, ex rationibus inenutabilibus per eum adductis.

- 34 Et minus facit ad rem deciſio relata per *Caſtill.* nam in caſu ſuo agebatur ſimiliter ex cõtractũ dotis, Item reſeruat, & proteſtatis prioribus iuribus in ſecundo; atque ideò paucis quodam hoc ſe expediri à contrariis doctiſſimus ille vir *num. 45. ibi, & contra. via non obſtant, quia procedunt quoties fuit facta ſubregatio animo nouandi, & non cum prædictis reſeruationibus, & proteſtationibus, prout in caſu de quo agebatur: non ergo nerentur deciſiones illę ad caſum noſtrum allegari.*

- 35 Et tandem ad *Regentem Ronitum* deciſ. 9. num. 4. & 5. vbi dicit venditorẽ obtinuiffe pro ſortẽ, & interuſurio abſq; vlla contradicẽtione aliorũ creditorum: præterquã quod hoc cõtinet potius factum, quam ius, adhuc intelligi debet de venditore, qui pro pretio ſoluendo dedit emptori dilationem, aliquam, qua pendente ne videatur re, & pretio frui, pactum eſt inter eos de aliquo interuſurio ad fructus correſpectiuo, iuxta *tex. in l. curabit, C. de action. empt.* quod fieri poſſe demonſtrat cõmunis praxis, ex originali doctrina *Decij in c. cũ venerabilis, de exception.* quam nos exornauimus *hac ead. cent. cap. . .* hoc enim caſu ſubſtineri poteſt traditio *D. Roniti*, quia pactum eſt de his in initio contractus, & ante traditionem, ac proinde res trãſit ad emptorem cum onere illo, iuxta traditionem per *Negufan. de pignor. d. 4. par. principi. num. 34. et alios* ſupra relatores: imò in eodem venditionis contractũ aderat reſeruatũ ſpecialis hypothecę ad fauorem emptoris, vt videre inibi eſt: quid ergo mirum ſi & huic hypothecę

cre-

creditorum cesserunt, & venditor liberationem pecunie obtinuit, sed cum est factus contractus censualis negandum omnino esse id quod non dixit, nec dicere potuit falsa recta iuris prudentia author ipse.

Tandem nullam habendam esse rationem eius quod tentare ausus fuit *Gaspar Thesaur. lib. 2. qq. forens. d. quest. 74. num. 3.* cui consonat *dec. Rot. Lips. 1.* apud *Thoming. relata per Ricc. collect. 680.* quod scilicet defectus specialis hypothecæ iureiurando suppleatur, quod habet vim specifici, adeo ut ex hoc solum præferatur vëditor, qui habet bona emptoris generaliter obligata: id quod manifestè chimericum est, nam præterquamquod destrueretur penitus eo admissio dispositio *tex. in d. l. licet cū suis concordantibus*: etenim nullus hodie celebratur contractus, qui iurisiurandi sacramento non 36 roboretur, adhuc ipsius virtus non cō extenditur, ut obligationem augeat, sed id tantum operatur, ut eius Religionem, Deo optimo maximo in testem, & expromissorem adhibito, promissæ roborentur, *Bart. & DD. in l. Titia l. 2. §. Imperator, de leg. 2. add. ad Oldrad. conf. 238. cum mulier, Curt. sen. conf. 75. col. 5. num. 9. vers. quia iuramentum, Dec. conf. 180. Paris. conf. 110. num. 36. vol. 1. Surd. conf. 331. num. 33.* multisquē eam assertionem falsam esse demonstrat *Matth. Brunn. tract. de cess. bonor. d. quest. 11. principali, num. 8. & seqq. Reg. Villan. inter consilia Molfes. conf. 48. num. 26. Molinus de ritu nupt. lib. 3. cap. 86. num. 12.* unde illud *Alexandri Imperatoris in l. 2. C. de reb. credit. iuris iurandi contēptia Religio satis Deum ultorem habet*, & est elegans *Taciti locus lib. 1. annal.* agens de Tiberii ad Consules rescripto super Rubrii accusationē, *insinrandum*, inquit, *perinde estimandum est, ac si tonem scississet: Deorū iniuria Dijs curatque* ideo non obstante iuramēto pro communi Senatui Pedeniontanum inclinasse testis est idem *Thesaurus ibidem*, & Sacrum nostrū Con-

silium hanc limitationem ad *tex. in d. l. licet* nullatenus admisisse constat ex traditis per *Joannem Rapt. de Thoro in causa relata d. rom. 2. §. ius compendij, verbo venditor ex iuris. fol. 729.*

39 His benè ruminatis, & perpenſis SAC. CONS. in fauorē creditorū emptoris inclinabat: verū tamen obtinuerunt creditores vëditoris, qui post vëditionē domus cum eo contraxerunt, liberationem depositi, ex eo quod inter votandum in facto compertum est, venditionem domus in adīs deductæ fuisse factam in mense Nouembris anno . . . cum pacto expresso, ne dominium transiret in emptorem, nisi à prima die sequentis mensis Maii, cumq; vëditio annuorum introitum pro residuo pretij celebrata fuerit in eodem contractu, videtur hypotheca creditorum emptoris, quæ introduci non potuit, nisi in ipso actu acquisitionis dominij, præuenta ab hypotheca contracta pro annuo redditu; ex quo cessant mortua superius adducta, ideoq; licet nō gaudeat priuilegio prælationis, erit tamen anterior. Et clausula illa in translatione dominij apposita, *ex nunc pro tunc*, licet sola per se faciat futurum tempus inesse præſenti, adeoq; totum actum reducat ad tempus præſens, sicuti ex pluribus fundauimus *cent. 1. cap. 29. num. 29*: in præſenti tamen iudicauimus hoc nō posse eam operari, eo quod contineret manifestam contradictionem, & repugnantiam cum expressa contrahentiū voluntate, repetitis vicibus in contractu ipso declarata, scilicet ut non antea dominium tranſeat in emptorem, quā à primo die mensis Maii: non stabit tamen otiosè clausula illa, sed id tantum operabitur, ut contractus reddatur interim irruocabilis, per id tempus quo executio differtur, & ita resolutum, die 28. Ianuarii 1643. referente D. Consiliario Musceptula in causa Marci Antonij Gentile, & Lucretij de Viuo cōiugū, cū creditoribus quondā Fabritij Gargiuli. Simeone Mag. A&.

SFM-

S V M M A R I V M.

- 1 Magiſtratuū iudicia qualia eſſe debēt.
- 2 Iudices dicuntur leges loquentes.
- 3 Zelenci probatium ſuarum legū, opus egregium commendatur.
- 4 Senecæ lib. 2. de ira ſollennis locus natus pro præſentibus temporibus.
- 5 Advocatus qui fuit in cauſa non poteſt in ea iudicis officiū gerere.
- 6 Superneniens indicandi dignitas, non facit ceſſare ſemel contractam cauſa affectiōnem.
- 7 Statutum Cathalonie circa ſuſpicionē eius, qui fuit partis Advocatus ponderatur.

- 8 Alciar.lib. 12. parergon cap. ult. reg-
ciunt.
- 9 Verbum in ijs videtur ad oculum de-
monſtrare.
- 10 Suſpicio ſigillat perſonam iudicis.
- 11 Suſpectus redditur iudex qui Advocatus
fuit etiam ſi cauſa non ſit eadem,
dummodò ſit priori connexa quoquo
modo.
- 12 Verbum omnes ſui natura eſt incluſi-
uum omnium rerum.
- 13 Suſpicio ex eo quod quis fuit partis
Advocatus, non eſt alligata termino
dierum 40. ad proponendum per Re-
giam Regni pragmaticam præfixum.

Aduocatum in vna cauſa non poſſe in alia eidem connexa, & ab ea dependente iudicare. Eamq; recuſationis cauſam termino dierum 40. ad proponendum per Regni Pragmaticam præfixum, non coarctari.

CAP V T XXXVII.

- 1 **V**T Magiſtratuū iudicia æqua lance proferantur, ſinꝑ; iuſta, pura, & ab omni prorfus extraneo affectu aliena, non eſt lex quæ non exclamet, non eſt Senatusconſultum quod non iubeat: omnis lex iuſta eſt: tales debent eſſe iudices, qui, vt Cicero ait lib. 3. dell. leges loquentes dicuntur. Diuinum legiſlatorem audi ijs alloquentem. *Deuotion. cap. 1. Audite illos, & quod inſitum eſt iudicate, ſine Cines ſit ille, ſive Peregrinus nulla erit diſtinctio perſonarum; ita parum ſicut magnū indicabitis, nec excipiatis cuiuſquam perſonam; & iterū cap. 16. Iudices, & Magiſtratus cōſtitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus, ut inducant populum iuſto iudicio, nec in alteram partem declinent. Et *Leuit. cap. 19. Non conſideres perſonam pauperis, nec honores vultus potentis. Et *Prouerb. cap. 24. Cognoscere perſonā in iudicio non eſt bonum; Et *Eccleſiaſt. cap. 7. Noli querere fieri iudex, niſi va-****

leas virante irrumperere iniquitates: ne forte extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in æquitate tua. Horum memor Summus Pontifex *Innoc. IV. in cap. 1. de ſent. & re iudic. in 6. ita in Cōcilio Lugdunenſi ſtatuerendo reſcripſit, Caveant Eccleſiaſtici Iudices, & prudenter attendant, ut in cauſarum proceſſibus nil vendicet odium, vel fauor uſurpet, timor exulet præmiū, aut expectatio præmiū iuſtitiam nō emerſat, ſed ſtateram geſient in manibus, lances appendant æquo libramine, ut in omnibus, qua in cauſis agenda fuerint, præſertim in concipiendis ſententijs, & ſcruendis præ oculis habeant ſolum Deum, illius imitantes exemplum, qui quarelas populi tabernaculum ingreſſus ad Dominum reſerebat, ut ſecundum eius imperium indicaret. Cuius quidem præcepti plena ſunt tum ſacræ, tum prophæte pagine, quarum vnus, & idem in hoc eſt conſenſus: pluraq; hic reſerri poſſent, niſi locus repugnaret. Illud ſolū*

modo non omitam quod *Zeluſus*, in egre-

egregio illo suarū legum prohemio, quod verē Christianis legislatoribus precundiam facit, ita scripsit: *Porro Principes non sint contumaces, neque ad contumeliam iudicium ferant, neque iudicando amicitia, inimicitiaque meminerint, sed iustitia; sic enim iudicis, quam iustissima proferent, & officio suo digni erunt: Siquidem seruos quidem, conuenit ob timorem aliquid iussu facere, liberos verō propter reuerentiā, & honestatem.* Hæc Zelenus, quē cum integro prohemio inferuit *Io. Stobens suo sermone 42. de legib. & consuetudin.* quod vellem vnicuique Christi fidem colenti, integrum in mente esse.

4 Sed pro dolor? homo cum in honore esset, non intellexit: isthæc irrita quotidie videmus, & inania. Naturę humanę vitio adscribendū. *Hæc conditione nati sumus, animalia obnoxia non paucioribus animi, quam corporis morbis: non quidem obnixa, nec tarda, sed acutissime nostro malē ventura, alter alteri vitiorum exempla. Omnia secleribus, ac vitijs plena sunt. Plus commissitur quam quod possit coercionē sanari. Certatur ingens quodam nequitia certamine: maior quorū iis peccandi cupiditas, minor verecundia est. Expulso melioris, a quorūquē respectu, quocunque visum est libido se impingit. Nec fortuna iam scelera sunt: præter oculos enim, adeoque in publicum missa nequitia est, & in omnium pectoribus euasit, ut innocentia non rara, sed nulla sit. Nunquid n. singuli, aut pauci rupere legem? Undique veluti signo dato ad fas, nefasquē miscendum coorti sunt. Adde nunc publica peritiam gentium, & rupta fœdera, & in prædam validioris, quidquid non resistebat abductum.* Sunt ita verba quibus lamentatur *Seneca lib. 2. de ira, cap. 8. & 9.* si conueniant, vel nē temporibus nostris, Iudex sit pro seipso vnusquisque;

Factum est proinde, vt legum generalitate non sufficiente, ad particulare casuum prouisiones deuentum sit; inter quos ea præcipua est, ne quis coram suspecto Iudice litigare cogatur,

quod quidem valde durum, & periculofum esse inquit *Innoc. III. in cap. cum inter, de exceptis.* & inter suspicionis causas illa vna est, de qua sollēnis nō minus quam elegans prodijt *Iustiniana Constitutio in l. fin. C. de assessor.* quo loci statutum est, neminē qui patrociniū in aliqua causa aduocando præstitit, in eadem Iudicis officium gerere posse, ea quippe ratione, *ne affectionis suæ, vel aduocationis memor, in corrupti Iudicis non possit nomen perferre.* Cui concors est ius canonicum in *cap. postremo, de appell. & de iure Regni Pragmatica Comitis de Lemos emanata die. 3. Nouembris 1611. quæ est 15. §. 18. sub tit. de suspic. offic. in vlt. compil.* etiam si expressè partes consensū præstitierint. Et de iure septempartito *l. 10. tit. 4. par. 3.* quarum decidēdī rationes pluribus exornat *Dom. mens Reg. Tap. decis. S. C. 40. num. 1. & 2.* Superueniens enim iudicandi dignitas nō facit cessare semel contractam causæ affectionem, *Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 4. num. 15.* Has affectionis reliquias, ex quo quis fuit aduocatus, tanti æstimant nonnulli populi, vt et si in illa causa, in qua nunc Iudex est, euidenter cōstet patrociniū nō præstitisse, adhuc si tempore introductionis causæ, aduocatū in alijs fuisse appareat, iudicis partes non debere gerere, sicuti particulari Constitutione Cathalonix sancitum, & secundum eam in occurrenti iudicatum refert *Fontanell. decis. 8. num. 15.* Sed & quod re vera mirandum est, doctissimus *Alciat. lib. 12. parergon cap. vlt. cōductus est, vt asserat neque expedire creare Iudicem, qui simpliciter aliās fuerat Aduocatus, quasi non sit iudicaturus sine pecunia, tanquā fuerat lingua venali opes acquirere.* Verumtamen assertionem hanc erroneam quotidiana demonstrat experientia; videmus namque in supremis Tribunalibus miro omnium consensu nedū iudicare, sed & præesse eos, qui à munere aduocandi ad ea translati sunt, vt proinde merito *Alciatus ipse notetur*

T tur

rum in hoc à *Stephano Gratiano discipulo forensi*, cap. 4. n. 9.

- Dubitauius in Sacro Consilio nū
tex. in d. l. fin. C. de assessor. dum fruuit
 iudicis recusationem eatenus locum
 habere ex eo quod quis Aduocatus
 fuit, quatenus patrocinium in illa, ea-
 demque causa fuerit prestitum, ita
 præcisè intelligendus sit, vt si causa
 re vera non sit numero, & indiuidua-
 liter eadem, sed tamen priori certo
 modo connexa, & ab ea dependens,
 cesset eius dispositio. Dubium oritur
 ex *Iustiniani* verbis, ibi, *qui in hys cau-*
sis, quarum patrocinium adepti sunt,
 9 quod verbum *in hys*, videtur quandam
 indiuidualitatem continere, & ad oculo
 esse demonstrarium, *las. in l. fili-*
usfamilias, §. Dini in 2. l. col. penul.
 & ibi *Ripa num. 111. de leg. 2. latè De-*
cian. conf. 2. num. 32. lib. 2. cum alijs per
Gratian. discipulo forensi cap. 104. nu. 13.
 & 14. ita vt cætera omnia excludat,
Surd. conf. 53. num. 7. Card. Seraph. dec.
552. num. 1. & decif. 1149. nu. 3. & 18.
Rota in rectoribus apud Farinac. dec.
619. num. 4. par. 1. D. Sperell. dec. 60. nu.
11. & cum iudicum suspiciones odio-
sæ sint, quia sigillant personam eorū,
l. Pretor, vbi DD. de iurisd. omni. iudic.
 videtur statutum in eis strictè intelli-
 gendum, & proinde dispositionem *tex.*
in d. l. fin. prout cantat seruandam
 docuit *Specul. tit. de assessor. §. ult. in*
fin. Felin. in cap. irrefragabilis, num. 4.
col. 2. in fine, de offic. ordinari.
 11 Veruntamen SAC. CONSILIVM
 iudicauit, suspectum quoque reddi lu-
 dicem, etiam si causa non sit numero
 eadem cum illa, in qua patrocinium
 prestitit, dummodo connexa sit eidē,
 vel quoquo modo ab illa dependeat,
 ex sollenni doctrina *Philippi Franc. in*
d. cap. postremo, col. 2. de appell. vbi in-
 quit, *Sed tu intellige, & limita hæc, &*
supradicta procedere, nisi alia negotia,
 & alia causa essent connexa, & innicē
 dependentes: tunc ratione connexitatis
 esset eadem ratio prohibitoris, supra de
 consuet. translatō, et ita voluit *lo. Andr.*

in cap. fin. de consuet. lib. 6. quam do-
ctrinam meritò commentantur Capyc.
decif. 146. nu. 3. Gratian. discipulo forensi.
d. cap. 4. num. 5. idemque tenuisse Alex.
de Neno in d. cap. postremo, num. 3. not. 2.
refert Farin. in fragm. crimin. verb. In-
dex, num. 854. Visconte in suis conclus.
iur. verb. Aduocatus, Augustin. Barbof. in
collect. ad tex. in l. quisquis, C. de postu-
lan. num. 12. Flau. Amend. in addit. ad
Vinc. de Franch. decif. 87. num. 5. nam
 quod dicitur posse in alia causa iudi-
 care, intelligi oportet de penitus di-
 uersa, & separata, *August. Barbof. post*
 alios loco proximè cit. *Fontanell. d. dec.*
8. num. 14. quæ autem dicatur identitas
causæ, vide Berrazol. conf. 550. vol.
2. in crim. vbi latè Claud. eius additio-
nator.

- Item dubitauius vtrum municipa-
 lis nostra lex, quæ est *d. pragmat. 15. §. 6.*
de suspicion. official. per quam litigan-
 tibus 40. dierum, à die intimari primi
 libelli, præfigitur tempus ad proponē-
 dum omnes suspiciones iudicum vo-
 tantium in causa, quo termino elapso
 non admittantur, habeat locum in ea
 suspicione, quæ oritur ex eo, quod lu-
 dex qui recusatur fuit Aduocatus in
 causa. Dubium facit quia pragmatica
 vult omnes recusationes poni, quod
 12 verbum *omnes* est sui naturæ inclusi-
 uum omnium rerū, & nihil excludens,
 vt post multos notat *August. Barbof. de*
diction. v. suffrag. verb. omnis, & cum lex
 generaliter disponat, non est nobis li-
 citum distinguere, *vulg. l. de pretio, de*
public. in rem action. & partes videntur
 tacitè in iudicem consentire, atque
 ideo eius iurisdictionem prorogare.
 13 Contrarium tamen placuit SACR.
 CONS. ex traditis per *D. Reg. Romis.*
in commen. super eadem pragmatica,
num. 20. in fin. asserentem, adeo esse
 verum quod qui fuit Aduocatus in
 causa, nequeat in ea iudicare, vt hu-
 iusmodi suspicio non sit alligata ter-
 mino prædicto 40. dierum à pragma-
 tica præfixo, etiam si millies partibus
 patientibus in iudicando interuenerit,

quia,

quia, inquit ipse, ex tali patientia patris non resultat aliud quam consensus tacitus, & dum per hanc pragmaticam excludatur consensus expressus utriusque partis, multo fortius excluditur tacitus, & ita quotidie practicamus in sacro Consilio remouendo Iudices, qui apparere fuisse Aduocatos, etiam si sint Commissarii causarum, & uti Commissarii processerint per annos, & annos in eisdem causis. Ita tractatum, & resolutum fuit me referente die 23. Ianuarii 1642. in causa suspicionis propositæ in personam Domini Consiliarii Thomæ de Aquino viri integerrimi per Ill. Michaelem Vaaz Ducem Sancti Donati, ex eo quod prædictus Dominus Consiliarius fuerat Aduocatus Marchionis Caballini. Penes Secretarium.

S Y M M A R I U M.

- 1 **F**ilij qualem debeant parentibus reuerentiam.
- 2 Paternum commune votum est, ut omnia liberis parent.
- 3 Filij qui indignas contrahunt nuptias, possunt à patre exheredari.
- 4 Tex. in l. 3. §. emancipatus, de bon. possessione contr. tab. tam de filio, quam de filia intelligendus est.
- 5 Paris. conf. 29. num. 34. lib. 1. & Barbosa. in l. 1. par. 4. num. 40. ff. sol. matrim. refelluntur.
- 6 Tex. in l. 3. §. emancipatus, de bonor. posses. contr. tab. non est correctus.
- 7 . . . In §. aliud quoque, auth. ut cum de appell. cognosc. ponderatur.
- 8 . . . In l. sed ea, de sponsal. expenditur.
- 9 Matrimonij libertas non ex eo laeditur quod filio, filieque indignas contrahenti nuptias, exheredationis pena irrogatur.
- 10 Anchor. conf. 21. nu. 6. commendatur.
- 11 Fulgos. in l. sed ea, num. 2. de sponsal. egregia traditio commendatur.
- 12 Molin. de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disp. 176. expenditur, & confutatur.

- 13 Principi seculari non est prohibitum, penas statuere aduersus filios, qui contra patris voluntatem nuptias contrahunt.
- 14 Statutum licet non possit matrimonium prohibere, quia res spiritualis est, valet tamen quantum ad hoc, ut possint contrahentes puniri, si matrimonium honeste contrahi potest iuxta statutum.
- 15 Consuetudo potest penam imponere rei licitæ, puta matrimonio, si ex eo aliquid illicitum sequatur.
- 16 Matrimonium licet contra patris voluntatem contractum valeat, filius tamen incurrit exheredationis penam.
- 17 Mandata penalalia, quæ in Regno fiunt super matrimonijs contrahendis, quæ ratione subsistentur.
- 18 Tex. in §. aliud quoque capitulum, auth. ut cum de appell. cognosc. ad omnem iniuriam referendus est, aduersus P. Ludouic. Molin.
- 19 Insuria verbo scripta, facta, alijsuè modis irrogatur.
- 20 . . . Quæ in facto consistit atrox dicitur.
- 21 Tex. in §. aliud quoque capitulum respondet tex. in l. 3. §. emancipatus, de bon. poss. contra tab.
- 22 Exheredari posse filium ex illis tantum quatuordecim causis à Iustiniano enumeratis in §. aliud quoque capitulum, & non alijs certum non est.
- 23 Filiam propter causas pro quibus poterat olim exheredari, posse hodie non dotari, multis placuit.
- 24 Pater an teneatur se, & bona sua obligare pro restitutione dotis mulieri indigne?
- 25 . . . Non tenetur donationem propter nuptias assignare filio, nec pro dote se obligare, si uxorem indignam acceperit.
- 26 Auth. res quæ, C. communia de leg. non habet locum ubi pater non tenetur dotare, vel pro dote se obligare.
- 27 Soc. conf. 75. n. 7. & 8. tom. 1. commendatur.

- 28 *Donatio propter nuptias, sine antefato
qua ratione introducitur.*
29 . . . *Maior debetur virginibus, quam
viduis.*

- 30 *Meretrix nullam verecundiam, nullam
virginitatem, & honestatem habet,
quam mariti amplexibus offerat.*

Beneficio auth. res qua, C. commun. de leg. non succurri vxori indignæ, quæ viro nobili, & honestæ conditionis copulata est cōtra focii voluntatem, nec pro dote, nec pro antefato.

CAPVT XXXVIII.

SVnt inter parentes, filiosuē mutua vincula charitatis, quæ vicissim præstari oportere, videtur porius ipsius naturæ, quam legis alicuius positivæ præceptum. De-
1 bent filij parentibus præcipuē reuerentiæ officia, illa quæ maiora, & singularia, quæ Deo, parentibus, & patriæ solummodo deberi *Cicero* scripsit: unde & *Menander* ait, *lex iubet parentibus honores diuinis aequales præstari.* sed quæ à parentibus filiis debentur, non sunt arctioris huius regulæ: quoniam *quidquid est quod datur patri filius, utique minus est; quia hanc ipsam dandi facultatem patri debet, & quantumvis magnum sit, infra estimationem patris munus est, quia non esset filius, si non genuisset*, ita *Senec. lib. 3. de benef. epist. 29. & 30.*

2 Est commune parentum votum, ut omnia quæ habent liberis suis parent, l. scripto. ff. unde liber. ita ut eorum hæreditas videatur eis quasi de iure debita, l. cum ratio. ff. de port. qua liberis damnat. conceduntur, idcirco & libentissimè eos instituendi hæredes, dometuē filiabus præstandi, quasi debitū perfoluunt. At si filij naturæ leges parui facientes, obsequia parētibus debita præstare renuant; non est lex quæ huius criminis vindex nō sit, ita sanè parentes honorans, & filios ad pietatem deducens, ut in proposito ait *Iustin. in auth. de nupt. §. & super his*; vide huius veritatis Græcorum Philosophorum præclarissima monumenta, quæ in vñ cōgessit *Is. Stobæus serm. 77. quem in-*

scripsit, *quod liberos honorem debisum præstare parentibus oporteat.*

Inter cætera verò ad quæ filij reuerentiali hoc iure erga patrem olim tenebantur, illud erat præcipuū, ne vxorem, maritum uē sine ipsius consensu duceret, id quæ & ciuili, & naturali rationi consentaneum dixit *idem Iustin. in §. primo, Instit. de nupt. & multis eleganter commendat Diu. Ambrosius, relictus in can. honorantur 32. quasi. 2.* sed quæ præcipua eius constitutionis seruandæ mihi videtur, ea quidem est, ne fortè filij iuuenili ardore, & imbecillitate feruentes, indignas taliter, & inhonestas contrahant nuptias, quæ perpetuæ ignominix, & dedecori familiæ sint, adeoque graue huiusmodi facinus non inultum à lege relictum est: siquidem ex eo solū ex hæredari posse filium, dispositum est in l. 3. §. si emancipatus, de bonor. possess. contr. sabul. libi, nam & si tā ignominiosam duxeris vxorem filius, ut dedecori sit tam ipsi, quàm patri mulierem talem habere, dicemus
3 & ex ea nam ad bonorum possessionem aut admitti, cum possit aius iure suo vri, eumq; ex hæredare.

Ex his ortum habuit noua quæstio in Sacro Consilio excitata, num scilicet dispositio *auth. res qua, C. commun. de leg. quæ res restitutioni subiectas pro dote constituenda, vel restituenda, obligari permittit, locū habeat in fauorem mulieris ignominiosæ, & indignæ, quæ nobili cuidam, & honestæ conditionis viro nupserat.* Hæc enim mortuo iam coniuge cum hæredes v-
geret

geret ad dotis restitutionem, & donationem propter nuptias, comperto nō alia adesse mariti bona, nisi quādam fideicommissio à patre instituto iubecta, beneficio huius *authentica* sibi succurri petierat. Et quia articulum in puris terminis non adhuc vidimus à DD. disputatum, recurrendum necessariò erat ad argumenta, quæ rem ipsam euincunt: & quidem ad illius examinationem, num tali casu filius exheredari possit, filiaue dote priuari, subindequæ pater teneatur pro dote filio tradita, vel promissa se obligare; quæ quidem examinatio nedum quæstioni quam proponimus, germana est, sed à fortiori eam dirimere videtur, eo quod dubitari non oportet, quod si pater potest filium ex quo uxorem indignam duxit hæreditate priuare, filiamquæ non dotare, multò fortius cessabit illius *authentica* beneficium, cuius dispositio ex coniectura paternæ pietatis procedit, vt agnoscunt DD. omnes *ibidem*, eo quod verosimile non sit, patrem ipsum, siue alium ascendentem, qui bona alienari prohibuit, ad eum casum, qui ad speciem, familiamquæ suam propagandam dirigitur, prohibitionem extendi voluisse, si tamen non aliundè, quam ex bonis ipsis constitutioni, seu restitutioni dotis prouideri nequeat: quoniam, vt scitum est, subsidiarium eius *authentica* beneficium est, scilicet alijs bonis liberis eius qui dotare, vel se obligare teneatur, non existentibus.

Igitur quod ad primum attinet, num scilicet filius, filiaue quæ indignas, & ignominiosas contraxit nuptias, possit ex hoc solum exheredari, quæstio in duobus versatur; vtrum scilicet *tex. in d. l. 3. §. si emancipatus, de bon. possess. con. tab.* sit hodie correctus per *novellam Constitutionē Iustiniani in §. aliud quoque capitulum, auth. ut cum de appell. cognosc.* qua constitutione antiquatum fuit omne vetustum ius, diuersas, multiplicesquæ causas exheredationis præscribens, solummodo 14. il-

lis *inibi* admissis, ibi, *vt præter ipsas nulli liceat ex alia lege ingratitudinis causas opponere, nisi quæ in huius constitutionis serie continentur*, in qua connumerari non videtur hæc ipsa, de qua agimus. Secundo, dato quod non esset fortè correctus, num id factum sit à iure canonico, quod vult matrimonia libera esse debere, reicitquæ omne pactum, omnemquæ legem eius libertatis impedituam.

- 4 Quod ad primū supponendū est *tex. in d. §. si emancipatus*, & si de filio nominatim loquentem, de filia quoque indignum ducentem virum intelligendum esse, quia nō minus ab vno, quam ab alio grauissima afficiuntur parentes iniuria, proinde dispositum in vno, censetur quoque in alio dispositum, sicuti expressum tenuit *Curr. inn. in auth. non licet, nn. 27. & seqq. C. de liber. præter. Palac. Rnn. in cap. per vestras in verb. exceptionem opposui, §. 7. n. 2. de donat. inter vir. & vxor. Petr. Sord. qui dicit magis communem de aliment. tit. 1. q. 6. nn. 5. & 17. vers. sed si verum docere, Philip. Paschal. de patr. potest. c. 5. num. 15. par. 2. quos cum alijs sequitur Gabr. Velasc. in tract. de primil. paup. par. 1. q. 17. n. 12. subdens hanc ipsam sententiam probari ex iure septēpartito in l. 11. tit. 1. par. 4. vbi optimè Gregor. Lopez in glos. final. cui mordicus adheret Ferdinand. Menchaca de success. creat. lib. 1. §. 10. n. 634. & 636. quocirca audiendi non sunt *Parif. conf. 29. nn. 34. lib. 3. & Barbof. in l. 1. par. 4. n. 40. ff. sol. marr. volentes diuersam esse iuris dispositionem in filio, quam in filia, quali in filio sit correctus d. §. si emancipatus*, non autem in filia, ea scilicet ratione, quia maiori iniuria afficitur pater a filia nubente indigno, quam a filio talem uxorem ducente: nam conuincitur vel ex eo præcipuè, quod decus, & honor familiæ per masculos, nō per fœminas conseruatur, iuxta illud *Enripid. in Danae, Mulier egressa paternis adibus non amplius est paternum, sed coniugis, masculum verò genus per-**

peno manet in adibus Deorum paternorum, & sepulchrorum limitem honoras, idemque in Iphigenia, filij columna sunt familiarum.

- Hoc posito, dico veriore, & grauiusmorum DD. magis communem, esse sententiã, *sex. in d. S. si emancipatus* nullatenus esse correctum per antenitorum ius, quin potius inter 14. causas ibi enumeratas, contineri quoque & hanc, genericè tamen sub illa, quam secundo loco collocauit *Iustinian. ibi, si grauem, & inhonestam iniuriam eis ingesseris*, ubi ponderanda est ad propositum, nedum grauem iniuriam exhæredationi causam præbere, sed & quoque inhonestam: at non video, quæ grauior possit parentibus iniuria inferri, vel quæ inhonestior, quam virum uxorem ducere, quæ vel natalium nobilitati, vel honestæ conditionis qualitati, vel bonis mariti, soceriuè moribus repugnet, *arg. sex. in l. sed ea, de sponsal. ibi, indigni moribus, vel intem. sponsum*, ex quo nedum parètes, sed & tota posteritas deturpatur: & si *Iustinianus* tota illa causam ferre nil aliud præseruare intendit, quam debitum personis parètum honorem, obsequiumquè, cur quæso excludetur casus ille, qui nedum personas parentum, sed totam familiam denigrat, coinquinatquè, vnde tot prouenerunt in Republica scandala, proueniuntquè quotidie, sicuti experientia docet: præsertim si verba illa *Iustiniani* apta sunt cum casum comprehendere. Proinde hanc ipsam sententiam tenendam omnino censuit SAC. CONS. vt sit hæc iustissima exhæredationis causa nõ minus in filio, ac in filia, quam in ea celebri quæstione, quæ tantum torset canonicarum ingenia, vtrum scilicet matrimonij libertas lædatur ex eo ipso, quod filio, filiaue contra patris voluntatem matrimonij contrahentibus, in casibus tamen à iuribus, & DD. consideratis, exhæredationis pœna, vel alia similis irrogetur, teneuerunt expressè *gl. celebris in cap. de raptoribus 36. q. 1.*

verbo excusata, *Ancharan. conf. 21. n. 6.*
 10 in hæc verba, vel si dicamus valere, debet referri ad intellectum iuris communis, vt prædixi, & sic intelligatur cum filia contraxit contra voluntatem patris cum infami, vel turpi persona, ita quod per hoc patrem offenderit, & famam eius laeserit: videtur enim ista in ista exhæredationis causa, vt in l. non tantum, *S. si emancipatus, ff. de contrasab. & hoc casu debet intelligi statum, scilicet cum filia sine patris, & matris voluntate contraxit cum indigno, secus si cum digno*, ad idem *Alex. conf. 97. nn. 4. & 5. lib. 1.* licet ipsemet sibi parum constans *conf. 209. nn. 16. lib. 6.* videatur contrarium sentiisse, sed re vera in satis diuersa facti specie, adhuc tamèn *Addentes* ad ipsum hanc, quam tuemur, firmitatem, auctoritate *Baldi in l. nec filium, C. de nupt. in l. si pater, C. de sponsal. & conf. 121. lib. 1.* latissime disputato articulo hanc etiam partem defendit *Cardin. Paris. d. conf. 29. per totum lib. 3. Bald. Nouell. de dote, par. 6. prinil. 16. col. 4. in fine, vers. quidquid aliter, & Fulgos. in l. qui liberos, num. 3. de rit. nupt. imò & idem*
 11 *Fulgos. in l. sed ea qua, nn. 2. de sponsal.* notabiliter sentit, quod si filius, aut filia, quibus pater vellet dare satis egregiam personam conuenientem ipsis, inuito patre cum alia persona contraxerint, possint ob id exhæredari, & ita de facto vidisse seruum Papie. Accedit his auctoritas doctissimi *Ferdinandi Vasquij d. lib. 1. §. 10. nn. 633.* ubi audacter defendit, hanc esse veram, & tenendam sententiam, contrariamquè reiiciendam, cuius argumentis plenè satisfacit, concludens cum *Baldo in l. nec filium, C. de nupt.* quod si filius inhonestè contrahit matrimonium, puta cum meretrici, pater potest eum exhæredare, ne vilissimam prolem, quæ inde nascitur, habeat successore, quia ex hoc totum genus est infamatum: hanc etiam tenuerunt nouissimè post multos ab eis relatos *Gabriel F. claus. d. trait. de prinil. pamp. par. 1. q. 17. nn. 2. P. Rebell. 2 p. de oblig. iust. q. 14. sect. 2. n.*

16. An.

16. *Anson, Gomez tom. 1. var. res. c. 11. n. 12. Eman. Acoſta in l. Gallus §. & quid ſtantum p. 8. a. n. 173. & alij relati per P. Fagundez ſuper præcept. decal. lib. 4. c. 3. nn. 8.* licet ipſe contrarium defendat, *Joan. Borchoſ. Graſſ. Boſchens, Brunell. & Emanuel Swares* relati per *Adden. ad Jul. Clar. lib. 3. ſent. §. teſtamentum, q. 41. nn. 35.* ubi ad idem allegant *ram ſex. in d. §. ſi emancipatus*, quam *no. nell. Inſiniani*, ibi, excipiendus tamen videtur caſus, quo filius ad turpem, & inhoneſtam perſonam ſe applicaverit, *l. 3. §. ſi emancipatus, de bon. poſſeſſ. contra tab. d. nouell. 115. c. 3. §. 4. & 10.*

- 12 Licet autem *Emanuel Acoſta*, & *P. Molin.* qui eū laudat *de iuſt. et iure tom. 1. tract. 2. diſput. 176. ſol. 675. verſ. quod ſi quis aduerſus contrarium defendat*, eo præcipuè innixi fundamento, quod nedum ſubſtineri ea non poſſit de iure canonico, ſed etiam quia *rex. in d. §. ſi emancipatus* antiquaſ hodie eſt per authenticorum ius: & ſubſtinere vult *Molin.* nullatenus poſſe hunc caſum referri ad ſecundam exhæredationis cauſam ſtatutam à *Inſiniano in d. §. aliud quoque capitulum*, nempe ſi grauem, & inhoneſtam iniuriam filius parenti ingeſſerit, nam vult intelligendum eſſe *Inſinianum* de iniuria per ſe, & directè illata parentibus, qualis eſt contumelia grauis verbo illis illata, aut qualis eſt ad patris ignominiam, cornua pro foribus illius appendere, vel aliud ſimile, non autem de iniuria per acciſens, atq; indirectè, & præter filij intentionem in parentem redundante, vt eſt abiectiſſima ducere vxorem, quæ mancipium non ſit, quibus adhæret *Sancez de matrim. lib. 5. diſput. 24. num. 13.*

Verumenimuerò licet noſtri inſtituti in præſenti non ſit de his longè diſſerere, ſas nihilominus ſit ad veritatem digito demoſtrandam, hoc illud obſeruare, neque canonico iuri, neque nouiſſimo authenticorum repugnare hanc quam defendimus: non enim aduerſatur libertati matrimonij, neque

eius ſubſtantiam, & eſſentiam lædit (quæ in vinculi, fæderiſquæ ſtimate conſiſtit, & ius canonicum deſiderat) lex illa, ſeu ſtatutum, quod filio ſine conſenſu patris nubenti exhæredationis pœnam, vel aliam imponit; atque ideo validam, iuſtiſſimamquæ eam exiſtimat, validiſſimis itidem rationibus idem *P. Molina cad. diſput. 176. col. 668. verſ. contrariam ſententiam*, ad 13 oculum oſtendens non eſſe hoc Principi ſeculari prohibitum, eo præcipuè, quia ratio Sacramenti fundatur in cōtractu merè naturali, qui celebratur inter perſonas ad ſecularem ditionem pertinentes, & quia in modo cōtrahendi interuenire poſſunt abuſus, & delicta, quæ ſecularem Rempubicam denigrant, & perturbant: vtique ad Principem ſecularem ſpectat hos abuſus, & delicta quatenus in ipſius præiudiciū cædunt prohibere, certisquæ ſtatutis pœnis illa punire, idq; ſtatuet etiam *Barboſin l. 1. par. 4. n. 37. ff. ſolus. matrim.* & nouiſſimè *P. Fagundez ſuper præcept. decal. d. lib. 4. cap. 3. num. 4.* ubi latè defendit non eſſe huiuſmodi exhæredationis pœnas à iure canonico abrogatas, nec præiudiciū aliquod libertati matrimonij inferre, *Engliſh. de Bened. in cap. Rayntrius. verb. docem quæ ei dederat. nn. 36. in fine.*

- Vndè *Bari in l. edicimus, C. de muni. leg. lib. 1. l. in fin.* tenet, quod licet ſtatutum non poſſit prohibere matrimonium, quia res ſpiritualis eſt, & de Eccleſiæ iuriſdictione, adhuc valet quantum ad hoc, vt contraſcientes puniatur, ſi honeſtè contrahi poteſt matrimonium ſeruata forma ſtatuti, cuius dictum approbant *Addentes ad Decretum in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, nn. 134. de conſtit. & ad Alex. conſ. 97. lib. 1. & conſ. 209. nn. 14. lib. 6. & conſ. 3. in fine lib. 7. Carol. Ruin. conſ. 144. in fine lib. 5. & Bald. in rubr. extra de conſuetud. n. 31.* docet, quod conſuetudo po-
15 teſt pœnam imponere rei licitæ, puta matrimonio, ſi ex eo ſequatur aliquid illicitum, & in *l. omnem, circa finem, C.*

ad

ad Tertullian. valere statutum quod imponit pœnam contrahentibus matrimonium sine consensu patris, quia non vetat substantiam matrimonij, sed punit malos mores, vnde pœna videtur separata à vinculo matrimonij, quod spectat ad Ecclesiam: & ideo licet valeat matrimonium cōtractum contra voluntatem patris, incurrit tamen filius pœnam exhæredationis, sicuti in specie tenet *Paul. de Castr. in l. si filiam, C. de inoffic. testam.* subdens idem esse tam in filio, quam in filia, & opinionem *Pauli de Castro* esse veriorum dicunt *Adden. ad Dec. conf. 230. lit. C.* eamque tenere *Carol. Ruinum conf. 131. nu. 6. vol. 4.* adeoque in Regnis, seu Prouincijs, in quibus talia sunt lata statuta, ea sunt hodie in viridi obseruantia; nec in Regno nostro deest aliquale eiusmodi rei vestigiū propter mandata pœnalia, quæ ne matrimonia contrahantur, in dies sunt per suprema eius Prætoria, necum Baronibus, & feudatarijs, earumque filiabus; verum etiam alijs personis propter aliquam iustam causam, vel scandalum vitandum, quæ quidem iustè, & legitimè fieri per seculares Iudices citra animæ periculū, ad oculū demonstrat *D. Reg. de Ponte de pos. Prærog. tit. de assēs. Reg. super dotibus, in rubr. n. 48. cum seq.* Si ita est in simplici matrimonio cōtracto absque patris licentia, multo ergo fortius id ipsum dicendum est, vbi cōtrahitur cum indigno, quin & rationes ipsæ, scandala, & abusus in Republica vitandi, quibus præsertim mouetur *Pater Molina*, proprius huic, quam priori casui conueniunt, inquit enim, *ex alia verò abusus secularem Rempublicam sedantes, ac perturbantes impediunt, conducentque ad spirituale simul, atque temporale eorum, quibus statuuntur, bonum, ut pœna timore contineantur, ne cum peccato inobedientes parentibus sint, & tam eos, quam alios consanguineos inhonorent, periculisque seditionum, odiorum, ac necium exponant, atque ne impudenter ip-*

fimet se ipsos perdant, nō leuem honoris, fama, ac bonorum temporalium iacturam ea ratione faciendo, &c.

Quod verò attinet ad ius *authen.* sanè meo videre ridicula prorsus est eiusdem *Molina* diuinatio, quæ vult verba illa *d. S. aliud quoque capitulū, si graue, & inhonestū intuiācis ingesserit*, referenda esse ad eā quæ verbo parentibus illata sit, & per se, & directè. In primis. n. nescio quis dedit *Molinæ* hæc distinguendi potestatem, quæ nedum verbis ipsis *d. S.* indistinctè conceptis, verum & principijs ipsius iurisprudentiæ ex diametro repugnat, quibus edocemur iniuriam, & facto, & verbo, & scriptura, alijsue modis irrogari, *S. iniuria, Instit. de iniur. cum suis concord. dan.* imò, & atrocem esse iniuriam eam quæ in facto consistit, potius quàm quæ verbis fiat, res ipsa per se ostendit, & inter ea connumeratur, quæ parenti, vel patrono fit à liberis, vel libertis, *l. prator, §. fin. ff. cod.* igitur subterni non potest, quod *Molina* intendit de verbali tantum iniuria; ad quod ponderandum est verbum illud *ingesseris*, quod ad omnem iniuriæ speciem refertur, de ea enim quæ facto fit accipitur in *tex. in l. si quis libellos, C. de appell. & in l. cum quadam, C. de admistr. tutor.* de verbali aliquoties, vt in exemplis relatis per *Harprecht. ad Iul. Clar. in §. testamentū, lib. 3. q. 41. n. 7. & seqq.* & sanè ridiculus prorsus existimari *Iustinianus* debuisset, si solam ipsam verbalem iniuriam, quantumvis grauem iustam exhæredationis causam posuisset, quæ & legum ipsarum, & communi omnium existimatione inter iniuriarum species leuissima habetur: illā autem quæ facto permanente, & patrem ipsum, & familiam, posterisque deturpat, non item dictum penitus abhorrendum, delendumque à quocumque sani capitis viro.

Nec melioris conditionis est, quod ait, intelligi *tex.* debere de iniuria, per se, & directè parentibus illata, quasi hæc de qua agimus, scilicet cum

fi.

filius, filiaue indignas contrahunt nuptias, talis nō sit: nam præterquam quod exempla, quibus ipse comprobare hoc nritur, longissimè disparia sunt, tamen in promptu notescit ipsius lapsus, eo quod id asserit contra *tex.* expressum in d. §. *si emancipatus*, ubi claris, apertisque verbis deciditur tale coniugium, & filio, & patri esse de decori, & ignominiosum; & si tale est, qua fronte sustinebit *Molina* non posse hunc casum comprehendere sub dispositione d. §. *aliud quoque capitulum*, quatenus *Iustinianus* ibi vult exheredari posse filium, qui grauem, vel inhonestam iniuriam patri ingesserit, quasi non directè pater afficiatur iniuria: inquiri enim à *Molina*, si tale coniugium iniuriosum, & ignominiosum est, quis est, si pater non est qui directè offenditur: nam si fortasse dicet esse filium, non ne iniuria facta filio patrem afficit directè, & principaliter, quorum vna eademque persona est, *l. fin. C. de impuber. & alijs substit.* sed cur magis iniuriam hanc, quæ totam familiam denigrat, membra lædere dicemus, quam caput ipsius, quod pater est; & ni fallor, ponderatione dignum quoque est verbum illud inbo-

21 *nestam*, quod non ineptè referri potest ad illa d. §. *si emancipatus*, ibi, *tam ignominiosam, & ibi, ut de decori sit, &c.* ex quo sit esse notoriam fallaciam eorum, qui asserunt *tex.* in d. §. *si emancipatus* esse hodie correctum per *novellam* illam *Iustiniani*, nam veritas ipsissima hæc est, nedum non esse correctum, sed casum inibi specificè prouisum, fuisse à *Iustiniano* pinguiori remedio parentum obsequio prouidente, genericè in dicta secunda exheredationis causa comprehensum.

Tandem aduertendum est tutam, veramque vndeque non esse sententiam eorum qui asserunt, non nisi

22 ex illis tantum quatuordecim causis à *Iustiniano* enumeratis in d. §. *aliud quoque*, licitum esse filium exhereda-

re, nam *Guglielm. de Cuneo in aush. non licet, C. de liber. præter.* contrarium expressè docet, si tamen aliè dentur similes, & maiores, eamque dicit esse communem opinionem *Alex. ibid. n. 4. Guglielm. de Bened. l. as. Curt. iun. & alijs* relati per *Int. Clar. d. lib. 3. §. testamentum, q. 41. n. 2.* subdens ab hac non esse in practica recedendum, centumque alios congerit *Harprecht. in addit. ad eum loco cit. n. 42.* qui licet contrariam defendat, cogitur tamen fateri hanc esse frequentioribus *DD.* suffragijs confirmatam, eleganter *Emanuel Acofta in d. §. & quid si tantum 3. par. n. 175. Covarr. in c. Raymundus, n. 16. de testam. & Anton. Gomez tom. 1. var. resolut. tit. de success. contra testamentum. cap. 11. num. 12.*

Hæc autem omnia, quæ de exheredatione diximus, procedunt sine dubio in dote assignanda filia, ad quam patrè vtique hoc casu non teneri, concors est supradictorum, aliorumque plurium sententia, quinimò nec desunt dicentes, quod adhuc poterit

23 filie denegari dos, propter causas quæ secundum leges antiquas sufficiebant ad eam exheredandam, quamuis hodie ad exheredationem satis non esset, quemadmodum *Barr. Ruino, Alciatus, & Corasio* relatis tenet *Barbosa in d. l. 1. par. 4. n. 37. in fine.*

Nunc ad propositum nostrum accedentes, videamus an iuste aliquid petierit meretrix illa, vel aliàs indigna à iure existimata coniux, cuius coniugium verè & patri, & familia sit de decori, dum in S. C. pro dote marito tradita, sibi satisfieri vult super bonis à patre fideicommissio subiectis. Ad quod resoluendum oportet secundo loco videre, an pater teneatur se, & bona

24 sua obligare pro restitutione dotis à muliere indigna filio contra eius voluntatem nupta traditæ: quidem si expressim lex vult non teneri, multominus præsumptiuè hoc admitti potest, eo quod credendum non sit patrem virum honestum, voluisse bona sua suode-

de decori, & iniuriæ inferuire, quæquæ
 seruandum honorem, decusquæ
 suæ familiæ alienari, & obligari pro-
 hibuit, concessurum fore ad augen-
 dam, propagandamque eius iniuriam;
Barr. namque in *l. si cum dote, §. trans-*
grediamur, num. 5. & 6. ff. sol. matr. in ea
 quæstione, num scilicet pater teneatur
 assignare filiæ dotationem propter nup-
 25 tias, vel vbi non est talis consuetudo,
 anteneatur se obligare pro dote, dis-
 tinguunt: quod teneatur si accepit vx-
 orem dignam, & honestam, secus verò
 si vilem, & indignam, & *Angel. libid. nu.*
3. ita inquit, & hanc sententiam tenuit
Dinus, scilicet quod pater teneatur se
 obligare ad restitutionem dotis pro filio,
 quod limita. si filius uxorem acceperit
 conuenientem generi suo, aut de volun-
 tate patris, si cūs si forsan accepit mere-
 tricem, per quam offenderit totum genus
 suum, ut in *l. non solum, §. emancipatus,*
de contra. tab. & in l. si rogatus, §. matri-
monij, de manumiss. vid. secundum
Bartholum, & Baldum hic, & bene; idem
 tenet *Alex. ibid. nu. 5. & Bald. nu. 6. ibi,*
secus si patrem offenderit accipiendo in-
digam, & 10. de imol. nu. 83. Speculator
tit. de dote post divor. restituen. §. forma-
tis instrumentis, nu. 11. quem refert, &
 sequitur *Addis. ad Paul. de Castro conf.*
14. nu. 10. lib. 2. Carol. Ruin. d. conf. 144.
nu. 18. vol. 2. latè Paris. d. conf. 29. n. 64.
Ferdinand. Valsqu. d. lib. 1. §. 10. nu. 630.
Philip. Paschal. de iurib. patr. potest. par.
2. cap. 5. nu. 17. & seqq. Gaspar Thesaur.
quæstion. forens. lib. 1. q. 70. nu. 10. Cap-
pell. Tholosana decif. 290. & Adden. ad
ipsam, Osa. dec. Pedemon. 154. num. 3.
cum alijs relatis per Felas. de prinil.
pauper. d. q. 17. num. 18. vers. firmusquæ
hanc probat, Bald. Nonell. de dote par. 6.
prinileg. 20. nu. 2. vbi bona addisio, do-
ct. Guglielm. de Bened. in c. Rayntrius,
verb. dorem quam ei dederat, n. 33. cum
fi. q. 9. vbi subdit, quod hodie non tene-
 tur filia expectare patrem vsque ad
 annum 25. sed vsque ad ætatem secū-
 dum regionis, & patriæ consuetudinē
 approbatam, ut sic in hac nostra fide-

lissima Ciuitate videatur nō excedere
 decimum sextum annum completum,
 qui est terminus patribus præfixus ad
 filias maritandas per *Consuet. Si mo-*
riantur, in quo tamen pro nunc pedes
 non firmo.

Hoc posito, consequitur conclusio
 necessaria de iure, quod in casibus in
 quibus pater non tenetur filiam dota-
 26 re, vel pro dote filio tradita se obliga-
 re, non habet locum *anth. res. q. 6. C.*
comim. de leg. quemadmodum relato
Barr. in d. anth. tenet Surd. conf. 255.
nu. 19. subdens rationem, quia hoc ca-
 su pater habetur pro extraneo; sed &
 in puncto de quo agimus post longam
 librorum resolutionem reperi hoc
 27 ipsum tenuisse *Saccin. conf. 75. nu. 7. &*
8. tom. 1. vbi inquit, quia in casu nostro
Pater Matitia non tenebatur se obligare
pro dote ipsius Matitia; igitur non ha-
bet locum d. anth. in casu nostro; conse-
quens est notoria per communem rati-
onem supratelasam, quæ est, quia pater
ad id tenebatur.

Firmum igitur, inflexumquæ rerna-
 met, nullam actionem habere uxorem
 meretricem, siue aliam indignam, quæ
 viro honestæ cōditionis copulata est,
 super bonis à patre, vel alio ascenden-
 te fideicommissio subiciāis pro dote
 tradita, & multo minus pro donatione
 propter nuptias, vel antefato, quod
 28 datur in præmium primi osculi, &
 amissæ pudicitie, & vetecundia, ut
tex. in l. res uxoris 24. C. de donat. inter
vir. & vxor. ibi, quia pudicitia præmis-
cessit, notat Peregr. conf. 9. nu. 29. lib. 2.
Pater Rebella de obligat. iust. par. 2. lib. 6.
q. 5. nu. 4. Azem. sm. l. 1. nu. 26. & in l. 2.
n. 9. sit. 2. lib. 3. recopilat. & multis exor-
nat D. Marius Castell. de donat. con-
templ. matrim. tract. 1. discurs. 5. part. 3.
nu. 5. 6. & seqq. idcirco videmus in Re-
gno per prag. Ducis Ossunæ æditum
 in anno 1616. minus dotarium siue an-
 29 tefatum constitui viduis, quam virgi-
 nibus, quia minus habent verecundie
 quod perdant: est enim virginum puel-
 larum peculiaris pudor, & verecundia
 iux-

iuxta illud *Tricoll. lib. eleg. 4.*
Virgineas teneras fiat pudor ante genas.
Et Statius lib. 12.

Quoniam hic virginei custos, monitorq; pudoris.
Et Valer. Flac. lib. 5. Argonauticon
Audit virginis custos grandæna pudoris.
Et Virgil. lib. 1. Georgic.

At si virgineum suffuderis ore ruborem.
Exornat more suo Tiraguell. ad II. con-
nub. glos. 9. par. 1. nn. 181. Cessabit ergo
tota hæc ratio in meretrice, quæ nul-
lam verecundiam, nullum pudorem,
30 nullam virginatatem, & honestatem
habuit, quàm mariti amplexibus offer-
ret. l. palam. de rit. nupt. unde illud Vir-
gil. lib. 4. Æneid.

Spernunt dedit mæti dubie, soluitq; pudor.
Et Menander. Meretrix nunquam cu-
ranis honestatem, quæ ex ingenij mali-
gnitate lucrum facit.

His fundamentis, & rationibus iu-
 stissima existimari debet decisio SAC.
 CONS. referente D. Consiliario Scipione Theodoro die 2. Martij 1640.
 quæ omnem recursum tali vxori de-
 negavit super bonis fideicommissio sub-
 iectis, tam pro restitutione dotis, quàm
 pro antefato, vt videre est in processu
 Rinaldi de Graffis, in Banca Borrelli.

S V M M A R I V M.

- 1 **A**micis, & affines in quocunque
 grandi praiudiciali iudicio citari
 lex statuit.
- 2 Absentes à quocunque defendi Reipub-
 licæ interest.
- 3 Criminalia iudicia maius praiudi-
 cium continent, quàm ciuilia.

Amicorum citationem sententiæ foriudicationis præambulam
 satis esse generaliter, & publicè per proclama fieri, omittamq;
 actum nullatenus vitare.

CAPVT XXXIX.

Sacratissimæ leges non minus iu-
 stitiæ, quam æquitatis cultrices,
 tantopere reorum defensionis prospie-

- 4 Affines, cognatos, & amicos rei citari
 oportet, antequam foriudicationis sen-
 tentia proferatur.
- 5 Amicitia certius, & securius est, quam
 sanguinis vinculum.
- 6 . . . Aequat, & superat fraternitatem.
- 7 . . . Nonnumquã consanguinitati præ-
 ponitur.
- 8 Constitutio Regni Citationis literæ
 quid disponat.
- 9 Citatio, vt veniat ad citati notitiam,
 lex omnino requirit.
- 10 Amici, cognatos, & affines citari de-
 bere in sententia foriudicationis, vi-
 detur tenere Vinc. de Franch. decis.
 516. sed contra, nu. 11.
- 11 Amicorum citatio vnde originem sum-
 pserit.
- 12 . . . Sufficit si fiat per proclama.
- 13 Citatio incertorum specificè, & singu-
 lariter fieri impossibile est.
- 14 Amicis nihil est incertius.
- 15 Amicitia umbra vix hodie mortalibus
 superest.
- 16 Dialogus amicitia exulantis Cyri
 Theodori Prodromi elegans, velatus à
 Stobæo.
- 17 Amicos solos inter se sapientes esse, Se-
 necæ dogma.
- 18 Amicis ita viuendum esse, vt nihil
 committas, nisi quod committere ini-
 mico possis, eiusdem Senecæ monitum.
- 19 Amicorum citatio leuis est sollemnita-
 tis, idè omitti potest.
- 20 Vinc. de Franch. dec. 516. num. 3. de-
 claratur.
- 21 Amicorum citatio quo casu requiritur.
- 22 . . . Non citi in Regno necessaria, nec
 usu recepta.

xerunt, vt nedum præsentis ad iustas
 eorum excusationes proponendas, sed
 & absentes quoque, & qui dolo, ver-
 su-

futuræ latitant, domi, alioquæ loco, ubi
verosimiliter inueniri possint, vocari
iusserunt, & ubi de graui agitur præiudicio, eorum affines, & amicos, si quis
1 iusserit eos defendere, ita *Ulpian. in l. hac autem, §. 1. quib. ex caus. in possess. inquit, si autem non habeas tutores, requirendi cognati sunt, vel affines, & si qui forte alij sunt quos verosimile est defensionem pupilli, pupillanæ non omisso-
ros, vel propter necessitudinem, vel propter charitatem, vel quæ aliam rationem;*
idemq; *Paulus in l. ergo, ex quib. caus. maior, & de amicis est tex. cum glos. eleganti in l. f. u. ff. ubi pupill. educ. deb. ideo rectè sèntiunt Nostates, Reipublicæ admodum interesse, absentes à quocunq; defendi, ut post *Cepoll. conf. crimin. 64. Rot. Rom. dec. 420. n. 2.* & alios notat *Carol. de Grass. in opusculo de effect. amic. n. 91.**

Quoniam verò magis consulendum est ijs, quibus maius periculum imminet, teste eod. *Ulpiano in l. 1. §. sed & si quis, de Carbon. edit. iudicia; criminalia maius in se continent præiudicium, auct. de testib. §. & quantum sci-
3 mus, in fine, l. ex eo, vers. quod multo magis, C. de agentib. in reb. lib. 12. ubi, quod multo magis in criminalibus causis obseruari decernimus: absurdum est enim, ut in eius salutem, vel existimationem valeat quisquam proferre sententiam, cuius de nulla re possit pecuniaria indicari, tex. in l. in seruorum, in fine, ff. de pen. & in l. adductos, C. de appellat.*

Hinc semper laudandam praxim illam M. C. V. quæ in huiusmodi, antequam ad foriudicationis sententiam, contra reum deueniatur, nedum affines, & cognatos, sed amicos rei citare
4 seruat, ut eius, si velint, suscipiant defensionem, existimat *Marius, Caraman. in Constit. Regn. Penam eorum, verbo foriudicari*, id quod non sine ratione inductum fateri oportet: constat namq;
5 multorum testimonio, certius, & securius esse amicitia, quam sanguinis vinculum, ita *Ualer. Max. in probam. lib. 4. c. 7. & Isocrates* relatus a *Franc.*

Duaren. tract. de pact. cap. 4. n. 7. merito *Tiraquell. de pan. temperan. caus. 22. n. 10.* multis probat, amicitiam æquare, & superare fraternitatem: nec desunt ad hoc Iuris cōsulorū testimonia, sumpto ab ordine scr. pteuræ argumēto
6 in l. sed & si plures, §. in arrogato, ff. de vulg. & pupill. & in l. si seruus plurium, §. f. u. de legat. 1. in l. T. heopompus, de dos. praleg. in l. affectionis, ff. de donat. ex quibus nonnumquam amicitiam consanguinitati præponi, obseruat *Menoch. conf. 683. num. 23. lib. 7.* cuiusq; rationem grauitè admodū assignat *Franc. Patruus de Regno, et Regis institutione lib. 8. tit. 9.* his verbis, *prestat hæc amicitia species propinquitatis, ex propinquitate enim beneuolentia tolli potest. sapè accidit, ut ex diuersitate morum, affines male inter se conueniant, & tamen inter se affines, consanguineus sunt; ex amicitia autem beneuolentia si tollitur, amicitia ipsa corrumpitur, at propinquitas ipsa remanet, etiam si inter se propinqui illi digladiarentur:* adeoque eam quoque consanguinitati, & coniunctioni sanguinis æquiparari, rectè cōfuerunt
7 *Abb. Alex. & centum alij* relati per *Carol. de Grass. in d. tract. de eff. amic. n. 81. & 82.*

Quomodo autem citari debeant amici, si velint reum foriudicandum defendere, singuli scilicet personaliter, vel domi, an verò genericè per edictū, vel proclama, fuit validè disputatum cum in M. C. rum in S. C. in fanigerata illa causa Francisci Barbari foriudicati per sententiā ipsius M. C. pro patratō in personā Doñonis Cæsaris Consentini homicidio. Pro eo enim, existente iam in posse Curie, nonnullas proposuit Aduocatus pauperum, aduersus sententiā foriudicationis nullitates, inter quas illa fuit discussio, re digna, qua contendebat nulliter fuisse citatos præconis: voce amicos inquisiti, qui citari omnino speciatim debuerant personaliter, vel domi.

Et quidem pro foriudicato dubium faciebat generalis dispositio *Constitutio.*

8 *sonia Regni Citationis literæ*, qua Imperator Fredericus genericè formam statuit citandi absentem, vt si quo loci sit ignoretur, vel inuentus haberi ad se aditum nō sit permīssū, sufficiat denunciationem fieri domi, in qua vxor cum eius familia cōmoratur: ergo in quocunq; citando, si de persona haberi non poterit, seruanda est forma in *d. Constitutione* præfinita, quæ in omni citationis genere ita statuit, & cum lex non distinguat, nec nos distinguere debemus, *l. de pretio, de public. in rem act.* Secundo, quia lex id omnino requirit, vt citatio perueniat ad citati noticiam, ea qua fieri potest securiori via: at tuta ad hoc non est præconis vox, quia hæc paucis innotescit, vt est *tex.* ad hoc mirabilis in propria materia in *l. Diuus. de in integr. restit. minor.* vbi *Marcellus* ait, *existimari potest non sua culpa, sed parum ex audita voce præconis defuisse, ideoque restitui potest*, vbi *glos. parum pro nō* exponit. Tertio quoniam *Vinc. de Franch. doctissimus* consultus, & sūmus practicus *decis. 5. 16.*

9 *no. 3.* videtur sentire, cognatos, affines, & amicos debere citari specialiter, non autem præconizando, relato ad id *Follerio in praxi crimin. verb. foriulicentur*, idemquē tenere *Dom. meum Reg. Tapia in Confit. Regni Panam corum, no. 4. in fine, lib. 5. iuris Regn.*

Ex aduerso allegabat Fiscus, & pars querelans, satis superquē satisfactum esse citationibus requisitis ad validandam ipsam foriudicationis sententiā, dum citati fuerunt specialiter affines, & cognati personaliter, & domi, amici verō voce præconis, quam parum fuit omnibus innotescere in paruo Casale Sancti Ioannis de Flore, q̄ est Terræ Caccuri Prouinciæ Calabria citrā, vt in specie pōderat *D. Capye. Laro d. dec. 73. no. 29.* nec ad aliud teneri.

Siquidem praxis huiusmodi auctoritatem habuit *Acerisium in d. l. hac autē, quib. ex causis possit esse, ver. cognati, ibi, vel dic quod etiam in qualibet Cinitate, vel loco, vbi est verosimile eum habere amicos, & qui sunt ei defensuri, sed*

non dicam singulos esse vocandos, sed generaliter, & publicè proponi debere in quolibet tali loco, quam glosam secutus Marin. Caraman. in d. Confit. Panam corum, verb. foriudicari, ita esse praxi receptum testatur, primo citari bannitū domi, & requiri publicè præconizando cognatos, affines, & amicos banniti, si quis ex eis vellet eum defendere, eumquē secutus est *Vinc. de Franch. d. dec. 5. 16. num. 12.* licet de huiusmodi articulo in casu dictæ decisionis actum non fuerit, nihilominus dicite eandem opinionem fuisse *Speculatoris, & Ioannis Andreæ*, cui tanquam vltimo loco relata videtur cōsentire.

Ratio eius in promptu se offert, si consideres nullam legem specificē, & singulariter citari iussisse eos, qui incerti sunt, quod esset fermē impossibile, ideo citationes per edicta, & proclamata contra incertos inducæ sunt. Cuius rei quamplurima sunt in iure exempla vnicuiquē notificata, de materia tamen agunt *DD. in c. fin. de dolo, & contumacia*, & plures coegit *Barbosa in collect. ad illud, no. 3. & rursus in cap. fin. de elect. in 6. Vantius* post multos de nullis, ex defectu, citat. *no. 142. & 143.* at quis non videt amicis nihil incertius esse, vnde exclamabat ille, *amici nemo amicus*, & rectè amicitiz vmbra vix superesse mortalibus hominibus, veram quidem querelam esse, sed non recentē: omnis ætas de eodē conquesta est, exclamat *Ianus Gruter. in notis ad Tacit. cap. 47.* à quo pendet, & argumentum *Quintiliani* oppositis se ei, qui conscius erat veneni proditoris, *amicus*, inquit, *eram quid ais? amicus etiam nūm patri bono iam filius non videretur*, & apud *Sextum* curiosum græcarum lectionum collectorum *Cyri Theodori Prodermi* d. locus recēsetur inscriptus, *amicitia est pater*, cuius initium, vt te lectorē maliciam, tātūmodo cōmemorabo: inter duces sūt hospes, & amicitia, ita se habet.

H. O domina Amicitia, verū dū mihi caput, Dic vnde venis? quē plena vultum lacrymis,

*It meſſa, triſtis, anreas lăcra comes,
Terramquę cernens? Pallidus tibi color.
Eſt aſtra veſtis, luſu noſum nuncium,
Eſt ſordidatum cingulum, ſunt baxea.
Viſiſſimo te comitatur peſſima,
Ornatus vbi nũc eſt prior? vbi porphyrit,
Vbi decus antiquum? labellaque roſea,
Capitisquę cinni graſioſum cingulum,
Pulchriquę calcei, et reliquis decorsus?
Euannerunt omnia, reliſtum eſt nihil.
Planę videris mihi reſerre praficas.*

Sed vnde meſſa? quidue grefſum proripis?

A. Terras relinquo, & numę accedo patris.

H. Mundus igitur ſuo carebit munere?

A. Carebit, addeę qui ſuit iniquus mihi.

H. Iniquus? A. imo me ſoras ni protulit.

H. Foras ne? A. ſic eſt, ſic eſt ſam mihi vi-
debar mori.

H. Foris iacebas? A. idquę ſlagri perdita.

H. Inſanis ergo mundus, vt narras palam.

Qui te modis affeceris indigniſſimis, etc.

Hinc etiam illud *Stoyſi* dogma ſolos

18 ſapientes inter ſe amicos eſſe, *Senec. lib.*

7. de benef. cap. 12. reliquos hoſtes etiam

ſi parentes, liberi, agnati ſint, dictum

fuit Diogenis in Zen. relatu a Lyſſo in

annor. ad eundę locum Senec. not. 128.

& celebre eſt ciuſdem *Seneca* moni-

tum *epiſtola 3. ad Lucill. ita viuendum*

19 cum amicis eſſe, vt nihil committas,

nifi quod committere etiam inimico poſ-

ſis, adeo periculofa eſt hodierna ami-

citia. Re igitur diſcuſſa in M. C. obti-

nuit Fiſcus, non obefſe aduerſus fori-

udicationis ſententiã nullitatem huius-

modi propoſitam, ſed ritę, rectęque

fuifſe proceſſum ad citationem eorum

omnium, qui de iure citari debuerant

ſcilicet cognati, & affines, qui certi

ſunt perſonaliter, vt domi, ſeruata

forma prafate Conſtitutionis Citationis

litera, amicis veró qui incerti ſunt per

proclama.

Quod decretum cum fuiſſet in vna

ſula S. C. reuocatum, declaratumquę

nullitatem prædictam obſtare, cauſa

iterum in gradu reclamationis plu-

ries à me relata, ad procuratoris Re-

giſi Fiſci, & querelantium inſtantiã,

& à D. Præſidente iunctis aulis votari

iuſſa, ſuit tandem ſollenni diſcuſſione
decretum M. C. confirmatum ex ſu-
pradiſtis: & quia S. C. habuit quoque
pro vero, quod & ſi regulariter vbi de
alicuius abſentis præiudicio agitur,
aduocandi ſunt amici ipſius abſentis,
intra elegans *Tryphonini reſponſum in*
d. l. ſin. ſſ. vbi pupill. educ. deb. vbi gloſa
ver. amicis, & notat *Tiraquell. poſt*
alios de pen. temperan. d. cauſ. 22. n. 69.
& 70. nihilominus Bald. in rubr. C. de
ſucceſſ. edit. col. 2. verſ. non tñ, & Barr.
in anſ. qui ſemel, nu. 13. verſ. ſi ſind au-
tem, C. quomod. & quand. iudex, & Ber-
tach. in reper. in verb. amicorum cita-

20 tio fatentur hanc amicorum citationem, leuiſſe ſollennitatis, ideoquę
eius omiſſionem actum non vitare,
put eos reſert *Carol. de Graſ. loc. ſapius*
cit. num. 247. ſubdens ita prædicari in
Regno Sicilia, in quo amici numquam
citantur, proinde quod tradit Vinc. de

21 *Franch. in ſtitio diſſe. diſciſſionis 516. non*

ſufficere generalem citationē factam

per edictum, vel proclama, ſed debere

ſpecialiter, & ſingulos citari, de cōſan-

guincis, & affinibus tantū reſcē iuralli-

gūt *Reg. Ronit. ad rubr. de ſent. foriudic.*

n. 3. & cum eo Ioseph Mele, & Didac. de

Mari A. d. ad Giſſarel. dec. 17. n. 12. imò

& Giſſarel. ipſe ſup. relatus poſt Aff.

in Cōſſit. Panā corū, n. 19. inquit ſuffice-

re in materia foriudicationis, ſi citatio

ſiat affinibus, & cōiunctis. Idquę com-

probatur quoniam iure communi vbi

citatio amicorum requiritur, non niſi

22 vbi alius non ſit qui interrogari poſſit

an abſentem deſenſurus ſit, fieri con-

ſtitutum eſt, vt patet ex *Paulo in d. l. ergo*

ſciēdum, ex quib. cauſ. maior. ibi. non

aliſſet hoc edictum locum habere, quam

ſi amici eius interrogati fuerint, an de-

ſendant, ſi nemo ſi qui interrogari po-

teſt, & Vlpian. in l. aut qui aliſſet, & ſi

quis, ſſ. quod vi, ant clam, ibi, & ſi fori-

de non ſit cni de nunciatur, neque dolo malo

factum ſit, ne ſis, amicis denique denun-

ciandum eſt. Et egomet ipſe, quo tem-

pore in Regia Audientia Salerni, & in

M. C. V. verſatus ſum, nec non & ſex

illis

illis annis, quibus Regio Tribunali Campaniæ præfuit, nusquam uidi citari amicos, nec specialiter, nec generaliter, sed tantummodo affines, & cognatos qui certi sunt, præuia eorum nota, ab ijs petita qui regimini locorum, ubi inquisiti degunt, sunt præpositi: unde abundans hæc cautela, qua uti uoluit quærelas in præfenti causa citandi amicos per proclama, eidem obesse nõ debuit. *l. testamenti, C. de testamen.* Iustissima ergo fuit ultima SACK. CONS. hac in re deliberatio, qua sententia forudicationis executioni demandata est: eo præfertim quod inter ceteros sanguine cõiunctos prædicto Francisco Barbaro, ipsius mater personaliter citata fuit.

S V M M A R I V M.

- 1 **C**onditio resolutina que sit.
- 2 *Modo non adimpl. to a-Tus resol. nitur ex nunc, non ex tunc.*
- 3 *Conditio resolutina per quas dictiones solet explicari.*
- 4 *.. Suspensiva cuius sit natura.*
- 5 *Cautio Mutiana quando præstari debet.*
- 6 *Conditio suspensiva quibus uerbis solet explicari.*
- 7 *Verbum, volendo, quod est gerundij, appositum uerbo futuri temporis, quid importet.*
- 8 *Dicitio però, qua est aduersatiua, importat conditionem à principio.*
- 9 *Legatum per ademptionem, intelligitur factum sub contraria conditione.*
- 10 *Conditio resolutina sit suspensiva quoties adicitur initio dispositionis.*
- 11 *.. Habitandi in domo testatoris specificet, & successus intelligi debet.*
- 12 *Locus intelligitur appositus gratia, & favore hæredis.*
- 13 *.. Nisi conditio habitandi restricta sit ad domum propriam testatoris.*
- 14 *.. Item nisi legatarius iusta aliqua causa sit impeditus conditioni parere.*
- 15 *Conditio habitandi an sit appositæ favore hæredis, uel legatarij, quomodo cognoscatur.*

- 16 *Tex. in l. illis libertis, de cond. & demonstr. expenditur.*
- 17 *Legatum relictum uxori cum onere tutela, nõ dicitur nisi administrari.*
- 18 *Testatoris uoluntatem ex nuda uerborum testamenti cortice interpretari, periculosum est.*
- 19 *Relictum factum à testatore iure institutionis, diuersam naturam habet, quam quod sit iure legati.*
- 20 *Ruin. conf. 170. lib. 5. declaratur, & nm. 31.*
- 21 *Ludouif. decision. 187. rejicitur.*
- 22 *Legatum potius sub modo, uel sub conditione resolutina, quam suspensiva in dubio præsumi.*
- 23 *.. Etiam si dictum sit relinquo cum hac conditione.*
- 24 *Conditio potius resolutina, quam suspensiva præsumitur, ubi constat testatorem multum dilexisse uxorem.*
- 25 *Verbum sua uita durante quid importet.*
- 26 *Legati ademptio superflua est, ubi relinquitur sub conditione suspensiva.*
- 27 *Verba que tractum successuum habent per seueritatem potius quam originem legati respicere.*
- 28 *Uxor transiens ad secunda uota, legato priuatur, nisi in eum casum aliquid testator reliquat.*
- 29 *Legatum relictum per uerba, volendo però, censetur dare uxori licentiam nubendi.*
- 30 *.. Regulari à natura ademptionis.*
- 31 *Bald. conf. 267. nu. 3. lib. 5. commendatur.*
- 32 *Legatum relictum per uerba participij, & ablatiui absoluti, quomodo interpretari debes.*
- 33 *Tex. in l. aliquando, de cond. & demonstr. declaratur.*
- 34 *Resolutio legati facit conditionem contingentem, ubi ponitur post ius quæsitum dispositionem non facit conditionalem.*
- 35 *Verbum volendo denotat arbitrium uoluntatis.*
- 36 *Legatum alimentorum in dubio censetur factum favore legatarij.*
- 37 *.. Nisi concepium sit per uerba necess-*

- cessitatem importantia,*
 29 . . . *Es si effect factum tam favore heredis, quam legatarij, adhuc legatarij favor preponderat.*
 40 *Condicio habitandi cum herede rejicitur, si uxoris honestati repugnet.*
 41 . . . *Etiam si heres effect bonus, & honesti nominis.*
 42 . . . *Vel si uxor iustam habuerit non habitandi causam.*
 43 *Legatum alimentorum factum uxori, potius affectione maritali, quam respectu tutela presumitur relictum.*
 44 *Decilio Vinc. de Franchi. 231. declaratur.*
 45 *Alimenta uxori relictum compensari debent cum fructibus, & interesse, pro tempore non restituta dotis.*
 46 . . . *Idque praesertim in terminis Consuetudinis Neapolitanae, qua incipit Viro mortuo.*
 47 *Heres duplici onere non debet gravari.*
 48 *Legatum alimentorum relictum uxori, in sua substantia censendum est legatum ususfructus.*
 49 *Legata ubi sunt uniformia, & eiusdem naturae, primum censetur per secundum ademptum.*

Legatum ususfructus uxori relictum : *seruando tamen vitam vidualem, non suspensiuam, sed resolutiuam conditionem praeferre, ade què pro primo anno purum, pro sequentibus conditionale censendum. Examinato Ruino conf. 170. lib. 5. defenditur Bald. conf. 267. lib. 5.*

CAPVT XL.

Multum esse dubiam fatetur Bald. conf. 267. nu. 4. vol. 5. quaestionem illam, quæ quotidie in interpretandis supremis testatorum voluntatibus incidere solet, cum vxoribus suis alimentis, seu ususfructum, seruando tamen vitam vidualem relinquunt: vtrum conditionale sit relictum huiusmodi, an verè grauamen viduitatis tantummodo importet: clarius meo videre dixisset, an illa verba conditionem resolutiuam, vel potius suspensiuam praefereant: scitur namquè inter hæc duo conditionum genera, illud potissimum dari discrimen, quod resolutiuam non impedit acquisitionis effectum pro tempore quo conditioni obtemperatur, sed actum à principio purum resoluit in contrauentionis euentum, ad tex. quoniam sciunt legulæi omnes in l. 2. vbi glos. ff. de in diem adiell. ideo talis relictum commodum quaerit legatarius à principio sine Mutianæ cautionis onere, cum postmodum factum

contrauentionis casu ipso priuetur: ita Cynus, Bald. Castrensis, & alij in l. fin. C. de iudi. viduit. tollen. & declarat Menoch. conf. 494. num. 3. & seqq. Maria in sum. success. leg. 4. par. q. 18. art. 2. n. 78. Mantica de consuet. lib. 11. tit. 19. nu. 23. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 12. nu. 19. Surd. de alimen. sit. 5. q. 3. nu. 32. et alij passim. Hinc fit, vt resolutiuam conditionem eandem habeat naturam, ac
 2 modus, & sicut modo non adimpleto, actus ex nunc, non ex tunc resoluitur, l. 1. C. de don. quæ sub modo, cum suis concordant. Bart. in l. quibus diebus, §. Terminus, in 3. de cond. & demonstr. Menoch. de pref. lib. 4. pref. 175. nu. 11. ita quoque & in conditione resolutiuam, glos. in rubr. de cond. & demonstr. Menoch. d. conf. 494. nu. 6. solet enim hæc
 3 per dictiones temporis distributivas, donec, quando, quousque, hisque similes significari, l. pater Severinam, §. fin. de cond. & demonstr. l. legatum, de ann. legat. l. Caio Scio, §. Imperator, de alimen. legat. l. 1. C. de legat. Paul. de Castren. conf.

conf. 451. legatum istius domus, lib. 1. Bar. Bal. Soc. et alij relati p doctissimū pariter, & ingeniosissimū Cōsultū aliās à nobis dignè collaudatū, Regiū Cōsiliariū, nostrumq; collegam D. Fernandū Arias de Mesa, lib. 2. var. cap. 3. num. 11. & legatum est annuum, l. sicut in annis, quib. mod. usufr. amitt. pro primo anno purum, pro cæteris conditionale, l. filia mea 22. de ann. legat. Marta post alios loco cit.

At in contrarium suspensivæ conditionis ea est natura, vt totius acquisitionis deneger effectum, actumvè suspendat in conditionis eventum, l. conditionales 54. l. cedere diem 213. de verb. signif. l. si quis sub conditione 8. ff. si quis omis. c. anst. testam. nec enim consequitur quis reliqui emolumentum nisi conditio impleatur, l. Thais. §. Stichus, ff. de fideicom. lib. 1. Bart. in d. l. quibus diebus, §. Terentius, num. 6. de cond. & demonstr. idcirco loco implemienti cautio Mutiana ante omnia præstanda est, l. Mutiana, de cond. & demonstr. auth. cui relictum §. qua verò, C. de iudi. vid. Menoch. A. conf. 494. nu. 2. & novissimè centum de more relatis exornat Casill. Sotomayor quotid. contr. lib. 5. par. 2. cap. 109. Casar Maheu. conf. 130. post eius decisiones nu. 20. Solet huiusmodi conditionis uis, affirmatiuis, & negatiuis explicari verbis illis, *si lectum viduale servaueris, vel non nupseris*; de priori est exemplum in l. fin. C. de iudi. vid. tollen. de posteriori in auth. cui relictu, C. cod. tit.

Eius rei examinationem sibi proposuit S. Conf. in causa Iulix Tortelli cum hæredibus Francisci Petra Baronis Clauicarum eius viri: is namq; instituta sibi hærede Theresia Petra cōmuni filia, Iulix vxori ita legauit, *Item lassa esso restatore alla detta Signora. Giulia Tortelli sua cara consorte, volendo però osservare letto viduale, usufruttuaria sua vita durate di due mille, verum à morte di detta Signora Giulia sua consorte, torni alli heredi, & successori di esso restatore, ma non osservando letto*

viduale, non se li dia eccetto cheli sopradetti vestiti, & altre galanerie fateli come di sopra, e volendo osservare letto viduale, stare in casa di esso restatore, vole che sia signora, & padrona, e tutrice infalsidum con li sopradetti Signori madre, & fratelli, & compare.

Cum igitur Iulia quinquennio vidua permanferit, secundis initis nuptijs, vtrumquè petijt in S. Conf. legatum, & usufructus ducatorum mille, & alimentorum iuxta notissimam Bulgari Consuetudinem.

Dicebatur pro hærede, cōditionem in præsentī appositam esse omnino iudicandam suspensivam, propter verbum illud *volendo*, quod est gerundij, & appositam futuri temporis verbo, siue ex illis, *lascia usufruttuaria sua vita durante*, quæ futurum respiciunt, siue ex eo quod non nisi posttestatoris mortem verificari queunt, quo fit vt non resolutuam ex nunc, nec temporis distributivam, sed suspensivam conditionem à principio inductam, esse censi debet, sicuti genericè statuunt DD. post Accurs. in l. si in ex parte, verbo *adquendo*, de acquir. heredit. ubi Bart. n. 1. in fine, & Bald. in l. falsus n. 6. C. de furt. Dec. conf. 433. num. 6. Soc. iun. con. 122. nu. 20. lib. 2. Surd. conf. 72. n. 1. lib. 1. & in tract. de alimen. tit. 5. q. 3. n. 41. Reg. de Ponte conf. 30. nu. 21. & 22. lib. 1. Rebuff. ad Constit. Gall. tit. de sens. prenis, art. 2. glos. 6. Gaspar Thesaur. quæst. forens. lib. 2. q. 87. n. 3. Quæ quidem communis conclusio eò redegit doctissimum Ruinum conf. 170. nu. 3. & 4. lib. 3. vt intrepidè senserit, relictuū his verbis conceptum, conditionem suspensivam à principio indacere, non quidem temporis distributivam: idquè de iure melius defendi posse, vt sic exponatur, *observando*, id est *si observaverit*, & esse verum fatetur Bald. d. conf. 267. nu. 4. & si in contrarium voluntas testatoris magis inclinare videatur, & Ruinum sequuta est S. Rot. Rom. apud Ludonif. postea Sum. Pontificè Gregoriū XV. dec. 187. n. 5. & 6.

Angetur mirificè propoſitio hæc
 8 ex dictione illa aduerſatiua, *però*, ibi,
volendo però offeruare: quæ quidem cõ-
 ditionem importat à principio, vt ex-
 ponit *Bart. in d. l. quibus diebus, §. fin.*
nu. 2. 4. & 9. Cardin. Verall. dec. 34. ſem
2. nu. 2. & 3. par. 2. proinde in vxore in-
 ſtituta his verbis, *facendo però viſa ho-*
neſta, e vedouſte, ita deciſũ reſert *Car-*
din. Seraph. dec. 749. n. 1. & 2. idemquẽ
Ludoniſ. d. dec. 187. nu. 6. Roſa Florent.
apud Canalean. de uſufr. mulier. relict.
n. 117. & 118. quam deciſionem com-
 mendat *Vinc. de Franch. dec. 231. Ma-*
theac. de legat. & fideicom. lib. 1. cap. 4.
nu. 19. Peregr. de fideicom. art. 11. n. 122.
Niger Cyriac. contr. 136. nu. 1. Maria de
ſuccell. legali. par. 4. q. 18. art. 2. nu. 81.

Fit quoque idipſum maniſeſtum, ſi
 credimus *Ruino d. conf. 170. nu. 5. & 6.*
lib. 3. ex eo quod teſtator voluit adẽm-
 ptum cenſeri legatum, vxore lectum
 viduale non ſeruante, ibi, *ma non offer-*
uando lecto viduale non ſe li dia, &c.
 9 per quam adẽmptionem intelligitur
 legatum factum ſub contraria condi-
 tione, ſi vitam viduale ſeruauerit, ad
 sex. expreſſum in *l. aliquando, de cond.*
& demonſtr. ibi, ex diuerſo quoque purum
datum legatum, conditionale videtur,
veluti quod ſub conditione adẽmptum
eſt, quia ſub contraria conditione datum
intelligitur, & in l. ſi penum, quan. dies
leg. ced. hoc ergo caſu legatum factum
 eſt ſub conditione ſuſpenſiua a princi-
 pio, non autem temporis diſtributiua,
 ita cum *Ruino* ſentiunt *Maſt. d. 11. 19.*
n. 23. Canalean. de uſufr. mulieri relict.
nu. 117. Mattheac. d. cap. 4. nu. 19.

Qua ratione admiſſa, licet *Surd. de*
alimen. ſit. 5. q. 3. num. 43. veriorẽ vti-
 minus rigorofam, & magis cõformem
 teſtatoris voluntati, placere ſibi dicat
Baldiſ ſententiam *d. conf. 267. vol. 5.* vt
 gerundium *obſeruando* exponatur pro
 donec, vel *quandiu obſeruauerit*: fateri
 tamen videtur *Ruino d. conf. 170.* ve-
 rum ſentiſſe, vbi teſtator ſub contra-
 ria conditione legatum ademit, nem-
 pè relinquo vſumfructum ſeruando

vidualem vitam, & ſi nupſerit relin-
 quo dores, quia illa ſecunda pars con-
 ditionalis ita declarat priorem; vt reli-
 ctum conditionale quoque cenſeatur.

Et confirmatur in propoſita ſpecie
 propoſitio hæc expreſſis ipſiusmet le-
 gati verbis, quibus teſtator ad totum
 tempus vitæ vxoris proſpexit, ibi, *vo-*
lendo però offeruare lecto viduale, uſu-
fructuaria vita durante de dec. mille:
verum à morte di detta Giulia ſua con-
ſorte torni all'herede ſucceſſore di eſſo
teſtatore: & ſtatim ſubdit adẽmption-
 nem in caſu inobſeruantiæ: ex quibus
 clarè conſpicitur, voluiſſe obſeruanti-
 am lecti vidualis toto vxoris vitæ
 tempore, nam adẽmptio fit in caſu cõ-
 trauentionis, & conſolidatio cum pro-
 prietate fieri vult in caſu mortis: ergo
 vſque ad illud tempus perſeuerantiã
 requirit, aliàs fruſtra expectãdus eſſet
 caſus mortis, ſi credidiſſet vxorem ad
 ſecũda vota tranſiturã, argumẽto eorũ
 quæ trãdit *Bart. in auth. hoc locũ, n. 13.*
verſ. ita in propoſito, C. ſi ſecũd. nupſ. mul.
1. ſi. in l. tale pactũ, §. fin. nu. 3. ff. de pact.

10 Vltcrius omnis conditio reſolucua-
 cius propriam naturam amittit, ſitquẽ
 ſuſpenſiua, quoties diſpoſitionis initio,
 adijcitur, ita vt à principio actum re-
 ſoluat, quemadmodum in præſenti le-
 gato legitur, ibi, *volendo però offeruare,*
&c. cum ſecus ſi in fine diſpoſitionis
 appoſita ſit, à principio dicitur pura,
 ita vt diſpoſitio locum habeat quouſ-
 que conditio purificetur, eaquẽ ad-
 ueniente diſpoſitio fit conditiona-
 lis, reſolucua ex tunc conditione
 adueniente, *Bart. in l. 1. nu. 15. de cond.*
& demonſtr. Cephal. conf. 52. n. 8. 15. &
16. lib. 1. & eſt punctualis deciſio *Roſa*
Bononiẽ. nu. 43. inſerta poſt *conf. 244.*
Riminal. iun. lib. 3. Hęc quoad legatum
 ducatorum mille.

Quod verò attinet ad legatum ali-
 mentorum, multo minus illud deberi
 dicebant tutores hæredis, eo quod vlt-
 tra conditionem viduitatis iniuncta
 11 eſt quoque conditio habitandi in do-
 mo teſtatoris, quæ ſpecificè, & ſuccel-
 ſiue

suæ impleri debebat, ad tradita per *Bart. conf. 211. num. 3.* quem sequitur *Nald. conf. 484. vol. 4. Beron. conf. 185. nu. 1. & alij* relati per *Surd. de alimen. tit. 4. q. 15. num. 4. D. Præf. Anell. Amat. conf. 29. nu. 1.*

Solet namque in proposita specie de duobus dubitari, nempe an legatarius habitando cum hærede, licet extra domum testatoris, censeatur conditioni obtempèrasset: cuius ratio dubitandi ea est, quia testator de eadem inhabitasse videtur, quam hæres inhabitat, in cuius gratiam, & fauorem censeatur ille locus adiectus, ad notata in *l. Caius, §. Imperator de alim. et cib. lega. & in l. 1. C. de legat. & p. Ruin. Rolan. & Menoch. quos refert Surd. d. q. 15. n. 7.* Verumtamen id ipsum intelligi oportet nisi cõditio habitandi restricta sit ad domum propriam ipsius testatoris, iuxta sollemne *conf. Cornei 7. n. 1. vers. his tamen non obstatibus*, sequitur *Saccin. inn. conf. 110. num. 6. vol. 1. Surd. loco cit. num. 10.*

14 Item num legatarius iusta aliqua causa impeditus quominus huic conditioni pareat, emolumentum legati consequatur: nec enim obesse ei debet id quod per eum non sitit adimplere, vt probat *tex. in d. l. Caius, §. Imperator in fine, & in l. Mania in fine, de ann. lega. & notat Bart. in d. §. Imperator, n. 2. cum alijs per Surd. ubi proximè num. 12.*

15 Sed vt difficultati occurras intue dum est, an habitandi cõditio potius hæredis fauore, quam legatarij iniuncta sit, quod præcipue præsumitur, si hæres impubes sit, vel infans, quia ideo censeatur legatum, vt ad filios enutriendos, & educandos mater inuitetur, argumẽto *tex. in l. sed si hoc, §. fin. & ibi DD. de cond. & demonst. & in l. Quintus, in fin. de ann. lega. ibi, magis enim est vt providentia filiorum suorum hac fecisse videatur*: notat expressè *Imol. in l. si ita relictum, §. Pegafius, de legat. 2. Surd. tit. 8. primil. 23. num. 8. D. Anellus Amat. conf. 29. nu. 2.* vovissimè plures congerit in hac quam amplectitur sè-

rentia *D. Conf. Arias de Mesa lib. 2. var. res. c. 5. n. 13. & 14.* hinc fit, vt legatum fauore hæredis factum extinguatur, & si cõditio de facto non sit adimpleta, & per legatarium non steterit quominus impleatur, *tex. est sollemnis in l. illis libertis 83. de cond. & demon. ubi species proponitur de legato alimentorum libertis relicto, si cum filijs testatoris morati fuerint, cum liberti cõditioni paruiscent, quandiu filius ad militiam promoueretur, & postea apud castra defunctus est, quaesitum fuit, an ab hæredibus filij alimenta deberentur: respondet Paulus deberi, eo quod per libertos non stetit quominus cõditio impleatur: subdit tamen quod si testator, propter filij vilitatem legatum fecit, defuncto eo, non esse audiendos libertos alimenta petentes, quem *tex. egregiè exornat Decius cõf. 526. nu. 4.* esse autem huiusmodi conditionem filiorum fauore appositam, 17 vel ex eo non licet in presenti dubitare, quia iniunxit vxori testator tutelæ onus, quam cum non administrauerit, carebit etiam legato, *l. Neseñnius, in fine, de excusator. Ruin. conf. 45. n. 6. cum seqq. lib. 2. Eugenius conf. 49. nu. 37. lib. 2. Guttier. de tutel. par. 3. cap. 5. num. 15. & cap. 13. num. 2. Dom. Arias de Mesa d. lib. 2. c. 5. nu. 16.**

Verumtamen ad rem hanc elucidandam animadvertere oportet, totam ipsius resolutionem in nuda verborum cortice reponere, non esse vnde quaque securum: siquidem hæc vt plurimum ab imperitis tabellionibus ex proprio Marte conscribi solent, nihil tale testatore ipso morbo oppresso cogitante, vt in proposito aduertit *Mantic. d. tit. 19. nu. 22.* & proinde tutior sit semita illa, quæ ex coniecturata, & verosimili defuncti mente, ad ipsius voluntatem indagandam viam aperit: id quod mihi expressè probat *tex. ille, qui quotidie in materia per manus circumfertur in d. l. 2. de in diem adiect. ibi, & mihi videtur verius inesse quid actum sit.* Ad quod obtinendum.

dum in primis observandum est, non
 19 esse paris, eiusdemque conditionis
 relatum illud, quod in proposita spe-
 cie iure institutionis fit, cum eo quod
 relinquatur ex causa legati. Siquidem
 hæredis institutio, quæ continet in se
 hæreditatis acquisitionem, capax non
 est conditionis resolutive, quia debet
 unica esse, & perpetua, nec potest esse
 annua, id quod eius naturæ repugnat,
 ut initio firmavi. quo fit, ut suspensivam
 tantum admittat, quibus verbis
 rem designat *Bald. in l. fin. num. 3. C. de
 indist. n. d. toll. Menoch. d. conf. 494. num.
 31. vers. respondetur secundo*, *Beltramin. in addit. ad Ludovis. d. dec. 187. opti-
 mē Franc. Niger Cyriac. d. contr. 136.
 n. 4. tom. 1. subnectens inibi binas deci-
 siones S. R. Romanæ coram Lancel-
 lorto, & Coccino, in quibus eadem
 propositio latius firmatur. At in lega-
 tis, quæ pura, & annua esse ipsorum natu-
 ræ non repugnat, rectè illarum condi-
 tionum distinctio adaptatur, & potest
 esse resolutive, & suspensiva in suis
 casibus, ut post alios exponit idem
*Cyriac. d. contr. 136. n. 1. & seqq. & sen-
 tit Menoch. d. conf. 494. num. 31. & esse
 etiam de mente eiusdem Ruini pon-
 derat Barzins dec. 73. n. 6.**

Hinc constat, ad rem de qua agimus,
 non esse allegandos *DD.* qui de hære-
 dis institutione locuti sunt, propter
 disparē huiusmodi casuum ratio-
 20 nem. Et in primis *Ruin. d. conf. 170.* qui
 de vxore hærede instituta, adempta
 hæreditate per dictionem *si*, quæ sine
 dubio suspensivam inducit condi-
 tionem: eodemque themate propositō
*Farinac. dec. 693. par. 1. Cardin. Sera-
 phin. dec. 749. & 1354 & decisio Flo-
 rent. relata per Canalac. d. nn. 117. &
 118.* & qui cum secantur valde di-
 versam tractant speciem: nam lega-
 tum fuit factum per dictionem, *dum-
 modo*, & ademptio per dictionem *si*, &
 vtræque suspensivæ iam conditionem si-
 ne dubio importat.

*Ludovis. sū autē n. d. dec. 187. perpe-
 21 ram locutū fuisse, & articulo parum*

de gustato, sua tamen pace, vel ex eo
 palam fit, quod movetur ex *Ruin. d.
 conf. 170.* qui expressim de hæredis in-
 stitutione agit, quemadmodum paulō
 ante præfati sumus.

Hoc posito, ut ad coniecturas, &
 præsumptiones deveniamus dico in-
 22 primis, in dubio quamlibet dispositio-
 nem potius sub modo adimplendo,
 vel sub conditione resolutive, quod
 idem est, quam sub cōditione suspensivæ
 factā esse præsumi: ita quidem regu-
 lariter statuunt *Cyn. Bart. Alex. &
 alij in l. cum mora, C. de transact. Alex.
 conf. 102. num. 6. lib. 1. Menoch. post plu-
 res lib. 4. pref. 175. n. 15. Tiber. Decian.
 respons. 8. n. 83. vol. 1. Galgancet. de cond.
 & dem. par. 2. cap. 3. q. 15. & cap. 1. q. 19.
 n. 4. Barz. d. dec. 73. n. 24. vers. postre-
 mo, Gratian. discept. forens. cap. 44. n. 17.
 & cap. 136. n. 14. dicens esse commu-
 nem, & receptam sententiam, & ab ea
 non esse recedendum, *Dom. Reg. Ronit.
 dec. 4. num. 2. & in fortiori casu, nempe
 in legato vxori si lectum viduālē ser-
 uaverit, dixit Bald. in auth. cui relatum
 num. 22. C. de ind. n. d. toll. Hieron. Gabr.
 conf. 5. n. 4. lib. 1. idque sine dubio pro-
 cedit, quoties implementum de futuro
 venit explicandum, ut pluribus citaris
 fundat Castillo d. contr. 109. num. 11.
 lib. 5. par. 2.**

Estque adeo vrgēs coniectura hæc,
 23 ut etiam si testator dixerit, *relinquo
 enim hac conditione*, adhuc modus di-
 citur iniunctus, ad theoricam *Bartoli
 in d. l. quibus diebus, S. Terminus n. 5.*
 quem secuntur telati per *Menoch. d.
 præsumpt. 175. num. 15. vers. his intelligi-
 mus, Galgancet. par. 2. cap. 1. q. 19. n. 8. &
 cap. 3. q. 6. & est tex. in l. Mausia, ff. de
 manumiss. testam.*

24 Secundo, potius resolutive, quam
 suspensiva præsumitur conditio, quo-
 ties constat testatorem multum vxorē
 dilexisse: illa enim dilectio hoc
 præcipuè operatur, ut credendum sit
 testatorem plenius, pinguiusque vxori
 providere voluisse, emolumentumque
 legati statim ei adquiri, ut considerat

Ban-

Barzium d. dec. 73. nu. 24. vers. postremo, idquē probatur nedium ex tot legatis eidem relictis, vestitiū, iocalium, vsufuctus, & alimentorum, vt in specie ponderat *Menoch. d. conf. 494. nu. 19. & 22. sed magis ex eo, quod dilectam, & caram suam vxorem appellauit, quam esse vrgentem ad hoc coniecturam.* post *Barzol. in l. si cognatis, ff. de reb. dub. & Gabr. conf. 120. nu. 10. lib. 1. considerat Rota Romana in illa Imolensi bonorum coram Coccino relata per Cyriacum post d. contr. 136. n. 6. idq; considerat Dec. conf. 485. nu. 2. & conf. 601. nu. 4. Soc. sen. conf. 69. nu. 5. lib. 1. & alij relati per D. Cypre. Latio decif. 52. n. 5. & D. Arias de Mesa var. resol. lib. 2. c. 5. nu. 2. Peregr. conf. 38. ad nu. 8. lib. 2.*

Tertia inducitur valida coniectura ex illis verbis legato vsufuctus ad-
 25 iectis, *sua vita durante*, hæc enim cū temporum dinumerationem cōtineat, exponi nequeunt, nisi *donec vixerit, vel quousq; vixerit*: certē id operatur, vt pariformiter præsumi debeat viduitas annexa donec, & quousque vitam vidualem seruauerit, constituendo legatum ad vtrumque æmpus vitæ, & viduitatis, vt proinde à principio, & pro primo anno sit purum, pro sequentibus conditionaliter ex multis resol-
 uendum esse censuit *Rota Bonon. apud Barzum d. dec. 75. n. 14. vsque ad n. 21.* rursus alium operantur effectum, vt testator censeatur legatarij contemplatione, & fauore legatum fecisse, l. *Mania de ann. leg. Bald. in l. 1. C. de leg. Dec. d. conf. 601. num. 6. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 123. n. 11. & post alios D. Arias de Mesloc. cit. c. 6. nu. 3.*

Quarta est & fortissima coniectura, nam si testator conditionem suspensiuam inducere intellexisset, quæ vel verbis illis negatiuis *si non nupsieris, vel affirmatiuis si vitam vidualem ser-
 maneris*: vtroque tamen casu per di-
 28 ctionem *si*, concipi solet, & proinde perpetua viduitas indicta esset, prout optinē exponit *Surd. de alimen. tit. 5. g. 3. nu. 27. in fine*, certē quidem super-

26 flua foret ademptio illa legati statim subsequens, *ma non offeruando*, & c. il-
 lud enim est proculdubio, conditio-
 nem suspensiuam id ipsum per se
 operari, vt relictum numquam quas-
 situm censeatur, donec conditio plene
 purificetur, sicuti initio præfati sumus,
 cuius contrarium prorsus ademptio
 supponit, nam priuatio præsupponit
 habitum, quomodo considerat *Surd. d. conf. 268. circa finem, & Galganes. cap. 5. g. 5. par. 2.* fit proinde cōsequens
 necessarium, testatorem potius vxoris
 voluuntati remississe viduitatem, & se-
 cundas nuptias ei permisisse, sed tamē
 ex ipsarum die ademptum voluisse
 legatum, sicuti *Bald. in d. l. fin. nu. 2. C. de indict. viduit.* quem & alios sequi-
 tur *Mantic. d. lib. 11. tit. 19. nu. 22.* dixit
 durare legatum donec vxoris volun-
 tas in viduitate permanendi duraue-
 rit: illa enim verba, quæ tractum suc-
 27 cessiuum habent, persequerantiam po-
 tius quam originem legati respiciunt:
 ideoquē solum censeatur ademptum à
 die nuptiarum: eo præsertim quod in
 casu secundarum nuptiarum, vxorem
 alio legato honorauit: est enim in iure
 28 firmum, quod licet mulier transiens
 ad secundas nuptias legato priuetur,
 ex l. 1. & l. *semina, C. de secund. nupt.*
 nihilominus si hoc casu maritus ali-
 quid vxori relinquat, penas non in-
 currit, nec legato priuatur, quemad-
 modum *Baldo* duce in l. *semina, nu. 2. vers. aut maritus relinquit, C. de secund. nupt.* tenuerunt relati per *Castill. de vsufr. cap. 2. g. 23. nu. 83. Cyriac. d. contr. 135. nu. 14. & in puncto Canalean. nu. 135. vers. et prædicta, Fracisc. Cremenf. sing. 75. et Oñan. Zuccar. dec. 13. n. 3.*
 29 dicit ex mente testatoris legantis per
 verba, volendo per, videri datam licen-
 tiam nubendi, & deberi legatum de
 præterito, *Rota Romana coram Coccino*
 post *Cyriac. contr. 136. vers. prædictis*
samen non obstantibus.

Quinta desumitur ex ademptione
 legati facta per conditionem resolu-
 tiuam, ibi, *ma non volendo*, quæ facit vt
 sub

sub eadem cōtraria censeatur factum legatum, quod à natura ademptio-
 nis regularatur, d. l. *aliquando, de cond. & demon. d. l. si penum, ff. quan. dies legat. ced.* probat ex multis *Galgaet. par. 1. cap. 88. nu. 17. & melius par. 2. cap. 1. q. 105. nu. 14. Castill. d. cap. 109. nu. 11. & seqq.* vt benè considerat *Surd. d. conf. 268. in fine, Galgaet. d. c. 5. q. 5. par. 2.*
 Qua propositione ita admissa corrui argumentatio in contrarium facta: fatemur namque adempto conditiona-
 liter legato, cenferi sub contraria conditione illud factum, sed tamen intuè-
 dam esse conditionis naturam: nam si resolutiua sit, idem de legato, quod de ademptione iudicandum est, sin autem suspensiua, legatum nunquam fuisse in esse productum.

Vnde simili modo libenter fatebimur, rectè hactenus sentiisse *Ruinum*
 31 in casu suo *d. conf. 170.* in quo ademptio tuit facta sub cōditione suspensiua, per verbum, *si*, concepta, quemadmodum cum rectè intelligit *Cardin. Mantie. d. lib. 1. tit. 19. nu. 23.*

Hæc cum ita se habeant, verissimam
 32 esse dicendū est sententiā *Pal. d. conf. 267. n. 3.* quatenus tenet testatoris voluntati, & menti magis conforme esse dicere legatum illud reliquum per verbum gerundij, *seruando lectum viduale*, non resolui in dictionem, *si*, quæ suspensiua conditionem inducit, sed per dictiones temporis distributivas, & limitatiuas, *donec, quousque, vel quādiu*, vt proinde legatum à principio debitum, contractis secundis nuptijs resoluitur, meritoque eum secutos fuisse *Mantie. d. tit. 19. nu. 23. Simon. de Prep. de interpr. vlt. vol. lib. 4. dubitat. 10. n. 68. Surd. qui Ruino fatistat d. tit. 5. q. 3. n. 43. vers. Acueniendo ergo, Menoch. d. conf. 494. nu. 20. & praef. 187. num. 10. lib. 4. Barzans dec. 73. num. 20. Gratian. dec. March. 187. num. 3. Oñan. Zuecar. punctualiter d. dec. 13. nu. 1. Donat. Anton. de Marin. res. fol. quotid. cap. 347. nu. 17. & Gaspar Thesaur. lib. 2. quæst. forens. q. 87. in princ. dicit, vxorem cui*

relictus erat vfusfructus his verbis, *viuendo vita casta, & honesta, non venendo alle seconde nozze*, potitam fuisse, vfusfructu omnium bonorum per multos annos vt viduam.

Sed & quod magis videtur, idem esse dicendum etiam in conditione
 33 concepta verbis participij, & ablatiui absoluti, qui regulariter conditionem importat, vt interpretari debeat resolutiua per dictiones *donec, quoad, quousque, &* similes, scripserunt *Aleias. in d. l. strichum qui meus eris. nu. 8. vers. existimarim, de legat. 1. Curi. sen. conf. 14. & 15. quem lequitur Peregr. de si. deicom. art. 11. nu. 123. in fine, Mansie. d. lib. 1. tit. 19. nu. 23. Barzans, qui cumulat omnes dec. 73. num. 15. usque ad 21. Cancer. var. resol. lib. 3. tit. de legat. nu. 358. & 366. Surd. d. tit. 5. nu. 42. ibi, & non facio nim quod imponatur verbo, vel participio, quia DD. prædicti volunt omnino idem. *Ruin. conf. 190. nu. 7. lib. 2. Menoch. d. conf. 494. nu. 28. vers. respondetur, Benedict. de Ghirlan. conf. 68. num. 1. cum seqq. inter consilia vltimarum voluntatum diuersorum tom. primo, Aldobrandin. inter consilia Bruni conf. 114. num. 3. Soccin. iun. in rubr. ff. sol. matr. num. 16. par. 1. Hieron. Torniel. in l. a testatore. nu. 39. ff. de cond. & demon. latè Castill. lib. 4. quotid. e. 58. num. 28. & hæc est communis opinio, & si nō desint qui contrarium attētare ausi sint, nempe tale legatum participij verbo conceptum, conditionem suspensiua præferre, hi sunt *Berons conf. 29. num. 1. cum seqq. lib. 2. Ruin. conf. 40. num. 13. lib. 2. Aleias. sibi contrarius conf. 85. nu. 12. lib. 9. Petr. Anton. Auguifol. conf. 30. lib. 6. Riminald. iun. conf. 111. nu. 12. lib. 2. & conf. seq. num. 93. quod est Ioannis Pauli Portij: tamen non sunt audiendi tanquam sine lege, & autoritate loquentes.***

In præfenti tamen legato, quod est verbis illis, *volendo offeruare*, relictum, negotium est incontrouertibile, ex eo quod verbum illud, *volendo*, latino idco-

idiomate gerundio caret, & exprimi nequit aliter, quam per participium, tanquam si dictum foret, *relinquo uxori meae, volenti tamen lectum vidualem seruare.*

- Nec quicquam ad rem facit obiectio illa desumpta ex *Bart. in d.l. 1. nu. 15. de cond. & demonstr.* cum cæteris superius relatis, quod scilicet cõditio per verba illa *volendo* per se adu resoluat a principio, quia in initio dispositionis sunt adiecta; etenim negandum est in primis fuisse ex his inductam conditionem, sed tantummodo modum, & onus certum quid implendi, & casu quo non impleuerit, ab eo die sit legato priuatus, vel ad summum conditionem resolutiuam non posse actum a principio resolvere, præsertim quando conditio imponitur post dispositionem purè factam, & ius quæsitum: nam *tex. in d.l. aliquando, de cond. & de mon.* procedit in casu contrario, quando conditio apponitur resolutioni collatz ante ius quæsitum, sed quando resolutio ponitur post ius quæsitum;
- 34 *tunc licet conditione contineat, principale tamen dispositionem non efficit conditionalem, sed remanet pura, quemadmodum probatur ex textu in l. paterfamilias quem sollemniter ad rem expendit Bart. ibid. nu. 6. ff. de hered. institut. idemquè ex tex. in l. uxorem, §. hæres, de leg. 3.* prout latius declarat *Surd. conf. 268. num. 54. vers. secundo respondeo; cum numeris seqq. & que ad finem consilij omnino videndi; nam meritò eum commendat Castillo quotid. contr. tom. 3. par. 2. d. cap. 109. à nu. 3. vsque ad 11. Gratian. discipul. forens. cap. 136. nu. 45.*

Quò vero ad onus habitandi in domo testatoris iniunctum respectu legati alimentorum, dicebatur pro Iulia illud substineri non posse, tū ex legis dispositione, tū etiā ex his quæ in factis ponderata sunt: de iure enim verbum illud *volendo* voluntatis arbitriū denotat, *l. cum quisdam, de legat. 2. l. si de commissa libertas, de fideicom. li-*

- bertat. Bart. in extranag. ad reprimen. verb. videbitur, Affl. dec. 371. nu. 8. Menoch. conf. 30. num. 11. & de arbit. q. 7. lib. 1. & de præsumpt. lib. 4. cap. 123. nu. 14.* eo præsertim, quod legatum alimentorum in dubio censetur fauore legatarij factum, *Bart. in d.l. Caiso, §. Imperator de alimen. & cibarij. legat. & in l. 1. vbi Decius nu. 11. C. de inst. & substit. idem Dec. conf. 485. n. 3. & 10. & conf. 526. vers. vnde primo, Succin. conf. 69. n. 6. cum seqq. lib. 1. pluresquè alios refert, & sequitur D. Arias de Mesa d. lib. 2. c. 4. n. 21. nisi conceptum sit per verba necessitate importantia: nam si collatum sit onus in eius liberam voluntatem, vt quia dictum sit *volendo habitare*, certè in vxoris legatariz fauorem iniunctum esse scribit *Soccin. d. conf. 69. nu. 6. vol. 1.* sequitur *Surd. d. tit. 5. q. 4. nu. 14. D. Arias de Mesa d. lib. 2. c. 5. nu. 4.* quemadmodum iudicatum vidimus per S. Conf. in causa D. Isabellæ Aquauiaz Principis Scillæ, cum hæredibus Principis eius viri in bāca Cioffi. Quinimò & si mixta tam haberet legatum naturam, nempe quia esset factum fauore tam hæredis, quam legatarij, adhuc legatarij fauorem præponderare voluit *Dec. conf. 601. nu. 4.* quem refert *Menoch. d. cap. 123. nu. 23.**

Insuper et si verba illa cõditionem importarent habitandi, adhuc si vxoris honestati quoquo modo repugnaret, reiiciendam esse vti turpem voluit *Bald. in l. 1. n. 11. C. de legat. & in auth. hoc locum, n. 11. C. si secund. nupser. mul.* *Bart. in d.l. Caiso, §. fin. de alimen. legat. 1. in l. 1. nu. 3. C. de legat. & in l. dinortio, nu. 25. ff. sol. matr. optimè Barbof. in l. 2. par. 1. in princ. n. 29. cod. tit. 10. n. Sainson. ad Consuet. Turon. tit. 29. §. 5. & 6. art. 4. glos. 2.* etiam si esset hæres boni, & honesti nominis: nam ad eui-

41 tandam finitram opinionem reiici quoque debet. *l. facta, §. si sub conditione, ff. ad Trebell.* quem *tex.* singularem dicit *Bald. in d.l. 1. num. 12. C. de legat. Menoch. de arbit. casu 170. num. 12.*

& de

de præsumps. lib. 4. præsumps. 157. num. 53.

In factio autem dicebatur, culpa ipsorum tutorum qui iniustam litem uxori mouerunt, iustam habuisse discedendi causam, idque in puncto considerat *Ias. conf. 43. num. 4. lib. 1. Rolan. conf. 22. num. 12. lib. 1. Joseph Ludon. in propria specie decif. Petrus. 46. num. 10. Caroc. dec. 119. num. 8. Menoch. d. casu 170. num. 16.* unde per uxorem non stetit quin habitaret, quod sufficere ad legatum acquirendum dixit *Bald. in l. 3. C. de condition. infertis*; quo fit, ut et si onus inhabitandi fuerit fauore hæredis iniunctum, & restrictum ad domum testatoris, uxor non amittit legatum, si per eam non stetit quominus oneri pareretur, præsertim in proposita specie, in qua decreto Sacri Consilij iussu fuit, filiam infantem educari penes matrem, prout executum fuit etiam post eius transitum ad secundas nuptias.

Nec tandem obesse onus tutelæ uxori iniunctum, nam legatum alimentorum potius affectione maritali, quâ respectu tutelæ præsumi uxori relictum, dixerunt *Menoch. conf. 146. num. 11. lib. 2. Gratus conf. 84. num. 5. lib. 2.*

Die 15. Maij 1641. causa latissimè per tres horas discussa, me referente cum interuentu Spectabilis Præsidis S. C. fuit in fauorem Iulie Torrelli ita pronunciatum.

Declaramus deberi Iulie Torrelli alimenta vigore legati à Francisco Petra eius viro eidem facti, pro tempore quo lectum vidualem seruauit, & quantitate liquidanda per Sac. Conf. in qua comprehendatur etiam ususfructus ducatorum mille eisd. m. relictus, & fructus dotis: ad quas quantitates condemnamus conuentor nomine us in actis, salua promissione facienda respectu aliorum in supradicta supplicatione contentorum: Processus est penes Borrelli pro. C. ioffo.

Eius decisionis, præter alias superius traditas, ea potissima ratio fuit,

quoniam gerendum illud *volendo offeruare* tractum habet successuum, quod necesse habet adimpleri in successu temporis, & quoties tēporis denominationem conditio continet, cesset resolutum, quali testator dixerit, *donec, & quousque vitam vidualem seruauerit*: quâ interpretationem re vera magis conformē esse testatoris voluntati, rectè sentijse videtur *Bald.* eius antesignanus, & qui eum sunt secuti *d. cōf. 267. vol. 5.* Et satis ingeniosè dixit vnus ex votantibus, vir sanè doctissimus, nihil ad rem facere tradita per

44 *Vinc. de Franc. dec. 231.* tum quia illa non fuit decisio S. C. ut inibi est videre, & proinde uti talis non meretur allegari: tum etiam quia ponit casum de legato his verbis relictum, *si voluerit*, quæ quidē duplicem operatur suspensionē conditionis effectum: vnum propter dictionem, *si*, quæ perpetuam exigit viduitatem, ut in specie tenet *Casalean. de usufr. mul. relict. num. 134.* alterum quia verbum *voluerit* est futuri temporis, quod necesse habet actum suspendere in idem tempus. At verbum *volendo, sine offerendo* non rectè latinè exponitur. per verba *si noluerit*, sed exponendum est per verbum participij *uolenti tamen*, quod quidem præfens tempus denotat, & cum natura legati ususfructus ea sit, ut omni anno debeatur, ita necesse est conditionem illam interpretari, ut inspicere debeat an tempore quo legatum cedit, velit uxor in viduitate esse, & sic pro illo anno debeatur, quia vult vidua esse: est enim regulare in legatorum præstatione, ut attendi debeat an conditio existat tempore illo quo legatum debetur, *l. interuenit, de leg. præst.*

Cæterū illud pro vero habuit S. C. ut huiusmodi alimenta cum fructibus, & interesse forsan uxori debito, pro tempore retardatæ dotis restitutionis compensari debeant, iuxta doctrinam *Anton. de Alex. in addit. ad Napod. in Confuct. Viro morino, verbo hæredes, fol.*

243. vbi ita decifum refert, quam latè comprobatur *Molfes. in eadem Confuet. par. 6. de iure dot. q. 11. & in addit. ad eundem locum* ab impugnacionibus defendit, eamquè humanitatis intuitu recipi poffe dicit *Fulgof. conf. 126. n. 1. Menoch. & relati per ipsum conf. 7. n. 13. & 18. Caftill. lib. 1. contr. c. 46. n. 1. Calceol. lib. 1. contron. cap. 29. num. 26. & feqq.* idquè magis expeditum fore in alimentis debitis vigore confuetudinis huius Ciuitatis, quæ incipit *Viro mortuo*, decifum tradit *Vinc. de Franch. dec. 217. Molfes. loco cit. q. 10. num. 17. & feqq.*

Quod autem attinet ad legatum vſusfructus ducatorum mille ſub eadem conditione relictum, & ſi prima fronte videretur ſimiliter deberi, & per ſecundum alimentorum nō fuiſſe ademptum, quia primum non purum, ſed conditionale erat, ad not. per *DD. in l. Paulo Callimacho, §. 1. de leg. 3.* docet *Caſtrẽ. in l. petro, §. 1. de leg. 2.* & tradita per *Vinc. de Franch. dec. 169. eo magis* quia legatum alimentorum nō ſolum erat diuerſum re, & caſu, ſed additatum ad primum cum nouo onere habitandi, quæadmodum reſolutum per Senat. Pedemontanum refert *Gaſp. T heſaur. lib. 1. qq. forenſ. q. 54. n. 6.*

47 nihilominus æquius eſſe viſum fuit, ita interpretari teſtatoris voluntatem, vt primum cum ſecundo cōfundatur, tum ne hæres duplici onere grauetur iuxta conſilium *Pauli Caſtrenſ. 35. n. 1. verſ. ſed ad hoc reſpondetur. par. 2.* quem ſequitur *Molfes. in addit. ad d. q. 11. nu. 34.* tum etiam quia legatum alimentorum in ſua propria, & eſſentiali natura eſt legatum vſusfructus in propoſita ſpecie; reſoluit tamen ex accidenti in alimenta filijs extantibus iuris miniſterio, propter receptam *Bulgari* conſuetudinem: imò & datur caſus, in quibus etiam filijs extantibus propriam retineat naturam, vt latius diſcerimus *hac eadem cent. cap. . . ſed his deficientibus ad ſuam redit vſusfructus naturam, vt ſcitum eſt: quo*

48 fit, vt legatum vſusfructus nō alimentorum cenſendum ſit, quia ad reſnaturam agnoſcendam cauſa naturalis, non accidentalis attendi debet, *l. qui habet, ff. de intel.* Cum igitur legata ſunt eiſdem nature, & qualitatis

49 proculdubio primum cenſendum eſt per ſecundum ademptum, & reuocatum, iuxta receptam *Bart. doctrinam in l. fideicommiſſa, §. ſi quis ita, de leg. 3. Val. in l. liberti, libertatque, nu. 34. verſ. ſed dubitatur, C. de oper. libert. relatorum per Gaſp. T heſ. d. q. 54. in fin.* cenſuit tamen *S. C.* in liquidatione alimentorum, habendam eſſe aliqualem rationem eius quantitatis vſusfructus ducatorum mille. Ita tractatum, & reſolutum fuit.

S V M M A R I V M.

- 1 **A**rticulus ſpiritualis emergens in cauſa clericatus ad Iudicem Eccleſiaſticum remittitur, retenta perſona delinquentis.
- 2 Accuſatus, ſeu denunciatus de aliquo crimine ad ordines, nec ad Eccleſiaſticam dignitatem promoueri poſeſt.
- 3 Homicida voluntarius irregularis eſciuit.
- 4 Articulus inuis ſuper clericatum nulliter collato, ad Eccleſiaſticum Iudicẽ pertinet.
- 5 Prima cenſura, ſeu minores ordines nō ſuadant Iudicis Eccleſiaſtici iuriſdictionem, ſine requiſitis *S. Conc. Trid.* tituli, & quæ ſint.
- 6 Clericus diſce non poſeſt qui ſola tituli allegatione nititur.
- 7 . . . Secus in conſtituto in ſacris.
- 8 Excommunicati, ſuſpenſi, aut interdicti, ſi de ſacris ordinibus recipiunt characteris impreſſionem.
- 9 Irregularis & ſi diſpenſatione egeat, characteris tamen impreſſionem recipit.
- 10 Baptizati, & ordinati ab Epifcopo heretico, non idcō deſinunt eſſe baptizati, & ordinati.
- 11 Illegitimus abſque diſpenſatione ordi-

- natus, licet peccet in celebrando, non ideo irregularis efficitur.
- 13 Tridentinum sess. 14. cap. 7. declaratur.
- 13 Homicida licet characterem recipias, remanet tamen suspensus ab exercitio, quamdiu Episcopo visum fuerit.
- 14 Impedimentum sexus solummodo impedit characteris impressionem.
- 15 Characteris impressio nihil conducit ad privilegium fori stabilendum.
- 16 Prima consuetudo characterem non imprimat, nec ordo est.
- 17 Argumentum à characteris impressione, ad privilegium fori affirmatiue, nec negatiue sumi potest.
- 18 Clericus in sacris sola tituli offensione, fori iudicis laici declinat.

Pendente spiritualis articuli decisione in causa clericatus incidentis, personam rei in sacris constitutam nullatenus per secularem iudicem detineri posse.

CAPVT XXXXI.

Obtinuit vetustissima Tribunalium huius Regni praxis, quod in summaria illa cognitione articuli, an quis sit clericus, quæ sit vigore ritus M. C. V. 235. de quo præter ordinarios Regni peritos, videndus est Carol. de Grass. de effect. cleric. eff. 1. num. 1258. dubium 1. emergit aliquod spiritualitatem continens, utpote an reus sit ritè, & rectè ad ordines promotus, eius decisio ad Ecclesiasticum Iudicem decidenda remittatur, retenta tamen persona eius, qui se clericum asserit, præsertim si in laicali habitu captus sit, vt relatis Anchar. & Deilan. de eadem testatur Gratian. discept. forens. cap. 190. n. 16. Barbosa. in l. Titia n. 29. vers. quinimò, ff. sol. matrim. egregiè materiam declarat Ioseph Sesse dec. Aragon. 113. num. 108. cum seqq. ita fiet, vt cognito de spirituali articulo, quæstio clericatus in merito factò consistens postmodum examinetur, quæ quidem praxis desumpta ex Innoc. in c. ut fama, de sent. excomm. cæterisque qui eum secuntur relatis per Vinc. de Franch. decis. 189. nu. 10. à qua nec dissentit Bellug. in spec. Princ. iur. l. 1. §. videamus, n. 4. Grassus loco cit. nu. 1257. an fine, Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 11. n. 90. nouum excitauit dubiū in causa Francisci Ventura inquisiti, & carcerati in M. C. V.

de appensato homicidio, alijsquæ criminibus, enim nedum minores post homicidium patratum, sed & quod magis est, sacrum subdiaconatus ordinem obtinuit, cumquæ allegaret Fiscus non esse in eum ritè collatum, ad 1. in c. omnipotens, de accusat. vbi statutum est, neque ad ordines, nequæ ad Ecclesiasticâ dignitatē, accusatum, seu denunciatum de aliquo crimine, accusatione pendente promoueri possent, notat Conarr. lib. 1. variat. cap. 16. nu. 11. vers. 4. Nicol. Garz. de benef. par. 7. cap. 8. nu. 6. cum alijs per Augustinum Barbof. de iur. Eccles. cap. 33. nu. 113. & magis in specie voluntarium homicidium irregularem quoque fieri, patet ex 1. in c. fin. de temp. ordin. c. de cætero, de homic. notat idem Barbof. post alios loco cit. nu. 104. nec dubitari fas esset articulum hunc ad Ecclesiasticum Iudicem pertinere, vt præfati sumus, & fateatur Masfrill. dec. 113. nu. 16. D. Consultat. Cardinal de iudic. lib. 1. tit. 1. num. 866. an fine, contendebar tamen personam ipsius Francisci interiū retinendam in carceribus M. C. ne uis fieret tam receptæ praxi, vt si forsitan determinari cōtingerit, ordinem illum non esse ritè, & rectè collatum, posset vti laicus à M. C. cognosci, quomodo prædicatum, & decedum in Sac. Conf. iudicis aulis cum adiunctis in casu relato per

per eundem *D. Carleual loco cit. num. 909. vers. & cum iterum*, de eo qui post foriudicationis sententiam professus fuerat in Hierosolimitana Religione, nam cū validitas professionis fuisset in dubiū reuocata ex traditis per *Vinc. de Franch. dec. 209. et 384. remisso articulo huiusmodi ad Sacrosanctissimum*, interim in carceribus M. C. V. fuit reus detentus.

Sed nihilominus tam M. C. V. quā SAC. CONS. iuridicam non esse Fisci instantiā iudicatur, & proinde prædictum Franciscum vnā cum actis Iudici Ecclesiastico consignandum decreuerunt. Siquidem recepta illa praxis retinēdi personam clerici donec articulus iuris ab Ecclesiastico decidatur, eatenus recepta est, quatenus de clericatu primæ tonsuræ, siue minorum ordinum questio sit: cum enim exnudo primæ tonsuræ, seu minorum ordinum titulo, neminem posse Iudicis laici iurisdictionem declinare certum sit, sed necesse quoque habeat probare nouiter requisita à *Sacro sancta Tridantina Synodo sess. 23. cap. 6. de reform.* scilicet incessum in habitu, & tonsura, & seruitium in diuinis in Ecclesia ab Episcopo designata, vt grauiter fundat *Barbos. in l. Titia. nu. 36. ff. sol. matr. Mastrill. dec. 113. num. 1. Valasc. consul. 48. nu. 6. Carol. de Grass. de effect. cleric. eff. 1. à num. 1167. cum alijs relatis per Aug. Barbos. in tract. de off. & potest. Episcopi alleg. 12. n. 2. & 14. Menoch. lib. 6. præs. 76. n. 41. vbi de ratione, Mascard. de probat. conclus. 302. nu. 14. dicit semper ita fuisse obseruatum; Cenedo can. quæst. lib. 1. q. 4. nu. 24. Scacc. de iudic. tom. 1. cap. 1. n. 82. vers. & hac consuetudo, & rursus in tract. de cōmerc. §. 7. glo. 5. n. 150. & 162. vbi ponit declarationes Sacre Congregationis, Azned. ad l. 1. tit. 16. lib. 8. nou. recopil. num. 54. Foller. super rit. 235. M. C. n. 2. quem sequitur Baiard. ad Clar. §. fin. q. 36. n. 27. At aur. Burg. de modo proceden. ex abrupto, cent. 1. q. 65. nu. 30. & si nouissimè ab hac sententia discesserit idem August. Barbos. in d. nouiss. tract. iur. Ecclesiæ sit.*

de privileg. clericor. cap. 39. §. 2. n. 35. & alij, veriores tamen esse priorem sententiam, vel ex fundamentis eiusdem, vel etiam ex clara decisione *sex. Sac. Concilij* nulla indigente interpretatione, vel ex maiori numero, & auctoritate DD. ita sententium, facile est conspiciere. Hæc inquam omnia cum facti sint, probationem omnino expostulant, & proinde clericus dici non potest is qui sola tituli allegatione nititur, vt bene aduertit *D. Consilias. Carleual d. num. 866. circa finem*, vnde Iudex qui de causa clericatus cognoscere debet, iuste rei personam detinet, eo quod fundatam habeat intentionem donec contrarium probetur; At in sacris ordinibus cessant hæc omnia, quippe impressio illa caratensis, quam operatū est Sacramentum ordinis, hoc efficit, vt & si declaretur non ritè, & rectè collatum, nihilominus ordinatus talis remanet, & subindè exemptus omnino à Iudicis laici potestate, sola bullarum ostensione. Idquè probatur, nam excommunicati, suspensi, aut interdicti, licet ab ordinibus sacris sint repellendi 81. *distin. per totam*, si tamen de facto ordinentur, recipiunt caratensis impressionem, *Vinc. de de Franch. dec. 384. nu. 13. Barbos. de iur. Ecclesiæ d. lib. 1. cap. 33. n. 107.* & in puncto *Panormit. in c. fin. nu. 6. de tempor. ordin. reclusi* irregularem ordinatum, vbi eget dispensatione, caratensem recipere, ad quod allegat *sex. in can. secundum 19. distin. vbi mirabiliter* deciditur baptizatos, & sacris ordinibus insignitos ab Acacio Episcopo in hæresim lapsos, non ideo desinere esse baptizatos, & ordinatos, idemquè in *can. dominus 87. 1. q. 1.* sed & *Petr. Rebuff. in praxi benef. tit. de dispens. sub defect. natal. nu. 13. relatus* per *Vinc. de Franch. d. dec. 189. circa finem*, docet, quod si illegitimus fuerit absque dispensatione ad sacros ordines promotus, licet peccet in celebrando, non ideo irregularis efficitur, faciunt tradita per *Guid. Pap. dec. 349.*

Sed queris fortasse quidnam operabitur hac in parte sacrorum canonum prohibitio, & præsertim *Sacri*
 12 *Concilij Tridentini sess. 14. cap. 7.* ubi bis repetitur voluntarium homicidam nullo tempore ad sacros ordines promoueri posse, & ibi, *sed omni ordine, ac beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuò careat?*

Respondeo, ordinem suum operari effectum quodam impressionem carat-
 13 teris, sed tamen impediri eius executione, itaut quodam eam dicatur nulla ordinis collatio, remanetque ordinatus quandiu suo Episcopo visum fuerit ab exercitio suspenfus, c. 1. 2. 3. & 4. 9. q. 2. c. an. Episcopus 7. q. 1. c. 1. et 2. distin. 71. Abb. in c. cum clericis, nu. 3. de ordinat. ab Episcop. qui Episc. renunc. plures allegat Carol. de Grassi, de effect. cleric. eff. 1. nu. 634. cum seq. Barbof. de potest. Episc. par. 2. alleg. 5. nu. 18. & disponitur per *Sacrum Triden. sess. 23. cap. 8. de reform.* cuius meminerunt *Aden. ad Guid. Pap. d. dec. 449. idem Barbof. loc. proxime cit.* & rursus de inre Eccles. d. cap. 33. nu. 164. & seqq. ubi ait,
 14 nullum impedimentum irritare ipso iure ordinationem, quod carat-rem impediat, præter impedimentum sexus.

Igitur semel impresso carattere, remanet ordinatus penitus exemptus à iudicis laici iurisdictione Carol. de Grassi, d. nu. 637. & 641. Barbof. d. alleg. 5. nu. 18. quidquid contra sentiat *Cassan. ad Consuet. Brevinn. rubr. 1. §. 6. nu. 15.* relatus per *Add. ad Guiden. Pap. d. dec. 449. Mascard. & Flam. Parificit. de ab eodem Barbofa.*

Licet autem propositio huiusmodi vetustissima sit, ut scilicet taliter ordinatus remaneat omnino exemptus à iudicis laici potestate, ratio tamen qua mouetur DD. tuta non est ad rem de
 15 qua agimus: etenim caratteris impressio nihil conducit ad priuilegium fori stabiliedum, quidquid aliter sentisse videantur *Nanarr. in c. nouit, de in dic. nu. 30. & Pater Fran. Suarez in*

defens. fidei contra error. Anglican. lib. 4. cap. 10. nu. 11. & seqq. constat namque clericos prima tonsura initiatos cum requisitis Tridentinæ Sinodus,
 16 in quibus nulla cadit caratteris impressio, cum nec ordo sit, sed designatio quædam ad ordines, iuxta Theologorum sententiam, quos recenset *Barbof. de inre Eccles. cap. 38. nu. 46. D. Cõsiliar. Carlenal d. lib. 1. tit. 1. n. 1087.* priuilegio fori gaudere: item Monachos, & moniales; è contra verò clerici in sacris degradati, qui caratteris impressionem non amittunt, foro tamen iudicis laici non subiiciuntur,
 17 proinde non rectè sumi posse argumentum à carattere ad priuilegium fori, nec è contra affirmatiuè, vel negatiuè, ingeniosè admodum suo more ostendit *idem Dom. Cõsiliar. Carlenal loco proxime cit. nu. 1089.*

Vera igitur ratio eò reposita est,
 18 quia clericus sacris insignitus solæ tituli ostensione tutus est, aduersus iudicis laici iurisdictionem abque alio facti adminiculo, qui quidem titulus cum semel collatus semper operetur fori exemptionem, non est ulterius expectandus exitus decisionis articuli spiritualis, nil prorsus ad fundandam iudicis laici iurisdictionem pertinentis: vnde in *obseruationibus ad Tridem.* exceptis ex Bibliotheca Eminentissimi Cardinalis Bellarmini nouissimè prælo traditis ad cap. 6. 23. *sess. de reform. ver. in minoribus,* ita notatum reperio, pendente tamen iudicio de clericam, remanet penes Indicem secularem, nisi sit in sacris, vel notoriè clericus, ad quod allegatur inibi *Pine. de Franch. d. dec. 189.*

S V M M A R I V M.

- 1 V *Sacrum exaltio omni inre odio-
sa est.*
- 2 . . . *Vel ex conuentione, vel ex more
permittunt.*
- 3 . . . *Vix est, vt permittatur mora cessante.*

- 4 *Interesse tertiarum qualiter permiffum in Regno.*
- 5 *Ad oratio facere non videtur is, qui credit fe aliqua exceptione tutum ad folutionem non teneri.*
- 6 *Caufa iufta litigandi à mora excufat.*
- 7 *Et à fructuum refiftutione.*
- 8 *Iudicio fuper nullitate pendente contractus efi exequendus.*
- 9 *Gratia in generalibus Comitibus anni 1587. Cinitati, & Regno conceffa, circa filiorum fam. obligationes an fit in ufu.*
- 10 *Interesse tertiarum non ex contractu, ficuti tertii, fed ex mora debentur, fed contra nu. 33.*
- 11 *Doctatum infignium authoritas multum efiimanda efi.*
- 12 *Præbet iuftam credendi caufam, fufficientem ad creandum titulum, etiam ad præfcribendum.*
- 13 *Iudicis præceptum fat efi ad excufandum debitorem à mora.*
- 14 *Legis, vel fuperioris authoritas in omni iuramento excepta intelligitur.*
- 15 *Decretum iudicis iuftam credulitatem inducit.*
- 16 *Et bonam fidem.*
- 17 *Et fructuum acquisitionem operatur.*
- 18 *Idem dicendum in ufuris ex pecuniaræ dactis.*
- 19 *Dominium non cadit in annuis redditibus, fed verius contra cap. fequenti num. 9.*
- 20 *Decretum iudicis fi fuerit poftmodum renouatum, poffeffor non tenetur fructus refiftuere, fed contra cap. feq. n. 1. & feqq.*
- 21 *Idem in fructibus legitima deci-*
- sum refiftatur Reg. Rouit, fed regitur cap. feq. nu. 26. & feq.*
- 22 *Sententia Præfetti Prætorio renouata, quatenus datur interesse præfij foluit.*
- 23 *Ufura aliud efi quam interesse.*
- 24 *Adeopaua efi, ut duplicari, & quadruplicari poffit.*
- 25 *Tex. in l. focium qui in eo, ff. pro focio expenditur.*
- 26 *Interesse fauorabile dicitur.*
- 27 *Iura de ufuris loquentia non funt facile ad interesse applicanda.*
- 28 *Interesse qua ratione iura confcientia in Regno exigatur abfq; vlla probatione.*
- 29 *Lucri ceffantis, & damni emergentis differentia in Regno nulla efi.*
- 30 *Eam quafi puerilem irridens non nulli.*
- 31 *Interesse lucri ceffantis dicitur interesse tertiarum, quod in Regno exigatur vigore contractus annui redditus.*
- 32 *Ex contractu nonnumquam defcendit.*
- 34 *D. Confiliarius Theodorus alleg. 5. nu. 30. deceptus offenditur.*
- 35 *Ufura an ex conventionione, an verò ex mora originem habeat, valde intereff.*
- 36 *Tex. in l. fi quis folutioni, & l. fciendum, de ufur. non procedunt in interesse debito ex pacto, & conventionione.*
- 37 *Pauli Caftrenf. egregia traditio in l. fi conftat, C. de compenfat. expenditur, & commendatur.*
- 38 *Iuftam litigandi caufam qui habet ab expenfis excufatur, nifi expofitæ per inftrumtum promiffa fint.*
- 39 *Nullitas fimel reiecta amplius proponi non poteft.*

Iuftam litigandi caufam ab ufuris, & expenfis excufare, non efi perpetuo verum. Exornantur *Paulus in l. fi quis folutioni, & Vlpianus in l. fciendum, de ufuris.*

CAPVT XLII.

Non efi in iure noftro, fiue Cæfareum, fiue Pontificium intuea-

ris, magis odiofa res, quam ufurarum exactio, ficuti videre efi in l. 1. & toto X 3 tis ff.

*tit. ff. & C. de uſur. & eleganter in Lim-
probum ſienn. C. ex quib. & auſ. in ſam. ir-
rag. idq; testimonijs tum ſacræ, tū pro-
fanæ paginæ doctē admodum obſer-
uat D. Conf. Theod. alleg. 40. n. 14. adeo
ut licet nonnullis caſibus permiſſa
ſit, voluerunt tamen legumlatores ex
qualibet iuſta, vel probabili cauſa ab
eorum ſolutione excuſatos eſſe debi-
tores. Debentur uſuræ vel ex conuen-
tione, ſeu ſtipulatione, iuxta ea quæ
tractant DD. in l. lēta, §. ſi ſi certum
pet. plerumq; tamen ex mora, quæ dici
ſolet eſſe uſurarum matrem, & alteri-
cem, quamuis & ſi ex conuentione de-
bitæ ſint, oportet tamen vt mora inter-
cedat, vel regularis quæ vera, vel ficta
interpellatione contrahitur, vel irre-
gularis quæ re ipſa cauſatur, iuxta no-
tiſſimos terminos, adeoq; mora ceſſan-
te vix eſt, vt uſurarum exactio permit-
tatur, l. mora vbi DD. de uſur. & nota-
tur in l. lēta ſi certum pet. Conarr. Cra-
ueſt. Surd. & alij relati per Dom. Theod.
d. alleg. 40. n. 44. & ad moram excuſan-
dam procliuiores ſunt leges, & iuriſ-
prudētum placita.*

Eſt in Regno frequentiffimus cen-
ſualis contractus, venditionis ſcilicet
annuorum introituum, ex quo nedum
redditus annuatim, ſeu tertiatim pro-
mittuntur, verum etiam ex quo fors
ipſa deimortua eſt, tertix ipſe, ſiue an-
nui introitus eo ipſo quod deberi in-
cipiunt ad ſummam aureorum cen-
tum, ad tradita per Verſik. ad Afflic-
dec. 291. n. 6. D. Theod. d. alleg. 40. n. 37.
pariunt intereſſe, quod vocant tertia-
rum, ſine vlla uſurariæ prauitatis labe,
ex traditis per Vinc. de Franch. deciſ.
254. n. 12. in hoc communiter appro-
batum, nedum ab omniſus pragmati-
cis, ſed à recepta, & indubitata huius
Regni Tribunalium praxi, vt videre
eſt penes Jo. Vinc. de Ann. ſing. 261. D.
Theod. d. alleg. 40. n. 36. & alios infra
laudandos.

Cum tractaretur in Sacro Conſilio
inter creditores anteriores patrimo-
nij Marchionis Lauelli petētes huius-

modi intereſſe tertiarum, contendē-
tibus poſterioribus ex pluribus non
deberi, his quæ ſecuntur fundamētis,
actorum intentionem eludere nūc-
bantur in iudicio liquidationis.

- 5 Dicebant primò, ſatis clarè deci-
ſum eſſe in iure, eum qui iuſta aliqua
exceptione ſoluere non teneri putat,
adeoq; creditorem ſuum ad iudicium
prouocauit, moram feciſſe non videri,
itā reſpondit Paulus in l. ſi quis ſolutio-
ni, de uſur. vbi id notat Bald. imò, & ſi
iple ad iudicium prouocatus iuſta ali-
qua, ſeu probabili exceptione ſolutio-
nem renuat, nec itidem moram facere
videtur, nam vt Vlpianus ait de his
agens in l. ſciendum, cod. tit. non omne
6 quod differendi cauſa optima ratione
ſit, mora annumerandum, idq; paſſim
ſentit Aconſ. in l. 4. de condict. tritic. &
in l. ſi conſtat, verb. ipſo iure, in fine, C. de
compensat. Franc. Azeſin. conſ. 149. n. 9.
Nat. conſ. 599. num. 1. vol. 3. Alex. conſ.
119. n. 12. vol. 2. & ſtante hac iuſta cau-
ſa litigandi non committitur mora,
niſi ſequatur ſententia pro ſolutione
tertiarum, Afflic. dec. 205. notat Bar-
boſ. in l. ſi mora, par. 2. poſt n. 3. verſ. ex
quib. ff. ſol. matr. Menoch. de arbitrar.
caſ. 220. n. 50. & in puncto Camill. de
Medic. conſ. 105. n. 14. & hanc etiam
7 excuſare à reſtitutione fructuum, imò
etiā à ſolutione intereſſe fundat Reg.
de Ponte conſ. 28. in fine, quem cum Pi-
nell. citat Giurb. dec. 89. n. 18. Modern.
ad Surd. dec. 45. n. 6.

- 8 Inſtituerunt creditores iudicium in
M. C. V. vigore pacti executiui ad ſol-
uendum tertias ex contractu cenſuali
debitas, aduerſus Marchionem Lauelli
tunc temporis ſub Marchionisſe ma-
tris tutela exiſſentem: oppoſuit tuitrix
ſuper nullitate huiusmodi contractus
iamdiū ab anno 1593. fuiſſe iudicium
in eadem M. C. inſtitutum ad inſtantiā
Marchionis patris, contendētis eſſe
nullum tanquam geſtum tempore,
quo filius ſamil. erat ſub aui poſteſta-
te conſtitutus: ſuper qua longè, latèq;
diſceptatum fuit inter partes, & com-
pi-

pilatus processus, eoq; iudicio pendente cum pars valide pro contractus executione instaret, iuxta tradita per *Finc. de Franch. dec. 373. Girrb. dec. 100. per totam*, eadem M.C. fore expectandum exitum causæ principalis decreuit; id quod cõfirmatum exitit per S. C. Quin potius in eadem ipsa causa principali diffinitum tulit decretum eadẽ M.C. iunctis aulis in anno 1609. quo contractus ille nullus fuit declaratus, & iussum pariter Marchionem vigore ipsius non molestari.

Ex quo factõ duo incõcursẽ oriri dicebatur, ex quibus excusadũ debitorẽ à solutione interesse petiri, vtpotẽ qui morosus dici non potuit. Primũ est, exceptionẽ à tutrice allegatam nedum probabilem, sed & iustam omnino fuisse; fuit namq; disceptatus articulus, si gratia in huius Regni Comitij generalibus anno 1583. concessa, quæ supplicatum fuit, omnes filiorumfam. obligationes, qui emancipati non sunt nullas declarari, & si habitet scõrum à patre, contendente Marchionissa tutrice gratiam esse verẽ concessam, & seruandam, ad quod sufficere esse in volumine gratiarum insertam, iuxta tradita per *Bart. & DD. in l. omnes populi, ff. de inst. & iure*, sed & quod magis est in compilationib. legum Regni tam luculenter factis à præclarissimis *Iureconsultis Domino meo Reg. Tapia, & D. Reg. Ronio super pragm. 1. de Senatusconsult. Macedon.* qui tam longo annorum spacio in S. C. sederunt: licet postmodum in hac eadem causa in anno 1622. cõtrarium fuerit iudicatum, quemadmodum latè tractat *Dom. Reg. Capye. Latro in suis nouiss. consultationibus, consult. 16. nu. 8. & 10. val. 1. quinimõ & D. Reg. Sanfel. dec. 312. num. 5. par. 2.* qui in hac eadẽ causa vti Iudex M.C. tunc temporis suum protulit votum, inquit fuisse impeditam tertiarum solutionem propter euidentem, iustitiam, quia ius resistebat cõtractui. Quid igitur vltra quæri potest ad probandam, iustificandamq; exceptionem,

saltem ad hoc ipsum, ne debitor censetur in mora, & proinde excusetur ab interesse: *usura enim, inquit lex non propter lucrum presentium, sed propter moram nõ soluentium, infliguntur, l. cum quidam, §. si pupillo, de usuris*, quo circa in proprijs terminis interesse tertiatũ, 10 q non ex instrumẽto cõsuali ortũ habear, sicuti tertie, sed ex mora, fũdat *D. Cõf. Theod. alleg. 5. n. 30. ver. et similiter.*

Igitur iustificari exceptionem ex verbis gratiæ, ex autoritate insigniũ 11 Doctõrum, quam multum extimandam in proposito docet *Accurs. in l. Titio fundus, de condition. & demonst.* iniquens, quod dictum notabilis, & legalis personæ iustam præbet credendi causam, etiam sufficientem ad creandum titulum ad præscribendum, quam doctrinam extollit *Rald. in l. l. india, nu. 5. c. de re iudi. Abb. conf. 102. lib. 1. cum alyis relatis per Beccium conf. 95. nu. 21. qui nu. 13. vers. quibz in puncto ita scribit, item & probatum duos Iuriscõsultes super validitate executionis consultes ab ipso Parisio respondisse executionem legitimè factam; notat post alios Farinac. in suo repert. ind. q. 3. t. nu. 19.* Item iustificari ex 13 dicis præcepto, quod solum sat est ad excusandum debitorem à mora, imò à iuramento in iustrumento appposito, *l. fin. ff. qui suscid. cog. cum ibi notatis per DD.* nam in omni iuramento excepta 14 intelligitur legis, vel superioris auctoritas, *cap. venientes, de iure iur. Felin. in cap. consiliarius, nu. 21. & seqq. de rescript.* & in sequestro à Iudice debitori factõ, *idem Felin. loco cit. num. 12.* quem sequitur *Dec. in l. non videtur data, §. qui iussu, nu. 2. & ibi Cagnol. 3. de regul. iur.* Et tandem ex decretis diffinitiuo M.C. nullum declarante con- 15 tractum, per quod & iusta inducitur credulitas, & bona fides causatur, vt probat *Hieronym. Gabriel conf. 33. n. 7.* sequitur *Becc. conf. 95. n. 22.* Quis ergo tam rationis expertus erit, vt tot cõcurrentibus, quorum vnumquodq; per se sufficiens esset, iustam credulitatem,

hoc

hoc caſu in dubium reuocare queat.

Secundum, quod exinde oriri dicebatur, eſt bona fides in debitore, hæc enim opponitur ex diametro omni mortæ, nec moroſus dici poteſt cauſa. 16 tur hæc bona fides ex decreto Iudicis, Hieron. Gabriel, & Becc. locis paulo ante citatis: primo ſcilicet illo quo ordinatum eſt expectandum exitum cauſæ principalis, & alio diſinitiuo, quo declaratum eſt contractum eſſe nullum, iuſſumq; Marchionem non moleſtari: adeoq; nedum à mora excuſat, ſed operatur fruſtuum acquiſitionem, ad quod ſufficit titulum eſſe putatiuum, vt latè ſcribit Menoch, de præſump. lib. 3. præſump. 130. nn. 3. & 4. & conf. 641. nn. 3. cum alijs relatis à Girba dec. 89. n. 15. & ſeq. & Maſtrilli, dec. 29. n. 1. Ouaſe. referens D.D. & fundamenta, licet ab illis diſcedat in caſu ſuo dec. 160. nn. 5. iuſtè namq; poſſidet, qui auctore prætorè poſſidet, Lin. ff. de acq. poſſ. eo præſertim quod factum Iudicis cenſetur factum partis l. ſi ab cauſam, C. de emiſſion. latiſſimè multis recensitis exornat Tiraquell. de retrat. confang. §. 1. gloſ. 14. n. 13. vnde ſecurè affirmat Crocus conf. 62. nn. 21. lib. 1. Iudicis autoritatem tribuere bonam fidem: hanc autem id eſſicere, vt poſſeſſor cum titulo etiam inualido faciat fruſtus ſuos, nec rem reſtituendo teneri eos reſtituere, probat tex. in l. fruſtus, de uſuris, Baldus conf. 117. in fine lib. 1. Afflict. dec. 218. in fine, Joſeph Ludow. dec. Lucenſ. 7. nn. 7. Menoch. de reuoc. poſſ. rem. 15. n. 93. idem Menoch, ſiue quiſq; alius ſit conf. 1173. nn. 4. & 5. Quod ſi ita eſt in fruſtibus qui neceſſariò ſecuntur dominium, multo ergo fortius idem dicendum erit in uſu- 18 ris ex pecunia redactis, quemadmodum docet Accuſ. in d. l. fruſtus, verb. facit, de uſuris ex tex. in l. de fruſtibus de donat. inter uir. & uxor. & præſertim in 19 annuis redditibus ex contractu cenſuali debitis, in quibus non cadere dominium aduertit D. Theod. alleg. 40. nn. 49. circa medium.

Hæc fruſtuum acquiſitio, quæ ex bona fide, decreto Iudicis cauſatur, tam efficax eſt, vt etſi decretum fuerit ab ipſomet, vel ab alio Iudice reuocatum, poſſeſſor non teneatur eos reſtituere, iuxta tradita per Franc. Becc. d. conf. 95. per totum, quod latè comprobat Menoch. d. conf. 1173. tom. 12. & in fortiore caſu, nempe in fruſtibus legitimæ, qui, vt ſcitum eſt, debentur a die mortis teſtatoris abſq; interpellationem, dum ſuiſet per ſententiam S. C. ab eius petitione cõuentus abſolutus, reuocata poſtmodum ſententia in gradu reclamationis, declaratum ſuit ſpectare ad aſtricem legitimam tantum abſq; interſe, ne prima ſententia eſſet conuento fruſtratoria, ſicuti deciſionem reſert D. Reg. Ronit. dec. 100. in fine, quo circa Præſ. Vinc. de Franch. dec. 120. nn. 11. in terminis auth. quæ ſupplicatio, C. de precibus Imp. offer. docet, reuocata ſententia Præfecti Prætorij, non indiſtinctè dari interſeſe pretij ſoluti, ſed tãtummodo ubi S. C. uidet ex pecunia recepta commoditatem victorem percepiſſe, & propter hanc perceptionem nullum poſuiſſe ſubire periculum, utpote quia ſuos introitus alienaros reſe diſmiſſet, quia emptio prædicta ſtaret ipſius victoris damno, ex quibus deducitur regulariter non venire fruſtuum medio tempore perceptorum reſtitutionem.

Sed in cõtrarium pro creditoribus anterioribus S. C. ſupplendo aduocatorum partes, cenſuit repetendas in propoſito eſſe nonnullas iuris concluſiones, ex quibus controuerſiæ deſinitio protinus eluceſcat.

Prima concluſio ſit communi conſenſu à D.D. approbata, aliud eſſe uſuram, aliud interſeſe: uſura namq; eſt quodam prænz genus quod inſigitur contra debitorem moroſum, d. l. cum quidam, §. ſi pupillo, de uſuris. l. pigrioribus, C. de uſur. Specul. in tit. de alienat. iud. mut. cauſa fact. nn. 6. laſon in l. Titia, nn. 17. de V. O. D. Reg. Galicor. conſt. 21. n. 32. lib. 1. Miradons dec. 17. uſuf.

24 *uicij, sed ut leuatur, adeoq; cena est, vt & duplicari, & quadruplicari soleat in recompensatione iniuriæ ex contemptu, ut in l. 1. §. 1. cum concord. ff. de pos. & de larat. D. Theod. d. alleg. 40. art. 3. quo fit, vt res dicatur legis odiosa, licet hoc aliquando permittatur ad sustinendum quoddam contractus, vt docet idē D. Theod. q. 78. art. 1. in responsione ad 3. & latius initio huius capitis comprobatur est: Interesse est quid à lege inductum in emendationem damni, eiusq; quod*

25 interest, quam differentiam probat *tex. elegans in l. socium qui in eo, ff. pro socio, ibi non quasi usuras sed quod socij intersit moram cum non adhibuisse, l. qui negotiationē, §. fin. de adm. tutor. l. tutor qui rectoris, §. si quas usuras, ubi gl. cod. 111. l. idemq; §. sed & si, vers. deniq; Papinianus, ff. de mādari, & cum in emendationem damni inductum sit, & ad legem iustitiæ, & æqualitatis culticem pertineat indemne vnumquemq; seruare, ne locupletetur vnus cum al-*

26 *terius iactura, ideo favorabile dicitur, & omni iure permissum, sicuti ex communi Theologorum, Canonistarum, & Ciuilitarum consensu fundat D. Theodor. d. alleg. 40. num. 14. 15. & 16.*

Vnde de scendit, vt et si passim vsurpatum sit vsuræ nomen pro interesse, & è contra, in stricta tamen significatione, atq; eorum primæua natura attendita, valde inter se differre, adeoq; cum incidit differentie casus, iura de

27 *vsuris loquentia non sunt ad interesse applicanda, vt clarè colligitur ex glossa in l. 1. C. de Sum. Trin. & ibi Bald. n. 31. vers. item peritur, est glossa magistralis hanc quoq; differentiam agnoscens in c. conquestus, verb. de feudo, de vsuris, & disertis verbis explicat Cagnolus in l. vnica, C. de eo quod interest, & cum Minado dec. 17. latè comprobatur Reg. de Ponte de pos. Præreg. in. de regal. impos. §. 4. n. 27. & seqq. D. Theodor. d. alleg. 40. num. 61.*

Secunda conclusio sit, in Regno nostro propter vsuræ frequentissimam consuetudinem facienda emptione an-

nuorum introituum, adeo industrius vnusquisq; præsumitur, vt non credatur pecuniam otiosam in arca tenere, & qui aliàs iure communi attentato ad obtinendam interesse condemnationem, ante omnia probare cogetur damnum passum, vel lucrum cessans, regnicolæ iam ab huiusmodi probationis onere releuantur, ac proinde quidquid creditoris interest, reficitur de stylo S. C. absq; alia probatione, sicuti post Cynum, Bar. & Canonistas docuit Alex. conf. 172. nu. 20. vol. 6. & faterentur Nostres passim, vt videre est penes D. Theod. d. alleg. 40. num. 30. D. Marcian. conf. 50. nu. 4. estq; vulgatissimum, & indubitatum apud nos, adeo

29 *vt nulla sit differentia inter damnum emergens, & lucrum cessans, nam data lucri certitudine, cuius probationem lex præsumptiuè supplet ex vi consuetudinis, vtroq; casu emendatio venit: nam & damnum quoq; est lucro priuari, quemadmodum latè fundat Cournar. lib. 1. var. cap. 5. nu. 1. & 2. & sunt iura aperta in d. l. venditor, ff. de emptione in l. 3. §. fin. ff. de eo quod certo loco, in l. vnica §. & hoc, C. de senten. quæ pro eo quod interest.*

Subinde eam differentiam hoc caso su quasi puerilè irridet Alex. in l. cum quidam, nu. 6. ff. de acq. hered. quem sequitur, & de communi opinione testatur D. Theod. d. alleg. 40. nu. 16. ex quo fit, quod licet sicuti nonnullis placuit, interesse tertiarum, quod communiter in Regno exigitur, dum censualis contractus in sua existentia manet, iuxta tradita per Vinc. de Frächis d. dec. 254. Jo. Vinc. de Ann. sing. 261. ceterosq; passim, qui de hac re agunt, licet inquam

31 *huiusmodi interesse dicatur interesse lucri cessantis, non ideo minus iustè exigitur, nec diuersam habet quoad hoc ab interesse damni emergentis naturam.*

Tertia conclusio sit, vsuras, seu interesse regulariter ex mora deberi, l. lecta, vers. sed cum sortis si certum per. l. in insulari, §. vsuras, & ibi Bar. & D. D. ff. de

- ff. solut. marr. d. l. cum quidam, §. si pupillo, ff. de usufr. l. Titia Saio, §. usufras, de leg. 2. Cam. de Medicis conf. 39. & 105. Martin. Andr. dec. Rote Font. 46. num. 4. D. Ronit. dec. 43. n. 5. D. Marcian. cōf. 50.*
- 32 *in prin.* nonnunquam tamen ex cōuentione, vt tractat DD. in l. lecta, §. fin. per illum *tex. ff. si certū petatur*, & probatur à contrario sensu in *Linisio, C. de pact. inter empt. & vend. licet vbi ex cōuentione debentur*, adhuc vt ex stipulatu agi possit, necessarius sit morę incurfus, saltem irregularis, quæ contrahitur re ipsa post adimplementum vnus ex contrahentibus, altero promissa non adimplente, l. curabit, vbi DD. C. de act. empt. iuncta l. 2. C. de usufr. l. Julianus, §. veniūt, de act. empt. Cognol. in d. l. vnica, C. de senten. qua pro eo quod interesi, & alij inferius citandi: hinc cum interesse tertiarum non principaliter ex mora originem
- 33 habeat, sed ex conuentione vigore pacti instrumento adiecti, in quo vendens annum censum pro obseruantia cōtractus refectionem omnium damnorum, expēsarum, & interesse ementi promittit, quod quidem pactum id præcisè operatur, vt huiusmodi interesse iure actionis debeatur, vt firmat *Bologniet. conf. 13. num. 5. Reg. de Pont. conf. 64. num. 18. & 22. & conf. 76. num. 5. tom. 1. Gratian. dec. 126. num. 16. D. Conf. Theod. alleg. 7. n. 16. Muta dec. 34. n. 46. Hodiern. ad Surd. dec. 240. num. 19. subd. pluries ita decisum per S. C. Martia de clausulis, claus. 102. num. 3. par. 1. venit enim in consequentiam obligationis ex vi comprehensua, dum omnia bona pro contractus obseruantia obligantur, vt per Bald. & Salicet. in l. per retentionem n. tab. 1. C. de usufr. Cy. nū in l. pignori. C. 101. Rip. in l. prinilegia. num. 11. vers. pro veritate, C. de priuilegiis. Socin. conf. 41. num. 19. vol. 4. cum alijs per Donat. Ant. de Marin. quotid. resol. cap. 76. n. 3. & 4.*

Quoniam etiā ex illa alia clausula communiter in instrumentis adijci solita, ad penam dupli, censetur huiusmodi

interesse conuentū, promissumque; vt aduertit *Pract. Papiens. in forma libelli in causa venditionis, verb. pro pretio, num. 6. & seq. & sollenniter fundat Bologniet. d. conf. 13. num. 27. plura Affl. cum Vrsillo decif. 135. ex quibus plura notatu digna ad materiā infert Reg. de Ponte d. conf. 76. num. 5. cum seqq.*

- 34 Idcirco secuta non est traditio D. *Consiliarij Theodori alleg. 5. num. 30.* qui aliud agens contendit huiusmodi interesse habere principium distinctum à certijs, nam hæ debentur ratione sortis, illud ratione morę, vel inobseruatix; fallitur enim (pace doctissimi viri dixerim) euidenter meo iudicio, etenim ea sola ratione subsistit huiusmodi interesse exactio, quia tertia eo quod fors demortua est, debetur principaliter, & non accessorie, & constituant capitale per se, quod parit tale interesse, secundū *Præsidentem de Franch. d. dec. 254. vbi Addentes, Lanar. conf. 79. num. 6. Camill. de Medicis conf. 155. num. 2. D. Reg. Galsota in add. ad eundem conf. 86. num. 15. & seqq. vbi multos cumulat Vrsill. Milan. Anna, & alij relati per Monacum in addit. ad Minad. dec. 17. num. 2. D. Ronit. dec. 9. num. 1. 7. & seq. vbi declarat, & melius num. 24. & dec. 43. in prin. D. Galsota contr. 21. num. 35. lib. 1. & cum eius respectu debeatur, non video qua ratione dici queat, tertias ex consuetudine deberi habito respectu ad sortem principalem, interesse verò tertiarum in stipulationem deductum, & quod eundem respectum habet ad capitale tertiarum, non itidem; nec enim negamus etiam vbi ex conuentione debitum est, moram intercedere debere, ad hoc, vt ex stipulatu agi possit, quemadmodum supra fundauimus, sed non exinde fit, vt origine sua ex mora, non ex conuentione debitum dicatur.*

Quarta conclusio sit, multum interesse an vsurę originaliter ex conuentione, an verò ex sola mora debeantur, in hoc præcipuè de quo agimus, nempe vt debitor exceptione aliqua

fre-

fietus à mora excusetur, subindeq; ab interefse, siue vsurarum præstatione: id namq; quod pro regula traditur, debitorem qui iustam aliquam, seu probabilem exceptionem habens, creditorem suum ad iudicium prouocauit solutionem recusans, non videri moram fecisse d. l. si quis solutioni. & l. scilicet, de vsur. cum concord. superius allegatis: non procedit in interefse debito ex pacto, & conventionione, vt clarè colligitur ex Accursio in d. l. lecta, & s. fin. verb. sed & quantitatem, in quo tex. vt diximus dantur vsuræ propter conventionem, subdit ibi Accursius hæc verba, dixi ubi non est mora, non currunt vsuræ. fundam. contrarietatem, in quo tex. vt diximus sed appositissimè Paul. Castrensis in l. si constat, num. 2. C. de compens. vbi sumpta occasione ex ijs, quæ inibi tradit Accursius, nempe compensationem non fieri ipso iure, sed tantum parte opponente, etiam ad impediendum cursum vsurarum, quia cum vsuræ debeantur ex mora, & nulla est mora vbi est exceptio, eo ipso quod excipitur desinunt currere, ita Paul. subdit, & propter hoc dico, & nullus alius dicit, si illa ratio gløse quam videntur tenere DD. est illa, quæ impediatur cursum vsurarum, ista lex debet restringi ad illas vsuras quæ currunt propter moram commissam in restituendo sortem, sed si currerent non propter moram, sed propter conventionem, ut in d. l. lecta s. fin. nam non desinere currere: pone exemplum in istis vsurarijs, qui volunt currere vsuras pro quocumq; tempore, dum debitor restineat sortem, nec curant quod nunquam fors restituatur, sed velent semper eam stare apud debitorem, ut semper curreret vsura, nam si incipiunt esse debitores sui debitoris in tantumdem, non propterea desinunt currere vsuræ, quia non currunt propter moram, sed propter retentionem sortis.

Et confirmatur vrgentissimè ex eo quod licet expensæ, & suprà litis non nisi in pœnam temere litigantis irrogari soleant, atq; ideo is qui iustam

38 habet litigandi causam ab eis excusetur, l. qui solidum 80. s. etiam, de leg. 2. notat Ans. Faber de error. pragmat. dec. 12. error. 1. in fine, adhuc quæ promittuntur per instrumentum ibi, cum refectione damnorum, expensarum, & interefse, dicitur deberi iure actionis, nec ab eis iusta litigandi causa excusat ex gløsis in ant. de iudicib. s. oportet, & in l. non solum, de reinind. & in l. 3. s. si rem, de leg. 3. Alex. sollemniter conf. 119. num. 18. lib. 2. & conf. 34. num. 6. lib. 4. & ex Afflict. & alijs obseruat in puncto 10. Vinc. de Ann. sing. 183. vbi in repetitis addit. plures adiungit Fab. flins num. 371. aliosq; Farinac. in repertorio ind. q. 31. num. 21. idq; esse indubitatum vbi debentur ex conventionione voluntaria, secus autem necessaria ex iure, perbellè faretur Asinius in sua prax. s. 32. cap. 2. in 1. sublimitatione prima limit. num. 3. quem sequitur Polydor. Rip. sing. obseru. 62. n. 1. et 2. & valere argumentum de expensis ad interefse dicit Alex. in l. qui Roma, s. duo fratres, num. 5. de V. O. quæ refert Dom. mens dec. S. C. 41. num. 7.

Et ad omnem difficultatem tollendam dicebatur in facto, quod cum per decretum S. C. fuisset declaratum, huiusmodi interefse deberi, insignis ille causarum patronus, postmodum collega noster Marcellus Marcianus qui tunc temporis Marchionem defendebat, plures aduersus illud proposuit nullitates, inter quas vna erat præcipua, quod. s. Marchio numquā fuit in mora propter supradicta decreta. M. C. ipsum exculantia, & nihilominus S. C. iudicauit nullitates non obstare, itaq; articulus iste fuit in indiuiduo decisus, & succedit conclusio nullitatem semel reiectam amplius proponi non posse, vt cum Ancharano, Zabarell. et alijs demonstrat Ginrba dec. 20. num. 6.

Vide resolutionem in sequenti.

S Y M M A R I U M.

- 1 **A**ppellatio hoc precipuum habet, ut omnia suspendat.
- 2 Titulus nullus oriri potest à sententia à qua est appellatum.
- 3 Possessor quis mala fidei efficiatur à die lusu contestata in causa appellationis.
- 4 Titulus irrevocabilis bonam fidem præstare potest.
- 5 . . . Ortus ex sententia statim ea reuocata reduciuntur ad non titulum.
- 6 Sententia virilis est declarativa ex tunc.
- 7 Tex. in l. filio, §. contratabulas, de inoff. testam. expenditur.
- 8 Decisio S.C. relata per D. Reg. Tapia, decis. 41. tanquam iustissima commendatur, & defenditur.
- 9 Contractus censualis emptionis, & venditionis contractus est.
- 10 Ins percipiendi annuum censum licet incorporales sit, cadit tamen sub dominio, vel quasi.
- 11 . . . Longissimi temporis præscriptione acquiritur.
- 12 Interesse in quo à fructibus naturalibus differat.
- 13 Tex. elegans in l. si navis 62. de rei. iund. expenditur.
- 14 Fructuum appellatione nedum naturales sed etiam civiles veniunt.
- 15 Tex. in l. 4. §. in confessoria si feruit. vind. expenditur.
- 16 Interesse tertiarum fructuum appellatione venit.
- 17 Tex. in l. fin. ff. de vsur. expenditur.
- 18 Vsuræ vicem fructuum obtinent.
- 19 Fructuum appellatione venit quicquid hominum usu introductum est.
- 20 Beccius conf. 95. volum. 1. & Menoch. conf. 1173. communiter improbantur.
- 21 . . . Sed declarantur procedere in casibus suis.
- 22 Fructus nedum naturales, & exstantes, sed etiam industriales, & consumpti sententia reuocata in restitutionem veniunt.
- 23 Præceptum Iudicis quo casu debitorem à mora excusat.
- 24 Sententia Præfecti Prætorio reuocata, omnia in pristinum statum reponenda sunt, una cum legitimis accessibus.
- 25 Tex. in auth. quæ supplicatio, C. de precibus Imp. off. locum habet etiam in interesse pecunie.
- 26 Sententia Præfecti Prætorio reuocata, semper debet interesse pecunie soluta, decisum per R.C. Summaria aduersus Vinc. de Franch.
- 27 Decisio S.C. relata per Regent. Rouit. dec. 100. in fine suspecta in iure demonstratur.
- 28 Fructus legitimam secum habere vigore domini, quod legis ministerio transferuntur in filium.
- 29 . . . Hæc eos præstare tenentur statim, secus a morte.
- 30 Franc. Marcus dec. Delphin. 13. p. 1. exclamans, ab æquitate parlamenti, & ab expedienti Magni Consilij Deus nos liberet, commendatur.
- 31 Decisio S.C. cum moris.

A sententia à qua fuit appellatum, nullum titulum, nullamq; bonam fidem causari, quæ fructuum acquisitionem eludere queat, ac proinde ea reuocata omnes in condemnationem venire. Illustratur Papinianus in l. filio §. contra tabulas, de inoff. testam.

CAPVT XLIII.

Quod attinet ad secundam partem difficultatis initio præce-

dentis capitis propositæ, considerauit S.C. decretum Iudicis à quo est appellatum.

latum nullum titulū, nullamq; bonam fidem tribuere possessori, quæ fructuū acquisitionem operetur, triplici ratione. Prima quia hoc præcipuum, & con-
 1 naturale est appellationis, vt omnia suspendat, l. 1. §. fin. ubi glos. verbo *exiungitur*, ff. ad Turpillian. l. ason in l. tale pactum, §. qui pronocant, n. 5. vers. *veritas est*, ff. de pactis, Abb. in rubr. extra de appell. in 2. q. m. i. l. Affl. dec. 188. num. 5. Vinc. de Franch. dec. 370. à n. 14. ad 17. & post multos D. Reg. Capyc. Lairo dec. 100. num. 13. cum sexcentis a. y. s. tollatq; decretum, siue sententiam de medio, litremq; reducat ad terminos litis contestatæ, l. ita de num. C. de procurat. Vinc. de Franch. d. dec. 370. n. 17. & 19. adeo vt qui sententiam habet, à qua est appellatum, nihil aliud habere dicatur, quam quod per prius habebat, & is qui appellauit reducit in statum, in quo erat ante sententiam causæ principalis. Alex. conf. 73. num. 3. vol. 6. O. asc. dec. 5. post num. 1. Lanar. conf. 64. in fine, Muscatell. in prax. de appellat. par. 1. gl. 1. num. 38. Gratian. discip. forens. cap. 40. num. 45. Gintb. dec. 19. n. 2. D. Capyc. Lairo d. dec. 100. n. 35. Alex. vidēdus d. conf. 119. in fine lib. 2. & sententia sublata
 2 ex vi appellationis, nullus titulus oriri potest, qui victo prodesse possit, siquidem ex non ente nihil fit, l. 2. de usufr. l. eius qui. si certum per. l. seia de tutor. curat. l. si Mēnia, de hered. instituend. Aristoteles lib. de generat. & corrupt. cum ergo desit titulus, nulla bona fides oriri potest, scilicet à die litis contestatæ in causa appellationis, vel reclamationis, à quo dubitari non oportet quin efficiatur male fidei possessor,
 3 vt in propria specie decisum refert Ant. Fab. in suo Cod. lib. 7. tit. 14. de sent. Præf. Prætor. defn. 9. in fin. Secunda, quia titulus ille qui bonam fidem tri-
 4 buere potest, ille est qui est irreuocabilis, & certus, saltem secundum præsentem rei statum, nec debet reuocariioni subiacere, vt post alios fundat Mastrill. dec. 29. num. 11. Castill. contr. in ris tom. 5. par. 2. cap. 135. num. 66. vers. ego

vero, de his specificè agētes. Tertia, nā si aliquis titulus ex decreto, seu sententia oriretur (id quod data appellatione expressè negandū est) adhuc
 5 sententia reuocata reducit ad non titulum, & cessant omnes effectus, qui ex eo causari potuerunt, eo præcipue quia cum virtus sententiæ sit declaratiua ex tunc, & proinde retrotrahatur ad tempus litis contestatæ, l. sicut, §. sed si queratur, si seruit. vind. l. si post deceptū, & l. ex diuerso, §. 1. de rei vind. cum alijs per Gintb. dec. 89. n. 5. 10. Baptista Costa de retrotrah. cap. 8. cas. 7. num. 4. omnia medio tempore cōsecuta secum trahit, & præcipue fructuum restitutionem, ex insigni illo Papiniani
 6 responso in l. filio, §. contrasubulas, de inoff. testam. quod ad id omnes expendunt, & præcipue O. asc. dec. 160. num. 12. & probatur etiam in l. incesta, de rit. nupt. bene fundat Ludon. Roman. conf. 454. sub num. 26. & 27. Natta conf. 535. num. 11. 12. & 16. Tirag. in l. si unquam, verb. reuertatur, n. 278. in fine, alijs relatis decisum refert Mastrill. dec. 29. num. 8. quem ad hoc laudat Episcopus Riccius collect. 2870. par. 7. subdens ita feruari in S. C. & pluries decisum. Rot. Roman. coram Coccino inter collectas per Farin. dec. 697. par. 1. num. 1. Auendun. in tract. de metn lib. 1. cap. 13. num. 35. Rot. Bonon. in nouissimis decisionib. compilatis per Gypsum dec. 61. num. 33. Gintb. d. dec. 89. num. 2. Muta dec. 10. num. 17. Castill. post multos d. cap. 135. num. 62. & segg. Surd. dec. 45. à num. 8. & 171. num. 4. & conf. 14. num. 16. Gratian. dec. 220. num. 7. subdens num. 8. id procedere etiam contra tertios possidentes vigore prioris sententiæ.
 8 Infertur ex his iustissimam fuisse decisionem S. C. reletam per D. meum Regentem Tapia d. dec. S. C. 41. in qua is qui primam sententiā in sui fauorem reportauit, ea in causa reclamationis reuocata, condemnatus fuit ad solutionem interessē medio tempore decursi. Nec minus iuste fuisse motum S. C. ex decisionibus Mastrilli, & Mu-

14. quæ de fructuum restitutione agunt: illa namque discriminis ratio quæ ex aduerso ponderatur, ne capere ideo in eis speciebus venire fructuum restitutionem, quia scilicet fructus secuntur dominium, & accedunt ad corpus, & in annuis redditibus non cadere dominium; reuera debilissima est ex duobus.

Primo, quoniam non ex eo principaliter processerunt decisiones illæ, quod scilicet fructus sequantur dominium, sed ex eo quod reuocata sententia titulus reducitur ad non titulum, & omnia medio tempore gesta resoluitur.

- Secundo, quoniam verum non est, in contractu annuorum introituum, non cadere dominium, siquidem, nisi oculi mei cecutiant, contractus censualis, emptionis & venditionis contractus est, in quo & pretium, & res interuenit, cuius vigore pretium venditori quaeritur, emptori verò ius
 9 circa percipiendi tot annuatim super ipsius debitoris bonis: quod quidem licet incorporale sit, non ideo minus sub dominio, vel quasi cadere potest, *Auend. de censib. Hispan. c. 17. n. 20. Duar. in Extrinag. Pij V. de censib. in probam. ques. 17. n. 20. & seqq. ubi docet ex multis, pro contractu censuali tanquam dominij translatio, competere actionem realem, & iudicium petitorium: nam & si quodad bona super quibus annuus census constituitur, non transferatur ius aliquod circa proprietatem, neque possessionem; attamen pro iure percipiendi dictum censum, is ad quem transfertur efficitur illius dominus, vel quasi, ut multis relatis firmat *Cenc. de censibus, par. 1. cap. 1. q. 1. art. 1. n. 23*. Differt namque ius illud ab ipsa censuum perceptione, tanquam forma à materia, ut fundat ex multis *Duar. tom. 1. de censib. q. 9. in probam. n. 47. & §. 2. q. 19. in princ. Cenc. de censibus, par. 2. cap. 1. q. 1. art. 2. n. 11*.
 11 atque ideo, & posse longissimi temporis prescriptione adquiri (quæ titulus est ad dominium quaerendum ordinatus) iuxta tradita per *daminata memo-**

ria Authorem ad Cōsuet. Parisiens. §. 7. gloss. 1. n. 21. Connar. & alios relatos per Felician. de censibus lib. 2. cap. 5. n. 24. vers. quocirca, Duar. in Extrinag. Pij V. de censib. in probam. ques. 17. n. 20. & seqq. tom. 1. Cenc. de censibus par. 2. cap. 1. q. 1. art. 1. n. 13.

- Quocirca nulla differentie ratio iuridice assignari potest, quare reuocata sententia fructus restitui debeant, non itidem interesse licitum, & permixtum. In eo namque solummodo, quod rem nostram attinet, interesse à fructibus naturalibus differt, quod interesse est fructus ciuilibus à lege permixtus ex re sui naturæ sterili, sed iure approbata, hominum industria, & negotiatione moraliter frugifera, ut eleganter obseruat *Papinianus lib. 6. quaestio. in l. finanis 63. de rei vind. ibi, non natura peruenit, sed iure percipitur, Bart. in l. & ex diverso, n. 1. ff. de rei vind. At fructus naturales sunt foetus, & partes rei ipsius, ac proinde data contractus validitate, nulla est
 13 inter eos differentia, ita ut fructuum appellatione nedum naturales, sed etiam ciuiles veniant, *l. proinde, ff. de usur. l. mercedis, de petit. hared. & in specie quicquid emolumenti, & commoditatis interfit percipere, quemadmodum egregie *Ulpian. scribit in l. 4. §. in confessoria si seruit. vind.* in satis notabili specie, confessoria scilicet actionis quæ de seruitute mouetur, in qua statuit fructus venire: quaerit confest. n. qui possunt esse fructus seruitutis, & quaestioni his verbis satisfacit, *& est verius, si de iure fructuum nomine computandum, si quid sit quod interfit agentis, seruitutem non prohiberi, & c. vnde Accurs. in verbo non prohiberi, inquit, nota interesse pro fructu computari, quem sequitur Bald. in l. siquid pass. C. de seruis. & aq. subdens idem, esse in libello peti rem cum interesse, vel cum fructibus. Rot. Roman. in terminis decis. 61. in fine inter impressas post Duar. tom. 2. de censibus, & in
 16 puncto de huiusmodi interesse tertiarum agens *Vinc. de Franch. d. dec. 254. n. 14.****

14. *firmat fructuum appellatione*,
venire, & pro hac opinione consulti-
se dum esset aduocatus, & rursus plu-
17 *bus relatis dec. 642. nn. 7. & seqq.* fa-
tetur esse cōmunem opinionem. Pro-
bat & hoc ipsū *labolenus in l. fin. ff. de*
usuris, ibi, *fructus rei est, vel pignori da-*
re licere, imò & vltras ipsas, quę sicut
18 initio præfati sumus, odiosę sunt, vicē
fructuum obtinere, nec ab eis separari
debere, voluit *Ulpian. in d. l. usura, ff.*
de usur. præterquam in tribus illis ca-
sibus recensitis a *Cuiacio lib. 18. obseru.*
cap. 3. Et generaliter quicquid homi-
19 nus vsu introductum est, in fructu
esse intelligitur, vt docet admodum in
hac ipsa specie de qua agimus, ratio-
cinatur *Reg. Romit. d. dec. 9. n. 32. & 33.*
Horat. Barbat. in tract. de iussu fructuū,
par. 1. cap. 3. n. 2. & 3. Adeoq; *Senec. de*
consolat. ad Marciam c. 12. licet, in-
quit, *tibi nihil industria eius consulere,*
nihil diligentia custodieris, nihil prou-
dentia quæsieris: ipsam quod habuisti,
quod amasti, fructus est: idcirco *S. Rot.*
Rom. ceteraq; Italiae Tribunalia, &
DD. passim, rei proprietatem attendē-
tes, huiusmodi censuales pensatione-
res, imò & quidquid ratione interesse
percipitur, fructus indistinctē appel-
lant.

Licet autem nonnulli sint existi-
mantes ludicis decretum eam bonam
fidem præstare, quę ad causandam
fructuum acquisitionem satis sit, inter
20 quos caput extollunt *Becc. d. conf. 95.*
vol. 1. & Menoch. d. conf. 1173. nn. 3. vol.
12. quibus adiungendi sunt relati per
Dominum meum d. dec. 41. nn. 5. adhuc
eorum traditionem communiter im-
probata, ostendunt *Massrill. Giurb.*
Muta. & Castill. superius relati: & ni-
hilominus ad præsentem tractatum,
nihil faciunt. Siquidē eam veram esse
21 contendunt in fructibus bona fide
perceptis, & consumptis, ex quibus
debitor non est locupletior effectus: in
extantibus verò, vel etiam consump-
tis, ex quibus patrimonium est au-
ctum, nullus vsq; modo hoc ipsum

attendere ausus est, quin potius *Surd.*
pro veritate scribens *d. dec. 45. n. 8. ad*
finem defendit, nedum naturales, &
22 extantes, sed etiam industriales, &
consumptos, sententia reuocata in re-
stitutionem venire, quod an verum sit
alibi fortasse Deo duce examinabi-
mus.

Rursus cum totam hanc bonam fi-
dem in præsentī specie ex duobus de-
cretis M. C. exhaurire contendebant,
qui patrimonij iura tuebantur illo sci-
licet primo, quo aduersus petitam ter-
tiarum solutionem, iudicio pendente
fuit ordinatum expectari expeditionē
causę principalis super contra-
ctus nullitate: & altero definitiuo, quo
fuit decisum nullum fuisse, & inuali-
dum, neutrum tamen hoc valet ope-
rari.

Non primum, quoniam id quod in
contrarium asseritur, præceptum ludi-
23 cis morę incursum excusare, procedit
quando præceptum ne debitor solu-
uat, ex alia causa extrinseca, vt ita di-
cam, originem trahit, non autem ex
facto eiusdem debitoris soluere recu-
santis: hoc namq; casu impedimentum
non tribuitur ludici, sed debitori,
eo quod qui est causa causę, est cau-
sa causati *l. 1. §. de iei iussu, ff. de vi, & vi*
arm. & hic propriē cadit q̄ dici solet,
factum ludicis esse factum partis, *l. si*
ob causam, C. de enit. at subsequen-
postmodum sententia, qua declaratur
exceptionem, recusationemq; iniustā
fuisse, quis nō videt præceptum quoq;
exinde causatum in consideratione
nō esse habendum. Præterquam quod
si processus tempore interpositi decreti
non fuisset iam cōpilatus, & per con-
sequēs iura nondū patefacta (quo vno
cōtrario casu solet suprema Tribuna-
lia instrumēti executionem impedire,
ex vulgata regula *hodie constat, hodie*
agatur) constantissimē tenendum est,
quod tale decretum non fuisset inter-
positum, exclamantibus vno ore Iure-
consultis, instrumēti executionem,
non esse impediendam pendente iudi-

cio ſuper nullitate, aut reſciſſione contractus, etiam ſi creditor ipſemet nullitatem allegaret: quin & ſi ſententia ſuper nullitate, vel reſciſſione iam lata ſit, à qua tamen ſit appellatum, vt centum relatis fundat, & deciuſum refert *Giurb. d. dec. 100. noſq;* latius comprobauimus *cent. 1. c. 22.* Quod autē proceſſus fuerit tunc temporis cōpilatus, teſtis eſt idē *D. Reg. Sanfel. d. dec. 312.* qui licet aſſerat tale decretum fuiſſe latum ex notoria iuſtitia, quia ius reſiſtebat contractui: exitus tamen ſatis apertē contrarium probauit, quando S. C. bis iudicauit cōtractum validum iunctis Dominis Conſiliarijs duarum aularum.

Non itidem ſecundum, ex his quæ ſuperius conſiderauimus, nempe ſolum diſtinctiuum decretum M. C. V. nullum titulum victori tribuiſſe, interpoſita appellatione, quæ decretum ipſum ſuſpēdit, & de medio tollit, atq; ideo neſcio videre vbinam eſt titulus ille, vbinam bona fides tantopere in contrarium exclamata?

- Sed quid mendicamus ſuffragia? nonnē apertiffimo iure definitum eſt reuocata ſententia etiam Preſe-
- 24 ſi Prætorio (quæ ſola fortaiſſis poſſet qualemque bonam fidem tribuere, propter ſupremi Magiſtratus præheminentiam, & authoritatem, pro cuius decreti iuſtitia ſemper lex præſumit, adeo vt velit promptam habere executionem) adhuc omnia in priſtinum ſtatum reponenda, reſtituendaq; ſūt vnā cū legitimis acceſſionibus ex *rex. in anth. que ſupplicatio. C. de precib. imp. offer. cui DI.* concordantes adducit *Giurb. d. dec. 89. nu. 2. circa medium.* Licet namq; dubitatum ſit inter Iuriſprudētes, an illius diſpoſitio in fru-
- 25 ctibus naturalibus tantum locum habeat, an etiam in ciuilibus, adhuc *Reg. de Ponte d. tit. de regalib. impoſit. §. 4. nu. 27.* concludit, locum habere in intereſſe pecuniæ quæ ſecundum communem Conſuetudinem nō ſtat otioſa: ſubindeq; ſollenniter deciuſum re-

fert per Regiam Cameram in cauſa Caroli Pappacoda cum Io. Paulo

26 Pagano, quod reuocata ſententia Preſeſti Prætorio, debetur intereſſe pecuniæ ſolutæ, ſubdens quod licet *Vinc. de Franch. dec. 120.* dubitauerit ſi debetur intereſſe pecuniæ reuocata ſententia, ex prædictis apparere quomodo per veros iuris terminos deciuſum eſt intereſſe deberi: quæ ſerioſe dicit inibi poſuiſſe, cum deciuſio fuerit ſatis diſcuſſa & penſata, & tandem per veros iuris terminos concluſa: idemq; in terminis *Anth. que ſupplicatio tenet Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 18. par. 4. num. 71. & 72. Rebuff. ad Conſtit. Gall. tit. de ſupplicat. q. 4. in præfat. n. 24. Gratian. d. dec. 220. nu. 7.*

- 27 Quod autem deciuſum retulit *Reg. Ronit. d. dec. 100. in fine*, legitimam deberi abſq; intereſſe, ex eo ſolum ne prima ſententia abſolutoria in totum remaneret fruſtratoria, re vera ridiculum eſt, & ſine fundamentis: ſciunt namq; legulei omnes, fructus ſemper
- 28 ſequi legitimā vigore dominij, quod ſtatim mortuo teſtatore miniſterio legis tranſfertur in filium, adeo quod nulla mora expectata, nec interpella-
- 29 tione ſecuta, hæres eos præſtare debet, & ſi conſumpti ſint, quoniā adhuc ad intereſſe tenetur, vt docuit *Bald. in Leon. eſt. C. ſam. heretif. Natta conſ. 156. nu. 6. Alex. conſ. 69. n. 3. cum ſeqq. lib. 1. Boer. Peregr. Mangil. & alijs relati per Dom. Mercurial. Merlinum de legis. lib. 2. tit. 1. q. 1. nu. 1. 2. & q; ad n. 25. vbi late fundat hanc eſſe communem, & veſtorem ſententiam, & ab ea nullo pacto recedendum: quam vii talem agnouerunt *Vinc. de Franch. decif. 575. Gaſp. Theſaur. q. for. 25. num. 8. lib. 4.* adeo vt dixerit *Bald. conſ. 222. lib. 4.* relatus à *Peregrino de fideicom. art. 36. num. 69.* quod legitima nunquam debet eſſe ſine fructu, ſubditq; *Peregr.* Padua induabus cauſis magni pōderis ita fuiſſe deciuſum, iuxta *conſ. Deciani 79. lib. 2. ſurd. dec. 25. nu. 25. verſ. addi modo*, reſert, & ſequitur *D. Merlin. loc. cit.**

num. 25. *Steph. Gratian. dec. March. 4. num. 31. & seq.*

Rursus dum hoc tribuit *Rouitus* viribus sententiæ absolutoriæ, iam superius demonstrauius, quam fallax est hoc assumptum; & si alicuius ponderis esset, inquiri cumnam pro ducatis 900. de summa ducatorum mille dedit *Rouitus* interesse; de alia verò summa ducat. 2. ni. legitimam tantum absque interesse? certe isthæc contradictio est manifestè tanto Tribunali indigna, præsertim in vna, eademq; sententia, quam tamen nullo iure, nulla ratione, nullaq; authoritate iustificare potuit auctor ipse, nec minus æquitate, quæ licet propria sit S. C. non tamen vsq; adeo exercetur, vt ius apertum parti competens tollat, quo res ad iniquitatem redigatur, vnde rectè *Franc. Marc. decis. 13. in fin. par. 1.* aliquando ita exclamabat, *ab aquitate Parlamenti, & ab espedienti Magni*

30 *Consilij Deus non liberet, nam sub autoritate iuris scientia perniciosè erratur*, cum refert *Sola ad Consil. Sabaud. par. 2. tit. de mod. supplicandi, gloss. 2. num. 6. & Calist. Ramirez de lege Reg. §. 19. num. 19.* ea igitur decisio fitalis fuit, à libro viuèctiui penitus abolenda est.

Discussio sollenniter negotio iunctis duabus aulis SAC. CONS. in articulo petitiæ in integrum restitutionis per curatorem patrimonij Illustr. Marchionis Lauelli aduersus decretum eiusdè S. C. die 30. Iunij 1640. latum, per hos quos supra recensuimus veros iuris

31 terminos causa fuit decisa, denegando petitum remedium, referente Domino Consiliario *D. Michael de Salamanca* viro doctissimo, et integerrimo, nunc in Regentem Supremi Italia Senatus dignissimè promotus, multisq; mibi titulis venerando, die 22. Decembris 1643. in banca Scacciauenti.

Et inter votandum Domini Consiliarij multum attendunt originem crediti quondam Martiæ, & Siluiæ Carafa, à quibus Carolus Caracciolus cau-

sam habebat: ex earum enim pecunia, hac lege eis per S. C. liberata, vt in tutam emptionem conuerteretur, fuerunt diuisi creditores veri, & certi Marchionis Lauelli, qui tertias exigebant ad maiorem rationem, à quibus cessa fuerunt eisdem iura in amplà forma, & q; emptio per S. C. referente insigni illo viro Vinc. de Franchis, tunc temporis Regio Consiliario fuit approbata. Ex quo facto duo eliciebant, primum (quidquid sit de gratia petita, seu concessa in anno 1583. quoniam nec fuisse concessam, nec vnquam seruata pro firmissimo habuerunt ex ijs illis rationibus, per quas fuit in anno 1622. idem decusum in eadem causa recensita per *D. Capyc. Latio loco supra cit.*) negari non facto in ipsis contractibus quos tantoperè impugnare, nixus est Lauelli Marchio, eiusq; hæredes, vt illum gestum fuisse eius negotium, atq; ideo cum eorum tanta iactura eos locupletari neq; fas, neq; honestum esse. Secùdum, ijs contractibus circumscriptis, adhuc vigore cessionum à creditoribus dimissis obtenturum, Mariam, & Siluiam supradictas verè esse Marchionis creditrices, & posse contra eum agere: ad quid igitur tantum exclamare iustum habuisse causam litigandi, cum & si id admitti posset impugnando contractus per eum gestos, respectu cessionum prædictarum nihil dicere valuit? quod ipsi creditricibus satis, superq; est ad consequendum eorum creditum.

Cæterum de allegata oretenus interdicta bonorum administratione, modo Marchioni ordine Proregis in anno 1620. nulla fuit habita ratio, eo quod compertum est, veram interdictionem non fuisse, quia nullum ex requisitis à *Bartolo desideratis in l. is cui bonis de V. O.* quem DID. communiter secuntur, & notat *Ant. Faber in C. tit. de curatore furiosi, defm. 7.* concurrebant ad eam formandam, ad hoc vt vera interdictio dici posset.

SYMMARIVM.

- 1 **L**egatum à teſtatore factum, an cenſeatur animo compenſandi relictum, communi diſtinctione reſoluitur, qua in dubiis renouatur, n. 3.
- 2 Teſtator non preſumitur duplici onere heredem voluiſſe gravare.
- 4 Debitum neceſſarium quod dicatur.
- 5 . . Et quod voluntarium.
- 6 Legatum agnato relictum, num ſit compenſandum cum mediſtate bonorum antiquorum agnatis debita vigore Conſuetudinis Neapolitane?
- 7 Bonorum antiquorum mediſtate agnatis debita, an ſit debitum neceſſarium.
- 8 Lex, conſuetudo, vel ſtatutum parem vim habent in hoc, quod debitum cenſeatur neceſſarium.
- 9 Legatum factum à viro uxori inopi imputatur in quartam debitam ex auth. præterea, C. unde vir, & vxor.
- 10 . . Factum à patre filio imputari ei debet in legitimam.
- 11 . . Patrono relictum imputandum quoque eſt in quartam de iure debitam.
- 12 . . Filia à patre relictum, an compenſandum cum dote?
- 13 . . Marito relictum, an compenſandum cum lucro dotis ei vigore ſtatuti debito?
- 14 . . Uxori factum an compenſetur cum debito bonorum paraphernalium.
- 15 . . An inter coniuges compenſandum ſit cum arrharum debito?
- 16 . . An cum bonis conſtante matrimonio queſitis?
- 17 . . Tutori filiorum relictum, an compenſandum cum decima iure Caſtellæ ei debita?
- 18 . . Alimentorum uxori relictum, an compenſandum cum intereſſe dotis?
- 19 . . Et an cum intereſſe anteſati?
- 20 . . Certè quantitatis una vice ſolueda, non compenſatur cum debito annua præſtationis, & de ratione.
- 21 . . Relictum fratri ſecundo genito non compenſatur cum debito viſa, & militia, & nu. 27.
- 22 . . Vſusfructus uxori relictum non compenſatur cum debito dotis.
- 23 . . Famulo relictum non compenſatur cum ſalario ei debito.
- 24 . . Mobilium uxori relictum, an compenſetur cum debito veſtium lugu-brinum, ſcilicet vidualis?
- 25 Deciſio S. C. relata per D. Capyc. Lattro dec. 94. quo pacto poſſit in dubium renouari?
- 26 Legatum Episcopo factum, cum quarta canonica non compenſatur.
- 28 Bonorum antiquorum mediſtate non eſt debitum teſtatoris, nec in vita, nec in morte.
- 29 . . Reſta via, legiſq; miniſterio deferuntur agnatis abſque teſtatoris facto.
- 30 . . Segregatur à commercio teſtatoris in vltima voluntate.
- 31 Legatum teſtatoris non eſt compenſandum cum debito heredis.
- 32 Paul. Caſtr. conf. 35. num. 1. lib. 2. declaratur.
- 33 Dotis ſiliabus conſtituenda onus eſt hereditarium.
- 34 Ruin. conf. 74. vol. 2. commendatur.
- 35 Bonorum antiquorum mediſtate nec heredis eſt debitum.
- 36 Hares vi debitor dici poſſit, que requirantur.
- 37 Legatum quantitatis cum debito ſpecies, vel e contra, non compenſatur.
- 38 . . Idem ſi & legatum, & debitum ſit ſpeciei.
- 39 Subiectum diſpoſitionis à teſtatore conſuetudini Neapolitane alligato faciendæ, quodnam ſit?
- 40 Actum inutilem teſtator non preſumitur feciſſe.
- 41 Legatum ad legatarium non niſi hereditate adita tranſit.
- 42 . . Vt compenſetur cum debito, neceſſe eſt quod vtrumq; concurrat in ſẽpore.
- 43 Collationi locus non eſt, in his qua vltima voluntate deferuntur.
- 44 Legatum quod certa expreſſa cauſa relictum eſt, cum debito non compenſatur.

Legatum certæ quantitatis factum à testatore agnato, non compensari cum portione bonorum antiquorum eidem debita vigore Cōsuetudinis huius fidelissimæ Ciuitatis, præsertim si sit relictum ex certa causa.

CAPVT XLV.

CUm debitor creditori suo ali-
quid legat, dubitatum est in-
ter iurisperitos vtrum le-
gatum sit cum debito com-
pensandum, & an præsumendum sit
testatorem suæ obligationi voluisse
satisfacere, vel potius quod legatum
est legatarium præcipuum habere?
Qua in re frequentius in eam distin-
ctionem itum est, vt si debitum sit ne-
cessarium compensatio locum habeat,
quemadmodū decisum est in *l. si cum
dotem, §. si pater, ff. sol. matr. & in l. Titia
35. §. qui in viua, vers. præterea, de leg. 2.*
iuxta ponderationem quam ad eum
*tex. facit Barbosa in repet. ad d. l. si cum
dotem, §. si pater, num. 7.* secus autem si de-
bitum sit voluntarium, de qua specie
videtur agi in *l. unica, §. primum ita
quæ, vers. sciendum, C. de rei vxor. act. in
l. creditorem, de leg. 2. & in l. creditor, C.
de legat.* eiusque distinctionis discrimi-
nis ratio ea videtur esse, quoniam
vbi quis obstringitur ex necessitate,
aliqui, non præsumitur liberalitatem
exercere, sed potius suæ obligationi
satisfacere voluisse, eo quod in neces-
sitatibus nemo liberalis existit, *l. rem
legatam ff. de adm. leg. & quia lex sem-
per præsumit testatorem noluisse hæ-
redem duplici onere grauari, d. l. Ti-
tia, §. qui in viua, de leg. 2. Surd. post
alios conf. 1. 2. num. 1. 3. idquæ adeo re-
ceptum est inter eos, vt qui cōtrarium
attentare auderet, manifestè temerita-
tis notam non euaderet. Fuit distin-
ctio originalis Bart. in *d. l. si cum do-
tem, §. si pater, num. 3. sol. matr.* quam se-
cuti sunt iurisperiti antiquiores classici, cæ-
terique relati per *Barbosæ ad eundem tex. n.
2. cum si q. q. Castillo de usufr. cap. 46. num.**

*6. & seqq. Peregr. de fideicom. art. 33. à
num. 41. latè Dom. Reg. Galtora lib. 1.
contr. 29. & 30. & nouissimè D. Confli.
Arias de Mesa lib. 2. var. cap. 3. num. 12.
vbi n. 11.* eam esse à pragmaticis om-
nibus receptissimam testatur.

Meam nihilominus infirmitiam in-
genue fateri cogor, nesciens quo iu-
ris loco distinctio hæc probetur, aut
quis licetiam tribuerit interpretibus,
vt eam constituerent; licet namquæ in
iuribus superius citatis de debito vo-
luntario, & necessario ex facti serie
sermo sit, nullibi tamen, ex hoc ipso
quod huius, vel alterius naturæ debi-
tum sit, compensatio admititur, vel
excluditur, sed vera decidendi ratio
ea est, quam Imperator expressis ver-
bis in sinuat in *d. l. unica, vers. sciendū,*
quia scilicet credendum est, testatorem
vtrumque cōsequi legatarium voluisse,
cum nihil de compensatione addide-
rit, idquæ manifestissimum esse inquit
Iustinianus, vnde totum negotium re-
posuit in præsumpta testatoris volun-
tate: ad idem est alius *tex. formalis in
d. l. creditorem 87. de leg. 2.* ibi, *si vo-
luntas testatoris compensare volentis
evidenter non offenderetur;* est enim le-
gatum donatio testamento relicta, *l.
legatum, de leg. 2.* atque proinde in du-
bio credendum est, testatorem, & debi-
tum, & legatum exolui voluisse, vt cō-
siderat *Ant. Faber in suo Cod. lib. 6. tit.
de legat. definition. 8.* sequitur *Dom.
Conf. Arias de Mesa lib. 2. var. e. 9. num.
10.* subdens onus probandi contra-
rium hæredi incumbere, *l. Lucius 126.
de leg. 1. l. quingenta 12. de probat.*

Hoc cū manifestissimū, & euidentis sit,
adhu: à DD. distinctione illa iam offu-
sca-

scatum est: eā verò solidissimis fundamentis cum *Franc. Dnareno in d. l. si cum dotem, §. si pater, & Coraf. lib. 3. miscellan. cap. 1.* impugnat *Fachinens lib. 5. contron. cap. 33. Ant. Faber lib. 4. consuet. cap. 3.* nouissimè *Lelius Caput. ad Consuetudinem Scap. Si moriatur par. 2. §. 1. num. 5. & seqq. & alij relati per D. Arias de Mesa loc. cit. num. 15.*

Sed huiusmodi disputatione scholasticis relicta, retentaquē in subiecta materia communi sententia: sciunt omnes necessarium debitum illud in proposito dici, quod à legis dispositione originem trahit, independentē à testatoris voluntate, *d. l. si cum dotem, §. si pater*, ubi debitum respectu patris est necessarium: voluntarium dicitur quod initio, & origine sua à voluntate testatoris dependet, & si stipulatione, aliouē contractu interposito fiat postmodum necessarium, ex regula *tex. in l. sicut, C. de obligationib. & act. cum suis concordantibus*, cuius rei exemplum, est in *d. §. primum itaque, vers. sciendum*, in cuius specie licet restitutio dotis sit necessaria, quia tamen dependet ex contractu matrimonij, quod merè voluntarium est, dicitur debitum voluntarium, cum aliis plena manu consideratis per *Barbosum in d. l. si cum dotem, §. si pater, num. 5. vers. primo fructi*, ubi egregiè hos voluntarij, & necessarij debiti terminos exponit, quemadmodum & *Surd. d. conf. 1. 12. n. 63. vers. non obstat*.

Num autem regula isthæ applicari possit legato simpliciter relicto agnato, cui vigore *Consuetudinis* huius fidelissimæ Cinitatis, quæ incipit *Et si testator*, detetur medietas bonorum antiquorum, adeo vt debitum medietatis illius dicatur necessarium, an potius voluntarij, nō ineglanter disputatum fuit in Sac. Conf. Et quidem ex antiquis quæstionem excitauit solus *Scipio Buccinus in additionibus ad Napolan super eadem consuetudine fol. mihi 174. lit. D.* qui licet sentire videatur denegandam esse compensationem

quasi debitum sit necessarium, adhuc difficultate fortassis presentiens, machinam sub argine dereliquit, concludens cogitandum melius esse pro huius dubij resolutione, ex modernis *Molles. in commen. ad easdem Consuetud. par. 2. q. 13. num. 8.* & pleniori manu *Lelius Caput. ad Consuet. Si moriatur, par. 2. §. 1. num. 45. & seqq.*

Pro compensatione videtur stare communis, receptaquē supra tradita regula, quod scilicet legatum computari debet cum debito necessario: esse autem debitum medietatis bonorum antiquorum necessarium, patet euidenter, eo quod non ex defuncti iudicio, sed ex illius consuetudinis prouidentia agnato defertur, arg. *tex. in l. si arrogator, in fine, ff. de adoption. & esse bonum sextum in l. vnum ex familia, §. si de falcidia, de leg. 2.* dixit in specie *Scipio Buccin. in princ. paulo ante citata glossa*; idquē est penes Reguicolas tam incontrouersum, vi nulla indigeat confirmatione, & in hoc quod censeatur necessarium, parē vim habere legem, statutum, & consuetudinem non est cur dubitari queat: id enim operatur consuetudo, quod lex ipsa, vt fatentur *DD. omnes in l. 2. C. que sit longa consuet. vnde Petr. de Anchiano in c. cano. num. statuta, de constitution. relatus à Cassaneo ad Consuet. Burgun. tit. de iurib. rubr. 4. §. 6. verbo de spoliata, num. 23.* rectè dixit, nihil inter se differre statutum, & consuetudinem, nisi vt tacitum, & expressum, & quando consuetudo in scriptis est redacta dicitur ius, cum in ea supponatur, & longuam populi vsus, & Principis tacita, vel expressa approbatio, *Reluff. ad Consuet. Galina tit. de consuet. vsu, & stylo, in prefatione num. 43.* & in specie iudicasse Sac. Conf. testatur *D. Reg. Capys. Latio dec. 94. num. 12.* ergo dicendum videtur compensandum esse legatum, siue, quod idem est in proposito, imputandum in medietatem illam.

Facit pro hac parte dispositio *tex. in auth. praterea, C. unde vir, & uxor, in quo*

9 quo statutum est, legatum factum vxori à marito, vel è contra, imputandum esse in quartam eisdem tanquam pauperibus à lege tributam, ideoque debitum necessarium, *Barbos. loc. cit. n. 2. Gravian. discept. forens. lib. 1. cap. 120. à nn. 39. Mangil. de impu. q. 176. nn. 5. & seq. quos sequitur D. Arias de Mesa d. c. 9. nn. 14.* Item in *l. omnimodo, §. impu. rari, & in l. quoniam nonella, & ansh.*
 10 nonissima, *C. de inoffic. testa. vbi si pater aliquid legat filio imputari ei debet*
 11 in legitimam. Rursus in legato patrono relicto, vt imputetur in quartam eisdem de iure debitam, *l. etiam, §. si debita, ff. de bon. lib. l. fine, §. 1. de iure patron.* Item in legato facto filix, quod
 12 videtur pater cum debito necessario dotis voluisse compensari, *d. l. si cum dote, §. si pater sol. matrim. l. huiusmodi, §. cum pater, de leg. 1. l. Titia la prima, §. qui in visa, de leg. 2. de quo tamen doctissime, vt solet differit Dom. Arias de Mesa d. lib. 2. c. 11.* Vterius & quod cum *Barb. post Iacobum de Arena in d. §. si pater, nn. 4.* tractant *DD. in legato facto marito, quod compensari*
 13 *debeat cum lucro eidem debito ex dote vxoris post mortuè vigore statuti: tenent namq; cõmuniter cõpensandũ esse pro concurrenti quantitate, quã esse veram sententiam, & seruandam ab aduocatis in praxi dicit Salices. in aush. praterca, nn. 11. vbi Iaf. nn. 19. & 26. Alex. in d. §. si pater, nn. 7. Campeg. de dote, par. 5. q. 6. vbi dicit cum Barb. tenendum esse in iudicando, & decidendo, quem etiam defendit Barbosa contrarijs reiectis in eodem §. si pater, n. 10. & seqq. Menoch. de præsump. lib. 4. præs. 109. nn. 35. Rolan. de dote q. 96. nn. 8. & seqq. Fabian. de Papis in d. aush. praterca, nn. 44. Fannicus de lucro dotis, glo. 8. nn. 37. & seqq. Roderic. Suarez ad leges fori, sit. de harris l. 1. nn. 36. Mantie. de cõfess. lib. 10. sit. 2. n. 7. Guttier. de intel. par. 3. cap. 5. num. 25. centumq; alii quos sciens praterco: quamuis contrarium expresse tenuerit Bald. in d. aush. praterca n. 7. & cons. 58. incipien. in restitutione dotis, n. 4. lib. 2. & sollen-*

ni examinatione sententiam *Bartoli, & sequacium esse falsam, & erroneam latè demonstrare conatur egregius Doctor Io. Frideric. Solis in trall. controuer. de lucro dotis, q. 66. per totam, quem videas. Idè in marito debitore bono.*
 14 rum paraphernalium, vt præsumatur legatè animo compensandi, sicuti audacter defendit *Menoch. conf. 56. nu. 19. & seqq.* quidquid contra sentire, videatur *Morquecho de dinisfor. lib. 4. cap. 1. n. 6. & seq. & cum eo D. Arias de Mesa d. c. 9. nn. 18. in fine.*

Et *DD. Hispani* id ipsũ tractant in debito harrarũ, quas lege Regia vxor lucratur ex bonis viri p̃mortui, vt legatũ
 15 cũ illo debeat cõpensari, sicuti docuit *Roderic. Suarez* disputato articulo ad leges fori in l. 1. sit. 2. de harris, num. 36. quem cum aliis sequitur *Escobar de ratiocin. cap. 32. n. 30.* quamuis contra *Rodericum* teneat *Conarr. in cap. officij, nn. 2. cum seqq. de testamen. Barbos. in d. l. si cum dote, §. si pater, nn. 12. vers. secundo, Castillo lib. 1. contr. int. cap. 46. nu. 9. vbi alios recenset, D. Reg. Galeota lib. 1. contr. cap. 29. à n. 23. & cũ alijs D. Arias de Mesa d. c. 9. nn. 16.* Et in terminis consuetudinis, legifus generalis Regnorum Castellę, quã medietas bonũ
 16 norũ adquisitorum in constantia matrimonij, coniugi superstiti defertur, vt disputatio hæc cessaret, lata fuit lex
 16. *Tauri*, quæ compensationem hæc denegat, eamquẽ exornant *Palac. Ruuios, Tellus Fernand. Castill. Cisfuentes, & alij, & Matien. ad l. 7. quæ eadẽ est, n. 5. tit. 9. lib. 5. non recipit, Conarr. in d. cap. officij nn. 5. Barbos. in d. §. si pater, n. 12. vers. inferius tertio, D. Arias de Mesa d. lib. 2. cap. 11. n. 10.* Er in legato per testatorem tutori, vel curatori relicto, quod compenlandum sit cum decima fructuum eidem ex lege Regni Castellę concessa, latissime defendit *Guttier. de intel. par. 3. d. c. 5. n. 9. & seqq. Baeza de decima tutor. cap. 5. n. 21. Escobar de ratiocin. cap. 32. nu. 30.* qui hanc conclusionem limitat vbi de animo testatoris, ex coniecturis scilicet, alio modo constiterit compensationem voluisse.

Et

- Et in materia nostrarum consuetudinum, quod legatum alimentorum compenſari debeat cum vſuſuſu, ſeu
- 28 intereſſe dotis, quod vxori ſuperſtitii debetur ex bonis viri, pendente dotis reſtitutione per hæredes facienda vigore *Conſuetudinis* incipientis *Hæredis* quæ mariti, docuit *Anton. de Alex.* licet ſubdubius ſuper eadē *Conſuetudine* in gloſa quid ſi maritus, quem ſequitur *Caput. in d. Conſuet.* Si moriatur par. 2. §. 1. *nn. 49. in medio*, & latē fundat *Reg. Rom. conf. 25. n. 1. & per totum lib. 1. n. vniuerſimè Pater Moſeſ. in comment. ad Conſuet. Neap. tom. 1. par. 6. q. 11. nn. 11. & ſeqq. & tom. 2. in addition. ad eundem locum*, quemadmodum me reſerente iudicauit S. C. in cauſa Iuliæ Tortelli cum tutoribus Tereſiæ Petræ, vt videre eſt hac ead. *cent. cap. 40. in fine*, licet pendeat adhuc reclamatio. Qua ſententia admiſſa videtur idem dicendum in intereſſe antefati, ſeu do-
- 19 nationis propter nuptias, iuxta id quibus fuiſſe per S. C. iudicatum teſtatur *Moſeſ. ad Conſuet. Neapol. tom. 1. par. 6. tit. de iure dot. d. q. 1. n. 9.* cuius cōtrarium defendit *Dom. Reg. Galeo. diſſo cap. 29. nn. 26. cum ſeqq.* verumtamē de his fortassis aptiori loco dicemus.
- 20 Sin autem legatum non eſſet annuæ præſtationis, ſed certę quantitatis vna vice ſoluendę, crederem non eſſe computandum cum legato alimentorum, ſeu alterius annuæ præſtationis, quia inter debita in diem, vel ſub conditione, & purē non cadit compenſatio, *l. quod in diem. & l. quacunque. ff. de compenſat.* & ante cunctum conditionis nullum debitum eſt neceſſarium, vt inquit *Socin. conf. 93. n. 23. verſ. præterea illa materia, vol. 1.* quomodo in germa-
- 21 na materia vitæ, & nuliſiæ, quæ vigore *Conſtitutionis Regni Comitibus* fratribus, ſecūdogenitiſi feudatarii loco alimentorum debetur, doctē admodum ſcribit *Capan. ſtall. de vitæ. & mil. q. 15. nn. 10. & 11.* Ex qua ratione deſcendit, legatum vſuſuſuſu vxori
- 22 relictum, non compenſari cum debito

dotis, vt ſcitē poſt alios defendit *D. Arias de Meſa d. c. 9. nn. 19.* ſubdens *nn. 20.* idem eſſe in legato ſimpliciter

23 famulis relictio, vt non compenſetur cum ſalario eis debito.

- Quin etiam, vt legatum mobilium
- 24 vxori factum computetur in debito veſtium lugubrium, lectique vidualis, quod de nobilium more, & conſuetudine non adhuc in ſcriptis redacta, debetur in hac fideliffima Ciuitate, de ciſum reſert *D. R. Capyc. Larro dec. 94. in fine*, poſt *Canecr. lib. 1. var. e. 9. n. 73. & Fontanell. de pati. nupt. clauſ. 7. gl. 3. p. 6. nn. 101.* cuius contrarium videtur ſentire *Marini Muſa in comment. ad Conſuet. Panormitan. cap. 43. n. 195.* ſed re vera contrarij non ſunt, eo quod ſpecies decifa per S. C. in cauſa relato per *D. Capyc. Larro* erat de legato mobilium, & in habentibus ſimulorum facilior eſt tranſitus *l. in rem actio, ſi item quacunque. ff. de reind. vnde decifo*
- 25 illa exco ſolum poſſet in dubium reuocari, quia vtrumquē, & debitum, & legatum erat in ſpecie, id eſt in mobilibus, quo caſu ceſſare compenſationem, non minus ac ſi legatum eſſet in ſpecie, & debitum in quantitate, vel è cōtra, ex traditis per *Sard. d. conf. 112. nn. 55. & in puncto dec. 119. n. 8.* ſed de his non eſt noſtrum in præſenti.

Hæc omnia ex eo fieri dicunt DD. quod debitum ex ijs cauſis ſit neceſſarium, tanquam ex legis, ſtaturi, vel cōſuetudinis diſpoſitione proueniens, atque ideo ſubiectum regulæ traditæ per *Iacob. de Arena. & Barſolam* cum eorum ſequacibus *locis citatis*, vt ſcilicet compenſatio fieri debeat.

- Verumtamen in contrarium arguit *Scipio Buccinus loco ſuperius cit.* ex doctrina *Decij in d. anth. præterea not. 7. n. 13. in 5. ſmit.* regulam conſtituentis, nunquam præſumi teſtatore animo compenſandi legaffe, quando reuera ipſe non eſt debitor, ſed alius tertius,
- 26 quamuis ex facto teſtatoris: exemplo quartæ canonice Epifcopo debita ex pijs legatis; nam quod teſtator legat

Epi-

Episcopo, cum ea non compensabitur, iuxta *lex. in c. officij. de testam.* illa scilicet ratione, quia testator quartam non debet, sed legatarius ex re legata: quo argumento regulā comprobant *Alex. in d. si cum dotē, §. si pater, n. 5. & las. in d. Auth. praterea, n. 20. vbi DD. Fabian. de Pepis n. 56. vers. quinto limitatur, Fa- nunc. d. glos. 8. n. 76. Conarr. in d. c. officij n. 1. & 6. Barbof. in d. si cū dotē, §. si pater, n. 31.* Item vitæ militiæ, quæ non
 27 à testatore, sed à filio primogenito filiis secundogenitis debetur, iuxta tradita per *Afflit. dec. 138. dub. 2.* & nouissime regulam traditam per *Dec. & Scipion. Buccin. cum Menoch. de praesumpt. lib. 4. praf. 109. n. 56. & f. g.* expendit in hoc ipso vitæ, & militiæ debito, quod cum legato non compensetur *Capan. d. q. 15. n. 12.* & in alia specie *Guttier. de iust. par. 3. cap. 5. n. 6. & se q. q. Escobar de ratiocin. c. 30. num. 31. Caput. d. par. 2. §. 11. n. 24.*

Et verè isthæ conclusio meo videre firma est vnde quæque, supponimus, namquæ cum dicimus compensationem esse faciendam, testatorem esse
 28 necessariū debitorem; medietas autem bonorum antiquorum ab eo non debetur, nec in vita, nec in morte; In vita, patet euidentissimè ex duobus, & quia ad eam præstandam vrgeri non potest: & quod magis est, quia de ea disponere valet per actum inter viuos ad eius libitum, sine tamen fraude, ex *lex. in §. 1. Auth. ut liceat matr. & auis, Peregr. de fideicommiss. art. 40. num. 58. Menoch. conf. 476. n. 15. Barbof. de dition. verbo disponere,* & in terminis eiusdem Consuetudinis *Napod. in d. Consuet. Et si testator, verb. disponere, & in Consuet. Si aliquis morietur, n. 32. Andr. in cap. 1. §. donare, qual. olim fend. pot. alien. Vinc. de Fræb. dec. 435. Reg. de Pote. conf. 8. & 9. Molfes. ad Consuet. Neap. par. 3. q. 1. & alij passim.* In morte, quia potest decedere respectu ipsius ab intestato, non obstante regula, *hinc no-*
 29 *strum, de regul. iur.* quia consuetudo statim mortuo agnato, quasi manu ducit

bona ipsa ad proximiorē, & huc respexit verbum illud *perueniat* in Consuetudine positum, ibi, *reliqua autem medietas perueniat ad proximiores agnatos,* quasi id fiat solius consuetudinis ministerio absque testatoris facto, & nihil de manu hæredis debet accipi, quia est directæ successio, & mortuo testatore statim in portione, illa succeditur ab intestato, vt docet *Napolan. in d. Consuet. Et si testator, n. 26. et 30. in fine, Caput. d. §. 11. n. 54.* idcirco cum petitur ab agnato, dicitur peti conditione ex lege, siue ex consuetudine. Ergo testator debitor nō est rectè quæ dixit *Caput. loco cit. n. 51. & 52. in med.*
 30 huiusmodi medietatem segregari ex vi consuetudinis à commercio in vltima voluntate, & deficere extrema compensationis, id est debitum ex parte testatoris, & creditum ex parte legatarii, & non datur in iure compensatio eum non debito, arg. *cx. in l. compensatio, ff. de compensation. notat Surd. post alios d. dec. 119. n. 8.* Quæ ratione *Escobar de ratiocin. d. cap. 32. num. 31.* in ea questione, quam supra tetigimus, scilicet an legatum tutori factum compensari debeat cum decima fructuum ex bonis pupilli debita lege Castellæ, concludit, quod vbi non constiterit testatorem compensari voluisse, compensatio cessabit, eo quod non est pater decimæ debitor, sed filius, & legatum testatoris non est compensandum
 31 cum debito hæredis: id quæ tenuisse *Bacæam* disputato articulo *de decim. tutor. d. cap. 5. num. 39.* & hoc fuit motiuum decisionis Sacri Consilij relatæ per *Afflit. d. dec. 138.* quod scilicet debitum vitæ militiæ non est debitum patris, sed filii primogeniti, & pater in vita non tenebatur, nisi ad alimenta officio Iudeis, vt constat ex traditis per *eundem n. 5.*

Et ad rem non facit id quod tradit
 32 *Paul. Castrens. conf. 35. num. 1. vers. sed ad hoc respondetur, lib. 2.* quod debitum hæredis inepturum post mortem defuncti, reputetur esse debitum defuncti,

- eti, quantum ad hoc, ut defunctus censetur reliquisse animo compenendi, non minus ac si ipse idem fuisset debitor, ex generali ratione *lex in d. l. Tisia. §. qui in visa, de legat. 2.* ne scilicet hæres duplici onere grauetur; satis sit namque facillimè, si diligenter attendas *Paulum* speciem sibi proposuisse de debito, quod licet à defuncto non deberetur, deberi tamen voluit ab hærede ex causa hæreditaria, dotis scilicet constituendæ filiabus, cuius onus in hæreditate erat, *Ruin. conf. 138. n. 3. vol. 4. Phanne. de lucro dos. gloss. 8. n. 82. Menoch. lib. 4. praf. 109. n. 25.* sequitur *Rota Rom. inter collectas per Rubenum. dec. 145. n. 1. vol. 2.* sed quando debitum non ex causa hæreditaria, sed extrinsecus procedit, pura ex factio alterius, vel ex legis dispositione, hæres reputatur pro extraneo, nec representat defunctum, ita appositissimè eundem
- 34 *Paulum* declarat *Ruin. conf. 74. n. 20. vol. 2.* his verbis, & quamvis dicat, quod hæres reputatur eadem persona cum defuncto, hoc est verum quando hæres obligatur ex persona defuncti, sed quando obligatio nascitur aliunde, puta ex facto alterius, vel ex dispositione legis, tunc hæres habetur loco extranei quod ad hanc obligationem, sicuti hæres pro parte tanti, pro alia parte pro qua non est hæres, defunctum non representat, sed pro extraneo reputatur, *Leu à matre. C. de rei vindic. & notat gloss. mag. in l. 2. de prator stipul. Bart. & DD. in l. 2. §. item si in facto, de verb. oblig. & c. idem Ruin. d. conf. 138. n. 2. lib. 4. quos allegat, & sequitur Menoch. d. praf. 109. n. 60. & seqq. lib. 4. asserens veriorum esse sententiam *Ruini* aduersus *Paul. Castrenf.* sed tamen in casu suo, id est ubi debitum non est ex causa necessaria, prout eum intelligunt *D. Reg. Ronit. d. conf. 25. n. 4. & D. Reg. Capyc. Latro d. dec. 94. n. 10.**

- Quinimò nec hæres institutus proprie debitor ipsius medietatis dici potest, quæ in ipso instanti mortis testatoris ex vi consuetudinis segregatur ab alia, ut proinde siue hæres, siue

alius quilibet derentor potius usurpator, quam possessor dici queat: licet enim habeat testamentum pro se, in generali tamen dispositione non venit medietas illa, in qua, ut paulò antè dixi, testator dicitur decedere intestatus.

- 36 Et confirmatur, quoniam ut hæres debitor dici possit, necesse est testatorem fuisse debitorem, cuius personam representat, vel debitum esse ex causa hæreditatis, ut dictum est, & insuper quod adierit hæreditatem, ex cuius additionis actu videtur cōtraxisse cum creditoribus, & legatariis, *lex malef. c. ij. §. hæres, de action. & oblig. l. apud Iulianum, in fine. ff. ex quib. caus. in possess. eat.* neutrum horum in specie propolita considerari potest: non enim representare defunctum debitorem, qui, ut diximus, nunquam debitor fuit: non vigore additionis hæreditatis, quia bona ipsius medietatis in hæreditate non sunt, & aditio ad ea referri non potest, quæ lex defert agnatis ex providentia consuetudinis: hæreditas autem transfertur iudicio testatoris, vel expresse per actum vltimæ voluntatis, vel sub intellectu, quoniam intestatus decedens censetur voluisse, ut bona perveniât ad legitimis hæredes, ad *lex in l. consueuntur. §. 1. ff. de iur. codicill.*

- Procedunt hæc sine dubio si legatum sit quantitas, debitum verò speciei, vel è contra, ex *lex in l. fin. vbi glossa communiter approbata. C. de compens. & in l. si pater pro filia, de collat. dos. l. si conuenit, de pign. action. Bart. in l. huiusmodi. §. cum pater, de leg. 1. quemadmodum defendit *Cannarr. in d. c. officij. num. 2. de testam.* subdens cum *Soccino* ab hac opinione non esse recedendum in iudicando, & consulendo, & magis communem testatur *Snr. l. d. cōf. 112. n. 61. & 62. vol. 1. Corn. conf. 292. n. 1. vers. quando enim, vol. 1. Guttier. de intell. d. par. 3. c. 5. num. 34. & Barbof. in d. §. si pater. n. 13. vers. quarto ex prædictis. & num. 15. vers. non obstat tertia ratio* dixit validissimam esse,*

præ-

præsumptionem compensationem excludentem, quando debitor speciei relinquit quantitatem, vel è contra, alios allegat, & sequitur *Andr. Capan. in tract. de vita, & millie. q. 15. nu. 9.* idem què esse, quando vtrumque, & debitum, & legatum esset in specie, vt ex *Sardo loco cit. nu. 63. cum seqq. & 101.* qui alios allegat, & notat *Caput. d. §. 11. nu. 18.* vnde compensatio eo tantum casu admitteri posset, cum vtrumque est in quantitate, vt cum *Barr.* tenet etiam *Campeg. de dote par. 5. q. 6. post principium, & alij* relati à *Menoch. d. præf. 109. nu. 37. vers. ceterum, Matien. in d. l. 7. tit. 9. n. 9. lib. 5. rel. opil. Mantie. d. lib. 10. tit. 2. circa finem*, quamuis non defuerint qui contrarium sentiant, cuius fundamenta reuera fundamentum non habent, ea tamen refert *Fabianus de Pepis in d. auth. praterca, num. 47.* eiusquè sententiæ sectatores congerit *D. Arias de Meza loc. cit. nu. 3.* intendens, *nu. 5.* dissidentes distinctione quadam in concordiam reuocare: sed primum distinctionis caput cum sit super indubitabili, remanet firma communis sententia, cuius dubitandi ratio in casu dubie testatoris voluntatis versatur: nam vbi testator se ipsum declarat, frustra ad legales coniecturas fit recursus, §. *disponat, auth. de nups.*

Nec defunt aliæ rationes, ex quibus compensatio excludi debeat, quas ponit *Caputius d. §. 11. nu. 50. & seqq.* sed obsecrè, & confusè, vt sui moris est, in summa tamen hoc continent, vt quoties testator simpliciter hæredem instituit, & simili modo legatum fecit, cessat compensatio, eo quod, inquit
39 ipse, subiectum dispositioni faciendæ per testatorem est patrimonium liberum, & per hoc institutio hæredis, quamuis in omnibus bonis facta, intelligi debet de patrimonio libero, idcirco & legata de eodem facta intelligi debent, & vti eadem potestate in legando, qua in instituendo, vnde contrarium non probato præsumendum est voluisse in re legata coniunctum me-

liorare, præsertim propter solitum testamentorum stilum, in quibus semper videmus hæredem institui in omnibus bonis ipsius testatoris, præterquam ab infra scriptis legatis, & cum institutio sit de liberis, legata de ipsiè intelligi debent, vt exceptio sit de regula, *Alex. in d. l. si cum dorem, §. si pater num. 7. vers. prædictis adde, ff. sol. matr. Sardo, post alios d. conf. 112. nu. 83. Fa-nuc. de lucro dotis. glos. 8. n. 59.* vbi hanc partem ab impugnationibus *Decij* defendit, & iterum *nu. 94.*

Insuper si daremus compensationem, siue potius imputationem, præterquam quod legatum redderetur inutile, contra iuris regulas, expressaque verba testatoris, adhuc videretur testator per indirectum de portione subiecta cõsuetudini disponere, quod & si non sit ei prohibitum in eundem agnatum, sequendo cõsuetudinis intentionem, vt sentire videtur *Napodan. in eadem Consuet. Et si testator, verbo perueniat, n. 25. & 30. ibi, & sic posset testator hanc medietatem his proximioribus relinquere, sequitur Caput. loco cit. nu. 47.* adhuc
40 non est præsumendum fecisse actum inutilem, & frustratorium, arg. *tex. in l. si creditori, de leg. 1. Reg. Romis.* in specie *conf. 25. num. 6.* ad quid enim perditio hæc è legare scilicet agnato illud idè, quod absque vilo eius ministerio cõsuetudo illi defert: ideoquè pro legati validitate tam ex præsumpta voluntate, ex quo contrarium non dixit, iuxta *tex. apertissimum in d. l. unica, §. primum itaque, vers. sciendum, C. de rei vxor. act.* quam vt potius valeat quam pereat, compensatio excludi debet.

Idquè ex alio etiam fieri, nam in medietate illa debita vigore consuetudinis, statim vt diximus, defuncto testatore agnatus succedit ab intestato, & dominium illi acquiritur; at lega-
41 tum non trãsit ad legatarium nisi post aditam hæreditatem, per regulam *tex. in l. Titio, ff. de fure.* quo fit, vt attentio tempore quo compensatio effectum sortiri posset, non non sit quid com-

pensetur, quia bona debita agnato se-
gregata sunt ab hereditate testantis,
& non amplius in sua potestate, & vt
42 compensatio fiat, videtur necessarium
vt debitum, & legatum concurrant in
tempore, scilicet vt utrumque existat,
sitque in disponentis commercio,
quemadmodum ponderat *Caput*
ibid.

Et tandem quia in his, in quibus ab
incestato succeditur, sicut non est im-
putationi locus, ita nec compensatio-
ni, quæ ab illa regulatur, & quamuis
deberet esse locus collationi, adhuc
43 certum est non conferri accepta in
ultima voluntate, ad *tex. in l. a. patre, C.
de collat.* & ita declarantes *Panl. de
Castro, Decim. & Antonium Gomezium*
refert *idem Caput. nu. 53. & 54.*

Hæc sunt, quæ dubiam maximopere
reddunt questionem istam, quæ ad-
huc subdubios reliquit *Bucinum, &
Caput* ipsos, qui n. 50. dixit non esse
absurdum ita tenere, quibus verbis
sentire videtur adhuc posse contra-
rium attentari, eademque in causa
fuerit, vt Sac. Conf. reseruauerit in his
plenioris examinationem: illa enim
causa Angelæ, & Iohannæ Cæsarano
cū Sac. Hospitali A.G.P. in qua de his
disseruimus, eis non indigebat, eo
quod legatum ducatorum quinqua-
ginta factum prædictis à Iusticiæ Cæ-
sarano etiam consobrina, specialem ha-
bebat causam, scilicet propter amo-
rem, & quando legatum est ita quali-
44 ficatum, nempe pro certo facto, causa,
vel re, tunc cessat præsumptio com-
pensationis, cum debito non habente
qualitatem illam, & si millies neces-
sarium sit: exemplum est follem in le-
gato, quod ex amore, vel affectione er-
ga legatarii sit, quemadmodum post
Cornetum, & Soccinum ponderantes
etiam sanguinis rationem fundat *Pha-
nu. de lucro dot. gloss. 8. nu. 94. Medic.
de compen. q. 31. num. 7 par. 1. Menoch.
conf. 56. n. 18. optime Surd. d. conf. 112.
nu. 47. & 48. Moyses. ad Consuet. tom. 1.
par. 2. g. 13. num. 10. Borigniz. dec. 23. nu.*

12. par. 4. & ita tractatum, & decissum
me referente. Die 13. Nouembris
1642.

SVM MARIYM.

- 1 **C**onditio libertatis contrahendi ma-
trimonii facultatem impediens,
quatenus a legato rejiciatur.
- 2 *Tex. in l. sed si hoc, §. fin. de cond. &
demon. expenditur, sed declaratur
num. 14.*
- 3 *Conditio viduitatis, quæ absoluta non
est, sed ad certas personas restringi-
tur, efficax est.*
- 4 *Matrimonii libertas esse debent.*
- 5 *Tex. in l. cum tale, §. si arbitratu, de
cond. & demon. ponderatur.*
- 6 *Verbum quod, in specie tex. in l. cum
tale, §. si arbitratu, de cond. & de-
mon. idem importat quod omne, seu
quodcunque.*
- 7 *Omnino, quam emphasis ha-
beat.*
- 8 *Tex. in l. intestato, §. si quis libertam,
de suis, & legitim. hæred. expendi-
tur.*
- 9 *Matrimonii favor latam in legibus vi-
duitatis indictionem vetantibus, re-
quiris interpretationem.*
- 10 *Libertas ne impediatur omnino ef-
ficendum est.*
- 11 *Lex civilis nequit matrimonii tempora
cobaret.*
- 12 *Parentibus obsequi licet honestum sit,
non tamen filia taliter obstringitur,
vt legatum amittat.*
- 13 *Nuptijs nullum impedimentum imponi
potest perpetuum, nec temporale.*
- 15 *Testatoris nudum præceptum, non est
de iure obligatorium.*
- 16 *Filii præcepto ad sui fauorem à patre
facto renunciare potest.*
- 17 *Pæna amissionis legati viduitatis præ-
cepto inposita, iure canonico non
tenet.*
- 18 *Quantitas in obligatione, tempus verò
in executione censetur appositum,
ubi non præceptum viduitatis, sed
tempus solutionis legati in nuptijs
con-*

19 *contrahendis testator designavit.*
 Tex. in lex his verbis, C. quand. dies
 leg. cedat expensur.

20 . Et in l. firmio Heliodoro, §. 1.
 quand. dies leg. ced.

Conditionem temporale nuptijs impedimētum inducentem non minus à legatis reijci, quam perpetuum, præsertim si nulla iusta causa subsistente, nudum testatoris præceptum, siue consilium contineat,

CAPVT XLV.

DEfuncto Secretario Ioanne Lezcano vniuersale sibi hærede instituto vnico filio masculino, nouissimo suo elegio femellis duabus relictis ita cavit, vt tempore matrimonij contrahendi completo ætatis anno decimo sexto, vnique ipsarum assignaretur dos ducatorum octomille, & si alterutra monialcm forsan eligeret vitam, ex huius legato, nubendæ dos in alijs ducatis duobus mille augetur: effecto iam casu ingressus Monasterij D. Antonia Terelæ, altera filia D. Anna Maria in matrimonij collocata est, annu tantummodo agens decimum quartum, petijtque in Sac. Conf. integrum legatum ducatorum decem mille pro paternæ voluntatis obseruantia.

At hæres vniuersalis petitioni se opposuit, intendens legati comodum sororem amisisse, reducendumquæ ad legitimæ solummodo quantitatem, vt pote quæ nupta est contra testatoris præceptum, decimo sexto non expleto anno. Licet namquæ vulgari sit in iure, omnem conditionem liberam matrimonij facultatem contrahendi impediētem reijci debere, id nihilominus intelligendum, vbi conditio perpetuam in virgine viduitatem inducat, secus autem si temporalem, quæ non tam longè nuptias prorahat, vt per inlirēdum eundem operetur perpetuum effectum. Cuius quidem bimembris distinctionis auctorem faciunt Terentium Clem. Inreconsultum
 2 in l. si d. si hoc, §. fin. de cōd. & demon. vbi

si vir vxori à liberis aliquid in annos singulos legauerit ne nubat, quasi perpetuam induxerit viduitatem, respondet, posse mulierem nubere, & legatum capere, id quod postea correctum est nouissima *Instituti consuetudine in Auth. cui relictum, C. de indi. viduit. tollen.* At si ita scriptum sit, si à liberis impuberibus ne nupserit, tunc quia conditio viduitatis restricta videtur vsque ad tempus tantummodo aduenientis pubertatis, substatinetur conditio, & lex locum non habet, quæ Terentij responsum confirmari dicunt *ex tex. in l. cum iura, l. hoc modo, & l. hoc genus, ff. eod. vbi conditio viduitatis quæ non absoluta est, sed ad certas personâs restringitur, efficax est, & substatinetur: proinde eam amplexi sunt Barr. in d. §. fin. & in l. mulieri 73. nu. 5. de cond. & demonstr. Bald. in d. §. fin. Paul. Castrensis in l. 3. §. sed quia, nu. 2. C. de indi. vid. tollen. & in d. §. fin. las. in d. auth. cui relictum, nu. 3. Felin. in c. ex parte, de constitution. Cardin. Mantuic. de coniect. ult. volum. lib. 11. tit. 19, nu. 6. & 7. Dec. conf. 349. nu. 2. som. 2. Fran. Arelin. conf. 67. col. 2. Crass. recepat. sentent. §. legatum, q. 50. n. 3. Anson. Gomez. var. resol. som. 1. cap. 12. n. 78. Thom. Sances lib. 1. de sponsal. disput. 34. n. 36. Cassier. quest. canonica lib. 2. c. 25. nu. 2. & alij relati per Emanuelem Acosta in repet. l. cum tale, §. si arbitratu, vers. 8. n. 1. & 2. ff. de cond. & demon. & sentire videtur Cancr. var. ar. resol. som. 3. c. 7. de pait. num. 279. Sard. decis. 30. num. 30. & alij passim.*

- Sed tamen pro filia dicebatur, ma-
 4 trimonia cōusque libera, & ab omni
 impedimento absoluta esse debere, vt
 nulla conditione impediri, vel differri
 possint, ad *tex.* qui nullam captionem
 5 admittit in d. *l. eum tale*, §. *si arbitratu*,
de cond. & demonstr. vbi generaliter
 definitum est, legis sententiā in huius-
 modi legatis interpretandis eam sem-
 per videri, ne quod omnino nuptiis
 6 impedimentum inferatur. In quo pon-
 derandum in primis est verbum illud
 quod, idem importans quod *omne* in-
 vniuersum, siue *quodcumque*, itaut nul-
 lum admittat impedimentum, ad tra-
 dita per *Barbos. de distion. dist.* 327. nu.
 7 8. Item verbum *omnino*, quod accipi-
 tur pro omni casu, vt per *Alex. in l. qui*
usufructum, nu. 7. ff. *de verb. oblig. l. si in*
l. i. ff. sol. matr. num. 25. nec potest dici
 magis vnum, quam alium comprehen-
 dere, *Socin. iun. epus.* 131. nu. 23. vol. 1.
 & idem importat quod indistincte, &
 ex omni parte, vt in *l. si cum exceptione*,
 §. *quatenus*, & ibi *glos. ff. quod met. caus.*
 & in *l. vbi autem*, §. *si. de verb. oblig.*
 & in *elementis*, 1. vbi *glos. ver. omnino*, de
 vita, & honest. cleric. *Ar. tat. Tiracquell. in*
l. si unquam, verb. reuocatur, num. 89. C.
 de reuocan. donat. latiusquē exornat
 idem *Barbos. loco cit. dist.* 240. & tan-
 dem verbum *impedimentum*, quod sine
 expressa violentia nō magis ad perpetu-
 tum n. quā ad tēporale referri nequit.
 8 Et magis in specie probatur in *l. in-*
testato, §. *si quis liberiam, do suis, & legi-*
tim. hered. vbi iusiurandum à liberto
 recipientem ne intra certum tempus
 vxorem ducat, incidere in poenam leg-
 is Eliaentiz respondit *Consultus*;
 idquē regulariter verum fatentur *Azo*,
 & *Acurf. in l. quæstium la secunda*, ff.
 qui, & a quib. & proinde hanc senten-
 tiam tenuisse *Albertum*, & *Fulgos.* &
Alex. in l. ad optinuum, §. *patroni*, de in ius
 vocan. 10. de imola, & alios refert *Ema-*
nuel Arosia in d. §. si arbitratu, limit.
 8. nu. 4. ad finem, fol. mibi 127. subdens,
 quæ n. non videt, aliquid impedimentum i
 nuf:is inf: rri, si vel temporale impeda-

- mentum inferatur; id quod multis ipse
 firmat, sequitur *Ferdinan. V. asqu. contr.*
lib. 3. tom. 1. cap. 94. in fine, vbi ait, *ego*
dico, quod neque perpetuam, neque tem-
poralem, neque etiam, momentaneam,
vt in d. §. rescriptum, & ita audacter te-
 nendum relatis *Cephal. conf.* 319. n. 23.
lib. 3. Bursat. eous. 151. n. 95. *Marc. Ant.*
Eugen. conf. 18. n. 25. & *Ludovic. Moros.*
respons. 97. n. 10. late defendit *D. lo. del*
Castillo quodid. contr. iur. tom. 6. cap.
126. per totum, presertim n. 12. & pro-
 inde filie etiam minori, quodā rerum
 suarum administrationem, tale iusta-
 toris præceptum prohibitium, simul
 ac nubilis fuit, transgredi licuisse.
 9 Fautor enim matrimonii reipublicæ
 utilitatem prospicientis ob sobolis
 procreationem, latam in legibus vi-
 duitatis indictionem vetantibus ex-
 quirir interpretacionem, vt est *tex. ad*
litteram in l. hoc modo, ff. *de cond. & de-*
mon. notat ad rem *Perali. in l. & Proca-*
lo, nu. 42. de lig. 2. quo fit, vt potius per-
 mittenda sit iniuria illa quæ ex pater-
 10 na voluntatis inobseruantia indire-
 ctè patri fieri videtur, quā quod nup-
 tiarū libertas impediatur, vt in specie
 cōsiderat *Greg. Lopez ad l. 10. tit. 1. par.*
4. verb. pue dela excedar, *Etida. Perez*
ad l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. fol. 25. Molin. de
primog. Hisp. lib. 2. cap. 16. nu. 6. Azcued.
ad l. 1. tit. 1. nu. 49. lib. 5. recap. Guttier.
pract. lib. 2. q. 1. n. 3. Matienz. ad l. 2. tit.
1. gloss. 4. num. 1. d. lib. 5. recap. præsertim
 quia ius canonicum in hac materia re-
 sistit, & civile acquirit matrimonii
 11 contrahendi tempora coarctare, vt
 per *Hofstien in c. 1. nu. 5. de sponsal. vbi*
Panorm. num. 7. Felin. post alios in cap.
Ecclesia Sancta Maria de constitut. n. 59.
 & ibi *Dec. num. 128. eum seqq. Bened. in*
c. Raynuitius, verbo dotem, num. 32. de te-
 stam. refert & alios *Molinus de ritu*
nupt. lib. 2. diff. 7. num. 38. eum seqq. Ma-
 strillus dees. 233. n. 2. eum seqq. *Abb. in*
 c. eum secundum, nu. 2. in fine, de secun-
 d. nupt. *Surd. de alimen. tit. 1. q. 6. n. 6. eum*
 seqq. cum licet honestum sit parentis
 12 voluntati obsequi, non tamen ea ne-
 cess.

cessitate filia obstringitur, quod legatum aliter amittit, prout optimè dissecrit *Coxar. de matr. 2. par. cap. 3. §. 8. n. 5.* & latius ex antiquorum monumentis exornat *Spino in spec. testam. gl. 14. a. n. 72. ad 80. Molin. de primog. Hispan. lib. 2. cap. 16. nn. 6.*

SACRVM CONS. die 22. Octobris 1639. referente *D. Consultar. Muscepsula*, rectè perpenfis verbis testamenti, iudicauit integrum legatum ducatorum decem mille deberi prædictæ Annæ Mariæ, expleto tamen decimo sexto anno: nedum quia verior,
 13 qui asserunt, nullum impedimentum posse matrimonijs cōtrahendis obijci, siue perpetuum sit, siue temporale, ex generalitate *tex. in d. §. si quis arbitratu*, cui iura canonica, quibus standum est in præsentī, adimplari videntur, ad *tex. in c. gemma, de sponsalib. Rot. Rom. in posthum. Farin. tom. 2. dec. 35. n. 5.* Nec quidquā ob stare *tex. in d. l. sed*
 14 *si hoc, §. fin.* cui rectè respondisse *Emanuellem Acoſta loco cit. n. 5.* Inreconsultum inibi non ideo scripsisse conditionem esse validā, quod temporalis viduitas vsque ad pubertatem tantummodo esset iniuncta, sed magis quod testator principaliter liberorum curæ prospexit, qui impuberes educari necesse habebant: unde potius id quod principaliter intenditur, quam quod ex consequentia prouenit, attendendum est, quam solutionem originalem *Oldrad. bene* exornat *Acoſta ibid.*

Sed etiam quod in proposita specie nulla iusta causa videtur testator moueri potuisse ad huiusmodi temporale impedimentum statuendum: contraria namque sententia cōusquē locum habet, si ex aliqua iusta principaliter ab eo considerata, temporale præceptum fiat, vt rectè animaduertit *Acoſta*
 15 *loco cit. in fine*: at nudum testatoris præceptum non est de iure obligatorium, ad *reg. tex. in l. filiusfam. §. Diui de legat. 2.*

Nec videmus alicuius certæ perso-

næ fauore ita à testatore dispositum, unde siue de damno vitando, siue de lucro captando filia agat, præceptum irritatur, cum solummodo eius vtili-
 16 tati prospectum censeatur, cui reuocare potuit, *l. cum pater, §. mando, de legat. 2. l. Titio centum, in princ. de cond. & demonitr. l. penul. C. de pact.* & rectè considerat in proposita specie *Ferdinandus Vasqu. loco cit. Fontanell. de pact. nupt. claus. 6. gl. 3. par. 5. num. 35. tom. 2.*
 17 nec rursus aliqua pœna, amissionis forsan legati in casu contrauentionis imposita fuit, quæ nec etiam sustineretur, attenta iuris canonici dispositione in *d. c. gemma, de sponsal.*

Sed quod magis est, vlla testamenti verba præceptiua testatoris reperta fuerunt, nec conditionem nuptiarum prohibitionem respicientem: in quibus terminis procedit proposita pro-
 hæte de quæstio, sed simplex tantummodo soluendi legatum dilatio, expleto scilicet anno decimo sexto: en legati verba, *dexo à D. Ana Maria Paula otras ocho mill duc. de dore, que se le daran al tiempo que se case, que seràn compidos diez y seis años*; ex quibus patet quantitatē fuisse in obligatione, tempus
 18 verò appositum in executione, seu solutione, non vtique ad differendum matrimonium, ad *tex. elegantem in l. ex his verbis, C. quando dies leg. ced. vbi*
 19 *legatis filia decem, que legitima completa ætate capiat, non ideo quod ante tempus præfinitum filia decesserit, intercidit legatum, sed ad hæredes transmitti reſcriptit Imperator Alex. & notant Bart. Bald. & Alex. in l. si cui legatur, §. hoc autē, de leg. 1.* verba enim illa, *al tiempo que se case*, idest dum nupseris, executioni, non autem substantiæ legati censentur apposita, nullamquē imponunt nuptijs conditionem, sed dotis legato purè omnino facto, solutionis tempus cōstituunt, *tex. sollemnus est in l. Firmio Heliodoro, §. 1.*
 20 *quando dies leg. ced. ibi, certam aetatem sorti soluenda præfixam videri. non purè fideicommissō relicto conditionem.*

insertam: atque ita in terminis respondisse *Bald. conf. 286. nu. 4. lib. 3. Soccin. sen. conf. 92. col. 8. lib. 1. & Crancet. conf. 101. num. 1.* refert eos secutus *Menoch. conf. 251. nu. 53. lib. 3.* & egregie *Rimin. inn. conf. 639. nu. 116. lib. 6. Hondedens conf. 53. à nu. 31. ad finem lib. 2.* videndus, & tanquam in iure absolutissimum tenent *Mangil. de impus. q. 57. n. 37. & Dom. Merlinus de legitim. lib. 3. tit. 1. q. 8. num. 40. latè Anton. Quesada dincis. quest. iur. c. 23. Peregr. de fideicom. art. 37. n. 26. ad fin. Decian. Purpur. & alij relati per Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 20. de legat. num. 191. & decisum per Rot. Bonon. testantur nouissimi Compilatores decisionum eiusdè dec. 6. n. 81. & 82. notat *Ripoll. in comm. ad rubr. sit. ff. de cond. & demonstr. c. 1. n. 46. & seqq.**

S V M M A R I V M.

- 1 **D**istio super importat pignoris constitutionem Bart. antesignano.
- 2 . . Si tamen onus sit perpetuum, non temporale.
- 3 . . Et procedit etiam in generali bonorum suppositione Napodauo teste sed vide n. 16.
- 4 Fiscus, cui ob perduellionem feudum aperitur, ad solutionem visæ, & militie tam præstitit quam futuri temporis tenetur, decisum est per S. C.
- 5 Tex. in l. codicillis, §. instituto, de leg. 2. exponitur, & Bart. inibi examinatur.
- 6 Onus reale potius quam hypotheca censeatur impositum, ex simplici rei suppositione.
- 7 Aluari Valasci de iur. emphyt. q. 32. n. 14. egregia traditio commendatur.
- 8 Napodan. in Consuet. Neap. Si quæ mulier, verb. de bonis, num. 22. commendatur.
- 9 Hypotheca constituta, censeatur quoque constituta personalis obligatio saltem ab initio.
- 10 Actio personalis non competit ubi onus rei inest.
- 11 Tertius possessor hypothecaria directio

conueniri non potest.

- 12 Possessor fundi oneri reali submissi, directio conuenitur absque ulla disensione.
- 13 Alimentorum fauore tantummodo receptum est, ut bona super quibus præstari mandantur, sint obligata.
- 14 . . Idem in cuiuslibet py relictæ fauorem.
- 15 . . Et in pensionibus Ecclesiasticis.
- 16 Bart. in l. codicillis, §. instituto, de leg. 2. communiter receptus, & ab eius traditione in praxi recedere fas non est.
- 17 . . Limitatè tamen intelligendus est.
- 18 Demonstratim cum designantur bona, quantitas tantummodo est in obligatione, bona verò in facultate solvendi.
- 19 Legatum taxatum, & demonstratum quibus regulis cognoscatur.
- 20 Petri de Salazar de usu, & consuet. c. 11. nu. 21. vbiq; ad 32. ingeniosa distinctio commendatur, sed examinatur n. 22.
- 21 Tex. in l. si seruus legatus 111. §. qui quinque, de leg. 1. aduersus Petr. Salazar expenditur.
- 22 Taxatum, vel demonstratum esse legatum, vel obligationem, ex consuetudinibus regulandum esse, contra communem.
- 23 Andr. in c. Imperialem, §. illud, n. 71. de prohib. feud. alien. per Feder. & in cap. 1. num. 1. de nothis feud. quo pacto intelligendus.
- 24 Donatio propter nuptias hypothecā habet tacitam à lege.
- 25 . . Privilegium autem prælationis ex lassiduis, C. qui pot. in pign. regulariter non habet.
- 26 . . Nisi fiat in augmentum dotis.
- 27 . . Idè cū sit simpliciter causa remunerationis, vel ex alijs iustis causis.
- 28 . . Quæ sit à viro ignobili, vel senæ, uxori nobili, vel inueni dicuntur remuneratoria.
- 29 . . Habet omnia dotis privilegia.
- 30 . . In eius locum hodie succijit donatio contemplatione matrimony

Di.

Dictionem *super hypothecam* importare, bonis taxatiuè, & cōditionaliter ad legatum, seu promissum exoluendum designatis: & doctrina *Bart. in l. codicillis*, §. *instituto*, de leg. 2. ad nouum examen reuocatur.

CAPVT XLVI.

ADuersus Sacri Consilij sententiam 17. Decēbris 1625. ad fauorē D. Antonie Marchesie latam, quam ad literam refert Jo. Baptista de Thoro in 2. par. compend. verbo *scriptura prinata*, fol. 621. in fine, cum fuisset de nullitate dictum pro parte heredum Cæsaris Benincasæ, id denuo fuit in controuersiam deductum, vtrum nempe ex donatione ducatorum 4. m. matrimonij contemplatione, & in augmentum dotium præfatæ D. Antonie facta ab Vgone Fonseca marito in anno 1590. fuerit eidem vxori super omnibus donantis bonis quæsitæ hypotheca, quæadmodum sententia illa supponit, dum ait, *posse alicuius satisfieri super bonis in iudicio de iudicis, in subsidium tamen facta prius disensione bonorum remansorū in hereditate quondam Vgonis*. Causam disputationi præbuerunt verba illa in donatione adiecta, videlicet *consequendos, & recuperandos super omnibus bonis ipsius Vgonis post ipsius mortem*.

Qua de re videbatur non posse probabiliter dubitari: siquidem *Bart.* ante omnes, sumpta occasione ex eodem *textu in l. codicillis*, §. *instituto*, ibi, *nequæ generari super eas, de legat. 2.* regulariter docet, verbum illud *super* importare pignoris constitutionem: & clarius in *l. fundus quem, de ann. legat.* inquit, *dico quod sic, quia tantum est dicere lego super illo fundo, quantum obligo illum fundum*; id quæ confirmat argumento rubricæ *de rebus eorum quæ sub tutela, vel cura sunt, sine decreet. nō alien. vel supponen.* vbi alia editio in verbi illius locum *supponendis* habet,

vel pignori obligandis, quam sententiā vti communem admittunt passim notræ, præsertim *Bald. in suo celebri conf. 182. num. 2. lib. 5.* vbi in propria nostra specie, ex eo quod Rex Cypri cōcessit in feudum bis mille consequendos supra tinctuariam Ciuitatis Famagostæ, ex dictione illa *supra* dicit esse constitutum ius reale in ipsa tinctuaria, *Pant. Castrensis in d. §. instituto*, n. 2. & *conf. 333. lib. 1. lafon in l. 2. n. 45. C. de iure emphyt. Alex. conf. 156. num. 3. lib. 6. Surd. conf. 162. num. 10. lib. 2. Menoch. conf. 232. num. 25. Boer. dec. 66. & 102. num. 5. vers. hoc enim, Ludovic. Roman. sing. 631. Francisc. Cremen. singul. 46. Milanens. dec. 13. num. 54. cum seqq. lib. 2. Adden. ad Gnidon. Papa dec. 42. Foller. ad pragmaticam de censib. verbo huiusmodi, n. 67. & alios referunt Cald. Percy. de iur. emphyt. cap. 3. num. 19. & cap. 4. n. 20. & 30. lib. 4. Gratian. discept. 2. forens. cap. 256. num. 51. & 52. Barbat. in pragmat. 1. de ass. gl. 12. num. 83. Gnidon. Pap. decif. 432. num. 17. vbi tenet id procedere vbi onus est perpetuum, non temporale, quem post alios sequitur *Gratian. cap. 683. n. 18.* quamuis distinctionem hanc non admittit *Valasc. de iure emphyt. q. 32. n. 17. vers. sunt igitur, & Cabellin. in milleloqu. par. 1. milleloqu. 191. num. 5. Pistor. filius obseru. 69. num. 1.**

Licet autem *Bart.* antesignanus in ea specie id statuat, vbi dictio illa apponitur certæ, & determinatæ rei, vtpaliam sit rectè intuenti, extendunt tamen *DD.* in generali bonorum suppositione, quomodo *textum in d. §. instituto* expendere videtur *Napoleon. in Consuet. Neapol. Si quæ mulier, verbo de bo.*

bonis, n. 22. ibi, seens si dixisset super bonis, quia tunc obligantur bona: sicquē intelligit Affl. dec. 162, nn. 6. Franch.

- 4 *dec. 714. num. 2. vbi decisum refert, Fiscum, cui ob perduellionem feudum aperitur, ad vitæ, & militiæ tam præteriti, quam futuri temporis solutionem teneri, eo quod debetur fratri minori super bonis feudalibus: id quod est ponderatione dignissimum, ex eo præcipuē quod in illa præstandi secundogenitis vitam, & militiæ obligatione, nulla hominis obligatio intercedit, lege solummodo hoc operante, Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 3. nn. 10. 10. Vinc. de Anna alleg. 101. m. 8. Mangil. de emiss. q. 101. m. 17. & 18. & pluries decisū in Rot. Rom. dec. 44. n. 1. et 2. par. 1. in nouiss. diuers. et dec. 244. n. 3. & expressus dec. 260. m. 3. vbi reiecto Neguriatio ita resoluitur, ibi, nec aliquis hoc limitat, ut procedat tantum quando dicitur super tali re particulari: p enim hac dictio importat hypothecā specialem illius rei qua exprimitur, quando super re particulari profertur, ita importat generalem hypothecam omnium bonorum, quando profertur super bonis omnibus, cum ita possint omnia bona, sicuti pars bonorum hypothecari, quam Rosa resolutionem secutus commendat Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 256. nn. 52. & tom. 4. cap. 683. nn. 8. Domin. Gairo de credito cap. 4. quesito 6. nu. 280.*

Ego verò (salua semper reuerentia S. Rotæ Romanæ, & Sacri nostri Consilij) de his omnibus tantisper cogor dubitare: nam quod attinet ad regulam à Bart. propositā, eam nimis violenter extorquet ex d. §. instituto, ibi enim, si quis est quoprobari possit, nō est conducendū ex verbo *super*, sed ex verbo *sanctari*, ut rectē obleruat Accurs. sibi *sanctari*, id est obligari *sanctatis* creditori, facit *tex. in l. Diuus Senerius*, §. siquidem, ibi, vel *sanctator*, vel *legatarius*, ff. qui pet. tutor. eo præsertim quod verba illa in d. §. instituto, neque *sanctari super eas*, in vulgata ex græco translatione posita non sunt, vt

obleruat Alciat. lib. 2. disponsit. cap. 1.

Præterea in d. §. instituto de eo non agitur, an ex dictione *super*, non data alia expressa hypothecæ constitutione, ea censeatur inducā, sed vetuit tantummodo inibi testator, ne *vsuræ* super domo imponerentur, de modo tamen imponendi verbum non facit, vt rectē admonet Salazar in tract. de vsu, & consuet. cap. 11. m. 34. vers. de verbo.

- Rursus non rectē consequitur, res est supposita præstationi alicui, ergo est hypotheca constituta: nam ex simplici suppositione potius inducitur reale onus rei ipsi impositum, seruituti quasi germanum, & simile, non autem hypotheca, *tex. elegans in l. pecoris, de seruis rustic. prædior. ibi, prædij magis, quam persona videtur*, sicquē se ipsum declarat Bald. d. conf. 182. num. 6. inquiet, quia Rex voluit, & potuit quod illa *instituta* esset ad hoc affecta, & ista est illa realitas, id est realis affectio, de qua habetur, ff. de seruis rustic. prædior. l. pecoris, quoadmodum in oneribus realibus, quæ usufructuarium secuntur, l. hæcenus, ff. de usufr. & in fudis tributarijs, l. 2. C. de alluvion. l. 2. & fin. C. sine cens. vel reliqu. Imperatores, ff. de publican. l. inter debitorem, ff. de pact. cum alijs per Tiraquel. de retract. consang. §. 32. gloss. unica, num. 79. notat Andr. in cap. Imperialem, §. illud, n. 66. vers. sunt enim multe, de prohib. feud. alien. per Federic.

- 7 Ex quibus Aluar. Valasc. d. q. 32. n. 14. ita subdit, illud quoque ex prædictis cōstat, aliud esse annuum censum super meis omnibus rebus constituere, seu vendere, aliud super re certa, & reliqua omnia bona pro eodem cōsu hypothecare, licet interpretes præcisi vniū deccani, utroque casu hypothecam licet irregularem subesse: idquē rectius, & clarius explicat Salazar in d. c. 11. ferē per totum, præcipuē n. 45.

- 8 Et confirmatur egregia Napodani traditione loco superius cit. is namquē postquam proposuit sibi, verbum *super* importare hypothecam, rectius sen-

sentiendo subdit, *vel dic idem, quod non teneatur, nam successor singularis non tenetur nisi ad onus merè reale, ut est videre in seruante prediali, tributo, & decima prediali, iuribus inibi relatis: ergo sentit non esse inducam hypothecam, quæ si daretur, necesse foret fate-
 9 ri esse quoque constitutam persona-
 10 lem obligationem, saltem ab initio, ut in puncto cõsiderat Jo. Garz. de expens. cap. 4. n. 43. Salazar d. cap. 11. num. 46. Vincent. de Franch. dec. 119. nu. 24. est namquæ actio hypothecaria personali accessoria, ut latius discerimus cent. 1. cap. 55. n. 22. at scitum est nullam per-
 10 sonalem competere, ubi onus rei ipsi inest, l. Imperatores, de publican. ibi ipsa prædia, nõ personas, d. l. pecoris, de seruic. rustic. & si res obnoxia sit, possessor tamen personali actione non tenetur, l. finali, §. finali, de contrah. empt. l. 1. §. si heres, ad Trebell. considerat Jo. Garzia d. cap. 4. nu. 43. in fine, Andr. in d. c. Imperialem, §. illud, nu. 66.*

Item cum res hypothecata est pe-
 11 nestertium possessorem, is de ea con-
 11 ueniri directò non potest, nisi excusso prius principali debitore, iuxta Auth. hoc si debitor, C. de pignor. at ubi fundus est oneri reali submissus, licitum esse
 12 creditori fundi possessorem directò conuenire, nulla facta discussione, fateatur: Con trr. lib. 3. nar. cap. 7. nu. 6. Jo. Garz. de expens. cap. 4. num. 44. Ferrer. ad Guid. pap. dec. 432. ubi allegat decisi-
 12 onem Rotæ, 11. in antiquis, & Parisiens. an §. 1. n. 15. Surd. conf. 162. n. 12. vol. 2. nec vidi contradicentem: ergo nulla hypotheca dari potest, quomodo argutè contendunt Salazar d. c. 11. nu. 4. Aluar. Valasc. d. q. 32. n. 14. verif. sed & illud.

Sed mihi de hac propositione diù cogitanti, in incerto iudicium est, an ei substineri possit ex sola virtute di-
 13 ctionis super, an verò ex privilegio contractus censualis, in cuius terminis locutur Con trr. & nonnulli ex his quos proxime retuli: & si hanc poste-
 14 riorem partem, quod scilicet sit in hoc

contractu hypotheca taliter privile-
 13 giata, dixerit Jo. Bapt. Lupus in tract. de usur. ad l. 2. comment. 2. §. 2. nu. 66. C. de pass. inter emptor. & venditor. & clarius Vinc. Caroc. in tract. de excuss. bonor. q. 94. par. 2.

Tandem alimentorem fauore tan-
 13 tummodo receptum videtur, ut ea bo-
 13 na sint obligata, super quibus solui designantur, ut Surd. defendit in tract. de alimen. lit. 8. pruil. 51. dicens esse singularem alimentorum, vel alterius
 14 cuiuslibet fauorabilis relictis fauo-
 15 rem, secus verò in alijs, Guid. Pap. q. 576. & in pensionibus Ecclesiasticis, eo quod alimentorum loco assigna-
 15 tur, & esse in eis specialissimum, late fundat Roman. conf. 388. Felin. Gigas, Foller. & Corduba relati ab eodem Surdo, nosq; latius tradidimus cent. 1. cap. 61. num. 14. quibus addo Paul. Ca-
 16 strens. in puncto conf. 338. nu. 4. lib. 1. Jo. Garziam d. cap. 4. nu. 43. & 50. viden-
 dum, cum alijs per Perrery. d. lib. 4. c. 4. nu. 21. licet ipse contra communem
 generaliter id statuendum dicat, ergo neganda est propositio illa in cæteris relictis, seu constitutis, argumento tex. in l. nam quod liquide, de penn. legat.

Si hæc vera sunt, prout magni ponderis esse existimo, eodem morbo laborare dicendum est eos qui dum
 16 theoricam Bart. in d. §. instituta defendere conantur, restringunt eã tantummodo ubi dictio super iniungitur certę, & determinatę rei: hi sunt præter quamplures ex ijs quos initio retuli Ludovic. Roman. & adden. ad ipsum d. conf. 388. nu. 2. & conf. 508. n. 2. Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 6. q. 2. nu. 96. quam qui eã extendunt etiam ubi omnibus bonis imponitur: negari siquidẽ non potest extensionem hanc omni
 17 autoritate destitutã, nam Bart. a quo mutuo eam omnes accipiunt, loquitur ubi adijcitur certę, & determinatę rei, non autem in generali suppositione. ut initio præfati sumus.

Verum enimverò, etsi isthec omnia in stricta disputandi ratione anxium
 me

- 17 me magno opere reddant, retinenda nihilominus est *Baroli* traditio, à qua vti frequentius recepta in praxi recedit non oportere, vel inuitus fateatur *Valasc. d. q. 42. n. 17. vers. Alij igitur*, nec ab ea diuerit omnino *Salazar loco scriptus cit. nu. 38.* vbi onus rei iniunctum personali adhæret actioni: vera tamen existimanda erit distinctio illa, quam in proposito tradunt *DD.* eatenus scilicet ex dictione *super*, censeri indu-
- 18 ctam hypothecam, quatenus bona sunt limitatè, conditionaliter, & taxatiuè solutioni assignata, fecus autem si in executiuis, & demonstrationis gratia, quam fuisse originale *Accursius in l. hactenus, vers. ab eo, in fine, de usufr. & Alborici in l. nihil proponi, in fine, de leg. 1.* & si ab ipso prius excogitata dicat *Valasc. d. cap. 32. n. 17. vers. dicebam ego olim*, eamquè tenuerunt *Napodan. in d. Consuet. Si qua mulier, n. 24. Contr. in d. cap. Raynuntius, §. 10. nu. 8. de testam. Joseph de Sesse dec. Aragon. 42. n. 4. Gratian. post alios cap. 256. nu. 49. & seqq. Gaius loco cit. num. 281. Cald. Pereyr. d. lib. 4. cap. 3. nu. 22. & c. 4. n. 17. Felician. de censib. lib. 2. cap. 5. n. 7. latè Caballus. in milleloq. 191. num. 5. par. 1. cuius rationem reddit *Cornelius conf. 215. nu. 6. vol. 4.* quia cum adijci-*
- 19 tur demonstratiuè, quantitas tantummodo est in obligatione, bona tamen in facultate soluendi, ad *rex. in l. si quis stipulatus fuerit decem in melle, ff. de solut. princ.* notat *Joseph de Sesse d. dec. 42. in princ.* quamuis dissentiat *Io. Garzia d. cap. 4. n. 48. 49. & 50. & Paul. de Castro conf. 338. n. 3. & 4. lib. 1.* in propria specie concludat, nec etiam induci hypothecam, vbi aliquid taxatiuè præitari mandatur super certis bonis.

- Et ad dignoscendam taxationis, & 20 demonstrationis legati proprietatem, vulgarè admodum sunt regulæ illæ à nostratibus traditæ, quod scilicet inspicendum sit vtrum legatum, & corporis siue loci designatio vnica sit oratione complexa, an verò sub duplici, vel quod rectius putant nonnulli,

an locus, siue corpus sit in ipsa substantia legati, seu dispositionis adiectum, an verò in ipsius executione, quarum vtramquè secundum veram iurisprudentiam periculosam esse non inceptè celsimus hac eadè *cent. cap. .*

Nihilominus iuxta hanc posteriorem, quæ desumi videtur ex *rex. in l. quidam testamento 99. de leg. 1. ibi, quod in initio purè datum esset, vbi Bart. & in l. Lucius, de alimen. & cibariis legat. ibi, & posteriore parte testamenti, & rursus, neque ex eo quod postea prædicia his pignoris iure testator obligare voluit, videtur casus præsentis controuersie expeditus, cum bona non sint in substantia promissionis adiecta, sed in executione, & proinde demonstrationis causa, nam post præfatam promissionem ducatorum 4. m. subdit promittens, *da consequens supra tuis, & qualis uoglia beni di esso Vgo.**

- Sed *Petrus de Salazar d. cap. 11. nu. 21. ad nu. 32.* re diligenter, & ingenio-
 21 se admodum examinata, non idem esse in proposita quæstione in ultimis voluntatibus, ac in contractibus statuendum censet, nam priori casu bene admitti potest, quod demonstratio rei, siue loci substantiæ legati appositæ, faciat ipsum purè, & conditionaliter cõceptum, scilicet si fructus ex fundo nascatur, vel res in eo loco sit: At in contractibus semper demonstratio loci, seu corporis, substantiæ obligationis existimatur appositæ, ex *rex. in l. si debitor, §. verosimile, de contrah. empt.* subditquè rationem, nam si in legato, in quo nulla consideratur necessitas testatoris, & vicem donationis habet, cum locus adijcitur substantiæ legati, facit illud conditionale, & taxatiuum, quasi legans eo animo designauerit, vt sit eius liberalitas sibi, vel hæredi suo sine incommodo, fortius ita censendum est in contractu, qui supponit obligationem, & necessitatem, in qua nemo liberalis existit, *l. rem legatam, de adimen. legat. vt* proinde in casu dubio semper ita contractus interpre-

tandus sit, fundi demonstrationem cēferi appositam substantiæ obligationis, seu promissionis.

- Verumtamen huiusmodi ratio tuta non videtur, siquidem contractus ipsi
 22 qui ex necessitate procedunt, admixtam semper habent causam onerosam, quæ facit, ut contra promittentē semper in dubio sit interpretatio facienda, *vulg. regulis*. Exemplum tradit ap-positissimum *Liparulus in additionibus ad Andr. in cap. Imperialem, §. illud, nu. 71. lit. M. vers. item quærit glosa*, dicens, quod facta assignatione à Regia Camera nonnullis Baronibus super introitibus gabellæ vini, qui tempore concessionis sufficientes erant, cum postea diminutus esset valor gabellæ, & dubitaretur, an Regia Curia deberet ijs quibus introitus deerant, aliunde satisfacere, fuit conclusum teneri: ea præcipuè ratione, quia concessio fuit facta ex causa onerosa. Quæ decisio mirè nostræ disceptioni cōgruit, in cuius hypothesi dubitari fas nō est, donationē factam per Vgonem Fonsæcæ D. Antoniz Marchesij vxori, onerosam prætulisse causam.

- Rursus distinctionem hanc inter legatum, & contractum refellit expressè
 23 *African. in l. si servus legatus 111. §. qui quinque, de leg. 1. vbi* qui quinque tantum in arca habens, decem legavit, vel stipulanti promisit, non amplius quam quinque deberi respondit, nulla habita distinctione, an decem sint legato contenta, an verò in contractu promissa. Et argumentationis vis augeatur ex eo quod ad interpretationē eiusdē legis observat *Ripella ad rubr. de cond. & demon. cap. 1. nu. 41*. scilicet quod in specie *tex. d. §. qui quinque*, quantitas fuit apposita ad demonstrandum corpus in arca repertum, quod legabatur, siue promittebatur, & nihilominus sola quinque debentur, quasi quoad reliqua quinque, legatum, vel promissum esset corpus in rerum natura non existens.

Proinde rectius dicendum est, quod

in materia verissimum semper existi-
 maui, recurrendum protinus esse ad

- 24 verosimilem coniecturam voluntatis testatoris, siue promittētis, vtrum scilicet fundus sit non ad restringendum legatum designatus, sed gratia facili-
 oris exactionis, voluntatem tamen testatoris, vel ex præcedentibus, vel ex subsequētibz eam esse, ut legatarius legatum omnino consequatur: an verò locus sit adiectus, ut promissio, vel legatum ad legatarium transeat si-
 ne alio suo, vel sui hæredis incommodo, ut priore casu demonstrarivum, se-
 cundo verò taxativum cōfearur, quod & præsentit idem *Salazar loco cit. num. 32*.

- Ad quem sensum redigendus est
 25 *Andr. qui duplici loco, nempe in cap. Imperialem, §. illud, nu. 71. circa finem, de prob. si uel. alien. per Feder. & in cap. 1. n. 1. de noth. fendor. expressè videtur sentire, quod semper locus intelligi debet causa taxationis appositus, scilicet nisi contrariū probetur: ad quod allegat *tex. in l. 1. §. si qui nautem, vers. re igitur dubia, de exercit. al. & ita declarat Liparul. loco proxime cit. ut semper attendi debeat mens cōcedentis*.*

- Sed tamen hæc omnia licet subtili examinatione non indigna, inutilia tamen, & superuacanea esse in præsentī controuersia dicebat vix ex Domi-
 nis; siquidem ad quid tam longa dis-
 putatio in inuestiganda vi dictionis
 26 *super*, pro inducenda bonorum hypo-
 theca, quando natura ipsa contractus donationis propter nuptias, hypothe-
 cam ipsam tacitam præfert ex legis
 indulto? *tex. est cum glos. in l. vbi ad hæc, C. de iur. dor. vbi Bald. col. pen. vers. item*
 27 *quero nam lex nostra hoc notat*, quæ
 licet regulariter priuilegium præla-
 tionis ex *Lassius, C. qui potior. in pign. nō habeat, ut inibi notat Cyn. Bald. & Salicet. Negusan. de pignor. par. 2. membr. 4. nu. 64. Reg. de Ponte conf. 80. nu. 4*. attamen quando donatio prop-
 28 ter nuptias sit, prout in præsentī in au-
 gumentum dotis, necdum competit ta-
 cia

- cita hypotheca, sed etiam priuilegium prelationis, docet *glosa in d.l. assiduis, in fine, vers. ad dot. m. ex tex. in §. aliud, auth. de equalit. dos. & Gregor. Lopez in l. 29. verbo de arras, tit. 13. part. 5. cum alijs relatis per D. Ioan. del Castill. lib. 3. contr. iur. cap. 4. num. 38. ubi fundat idem esse dum donatio propter nuptias non simpliciter, sed causa remunerationis fieret, vel ex alijs iustis causis, quemadmodum in nostra specie à viro ignobili, vel scilicet, vxori nobili, vel iuueni, dicitur namque isthac donatio remuneratoria in premium iuuenturis, nobilitatis, vel pudicitie: faciunt tradita nouissime per doctum, & ingeniosum D. Regentem Capecium Lacro dec. 12. nu. 4. idcoquē Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 1498. nu. 34. cum seqq. fundat huiusmodi donationem habere omnia priuilegia dotis, & quod est ipsamet dos, & in specie de priuilegio tacite hypothecę firmat *Folan. à Valle de lucro dotis. q. 100. nu. 5.* doctissimus D. Marius Cuthell in *trac. de donat. contempl. matrim. tract. 1. discurs. 1. part. unica, nu. 4.* prouidē subiungens, huiusmodi donationes propter nuptias hodie recessisse ab aulā, & in eorum locum successisse donationem contemplatione matrimonii, de generali consuetudine omnium Prouinciarum.*

Cum longē latequē iater partes controuersum de his fuisset in S. A. C. CONS. audiui postmodū litem amicabili transactione finitam: nos verō qui hac omnia summo studio elaborauimus, ea vobis melius examinanda tradimus amici lectores, vt articuli veritatem inueniatis: ad quod assequendum parum hac tempestate aduocatorum allegationes proficiūt, vel quia multitudo litium in infinitum penē creuit, vnde verē tempus deficit; vel quia germina aduocatorum intempēstiuē admodum florescunt, vnde fit vt citō marcescant: & quamuis aduocati officium periculosum sit, vt bellissime obseruat *Tiragu. de retrac. consang. §.*

1. glos. 9. num. 267. hodie tamen omnes sūt aduocati, pauci verō Doctores, & aduocati, singulare dictum egregii viri Andreę Pons de Leone Regiæ Camerę Locumtenentis, relatum à *Ioan. Vinc. de Anna alleg. 79. in fine.*

S Y M M A R I V M.

- 1 **V**xor indotata nulla subsistente causa repudio dimissa, quarta maris substantia acquirerebatur.
- 2 Tex. in auth. præterea, C. vnde vir, & vxor, quid noui induxeris.
- 3 . . Locum habet ne dum in vxore penitus indotata, si d. etiam in ea, quæ parnam dotem habuit, & ita decisum num. 21.
- 4 Dotis paruitas in specie tex. in auth. præterea, C. vnde vir, & vxor iudicis arbitrio æstimanda est.
- 5 . . Iuxta vxoris qualitatē, & dotis quantitatem.
- 6 . . Et habito respectu ad tempus mortis maris, sed de veritate n. 16.
- 7 Vxoris facultates debent esse in actu, non in potentia.
- 8 Leges extendere non est in nostra facultate.
- 9 Dos parua intelligitur, quæ nulli doli æquiparatur.
- 10 Remedium tex. in auth. præterea, C. vnde vir, & vxor est subsidium.
- 11 . . Competit vxori ad eo indigenti, quæ mendicare cogitur.
- 12 Indicis arbitrium in æstimanda vxoris ægestate, quomodo sit regulandum.
- 13 Vxoris indigentia proprijs manibus victum querere posse, quomodo sit consideranda.
- 14 Tex. in auth. præterea C. vnde vir, & vxor non procedis in vxore, quæ habet patrem diuitem, sed contrarium decisum num. 23.
- 15 . . Item nec in ea, quæ talem habet fratrem, sed contrarium decisum num. 24.
- 16 . . Nec in vxore, cui ab initio fuit constituta quarta antefati, seu donatio-

- tionis propter nuptias.
- 18 *Promissio hominis facit cessare legis provisionem.*
- 19 *Remedio subsidiario toties locus est, quoties omnino cessat ordinarium.*
- 20 *Tex. in auth. res. q. C. comm. de legat. adeo subsidiarius est, ut si bona libera satis non sint ad dotis restitutionem, non ideo supplenda est ex bonis fideicommissio subiectis.*
- 22 *Dotis paruitas non iuxta personam qualitatem sed pro mera victus necessitate estimanda est.*
- 25 *Remedium subsidiarium illud adhibendum est, quod pinguius providet.*
- 26 *Promissio hominis facit cessare legis provisionem, quando pinguius providet.*
- 27 *Beneficium auth. præterea, C. unde vir, & vxor, an debeat vxori eius, cuius bona publicantur, remissum.*
- 28 *Ex providentia legis, an iure hereditario vxori competas, remissum.*
- 29 *Et quid si vxor illud non petierit ex bonis primi viri, an competas ex bonis secundi, remissum.*
- 30 *Liquidatio quarta debita ex auth. præterea, C. unde vir, & vxor, quomodo facienda, remissum.*

Beneficio Iustinianeæ constitutionis in Auth. præterea, C. unde vir, & vxor, non gaudere vxorem quæ tempore mortis viri, tantum ex redditibus dotis, & donationis propter nuptias percipere potest, quantum satis sit ad necessariam alimentorum perceptionem, præsertim si valet proprijs manibus operari, si ne transacti coniugij dedecore.

CAPVT XLVII.

- 1 **E**Xtitit olim *Iustinianeæ Constitutione* sancitum, ut maritus qui indotatam vxorem nulla subsistente legitima causa repudio dimisisset, quartam propriæ substantiæ partem eidem cogeretur assignare, quæ tamen ceterum librarum auri summam non excederet, *l. fin. C. de repud. §. sic itaq; Auth. de nups.* Sed ne muliebri imbecillitati vllum deesset charitatis officium, placuit piissimo Imperatori, eandem dispositionem simili sanctione ad eam huic omnino consentaneum extendere, nempe ut indotata vxor succederet viro, cum quo ad vltimum viuendi spiritum vitam duxerit, in quartam totius substantiæ si tres, vel pauciores habeat liberos, sin plures in virilem, seruata tamen filiis eiusdem matrimonij, si extent, eorum bonorum proprietate, *Auth. præterea, C. unde vir, & vxor, & in corpore unde sumpta est, §. quoniam verò,*

Auth. de exhiben. reis, & in §. qua verò, Auth. ut licet matr. & auia, quibus consonat apud Hispanos *l. 7. tit. 13. partis. 6. & similē apud Logobardos legē lata testis est Annas Robert. lib. 1. rer. iudic. c. 13. idq; optimè consideratū, ne scilicet vxor mendicare cogatur in benè transacti matrimonij verecundiam.*

Horum iurium dispositio causam tribuit nobili mulieri Mariæ Strinzæ nuptæ olim Berardino Cantera, ut ab hæredibus viri quartam illam vxoriam peteret. Ad quod fundandum dicebatur, quod & si præfatæ leges videantur vxoribus indotatis, solo nuptialij affectu in connubium traductis, consuluisset, adhuc earum dispositionem æquitatis ratione suadente, non ideo minus his quoque fauere, quæ modicam, seu paruum habuerunt dotem, eo quod transacti coniugij dedecus non magis ex nulla, quam ex parua dote caulatur, ita primi omnium.

A a do.

docuerunt Bald. & Salicet. in d. auth. praterca, quos communiter sunt secuti Paul. de Castr. ius. & alij ibid. Cephal. conf. 288. nu. 29. lib. 2. Bursat. conf. 92. nu. 22. lib. 1. & esse communem tenetur Ioseph Ludou. comm. coneluf. 35. ampliatur. 1. Menoch. conf. 433. num. 2. & conf. 505. nu. 4. Honded. conf. 93. num. 4. tom. 1. Crass. receptarum sent. tit. de success. ab intest. q. 39. n. 4. Gregor. Lopez. ad l. 7. tit. 13. partit. 6. verbo fin dotis, Gratian. discip. forens. cap. 120. nu. 2. tom. 1. Vinc. de Franch. dec. 410. nu. 1. Coruel. Beninc. in tract. de pauper. & eius priuil. q. 8. speciali 2. in contradi. lib. num. 19. & d. q. 8. speciali 1. in ultimis voluntatibus, nu. 23. idem Cephal. conf. 244. n. 17. Gamma dec. Lusitan. 62. nu. 5. Rota Rom. in nouiss. par. 2. dec. 202. nu. 12. Mangil. post inuitos, disputata ad partes questione, concludit non esse hodie dubitandum, quod hæc in consulendo, & iudicando sit sequenda, in tract. de impuat. & detrahit. legit. q. 158. per totam, Ripoll. var. resol. cap. 9. de dotis promissione, n. 20. Marta in summa success. legal. par. 3. q. 12. art. 5. n. 5. Canez. var. resol. lib. 1. cap. 9. nu. 66. Surd. dec. 61. in princ. Polidor. Ripa singul. obsen. 384. num. 2. Christoph. Mart. decif. 89. num. 32. & 33. Scaynus dec. bonon. 6. nu. 7. & nouissimè centum alios refert doctissimus Gabriel Aluarez Valasc. in tract. de priuileg. paup. par. 2. q. 56. num. 27. vers. contrariam.

Verumtamen huiusmodi dotis paruitas quæ dispositioni huius Authentice locum facit, Iudicis arbitrio estimanda est, iuxta glos. communiter receptam in d. auth. praterca, Rota Rom. d. dec. 202. nu. 18. par. 2. in nouiss. Petrus Perkins de testam. lib. 4. cap. 2. in fine, Tirag. in l. si uinquam, verb. omnia, uel partem, nu. 31. n. 6. & in uniuersum, C. de renouand. donat. Conar. lib. 2. nar. cap. 6. nu. 7. Si autem d. q. 12. art. 5. nu. 9. Christoph. Mart. dec. 89. num. 17. Menoch. de arbit. ind. lib. 2. cap. 65. nu. 7. ubi plures recenset, D. Mercurial. Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. q. 23. num. 24. Vinc. de

Franch. d. dec. 410. num. 2. D. Reg. Rouis. d. decif. 46. n. 13. Valasc. d. c. 56. n. 43.

Quod quidem Iudicis arbitrium regulandum erit iuxta vxoris personæ qualitatem, & dotis quantitatem: nobilis enim persona quæ propriis manibus operari nequit, inops dicitur, & si tantum in bonis habeat, quantum rusticus diues, ut eleganter in propria materia tradit Tirag. de nobilit. cap. 20. nu. 158. relata ad id Neronis historia ex Tacito lib. 1. annal. quæ recensetur, annua quingenta sextertia ab eo, Valerio Messala Consuli tributa, quibus pauperiam, & inopiam subleuaret, idè considerat Menoch. d. conf. 505. nu. 15. & 16. Rota Rem. d. dec. 202. n. 3. Gratian. d. cap. 120. num. 81. Duran. d. dec. 42. unum 9. & 10. Et regulariter in iure pauper ille dicitur, qui non potest iuxta propriam qualitatem se ipsum alere, ut probat Bald. in l. si quis ad declinandum, unum 5. C. de Episc. & Cleric. cum alijs, diffusè traditis per D. Mercurial. Merlin. d. q. 23. n. 30. Martia d. q. 12. art. 5. n. 17. Beninc. d. tract. de pauper. q. 1. num. 40. & post alios Mangil. de impuat. & detrahit. legitim. q. 138. nu. 2. & Surd. d. dec. 61. nu. 3. eleganter Valasc. d. q. 56. nu. 35. & seqq. latiusquæ par. 1. q. 3. nu. 49.

Et quod attinet ad dotis congruitatem, eam estimandam habito respectu ad tempus mortis mariti, post alios tepet Gratian. d. cap. 120. nu. 59. & Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. glos. 8. par. 10. nu. 14. Mercurial. Merlin. d. q. 23. nu. 19. Menoch. d. conf. 505. nu. 5. & seqq. idque procedit etiam si dos tempore contractû matrimonii fuisset congrua, iuxta tradita per Rolau. conf. 15. lib. 3. expédiente ad hoc rex. in d. S. quoniam uero, de exhiben. reis, tenet etiam Menoch. d. conf. 433. n. 4. & conf. 505. nu. 6. D. Mercurial. loco cit. nu. 19. Barzins dec. 138. nu. 10. & seqq. Scaynus dec. 6. nu. 88.

Sic ergo dicebat Maria, sibi non sufficere dotem ducatorum bismille à parte constitutam, de qua non niti

nisi quingentum exegerat, cum reliqua quantitas omnino inexistibilis hodie esset ex notitia patri inopia, unde ferè medicare cogeretur in maximum dedecus transacti coniugij; constat autè ad hoc, ut vxor ab huiusmodi beneficio excludatur, debere eà facultates in actu, nò in potètia habere, prout expenso *sex. in l. pretia rerum ad l. falcid.* acutè admodum obseruat *Valascus d. cap. 56. nu. 25.*

Sed pro conuentis respondebatur, mirum esse quomodo *Bald.* & eius sequaces, tam manifesta verborum violatione attentare ausi sint literam *sex. in d. auth. praterea*, ut non tantum de indotatis, soloquè affectu traductis intelligi velint, sed & de his quæ paruum dotem habent, cum non sit in nostra potestate leges extendere, *l. si uerò, §. de viro, ff. sol. matrim.* prout idem et *Bald.* sibi ipsi argumentatur in *d. auth. praterea*; proindeque illius authenticæ beneficium ad penitus indotatam referendum, rectè quidem existimarunt *glos. & DD.* omnes usque ad *Baldi* tempora, ut pluribus cõprobat, & fatetur *Mangil. d. q. 158. Marta d. voto 21. & in summa success. legal. part. 3. d. q. 12. art. 5. num. 5.*

Sed adhuc admissa ea violenta interpretatione, *Baldus* de ea parua dote intellexit, quæ nulli doti æquiparatur, eoquè argumento utitur quasi parum, & nihil idem sint, *l. quaminis, de cond. & demonstr. &* intra hos terminos hanc *Baldi* traditionem admiserunt nostrates, prout decisum referunt *Surd. dec. 61. num. 12. & seqq. Rot. Rom. d. dec. 202. n. 14.* ubi dicitur placuisse Dominis, verbum *parua* intelligi de ea notabili paruitate quæ nihilo æquiparetur, sequitur *Marta d. q. 12. art. 5. nu. 5. & seqq. Christoph. Mart. dec. Senen. 89. nu. 32.* alios recenset *Mangil. de impus. q. 159. n. 4.* & latè examinata questione resoluit *Barz. dec. 128. nu. 55. & 56. Fontanell. de pact. nups. d. glos. 8. par. 9. nu. 16. & 17. Scayn. dec. 6. n. 56. Pontan. de alimen. c. 15. n. 8. Valasc. loc. cit. n. 30.*

Vnde fit quod tradit nostrates, re-
10 medium huius *authenticæ* esse subsidiarium, & proinde solummodo respicere vrgentem vxoris necessitatem, nò autem eiusmodi qualiteratem, & honorificentiam, quomodo respondit *Hier. Gabr. conf. 142. nu. 10. & 25. vol. 1. Surd. d. dec. 61. nu. 14. & 16. Barz. d. dec. 128. num. 9. Mangil. de impus. q. 139. num. 6. Marta d. q. 12. art. 5. nu. 18. Fontanell. de pact. nups. claus. 5. glos. 8. par. 10. nu. 32. latè Scayn. dec. 7. num. 9. & 13. talis*
11 ergo exigitur in vxore ægestas, qua verè mendicare cogatur, ut post alios tenet *Honded. conf. 93. nu. 24. vol. 1. &* communem esse opinionè dicit *Barz. decif. 130. nu. 56. & 57. Mangil. q. 159. nu. 7. Valasc. d. q. 56. nu. 31.*

Et conclusio illa, quod huiusmodi
12 vxoris paupertas Iudicis arbitrio estimanda sit iuxta personæ qualiteratem, eòusque locum habet, quatenus tantum in bonis habeat vxor, quantum sibi ad victum, vestitumquè, moderate tamen sufficiat; ideoque *Petr. de Bella. per. quem cum Bald. &* alijs tanquam communiter receptis sequitur *D. Reg. Ronis. d. dec. 46. nu. 16. & 17. & Marta voto 21. tenent, q. licet vxor sit Comitissa, adhuc si tantummodo panem, &* aquam habet, ab huiusmodi beneficio excludatur, quinimo & *Soccin. cõf. 30. vol. 3.* dicit eam esse excludendam, si proprijs manibus victum possit quæritare; cuius tamen sententiæ rigorem sic tẽperat *Gregor. Lopez ad l. 7. tit. 13. par. 6.* si vxor cum dote licet parua, & industria propria possit sibi ipsi alimèta subministrare, *Soccin. conf. 121. nu. 45. & 46. Cornens, Gabr. Rolan. qui dicit esse communem opinionem, &* alij relati per *Mart. d. q. 12. art. 5. n. 19.* præsertim si patrio more sit receptum inter nobiles proprijs manibus operari, ut benè aduertit *Soccin. d. conf. 121. nu. 45. cum seqq. lib. 4. quem sequitur Rot. Romana d. decif. 202. num. 19.* quod nec displicuit *Menobio d. conf. 433. nu. 15. lib. 5.* dum dicit esse hoc in-
13 telligendum de ea vxoris industria,

quæ non ſit in præteriti matrimonii
verecundiam, notat etiam *Marta loc.*
cit. verſ. declaratur iſte caſus, benè ex-
plicat *Scayn. dec. Bonon. 7. n. 25. & ſeqq.*
ſed melius *Ioa. Bapt. Coſta tract. de re*
integra diſt. 106. nu. 6.

Quibus in conſideratione habitis,
Senatus Mantuanus penes *Surdum.*
dec. 61. cenſuit dotē ducatorum 1200.
eſſe ſufficientem ad excludendum Co-
mitiſſam illam, & talem eſſe dotem
ducatorum 800. iudicauit noſtrum.
Sac. Conf. teſte *Vinc. de Franch. deciſ.*
410. & alias minoris quantitatſ con-
gruas exiſtimarunt Honded. d. conf. 93.
Anchar. quaſtion. forenſ. 26. par. 3. Barz.
dec. 127. Vinus deciſ. 260. Marta d. vo-
10 21. & in ſumma d. q. 12. art. 5. nu. 12.
& 13. Scayn. dec. Bonon. 9.

Dicebatur præterea repellendam
14 quoque fore Mariam ab huiusmodi
quartæ petitione, vt poſſet quæ patrem
habet diuitem, à quo poſſit alimenta
percipere, prout tenet *Alex. in d. Anth.*
Præterea, Raphael Cniman. in l. in ſuis. ff.
de liber. & poſt. Soccin. d. conf. 30. vol.
4. quorum opinionem communiter te-
neri fatentur Gregor. Lopez. ad d. l. 7.
verb. de lo ſuo. verſ. ſed quid ſi uxor. ſit.
13. par. 6. Honded. conf. 93. nu. 26. vol. 1.
& conf. 79. nu. 24. vol. 2. dicens eſſe ve-
riſſimam, & à multis Italiæ Collegiis
amplexam, eamquē cōprobat diſſuſe
Mangil. d. q. 168. per totā, ſequitur Mar-
ta d. art. 5. n. 25. Intrigl. lib. 2. ſingul. 129.
n. 2. Valaf. d. c. 56. n. 24. Surd. de alim.
tit. 9. q. 4. n. 29. Duran. d. dec. 42. n. 5.

15 Rurſus ex quo fratrem diuitem ha-
bet, ex cuius bonis ita alii poſſent, ne
cogatur mendicare, qui eſt vnicus fi-
nis diſpoſitionis *Inſtintanea in d. Anth.*
præterea, quomodo reſoluunt *Gabr. d.*
conf. 142. Ludonic. Dec. Soccin. & alij,
quorum ſententiam comprobauit Ro.
Bonon. apud Barz. dec. 130. Fontanell. d.
par. 9. nu. 44. & ſeqq. Mangil. de impu.
q. 169. per totam, Gratian. diſcept. forenſ.
d. cap. 120. num. 52. latiffimē contrariis
reiectis comprobatur Scayn. deciſ. 8. p. r
totam, Intrigl. d. ſingul. 129. num. 3. & a.

laſe. loco proximē citato.

Idem nequaquam eſſe verum aſ-
16 ſumptum partis, quod dotis modici-
tas extimanda ſit habito reſpectu ad
tempus mortis mariti, ad hoc vt locus
ſiat diſpoſitioni huius *Anth.* hoc enim
videtur manifeſtam uim inferre lite-
ræ illius, quæ de indotatis expreſſè
agit, vel ſecundum *Bald. & ſequacium*
opinionem, de parum dotatis; Idcirco
tempus dotationis, non quidem mor-
tis inſpiciendum, prout latè diſputato
articulo, contrariū quē reiectis, ſic te-
nendum reſoluit eadem *Rota Bonon.*
apud Barz. dec. 128. à nu. 20. dicentem
nu. 45. eſſe communem, & veram ſen-
tentiam, & pluries Rotā Rom. amplexā
eam eſſe teſtatur Caſar de Graſſ. deciſ.
162. num. 24. & ſeqq. & videre eſt in d.
dec. 202. n. 20. ad ſinem. par. 2. in nouiſſ.
& poſt multos Fontanell. d. par. 9. n. 18.
& ſeqq. eandemquē communiter re-
ceptam pluribus adductis probat Ma-
gil. de impu. q. 160. per totā. Sed Mar-
ta d. q. 12. n. 10. & 14. & ante eum Me-
noch. d. conf. 433. nu. 11. & conf. 505. n.
13. rem ſic videtur declarare, vt ſcili-
cet quoad effectum iudicandi an dos
fuerit parua, vel ne, intuendum ſit tem-
pus dotis conſtitutæ: quò verò ad eſ-
timandum an vxor extrema labore
inopia, quod contingere poſſet, etiam
ſi pinguem dotem acceperit, tunc at-
tendendum ſit tempus mortis mariti;
atque beneficium huius Anthen. in-
quiunt, præſertim Marta num. 17. non
poſſet applicari ad caſum incongrui-
tatis dotis, quæ meſuram capit ex
perſonæ qualitate, loci, familiæ, hono-
rificentiæ, & generis honeſtate, ſed ad
extremam inopiam, & mendicitatem,
quam lex conſiderat, vt notat etiam
Surd. d. dec. 61. nu. 15. & melius decla-
rat Scayn. dec. Bonon. 6. nu. 1. & ſeqq. &
num. 39.

Tandem dicebant conuenti, huius-
modi quartæ petitionem ceſſare om-
nino, vbi fuit vxori conſtituta quarta
17 donationis propter nuptias, ſiue vt in
Regno dicitur antephati, ea nempe
ra-

ratione, quia hæc hominis prouisio facit cessare legis prouisionē, ad regulā
sex. in l. maritus, C. de procurator. & l. ultima, C. de pact. conuen. quomodo
 egregiè docuit *Napod. in C. uet. Quarta autē, verbo confitutā, vers. sed cum illa iura. f. 253.* præsertim quādo quarta antephati acquiritur mulieri filiis nō extātibz, & in omni casu, vt scribere videtur *Inc. de Franch. d. dec. 410. n. 3. Vin. dec. 258.* quorū sententiā commendat *Costa de remed. subsid. remed. 2. n. 4. vers. 5.* dicens esse bonam cautelam pro inaritis diuitibus, vt constituant quartam antephati eorum vxoribus, & sequitur *Fontanell. loco cit. par. 11. n. 39. & 40.* & regula quod hominis prouisio facit cessare legis prouisionem, locum obtrinet præcisè, cum illa promissio sit antequā legis prouisio competat, vt post *Cynum, Salicet. & alios docet Fontanell. d. claus. 5. gl. f. 8. par. 12. n. 59. 10. Vinc. de Anna alleg. 40. num. 10.* bene ad propositum regulam exornat *Rot. Rom. dec. 279. n. 7. & seqq. par. 2. in nouiss. Gratian. discept. forens. d. cap. 120. num. 40. Valase. post alios d. cap. 56. n. 50. & 59.*

Hæc omnia validam recipiunt confirmationem, eo quod apud omnes incomperto est, huius *Anth.* remedium prouidere vxoribus in subsidium, scilicet ubi aliunde non habent quo se alant absque præmortui coniugis decore, vt fatentur *Menoch. Fontanell. 19 Barz. & ceteri superius relati.* At remedium subsidiario tunc fit locus, cum penitus, & omnino cessat ordinarium, cum autem mulieri est prouitum per antephatum, seu donationem propter nupcias, cessat recursus ad huius *anth.* subsidium.

Exemplum est in non dissimili specie *20 c. Anth. res qua, C. commun. delegat.* ubi bona fideicommissio eatenus censentur pro dotis constitutione, siue restitutione obligata, quatenus libera non extant: at si quid ex iis superesset ad congruam dotem nullatenus sufficiens, non ideo subsidiariæ illi

obligationi fieret locus, quomodo sollemniter per Sacrum Consiliū decifum refert *Dom. Galeota lib. 2. controuerf. cap. 16. num. 34. & 36.* cum ergo Maritæ ædrici, etiam iuxta posita per eam, remaneant duc. 500. ex residuo dotium, & mille pro antephatō, non est ei permittenda subsidiariæ huiusmodi quartæ petitio.

1 SACRVM REG. CONS. re sollemniter discussā die 5. Martii 1638. iunctis aulis absoluit hæredes viri ab huiusmodi vxoris impetitione, procedendo per infra scriptas conclusiones. Prima sit beneficiū *Iustinianeæ cōstitutionis in d. anth. præterea* cōpetere non

solum vxori indotatæ, sed etiam ei quæ adeo paruum dotem habuit, vt nulli doti æquiparetur, vnde nec possit nouissimam indigētiam, & paupertatem subleuare. Secunda, huiusmodi dotis paruitatem moderato Iudicis arbitrio estimandam, non habito respectu ad personæ qualitatem, sed ad meram victus querendi necessitatem.

22 Tertia, nihil tētere ad vxorem excludendam ab huiusmodi beneficio, quod

23 patrem habeat diuitem: idquē conuinci, vel hoc vno argumēto, eo quod huiusmodi quartæ acquisitio locum habet etiam extantibus filiis, vt fatentur omnes, quos colligit, & satis doctè cōprobat *Mangil. d. g. 145.* cum tamen certum sit teneri eos præstare matri alimēta. Et rursus vxorē, quæ ab hæredibus viri infra annum luctus alenda est, nec etiam excludi ab eius petitione, tradunt *Salicet. & Angel. in l. unica, §. cum autem, C. de rei uxorig. action. per tex. in l. cum unus, in fine, ff. de alimen. legat.* quibus argumentis vtitur *Gregor. Lopez ad l. 7. sit. 13. partit. 6. verb. de lo suo, Dec. in d. anth. præterea, num. 19. vers. nec obstat, & facit Menoch. conf. 433. n. 16. Dom. Mercenrial, Merlin, lib. 2. de legitim. q. 23. num. 58.* Quarta, fratris diuitias nec ab eo vxor *24 rem* excludere, eo quod is non teneatur forori alimenta præstare, nisi in subsidium, idest si non habet vnd. se

Ala 3. aliat,

alat, & cum possit habere hanc quartam, non videtur æquum vt frater co onere sit obstrictus, eo præsertim quod magis conueniens est vt vxor alatur ex bonis viri, quam frater in præteriti coniugij decorcm; & licet remedium huius *Auth.* sit etiam subsidium, at tamen, vt benè respondit *Menoch. d. conf. 433. nu. 16. ad finem*, pinguius ex eo prouidetur vxori, præcipuè in casu non existentie filiorum, siquidem proprietatem acquirit huius quartæ, & proinde inter hæc duo subsidia remedia, adhibendum est illud quod pinguius prouidet, iuxta theoricam *Bar. soli in l. Emilii, in fine ff. de minorib;* quem secuntur *Tiraqu.* & alii relati per *Menoch. ibid. nu. 24.* & rursus *conf. 505. nu. 19.* cui consentiunt *D. Mercuriali, Merlin. d. q. 23. nu. 53. & 57.* quicquid huiusmodi traditioni respondere conetur *Bar. in decis. 130.* & post eum *Fontanell. d. par. 9. nu. 45.*

Et tandem verissimam esse hanc doctrinā *Napodani in d. Confuet. Quartam antem*, quod vbi quarta antephati à principio est constituta vxori, omni casu acquirenda, scilicet tam in casu existentie, quam non existentie filiorum, cessat beneficium huius *Authen.* eo quod prouisio hominis tunc facit

26 legis prouisionem cessare, quando pinguius prouidet, iuxta tradita per *Camerar. in c. Imperialem, fol. 32. littera E*, quem sequitur *Dom. Reg. de Ponte dec. 4. nu. 40. Jo. Vinc. de Anna alleg. 40. n. 9.* dum tamen redditus quartæ illius vnā cum dotis redditibus, & quod ex propria industria, & labore, honestè tamen, & condecenter possit lucrari, sufficiens sit ad subleuandam ipsius necessitatem pro alimentis tantummodo, argumento *tex. in l. ficut 48. in fine, de oper. liber. ibi, quia is nec ab ea qua nupta est, indecorè præstantur*, notat eleganter suo more *Andr. in repetit. Consist. Comisibus.*

An autem vxori illius, cuius bona ob crimen commissum publicantur, cōcedatur beneficiū huius *Auth.* vide

Craff. de success. ab intestato, q. 43. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 120. nu. 35. Mangil. q. 180.

Et vtrum eam habeat vxor iure proprio, & ex prouidentia legis, vel iure hæreditario, ita vt sit obnoxia oneribus viri prædefuncti, disputat *Fabian. de Papis in repetit. eiusdē auth. nu. 112. Craff. de success. ab intestato, q. 39. n. 7. Costa de ratione tasa q. 84. n. 6. Maria d. q. 12. art. 5. n. 43 par. 3. D. Mercuriali. Merlin. d. q. 23. num. 7. Mangil. q. 141. num. 2.*

Et quid si vxor secundò nubens nõ petierit quartam ex bonis primi viri, an possit petere ab hæredibus secundi? vide *Valentin. Forster. tract. de success. lib. 4. conclus. 4.* quem allegat *Craff. loco cit. q. 42.* & eius liquidatio quomodo sit facienda, vide *Mariam d. art. 5. num. 40. Mangil. d. q. 178. per totam, & Valase. d. cap. 56.* vbi totam ferè materiam absoluit: & qua ratione fiat imputatio legati à marito facti, *Jo. Bapt. Costa de re integr. dist. 106.*

S V M M A R I V M.

- 1 **L** Egisima filijs debita ab omni prorsus onere immunis esse debet.
- 2 Onus legitima impostum substatutur data expressa voluntatis paterna approbatione.
- 3 Relatio verborum ad proximè dicta fieri debet.
- 4 . . Non ad ea que speciali indigent expressione.
- 5 . . Nec ad ea qua non sunt in dispositionis potestate.
- 6 Onus legitima catenus præsumitur potius hæredibus ab intestato, quam filio iniunctum, quatenus actus in se non continet iniuriam, seu verborum repugnantiam.
- 7 Interpretatio verborum fieri debet favore fideicommissi, vt amplius fiat.
- 8 Relatio fieri debet ad casum, cuius respectu sit utilis.
- 9 . . Et tunc ad proximè dicta, quoties sunt

sunt eiusdem speciei.

10. *Onus impersonaliter iniunctum, censetur impositum hereditati, non autem personæ.*

11. *Verbum semper, & omni casu, nullam admittit restrictionem.*

16. *Prohibitio detrahendi legitimam non censetur facta substitutis, sed legitimis hæredibus, quoties substitutio facta est filio pueri.*

13. *Trebellianica filijs primi gradus probi-beri non potest, iuxta veriorum sententiam.*

14. *Approbatio simplex, & generica contentorum in testamento, non excludit filiam à detractione legitimæ.*

15. *Scientia contentorum in testamento debet esse plena, & certa iuris, & facti.*

16. *Approbatio paterni testamenti debet esse specifica quoad onus legitima impositum.*

17. *Scientia contentorum in testamento resultat ex eius lectura, & publicatione.*

18. *Approbatio prohibitionis legitimæ, ex quibus inducitur.*

19. *Renunciatio generalis habet vim specialis, quoties ad aliud referri nequit quam ad legitimam.*

20. *Minor non restituitur aduersus actum, qui ex post facto potest esse ei dam- nosus.*

21. *Onus legitima iniunctum substituitur, quoties maius lucrum ex patris dispositione filio quasitum est.*

22. *Filius potest in re propria granari, quoties ei ultra legitimam relinquitur.*

23. *Raphael Cuman. in l. in fideicom- missariam, num. 15. ad Trebell. ab Alex. cod. loc. impugnatus, & contra eum per S.C. decisum.*

24. *Sed defenditur quoties testator iussit filium hereditatem cum onere accipere, aliis legitima tantum sit contentus, & hereditate priuatus.*

25. *Verba nunquam, & nullo casu habent vim clausula resolutoria.*

26. *Detractio oneris legitimæ impositum, fit ipso iure, & legis ministerio.*

27. *Tex. in l. cum patronus 28. de leg. 2. expenditur, sed de vero eius intelle- ctu in seq. cap. nu. 18.*

28. *Privilegium reiiciendi onus à legitimæ personale est.*

29. *Onus legitimæ impositum habetur pro non scripto, quoad eum cui de iure debetur, non autem respectu eius, qui succedit legitimo.*

30. *Licet detrahatur à legitimæ ipso iure, requiruntur tamen actus positivi filij.*

31. *A legitimæ non censetur reiectum ipso iure simpliciter, & absolute, sed respectu, et secundum quid.*

Data expressa testamenti paterni approbatione, non esse filio lici- tum onus fideicommissi legitimæ impositum reiicere, multo- què minus eius hæredi ab intestato.

CAPVT XLVIII.

Legitimam iure naturæ filijs de- bitam, immunem prorsus ab onere quocunque, & conditio- ne relinquendam esse, apposi- tumquè in ea pro non scripto haben- dum, tam scitum est, ut nulla indigeat extrinseca probatione: sunt clara, & aperta iura in l. scimus, l. omnimodo, l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testam.

vnde rectè consuluit *Bursat. conf. 92. vol. 1.* eam grauamen non admittere, nec respectu quantitatis, nec temporis, nec modi, nec loci; idcirco nec venire in restitutione fideicommissi, & si filius in tota hereditate institutus sit, quoni- am in portione illa fideicommissum ipso iure reiicitur, d. l. scimus §. cum au- tem. vbi DD. latè probant, Ro. erit. Saa.

rez, vt ceteros missos faciam, in repetit. eiusdem l. quoniam in prioribus amplias. 10. Vsq. de success. creat. lib. 1. §. 10. à nu. 196. cum seqq. Maria in summ. success. legal. par. 1. q. 25. art. 10. centumquē alios refert D. 10. del Castill. quosd. contr. lib. 5. par. 2. c. 64. per totum & latius cap. 107. ex nu. 45. eod. lib. 5.

Verumtamen data filij expressa voluntatis paternæ approbatione, nulli dubium est posse sustineri onus in legitima impositum, proindequē eam venire in restitutione fideicommissi, prout ex cōmuni sentētia tradunt Peregrin. de fideicom. art. 36. nu. 88. Ioseph Ludou. dec. penult. 28. n. 52. & 69. Menchac. de success. creat. lib. 1. §. 10. n. 532. Ant. Gomez. tom. 1. var. cap. 11. num. 14. cum alijs per Castillo d. c. 64. num. 46. & seq. & d. c. 107. nu. 45. & inferius dicitur. Fuit de hac ipsa re disceptatum in Sac. Conf. inter Mariam Strina, & fratres de Valignano in eadem causa, de qua in præcedenti actum est; cui disceptationi causam tribuit testamentum Io. Berardini Cantera ipsius Mariæ viriis namquē viuierali hæredi institutioni factæ in personam Margaritæ filiz, plures adiecerat substitutionum gradus, hac oratione : *voglio che morido detta Margarita mia figlia senza descendenti da suo corpo, succedano sempre li figli maschi di detta Beatrice mia sorella, cioè detto Cesare nella metà della metà heredità, con l'istessa conditione, & patti di sopra espressi, & gli altri fratelli nell'altra metà pro equali portione, e così ancora morendo tutti li figli che nasceranno da lei, succedano dopo la morte dell'ultimo gl'altri descendenti da detti figli di detta Signora Beatrice mia sorella in perpetuo senza mai degrassatione in nullo caso di legitima, et trebellianica, che in ogni caso s'intenda prohibita.* Facto demum loco substitutis ipsis ob Margaritæ obitum sine filijs, petierat inter alia Maria mater, & hæres ab intestato legitimam filiz competentem in bonis patris: proinde de tribus oportuit dubitari. Primo an po-

steriora illa verba importent prohibitionē detractionis legitimæ ipsi Margaritæ? Secundo, an dato quod illud importent, censcatur beneficio Institutionis Constitutionis in d. l. quoniam in prioribus renunciatū ex approbatione testamenti paterni à Margarita facta. Tertio, esto quod approbatio sufficiens non esset, an ius, & facultas remouendi onus à legitima legibus filijs tributa, censcatur transmissum ad ipsorum heredem ab intestato, & proinde ad Mariam in præsentī casu?

Quod primum dicebatur per Mariam, prohibitionem illam detrahendi legitimam, non institutioni heredi, sed substitutionibus adiectam, quando quidem ea est verborum natura, vt ipsorum relatio fieri debeat ad proximē dicta, non autem ad remota, iuxta tradita per gl. in l. si idē cum eodē §. ultimo, ff. de iuris d. omni. indic. idq. pcedit quoties consideratur fuor, vel odiū alicuius personæ, nam relatio debet fieri ad proximē, & immediatē nominatam, ita Peregr. conf. 38. vol. 2. num. 5. Scraph. dec. 606. nu. 4. Rot. Roman. dec. 267. n. 3. & dec. 277. nu. 8. par. 2. in nouiss. collectis per Farinac. & fieri non debet ad ea quæ speciali indigent expressione, prout in legitima, l. ita apud Laborem, §. hoc edictum ff. de in iur. Affl. dec. 111. nu. 9. Menoch. conf. 250. nu. 42. tom. 3. & quoties verba duplicem habent sēsum, trahi non debent in odium legitimæ, quia respectu ipsius deficit patri potestas, & verba dispositiua referri debet ad ea quæ sūt in disponētis potestate l. Lucius, §. penult. ff. ad munici. pal. c. à nobis, vbi Abbas de sent. excom. Bar. in l. si quis sub conditione ff. de condit. instit. ita Castrenf. conf. 347. vol. 1. & 389. vol. 2. Dec. conf. 217. vol. 1. Peregr. de fideicomiss. art. 36. nu. 83.

Nequē leuem existimandam huiusmodi obiectionem, quasi quod superflua esset prohibitio illa respectu substitutionum transuersalium, quibus nullum ad legitimam ius competit; nam ad id respicit tantummodo, vt scilicet

licet non sit facta filix instituta, sed alius substitutus, licet superflue, & inutiliter, quod ex falsa iuris credulitate testatoris facile posset euenire.

- Sed respondebatur pro fratribus de Valignano, non solum ridiculam, sed à principiis iuris omnino alienam esse, quoties id contenditur ut prohibito detractionis legitimæ potius sit referenda ad casum, qui de iure non potest effectum sortiri, quam ad eum qui iure ipso validus est, cum uterque eadem sit contentus oratione: onus namque eatenus præsumitur iniunctum hæredibus potius ab intestato, quam filio, ut substitutio comprehendat legitimam, quatenus actus non continet in se iuris, seu verborum repugnantiam, ut post *Imol. Paulū, Alex. & alios* notat *Hieron. Gabr. conf. 117. d. n. 31. lib. 1.* scitur namque interpretatione verborum esse faciendam ut actus valeat, & ad fauorē fideicommissi, ut amplius fiat, & pluribus casibus substatueatur, eleganter *Ruin. conf. 185. vol. 2.* sequitur *Gabr. loc. cit. num. 33.* & relationem ad casum, cuius respectu non sit inutilis, nec patiatur superfluitatem manifestam, l. 1. de admin. tutor. l. quod Labeo, de Carbonian. edict. latē *Cranet. conf. 701. num. 42. vol. 4.* & tunc ad proximam, quoties sunt eiusdem speciei, l. 1. §. alie. natio, ff. quand. alt. de pecul. l. Plantius, de aur. & argen. leg. l. si idem cum eodem, §. fin. de iurisdict. omni iudic. *Clementina 1. §. ad hoc, de preben. Bellamer. conf. 3. num. 13. Cranet. conf. 612. num. 6. vol. 4. Alex. conf. 204. num. 5. vol. 2.*
- 10 Eo præsertim, quia oneris impersonaliter iniuncti ea est natura, ut censetur grauata hæreditas, non autem persona, *Ruin. conf. 97. col. fin. vol. 2.* unde bene ad propositum scribit *Bald. conf. 279. vol. 1.* quod onus impersonaliter impositum post aliquos substitutionum gradus, censetur iniunctum omnibus gradibus, & in omnibus est exequendum, sequitur *Ruin. conf. 137. num. 6. vol. 3.* & comprobatur *Gabr. loco cit. num. 4.* Idque incontrouertibile videba-

tur in proposita specie, in qua testator vsus est præcisus, & enixis verbis, restrictionem aliquam non patientibus, ibi, *senza mai detractione in nessuno caso di legitima, & trebellianica, & che in ogni caso s'intenda prohibita:* quæ quidem verba omnes casus comprehendunt, nec magis vnum, quam alium; habent præcisam naturam; nullam admittunt restrictionem; & important præcisam executionem, latē prosequitur *August. Barbof. de dictio. vsu freq. dist. 140 per totam.*

- Præterquam quod quoties substitutio facta est filio puberi, prohibito detrahendi legitimam non censetur facta substitutis, sed legitimis hæredibus, ut post alios testatur de communi *Galiana in l. Centurio, num. 409. de vulg. & pupill. Mantie. de conicellur. lib. 8. tit. 3. n. 6. & 8. Peregr. de fideic. art. 12. n. 20. & 27. Caroc. dec. 70. num. 5.* Verus igitur illorum verborum sensus hic est, ut legitimæ detractioni censetur Margaritæ filix instituta prohibita, cui debetur, eo quod priuatio necessario præsupponit habitum, *vulg. iuris.* Trebellianica verò, quia filiis primi gradus prohiberi non potest (ad *tex. in l. iubemus, C. ad Trebell.* vbi *Bald. & Salices. per eum tex.* eamque veriore opinionem esse dicit *Dec. conf. 81. n. 3. & conf. 227. num. 5. Guid. Pap. dec. 51. Gabr. conf. 93. n. 26. lib. 1. Comarr. in cap. Raynaldus, §. 3. n. 6. ante finē, de testam. Vinc. de Franch. dec. 11. n. 10. & seqq. Fachimens lib. 12. contr. cap. 11.* licet eam sententiam validè impugnet *Menoch. conf. 164. n. 23. lib. 2. & conf. 141. num. 17.* quam itidem veriosem esse dixit *Alex. conf. 67. lib. 1.* & post multos, quos refert *Honded. conf. 59. num. 37. vol. 1.*) consequitur ut prohibita censetur substitutis ipsis, quo sensu admissio salua redditur ratio recti sermonis testatoris, saluaque legum dispositio.

Igitur præsupposita legitimæ detractionis prohibitionē, dicebatur quò ad secundum, matrem ipsam eatenus exclusam censeri, quatenus iudicium

testatoris fuerit per filiā, cui legitima debebatur approbatum, sed eam approbationem duplici fulciendam fundamento. Primo, data scientia certa, & indiuiduali prohibitionis prædictæ, & reliquorum in testamento contentorum, nec enim sufficit simplex, & generalis approbatio, ita *DD. in l. de his, ff. de transact. Ruin. conf. 91. nu. 10. lib. 1. Cardinal. conf. 44. nu. 3. Tiraguell. ad ll. connubial. glos. 8. nu. 183. & decifum per Rotam Romanam refert Farinac. dec. 95. & requiritur quod quis habeat plenam notitiam sui præiudicii ex gl. celebri in c. concertationi, verbo non, consenserit, de appellat. in 6. Alex. conf. 114. nu. 4. vol. 1. & scientia debet esse plena, & certa iuris, & facti, Bald. in l. mater, n. 4. & 5. c. de reinind. Ozasf. dec. 179. n. 13. et 17. Paris. cōf. 47. n. 97. lib. 1. latè Soccin. conf. 159. col. penult. lib. 2. Menoch. de recuper. possess. remed. 15. nu. 123. Castillo d. c. 107. ex nu. 53. ad 70. latè Girba dec. 105. nu. 12.*

Secundo requiritur, quod nedum sit approbatum expressè testamētum paternum, sed specificè, & indiuidualiter quod ad onus impositum legitime, quia simplex ipsius approbatio non extenditur ad ius quod competit filio in legitima, ita post plurimos tenet *Peregr. de fideicom. art. 36. n. 87. & cum aliis sequitur Fusar. de substit. q. 296. num. 91.* est enim specialiter constitutum fauore legitimæ, vt non sit sufficiens generale pactum, sed requiratur expressa ipsius renūciatio, ad *rex. in l. si quando, §. & generaliter, c. de inoff. testam. ubi clausi omnes;* & latè comprobatur *Roderic. snar. in d. l. quoniam in prioribus, ampliat. 8. per totam, Vinc. de Franch. dec. 20. nu. 6. Castillo post infinitos quos allegat d. cap. 107. num. 34. cum seqq.*

Sed replicabatur, veram esse regulam in contrarium allatam, quod iuri filie cōpetenti in portione legitimæ, non nisi vbi de ea plenam, & specificam habuerit scientiam, & notitiam, censetur renuntiātum; neque ad hoc

sufficere genericam testamenti paterni approbationē: verumtamen vtrumque satis, superq; adimpletum in præsentī. Nam quodā scientiam attinet, scitur paternum ipsum testamentum, filia instante, eademq; præsentē, & audiente fuisse apertū, lectū, & publicatū, ex quo actū plenam illam scientiam à iure desideratam resultare non est ambigendū, vt aduertit *Sforz. Odd. in repet. l. qui Roma, §. duo fratres, q. 3. art. 6. n. 98.* Quo verò ad approbationē constat de ea his verbis in omnibus, & singulis eius partibus cum conditionibus, & oueribus in eo contentis, prout sibi à iure permittitur: quibus verbis compertum est cēseri expressè, & specificè approbatam prohibitionem legitimæ, & fideicommissum eam afficere, vt post *Bart. Argel. Rip. & alios* esse verissimum, & exploratissimum dixit *Ruin. conf. 56. num. 6. & 12. vol. 2.* & bis ita iudicatum refert *Peregr.* post alios de fideicom. art. 36. nu. 89. sequitur *Fusar. d. q. 296. num. 93.* receptam, & magis communem dicit *Turret. conf. 81. nu. 22. lib. 1. Petra de fideicom. q. 15. num. 119. D. Mercurial. Merlin de legitim. lib. 3. tit. 2. q. 9. num. 35. & 38. Balax. Tomas de renunt. legit. cap. 16. num. 89. latè Gallerat. de renunt. cent. 1. renunt. 47. num. 15. & 21. & nouissimè post alios sic decifum refert *D. Confil. Marcian. insignis Iureconsultus, & collega noster conf. 25. n. 5. & Perals. in repet. l. cum patronus de leg. 2. nu. 13.* existimat, satis esse si filius sciens grauamen appositum, illud approbauerit, siue verbis expressis, siue tacite per aliquem actum factū, vtperit si approbationem subscripserit, *Cald. Peregr. de iure emph. lib. 3. cap. 16. nu. 31. & 32.**

Id quod fortius procedit, vbi cumque filie approbatio non nisi ad legitimæ detractionem referri potest, quo casu generalis quantumuis renuntiatio habet uim specialis, & indiuiduæ, ita receptum apud nostrates dixerūt *Gabr. commun. conclus. tit. de legitim. conclus. 8. nu. 16. Menoch. de præsumpt. lib. 4.*

lib. 4. *presumpt.* 196. *num.* 23. *Mantic. de*
confectur. lib. 7. tit. 8. *num.* 11. *Peregr. de*
fiduciom. *art.* 36. *n.* 101. *Mangil. de in-*
putat. *q.* 91. *n.* 13. *Rota Rom. coram San-*
ctiss. Ludoniso dec. 539. *nn.* 15. *Surd. de*
alimen. *tit.* 9. *q.* 15. *nn.* 16. *Morot. conf.* 9.
nn. 24. *Balthax. Thomas. loco cit.* *num.* 9.
Paul. Gailletat. ubi supra. *num.* 9. *Cancer.*
variar. *tom.* 3. *tit.* de *pañ. cap.* 7. *num.* 97.
cum seqq. *Fontanell. de pañ. nuptial.*
tom. 1. *claus.* 4. *glos.* 24. *nn.* 42 & 43. *Ti-*
raquell. ad ll. connub. glo. 7. *nn.* 128. *cum*
seqq. *D. Reg. Rouit. dec.* 56. *nn.* 17. & 11.

Et tandem nihil obesse substitutis
 approbationem illam testamenti pa-
 terni fuisse factam à Margarita licet
 20 pubere, minore tamen decem, & octo
 annorum; nam minor non restituitur
 aduersus actum in sua euidenti vili-
 tate gestum, & proinde actus ipse sub-
 stinetur omnino, quamuis ex incerto
 futuro euentu damnosus postea eue-
 niret, cum quisque paterfamilias actum
 gerere teneatur, inspecta presentis vili-
 tate, prout discretis verbis respondet
Iureconsultus in l. verum. §. sciendum. de
minor. & communiter receptum dicit
Sfort. Odd. de in integr. restit. par. 1. *q.* 4.
art. 5. *nn.* 23. & 28.

Et quidem non esse ambigendum
 approbationem illam fuisse omnino
 Margaritæ proficua, & vtilem, vtpote
 cui ob agnitionem onus prohibitionis legi-
 timæ, lucrum, opulentæ hæreditatis
 pluriquam quadraginta mille aureorum
 quantum fuit: quo casu verior, & re-
 ceptior dicebatur doctrina existiman-
 tium, valere patris dispositionem, siue
 21 onus iniunctum legitimæ, & eamque
 cum residuo bonorum restituendam
 esse fideicommissario, cuius sententiæ
 author fuit: *Raphael Cuman. in l. cobra-*
da. §. cum filio. nu. 2. *de vulg. & pupillar.*
& in l. in fideicommissariam. nn. 15. *ad*
Trebell. & in cons. 25. *col. ult.* quem post
 multos secutus fuit *Menocho. pluribus*
locis, & in specie in cons. 1. 141. *vol.* 12.
 ea præcipua ratione, quod filius con-
 quæri non possit de iniuncto legitimæ
 onere, quando pater plus, vel tantum

dein ei reliquit; scitur namque filium
 posse etiam in re propria grauari, quã-
 22 do ei ultra legitimam relinquitur, ad
tex. in l. filiusfam. §. apud Marcellum. de
legat. 1. & in l. Imperator. §. si centum
de legat. 2. tenet Fabian. in Auth. nonnullima
nn. 69. *C. de inoffic. testam. Surd. de ali-*
men. *tit.* 2. *q.* 15. *nn.* 180. & *seqq.* *D. Mer-*
curial. Merlin. de legiti. lib. 3. *tit.* 2. *q.* 7. *n.*
5. & 6. Vinc. de Franch. dec. 293. *in fine,*
 & alijs adductis probat *Fusar. de sub-*
stit. q. 296. *n.* 70. & decum refert *Ma-*
strill. dec. 181. *D. Marcian. de conf.* 35. *n.*
 9. quo casu inutilem cautelam existi-
 niat *Ludovic. dec. Lucen.* 28. *ex n.* 51. *vt*
 filius relictum acceperet, & onus reij-
 ciat, eo quod incompatibile sit, vt fi-
 lius simul, & semel legitimarius sit, &
 vniuersalis hæres, vt bene obseruat
Grinell. dec. Dolan. 61. *nn.* 12. *cum seqq.*
 & videtur tenere *Surd. de alim.* *tit.* 2. *q.*
 15. *nn.* 181.

Et si sciamus eam *Cuman*i opinionem
 23 locis supracitatis validè impugnata
 ab *Alex. in d. l. in fideicommissariam*, &
 eius sequacibus, quos ad vnguem re-
 centet *D. Reg. Rouit. conf.* 61. *lib.* 2. qui
 amplius testatur fuisse per Sac. Conf.
 iudicatum secundum opinionem *Ale-*
xan. & Fusar. loc. cit. *n.* 71. nihilominus
 tamen data pro probatione paterni tes-
 tamenti, vt bene aduertit *Grinell. loc.*
cit. Sed 9 magis est, & adhuc ea ex-
 pressa approbatione submota, tunc fi-
 lia hæres vniuersaliter instituta posset
 legitimam reiecto onere eidem impos-
 sito detrahere, si id fecit ante actum,
 præiudicalem agnitionis, & tacite ap-
 probationis testamenti paterni, ad eam
 tantummodo sine onere consequen-
 dam, non verò ad hoc vt possit conse-
 qui ultra legitimam id quod à testato-
 re est relictum, & rursus eius impu-
 gnare dispositionem, ita aduertit *D.*
Mercurial. Merlin. de legiti. d. tit. 2. *q.* 7.
num. 26. *vers. sed respondetur*, & latius

cōprobat *Caſtill. d. c. 107. n. 64. cū ſeqq.*

Sed ipſe exiſtimo rectius reſpon-
deri poſſe, doctriā *Cumani*, & ſequa-
cium procedere ſine dubio, vbi teſta-
tor iuſſit filium hæreditatem cum
24 onere accipere, adiecta clauſula illa
reſolutiua, ſiue annullatiua alijs legi-
tima ſit conſentus, & hæreditate pri-
uatus: quo diſtinctionis ſcœdere diſſi-
dentium ſententias conciliat *Angel. in*
§. prohibemus, Auth. de triens. & ſi miſſ.
quem ſequitur *D. Mercenrial. Merlin. d.*
lib. 3. tit. 2. q. 8. n. 10. & Sord. de alim. q.
15. tit. 2. n. 186. quæ quidem clauſula
reſolutiua, licet expreſſe non legatur
in teſtamento Ioannis Berardini Can-
tera, virtualiter tamen continetur illis
verbis *nunquam, & nullo caſu*, quæ
25 eandem uim habent, iuxta tradita
per *Matien. ad l. 1. gloſ. 4. n. 18. in fine,*
tit. 4. lib. 5. recopilas. Ozaf. decif. Pedem-
mon. 165. n. 14. cum alijs relatis per
Barboſ. de diſt. uſuſfreq. diſt. 240. n. 13.
ex quibus uidetur dicendum, Mariam
aſtricem excludendam eſſe omnino à
petitione legitimæ prædictæ ex perſo-
na Margaritæ eius filij, quæ teſtamen-
tum parernum cum onere iniuncto
expreſſe approbavit.

Quod tertiu, quæſtionis fuit apud
noſtrates, utrum priuilegium reiicien-
di onus à legitima legibus filio tribu-
tum, transmittatur ad ipſius hæredes
ab inteſtato? ſunt nonnulli qui exiſti-
marunt eſſe hæredibus permiſſum id
quod filio, ea præcipua moti ratione,
quod detractio illa oneris impoſiri in
legitima ſit ipſo iure, & legis miniſte-
rio. *ſ. fin. C. de liber. prater. ſ. fin. C. de re-
pud. hæredis.* ideoque ſicut tranſit in fi-
liu legitimam abſque onere, quaſi illud
impoſitum non fuiſſet, ita debet & ad
hæredes ipſius peruenire, per quos
terminos hæc partem defendunt *Fa-
chin. contr. iur. lib. 12. cap. 10. Farinac.*
conf. 159. n. 46. & 59.

Sed nihilominus fatendum uidetur
eorum ſententiam contradicere ex
27 diametro textui qui expreſſus uidetur
in *l. cum patronus 28. de legat. 2.* vbi ca-

ſus proponitur de patrono hærede in-
ſtituto à liberto ſuo, cum onere fidei-
commiſſi in portione ſibi debita, re-
ſpondet *Conſultus* ad fideicommiſſum
non teneri: quod ſi portio illa ad aliu
incipiat pertinere, hunc teneri eam re-
ſtituere vigore fideicommiſſi, ea ge-
nerica ratione, quia priuilegium rei-
ciendi onus à legitima eſt perſonale
28 eius cui portio ipſa debetur, quod
quidem ad alium pertinere nõ debet:
quam celebrem diſpoſitionem non
magis in patrono procedere, quàm in fi-
lio, ex idèitate, ſeu potius maioritate
rationis *DD.* omnes fatentur, ita poſt
Bald. Caſtrenſ. & alios antiquiores te-
net latè *Peralta in d. l. cum patronus, n.*
17. & ſeqq. Vaſqu. de ſuccceſſ. creat. §. 10.
n. 423. per tex. in l. fin. C. de legat. 1.
Emanuel Acoſta in cap. ſi pater, par. 1.
verbo legauit, n. 14. de teſtam. in 6. Ro-
deric. Snar. in l. quoniam in prioribus 1.
limitatione, n. 19. & limit. 4. Sord. poſt
alios quos congerit *conf. 412. n. 47. &*
48. vol. 3. & 458. n. 27. vol. 4. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 983. n. 24. vol. 5.
Marta de ſuccceſſ. legal. tom. 2. par. 4.
21. art. 11. n. 10. Iacob. Cancer. tom. 2.
var. cap. 2. de inuent. n. 103. & ſeq. &
Caſtill. d. cap. 107. n. 72. & ſequen. vbi
tamen relatis ſententiæ *DD.* & fundamentis,
neutri firmiter adhæret, ut vides *n. 73.*
verſ. verè tamen. Ideo *Bald. in d. l. cum*
patronus eleganter ait, quod mutatio-
ne perſonæ, mutatur etiam nomen le-
gitime, & onus illi impoſitum habetur
29 pro non ſcripro, quò ad eum tantum-
modo cui de iure debetur legitima
abſque onere, non autem reſpectu
eius qui ſuccedit legitimario, idemq;
tenet *Paul. de Caſtr. ibid.* & mordicus
defendit *Roderic. Snar. in d. l. quoniam*
in prioribus, limit. 4. Vaſq. loco proximè
cit. Acoſta in d. c. ſi pater, verbo legauit,
n. 14. Marta ubi ſupra, Sord. d. conf. 458
n. 26. & rurfus conf. 541. n. 28. Gregor.
Lope. ad l. 11. tit. 4. par. 6. verbo libere-
mente, & plures in hanc rem cumulat
Maſſuill. d. decif. 181. vbi reſert pro
hac

hac opinione iudicatum.

- Et vnico illi fundamento contrarie sententiæ, quod stringere videtur, facile satisficit, eo quod licet
 30 onus de legitima detrahi ipso iure videatur, requiritur tamen actus positivus ipsius filij cui debetur, vt scilicet legitimam agnoscat, & grauamen respuat: donec autem hoc non declarer, substinebitur onus in effectu; est namque regulare in ijs quæ ipso iure operantur, vt necessario interuenire debeat hominis ministerium, vt iuris dispositio effectum habeat, prout alias declarauimus ex insigni doctrina *Andrea Isernicensis* in cap. 1 verbo *sancimus*, n. 9. *vers. siue autem dicatur, quo tempore miles*: vnde in propria questione docet *Peralta* in d. l. cum patronus, nn. 7. & 13. quod onus non censetur reiectum ipso
 3 iure simpliciter, & absolute, sed respectiue, & secundum quid: scilicet quoad personam filij, eoquæ agnoscere legitimam repudiato grauamine: sed eo vel non agnoscente, vel grauamen acceptante, onus non reijcitur ipso iure, & rursus nn. 30. sequitur, & commendat *Surd. d. conf. 458. nn. 27.* & in materia sic declarat *Calda. Perey. ad tit. Instit. de inoff. testam. in § sed hæc, nn. 89.* quanto igitur fortius dicendum erit, ius illud reijciendi tale onus non fuisse transmissum ad matrem, vbi nedum filia noluit legitimam sine onere agnoscere, sed expressè grauamē approbavit, quo casu res in tuto, & extra omnem controuersiam posita videtur, etiam secundum opinionem *Fachines lib. 12. contr. c. 10.* & *Gruelli d. decis. 61. num. 15.*

Decisio est in calce sequentis.

SYMMARIUM.

- 1 **S**uccedendi particularis consuetudo potest nedum per Cnitatei sed & per quatuordecim introduci.
- 2 Consuetudinis Capuana, & Nidensis sunt capita.
- 3 Consuetudo Capuana, & Nidensis excludit

parentes à filiorum quacunque decedentium successione.

- 4 . . . Locum non habet, nisi in his super quibus specificè pactum est.
- 5 . . . Vel nisi simpliciter contrahentes eidem se submiserint.
- 6 Renunciatio, seu pactum super vna re, vel persona, ad aliam non extenditur.
- 7 Pactum, quo contrahentes submiserunt se Consuetudini Capuana, & Nidensis, quoad omnia contenta in capitulis matrimonialibus, ad exclusionem parentum à successione filiorum non extenditur, si de ea nihil in talibus dictum sit.
- 8 Consuetudini Capuana, & Nidensis quilibet externus, & si extra gremium sedilium predictorum potest se alligare.
- 9 Pactum circa dotis restitutionem, inseparabiliter, licet implicite, continet pactum exclusionis parentum à successione filiorum.
- 10 Mos Magnatum idem est quod ius commune.
- 11 Consuetudo Capuana, & Nidensis à iure commune deuiat circa exclusionem parentum à successione filiorum tantum.
- 12 . . . Verè nil aliud est, quam nouus mos nobilium renunciandi successioni filiorum.
- 13 Filia dotata exclusa per Statutum à patris successione, si renunciando dixerit se cedere omne ius quod habet in bonis patris, talis renunciatio extenditur ad bona matris, quæ sit inutilis.
- 14 Pacta etsi stricti iuris sint, recipiunt tamen extensionem, quando nisi feret extensio effectus frustrarentur.
- 15 Expressio certi capitis in genere, facit ut expressum censeatur quicquid sub genere continetur.
- 16 Consuetudo Capuana, & Nidensis vna oratione parè exclusionem inducit, tam à successione matris, quam patris, ne alias esset inæqualis, & iniqua.
- 17 Rodericus Suarez egregia distinctio inter onera quantitatis, & conditionis legitima imposita.

Bb

19 Con-

- 19 *Conſuetudo Capuana, & Nidi, & ſi quò-
ad nobiles huius Ciuitatis talis ſit,
quò uerò ad exteros tanquam pactū
conſideranda eſt.*
20 *Deciſio S.C. in cauſa D. Maria de Ana-*

los commendatur.

- 21 *D.Reg. Rouitus conf. 98. & 99. impu-
gnatur, & contra eum ſic deciſum per
Sac. Conſ. in preſenti.*

Per ſimplicem coniugum pactiōem de contrahendo nuptias iuxta uſum, & Conſuetudinem Nobilium Capuanæ, & Nidi quòad omnia contenta in pactis dotalibus, non cenſeri ſucceſſioni filiorum ab inteſtato altrinſecùs renunciatum, ſi de renunciatione ipſa expreſſè non ſit actum.

CAPVT XLIX.

PRæter excluſionem illam iure communi inductam cōtra Mariam Strina à filiar ſucceſſione, de qua in præcedenti, obiciebatur ei de propria pactiōe, ſeu renūciatione.

- Eſt namquè certus contrahendi mos inter Nobiles huius Ciuitatis Neapolis, qui dicitur nouus uſus nobilium Capuanæ, & Nidi, ad differentiam alterius, qui dicitur mos Magnatum inſtar iuris communis. Hæc enim conſuetudo Capuanæ, & Nidi in pactis dotalibus deduci ſolet, ita ut ſecundum illam cenſeatur matrimonium contractū, eſtque frequentiffimus in Regno, & poſſe nedum per Ciuitatē, ſed etiam per quarterium ipſius talem ſuccedendi formam introduci, fundatè poſt *Andr. in c. Imperialem, nu. 37. Fabius de Anna conf. 2. nu. 5. & ſeqq. & conf. 92. nu. 7. & conf. 118. num. 2.* habebitque locum, præſertim ſi per immemorabile tempus conſuetudo illa fuerit in tribunalibus recepta, & à DD. commendata, ex *Andr. in pralud. ſen-
dor. q. 1. notat in propria materia D. Anell. Amat. conf. 26. num. 17. et 18. D. Theodor. alleg. 79. num. 9. Camillus de Raſa conf. ult. n. 7.* quamuis quod imò ſit pactū, non autē conſuetudo, multis defendant *D. Conſiliar. Georg. alleg. 23. D. Reg. Rouit. conf. 98. & 99.* ubi ita iudicatū reſert in cauſa Comitris Sancti

Valētini, *Moleſ. ad Cōſues. Neap. part. 2. tit. de bonis q. 24.* & iterum iudicatum in cauſa Principiſſæ D. Suxæ de Aualos cum Principiſſa Conchæ, teſtatur *D. Reg. Capycius Lauro dec. 35. in ſin. impreſſa poſt hæc ſcripta.*

- Eius quatuor ſunt capita, ſiue ma-
2 uis tria, ut rectius infra obſeruabimus. Primum reſpicit conſtitutionem, & lucrifactionem antefati, ſiue donationis propter nuptias. Secundum excluſionem parentum à ſucceſſione filiorum procreandorum. Tertium prohibitionem diſponendi de dotibus, niſi ad metam inibi præſcriptam, quæ quidem capita recenſet *Aſſ. dec. 237.* ſed magis diſtinctè *Camil. Salern. in Conſues. Si quis, uel ſi qua, de ſucceſſ. ab in-
teſt. fol. mihi 131. D. Reg. Rouit. conf. 99. n. 9. lib. 1.* unde reſcē *D. Conſiliar. Theo-
dor. alleg. 10. nu. 12. & 13.* ſubdit ſine vlla hēſitatione conſtare hodie de validitate huius conſuetudinis, de forma, & eo quod in ipſa continetur.

- Cum igitur in pactis nuptialibus initis inter Ioannem Berardinum Cātera, & Franciſcum patrem Mariæ Strina ita ſit pactum, *et tanto circa le-
reſtitutione, &c.* dicebatur Mariam propria pactiōe fuiſſe excluſam, ut-
3 pote quæ ſubmiſit ſe conſuetudini prædictæ, cuius vigore excluduntur parētes à ſucceſſione filiorum, tam de-
cedentium in pupillari ætate, quam poſt

post quādo cūq; ab intestato, p̄f̄ertim per matrimonium postmodum subsecutum, ita *D. Anell. Amatus conf. 86. nu. 8. cum seqq.*

- Sed respondebatur pro Maria, p̄a illa contenta in consuetudine diuersos effectus operari, ideoq; n̄si partes expressē vniciue se submiserint, non intelligi omnibus renunciatum, sed caput om̄sum remanebit sub dispositione iuris communis, argum. *sex. in l. commodissimē, de liber. & posthum.* vel nisi saltem contrahentes simpliciter dicē Consuetudini se subiecerint, quo casu censentur omnibus capitibus in ea contentis se submisisse, quia pactum genericum non magis operatur in vna, quā in alia specie: at si contrahentes quodā quādam tantummodo capita Consuetudini p̄dictae se alligauerint, quodā ea tantum Consuetudini subiecti remanebunt, eo quod in c̄teris habebit locum ius commune, prout notat *Molfes. ad Consuetud. Neapol. par. 1. cap. 4. nu. 21. & 22.* est enim regulare, vt pactum, seu renunciatio super vna re, vno cōtractu, vel vna p̄sona ad alias non se extendat, *l. si vnus, §. ante omnia, vbi DD. ff. de pact.* & initum in vno capitulo specialiter, non debet ad aliud protrahi, *Speculator in sit. de legato, §. nūc aliqua, vers. illud autem, nu. 165.* & sic pactum directi domini non nocet vtili, *Specular. d. §. vers. quāvis, nu. 96.* conuentio enim ad vnguem seruanda est, nec potest extra suos terminos extendi, *Bald. in c. venerabilem, nu. 15. in fine, de elec. Soccin. conf. 64. nu. 6. lib. 3. Paris. conf. 20. nu. 55. lib. 1. Mantie. de iacis. & ambig. cognens. lib. 3. sit. 15. n. 4. & 5.* cum ergo partes eatenus se subiecerint consuetudini, quatenus contineretur in capitulis matrimonialibus, & circa filiorum successionē nihil actum sit in capitulis p̄dictis, videbatur potius firmari argumētum in contrarium, quod iuri communi nil voluerint immutare, cuius vigore ad successionem filiorum ab intestato pa-

rentes admittuntur: etenim inclusio vnus operatur alterius exclusionem, *l. cum prator, de iudic. cum concord.* & ita in terminis harum Consuetudinum voluerunt expressē *Molfes. d. cap. 4. n. 23. Reg. de Ponte conf. 61. n. 74. Fabius de Anna conf. 2. nu. 3.*

- Sed replicabatur pro conuentis, nō esse in dubium reuocandum quin partes ipsae, etsi extra nobilium Sediliū Capuanæ, & Nidi gremium, potuerint consuetudini illi se submittere, prout fatetur *Camill. Salern. ad Consuet. Si qua moriens in addit.* incipico. *Ex hac consuetudine, vers. ideo aliās, probat Molfes. conf. 5. nu. 20.* & plenius *D. Consiliar. Theodor. collega noster alleg. 1. nu. 43.* faciunt tradita per *Suid. dec. 13. nu. 16. & 34.* quo fit, vt lex operetur eo ipso; quo contrahentes secundum illum vsum contraxerunt, quamuis in contractu non exprimitur quid importet vsum, seu Consuetudo illa; nam effectus ex ea resultans non tribuitur forme capitulationis tanquam pacto, sed dispositioni Consuetudinis tanquam legi, vt ex *Napodano, Affl. & alijs fundat D. Theodor. d. alleg. 1. n. 47. 48. & 49.*

- Quo supposito, falsam om̄ino esse partis aduersę ponderationem, quod scilicet submissio consuetudini p̄dictae sit limitata, & restricta solummodo circa dotium restitutionem, & facultatem testandi, nam vbi de dotium restitutione est pactum, ibi continetur implicite caput dotium restituendarum, & successionis filiorum, quia hæc non duo cēsentur capita, sed vnicum, & inseparabile à capite restitutionis dotium; nulla enim datur differentia quodā restitutionem dotium faciendam tam in casu dissoluti coniugii ob mortē viri, quam ob mortem vxoris inter consuetudinem p̄dictam, & ius commune, seu morem Magnatum, quod idem est, *Capyc. dec. 176. nu. 17. Fab. de Anna cōf. 2. & alij relati per D. Reg. Capyc. Latr. dec. 35. nu. 11.* originemq; habuit à iure Francorum.

quod est ius commune in Regno, idem *Cappe. Latr. d. dec. 35. nn. 2. et dec. 98. n. 28.* quod quidem cum iure communi quoad hoc à pari procedit, & si in aliis diuersificetur, vt in specie quam tractat idem *Cappe. Latr. d. dec. 98. vn-* de submissio illa consuetudini prædictæ inutilis foret, & frustratoria, si tantummodo de dotium restitutione ageret, & proinde pactionem illam necessario intelligendam fore de secunda parte capitis prædicti, neipè successio-
 11 fionis filiorum, in qua à iure communi deuiat consuetudo ipsa, vt scilicet dotis restitutio fiat hæredibus matris, decedentibus filiis in pupillari ætate, vel post quandocunque ab intestato sine liberis, vt explicat *D. Reg. Ronit. conf. 99. som. 1. per totum*, & ita semper receptum testatur, & iudicatum in causa inter Comitem & Comitissam Sancti Valentini per insignē illū virū Præsidē Vincētū de Frāchis *Molfes. ad Consuet. Neapolit. par. 1. c. 4. n. 12. quini-* mo *Dom. Conf. de Georgio alleg. 23. in princ.* clarè dicit, nil aliud esse dictum
 42 nouum vsum, quam mos nobilium renuncianti successioni filiorum.

Addo ad hanc ponderationem augendam, tantopere in hac materia esse attendendum nè contrahentium pactiones sint inutiles, & frustratoriae, vt quoties ad casum expressum vtiliter referri nequeunt, debeant omnino referri ad alium diuersum, & separatū, quod tamen aptè possit sub materia comprehendī sic dicimus in terminis statuti excludentis filiam dotatam à
 13 successione patris, si renunciādo simpliciter dixerit, se cedere omne ius quod habet in bonis patris, adhuc ne huiusmodi renunciatio sit inutilis, extenditur etiam ad bona materna, ita singulariter docuit *Bart. in l. liberi, n. 34. in fine, C. de oper. libertor.* quem secutus *Panl. de Cassr. Menoch. Sord. et alij*, quos laudauit *rom. 1. cap. 5. nn. 1. &* quamuis pacta sint stricti iuris, ita vt omisum habeatur pro omisso, verumtamen extensionem recipiunt de vna

re ad aliam, & de vno casu ad alium, 14 quādo nisi fieret extensio, effectū frustrarentur, eo quod absurdum est dicere conuentionem, & pactum fuisse inutiliter appositum, vt multis relatis probat *Cardin. Manica de tacit. et ambig. som. 1. lib. 3. sit. 1. num. 20. et lib. 2. sit. 12. per totum.*

Cum igitur caput consuetudinis prædictæ inseparabiliter patris, & matris successionem contineat, & dotium restitutionem, nulla congrua ratio assignari valet, quare submissio illa genericè, & absolute à partibus facta prædictæ consuetudini, affirmatiuè quoad dotium restitutionem operari queat, negatiuè verò quoad exclusionem filiorum: cum pariformiter determinatio, & respectus ille debeat effectum suum sortiri, non data diffinitatis ratione, argum. *sex. in c. translatio, de consus.*

Dicendum est igitur verbis illis, *quanto in tutte l'altre cose cōuenne nel l'inserti capitoli*, id actū esse inter partes, vt cōsteatur renunciatum successioni filiorum ad inuicem, quia vt locum habeat mos platearum Nidi, & Capuanæ, necessariò fatendum est huiusmodi pactionem hoc operari, & sufficit quod aliquod caput in genere expressum quidquid sub genere continetur, ad *sex. cū materia in l. fin. C. de fideiuss.* quem ad rem citat *D. Reg. Ronit. conf. 98. nn. 18. vol. 1. &* latius exornat *Surd. conf. 319. nn. 11. som. 3.*

Sed diceas, dato millies quod pactum gestum inter coniuges in præfenti de exclusionē à successione filiorum esset inseparabile a dotium restitutione, illud respicere tantummodo exclusionem patris à successione dotium maternarum mortuis filiis obuentarum, qui est casus restitutionis dotium: at hic agitur de excludendo matrem à successione bonorum obuentorum filiis à patre, cum quo casu nullā cōnexionē, siue inseparabilitatē habet dotis restitutio, & proinde esto quod

quod casus successioneis patris esset correspondens eū doris restitutione, casus tamen successioneis maternæ, eo quod nihil habet commune cum dote ipsa restituenda, tanquam quid distinctum, & separatim iudicandum est, & proinde nullatenus comprehensum in pactione ipsa.

Respondetur enim hoc admissio, siue pactū consideres, siue consuetudinem ipsā, reddi adhuc iniquā, & inæqualem, *l. fin. C. de fruct. & lit. expens. Andr. in rubr. sis. Imper. Lot. nu. 4. Anell. Amat. conf. 86. nu. 30.* ad quod curandum vna, eademque oratione voluit
 16 consuetudo parcm, & vniformem debere esse exclusionem, & sicut pater excluderetur a successione bonorum matris, propter obligationem restituendi dotem, ita mater excludi debet à paternis, & vtraque exclusio ortum habet à restitutione ipsa, scilicet patris propter dotē restituendam, matris propter æqualitatem seruandam, prout ad propositum nostrum considerat, licet nō sic declarando *D. Reg. Rouis. conf. 99. num. 8.* Et si *Dom. Preses Anell. Amat. conf. 26.* consuluerit pro contraria parte in casu relato per *D. Reg. Rouis.* cum tamen nihil penitus de connexitate, & inseparabilitate capitū successioneis filiorum à restitutione doris, qui est cardo controuersie, in medium afferat, non fuit opus respondere argumentis per eum adductis, quæ sunt valde remota, & generalia.

Die 28. Maij 1638. iunctis aulis.

SACRVM CONSILIVM in præfenti causa hæc pro absoluto habuit. In primis non aperte constare de expressa testatoris voluntate, prohibentis filiæ legitimæ detractiōem, quin potius contrarium colligi ex verbis testamenti, eo quod in hæredis institutione nihil de tali prohibitione actum est, sed potius videntur referri debere ad casum quo filij ipsius Margaritæ decederent sine filijs, & sic videtur onus impositum nepotibus testatoris, ibi, & *casu ancora moriendo sicut si filio.*

li. che nasceranno da lei, &c. & quamuis verba illa, *senza mai detrattione in nessuno caso*, videantur nimis generalia, & apta comprehendere vtrumque casum, tamen per verba generalia nunquam fieri præiudicium legitimæ filiorum, iure naturæ debet: & saltem satis esse negotium reddi dubium, ut sit in fauorem filiarum pronunciandum.

Secundo, non esse habendam rationem de approbatione, & acceptatione paterni testamenti, utpotè quæ facta fuit per mulierem minorem quid egerit nescientem, uim actus gerendi nō intelligentem, neque de onere legitimæ iniuncto certioratam; eandemque approbationem, & acceptationem ei potius fuisse damnosam, cum potuerit hæreditatem retinere, reiecto onere legitimæ imposito, præsertim nō appositā per testatorem clausula illa resolutiua, *alias sit legitima contenta, & hæreditas perueniat ad substitutos.*

Et quidquid sit de quæstione illa inter *Raphael Cuman. & Alex.* an scilicet is cui plus legitima est relicta, possit in legitima grauari, dictum fuit etiam data pro vera eiusdem *Cumani* opinione, illam non esse applicabilem ad casum nostrum, quia procedit ubi is qui grauatus est in legitima tamdiu uiuit, quod fructus exterorum bonorum ipsius legitimæ transcendant valorem. At in præfenti constare Margaritam Cantera filiam neque per annum integrum patri superuixisse, ideoque nullos fructus ex paterna substantia fuisse lucratam, quo fit approbationem illam fuisse notoriè damnosam.

Tertio, in ea inspectione, an ius reiciendi onus à legitima transmittatur ad hæredes legitimarii, neque oportere de ea agere, tamen cum pendeat ab illa, utrum filia agnouerit, seu approbauerit paternum iudicium, & de tali approbatione *Sac. Conf.* nullam rationē habuerit, consequitur filiam habendam ac si omnino tacuisset, quo casu onus legitimæ impositum censi ipso iure sublatum, & pro non scripto lu-

bendum, portionemque legitimæ purè, & sine onere fuiſſe in Margaritam tranſlatam, & proinde in Mariam eius matrem, & hæredem ab inteſtato; idquæ fieri ipſo iure, & miniſterio legis, nullo facto hominis indigente, quia nullum requiritur factum ut onus illud reſtitutionis reiiciatur, ut benè diſtinguit inter onera quantitatæ, & conditionis *Roderie. Snar. in d.l.*

17 *quoniam in prioribus ampliatur, 10. nu. 8.* his verbis, ſed ubi apponitur aliud gramamen, puta conditionis, vel dilationis, ad illud tollendum non eſt neceſſe facere aliquem actum facti, prout in caſu ſuperiori, quia ex ſe remouentur, & filius abſque aliquo actu conſequitur effectum remotionis: puta iſtaſior reliquit filio legitimam, & apponit ei conditionem, quod in illa ſuccedat filius ſuus maior, vel quod nō alicuius, nam ad hoc ut tale gramamen remoueat, non habet neceſſe filius aliquid petere, neque aliquem actum facti facere. Et rursus. Ex prædictis ergo hæc mihi videtur veritas, regulariter concludendo, quod gramamen appoſitum in legitima ipſo iure reiicitur, & tollitur de medio, & habetur pro non appoſito, in tantum quod ſi filius taceat in tota vita ſua, nullum actum contraditionis faciens, nihilominus tranſmiſit liberam legitimam ad poſteros, gramamine reiecto, & ibi addentes.

Et ad *tex. in d.l. cum patronus 28. de legat. 2.* dictum fuit procedere in caſu ſuo, id eſt in filio, ſeu patrono repudiante legitimam, quæ quidem repudiatio uim habet tacitæ approbationis, ut benè exponit *Peralta loco cit. nu. 16. in fine.*

Quod verò ad genericam illam portionem uſus Capuanæ, & Nidi, dictū fuit verum eſſe prius aſſumptum, ſcilicet poſſe externos ſe ſubiicere prædictæ conſuetudini, verumtamen id faciendum non genericè, & ſub verborum inuolucro, prout permittitur nobilibus dictarum platearum, ſed clare exprimendo quid agere intendant in vtroquoque capite uſus prædicti, quia

licet reſpectu nobilium huius Ciuitatis mos ille ſit vera conſuetudo, & aliter cōſiderandus: attamen reſpectu exterorum qui illi ſe ſubmiſcrunt, debet conſiderari tanquam pactum, cuius natura eſt, ut non ultra expreſſa extendatur; cumque circa renunciationem ſucceſſionis filiorum nihil ſit actum, in pactis dotalibus, ad quæ pactio nis verba referuntur, conſequitur non eſſe ad cum caſum protrahendam, ne quidem ex ſubaudito illo intellectu tradito per *Dom. Reg. Romit. d. conf. 98. & 99.* Id quod palam fit ex decifis per *Sac. Conf. in cauſa D. Mariæ de Aualos*, ubi contracto matrimonio more Magnatum, ex quo de ſucceſſione nihil erat dictum de tali more, & quia contrahentes erant ſedis Nidi, intelligi debuit quodam tam contractum ſecundum morem Capuanæ, & Nidi, vò reſert *Fabius de Anna conf. 118. m. 5.* Præterquam quod viſum fuit, eiſdem *D. Romiti* ſuppoſitum de inſeparabilitate capitis ſucceſſionis filiorum, & reſtitutionis dotis, non poſſe ſine expreſſa proprietatis verborū violatione ſubſtineri: etenim dorum reſtitutio nihil cōmune habet cum ſucceſſione filiorum, nam poſtquam dotes maternæ ad filios peruenerunt, nō amplius dotes dicuntur, ſed proprium ipſorum patrimonium; at ſi hic caſus extraneus eſt omnino, & ſeparatus à dotis reſtitutione, multo magis alienus cenſendus erit caſus præſentis controuerſiæ, in quo non de ſucceſſione bonorum filię à matre obuentorum agitur, ſed ex paterna ſubſtantia.

Quibus omnibus tam ſollenniter examinatis iudicauit *SAC. CONS.* ſpectauiſſe; & ſpectare ad Margaritam Cantera legitimam portionem in bonis patris liberam, & immunem ab omni onere, & conditione, eandemque deberi Mariæ eius matri, & hæredi ab inteſtato, liquidandam tamen tempore executionis ſententię. Et iterum ſic iudicatum tam in iudicio reſtitutionis in integrum petiſſe pro parte

te minorū, quam in causa nullitatum.
Die 18. Februarii 1639.

S V M M A R I V M.

- 1 **E** Victione imminente emptor tenetur ad usuras recompensatas, & de ratione.
- 2 Mora quid in contractibus operetur.
- 3 Cautela Baldi pro emptore paupere, qui pretium rei vendita solvere non valet.
- 4 Transacta res non videtur liberè, quia alijs est obligata.
- 5 Emptione imminente, emptorem ad usuras pretij non teneri, nisi ad ratam fructuum. Sed contra per totum.
- 6 Emptor etiam ante emptionis casum, potest sibi consilium cum retentione pretij, & interesse conueniri.
- 7 Usura recompensata respectum ad fructus perceptos habet.
- 8 Fructuum rationem certam, & indiuidualem habere impossibile est.
- 9 . . Præstatio velus transactio quadam, solet inter contrahentes pro certa summa pacisci.
- 10 Conuentioem a principio de certa interesse quantitate loco fructuum, data temporis dilatione ad pretium soluendum, usurariam esse nonnullis placuit, sed reijciuntur, n. seqq.
- 11 Mera usurarum mater est.
- 12 Decius in c. cū venerabilis, n. 65. de except. magis communiter receptus, commendatur.
- 13 Emptor usuras pretij non soluens, duplicem incurrit moram.
- 14 Dilatio emptori cōcessa ad soluendum pretium qualis censenda.
- 15 Conuentio de soluendo certum interesse pendente pretij solutione, duplicem respectum habet.
- 16 Damnum emergens, & lucrum cessans certis casibus nihil inter se differunt.
- 17 . . Eorum differentiam quasi puerilē irritidit Alex. & alij cum eo.
- 18 Conuentio de certo interesse habito respectu ad lucrum cessans, et damnum

emergens valida est, et si fructuum rei vendita quantitas excedat.

- 19 . . Iuxta tamen vsufrequentem patriam consuetudinem.
- 20 Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. 4. §. 5. nu. 77. commendatur.
- 21 Conuentio de certo interesse pendente pretij solutione, non solum fructuum recompensata, sed et damni restaurata censenda est.
- 22 . . Valida est, et si genericè id quod venditoris interest promissum sit, certa quantitate non expressa.
- 23 . . Valida est, præsertim ubi facta est annui census perpetuū redimibilis venditio.
- 24 Censui annuus non est pretij usura, sed ipsa res vendita.
- 25 . . Debetur, et si fundus super quo constituitur, aliquo tempore fructus non ferat: et de ratione, de qua dubitat Author.
- 26 Conuentio de certa interesse pendente pretij solutione quatenus valida sit.
- 27 Interesse damni emergentis, et lucri cessantis probatiam in Regno non est necessaria: et de ratione.
- 28 Conuentio, ut certum quid pendente pretij solutione præstetur, non pertinet ad terminos tex. in l. curabit, C. de action. empt.
- 29 Usuras pretij tanquam usuras deberi, vel tanquam interesse aliud est.
- 30 . . Nedum à venditore, sed ab eius quoque cessionario peti possunt.
- 31 Baldi traditio in l. 2. nu. 4. C. de vsur. vera, et communiter recepta est.
- 32 Interesse conuentum pendente pretij solutione debetur, et si pactum sit us donec de emptione caveatur, non tenetur emptor pretium solvere: et de ratione.
- 33 Feudatarius qui percipit fructus feudi, tenetur seruitutem præstare, etiam lise super fundo mox.
- 34 Impedimentum illud est considerabile in contractu venditionis, quod circa rei usum versatur.
- 35 Venditor in usu pretij non est impedendus, ubi emptor impediri non est in

- in fructuum perceptione.*
- 36 Tex. in l. si post perfectam, C. de euiction. in quibus terminis procedat.
- 37 Emptorem teneri census sibi per venditorem delegatus soluere, etiam si se super re mota, si tamen percipit rei fructus, egregie decusum per Rot. Rom.
- 38 . . . Quinimo et resolutio iam contrahitur.
- 39 Reg. tex. in l. si fundus 13. §. 1. de reborum, & in l. vter, C. de præd. minor. quo casu locum habeat.
- 40 *Contrahens annuorum introitus ubi restituitur ex pactis rescissorijs, non dicitur resolutus, sed rescissus.*
- 41 *Rescissio quid oporetur circa fructuum restitutionem.*
- 42 *Emptor sciens rem venditam esse alijs obligatam, non potest ex hoc de euictione agere.*
- 43 Anell. Amatus conf. 58. & 65. consultatur.
- 44 *Fructuum fendi valor ex quibus estimandus.*

Emptorem cui res tradita fuit, etiam euictione imminente, ad census conuentos teneri pro rata pretij non soluti, et si aliquatenus fructuum quantitatem excedant, iuxta tamen vsu frequentem patriæ consuetudinem. Confutatur *Anell. Amatus conf. 58. & 65.*

CAPVT L.

Dixi priori centuria cap. 45. n. 9. lite mota, siue rei venditæ euictione imminente, emptorem cui res ipsa tradita est, ad pretij quod adhuc non soluit vsuras, quæ fructuum recompensatiue dicuntur, venditori teneri, iuxta ea quæ rectius sentiendo scripsit *Bald. in l. 2. C. de vsur. cum alijs inibi relatis*, quibus adiungendi sunt mox referendi in huius controuerſiæ discursu. Suadet hoc ipsum duplex naturalis æquitas, & quia cum re emptor fruatur, æquissimum est eum vsuras pretij pendere, quæ sunt verba *tex. in l. Inliamus, §. ex vendito, de action. empti*, cui consonant *tex. in l. ult. §. ult. de fund. dot. in l. curabit, C. de act. empti. in l. 2. C. de vsur.* & quia æquum sit, id quod ex re mea, vel mihi debita ad te peruenit, mihi restitui, ad *tex. in l. pme, & Titium, ff. si cert. pet.* Suadet quoque ista iuris regula, qua constitutum est, vno ex contrahentibus adimplere, alterū ad idem teneri, nē aliās sit in mora, quæ hoc ipsum præstat, vt id quod interest sit saltem adimplenti reſarciendum, quemad-

modum doctè explicat *Surd. conf. 101. num. 15. & seqq.* Pender namque hoc similiter ab æquitate iustitiæ commutatiue in æqualitate consistente, vt docet *Aristot. lib. 5. ethic. cap. 5.* in hoc scilicet, quod quatenus vnus contrahentium implet, debet alter vicissim implere, aut implenti soluere lucrum implenti recepti, ne si quatur inæqualitas inter commutantes proprias res, quibus verbis rem aperit *Cenar. lib. 3. var. cap. 4. num. 1. in fine, Barboſ. post alios in l. de diuisione, num. 68. & 70. ff. sol. matrim. Surd. d. conf. 101. num. 15. Aug. Faber in Codic. Fab. lib. 4. tit. de vsur. def. 6. num. 11.* & rurſus in tit. de action. empti. def. 15. vbi ait, nullo casu æquum esse posse, vt emptor, & rem & pretium retineat, nec cōſequenter vt rei fructus, pretijq; cōmoda nanciſcatur, ſequitur nouiſſimè doctiſſimus *Siculus Franc. Salern. con. 36. §. 2. num. 9. lib. 1. & Aug. Barboſ. post multos in collect. ad tex. in d. l. curabit, C. de act. empti. num. 2. C. ald. Pereyr. de empt. & vend. cap. 23. num. 19. & 21.*

Num autem isthæc vsurarum penſita-

secatio euictione iam imminente, & quasi resoluta contractu ad ratam tantum fructuum, an verò ad rationem in instrumento contentam facienda sit, dubium non est vulgare, & in quo fortasse non vilis auctoritatis Iureconsulti cæcutiunt, nisi, quod magis credo, æquiuocent; quo factum est, ut in causa coram me in Sac. Conf. vertente inter creditores quond. Francisci Filomarini cum Rinaldo Brancatio, vtriusque partis aduocati adeo rem hanc tam assidue in foris, subfellijsq; controuersam cõfusè tractauerint, ut non facile quid in ea dicendum esset, dignosci potuerit: idcirco non inutile fore existimauimus articuli veritatem secundum veros iuris terminos facili methodo demonstrare.

Vendiderat namque Franciscus Filomarinus in anno 1626. Terram Rufani in Prouincia Hydrunti Rinaldo Brancatio, conuenito inter eos pretio ducatorum 50. m. & quingentum, decemq; mille in partem receptis, residuum eius quantitatis eodem instrumento nonnullis suis creditoribus absentibus, Notario pro eis stipulante, (quibus debitor ipse erat annuorum introituum cum pacto de retrouendendo quandocunq; ad rationem septem, & octo pro centenario) delegauit. Lite mota in anno 1635. iidem creditores fortè delegationem ignorantes, tum ob tertias non solutas, tum ob alienationem corporis sibi ipsis obligati, obtinuerunt in Sac. Conf. assistentia sententiam super Terra prædicta ad finem vendendi. Comperto postmodum Rinaldo assumplisse in se onus soluendi tertias ipsis debitas, petierunt iidem creditores vigore pacti executiui in instrumento adiecti, ipsum ad earum solutionem cogi, & renuente Rinaldo exceptione se tuebatur rei sibi non liberè, prout promissa fuit, tradita, ex imminente euictione, ad *rex. iul. ex his prædictis, C. de euictione*. & cauclā traditā per *Bald.*
3 in l. 3. *C. de euic. ut pauper emptor, qui*

qui pretium soluere non valet, contra vendentem excipiat, quod res non fuerit liberè tradita, & quod est alijs obligata, quemadmodum annotauimus d. cap. 45. *nu. i.* non enim tradita res liberè videtur quando alteri est obligata, *l. si rem meam, ff. de solut. l. 3. §. si reddita, ubi glo. in verb. non niderur, uers. melius, ff. commodati, ut proinde ex hoc solum ad interesse conuenitum pro residuo pretii emptorem non teneri, nisi tantum iuxta ratam fructuum, ut salua sit æquitas d. l. *curabit, cum suis concordant.* audacter defendit *D. Præf. Anell. Amatus conf. 58. num. 15. & conf. 65. n. 7.* hoc pacto Baldum duobus locis sibi met pugnantem conciliando, nempe in l. 1. *num. 5. uers. modo quero, C. de bon. matern. & in l. 2. n. 4. C. de usur.* quam concordiam uti veram amplexus est post alios *Mangl. de euiction. q. 23. nu. 27. & Reg. Ronis. decis. 9. nu. 23.* pluribus relatis tenet interesse permittum ex d. *l. curabit* nullo modo posse excedere quantitatem fructuum, quos percipit emptor, etiam si venditor multo maius damnum patiatur ex mora debitoris pretii, quia non ad damnum venditoris rei respectus habetur, sed ad lucrū emptoris nō adimplentis circa solutionem pretii, & lucrantis fructus: quibus adiungendus est nouissimè *Jo. Bapt. Costa in tract. de claus. conuent. par. 2. claus. 6. num. 4.* ubi tenet posse emptorem sibi consulere etiam ante casum euictionis, cum retentione pretii, & interfusiorum cõuictorum, donec res liberetur, ex *Alex. Rimin. iun. & aliis.**

At quò res omnino patebat, obseruari oportet, illud omni dubio procul esse, emptorem cui res tradita fuit, teneri præcisè pro rata pretii non soluti venditori vfuras pendere, quæ recompenfatiuæ sunt commodi fructuum à se perceptorum, ad eosque respectum, & relationem habent: in quo conueniunt DD. omnes, qui materiam pertractarunt, tum in d. *l. curabit*, tum etiā in d. l. 2. *C. de usur.* alijsque iuribus sup-

perius citatis: quomodo autē ad praxim sic hoc reducendum non est facile intelligere, ipsorum namque fructuum certam, & individualement rationem non est minus difficile, siquidem crescunt quotannis, & decrescunt, maiores sunt, & minores iuxta temporum accidentia; solent enim vno anno adeo pingues esse, ut facile contractus in usuram præponderet, & è contra adeo tenues, ut nullam prorsus commoditatem possessor sentiat; quo effectum est, ut velut pacto, & transactione quadam soleat de certa summa inter contrahentes pacisci, quæ vice fructuum præstetur, id quod commodius esse obseruat. *Paulus in l. fin. de prætor. stipulat. quoniam*, ait ipse; *plerumque diffcultas probatio est quantiusque interest.*

Dubitarunt aliquando Iureconsulti, num scilicet pactio, siue conventio huiusmodi à principio de certa quantitate loco fructuum valida sit de iure citra usuram vitium, data temporis dilatione ad pretium soluendum; Scio negasse nonnullos, quorum ratio inibi reposita est, quod dilatione pendente non dicitur debitor in mora, quæ usurarum mater est, & alitrix. *l. l. etiam in fin. si cert. per. l. mora. ff. de usur.* cuius opinionis fuit antesignanus *Io. Andr. in c. salubriter, in princ. de usur. vbi Ambrosius de Vignate nu. 58.* dicit hoc pro Evangelio tenendum, sequitur cum aliis *Cald. Percyr. de empt. & vend. cap. 23. n. 23. vers. non tamen. Menoch. conf. 361. n. 37.* crebrius autem, & verius in eam itum est sententiam tota die praxi receptam, & à supremis Tribunalibus passim approbatam, valere huiusmodi conventionem ab initio vice cuiusdā transactionis, quæ ad fructus rei tradita, & interesse venditoris commensuratur, inspecto futuro euentu, quæ sicuti se habere potest ad minorem, quantitatē, ita quoque ad maiorem, quam primus omnium edocuit *Dec. in*

l. cum venerabilis, nu. 65. de exception. inquis. putarem tamen quod etiam

*certa quantitas licet promitti posset, habito respectu ad interesse verosimile, gratia exempli in venditore, qui prædium vendidit cum termino ad soluendum, & quo enim interim lucratur fructus, teneatur ad usuras præstare in recompensationem fructuum; l. curabit, C. de action. empti. nam cum de vero interesse appareat, quia secundum communem consuetudinem ex fundo venditoris percipiuntur fructus, quia valent decem, plus tamen, & minus secundum varietatem temporis, certe illa promissio facta à principio iuxta illa decem parum plus, vel minus non videtur allicia, quia ad fructus, & interesse commensuratur, & videtur facta quadam transactio inspecto futuro euentu, ut tollatur difficultas probationis, ut est bonus tex. in l. fin. de prætor. stipulat. hæc Decius. Nec enim verum est pendente dilatione non esse debitorem in mora, siquidem in specie proposita duplex interuenit, irregularis quæ contrahitur re ipsa, ut per *Bar. in d. l. curabit*, quem sequitur *Decius ibid. loco cit. n. 56.* altera regularis ex ipsa retardata solutione, ut in puncto considerat *Reg. de Ponte de pot. Proreg. tit. 4. §. 5. nu. 77. in fine.* & concessa dilatio ad pretium exolucendum, non simplex censenda est, sed in recompensationem certæ moræ incurrendæ, ut magistraliter differit *Conarr. lib. 3. var. cap. 4. nu. 5. post Hostiens. Abbas & alios; Rebuff. in l. vn. C. de sent. que pro eo quod inter. gloss. vlt. nu. 46.* proinde *Deccij* seueritiam vti verissimam secuti sunt *Cassiten. in l. Iulianus, §. ex vendito, de action. empti. Alex. conf. 121. nu. 4. lib. 5. Paris. conf. 60. nu. 3. lib. 1. Cagnol. in d. l. curabit, nu. 57. & alij relati per Io. Bapt. Lup. ad d. l. curabit, n. 145. Facchin. lib. 2. contron. iur. cap. 32. vers. verum istis, Conarr. loco proxime cit. Caneer. var. resoluom. 3. cap. 7. nu. 58. & seqq. Cald. Percyr. de empt. & vend. cap. 23. nu. 34.* id quæ etiam in mutuo expeditum esse post multos de more congestos tenet *Gratian. discip. forens. cap. 387. n. 1. & seqq. de reg. dec. 84. n. 1.**

& cx

& ex nostris *D. Reg. Rouis. super pragm.*
1. de usurar. nu. 45. ubi decisionem Sa-
 cri Conf. refert: doctissimè præ ceteris
 id ipsum defendit *D. Reg. de Ponte d.*
tit. 4. §. 5. n. 68. et seqq. D. Conf. Marcian.
conf. 50. num. 4. Dom. Reg. Galeota lib. 1.
concr. 61. n. 47. nouissimè autem idem
 scit doctissimus Hispanus *D. Petr. No-*
guerol alleg. 18. nu. 106.

Habet enim huiusmodi conuentio
 15 necum ad fructus respectum, sed etiã
 ad interesse, quod contingere vendi-
 tori potest, tam respectu damni emer-
 gentis, quam lucri cessantis, ideoq; nõ
 uti usura, sed ut interesse debitum, &
 licitum petitur, iuxta *rex. tollennem*
in l. socium qui in eo. ff. pro socio, ibi, usur-
as quoq; cum prestare debere Labeo ait,
non quasi usuras, sed quod socij interstio
moram cum non adhibuisse, ubi glosa
notabilis, idquè egregiè explicant
Abb. in d. c. cum venerabilis, nu. 16. & in
cap. conquassus, de usur. ubi etiam glos.
magistralis, verb. de fundo, Reg. de Ponte
loco cit. n. 67. Guttier. de contratt. inr. c.
2. num. 5. m. f. tercio, par. 1. Cesar Barz.
dec. 72. nu. 1.

Nec enim discrimen est in proposi-
 16 to statuendum inter damnum emer-
 gens, & lucrum cessans, ut potior sit
 prioris quam posterioris causa, cum
 par sit venditoris interesse decem non
 percipere, vel decem refundere, qui
 utroque modo damnum sentit, *glos.*
not. in l. 1. §. si quis autem, de itin. actusq.
prin. Alex. conf. 164. nu. 4. mol. 5. & conf.
89. n. 13. mol. 2. plura Magon. dec. Lucen.
25. nu. 87. D. Marcian. d. conf. 50. nu. 5.
 17 eamquè differentiam tanquam pue-
 rilem merito irridet *Alex. in l. cum qui-*
dam, nu. 6. de adquiren. hered. eo quod
 damnum utique est lucro priuari, què-
 admodum doctè explicat *Comar. nar.*
lib. 1. cap. 5. nu. 1. & 2. doctiusquè meo
 videre *D. Confiliar. Theodor. alleg. 40.*
 18 *nu. 16. & 24.* idcirco habito ad huius-
 modi interesse respectu, validam esse
 huiusmodi cõuentionem etiam si fruc-
 tus rei traditæ ratam excedat, ex *Dec.*
conf. 111. Paris. conf. 60. n. 22. & 29. lib.

1. demonstrat *D. Reg. de Ponte d. tit. 4.*
§. 5. n. 69. subdens ad hoc esse elegan-
 tem doctrinam *Pauli Castrensis in l. 2.*
C. de usur. dicentis emptorem ex re-
 tardata pretij solutione teneri ad ip-
 19 sius usuras, ad rationem ex usu regio-
 nis frequentatam, puta decem, vel octo
 pro centenario, quia hoc interest ven-
 ditoris qui vendidit ut pretium habe-
 ret, & propterea conuenit de certo in-
 teresse, quod ex pretio habiturus esset,
 quem sequitur *Gœadin. conf. 55. Gra-*
tian. disp. for. c. 524. num. 13. etiam
 quod ad pretium soluendum data fue-
 rit dilatio, id quod comprobatur idem.

20 *Reg. de Ponte, n. 77. in fine.* hac eviden-
 tiori ratione, nempe esse casum fortio-
 rem, ubi quis rem suam ex necessitate
 vendit, ut ex pretio rem sibi utiliore,
 & commodiorem compareret, qui si ad
 fructus tantum rei venditæ habuisset
 respectum, utique non vendidisset, eo
 quod potius damnum, quam commo-
 dum sentiret ex venditione illius rei,
 cuius fructus cum propria manu per-
 cipere posset, ex aliena quasi æleino-
 synã, & charitatem quæreret, & ita in
 puncto videmus decusum per *Res. Ia-*
nuens. dec. 194.

Illam enim obligatio, quæ sola æqui-
 tate suggerente id ipsum tantum præ-
 sefert, ut usuræ ad fructuum quantita-
 tem commensurari debeant, ex hac
 ipsa conuentione, quæ respectum quo-
 que habet ad id quod verosimiliter
 interesse venditoris potest, siue damni,
 siue lucri causa, eius fines egreditur,
 adquirentquè nouam, & digniorem,
 qualitatem, quæ facit ut non tantum
 21 fructuum perceptorum compensati-
 ua, sed damni quoque, & eius quod
 venditoris interest restauratiua cen-
 senda sit, & proinde magis huius-
 modi interesse sit habēda ratio, quam
 fructuum, quemadmodum explicat
Dec. conf. 111. n. 9. ibi, & sic ista ratione
venditio facta pro maiori pretio ad ter-
minum licita videtur, & rursus nu. 13.
Honded. conf. 50. nu. 23. lib. 1. sequitur
D. Confiliar. Marcian. d. conf. 50. num. 4.

in hoc differentiam agnoscens in eo, qui dilationem debitori dedit nulla, certa conuentione facta pro interesse, quo casu iustum non est, ut debitor pro eo quod non promisit urgeatur: rectius dixisset, quia hoc casu censentur illius medij temporis vsuræ in pretio inclusæ, ut bene obseruat *Honded. d. conf. 30. nu. 28.* at cum de interesse pactum est, tenebitur etiam ad lucrum cessans, & ad maiorem fructuum rationem, iuxta tamen regionis, & Ciuitatis usum, *Cornelius conf. 113. col. fm. vol. 3. Gratian. d. cap. 387. nu. 14.* & prius sentit *Anton. de Eus. in c. salubriter. col. 2. de vsur. & paul. de Castro in l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de actione. empt. Alex. conf. 229. lib. 2. quos, & alios sequitur Dec. in d. c. cum venerabilis. nu. 63.* sed & quod magis est, etiam eo casu quo nulla

22 certa quantitas pendente pretij solutione promissa est, sed id tantum genericè quod intererit creditoris, adhuc huiusmodi interesse taxationem ad legitimarum vsurarum modum, quarum usus frequentior est, à Iudice fieri debere, tanquam quæ nulla alia iustior sit, decisum refert *Anton. Faber in Codice lib. 4. tit. de vsur. deff. 7. Honded. post alios d. conf. 30. nu. 22.*

Aliam quoque differentiam assignat *Merend. lib. 6. controu. cap. 6.* quam commendat, & sequitur *D. Reg. Galcora d. contr. 61. nu. 36.* ut scilicet si emptor agat ad interesse rei venditæ possesse per emptorem, tunc interesse reguletur iuxta fructuum rationem, sed si agat pro interesse pretij, tunc interesse conuentum possit excedere fructus.

Licet autem *Conarr. d. cap. 4. num. 6.* aliter sentire videatur, nempe eam quantitatem à principio pactam excedere non debere fructuum ratam, id quod sentiunt alij relati per *Barbos. in collect. ad tex. in d. l. curabit, nu. 21.* de
23 du tamen manus in casu quo facta est venditio annui census perpetuo redimibilis super re ipsa empta, ut tunc conuenta quantitas sit attendenda, non

fructuum, quod dicit esse notandum, quoniam vidit non semel hanc pactionem fuisse initam, eum secutus *Felician. de censib. lib. 1. cap. 4. sub nu. 7. vers. quinq. probatur, & acc. de comere. §. 1. q. 7. par. 2. ampliat. 8. nu. 36.* ubi ait posse censum exigi ad rationem septem, octo, & vsque ad decem pro centenario, & si stabilia reddere non soleant nisi ad quinque, & *Conarr. defendit D. Reg. Galcora d. contr. 61. nu. 48. Gntier. de contract. inrat. cap. 2. nu. 5. in fine.* redditus enim ipse annuus non vsura
24 est pretij, sed res ipsa vendita, ut acutè obseruat *Anton. Faber d. iit. de vsur. deff. 21. nu. 10.* quo fit ut immerito de sententia *Conarr. dubitarit Cald. Pereyr. d. c. 23. nu. 37.* licet fateatur quod si ultra moram irregularem debitor fuisset in vera, & regulari constitutus, licet vsuras fructuum valore excedentes exigere posset, non tanquam compensatiuas, sed tanquam restauratiuas eius quod venditoris interest, ad q. allegat *Barb. Socc. Rebuff. & alios.*

Hanc *Conarr.* doctrinam adeò veram esse, ut & si fundus super quo annuus census constitutus est, casu aliquo
25 fortuito fructus quandoque non ferat, non idcirco à pensionis solutione emptor excusabitur, doctè admodum ex pluribus scribit *Duard. de censib. §. 4. q. 1. nu. 9.* id quod posset ea traditione confirmari quæ nonnullis placuit, quoniam huiusmodi pensitatio etiam si fundus sterilis sit, quasi non ratione proportionis fructuum, & vsurarum, sed fidei impletionis præstetur; venditor enim fidem impleuit rem tradendo, emptor autem est in perfidia pretium non soluendo, sienti docuit *Bald. in d. l. 2. nu. 6. c. de vsur. cū alijs per Lupum d. §. 7. nu. 142.* & videntur sentire *Reg. de Pont. loco cit. nu. 75. Ioan. Andr. Georg. alleg. 1. nu. 28.* multisq. adductis *Cald. Pereyr. de empt. & vendit. d. cap. 23. nu. 20.* & est decisio notabilis *Sac. Conf. relata per Ioannem Fius. de An. na alleg. 42. nu. 12.*

Verum tamen propositionem hanc
vri

vti parum tutam merito respuerunt
Conarr. loco cit. nn. 3. Lupus d. num. 142. vers. tamen à precedenti, Facchin. d. lib. 2. cap. 32. Gratian. discept. forens. cap. 241. nn. 50. idem Cald. Pereyr. nn. 30. & 40. Surd. d. conf. 101. nn. 22.

Non tamen negabo conuentiones huiusmodi eatenus valere, quatenus
 26 intra eius quantitatis confinia quæ verosimiliter venditoris interesse poterit, si pretium foret sibi exolutum, consistant, sicuti post antiquiores notant *Conarr. d. lib. 3. var. cap. 4. n. 5. vers. 7. Barbof. in l. de diuisione, nn. 72. ff. sol. matrim. Fontanell. de pact. nupt. claus. 5. glos. 8. par. 15. nn. 21. & n. 26. vbi de ratione, Pereyr. dec. 84. nn. 1. Gratian. d. cap. 387. nn. 21. & 25. cum centum alij.* qui omnes vnanimiter animaduertūt de huiusmodi verosimilitudine debere per veras probationes cōstare, nullamque securiorem esse, quam quæ ex vsu patriæ, & regionis fit.

In hoc autem Regno adeo contrahentes ab huiusmodi onere releuantur, vt passim supremi Iudices huiusmodi interesse absque vlla probatione admittant, tanquam super re notoria exigendum in pactum deduci, ratione scilicet lucri cessantis, & damni emergentis: idque ortum habuit ex generali Regnicolarum consuetudine inuestiendi pecunias; quo fit emptiones semper paratas, & promptas censerī, adeo vt pecuniā in area otiosam nemo habere præsumatur, idque tanquam indubitatum, & notoriissimum non indigens probatione illa quam *DD.* requirunt, quod scilicet creditor sit solitus negotiari, & quod lucrum cessans certum sit, & proximum actus, non potētia, ex immemoriali consuetudine semper esse receptum, & iudicatum, notant *D. Reg. de Ponte loco cit. nn. 77. in fine, D. Consiliar. Theodor. d. alleg. 40. nn. 30. ex doctrina punctuali Alexan. in conf. 172. n. 20. vol. 6. & D. Consiliar. Marcan. d. conf. 50. n. 5. & 6.* dicentes validam esse conuentionem ad rationem octo pro centenarij, nec

posse simpliciter lucrum vocari, quoniam notorium est fieri venditiones in Ciuitate ad maiorem rationem, *Dominic. Gaito de credit. cap. 2. tit. 7. n. 1756. cum seqq.* id quod tanquam verissimum in magis dubia specie agnoscit *D. Noguerol alleg. 18. nn. 108.* Hinc deducimus rectē admodum iuxta morem sen. iisse *D. Reg. de Ponte d. 5. n. 28 64. & 65.* ab huiusmodi conuentione, vt pendente pretij solutione infra certum tempus, vel post quandocunque certū quid soluatur pro interesse, extraneos esse penitus terminos *tex. in l. curabis, C. de aition. empt.* qui quidem in mora irregulari procedūt, quæ absque interpellatione, & temporis præfinitione re ipsa contrahitur; ideoque quod dicitur interesse non posse fructus rei venditæ rationem excedere, eatenus locum habet, quatenus nulla præcedit conuentio, nullaque est commissā mora, sed ea tantum consideratur, quæ re ipsa propter fructuum perceptionem ex æquitate legis incurritur, & propterea interesse ad fructus commensuratur, sed data conuentione alius, inquit ipse, est articulus, & in hunc sensum redigendus est *Surd. cum aliis, quos allegat d. conf. 101. nn. 20. & in puncto ita respondit Honded. d. conf. 34. num. 37.* vbi ait, non obstat sextum, & vltimū quia contraria procedunt cessante conuentione ex sola æquitate *l. curabis, secus quādo conuentum est, quod emptor soluat sex, aut septem pro centenarij, eo quidem casu illa quantitas solui debeat, & si finitius excedat, vt declarat Paris. conf. 60. nn. 29. & seqq. lib. 1. & Barfas. conf. 11. num. 6. & 26. lib. 1.*

Firmum ergo, inflexumque remanet ex hac vera, solidaque terminorum distinctione, nō esse in Regno tractandum de interesse ad ratam fructuum commensurādo ex *d. l. curabis*, sed interesse pretij si conuentio præcedat, semper existimandum esse restitutum damni quod interesse poterit venditori si pretium habuisset, aliud-

29 què esse vsuras pretii tanquam vsuras, aliud tanquam interesse deberi, prout semper in Regno debetur, quoniam vt ait *Conarr. dicto cap. 4. in princ. & num. 2.* in hoc casu verè vsuræ non dicuntur, sed rei propriæ persecutio, sequitur *Surd. dicto conf. 101. n. 20.* quod quidem nedum à venditore, sed ab eius quoque cessionario licitè peti posse dicit idem *Conarr. loco cit. num. 8. vers. decimo nono, Paris. conf. 75. nu. 17. vol. 3. Anton. Gabr. lib. 3. commun. opin. tit. de empt. & vendit. conf. 4. nu. 3.*

Videndū modo remanet quidnam huic negotio præster euictio ex sententia assistentia à creditoribus obtentā super terra Russani imminens, ad hoc vt emptor non ad tertias, seu annuos redditus promissos, sed ad ratam tantum fructuum à se perceptorum teneatur. Cuius rei facilis erit explicatio, si præmittas ea quæ hactenus dicta sunt, huiusmodi pretii vsuras nō tantum fructuum compensatiuas, sed & damni restauratiuas cēsendas esse, & iuxta quantitatem conuentam exolui deberi, & si ratam fructuum aliquatenus excedant, intrā tamen legitimarum vsurarum modum iuxta patriæ consuetudinem. Quod si talis earum est natura, confestim fit locus traditioni *Bald. in d. l. 2. nu. 7. C. de vsur. qua edocemur teneri emptorem eas solue-*

31 *re, et si venditor rem non liberè tradidit, vel promissam fideiussionem non præstiterit, eam secutus Paul. de Castro ibid. Anan. in c. conquestus, n. 2. vers. quaris etiam de vsur. Doctin. conf. 176. nu. 4. vol. 2. Cagnol. in d. l. curabit, n. 21.* vbi dicit esse communem opinionem, *Dec. Paris. Bertran. Natta, Conarr. Ant. Gabr. & alii relati per Surd. d. conf. 101. nu. 23. Lupus add. l. curabit, §. 7. n. 142. Coccin. d. c. Rot. Rom. 320. num. 4. Anna alleg. 42. n. 12. optimè Facchin. d. lib. 2. cap. 32. Cancer. variat. lib. 3. cap. 7. nu. 68. Barbosa in l. de diuisione, num. 69. fol. matr. vbi dicit cauendum ab opinione Afflict. dec. 20. (quæ eiusdem Baldi ori-*

ginalis fuit in l. 1. nu. 5. C. de bon. mater. vt retulimus d. cap. 45. nu. 9. prioris censuræ) *Reg. de Ponte d. lit. 4. §. 5. nu. 75. & in fortioribus terminis Honded. cōf. 30. num. 34. Pacian. conf. 14. & conf. 65. num. 14. & seqq. idquè procedere et si*

32 *fuerit expresse conuentum, vt donec idoneè à creditore de euictione caueatur, non teneatur emptor pretium solucere, egregiè consulit idem Honded. d. conf. 44. lib. 1. sequitur Mangil. de euict. q. 87. nu. 13.*

Cuius doctrinæ ratio euidens est, & promptuaria, eo quod huiusmodi vsuræ, seu interesse fructuum vice, & loco præstātur, fructuum verò perceptio ex rei possessione dependet, quæ tamen sit est quomodo penes emptorem existere, vt perbellè probatur vtrumque in l. *Julianus, §. ex vendito, de actio. empt.* dum exemplum *Consulens* ponit de eo qui præcario possidet, quemadmodum cum *Facchinea* pōderauit d. cap. 45. n. 9. & habere quoque locum in feudo, vt mora super eo

33 *lite, teneatur interim feudatarius seruitium præstare, ex quo percipit fructus, docet Marin. Frecc. de subfend. lib. 2. auctorit. 5. num. 17.*

Rursus defectus non adimplementis ex parte venditoris ob rem non liberè traditam, talis nō est quod vsum ipsius rei impediatur, at in huiusmodi

34 *venditionis contractu illud est impedimentum contradictabile, quod circa vsum rei versatur, arg. eorum quæ eleganter scripsit Vlp. lib. 1. ad edit. adil. Curul. relatus nobis in l. 1. §. sed sciendum, de adil. edit. ibi, qui vsum eius ad id faciat deteriorē, & inferius, proinde si quid tale fuerit, sine vitij, sine morbi, quod vsum, ministeriūque hominis impediatur, id dabit redhibitioni locum; idcirco nec impediedus est venditor in*

35 *vſu pretii sibi debito in vsuris consistente, ne cōtrahentium dispar. & inæqualis sit conditio, vno scilicet ex eis damno, altero commodum ex eodem contractu sentiente, sicuti in specie cōsiderat Surd. d. conf. 101. n. 23.*

sub-

subiens *nu. 25.* quod cum impedimen-
tum circa rem fructus non tagentem,
& ab eis distincte cōsideratur, emptor
ad contractus obseruantiam tenetur,
& aliud esse venditorem ad pretii pe-
titionem agere, quo casu recte obiici-
tur ei rem nō fuisse libere traditam,
aliud ad vsuras pretii non soluti, quæ
ex triplici illa æquitate initio huius
cap. considerata debētur, Mastrill. dec.
160. nu. 13. vbi pluribus comprobat, &
ita in terminis respondit *Honded. d.*
conf. 44. lib. 1. Ludowif. dec. 347. nu. 10.
cum alijs in proposito relatis per Ang.
Barbof. in collect. ad d. l. curabit nu. 22.
& 26.

Vnde inferitur, quidquid scriptum
est in *l. si post perfectam, C. de cuius. de*
36 fideiussione emptori præstanda de
cuiusione, procedere vbi pretium rei
venditor exposcit, non autem vsuras
ob dilatat pretii solutionem, quem-
admodum post *Bald. & alios* supra
relatos docet *Couarr. d. cap. 4. n. 6. vers.*
duodecimo, ibi, cum defectus fideiussoris
de cuiusione non impediatur fructuum per-
ceptionem, Cephal. conf. 609. nu. 7. Ma-
strill. loc. proxime cit. Facchin. d. cap. 32.
vers. altera est controversia.

Nec deest in casu nostro punctua-
lis decisio, in qua resolutum fuit em-
37 ptorem teneri census sibi delegatos,
seu vt vocant accollatos soluere, nō
obstante lite super re mota, cum suf-
ficiat fructus ex re percipere, etiam
si molestia ei ab alijs creditoribus in-
feratur: nam respectu posteriorum tue-
ri potest exceptione solutionis ante-
rioribus factæ, & vtrumque sit ab om-
ni molestia liberabitur oblatione,
seu deposito censuum, seu tertiarum
iudicialiter facto, prout me domi pro-
vidente fuerat in hac causa ordina-
tum, iuxta tradita per *Honded. d. conf.*
44. nu. 37. & Caroc. dec. 96. nu. 13. Man-
gid. d. q. 87. n. 17. hæc est decisio *S. R. Ro-*
mana coram D. Martino Andrea in vna
Senogall. præf. ij. relata per *Cencium*
post *tratt. de censibus, dec. 191. qua est*
31. in volum. sub ipsius nomine typis

tradito, vbi alias quoque decisiones
Autor ipse refert, eandē secutus com-
mēdat Duard. de censib. §. 3. q. 13. n. 28.
vers. & eadem ratione, vbi ait quod is
qui in le onus soluendi census suscep-
pit, tenetur id adimplere, etiam si eos
non imposuerit, quia succedit in lo-
cum venditoris.

Quinimo etiam resolutio venditio-
38 nis contractus, veluti cuius totaliter
iam fundo vendito, adhuc vsuras pre-
tij pro tempore quo emptor possedit,
teneri prestare dubitandum non est,
prout signanter aduertit *D. Consiliar.*
Marcian. d. conf. 50. nu. 5. & in puncto
prius dixerat *Marin. Frecc. de subscud.*
lib. 2. in limitationibus ad Constit. Con-
stitutionem Dina memorie, limit. 12.
nu. 38. ibi, & posses compelli ad soluen-
das tertias venditas, et si renocat, tenetur
restituere pretium vna cum interesse cō-
uenito, etiam actione ex hoc contractu
resoluto, &c. & hoc quando emptor fuit
bona fide versatus. Illud namquē quod
vulgo circumfertur, resolutio contra-
ctus vditionis feudi, emptori pretium
cum vsuris, venditori verò feudum.

39 cum fructibus esse restituendum, ex
regula *tex. in l. si fundus 13. §. 1. de reb.*
eorum, & in l. vtrū, C. de præd. minor. vbi
DD. Vinc. de Franch. dec. 12. nu. 4. Giz-
zarell. dec. 29. n. 1. illo vno casu locum
habet, quando contractus resoluitur
ex tunc, siue ab initio, veluti ex defe-
ctu Regii assensus, qui potestatem
alienandi contrahentibus adimit, red-
ditque titulum ad non titulum, sicut
apertè colligitur ex præcitatis iuribus,
& ex traditis per *Dom. meum decif. 8.*
S. C. n. 7. & 14. & in Const. Constitutionē
Dina memoriali lib. 6. inr. Regni num. 30.
vers. hac inquam, & est decisio S. Rose
Roman. apud Cardin. Seraphin. 785. at
vbi contractus validus est ab initio,
contrahentes sunt in bona fide, resolu-
uitur tamen cō nouo aliquo accidēti,
certè sicut emptor facit fructus suos,
ita venditor vsuras pretii, ita vt his
hincinde adimpletis cōpensentur fru-
ctus cum vsuris, que admodum in cau-

ſa illa relata per *D. menum d. dec. 8.* Sa-
 50 crum Cōſ. iudicauit: hæc enim reſolu-
 tio quæ ob non ſolutas tertias, ſive ob
 fundi alienationem iudice decernen-
 te fit, propriè non eſt reſolutio, ſed re-
 ſciſſio, cuius natura eſt vt contractus
 41 non ex tunc, ſed ex nunc, à die ſcilicet
 litis congeſtæ reſoluatur, *Vinc. de*
Franch. dec. 119. nu. 19. in quem uſque
 diem tertix decurrunt, debeturque
 earum intereſſe tanquam ex contra-
 ctu reali, & exiſtente, iuxta praxim
 traditam per *Vinc. de Franch. dec. 254.*
 tanquam indubiam in hoc Regno re-
 ceptam.

Igitur nihil ad rem de qua agitur,
 vt ſcilicet emptor ad cenſus decurſos
 teneatur, facit imminens feudi cui-
 ctio, cui præſertim eiufmet culpa cau-
 ſam dedit, propter non ſeruatam plu-
 ribus annis contractus fidem in ſol-
 uendo annuos redditus creditoribus
 à venditore delegatis, eo magis cum
 pro euictione ſe ipſum iam cautum
 reddidit, ſuper omnibus aliis vendi-
 42 toris bonis, vt eſſe de iure dixi *d. e. 45.*
nu. 4. nec inſuper poterat de euictione
 agere, nam ſciuit terram Ruſſani aliis
 eſſe obligatam, ad *tex. in l. ſi fundum,*
C. de euict. notat *Mynſing. cenſ. 6. obſer.*
37. num. 5.

Ex his omnibus facile eſt intellige-
 re, quantum veritati detraxerit, vt
 cauſæ, & clienti inferuiret *Dom. Pra-*
 43 *ſes Anellus Amas. d. conſ. 58. & 65.* initio
 huius cap. relatis, vt proinde ea ma-
 iori dignus ſit nota, quâ tum ingnẽm
 eius doctrinam, ingenii quæ acumen
 omnes agnoſcunt: nec enim latere ei
 hæc omnia præſumendum eſt, præſer-
 tim in ſubiecta ſibi venditionis feudi
 materia, in qua nullum ſas eſt conſide-
 rari diſcrimen inter fruſtuum valo-
 rem, & intereſſe conueniunt; illorum
 44 namque valor æſtimandus eſt nedum
 ex certis corporum feudalium, & bur-
 genſaticorum redditibus, ſed magis
 ex præheminẽtia iuriſdictionis, quam
 in fructu eſſe, atque ideo cum ad quem
 eius adminiſtratio, Prætorisq; electio

pertinet, uſufructuarium eſſe fundat
Memoch. conſ. 180. nu. 62. Item ex aliis
 commoditatibus feudo, & Baronix
 annexis, ſicuti in puncto conſideraſſe
 Sac. Conſ. refert *D. menum d. dec. 3. n. 20.*
circa finem, quæ quidem omnia cum
 impoſſibile ſit certè, & determinatè
 probari, videmus quotidie emptores
 feudorum habito adhuc reſpectu, an-
 nuos introitus vèdere pro rata capi-
 talis pretii nõ ſoluti ad rationem ſep-
 tem, & octo pro quolibet centenario
 vice cuiusdem tranſactionis, quod niſi
 fieret, huiusmodi contractus eſſent li-
 tium inextricabilium officinæ.

Dum de his decidendis ageretur,
 iterum autoritate S. C. vendita eſt
 terra Ruſſani, eamque Ferdinandus
 Brancatius eiufdem Rinaldi filius cõ-
 parauit, & cum creditoribus omnes
 controuerſias tranſegit, vt audiui,
 ideoque deciſione iudiciali opus non
 fuit.

S Y M M A R I V M.

- 1 **M**ercatores, quorum nomen in ne-
 gociatione expenditur, tenentur
 creditoribus.
- 2 . . . Qui facultatem habent ſubſcri-
 bendi complementum, cæteris nocent.
- 3 Crediti ex actio in plures diſtincta, plu-
 ra habet incomoda.
- 4 Tacitum ſociorum mandatum ſufficit,
 vt omnes in ſolidum conueniri poſ-
 ſint.
- 5 Propoſitus negotiatori tanquam inſi-
 tor, ſive exercitor tenetur.
- 6 Contrahentes decipi iuſtum non eſt.
- 7 Socius quis dicatur.
- 8 Nomen vnus negotiatoris in negotio
 expenſum ſocium cum non facit, niſi
 verè negotium adminiſtraſſet.
- 9 Limitata cauſa limitatum produciſ
 effectum.
- 10 Mandatum ad tempus datum, proroga-
 tum non præſumitur, niſi probetur.
- 11 Cedula bancaria, ſive fides banci ſcri-
 bentem non obligat.
- 12 Tex. in l. ſin. de inſtit. act. cum ſua de-
 ciden.

eisdem ratione expenditur.

13 Bart. in ea quest. an institutor finita in-

stitoria cōueniri possit. *quid seferat.*

14 Paul. de Castr. in l. i. §. exercitorem,
de exercit. action. *declatur.*

15 Institutor durante institoria quatenus
conueniri possit.

16 . . . Et quid finita institoria.

17 . . . Rēse conuenitur si pecunia in eius
utilitatem versa sit.

18 Pecunia administratori censetur tra-
dita contemplatione domini.

19 Contrahentes tenentur perscrutari

*formam, & senorem societatis inter
negotiatōres inita.*

20 Sanguinis proximitas arguit scienti-
am.

21 Gerius Spino, & Gaspar Thesaur.
refelluntur.

22 Societas ordinata ad altum acqui-
situm, & obligatorium ea est, in qua
datur altio pro socio.

23 Altio pro socio non inducitur, nisi sit lu-
cri communio.

24 Egregia decisio S.C. cum motinis.

Institorem, siue præpositum negotiationi creditoribus nullate-
nus de proprio teneri, etsi eius nomen in negotio expendatur,
nisi tamen societatis bona penes se retineat.

CAPVT LL

Quæstuarie negotiationi iam
olim anno 1618. in Ciuitate
Ianue institutæ inter nobi-
les Francum Spinolam,
& Andream Imperialē,
etsi præpositus fuisset Dauid Andreæ
filius, eius nomen vnā cum Franco ex-
pendendum, ea lege imposita vt om-
ne commodum, & damnum ad præpo-
nentes ipsos spectaret. Cum post eam
dissolutam anno 1630. Ioannes Bapti-
sta Imperialis eiusdem creditor remā-
serit in scutis marcarum 22.m. Reipu-
blicæ Senatum adiens in iudicium
prouocauit Dauidem prædictum, ob-
tentisq; Iudicibus delegatis ad cau-
sam summarie, simpliciter, & de pla-
no mercatorum more expediendam:
compilato processu sententiam obti-
nuit, qua Dauid conuentus ad sum-
mas petitas proprio, & principali no-
mine damnatus fuit, mandatumq; exe-
cutium contra bona, & personam
eiusdem pro earum confiscatione ex-
peditum; cuius executionem cum in
Regno, ubi conuentus bona possidet,
petiisset creditor, oportuit in S. Cons.
de eius sententiæ iustitia agi, vt iuris,
& moris est.

Ad eam obtinendam quatuor nite-
batur fundamentis.

Primo, Dauidem, & Francum sub
quorum nomine negotium cantabat,
verè socios fuisse, vtrumque ipsorum
plenum habuisse negotii complemen-
tum.

Secundo, pecuniam cambio accep-
tam ab eisdem fuisse administratā, &
foenori datam, idque præcipue ex bi-
lancio ordine Iudicum delegatorum
ab eisdem Franco, & Dauide subscrip-
to liquere.

Tertio, amplissimum procurationis
mandatum factum à Dauide in Fran-
cum in anno 1618. cum ampla facul-
tate ipsum obligandi, & complemen-
tum subscribendi.

Quarto, aliud procurationis man-
datum factum à Ioanne Baptista in
anno 1626. in Francum, & Dauidem
socios, & quemlibet ipsorum in soli-
dum ad exigendum omnes pecunia-
rum quantitates, à quibusuis ipsi Ioan-
ni Baptiste debitas in feria omnium
Sanctorum, & tribus aliis sequenti-
bus, cuius mandati vigore focii exa-
ctionem fecerunt, & eam præcipue,
per quā Io. Baptista creditor remansit.

Et

- Ex quibus Dauidem ipsum nō minus quam Francū in solidū remansisse obligatū cōtendebat: ita namq; cū societas instituitur, ij quorum nomen expenditur tenentur creditoribus, qui cum sint eorum fidem secuti, societatis pacta, & conditiones exquirere nō adstringuntur, prout de generali consuetudine mercatorum notissimum esse in Ciuitate Ianuæ testatur *Rota eiusdem dec. 2. m. 43. dec. 30. num. 5. & dec. 46. m. 4.* & quidquid sit ab eo cui facultas subscribendi completum conceditur, alteri nocet, ita *Seraph. dec. 1139. n. 4. Rot. Ianuæ. dec. 135. n. 1. et dec. 166. n. 1.* vbi ne creditor defringatur in plures (q; plurima habet incōmoda, vt ait *I. C. in l. 3. fam. hercise. l. & ancillerū, §. fin. de pecul. lita tamen, §. si tamen. ff. indic. sol. n. exornat pluribus relatis D. Amaya in l. vnic. a. m. 9. C. de vend. rer. fife. lib. 10.) omnes tenentur in solidum, *Bald. conf. 263. vol. 5. & alii relati per Gratian. discip. forens. c. 279. n. 1.* faciūt tradita per *D. Reg. Ronit. cōf. 44. m. 1. lib. 2.* quinimo sufficit quoq; tacitum sociorum mandatum, vt omnes in solidum conueniri possint, quādo creditor securus est omniū fidē, *C. a. voc. dec. 118. n. 11. Rot. Ianuæ. dec. 185. m. 1. & 2. & Gratian. d. e. 279. n. 2. & 9.**

- Quin et si verē Dauid socius nō fuisset, sed negotiationi solummodo prapositus, adhuc tanquam institor, siue exercitor teneretur, ex expresso *Vlpia. n. respōso in l. 1. §. est autē, de exercit. act. & in l. 1. §. si autem, de institor. facit tex. in l. licet, §. possumus, naut. c. aup. stabul. l. si d. est pupillus, §. fin. de instit. l. cum qui, de consti. p. c. aliter namque, 6 deciperentur contrahentes, q; ferendum nō est, vt inquit *Cōsultus in cadē l. sed est pupillus, §. si plures,* cum ipsius prapostiti fidem potius, quam prapponentium secuti censeantur, vt in propria specie aduertit *Paul. Castr. in l. 1. §. exercitorem, num. 4. de exercit. act. & conf. 20. m. 3. lib. 2.* cum alijs relatis per *Genn. de script. prim. tit. de libro ration. institor. m. 57. cum seqq.**

- At contra, sententiam Iudicum delegatorum tanquā notoriē iniustā, nullatenus exequendam contendebat conuentus. Et in primis negandum omnino Dauidem socium fuisse, in quo falso prappositio sententia nitebatur, siquidem socius is dicitur qui de lucro, & damno participat, cuius contrarium esset prorsus contra societatis substantiam, *l. si non fuerint, §. Aristot. l. si vnus ex socijs, ff. pro socio, consonat l. 4. tit. 10. part. 5.* cuius adagium ad Esopi fabulam refert *Erasm. sent. 7. Chyliadis, adag. 89. Cotta in memorab. vers. societati, Forcatil. in necyom. dialog. 95. n. 4. Anson. Pichard. in §. de illa, m. 2. 1. instit. pro socio, & ita in propria nostra specie de fillosā. societatis negotio prapposito concludit *Gratian. discip. forens. tom. 4. cap. 768. n. 3. 4. & 5.* videndus *num. 14.* vbi testis se cum alijs primarijs vrbis patronis eundem filiosā. ad quem cōmodum, & in cōmodum negotii non pertinebat, vti socium non esse habendum consuluisset. Neque Dauidis nomen in negotio expensum socium cum facere, sed institorem tantummodo, *Rot. Gen. dec. 71. m. 4.* nisi tamen verē negotium administrasset: sed administratione ei expressē vetita in societatis capitulis, cum eam sibi metipsis solis instituentes reseruassent, implicaret sanē in obiecto, vt prappositus dicatur qui nec negotia administrat, prout palam est ex institoriz definitione, quæ traditur passim in *l. 1. & toto tit. de instit. act. ion.**

- Multoquē minus proprio nomine censendus est obligatus Dauid ex mādato procuratoris Franco dato, quia id fuit ad tempus quinquennij limitatum, quod longē quidem erat elapsum cum Io. Baptista pecunias cambio dedit; quo fit vt etsi non simplex procurator, sed socius censendus esset. obtinebit tamen tempore prædicto durante, quia limitata causa limitatum producit effectum, *vulg. l. in agris de acquir. rer. domin. cum pluribus relatis*

latis per *Tiraq. in tract. cessante causa*,
 nu. 147. quo claspso mandatum cen-
 10 tur extinctum, & prorogatum nō pre-
 sumitur nisi probetur, arg. *tex. in l.*
actione, §. *item qui societatem in tem-*
pore, ff. pro socio, Rot. launen. in propria
materia dec. 27. nu. 7. & seqq.

Et ex bilancio ordine ludicum de-
 legatorum presentato, illud tantum
 euincitur (quod actoris intentionem
 omnino excludit, vt dicemus) nempe
 ipsius pecuniam versam fuisse in so-
 11 cietatis utilitatem, sed ex eo Dau-
 dem obligatum extitisse, nullatenus
 est admittendum contra *tex. expres-*
sus in l. fin. de instit. act. vbi in magis
 dubitabili specie, nempe de institore
 qui scripsit in arca pecuniam Titij ha-
 bere, promisitq; se soluturum pridie
 Kalen. Maias, cum quæreretur an de-
 functo preponēte scribens possit con-
 ueniri, respondit *Scamola: nec in re his*
verbis obligatum, nec aquirat conue-
niendi cum superesse, cum id ex instito-
ris officio ad fidem mensa praestandam
scripsisset, & subdit glosa, non ut consti-
tueret se debere, Rot. launen. dec. 121. n.
4. quam refert Duran. dec. Rot. Roman.
368. nu. 34. par. 2. latē Lauren. Siluan.
conf. 8. nu. 4. cuius decisionis ratio est,
 12 quia cum institor enunciatuē scribit
 se debere, habet magis respectum ad
 officium per eum gestum, quam vt ani-
 mum habeat se obligandi, vt commu-
 niter nostrates sentiunt, *Bart. & Ful-*
gosius d. Angel. in l. eandem, n. 4. de
duob. reis, Dec. conf. 510. nu. 4. & 5. Iaco-
bin. de S. Georg. in l. hares absens, §. apud
Laboneum, n. 2. de iudic. Boer. latē dec.
273. & hanc esse fundamentalem ra-
tionem huius legis dicit Siluanus cæ-
teris reprobatis d. conf. 8. num. 10. vers.
sed ratio, & Paul. de Castr. in d. l. fin. qui
videtur a Bart. & sequacibus dissentire,
 quoad eum qui enunciatuē scri-
 bit, ex *tex. in l. quidam, de constit. pecun.*
 statetur nihilominus institorem cen-
 13 tri potius dominum cuius est nego-
 tium obligasse, quam se ipsum, ideo-
 que sententiam aduersus institor, nu.

latam exequendam esse contra domi-
 num ostendit *Lufitanus Pereyr. decif.*
40. num. 10.

Eiusdem *tex.* occasione questionem
 13 excitauit *Bart.* an institor finita admi-
 nistratione conueniri possit, & quam-
 uis in ea subdubius remanserit in pri-
 ma lectura eiusdem, cum meliori de-
 clarationi se remisserit, in secunda ta-
 men tenet dominum præponentem,
 non autem institorem esse conuenien-
 dum, monetquē creditorem vt sit ad-
 hoc cautus, idemquē sentit *Angel. in*
d. l. eandem, nu. 4. de duob. reis, dum ait,
cui adde quod factores hodierni licet
mille literas scribant se esse debitores,
non propterea poterint conueniri, quoni-
am videntur scribere ut factores, & fa-
ctorio nomine, tex. notabilis est ultra om-
nes alios sup. de instit. l. ultima: unde per
illa verba non videntur eorum fidem
adstringere, Paul. de Castr. in d. l. fi. Dec.
in l. si institorum, nu. 5. ff. si certi. per. & in
d. conf. 510. Iacobin. de S. Georg. in d. l.
hares absens, §. apud Laboneum, nu. 2. de
iudic. Corn. conf. 223. nu. 6. vol. 3. Barbof.
in d. §. apud Laboneum, n. 17. quam sen-
tentiam vti veriorē amplexi sunt
Ronchegall. in d. l. eandem, nu. 175. cum
seqq. de duob. reis, & sollenniter con-
suluit Natta conf. 641. in princ. cū alijs
relatis per Nicol. Genwā de scripte. prin.
lib. 4. tit. de libro rationū institoris, n. 71.
 & secundum eam in Parisiensi Senatu
 iudicatum refert *Papou. lib. 6. tit. 5. §. 5.*
 & *Cabedo tom. 2. decif. Lufitan. p. 63.*
 vbi de filiofam. negotiationi præposi-
 to actum fuit, *Pereyr. dec. 27. nu. 7. cum*
seqq. & d. dec. 40. nu. 9. & seqq. Boer. dec.
273. n. 7. Coler. dec. 248. vbi multos rē-
ferentius Additionator, Rot. launen.
 14 *dec. 14. num. 64. & latē Lauren. Siluan.*
vidēdus d. conf. 8. per totū. Nec Paul. de
Castr. in d. l. ex creditore, & d. conf. 20.
 contrariis huic extitit conclusioni,
 nam proposuit sibi speciem de eo qui
 negotium absentis gerebat, ex quo ar-
 guit contrahentes potius censeri con-
 15 templatione institoris præsentis con-
 traxisse, vt proinde rectē possit conue-
 niri,

niri, & nihilominus eius sententia conpincitur ex *tex. in l. bares absēs, §. apud Laborem, de iudic.* per quem contrarium sentiūt *Dec. & alij* relati per *Barbof. loco cit. & Jacob. de S. Georg. ibid.*

Verum nostra traditio cum distinctione accipienda est, nam quod attinet ad conueniendum ipsum institorem,

15 non est par causa negotiationis adhuc extrātis cum iam finita: Siquidem prioris casu institor recēte cōuenitur, & procedit regula *tex. in d. l. 1. §. si autē de excorsor. & l. 1. §. si autē, ff. de institor. l. si quis mancipij, §. si seruum, ff. eod. V. c. vall. dec. 94. par. 2.* executio tamen fiet super bonis societatis, seu prapponentis, nō autem institoris, ita docet *Bald. in d. l. fin. in nona addit. col. ult. in princ. ff. de institor. Perey. d. dec. 40. num. 8. & 9.* Secundo verō, id est finita institoria, nec conueniri poterit, vt aduertit *Perey. d. dec. 27. num. 8. & d. dec. 40. num. 7. vers. vnde fit, Auton. Pichard. in §. eadē ratione, num. 25. in inst. quod cum eo, & in vitroq; casu esse communem sententiam dicit *Alciat. in l. si institorem, n. 9. ff. si certum pet. & Mangl.* qui latius agit de eiusl. q. 187. ex nu. 3. ad finem.*

Ratio est, quia negotiatione cessante, non est amplius institorie locus, eo quod mandatū censetur extinctū, *Alciat. in l. penult. ff. si cert. petat. Additio. mator ad Coler. d. dec. 248. nu. 2. & 3.* nisi tamen pecunia creditoris ad instito-

18 rem peruenit, & in eius vtilitatem, verba sit, quo casu forsan possē conueniri sentit *Angel. in d. l. eandem, in fin. Duran. d. dec. Rota Rom. 368. nu. 60.* sed neque hoc casu adstringendum institorem verius sentiunt *Dec. in l. si institorem, nu. 6. Alciat. nu. 9. ff. si cert. pet. Roncheg. in d. l. eandē n. 174. & Nicol. Genua loc. cit. num. 56. cum seqq.* quod magis probō, quia pecunia administratori, vt

institorem adhuc extente, rectē conuenitur, vt bene aduertit *Perey. d. dec. 40. nu. 8.* vtiliter tamen, id est citra prapudicium directæ actionis contra dominum competentis, in quem sensum expendenda est *d. decisio Rota Launen. 14. nu. 14. & 25.*

Id quod etsi de iure verum sit, in casu tamen præsentis controversiæ videbatur esse magis expeditum, propter expressā societatis capitula, quibus instituentes Francus, & Andreas commodum, & damnum ad eos tantūmodo pertinere pacti sunt, contra cuius formam nulla penitus obligatio oriri potest, quia deficit consensus, eiusquē tenorem omnino perscrutari 19 debuerat *Io. Baptista, iuxta solenne conf. Anchar. 332. num. 4. & est tex. in l. sed etsi pupillus, §. conditio, de inst. auct. & in d. l. si quis mancipij, §. si seruum ibi, sed si in cum eo contrahi vetuisti, cum Titio duntaxat agi poterit, facit regula qui cum alio, de reg. iur. & ita tenent *Onase dec. 150. nu. 8. & 9. Paris. conf. 93. nu. 3. & conf. 94. num. 26. lib. 1. Dec. in l. si socius, nu. 4. ff. si cert. pet. Roncheg. in d. l. eandē n. 173. de duob. reis, Felie. de societ. c. 30. n. 8. 9. & 10. Stracca de mercatur. par. 4. tit. de contractib. mercatorū n. 15. Mania Volano in Labeyruto de commer. lib. 1. c. 4. n. 33. Genua loc. cit. n. 68. & ignorātia Ioānis Baptiste cum nullatenus excusat, quia curiosus debet esse contrahens, & propositionis formam videre, vt inquit *Costa de ration. rata q. 43. num. 7. Giurb. dec. 88. num. 15.* præterquam quod eam præsumitur sciuisse, vt potē qui Andreas, & Davidi strictē cōiunctus est,**

20 ad *tex. in l. de tutela C. de integr. restit. min. ibi, quā sanguinis proximitas arguit, exornant Tiraquell. de retract. l. liguag. ad fin. tit. nu. 46. Vinc. de Franch. dec. 52. num. 5. & tradit *Costa de facti fisci. & iguor. in specul. 73. nu. 9.**

Nec audiendi sunt *Gerius Spino cōf. 10. num. 21. & 22. & Gaspar Thesaur. 21. quest. forus. 30. lib. 4.* afferentes id

procedere inter socios ipsos, non autem

tem inter extraneos secutos institoris fidem; nam contra communem locuntur: & adhuc si eorum opinio sublineari posset, procederet quoties institor socius, & particeps negotiationis est, eamque administravit, imò & hoc casu intuenda esse à Iudice societatis pacta, & teneri insolidum respectu tantummodo capitalis in societate positi, in quibus terminis expressè loquitur statutum *lanua lib. 4. c. 12. ibi, socij sine particeps, quorum nomen expeditur insolidum teneantur.*

Nec quod David passus sit se nominari socium, ideo talem censendum esse in presenti, siquidem socij nomen latissimè patet, & etiam talis dicitur is qui aliquo modo in communionem incidit, verum tamen societas ordinata ad vtile acquisitum, & obligatorium ea est tantummodo, in qua datur actio pro socio, ut rectè declarat *Hector Felic. de societ. in probem. n. 23. & 34.* & in institore sentit *Fulgof. in d. l. fin. de instit. act.* & hanc numquam induci nisi sit lucri communio, ut rectè observat idem *Felicjus cap. 1. nn. 4. & cap. 14. nn. 1. Mantice, de tacit. lib. 6. tit. 10. nn. 16.* ex quo consequitur nomen illud respectu Davidis esse referendum ad eam dumtaxat obligationem quæ ex capitulatione substitui possit.

Die 4. Februarii 1640. SACR.

24 CONS. me referente iuxta præmissa iudicavit, non esse impartiendū petitū brachium sententiis, & literis executionalibus lanuæ expeditis contra Davidem Imperialem, salvis iuribus Ioanni Baptista contra Francum, & Davidem principales.

Eiusque decisionis fundamentum primum fuit, quia etsi nomen Davidis expensum fuerit in negotio, verè tamen socius, & particeps non fuit. Secundum, quia nec institor, seu præpositus fuit, eo quod negotij administratio expressè sibi reseruarunt Franchus, & Andreas pater in capitulis societatis, quorum tenorem scire cene-

batur, & præsumebatur Io. Baptista. Tertium, nam etsi lanuæ municipale statutum vclit, eum cuius nomen expenditur, teneri principaliter, & insolidum, requirit tamen quod socius, & particeps extiterit. Quartum durante institoria posse quidem institorem conveniri, non autem ipsa finita: utroque tamen casu executionem pro reliquis esse contra præponentes, eorumque bona faciendam. Quintum, procurationis mandatū in anno 1618. prorogatum non censi, nec ultra quinquennium in eo præfinium suas produxisse vires, et si milles eorum respectuum fuerit ad societatem ipsam, quia utrumque potest per se stare sine alterius detrimento. Sextum, aliud procurationis mādātum datum à Ioanne Baptista in anno 1626. Franco, & Davidi sociis, vel fuisse tantummodo à Franco acceptatum, & administratum, ut David contendebat, & hoc nil ei obesse poterat, aut siquidem ab utroque, & pariformiter nullam actionem contra Davidem proprio nomine produxisse, sed tantummodo contra societatem, cuius contemplatione datum fuit: eo præsertim quod omnes pecuniarum quantitates ex mandato prædicto exactæ, ad societatem ipsam pervenerunt, à qua eandem lucra cambiorum, & interest se Io. Baptista exegit.

S V M M A R I V M.

- 1 Seneca granis inveltina adversus confidicos, cum bona Iusti Lipsi annotatione.
- 2 Senes inter miserabiles personas indistinctè cōnumerari falsò credunt plerique, sed de veritate nn. 23.
- 3 Senectus ipsa morbus est, & insanabilis.
- 4 Senes pueris comparantur.
- 5 Electionis fori privilegium miserabilibus tributum competere etiam senibus, nonnullis cum Andrea Iserni placuit.

- 6 *Reſtitutionis in integrum benefici-
etiam ſenibus tribus non pauci aſſe-
vunt.*
- 6 *Senectutis quam ſpecies reddat ſe-
nem miſerabilem.*
- 8 *Senatus dictus quaſi ſeniorum confeſ-
ſus, Cicerone teſte.*
- 9 *Senectus omnium virtutum officina.*
- 10 *Caius Caſar vetuſtiſſimum quemquam
ex ſenatu in Patritiorum numerum
adſeuiſſe teſtatur Tacitus.*
- 11 *Virtutes omnes cum aſate crefcere praſ-
ſumendum eſt.*
- 12 *Senex non ex eo ſolum quod talis ſit, in-
firmus equiparandus.*
- 13 *Corporis aduerſa valetudo quibus ſe-
nibus miſerabiliſque praſtat privile-
gia?*
- 14 *Tex. in l. fin. C. qui morbo ſe excu-
ſant, lib. 10. & in l. 2. §. quem ita, de
excul. mun. expenduntur.*
- 15 *Tex. in c. niſi cum pridem, §. alia verò
cauſa, de renunc. ponderatur.*
- 16 *Senes bis pueri, iocoſum, & contemnen-
dum dicuntur.*
- 17 *Tex. in l. 1. verb. & diuturno mor-
bo fatigatis, C. quando Imperator
inter pup. & uid. declaratur.*
- 18 *.. In l. Ciuitatibus, de leg. 1. expo-
nunt.*
- 19 *.. In auth. de quaſtorib. §. ſi verò
aliqui enucleatur.*
- 20 *.. In cap. vnico, §. ſi autem Epifco-
pus, de cleric. agrotan. in 6. diluci-
datur.*
- 11 *.. Et in cap. tanta nequitia 86. diſt.
exponitur.*
- 22 *Simplicitas animi infirmitas eſt.*
- 24 *Infirmitas quid nam ſit.*
- 25 *Menoch. de arbit. lib. 3. caſ. 66. nu. 1.
& 13. notatur.*
- 26 *Arbitrium iudicis circa qua verſetur.*
- 27 *Privilegia ſenilis iuris ſunt, & de ra-
tione.*
- 28 *.. Concedendi, vel extendendi pote-
ſtatem non habent iudices.*
- 29 *Arbitrandi munus in quibus iudici
concedatur.*
- 30 *Tex. in l. vn. ibi, alijque fortunæ iniu-
ria miſerabiles, C. quando Impera-
tor declarat aduerſus Menoch.*
- 31 *Inuenis nò magis quam ſenex diutur-
no morbo deſtigatus inter miſera-
biles connumerandus.*
- 32 *Arbitrium iudicis arbitrium boni vi-
ri eſt.*
- 33 *Deciſio egregia Sac. Conſilij commen-
datur.*
- 34 *Beneficia in Regno quibus concedan-
tur.*
- 35 *Senes ut repueriſcere dicantur ſimiles
debent eſſe Enſigare.*
- 36 *Mauſon. de cauſ. exc. lib. 1. limit. 13.
nu. 14. incantè locutus.*
- 37 *Deciſio alia S. Conſ. in materia benefi-
ciorum ſenibus competentium re-
ſertur.*
- 37 *D. Andreas Marchefius Sacri noſtri
Conſilij Praeſer laudatur.*

Senes, ex eo ſolum quod tales ſint, miſerabilium priuilegijs, ſcilicet electionis fori, reſtitutionis in integrum, alijsque non gaudere,

C A P V T LII.

IRepreſit præ ceteris inter pragmat-
icos noſtros error vnus, qui pau-
latim, vt ſolet, ex ipſa eadem ob-
tenebrata mentis caligine indi-
geſtum, immaturumque nouum ſibi ſi-
milen produxit foetum, cuius caput
ipſo pene naſcente, neque clara ipſa

legum ſanctio, neque ſuprema, quæ
tanta eſt apud gentes omnes, Sacri no-
ſtri Conſilij authoritas, neque perito-
rum iuriſprudentum dextera manus
recidere potuit. Hæc eſt noſtrorum
temporum duriffima conditio, vt vnus
ſit, idemque in foro poſtulantium ſi-

nis

nis, scilicet quo forētia iurgia, litesque immortales fiant, omnem quætere eolorem, omnemque pretextum. Non est lex, neque Senatusconsultum quod uim hanc non sentiat, non est marsupium quo eorundem avaritia depasci valeat, omni legum autoritate, omni-
 que Senatus maiestate subinde spre-
 ta, exoletaque; O tempora? ò mores? Vene-
 ratus non sine lacrimis sum grauissi-
 marum litium uon multum vetustos
 processus, qui quidem prima Sacri
 Consilii sententia cum mandato de-
 parendo sine accipiebāt: tantam no-
 stri maiores exhibuerunt sententijs ip-
 sis reuerentiam. Postquam aurem in-
 genuit inter ignorātiā, segnitieque
 vera ipsa, solidaque iuris prudentia, ad
 illam perniciosā, abolendamque ab
 omni bene instituta Republica eorum
 ignauiz versutissimā excusandę ra-
 tionem confugere eos oportuit, quæ
 florētissimas studiosorum Academijs
 incultas reddit, & vacuas: quæ suprema
 præsertim huius Regni Prætoria
 turpē quidem coinquinauit: illā scilicet
 3 quod oporteat peritum, magis-
 trumque aduocatū instar boni nau-
 clerij litem ipsam in primis bene gu-
 bernare: hinc inextremata tot calum-
 niarum, dilationumque inuentio, in
 qua rectum litis gubernium sistere,
 existimāt, hinc lites omnem hominum
 ætatem excedentes, hinc exaustę di-
 uitijs domus, hinc omne malum. Deci-
 duntur quotidie per Sae. Conf. summo
 studio articuli qui verē nullam ha-
 bent dubitandi rationem, nisi quam
 versutē querunt: sed non ideo si-
 stunt, neque quiescunt: totam victo-
 rię spem in dilationibus, & calum-
 nijs reponentes: vide quomodo de
 his conquereretur Seneca 2. de ira c. 7.
 1 quo loci Iust. Lip. not. 41. quare turpio-
 res? inquit, quia ignari, scientesque pra-
 ua, aut iniusta defendunt, quia fidem, &
 vocem uenalia in fas, & nefas ha-
 bent, &c.

Sunt inter cætera beneficia restitu-
 tionis in integrum, quæ certis perso-

nis ius ipsum commune, municipale
 quæ peculiari indulxit priuilegio: hæc
 enim iam potius maleficia dici debe-
 rent, tanto iam introducto abusu, ut ad
 eos qui nullum priuilegium habēt ex-
 tendi contendant, quo effectum est, ut
 iam ferē non sit lis, neque causa in
 qua temerē non petantur.

Error primus quem initio proposui
 is est, quod inter miserabiles perso-
 nas cōnumerari senes volunt, ad hoc
 ut sine ulla distinctione, vel robustæ
 vel grauescentis ætatis, vel corporis,
 mentisue imbecillitatis, omnibus ijs
 priuilegijs gaudeant, quæ miserabili-
 bus legumlatorum pietate concessa
 sunt. Ducuntur ad hoc sentiendum ex
 litera lex. in l. unica, C. quan. Imperator
 inter pupill. & uid. ubi priuilegium
 electionis fori competere vult Impe-
 rator etiā diuturno morbo fatigatis,
 & debilibus, vnde arguit nullū mor-
 bū, nullāque infirmitatē cōsiderari posse,
 quæ & diuturnior, & incurabilius dici
 quæat, quam senectus ipsa, quæ per se
 sola morbus est, & insanabilis, ut ait
 3 Senec. epist. 108. vnde D. Augustin. de
 cathec. rudib. cum sibi inquit, homines
 opant senectutem, quid aliud optant, nisi
 longam infirmitatem; & Paul. Iuriscon-
 sultus legatū in alimenta infirmorum
 factum, explicat senioribus factum
 censerī, in l. Ciuitatibus 125. de leg. 1.
 ibi, hoc amplius quod in alimenta ætatis
 infirma, puta senioribus; & Iustinian. in
 Anth. de quaestore, S. si uero aliqui uolue-
 rint, senes corpore lætis equiparari, ibi,
 laesos autē, aut laesos corpore, aut canitie
 grames; & Bonifac. Octauus senectutem
 incurabili morbo, & perpetuo impedi-
 mento, in cap. 1. S. si autem Episcopus, de
 cleric. agrotant. in 6. de qua re plenus
 est (sicut, & totum opus illud) ærudi-
 tionis locus in tract. de priuileg. misera-
 bil. person. quem nuper summo labore,
 & ingenio edidit Hispanus Gabr. Fe-
 lasc. par. 3. q. 18. in princ. & nu. 53. ubi
 plures recenset, qui priuilegia omnia
 infirmis tributa, senibus quoque com-
 petere existiment.

Ad-

Addunt hanc aſſertionem ſubſti-
nentes, nedum infirmis, ſed etiam pue-
ris comparari, adeoque pietatis, miſe-
rationiſque priuilegia iſis conceſſa, ſe-
nibus communicari, ca ratione, quo-
niam ea ipſa corporis, animique im-
becillitas, qua pueri obſidentur, obſi-
det quoque ſenū animos: idcirco *Paul.*
in d. l. Ciuitatibus infirmos conſiderat
tā ſenes, quā pueros: vnde illud cum
græcorū, tū latinorū verus adagiū, *his*
pueri ſenes, quod tradit *Plato in polis.*
& eleganter *lib. queſtionū*, ita inquires,
peccata, & pueros, & ſeniorum ex im-
becillitate profecta quidam eſſe puta-
nt, & illis tanquam peccantibus le-
gumlator leges preſcribet, ſed miſiſſimas
omnium, plurimaque vena, & indul-
gentia digna: exornat latē *Valaſe. q. 18.*
in prin. concludens *num. 13.* poſt mul-
tos à ſe relatos, ſenes non modo corpore,
ſed animo quoque infirmos ha-
beri, ac proinde miſerabilium nume-
ro connumerandos, allegatis ad hoc
ex noſtratis *Vinc. de Franch. deciſ.*
608. Philip. Paſcal. & Ioanne Maria
Nonario, idque dicit *Valaſe. Dini Grego-*
rii teſtimonio quoque probari *epiſt. 1.*
ad Iannarium Epiſcopum, quæ regiſtra-
tur in canon. tanta nequitiā, 86. diſt. ibi,
& quæ adhuc canis inſpiramus, hor-
tamur ut aliquando reſpiſcas miſer ſe-
nex. Sed quod magis eſt, videtur hoc
ipſum autoritate fulcritum *Andrea*
Iſernienſis in Conſtitutione Regni Sta-
tuimus, verbo miſerabilium, verſ. item
clericus, circa finem, de offi. Magiſtr. in
ſiſ. vbi *Azonem* ſecutus, in hoc ip-
ſo electionis fori priuilegio miſerabi-
libus tributo, docet comprehendī ſe-
nes, & infirmos, ſequitur *Aſſ. dec. 257.*
num. 1. quem allegat *Rebuff. ad Conſtit.*
Gallię lib. 1. ſiſ. de ſen. proniſ. art. 3. gloſ.
vlt. m. c. de ſen. ſenes, Trentacinq. v. ar.
reſol. lib. 2. ſiſ. de citationib. c. 2. m. 31.
vol. 1. Vinus dec. 65. m. 4. lib. 1. Maſon.
de cauſ. exceſſ. lib. 1. limit. 13. num. 10.
Auguſtin. Barbeſ. in collect. ad tex. in d.
lexica, C. quan. Imperator, num. 34. nec
diligentius videtur *Menoch. de arbit. in-*

dic. lib. 2. cent. 1. caſ. 66. num. 13. & 20.

Hac propoſitione ita conſtituta, mi-
rum non fuit ſecundum conſeſſum er-
rorem priori conſecutium caput ex-
tollīſſe: ſcilicet competere quoque ſe-
nibus beneficia reſtitutionis in inte-
grum, quæ de iure Regni mulieribus
dumtaxat, pupillis, minoribus, Eccle-
ſiæ, Fiſco, & vniuerſitati tributa ſunt:
namque ex eo gaudent huiusmodi,
quia miſerabiles cenſentur perſonæ,
ſubindeque neceſſariō fatēdum aiunt
eis omnibus competere, quæ inrer ta-
les connumerantur: argumentum
rcuera concludens, ſi prima propo-
ſitio vera eſſet. Sed quod mireris præ-
ter hoc vnum nullum aliud habent
neque rationis, neque authoritatis
fundamentum: nam *pragmatica Regni*
incipiens, *Cuſu dilacionum*, quæ ad-
hoc probandum per ora nonnullorū
volitat, ſe vera nihil pro eis probat,
ut inferius dicemus: nihilominus
tamen non deſinit cauſidicorum per-
fidia quotidie apud DD. Præſides
Sacri Conſilij exclamantiū pro obti-
nēdis decretationibus, quod fiat ver-
bum ad finem videndi an ſit deferen-
dum petitiæ in integrum reſtitutioni.

Cauſa euenit in cauſa Aurelię Nar-
dellis cum Franciſco de Daliis, qui
tanquam ſenex ſeptuagenarius, & be-
neficiū petierat, & Regiam ſolitam
decretationem obtinuerat: cumque
me domi prouidente fuiſſet ad eo ex-
eluſus, iſtantiſſimē exclamabat in
Sac. Conſ. pro mei decreti reuocatione:
verumtamen re maturē duabus
ſeſſionibus diſcuſſa, confirmatum fuit
ex infraſcriptis rationibus.

In primis hęc conſolutionem funda-
mentaliter ſtatuit SAC. CONS. ſolā
ipſam ſenectutem, quæ nullo diutur-
no, & notabili corporis impedimento
deſatigatur, rcuera impeditum red-
dente ad ſuis negotiis intereſcen-
dum, quempiam non facere miſe-
rabilem, namque ſenectus ea ipſa ne-
gotia quæ animo geruntur, ſolet ma-
gis feliciter, quam iuuentus expedire,
1d.

idecirco si rectum consilium quæras, ad
annosum senem recurrere securior
via est: ab eademque voce *Cicero in*
Catone maiore deductum scripsit ve-
nerandum illud Senatus nomen, quasi
8 seniorum confessus, ibi. *qua nisi essent*
in senibus, non summum consilium ma-
iores nostri appellassent Senatum; & *Plu-*
tarchus in Romulo, deinde, ait, ex optimati-
bus centum creant Senatores, quorum
collegium ex aetate Senatum vocant,
exornat de more *Velasco loco cit. n. 28.*
Et seqq. & patientissimus *Iob cap. 12.*
dicebat, in diuturnitate temporis sa-
9 pientia, & in longa vita scientia est, &
Isoëtas. epist. 6. eleganter aduertit, ex-
perientia, & rerum multarum usus senes
erudit, atque efficit ut quid expediât
autius, quam alij prospiciant; subinde
autem esse seniorum doctrinam, & consi-
lium, longo vita, & rerum usu adiutum,
& firmatum, ex græco quodam origi-
nali transcripsit *Strobus in sermone 114.*
cui epigrapha est *de senibus virtute,*
10 & *prudentiali ornatis.* Et *Claudius*
Cæsarem, scilicet testisum alioquin Prin-
cipem, hæc non ignorasse, dum in Pa-
tritorum iomeru adficiuisse vetustis-
simum quemquam ex Senatu, testis est
Tacitus lib. 4. annal. & Menander græcus,
quamvis, inquit, cetera longum tempus
nobis anferre soleat, prudentia tamen
firmiorem facit. & *Enripides in Phanis-*
sis, ð fili non omnia mala senectuti ad-
sunt *Etheoteles*, sed experientia senum
plurimè sapientis demonstrare potest quam
iuuenis. Idemquæ in *Bellorofonte*, ð fili
manus quidem iuueniles ad agendum
robusta sunt, seniorum autem sententis
præstant. Vides igitur quantis præex-
cellat senum mens animusquæ, ut pro-
inde iustissimè *Tiraquellus de iure pri-*
mog. multis tum sacræ, tum et profanæ
11 inæ testimonijs hoc ipsum cõpro-
bet, in dubio prudentium esse pru-
dentiam atque sapientiam, & in uni-
uersum animi virtutes, viresque cum
aetate crescere, ut quò quisque senior
est, eo præsumatur prudentior, & ani-
mi virtutibus superior, *Lucas de Penna*

in l. 1. C. de consul. lib. 12. dicere autè
miserabilem esse ætatem in qua ut
plurimum sapientia refidet, & pruden-
tia exercetur, iuxta illud *Prou. in anti-*
quis est sapientia, & in multo tempore
prudencia, & stultu, & ridiculu quicun-
que iudicabit, dicente Apostolo de se
ipso senex, cum infirmior tunc fortior sum,
relato in cap. nisi cum pridem, §. alia ve-
ro causa, de rennue. hæc quodam animi
robur.

Quod autem ad corporis vires, nec
12 etiã ex eo solum quod quis senex sit,
infirmis æquiparari debet, diurno-
quæ morbo fatigatis: nam nec quili-
bet senex senectutis ærumnas patitur,
nec infirmo comparari debet: vide-
mus enim quotidie senes octuagena-
rios robustissimos, validissimosque,
præsertim in locis in quibus aer ame-
nus, & saluberrimus est: nec enim que-
13 libet corporis aduersa valetudo hæc
præstat priuilegia, sed ea tantum quæ
adeo illud opprimunt, ut rebus propriis
interesse quis non possit, *tex. est in l. 3.*
14 *C. qui morb. se exens. lib. 10. & in l. 2. §.*
quem ita. ff. de vacat. & exens. ion. nu-
mer. qui senium, & corporis imbecil-
litate quæ ad explendum munus
impedimento sint, coniunctim deside-
15 rat: sed mirabilis ad rem nostrã in d.
c. nisi cum pridem, §. alia verò causa, de
rennue. vbi Sum. Pontifex ita rescribit,
alia verò causa est debilitas corporis quæ
vel ex infirmitate, vel senectute peedit,
nec tamen omnis: sed illa solummodo per
quam impotens redditur ad exequendum
officium pastorale, &c.

Nec quidem inuitus fatebor, ut plu-
rimum annosos senes morbo aliquo
defatigari, sed non hoc probat esse
quod ad hoc contingit abesse, & vbi
eius qualitatatis quam supra diximus
erit morbus, obinebunt sine dubio
potius ex morbi diuturni, quam ex se-
nectutis priuilegio: ex sola namque
præsumpta illa infirmitate quæ in se-
ne solet considerari annorum grauato,
miserabilem quem reddi, assumptum
est vanissimum, & sine fundamen-

ceptam sententiam inter infirmos, & aduersa valetudine diu oppressos, atque idem miserabiles, de quibus in d.
 23 *l. unica, C. quan. Imperator* senes non esse connumerandos, nisi adeo senectute grauentur, vt fiant animo vel corpore ita imbecilles & impediti, q̃ proprijs negotijs superesse non possunt, egregie exponit *iacob. Menoch. d. cas. 60. nu. 9. & seqq.* subdēns irrefragabile argumentum: nam infirmitas habitus cuiuscunq; corporis est contra naturam *l. 1. §. sed sciendum, de adilit. edict.* qui sanē habitus cōtra naturam non inest senectuti, quæ ex natura ipsa est.

Subdit postmodum *Menoch. d. lib. 2. cas. 66. num. 1. & 13.* dispositione iuris tres tantum personas miserabiles dici, pupillum scilicet, viduam, & morbo diuturno defatigatum, quæ sunt enumeratæ in *d. l. 1. C. quan. Imperator*, cæteras autem quamplures per DD. eo numero comprehensas, & ab eodem *Menochio ibidem* relatas arbitrio Iudicis miserabiles censendas. Sed pace sua dixerim, vereor ne tam manifestus error sit iste, quam primus ille hucusquē à nobis confutatus: siquidem Iudicis arbitrium versatur duntaxat circa ea quæ sunt sub eius potestate, non autem in ijs quæ à lege ipsa vel scripta vel animata pendent inmediate, vt sunt priuilegia, quæ hoc ipsum præcipuum habent, vt nemo possit illud prætereire, nisi qui expressim priuilegiatus inuenitur: vnde illud regulare in iure nostro, vt priuilegia stricti iuris dicantur, adeoque nec extendi ultra casus, vel personas speciali priuilegio à lege, vel ab homine munitas, *DD. in cap. p. & G. de offic. deleg. notat Girond. de priuileg. m. 867.* nosquē diximus *cent. 1. cap. 69. nu. 17.* nec vlla lex est quæ Iudicibus priuilegia concedendi, vel extendendi potestatem deciderit, quod & præsentit *Gabr. Velasc. in d. tract. par. 1. q. 4. §. 1. num. 78. in fine.* quo circa veritatis selector *Andr. de Ifern. in c. 1. verb. bona committentium,*

vers. qua consueuit, qua sint reg. in hac ipsa specie de qua agimus, docet quod licet huiusmodi specialia possint extendi, hoc verum est per Principem, nō per Iudicem, sequitur *Luc. de Penn. in l. cubicularios, in fine, C. de prepos. sac. cub. lib. 12.* Concesserim tamen facile *Menochio*, cæterisque ei consentientibus, hanc arbitrandi facultatem Iudici competere in his quæ respiciunt iudicandi munus, vt potē cum qualitas ipsa, quæ priuilegii causa est, in facto dubia redditur, an quis sit diues, vel pauper, vt pro tali in iudicio ipso habeatur, vel ne, hæc enim quæ facti tantum quæstio est, in arbitrio erit iudicantis, *L. 1. §. 1. ad S. C. Turpilian. in quem sensum expendenda sunt quæ post multos tradit Farin. de testib. q. 76. num. 83. & seqq.* dum inquit arbitrio Iudicis relinquendam esse senectutem, sequitur *Gratian. discept. forens. c. 805. m. 17.* sed præsupposita qualitate, extendere ex arbitrio priuilegium ad eum casum qui specificē a lege prouisus non est, quemadmodum in specie *d. l. unica, C. quan. Imperator* absurdum est audacter, & intrepide negandum, *sex. in c. porro in fine, de priuileg.*

Et tandem quatenus *Menochius* se 30 ipsum tueri vult *d. cas. 66. nu. 1.* ex illis *d. l. unica* verbis, *aliq; fortuna iniuria miserabiles*, certē ad senectutem referri nequeunt, quæ quidem non fortunę, sed naturæ ipsius effectus est: vt proinde firmiter dicendum sit, senes ipsos ex solius senectutis affectu nullatenus inter miserabiles connumerari, nulluq; priuilegio miserabilibus concessio iuari, nisi senectuti cōiunctus sit euidentis, & diuturnus animi, vel corporis morbus, vel impedimentum aliud quod omnino eum negotijs interesse prohibeat, idque non magis senectuti 31 præstare, quam iuuentæ, quoniam *sex. in d. l. unica*, dum priuilegium electionis fori tribuit diuturno morbo defatigatis, nullum facit inter iuuenem, senemue discrimen.

Cōcesserim quoque Iudicibus eam

arbitrandi facultatem, ubi ætas ipſa in qua quis reperitur, an fit privilegii ſe-
neſtuti expreſſim conceſſi capax du-
bitatur, vt petens illo fruatur, qui iux-
ta facti negotique qualitatē arbitri-
trari debebunt: namque Iudicis arbitri-
um non eſt abſolutum, ſed legibus
ſubditum, atque ita ſecundum leges
exercendum, quia boni viri eſt, *Me-*

- 32 *noch*, poſt antiquiores *de arbit. lib. 1. q. 13. num. 15.* quocirea non puto rectè ſentiſſe *Gabrielem Velafcum*, qui *d. q. 18. nu. 22.* ad Iudicis arbitrium recur-
rendum eſſe in hoc ſtatuit, multis in-
hanc ſententiam relatis: eam namque
aſſertionem indiſtinctè admittere non
poſſum, niſi reſpectu ad caſus à lege
præſcriptos, vt potè reſpectu munerum
perſonalium, & aliorum de quibus
ſpeciali iure cautum eſt, & quæ accu-
ratiffimè idem ipſe *Gabriel citata qua-
ſtione* enunciat, ſed quoad privile-
gium electionis fori inane proſus
erit arbitrium.

Hæc cum ita ſint ſecundum veros
33 iuris tramites, & rationi, & iuri con-
ſonne eſſe decretum SAC. CONS. me
referente latum in cauſa prædicta, in-
ſequendo deciſiones alias factas con-
cludi oportet, vt ſeni robuſto & ſaga-
ci qui propriis negotiis intereſſe valet,
nullum miſerabilium perſonarum pri-
uilegium competat, & multo minus
beneficia reſtitutionis in integrum,

- 34 quæ non niſi pupillis, minoribus, vi-
duis, Eccleſiæ, Fiſco, & vniuerſitati-
bus de iure Regni conceſſa ſunt, vt re-
cte obſeruat doctus prædictus *Musca-
tell. in ſua praxi par. 6. gloſ. privilegiata, num. 6.* qui eius pragmaticæ mentem
rectè expendit, & ex *Cacherano dec. 123. in princ. notat Vinc. de Franc. d. decif. 608. nu. 5. Gratian. diſceps for. cap. 500. num. 22. tom. 7. nouiſſimè Didac. Narbona tract. de reate ann. 80. q. 3. n. 6.*
& contrarium de iure communi ex-
preſſum non reperitur: idque ſentit
etiam *Sforz. Odd. de reſtit. in integr. par. 2. q. 80. art. 10. nu. 110.* ubi ait, *intellige
tamen prædicta de ſene iam atate con-*

*ſecto, in quo diminutione ſanguinis ſeſui
quoque diminuntur, & qui vt dicitur,
iam repuerſcere incepit, ſecus verò de
ſene robuſto & graui, & in cæteris per-
ſpiraci & ſapienti, &c.* voluitque *Bald.*
in l. quid ergo, §. pena grauior in 2. lect.

- 35 *nu. 16. de his qui not. infam.* huiusmo-
di ſenes adeo repuerſcere debere, vt
ſimiles ſint *Bulgaro*, quem ait *Odofr.*
ad ſenſum puerilem redactum adeo, vt
cum pueris ad puluerem luderet: at-
que in hunc ſenſum intelligenda ſunt,
quæ ipſe idè *Sforza* tradit *par. 1. q. 3. art. 3. nu. 12.* nouiſſimè in ſpecie idem
tradit *Imbrian. in tract. de 1. & 2. benef. conſider. 5. nu. 170. & 171.* incautè que
locutus cautè legendus erit *Maufon. de*
36 *cauſ. exec. ut lib. 1. limit. 13. nu. 14.* qui
ex *Oddo* vno verbo aſſerit, beneficia
reſtitutionis in integrum inſtar mino-
rum ſenibus competere.

Et præter deciſionem prædictam
Vinc. de Franh. 608. quam ſectati ſunt
Pafchal. de virib. par. poteſt. par. 2. c. 2. num. 104. Viſcon. in ſuis conſuſion. iur. verbo ſenes decrepui, Thoro in compend. decif. par. 1. verbo ſeni decrepito, lo. Maria Nonar. in prax. elect. & variation. fori. ſect. 1. q. 20. nu. 7. iniuſtè in hoc re-
prehendus à *Velafio d. q. 18. nu. 14.* qui
quidem etſi de iure Regnorum Caſ-
tellæ veram ſaltem eſſe ſuam opinio-
nem tandem ſubſtinere videatur *d. nu. 14. in fine*, adhuc tamen in praxi nul-
quam eam admiſſam, ſi aliàs non ſunt
pauperes, & miſerabiles, iuxta aliàs
Regni leges, teſtis eſt *Greg. Lopez in l. 41. tit. 18. par. 3.* & nouiſſimè *D. io. del Caſtillo contron. iur. lib. 3. cap. 25. n. 19. in fine.*

- Tandem productus fuit proceſſus
alterius deciſionis eiufdem Sacri Cõ-
37 ſilij in cauſa Cæſaris de Rogerio ſe-
nis nonagenarij cum Ioanna Piſa, die
15. Februarij 1641. referente tunc Re-
38 gio Conſiliario *D. Andrea Marchefio*,
nuper ob eius inſignes animi dotes ad
ſupremum munus Præſidis Sacri no-
ſtri Conſilij euecto, qui quidem pro-
ceſſus eſt in banca de Cantone, adeo-
que

que de hoc articulo non erit amplius
disputationi locus, cū iam fuerit bis,
imò ter vniformiter per Sacr. Conf.
decisus. Decretum me referente la-
tum fuit die 9. Aprilis 1642. in ban-
ca Mignotti.

SYMMARIUM.

- 1 **D** Om. Reg. Rouit. in comm. ad
pragm. l. nu. 27. & seqq. de S. C.
Macedon. euidenter decipitur.
- 2 *Initium semper in contractibus spe-
ctandum sed de veritate nu. 12.*
- 3 *Minor qui se immiscuit paterna here-
ditati, si maior factus aliquid exigit
à creditoribus paternis, tamen in in-
tegrum restituitur.*
- 4 *Negotiorum gestorum actio non dabi-
tur contra filiumfam. durante admi-
nistratioe effectum sui iuris.*
- 5 *Filiusfam. qui societatem iniuit, si ea
durante emancipetur quibus actioni-
bus teneatur.*
- 6 *Sen. Con. Macedonianū cessat si fili-
usfam. effectus sui iuris partē debiti
soluerit, vel quoquomodo contractum
approbauerit.*
- 7 *Idem in beneficio quod cum eo.*
- 8 *Filiusfam. contractus ex debiti agnitio-
ne censetur ratificatus.*
- 8 *Caraita super prag. 1. ad Maced. §.*

11. nu. 25. *commendatur.*
- 10 *Ratificatio tacita solet quādoque plus-
quam expressa operari.*
- 11 *Obligatio naturalis à principio inest
contractui filijfam. licet civilis impe-
diatur per statutum.*
- 13 *Tex. in l. 3. §. si quis cum minore,
in princ. de minorib. declaratur, &
num. 15.*
- 14 *In l. 3. C. ad Macedon. exponitur.*
- 16 *Accursius os auentum ab Azone ap-
pellatur.*
- 17 *Anton. Fabri in ration. ad tex. in l. 3.
§. si quis cum minore, verif. scio, de
minor. egregia traditio commenda-
tur.*
- 18 *Initium spectandum est in ijs qua per-
fecta sunt ab initio.*
- 19 *Actus omnis ex fine indicatur.*
- 20 *Finis trahit post se principium tan-
quam minus dignum.*
- 21 *Tex. in l. Pomponius la 2. de negot.
gest. & in l. si id quod, §. si filiusfam.
ff. pro soc. declarantur.*
- 22 *Textus qui diuerso habet intellectus,
non debet ad causam decisionem
allegari.*
- 23 *Ratificatio excluditur quoties actus
potest ad aliud referri.*
- 24 *Restitutio in integrum vs. minori com-
petat, debet probare se laesum.*
- 26 *Dolus quando presumatur remissus.*

S. C. Macedonianum cum beneficio *Quod cum eo cessare, vbi fi-
lius paterfam. factus debitum ex cōtractu primo loco gestum
quocunque modo agnouit Aduersus D. Regentem Rouit. in
comm. ad prag. 1. nu. 27. cum seqq. de S. C. Macedon.*

CAPVT LIII.

Incidit aliquando sermo noster in
ea celebri questione, quæ tanto-
perè nostratum Iuriconsultorum
ingenia contorset, vtrum scilicet
consensus ille paternus vigore *prag.
prime ad Macedon.* requisitus ad filij-
fam. obligationem validandam, possit
ab ipso met patre in cōtractu ad eius

commodum inito adhiberi, eamque
veluti digito solum tetigimus *cent. 1.
cap. 39.* fortassis aptiori loco de ea tra-
ctaturi. Inibi etiam docuimus, benefi-
cio eius Senatusconsulti non iuari
eum qui effectio iam patrefam. debi-
tum quoquo modo agnouit, præfer-
tim soluchdo vsuras, vel annuus red.

dkus; eo quod debitum agnoscendo
tense fuit contradictum ratificasse: quam
conclusionem tanquam inconstitutam
nonnullis autoritatibus contem-
ti fuimus communire. Verumtamen
hæc est hodiernæ iurisprudentiæ mi-
serissima conditio, ut spreta omnino ne-
dum patrum nostrorum, sed quod ma-
gis est sacratissimarum legum autho-
ritate, temere quidem audeat, & iura
quispiam violare, & forum ipsam iuris-
prudentiam confundere.

Veneranda apud me semper fuit,
critique meo iudicio apud omnes *D. Regentis Rousii* autoritas (quidquid
aliquis mordeat) propter egregiam
eius doctrinam, vitæque innocentiam:
sed tamen vel inuitus substinere co-
gor, insignem virum illum in hoc ipso
evidenter deceptum, quod nouiter at-
tentare ausus est in *comment. ad pragm.*
1. m. 27. & seqq. de Senatusconsult. Macedon. nempe verius esse contractum à
filiosam. insimul cum patre initum.
pro debito spectante ad patrem, ab il-
lo met postquam sui iuris efficitur rati-
ficatum, cum à beneficio *legis 2. C. quod cum eo*, non excludere. Et verè mi-
randum est quam fragilibus argumē-
tis sine lege, & autoritate à claris ex-
pressisque iuris decisionibus proprio
marte deuiarit, quibus nec satisfacit,
ut tenebatur. Sed quod magis solen-
dum, persuasum sibi habuit ex suis ra-
tionibus obtinuisse in *Sac. Conf. die*
11. Ianuarij 1591. cum potius creden-
dum omnino sit, decisionem illam, ex
alijs quæ partibus non innotuerunt
processisse, ut quotidie experimur, quæ
Sac. Conf. contra expressa iura, recep-
tissimamque opinionem pronunciat.
Cogitavi diu an sine præiudicio reue-
rentiæ quam eidem *D. Regenti* profi-
teor, licitum mihi foret eius fallaciā de-
regere, & quidē in ancipiti constructo
calamū excitauit his quæ agitata est in
Sac. Conf. inter Ducem Sancti Elie,
& *D. Alphonsum Carraffam Ducem*
Castrinoui, in qua oportuit de his in
puncto differere, & ne labores nostri

sub obliuionis monumēto delitescant,
ea quæ aduocati omiserunt, nosque
iuxta institutum nostrum proprijs vi-
giliis suppleuimus, hoc capite in me-
dium proferre decreuimus, ut palam
fiat quidnā huic negotio præstent ar-
gumēta *D. Rousii* contra apertas legū
decisiones, Doctorūque autoritates.

Totam eorum vim reposuit doctis-
simus ille vir in regula illa, quod in
contractibus semper initium, & causa
spectanda sit, *l. si procuratorem in*
princ. 1. respons. ff. mandati, l. 1. §. non so-
lum prope finem, ff. de positi. & l. Pompo-
nij la 2. ff. de neg. gest. Idquæ cōsumari
ex *textu*, quem esse ferè in proprijs
terminis asserit in *l. 3. C. ad Macedon.*
vbi origo potius obligationis, quam
titulus actionis consideratur; & esse
bonum *textum in l. si uxor, C. ad Velle-*
ian. & optimum in l. si tamen sciente, ff.
ad Macedon.

Ex qua regula responsum *Vlpiani*
in *l. 3. §. si quis cum minore, vers. scia-*
etiam, ff. de minorib. in valde simili ca-
su prodijisse exittimar, nempe quod si
minor immiscuerit se paternæ hære-
ditati, & maior factus aliquid à debi-
toribus paternis exegit, licet ex hoc
videatur maior factus comprobare
sibi minori placuisse, tamen in inte-
grum restituetur initio inspecto.

Et suæ opinioni non deesse iura ma-
gis specialia in casu nostro affirmat.
Primum in *d. l. Pomponij la 2. de ne-*
gor. gest. vbi si quis filiosam. negotia ge-
rere inceperit, & interim durante ad-
ministratiōe paternam. effectus sit,
pro tali administratiōe licet continua-
ta post finitam patriam potesta-
tem, non dabitur actio huic negotio-
rum gestorū contra filiumfamil. effe-
ctum sui iuris, quia in negotijs gestis
initio cuiusquæ tēporis conditio spe-
ctanda est.

Et in proprijs terminis rogat videri
tex. in l. si id quod, §. si filiusfam. ff. pro so-
cio, vbi si filiusfam. societatem coierit,
& post emancipatiōnem in eadem so-
cietate durauerit, duabus actionibus
fo-

sociō agendum est, vna aduersus patrem, altera aduersus filium: cum patre scilicet, de eo cuius dies ante emancipationem contractus cessit, nam eius temporis quo post emancipationem contractus durauit, nihil patrem prestare oportet: cum filio autem de viroque tempore: ea scilicet ratione, quia initium in his contractibus inspiciendum est, quem *sex.* cum declaratione quam ab *Accursio* extorquere nititur, hanc quæstionem decidere sibi persuadet: hæc sunt quæ ad suam firmandam sententiam committitur *Reg. Rominus.*

Sed quam facili negotio ruunt, manifestum fiet, tum ex iuribus, & Doctorum autoritatibus quæ expressim casum nostrum definiunt, tum etiam ex fallacia eorum quæ in contrarium asseruntur, quam ad oculum demonstrabimus.

Atque in primis se offert *Vlpianus* in l. sed & *Julianus*, §. *fin.* vers. *si paterfam. ff. ad Macedon.* ibi, *si paterfam. factus partem soluerit debiti, cessabit Senatusconsultum, nec solutum repetere potest, vbi glossa verbo cessabit, ibi, in residuo quasi approbaverit.*

Et clarius in l. *Zenodorus*, C. eod. vbi si cum filiusfam. sui iuris esse publicè videretur, aut patris voluntate contraxit, aut in eam rem pecuniam accepit, qua patris oneribus incumbere, vel sue potestati consistens, nonatione facta fidem suam obligauit, vel alias agnouit debitorum, non esse locum decreto amplissimi ordinis, rationis esse referunt *Casares*: quo loci *Accursius* verba illa, agnouit debitorum, ita exponit, solvendo partem debiti, vel usuras; & in l. *finali*, eod. tit. generaliter in hac ipsa specie sancitur omnem ratihabitionem retrahari, & confirmare ea quæ ab initio subsecuta sunt.

Et confirmatur autoritate *Accursij* in §. *illud propriè*, *Insistit*, quod cum eo, verbo *Senatus*, vbi inter vndecim casus in quibus voluit cessare *Senatusconsultum*, duos enumerat qui in effectu vnum sunt, nempe si paterfam.

factus debitum primo contractum, quocunque modo agnouerit, d.l. *Zenodorus*, vel si paterfam. factus soluere cæperit, d.l. *sed Julianus*, §. *finali*, cum l. *seq.* Proinde hanc quam aliàs, & nunc audacter defendimus sententiam, absque vilo cōtradictore tenuerunt *Card. Mantica*, de tacit. & *ambigu. lib. 8. tit. 7. n. 25. & 30.* *Anton. Gom. lib. 2. var. resol. cap. 6. nu. 2. vers. septimolimita*, ex hac conclusione inferens, quod si quis soluat partem debiti, contra quod uti poterat aliqua exceptio, videtur in totum de nono approbare, & nullam poterit exceptionem opponere, *Menoch. de recuper. poss. remed. 15. nu. 119.* *Graff. in tract. de except. except. 27. nu. 12.* *Pichar. in §. illud propriè, n. 12.* *Insistit*, quod cum eo, *Rota Rom. in vna Rom. cens. 3. die 22. Iunij 1611. qua est 119. nu. 3. inter impressas post tract. Cenci de censib. & idem Cenc. par. 1. c. 2. q. 1. art. 2. nu. 21.* optimè *Pater Duard. de censib. §. 1. q. 19. nu. 35.* *tursus Rot. Rom. apud Seraph. dec. 1350. tom. 2. & apud Farin. dec. 527. num. 11. tom. 1. Ant. Faber in eius C. lib. 4. tit. 21. ad S. C. Maced. def. 4.* vbi decimum refert in eo Senatu, filiumfam. minorem qui pro patre se obligauit, si paterfam. & maior factus literas annalis dilationis à Principe impetrauit, non esse audiendū beneficiū *Senatusconsulti*. allegantem, eo quod eiusmodi literarum impetratione debitum haud dubiè approbasset, *Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glof. 18. nu. 145. par. 1. tom. 1. & in addition. ad eum locum*, quas author ipse in calce eiusdē tomi subnectit nu. 35. ita inquit, quod si filiusfam. paterfamilias factus partem debiti soluerit, cessat *Macedonianum* ex tacita agnitione totius debiti inde resultantis. Adde procedere id nedum in eo casu, sed etiam quando aliter constaret quomodocunque debitum agnouisse, prout in pulchro casu *Senatus* declarauit coram egregio *Michaele Cordes*, &c. fuit enim dictum cessare tibi *Macedonianum*, ex quo debitor effectus paterfam. debitum agnouerat, quia comparens in iudicio vbi debitum petebatur solutionis, aut compensationis exceptio-
nem

nem opposuerat, licet eam non probasset, hæc ipse, & pluries per *Senat.* *Dolan.* ita iudicatum refert *Grimell. decis. 14. n. 21. & 61.* quem etiam retulimus *d. cap. 39. n. 43.* congruentius tamen hic locus exposcit, ut eius verba singillatim referantur, eo quod loquitur in statuto penitus annullante contractus sine patris voluntate, consensu, & autoritate cum filiosfam. gestos. *Tersio principali* (inquit *d. num. 61.*) *limitatur editum, quando contractus à minore celebratus fuit ratificatus eo maiore effectu, sine expressè id fiat, sine per ratiuitatem quinquennij, per l. fin. C. si maior fact. alien fact. fin. decret. rat. hab. nec obstat quod editum illud contractus huiusmodi perpetuo nullus esse decernit, & insuper actionem petitionemque tollis creditori adversus minoris, & filiosfamilias iam maiores, & sui iuris effectos. Nam Macedonianum Senatus Consultum iisdem plane verbis utitur, ut videre est in d. l. 1. ff. ad Macedon. & tamen limitatur, ut non procedat in filiosfam. qui sui iuris existens debitum agnitionis nonando, aut partem illius solvendo, sed Iulianus §. fin. & l. sequenti. ff. eod. tit. vel rem pignori d'ando, sed si paterfam. faciens. ff. eod. licet in hoc postremo casu exceptio Senatus Consultus non cesset, nisi usque ad concurrentem pignoris quantitatem; ubi etiam allegauimus *Mosf. conf. 4. n. 19.* quo loci plures cumulat, *Zanger. in tract. de excep. cap. 12. par. 3. n. 43. & 44.* subdens id procedere siue paterfam. factus debitum totum, aut pro parte sciens, siue per errorem iuris soluat, sed Iulianus, §. fin. l. iuncta l. ult. ubi gloss. ff. ad Macedon. *Thoro in compen. decis. tom. 3. par. 1. verb. contractus annuorum introitum, col. 4. & nouissime lo. Castagna Siculus in tract. de benef. deducto ne egeat, q. 7. fallen. 11.* statuens idem iuris esse in beneficio quod cum eo, quia illud, & Senatusconsultum Macedonianum ab eadem referuntur ratione, idque agnoui doctus *Don. Ant. de Marin. lib. 1. quorid. cont. c. 145. n. 24. cum seqq.* & nouissime hanc*

eandem sententiam contra *Reg. Romanum.* post hæc scripta video substituisse *Horat. Montan.* qui respondere conatur omnibus eius fundamentis *contron. cap. 38. per totum.*

Cuius conclusionis ratio est in promptu, eo quod ex huiusmodi debiti agnitione censetur contractus ab initio nullus tacite confirmatus, & ratificatus, *d. l. sed Iulianus, §. fin. ff. ad Macedon.* eamque ratificationem validare contractum ab initio nullum in terminis nostræ pragmat. 1. ad Macedon. expressim docuit *Cavanis. in solenni recitatione ad eandem, §. 11. n. 25.* eo quod inutiliter factum non extractu temporis, sed ex noua voluntate reconualefcit, quam doctrinam iure commendauit *Donat. Ant. de Marin. d. cap. 145. n. 30.* illa autem ratihabitio solet quandoque magis operari, quam expressa, quemadmodum scribunt *DD.* supra relati, ceterique quotquot materiam pertractarunt, & probat *sex. in c. dilecti filij ille secundo de appell. & cum pluribus Menoch. de recuper. poss. ff. d. remed. 15. n. 124. & conf. 114. n. 47. lib. 3. & conf. 561. n. 12.* adeo quod nec solutum poterit filiusfamil. repetere, quia obligatio naturalis à principio inest contractui, licet ciuilibus impediatur per statutum, & prohibeat repetitionem, *l. quia 10. ff. ad Macedon. iuncta l. si paterfam. in princ. ff. de cond. indeb. ex quibus patet eam inrefragabilem, & indubitatam esse, adeo ut solus contra eam hucusque attentauerit D. Reg. Romanus*

Videamus modo cuiusnam ponderis sint argumenta per ipsum adducta, & re vera leuia prorsus, & infirma rectè intuens existimabit. Nam quod ad primum, fallax est regula illa quæ tanquam sua vnica basi & fundamento subsistentur, nempe in contractibus semper initium, & causam esse spectandam; siquidem dum *Vlpian. in d. l. 3. §. si quis cum minore, in princ. ff. de minorib.* quæstionem proponit, utrum initium spectari, an finis debeat, Accur-

- curfus eo loci, verbo an finem*, eam qua-
tionem confusam dicit, & posse re-
sponderi & sic, & non, secundum
quod diuersa exempla dari possunt: ni-
hilominus tamen in proposita specie
Vlpian. tanquam super indubitabili
pro regula statuit, finem potius quam
initium attendendum, dum statim in-
quit, & *placet (ut est constitutum) si quis*
maior factus comprobauerit quod minor
gesserat, restitutionem cessare: ad idem
est *tex. in l. licet, §. idem scribit, de pecul.*
ibi, non originem iudicii spectandam, sed
ipsam iudicati veluti obligationem, id-
que potest mille alijs comprobari, vt
benè obseruat *Accurs.* *loc. cit.* Nescio
igitur cur ad regulam genericam re-
currere sibi licere existimet in subie-
cta materia *D. Roniti* cum habeamus
expressam contrariam decisionem: est
namque valde periculofum in iure ex
regulis generalibus quæ tot tantisque
fallentijs subiacent, iudicia proferre,
adeoque non abs re *Inrisconsultis* pro
regula monitos esse nos voluerit, om-
nem definitionem in iure periculofam
esse, *l. omnis definitio, de reg. iur.* Nam
quod scriptum est in *d. l. 3. C. ad Mace-*
14 don. originem potius obligationis,
quam titulum actionis cõsiderandum
esse, nil prorsus facit ad opinionem *D.*
Roniti cõfirmandam; siquidem in eius
tex. specie, contractus cum filiofam.
gestus erat venditionis, in quo non ha-
bet locum *Senatusconsultum*, & pro-
inde licet creditor agat ex secundo
contractu ad pretium consequendum,
non ideo quia variatur titulus actio-
nis, variabitur quoque originalis natu-
ra contractus: idcirco rectè *Imperator*
ait, originem actionis esse consideran-
dam. Et quod attinet ad verba illa po-
15 sita in d. l. 3. §. si quis cum minore, vers.
scio, ibi, pater animus tamen restituendum
in integrum initio inspecto, ff. de minor.
idem Accurs. eod. verbo allegat iura in
contrarium, & tandem soluit cum *tr-*
merio exactionem à debitoribus pa-
ternis in eius specie factam, non tam
approbando prius factum, quam ex

consequentia eius in capteione reman-
endo falsâ censeri; nam ex quo adi-
uit, quodammodo exigere tenebatur, &
totû calliditate aduersarij actû cõsen-
dum fore: quâ interpretatione tâquâ
verissimam commendat *Azo in sum. C.*
16 lib. 2. tit. si maior factus rat. habere. n.
2. os aureum appellans Accursimus.

- Eam quoque tanquam optimam
17 cum Cuiac. probauit *Anson. Fab. in ra-*
tional. ad tex. in d. §. si quis cum minore,
vers. scio, his verbis, initium hoc casu
spectandum est, non quasi finis & perfe-
ctio negotij spectari non debeat (alioquin
pugnaret hic *§. cum superiore*) sed ad ex-
clusionem eius quod factum est post com-
pletam minorem ætatem, quia id non
tam ad finiendum & perficiendum nego-
tium pertinet, quam ad consequendam
finis iam & perfecti negotij, nec enim is
qui iam hæres est, & nomine, & effectu
sine per additionem, sine per immixtionem
ob id magis hæres est, quod debitas hæ-
reditarium aut persoluerit, aut exegerit,
postea enim is qui semel hæres fuit, sicuti
non potest desinere hæres esse, Lei qui sol-
uendo *88. de heredib. instituen. l. ait pra-*
tor 7. §. sed quod Papinianus hoc tit. ita
nec magis fieri hæres: secuntur *Barbat.*
in c. literis, nn. 16. de rescript. Tiraqu. in
l. si vnquam, in verb. venerat, nn. 456.
C. de reuoc. donat. Menoch. d. remed. 15.
recuper. possess. nnm. 126. ex ea regulam
desumens, quod initium spectandum
18 sit in ijs quæ perfecta sunt ab initio, si-
cuti in specie additionis hæreditatis in
eo *textu* ab *Vlpiano* proposita, secus
autem ubi actus non est omnino per-
fectus tẽpore minoris ætatis, sed tẽpo-
re maioris plicitur, tunc non principij.
Tud finem inspiciendum docet, recipit
enim actus tempore maioris ætatis fi-
nem, & perfectionem, imò & for-
mam ipsam quæ ei de erat, vt aliâ
Consilius respondit in *l. si is qui qua-*
dringenta 79. §. quadam, ad l. falsid. ibi,
non enim vllum balneum, aut theatrum,
aut stadium fecisse intelligitur, qui ei
propriam formam (quæ ex consumatio-
ne contingit) non dederit: unde rectè
di-

dicimus par eſſe aliquid non eſſe, ſive nulliter, vel imperfeet eſſe. *l. 2. de inu. ſto rupt. cum concordant ſuis*, & omnem
 19 agentem agere propter finem, ex quo omnis actus iudicatur, *l. ſi quis in ſeruitute. ff. de ſer. l. eſt non ſini*, *S. perueniamus. de aur. & argen. legat. & ſinis*
 20 tanquam magis dignus trahit ad ſe principium, quod eſt minus dignum: quocirca quādo ſumus in actu cuius principium ex ſe nihil operatur, attenditur ſinis, & non principium, ex *sex. in l. receptum. ff. commun. pradior. l. cum ſurioſus. de iudic. ita poſt Alciat. de praſump. reg. 2. praſump. 32. nu. 2. & Menoch. de praſump. lib. 6. praſ. 17. n. 10. & 11. appoſitè admodum declarat Fabius de Anna conſ. 79. nu. 5. cum ſeqq. lib. 1.*

Ex quibus in promptu ſe offert re-
 21 ſponſio ad *tex. in d. l. Pomponius la 2. de neg. geſt. & in l. ſi id quod. S. ſi ſilius. fam. ff. pro ſocio*, quæ iura expreſſim hanc quæſtionem decidere vult *Dom. Reg. Ronius*: non inquam faciunt ad rem: nam præterquam quod *sex. in d. l. 2. Pomponius* propter varios, & diuerſos quos gl. & DD. ad eum adducunt intellectus, vt agnouit idem *D. Ronius*, non meretur ad cauſarum deciſionem allegari, ſicuti aliud agens generaliter aduerſit *Vinc. de Franch. dec. 369. n. 9.* admiſſa tanquam veriffima ſuperiori diſtinctione tradita per *Accurf. Azon. Cuiac. Anton. Fabr. & Menoch.* in ſpeciebus enim à *Iureconſultis* præpoſitis contractus negotiorum geſtorum, & ſocietatis perfecti fuerunt in minori ætate: vnde bene inquirunt initium ſpectandum eſſe, eo quod geſta in maiori ætate non ad conualidandum actum in minori, qui nulla conualidatione opus habebat, ſed magis in conſequentiam cōtractus antea geſti cenſeri debent, quam ſolutionem tradit etiam *Montan. d. controu. 38. n. 6.*

Alio modo intelligendum eſſe *sex. in d. l. 3. S. ſcio. de minor. dicit Sfort. Odd.*
 23 *tratt. de integ. reſtit. par. 2. q. 62. art. 4. num. 57.* nam inquit, exigere aliquid à debitoribus paternis, non eſt actus præciſè importans hæreditatis aditio-

nem, & proinde nec ratificationem, eo quod niſi coram Iudice ſciente hoc fiat, fieri poteſt citra ius, & nomen hæredis, et allegat *Bald. in rubr. C. qui admitti. n. 21. & ibi Barbatia*, & hæc putat eſſe merā veritatē, & quidē ſcitū eſt in iure, vt quoties actus ſubſequens poteſt ad aliam quam ratificationis cauſam referri, ratificatio excluditur, & actus præſumitur geſtus eo modo quo gerenti vtilior eſt, ſicuti ex pluribus firmauimus *cent. 1. cap. 79. num. 8 & ſeqq.*

Sed quid rogo commune habet, vt contractus tempore inhabili geſtus, poſſit in tempore habili ratificari expreſſè, vel tacitè, cū eo quod ſibi proponit *D. Reg. Ronius*, vt poſſit gerens auxilio reſtitutionis in integrum ſuccurri: longè enim aliud eſt actum primo loco geſtum eſſe nullum, & hunc poſſe ratihabitione conualidari, quod in præſenti intendimus, eſtque in iure indubitatū, vel quod talis ſit qui edicto prætoris, auxilioque in integrum reſtitutionis reſcindi poſſit, *sex. c. de integ. reſtit. minor. vbi DD. omnes.* Prætor namque vt minori ſuccurrat, vnum per neceſſe concurrere vult, ſcilicet
 24 læſum eum fuiſſe, vel nimia facilitate ſua, vel aduerſarij dolo, & calliditate, *l. verum. S. ſciendum cum ſuis concordant. ff. de minor. ſicuti in propria aditionis hæreditatis materia docet DD. in auct. ſi omnes. C. ſi min. ſe ab hered. abſtin. Guid. Pap. dec. 141. Caldas Peregr. ad l. ſi curatorem habens. verb. leſis. num. 51. C. de integ. reſtit. minor.* hinc oritur, vt ſui initio cōtractus validus ſit, ſed tamen prætoris auxilio poſſit reſcindi: cumquē dolo non præſumatur remiſſus, niſi per actum
 25 qui data doli ſcientia remiſſionem per neceſſe importet, vt eſt *tex. clarus in l. actione. C. de tranſact. notat Conar. var. lib. 2. c. 14. num. 4. verb. primum inquam, latè Celf. Bargal. de dolo. lib. 2. tit. de præteriti. dolo. nu. 44. cum ſeqq.* idcirco quæcunque in maiori ætate ſubſecuta ſunt, non excludent minorem à be-

à beneficio restitutionis in integrum,
 25 quia gesta in minore ætate aduersarij dolo & versutia, nullo actu expresso, vel tacito confirmantur, ad *tex. in l. 1. C. si maior facti, alien. rat. habuer. do. cet Menoch. de recuper. possess. d. remed. 15. nu. 132.* præsumit enim lex eodem dolo, eademque facilitate qua primo deceptus fuit, postmodum in captione perseverasse, idquæ est quod eleganter *Accur.* adnotavit in *d. l. 3. §. si quis cum minore, verb. inisso inspecto.*

Verfamur igitur (pace eiusdem *D. Regentis* dictum sit) in valde dissimilibus terminis, nec merentur iura ab eo adducta, & si quæ sunt alia quæ de restitutione in integrum agunt, ad id de quo agimus allegari. Et ut obiter hic aduertam vnum, quod fortasse nemo adhuc consideravit, id ipsum quod scriptum est in iuribus allegatis, initium scilicet esse spectandum: non ad contractum ipsum per se considerationem referendum est, ut incautè intendit *D. Ronis.* hic enim, ut paulò ante tetigi, & sua origine, & donec rescindatur validus est, sed ad qualitatem ipsam quæ rescissioni locum facit, scilicet læsio dolo aduersarij causata; quod pater euidenter, quia initium vnde restitutio processit, non ex contractu, sed ex læsione metiendum est: idcirco cum dicit *Consultus* minorem esse restitutionem initio inspecto, non habet ad contractum relationem, sed ad dolum qui causam contractui dedit. Cum verò dicimus ex gestis in maiori ætate contractum ratificatum, intelligimus de contractu ipso per se considerato, & nulliter gesto. At cum nullus est contractus (quam speciem hic proponimus) & à filiofam. vel minore tempore habili rarus habetur: quo pacto, aut quo iure applicari huic possunt termini restitutionis in integrum,

quæ ad rescindendum, non ad annullandum competit? si enim tempus spectes minoris ætatis, minor eo beneficio non eget, quia etsi nullus, læsus tamen non est, sin autem maioris, ei non competit nisi ex iis causis, quibus maioribus succurritur: ergo necessariò fatendum est totum hoc quod *D. Ronis.* aduersus communem, receptissimamque struxit sententiam, nullum prorsus fundamentum habere, ac proinde ab eo cauendum.

S V M M A R I V M.

- 1 **R** eceptatores, & sanctiores si nō esset, nec essent malefactores.
- 2 . . Contra eos multa sunt pœna in re communi, & Regni imposita.
- 3 Pœna vna imposita receptatori, al'ja non fit præiudicium.
- 4 . . Pecuniaria non facit præiudicium corporali.
- 5 Actio legis Aquiliæ pœnalis est.
- 6 Pœnis pluribus ad publicam vindictam pertinentibus, vnius electione censentur ab alijs recessum.
- 7 Andreas Ileruensis in Cōstitutione Regni Intentionis nostræ, expenditur.
- 8 *Tex.* in l. Inde Neratius, §. idem Iulianus, vers. si dolo, ad legem Aquil. aduersatur textui in l. 4. de public. iudic.
- 9 . . Declaratur eius decidendi ratio.
- 10 Actio legis Aquiliæ licet sit pœnalis, non tamen prosequitur publicam vindictam.
- 11 Familiaris rex prosequi dicitur, quoties agitur de damni emendatione.
- 12 *Tex.* in l. 1. de vi bon. rapt. quomodo procedas.
- 13 Excellentissimus *D. Ioannes Alfonso Enriquez de Cabrera Magnus Castellæ Admiratus* laudibus effertur.

glos. in l. Senatus, vers. tertij dicunt, de accusat. & alij relati per Albericum in l. qui de crimine, col. 3. cod.

- Sed nihilominus COLLAT. CONS. me quoque referente & votante, tempore quo præfui Regio Tribunali Campanie, duram quidem existimavi dispositionem Regis pragmatice, quæ præfatis pœnis severissimam illam addidit pecuniariam mille vnciarum auri, siquidem *Paulus lib. 2. de offic. proconsulatus in d. l. Senatus, de accusat.* Senatum censuisse memorat, ne quis ob idem crimen pluribus legibus reus fieret: nihilominus tamen seruandam esse, *l. prospexit, ff. qui, & à quib. sed in præfati id attendendum quod notabiliter ex Vipiano lib. 57. ad edictum in l. prator edixit, §. si dicatur, ff. de iniur.*
- 6 monent DD. quod si pluribus pœnis ad publicam vindictam æquè pertinentibus quis reus fiat, si tamen semel Iudex vnau elegerit etiam minorem, & mitiorem, non poterit postmodum alius puniri, quomodo *textum illum intelligunt Bart. & DD. ibi, Innocen. in c. cum dilectis, de purgat. canon. n. 4. idem Bart. in l. quod ergo, §. pena grauior, circa finem, de his, qui vocant. infam. & in l. 1. de vi bon. rapt. Angel. Alberic. Iacob. Butricar. & cæteri relati per Anton. Gomez var. resol. lib. 3. c. 1. n. 39. lo. Vin. de Ann. alleg. 40. n. 5. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 152. n. 19. nec deest nobis auctoritas præceptoris nostri Andrea Isernienfis, is enim in Constit. Regni Intentionis nostra, col. 3. rem latè disputat, & tamen eam distinctionem veram esse tateatur, ibi, *multo quoque magis tenetur percutiens ad penam armorum, & de vi publica, sed non ad mutilationem manus, per Constit. infra. Si quis cum armis, quia cum vnaque sit ad vindictam, vna tollitur electione alterius, hæc Andreat.**
- 8 Adtex. verò in d. l. de Neratius, §. idem Iulianus, vers. si dolo responsum. fuit, eius declarationem non esse vndeque securà in terminis legis Aquiliæ, vt pote quæ videtur ex diametro

aduersari *textui in l. 4. de publ. ind. ibi, inter dū enca. vt, vt præiudiciū iudicio publico fiat, sicut in actione l. Aquilæ, &c.* quorum tamen iurium dissonantiam ad concordiam reuocare intendit *Richard. in d. §. his autem verbis, num. 29. Instit. ad l. Aquil.* Quod autè ad rē nostram attinet, ideo in eius specie legis Aquiliæ actionem præiudicium legi Cornelie de sicariis nō facere, quia illa rem solūmodo familiarē prosequitur, hæc publicam vltionem, quod secus foret, si vtraque ad publicam tenderet vindictam, iuxta *tex. in d. l. prator edixit, §. si dicatur* prout egregie exponit *glosa in l. quod Senatusconsultum, verbo ex diuerso, de iniur. & Bart. in d. l. 1. in fine, de vi bonor. rapt.* qui tamen in d. §. si dicatur optime declarat quādo actio dicatur competere ad vindictam, & quando ad rem familiarem.

10 Licet autè actio legis Aquiliæ pœnalis sit, non ideo publicā prosequitur vindictam, sed tantummodo priuati damni emendationem, pœnaler tamen, eo quod nonnunquam damnum plus estimatur, quàm reuera factum est, vt in d. §. his autem verbis, quoties autem ad damni emendationem agitur, familiarem rem prosequi dicimus, *tex. est in l. damnum, la secunda, de damn. infect. notat Bartol. in d. §. si dicatur, num. 1. ar. si pecuniaria coercitio non ad damni emendationem sit inducta, sed ad publicam criminis vltionem, & Iudex qui sententiam tulit, semel relicta maiori pœna, veluti corporali, mitiorem pecuniariam elegerit, tutus erit reus ab alterius pœnæ impositione, vt præfati sumus, lo. Vin. de Ann. d. alleg. 40. n. 4. & ita quoque pro-*

12 cedere *textum in l. 1. de vi bon. rapt. cum eius concordant.* pro Fisco allatis doctissimè fundat Anton. Gomez d. n. 39. proinde non esse vltius molestum Baroati, qui iam pecuniariam illam pœnam Fisco soluerat. Penes Regni Secretarium.

Hæc dum typis traderem diu defideratus, & expectatus è Sicilia venit

h. c. illu.

Illustrissimus, & Excellentissimus D. Ioannes Altonus Enriquez de Cabrera magnus Admiratus Castellæ: Princeps in fœderitate benignus, in benignitate grauis, in grauitate mitis, in iustitia gratiofus, in gratiis iustus; a quo efficacibus vindicata remedijs quies, & tranquillitas Regno collacrymanti donata est, & spoliata gladio Iustitia rursus fulgentissimo munita, interq; grassatorum adiuuas, & receptatores multiplici pœna ferienti noua pragmatica sanctione, qua inter pretermittas est 8. sub tit. de receptatoribus delinquent.

S Y M M A R I V M.

- 1 **T** Ex. in l. pateant, C. de his qui ad Ecclef. confug. pietate plenus.
- 2 Immunitas Ecclesia non minus violata dicitur pro homicidio commisso in atrio, quam in Ecclesia.
- 3 Tex. in c. fin. de immun. Ecclef. in eius decidendi rationibus expenditur.
- 4 Ecclesia appellatione venit loca adiacentia intra septa.
- 5 Loca sistenta intra septa Ecclesia censentur partes, & portiones ipsius.
- 6 Tex. in l. pateant, C. de his qui ad Ecclef. confug. subtiliter expenditur.
- 7 . . In l. prædij 89. §. balneas, de leg. 3. expenditur.
- 8 Vnita per viam transfusionis, & incorporationis eadem reguntur ratione.
- 9 Ecclesia sanior an in amittenda immunitate versetur, sicut in querenda.
- 10 Immunitatis sanior personis principaliter, non locis concessus est.
- 11 Tex. in auth. vt liceat matri, & auix, §. quia verò ita expenditur.
- 12 Ratio qua locis sacris immunitatem concedit, diuersa est ab illa qua eam adimit.
- 13 Privilegium quod reducitur ad iniuri-

tatem non sublineatur.

- 14 Privilegio innari non debet qui eo abutitur.
- 15 Tex. in cap. fin. verb. in ipsis, de immun. Ecclef. declaratur.
- 16 Casus omisus remanet in dispositione iuris communis.
- 17 Causa finalis dispositionis tex. in c. fin. de immun. Ecclef. quæ sit.
- 18 Delictum in Ecclesia commissum presumi in dubio sub spe immunitatis.
- 19 Presumptio iuris transfert onus probandi in contrarium.
- 20 Cessante una ex pluribus legis rationibus, non ideo cessat legis dispositio.
- 21 Mar. Italia de immun. Ecclef. lib. 1. c. 4. §. 7. nu. 12. expenditur.
- 22 Lex quod directè denegat, non est inconueniens quod respectimè ad aliud concedat.
- 23 Communem rem habens cum Ecclesia Romana, gaudet privilegio prescriptionis centenariæ.
- 24 Ambrosin. & Peregr. à Sperell. laudati dec. 60. nu. 25. confutantur.
- 25 Via secunior est quæ semitas priorum decisionum fecit atur.
- 26 Diuersa ratio est in eo qui delinquit in loco sacro, quam in eo qui delinquit in loco immuni.
- 27 Delictum factum in atrio, vel alio exteriori loco, non dicitur factum in Ecclesia.
- 28 Ecclesia strictè sumpta qua dicitur.
- 29 Ratio non est eadem querèd; vel amittend; immunitatis.
- 30 Immunitate Ecclesie non primatur delinquens in locis exterioribus, intra tamen septa Ecclesie.
- 31 . . Et decisiones Tribunalium quæ hanc opinionem confirmantur.
- 32 Homicidium in rixa commissum in Ecclesia, iustus est eius immunitate.
- 33 . . Non presumitur commissum spe confugiendi ad Ecclesiam.

Homicidium in atrio, porticu, vel alio exteriori loco Ecclesiæ, quamuis intra septa ipsius committentem, Ecclesiastica immu-

ni-

nitare nō priuari. Et de intellectu *tex. in c. fin. de immun. Eccles.* Illustrato celebri *Cesarum* rescripto in l. pateant, C. de his qui ad *Eccles. confug.*

CAPVT LV.

Tanta fuit erga Deo dicatas domos veterum Principum pietas, tantamq; ipsis exhibuerunt reuerentiam, vt nedum Ecclesias ipsas confugientibus aram salutis, & immunitatis esse debere statuerint, sed omne id quod Ecclesie deseruit, intra totius templi septa vel ambitum vsque ad extremas fores Ecclesie, siue in domibus, siue in cellulis, hortulis, balneis, areis, atque porticibus, eodem priuilegio dotarunt religiosissimi *Cæsares Theodos. & Valentin.* vt rescriptum est in l. pateant, C. de his qui ad *Eccles. confug.* cuius legis meminit *Baron. annal. tom. 5. ann. Domini 431. fol. 558.* illa magis pia, tantorumq; Principum digna ratione, ne scilicet in ipso Dei Templo, & Sacrosanctis altaribus confugientium quisquam, mane vel vespere cubare, vel pernoctare cogatur. Quibus nec Sacrorum Conciliorum, Patrumue autoritas desuit: ita nāq; Ecclesie immunitas violata dicitur pugnā, aut homicidio in atrio commissio, ac si commissum sit in Ecclesia, ex *Concilio Truburicensi in can. si quis in atrio 17. q. 4.* & magis genericè colligitur ex *can. frater, & can. si quis cōsumax eadē causā, & quast.* vbi qui extraxerit fugientem de atrio, vel de porticibus: quoinodolibet Ecclesie adhaerentibus, Ecclesiastica coercionis subiaceat: proinde omnem locum intra Templi septa conclusum, immunem, sicuti Templum ipsum esse, non est cur hodie dubitari queat.

Et non est ab hac eadem pietate, & reuerentia alienum, id quod *Symon Pontifex Greg. nonus* statuendo rescripsit in *c. fin. de immun. Eccles.* vt qui homicidium, vel membri mutilationem in ipsa ad quam confugit Ecclesia, vel

Cæmeterio committere audet, eadem ipsa immunitate priuetur: indignus est enim Ecclesie fauoribus, qui Ecclesiam ipsam irreuerenter contemnit, idcirco in eo in quo deliquit puniendus: nam frustra legis auxilium inuocat qui committit in legem, ita *Gregorius loco cit.* Cōcedunt facile ex iustis causis Sacrosanctæ leges immunitates, priuilegiaue, sed contra abutentes gladio insurgunt ultore.

Cum igitur hæc ita se habeant, vt immunitas concessa Ecclesie, concessa quoque sit locis eidem adherentibus, ex *reg. lex. in l. quæ religiosis, de rei vind.* dubitari contingit inter DD. Regentes Collateralis Consilij, ceterosque DD. Consiliarios negotijs iurisdictionalibus prepositos, vtrum reponendus esset in Ecclesiam Iacobus Granascus Ciuitatis Brundusij, qui ex loco quodam immuni, nescio an cella fuerit vinaria, an alius huiusmodi, Monasterij Sancti Pauli, inimicum, ictu sclopi occidit. Quocirca articulū disputandum assumpserunt: an scilicet sicuti qui hominem occidit, vel membro mutilat in Ecclesia, vel Cæmeterio quæ loca sacra sunt, eorundem priuetur immunitate, ex *tex. in d. cap. fin.* ita quoque & qui eadem delicta committit in loco immuni Ecclesie adiacente.

Pro Fisco ponderari poterant eadem illæ rationes decidendi *Gregorio in d. c. fin. de immun. Eccles.* consideratæ: tres namque sunt. Prima, vt ipsa frustraretur qui nullatenus fuerat homicidium commissurus, nisi crederet se defendi per Ecclesiam. Secunda, vt puniatur in eo in quo deliquit. Tertia, nam frustra legis auxilium inuocat, qui committit in legem, tanquam faciens se priuilegio indignum: hæc omnia æquè in delicto in loco immuni

- patrato, ac in ſacro procedere videbatur indubium; veniunt enim loca illa in ipſa materia immunitatis de qua agimus Eccleſiæ appellatione, *d. cap. ſi quis in atrio, c. quiſquis, & c. ſicut antiquitus* 7. *q. 4. c. nulla* ubi *gl. 12. q. 1. &* reuerentiâ quæ debetur Eccleſiæ, deberi etiam conuenit locis ei adhærentibus, vel ratione adhærentiæ, vel communis iuratis, vel acceſſionis, vel potius unitatis; nam poſtquam ex legum authoritate priuilegia Eccleſiæ conceſſa communicata ſunt locis illis, eo quod
- 5 intra ſepta ſunt, negari non poteſt vnum idemquæ corpus cum Eccleſiâ conferri, cuius partes portioneſcunt ſunt, *h. emig. de immunit. Eccleſ. regula 1. ampl. 3. nu. 11.* atque ideo *Gelaſius in d. can. frater* 17. *q. 4.* clarè demonſtrat quidquid intra ſepta Eccleſiæ eſt ſanctuarii vicè obtinere, irruitq; *Sūmus Pontifex* in eos qui ea loca violarunt, tanquam in contumeliâ Religionis id perpetrantes, & ſacrilegium committentes. Et quidem *tex. in d. l. pateat, c. de his qui ad Eccleſ. conſug.*
- 6 ponderatione digna ſunt verba illa, *conſugentibus aram ſalutis eſſe præcipimus*, quaſi ſingulari illo verbo *aram*, unitatem omnium intra ſepta ſiſtentium, denotaret: & notandum quoque eſt eoſdē Imperatores *ibid.* dum immunitate non debere frui ſtaruunt eos qui intra Eccleſiam arma habent, pariter nec eadem gaudere qui ad Templi ſepta, vel circa, vel extra ſunt; imò extrahi mandare ſi Eccleſiæ denunciationibus moniti arma deponere recuſent.

Scio parum ſecurè ex legibus ciuilibus Eccleſiaſticas controuerſias definiri, verumtamen ex ea ipſa lege, à qua priuilegium locis illis conceſſum primitus originem traxit, hanc ipſam æquiritatis, iuſtitiaquæ ratio in exaurire, abſurdum non videtur, præſertim cum ratio ipſa quæ anima legis eſt, non reperitur ſacris canonibus aduerſari, nec ab eiſdem correctæ: totus enim illius legis contextus Eccleſiæ

fauorem reſpicit, atque ideo ex ipſius ratione deſcendi non poſſe videtur, vt quod facinus in Eccleſiâ commiſſum immunitatem adimit, illud idem non operetur in loco immuni, quæ non modo à ſummi Dei Templis, ac diuinis altariſus prohibentur, ſed etiam cellulis, domibus, hortulis, balneis, arcis, atque porticiſus, inquit *Thedof. & Valentin. ibid.* de leuiſſimo delationis armorum crimine agentes: vnde illud *Pſalmiſtæ, domum tuam decet ſanctitudo domine in longitudine dierum*; cur enim ſi rectâ intueamur rationē, diſcrimen hoc ſtatuendum eſt inter hæc quæ vna eademquæ reguntur ratione?

- Et quidem augetur vis argumentationis, namquæ aut loca iſta in propoſito vti vnum idemquæ corpus identicè cum ipſa Eccleſiâ conſiderantur tanquam capitis membra, & portiones totius, ſicuti verum eſſe paulo ante oſtendimus, probaturquæ elegantiffimè ex *Papiniani* reſponſo in *l. prædys* 89. *§. balneas, de leg. 3.* quem aliàs ad tutandam Eccleſiæ immunitatem expendimus hac eadem *cent. cap.* & exclamant hoc caſu omnes iuris regulæ diſtantes, vnam eandemque rem diuerſo iure cenſeri non debere, *ſ. iam hoc iure, de vulg.* Item cōnexorum, & vnitorum idem debere eſſe iudicium, *vulg. in iurib.* & probatur in *d. §. balneas*, ibi, *vel in iurib. a, conimptaq; fuiſſent*; facit *tex. in c. recolentes, verſ. c. exerum, de ſtat. monac.* ibi, *veſtris omnino ſe ſatagant uſibus conformare*:
- 8 quæ quidem in ea viſione quæ fit per viam tranſuſionis, & incorporationis dubium aliquod non admittunt, ſicuti tractant *DD. in l. rem, §. item quæcunque, de rei vind.* latiſquæ exornauimus *cent. 1. cap. 23. nu. 16.* ponderando *tex. in l. de iur. §. Tiraurg, de fund. inſtruct. & in d. l. prædys, §. Titio, de leg. 3.* cū alijs. Aut inquam huiuſmodi loca conſiderantur quidē vnita, ſed tamen non per viam incorporationis, quod quidem falſum eſſe ex ſuperius traditis patet, retinendo ſcilicet propriam

priam naturam, & hoc casu aut dñtere
necesse est, neque de immunitate Ec-
clesiæ concessa participare, quod simi-
liter absurdum esset asserere; aut si
participabit quemadmodum verum
est, non videtur iure fundari posse in
casibus amittendæ immunitatis, illam
eamdem naturam quam in casu quæ-
rendæ cõmunicatam habent, nõ assu-
mere. Nec satisfacere discriminis ra-
tionem communiter assignatam, quod
scilicet in querenda immunitate ver-
setur fauor Ecclesiæ, in amittenda
odiuinũ utroque enim fauorem ver-
sari potius verum est: siquidem ut Ec-
clesia tutum faciat confugientem ad
eam, verè fauor est, sed æquè eius fa-
uorem respicit, ne quis audeat sacra
altaria, religiosaque loca temerario
ausu violare, vt exinde Ecclesia ipsa,
locauè sacra, pura, inpolluta, & ab om-
ni prorsus violentia immunia conser-
uentur, *dictis c. si quis in atrio, c. frater,*
c. quisquis 17. q. 4. c. nulla, & ibi glo. 12.
q. 1. c. decet, de immu. Ecclesiæ in 6. no-
tat ad propositũ post alios *D. Ricc. dec.*
250. n. 5. vers. Imo quod delinquēs par. 3.

Adde quod fauor ille, & immu-
nitatis priuilegiũ reuera principaliter
personis confugientibus tributus
est, adeo vt quis priuilegio immunita-
tis ad libitum renunciare possit, vt ex
veriori, & magis communi sententia
fundat pluribus recensitis *Barbof. de*
inu. Ecclesiæ lib. 2. cap. 3. tit. de immu. Ec-
clesiæ nu. 58. D. Ricc. dec. 182. n. 3. par. 3.
Franc. Molin. in opuscul. de sacra homicid.
amict. immu. c. 4. n. 186. vnde parũ vel
nilhil quodã hoc videtur ad Ecclesiã
referendum, sed ad fauorem vel odium
ipsius delinquentis, qui quidem sicuti
indignus redditur beneficio Ecclesiæ
propter parratũ crimen, ita quoq; of-
fendendo locũ immunem à quo priui-
legium obtrinet, ad quod est *tex. singu-*
lari in auth. vt liceat matr. & aliq. §.
11 quia verò ita collat. 8. vbi hanc ipsam
expensens Iustinianus in proposito de
quo agimus rationem, non de Eccle-
sia, sed de omni venerabili loco agit,

ibi, non enim debent huiusmodi persona
in venerabili loco munimen habere, quẽ
ipsi per scelus proprium despexerunt. Vel
saltem ex eo quod cõmittendo in le-
gem, videtur tacitè ipsius beneficio re-
nunciare, sciens hoc ipsum in iure cau-
tum esse, vt non permittatur legis au-
xilium implorare qui in eam commit-
tit, *d. l. auxilium cum concordan. de mi-*
noribus; diuersa est enim ratio quæ lo-
cis sacris immunitatem concedit, ab
illa quæ eam adimit, nam prior conti-
net vel Ecclesiæ, vel ad eas confugien-
tium fauorem; posterior fundatur in
illis iustitiæ rationibus quibus *Sum.*
Pontifex in d. cap. fin. de immu. Ecclesiæ
mouetur, quæ vt ad sensum patet, nihil
conunne habent cum priori, & pro-
inde de vna ad alias arguere non li-
cet, vulg. *l. Papinianus, de minorib.* nec
video quomodo restringi dicatur Ec-
clesiæ fauor, in hoc quod priuictur im-
munitate delinquens in locis ei adhæ-
rentibus, si eo fauore indignum qui in
ea delinquit, eadem ipsa Ecclesiæ de-
clarat: nec videtur iustitiæ consenta-
neum, vt velit Ecclesiæ fauore illo, quo
se ipsam spoliât, frui locum ei adia-
centem, vt magis priuilegiatus sit quã
ipsa Ecclesiæ à qua priuilegium accep-
pit.

Quod quidem contraria propo-
sitione admissa, manifestè ad iniquita-
tem reduceretur, nam esset non immu-
nitatem, sed impunitatem delinquen-
tibus tribuere, permittendo tacitè de-
licta committere, quod in Ecclesia, vel
Cimiterio expressè vetitum est: & nõ
est lex, neque canon quæ priuilegium
vsque ad iniquitatem subintrare velit,
vt est *tex. elegans in c. suggestum, de d-*
cim. priuilegia enim quæcunque lex
tribuit, licet sint contra, vel præter ius,
iniqua tamen non sunt, sed ex iustis,
legitimisq; causis concessa, dummodo
ne publicè aduersentur vtilitati, *tex.*
not. in l. 3. c. de priuileg. schol. lib. 12. &
in §. quod autem auth. vt iudic. sine quo-
quo suffrag. vbi l. i. l. i. verb. priuilegio, l.
fin. c. de offi. magistr. milis. l. humilitati.

bus, C. de suscept. & Archav. lib. 10.
 nec videtur vlllo iure defendi posse,
 vt qui priuilegium ipsum offendit,
 14 eius beneficio adiuuetur, siquidem
 priuilegium operaretur contrarium.
 effectum eius ad quod fuit introductū:
 nam immunitas eò tantum tendit vt
 confugiens tutus sit, non vt quis in eo-
 dem loco delinquat: confugere nam-
 que supponit delictum extra locum
 commissum: nec est in iure ciuili, vel
 canonico locus qui alijs quam confu-
 gentibus immunitatem tribuat: ergo
 ratione, qua cōtra verba mentemque
 sacrarum legum aliud immunitatis
 genus introducere queant DD. non
 videtur iuridicè assignari posse: *comit-*
tus enim in legem (inquit *Iustinian. in*
l. fin. §. nec cullidis, C. de assessor. ij qui
vigorem eius scrupulosi, & excogitatis
aribus cludere si Iustinian.

Nec tanta est facienda uis in eo ar-
 gumento quod magni faciunt DD.
 in proposito, ponderando scilicet ver-
 15 ba illa *d. c. fin. de immun. Eccles. in ipsi*
Ecclesijs, vel earum Camiterijs, quod
 scilicet dictio, *in*, denotet intrinsicita-
 tem in loco, & verbum *ipfis*, personalita-
 tem, siue indiuidualitatem: quod
 quidem argumentandi genus potius
 grammaticis, quam Iureconsultis con-
 uenit. Verissimum namque est uimeo-
 rum verborum eam esse, sed conse-
 quentia quam inde trahunt, nempe
 ideo apposita ne scilicet dispositio
tex. præfati ad alium casum, & locum
 in quo eadem ratio concurrat, non ex-
 tendatur, falsa omnino videtur: Sum-
 mus enim Pontifex ad exprimendum
 suæ mentis conceptum, alijs certè ver-
 bis vti non poterat: namque vt diceret
 immanitatem non opitulari ei qui in
 Ecclesia vel Camiterio delinquit, ne-
 cessariò debebat illis verbis vti, sed
 non ideo ratio qua mouetur, ad eum
 tantummodo casum restringenda est,
 nam vbi eadem est, eadem quoque
 debet esse ioris dispositio, *l. illud, ff. ad*
l. Aquil cum suis concordant. & cum ca-
 sus de quo agimus non reperiat ex-

16 pressum decisus, regulandus est à re-
 gulis iuris communis, *l. commodissime,*
de liber. & possib. regulæ autè illæ sunt
 quæ in ipso eodè *cap. fin.* traduntur, vt
 spe ipsa fraudulenti frustretur qui ani-
 mo confugiendi ad Ecclesiam deli-
 ctum commisit. Item ne legis auxilio
 iuuetur qui eam cōtemnit. Et tandem
 vt in eo ipso quo quis deliquit punia-
 tur velut indignus.

Et quidem sublineri non potest id
 quod alijs relatis tentare vult D. *Spe-*
rell. dec. 60. num. 18. nempe immunitatis
 17 spem in *tex. in d. c. fin.* non apponi pro
 causa finali eius decisionis, sed in facti
 serie, quo casu nullum iuris ministe-
 rium verba operantur: nam tota ipsa
tex. dispositio in hac ipsa ratione præ-
 cipue fundatur, ex eaque sola motus
 fuit *Gregorius*, cum reliquæ duæ posi-
 tæ sint tanquam huic consecutiue, &
 accessorie, vt optime aduertit *Id. Gus-*
tier. præf. lib. 3. q. 1. num. 10.

Et taceat qui dicit delictum in Ec-
 clesia commissum nō præsumi sub spe
 18 immunitatis commissum, nisi hæc ipsa
 qualitas probetur, quam quidem fa-
 teor esse difficilis probationis, tanquā
 rem in animo cōsistentem, cum Deus
 solus de occultis iudicet; hæc enim
 falsissima re vera propositio est, nam-
 que præsumptio huiusmodi quæ cano-
 nizzata est ex *tex. in d. c. fin.* iam non est
 simplex præsumptio, sed iuris, vt post
 alios obseruat *Sesse decis. Aragon. 141.*
 19 *num. 10. tom. 2.* cuius proprium est vt
 transferat onus probandi in contra-
 rium, & contrario non probato in sua
 firmitate manet: atque ideo in dubio
 ira præsumendum, & esse opinionem.
 Ecclesiæ fauorabiliorem, & magis
 cōmunē, pluribus & antiquioribus &
 modernis relatis tenet *Farinac. in ap-*
pend. de immun. Eccles. c. 16. n. 241. quæ
 in præsumptione iuris, nō autem iuris,
 & de iure, sicuti *Hosien.* placuit, intel-
 ligo, *Bonad. in sua polis. lib. 2. c. 14. n. 33.*

Sed denus hanc primam ratio-
 20 nem ipsius *tex.* cessare, non ideo
 cessabit *tex.* dispositio, quæ in alijs
 dua-

duabus paulo antè memoratis fundatur, ut in puncto scribit *Abb. in d. c. fin. col. 2. n. 8.* Iequitur *Comarr.* dicens esse verissimam, & seruandam sententiam *lib. 2. var. c. 20. n. 15. vers. vicesimo secundo*, post *Aufrey. ad Cappell. 7. holsan. dec. 423. Farinac. tom. 1. quæst. 28. n. 54.*

- 21 Quocirca *Marinus Ital.* qui contrariæ opinionis præcipuus defensor prædicatur, in *tract. de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 4. §. 7. n. 12. vers. quod autem diximus*, difficultatem hanc præsentens ita scribit, *quod autem diximus de illis qui in dictis locis deliquerint, non ita simpliciter intelligendum est, sed cum aliquo moderamine, ne forte contra fiat dispositio d. cap. fin. infra eod. ubi dicitur quod in eo in quo delinquit quis puniri debeat, hinc dicerè quod ad hoc, ut quis possit hac immunitate gaudere, debet antequam capiatur, ad Ecclesiam scilicet Camisterium confugere, & ex hoc facto eorundem immunitatem consequi poteris, quamvis postea ad eandem loca ubi delictum fuit commissum se contuleris, quia post susceptam immunitatem illorum locorum scilicet Ecclesia, vel Camisterij (ne teneatur aliquo necessitudinis euentu, & debita eisdem locis reverentia præstetur) horum supradictorum iurium necessitate non poteris privari illorum accessu, & hoc videtur voluisse *Abb. in praxis. c. inter alia n. 9. in princ. & Silvest. in sua summa*, verb. *immunitas*, quæst. sem §. 4. Item *Id. de Vischis in tract. de immunit. Eccles. n. 54. quem refert Decian. lib. 6. cap. 26. n. 11.* hæc ipse, quibus verbis manifestè declarat, extra casum limitationis, nempe ubi delinquens in loco adiacenti antequam capiatur ad Ecclesiam non confugiat, contrarium prorsus sentire, scilicet eum immunitate non frui, sed ipsam ab Ecclesia quærere oportere ad eam confugiendo, tanquam quilibet alius qui in loco publico delinquens ad Ecclesiam confugiens, postmodum ad loca intra septa ipsius se reducit: & hoc casu alia quidem est ratio quæ immu-*

nem cum facit, quia scilicet non implorat auxilium eius loci quem offendit, sed Ecclesiæ cuius respectu immunitis seruatur in loco adiacenti, & sic respectuè ad Ecclesiam, quod principaliter, & directò si ad eam non confugisset, non ei indulgeretur: non enim
22 est inconueniens ut quod directò, & principaliter lex denegat, respectuè ad alium, puta digniorem concedatur: exemplo restitutionis in integrum, competentis pupillis, & minoribus, quæ competit etiam litis consortibus, *Afflict. decis. 213. Vinc. de Franch. dec. 269.* & habenti rem communem cum Ecclesia Romana, qui gaudet priuilegio ne contra eum præscribatur nisi
23 centum annorum spatio, iuxta doctrinam *Innoc. in c. ad audientiam, n. 2. & Abb. n. 11. de præscript.* quocirca *D. Episcopus Ricc. decis. 179. par. 3.* testè decisum ratione adiacentiæ, & connexitatis, percurrentem aliquem in locutorio Monasterij, incidere in censuras, cum pro causa de sent. excom. sic uti qui percutit in Ecclesia, quam decisionem impugnare non debuit *D. Sperell. in sua dec. 62.*
24 Quod autem *Ambrosinus, & Peregr. à D. Sperello* ad hoccitati, & laudati *dec. for. Eccles. 60. n. 25.* aiunt, verba illa *tex. in d. cap. fin. cum in eo in quo delinquit puniri quis debeat*, communiter inter scribentes interpretari de loco, scilicet in quo quis delinquit, ut in eo puniri debeat, verè somnium est quod veritati uim facit: siquidè quod communiter inter scribentes ita interpretetur, aequè somnium est, & chymera; nam Doctorem hoc dicentem non vidi, præter ipsos qui in hoc nec communem, nec probabilem faciunt opinionem: sed quod violentissima sit eorum interpretatio patet ad oculum, nam *Summus Pontifex ibi* vsus est regula illa generali, quæ admodum pluribus aliis locis, in quibus quo sensu, quouè pacto eam intelligat, insignia sūt iura ad manus ad hanc ipsam interpretationem conuincendam: & in primis
tex.

*tex. in c. literas, de tempor. ordinat. vbi Bononiens. Episcopus à collatione ordinum diaconij, & presbyterii suspensus fuit, vt puniatur, inquit Summus Pontifex, in quo deliquit: ecce quod non de loco, sed de re ipsa intelligendus est Gregorius; Et in cap. pastoralis, de iure patron. disponitur, Episcopum qui præsentatum idoneum, malitiosè recusauit admittere, ad prouidendum eidem de competenti beneficio compelli, quatenus puniatur in eo in quo ipsum non est dubium deliquisse. Idemquæ probatur in cap. quanto, de translat. Episc. ibi, vt in eo puniatur in quo peccauerunt, eligendi eos hac vice suspendimus potestate, & rursus in cap. cum olim, si secundo, in fine, ff. de offi. deleg. sed vt in eo saltem puniretur in quo peccauerat contra altæ iudicium que temere violaret, ipsum si cuius nec debemus moluimus exaudire, ne videatur dolus suus ei patrocinium attulisse; & in summa non est in iure *tex.* nec *glos.* nec *Doctores* grauius doctrinæ autoritas, qui in hac ipsa regula cam interpretationem manifestè non respuat, vt proinde dicendum omnino sit, puniendum delinquentem esse in ea ipsa re, in qua deliquit, quemadmodum ad aliud propositum benè exponit *Valleg. de exten. leg. ut. de exten. imm. Eccl. q. vn. concl. i. nu. 63.* subindequæ quia delinquendo confugiens offendit immunitatem ipsam, dignus sit vt eadem priuetur: quod & aperte declarat *idem Summus Pontifex in d. c. fin. ibi, tales nō debere gaudere immunitatis privilegio quo faciunt se indignos:* quæ quidem diuersa sunt verba, sed eandem habent emphaſim.*

Hæc sunt quæ apud nonnullos ex DD. vorantibus dubium valde redderant hunc immunitatis articulum, sed ijs non obstantibus maior eorum pars
25 censuit securiorem esse viam, quæ & priscis, & modernis Tribunalium decisionibus adhæret, nempe delinquentem in atrio, porticu, scalis, cellulis, siue alio quocunque loco Ecclesiæ ad-

hærente, qui tamen Ecclesia ipsa Dei cultui dicata vbi sacra ministrantur, vel Cæmeterium non sit, Ecclesiasticam non amittere immunitatem.

Fundamenta huius sententiæ præcipua sunt, quia non est par, eademquæ
26 ratio eius qui delinquit in loco sacro, & qui delinquit in loco immuni; nam qui delinquit in loco sacro iure ipso disponente immunitatem amittit, non sic reperitur per sacros canones, quibus in hac materia standum est, decisum in delincente in loco immuni, & cum materia sit odiosa, tum quia poenalis, tum etiam quia restringit fauorem Ecclesiæ, & correctoria iuris communis extensionem non admittit, *ex vulg.* Et *tex. in d. c. fin.* tanquam statutum odiosum debet stricte, & secundum proprium verborum sonum intelligi, vt non vltra Ecclesias, vel Cæmeteria suas vires extendat.

Alia quoque ratione nec extendenda est dispositio eiusdem *tex.* quæ vult homicidiū, vel membri mutilationem
27 in ipsa Ecclesia, vel Cæmeterio commissam, quia scilicet videtur locus interior designatus exteriori excluso, quamuis adhærente, ad regulam *tex. in l. i. §. in publico flumine, vbi Bart. ff. de flumin.* ex qua deducitur non dici factum in flumine quod sit in ripa, *Vinc. de Franch. decis. 402. num. 8.* cum alijs: quo casu Ecclesiæ appellatione non veniunt scalæ, nec porticus, nec
28 cætera exteriora, & Ecclesia stricte sumpta dicitur locus ille sacer murorum ambitu circumdatus, iuxta *glosam finalem in c. fin. ne prelati vires suas, Bald. in rubr. num. 2. c. de sacrosan. Eccl. c.* quo fit vt delictum commissum in locis Ecclesiæ, vel domibus exterioribus, non dicatur in Ecclesia, vel domo perpetratum, vt firmat *Bald. in l. fissulam, §. scalar. de firmit. urban. pred. Remig. de Gonni in tract. de immunit. Eccl. d. regula 1. ampl. q. nu. 2. & plures aly.*

Item quia nec etiam par ratio est
29 quærendæ, vel amittendæ Ecclesiæ immunitatis: nam vt quis immunitatem

tem consequatur respicit fauorem Ecclesie, & proinde extensionem facile admittit: non ita cum tractatur de priuatio aliquem immunitate ipsa, quod quidem odium tanquam ipsam restringens continet; quibus, & alijs rationibus hanc partem frequentiori
 30 calculo receptam, vt Ecclesiastica immunitate non priuatur is, qui in locis exterioribus Ecclesie, eique adherentibus homicidium, vel aliud crimen commiserit, ex *Hoffenfe in d.c. fñ. sub num. 3. de immun. Eccles. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 28. sub n. 5. Germonius de Sacror. immun. lib. 3. cap. 16. num. 81. latè Mastrell. decis. 22. Suarez tom. 1. de Relig. tract. 2. lib. 3. cap. 1. num. 9. & allegatur etiam pro consimili in h: parte Vinc. de Franch. dec. 402. ceterique plena manu congesti per D. Sperell. dec. 60. for. Eccles. nu. 14. penes quem videri possunt.*

Sed quod magis est secundum hanc opinionem suprema Tribunalia iudiciali constat. Et in primis Collaterale Conf. ad fauorē Episcopi Melitensis in causa illorū de Reganato, & Monetio, inquisitos de homicidio commisso in dormitorio Ecclesie SS. Rosarij Terre Polistinae, & fuisse ordinatum non esse extrahendos, sed gaudere immunitate, quia crimen non fuerat in Ecclesia, vel Camiterio commissum, testis est *Horat. Viscon. in addit. ad Vinc. de Franch. dec. 709.* Et nouissimè ex ijsdē rationibus ordine M.C. Vicarij fuisse in Ecclesia repositum quemdam inquisitum de homicidio, refert *D. Reg. Sanfelice. doctissimus sanè uir, & omni veneratione dignus, dec. 19. n. 10. tom. 1.* licet homicidiū de quo ibi fuisset in
 31 rixa commissum, quæ quidē qualitas facit casū à præsentī questione immunitatis: nam siue in Ecclesia, siue in locis exterioribus commissum sit, gaudet semper delinquens immunitate, eo quod dispositio *d. c. fñ.* intelligenda est de homicidio ex proposito, & præmeditatè commissor: quia sine dubio in delicto casuali, vel in rixa com-

missio cessant omnes rationes per *Gregorium Nonum* consideratæ, & præsertim quod præsumendum non sit, 33 fretum spe Ecclesiæ immunitatis deliquisse eum qui iracundiæ calore deliquit, quemadmodum scribunt *DD. relati à Farin.* qui antiquiores refert rectè perpenſis verbis *d. c. fñ. in tract. de immun. d. cap. 16. nu. 238. optimè Sesse d. decis. Aragon. 141. num. 9. & August. Barbos. in collect. ad tex. in d. c. fñ. num. 3.* vbi ceteros recenset, addo *Remig. de Gonn. de immun. Eccles. d. regula. 1. fallen. 2. n. 4. Guttier. lib. 3. præf. qq. q. 1. n. 11.* vbi benè aduertit aduersus contrarium tenentes, non videri taliter delinquentem delictum committere animo gaudendi immunitate Ecclesiastica, nec committendi in legem, aut iniuriam Templo inferendi, sed nihil eorum considerans, casu & repentino animi motu admisisse, *Bonadigl. in sua polit. d. lib. 2. cap. 14. n. 26.* quamuis neque hanc communem, & verissimam distinctionem ratorum Patrum autoritate roboratam, studio plusquam par est Ecclesiæ fauendi vt solet, impugnare in casu suo omiserit *D. Sperel. sua dec. 61.* Caterum vt vides in casu relato per *D. Regentem Sanfelicium* resolutio M. C. Vicarij non fuit fundata in qualitate rixæ, sed in eo quod *tex. in d. c. fñ.* immunitatem denegat solummodo ijs qui in ipsis Ecclesijs, vel Camiterijs delinquant, ex rationibus superius traditis.

Aliam decisionem Curie Archiepiscopalis Neapolitanæ, in eo scilicet qui deliquit in vestibulo, siue cortile Ecclesiæ, refert *Reuerendiss. Episcopus Ricc. decis. 250. par. 3.* licet ipse alias contrarium sentisse testetur.

Sed nouissima, & magistralis est alia quæ refert *d. D. Alex. Sperel.* vtriusque signaturæ Referendarius, vir æquidē sumæ eruditionis, & doctrinæ, quæ est 60. inter eius decisiones fori Ecclesiastici, vbi latissimè disputato articulo, *Dottoribusque* hincinde relatis, resoluit secundum hanc opinionem: nisi quod

quod decisionum nomen reuera ea omnia quæ in eo volumine redacta sunt, non merentur, tanquam à se ipſo ſolo prodiſſe Iudice primo, à cuius ſententiis non ſemel prouocari licet, & in dies per appellatum Iudices reuocantur quo factum eſt in Regno, vt etſi M. C. V. magnum ſit Tribunal, à cuius iuriſdictione nemo eximitur, adhuc quia eius decreta ſubſunt cëluræ Sac. Conf. non habent deciſionũ uim, nec pro talibus allegari permittuntur, vt aduertit *Amend. ad Vinc. de Franc. dec. 333. m. 6.* & deciſionẽ facere ad ſuprema iſtũm prætoria ſpectat, atq; ideo ad vnius Doctõris opinionẽ referenda ſunt tradita per eum, & quatenus rationi conſona inſequenda, ſicuti de deciſionibus *Aſſ. ex hoc codẽ deſectũ aduertit Loffred. (ſi ei credimus) in c. 1. de prohib. ſeud. alien. per l. oſh. f. 53. à ſer.* quẽ refert *Hier. de Martino in add. ad eundẽ Aſſ. dec. 1. apoſt. l. 1. & de Vinj deciſionibus idẽ aduertit Muſcat. in prax. p. 3. glo. pronocarc. m. 60.* Verumtamen apud me maximẽ eſt authoritatis *D. Sperell.* quia quẽcunq; ſcripſit accuratẽ examinauit.

His deciſionibus diſſimilis non videtur alia relata per *Maſtrill. d. deciſ. 22.* ubi de ſtatuto puniente delinquentem in Eccleſia, quod non habeat locum in delinquentẽ in oſtio eiũdem.

Ex quibus ad fauorem delinquentis, ipſum ſcilicet eſſe reponendum in Eccleſiã, reſolutum fuit in cauſa ſupra relata die 4. Iunii 1641. penes Regni Secretarium.

Audiui poſtmodum miſerum hunc hominem, propter alia enormia in ipſa Eccleſia patrata, eius immunitate iudicatum fuiſſe indignum, & ſeculari coercitioni traditum. Hic eſt talium fuiſ.

SYMMARIVM.

- 1 **I**mmunitate Eccleſiaſtica num gaudet capius extra Eccleſiam, ſi per eũ ducatur, antiqua eſt controuerſia.

- 2 Tex. in l. ſi quis poſt hanc, C. de edific. priuat. expenſus à Couart.
- 3 Eccleſia eum immuncum facit quem liberum recipit.
- 4 . . . Violentiam prohibet extractionem.
- 5 Initium cuiusq; rei attendendum eſt.
- 6 Captus qui per Eccleſiam ducitur, non eo animo in eam ingreditur, vt ipſus gaudeat immunitate.
- 7 Confugere eſt actus libera voluntatis, duci neceſſitatis.
- 8 Tex. in can. ſi quis contumax 17. q. 4. perperam à nonnullis expenſus.
- 9 Iulius Clarus lib. 5. ſent. §. fin. q. 30. n. 22. committitur ab omnibus reprehendus.
- 10 Diſtinctio egregia quam amplexum eſt S. C. in ea quaſtione, an capius in loco publico ſi per Eccleſiam ducatur immunis ſit.
- 11 Ligatus liber non eſt.
- 12 Favor Eccleſie poſior eſt in immunitate acquirenda, quam ſeruiſſis odium.
- 13 Libertas quæ magis digna eſt, trahit ad ſe minus dignum.
- 14 Mixtum non contrahitur ſub ſimplici in penalibus.
- 15 Anton. Gama dec. Sen. Luſitan. 141. reijcitur.
- 16 Capius extra Eccleſiam, ſi per illam ducatur manibus, & pedibus ligatus, immunis non eſt.
- 17 . . . Item qui violententer capientes ad locum immuncum traxit, ſi ab eius manibus euadere non potuit.
- 18 Violentia quæ ſit reſiſtendo miniſtris iuſtitia, delictum continet.
- 19 Marius Ital. de immun. Eccleſ. lib. 1. c. 6. §. 2. nu. 7. reprehenditur.
- 20 Tex. in Lin laqueum, de acquir. rer. domin. perperam à Mario Ital. expenſus.
- 21 Scala Eccleſia cur immunes ſint.
- 22 Priuilegium quod quis habet tanquam acceſſorium ad aliud, alteri nõ poſeſt communicari.
- 23 Eccleſia hodie non habens paſſum immunitatem.
- 24 Vlpell. conf. 130. commendatur.

Criminis reum à Iudicis familia in loco publico captum, qui violenter cum capientibus luctando, eos secum ad locum immunitatis traxit, Ecclesiastica immunitate non esse tutandum, si tamen ab eorum manibus se ipsum eximere non valuit.

CAPVT LVI.

Congruit huic loco (qui ex ijs quæ in præcedentibus differimus videtur quodammodo

Ecclesiæ adhærentibus destinatus) disceptatio illa, de qua acerrimè actum prius fuerat in M. C. Vicariæ inter Regium Fiscum, & Ioseph de Giletto de appensato homicidio inquisitum, petentem in Ecclesiam reponi, tanquàm ab ea violenter extractum, quæ repositionis articulum ultra vires defendebant rei aduocati, nam foriudicatus reperiebatur per sententiam eiusdem M. Curie, & proinde si Ecclesiastica immunitate non defenderetur, nil ultra remanebat tractandū, nisi de ipsius sententiæ executione; & primam repositionis spem iam quidem miser perdidit, exclusus in prima instantia per decretum M. C. Vicariæ. Totum ergo negotium ex resolutione Sacri Consilij pendebat, ad quam vt maturo negotio, & re plenè examinata de more procederet, reassumpfit sibi duos examinandos articulos.

Primum à cuius examinatione pendet secundi decisio, utrū Ecclesiastica immunitate tutandus sit is qui in loco publico captus, vineulis obstrictus & mancipatus, à Ministris Curie per Ecclesiam, vel alium locum immunem ducitur ad carceres, seu ad patibulum locum.

Secundum, quid dicendum de eo qui dum per locum publicum ducitur, omnem vim, omnemque conatum ponens vt se in Ecclesia tutum faceret, tandem non ultra potuit, nisi quod capiētes ipsos secum inuolutos ad eam traxit, sed tamen semper ab eis detentus, qui propriè erat casus de quo ageba-

tur: siquidem reus iste captus in via publica à duobus guidatis Regij Tribunalis Campaniæ, quia robustus nimis erat, violenter cum ipsis luctando, secum eos traxit ad scalas portæ claustræ Ecclesiæ Diui Thomæ Aquinatis, in qua omnes in terram ceciderunt, & superuenientibus satellitibus ad carceres ductus est.

Quod primum, non est noua inter DD. contentio, num capto extra Ecclesiam, si per eam ductus sit, liceat illius immunitatem inuocare: in qua Archidiaconus in can. *ficus antiquus* 17. q. 4. n. 2. intrepidè negat, cui adhæret Oldradus de pœre conf. 54. in fin. *subtit. de immun. Eccles.* 16. *Igneus in l. 1. in prin. col. 3. ff. ad Syllan. Comar. lib. 2. var. c. 20. n. 13.* expendens ad hoc *textum*, quem appellat singularem in *l. si quis post hanc, C. de adif. prin.* vbi maiora, & eorum quæ aliàs de Ciuitate ad Villam transferri prohibentur, de vna villa ad aliam vehi permittuntur, quâuis per muros, vel etiam per mediam Ciuitatem id fieri necesse sit, exornat post alios Anton. Gomez lib. 3. var. *resol. cap. 10. num. 2. vers. quarto limita.* Mar. Ital. de *immun. Eccles.* lib. 1. cap. 4. §. 10. n. 7. in medio, Farinac. post plures in *prax. tom. 1. q. 28. n. 69. Decian. lib. 6. cap. 28. n. 30. Boer dec. 110. n. 8. & dec. 178. n. 12. Christoph. Suar. de Paz in prax. Eccl. tom. 1. par. 5. cap. 3. §. 3. n. 45.* plures apud D. Episc. Ricc. dec. Cur. Archiep. 263. n. 1. par. 4. nec non penes Addentem ad dec. Anton. Gama 141.

Hi omnes duabus ductur validissimis rationibus: vna, eo quod Ecclesia illum liberum, & immunem seruat, quæ liberum, & immunem recepit, ideo iustum

stum est ut ipsum in eadem libertate conferret, quam si non habet, nihil ei tribuere potest Ecclesia, quæ fuit doctrina originalis *Hosienfis in summa, tit. de immun. Eccles. §. à quibus, nu. 12. in princ.* altera quoniam eam exemptionem Ecclesia prohibet & punit, quæ violenter fit: at verum non est, inquit *Couarr.* quod is à templo violenter euellitur, qui per ipsum Templum captus ducitur.

- Sed & alijs quoque fulciri potest:
- 5 & quia initium semper attendi debet cuiusque rei, si licitum fuit, & non finis; *L. quod ait lex, §. quod ait, de adulter.* cum alijs lara manu à nobis congestis *cent. 1. cap. 80. num. 8.* atque ideo cum captura fuerit licita, ab illà regulari debet totus actus, qui sine capturæ intermissione fit, ut paulò inferius explicabimus: & quia sic ductus non eo animo Ecclesiam intrauit, ut ipse gauderet immunitate, quemadmodum considerat *Cassan. in Consuet. Burgund. relatus ab eodem Remigio de immunitate Eccles. regula 1. fallen. 30.* Sed & aliam ipse nouit addo rationem: nam Ecclesia eum tueretur qui ad eam confugit, *c. inter alia, de immun. Eccles. c. definit 17. q. 4. cum concordau. obseruat Farinac. d. q. 28. nu. 69.* sed non est verum dicere quod is qui captus ducitur confugiat, quia ille est actus
 - 7 coactionis, & necessitatis, iste liberæ & absolutæ voluntatis, in quo discrimine stat meo videre tota præsentis disceptationis ratio, utquæ alias dixi, non est lex, neque canon qui immunitatem tribuit ei qui intrat ad tutelam libertate, atque ideo ipsum tutatur Ecclesia qui liberæ voluntatis concursu ad eam confugit, *Gutierrez. præf. lib. 3. q. 6. nu. 2.*

Sed aduersâ ex diametro sententiâ tenuit antiquus *Io. de Visehis in trakt. de immun. Eccles. nu. 52.* eamque tenere Balaam in l. plerique de in ins vocan. in fine. & ibi *teson. 1. Marc. Mantua. conf. c. c. nu. 17. tom. 1. Bartolom. de cin. in d. d. plerique, nu. 67. q. 24.* & alios te-

statum *Remig. de Gonn. de immun. Eccles. d. fallen. 30.* concludens communem opinionem esse quod talis ductus non possit inde extrahi, *Villag. de extens. leg. tit. de extens. immun. Eccles. q. unica concl. 1. nu. 40.* qui conatur respondere ad *tex. in d. d. si quis post hanc, c. de adif. prin.* Expendunt nonnulli pro hac parte *tex. in can. si quis contumax 17. q. 4.* dum videtur verbo illo, *quolibet modo*, sed expensio hæc (ne hiuc abeamus) indigna fermè est, quod huic negotio applicetur, si quidem dictio illa non ad cõsurgentem, neque ad extrahentes, sed ad locum ipsum qui immunis censendus est, refertur, sicuti cuiusque inuerti palam fit, ibi, *de atrio Ecclesie, vel de porticibus quolibet modo Ecclesia adherentibus per viam abstraxerit*; cum verò de persona confugiente agit, supponit eum in sua libertate locum immunem ingredi, quemadmodum quæque illis verbis manifestum fit, *& fugientem, seruum suum, vel quem ipse persecutus fuerit, &c.* non est ergo dignus *tex.* ille ut in palestram hanc ingreditur. Sed quod mirandum est, in hunc ipsum errorem incidit insignis *Iulius Clarus lib. 5. sent. §. fin. q. 30. nu. 22. vers. fortius dico*, motus sola *Remigij* autoritate, & eorum quæ ex *Cassaneo* refert *Bocr. dec. 1. 10. post n. 8. & post Clarum Bonacoss. in com. opin. par. 1. vers. immunitas Ecclesia*; quocirca mirum non est, si in hoc ipso communiter *Iulius Clar.* reprehendatur, & contrariam opinionem nedum veriorem, sed etiam magis communiter receptam ostendunt *Farinac. post alios loco cit. nu. 69. in fine, Gutierrez. præf. d. q. 6. num. 1.* qui irrident in hoc *Remig. de Gonn.* quod non numeratis vtriusque sententiæ auctoribus, ausus sit firmare cõterariam esse magis communem opinionem.

Licet autem hæc quæ diximus verissima sint in puncto iuris, placuit nihilominus dominis votâibus in proposita facti serie distinctione nonnullorum, quæ rem ipsam definit duorum casuum positione. Primus est

de

de eo qui extra Ecclesiam captus, manibus seu pedibus ligatus, non tamen birruariorum manibus detentus, ita ducitur ut possit aliquo modo Ecclesiam ingredi : vel etiam ab eisdem capientibus per eam ita ducitur, ut inde ad carceres vel locum supplicij
 11 perducatur, hic verè liber non est, quia ligatus non est liber, *l. qui neq; 48. §. solum, de verb. signif.* sed nec verè totaliter mancipatus est, ut propriè dici queat, Ecclesiam eum liberum non recipere : participabit quodammodo & de servitute, & de libertate.

Favor utique Ecclesie hoc ipsum
 12 iure exposcit, imò & ipsius libertatis, ut porior sit in immunitate ipsa acquirenda, quam servitutis odium: tum quia fauores sunt ampliandi, odia restringenda : & quia magis dignum
 13 ut est libertas, semper trahit ad se minus dignum, *l. essi non sine, de aur. & argen. leg. cum concordant. suis*, tum etià
 14 quia in odiosis & pœnalicibus sub simplicibus non continetur mixtum, ut in hac ipsa immunitatis causa, optimè suo more fundat *D. Sperell. dec. 60. nu. 53. Farinac. in fragm. crim. par. 2. verb. mixtum, n. 226. D. Riccius dec. 116. n. 4. par. 3.* atque ideo actus iste qui & libertatem & servitutem sapit, à libertate tanquam digniore regulandus est, & taliter ingrediens censendus est porius liber quam captus : subinde non obstant ei rationes superius traditæ prioris sententiæ.

Ex quibus reiicienda omnino videtur decisio Lusitani Senatus relata
 15 per *Anton. Gama decif. 241.* in qua hoc casu contrarium determinatum vides, sed in ea sicco pede articulum tractatum demonstrat eiusdem *additionator*, subdens in fine *additionis* decisionem illam, nisi ex atrocitate criminis defendatur, non posse sustineri, tanquam contra magis communem opinionem.

Aliud dicendum est in eo qui nedum ligatus, sed satellitum quoque manibus detentus, per Ecclesiam

16 vel Cœmeterium ducitur: hic verè captus & mancipatus est, nec ullam libertatis speciem præferat, unde verè dicitur Ecclesiam eum liberum non recipere, qui unde quaque libertatem amisit, & non gaudere Ecclesiastica immunitate, videtur casus ab omni dubitatione alienus. Quo quidem distinctionis fœdere *Archidiaconi & Remig.* supra traditis dissidentis sententias ad concordiam revocat *Azened. ad l. 2. nu. 11. tit. 2. lib. 1. recopil. & secundum eam se quoque patrocinante iudicatum refert, eamque approbaverunt Guttier. d. lib. 3. pract. q. 6. num. 3. & additionator ad Gama d. dec. 241. Farinas. de immun. q. 15. n. 203.* & ego ipse testis sum ita in praxi servatum vidisse anno 1618. Compluti, in cuius celebri schola eo tempore iuri operam dabam, in eo qui dum ad regias triremes damnatus duceretur, ex asello in quo compedibus vinctus erat in Ecclesiam se proiecit, & tam per Iudicem Ecclesiasticum quam laicum, declaratum fuit immunitate frui debere.

His ita in primo articulo constitutis, facilis est secundi resolutio, nam ex iisdem rationibus affirmandū est, eum qui in publico loco captus, secum violenter capientes ad locum immunem
 17 traxit, immunitate Ecclesiæ non esse tutandum, si tamen à manibus capiendum se ipsum eximere nō potuit. Idq; alia quidem defendi potest ratione, siquidem actus & violentia illa quæ ab ipso fit in fraudem liciti iurii & iustæ capturæ, eidem patrocinari non debet, *c. cum olim il. 2. in fine, de offe. deleg. cum suis concordant.* præsertim quia ultra dolum & fraudem violentia illa delictū in se continet, quia resistit potestati & Ministris Iustitiæ, contra *lex. in l. prohibitum, C. de iure Fisci, lib. 10.* & præceptum *Appoli* dicentis, *qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit*: & proinde poenam meretur, quo fit ut si immunitate frueretur, ex vno eodemque actu lex, & poenam & cōmodum indiceret, atque

ideo eum Eccleſiæ immunitate priuandū reſoluit Senatus Cathalonie, vt reſert *Peguer. de ciſ. 251.* & communi voto ita quoque reſolutum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, teſtis eſt *Reuerendiſſimus Epiſcopus Ricc. dec. 263. p. 4.*

- Huic tamen ſententię, quæ vt vides non minus ſummæ æquitati quam veris ſolidiſquę nititur iuris principiis, egregius non deſuit contradicтор; ſi-
 19 quidem *Marinus Italia de immu. Eccleſ. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 70.* poſtquam ſe ipſum huius caſus primum deſinitorem iacſtat, pluribus probare conatur reum debere Eccleſiaſtica frui immunitate: cuius propoſitionis totum negotium pendere præſtat ex *tex. in l. in laqueum, de acquir. rer. domin.* ſed vereor ne in laqueum ipſe inciderit, qui diſcilem & inauditam vſque illuc, vt ait, Eccleſiaſtica immunitatis quæſtionem, à quæſtione apri in laqueum incidentis determinandam proponit, quod prorsus ridiculum eſt: At ne in hoc ipſo *tex.* expendendo iuſtam effugiat animaduerſionem: obſeruandum eſt *textū* illum potius noſtram diſtinctionem quam eius aſſertionem comprobare. Proponit namq; *Proculus* quæſtionē de eo qui aprum in laqueum, quem alius venandi cauſa poſuerat, inuolutum abſtulit: ſubneſcit rationem dubitandi, quia fortē is qui laqueum poſuerat, aprum ſuum exiſtimarat, ex ſolo eo quod illa quea-
 20 tus erat. Ad cuius deciſionē plura inſpici oportere proponit *Iureconſultus*, nec tamen ſoluit, ſed vno verbo ſe ipſum expedit, dicens ſummam rei eam eſſe, vt ſi in eius qui abſtulit poteſtatem aper peruenierit, eius fiat: ecce (ni fallor) *tex.* vtrunque ſuperioris diſtinctionis caput probantem; captus, ſi laqueis & compedibus vinctus, adhuc ad Eccleſiam confugit, dignus eſt vt gaudeat immunitate, ex rationibus ſuperius traditis: & nihilominus in quæſtione apri, eadem ipſa verba quæ pro ſe expendit *Italia*, contrarium prorsus

probant; etenim *Proculus* non fieri capientis aprum, ſed *videndum vtrum in eo ita haſerit aper, vt expedire ſe non poſſet ipſe, an diutius luſtando expediurus ſe fuerit*: ex quibus verbis nihil quod eius ſententię ſuffragetur, colligi poteſt: ſin autem in poteſtate capiētium ſit, quemadmodum ſupponimus, ita mancipatus & captus, quod ab eorum manibus nullatenus euadere potuerit, atque ideo captura ipſa ſine vlla intermiſſione ſecuta, ſemper retentus & carceratus in carcerē tandē coniectus ſit, tūc ſicut aper capientiū ſit, ita quoq; reus non gaudebit immunitate, tamquam capientium factus. Cetera quæ ad propoſitum comminiſcitur *Italia* eiſdem ſunt farinæ, præter *tex.* quē in contrarium adducit, à quo neſcit ſe expedire, ſcilicet *in l. ſolum* aliās incipit, *qui neque, de verb. ſignif.* cuius verba totam illius machinam deſtruunt: *ſolum*, inquit *Caius, non intelligimus eum qui licet vinculis leuatus ſit, manibus tamen tenetur, &c.*

Ex quibus SAC. CONS. nullā de *Marj Italia* aſſertione rationem habuit, & proindē ſemitas inſequendo Curie Archiepiſcopalis Neapolitanę, & Senatus Barcinonenſis, ſupradictum Ioseph Gileto Eccleſiæ immunitate non gaudere cenſuit, negotio ſollenniter tractato cum interuentu D. Præſidis, referente cauſam M. Curia Vicarię die 24. Decembris 1641.

- Motumquę fuit Sac. Conf. ex aliis quæ in factō adducebatur ratione: nam ſi hæc vera ſunt in eo qui violenter capientes traxit ad Eccleſiam, vel aliū locū qui verē immunis ſit, multo magis locū obtinere debet in præſenti caſu, in quo non ad ſcalas Eccleſiæ, ſed ſcalas portæ clauſtri luſtāto ſecū ſatellites exportauit: ſcala. n. per quas immediatē in Eccleſiam ingredimur,
 21 ipſæ ſunt quę gaudent Eccleſiæ immunitate, hoc ideo quia accedunt, ſiue adherent Eccleſię quę locis his ſuam immunitatem participat, ex regula *tex. in l. quæ religioſis, de rei vindic. & pro-*

probat in propria materia *sex. in d. causis quibus contumax* 17. q. 4. ibi, *Ecclesiæ ad hærentibus*: quo fit hanc immunitatem non posse extendi ad scalas portici, claustrum, vel alterius huiusmodi loci qui eam per se non habet, sed ab Ec-

legationibus utriusque partis refert laboriosius verè 10. Baptista *T. h. in compendio decisionum par. 3. verb. immunitas Ecclesiastica* fol. 540. col. 2.

S V M M A R I V M.

- 22 clesia tanquam ei adherens, atque ideo privilegium quod ratione accesssionis vel adherentiæ habet, non potest alteri communicare, quia esset dare immunitatem accesssorio accesssori, & multiplicare specialia ad eundem effectum, contra notissimas regulas: præsertim quia scalæ istæ non sunt intra septa Templi, & nisi Ecclesiæ sint, immunitate non gaudent, *l. pateant, C. de his qui ad Ecclesiæ confug. can. sicut antiquitus* 17. q. 4. cum concordant. eoque magis ubi Ecclesiæ passuum immunitatem non habent, quam quidem iam ab usu recessisse probat *Farinac. in append. de immu. Ecclesiæ. n. 294.* & in hac fidelissima Ciuitate *Vinc. de Franch. dec. 402. sub num. 9.* quocirca
- 24 egregiè consuluit *Vlpell. cons. 130.* eas solummodo scalas quæ intra ostiū sunt, immunes esse, non ita exteriores, nisi tamen Ecclesia habeat passuum immunitatem, concludens iuxta hæc fuisse decisum: & *Ludovic. Correa in relect. ad tex. in c. inter alia par. 2. nu. 14.* adeo his assentit, ut teneat vltimam tantum scalam Ecclesiæ, quæ tamen extra ostium non sit, immunitatem habere: sed in hoc quod *Vlpell. & Correa* asserunt, superfedeo pro nunc, quia non est præsentis speculationis; satis tamen erit ad rem de qua agimus comprobādā, iuxta hic tradita fuisse decisum per Magnam Curiam Vicariæ, & cōfirmatum per SAC. CONS. in causa Dominici Salamoni extra-cti à scalis primi atrij ostiū Ecclesiæ Sanctotum Cosmi, & Damiani extra portam Nolanā, relatore eximio viro *D. Ioanne de Vera*, tunc in M. C. Vicariæ meo collega, postmodum Regio Consiliario, & Præsidente Regiæ Cameræ Summariæ, fati iniuria præmatu-
rè extincto, quam decisionem cum al-

- 1 **R**efusatio civili iure penitus inco-
gnita fuit.
- 2 . . Vera est quæ fit in proximè succes-
surum, et propriè anticipata successo.
- 3 . . Non est comprehensa in prohibitione alienandi.
- 4 . . Quæ non fit in extraneum non proximè successurum, indiget assensu Domini.
- 5 . . Quæ fit in proximè successurum, debet esse pura, & simplex absque vlla conditione, & reservatione.
- 6 Andr. in c. 1. Secti libellum, de alien. feud. pat. à Camerario declaratus.
- 7 In iudicium voluntatis illud est, si-
ne quo aliàs contrahens non contra-
xisset.
- 8 Assensus in refutatione debet impetra-
ri, quorū contrahentes de eo expressè
conueniunt.
- 9 Reservatio iuris lictionis, & anni red-
ditus, ut quid extrinsecum, & separa-
tum censendum est, ab ea quæ fit ma-
trimonii contemplatione.
- 10 Pactum adiectum contra naturam ac-
cidentalē non adius iuratur, & actus
validus remanet.
- 11 Condicio resolutoria non facit actum
conditionalē.
- 12 Tempus quo actus consumatur, & per-
fectus iusferendis est attendendum, non
quo actus geratur.
- 13 Qualitate refutationem alterare sub-
blata in actibus iudicialibus, remanet
refusatio pura, & simplex.
- 14 Reservatio annua perceptionis in re-
futationibus fieri potest de fructibus
fendi.
- 15 Contractus omnes cum agnato proximè
successuro validi sunt sine Domini
assensu, & de ratione.
- 16 Decisio Sac. Conf. relata per Vinc. de
Franch. decif. 71. nu. 17. validè im-

- pugnatur à Reg. de Ponte.*
 17 *Vernus intellectus verborum Andr. in cap. 1. §. etsi libellum, de alien. feud. pat.*
 18 *Refutationis vera, & intrinseca qua sit ratio.*
 19 *Refutatio ut valida sit, oportet quod cadat in aliquod contrahens nomen.*
 20 *Andr. in c. 1. §. etsi libellum, de alien. feud. pat. referendus ad terminos*

- Constit. Constitutionem Diuę memorię.*
 21 *Verbum refutatur ponitur pro contrahitur ab Andrin §. & si libellum.*
 22 *• Pactum, conuentio, & contrahens sunt synonyma.*
 23 *Pactum velut genus omnes contrahendi species complectitur.*
 24 *• Assensus impetrandi intelligitur quatenus opus sit.*

Feudi refutationem in proximè successurum validam esse sine assensu, per quemcunq; contractum fiat, iuxta verum intellectum verborum *Andr. in c. 1. §. etsi libellum, de alien. feud. pat.* Et de natura conditionis resolutiue, quod actum non suspendat.

CAPVT LVII

ESt in hoc Regno frequentissimus ille mos disponendi inter viuos de bonis feudaliibus per viam refutationis: quod vocabulum iure civili Romanorum penitus incognitum, non ante feudaliū consuetudinū compilationem adinuentum fuit, de eoq; sermo fit in *c. 1. de alien. feud. pater. & in c. 1. §. sed etiam res, per quos fiat inuest.* ut inibi notant *DD. Martin. Frecc. de subfeud. lib. 3. de differ. feud. ex pat. & proind. differ. 25. col. 2.*
 Et quidem vera refutatio est, que fit in proximè successurum, & non alienatio, sed anticipata successio, & abdicatio refutantis de medio, siue potius cessio iuris est, uel utilis dominiū quod feudatarius habet, non expectato mortis euentu, ut docuit *Andr. in c. 1. de eo qui fin. sec. agn. & in c. 1. §. sed etiam res, col. 2. per quos fiat inuest.* & obseruat *Cam. var. in c. Imperialem. fol. 15. col. 4. lit. R.* ubi ait quod refutare feudum, est magis cedere loco, & personam suam de medio tollere, quam alienare, iuxta terminos *c. 1. de eo qui fin. sec. agnat.* & id quod dicunt *DD. in c. 1. de alien. feud. pater. & Loffred. in c. 1. §. quod si Titius, col. 3. in fine, si de*

feud. fuer. contr. vocat prauentionem successiois, alios refert Liparut. in cap. 1. §. & licet, de alienat. feud. pat. in verb. proximior, dicentes refutare esse dare in anticipationem successiois, Affl. ibid. nn. 11. Loffred. conf. 3. nn. 30. Anna in rub. de vassal. decrep. atat. num. 225. D. Reg. de Ponte conf. 12. in princ. & de potest. Proreg. rit. de refut. §. 4. nn. 4. Camill. de Medic. conf. 49. n. 6. D. Consiliar. Georg. alleg. 17. nn. 45. & in repet. feud. c. 48. nn. 13. D. Reg. Rour. conf. 59. nn. 7. & 8. lib. 2. D. Reg. Galeota lib. 1. contr. 44. num. 8. D. Conf. Theodor. alleg. 4. num. 12.

Quo fit ut non sit comprehensa in prohibitione alienandi, de qua in *cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Federic. & in Constit. Regni Constitutionem Diua memoria, & assensu domini directi non indigebit, ut docet Andr. in d. §. etsi libellum, & in d. Constit. Constitutionem Diua memoria, siue sit feudum ex pacto, siue hereditarium, ut bene notat *Martin. Frecc. in d. lib. 3. differ. 25.* sequitur multis comprobans *Anna in rub. de vass. decrep. atat. n. 176. & siqq. Loffred. conf. 3. n. 13. de Ponte conf. 12. num. 11. vol. 1. Franch. decif.**

decif. 663. Ronit. conf. 31. n. 5. & 41. vol. 1. idq; in Regno tam fcitum eft, vt nulla indigat probatione; at fi refutatio nō in proximē fieret fuccellurū, tunc vera alienatio efferet, & proinde non nifi domino adfctēte validaretur, Andr. in d. S. cefi libellum, nu. 7. ibi, quare refutatio alienatio efi, nifi quando poffet alienare, vt inter agnatos, Affl. loco proxime cit.

His fic præcognitiis, dum contemplatione matrimonij cōtrahendi cum Caterina Caracciofa, Hyppolita Riccia Francisco Caracciolo eius filio & immediato fuccellori inter alia bona feudum antiquum Rateni refutaret, tali quidem pacto, vt fi Francifcus cafu aliquo maternos larēs mutuatque habitationem defereret, exercitium iurisdictionis in dicto feudo Rateni vnā cum annua perceptione ducatorum centū ipfi Hyppolitæ refutanti referuatū exifteret. Defuncto Francisco apud matrem, eaq; poftmodū ab huiusmanis eucta, petiit Caterina ab eius heredibus pro refutacione antefati fide donationis propter nuptias, fibi fatisfieri de preio prædicti feudi fpecialiter obligati, cum cetera bona allodialia fide burgenfatica fati non efferent ad dotis eiusque intereffe folutionem. Oppofuit fe Andriana Caracciola foror Francifci & creditrix licet pofterior, impugnando refutacionem, illam, tum ex Regij affenfus defectu, tum etiam ex non feruata forma Regie pragmaticæ, qua cauetur huiusmodi refutaciones debere infra quindecim dies in quintemioribus Regiæ Cameræ regi. vi.

Dicebatur pro ea, refutacionem in proximē fuccellurū eatenus fine affenfu fubfiteri, quatenus pura & fimplex fit; nulla conditione aut refervatione admixta, ita quod refutans omnino teneat fe de medio, & refutarius omnino feudi commoditatem in fe recipiat, ita Bald. in c. 1. nu. 6. de alien. feud. pater. D. Reg. de Ponte conf. 12. nu. 16. & 17. D. Reg. Ronit. ad pragm. 4. de

feud. nu. 8. & latius conf. 59. lib. 2. Mol. fe. ad Cōfuet. Neap. par. 4. tit. de renunciat. q. 1. nu. 6.

Et licet Andr. in c. 1. S. cefi libellum, de alien. feud. pater. iuxta vulgatum intellectum, fenferit vt quonies pacta adiciuntur refutacioni, ea fubfintur fine affenfu, pacta autem reiciantur tanquam non fcripta, qua de re late difputat Loffred. d. conf. 3. per totum, Ronit. loco cit. Georg. alleg. 17. nu. 44. Intrigi fing. 33. lib. 2. Bambac. in repet. cap. beneficium, nu. 23. fi de feud. fuer. contr. Vinc. de Franch. decif. 521. nu. 2. Camill. de Katha in theatr. feud. par. 8. dilucidat. 79. nu. 5. nihilominus Camerar. in cap. Imperialem fol. 37. in fine col. 1. declarat Andream, vt in pactis refutacioni adiectis intuentum fit indiuiduum voluntatis contrahentiu, vtpotē fi refutans non efferet pactis circumfcriptis refutaturus; hoc namque cafu totum corrumpere actum fine affenfu geftū, eo qd in indiuiduis vile p inuitile vitatur, ad tex. in l. quod fi vno, ff. de iudic. addit. fequitur D. Confiliar. Theodor. alleg. 4. nu. 15. quæ quidem pacta conditionalia & correptiua, appellat idem Camerar., & fequitur Reg. de Ponte conf. 12. nu. 12. et feqq. Fab. de Anna conf. 41. nu. 9. Bambac. in d. cap. beneficium, fi de feud. fuer. contr. quæ it. 1. Dom. mens Reg. Tapia ad prag. 20. de feud. collocatam fub tit. de refut. feud. lib. 6. in r. Reg. nu. 5. et 6. Regens Ronit. conf. 41. nu. 13. lib. 1. faciunt tradita per Andr. in cap. 1. col. fin. de feud. dat. in r. c. leg. commun. for. vbi indiuiduum confideratur id fine quo aliis contrahens non contraxiffet, Reg. de Ponte conf. 69. n. 17. vol. 1.

Vnde cum refutacioni factæ Francisco filio fuerit adiecta refervatio illa, fati clarē conftabat Hyppolitā nō fuiffe aliās contracturam, & proinde de refutacione & pactis ipsis tãquam de re indiuidua efferi iudicandum, ita ut neq; eat vnum fine alio fubfiteri, fed omnia corrumpere non dato affenfu; eo præteritum quod cōtrahentes de afcē-

su impetrando expressè conuenerūt, prout in specie consuluit *Camill. de Medit. cons. 49. num. 9. & 10.* videndus omnino.

Dicebatur ulterius, ex alio nō esse rationem habendam de huiusmodi refutatione, quia nunquam habuit effectum, sed semper Hyppolita remāsit in possessione feudi prædicti, & secuta morte Francisci refutarij, nullum fuit solum relictum Regiz Curia, sed postmodum tempore mortis Hyppolitæ filio superstitis: & insuper Iulius Caracciolus filius Francisci nullatenus fuit hæres patris declaratus, sed Hyppolitæ auia, vt proinde dicendum omnino sit, refutationem illā nec de iure, nec de facto effectum habuisse.

At pro actrice respondebatur, etiā iuxta *Camieratij* theoricam, reseruationem illam iurisdictionis, & annui redditus, vt quid extrinsecum, alienum, & ab ipsa refutatione separatum iudicandum esse, nullamq; correlatiuitatem posse in cis considerari. Refutatio etenim sit cōtemplatione matrimonij cōtrahendi, vnde refutationis obiectum fuit matrimonium; reseruatō verò respexit casum quo filius maternam cohabitationem relinqueret, quod est quid penitus extrinsecum & ab ipsa refutatione alienum, nihil ergo commune habuit refutatio cum reseruatione, & esset omnino ridiculum dicere, Hyppolitam non fuisse aliās refutationem facturam, sine qua coniugium celebratum non esset, nisi reseruatō habuisset effectum; vnde *Bald.* subtiliter suo more in *l. si pater, secunda lectura, num. 3. ff. de adopt.* docet, quod quando pactum adijcitur contra naturam accidentalem, & extrinsecum actus, viriatur pactum, & actus remanet validus; eo præsertim, quia vt reseruatō haberet effectum, erat expectandus casus ille, quem nunquam euenisse in facto probatum est, eo quod Franciscus refutarius vsque ad extremū vitæ spiritū cū Hyppolita

ipsa refutante cōmoratus est: quin potius etsi euenisset, non ideo minus reseruatō simplex, & pura censenda est: etenim conditio resolutiua non facit contractum conditionalem, sed semper dispositio remanet pura, resoluentamen in casu euenientis conditionis; quomodo magistraliter docet *glos.* per illum *text. in l. 2. verb. conditio nalis, de in dict. addit. & Alberic. in l. quoriet. ff. eod.* quod verba resolutiua sine dubio supponunt perfectionem venditionis, quia priuatio præsupponit habitum, ita in proprijs terminis refutationis latius disserit *Fab. de Anna cons. 39. num. 20. & seqq. Reg. Lanat. cons. 73. num. 11. & 12.*

Etsi credendum est in *Vinc. Anna in repetit. rubric. de vasall. decrep. at. n. 187. & 226.* quod in feudis atq; non debeat tempus quo actus geritur, sed quo consumatur & perficitur: vnde censet proximitatem in refutarium esse existimandam habito respectu ad tempus mortis refutantis, *Camia* post multos in *cap. si aliquem, in verbo anti quis, num. 370. cum seqq. latè Milan. decis. 8. num. 274.* fit proinde, vt de reseruatione illa quæ propter nunquam existentem conditionem effectum nō habuit, nulla sit habenda ratio, vel si exordium illius inspicias, quæ nunquam actum suspendit, vel si finem a quo robur accipere debebat: ad quod expendendus est, *tex. elegans in l. penult. ff. si cert. pet.* quo loci si contractui puro nouatio adijcitur sub conditione, deficiente conditione deficit nouatio, remanetque contractus purus.

Et confirmatur, quoniam & in actibus indiuiduis, sublata qualitate alterante refutationem, remanet refutatio simplex, & pura, vt bene fundat *Anna allegat. 35. vol. 1. & alleg. 97. vol. 2. Reg. de Ponte de potest. Prærog. sis. de resus. feud. §. 3. num. 5. & seqq.* quanto ergo fortius in actu separato, in quo existentia vnus alterum nō inficit, & in quo non per actum ablatiuum factio

cauim-

extrinseco indigentem, sed per extintium nulla hominis operatione concurrente, sed per se ob conditionis defectum talis qualitas remouetur.

- 14 Quod vero attinet ad annuum perceptionem ducatorum ceterum, hanc reservari potuisse de fructibus feudi, tenet *Fab. de Anna conf. 46. n. 25. & seqq.* quem sequitur *D. Reg. Tapsa loco cit. nn. 10.* quamvis contrarium consuluit aliquando *Reg. de Ponte conf. 12. nn. 5.* qui tamen semetipsum correxit, ut latius est videre in *d. tract. de potest. Proreg. tit. de refus. §. 1. per totum*, non enim est actio ad feudum, nec vfusfructus qui constituat ius in corpore feudi, quia id sine regio assensu dari non permittitur, ut communiter tradunt *glo. & DD. in c. 1. de cap. Corrad. & in Const. Constitutione Dina memoria, D. Reg. de Ponte section. feud. 14. nn. 33. D. Reg. Renuis in prag. 4. nn. 46. de feudis, Montan. in c. Imperialem in princ. num. 4. & seqq.* & est casus à Regia pragmatica prouisus; sed ad fructus ab hærede præstandos eorumque comoditatem, ut bene considerat *D. Conf. Theodorus alleg. 3. n. 10. & 11. D. R. Galeot. contr. 6. nn. 23. & 24. lib. 2.* & hanc differentiam ante eos tradunt *Bald. in c. 1. num. 8. de success. feud. Alex. conf. 18. lib. 5. Cypre. in inuic. tit. feud. in verb. feudorum fructus, vers. fuitur fructus, fol. 205. Camerac. in c. Imperiali §. 18. lit. V. cf. 20. lit. F. Frecc. de subfeu. in 21. limit. ad Const. Constitutione Dina memoria, & secūtur *D. R. Nouis in d. prag. 4. de feudis, & Donas. Ant. de Marimb. 1. quoti d. c. 119. expendentes tex.* singulare in *l. fundi Trebatiani 38. de usufr. legato*, ubi si hæres ex redditibus fundi Trebatiani ad aliquid annuū alicui præstādū grauatur, poterit fūdū videri, & legatario quantitatē legatam singulis annis præstare, q̄ tamen ei nō permitteretur, si ius aliquod in fundo constitutum esset in beneficium legatarii.*

Licet autē ex his quæ hæcenus diximus, videretur nostra cōtrouersia decisa, nihilominus ex abundanti diceba-

- tur, in ea celebri quæstione in qua tātopere DD. Regni elaborarūt, pro vero intellectu verborū *Andree in d. §. esse libellū, & in Const. Constitutionem Dine memoria, verb. iure propria, vers. itē nunquid hæc constitutio*, ubi ait, *in quantum refutatur agnato valebis sine consensu Domini, alia pacta non per Constitutionem istam*, veriozem esse eorum sententiam qui existimant, omnes contractus cum agnato proximē successuro initos, validos esse sine Domini consensu, quia omnes resoluuntur in vim refutationis, & in eis nullum Domini, nec agnatorum interesse considerari potest, quæ sententia fuit originalis *Bald. conf. 330. n. 5. lib. 3.* quem cum alijs sequitur *lo. Vinc. de Anna, sing. 569. & alleg. 97. & Par. de Puseo de reintegr. feud. in cap. incipiente, habens feudum antiquum, fol. 140. d. terg. tenuit etiam Fab. de Anna in conf. 41.* quamvis aliquando Sac. Conf. ab ea discessisse referat *Vinc. de Franch. dec. 71. nn. 17.* quam decisionem re bene perpenſa non posse de iure subſtineri, non minus doctē quam diffusē fundat nouissimē contrariis reiectis *D. Reg. de Ponte de potest. proreg. tit. de refus. feudor. §. 1. per totum*; qui in summa id probat, ut verus sensus verborum *Andreae* sit, quod valeat refutatio, & sub eius nomine omnis contractus cum proximē successuro, *casēra pacta*, id est ceteri contractus qui cum extraneis fiunt, prohibiti censcantur sine consensu Domini, per *Constitutionem Constitutionem Dine memoria*, quam interpretationem verborum *Andree* ante eum excogitauit *Loffredus d. conf. 3. nn. 18. & secutus est Lanar. conf. 73. nn. 3.*

Qui sensus appositissimus verbis *Andree*, distinctione illa tradita per *Cameras*, pactorum corſpectiuorum nullatenus indigebit; licet enim si vera sit, extranea est omnino à verbis *Andree* qui generaliter dixit *casēra pacta non*, & tamen si eius traditio de pactis refutationi adiectis accipienda est.

elset, nullatenus sine tradita à *Cam-*
rario distinctione substineri posset. Igi-
 tur ad suam firmandam sententiam,
 his validissimis vitur rationibus *Reg.*
de Pöte. Prohibita naniq̃ feudorum
 alienatione de iure communi, de qua
in c. 1. de probib. feud. alien. per Feder. &
in cap. 1. de probib. feud. alien. per Lotar.
 non comprehenditur alienatio quæ
 fit in agnatum proximè successurum;
d. cap. 1. §. essi libellum, & in c. 1. §. sed
etiam res, per quos fiat inuestitur. co
 quod vera alienatio dici non potest
 propter connexitatem sanguinis &
 18 personarum, quam esse rationem in-
 trinfecam, & veram refutationis sub-
 stantiam dicit *Anna in rubr. de cassall.*
decree. etat. n. 173. nec vllm versatur
 interesse Domini, quia ius agnati in
 quem fit alienatio, durat durante iure
 refutatis tantū n. *sex. in §. rursus, quib.*
mod. feud. amitt. & in §. si clientulus, de
alien. feud. nec agnatorum considerari
 potest, tum beneficium confertur in-
 cum qui est proximè successurus. Id
 quod procedere in omni contractu
 constat ex *d. §. essi libellum* qui in for-
 tiori alienatione locutur, & in *d. §. essi*
clientulus, et in d. §. sed etiam res, per quos
fiat inuest. vbi permittitur contractus
 venditionis, & expressius in *cap. 1. de*
alien. feud. pater. in quibus locis notat
 hoc expressè *Andr.* cuius verba tran-
 scripsit idem *Reg. de Pöte*, quæ nullam
 captionem admittunt, neque hic repe-
 to, ne prolixior sim quam fert institu-
 tus noster.

Et confirmatur propositio ex illa,
 eiusdem *Andrea* traditione quæ apud
 omnes in confesso est, quod scilicet
 refutatio vt valida sit, oportet vt ca-
 dat in aliquod contractus nomen. *D.*
Præf. de Francb. dec. 2. num. 9. & D. Reg.
Galeus. contr. 6. num. 17. & 26. lib. 2. vnde
 cum refutationem dicimus, supponi-
 mus nomen cōueniens omnibus con-
 tractibus, sed quidem subiectæ mate-
 riæ plus conueniens, ita vt magis prop-
 riè dicatur refutari proximè succe-
 ssuro, quam contrahi cum proximè suc-

cessuro: si ergo refutatio non sustine-
 tur, nisi vestita cohærentia nominis ali-
 cuius contractus, ergo omnibus con-
 tractibus conuenire potest: cumquē
 dixerit *Andr. in quantum refutatur*
agnato, idem est ac si dixisset, in quan-
 tum contrahitur cum agnato.

Atqui per *Constitutionem Regni Cō-*
stitutionem Dina memorie nihil in hac
 parte derogatum est Cōstitutionibus
Federici, & Lotarij, vt benè ponderat
 idem *de Pöte loco cit. nn. 18.* sequitur
 manifestè ea quæ secuntur verba *An-*
 20 *dra, alia pacta non*, quæ ipse refert ad
 Cōstitutionem illam, necessariò refe-
 renda esse ad contractus prohibitos
 per Cōstitutionem illam, quæ nihil
 penitus de refutatione, nec de pactis
 in ea adiectis agit: quo sensu admissio,
 substinetur *Andreas* ne sibi contrarius
 existat in locis supra allegatis.

Et rursus non esset congrua respon-
 sio *Andree* ad quæstionem sibi propo-
 sitam in *d. §. essi libellum*, numquid sci-
 licet capitulum illud corrigatur per
Constitutionem illam prohibentem
 indistinctè omnem contractum sine
 Domini consensu; non inquam con-
 gruè responderet, in *quantum refuta-*
tur agnato, valebis sine consensu, nisi
 21 verbum illud *refutatur*, pro *contrahi-*
tur accipiendum esset, vt exceptio sit
 de regula, & ibi, *alia pacta non*, id est
 alij contractus qui nō sunt inter agna-
 tos: aliàs ineptè allegaret *Constitutio-*
nem Dina memorie in qua de illa feudi
 alienatione agitur quæ assensu indiget
 & quæ inter extraneos fit: quam
 sollēnem *Regis de Pöte* examinatio-
 nem ad doctrinam *Andree*, vti verissi-
 mam amplexus est nostræ tempestatis
 doctissimus iureconsultus *D. Regens*
Galeus lib. 2. contr. cap. 6. num. 19. quic-
 quid diuinare audeat Doctor ille Si-
 culus in additionib. ad *Berachin. verb.*
alienatio relatus per *Inrigliol. dec. 43.*
num. 40.

Qui quidem verus *Andree* intelle-
 ctus decisionibus supremi Collatera-
 lis Consilij relatis per eundem *Reg. de*
Pöte.

Pote d. §. 1. in fine iam canonizatus, nescio quo pacto nuper in dubium reuocari queat, sed potius mirandum, vt obiter hoc dicam, quomodo *Camerarius d. fol. 31. lit. A.* hoc tantum leuissimo fundamento ab eo diffecerit, quia si *Andreas* de alijs contractibus vellet intelligere, dixisset ceteri contractus non valent, sicuti dixit *cetera pacta non: ideo*, inquit ipse, *hunc intellectum non prosequimur*, non recordatus quod

12 pactum, conuentio, & contractus verba sunt synonyma in iure & idem importantia; vt constat in *rubrica, l. 1. & 2. & l. iurisdictionis, & toto tit. ff. de pact.* imò pacta dixit *Andr.* vt propriè & efficaciter complecteretur omnes contractus species, quia pactum velut genus eas omnes comprehendit, *d. l. 1. §. 1. vers. negotij contrahendi, transgigendique causa consentiunt*, notat *Cuiac. obseruat. lib. 2. cap. 15. & ad Paulum, lib. 1. tit. de pact.* & clarius *Vnesembek. in paratit. ad eum tit. lariusque Mendoza lib. 3. dispus. iur. civil. c. 8. nu. 8.*

Ex quibus dicebatur refutationem factam per Hyppolitum Francisco filio cum reservationibus illis, nullatenus assensu opus habuisse ad eius validitatem.

Neque Caterinæ obstat expressa reservatio de assensu impetrando, quatenus opus sit, & ad maiorem cautelam apposita; nam inde non sequitur, vt sine assensu refutatio non valeat; abundans enim cautela partibus non

24 debet esse nociua, *testamentum, C. de testa.* notat in specie *Camerar. in c. Imperialem, fol. 18. col. 4. lit. S. & fol. 55. col. 4. & fol. 56. lit. B. Loffred. conf. 17. nu. 54. cum seqq. D. Conf. Theodor. alleg. 4. nu. 8.* faciunt tradita per *Martin. Frece. de subfend. lib. 2. q. 33 circa finem*, & in puncto *D. meus dec. 47. Sac. Conf. nu. 3. in fine, Vinc. de Franch. dec. 663 nu. 8. Reg. Ronit. conf. 14. nu. 2. & 3. lib. 1.*

Vide decilionem cap. 60.

- 1 **P**ignus in re aliena constitui non potest, nisi cum Domini consensu expresso vel tacito.
- 2 . . Si tantquam suam non vt alienam quis obliget vel vendat.
- 3 **P**raesens & tacens quando videatur obligationi rei sua ab altero facta consentire.
- 4 **C**onsensus tacitus an inducatur ex sola scientia & patientia in favorabilibus tantum, an etiam in praiudicialibus remissum.
- 5 **P**raesens & tacens, si alio quocunque actu consensum indicet, sibi praiudicat.
- 6 **S**ubscribens se instrumento venditionis, vel obligationis sibi praiudicat.
- 7 . . Nisi tamen vii testis & ad probationem tantum se subscribat.
- 8 **S**igillum proprium apponens scriptura, sibi praiudicat.
- 9 **T**empus legitimum labi permittens, sibi praiudicat.
- 10 **A**gnatus, si labi permittat tempus à lege permissum, censetur iunctisq; alteri à Domino facta consentire.
- 11 **C**onsanguinitas, amicitia, seu quavis alia ratio qua induci possit liberalitas erga se obligantem, & assentiendi animus, solet praesenti & tacenti pra-iudicare.
- 12 **A**micitia magna videtur quædam coniunctio.
- 13 **C**onsensus ex taciturnitate inducitur in omni causa pia.
- 14 **D**otis favore in tacente presumitur donandi animus.
- 15 **F**isci & libertatis favore ex taciturnitate consensus inducitur.
- 16 **T**acens & praesens vt sibi praiudicet, debet certam habere sententiam actus gesti.
- 17 **C**amerarii ad propositum traditio commendatur.
- 18 **T**acens, & praesens eatenus sibi praiudicat, quatenus contradicere & retractari valuit.
- 19 **A**ssensus praestitum per capientium nullus.

liberibus Neapolitanis, cenſetur præſtitus inſtrumento dotali, non perſonis.

20 . Obligationem cuiusque obligati pro dote & antefato validat.

Rei alienæ obligationem validam eſſe, ſi præſens Dominus ſuz taciturnitati propriæ manus ſubſcriptionem, vel actum alium poſituum adijciat, etiam in terminis gratiæ conceſſæ mulieribus Neapolitanis circa feudaliū hypothecam, pro dotium & donationis propter nuptias ſecuritate.

CAPVT LVIII.

N Vllum ius, nullumquæ pignus in re aliena conſtitui poſſe, rectè conſtitutum eſt in l. 1. §. 1. vbi DD. ff. de pignor. l. ſi rem alienam. & l. rem alienam 41. de pignor. act. niſi tamen vel à principio vel ex poſtſacto dominus obligationi conſenſum adijciat ſuum, d. l. rem alienam, & l. aliena res, cod. tit. l. ſi fundus, §. ſi neſciente, ff. de pignor. toto tit. C. ſi alien. res pignor. dat. ſit, diximus centur. 1. cap. 43. in princ. idquæ locum habet nedum in expreſſo, verum etiam in tacito & præſumpto conſenſu, qui ſolet oriri ex ſcientia & taciturnitate conſentire debentis, ad tex. in l. ſi ſine, vbi Bald. nu. 6. C. ad Velleian. & in l. 2. C. ſi aliena res, ſiue aliena res vendatur, ſiue hypothecæ ſubijciatur, ſi tamen is qui eam vendit vel obligat, non tantum ſuam propriam, ſed tanquam alienam vendat vel obliget, iuxta magiſtralem theoricam Baldi in c. 1. n. 5. de prob. feud. alien. per Lotar. nam ſi ſecus fiat, non videtur dominus licet præſens & tacens conſentire, quaſi ſciens ius ſuum duraturum, tacuiſſet, ad reg. ex. in l. ſicut, §. non videtur, quib. mod. pign. vel hypoth. & in his terminis procedere gloſſæ & ſequacium traditionem in l. Caius 39. de pignor. act. oſtendit Barboſ. in l. qua dotis 34. n. 163. ff. ſol. matr.

Traſtatum fuit de hac re in eadem cauſa Caterinæ Caraccioliæ, de qua in præcedenti prætendente Caterina

ex gratia per Sereniſſimos Reges conceſſa dotibus, & antefatis Neapolitanarum mulierum, vt eius vigore cenſeatur ipſi obligationi feudaliū præſtitus aſſenſus, quod etſi reſutatio de qua in præcedenti actum eſt, nulla foret & inualida, adhuc feudum Rarenii fuiſſe ſibi hypothecatum ex vi obligationis Franciſci Caraccioli factæ, præſente & interueniente, imò & inſtrumentum capiculatorum ſubſcribente Hyppolita Riccia matre feudi domina, vt proinde ex eius pretio debeat ei de antefato ſatiſferi.

Etenim quidquid ſit de quæſtione illa, an tacitus conſenſus ex ſcientia & præſentia conſentire debentis inducatur, qua de re agunt relati per Maſcard. de prob. concl. 1225. nu. 3. & 4. cum alijs per D. Regentem Galeot. lib. 1. contr. 49. nu. 27. & an id procedat tantummodo in fauorabilibus, vt voluit Barr. in l. qua dotis, nu. 22. laſ. n. 70. qui reſtatur de communi, Barboſ. nu. 153. ff. ſol. matr. ſed etiam in præiudicialibus, circa reale ius conſtituendum, non autem perſonale, vt in materia diſtinguit Barr. vbi proximè, & in l. ult. C. de remiſſion. pignor. & laſ. in d. l. qua dotis num. 79. & ſeqq. de quo videndi ſunt Menoch. conf. 120. num. 8. lib. 2. & latius Barboſ. in d. l. que dotis, num. 158. verſ. item ſecundo limita. & nu. 160. & 163. verſ. inferunt ſecundo, Dom. Galeota loc. proximè cit. nu. 28. Annas Ruber. lib. 3. rer. indic. cap. 14. col. 2. id tamen apud

omnes est incontrouersum, ut si præ-
 5 sens & tacens ex alio actu positio
 consensum indicet, præiudicet sibi
 omnino in rei sue obligatione, ita doc-
 cet *Balen d. l. si sine, m. 3. C. ad Velleiam.*
Andr. in c. 1. vers. preterea, ibi, nisi ali-
quis actus interueniat per me dominum
quib. mod. feud. amitt. Liparul. ad Andr.
in c. Imperialem, vers. hac edictali verb.
si eo presente, de prohib. feud. alien. per
Lotharium, & est tex. in Clem. 1. de
procurator. cuius meminit las. in d. l.
que dotis, num. 69. circa med. & n. 90. &
seqq. Aluaro. d. §. preterea, quib. mod.
feud. amitt. nu. 4. Tiraquell. de retract.
lignag. §. 1. glos. 9. nu. 158. Caldas Pe-
reyra post multos de iure emphyt. lib. 1.
q. 16. nu. 49. Barbosa. in d. l. que dotis, nu.
154. circa medium, expendens ad id
tex. in l. filiusfam. §. in mitem, ff. de procu-
rat. Dom. Galeot. d. contr. 49. num. 34.
& seqq.

Qui quidem actus positio
 6 sensum inducens, is præcipue iudica-
 tur qui in præsentis specie interuenit,
 nempe si dominus instrumento obli-
 gationis siue venditionis se subscrip-
 serit, iuxta tex. in d. l. fideiussor 26. §. pa-
 ter ff. de pignor. & in l. iust. §. non vide-
 tur ff. quibus modis pig. vel hyp. Quibus
 non aduersatur tex. in d. l. Gaius, de pi-
 gnorat. act. nam glosa ibid. verb. nō obse-
 se optimè respondet, cuius procedere
 vbi non ad substantiam & essentiam
 7 obligationis, sed ad probationem tan-
 tummodo, & vti testis subscriptio adhi-
 betur, hoc enim casu nullus consensus
 considerari potest, & proinde non sibi
 præiudicabit, quia officium suum testi nō
 debet esse damnosum, l. si quis ex signa-
 toribus, quem adm. testam. aper. & in l.
Titia, §. Lucia de legat. 2. ideoque hāc
communem sententiam in his termi-
nis probarūt Bar. in d. l. que dotis, n. 26.
las. ibid. nu. 93. allegans tex. in c. si quis
presbiterorum, de reb. Eccles. non alien.
Andr. in d. §. preterea, quib. mod. feud.
amitt. cōcordat tex. de iure septempar.
in l. 60. vbi Gregor. Lopez verb. su nom-
bre, tit. 5. partit. 5. latè Alex. cons. 147.

per eorum lib. 2. dicens non requiri spe-
 cificam subscriptionem eius partis
 scripturæ quæ scribenti præiudicium
 affert, sed generale sufficere, *Negus.*
de pignor. 1. membr. 3. par. n. 6. Tiraquell.
in præfat. l. si unquam, num. 117. id què
pluribus comprobatur Cald. Pereyr. de
iur. emphyt. lib. 1. q. 16. m. 46. Barbosa. in d.
l. que dotis, n. 162. Ann. Robert. lib. 4. rer.
indicat. cap. 14. Tiraquell. de retract. li-
gnagier d. §. 1. glos. 9. n. 159. iunctis tradi-
tis num. 142. & seqq. Sarmien. select.
lib. 8. ad d. l. Lutatius Titius, §. Lucia Ti-
tia nu. 3. de legat. 2. Stephan. Gratian. di-
script. for. som. 4. cap. 769. nu. 15.

Nec minus consensus inducit ex
 8 sigilli appositione, iuxta tradita *Bar.*
in d. l. qua dotis, n. 27. las. ibid. n. 94. Bar-
bosa. loco cit. nu. 162. & facit tex. a con-
trario sensu in l. 2. C. de reb. alien. non
alien. Aluaro. in d. §. preterea, nu. 4. Ti-
raquell. d. glos. 9. nu. 159.

Idem erit si tempus legitimum labi
 9 permiserit is cuius præiudicium actus
 gestus intendit, ita *Baldus Alex. & alij*
relati per las. in d. l. qua dotis, nu. 85. di-
centes cum qui diu tacuit, censeri ex-
pressè consentire, & decum in for-
tioribus terminis refert Galea dec. Lu-
sit. 51. & dec. 168. & dec. 270. idemquè
& nos probauimus cent. 1. cap. 7. in fi-
ne autoritate doctissimi Ferdinandi
Vasqu. post multos per eum relos
lib. 2. contr. cap. 63. nu. 14. quam theori-
cam expedit Andr. in specie tex. in d. §.
preterea, quib. mod. feud. amitt. ad qua-
 10 *stionem, si agnatus cui defertur suc-*
cessio feudi præmortui collateralis,
patiatum alium inuestiri à domino,
censetur enim inuestitura assentire, si
labi permittat tempus à lege præfixum
ad eam petendam ex c. 1. quo tempore
miles, ad quod etiā est tex. expressus in
c. Titius si de feud. defun. fuer. contr. vbi
idem est si agnatus consensit aliena-
tionem, vel si per annum à quo sciuit,
tacuit, quem ad rem ponderat D. Ga-
leot. d. contr. 39. n. 49. Tiraqu. de retract.
lignag. §. 1. glos. 2. num. 116. & seqq.
& 136.

Nec

- Nec à re nostra alienum erit quod nostrates tradunt, non minus quam actum huiusmodi posituum nocere.
- 11 presenti & tacenti ratione cognationis, siue sanguinis, necessitudinis, amicitie, aut cuiuslibet alterius similis, ex qua induci possit liberalitas erga obligantem & animus assentiendi, ad *tex. in l. si seruus communis, de donat. inter vir. & vxor.* quem post *glos.* communiter receptam in *d. l. Caius, de pignor. act.* ita esse intelligendum docent *Palat. Ruminus in rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 44. nu. 2. Cald. d. lib. 1. q. 16. nu. 55. & 57. & tenet Bart. in d. l. qua dotis, nu. 22. in fine, las. nu. 72.* qui n. 74. dicit id procedere etiam invalde amico, quasi magna amicitia censeatur quædam.
- 12 coniunctio l. lata culpa, §. amicos, ubi *glos. ff. de verb. significat.* & subdit, item censeatur quædam fraternitas, l. verum, in princ. ff. pro socio, in q. talis amicitia præponderat coniunctioni sanguinis, l. cum allegas, C. de Castrensi specul. lib. 12. & l. 2. in verb. amiei, ff. qui petan. tutor. item illud quod disponitur inter consanguineos, habet locum inter amicos magna amicitia coniunctos, ut notat *glos. in c. remissi, verb. præsumitur, et ibi expressum docet Abbas de testam.* & ita in specie in terminis nostris tenet *Cinus, Baldus, Salicet, et Paul. de Cast. in d. l. in mris, C. de procurat. Barbof. n. 169. vers. quinta conclusio*, & latius declarat *Tiraquell. d. §. 1. glos. 9. n. 154.* nihilominus
- 13 indistinctè dicendum est, in omni causa pia ex taciturnitate consensum induci, per *sex. in l. eū offendimus, §. penult. ff. de fideiussor. tutor. notat Gregor. Lopez ad leg. 23. vers. que calla, tit. 33. partit. 7. las. in d. l. qua dotis, nu. 82. et seqq. vt.*
- 14 potè favore dotis qui talis est, & inter sanguine coniunctos, eo præsertim quod favore dotis in tacente præsumitur donandi animus, vt post *Bart. in d. l. qua dotis* comprobatur *Cald. d. lib. 1. q. 16. n. 58.* sed *Andr. in d. §. præcrea, quib. mod. fend. amitt. & ibi Almaros. num. 4.*
- 15 *vers. fallit in duobus*, extendunt etiam favore Fisci & libertatis.

Aduertendū tamenn e erres, omnia supradicta procedere duobus principaliter cōcurrentibus: Primo, dūmodo 16 tacens certam habeat actus gesti sciētiam; nam aliās potius præsumitur errore lapsus, ad *tex. in l. 2. ff. de indic. quod multis* comprobatur *Tiraquell. d. §. 1. glos. 9. n. 117.* & facit etiam id quod 17 scite admonet menti seruandum *Cammerar. in cap. Imperialem, fol. 66. lit. C. & T.* his verbis, *unum tamen volo ut scias, nec à mente tua excidas, quod per DD. non refertur in locis allegatis, nempe vt etiam in casu in quo præsens & tacens habetur pro consentiente, debeat probari quod ad illum actum ex proposito est vocatus, & nō vt ex accidenti actui interueniat*, *glos. ff. notabilis in Clem. 1. verb. presentiam de baptis. quam valde extollit Felin. in probam. Decret. ibi in glos. 1. in ult. col. et pro eo facit *glos. in d. c. 1. verbo permissio, de prohib. fend. alien. per Lothar. in fine*, faciunt etiam tradita per *Ancharan. Regem. quæst. in rub. 2. cap. 17. Secundo*, si is qui præsens tacuit, contradicere & protestari valuit, absque timore reuerentiæ alteri debita, vt potè in vxore erga maritum, in filio erga patrem, & his similibus, alioquin potius pro dissentiente habebitur, ita *Bart. in d. l. que dotis, nu. 22. & 23. las. num. 76. per sex. in l. sape, §. scientibus, de re indic. vbi las. num. 95. Almaros. d. §. præcrea colum. 3. in fine, Barbof. in d. l. qua dotis, num. 159. vers. tertia limitatio, Menoeb. conf. 120. num. 10. lib. 2. Caldas d. q. 16. num. 59. qui n. 60. ponderat cautè fuisse iuriconsultum locutum in d. l. fideiussor, §. 1. de pignor. dum proponit filium qui chirographo paternæ obligationis se subscripsit, emancipatum fuisse, & sic patriæ potestatis nexibus exemptum.**

His omnibus ad stipulatur ratio nō minus elegans quam efficax, quia etsi de iure valida non esset obligatio bonorum tertij promittentis dotem sine assensu, attamen id non procederet in

ter-

terminis gratiæ concessæ mulieribus Neapolitanis fauore suarum dotorum & antefati, illo enim iure non prospicitur personæ dotem constituentis, sed potius rei ipsi obligatæ iuxta formam obligationis: siue ut rectius exponit in terminis *Camerar. in cap. Imperialem*, 19 fol. 86. lit. P. & assensus censetur præstitus super scriptura, seu instrumento ipso dotali, & proinde super omnibus in eo contentis; unde multo fortius erit dicendum, censi præstitum obligationi feudalium tertij in instrumento interuenientis & consentientis, ut diximus. Supposita igitur valida obligatione bonorum Hyppolitæ Ricciæ, non est in dubium reuocandum, quin gaudeat obligatio illa assensu gratiæ prædictæ, quæ validat obligationem cuiuslibet obligati pro dote & antefato, prout in grauissimis controuersis decusum referunt *Minad. cōf. 3. Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de assens. super dotib. & probat Reg. Romis. ad prag. 8. nu. 4. de feud.*

Ex quibus dicebatur pro Caterina Caracciola, feudum prædictum Rateni esse sibi omnino obligatum, vel ex iuribus refutationis factæ Francisco, vel tanquam in bonis Hyppolitæ matris, suum consensum præstantis obligationi & instrumento prædicto.

Verumtamen licet isthæc omnia in puncto iuris solida firmaque, vereor an factio nobis proposito applicabilia sint. Interuenit namque Hyppolita Riccia in contractu ipso, non ut accederet obligationi per Franciscum factæ, sed ut refutationem in ipso eodemque instrumento gestā perficeret; quo fit ut interuērus & subscriptio ipsius, singula singulis referendo, earens sibi præiudiciū afferat, quatenus in refutatione continetur, non autem respectu obligationis feudalium à Francisco promissæ. eo quod regulare sit ratificationem semper excludi, & numquam presumi, quando actus ex quo inferitur, ad aliam causam referri possit, citra ius & nomen ratificationis, quemadmo-

dum pluribus comprobauimus *cent. 1. cap. 79.* idque manifestè demonstrat stipulatio ipsa prædicti instrumenti capitulorum & refutationis, in quo ita Notarius disserit, *pro quibus omnibus obseruandis ambe partes ipse nominibus quibus supra, & quolibet ipsarum, prout ad unamquamque ipsarum partium nominibus prædictis spectat & pertinet, &c.* quod autem ad Hyppolitam spectat, refutatio tantum est: constitutio verò antefati seu donationis propter nuptias ab ipso solummodo Francisco promissa fuit; ergo subscriptio & ratificatio Hyppolitæ cum debeat ad actum ad se pertinentem referri, nihil habebit commune cum feudalium obligatione pro restitutione antefati à filio promissæ.

Vide resolutionem cap. 60.

S V M M A R I V M.

- 1 **S**tatutum mandans quod instrumenta publica non probent, nisi in publico archiuo registrantur, non habet locum in dotalibus.
- 2 Donatio contemplatione matrimoni gaudet dotis privilegijs.
- 3 . . . Idem in feudis.
- 4 Prag. 20. de feud. non habet locum in donationibus contemplatione matrimoni.
- 5 Statutum generaliter prohibens, comprehendit etiam personas privilegiatas, nisi in casu illo sint speciali privilegio munita.
- 6 Salicet. in l. fin. C. de iur. dot. impugnatur.
- 7 Verba generalia etiam dotis causam comprehendunt.
- 8 Tex. in l. non dubium, C. de leg. qualiter procedat.
- 9 Clausula decreti irritantis inducit formam.
- 10 Forma nec de consensu partis omittit potest, quin visiet alium.
- 11 Nec potest ab eo renuntiari, in cuius fauorem indulta est.
- 12 . . . Fortius censetur inducta, quoties lex aliquid faciendum requirit in-

- tra certum tempus.*
- 13 *Tempus non cenſetur ad bene eſſe inductum, ſed pro forma & ſubſtantia.*
- 14 *Defectus forma accidentalis actum ipſo iure non uiſiat, quorſies ſollemnitas deſideratur ad confirmationem rei iam exiſtentis.*
- 15 *Feuda ſine Domini aſſenſu in noſtro commercio non ſunt.*
- 16 *Actus quorſies reducitur ad caſum à quo incipere non poſſe, uiſiatur ipſo iure.*
- 17 *Saliceti doctrina in l. fin. C. de iure dot. quomodo procedat.*
- 18 *Dos in feudis non eſt priuilegiata.*
- 19 *Auth. res quæ, C. comm. de leg. non habet locum in feudis.*
- 20 *Doti quid ſit per inſciuitale conſeſſum non quarimus, ſed quid per inſciuitale.*
- 21 *Dos quare in feudis non ſit priuilegiata.*
- 22 *Interſe etiam voluntatis Domini in feudis conſideratur.*
- 23 *Deciſio S. C. relata à Vinc. de Franch. dec. 663. declaratur.*
- 24 *.. Sed ex alijs in dubium reuocatur.*
- 25 *Aſſenſus non ualidat contrahum per ſe nullum.*
- 26 *Refutatio ad non eſſe redacta, nullum ius refutatio tribuit.*
- 27 *Ratiſicatio conualidat ea que pendent ab animo, non que pendent ex aliqua forma, ſine exteriori potentia.*
- 28 *Regula ſi non ualet quod ago vt ago, &c. non habet locum in feudis.*
- 29 *Ratiſicatio non trahitur ad tempus actus nulli.*
- 30 *.. Non conſirmit actum qui peccat in conſenſu.*
- 31 *.. Nec qui tempore expirauit.*
- 32 *.. Alienationis feudi nomen Domini aſſenſum requirit.*
- 33 *Actus ſemel annullatus debet denuo fieri cum utriuſque contrahentis conſenſu.*

Saliceti doctrinam ferè communiter receptam in l. fin. not. 4. C. de iure dot. nullatenus habere locum in terminis prag. 20. ſub tit. de feud. Et deciſio S. C. relata per Vinc. de Franch. dec. 653. in dubium reuocatur.

CAPVT LIX.

Salicetus ſui æui Iuriſconſultorum facilè Princeps, occasione eius Imperialis deciſionis quæ traditur in l. fin. C. de iur. dot. ſcilicet dotis conſtitutionem ſue promiſſionem inſinuatione non indigere, inferit ad notabile vnũ, quod ſi generali ſtaturo cautum ſit, vt inſtrumenta publica non probent, niſi in publicis memorialibus ſint regiſtrata, non habebit locum in inſtrumentis dotalibus fauore dorum, ea ſcilicet ratione, quia ab omni generali diſpoſitione, ſiue prohibitione, dotis causa immunis cenſenda eſt: quam traditionem non minus ſingularem quàm veram ſaten-

tur Affl. in Conſil. Baiulos omnes nu. 52. Loſſred. conſ. 31. nu. 9. Menoch. conſ. 261. nu. 38. & ſeqq. vol. 3. Hyppol. de Marſil. poſt l. ſi. & Phil. Dec. ſing. 442. monet tenendam menti, & pluries in faſto obtinuiffe, 10. Vinc. de Anna in repr. rubr. de vaſſ. decrep. at. nu. 31. Nicol. Intrigh. poſt alios ſing. 95. lib. 2. Cald. Peregr. de iur. emph. lib. 4. cap. 10. nu. 23. Cordub. in l. ſi quis à liberis § ſi quis ex his u. 257. ff. de liberis agnoſcendis, Bald. nouell. de dote. par. 6. priuileg. 47. nu. 2. qui addit Saliceto id quod numquam fuit de mente ipſius, vt ſcilicet habeat locum etiam ſi lex procedat annullando actum, quod an verum ſit inferius dic-

Fertur, *Negus. de pign. membr. 1.8. par. nu. 23. ad fin.* dicens esse communem, & ab ea non esse recedendum in consulendo & iudicando, quos cum alijs pro ratione dubitandi in suo casu refert *Dan lo. Franc. del Castillo dec. 90. nu. 8. tom. 1. Anson. Gabr.* qui de magis comuni testatur plures congerens *comm. opin. lib. 6. tit. de legib. & cons. concl. 1. n. 10.* nec ab eo dissentit re longè examinata *Barbos. ad l. 1. par. 1. n. 17. & 18. ff. sol. matr.* favor enim dotis, & ratio illa ne scilicet mulieres remaneant indotatæ, quæ tot priuilegia à legislatoribus extorsit, videtur hoc exposulare.

Cumquè donationes contemplatione matrimonij in omnibus doli equiparentur, eiusquè prerogatiuis & priuilegijs gaudeant, eo quod confunduntur cum dotali contractu, illiusquè partes sunt, & consensur quasi vnum & idem, ad tradita per *Guid. Pap. dec. 145. Dec. cons. 414. n. 14. lib. 2. Menoch. d. cons. 261. n. 41. Natta cons. 609. vol. 3. Petr. Duchæ reg. 224. limit. 2. Franch. dec. 205. & dec. 436. nu. 4. idè in feudis Cameræ. in cap. Imperialem fol. 85. de prob. feud. alien. per Feder. Reg. de Ponte de poseß. Proreg. tit. de assensu super dotib. §. 2. nu. 21. cum seqq. Reg. Ronit. cons. 94. num. 22. vol. 1. & latius dixi hac eadem cent. cap. 36. merito quidem. Prosper Petra in addis. ad Cappæ. dec. 9. his motus rationibus, voluit dispositionem nostræ Regiæ Pragmaticæ 20. de feud. qua dispositum est vt instrumenta refutationum bonorum feudaliū debeant infra quindecim dies registrari in Regiæ Cameræ quaternioribus, aliàs habeantur pro nullis & infectis, non habere locum vbi feuda refutantur in donationibus contemplatione matrimonij: cui se subscripsisse videtur *D. Reg. Ronit. ad d. pragmat. 20. nu. 2.* idquè tam in controuersum, apud iuris Regni peritos dicebat Catharina Caracciola, vt nullo pacto indubium reuocari queat: proindeque hac receptissima theoria securam fa-*

ciebat aduersus nullitatem oppositam pro parte Andrianæ Caracciolæ, in casu in præcedenti relato, ex defectu scilicet registrationis instrumenti refutationis ab Hyppolita Riccia Francisco Caracciolo eius filio factæ.

Verum enimuero huiusmodi *Saliceti* & sequacium sententia tanquam non leues patiens difficultates, nunquam mihi satis probari potuit earumquè præcipua est, nam licet multis priuilegijs dotis causa sit à legibus munita, nihilominus his non gaudet, nisi in casibus expressis, eo quod statutum generaliter prouidens, comprehendit etiam personas & causas priuilegiatas, nisi sint priuilegio munitæ in casu indiuiduo de quo agitur, *l. in fraudem, §. fin. de milit. testam. Dec. in Authen. ex testamento. C. vnd. lib. Alciat. lib. 4. par. ad. cap. 10. Trauell. latè de retract. lignag. §. 1. glof. 14. nu. 93. & seqq. Crocus & alij relati per Vasqu. contr. usuf. cap. 84. nu. 24. tom. 1. lib. 2. & Ferrer ad Cons. Cathal. hac nostra semp. 1. num. 43. fol. matr.* ideoque licet specialiter sit prouisum favore dotis vt donatio cuiuscunque quantitatit in sinuatione non indigeat, *d. l. fin. C. de iur. dot.* attamen non inde inferri potest, vt eius instrumentum sub statuto requirenti illud redigi in publicis memorialibus, non comprehendatur, quomodo in propria specie aduersus *Salicetum* appositè argumentatur *Dec. cons. 5. nu. 2. cum seqq. vol. 1. & cons. 537. nu. 8. in fine. Curt. Iunior in l. heres absens, in princ. nu. 12. de indic.* vbi dicit doctrinam *Saliceti* esse erroneam, *Covasin l. 1. 2. l. 2. l. 2. ff. sol. matr.* & latè comprobat *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glof. 14. n. 96. versum statum, cum multis seqq. Putius dec. 160. n. 2. lib. 3. D. Preses Amat. cons. 92. nu. 30. Vinc. de Franch. dec. 286. nu. 2. & ibi Viseconte, alios refert & plures congerit Castille d. dec. 90. num. 7. in qua decisum refert per Tribunal Sacri Concistorij Regni Siciliæ, cōtractum*

subiugatorium infra sex menses insinuari prouisum per illius Regni Pragmaticam, debere insinuari etiā si dotis causam contineat, de cuius tamen resolutionis veritate, cum nostrum nō sit in præsenti diffidere, sufficiat misum te facere ad tradita per *Barbos. in l. 1. par. 1. nu. 17. 18. & seqq. ff. sol. matr.*

Quod ad rem nostram pertinet, eam non posse in casu nostræ pragmaticæ habere locum audacter asserendum est. Primo namq; cōsidero, pragmaticam nostram hoc statuissē verbis vniuersalibus geminatē repetitis, *ibi, che tutti quelli, & rursus, tutte le refutationi*, qua vniuersali dictione comprehendī etiam causam dotis, in propria specie tradit *Surd. conf. 361. n. 21. ad finem, lib. 3. Pedroc. conf. 26. num. 37.* sequitur *Casill. dicta dec. 90. nu. 18.* & multo magis quando verba generalia pluries repetuntur, quia habent vim singularis & indiuiduæ expressionis etiam in casu dotis, vt benē fundat *Crauet. conf. 294. num. 1. vers. similiter videmus, & n. 5. vers. ex promissis.*

Secundo, pragmaticam illam non fuisse intra terminos simplicis prohibitionis restrictā, qui est casus à *Saliceto* suppositus, quidquid fomniauerit *Bald. nouell. loco supra cit.* sed vterius processisse annullando actum, *ibi, altrimenti dette refutationi fatte, e da farsi restino di nessuno momento, siccome per la presente le diamo per nulle, & inualide, come se non fossero fatte, quæ quidem clausula decreti irritantis nisi adiecta foret, substineri forsan posset refutatio non redacta in registris, licet contrafaciens potuisset puniri; hæc enim est differentia incertum qui facit actum*
8 *a lege prohibitum, & cum qui omisit facere iussa ipsius, in quo non procedit dispositio tex. in l. non dubium, C. de legib. prout ex eleganti theoria Andria in c. 1. §. quoniam inter domum, post num. 3. de prohib. feud. alienat. per Iothar. deduxit D. Reg. Fovis. ad prag.*
9 *20. de feud. nu. 5. at clausula illa annullatiua inducit præcisam formam, vt*

post *Felin. in c. cum accessissent sub n. 8. vers. & ubi apponitur clausula, & ibi Dec. verset ad hoc etiā factus de Constit. & plures alios coegit Aug. Barbos. de clausul. v. iust. claus. 30. nu. 32. Menoch. de arbitr. lib. 1. g. 30. nu. 5. & in propria materia alterius nostri statuti mandatis assensus præstitos super bonorum feudaliū alienatione redigi debere in registro infra bienniū, obleruasse Sac. Conf. in celebri illa controuersia inter Marchionem Turris Fracolisii cum illis de Paulucio, refert *D. meus Reg. Tapia dec. 3. Sac. Conf. nu. 12.* & talis forma nec etiam de consensu partium, omitti potest quin vitiet actum, *Bald. conf. 351. nu. 9. lib. 5. Dec. conf. 532. n. 4. Rota Rom. in dec. relata per August. Barbos. loco proxime cit. Menoch. d. g. 30. nu. 6.* nosque multis comprobauimus *cet. 1. cap. 73. nu. 2.* vbi diximus procedere etiam in actu fauorabili, & *c. 86. n. 11.*
11 *& 12.* et si sit inducta in fauorem aliquius, nam non potest ei renunciari, vt voluit *glos. in c. dispendia, verbo processus, de rescript. in 6.* cum alijs traditis per *Barbos. ibid. nu. 33. D. Reg. Tapia d. dec. 3. num. 71. circa medium, facit tex. & ibi celebris glosa in l. à Dino Pio 58. de ritu nupt. vbi ait, responde matrimonium etiam vtriusque voluntate non potest valere, quia prohibetur per legem, quam glosam commendat *Bald. in l. 1. n. 8. C. plus valer. quod agitur, & tenet Didac. Perez ad l. 1. tit. 8. lib. 3. ordinat. col. 606. vers. tertio probatur, Caran. in comment. ad prag. 1. §. 10. ad Macedon. & nos diximus aptiori*
12 *loco, & hæc forma magis præcisè censetur inducta quoties statutum requirit aliquid adimpleri intra certum tempus prefixum, ad tradita per Bald. & DD. in l. 1. ff. de liber. & posth. Dec. conf. 10. n. 2. eleganter Alex. in propria materia registrationis in l. ambiguitates, vers. per istam glos. C. de testam. etc.*
13 *nim tempus non censetur adiectum, ad benē esse, sed pro substantia & forma, vt tradit Camerar. in cap. Imperialem sal. 54. lit. F. idque multis comprobatur***

bat *D. mens d. dec. 3. num. 3. 17. & 25. & dec. 47. nu. 7.*

Rursus considero in casu statuti relati per *Salicet.* sollemnitate[m] registrationis requisitam, esse extrinsecam & accidentalem contractui dotali, unde non mirum si contractus substatueretur sine illa, quia actus supponitur iam in esse productus, & cum sollemnitas de-
sideratur ad confirmationem rei iam existentis, defectus formæ accidentalis actum non vitiat ipso iure, ita eleganter *Bald. in l. vniuersa, num. 2. C. de precib. Imper. offer. ibi, quando forma requiritur ad confirmationem rei in esse producta, dicitur forma accidentalis, cuius defectus ipso iure non vitiat; nam ut dicit Aristot. & Auerr. forma substantialis aduenit rei existenti in potentia, forma accidentalis aduenit rei existenti in actu: modo non est dubium quod postquam res est in actu, difficilius rescinditur, quam a principio impediretur;* in quibus terminis rectè procedit decisio relata per *Fram. Hieron. de Leon dec. 110. lib. 1.* unde rectè *Addentes ad Dec. d. conf. 5. vol. 1.* falsum, inquit, esse assumptum *Saliceti:* nam statutum generale catenus dotis instrumentum non comprehendit, si tantummodo ex eo aliquid detrahatur effectui siue virtuti executioni instrumenti, sed si detrahatur fidei & substantiæ ipsius, comprehendit etiam causam dotis.

At in nostro casu, forma registrationis non solum est substantialis ex iuribus clausulæ annullatiuæ, & temporis præfixi, sed etiam ex eo, quia cum feudis non sint in commercio nostro sine Domini directi voluntate, ad *tex. in c. 1. §. commercii, de prohib. feud. alien. per Lothar. Camerac. in cap. Imperialem fol. 27. col. 3. lit. V. to. Domin. de Anna in respons. si legato fendo debeat estimari, num. 22. post allegaciones lo. Vincensij fratris, Reg. de Ponte de pos. Proreg. 11. 6. §. 1. nu. 18.* contractus ille refutationis non substatueretur nisi Domino assentiēte, atqui Dominus catenus consensum præstat, quatenus refutatio in pu-

blicis monumentis redigatur infra tempus præfixum, ergo nisi hoc fiat, deficit Domini consensus, & reducitur actus ad calumniam quo incipere non potest, iuxta tradita per *Surd. dec. 278. nu. 12. Ripoll. ad l. 5. nu. 24. ff. de cond. & demonstr. merito* vitiabitur ipso iure, diciturque legem resistere ab initio & impedire actus natiuitatem; peccat namque in consensu, quæ est forma requisita ad esse rei, & proinde dicitur substantialis, & actum vitiat ipso iure, iuxta doctrinam *Bald. in d. l. vniuersa*, & tradita per *Hieron. de Leon d. dec. 110. nu. 13.* cum ergo contractus non subsistat, non est super quo priuilegium dotis cadat, quia non entis nullæ sunt qualitates, *Leus qui, ff. si cert. pet. cum vulg.*

Considero quarto, quia tota ratio propter quam *Salicetus* mouetur, ex eo pendet, quod dotis contractus specificè est a lege priuilegiatus, vt minutione non indigeat, *d. l. fin. C. de iur. lot.* & fatentur omnes eius affectus declarantes doctrinam *Saliceti* procedere solum in materia *d. l. fin.* in qua prius dos erat priuilegiata, præcipue *Decius in Authentica ex testamento uocab. ult. C. de liber. idemq. conf. 5. & 17 conf. 300. nu. 9. & conf. 414. nu. 15. Petrus Barbof. loco supra cit. 110.* sequitur *Vinc. de Franch. dec. 219. n. 4. Tiraquel. d. §. 1. gloss. 14. m. 103. Marta dec. Pisan. 18188. num. 3.* at in feudis nullum habet dos priuilegium, sed generaliter definiendum est, vt sine Domini assensu in eis constitui non possit, nec pro ea obligari, siue ius commune inspicias ad *tex. in cap. 1. §. donari, qualiter olim feud. poter. alien. siue nostrum municipale attendas, vt bene post Ifern. obseruat Camerac. in d. cap. Imperialem fol. 65. lit. A. & fol. 82. lit. B.* id pro regula ponens *non obstantibus* eos specialibus priuilegijs dotum, de quibus in *l. 1. & 2. ff. sol. matr. & per Campege & reliquos in suis tractatibus not. & Montan. in repet. eiusdem cap. Imperialem num. 206.* unde prodit traditio

- Baldi in d. cap. 1. §. donare* quam poſt alios indubitatè agnouit *Camerar. fol. 82. lit. B.* quod *aub. res que* nõ habeat locũ in feudis; ſi ergo dos in ſui generalitate, & ſubſtantia in feudis non eſt priuilegiata, multo minus erit in ſuis accidentibus; vnde non rectè ſumitur argumentum à doctrina *Saliceti* ad calum noſtrũ, eo quod in feudis, inquit
- 20 *Camerar. non quod crimus quid per ius ciuile* doti ſit conſeſſum, ſed quid per legẽ feudalem in feudo ſit prohibitum, *cap. 1. de feud. cognit. latè Reg. de Ponte de poſſeſt. proreg. tit. 6. §. 1. num. 9. & 18.* in ea quæſtione, an fauore dotis poſſit aſſenſus impetrari poſt mortem.

- Quinto conſidero, ideo dotem non eſſe in feudis priuilegiatam, quia in-
- 21 *cis verſatur intereſſe Domini*, vt notat *Camerar. fol. 65. col. 1. lit. A.* quod quidem intereſſe nedum eſt in conſideratione propter damnũ diminutionis feudi, vel propter ſeruitia Domino debita, vt in puncto obſeruat *Montan. d. nn. 206.* led etiam propter voluntarietẽ Domini, arg. *ex. in l. fin. ff. de uſu, & habit. obſeruat Andr. in c. Imperialem col. 1. in fine, & 2. & 3. & in c. 1. §. præterea, de Capit. Conrad. Camerar. in d. cap. Imperialem fol. 65 col. 4. lit. P. Gizzarelli. dcc. 74. nn. 2. Reg. de Põte de poſ. Proreg. tit. de reſutat. feud. §. 6. nu. 4.* atqui cum pragmatica noſtra nil aliud niſi Domini intereſſe reſpiciat, tam pro de- uolutionis iure, quam etiam pro rele- uo ſibi debito, conſequitur nullum dotis priuilegium in eius ſpecie præualere debere, & fatiſ eſſe quomodo- cumque uis inferatur Domini voluntati, ſtatuetis pro ſuo intereſſe reſutationem regiſtrari, vt aliter dotalis cõtraſtus nullus cenſeatur.

Dico ſexto, quod licet ex gratia à ſereniſſimis huius Regni Regibus mulieribus Neapolitanis elargitum ſit, vt aſſenſus ipſo iure cenſeatur præſtitus obligationi feudalium pro dotis cõſtitutione ſue aſſecuratione, vt in capitulis Regis Catholici, & Imp. Caroli F. id tamen ſolummodo locum habet

quodad hypothecam adquirendam, non autem ubi agitur de dominij tranſlatione, quia ad hoc requiritur aſſenſus, prout in cæteris feudorum alienationibus, quomodo ſine contradicẽtore ſentit *Reg. de Ponte de poſſeſt. Proreg. tit. de aſſen. ſuper dot. §. 6. n. 39.* quo ſit vt non ſit licitum argumentum deſumere de vno caſu ad alium, nec de priuilegio dotis reſtitutioni conſeſſo, ad reſutationẽ quæ dominij ipſius corporis feudalſ translationem importat.

Conſidero tandem controuerſiam hanc fuiſſe per Sac. Conf. ſollenniter deciſam in caſu relato per *Vine. de Franch. dcc. 663. & Dominum meum, dcc. 47. Reg. de Ponte de poſſeſt. proreg. tit. 8. de reſut. feud. nn. 8. & ſeqq. D. Reg. Gaſent a lib. 1. contr. 44. nu. 11.* libenẽ tradita per eoſdem perpendas: dubium namq; fuit, ſi reſutatione feudorũ facta filio contemplatione matrimonij ab Hercule Ciorla, non redacta in regiſtris infra tempus dierum quindecim, ſi tamen ſuper ea fuerat aſſenſus expeditus infra bienniũ, qui quidẽ cũ inſerta reſutatione fuerit poſtea in quinquaginta annis regiſtratus, an per hãc regiſtrationẽ fuerit ſaciſfactũ mẽti dictę pragmatice; & quãuis fuerit inibi deciſum validam eſſe reſutationẽ, nihilominus præſuppoſitũ deciſionis fuit, requiri omninõ regiſtrationem infra 15. dies, alioquin careret ratione dubitandi, quia ſi ea donatio cõtẽplatione matrimonij nõ fuiſſet forme noſtrę pragmatice alligata, fruſtra eſſet quæſitũ de eius inualiditate propter omiſſum regiſtrum: habuit ergo pro vero S. C. quod erat omninõ neceſſarium.

Ex quibus nouiter a nobis conſideratis, dicendum omnino videtur, doctrinam *Saliceti* perperam à *Proſpero Petra* fuiſſe ad terminos noſtrę pragmatice applicatam, vt proinde fruſtra de dotis priuilegio in eius determinatione quærendum ſit.

At cum verba fecimus de deciſione illa Sac. Conf. relato per *Vine. de Franch. deciſ. 663. & Dominum meum dcc.*

dec. 47. fas sit nobis (salua tamen semper reuerentia Sacri Consilij) animadu-
uertere, eam non leuiter posse in du-
24 bium reuocari, ex eo quod semel
contractu illo refutationis nullo con-
stitiuro, ac si numquam fuisset in rerum
natura, ibi, *come se non fussero false, ex*
defectu formæ registrationis in eo
omissæ, vt præfati sumus, numquam
potuit validari, nec robur accipere
25 *ex assensu defuper interposito, nec ex*
ipsius registratione: assensus namque
nihil noui inducit, nullamq; vim ei tri-
buit, eo quod præsupponit materiam
existentem, aliis nullus est, quoties nō
inuenit quō figat pedes, vt dixit Bald.
in l. falsus, nu. 3. C. de furs. & non dedu-
cit actum in esse, sed actui existenti
dat robur, idem Bald. in l. aduersus, in
fine, C. si aduers. rem indic. Afflicti. dec.
335. nu. 11. & 14. Capye. decif. 100. n. 5.
Freccia de subfend. lib. 2. quos sequitur
D. Galeota lib. 2. controuerf. 66. num. 13.
Reg. de Pont. in reposit. cap. 1. de his qui
fend. dar. poss. num. 24. l. cit. 6. vbi con-
tractu penitus annullato, assensus su-
perueniens nihil operatur, et docet
post alios D. mens de c. 3. num. 63. & 74.
concludens quod cum assensus ex non
obseruantia sollemnitatis formalis, &
clausulæ resolutionis sit nullus, nulla de
eo habebitur ratio, & sic decifum per
S. C. & proprius ad rē Reg. de Pont. in
tract. de pot. Proreg. tit. 6. §. 1. n. 13. & 17.

Sed dices, huiusmodi argumenta-
tione hoc tantummodo euinci, vt re-
futatio & assensus super ea interposi-
tus sit nullus, non autem vt per regi-
strationem postea subsecutam non sit
satisfactum menti pragmaticæ, & in-
teresse Fisci, qui est cardo & scopus
decisionis prædictæ, quæ saltem ex eo
substineri poterit, quod registratio
postmodum subsecuta valeat in vim
tacitæ ratificationis, siue nouæ refu-
tationis.

Respondetur tamen, negandum fore
omnino satisfieri per eam menti
pragmaticæ, nam cum refutatio redu-
26 citur ad non esse ex clausula decreti

irritantis, ex ea nullum ius acquiritur
refutatorio, proindeq; Fiscus non erit
de iure suo certus, quia feudatarius
obligatus ad releuij solutionem, nec
non ad fidelitatem præstandam, non
est refutarius, sed refutans ipse, ex
cuius persona iura illa Fisci sunt me-
tienda: nec valebit in vim ratificatio-
nis siue nouæ refutationis, eo quod vt
dodè admodum docuit Bald. in l. m. a.
cipia per illum *tex. C. de reb. alien. rati-*
27 *ficatio reconciliat ea quæ pendent ab*
animo, non autē quæ pendent ex ali-
qua forma, vel alia exteriori potentia,
& ibi Salices. quos sequitur Rosa Rom.
decif. 293. num. 4. in posthum. Farinac.
par. 1. & uos diximus d. controuerf. 21.

Rursus in feudis non habet locum
regula, si non valet quod ago vt ago,
28 valeat vt valere possit, *Camerar. in c.*
Imperialem fol. 90. lit. G.

Idem ratificatio nō retrahitur
29 ad tempus actus nulli, quia in re pe-
rempta & mortua non datur confir-
matio glosa celebris in l. licet 56. vers.
sed contra pno. ff. de iudic. Ripoll. ad d. l.
5. n. 24. de cond. & demonstrat. Bal. in
l. nominationes, C. de appellat. in prin.
& eleganter in l. finali, C. ad Macedon.
cuius *tex.* dispositionem limitat mul-
tis casibus, & inter alios quando non
reperit principium conseruabile, lege
30 annullante, siue extinguente actum;
Item quando peccat in alio quam in
31 consensu. Rursus quando expirauit
tempore, & iterum quando aliquid re-
quiritur pro forma, idquē latius com-
probat *Reg. de Pont. de potest. Proreg.*
tit. de diuers. pronif. cap. de decretis Col-
lateralis Consilij. nu. 24. & nos diximus
cent. 1. cap. 21. nu. 5. 6. & 7.

Uterius quia isti substinere possit
32 in vim tacitæ ratificationis, adhuc
prior assensus non fuisset, sed nouus
requireretur super ratificatione, ita
docet *Affl. in cap. 1. n. 31. de alien. feud.*
par. ibi, & sic sequitur quod in ratifica-
tione alienationis feudi cum consensu
Domini, requiritur nouus Domini assen-
sus, sequitur Tiraguel. de retr. sit. §. 1.
glif.

glof. 10. nu. 87. Cacherau. dec. 11. 6. n. 13. Menoch. conf. 2. num. 277. Surd. conf. 28. nu. 121. & dec. 159. n. 8. optin. è Reg. de Ponte de poseit. Proreg. sit. 6. §. 1. n. 18. & regula est in iure, quod omnes solennitates quæ exiguntur in contractu principali, requiruntur etiam in ipsius ratificatione, argumento *sex. in l. si ut proponis, la. 2. C. de nupt. l. nuptia, de ritu nuptiar. Dec. conf. 536. nu. 6. Rota Rom. d. dec. 293. num. 4. & nos diximus d. cap. 21. nu. 7. & 8.*

Neque tandem in uim tacitæ ratificationis sustineri valet, quia postquā semel fuit actus legis ministerio an-
33 nullatus, debet de nouo fieri, accedente vtriusque partis nouo consensu, vt docet Angel. conf. 374. nu. 4. Tiraquell. ad l. conubial. glof. 6. nu. 11. & nos diximus d. cap. 21. n. 6.

Constat igitur ex his quo pacto, quibusue rationibus possit decisio illa dubia reddi. Verumtamen hæc dicta sint, non vt quidquam semper venerandæ authoritati Sacri Consilij detrahatur, sed quod perspicacioribus via aperiat, inuestigandi articuli veritatem.

Vide decisionem in sequenti.

S V M M A R I V M.

- 1 **D**onatio contemplatione matrimonij est pars, & portio contractus dotalis, & cum eo confunditur.
- 2 . . Gaudet omnibus priuilegijs doti concessis.
- 3 . . Successit in locum antiqua donationis propter nuptias.
- 4 . . Permutatio quadam potius est.
- 5 . . Per eam necdum filio donatario, sed uxori ipsius actio queritur.
- 6 . . Censetur facta pro initione, & assecuratione dotis.
- 7 Reg. Rouit. ad pragm. 1. num. 169. de titul. abus. notatur.
- 8 Vxor potest agere ad obseruantiam promissorum in donatione contemplatione matrimonij.
- 9 Actio uxori competens in rebus contemplatione matrimonij donatis, realis est.

- 10 Fendo donato vel recusato contemplatione matrimonij, si rescriptio aliquo casu inutilis fiat, oriuntur tamen ex ea actio in factum ad interesse.
- 11 Interesse solet quandoque fendi estimationem comprehendere.
- 12 . . Andr. in c. 1. §. donare in additionibus qualiter olim feuda poterant alienari, & in Conflit. Regni Fratribus expendunt.
- 14 Mulieres iuris subtilitates scire non tenentur.
- 14 Estimatio semper præstanda loco interesse, donato vel recusato fendo contemplatione matrimonij.
- 15 Clausula saluo Regio alsensu impetrando, & nõ aliter, nec alio modo, in donatione fendi facta contemplatione matrimonij non prodest, vt resoluit contractum ex defectu voluntatis.
- 16 Regens Rouit. ad pragm. 1. nu. 128. & seqq. de titulor. abusu consuetatur.
- 17 Assensus mulieribus Neapolitanis præstus super feudalibus pro doti, vel inrimo dotalium consecutione, censetur etiam præstus donationibus contemplatione matrimonij factis in eodem instrumento dotali.
- 18 . . Non est concessus obligationi feudalium, sed instrumento eam continenti.
- 19 . . Eo ipso quod præstatur contractum, censetur præstus omnibus in eo contentis.
- 20 . . Assumit naturam contractus super quo interponunt, & laudè interpretatur, dum non fiat in forma simplicis dispensationis.
- 21 Capitulum gratia concessa mulieribus Neapolitanis pro obligatione feudalium, habet etiam locum in bonis foceri in instrumento dotali obligatis, etsi non nisi de bonis mariti mentioni faciat.
- 22 Assensus præstus super contractum indiduo, assumit eandem naturam.
- 23 . . Capisuli mulieribus Neapolitanis concessus, non comprehendit tacitam hy.

hypothecam.

24. *Hypothecaria utilis competit mihi super bonis debitori meo obligatis.*

25. *Competit uxori, cui de dotibus non suis plenè satisfactū de bonis mariti.*

Feudum nuptiarum contemplatione filio donatum, refutatione ob assensu defectum non secuta, ad æstimationem & interesse, nedum filio, sed & eius vxori obligatum esse, vigore gratiæ Neapolitanis concessæ pro dotium & iurium dotalium tuitione.

CAPVT LX.

DUm præcedens causa acerramine inter Aduocatos Catherinæ, & Andrianæ Caracciolæ diu ventilata, fuisset, tandē 4. Martij 1641. me referre SAC. CONS. pro Catherina iudicauit: posse nēpe ei satisfieri de eius dotibus & iuribus dotalibus super bonis feudalibus quond. Hyppolitæ Ricciæ, siue pretio ipsorum vigore cautelarum in actis deductarum: sed tamen decidendi rationes non illæ fuerunt, de quibus Aduocati disceptauerant inutiliter. Nam quoad disputationem de validitate refutationis factæ ab Hyppolita Ricciæ Francisco Caracciolo filio, an scilicet sine assensu substineri potuisset cum pactis & reservationibus in ea cōtentis, eam consulto Sac. Consilium omisit, siquidem refutatio ex registrationis defectu in cassum cecidit, & penitus euauit obstante Regiæ pragmaticæ dispositione. Neque doctrina *Saliceti in l. fin. C. de iur. dot.* iuari posse, ex irrefragabilibus in præcedenti traditis rationibus; quidquid parum cautè ad eas nō aduertens officitanter effinxerit *Prosper Petra in addit. ad Gramat. dec. 103. nu. 152.*

Totam igitur decidendi rationem his solidis, firmisque iuris conclusionibus muniuit Sacrum Consilium.

Prima est, donationem contemplatione matrimonij factam, contractus

dotalis partem esse & portionem, quinimò cum eo cōfundi tanquam quid correspectiuum & indiuiduum, iuxta sollennem decisionem Senatus Gratianopolitani ab omnibus infecutam apud *Guid. Pap. dec. 145. sæpe à Sac. Conf. canonizata*, ut videre est apud *Vinc. de Franch. dec. 205. & 436. Girard. rel. dec. 22. n. 14.* & alias à nobis latissimè exornatam hac eadem *cent. cap. 34.* unde non immeritò omnibus priuilegijs doti cōcessis gaudere debet, quia dicitur quodammodo dos filij, & statutum in dote dicitur etiam statutum in donatione contemplatione matrimonij, quæ in locum antiquæ donationis propter nuptias successit, *Assf. dec. 154. Vinc. de Franch. dec. 182. n. 3. & 4.* & in puncto post alios docent *Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 34. n. 27. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 297. n. 3. & cap. 984. num. 30. tom. 5. D. Marius Chetel. in vltioris Siciliæ Regno rei dominicæ aduocatus in tract. de donat. contempl. matr. tract. 1. diff. 1. part. vnic. n. 13. & 62. & discurs. 2. part. 15. n. 5.* quinimò dotis & donationis huiusmodi contractus potius permutatio quedā est, eo quod dos data ab vxore censetur, & matrimonium contractum ut à focero cognatisque uiri fiat donatio, ut doctè scribunt *Monter. dec. Aragon. 10. nu. 2. Menoch. conf. 723. nu. 11. Franc. Cyriac. contr. forens. tom. 2. cap. 270. nu. 4. & in puncto Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. 6. de assens.*

aſſenſ. Reg. ſuper dot. §. 2. num. 20. cum ſeqq.

- Secunda cōcluſio eſt, ad obſeruantiam huiusmodi donationis nedum
 5 filio donatario legibus tributam eſſe actionē, ſed & vxori ipſi, cuius coniugii contemplatione facta eſt, non quidem conſecutiue & ſecundario, vt falſo nonnulli ſunt opinati, ſed principaliter, ſicuti ex *Gratiano diſceps. forenſ. d. cap. 924. nu. 36. Reg. de Ponte de poſteſt. Prærog. tit. 6. de aſſenſ. ſuper dot. §. 2. nu. 20. Dom. Conſil. Marſian. conf. 33. num. 4.* vbi optimè „ & aliis firmauimus *d. cap. 34. num. 36.* hoc ideo, vel quia communicantur huic donationi actiones pro dote competentes, vel quia vxor cuius parentes aliàs matrimonium non contraxiſſent: nam ſi aliter diceremus, fruſtraretur vxor ſpe ipſa tuendi dotem traditā & iura dotalia, pro quorum aſſecuratione & tutione cenſetur donatio facta, iuxta
 6 veram ſententiam *Couar. lib. 3. var. cap. 6. n. 10. verſ. quarto* in ea quæſtione an bona fidei commiſſo ſubiecta alienari queant cauſa donationis propter nuptias, ſubdit *qua quidem datur pro tutioni ſolutione, & reſtitutione dotis, & Angul. de meliorat. ad l. 6. gl. 4. num. 8. & 10. tit. 7. lib. 5.* cui vel inuitus manus dedit *Reg. Ronis. ad pragm. 1. nu. 167. de ritul. abuſ.* vbi poſtquam audacter defendit, vxoris cuius contemplatione donatio fit, non principaliter intereſſe huiusmodi donationem firmitatem habere, ſed in conſequentiam & ſecundario, quia differt valde eſſe quid factum contemplatione alicuius, vel ſuo proprio nomine, vt quod donatum eſt ei queratur, iuxta ea quæ in propria ſpecie tradit *Reg. de Ponte cōſ. 80. nu. 10. & ſeqq. lib. 1. Alciat. & Mantie.* quos ipſe refert *num. 165.* quæ quidem aſſertio (vt obiter animaduertam) iura vndequæque non eſt: nam licet contemplatione filii fiat donatio, non exinde fit, vxori non eſſe quæſitam actionem, camq; irreuocabilem, *argum. ſex. ſollennis in l. ſi poſt mortē,*

§. ſin. de bonor. poſſeſſ. contra tabul. ibi, cum enim ſemel beneficio aliorum ad id beneficium fuerant admiſſi, iam non curant, petant illi necne bonorum poſſeſſionem, ponderat in puncto *Ant. Gomez ad l. 22. Tauri n. 23.* concedendum tamen eſſe fatetur *Ronis.* quod ſi ſoluto matrimonio ob uitri inopiam remaneret vxori aliquid conſequendum pro dote vel antefato, tali caſu haberet intereſſe formatum ipſa vxor, & ratione huius intereſſe quidquid ſibi deſiceret in antefato & dote, poſſet à ſocero qui donationem fecit & cui ipſe conſidit, repetere, idem *Reg. Ronis. conſ. 15. nu. 8. in fine lib. 2.* eleganter præceteris doctiſſimus *Ferrer ad Conſil. Casal. hac noſtra, ſub tit. ſol. matrim. temp. 3. declar. 1. nu. 12.* inquit: *non ita vt donatum à viro fieret vxoris, ſed vt in donatum à viro mulieri eſſet cauſum pro dote data, non pro iure domini, ſed pro iure reſolubile acce: dō ad mulierem rediſſet, &c.* *Gratiano diſceps forenſ. cap. 984. n. 39.* ideoque vxorem ad obſeruantiam huiusmodi donationis poſſe agere, doctè ſcribit *D. Cuccelli d. diſcurſ. 2. part. 15. nu. 8. D. Marſian. d. conſ. 33. num. 2.*

- Tertia concluſio, nam licet regulariter actio alicui competens ad obſeruantiam alicuius contractus, dicatur actio in factum, & proinde perſonalis: illa tamen quæ competit vxori in rebus contemplatione matrimonii donatis pro dotis tutione realis eſt & hypothecaria, quemadmodum expreſſe ſentit *Couarr. d. lib. 3. var. cap. 6. n. 10. verſ. quarto non tantum, ibi, & tamen donatio propter nuptias tendit ad hoc, vt bona donata ſint obligata ad reſtitutionem dotis,* ad idem clariuſ diſcrit *Anton. Theſaur. dec. 32. nu. 10.* vbi ait, *etiam ſi ex cauſa nuptiarum et contemplatione matrimonij facta donatio fuerit, quo caſu plus dico bona donata eſſe hypothecata pro dote et bonis vxoris, quia ſemper donatio cauſam illam habet, vt ſeparatum aliquod patrimonium filius habeat, ſuper quo dō aſſecretur,*
 9

licet de hoc in donationis instrumento expressa mentio non fiat, cui sine dubio consentit *Reg. Romit. in d. prag. 1. n. 169. Ferrer ad Constit. Catal. loco proxime cit. n. 15. D. Marcian d. conf. 33. n. 5. ex doctrina Bald. in l. si Praes. C. de donat.*

- Quarta conclusio, donato vel refutato feudo contemplatione matrimonij, si eius naturæ donatio sit vel refutatio, ut directi domini assensu indigeat, isquæ non fuerit impetratus, ut proinde ex hoc vel alio defectu refutatio nulla remaneat, oriri in beneficii coram omnium quorum interesse matrimonio iam consumato irreuocabiliter, & dote consecuta actionem in factum ad interesse, ad regulam *rex in l. naturalis, §. et si quidem, & §. ac cum do, de prescript. verb. Rot. Rom. in puncto coram Coccino dec. 58. n. 25. inter collectas per Rubicum impressas Romæ anno 1640. quod quidem interesse etiam feudi æstimationem solent comprehendere, propter causam onerosam donationi ipsi annexam, ex insigni doctrina *Andr. Isern. in c. 1. §. de contrariis n. 10. de inuest. de re alien. fact.* qui licet in emphiteusi Ecclesiastica locutus sit, nihilominus communiter enim DD. intelligunt etiam in feudo propter nuptias donato, prout *Camerario, et Freccis* relatis, magistraliter defendit *Reg. de Ponte de potest. proreg. tit. 6. de assensu Reg. super dot. §. 2. n. 20.**
- 12 *et seqq. subdens n. 24. expressus casus esse dicisum ab eodem Andrea in c. 1. §. donare in addit. qual. olim feud. pot. alien. ubi quod si feudum fuerit datum in dotem absque assensu, etiam cum scientia tam viri quam uxoris, favore matrimonij declaratum eis deberi æstimationem, non obstante nullitate contractus, ut in registris Regis Federici; illa enim scientia mulieri nocere non debet, quia hac rigorosa an scilicet refutatio sit valida sine assensu, et an redigi debeat in registro infra quindecim dies,*
- 13 *scire non consueverunt mulieres: idem quæ tenet idem Isern. in Constit. Regn.*

*Fratribus, subdēs notabiliter quod interrim tenebis vir feudum loco pignoris, & durabit etiam quod feudum demolatur ad dominum, quia consideravit Rex causam onerosam, ac favorabilem, ne mulieres per iuris subtilitates decepta remaneat: sequitur Cæpye. in c. ap. Imperialem fol. 16. vers. quarto notandum, hæc Reg. de Ponte, sed lausius, & exactius articulo ad partes disputato differit *Confil. Gizzarell. dec. 22. per totam, ubi concludit quod etsi in donatione simplici, & pura à mera donantis liberalitate procedente, dubitari queat an æstimatio sit præstanda, in ea tamen quæ contemplatione matrimonij, vel ob causam sit, cessat omnino scrupulus & disputatio, idcoque necdum teneri donatorem seu eius hæredes ad æstimationem & tantundem, sed ad totale interesse & evictionem, quamvis de impetrandò assensu sit inter partes convenitum cum clausula non aliter nec alio modo, quia hæc non prodest, ut resoluat contractum ex defectu voluntatis, prout lausius est apud eum videre: cuius decisionis causa licet iudicialiter determinata non fuerit, transactione tamen finem accepit, quæ & æstimationem & cætera quæ per sententiam obtinere sperabat, actor est consecutus, quemadmodum inibi est videre, n. 39. ad idem *Reg. Camill. de Curie in diversis feud. §. multis n. 84. fol. 51. à tergo, & nouissimè nervosè defendit Jacob. de Falco in suis allegation. prælo traditis per Jo. Bapt. Thoro in compend. dec. tom. 1. verbo æstimatio, fol. 26. quo fit ut exaudiendus non sit *Reg. Romit. d. 16 prag. 1. de tutor. abusu à n. 128. ad finem, qui ut clienti inieciueret, mordicus defendit hoc casu non deberi æstimationem: nam vel saltem ex hoc ipso conuincitur, quod æstimationem in causa illa de quo consultus respondit, ex transactione donatarius consecutus fuit, ut paulò ante diximus.****

Quinta conclusio sit, assensum Regali munificencia mulieribus Neapolitanis præstitum super feudalibus pro

pro dotium & iurium dotalium con-
secutione, censi etiam præstitum.
donationibus contemplatione matri-
monij in instrumento dotali factis,
quod hypothecā & feudaliū obli-
gationem: quod mihi probatur duplici
ratione, & quia donatio ipsa ad fir-
miorem dotium tuitionem & assecu-
rationem respectum habet, sicuti pau-
lō ante probaui, ad quod principaliter
respexerunt etiam *Capitula Regis
Catholici, Imperatoris Caroli quinti,
& Philippi secundi*, ibi, *come à benefi-
cio delle donne per assicurazione, e re-
stitutione delle doti, anesati, e lo-
ro interessurij &c.* & quia assensus
non est concessus obligationi feuda-
lium pro dotibus, sed instrumento con-
tinenti feudaliū obligationem, inter
quæ discrimen est notabile, vel ex
hoc, nam eo ipso quod assensus præsta-
tur contractui, censetur præstitus om-
nibus in eo contentis & connexis: si-
cuti enim stipulatio ab actu super quo
interponitur, regulatur, ita quoque as-
sensus assumit naturam contractus, su-
per quo interponitur, & latè interpretatur,
dum non stat in terminis simplici-
cis dispensationis ad tollendum tantum
obstaculum, sed in forma gratiæ:
ideo non respicit personam, sed obli-
gationem, vel actum quem validare
intendit, & proinde non est restringendus,
sed aptus est comprehendere
quæcunque in instrumento ipso con-
tinentur, ita sollemniter de more post
*Camerar. in c. Imperialem fol. 52. lis. F.
& G. fol. 58. lis. M.* docet *Reg. de Pon-
te de post. Proreg. d. iij. 6. de assens. Reg.
super dotib. à n. 13. usque ad 43. ubi sub-
dit, quo casu ex eadem ratione finali
conservationis dotium tam respectu viri
quam uxoris, non sumus sub cortice ver-
borum capitulorum, sed attendendo cau-
sam conservationis dotium, semper as-
sensus intelligitur præstare, & non di-
centur capitula extendi, sed ex sui cau-
sa & ratione secundum *Camerar.* com-
prehendere omnes casus, per quos uxor
remaneat indotata, nam omnia respo-*

ciunt conservationem dotis, &c. ex quibus
decisum refert *nu. 14. capitulum.*
habere locum etiam in bonis societatis
instrumento dotali obligatis, etsi non
nisi de bonis mariti in *capitulo* fiat
mentio. Idque ex alio etiam fit indu-
bium, quia ubi assensus præstatur su-
per contractu indiuiduo, assumit ean-
dem naturam indiuiduam, quoties
contractus in sua indiuiduitate subsi-
stere potest, quemadmodum colligitur
ex traditis per eundem *Reg. de Ponte
cod. ital. l. 8. de resus. feud. §. 1. a. n. 5.*
& in puncto de donatione contem-
platione matrimonij facta in contra-
ctu dotis, tenet *Montan. in c. Imperia-
lem, §. præterea si quis in feudatis, n. 36.
fol. 133. vers. vel tertio in dote.*

Sexta conclusio, licet sciam assen-
sum illorum capitulorum, siue legis sit
siue hominis, tacitam hypothecam in-
fusiue in constitutione introducam.
dotis fauore, de qua in *l. unica, §. 2. ubi
plenius, C. de rei uxor. act.* non com-
prehendere, sicuti docuit *Camerar. in
cap. Imperialem fol. 55. lis. 1. & iudica-
tum refert Apostilla ad cap. 21. Regis
Catholici inter capitula huius fidelissi-
ma Cinisati fol. 43. ut proinde neces-
saria sit expressa bonorum feudaliū obli-
gatio, & quod magis est cum ex-
pressa reservatione Regij assensus, ut
sæpè repetitum est in capitulis prædi-
ctis. & ponderat *Reg. de Ponte d. iij. 6.
de assens. Reg. super dotib. n. 20.* id quod
semper ego tãquam indubium tenui;
nihilominus non deficere Catherinæ
Caracciole expressam feudaliū obli-
gationē respectu Hyppolitæ Ricciæ,
quæ pro obseruantia contentorum in
instrumento ipso, & sic refutationis
feudi Rateni, obligauit bona feuda-
lia cum reservatione Regij assensus;
quæ quidem refutatio cum effectu
habere non potuerit in ipso corpore
feudi, nec similiter assensus quæ
dominij translationē important,
non comprehendit, operabitur tamen
ut feudum contemplatione matrimo-
nij refutatum, sit pro interesse resu-*

tan-

tante ex non secuto refutationis effectu, pro dote & iuribus dotalibus obligatum, ex his quæ supra tradidimus.

Ultima cōclusio, circumscripto dotis fauore, & dato millies feudum Rateni fuisse tantummodo Francisco filio refutatorio, pro æstimatione, siue interesse obligatum, adhuc Caterinā ipsam potuisse actionē hypothecariā intētata super ipso pro dotibus & iuribus dotalibus experiri, tanquam super nomine debitoris debitoris sui;

24 scitur namquē vtilem hypothecariā competere mihi actionem super bonis debitori meo hypothecatis, ex *tex. in l. uomen, vbi Bart. num. 3. & Salicet. num. 1. C. qua res pignori oblig. poss.* & post *Negusan.* docet in terminis feudaliū Vinc. de Franch. decis. 75. num. 8. DD. in l. penult. vbi glo. C. quan. fise. vel priu. & in l. 1. C. quan. fise. debitor. debis. sui cōuen. poss. Bellaper. in l. si solvere, C. de nouat. Vrij. ad Affl. dec. 8. n. 3. vbi dicit omnes id affirmare, *Monac. dec. Floren. 22. num. 27. Gratian. discept. forens. tom. 2. c. 356. num. 32.* & late hanc partem defendit Jo. Domin. Gaito in *suotrat. de credit. in appendice ad cap. 4. num. 136. & seqq.*

25 & in pu nō in vxore cui non fuit plenē de dotibus satisfactum, in bonis mariti, quod possit agere contra nomen debitoris ipsius vtili hypothecaria, *Francisc. Cyriac. contr. forens. tom. 2. cap. 338. num. 7.* subdens ex *Sardo, & alijs* id ei licitum fore sine aliqua cessione, & ex cussione bonorum mariti, & *tursi cap. 339. num. 12.*

Tum vt receperit canamus, si refutatio hæc pars & portio fuit dotalis cōtractus, ita vt rāquam de re indiuidua sit iudicandum: si actio ad eius obseruantiam non minus Francisco filio quam Caterinæ nurui quæsitā fuit, saltem pro dorum & iurium dotaliū tuitio: si hæc nedum personalis sed hypothecaria est: si succedit obligatio ad æstimationem & interesse ob refutationem ex defectu assensus non secutam: si pro eius obseruatiā expressē bona feudalia hypothecata fuerūt:

si assensus capituli omnia in instrumento dotali, dorum & antefati securitatem respicientia, comprehendit: si saltem Caterina potuit super feudaliibus Hippolitæ Ricciæ filio obligatis tanquā super nomine debitoris sui debitoris vtili hypothecaria agere, rem quidem in tuto esse ambigendum non est, vt proinde his fundamentis, & rationibus, ad quas partium Aduocati non aduerterunt, ritē, rectēq; sollennē hanc dēcisionē struxerit SACRVM CONSIL. quam veluti nouam in articulo non adhuc deciso, spero beniuolis lectoribus gratam fore, saltem vt & ipsi his benē ruminatis, fortassē melius sentiant.

S V M M A R I V M.

- 1 Legatum siue fideicommissum certa species relictā via transiit in legatum.
- 2 Fructus debentur à die purificati fideicommissi.
- 3 Renunciatio generalis cuiusvis iuris, etc. operatur fideicommissi renunciationem.
- 4 Geminatio habet vim specialis & expressæ renunciationis.
- 5 Reservatio alicuius iuris operatur ceterorum renunciationem.
- 6 Renunciatio generalis inducit fideicommissi renunciationem, vbi ad aliud fideicommissum referri nequit & est iam purificatum.
- 7 Iniurandum habet vim specifica renunciationis.
- 8 Transactio super rebus testamento consentis fieri nequit, nisi inspectis testamenti verbis.
- 9 Deceptus non dicitur qui gratis remittit.
- 10 Renunciari non potest dispositioni *tex. in l. de his, ff. de transaction.*
- 11 Voluntates deficientium publicè interest seruari.
- 12 Testamentaria scriptura maior est *ff. des.*
- 13 *Tex. in l. de his, ff. de transaction. vera decodendi ratio.*

Hh

14 Clau.

- 14 *Clausula decreti irritantis semper inesse censetur in dispositione prohibita.*
- 15 *Renunciatio iuris ex testamento delati requirit specialem scientiam contentorum in eo.*
- 16 *Ignorantia semper praesumitur in eo qui in alterius ius succedit, contrario non probato.*
- 17 *Dispositio tantum restringit dispositionem in expressis.*
- 18 *Renunciatio generalis iuris ex testamento competentis nihil operatur, nisi expressum sit testamentum quo ius illud continetur.*
- 19 *Scientia ante omnia supponenda est in renunciante & paciscente.*
- 20 *Renunciatum praesumitur fideicommissum ex actu positum in contrarium.*
- 21 *Scientia coniecturis & praesumptionibus probatur.*
- 22 *Praesumitur ex subsequela diutina renunciationis observantia.*
- 23 *Renunciationis observantia post triennium inducit ratificationem.*
- 24 *Scientia, & patientia consensum inducunt.*
- 25 *Praesertim inter sanguine coniunctos.*
- 26 *Tex. in l. de his, ff. de transact. non requirit ocularem & physicam testamenti inspectionem.*
- 27 *Dispositio tex. in d. l. de his ad factum & voluntatem potius transigentis referenda est, non ad formam & sollemnitatem iuris.*
- 28 *Alex. conf. 11. lib. 2. commendatur.*

Data generica scientia fideicommissi in testamento contenti, censi per generalem quietationem remissum, eidemq; renunciatur. Et de regula *tex. in l. de his, ff. de transaction.*

CAPVT LXI.

IN controuersia illa diu agitata in Sacro Cōsilio, nec adhuc decisa, inter nobiles patritios Scipionē Milanum, & Ill. D. Ioannem Milanum Marchionem Sancti Georgij, super trium caratarum vectigalis boni denarij rata, in quibus prima acquirit Diana Milano anno 1522. fideicommissum instituerat perpetuum in beneficium masculorum descendentiū à quond. Frācisco, Nicolao, Vgone, & Frederico Milano nepotibus ex fratre, de tribus contingit in Sacro Cōsilio discipari, quæ sigillatim totidem capitibus absolueamus.

Primo, an fideicommissum praefato generali quietatione Iacobo hæredi vniuersali per Scipionem facta in anno 1595. occasione receptæ solutionis ducatorum mille & quingentum ex bonis quond. Beatricis Caracciola communis matris, valdè renūciatum censetur?

Secundo, vtrum remissum ex decisione *tex. in l. Procula, ff. de probat. 2*

Tertio, an saltem legitimo tempore praescriptum?

Petierat nāq; Scipio in anno 1628. condemnari Illustrem conuentum ad relaxandum quartam partem trium caratarum vna cum fructibus à die purificati fideicommissi. Et quidem, quodā fructus res omni caret difficultate; constat namque legatum siue fideicommissum certæ speciei recta via transire in legatarium, siue fideicommissarium etiam ignorantem, vulgata *l. a Titio, ff. de furt. & l. legatum 82. ff. de legat. 2.* ideoque fructus debentur statim à die purificati fideicommissi, etsi fideicommissarius eos petere neglexerit, ad tradita per *Bar. in l. in fideicommissariam, num. 4. ff. ad Trebell. Peregr. de fideicom. art. 49. nu. 89. Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 3. casu 256. num. 28. Surd. decif. 25. num.*

19. *Mantic. de coniect. ult. volum. lib. 7. tit. 10. num. 30. & seqq.* vbi latè, eleganter *Paul. de Castr. in l. mulier. §. si heres, per cum tex. ad Trebell.* præfertim ita te fideicommissarii ignorantia, *Pereg. post alios d. art. 49. num. 84. Simon de Prat. de interp. ultim. volum. lib. 3. dub. 5. num. 12. solutione 2. Surd. d. decis. 25. num. 25. & 30. Fusar. conf. 161. num. 7.*

Verumtamen excipiebat conuentus, propria pactione fuisse per actorem fideicommissio renunciatum, nedum quia acceptauit testamentum Beatricis, electis quantitatibus sibi relictis tamquam vtilioribus, vnde amplius audiendus non est, *ex tex. in l. cum à matre. C. de reuindic. prout diffusè in eademmet causa disserit R. de Ponte conf. 33. num. 1. & seq. lib. 1. verum etiam ex generalissima renuntiatione omnium bonorum paternorum & maternorum, ex quouis iure vel causa, & quoquo modo competenti,*

3 facta in anno 1595. receptis ducatis duodecim mille; qua generali locutione fideicommissio etià cesserit renunciatum, fundat *Dec. conf. 389. in fine. Corn. conf. 6. num. 12. vol. 1. Cramet. conf. 638. nu. 14. Menoch. conf. 359. nu. 12. Amat. decis. Marebze 105. num. 61. & iterum*

4 in anno . . . repetita; quæ quidem renuntiationis geminatio habet vim specialis & expressæ, ad tradita per *DD. in l. Balista ad Trebell. latè Paris. cõf. 9. n. 19. & seq. lib. 3.* præfertim quia eadè quietatione fuerunt actori reueruata nonnulla specialia iura, qua cate ris omnibus dicitur renunciatū, vt in terminis docet *Menoch. conf. 87. n. 34.*

6 Idque fortius cum verba renuntiationis ad aliud fideicommissum referri nequeant, prout in simili in materia legitimæ iure nature debita, tradunt *DD. in l. si quando. §. & generaliter C. de inoff. testam. Surd. conf. 135. nu. 1. & seqq. Ronit. conf. 93. nu. 13. & seqq. lib. 1.* & in fideicommissio probatur *Pereg. art. 52. nu. 104. Grat. conf. 60. n. 25. & seqq. lib. 1. Menoch. d. conf. 87. num. 20. Surd. conf. 143. num. 31. latè*

Pacian. cons. 82. n. 82. & seqq. Sfort. Odd. in solenni repetitione ad sex. in l. de his; ff. de transact. quam inseruit in repet. l. qui Roma. §. duo fratres, de verb. oblig. quest. 8. num. 23. & 24. Fusar. de substit. quest. 593. num. 176.

Nec quæstio vlla refricari valet, quoties fideicommissarii ius purificatum iam & in esse deducum est; ante renuntiationem ipsam, iuxta tradita, per *DD. in d. l. qui Romæ. §. duo fratres, de verb. oblig. & decifum per Sacri. Conf. refert Anell. Amat. conf. 90. accedente præfertim iuramento, Caroc. dec. 62. num. 23. & seqq.* quod habet vim specificæ renuntiationis beneficii d. l. de his, ff. de transact. quamuis generaliter tantummodo omni legū auxilio esset renunciatum, vt post multos suo more coaceruatos tenet *Tiraq. in præfatione l. si unquam. num. 145. C. de renoc. donat. Gualter. de iur. rat. confirmat. part. 3. cap. 2. num. 20. vers. in primo, Cacheran. decis. 112. nu. 21. Amat. loc. cit. num. 7.*

8 Sed his respondebat actor, huic exceptioni obstat ex diametro non tam scitam, quam indubitata iuris regulam, quæ omnem respuir super rebus testamento contentis transactionē, nisi cognitis inspectisue prius eiusdem testamenti verbis, *ad tex. in l. 1. ff. quemad. testam. aper. d. l. de his, ff. de transact. vbi repentes omnes, præcipue Bald. & las. concordat de iure septempartito lex 1. sit. 2. part. 6. ibidemque Greg. Lopez verbo nim compositione, Menoch. conf. 323. num. 38. & conf. 707. num. 19. vers. respondetur, & num. 20. Roland. conf. 13. num. 26. vol. 1. Pichard in §. item si quis postulante, nu. 115. vers. exemplo, in fine, de action. Gail. lib. 2. præf. obseruat. 139. n. 7. & 8.*

9 Quam quidem legis prohibitionē non minus in pacto gratuito locum habere, eo quod qui gratis remittit in nullo decipitur, voluerunt *Barr. in d. l. de his, num. 2. Paul. de Castr. num. 4. Angel. ibid.* quamuis alios contrarium tenentes referat *las. num. 8.* quos in

concordiam reuocare intendit *Albericus num. 4. Orſc. num. 4. ibi, & verius eſt in nihilum eam valere, reſtitit enim lex, ac prinde etiam naturalis obligatio non naſcitur, Gregor. Lopez. ad d. l. 1. per illum tex. verbo pleyto, ſit. 2. partiſ. 6. Peregr. de fideicom. art. 52. num. 15. licet Marian. Soccin. conf. 116. num. 71. lib. 1. cui voluit adherere Guſtier. de iuram. confirmator. d. par. 3. cap. 2. in ſine contrarium verius eſſe putet.*

Sed & quod magis eſt, nec poſſe harum legum diſpoſitioni renunciari, tenent iſdem, & in hoc eſſe concordem aduerſus Accuſſ. tum antiquorum, tum etiam recentiorum ſententiam dixit *Orſcius loco cit. num. 6. Cachera. d. dec. 112. n. 2. Guſtier. loc. cit. n. 19. Cornens cōſ. 135. n. 3. nol. 2. ca ſcilicet ratione, quia publicus in ea verſatur fauor, 11 vt ſcilicet deficientium voluntates executioni demandentur, l. vel negare, ff. quemad. teſtam. aperiari. l. ſi pars in princ. ff. de inoff. teſtam. Cui decidendi rationi additur & alia, nempe quod in odium occultantium teſtamenta inducitur, ſfor. Odd. loc. cit. queſt. 4. art. 2. num. 15. & art. 3. num. 19. vel quia teſtamentarię ſcripturę maior ſit fides, l. ſeruum fili. & num qui chirograſum, & legat. 1. mihi autem magis arripit ea quam aſſert diſta lex regia 1. ſit. 2. partiſ. 6. quia ſcilicet non dum viſ 13 ſis teſtamenti tabulis, ſolet veritas ignorari, quo fieri poſſet vt tranſigentes facile deciperentur, et quia diſpoſitio illa eſt de forma, cui nec iuramento renunciari poſteſt, *Cornens conf. 139. n. 2. lib. 4. Roland. poſt plures conf. 13. num. 27. lib. 1. Menoch. d. conf. 707. num. 21. id pro indubitato tenens, quoties non eſt ſpecificę renunciatum beneficio d. l. de his, Cachera. d. dec. 112. num. 8. ſfor. Odd. d. q. 4. art. 5. num. 43. vbi num. 46. conciliat diſſidentium ſententias, Guſtier. latē d. cap. 2. num. 20. vcrſ. contrariam, licet ipſe aduerſam ſententiam veriorē & magis communem aſſerat, ſed conuincitur meo videre illa potiſſimum ratione, quia diſpoſitio. dicte l. de his eſt**

prohibitua, vt de ſe patet; at in lege prohibitua ſimpliciter loquente ſem 14 per ineſſe cenſetur clauſula decreti irritantis, l. non dubium, C. de legib. quę formam inducit, ſfor. Odd. loco cit. queſt. 4. num. 4. & 5. vbi ait adeo eſſe prohibituiam huius legis diſpoſitionem, vt tranſactio contra eius formam ſit ipſo ſine nulla, nec indigeat ope in integrum reſtitutionis, & rurfus num. 30. cui clauſulę nullo pacto renunciari poſteſt, vt lauius explicauimus hac eadem centur. cap. 1. & poſt Bald. & Iaſ. tenet D. Galeſta contr. illuſtr. cap. 1. num. 95. tom. 1. Auguſt. Barboſ. de clauſ. uſuſfreq. clauſ. 40. n. 46.

Requiritur ergo ſpecialis & indi 15 uidua ſcientia contentorum in teſtamento, cum nec generalis ſufficiat, *Peregr. de fideicom. d. art. 52. num. 21. Ozaſc. d. dec. 112. num. 6. Verall. dec. 20. par. 2. Menoch. d. conf. 323. num. 38. quanto ergo magis data probabili ignorantia iuris Scipioni fideicommiſſario ex teſtamento Dianę competētis, ad tex. in l. nec peſentem, C. de long. tempor. preſcript. & in l. re ſua vbi Gloſa verbo re ſua, C. de reuindic. vbi cauetur actum geſtum non nocere ignorantia ius ſuum; & regulariter in eo qui in alterius ius ſuccedit ſemper 16 præſumitur ignorantia, ſcientia in contrarium non probata, c. cum quis, de regul. iur. in 6. l. qui in alterius, ff. cod. l. ſin. ff. pro ſuo; ſacit tex. in l. quoniam ſororem, C. de iur. deliberan. regulam exornat *Alciat. in l. eins qui in Pronuncia, num. 76. & ſeqq. ſi cert. pet. ſubdens num. 79. & Bald. conf. 392. vol. 1. quod particularis, certiorque diſpoſitio non tam agnita præſumitur; & in ſpecie quod tam in ſuis hæredibus quam in extraneis ante immiſſionem præſumatur fideicommiſſi ignorantia, docuerunt *Bart. in d. Leins qui in Pronuncia, num. 29. ff. ſi cert. petat. & in l. qui Roma, & duo fratres, num. 12. 14. & ibi Alex. num. 53. ff. de verb. oblig. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 23. num. 55. cum pluribus ſeqq.***

Sed quidem inutiliter de his diſſeriri, quo-

ri, quoniam de fideicommissio in testamento Dianæ instituto anno 1522. hodie agitur, cum tamen à Scipione renunciatum sit tantummodo omni iuri sibi competenti quoquomodo, & ex quavis causa, etiam cuiusvis fideicommissi super bonis hæreditatis quondam Beatricis Caracciolæ tantum;

17 hæc enim dictio, *tantum* adeo præcisa est & taxatiua, vt restringat dispositionem solum in expressis, reliqua verò omnino excludat, *vt in l. qui aliena, §. libertas, de negot. gest. l. qui Sella, §. qui actum ff. de feni. pradior. ruiticor.* cum alijs latè congestis *per Anguit. Barbo. de diction. vsufreq. dict. 401. num. 2.* quin potius eiusmodi clausula circumscripta, adhuc ex generali renunciatione omnis iuris

18 præsentis, vel futuri, vigore cuiuslibet fideicommissi, vel substitutionis, non censeretur fideicommissio renunciata, nisi in specie sit expressum testamentum quo fideicommissum continetur. *post Imol. Alex. Arretin. Roman. & alios voluit Fnsar. d. q. 593. num. 98.* dicens esse communẽ scientiam, *Corn. conf. 6. num. 2. & seq. vol. 1.*

Et regula est, quod in renunciante

19 pacifcente & transigente ante omnia supponenda est scientia, eo quod voluntas non trahitur ad incogitata, & incognita, *ad tex. in l. Aquiliana, & l. cum Aquiliana. ff. de transact. l. vlt. §. idem questum, de condit. indebit. vbi DD. & sic. cum inter, de renunciat. glos. elegans in l. tres fratres verbo posse ff. de pact. vbi quod generalis renunciatio non trahitur ad ius quod quis verosimiliter ignorat sibi competere, Ti. raguell. in d. præfatione ad l. si vnquã, num. 122. C. de renocan. donat. qua ratione Sfort. Odd. d. q. 4. n. 51. vsq; ad 55. defendit, non valere generalem huius legis renunciationem, nec ex vi clausulæ *rennitiatis omni legum auxilio.**

Ex aduerso dicebat conuentus, negandam prorsus esse in Scipione

ignorantiam, quin potius præsumi debere omnimodam scientiam; actor namque ex causa huius fideicommissi, cuius integra verba in eo contractu fuerunt apposita, transigit in anno 1601. cum Claudio & fratribus de Milano; quinimò mandatum accepit ad exigendum introitus illius annui redditus nomine conuentus: unde & scientiam habuisse, & sciens visus est fateri dominium eorum ad solum conuentum spectare, & ex hoc positiuo actu tanquam suo iuri prorsus contrario, censeretur fideicommissio renunciata, pluribus fundat *Menoch. d. conf. 87. num. 23. et seqq. et conf. 913. num. 34. & facit in fortiori casu tex. in l. si de inssor, §. 1. de pignor. et ibi glos. in verbo manifestum est; constat namque scientiam non requirere plenam probationem, sed leuem & præsumptiuam sufficere, vt vno ore fatentur DD. in l. qui Roma, §. duo fratres de verb. oblig. & post multos prosequitur *Houed.* loquens de fideicommissio *conf. 33. num. 28. & 33. vol. 1. Cotta in tract. scientia & ignoran. in spec. 63. num. 8.**

Idèq; conuincitur ex subsecuta diu-

22 tina renunciationis obseruantia ab anno 1595. vsque ad 1628. ex qua omnem, quamuis dubiam siue legis, siue hominis, inter viuos, vel vltimæ voluntatis dispositionem declarari latè fundat *Menoch. conf. 390. num. 16. & conf. 451. num. 14. Rota Rom. decis. 571. num. 3. par. 1. in nonissim. & apud Farinac. dec. 365. num. 1. som. 2. & post*

23 triennium ratificationem præstat, *Matta voto 103. num. 7. & nouum producit contractum, Raudens. dec. 5. num. 20. facitque ius & omnem tollit dubitationem, Farinac. dec. 194. num. 4. tom. 1. par. 2. Amatis. dec. Marchia 29. num. 10. etiam si verba repugnarent, Gratian. dec. March. 43. num. 17.*

Et data sciẽtia & patientia consensus inducitur, etiã in his quæ præiudicium afferunt, *Andr. inc. si quis vers. si autem aliquis si de inuestitura inter*

Hh 3 domin.

*domin. & vaſſallum nn.4. Rolan.conf. 19.lib. 1.num. 37. Amatis dec. March. 64.num. 15. & ratificationem operatur, Menoch.conf.401.num. 191. Triniſan.dec.18.nn. 8.lib.1. Franciſc.Stephani.dec.51.num.8. præſertim cum vltro aliquis actus poſitiuus concurret, Clementin.1. de procurat. Pariſius poſt multos conf.66.num.17.& ſeqq.vol. 4. Natta, Sura.& alij cum Maſcardo qui communẽ teſtatur de probation.cõcluſ. 1224.n.51. Fontanel.de paſſ.nuptial.10. 1.clauſ.4.gloſ.10.par.2.n.39. Id quod
25 fortius procedit inter ſanguine coniunctos, Dec. qui in fideicommiſſo loquitur conf.266.nn.3. Caſtillo de uſuſfr. cap.2.num. 121. Tiraquell. poſt antiquiores de retract. Lignagier. §.1.gloſ.9. num. 158. Sura.conf. 355. num. 15. Putens dec. 100.num.4.lib.2. & ex ſolijs biennij lapſu, adiunctis tantummodo duobus poſitiuiſ actibus, expreſſam induci renunciationem voluit Barr. conf.76.num.3.vol.2.per tex. in l.ſi mulier 22.C.ad Velleian.*

Igitur præſuppoſita ſcientia Sci-
26 pionis, non eſſe dubitandum de validitate tranſactionis: non enim ocularis ſeu phyſica teſtamenti inſpectio requiritur in terminis *tex. in d.l. de hiſ ff. de tranſact.* ſed ſufficit ſcientia & notitia contentorum in teſtamento; id quod mihi probat *tex. in l. Lucius Titius 78. §. ſim. ad Trebell.* in cuius ſpecie hæres eius qui poſt mortem ſuam rogatus erat vniuerſam hereditatem reſtituere, ſi ex tranſactione, minimam quantitatem fideicommiſſarijs reſtituit, non poterit moleſtari, ſi ex instrumentis poſtea repertis appareat multo maiorem quantitatem fuiſſe in hereditate. Conſtat igitur tranſactionem validam fuiſſe etiam non inſpectis instrumentis, ſed ſufficere genericam fideicommiſſi notitiam. Et confirmatur ex *textu in l. non eſt ſerendus 12. de tranſact.* vbi expreſſum agitur de ſimplici notitia tranſigentis, non quidem de oculari inſpectione teſtamenti; quæ iura ad hoc

expendit Anton. Faber in rational. ad *tex. in d.l. de hiſ in fine*; vnde Barr. *ibid.* in propoſita quæſtione n. 6. ſic ait, *concludo ergo per iſtas leges quod ſufficit; nec obſtat quod *tex. dicit, inſpectis & cognitis verbis teſtamenti, quia ille dicitur inſpicere quæ ſcit; caſus eſt ſupra de legibus l. in cuius, coniuncta l. ſcire 20. tit. videtur enim ſenſus inſpicere oculis intellectus &c.* Alex. in d.ſ. duo fratres, & conf. 1.1. nn. 14. vol. 2. & laſon qui dicit eſſe communem opinionem, quos referunt addentes ad Barr. in d.l. de hiſ, ſi ſua g. qui idem tenet in d.ſ. duo fratres, num. 17. quem ſequitur Paul. de Caſtr. in d.l. de hiſ, nn. 7. Guſtlielm. de Bened. in cap. Raynuius in verb. ſi abſque liberis il. 2. in tractatu fideicommiſſaria ſubſtit. num. 126. Gregor. Lopez. ad l. 1. verbo, abſorto, tit. 2. par. 6. Anton. Faber in Codic. Fabrian. tit. de tranſact. deſinit. 1. Peregr. de fideicommiſſ. d. art. 52. num. 22. vbi dicit non eſſe legem illam ſic de forma, vt requirit præciſam inſpectionem, ſed effectu contentam eſſe, vt ſcilicet pacificantes de contentis in teſtamento prius habuerint notitiam, bene Menoch. de adipſ. c. m. poſſ.ſ. remed. 4. num. 110. Cacherau. d. dec. 112. num. 20. Guſtier. de iuram. confirmator. par. 3. d. cap. 2. num. 11 & 15. laud. Sfort. Odd. d. q. 4. num. 168. cum ſeqq.*

Idquẽ indubium redditur ex traditis eleganter per eundem Anton. Fab. in d. ration. ad *tex. in d.l. de hiſ*, vbi ſa.
27 tetur, non poſſe aſſentiri hiſ qui aſſerunt diſpoſitionem *tex. in d.l. de hiſ* eſſe de forma & ſollemnitate actus; nam verba illa *tex. neque tranſigi aliter poteſt, quam inſpectis &c.* ad factũ, voluntatem, difficultatemquẽ tranſigendi, non ad formam & ſollemnitatem iuris referenda ſunt.

Sed ne in re tot iuribus & authoritatibus controuerſa deſit particularis determinatio, videndum eſt ſollemne conſilium Alexandri 11. lib. 2. quod miror non fuiſſe ab Aduocatis litigantium adductum; nam videtur appoſi-

nè scriptum pro præsentis litis decisione; ibi enim proponit rationes omnes dubitandi pro actoribus superius adductas, eisque doctissime suo more sigillatim satisfacit, latius comprobando motiva pro conuenio hic reldata.

S Y N M A R I U M.

1. Renunciari potest fideicommissum nedium expressè, sed etiam tacitè.
2. Requisita tex. in l. Procula, ff. de probat. non sunt de forma, nec debent simul concurrere.
3. Sanguinis coniunctio est de forma in specie tex. in d. l. Procula, contra Imol. Castr. & alios.
4. Distentium tempus diuersimodè in iure accipitur.
5. Rationum repetitam calculationem non esse de forma in tex. in l. Procula, ff. de probation.
6. Dicitio, sæpè, verificari debet saltem in bino vel trino actu.

7. Rationum calculatio quomodo in iure accipitur.
8. Actus gestos procuratorio nomine non præiudicare iuri procuratori competenti ex propria persona.
9. Filij positi in conditione non censentur dispositiue vocati.
10. Angeli doctrina in l. legatis, C. de legat. non procedit in relictis titulo particulari institutionis.
11. Substitutio vulgaris expirat adita hereditate.
12. Disiunctina posita inter personas testatori dilectas, nunquam resolvitur in coniunctinam.
13. . . . etiam si dictum sit quod succedat in stirpes, non in capita.
14. Clausula codicillaris regulariter fidei commissum inducere non potest.
15. Alternativa dictionis natura quam sit.
26. Ignorantia iuris dubij & intricati æquiparatur ignorantia facti.
17. Ignorantia contentorum in testamento allegare non potest is qui facietur scientiam alicuius partis ipsius.

Iterum de intellectu tex. in l. Procula 26. de probation.

CAPUT LXII.

SI quando non esset fideicommissum à Diana Milano instituto expressè à Scipione renunciarum, de quo in præcedenti disseruimus, iudicandum saltem tacitè remissum allegabat Ill. conuentus; scitur namq; nedium expressè, sed etiam tacitè posse iuri fideicommissi renunciari, ut plenè tractat Nostrates in repetitione l. qui Roma, §. duo fratres, de verbor. obligat. & sūt termini appositissimi in l. Procula ff. de probat. ex cuius Dini Comodi decisione oriebatur secunda exceptio aduersus actore in præsentis opposita. Etsi namque tria in eius *textus* specie videantur in causa fuisse, quare *Procula* fideicommissio renunciatur præsumitur, sanguinis nempè coni-

ctionem, temporis diuturnitatem, & sæpè habitam rationum calculationem, quibus quartum additur inibi præsuppositum, scilicet fideicommissum iam debitum, idest iam purificatum seu delatum, ut rectè obseruat Peregr. de fideicom. art. 52. num. 12. Fusar. de substit. q. 595. in prin. non ideo omnia præcisè concurrere tanquam de forma debere, ita ut alijs in eorum locū concurrentibus, remissioni locus non fiat; siquidem quod attinet ad primū coniunctionis sanguinis, non desuerunt qui existimant, eius textus dispositionem etiam inter extraneos procedere, post Imol. & Castr. sentit Ioannes Decret. de cis. Belg. dissert. 12. num. 16. lib. 2. nos vero eorum assertio-

tionem parum exiſtimamus ſecuram, ex his quę doctè ſuo more expendit *Barboſ. in l. qua dotis. n. 42. ff. ſol. matr. Maſtic. de tacit. & ambig. lib. 13. ſit. 16 num. 2. verſ. illud verò tom. 2. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 760. num. 10. & 11.*

- 4 Quò verò ad temporis diuturnitatem, ſiue de ſolo biennio intelligi poſſit, iuxta *ſex. in l. cū Domini. ff. loc. & in l. qua in agro C. de omn. agr. deſ. lib. 11. v. poſt Alciat. Menoch. & Barboſam* notauimus *cent. 1. cap. 87. num. 8. ſiue de quadriennio, vt in l. quamuis. la 2. C. de uſur. ſeu, quod verius eſt, de decennio inter præſentes, vt in l. poſſideri. §. ſi ſeruus, de acquir. poſſ. ff. l. ſicus. §. Ariſto. ff. qui & à quib. Maſtic. ſing. 360. num. 4. tenet Conſiliar. Theodor. alleg. 78. num. 10. & 17. Alex. conſ. 56. num. 13. lib. 4. Anton. Vber in ſue Cod. tit. de compenſat. deſinit. 1. in allegat. num. 7. & rurlus de error. pragm. de cad. 1. err. 2. n. 21. Roſa Bonon. in nouiſſ. dec. compilaris per Gyff. dec. 80. num. 21. & 22. D. Fabius Galota lib. 2. con. roner. 14. nu. 8* vel quod potius boni viri arbitrio eſtimandum ſit, vt poſt *Menoch. & alios obſeruat Aug. Barboſa de dict. uſuſfreq. dict. 90. nu. 7. illud ſine dubio in præſenti concurrere negandum non eſt.*

- 5 Tertium denique requiſitum de ſẽpius calculata ratione, non adeo neceſſarium eſſe, quin ſi omniſſum ſit minus cenſeatur ius fideicommiſſi remiſſum, ſiue ſententiam eorum attendamus qui cenſent ſatis eſſe ſi in eius locum alia ſubrogetur coniectura, & ſignum æquipollens, quam ſectati ſumus *d. cap. 87. num. 9. & 10. addo nunc Peregr. d. art. 52. num. 12. & ſeqq. Fuſar. d. quaſt. 592. num. 3. Eſcobar de ratio. cap. 37. num. 6. in fine, et 7. Anton. Fab. de error. pragm. de cad. 1. err. 2. nu. 21. vbi ait, quia cum in cæteris rebus tria concurrere neceſſe ſit ad inducendā tacitam deſuit remiſſionem, taciturnitatem longi temporis, id eſt decennij inter præſentes, aut vicennij inter abſentes, proximam conſanguinitatem, et actum aliquem tacite remiſſionis, qua-*

lis ille eſſe poſeſt, ſi ſapiens reddiſſa ſine rationes, etc. ſiue potius tam probemus, quæ tenet ſufficere tantummodo duo priora requiſita, abſque eo quod de rationibus ſæpè ſit actum, vt poſt Alex. & alios videtur ſentire Fuſar. d. quaſt. 592. num. 2. lo. Maria Noſar. quaſt. Forenſ. quaſt. 8. num. 2. lib. 1.

Cum in præſenti vltra ſanguinis coniunctionem, & temporis diuturnitatem, interceſſerit bina illa tranſactio in anno 1591. & 1595. & altera de anno 1603. licet alieno nomine facta, non videbatur dubitandum quin fideicommiſſo renunciarum videatur per Scipionem, & proinde ſatis factum diſpoſitioni *ſex. d. l. Procula.*

At pro actore dicebatur, negandum eſſe omnino diſpoſitioni *ſex. d. l. Procula* conuenire noſtram hypothefin; eius namque tria illa requiſita copulatiuè concurrere debent, ita vt vno ipſorum deficiente ceſſet, omnino vigor ipſius, vt poſt *gloſ. et Bart. in l. libertis quos, §. 1. num. 1. de alim. legat. Bald. Salicet. & alios tenet eleganter Ripa latè agens de explicatione eius legis in ſit. de probat. et præſump. reſponſ. 1. num. 2. laſ. in l. quę dotis, num. 18. vbi de comuni teſtatur ff. ſol. matr. Socin. ſen. conſ. 25. num. 10. lib. 4. Maſcard. de probat. conſuſ. 555. nu. 41. Menoch. de arbit. cent. 1. caſ. 88. n. 17. cum ſeqq. Peregr. de fideicom. d. art. 52. n. 12. cum ſeq. Cardin. Maſtic. de tacit. et ambig. d. lib. 13. ſit. 16. num. 2. Capic. dec. ſ. 180. num. 15. Gramat. dec. 103. num. 39. Affl. d. dec. 13. num. 12. 13. Tirag. de retract. lignag. §. 1. Gloſ. 9. num. 154. Barboſ. in d. l. qua dotis, nu. 42. Roſa Bonon. apud Gyff. dec. 48. nu. 11. nec diſſentit Bammacer. in alleg. pro Principe Aſculi poſt reſpet. c. omnes filij. ſi de ſend. defunc. conſ. ſit. num. 41.*

Licet autem concurrat in præſenti ſanguinis coniunctio, & temporis diuturnitas, illa tamen quę ſufficit pro requiſito *d. l. Procula*, deſicit omnino tertium ſæpius calculatæ rationis, in quo videtur principaliter illius deci-

Bo fundari, ibi, cum varijs ex causis sepe in rationem fratris pecuniarum ratio Proculus soluisse, id quod notat *l. in d. l. que dotis, num. 2.* eamque rationem fieri varijs ex causis, & sepe constat; quæ dictio sepe verificari saltem debet in bina, vel trina calculatione, ut diximus *d. cap. 87. n. 4.* nunc addo *glos. in §. quia vero multi, verb. sepe, auth. de testib. & tradit Ripa d. respons. l. n. 6.*

Quin potius nullam vnquam rationem habitam fuisse dicebatur inter Scipionem actorem, & Iacobum fratrem; siquidem *Vlpian. in l. si quis ex argenti varijs, §. rationem, ff. de eden. sic ratione in proposito dehinc, rationem autem esse Labeo ait, vltro citroque dandi, accipiendi, credendi, obligandi, solvendi sui causa negotiationem, &c.* solummodo tamen constat Scipionem exegisse à Iacobo fratre legatum sibi factum, per quondam Laudoniam Pignatellam communem matrem in anno 1591. & rursus in anno 1595. legatum sibi relictum à quondam Beatrice Caracciola auiam; unde nihil de vltro citroque dandi, accipiendique obligatione inter eos videtur gestum, ideoque *Affl. d. decis. 13. num. 12.* in fine concludit, quod si frater diu soluit fratri, cum quo nihil commune habuit, diuturnum silentium non inducit remissionem fideicommissi.

8 Idque non ex eo inferri posse quod actor per annos quatuor procuratorio nomine Marchionissæ turricis redditus bonorum fideicommissi subiectorum exegerit, cum in eo nulla probetur fideicommissi scientia: & data iusta & probabili ignorantia, succedit dispositio *rex. in l. inter officium, ff. de reinindicat.* vbi expressis verbis deciditur, inter officium advocacionis, & rei sue defensionem multum interesse, nec propterea quis (si postea cognoverit rem ad se pertinere) quod alij eam vindicassint ignorans suam esse assistebat, dominium suum amisisse, notat *glos. in l. nec periculum, verb. nec periculum, C. de long. temp. prescript. & in l. re sua, in*

verb. re tua, C. de reinind. Neque obstat *rex. in l. fin. in princ. de inoff. testam.* vbi exheredatus in testamento patris, si præstat patrociniū vel procuracionem legatario petenti legatum, approbat testamentum, & contra illum quarelam amplius proponere non potest, vbi pro memorabili notat *Bart. & Bald.* nam hoc esse speciale in quarela testamenti, quæ est odiosa, docet *glos. ibid. verb. Advocacionem*, & esse optimum dictum fatetur *Petr. Caball. conf. 45. num. 114. & 115. lib. primo.*

Et tandem non obesse Scipioni transactionem ab eo factam in anno 1603. procuratorio nomine conuenti, cum Claudio & fratribus de Milano, inserto tenore particulæ testamēti Dianæ. Siquidem dicebatur ex ea particula nullam scientiam iuris super dicto fideicommissio sibi spectantis potuisse Scipionem colligere, quin potius sibi nullum ius competere credere debuit; idque fortissimo argumento manifestum fieri. Ius namque Scipionis hodie in iudicium deductum ad duplicem tendit portionem fideicommissi, vnam ex persona Nicolai eius aui, alteram ex persona Federici patris magni. Quod attinet ad primam, constat filios Nicolai in præinserto capitulo fuisse tantummodo positos in conditione, ibi, & morando alcuno di detti miei nipoti senza figli legittimi & naturali; & proinde Scipioni cæterisque Nicolai filiis nullus ius est quæsitum, quia positi in conditione non censentur dispositiue vocati, iuxta theoreticam communiter receptam in *l. Lucius, de heredib. insti. & ibi glos. Bart. Bald. & alij*, quos latè recenset *Socin. conf. 77. num. 3. vol. 4.* doctissime eam defendit contrariis reiectis *Anton. Fab. de error. pragmat. dec. 26. per totam, Rusticus in tract. an liberi in cond. post. ap. 2. par. 1. Castillo Siculus dec. 18. num. 60. decis. 15. num. 16. & decis. 64. num. 7. lib. 1. & decis. 151. num. 10. lib. 2. & mille recenset pro vtraque parte*

parte D. Jo. del Castill. quotid. conseru. lib. 2. cap. 12. Dom. Reg. Cappe. Laro decif. 1. num. 4. quæ procedit etiam in reliâis titulo particulari, si tamen titulus sit institutionis, non puri legatis; quo casu nō procedere Angeli doctrina
 10 nam in l. legatis, C. de legat. aduertit Rusticus eod. tract. lib. 3. cap. 2. num. 16. & 17. Quod verò attinet ad portionē Federici, constat filios Nicolai cæcorumque fratrum fuisse non per fideicommissum in eo capitulo, sed per vulgarem vocatos; quo fit vt agnitione Baltaxaris actoris patris eius portionis, vulgaris illa fuerit omnino extincta, & substituti protinus exclusi, ad regulam tex. in l. post aditam, C. de impuber. & alijs.

Ad quam assertionem probandam ponderanda sunt verba substitutionis ibidem contenta, e così lasso che quelli che restaffero vni, ò loro figli, ò descendenti legitimi, e naturali, succedano pro aquali portione, &c. Vnde apparet substitutos fuisse per nomen collectiuum plurium graduum subordinatorum, sed tamen disiunctiuè, siue alternatiuè: quo casu censentur per vulgarem.
 12 vocari, præsertim cum disiunctio est posita inter personas inter quas cadit affectio ordinata, & disiunctiua retinet suam propriam naturam, nec resoluitur in coniunctiuam, l. cum pater, §. penult. ff. de legat. 2. l. heredes mei, §. fin. ad Trebell. docet post antiquiores reprobato Decio conf. 95. num. 4. & 5. Peregr. de fideicommiss. art. 18. nu. 24. Fusar. de substit. q. 479. num. 74. qui nu. 84.
 13 ampliat procedere etiam existente clausula ita quod succedant in stirpes, & non in capita, surd. conf. 315. nu. 39.
 14 vers. vt virius clausula. Item etiam adiecta clausula codicillari ex qua fideicommissum Induci non potest, nisi aliqua verba subsint quæ temporis tractum successuum habeant, surd. loc. cit. num. 14. natura namque dictionis alternatiuæ ea est, vt satis sit dispositio-
 15 nem adimpleri per vnā ex rebus alternatis, tam in contrariis, quàm in

vltimis voluntatibus, l. si heredi plures, de cond. inst. l. plerumque, §. finali, ff. de iur. dos. cum concordan. Igitur cum in casu mortis prædictorum quatuor heredum absque filiis, fuerint substituti reliqui cohæredes superuiuentes, aut eorum filii, aut descendentes, satis est substitutionem fuisse adimpletam in persona Baltaxaris filii Nicolai, vt nec remaneat locus adimplemēto substitutionis in aliis descendentiibus alternatiuè vocatis.

Vel saltem constat ius substitutionis ex eo tantum capitulo fuisse dubiū & intricatum, cuius ignorantia æquiparatur ignoratiæ facti, vt per Cappe. decif. 69. num. 24. surd. post alios conf. 188. num. 14. & dubius æquiparatur ignorantie, l. manifestissimi, §. 1. C. de furt. cum ergo ius Scipionis ex aliis capitulis metiendum sit, insertum illud in transactione nullum sibi præiudiciū attulisse dicendum est.

Verumtamen licet huiusmodi argumentatio subtilis admodum sit, tota tamen corruit eius vnico destructo fundamento: illud enim est, quod scilicet ex eius capituli scientia non necessario inferatur aliorum in testamēto contentorum notitia; resistit huic axiomati cum omnimoda inuerosimilitudine tex. expressus in l. non est ferendus, ff. de transact. qui sic se habet, non est ferendus qui generaliter de his qua testamento ei relicta sunt transegerat, si postea cauſetur de eo solo se cogitasse, quod pro prima parte testamenti, ac non etiam quod posteriore legatum sit. Ex quo satis ad rcm nostram, in ea questione quam in præcedenti enunciauimus, vtum in suo hærede non minus quàm in extraneo scientia contentorum in testamento præsumatur, id pro indubitato habet Gilken. de præscript. par. 2. membr. 2. cap. 2. num. 129. vt par sit conditio hac in re sui, & extranei, si constet suum scientiam habuisse vnus testamenti partis; subditque, si enim vnā partem testamenti cognouit, qua fronte ignorantiam ipsius

ipsius preceses, cōtra l. non est ferendus
ff. de transactionib. plura congerit Gra-
mas. dec. 163. num. 31.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Præscriptio requiritur titulum, bonam fidem, & possessionem.*
- 2 *Peccatum est omne id quod ex fide non est.*
- 3 *Possessio interrupta impedit usucapionem.*
- 4 *Titulus inualidus causam usucapiendi non præstat.*
- 5 *Præscriptio iniquissimum dicitur præsidium, & est contra ius naturale.*
- 6 *Scripturas hereditarias penes se habens, præsumitur scientiam habere rei aliena.*
- 7 *Cautela insolita malam fidem arguit.*
- 8 *Scientia rei aliena in alijs & coniecturis probatur.*
- 9 *Mala fides impedit etiam immemorialem præscriptionem.*
- 10 *... obest nedum possessori, sed etiam universali eius successori.*
- 11 *Iurium quasi possessio quari non potest sine aduersarij scientia, & patientia.*
- 12 *... præsertim in quasi possessione iuris vetricialis.*
- 13 *Restitutio in integrum competit etiam maioribus aduersus longissimi temporis præscriptionem ex capite ignorantia.*
- 14 *Annua perceptio præscribi non potest, sed de veritate num. 33.*
- 15 *Titulus non requiritur in longissimi temporis præscriptione.*
- 16 *Ius canonicum a civile non deuit in*

præscriptionis materia, nisi respectu mala fidei.

- 17 *Tex. in cap. 1. de præscript. in 6. declaratur, remissum.*
- 18 *Titulus etiam inualidus tollit mala fidei obstaculum.*
- 19 *Iuris error purgat malam fidem.*
- 20 *Tex. in l. nunquam in princ. de vlu. cap. non procedit in præscriptione longissimi temporis.*
- 21 *Mala fides præsumpta non impedit in hærede longissimi temporis præscriptionem à se ipso inchoatam.*
- 22 *Bona fides à principio non requiritur in præscriptione longissimi temporis.*
- 23 *Mala fidei vitium longissimi temporis spatio purgatur.*
- 24 *Beneficium legis & inuentarij purgat mala fidei vitium.*
- 25 *Legata & fideicommissa non quaruntur ante aditionem.*
- 26 *Petri de Anchar. traditio in c. sine possessione de reg. iur. in 6. num. 7. commendatur tanquam communiter recepta.*
- 27 *Couar. lib. 1. variar. cap. 9. num. 5. parum securam existimas Anchar. traditionem, sed rejicitur num. 28.*
- 29 *Repudiatione secuta perinde habetur ac si dominium numquam fuisse legatario quæstum.*
- 30 *Dominium civile tantum transit in legatarium ante traditionem.*
- 31 *Tex. in l. à Titio, ff. de furt. quomodo procedat.*
- 32 *Restitutio in integrum ex capite ignorantia admittitur tantum in ordinaria usucapione.*

Sola aduersarij scientia & patientia sine alio titulo & bona fide, legitime præscribi ius fideicommissi seu legati, possessione tamen triginta vel quadraginta annorum.

CAP V T LXIII.

MAius versabatur dubium, circa tertium obiectum aduersus Scipionis Milani

petitionem, nempe de longissimi temporis cursu, quo fideicommissi ius, si quod eidem competeret, fuisse om-

omnino prescriptum & extinctū dicebatur. Siquidem verum est in facto Baltaxarē Milanū Nicolai filium, anno 1573. in allodialibus vniuersales scripsisse hæres Laudoniam Pignatellam vxorem, & Beatricem Caracciolam matrem: in feudis Iacobum filium primogenitum cum onere soluendi Laudoniæ ducatos decem mille, totidemque Beatrici Scipioni verò secundogenito qui nunc agit, ac tribus filiabus reliquit legitimam. Laudonia in anno 1580. instituto Iacobo vniuersali hærede, Scipioni pro omni iure eidem super eius bonis, ac paternis spectante, reliquit ducatos 12. m. Beatrix autem in cuius bonis erant introitus dicti vestigialis, eodem donauit eidem Iacobo in anno 1589. & postmodum testamento condito in anno 1594. eidem Scipioni pro omni iure reliquit ducatos 1500. Qui quidem in anno 1591. receptis ducatis 12. m. amplissimam quietationem fecit Iacobo, seruata forma testamenti per Laudoniam conditi, & in anno 1595. receptis aliis ducatis 2. m. iterum quietauit Iacobum iuxta Beatricis dispositionem, etiam ex causa cuiusvis fideicommissi, vt in præcedenti præfati sumus, promissitque generalem cuictionem. Siluit Scipio vsque ad annum 1628. quo litem instituit, vt in præcedentibus, cui obicit hodie conuentus longissimi temporis annorum circa quadraginta. præscriptionem, qua omne ius omnemque actionem tolli, sancitum est in l. sicut. in l. omnes. in l. cum notissimi, C. de prescript. origin. vel quadrag. annorum.

Sed contendebat actor sibi nullatenus obesse allegatam præscriptionem, vtpotè omni titulo, omni bona fide, omni denique possessione denudatam. & quidem scitum est in iure nostro, omnem præscriptionem, siue vsucapionem quæ dominii acquisitioni causam tribuit, non nisi tribus illis requisitis posse subsistere, vt no-

uissimè obseruat Gilken. de prescript. par. 2. membr. 1. cap. 1. num. 1. De priori sunt exempla in titulis ff. & Codic. pro herede, pro donato, pro legato, pro suo, caterisque iudicem fatirint. De secundo in l. si aliena, ff. de vsucap. in l. si quis pro emptore, S. si quis bona, in l. Celsus cum concordantib. eiusd. tit. in l. vnica, C. de vsucap. transform. & in l. longit. temporis la prima & in l. si fraude, C. de prescript. decem. vel vigin. annor. & de iure canonico est tex. in cap. vigilant, & in cap. fin. de prescript. & in cap. possessor, de regul. iur. in 6. quibus cauter possessorum male fidei nullo vquam tempore præscribere, eo quod iuxta Pauli monitum ad Roman. cap. 14. omne quod ex fide non est, peccatum est; exornat post alios Gilken. loco cit. membr. 2. cap. 1. in prin. idemque ius tam in Ecclesiastico, quàm in seculari foro seruandum tradunt post Bart. & alios in l. privilegia, C. de sacrosan. Eccl. Ripa in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 117. de caus. possess. & propriet. Surd. conf. 28. num. 71. Camill. de Curte in suo diuers. iur. feud. fol. 74. nu. 106. Castill. dec. Sicil. 12. nu. 19. Barbof. post alios in rubr. C. de prescript. origin. vel quadrag. ann. num. 41. & seqq. De posteriore sunt iura in l. 3. ff. de vsucap. & in l. sine possessione, eod. tit. cap. 3. de regul. iur. in 6. l. 2. C. de prescription. long. tempor. adeo quod si contingat possessionem intra tempus à iure constitutū interrūpi, cessat vsucapio & longi temporis præscriptio, l. naturaliter cū concordant. ff. de vsucap. l. longi tempor. C. de prescript. decem. vel vigin. ann. notat Gilken. eod. loco, membr. 3. cap. 1. in principio.

Et ad minorem propositionem probandam dicebatur, deficere in primis conuento titulum; quandoquidem nec ex institutione Laudoniæ, nec ex Beatricis donatione, quibus ex diametro resistit ius fideicommissi à Diana instituti, & proinde dispositione tex. in l. fin. S. fin. autem sub conditione, C. commun. de legat. potest se tueri, cum om-

4 omnis tituli allegatio, siue præsumptio
cesset ubi de contrario constat, vel de
allegati inualiditate, ad *tex. in l. cum
solus. ff. de test. cap. v.* tradit iudicatum
Verall. decif. 314 par. 3. post *Crauet. de
antiquis tempor. par. 3. num. 27. vers. se-
p-
timo limitat.* semper enim pericula
sa est tituli allegatio: unde prodita est
causella illa inter Pragmaticos tam vul-
garis, quod boni Aduocati allegant ti-
tulum, & probant possessionem.

Idcoque rectè *Frsill. ad Aff. dec. 13.
num. 9. & decif. 329. in fin.* ait, raro aut
nunquam causas per præscriptionem
terminari, cum difficile sit concurrere
tria illa requisita, sequitur *Reg. de Pon-
te conf. 48. nu. 2. lib. 1.* & in dubio sem-
per iudicandum contra præscriptionem
5 allegantem, cum sit iniquissimum præ-
sidium, *Petra de fideicommissis. q. 14.
num. 231.* tempus namque legis non
est tollendæ vel inducendæ obligatio-
nis, obligationum ferè de iure obligat,
ideoque *Andr. in cap. sancit. de temp.
pore miles. col. 1. ait,* cum quis in iudicat
in tempore, videri in circumuentione
se fundari, & quia omnis præscriptio
est contra ius naturale, naturalemque
æquitatem, vt in *S. habeas. ansh. vi Ec-
cles. Rom. Bald. in l. ancilla. num. 11. C.
de furt. Cassan. in Consuet. Burg. rub. 13.
S. 8. n. 7. fol. 1477.*

Nec minus bonam fidem abesse: cõ-
stat namque Iacobum Milanum certam
& indubitatam scientiam fideicommis-
si à Diana instituti habuisse, nedum ex
quo fideicommissum fuit in iudicio de-
ductum, superque eo iudicatum in an-
no 1581. & proinde notorium effectum,
sed etiam quia penes Iacobum vniuer-
salem hæredem credendum est scrip-
6 turas hæreditarias remansisse, quibus
testamentum Dianæ continebatur, ex
quo rei alienæ scientiam præsumi, tra-
dit *Surd. conf. 296. num. 21. Petra de fi-
deicommissis. d. quæst. 14. num. 289. Gil Ken.
de præscrip. par. 2. membr. 2. cap. 2. num.
125.* & contrariū allegans non est au-
diendus, eleganter *Anchar. conf. 170.
num. 6.* vbi ait, quod ille apud quem

est testamentum, creditur omnia in eo
contenta sciuisse, & perlegisse, dice-
turque habere veram malam fidem, &
esse manifestum indicium eius scientiæ,
ideoque præscribere non poterit, *Pa-
normis. conf. 19. num. 2. in fin. par. 2. Pi-
nell. in ansh. nisi iricennale. col. penult. ad
finem, C. de bon. mater. prout & habens
penes se instrumentum maioratus, quo
primogeniti sint vocati, non poterit
præscribere contra primogenitum, vt
defendit *Decian. conf. 117. num. 69. lib.
3.* latiusque post alios exornat *Barbof.
ad rubr. Cod. de præscrip. trigin. vel qua-
dragin. ann. num. 341. cum seqq. Gram.
decif. 103. num. 32.**

7 Sed & quod magis est, ex nouis il-
lis titulis, cautelis, & clausulis dona-
tionis, quietationis, & renunciationis
à Iacobo procuratis malam fidem ve-
hementer argui, ut potè quod dubitās
de iure suo alia quæsiuit remedia, vt
ponderat *Menoch. de arbitr. iudic. lib.
2. cas. 225. num. 17. & 18. latè Mascar.
de probat. conclus. 815. num. 37. & 40.*
quinimò ex procurata illa sub verbo
in uolucro cuiusvis fideicommissi
renunciatione, ne sciens prudensuè
quid faceret Scipio animaduertet,
cū potius debuerat Iacobus Scipionē
de iure sibi ex fideicommissio Dianæ
spectante certiore reddere, mala fi-
des colligitur, vt probare videtur *Pe-
regr. de fideicommissis. art. 41. nu. 11.* faciunt
elegantè tradita per *Tiraq. de retract.
lignagier. S. 35. glos. 4. num. 29.* vbi in
casibus in quibus præscriptio currit
contra ignorantem, subdit, nisi igno-
rantia processerit dolo, versutia, vel
calliditate ignorantis, sic inueniens, vt
qui huius ignorantia tenebras, atque ca-
liginem oculis, animoque ipsius ignoran-
tis effuderit, id est ita negotium texti, ita
callide struxit, eo artificio composuit, vt
omnino non posset, aut certè vix posset
venire in notitiam illius, comprobatur
Mascardus concl. 532. num. 68. & 69.

Licet autem vera mala fides ex rei
alienæ scientia deducatur, cap. si virgo
34. quæst. 2. cuiusmodi tamen scientia

li tan-

8 tanquam in animo conſiſtens inditijs et præſumptionibus probatur, *l. penult. C. de cuius lita Bald. in l. 1. num. 4. C. de uſu cap. tranſfor. Alex. conf. 187. num. 8. lib. 2. Affl. decif. 369. num. 9. Vaſq. controuerſ. illuſtr. quaſt. 73. num. 20. tom. 1. ſequitur Surd. d. conf. 296. n. 12.*

Huiusmodi etiam mala fides, ſi ius canonicum attendas, nedum impedit longiſſimi temporis præſcriptionem, ſed etiam immemorabilis, vt per *gloſ. in cap. 1. de præſcript. in 6. ex generali locutione S. P. in cap. ſu. de præſcript. & in cap. poſſeſſor, de regu. iur. in 6. quæ aliàs verificari non poſſet, vt obſeruat Ripa in cap. cum Eccleſia Surina, n. 99. in ſu. de cauſ. poſſeſſ. & propr. cū multis relatis per Barboſ. loc. cit. n. 325. Abb. in d. cap. ſu. primo not. ab & aliis relatis per Surd. d. conf. 28. num. 67. cum ſeqq. Gilken. de præſcript. par. 2. memb. 2. cap. 1. num. 6. Caldas Perier. ad l. ſi curato-rem, verb. ſua facilitate, num. 74. C. de in integr. reſtit. Gratian. diſcepi. forenſ. cap. 52. n. 24.*

10 Eaquæ nedum poſſeſſori obſt, ſed eius quoque vniuerſali ſucceſſori, ad rex. vulg. in l. cum hæres, ff. de diuerſ. & tempor. præſcript. Affl. decif. 247. num. 3. Capyc. decif. 4. num. 12. & decif. 86. n. 7. Surdus conf. 296. num. 10. Peregrinus de fideicom. art. 49. num. 133. nedum ſi poſſeſſionis defuncti acceſſione velit ſucceſſor vti, ſed etiam ſi velit præſcriptionem à ſe ipſo incohare, quamuis lit in bona fide præſumpta, vt poſt *gloſ. & plures DD. de comuni teſtantes tradit Anton. Gabr. commun. concl. lib. 5. concl. 5. tit. de præſcript. & Balb. de præſcript. par. 2. tertie par. principalis. queſt. 12. ſubdens non eſſe in iudicando & conſulendo ab hac opinione recedendum, camquæ locum habere etiam in hærede hæredis, dicit Gabr. loc. cit. n. 3. ampliat. 1. Barboſ. ad rubr. C. de præſcript. trigin. vel quadrag. ann. n. 215.*

Tandem deficere quoque conuen- to vltimum legitimæ quali poſſeſſionis requiſitum, quod iuſtificari nequit niſi aduerſarij ſcientiæ, & patientiæ

cōcurſu, vt per *Bart. in l. ſi Publicanus, §. ſi. in princ. de Publican. & vctigal.*

11 *Bald. in l. 2. num. 6. C. de ſeruit. & aqua,* vbi ait impoſſibile eſſe quod quali poſſeſſio iurium quærat ſine ſcientiâ, & patientiâ aduerſarii, plures cumulat *Ozaſe. decif. 101. n. 19. latè Comarr. in cap. poſſeſſor male fidei, reſc. 2. n. 8. Caſtill. d. decif. Sicilia 12. num. 40. vſq; ad 45. Petra de fideicom. q. 12. num. 1. 78. & 80. cum ſeqq. et pr. vtraquæ parte DD. eo acceruat Cennall. commun. contra cōmun. queſt. 45. et in ſpecie quod ſit idem ius in præſcriptione iuris vctigalis de quo agimus, poſt *Bart. in d. l. ſi Publicanus, §. ſi. & alios aduertit Petra d. quaſt. 12. num. 272. 276. 295. & 297. vbi latè. Ignorantiam autem Scipionis ſatis fuiſſe comprobata dicebatur in primo huius cauſæ articulo, vbi de expenſa fideicom. miſi remiſſione actum eſt.**

Quæquidē iuſta et probabili igno- randa, et ſi millies oppoſitæ præſcriptioni locum eſſet, competit quoq; maioribus petita per Scipionem in integrum reſtitutio, etiam aduerſus longiſſimi temporis triginta, vel quadraginta annorū præſcriptionē, qui quidam articulus licet incontrouerſus non ſit, nihilominus affirmatiuā opinionem magis communē et veriorē ex eo facile indubitata redditur, quod quadriennium à iure præfixum ad petendam, et finiendam in integrum reſtitutionē ex Imperiali definitione *rex. in l. ſi. C. de tempor. in integr. reſtit.* non ante currere incipiat, quam à die ſcientiæ, ibi *ex quo annus utilis curriebat*, et proinde huiusmodi remedium etiam aduerſus cētum annorum præſcriptionem competere, latè *Boer. decif. 39. num. 4. Petra queſt. 14. num. 177. ſfort. Odd. de in integr. reſtit. par. 2. quaſt. 90. art. 6. num. 25. & ſeqq. Surdus videndus conf. 520. num. 7. et ſic pluries per Sac. Conf. iudicatum, Affl. decif. 37. num. 1. & decif. 329. per totā, Reg. de Pont. conf. 48. num. 6. vol. 1. Tiraquell. de reſtrict. lignagiet verbo igno-*

vanies, §. 35. glos. 4. num. 43. & 44. Conar. in d. cap. possessor 3. par. §. 3. num. 1. Barbof. post alios in l. ficut, num. 307. C. de prafer. 30. vel 40. ann. Petr. de Vbald. in tract. de quavis Episcopi, cap. 2. ad fin. Bertrand. cum alijs conf. 28. n. 7. vol. 8. et latius conf. 25. n. 10. vol. 6.

- 14 Nec denique omittendum huiusmodi annuam perceptionem, utpote debitam non tam ex contractu, quam ex vltima voluntate vigore fideicommissi in iudicio deducti, praescriptionis praesidio capacem non esse, ad *tex. in l. cum notissimi, §. in q. C. de prafer. 30. vel 40. ann.* iuxta interpretationem Martini de Fano volentis praescriptionem in talibus ab initio cuiusque anni currere, et proinde non vnicam sufficere ab obligationis exordio, sed tot requiri quot sunt anni, quibus incipit praestatio ipsa deberi: cui traditioni accesserunt *Iacob. de Arena*, ceterique relati per *Guid. Pap. quaest. 406. num. 2. Boer. decis. 336. num. 4.* & receptam in Camera Imperiali tradunt *Gail. praet. observ. lib. 2. observ. 73. num. 1. Mynsinger. cent. 3. observ. 13. num. 3.* & in S. Rot. Romana *Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 490. num. 1. Statil. Pacif. de Salmian. in verid. inspecit. 2. cap. 2. n. 292.*

Verumenimvero his omnibus figillatim replicabat conuentus, turum eum facere allegatam praescriptionem plusquam 30. annorum, ad eamque confirmandam non sibi deficere titulum, cum habeat plures: nempe pro haerede ex institutionibus Balthaxaris, Laudonij, & Beatrix: item & pro donato, ut initio praefati sumus: rursus ex propria eiusdemet Scipionis quietatione & remissione; horum namque vel vnum tantum sufficere ad informandam quilibet praescriptionem, satis superque constat ex iisdemet rubricis, quibus tituli necessitas firmata est.

- Sed quoad re attinet, impertinentem esse eiusmodi tituli allegationem, cum 15 constet titulum non requiri in longissimi temporis 30. vel 40. annorum praescriptione, siue Caesarum ius/quibus

cognita fuit ea praescriptio) intuearis, *l. si quis emptiois, §. 1. C. de praescrip. 30. vel 40. ann.* siue Pontificis canones,

- 16 cum inter ea iura nullum sit discrimen in subiecta materia, nisi respectu male fidei, docuit *Barr. in tract. de differ. inter ius canon. & civile, num. 87. Nannar. Panormit. Balb. & alij*, quos secutus refert *Barbof. loco sepius cit. num. 74. 96. 109. & 404. Gilken. de praescrip. d. par. 2. memb. 1. cap. 11. num. 3.* ad quod allegat *tex. in cap. de quarta. in cap. ad aures, in cap. ad illud, de praescrip. cap. Cumana, de elect. cap. cum Ecclesia Sustrina, de caus. possesi. & propriis. Alex. conf. 214. num. 6. lib. 6. Cald. Pereyr. quaest. for. cap. 23. num. 101. lib. 1.* vbi multis relatis dicit praescriptionem hanc longissimi temporis tribuere possessori plenissimam securitatem etiam sine titulo.
- 17 Cui assertioni non quidem obstat *tex. in cap. 1. de praescrip. in 6. nam eidem pluribus satisfaciunt Gilken. loco proxime cit. num. 4. Barbof. num. 114. cum seqq. & Ferdinand. Vafq. lib. 2. cap. 74. num. 8. & cap. 87. tom. 1.* ad quos lectorem remitto, ne prolixior sum quam res exposulat.

- Hac igitur constituta definitione non obstant in contrarium adducta, quatenus contendunt longissimi temporis praescriptionem eo usque tituli praesumptionem inducere, donec de inualiditate & nullitate ipsius non constet; nam cum titulus non sit necessarius, & si ille nulliter & inualide interueniat, non inde impediatur praescriptio, quae quidem non ratione tituli 18 inualidi, sed ea potissimum quod etiam inualidus tollit male fidei obtaculum, ex *tex. in l. sed est lege, §. si re, ff. de per. heredit.* vbi is qui errat in iure facit fructus suos, quia non est in dolo, quae *textum* ad hoc expendit *Barbof. loc. cit. num. 83. 96. 110. & 404. vbi num. 126.* decidit cauendum a *Panormit. Felino, & alijs* contrarium sentientibus, cum longe verior sit prior sententia, et de errore iuris loquitur *Alex. d. conf. 214. num. 7.*

Nec secundum bonę fidei requisitum sibi deesse: quādoquidem et si esset in propriis terminis *112. in d. l. fin. §. fin. autem sub conditione. C. commun. delegat.* qui rātummodo in longi temporis pręscriptione locum habet, vt ex eius lēctione palam fit, adhuc ex iuris errore quo Iacobus credere potuit Laudoniam & Beatricem iustē fuisse à Baltaxare institutas, eāq; reditus portionem non minus iustē sibi à Beatrice donatam, institutionisq; & donationis ius omnino confirmatum generali Scipionis quietatione & renunciatione, valuit certē longissimi temporis pręscriptionem, vt potē omnia mala fide purgatam, saltem à seipso inchoare, et pericere; error namq; iuris potius à mala fide liberat, quam vt eam inducat, prout rationem tradit Bald. in l. 2. num. 69. C. de seruit. Paulus enim *Cassens. conf. 3. ad finem lib. 2.* id ad propositum vti verissimum eleganter obseruat, iuris errorem medium quid constituere inter bonam et malā fidem, aptum et sufficiens ad longissimi temporis pręscriptionem validandam, quod et probat Arius Pinell. in d. *amb. nisi tricenale. num. 12.* et sapē iudicatum refert Aluar. V. *alase. consul. 19. num. 7. ad finem*, quibus securē subscribit Barbof. post Bart. & alios loco cit. num. 58. 76. & 79. id quē tandem confirmat num. 75. & generalem regulā *20 112. in l. nūquam. in princ. ff. de vsucap.* non procedere in pręscriptione longissimi temporis, vel ex eo fit manifestum, quod illo Consultorum iure ea pręscriptio incognita penitus fuit, latē defendit V. *asq. lib. 2. controuers. cap. 77. num. 18. som. 1.* etiam de iure canonico, *Gilken. par. 2. membr. 2. cap. 2. num. 137.* vel saltem eodē iuris errore fuisse Beatricem et Laudoniam à vero et certo malę fidei vinculo releuatas, et

21 si quia forsā mala fides considerari posset, ea non quidem vera, sed pręsumpta, quę tamen non impedit in hęrede longissimi temporis pręscriptionem, quo minus valeat eam à se ip-

so inchoare, vt post Felin. in cap. si diligenti, de pręscript. & alios verum fatetur Anton. Gabr. *commun. concl. d. lib. 9. concl. 5. n. 6.*

Vtcrius, quamuis in omni vsucapione et longi temporis pręscriptione bona fides ab iniurio sit necessaria, l. si aliena, de vsucap. l. diutina, & l. super longi, C. de pręscript. decem, vel viginti ann. ea tamen non requiritur in prę-
22 scriptione lōgissimi temporis, vt tradunt Iacob. de Arena, & Alberic. in l. cū heres, de diuers. & tēpor. pręscript. V. *asq. d. lib. 2. cap. 73. num. 4. som. 1.* idq; procedere etiam de iure canonico defendit Gilken. d. par. 2. membr. 1. cap. 16. num. 40. & 41. subdens eo iure non exinde impediri pręscriptionem, quod hęres teneatur conscientiam defuncti exonerare, V. *asq. d. cap. 73. n. 21.*

Rursus malę fidei vitium nedum immemorabilis temporis cursu purgatur, ad *112.* qui nullam admittit captionem in d. cap. 1. de pręscript. in 6. sed
23 etiam longissimi temporis spatio, puta 30. annorum, ex *112.* expresso in l. fin. C. unde vi, vbi id notat Bart. num. 17. quem secuntur Dec. Curt. Comar. & alij relati per Barbof. loco cit. num. 330. subdentem, nō solum tollere pręsumptionem malę fidei, sed etiā inducere probationem bonę fidei, id quē pluribus comprobatur num. seqq. & esse sine controuersia traditionem Bartoli in d. l. fin. vbi de mala fide non nisi pręsumptiue tantū constat, prout in pręsenti contenditur ex aduerso, & ita resolueret Aymon. Cranes. Riminal. Anton. Gabr. & plures alios refert idem Barbof. ibid. num. 336. V. *asq. lib. 2. contr. cap. 79. num. 16. & 18. & cap. 81. num. 2. 7. & seqq. som. 3. Cassan. in Consuet. Burgund. rub. 11. §. 2. num. 9.* loquens propriē de annuę pręstationis pręscriptione.

Idem vitium malę fidei in defuncto pręsumptę nō potuit nocere Laudonię & Beatrici, à quibus conuentus causam sumpsit, quę hęredes fuerunt Baltaxaris cum beneficio legis & in-

24 uentarii, ex quo omnimodo purgatur, vt

vt docuit *Alex. in l. Pomponius, §. cum quis, num. 21. vers. consilium tamen, de acquir. possess.* *Felin. in cap. si diligenti, num. 6. vers. sed uno casu, de prescript.* *Balb. 2. par. tertia par. principalis, quest. 12. num. 13. vers. 2. l. mima, Anon. Gabr. d. conclus. §. num. 9.* sed an huiusmodi assertio secuta sit dubitari non impertinenter potest, ex iis quæ cum *Conar. Ferdin. V. usq. & alijs* tradit *Gilken. dista par. 2. membr. 1. cap. 16. n. 43. & 44.*

Quid plura? certe si hæc quæ diximus in dubium possent pacto aliquo reuocari, attamen in legatis & fideicommissis prorsus inutilis esset disceptatio huiusmodi. Hæc enim cum non
25 antea fideicommissariis querantur, quam ab eisdem sint agnita & acceptata, *l. que dam sunt, ff. de reb. dub. l. legatarius 38. §. 1. de legat. 1. ibi, quasi nec legatum quidem sit, l. seruum filij 46. §. 1. ff. eod. ibi, retro videtur res repudiata fuisse hæredis, l. si tibi homo 88. §. cum seruus, eod. tit. l. legatum 82. de legat. 2.* vnde *Paul. Castren. Bartholom. Soccin. & Vgo Donell.* constituunt verum dominium apud heredem esse, si legatarius ex post facto legatum siue fideicommissum repudiet; sit ideo nullam aliam bonam fidem esse ad eam præscriptionem firmandam necessariam, quam vt fideicommissarius definat legatum siue fideicommissum petere, sicquæ præscriptio procedit non ex facto præscribentis, sed potius ex negligentia legatarii, siue fideicommissarii petere debetis, ad *tex. in l. siens, C. de præscr. 30. vel 40. ann. ibi, quia ergo antea non mota sunt actiones, & in l. omnes, C. eod. mota & in fisco procedere sicut in priuato, mirè admodum constitutum est à *Constantino in l. iustas, C. de iur. fisc. lib. 10. ibi, ex hoc solum quod suis temporibus prolata non sunt*, cui præscriptioni solum Fisci negligentiam causâ tribuere, doctissimè suo more explicat *D. Amaia ibid. n. 17. & seq.* iure namq; nostro constitutum est, ea quæ nobis debentur non solum expressa voluntate, sed etiam tacita remitti posse, *l. La-**

beo, ff. de pact. nos quæ monuimus præcedenti cap. in princ. idq; definito temporis cursu petfci, l. bonorum, ff. rem rat. habet. quid ergo in causa esse potest, cur non legatarius iuri suo renuntiassè videatur, qui spatium annorum 30. illud non apprehenderit? *d. l. siens cum concord. C. de prescript. 30. vel 40. annorum*, vt lex tacitam ipsius voluntatis interpretationem supplere videatur, *d. l. bonorum, ff. rem rat. habet. l. si duo, ff. de acquir. hæred. l. penult. de adil. edit.*

26 Hæc non minus sollemnis est quam vera traditio *Petri de Ancharano in cap. sine possessione, num. 7. ad finem; de reg. iur. in 6. quod in præscribendis legatis seu fideicommissis, quorum acquisitio penderet à legatariorum acceptatione, nulla alia bona fides sit necessaria, quam vt definant ipsi legitimo temporis cursu petere, eamquæ lectati sunt *Dec. cons. 554. num. 2. Bald. Negusan. Tiragn. Conar. Lambertem. Cephal. Rolan. Nonius, & Menoch. relati per Barbof. ad l. siens, num. 142. C. de præscr. 30. vel 40. ann.* alios recenset *Gilken. d. par. 2. membr. 2. cap. 3. n. 19. cum seqq.* dicens sine difficultate percepisse, regulam illam generalem, vt scilicet mala fides nedum præscriptionem vitiet circa res corporeas, sed etiam circa iura & incorporeas, pertinere ad legata & fideicommissa, *Ferdin. V. usq. contr. illustr. lib. 2. cap. 55. n. 26. quamuis num. 27. aliter declarer, non tamen rectè mea sententia, quia huiusmodi Anchar. & sequacium traditio hoc habet, vt non tam legatū ipsum, sed actio ad illud petendū præscripta censetur, & sic magis ex negligentia petere debentis, vt diximus, quam ex facto hæredis viucapio procedit, & idem V. usq. cap. 77. num. 14. tom. 1. Surd. cons. 73. n. 57. & cons. 60. num. 16. vbi de communi & verissima opinione & decis. 25. num. 4. & 25. Rebuff. in l. unica, C. de sent. quæ pro eo quod incereb. notab. 1. num. 54. dicens veram & communem sententiam in iudicando & consulendo tenendam,**

Pergr. de fideicomm. art. 41. num. 10. eamquē mordicus defendit & comprobatur sexcentis aliis relatis *Stephan. Gratian. decis. March. 4. num. 15. 16. & 18.* & canonizata *S. Rose Romane* decisione testatur *discep. forensi. 6. 2. n. 30.*

Verumtamen huic receptislinę sē-
tentię non leuem scrupulum iniicere
27 videtur consideratio illa, quę doctissi-
mo *Conarruui* lib. 1. *variis. cap. 9. num. 5.* causam tribuit dubitandi, nempe quod ante acceptationem legatum ipsum quæratur legatario recta via, quod ad actionem in rem, vel in personam, *l. a Titio. ff. de furt. d. l. 82. de leg. 2. l. 1. C. commun. delegat.* quandoq; à die aditę hereditatis, *d. l. seruum filij, §. 1. de legat. 1.* quandoq; à morte testatoris, *DD. in l. unica, §. in nouissimo, C. de caduc. tollen.* & si ut utus maximē percepti post aditam hereditatem sunt legatario restituendi, *l. apud Iulianum aliis Africanis 40. §. 1. de legat. 1.* unde doctrinam *Ancharani* non quidem tutam, sed multum periculofam existimant *Philip. Dec. in cap. Ecclesia Sancta Maria, nu. 100. de constit. idem Ancharan. sibi contrarius consi. 139. in fin. Cuman. Alban. Curt. Iunior, Anton. Nata. & Emanuel Acoſta* relati per *Barboſ. loc. cit. num. 143.* quibus nouissimē accedit *Caldas Pereyra ad l. si curatorem, verb. sua facilitate, num. 75. vers. tum etiam, C. de integ. restit.* subditquē *Dec. ibid. Ancharani* dictum tunc de-
mum procedere posse, cum testator conditionem illam si uolet legato adiecit, iuxta *tex. in l. si ita legatum 65. §. illi si uolet, de leg. 1.*

28 Sed mittit illico te scrupulus, si memineris dominiū illud legatario quæs-
situm reuocabile esse, ea tacita condi-
tione subintellecta, si acceptauerit, *l. cum pater, §. si de, vbi gloſ. de legat. 2.*
29 proinde habetur ac si nunquam fuisset
quæsitum, repudiatione secuta, *d. l. seruum filij, §. 1. l. 1. §. vtrum. ff. si quid in fraud. patron. & dominiū reuocabile*
nondicitur propriē dominiū, l. si seruum 70. in prin. vbi Arctin. primo notab.

de acquir. hered. illudquē dominiū,
quod transfertur in legatarium ante
30 traditionem, ciuile tantum est, cum
naturale penes heredem remaneat, *l. si in l. 1. num. 4. C. commun. deleg. vnde*
cum non habeat consentiētia rei prorsus alienę, non impediētur præscriptio, ita eleganter differit *Barboſ. loc. cit. num. 145.* subditquē *Gilken d. cap. 3. n. 22. in fin. regulam tex. in d. l. a Titio, ff.*
31 *de furt. tunc demum locum sibi vindicare,* cum legatarius ius sibi delatum expressim, aut tacite per longi temporis silentium non abdicarit, & proinde nō esse necessariam distinctionem traditam per *Dec. ex tex. in d. l. si ita legatum, §. illi si uolet, de legat. 1.*

Quod tertium requisitum de legitima quasi possessione necessaria ad præscriptionē periciēdam, dicebatur non esse in præſenti necessarium differere de viribus illius quæſtionis, vtrū scilicet in incorporalibus possit quæri sine scientia & patientia aduersarij, & quid in præſcriptione longissimi temporis, quam examinant *Paul. Castrenſ. in l. 2. num. 1. C. de seru. & aqua, Balb. de præscript. par. 2. quartę par. princ. palis, cap. 1. num. 12. Bartholom. Cepoll. de seru. urbanor. pradior. cap. 24. num. 10. & seqq. Tholoſan lib. 4. syntagm. cap. 21 num. 6. & plures relati per Castillo lib. 1. contr. iur. cap. 12. num. 27. Gilken. par. 2. membr. 3. cap. 12. num. 4. cum seqq.* cū deficiat Scipioni subiectum torius argumentationis, nempe quod ignorauerit ius sibi ex testamento Dianę Tātum, eius namq; scientiam ad oculū demonſtrauius præcedentibus duobus capitib; vnde & pariter corrui confirmatio de petita in integrum restitutione ex capite ignorantię. Præ-
32 terquamquod si ea esset admittenda, haberet solummodo locum in ordinaria vsucapione, secus autē in præſcriptione longi temporis, ex *tex. expresso in l. fin. C. de præscript. long. rēp.* ibi, *nulla scientia vel ignorantia expellenda*, quo loci subditur ratio, ne scilicet præſcriptio iam completa, & perfectā infecta red-

- reddatur, ibi, *ne altera dubitationis infestricabilis oriatur occasio*; multo ergo magis in præscriptione 30. vel 40. annorum de qua agimus, *anth. malefidei eod. tit. l. ficut. C. de præscr. 30. vel 40. ann. l. omnes, eod. tit. anth. hac constitutio, coll. S. anth. nisi tricenale, C. de bon. mat. notat post Anchor. conf. 169. Alex. conf. 163. Decius conf. 554. num. 1. quā sententiam multis firmat cōtrariis reiectis Ferdin. V. usq. contr. d. lib. 2. c. 75. num. 2. ad finem, & de success. creas. lib. 3. §. 26. num. 111. & 134. limit. 31.*
- 33 Illud autem quod vltimo loco traditur ex *tex. in l. cum notissimi, §. in ijs, C. de præscr. 30. vel 40. ann.* resoluitur vndequaque ex traditis à nobis *cent. 1. cap. 44. num. 8. vers. at pro haredibus, usque ad finem, vbi latè demonstrauimus veriorē esse in puncto iuris sententiā Bulgari* subnitentis vnicui sufficere præscriptionē ad acquirendum ius annuę præstationis, & hāc deberi potius ex vltima volūtatē quā ex contractu, prorsus ridiculum est.
- Hæc sunt quæ vtraque pars in medium cōtata est adducere pro victoria causæ nosq; propriis sumptibus ditauimus; quid autem S. C. sentierit clarius subiiciemus, si tamdiū agitata controuersia, antequam hæ nostræ lucubrationes in publicum prodeant, finem accipiet.
- S V M M A R I V M.
- 1 Tribunal M.C.V. dicitur in Regno luminare mains. & speculum iustitiæ.
 - 2 . . . Et subsunt omnes Regnicolæ quacunque insigniti dignitate.
 - 3 Iurisdicctio inutilis esset sine apparitoribus & ministris.
 - 4 Curiales qui dicantur in Regno.
 - 5 Officiales seruitio Tribunalium destinati trahi non possunt extra Tribunalia quibus seruiunt.
 - 6 Capitanei iustitiæ immediatè subsunt Regenti M.C.V.
 - 7 Apparitores & Ministros Tribunalium ad aliena iudicia trahi non posse, etiā iure communi statutum est.
 - 8 Tex. in l. 2. C. de decan. lib. 12. eleganter expenditur.
 - 9 Apparitores vnde dicti.
 - 10 Priuilegium nē Curiales conueniantur extra Tribunalia, commune est tam Tribunalibus quā seruiensibus ipsis.
 - 11 . . . Duobus concessum nō potest ab altero renūciari in alterius præiudiciū.
 - 12 Decisio Parlamenti Delphinalis apud Francisc. Marc. 713. commendatur.
 - 13 Priuilegio inserto in corpore iuris nulla clausula generali censetur derogatum.
 - 14 . . . Inserto in volumine statutorum, nō censetur derogatum per reformationes generales cum clausulis derogatorijs.
 - 15 Clausula non obstante quouis priuilegio, non operatur derogationem priuilegij inserti in corpore iuris.
 - 16 Priuilegio concessio Doctoribus & Medicis, nē possint pro debito civilis carcerari, non censetur derogatum per statutū, cum clausula non obstante quocunque priuilegio.
 - 17 . . . Concessum favore certarum personarum intelligitur priuatiuè ad alios Indices.
 - 18 Decisio Vinc. de Franch. 722. commendatur.
 - 19 Mastrill. decis. 147. num. 19. intelligendus est in casu suo.
 - 20 Tex. in cap. 1. de priuileg. in 6. nō habet locum, quando priuilegium exemptionis est concessum favore certarum personarum.
 - 21 Christophori de Anguiano in tract. de legib. lib. 3. contr. 33. num. 59. egregia traditio.
 - 22 Priuilegium in corpore iuris clausum, non amittitur propter delictum, nisi expressum cautum sit.
 - 23 Tex. in cap. 1. de priuileg. in 6. in dubiū non potest renouari, quoties exemptio simplex & absoluta est respectu omnium & quorumcunque Iudicum.
 - 24 Delegatus maior est omni Ordinario.
 - 25 . . . Ad eum spectat desuere, an sua sit iurisdicctio, quoties illam præcedit Ordinarius.

- 26 *Exemptio data non tantum respectu personae, sed etiam delicti non amittitur propter delictum.*
 27 *Regia Camera Summaria de quibus cognoscat in Regno.*

28 Petrus Gregorius Tholosanus lib. 48. syntagmatum iuris, cap. 40. post num. 24. *tanquam sine lege & ratione locutus notatur.*

Magnam Curiam Vicariæ iurisdictionem priuatiam in suos seruientes & Curiales habere; illudque priuilegium eorum delicto nullatenus amitti.

CAPVT LXIV.

Quamuis insigne huius Regni Tribunal M.C.V. quod luminare maius, speculum iustitiæ, fontem, originemque ipsius, sacre eiusdem Constitutiones appellarunt, ordinariam vniuersalemque in eo habeat iurisdictionem, absque personæ vilius exceptione, ita ut subsint eidem septem maiora Regni officia, Barones etiam titulis insigniti, Collaterales Consiliarii, cæterique Officiales, tam perpetuam quam temporalem habentes administrationem, prout ostendunt *Dom. Reg. de Ponte de posse. Proreg. tit. 7. §. 7. per totum, Tapia decis. Supr. Ital. Senat. 3. num. 37. Romit. ad pragm. 1. num. 5. cum seqq. de titul. abus. & ad pragm. 2. nu. 7. de offic. Saer. Consc.* cuiusmodi tamen iurisdictionis partes aliquæ, vel ad tuendam ipsius maiestatem, vel quia munus ipsius aliter expediri non posset, sunt taliter eius iudicio affixæ, ut nullo alio subijci queant citra polytice disciplinæ corruptionem.

Exemplum in primis se offert de quo in præfenti agendum est, in apparitoribus aliisque ministris quorum opera vtuntur Magistratus omnes, ut præsto sint mandatorum executioni, & sine quibus inutile omnino redderetur ipsorum imperiū & iurisdic-tio, vt eleganter obseruat *Petr. Greg. Tholes. in syntagm. iur. vniuer. lib. 47. c. 40. in princ.* Huiusmodi sunt in nostra Mag. Cur. Capiranci iustitiæ seu deputati ad custodiam Ciuitatis, eorum-

que lictores, Magistri actorum, Scribæ, Nuntij, Commissarii, executores, aliquæ huius generis, quos leges Regni vnisona appellatione curiales appellarunt, vt in *Const. Statuimus, & in Constit. Magnæ nostræ Curie, & in Ritu 232. in ordine Caranita*, quibus locis Nostrates animaduertunt de ijs esse intelligendum, qui adeo seruitijs Curie addicti sunt, ut non sine speciali licentia Regentis Magnæ Curie (per quem representatur persona Magistri Iustitiarum Regni, vt notat *Sologneti. ad rubr. de offic. eius. num. 17.*) possint ab ea recedere, ita habetur per *Caran. ad dictum ritum 232. num. 1. Reg. de Ponte decis. 36. num. 4. D. Reg. Tap. ad rubr. de offic. Magistr. iust. & in Constitutione Statuimus. num. 12. cum seqq. eod. tit. lib. 2. iur. Regni.*

5 Horum ministerium cum semper & omnino necessarium sit Iudicibus ipsius, iustissime constitutum est ut personæ ipsorum sint omnino exemptæ ab aliorum Tribunalium iurisdictione, siue ciuilititer siue criminaliter appetantur, ita disponitur in dicta *Constitutione Statuimus, & in Constitutione Magnæ nostræ Curie, & in d. rit. 232.* & sancitum est nouissime per Serenissimum Regem Catholicū in comitiis generalibus Regni celebratis in anno 1505. c. 54. & rursum in anno 1507. c. 11. ibi, *Placet Regia Maiestati qd Officiales alij seruientes non trahantur extra Tribunalia in quibus seruiunt*, cuius capituli meminit *Reg. de Pote dec. 36. n. u.*

Inde

Inde effectum est id quod tradit idē
Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de di-
uersis promissis in cap. de Capitaneis desti-
natis ad custodiam Cinitaris, fol. 330.

6. scilicet huiusmodi Capitaneos subesse immediate Regenti Mag. Cur. Vicaria, cundemque in nonnullis Prefecto vigilum comparari, *ex rex. in l. 3. de offic. Praef. vigil.* idemque suadet non obscure ex quâ plurimis huius Regni pragmaticis, quibus noctu diuque demandata est eisdem Ciuitatis custodia, ita vt de omnibus Regentem ipsum, tanquam caput, cui praesto esse debent in concernentibus rectam ipsius gubernationem, tranquillumque statum, certiore reddant: vnde recte Capitanei guardiæ idest custodiæ Ciuitatis nuncupantur, idque præcipuū esse ipsorum munus & exercitium nemo non videt, vt latè prosequitur *D. meus Reg. T. apia in prag. de offic. Capitaneorum destinat. ad custod. Ciuit. lib. 2. iur. Regn.*

Hoc autem nec à iure communi abhorret, quinimò adeo eidem consonū est, vt fermè dicas & cōmunis & municipalis esse in hac parte consensum, vnum & conspirationem vnam: ecce Imperiale rescriptum *Honorij, & Theobaldij*

7 dori in l. 2. C. de offic. Magistr. milit. ibi,
Apparitores per orientem statutos officij
sui ad aliud iudiciu trahi minime oport-
ere: fiat igitur illis magnificencia
sua sub te sine civiliter, sine criminaliter
appetatur, eos lisiare debere, iden-
titem in l. penult. C. de silenti. lib. 12.
& in l. 2. C. de Decan. eod. lib. & l. offi-
cium §. si. de re milit. notat lo. de Pla-
sea in l. eos qui, C. de apparitor. Magistr.
milit. lib. 12. lo. Faber in l. 2. C. de offic.
Prefect. Vrb. quem sequitur Boer. decif.
9. num. 9. Lucas de Penna in rubr. num. 2.
C. de apparis. Pref. Vrb. lib. 12. Dom. meus
Reg. T. apia dec. 13. Sac. Conf. n. 7.

Id quod nec validissima caret ratione, quam agnovit Imperator Zeno in *d.l. penn. C. de silent. lib. 12.* ne scilicet à ministerio cui addicti sunt, prae-textu externi litigij abstrahantur, ibi ne ad

*dinersa trahit viri deuoti silentiarij in-
dicia, sacris abstrahi videntur obse-
quijs: sic namque consultum esse poli-
ticæ disciplinæ, iustitiæ subditis debi-
tæ, & obsequio Iudicibus necessario
ad ipsum iurisdictionem tuendam,
disertis verbis ostendunt Theodosius,
& Valentinianus in d. l. 2. C. de Decan.
lib. 12. ibi, hoc namque modo neque mæ-
suetudinis nostræ obsequia decipiuntur,
et agnitiuus aduersus eos inve adhibe-
tur responsum.*

9 Sunt quippe apparitores ideodicti, quia id præcipue curant, vt reos apparere faciant ante Iudicis præsentiam, vnde illud *Regum primo c. 19. Misit autem Saul apparitores, Luc. de Penn. in d. rub. de apparitor. Praef. Vrb. lib. 12. in princ. Carol. Sigon. de antiquis. intr. cin. Roman lib. 2. cap. 15. Tholof. d. lib. 47. cap. 40. num. 14. vbi aduertit, etiam alijs nominibus solere appellari, quod comprobat *Mattheus Colc. statif. de proceff. execut. in præfatione, num. 29. Briffon. de verb. signif. lib. 1. verb. appare. re, Reg. de Ponce d. decif. 36. num. 9. præ ceteris verò de apparitorum multiplici differetia, vidèdus est Vnolfang. Laziuz selectiffime lectionis vir in comm. Reip. Rom. lib. 2. cap. 4. circa fin. fol. 139.**

Gaudent igitur huiusmodi fori privilegio, ne scilicet nisi apud Mag. Cur.

10 Vicariæ, cuius obsequijs & seruitijs sunt addicti conueniantur. Verumtamen illud peculiari ponderatione dignum existimo, vt tale priuilegium nõ minus cõsecratur cõcessum ipsius Mag. Curie fauore, ad tuendam nempe ipsius maiestatem, regaleq; fastigium, quod ministerio, obsequioque ipsorum venerandum exhibetur, vt ex *Valerio*, & alijs notat *Lucas de Penna loco proxime cit.* & ne ad diuersa Tribunalia tracti ab eiusdem obsequijs & seruitijs abstrahantur, vt in *d.l. penult. C. de silentijs, lib. 12. & in d.l. C. de Decan.* obseruat eleganter *Mastrill. dec. 300. num. 28.* quàm eorũdem apparitorum, aliorumq; Curialium fauore, vt eleganter differitur in *d.icta Consiisione*
Ma-

Magna Curia noſtra, ibi, qui etiam prarogatiua ſpeciali laſantur, ut illic aduerſarios ſuos in ciuilibus, & criminalibus cauſis valeant enocare. Commune eſt igitur huiusmodi priuilegium con- ceſſum tam Iudicibus quàm Miniſtris & ſeruientibus eiſdem.

- 11 Vnde inferitur non eſſe ijs permiſſum, etiam pro ea parte qua exemptio huiusmodi eorum reſpicit fauorem, in præiudicium Magiſtratus eidem tacite, vel expreſſe renunciare, ad *tex. celeberrim. in l. fin. C. de iuriſd. omn. iudic.* vbi dicitur eſſe periniquū, & temerariū, nec etiā ex vi proroagationis, iuxta tradita per *Barboſ. ad l. primam, art. 4. num. 6. ff. de iudic. & Auguſt. Barboſ. de poteſtate Episcopii alleg. 124. num. 7.* notat ad rem noſtram *Capiblauc. de Baron. ſomoprimo ad pragm. 8. par. 1. num. 127. & 128.* idquē videmus quotidie practiacari in Baronibus Regni, in quorum iuriſdictionis præiudicium nequeunt vaſalli eorum foro renunciare, taliter vt in quacunque iudicii parte valeant cauſæ remiſſionē petere, ad tradita per *Capp. decif. 9. Anna ſing. 55. & 120. Franch. dec. 417. n. 1. & 2. dec. 329. cū alijs* relatis per *Dom. Conſiliar. Carleual de iudic. lib. 1. tit. 1. diſp. 2. num. 808. & n. 1059.* Idquē ſine dubio procedit vbi iuriſdictione huiusmodi conceditur Magiſtratui, fauore certarum perſonarum ad rectorē Reipublicæ gubernationem, & ne iuriſdictiones confundantur, prout poſt *Bald. Barboſ. & alios* tradit idem *Carleual loco cit. nu. 1187. 1188. & 1204.* idemquē procedere reſpectu exēptorum, qui non poſſunt ſuo foro renunciare, eo quod in huiusmodi iuriſdictionis conceſſione non ſolum verſetur fauor ipſorum, ſed etiam intereſſe eximentis, vtpotē cum exemptio conceditur alicui ordini, notat poſt multos idem *Carleual num. 1056. Auguſt. Barboſ. de poteſtate Episcopii alleg. 123. num. 4.* ſed eſt inſignis ad propoſitum
- 12 de quo agimus decifio Parlamenti Delphinalis relata per *Frauc. Marc,*

decif. 713. num. 28. ſom. 2. vbi decifum reſert, ideo non eſſe permiſſum Præſidi, cæteriſquē officiariis ipſius Curie eius forum declinare prætextu cuiusvis priuilegii, quia iuriſdictione competit vti Collegio, & vniuerſis, nō autem vt ſingulis ex *tex. in d. l. fin. C. de iuriſd. omn. iudic.*

- Nec ruruſus ſilentio prætereundum eſt, huiusmodi priuilegium eſſe infer- tum in corpore iuris, quod patet ex *diſta l. 2. C. de offic. magiſtr. milit. cum alijs ſuperius allegatis;* quo fit vt nunquam ſit præſumendum eidem eſſe derogatum per aliam legem ſeu ſtatutum, quoties dubitari contingat, an Curiales huiusmodi poſſint coram Iu- dice conueniri, niſi priuilegio prædi- cto ſit in ſpecie derogatum: idque regulare eſt in omni priuilegio infer- to in corpore iuris, prout eſt caſus in *auth. qua in Prouincia, vbi gloſ. celebris verbo illic, C. vbi de crimin. agi oportet. ibi demquē extollunt Bart. & Bal. & ruruſus Bart. in extrag. ad reprimendum, verb. non obſtantibus, num. 11. & in l. 2. §. legatis, ff. de iudic. Abb. in cap. ſu. nu. 11. de foro compet. & ibi etiam Felin. num. 5. qui aſſignat rationem, idemquē *Felin. in cap. 1. num. 12. de reſcript. Me- noch. latē poſt alios de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 40. num. 25. Theſaur. dec. 177. num. 9.* vbi reſert ita iudicatum, *Aze- ned. ad l. 1. n. 116. tit. 16. lib. 8. recopilat. Dom. Reg. Tapia ad l. ſualem, cap. 9. par. 2. num. 112. & 115. de Conſtit. Princip. Capiblauc. ad pragm. 8. de Baron. par. 1. num. 299.* imō *Paul. de Caſtr. in diſta auth. qua in Prouincia, num. 5. C. vbi de**
- 14 *crimin. agi oportet.* docet quod ſi priuilegium alicui conceſſum ſit infer- tum in volumine ſtatutorum alicuius Ciuitatis, non cenſebitur ei derogatum per reformationes generales cum clauſulis derogatoriis, *Rebuff. de priuileg. ſcholar. priuileg. 179.* vbi ait hanc eſſe bonā cautelam, ideoquē clauſulam genera- lem ſolitam apponi in reſcriptis, ſive ſtatutis, non obſtante quoniam priuilegio, non ſolere eam derogationē ope- rari

rari docuerunt expressè *glo. in l. Decurionibus*, per illum *tex. C. de silentiar. lib. 12.* & pluribus aliis locis relatis per *las. in rubr. de constit. princip. n. 16. Bart. in d. S. legatis, num. 5. Follet. qui optimè declarat in Constit. Si quis clericus, num. 9. de Episc. & cler. Girond. in tract. de privileg. quest. 140. nu. 784. latè & eleganter Barthos. in l. 1. par. prima, num. 7. cum seqq. solnt. matrim.*

16 Qua ratione *Matthefilanns singul.* 59. notabiliter docuit, quod privilegiū cōcessum Doctoribus, & Medicis, per *tex. in l. Medicos, vbi glof. verb. exhiberi, C. de professor. & medic. lib. 10.* ne scilicet possint carceribus mancipari pro ciuili debito, non censetur sublatum, per statutū, disponens quod quilibet pro ciuili causa possit capi, non obstat quocunque privilegio, quod sequitur *Farinac. de carcerib. & carcerat. q. 27. num. 81. & 82. Gironda de privileg. quest. 234. num. 1232. post Matthenn. Brun. de cession. bonor. quest. 10. quarta questionis principalis, num. 5. quem ipse refert.*

17 Vterius est notandum, per privilegium huiusmodi tanquam concessum certarum personarum favore, scilicet Magistratum, eisque scruientium, tributum eisdem fuisse iurisdictionem, priuatiuum ad quoscunque alios Iudices, itaut ij non possint se intromittere in illorum causis, ad *tex. in l. nec quicquam, vers. sanè, de offic. Proconsul. docet Bald. in l. vnica, §. vbi autem, nu. 7. C. de caduc. tollen. Afflict. decis. 41. Franch. d. decis. 417. num. 7. Menoch. de presump. lib. 2. presump. 18. num. 18. cū aliis relatis per *Barbos. ad l. 1. art. 4. nu. 56. 134. et 137. de iudic. Grammat. cons. ciuil. 108. num. 1. loquens specifice in subditis Magni Admirati huius Regni, Vincen. de Franch. post alios decis. 458. num. 2. & decis. 723. num. 12. Capi-blanc. ad prag. 8. de Baronib. par. 1. nu. 128. D. Consiliar. Carlenal post multos tract. de iudic. d. lib. 1. tit. 1. dispnt. 2. nu. 1198. & facis ad rem nostram notat *Mastrill. d. dec. 300. num. 28. & 29. his***

verbis, & hac quidem iurisdictione favore ipsius Senatus, &c.

Vnde illud in Regno vulgarissimū per ora Pragmaticorum, iurisdictionē scilicet priuatiuum efficere causam, quodammodo similem causæ clericorum, quorum forus quacunque aliā iurisdictionem reddit omnino incapacem & incompetentem, ex *Cappe. dec. 122. nu. 6. Franc. d. dec. 417. m. 8. Fabio de Anna conf. 107. num. 6. D. Regense Tapia decis. 13. Sac. Conf. n. 4.*

18 Hinc etiam ortum habuit famigerata illa decisio Sacri Consilii ad fauorem Magni Admirati huius Regni, relata per *Vinc. de Franch. decis. 722. D. Regent. Tap. d. dec. 13. Fab. de Anna d. conf. 107. vbi id fuit sollemniter disputatum, & tandem decisum ex privilegio personali cōcesso Ministris Curia Admiratiz in fauorē iurisdictionis ipsius, & ne ab ipsis obsequiis & scrutiis abstrahantur, ex insigni doctrina Luca de Penna in rubr. C. de apparitor. Praefect. Vrb. lib. 12. quum ad reponderauit *Dom. mens d. decis. 13. n. 6.* quæ quidē Sacri Consilii decisio confirmata etiam in gradu reclamationis, vt refert *Fab. de Anna ibid.* facit legē in Regno, quare non esse de ea re amplius disputandum, ostendunt *Afflict. decis. 190. num. 7. Franch. dec. 81. nu. 2. & nos diximus cent. 1. cap. 86. n. 1. vbi latè.**

19 Nec contra eam facit quicquam id quod tradit *Mastrill. dec. 147. num. 19.* nam obseruandum est, ipsum dubitasse de contentis in decisione illa respectu Baronum, qui quidem etsi in corū privilegiis clausulā habent priuatiuā, non tamen privilegium est concessum favore certarum personarum ratione excreitii, quæ fuit potissima causa iudicandi in fauorem Admirati, quam differentia rationem assignauit eleganter *Dom. mens d. dec. 13.* qui decisioni illius causæ interfuit.

Infertur ex his verissimam esse doctrinam *Abbat. Panormitani in cap. tuarum, in fine de privileg.* scilicet non ha-

- 10 habere locum diſpoſitionem *tex. in cap. 1. de priuileg. in 6.* quando priuilegiū exemptionis eſt conceſſum ratione & fauore certarum perſonarum, quo caſu propter delictum non amittitur priuilegium exemptionis, quod aliās eſſet inutile: id quod exemplificauit in familiaribus & Cappellanis Pape, qui ſunt additi ſeruitiis & obſequiis ipſius, quam eſſe originalem Antonij de Butrio ſtaretur ipſe in *cap. ſin. num. 11. in fine, de foro compet. n. probaturque in cap. frater noſter 52. 16. quaſt. 1. ibi, per quam cum, Eccleſiamque eius de tua inuiſdictione poteſtatis exemiſti, & rurfus in cap. ſuarum, & in cap. cum capella, de priuileg. iunctis traditis per Conarr. practicar. quaſtion. cap. 1. num. 5. vbi mordicus deſcendit diſpoſitionē *tex. in d. cap. 1. eo tantum caſu procedere, vbi priuilegium exemptionis eſt circumſcriptum certo loco, non autem vbi eſt conceſſum certis perſonis, quod & ſcēt Socin. in cap. recipimus, num. 57. cū ſeqq. & num. 70. de priuileg. ſequitur D. Episcopos Riciens deciſ. Curia Archiepiſc. Neapolit. 97. num. 3. par. 3. eleganter præ cæteris Chriſtoph. Auguſt. tract. de legib. lib. 3. controuerſ. 33. num. 59. & 60. vbi ſic ait, quotieſcunque tales exemptiones in diſpoſitione ſua & principaliter perſonis conceduntur, ut in caſu noſtro, indubitatum quidem eſt, eas in totum eximere, cum peculiare ſit exemptionis conceſſa perſonis, ut in totum eximas, nec relinquant eas reſpectu aliquo ſubiectas, ex recondita doctri. Socin. in cap. recipimus, num. 70. & in cap. cum Capella, num. 8. de priuileg.**

Quod uſque adeo verū eſt, ut (praſato Domino Decano lo: n. pletiffimo teſte) multi DD. tennuerint diſpoſitionem d. c. 1. de priuileg. in 6. non habere locum in exemptione conceſſa perſonis, ſed in ſpeciali reſtricta ad locum iuxta terminos *tex. in cap. cum Capella cū concordau. de quorum authorum numero fuerunt Anton. de Butr. in cap. ſin. num. 7. de foro compet. Abb. in cap. ſuarum, num. 8. de*

*priuileg. quorum & eos ſequentium op. nio deſendi poſſet per ea qua dicit Manſuanus in cap. ſin. num. 19. de foro compet. allegans ad hoc ſatis ad propoſitum deciſionem 207. alias 11. de praben. in nouis. gloſ. in verbo videatur, in auth. vt ordin. Prefect. Vrb. §. 1. quia in exemptis perſonaliter ad vnguem ſeruanda eſt diſpoſitio *tex. in l. Magiſterij, C. de iuriſd. omn. iudic. quod præciſe, & primatiue conueniendi ſint coram ſuo Reſtore ſine diſtinctione gloſe ibid. que cauſam dedis Doctorem diſcipationibus, & diſpoſitioni *tex. in d. cap. 1. de priuileg. quare cū hæc noſtra exemptio (ut diximus) conceſſa fuerit perſonis pleniffimè & vniuerſaliter, conſequens eſt vt omnes & ſingulas vniuerſitatis perſonas in totū & vniuerſaliter exemeris in omnibus & ſingulis cauſis, atque negotijs, civilibus, & criminalibus, ſeu matrimonialibus, & cuiuſcunque qualitatibus, & conditionis illa ſint, ſi modo non fuiſſent in ipſiſſimis literis exemptionis exceptuata, nec reliqueris eas reſpectu aliquo ſubiectas, ſecundum præſatam Socini doctrinam.***

- 22 Idq; præſertim ſi conceſſū ſit per viā legis, ſeu in corpore iuris clauſū, quo caſu p. delictū nō efficitur quic de iuriſdictione ordinarij, vt expreſſe tenet gl. in d. auth. qua in Pronincia, verb. priuilegio, & in l. 2. §. legatis, verbo nō compelluntur, de iudic. vbi Bart. eius ſententiam probat, Paul. de Caſtr. in ead. l. 2. §. omnes, num. 4. & ibi Curt. Iun. nu. 14. Felin. in cap. ſin. nu. 5. de foro compet. n. laſ. in l. 1. num. 16. ff. de conſtit. Princip. Rebuff. de priuileg. ſcholar. priuileg. 179. Barboſ. in d. l. 2. §. legatis, num. 116. qui de comuni teſtatur, & ſi ipſe ab ea diſcedere videatur, Azuned. ad d. l. 1. tit. 16. num. 119. & 120. lib. 8. recopilat. vbi concludit priuilegia in corpore iuris redacta nō amitti propter delictum, niſi in caſibus in quibus expreſſim de eis cautum eſt.

Licet autem in intellectu *tex. in d. cap. 1. de priuileg. in 6.* variè torqueantur DD. quinimò & ipſe idem Abbas, & poſt

& post eum *Felin. in d. cap. fin. de foro competen. Foller. in Confusione Capitaneorum. num. 22. cum seqq.* & alii passim, ancipites in eo reddantur, dubium eorum poterit accommodari his casibus tñummodo, quibus priuilegiū exemptionis concessum est certis personis
 23 respectu certi Iudicis, siue ordinarii tantum, non autem ubi exemptio simplex, & absoluta est respectu omnium, & quoruncunque Iudicum, quo casu priuilegium exemptionis non amittitur per delictum, siue contractum, ita esse de mente *Abbatis*, & efficaciter probari ex textu in *d. cap. cum Cappella, de priuileg.* notat in specie *Augustin. Barbof. de offic. & potest. Episc. alleg. 123 num. 10.* ubi latè de materia.

Augetur insuper mirè admodum uis eorum quæ hæcenus dicta sunt de iurisdictione priuatiua quam habet Magna Curia in suos Curiales & Ministros, ex generali delegatione eidem concessa per Excellentissimos Proreges, & Collaterale Consilium in omnibus causis, & delictis commissis per eos in exercitio suorum officiorum, ex qua eleuatur iurisdicatio ipsius ad esse maioris, & supremæ iurisdictionis, efficiturque ipsa Magna Curia in
 24 huiusmodi causis vicegerens Principis, & maior omni Iudice ordinario, *cap. Pastoralis, §. præterea de offic. ordin.* & expressius in *cap. sanè, de offic. deleg.* notat *Bald. in l. d. Iudice. num. 2.* ubi *Castrenf. & Iason. C. de iudic. Coras. in l. eum qui. num. 6. de iurisd. & lib. 3. miscellan. cap. 19. num. 3. & 8.* & post multos *Bellou. de mandat. iurisd. cap. 9. quest. 9. num. 2. cum seqq.* eleganter *Anguian. tract. de legibus loc. cit. nu. 51.* ubi
 25 docet ad Iudicem delegatarum tanquā ad maiorem spectare decidere, & definire, an sua sit iurisdicatio quoties illam præcendit ordinarius, & num. 83. qua maioriatè adeo censetur iurisdicatio priuatiuè concessa, vt reddatur incompetens quicunque alius Iudex ordinarius, tradit *Bald. in cap. 1. de alod. §. ad hoc, & colligitur ex traditis*

per *Regent. de Ponte de potest. Proreg. sit. de delegat. causar. & alios passim,*
 26 quibus consequens sit, vt exemptio eisdem concessa non censeatur data, respectu personarum tñummodo, sed etiam respectu negotii, idest delicti in officio patrati, quo casu priuilegium siue exēptio nō amittitur propter delictum, nec habet locum regula *sex. in d. cap. 1. de priuileg. in 6.* ita docet *glos. celebris in can. placuit, verbo Parochianum 6. quest. 3.* & rursus in *d. cap. tuarum, verb. priuilegij, de priuileg.* ibi, si uero deliquit circa rem exemptam, puta malè gerēdo se in officio suo, uel alienando res Ecclesiæ, tunc à solo Papa puniuntur, quia in his exemptus est, sequitur *Felin. post Ioannem Monac. in dicto cap. finali. n. 6. de foro competen.*

Ex his omnibus palam fit, siue ius commune attendas, siue municipale huius Regni, siue mentem Proregum, nullum aliud Tribunal posse iurisdictionem præterende aduersus Ministros Magnæ Curie Vicariæ, præsertim si sui ministerii ratione deliquerint, multoq; minus potuisse hoc prætere dere Regiam Cameram Summarie in causa Antonii Barbari vnus ex Capitaneis iustitiæ, siue custodiæ huius fidelissimæ Ciuitatis, qui inquisitus dicebatur de dolo, seu negligentia commissa in executione cuiusdam negotij eiusdem Reg. Cam. Resistit namque ad hoc nedum legum ipsarum communium, & municipalium, sed & alterius quoque *Regia pragmatica*, ad hoc specialiter editæ, dispositio, quæ est 61. *sub tit. de offic. procur. Cesar.* qua expressè vetitum est, ne Regia Camera se intromittat in causis officialium delinquentium in administratione suorum officiorum, ibi, *contro quelli che commettono delitti, e dolo nell' administratione de' loro officij, che faranno soggetti à detta Regia Camera, &c.* vnde rectè *Marin. Frec. de subfend. lib. 1. sit. de offic. Magni Camerar. n. 13.* notat ex legibus Regni ita sancitum esse, vt Regia Camera nullatenus se

27 intromittat in causis interesse Filii non tangentibus, etiam si sint officialium ipsius: quamuis *Foller, in Constitutione Statutus, num. 16.* de eius dicto dubitet, eo quod hodie quolibet Curia cognoscit de suis Curialibus, & iuxta hæc iudicatum per Supremū Collaterale Consilium refert *Regens Romæ, dec. 74.*

28 Et constat ex eisdem, nedum sine lege, sed & sine ratione locutum insignem, & famigeratum alioquin Iuriconsultum *Petr. Gregor. Tholof. syn. tagm. iur. lib. 47. cap. 40.* post num. 24. ubi postquam firmavit, privilegiū esse in Gallia apparitorum, ne coram alio Iudice conueniri possint, quam coram eo cuius ministerio additi sunt, ne ab illo cui sunt deputati euellantur, subdit, *sed hoc in alijs criminibus, quam in officando apud alios Iudices, & in praiudicium iurisdictionis illorum commissis, cum unicuique Iudici liceat etiam penali iudicio iurisdictionem tueri, l. fin. ff. de offic. eius, l. si quis ex aliena, de iudic.* Siquidem levis hæc ratio, tria quæ regula, qua tota eius constructio nititur, tunc locum sibi vindicat, cum iurisdictioni quam exercere in apparitores intrêdit Iudex offensus, adeo euidens est & certa, ut nullo pacto in dubiū reuocari queat, ut benè obseruat *Cassanens ad Consuet. Burgun. rubr. 1. §. 5. n. 87. Camill. Borrell. de prest. Reg. Cath. cap. 71. num. 57. Dom. Reg. de Ponte decif. 13. Collateralis Consilij, num. 5.* Et rursus ea admittā, substinere adhuc inconueniens à legibus consideratum, ne scilicet apparitores à ministerio cui sunt deputati euellantur, quod esset contra earum mentem, in earumquæ destructionem.

Hæc sunt quæ ad tuendam Mag. Cur. Vicariæ iurisdictionem, dum in ipsius aula criminali sederem, in medium adduxi: aduersus quæ doctissimè ut solet scripsit *Dom. Regens Cypre. Galeota*, qui Præses tunc erat Regiæ Cameræ Summarie, ad fundandā iurisdictionem huius Tribunalis in

Capitanū illū Iustitiæ, qui in executione cuiusdam negotij ipsius Regiæ Cameræ deliquerat, ut videre est inter eius responsa fiscalia *respons. 1.* Ad quam controuersiam sedandam, prodit sacra iussio Catholicæ Maiestatis, ut patet ex eiusdem literis in calce eiusdem responsi impressis: quomodo autem id resolutum fuerit in supremi Italiæ Senatus confesso, iustis rationibus taceo.

S V M M A R I V M.

- 1 Afflicti opinio decif. 106. *fragilis nititur fundamento.*
- 2 Legatis in defunctis mobilibus, non venire quæ testator mercis causa solitus est in fundo habere.
- 3 . . Veniant in legato vniuersali.
- 4 Arian Pinelli expositio ad l. 1. C. de verb. signif. confutatur.
- 5 . . Ad tex. in l. seruos quos, de leg. 3. rejicitur.
- 6 Individui sub specie aliqua comprehensi expressio quid operetur.
- 7 Testatore quantum minus possibile sit heredem onerare presumendum est.
- 8 Legatis mobilibus omnibus, venire etiā venalia ex vi verbi omnibus.
- 9 . . Et etiā pecunia.
- 10 Tex. in l. pediculis, §. item cum quæreretur, de aur. & arg. leg. expenditur, & de vera eius decidendi ratione.
- 11 Hieron. Gabriel. conf. 98. nu. 1. *regia distinctio inter legatum generis generalissimi, & subalterni commendatur.*
- 12 Legatis mobilibus omnibus quæ testator domi habet, venalia non veniunt.
- 13 Anton. Faber lib. 1. coniect. cap. 6. *deceptus in intellectu* tex. in l. generali, §. vxori, de vsufr. leg.
- 14 Communis loquendi usus præfertur propriæ verborum significationi.
- 15 Afflicti. decif. 106. *à multis confutatus.*
- 16 Verbum quomodocunque amplius dispositionem.
- 17 Fructus ex proprijs testatoris prædictis col.

- collecti, mercis appellatione non continentur, sed contra, n. 19.*
- 18 Tex. in l. prædia, §. liberto, de fund. instr. expenditur.
- 20 Hieron. Gabr. conf. 98. num. 36. diffidentes conciliat opiniones.
- 21 Verbum comparata in specie tex. in l. generali, §. vxori, de usufr. leg. quomodo accipiendum.
- 22 Tex. difficilis in l. prædia, §. liberto de fund. instr. diuinare fecit Accur. & alios.
- 23 . . Eiusdem ingeniosa expositio per Hieron. Gabr. in dubium renouatur.
- 24 . . Ad eundem noua authoris interpretatio.

- 25 Coniectura voluntatis testatoris in legato recte sumitur, quoties de facio non de iure queritur.
- 26 Legatum mobilium factum coniuncta persona, comprehendere etiam venalia, sed contra, num. 28.
- 27 Filiorum favore benigniorem lex admittit interpretationem.
- 29 Vxor coniuncta persona non est.
- 30 Destinata ad perpetuum usum ipsius, ea tantummodo in fundo esse censentur.
- 31 Legatis mobilibus veniunt etiam venalia, quoties legatum in alijs verificari nequit.

Legatis mobilibus omnibus quæ testator domi habet, merces & venalia non venire, & si coniunctæ personæ, uel filio legatum sit relictum. Defenditur contra *Afflict. resolutio* S.C. ab eodem relata *dec. 106.*

CAPVT LXV.

Egregius Iuriscōsultus *Matthæus de Afflictis* Sacri nostri Consilii Regius olim Cōsiliarius, cuius apud Iurisperitos omnes tantopere veneranda est autoritas, apertè scriptum reliquit *decis. 106. in generali legato omnium & quorumcunque suorum bonorum mobilium, & supellectilium domus suæ vxori facto, venire etiam venalia & ea quæ mercis causa testator domi habet: ea solummodo motus ratione, quia verba illa omnium & quorumcunque mobilium, per subsequentia restricta referri non debent, sed posteriora hæc, & supellectilium domus suæ ex superabundanti appositæ, & illud domus suæ, exponi id est sui patrimonij. hæc in sūma Afflict.*

Parum quidem feliciter insignem doctrina virum rem hanc transegisse, vel ex eo solummodo fas est dignoscere, quod fragili nimium fundamento nixus sit, ita ut ceteri omnes Consilij contrarium penitus pronuncia-

rint, pariterque Dominus Rex cū suis Auditoribus, ut ipsemet fatetur: subinde quia materia subtilis est, & profunda, in simili omnino causa fratrum de Gadaleta cum Leonardo & alijs de Silos, Sacrum Cōsiliū pleniori examine proposito, reassumpsit sibi conclusiones quæ totam ferè perstringunt.

Prima est, in legato mobilium suorum indefinitè concepto, utrum comprehendantur venalia & quæ testator mercis causa solitus sit in fundo habere?

Secunda, quid in legato generalibus verbis, *omnium & quorumcunque mobilium suorum*, an generale illud signum comprehendere aptum sit venalia?

Tertia, quid si legatum sit loco restrictum, ut potè *lego omnia mobilia domus, vel quæ domi habeo?*

Quarta, quid si venalia non sint ad negotiationem comparata, sed ex testatoris fundis collecta?

Kk 2 Quin-

Quinta, quid in legato facto coniuncta personæ?

- 2 Quodam primam se offert *Ulpianus* in *l. seruos*, aliàs incipit *suos autem seruos* 73. *vers. proinde, de legat.* 3. scribēs, legatis indefinitē seruīs, non venire, quos testator mercis loco cōparauit, ibi, *nam quos quis ideo comparauit ut illico distraheret, mercis magis loco quā suorum habuisse credendus est.* Item *Iulianus* in *l. cum quaeretur* 60. *§. lana*, de leg. 3. ubi lana, vino, purpurae vxori legatis, non venire ea quæ testator solitus sit vendere respondet.

Ad idem est *tex.* elegans *Antonini Imperatoris* in *l. 1. C. de verb. signif.* ubi prædijs instructis indefinitē legatis, clarē deciditur fructus venales legatos non cēferi. Et proinde hanc partē defendit *Dec.* in *l. 1. num. 21. de regul. iur.* & in *auth. praterea*, num. 7. *C. vnde vir & vxor.* & *conf.* 76. num. 2. & *conf.* 389. *col. fin. num. 11.* & in *l. omnia*, n. 1. *ff. si cert. pet. Ruin Hippol. Soccin.* & alij relati à *Pinello* in *rubr. C. de bon. mater. par.* 1. num. 38. *Camill. de Medic. conf.* 7. num. 5.

- Sed in contrarium facit, quia indefinita æquipollēt vniuersali, *l. si pluribus*, de leg. 2. at videtur expeditum in legato vniuersali omnium mobilium, contineri quoque res venales, ergo idem dicendum est in legato generali, prout ita sentit *Conar. lib. 2. var. cap. 5. num. 3. vers. ego contrarium*, quē post alios sequitur *Pinell. loco cit. num. 39. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsum. 137. num. 6. Dominie. Gaito de credit. cap. 4. quas. 5. num. 131. Castil. de usufr. cap. 38. in fine, vers. quinto idem dicendum.*, *Hieronim. de Palma conf.* 33. *Simon de Præstis de interpr. vltim. vol. lib. 4. dubit. 8. num. 12. & dubit. 10. n. 40.*

- Ego verò *Decij* sententiam veriorē existimo propter eorū iurium expressam declarationem, quibus sine manifesta violentia responderi non potest; Et quidem parum secuta est *Pinelli* traditio, cum satisfacere conatur *tex. in d. l. 1. C. de verb. signif.* ex eo quod no-

men prædiorum non comprehendit res diuerfas ibi existentes, quia qualitas à dicta de prædijs instructis, non refertur ad accidentalialia, quæ dicat, ea quæ venalia sunt, ex accidenti esse in prædio. Non inquam video vnde *Pinellus* figmentum hoc somniauerit, cū si verum esset vinum, & oleum ex eodem fundo collecta ex accidenti inibi esse, non magis de eo quod venale est intelligi oporteret, quam de eo quod ad proprium vsum testator ibi habuit; & nihilominus diuersum in vtraque specie inibi constitui manifestum sit ex illis verbis, *vinum verò quod in apothecis fuit, si ideo illic habuit, ut cum in prædium venisset, materfamilias eo vteretur, legato cedere ignorare non debet.* vnde patet, rationem decidendi eò repositam, quod vinum, & oleum venale testator inibi habuerit.

- 5 Neque securior est solutio eiusdem *Pinelli* ad *tex. in d. l. seruos quos*, de leg. 3. quā sine alia inuestigatione amplectitur *Menoch.* qui alios refert *cōf.* 407 n. 16. & nouissimè *Gaito de credito, cap. 4. num. 149.* quatenus existimant, ideo in eius specie legatis seruīs non venire eos quos ut illico distraheret testator comparauerat, quia legatum non fuit generale rerum vel bonorum, sed potius certa species bonorum expressa, inter quæ longa est differentia; nam in legato generali bonorum latior sit verborum interpretatio quā in legato certæ speciei; fallax inquam videtur mihi huiusmodi interpretatio, eo quod decidit ratio qua mouetur *Consultus* generalis est, quia eos seruos potius mercis loco, quā suorum habuisse credendus sit testator. Rursus nostra disceptatio non est de legato generali bonorum, sed de certa specie, idest mobilium, in quibus terminis eam tractant iura, & DD. omnes à *Pinello* relati.

Vltius exceptio seruorum venalitorum de qua inibi *Consultus* tractat, respectu legati seruorum ita se habet, tanquam species ad genus, vel pro-

- proprius (si ita loqui fas est contra Dyalecticæ regulas) tanquam genus subalternum respectu generis generalissimi, ut proinde legatum generale sit respectu fœruorum, ut vides in specie quam tractant *Paul. in l. pediculis, §. item cum quæretur, ff. de aur. & arg. leg. & Bars. in l. Diuus, n. 4. de bon. damn. & speciale eatenus esset censendum, quatenus haberetur respectus ad vniuersitatem bonorū, de quibus tamen nec quidem somniauit *Ulpianus*, & nihilominus expressio indiuidui sub specie aliqua comprehēsi, facit ut videatur in ea specie modus generi datus, & reliqua eiusdem speciei non existimenter legata, *l. legata supellectili, de supell. leg. l. cum de laionis, §. cui fundum, de fund. inst. n. otat elegāter Hieron. Gabr. conf. 98, n. 3.* ut proinde firmiter tenendum sit, in legato genetricē & indefinitē facto non quidem venire ea quæ venditioni sunt parata, ex illa ratione quam ibidē tradit *Ulpianus*, quia scilicet hac non videtur inter suas res testator habuisse, prout fateatur *Anon. Faber lib. 1. coniect. cap. 6. vers. nisi aliquid forte sis*, & nouissimē defendit, licet non ita exactē declarat *Ferr. ad Constitutionem Cathalonie Hac nostra, sol. matr. temp. prim. declar. 4. n. 37.* ea præcipuē motus ratione, quod in dubio sit præsumendū testatorem quantumvis possibile sit hæredem onerare, *l. cum seruus 39. §. scio, de leg. 1. l. vnum ex familia 67. §. si rem, de leg. 2. concordat Fachin. lib. 5. contr. cap. 67.* vbi fatetur *Pinellum* iniuriam fecisse *Decio*, quasi non benē rem hanc percepisset, & subdit hanc restrictionem nō induci ex verbis legati, sed ex voluntate testatoris, quæ colligitur ex qualitate personæ cum testatrix fuerit negociatrix, iuxta *tex. in d. §. item cum quæretur*, & proinde bona illa mercis magis loco, quam suorum habuisse credendum, iuxta alium *tex. in d. l. seruos, de leg. 3.* vbi *Ulpianus* de eo qui venalitiā vitam agebat.*
- 8 Quodā secundum, in legato bono-

rum mobilium cum signo vniuersali, vtpotē cum testator dixit lego omnia bona mea mobilia, venire etiam ea quæ mercis causa testator habet, scripsit *Bars. in d. l. generali, §. uxori, num. 4.* ea motus ratione, quia ex appositione verbi illius vniuersalis omnia, legatum non recipit restrictionem, dicta *l. pediculis, §. Labeo, de aur. & arg. leg. l. Iulianus, in princ. de leg. 3. idem Bars. in l. Diuus, num. 4. de bon. damnator.* cum secuntur DD. communiter, ut videre est apud *Negus. Conar. Paul. Picum, & alios à Menoch, relatos d. conf. 407. num. 16. vers. scilicet est casus*, vbi consuluit hoc casu nedum venalia, sed etiam pecuniā legatam censi, & rursus *Menoch, dicta præsumpt. 137. n. 5. Hieron. de Palma d. conf. 33. n. 2. Cathill. de usufr. d. cap. 38. n. 1. vers. 3.*

Verum neque assertio isthæc sine aliqua repugnancia admitti potest, si quidem confundi videtur ex *Paulo in l. pediculis, §. item cum quæretur, de auro, & argen. legat.* vbi legato omni ornamento muliebri, non venit id quod negotiandi causa venale proponi solet, nisi de eo quoque testatrix sensisse probetur. Idquē non ex eo quod testatrix negociatrix fuerat, ut videtur ibi *Paul.* innuere, nam hoc nihil ad rem; quandoquidem eo admissio, contradiceret *Paulus* manifestē iuribus in prima conclusione adductis in *d. l. seruos quos, de leg. 3. & in l. cum quæretur, §. lana, cod. tit. l. nam quod liquidē, §. si quis, de pen. leg. & in d. l. 1. C. de verb. signif.* quibus in magis dubitabili specie sancitur est, venalia non venire, non ideo quia testator negociator fuerat, sed eo quod venalia non censeretur tanquam sua habere, *d. l. seruos autem suos, §. fin. de leg. 3. l. nuper, eodem tit. vel* potius quia ea non sunt ad perpetuum vsum destinata, ut benē sentit *Cuman. in d. l. generali, §. uxori*, & reatius *Hier. Gabr. d. conf. 98. nuper, 37.* unde verba illa *Pauli cum testatrix negociatrix fuerit*, ad factum potius quā ad ius referenda sunt.

Igitur elegantior & quidem securior existimanda est distinctio doctrinæ *Hieronimi Gabrielis d. conf. 98. num. 11.* quatenus docet, discrimen esse statuendum inter legatum generis generalissimi, puta bonorum omnium, vel rerum, quod quidem non restringitur in his rebus quas testator tanquam suas habuit, etsi millies conceptum sit verbis illis restrictiuis, *meum*, vel *suum*, quæ DD. in proposito tanti faciunt, quin veniant etiam venalia, nomina, & actiones, *iuris ab eo adductis*; & inter legatū generis subalterni, puta mobilium, supellectilis, & his similibus; nam hoc casu ea minime legato cedere, diserte respondet *Consultus in d. l. pediculis, §. item cum quareverunt*, cum suis concordantibus, & ita declarandum esse *Barr. in d. §. uxori*.

Quod tertium, in legato omnium mobilium ad certum locum restricto, ut potest cum dictum fuit, lego omnia bona mea mobilia quæ domi habeo, vel quæ in domo sunt, venalia & mercis causa parata non venire, concors est omnium traditio, ut apud *Sim. de Pratis de interpr. ult. vol. d. dubit. 8. num. 12. & dub. 10. m. 40. lib. 4. Castill. d. cap. 38. num. 27. vers. sexto*, ea scilicet ratione, quia in eo loco esse non censentur, nisi quæ reposita sunt ut ibi permanent, & ad perpetuum usum, non autem quæ ibi habentur donec venundantur, & protinus amouenda sunt, ut eleganter disserit *Iuriconsultus in l. ex factio 35. §. rerum italicarum, de hered. institu. l. si chorvs, §. 1. & l. si ita legatum de leg. 3. l. quassum, §. 1. l. si mihi Mania, §. fin. de leg. 3.*

Expenditur pro hac sententia *tex. in d. l. generali §. uxori*, ubi expressè id cautum est, etiam quoties in legato fuit adiectum signum vniuersale *omnium*, vel *quorumcumque*; Et comprobatur ex regula *tex. in l. nam quod liquide, §. si ita legatur, in fine, de pen. leg. l. quassum, §. 1.* ubi *gl. verbo probabitur, de leg. 3.* Licet autem ad rem hanc

13 pertinere *tex. in d. §. uxori* dubitarit

13 aliquantulum vir ille magno Ingenij acumine præditus *Antonius Faber d. lib. 1. coniect. cap. 6.* quasi eius decidendi ratio eò sit reposita, quod legatus erat ususfructus, qui in venalibus considerari nequit, nihilominus vel ex eo manifestè conuincitur, quod in cæteris iuribus superius relatis de usufructu mentio non fit, & nihilominus venalia non venire in legato aperte scriptum est. Rursus nec differtur *Faber* ipse posse dari ususfructum venalium in pecunia ex ipsorum venditione redacta; Proinde *tex.* illum indistinctè intellexunt *Barr. ibid. Felin. in cap. quoniam, num. 2. ut lit. non contest. l. si in §. Item seruiana, num. 45. & 46. Instit. de action. Cardin. Mantici, de coniectur. lib. 9. tit. 2. num. 47. & tit. 3. num. 11. & 12. Conar. var. resol. lib. 2. cap. 5. num. 5. Menoch. conf. 407. num. 15. & 17. & d. præsum. 137. num. 7. Pinell. in d. rubr. num. 43. Gaito d. quassum, §. num. 141. Ferrer. disputato articulo loc. cit. declar. 4. num. 37.*

Propositio autem & si vera sit, superior tamen ratio quam ad eam confirmandam adducunt DD. facit mihi aliqualem scrupulum; siquidem si vera esset, adaptari non posset ad speciem nobis propositam de legato mobilium, quippe quod in his perpetuitas dari nequit.

Sed satisfacit *Dec. d. conf. 472. m. 25.* animaduertens, in subiecta materia, verbum *perpetuum* intelligi sine temporis præfinitione, rectius quæ dixerim iuxta subiectæ cuiuscunque rei naturam, & communem loquendi usum, qui præfertur propriæ verborum significationi, ad *tex. in l. Labco, de supell. leg. cuius regulam exornat præ cæteris Cardin. Mantici de ea. it. & ambig. lib. 3. tit. 8.* Vnde patet perperam omnino sensisse *Afflictum d. de res. 106.* quam pro sua hypothesis excollebat *Ceph. conf. 372. num. 27. vol. 3.* in minus dubitabili specie, nempe ubi legatua mobiliū duobus restrictiuis conceptum sit *supellectilium, & domus sua*; nam quod verba illa

illa non restringant, sed tantum ex abundanti censentur apposita, gratis asserit (pace ipsius dictum sit) Subinde contrarium tenuit *Bald. conf. 485. n. 4. lib. 4. Corn. conf. 14.* & ab ea merito discessisse *Sacr. Rot. Roman. die 8. Martij 1593. coram Eminenss. Cardin. Monsifregalis, refert Cardin. Mantie. d. lib. 9. tit. 3. nu. 17. in fin. Fachin. lib. 5. contr. cap. 67. Hieron. Laur. decis. Rot. Anen. 14. num. 6. Hieron. de Palm. d. conf. 33. num. 27. nec dissentit Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 92. num. 10. eiusque fundamentis abunde satisfacit Hieron. Gabr. sapins cis. conf. 98. ad quem missum te facio, ne prolixior sim quam nostri instituti ratio scit. Faretur tamen *Bart. in d. §. uxori*, quod si legato certo loco restricto verbum vniuersale ampliatiuum sit adiectum, veluti lego uxori meæ frumentum quod domi quomodocunque habeo, venale quoque venire, propter vim verbi illius quomodocunque, secuntur *Menoch. & relati ab eo d. præsumps. 137. nu. 10. Hieron. Gabr. d. conf. 98. num. 29. Gaito d. quas. 5. num. 153. sed melius præcæteris Pinell. d. par. 1. subr. num. 42. vers. sed distinguit Bart. Camill. de Medic. conf. 7. num. 5. Alex. conf. 30. nu. 16. lib. 5. relatus à nouissimis compilatoribus decisionum Rosa Bonon. decis. 83. num. 54. & in his terminis rectè procedunt tradita per *Affl. d. decis. 106. num. 6. qui incautè hunc casum cum priore confundit.***

Quoad quartum, quid sit dicendum in legato ad certum locum restricto, ex cuius tamen loci fructibus ultra proprium usum, aliquid ad vendendum testator solitus sit percipere. Hac in re, ea quæ ex proprijs fundis
17 testator collegit, mercis appellatione non contineri fortasse posset desumi ex *tex. in d. §. uxori*, ubi ea excipi videtur, quæ mercis causa ab alijs comparata sunt, & subdit *Scenola, caterorum omnium ususfructum legatariam habere*, subinde ea quæ ex proprijs prædijs testator collegit et si venditioni

parata, legato cedere consuevit *Dec. conf. 472. in fin. Zabarell. conf. 51. in fin. Menoch. conf. 407. num. 28. & d. præsups. 137. num. 11. nec dissentient Conarr. d. cap. 5. num. 3. vers. 3. Pinell. loco cit. nu. 44. Gaito d. quas. 5. num. 154. & videtur ita sentisse Rot. Anen. d. decis. 14. nu. 7. quæ sequitur Hieron. de Palma d. conf. 33. nu. 26. & 27. Et pro ea videtur *tex. expressus in l. pradia, §. liberro, de fund. 18 instr. vbi legato fundo cum instrumēto & his quæ in eodem erūt cum moriari, quæritum est, cum testator in eo fundo aliquantum vini in dolijs habuerit, quod viuus totum vendiderat, & partem tertiam pretij pro eo acceperat, an vinum in dolijs remanens ad libertum pertineat? & respondet Scenola verbis quæ proponerentur contineri, nisi manifestè contrariam voluntatem cohæredes approbent.**

Sed in contrarium sunt ad manus satis vrgentia iura in *d. l. 1. C. de verb. signif. vbi prædijs instructis legatis, quod ex fructibus testator in eo habuit, si venale fuit legato non cedere inquit Antonin. Ad idem est *tex. in l. nā quod liquidè, §. item si quis, de pen. leg. ibi, item si quis solius sibi fructus suos vendere, &c.**

Et probatur quoque in *d. l. cū querere, inr, §. lana, de leg. 3. ibi, ex quibus patrefamilias vendere solitus esset. Subinde in*
19 legato huiusmodi hæc quoque tanquam venalia non comprehendī, non minus ac ea quæ testator ex alijs cō-
20 parauit, tenuit *Capra conf. 45. camquē sententiam indistinctè veram defendit Ferrer. d. declaras. 4. n. 93. expēdens quoque ad id *tex. in d. l. generali, §. uxori, & in d. l. pediculis, §. item cū quereretur.**

At *Hieron. Gabr. dicto conf. 98. num. 36. mediam viam eligendo, neque priorem, neque posteriorem indistinctè verā arbitratus, ita definiri oportere ait, vt quoties dubitari contingeret an vinum, frumentum, & alia huiusmodi à proprijs prædijs collecta, in domo testatoris fuerint perpetui vsus gratia, an vt venderentur, illa tantummodo*

modo pars legato cedat quæ ad vsum anni erat necessaria, argumento *d.l. cum quæretur, §. lana, de leg. 3. & in d.l. nam quod lignidè, §. item si quis, de pen. leg.* atque ita expressim docet *Barr. in l. Diuus, num. 4. de bon. damn.* quibus non contradicit *Conarr. di. 110 cap. 5. num. 3. vers. seruo apparet;* nam vt vides eatenus tenet res venales ex propriis prædiis collectas legato cedere, quatenus vt superflue ideo dicebantur venales, quia necessariò erant vendendæ. At si testator negociationis causa eas venales habebat, contrariù apertè existimat, & ita etiam videtur sentire *Simon de Pratis de interperr. ult. vol. d. dub. 8. ex num. 30. vers. non omisso ad num. 35. lib. 4.*

Hac igitur *Gabrielis* sententia retenta, ad ponderationem desumptam ex *tex. in d. §. uxori*, respondendum est, **21** verbum illud *comparata sunt*, non id quod ab aliis emptum fuit designare, sed *comparata*, id est simul ad vendendum parata; etenim verbum illud pro præparatione, & formatione, accipi nonnunquam notat ex *Terulliano in lib. aduersus Valentinianos Caluin. in lexico iuris, verb. comparationem*; aliàs enim acceptum verbum illud, contradiceret subsequenti immediate eiusdem *Scenola* responso, vbi reperies fal ex testatoris salinis collectum venditioni paratum, legato non cedere, vt rectè obseruat *Ferrer. d. n. 93.*

23 Magis profectò vrgeri videtur *tex. difficilis in d. l. prada, §. liberto, de fund. in str.* cuius còtextum diuinare *Accursium* coegisse indicat *Ant. Faber lib. 1. coniect. cap. 6.* Putat tamen ipse verba illa *tex. vinum in dolij remanens*, ad illud pertinere, cuius tertia pars pretii soluta nò adhuc erat, & cum dici possit nondum videri alienatum vinum, quod nondum traditum est, & cuius pretium non adhuc venditori est factisfactum, meritò ad legatarium pertinere responderet *Scenola*. Sed hæc interpretatio probabilis est, non tamen conuincit, quod est tanto Iureconsul-

to indignum. *Hieron. Gabr.* eius *textus* difficultatem præsentens, non omnimodo feliciter, et si ingeniosè scopulù euasit, dū ita sentit *d. conf. 98. n. 4. et cōf. 103. n. 8.* vt necessariò sit supponendū, venditionem vini de qua in eo *tex.* agitur, non quidē fuisse voluntariā, ita vt legatum etiā pro ea parte, pro qua pretium non fuerat receptum, reuocatum censeretur, iuxta *l. rem legatam, de adimen. leg. cum concord.* sed necessariā, ex qua legatum non censetur reuocatum. Item ex eius contextu desumi, vinum illud non fuisse eius speciei de qua præsens est tractatio, nempe q. venditioni paratū solebat testator habere, sed verosimile esse nō nisi quātū ad vsum illius anni in fūdo esset in eo repositū. Proinde cum legatum earum rerū fuerat factum quæ in loco reperirentur, mortis non autem præsentis tempore, indistinctè legatum extinguitur, si res tēpore mortis in loco nō sunt, *l. scribit, §. fin. de aur. & arg. leg.* quo fit vt quatenus pretiū vini erat acceptum, legatum non debeat, quia pro ea parte videtur vinum ibi non esse, argum. *l. pater, de adimen. legat.* quatenus verò acceptum nō erat, verbis legati continetur, quia nec verè, nec fictè dici potest vinum ibi non esse, & ideo debetur, quia alienatio fuit necessaria, nisi hæres contrariam probeat voluntatem.

Verumenimuerò et si interpretatio hæc acuta, & magistralis admodum sit, vercor nē suppositiones illæ contextui illius *legis* uim aliquā inferant, Quocirca donec alius rectius senserit, **24** mihi non ineptè dici posse videtur, ideo testiduum illud vini viuo testatore venditi legato cedere, quia ex verbis illis legato contentis, ex eorundè què generalitate, & his qua in eodem *erunt cum moriar*, videtur illud pro suo testator habuisse, argumento eorum quæ eleganter disserit *Pomp. in l. nuper 85. de leg. 3. co* præcipuè quod eius traditione adhuc nō facta, dominium non erat in emptorem translatum, *l. tra-*

l. traditionibus, C. de pact. & proinde
merito legato cedere inquit *Cōsultus*,
ad hoc enim satis est, vt tanquam suū
testator habuerit, cum in legatis ad re-
25 etiam fumendam coniecturam testa-
toris volūtatis, nō de iure, sed de facto
queri oportet, ad *lex. singularē in l. Se-
ia, §. fin. iuncta glos. verb. non de iure, de
fund. instr. notat* eleganter *Camill. de
Medic. conf. 7. num. 4.* nec ideo minus
emptori licebit ad vinum tradendum
agere vigore contractus solo venden-
tis, & ementis consensu perfecti, vili-
tas tamen legati ad pretiū consequen-
dum ad legatarium, non ad hæredem
pertinebit.

Quoad quintum, an scilicet diuer-
simodē statuendum sit in legato facto
coniunctæ personæ, videntur esse pu-
gnantia iura in *d. l. generali, §. vxori*,
vbi et si legatum fiat vxori, nihilomi-
nus merces non venire respondet *Sec-
nola*; Et quod magis est in *d. l. pediculis*,
§. item cum quæretur idem esse in le-
26 gato facto dulcissimæ filiæ. Sed contra
videtur sentire *Ulpian. in l. quæsitum*,
circa finem, vers. sed & ipse Papinianus
de fund. instr. vbi filijs maribus legata
domo instructa, merces, & pignora
continentur ex coniecturata mente
defuncti, cæteris patris facultatibus
examinatis, id est data patrimonij
amplitudine; Et facit pro hac parte pater-
27 *næ charitatis ratio quæ benigniorem,*
& laxiorem interpretationem fauore,
filiorum admittit, ad lex. in l. Aurelius,
§. Titius, de liberat. legat. Et proinde
hanc conclusionem pro filiis veram
asserunt *Ludovic. Roman sing. 649. Dec.*
conf. 288. Putens decif. 20. in fine, lib. 3.
vbi refert ita iudicatum per *Rot. Rom.*
Menocho. d. presumpt. 137. num. 13. Do-
minic. Gatto de credito quæst. 5. num. 158.
& seqq.
28 Et profectō iura isthæc pugnantiā
inter se non sunt, nam regula genericē
sumpta vera est, in legato facto etiam
coniunctæ personæ venalia non vene-
re, vt clarē decidit *Rot. Roman.* apud
Putensem d. decif. 20. num. 2. & 3. Honded.

conf. 63. num. 8. vol. 1. & locum obtinet
nedum in vxore, iuxta *lex. in d. §. vxori*,
sed etiam in filiis, *d. §. item cum quæ-*
reretur, eleganter Pinell. in d. rubr. par.
1. num. 42. Veruntamen in *d. §. & ipse*
Papinianus, benigniori interpretationi
pro filiis locum facit paterni patrimo-
nii amplitudo, vt clarē diffcrit inibi
Ulpianus, optimèque obseruat *Gatto*
loco cit. num. 158. & 159. & hanc ad-
uersus vxorem mordicus substituit
Hieron. Gabr. d. conf. 98. nu. 46. & quod
nec dicatur coniuncta persona, nec
appellatione veniat coniunctorum,
comprobat nouissimē *Ciarlin. contro-*
uers. forens. cap. 87. num. 11.

Constat igitur ex his in specie pro-
posita nunquam venire ea quæ venū-
dare testator solitus fuit, & mercis
causa parata habebat, & quidem tri-
plici ratione. Prima, quod in dubio
præsumendum potius sit ad hæredis,
quàm ad legatarii fauorem disposuif-
se, illumquē quod minus potuit one-
rassē, iuris superius adductis. Secun-
da, quia bonorum seu mobilium suorum
stricta & rigorosa appellatione,
ea non veniunt, *l. argumēto 25. §. si quis*
addiderit, d. l. pediculis, §. item cum quæ-
reretur, de aur. & argen. leg. obseruat
Anton. Faber d. lib. 1. coniect. cap. 6. vers.
nisi aliquid, Hieron. Gabr. d. conf. 98. n. 2.
30 Tertia quæ verior & indubitabilis
est, nam in fundo esse censentur non
nisi ea quæ ad perpetuum ipsius vsum
sunt destinata & addicta, ad *lex. in d. l.*
ex facto, §. rerum italicarum, de hered.
instr. cum concord. supra relatis, quibus
addo textum insignem in l. 2. C. de ver-
borum significat. ibi, vel ut fundus
esset instructus, nō temporis causa, notat
Andr. in cap. 1. §. & plaustorum, nu. 58.
quæ sint regalia, Cappe. in inuestit. verb.
fendorū accessoria, eleganter Purpurat.
conf. 301. n. 1. relatus à Card. Mantica de
coniect. lib. 9. tit. 2. n. 47. Hieron. Gabr. d.
conf. 98. n. 25. & seqq. lib. 1. nō verò quæ
vēditioni sunt parata, & in loco ita sūt
vt protinus amoucātur, vt rectē supra
relati DD. excepto tamen secundo ca-
su

ſu ſuperius propoſito, nempe cum legatum verbis vniuerſalibus, id eſt *omnia, totum, &c.* ſit cōceptum; nam aliis huius verbi propriæ ſignificationi uis fieret manifeſta, à qua in dubio recedendum non eſt.

Neque ad rem de qua agimus, pertinet conſideratio legati taxationis, & demonſtrationis, quam facit *Cardin. Mantie. d. tit. 2. num. 20.* nam præterquamquod eam diſtinctionem paruiſciendam, etiam in caſu ſuo, demonſtrauiſimus hac *ead. cent. cap. . . in.* præſenti tamen impertinens eſt omnino, cuius termini ab ea diſputatione ſunt penitus diuerſi, & extranei; nõ enim quaerimus ad quid teneatur hæres, ſed quid legato cedat: niſi tamen dixeris vtramque ſpeciem ſubiectam eſſe magis verofiſimi teſtatoris voluntati, quæ princeps eſt, & regina; & data voluntatis coniectura, ceſſat quippe omnis diſputandi ocaſio, vt oſcitant iura ſuperius adducta.

- 31 Tamen pro coronide negandũ non eſt, ſupradicta omnia ceſſare vbi verba legati non niſi ad merces, & venalia referri queunt, vtpotè cum nulla alia mobilia, quam quæ venundare ſolitus ſit teſtator habet, prout conſenſu vnanimi fatentur DD. ferè omnes in præſenti relati.

Die 19. Decẽbris 1639. SACRVM CONS. me referente iudicauit, in legato omnium mobilium, & ſupellectilium domus ſuæ factoper Ioannem Gadaleta ad Lucretiæ de Siloſ eius vxoris beneficium, non comprehendiquæ negotiationis cauſa in domo teſtatoris remanſerunt, niſi pro ſumma & quantitate neceſſaria ad vſum ip-

ſius Lucretiæ, & familiæ per annum tantum. Ratio decidendi fuit, quia etſi mobilia illa ex proprijs ſiſdis percepta erant, teſtator tamen negotiator fuit, et verofiſimile eſſe de his promiſcũ cum vt folere, tam ad vſum familiæ, quàm mercis cauſa.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligationem contractam penes acta Iudicis, vel vigore instrumenti præuentionem iuriſdictionis inducere, falſo aſſerit Marian. Soccini.
- 2 . . Vim obtinere rei indicata.
- 3 . . Non inducere iuriſdictionis præuentionem verior eſt ſententia.
- 4 Citatio, vel inenſatio debent precedere executionẽ vigore obligationis, ſeu instrumenti, etiam de iure communi.
- 5 Pactum executionis exequi non poteſt niſi præſentia executionis comminatione.
- 6 Inenſatio, ſeu citatio actus iudiciarij ſunt, qui fieri debent coram Iudice competente.
- 7 Præuentio, vel per realem vel per verbalem citationem inducitur.
- 8 . . Non inducitur per actum qui ante citationem fit.
- 9 Actor voluntarius cenſendus eſt is qui bona ſua ponit in manu Iudicis.
- 10 Pignorum adiudicatio, ſeu inſolutum datio quæ fit ſpontè à debitore, dicitur voluntaria, non neceſſaria.
- 11 Præuentio ſupponit litis pendentiã.
- 12 Creditores an cogipoſſint accipere bona inſolutum, non reperto inſito emptore, remiſſum.
- 13 Egregia decifio Sac. Conf. in materia præuentionis iuriſdictionis.

Clericum ex obligatione penes acta, vel guarentigia dum laicus erat contracta, præuentum non dici, itaut iuriſdictionem laici Iudicis declinare nequeat, niſi tamen in vim executionis, vel inſolutum ſpontè bona offerat.

Sunt nonnulli existimantes, non secus quam ex legitima citatione, præuentionem quoque iurisdictionis inductam censi ex obligatione à debitore contracta, penès acta, vel vigore instrumēti garantigij, quæ duo frequentissimæ sunt in hoc Regno obligationum species paratam habētium executionem, ita ut si laicus post contractam obligationem ex suscepro clericatus ordine, aut monachatu, fiat de Ecclesiastici Iudicis iurisdictione, pariq; modo si clericus laicus postmodum fiat, cōueniendus sit pro obligationis executione coram eo Iudice qui competens erat tempore contractæ obligationis, quasi præuenta sit causa apud eundē. Quæ fuit sententia *Marian. Soccin. in cap. proposuisti, num. 54. de for. competen. sequentis decisionem Rota Romana, quæ est 5. aliàs 552. in antiquis, pod. sit. Cancer. variat. resol. par. 2. cap. 2. m. 154. Fabius de Anna conf. 140. num. 2. lib. 2. Riccius ad Franch. decis. 656. & decisū refert Thoro in compend. decis. par. 1. verb. clericus, fol. 97. col. 1. eiusq; principale fundamentum illud est, quoniā obligatio huiusmodi vim obtinet rei iudicatæ, & quemadmodum postquā reus definitiua sententia damnatus est, adeò dicitur præuentus, ut nullatenus queat forum Iudicis condemnantis declinare, ita quoque dicendum sit in obligato penès acta, vel ex garantigia, quomodo pro ratione dubitandi obseruat *Dom. Conf. Don Thom. de Carlenal de indic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. num. 911*. Veruntamen in causa Horatij Caraccioli cum illis de Dentice contrariam amplectum est sententiam S. C. quam defendunt *Imol. Bald. Ias. & Alex. in l. nemo potest, de leg. 1. Card. Zabarell. in clement. 1. de censib. Vinc. de Franch. d. decis. 656. & cæteri relati per eundem Dom. Cōsiliar. de Carlenal ibid. num. 913. Ang. Barbof. in tract. de iur. Eccles. cap. 39. §. 2. num. 128.**

Eiusquæ ratio est potissima, quod huiusmodi obligationum genus non aliter executioni demandari potest, nisi legitima præcesserit citatio, vel inculcatio, prout in obligatione penès acta notat *Carau. ad ris. M. C. V. 128. num. 2. & 3. Franch. decis. 118. num. 8. et 9. & d. decis. 656. & in instrumēto garantigio est ritus 166. vbi notat iidem Carau. & Franch. loc. cit. & de iure cōmuni nullum instrumentum quamuis garantigium exequi posse nisi præuia citatione, docet *Bald. in l. ab executore, num. 6. C. quorum appell. non recip. Bened. Barz. de garantig. 2. par. quest. 3. Marian. in rubr. de dilation. art. 7. num. 21. & 22. & in pacto executio, quod frequētissimū est in Regno, neq; literę executoriales cōceduntur, nisi præuia executionis comminatione, quæ vim citationis habet, vt notat *DD. in l. nec quicquam, §. vbi decretum, de offic. Proconf. cum aliis relatis per D. de Carle. ual loc. cit. atq; inculcatio, seu citatio illa actus iudiciarij sunt, qui fieri debent omnino apud Iudicem competētem, isquæ nullatenus eo tempore laicus est.***

Igitur omnes expediendi sunt corā eo Iudice, qui competens est tempore inculcationis, seu citationis. Idq; probatur, quoniam præuentio vel per realem inducitur citationem, quæ capturam personæ importat, vt per *Bald. in aush. sed nouo iure, num. 12. C. de seru. fugit. cum aliis relatis per D. Carlenal num. 881. vel rursus per verbalem legitimam citationem, ad tex. in l. cum quadam puella, de iurisdict. omn. indic. cap. proposuisti, de for. competen. D. Carlenal post multos num. 879. ergo ante citationem ipsam neque causa, neque persona præuēta est, quia ante ipsam nullus actus præuentionem importat, vt expresse tradit *Anson. de Buir. in dicto cap. proposuisti, num. 6. & latē Imol. in cap. licet undique, num. 7. de off. deleg. & decisum per Rot. refert Farinac. conf.**

214. *num. 4. lib. 3. Azened. in l. 10. nn. 61. tit. 13. lib. 8. recopilat. Barbosa in l. si quis posita quam. num. 43. & 52. de iudicij. D. Carlenal loco cit. num. 878. & proinde in declinatoria per eum opposita, in sui fauorē iudicandum instabat Horatius, dum creditores contra ipsū vigore obligationis penes acta per eum contraā tempore quo laicus erat, exequi petierant, & sine dubio ita censuisset Sac. Conf. nisi repertum foret ex processu inspectione, eundem post assumptū clericarum spontē comparuisse in Sac. Conf. offerendo nonnulla eius bona sita in Ciuitate Marsici noui in vim executionis pro summa contenta in obligatione prædicta, pro quorum venditione instabant ad præsens creditores. Quæ quidem oblatio duplicē præfert effectū; alterū quod debitor sit actor censendus voluntarius, & proinde in iudicio seculari debet omnino stare, dum supponit creditores satisfaciendos esse ex bonis oblati, iuxta nuper tradita per doctissimum I. C. D. *Petrum Noguerol alleg. 19. nn. 132. cum seqq.* quemadmodum dicimus in pignorum adiudicatione, seu datione insolutum; nam quoties fit ex spontanea oblatione, seu voluntate debitoris, licet autoritate Iudicis executioni demandetur, dicitur quidem voluntaria, nō necessaria, vt post *Bald. conf. 30. vol. 1. docet expressè Tirraguell. de retratt. sang. §. 1. glos. 14. nn. 18. & post plures Vrsill. ad Affiliat. dec. 191. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 544. num. 17. & cap. 784. num. 8. quem cum alijs sequitur D. Reg. Ronit. conf. 69. n. 2. lib. 2.**

Secundum, quoniam cum debitor spontē soluit, seu promissa in obligatione adimplet, iam non est agendum de viribus obligationis, nec ea dicitur in iudicium deducta, quoniam iam effectum sortita est, & omnis cessat præuentionis consideratio, quæ supponit litis pendentiam, & solutione omnis tollitur obligatio, quomodo appositissimè distinguendo resoluit *D. Confil.*

Carlenal loco cit. num. 917. faciunt quæ in fortiori casu post *Calderin. & Pacian. tradit Carol. de Grass. de effect. cleric. effectū 1. num. 362.* Proinde me referente 27. Februarii 1638. fuit decisum fore causam prosequendam in Sacro Confilio, circumscripta tamen executione personali.

Huic decisioni dissimilis non est altera diebus præteritis, me quoque bis referente, facta in causa filiorum Iulij de Luca Ciuitatis Melfitti. Hi enim postquam spontē instetissent in S. C. 12 condemnari eorum creditores ad accipiendum bona hæreditaria insolutum, non reperto iusto emptore, quæ de re latissimè agunt *Gizarell. dec. 7. Reg. Ronit. conf. 18. lib. 1. & Sord. decif. 30. & citari fecissent certos, & incertos per nuncium vel edictum, comparuit postmodū vnus ex creditoribus, petens eos condemnari ad sibi soluendum nonnullas quantitates à quond. Iulio patre vigore instrumēti debitas; aduersus quam petitionem duo ex filiis prædictis clerici opposuerunt fori declinatoriam, supponentes hoc esse nouum iudicium indigens altiori indagine, legitima processus compilatione, & diffinitua sententia; idque expleri non posse per Iudicem laicū, coram quo ipsi conuenerant creditores tantummodo, quorum credita liquida erāt, & ab omni exceptione immunia*

13 Sed nihilominus fuit eis denegata remissio, & habiti pro actoribus voluntariis, virtute oblationis factæ eius dationis, insolutum in Sacro Confilio, penes quod iudicium comparuerat is creditor, licet incertus & per edictum vocatus, meque etiam prouidente inter creditores quond. Iulij eum graduari prouisum, & quia bona omnia super quibus erat actor satisfaciendus, quo casu creditor fuisset declaratus, erant in posse Sac. Conf. & proinde præuenta ipsiusmet clericis instantibus, certè non cadit fori declinatio, iuxta superius tradita, præsertim quia debitum erat hæreditarium, vnde cessabat per-

so-

sonalis executionis timor, ut videre est ex actis in banca de Auitabile, nunc de Bonocore.

S V M M A R I V M.

- 1 **S**imulatus contractus de persona ad personam quis dicatur.
- 2 Causa precipuum est simulationis fundamentum.
- 3 Simulationis coniectura ex possessione rei emptæ colligitur.
- 4 Simulatus contractus nec possessionem, nec dominium tribuit.
- 5 Emancipatio, & bonorum adquisitio simulationem excludit.
- 6 Simulatio in dubio non presumitur.
- 7 Instrumentum dicitur apparens veritas, & probatio probata.
- 8 . . Transfert dominium rei emptæ, et si de simulatione constaret.
- 9 . . Et possessionem.
- 10 . . Solutio census, & laudemij directio domino, excludit simulationem.
- 11 Simulatio ut locum habeat, debet ante omnia probari procedens simulationis tractatus inter contrahentes.
- 12 . . Et utrumque contrahentem esse simulationis participem.
- 13 Paul. de Castr. conf. 319. lib. 2. egregia traditio commendatur.
- 14 Voluntas venditoris essentia est, & substantia translationis domini.
- 15 Consensus directi domini præcisè est necessarius ad rei emphyteuticæ alienationem.
- 16 Laudemij solutio tam innestitura habet.
- 17 Persona in quam dominus alienari consensit in feudis attenditur, non cuius pecunia sit emptum.
- 18 Causa simulationis debet expressè, & concludenter probari.
- 19 Rem emptam ementis nomine de pecunia mea, ementis effici, concurrente titulo, & traditione.
- 20 Reindicatio utilis compesit danti pecuniam ad rem emendam in subsidium, id est debitore existente non solvendo.

- 21 . . Quod habet locum specialiter in certis casibus, & personis.
- 22 . . In re emptæ ex pecunia militis, vel nomine ipsius.
- 23 . . In re emptæ ex pecunia pupilli, siue minoris.
- 24 Administrator tenetur necessitate officij pecunias minorum in emptiones erogare.
- 25 Res emptæ ex pecunia prodigi in subsidium vindicatur.
- 26 . . Idè in eo, cui bonis interdictum est.
- 27 . . Et in omnibus qui sub alterius cura sunt.
- 28 Reindicatio supponit dominium.
- 29 . . Non compesit minori in re emptæ ab extraneo sua pecunia, neque in subsidium.
- 30 Res emptæ ex pecunia Ecclesia fit eiusdem.
- 31 . . Idem ex pecunia dotali, nam fit uxoris.
- 32 . . Idem in re donata ab uxore marito, sed contra num. 33.
- 34 Vxor putativa præferunt in re emptæ ex pecunia quasi dotali.
- 35 Pretium non succedit loco rei in iudicij particularibus, necne è contra.
- 36 . . Nisi id actum sit inter partes.
- 37 Pecunia dotalis dupliciter consideratur.
- 38 Res emptæ ex pecunia dotali tunc efficitur dotalis, cum verè consideratur tanquam dotalis.
- 39 Tex. in l. vxor marito, de donat. inter virum, & vxor. declaratur.
- 40 . . In l. si ex ea, C. de rei vindic. quomodo procedat.
- 41 Dominium probatur ex possessione, ubi de eo incidenter agitur.
- 42 . . Non probatur in tercij præiudici ex perceptione fructuum.
- 43 Possessio sola sufficiens non est ad probandum contrarium simulationis.
- 44 Possidere non dicitur quis iure familiaritatis.
- 45 Dominium rei eius esse censetur, in cuius persona titulus est traditus.
- 46 Possidere iure familiaritatis dicitur is, qui fructus percipit ad domum meliorandam.

Emptionis instrumentum ſimulatè de perſona ad perſonam geſtum allegari fas non eſſe, niſi venditor ſimulationis, & fraudis particeps probetur ex præcedenti tractatu. Et rei ex mea pecunia emptæ competere mihi vtilem vindicationem in ſubſtantiâ, non eſſe genericè admittendum.

CAPVT LXVII.

VNa ex ſimulationum ſpeciebus à DD. conſideratis, reſenſit ſiquè à *Farin. de falſit. & ſimul. quaſt. 162. num. 5. ca* quidè eſt, cum verba contractus vnius perſonæ cōmodum apparenter præſeferunt, re tamen vera ad alterius cedere beneficium contrahentes volunt; hic namquè qui ſimulatus dicitur de perſona ad perſonam, tanquam conſenſu carens, & veluti corpus ſine ſpiritu firmitatem non obtinere reſpectu fidei perſonæ, ſed omnem ipſius ſubſtantiam ad eum qui fuit contemplatus ſpectare dicit *Bald. in l. cum præſcribitur, in fine, verſ. quandoq; eſt ſimulatio, & ibi Salicet. num. 1. C. de probat. Franc. Marc. deciſ. 46. par. 1. cum alijs per Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 878. num. 19. & eſt lex. formalis in l. 4. C. plus valere, vbi Caſares ſtatuit, ſi quis geſtum à ſe, alium egiffe ſcribi fecerit, plus aliū quàm ſcriptum valet.*

Eiuſmodi naturæ fuiſſe emptionem domus geſtam anno 1606. à Ioanne Antonio Salinas dicebant in Sacro Conſilio ipſius filij hæredes Io. Hieronymi aui, quæ etſi inita appareat à Ioanne Antonio, eius tamen nomen fuiſſe ſimulatè adiectū in instrumento, cum re vera ad Ioannem Hieronymum ſpectaret, & proinde pretiū ex vëditiōe ipſius redactum, tauquā ex re Ioannis Hieronymi ad eos pertinere, non quidem ad creditores Ioannis Antonii.

Ad quod obtinendum triplici præcipuè fundamento nitebantur.

1. Primo ex cauſa ſimulationis: ſiquidem Io. Hieronymus erat contractus

tempore variis cum Regia Curia negotiis implicitus, proinde vt fiſci actiones in futurum eluderet, geſtum à ſe contractū ſub nomine Ioannis Antonii filij inſcribi fecit; quæ ſimulationis cauſa præcipuum eſt ipſius fundamentum, iuxta latiſſimè tradita à *Farin. cæteriſq; ab eo relatis d. q. 162. num. 136. ſubdente num. 138. ex deciſione Rota Romana* ſatis eſſe quod cauſa fuerit à partibus opinata, quamuis vera non fuerit, vt latius diximus hac eadem *cent. cap. 17.*

Secūdo, eo quod domus fuit ipſius Io. Hieronymi pecunia comparata, vnde verofimilius eſt emptionem voluiſſe ad ſe ſpectare, nomen autem filij fuiſſe ſimulatè accomodatum.

3. Tertio, nam poſt emptionem Ioan. Hieronymus donec vixit donum poſſedit, ex quo vrgente ſimulationis coniecturam deſumi voluerunt *Inreconſulti in l. ſicis, §. ſupernacuum quib. mod. pign. vel hypoth. cum ſuis concordantibus, explicat Bart. in l. poſt cōtractum, ff. de donat. cum alijs longa ferie congeſtis per Farin. d. quaſt. 162. num. 228. cum ſeqq.* Ex quibus fieri, vt nec dominium, neque poſſeſſio fuerit Ioanni Antonio adquiſita, *Bart. in l. nemo poſeſt, num. 11. de leg. 1. Imol. in cap. ad noſtram, in fine, de empt. & vendit.* cum cæteriſ relatis per *Tiraqu. de iure conſtit. par. 3. ſimit. 8. num. 3. & Farin. loco cit. num. 27.* ad quod fundandum ſufficere probationes & coniecturas diximus ex pluribus *d. cap. 17.*

Verumenimurò Ill. Marchioniſſa Sancti Ioannis D. Guimara Caracciola creditrix Ioannis Antonii vigo-

re instrumenti, & sententiæ Sac. Conf. in plusquam ducatis quatuor mille, & ad cuius instantiam domus prædicta fuerat venalis exposita, valide contēdebat pretium sibi omnino liberandum, nullamquē de allegata simulatione esse habendam rationem.

- Ad quod assunebat in primis, Ioānem Antonium à patre emancipatum vsque ab anno 1590. vti talem, aliam domum comparasse, quam quidē anno 1600. filius suis nascituris donauit, sibi retento vsufructu: & quidem data emancipatione, & acquisitione bonorum, reuolare indubitata iuris præsumptionem acquirendi alia bona in futurum, *l. si defunctus, C. arbitrium ius, s. l. Vinc. de Franch. decis. 133. num. 9.* & præsumi in futurum, prout in præterito, *Bald. in l. ex persona, C. de probat. col. ult. & hanc veronimilitudinem maximè attendendam ad simulationis exclusionē, vt per Mascard. de probat. concl. 446. num. 3. Seraph. decis. 12. n. 1.*
- 6 eo præfertim quia in dubio simulatio non præsumitur, *l. quamuis vbi DD. C. si quis alteri, vel sibi, Menoch. de præsup. lib. 3. præsumpt. 125. n. 2.*

- Standū igitur esse instrumento emptionis prædictæ, prout cantat, *l. cum precibus, C. de probat.* eo quod instrumentum dicitur apprensus veritas, & actio probata, redditque rem certam, & manifestam, *Bald. in l. Imperator, de stat. homin. & latius diximus d. cap. . .* vnde præualere debet allegata simulationi, ita *Barr. in l. 1. num. 8. de non oper. nunc. Bald. in cap. illud, in fine, de præsumpt. Dec. in l. 2. num. 22. C. de pact. inter emptor. Milanens. decis. 9. num. 94. vol. 2. Mura decis. 6. num. 21. 22. & 25. Farin. decis. 677. num. 1. tom. 2. Rosa in nouis. dec. 792. n. 1. par. 4.*

- 8 Cuius quidem instrumenti vigore nedum dominium domus fuisse Ioanni Antonio quæsitum, & si de simulatione cōstaret, prout *Barr. docuit conf. 65. cum aliis relatis per Farinac. loco cit. num. 28. qui num. 29. subdit, indubitanter procedere vbi non ea species*

est simulationis, qua partes nihil actū esse voluerunt, sed illa vt verè negotium actum sit, sed aliter quam scriptum est; verumetiam possessionem, nedum per clausulam constituti, sed per veram, & actualement, *l. proprietatis, & l. cum res, C. de probat. Rosa in nouis. d. par. 4. decis. 793. num. 1. Gratian. d. cap. 317. n. 6.*

- Eiusque rei indubitātū elici argumētum ex eo quod Ioannes Antonius, 10 vti verus dominus & possessor, cēsus & laudemium exoluit venerabili Monasterio Mōtis Oliueti directo domino: quod quidem ad excludēdam penitus omnem simulationem considerant *Ros. Rom. decis. 219. par. 2. in nouis. vbi ita decifum, & Magon. dec. Floren. 9. num. 20. & 21.*

- Idem vt omnis tolleretur simulationis præsumptio, considerandum nedum causam ipsius esse clarè & manifestè probandam, vt inferius dicetur, 11 sed & ante omnia de præcedenti simulandi tractatu inter contrahentes debere cōstare, vt docuit *Barr. d. conf. 65. dum ait, debet constare de simulatione ante contrahendum, quod Bald. in l. mulierum in interest, num. 3. C. si quis alteri, vel sibi, declarat, si præcesserit tractatus de simulatione, exornat Menoch. de præsumpt. d. lib. 3. cap. 125. num. 3. & 6. Card. Mantie. de tactis. & ambig. tom. 2. lib. 13. tit. 35. num. 18. Mascard. d. concl. 446. num. 13. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 255. num. 13. Tiraquell. de retract. consang. s. 1. glof. 14. num. 24. & 27. Reg. de Ponte conf. 2. num. 83. & 84.*
- 12 vol. 1. vbi subdit debere vtrumque contrahētē esse fraudis, & simulationis participem, idēque multis comprobat *D. Reg. Galeota lib. 1. consr. 28. num. 1. cum seqq.*

- Cuius incontrouersæ conclusionis ratio ab eisdem non assignata, perbel- 13 lè tamen conducenda nobiscum ex solenni doctrina *Paul. de Castr. in propriis terminis conf. 319. lib. 2. vbi in ea specie, si ego emā nomine Titii domū de ipsius pecunia, non vt mihi, sed ipsi*

Titio quæzatur, nihilominus si cum venditore nihil de acquirendo Titio egerim, facta mihi traditione dominiū mihi, non Titio acquiri docet, quia nihil cum venditore est actum, sequitur *Card. Infc. pract. conclus. lit. E, conclus. 138. num. 58.* quibus nō visis grauiſſimum Sabaudia Senatū ita in specie iudicasse refert *Anton. Faber in Cod. tit. si quis alteri, vel sibi, lib. 4. de fin. 4.* Et quidem ratio rationis non est in obscuro, etenim essentia & substantia translationis domini in venditionis contractu est voluntas venditoris, *Alex. in l. 1. num. 8. ff. sol. matrim. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 252. num. 40.* conferunt tradita per *D. Regentem Galeot. tom. 1. contr. 61. qu. 5. 6. & 7.* quo necessariō fit, vt dominiū nulli alteri cēſeatur quæſitum, nisi cui venditor quæri voluerit. & in propria materia est *rex. expreſſus in l. multis in iure, in fine, c. si quis alteri, vel sibi, vbi gloſ. fin. & Salic. num. 6. & 7. Aretin. in l. 1. §. per procuratorem. col. 3. ad fin. vers. in ergo, de acquir. posses. Barbosa. in rubr. ff. sol. matr. 3. par. num. 81. in fine., Gaisio de credito cap. 4. quas. 11. n. 1517.*

Vltcrius erit quæſitum ipsi verē ante contractum egerint, vt empirio Ioannis Hieronymi patris conuſo cederet, nec adhuc satis hoc eſſet inproposita specie, vt dominiū, & poſſeſſio quæreretur alteri quam Ioanni Antonio filio. Domus namq; erat emphyteutica, eiufq; domini directus venerabile Monasterium Montis Oli-

15 ueri, cuius cōſenſus præſe erat neceſſarius ad ipsius alienationem, ad tradita per *Gozzadin. conf. 65. num. 9.* cumq; Io. Antonius per laudemii ſolutionem proprio nomine factam dicto Monasterio, aſenſum in ſui perſonam cenſeatur obtinuiffe, merito in eum translatus, confirmatusq; eſſe dominiū, & poſſeſſionem per in-

16 ueſtituram obtinuiffe, iuxta tradita per *Surd. de ciſ. 200. nu. 3. Bursart. conf. 56. num. 16. lib. 1. & latè comprobat Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 377. preſertim n. 34.*

Id quod in germana feudorum materia paſſim eſt receptum, in eis namque nihil attenditur cuius pecunia fit

17 feudum emprum, ſed tantū perſona in quam dominiū alienari conſentit, ad *rex. cum gloſa magiſtrali, verbo adquiſierit in cap. 1. de fratr. de nou. ben. inueſt.* notat *Andr. in cap. 1. num. 3. de benef. fratr. Camerar. in cap. Imperialem fol. 14. lit. R. Camill. de Curris in di. uerſ. iur. feud. par. 1. cap. 14. num. 104. D. Reg. Galeota d. contr. 28. nu. 17. lib. 1.*

His ita præſuppoſitis, ad rationes in contrarium adductas reſpondebatur; de cauſa ſimulationis nihil eſſe concludenter in actis probatum, vt requirit *Bald. in l. quamuis, c. si quis alteri,*

18 *vel ſibi,* cuius probationes debent eſſe efficaciſſe, dilucidæ, & expreſſe, & cauſa multum ſufficiens, probabilis, & verofiſſimis, *Bart. d. conf. 65. num. 4. Bald. in l. cum precibus, num. 18. C. de probat. Gram. de ciſ. 76. num. 24. Honded. conf. 41. num. 27. & ſeqq. vol. 2. Vinus de ciſ. 104. Mascard. conſuſ. 448 in princ. Farin. de ciſ. 151. num. 1. & de ciſ. 241. 413. & 677. tom. 2. Roſa in nouiſ. de ciſ. 776. par. 4. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 628. num. 15. & cap. 729. nu. 28.* ſed quidem nec fuiſſe Ioanni Hieronymo ſimulationem neceſſariam, quippè antequam Regiſ arrendamētis inuolueretur, obligatus extiterat Ioanni Antonio filio in ducatis octomille pro totidem eidem donatis pro ſe, & filiis naſcituris ex cauſa matrimonii contraheudi cum Maria de Azia, cuius obligationis virtute poterat domum ipſemet emere, & filio aſſignare; quo argumento vri valido ad excludendam ſimulationem vtitur *Aretin. conf. 65. & ſequitur Honded. d. conf. 41. n. 29.*

Ad ſecundum, non exinde inferri allegatam ſimulationem, etſi millies daremus domui pecunia ipſius Hieronymi emptam fuiſſe, id quod audacter negabatur; nam huiusmodi argumentum hoc tantū euincit, vt Ioannes Hieronymus eiufdem quantitatis Ioannis

annis Antonii filii creditor in actione personali ad pecuniam ipsam consequendam remanserit; siquidem non
 19 vno iuris loco sancitum reperitur, re emptam ementis nomine de pecunia alterius, non ideo dantis pecuniam effici, sed ementis, concurrente in cotitulo, & traditione, *sex. in l. si ex ea, C. de reinind. l. 1. l. nullum interest, & l. qui aliena, C. si quis alteri, vel sibi, l. si patrus, C. commun. virin; ind. l. 2. C. pro socio, Bart. Bald. & alij relati per Rolan. conf. 90. vol. 2. Milanens. decif. 9. num. 14. lib. 2. Ludouic. dec. Perns. 12. n. 23. Mantie, de sacis. & ambig. lib. 4. tit. 22. num. 9. cum seqq. Molin. de primog. lib. 4. cap. 4. num. 35. Reg. Lanar. conf. 16. num. 21. Seraph. decif. 1210. n. 1. eadem Rot. Romana d. dec. 219. par. 2. in nonis. & apud Farinac. decif. 106. num. 1. par. 2. alios latè congerit Tiraquell. de retract. confang. §. 32. gloss. unica, num. 17. vers. nec de iure res, Honded. conf. 14. num. 49. lib. 1. Menoch. conf. 80. num. 1. & conf. 213. num. 24. D. Reg. Ronit. conf. 38. vol. 1. D. R. Galea d. contr. 28. nu. 1. & 1. cum cæteris inferius allegandis, & ita censuit Senatus Sabaudiz in specie propolita in d. diffin. 4. apud Anton. Fabr. Erit ergo creditor Io. Hieronymus in pecunia, & vsurarum quoque ipsius, idest lucri quod ex ea potuit obuenire, Bald. in l. 1. que sit. 10. C. pro socio, Dec. & Menoch. relati a Gratiano discept. forens. tom. 4. cap. 622. num. 9.*

Veruntamen hic substerit aliquantulum Sacrum Consilium, quãdoquidem licet responsio hæc vera sit, nihilominus existente Ioanne Antonio filio non soluendo, non videtur procedere, cum in subsidium competat danti pecuniã vilis reiuindicatio, ad rem
 20 eius pecunia comparatam condicendam, ex grauissimum DD. sententia, & præcipue Angeli in l. si filij, in fine, C. de donat. inter vir. & vxor. & Paul. de Cattr. in relectione ad tex. in l. etsi lege, §. item si rem, num. 6. de petit. hered. Ludouic. Roman. sing. 612. quam disputã-

do defendit Barbof. in rubr. ff. sol. m. trim. 3. par. num. 86. & sequitur Gaiso de credito cap. 4. quasit. 11. num. 1474. & nouissimè Costa de remed. subfid. remed. 61. num. 9. sed ante eos id docuit Gulielm. de Cuneo in L. mater, num. 9. C. de reinindie. vbi quæsit, an regula illius tex. habeat locum in emptore, & in singulari petitione, & putat habere locum Cuiac. lib. 5. obseruat. cap. 29. omnesquẽ mouentur ex *sex. in l. vxor marito, de donat. inter vir. & vxor.* & iuxta eam videtur decifum in casu relato per Thor. in tom. 2. compen. decif. verb. res empta. fol. 589.

In iurius rei examinatione tandem comperit, dubiam quidem & parum tutam esse in puncto iuris traditionem hanc, siquidem vt competat vilis reiuindicatio nonnullis casibus & personis, specialiter est prouisum, vt rectè admonet Anton. Gomez ad l. 50. Tanti, num. 36.

22 Primus est vbi res empta est ex pecunia militis, ad *tex. in l. si vt proponis, C. de reinindie.* siue actu militantis, siue alterius cuiuslibet armatæ militiæ, vt ibidem contra Gulielm. de Cuneo scit Baldus, & cum eo Gregor. Lopez ad l. 49. tit. 5. partita 5. verbo de Canallero. Anton. Gomez loco cit. quamuis eadem lex partita videatur opinionem Gulielmi approbare. Item vbi res empta sit à Procuratore, vel administratore militis, siue ab alio quocunque, prout cõtra eundem Gulielmum tenent *idem.* Id quod speciali fauore militiæ esse introductum, cõuincitur ex verbis eiusdem *sex. ibi absentia militia,* vbi notat Bart. & esse priuilegium ipsius fatetur Petr. Bellinus in tract. de re militar. tit. 3. num. 29. par. 7. ad vllum alium casum extendendum, vt rectè contendit Anton. Fabr. lib. 5. coniect. cap. 9.

23 Secundus, in re empta ex pecunia pupilli seu minoris, l. si curator, C. arbit. intel. l. 2. C. quan. ex fact. in ior. Cinn. & Bart. in d. l. si ut proponis, Negn. san. de pignor. 2. membr. 5. par. num. 19. Camill. de Medic. conf. 169. num. 3. vbi

- dicit eſſe limitationem ad regulam, & multis comprobatur *Larrea dec. 92. n. 9.*
- 24 *lib. 2. cuius ratio eſt, quia eorū adminiſtratores tenentur neceſſitate officij pecunias minorum in emptionem erogare, ſita autem ſſ. de adminiſtr. tutor. notant Bald. in l. 1. c. ſi quis alteri, vel ſibi, & Gregor. Lopez loco cit. verbo en guarda.*
- 25 Quod extendunt in re empta ex pecunia prodigi, *gloſ. in l. 2. C. de curat.*
- 26 *furi. gloſ. Vel alterius cuiuslibet, cui bonis interdictum eſt, Soccin. regul. 425. inter regulas diuerſorum, tom. 2 fol. 309. Cardin. Tuſc. pract. conſul. lit. E, conſul. 138. num. 60. & regulariter ceterorum omnium qui ſub alterius cura ſunt, Bald. in d. l. ſi ut proponis, nu. 3. Gregor. Lopez loco cit. verbo me nor de 25. años. Intelligit tamen limitationē procedere, ſi emptor ſit curator vel adminiſtrator, ſecus ſi extraneus; ceſſat enim in hoc allegata ratio, & proinde vindicationem vtilem nō competere, niſi in ſubſidium, extraneo non exiſtente ſoluendo, quia tunc concederetur, *Barr. & Bald. in d. l. ſi ut proponis. Molina loco cit. num. 35. Anton. Gomez ubi ſupra, & Larrea de deci. 92. n. 20.**

Sed tamen *Gregorius Lopez* contra concludit, tale ſubſidium non competere, eo quod ex pecunia minoris res empta miniſterio legis eſt ipſi miuori obligata, *l. 3. in princ. de reb. eorum, ex quo inferitur, inquit ipſe, non competere vindicationem, quę ſupponit dominium, argumento tex. in l. neque pignus, de regul. iur. & cum competit remedium ordinarium, ceſſat ſubſidiarium, vt diximus cap. 1. . Vnde con-*

29 *cludit quod extraneo emente neque in ſubſidium res empta cūctitur minoris, ſed ager hypothecharia, & ſic habebit ſuam pecuniam, ſequitur Barboſa d. par. 3. nu. 85. eleganter Anton. Faber d. cap. 9. circa med.*

- 30 Tertius, in re empta ex pecunia Eccleſiæ, *gloſ. in d. l. ſi ut proponis, & in d. l. vxor marito, & in cap. Apoſtoli. os 12. queſt. 2. & concordat d. lex 29. partiæ, Alex. & Iaſ. in pulchro caſu in l. 1. §.*

*nunciatio, de non. oper. nunc. Redoan. de ſpol. Eccleſ. queſt. 1. num. 34. & queſt. 9. num. 41. vbi dicit eſſe ſpeciale in Eccleſia. Sed doctrinam hanc ſimiliter prout in minore dictum eſt, cuius vice fungitur Eccleſia ipſa, accipiendam tenet *Ball. in d. l. 1. ſi ut proponis, & ibid. Angel. & Paul. de Caſtr. quos ſequitur Gregor. Lopez loco cit. verbo ſicteſen la compra, Anton. Gomez ubi ſup.**

- 31 Quartus, in re empta ex pecunia dotali, iuxta *gloſ. ſualem in l. vxor marito, per illū tex. de donat. inter vir. & vxor, vbi dicit eſſe ſpeciale, vt in l. 1. verbo conſtitutam, C. ſi quis alteri, vel ſibi, & in qualibet re donata ab vxore marito, d. gloſ. in l. ſi ut proponis, verbo nō negabit. Quod tamen non admittit: *Greg. Lopez d. l. 49. verbo voluntat della, nūi**
- 32 *to, d. gloſ. in l. ſi ut proponis, verbo nō negabit. Quod tamen non admittit: Greg. Lopez d. l. 49. verbo voluntat della, nūi*
- 33 in re empta ex pecunia dotali de vxoris conſenſu, nam ſine vxoris voluntate fiet quidem res dotalis in ſubſidiū, ſcilicet viro exiſtente non ſoluendo, & in re empta de pecunia non dotali donata viro ab vxore, vt in d. l. vxor marito, & in quolibet extraneo emente de pecunia dotali fauore dotis, *Cardin. Tuſc. pract. conſul. lit. E. conſul. 138. num. 29. & conſul. 139. 140. & 141. Anton. Gomez loco cit. & eſſe ſingulare priuilegium dotis, Ioan. Campeg. tract. de dote, par. 4. queſt. 3. num. 1. & Anton. Gubertin. Coſſanus eod. tract. cap. 7. num. 17. vol. 9. tractatum, Honded. conſ. 14. num. 50. lib. 1. Gutier. lib. 5. pract. queſt. 87. num. 4. Gilken. in l. ad probationem, C. de probat. Maſtrill. dec. 36. num. 3. Girma de deci. 11. nu. 15. Gratian. diſceps forenſ. tom. 5. cap. 964. num. 22. bene declarat *Reg. Lanar. conſ. 26. num. 17. idemq; ex re empta ex pecunia quaſi dotali, vt præferatur vxor putatiua, poſt Bald. nonell. tradit Martia in ſumma ſucceſſ. par. 1. queſt. 7. art. 1. num. 22. Barboſa loco cit. nu. 76.**

Sed obſtat ex diametro *tex. in l. ex pecunia, C. de iur. dot. vbi generaliter ſtatuitur ex pecunia dotali fundum à marito comparatum vxori non quæri, & in l. ult. C. de ſeru. pignor. dat. manum.*

Que

Quæ quidem dissonantia multum; equeidem torfit Nostratum ingenia. At doctissimus *Barbosa* d. 3. par. rubrica, num. 75. ita per veros iuris tramites
 35 viam aperit: In iudicijs particularibus regulariter neque pretium succedere loco rei, neque è cõtra, l. qui vas, §. fin. de furt. l. labeo, de verb. signif. l. adq; §. fin. qui potior, in pignor. habeant. & esse bonum rex. differentiã statuentem inter iudicia vniuersalia, & particularia in l. venditor ex hereditate, de heredit. vel action. vend. cuius ratione assignat *Bald.* in l. mater, num. 6. C. de
 36 rei iudic: nisi tamen hoc expresse actum sit inter partes, vt res loco pretij succedat, vel è contra; quod ideo fit, quia eam partium conuentionem lex approbat, notat in specie *glos.* in d. l. ex pecunia, verbo non tibi quæritur, & mulieri esset vtile vt vnũ subrogetur loco alterius, *Ripa, Alciat. & alij* relati ab eodem *Barbos.* num. 77. *Mastril.* post alios *decis.* 36. num. 3. *Anton. Faber* dicto cap. 2. Veruntamen docet pecuniã
 37 dotalem esse in duplici consideratione: vel enim consideratur vt res consistens pondere, numero, & mēsurā; quæ quidem data in dotem, transit in dominium mariti, cum tacita permissione, vt de ea ad suum libitum disponat, sitquẽ tantummodo obligatus, vt aliã eiuidem qualitatē, & bonitatis soluto matrimonio restituat, ad *rex.* in l. res in dotem, de iur. dot. & hoc casu procedere generali regulam *rex.* in d. l. ex pecunia, C. de iur. dot. vt scilicet fundum emptum ex pecunia dotali dotalis nõ sit. Ratio est, quia ea pecunia verè & propriè dotalis non est, sed mariti; & proinde res suo nomine empta eiuidẽ efficitur, consentit *Anton. Faber* loc. cit.

At si consideres pecuniã tãquam verè, & propriè dotalem, & quẽ in mariti dominium non transiit, cessatquẽ facultas concessa marito de ea disponendi, & tunc habebit locum regula l. res qua 55. de iur. dot. vbi res quæ ex dotali pecunia comparatæ sunt, dotales esse videntur. Idquẽ duobus ca-

sibus exemplificat *Barbosa*, nempe in vxore putatiua, cuius dotis dominium nunquam trãsit in maritum; Item marito ipso effecto non soluendo, nam tunc ea permissio quæ à principio videtur data marito, censetur resoluta, cum tantundem non possit restituere, & ideo quasi tunc emptum fuerit verè ex pecunia dotali, censetur dotalē, habebitquẽ hoc casu locum actio subsidiaria ex d. l. vxor marito, de donat. in
 38 ter. Ex quibus conuincitur manifestè regulam suprapositam his tantummodo casibus procedere, in quibus pecunia consideratur vt verè dotalis, quã quidem interpretationem de sumptu ex *Harmenop.* in prompt. iur. lib. 4. tit. 8. probauit quoque *Cuiac.* d. lib. 5. observation. c. 29. *Gelsen.* in l. ad probationem, num. 5. C. de probation. ita sanè intelligendi, vt latè fundat *Barbos.* loc. cit. etiam declararet *Anton. Fab.* vbi sup.

Quod si ita est, nullatenus videtur posse sustineri id quod tradunt *Gulielm.* de Cuncto, *Angel. Paul.* de Castr. & alij superius allegati, cum contendunt generaliter esse statuendum in qualibet causa, & persona, vt competat vtiles rei iudicationi in subsidium ad rem ex pecunia ipsius emptam consequendam; nam cessat specialitas illa militix, & dotis fauore à lege introducta, alias nihil esset speciale, sed regulare; & data specialitate quam fatentur omnes, restat regula firmata in contrarium, quam defendit *Bald.* in d. l. si vt proponis, num. 5. & in l. mater in d. num. 15. C. de rei iudic. idquẽ præsentit *glos.* in d. l. 1. C. si quis alteri, verb. constituta, & 10. de Placita in l. ceteri instrumenta, num. 2. C. de fide instrum. lib. 10. vnde rectè *Anton. Faber* d. lib. 5. coniecturatur. cap. 9. vers. dixi rem, subdit, quod tamen & sine lege dicunt, & sine ratione.

39 Nec quicquam refragari *tex.* in d. l. vxor marito, de donat. inter, vbi exco dicitur vtilem vindicationem subsidiariam competere vxori ad rem emptam ex pecunia marito donata, quia lo-

locupletior factus est maritus. Quæ quidem ratio videtur in omni perlo-
na, & causa subsistere, ex eaquæ decep-
tisunt *Gulielm. de Cuneo, Angel. Cuiac.*
& sequaces. Nam *Barbosa loc. cit. num.*
85. obseruat in eius *tex.* specie domi-
nium pecuniæ donatæ per vxorē nun-
quam transiuisse in maritum, obstante
legis prohibitione, *l. 3. §. sciendum, de
donat. inter vir. & vxor.* cumq; semper
vxoris fuerit, nec valeat eam iam cō-
sumptam directè vindicare, meritò
ager in subsidium, ad rem sine sua vo-
luntate comparatam vindicandam;
nam vt rectè subdit *Anton. Fab. dicto
cap. 9. circa finem*, ea præcipuè ratione
mouetur *inibi Paul.* quod nihil inter-
sit mariti, an pecuniam ipsam, an verò
rem ex ea comparatam condicat. Vn-
de si pares essent termini alterius eu-
iuslibet causæ, & personæ, quod facile
dari nequit, idè esset statuendum, secus
autem disparibus terminis; nam data
dominij pecuniæ translatione in eni-
tem, & consensu domini in pecuniæ
erogatione, eius *tex.* decisionem non
habere locum, nec vltius protrahē-
dam esse pluries fatetur ipsemet *Bar-
bosa*, id in specie considerans in tertio
posseffore causam habente à marito,
præsertim si bonæ fidei sit, vt existi-
mat quoque *Anton. Faber loco citato*.
Constat igitur eundem *Barbosam*, ex-
terosquæ ab eo relatos loquentes in
terminis *d. l. vxor marito*, non esse ap-
plicabiles ad casum nostrum, in quo
supponitur pecuniam Ioannis Hiero-
nyni fuisse in Ioannis Antonij domi-
nium translatam, & eiusdem dantis
voluntate domum emptam.

Verutamen licet res ita se habeat,
vt ex his nostra disceptatio in tuto po-
sita sit, vereor nè *Barbosa* traditio hu-
iusmodi de iure subliteri possit ex
decisione *tex. in l. si ex ea, C. de reiuin-*
40 *dic.* vbi ex deposita apud aliquè pec-
unia fundus à depositario compara-
tus, ementi non autem domino pecu-
niæ quaeritur, cessatq; reiuindicatio,
quo loci obseruandum est, pecuniæ do-

minium non fuisse depositario ques-
tum, quod esset contra depositi sub-
stantiam, & emptioni deficere depen-
nentis consensum. Nisi tamen dicas
quod verius est in eius *tex.* specie de-
negari vtilem vindicationem, directò
tamen, non autem in subsidium, quæ
conceditur ex *tex. in d. l. vxor marito*,
eo quod emens effectus sit ex pecu-
nia donata locupletior.

Horum contrarium nō firmatur ex
decisione relata per *Thor.* nam in eius
specie pecunia fuit expressè data ad
merces emendas, solumq; dubitari li-
cuit, an mercibus non emptis, sed em-
pta naui pretium postmodum ex eius
venditione redactum liberari debe-
ret ei qui pecuniam dedit. In cuius
fauorem rectissimè iudicauit S. C. eo
præsertim quod in possessione nauis
41 ipsemet extiterat, ex qua possessione,
probari dominium, vbi de eo incidē-
ter agitur, *l. si sent, §. sed si quaeratur, ff. si
seru. vind.* & latius ibi ponderatum
fuit.

Sed etsi generaliter ea traditio
subsisteret, nō adhuc in præsentī Mar-
chionissæ iura ex eo infringi comper-
tum fuit, quippe in facto apparuit de
pecunia ipsius Ioannis Hieronymi tã-
tummodo suumam ducentorum 1400.
in emptorem ipsam erogatam, eam-
que iam consecutum fuisse fiscum ip-
sius creditorem, & per consequens
cessare vndiq; obiectum.

Ad tertiam deniquè de possessione
retenta ex locatione, & perceptione
pensionis euusdam paruæ ipsius do-
mus partis dicebatur. Primo ex ea,
nullatenus probari absolutè domi-
nium, & possessionem in tertij præiud-
diciū, *l. ad probationem, C. locati, Af-*
42 *flit. decis. 325. Gabriel commun. concl.*
sit. de locato, conclus. 4. Mascard. concl.
1185. & 1186. num. 14. & 15. præser-
tim si locatio sit vna, & perceptio de
parua re, *Rota in nouiss. dec. 116. nu. 1.*
par. 2. Farinac. decis. 241. nu. 10. par. 2.
43 Secundo, admissa etiam possessione
prædicta nec eam solam esse sufficē-
tem

tem ad confirmandum contractum simulatum, *Bar. d. conf. 65.* potissimè cū causa allegatz simulationis non subsistat, *Mascard. de probat. concl. 439. num. 5. §. 13. 16. & 17. Mant. de tacit. & ambig. som. 2. lib. 1. §. 3. 36. num. 2. Rota d. decis. 776. num. 3. par. 4. Gratian. dicto cap. 3. 17. num. 2. 1.* Tertio, quoniam alio respectu poterat Io. Hieronymus eam possessionem in domo filij retinere, nèpe iure familiaritatis, quo casu non dicitur quis verè possidere, *L. qui iure familiaritatis, de acquiren. possess. Græz. Arell. decis. 44. num. 3. & diximus cens. 1. cap. 89. num. 4.* Idquè ex eo solū præsumi quod titulus emptionis nō sit in ipsius patris, sed filij persona radicans, ita *Angel. in l. affinis, C. qui prior. in pignor. cum alijs cumulatis per Coccin. decis. Rota Romana 239. num. 4. & seqq. & decis. 472. n. 6. Socin. conf. 61. n. 4. & 7. lib. 1. Mascard. conclus. 549. num. 13. & concl. 1203. num. 7. cum sequent.*

Et confirmatur ex eo quod Io. Hieronymus pensiones illas & alias, si quas fortè suscepit, ad domum meliorem erogavit, ex quo verificatur possedisse iure familiaritatis, *Castillo decis. Sicul. 72. num. 12. & fin. & ita in proprijs terminis ad exclusionem simulationis interpretati sunt possessionem, vel fructuum perceptionem in patre, vel matre Magan. d. decis. 9. num. 22. Gratian. d. cap. 252. num. 27. & 35. cum seqq. Farin. d. dec. 241. n. 10. som. 2.*

& Rota d. decis. 116. num. 5. par. 2. Pendet adhuc decisio.

S V M M A R I V M.

- 1 Pignoris in causam indicati capsis, quibus remedijs uti possit creditor.
- 2 Pignorum receptio ita deum creditore permittitur, si pluries subhastatis emptor non inveniatur.
- 3 Remedium tex. in l. 2. C. si in causam iudicat secutus est creditor.
- 4 Ius offerendi pignore iura creditoris vendito, non competit contra extraneum.
- 5 Creditor per suppositam personam pignus emens, dominium non acquirit.
- 6 . . Si ipse iure creditoris emat, videtur magis tunc pignoris causa, quā adquirendi dominij emissio.
- 7 . . Si pignus maiori pretio vendas quā ipse emis, superfluum cedit debitoris commodo.
- 8 Textus in l. finali, C. de iur. domin. impetr. expenditur.
- 9 . . Locum habet in quacunque ad iudicationem, sine in solum datione neque voluntaria, sed etiam iudiciali.
- 10 Remedia possessoria plura cumulantur in iudicio assistentia.
- 11 Tex. in l. finali, C. de iur. domin. impetr. in consuetudinem abijisse nonnulli falsò existimant.
- 12 . . Eius remedium à quocunque iudice, habente saltem maximum imperium impetrari potest.
- 13 . . In Regno indistinctè servatur.

Pignoris additionem Iudicis autoritate factam, inreuoocabile dominium creditori tribuere, sed prorata tantum crediti, & proinde de superfluo debitori cauendum. Expenditur nouiter tex. in l. vetustissimam, §. si autem minus, C. de iur. dom. impetr.

CAPVT LXVIII.

Cum pignora aduersus cōdemnatum debitorem in iudicati causam capta sunt, quatuor remedijs consultum esse creditori obseruat *Accurs. in l. 2. Dino Pio,*

§. si pignora, verb. addicantur, de re indic. quem tanquam magistrum secuntur ibi seicōmes. Primo, vt vel eadem ipse pignora teneat quousque vel fructuum perceptione, vel aliter sit ei satisf-

tisfactum. Secundo, ſi magis velit, ad-
dicantur ſibi pro quantitate debita, nō
pro minori, qui verus eſt ſenſus *d. ſ. ſi
pignora*, vt rectē monet *Anton. Fab. de
error. pragmat. dec. ad. 56. err. 2.* Tertio, vt
vice extranei emptoris pignora ipſa
licitetur, et emat, iuxta *tex. in l. 2. C. ſi
in cauſ. iud.* Quarto, vt ipſo vigente pi-
gnorum venditionem, ſi per debitoris
forte fraudem, & collusionem emptor
non inueniatur, dominium ſibi impe-
tret, ad *tex. in l. vlt. C. de iur. domin. im-
petr. l. fin. C. ſi in cauſ. iud.* Quæ quidem
Accuſij traditio quatenus primo ſuc-
currit creditori ex retentione pigno-
rum, non eſt ſine difficultate, cum id
potius ira demū permittatur, ſi pigno-
ribus ſubſtaſta pluries expoſitis em-
ptor non inueniatur, ex condemnati
ambitione, & calliditate, vt eſt *tex.
apertiſſimus in l. ordo, C. de execut. rei
iud. monet quē Anton. Fab. d. dec. ad. 56.
err. 1. & 2.*

Quoad rem noſtram pertinet, ſateri
oportet veriſſimum eſſe quod tradit
idem *Accuſij in d. ſ. ſi pignora, verb. con-
ſenſus*, & cum eo caſeri omnes, ex his
remedijs ſecurius, & tutius illud eſſe,
quod ponitur *in d. l. 2. C. ſi in cauſ. iud.*
vt emat creditor, prout quilibet alius
extraneus ad publicam auctionem &
licitationem accēderet, latē *Andr. in
cap. 1. ſ. ſi verē Caſtaldius, col. fin. verſ.
ſed hoc videtur ceſſare, de feud. Guard.
D. Conf. Marſian. conf. 40. num. 4.* ita
enim fiet, vt ſeſceatis ambagibus illis
de quibus *in l. fin. C. de iur. domin. im-
petr.* dominium acquirat pignoriū ple-
num & abſolutum, ceſſabitquē omne
iuris offerendi periculum, quod contra
extraneum non competit, cum iure
creditoris pignus diſtrahitur, *l. 1. in
prin. & l. 2. C. ſi antiqu. cred. vbi D. D.
Joan. Vinc. Anna alleg. 56. Vinc. de Frā-
chiſ decif. 224. T heſaur. d. ciſ. 157. n. 8.
Muzan. de iſ. Floren. 132. in prin. Ne-
guſan. hoderic. Graſian. et alij relati per
Duran. dec. 101. Romān. 445. num. 5.
85. & 86. par. 2. quæ ſolūnis eſt, & ma-
giſtralis decifio totam iuris offerendi*

materia perſtringens, conſutato ad id
Caſtillo Sicul. decif. 91. & in pūcto poſt
Felician. de cenſib. lib. 2. cap. 2. num. 13.
reſoluit ſecundum magis. communē,
& veram ſententiam, non eſſe in hac
parte, deteriore conditionem credi-
toris, quam extranei emptoris.

Num verō ſit idem dicendum in
creditor per ſuppoſitam perſonam
emēte, videtur reſolutum ex *Ceſarij
reſcripto in l. & qui ſub imagine, C. de
diſtract. pignor.* vbi ſancitum eſt, ſi cre-
ditor pignoris iure obligatum habens
prædium, illud met per ſuppoſitā cō-
paraueit perſonam, vel ſibi addici
fecerit, debitoris ius illibatū perma-
nere, & in eadem cauſa eſſe, in qua
fuit ante geſta huiuſmodi. Ad idē *l. ult.
Paul. lib. 2. ſenſ. cap. 12.* vbi ait, ſi per ſup-
poſitam perſonam creditor pignus ſuum
inuito debitorē comparaueit, emptio nō
videtur, & ideo quandoque lui poteſt ex
hoc enim cauſa pignoris, vel ſtancia fini-
ri non poteſt, ex quibus conſtat poſt-
talem emptionem dominium adhuc
penes debitorem manere.

Sed & quod magis eſt, etſi credi-
tor ipſe iure creditoris, nec per ſuppo-
ſitam perſonam pignora comparaue-
rit, eaquē iure emptionis in eum trans-
lata negari non poſſit, nihilominus
cenſendus eſt tuendi magis pignoris
cauſa, quam dominij acquirendi ad-
venditionem acceſſiſſe, & ideo rectē
ei offerri à debitore poſſe reſpondent
*Conſulti in l. cum ſecundus, ſ. fin. cum l.
ſequenti, de diſtract. pign.* quo loci ob-
ſeruandum eſt, non aliter poſſe ius of-
ferendi cōpetere, ſi totale dominij
uiſet in creditorē tranſlatum: ſit
proinde eam emptionem non verē ra-
lem eſſe, ſed pignoris tantummodo
conſeruandij cauſa factam cenſeri, ita
vt potius additio ſeu adiudicatio,
quam vera emptio, ſeu pignorum di-
ſtractio cenſenda ſit, vt latē fundant
antiquioribus relatis *Menoch. lib. 3.
praſum. 121. T heſaur. decif. 158. Frig.
decif. 69. num. 3. Fabius de Anna conſ.
37. in prin. Duran. d. decif. 445. num. 7.*

892. *Barbat.* post alios *super pragm.* de *assess. glos. 2. nu. 57.* nouissimè *Dom. Conf. Arias de Mesa var. resol. lib. 1. cap. 8. num. 8. vbi num. 10.* decisionem *tex. in d. l. cum secundus, S. fin. restringendā* esse existimat ad eum præcisè casum, quo posterior creditor pignus emit, non autem, ad illum quo iudiciali decreto pignus priori creditori adiudicatum est, ad formam traditam *in l. à Dino Pio, S. si pignora, de re indic.* quidquid voluerit *Anell. Amat. conf. 8. n. 4.* cuius opinionem semper in hoc suspectam habui: vidi nihilominus pluries iuxta eam in *Sac. Conf. iudicatum*, nescio an porius ex ipsius æquitate, quā de iuris rigore: siquidē dicebant Domini Consiliarij antiquiores, in hoc quod posteriori creditori, vel etiā debitori offerendi ius integrum sit, nulla prior creditor afficitur iniuria, qui pecuniæ creditor est, ad eamque consecutionem pignorum venditio ordinatur.

7 Quo supposito confessum sequitur, vt si à creditore ipso qui rem ipsam taliter emit, vel in solum accepit, maiori postmodum pretio quam ipse consequi debet distrahatur, superfluum illud cedere debitoris commodum; etenim pignoris distractio ideo fit, vt creditori quatenus creditor est, satisfiat, ad *tex. in l. à Dino Pio, S. quod si res, de re indic. &c.* quemadmodum si plusquā creditum importat illud vendiderit, secundo creditori restituere superfluum tenetur, vt docet *Ulpian. in d. S. quod si res, & glos. in l. 1. ver. possessores, de distract. pign. argumento tex. in l. si prior, qui pot. in pign. hab. co.* quod pretium hoc casu succedit loco rei, *Cyn. in l. mater, num. 7. C. de reinud. Alex. conf. 108. nu. 10. lib. 5. Menoch. de adipiscen. remed. 3. num. 121. Surd. decis. 306. n. 4. Gratian. discip. forens. tom. 2. cap. 304. num. 6.* ita & debitori quoque ipsi restituendum fore superfluum fateri oportet, cum nulla queat hac in re discriminis ratio assignari, quare deterior sit debitoris quam secundi creditoris causa; vnde & hoc pro indubio *Cōsul-*

ti habuerunt in l. & eleganter 24. S. si vendiderit, & in l. quamuis, S. fin. cum l. sequenti, de pignor. act. & Imperatores in l. fin. C. de distract. pignor. & Paul. lib. 2. sent. tit. 12. ita respondit, debitor distractis fiducijs à creditore de superfluo aduersus eum habet actionem, vbi *Cuiac.* notat: quibus affinis est *Iustinianus in l. fin. C. de iur. domin. impetr.* quo loci mirè admodum emicat sacræ iustionis æquitas, dum creditori rei sibi obligatæ dominium querere desideranti, modus & forma statuitur, vt seruatis ijs quæ inibi scripta sunt, ita pignus addicatur, siue adiudicetur, vt inreuocabile dominium eidem queratur, non tamen totius pignoris, sed pro rata tantum, & iuxta crediti mensuram: id quod manifestum fit ex verbis illis, & ne ex cōmuniōe fiat aliqua difficultas, quasi diceret, ne ex eius partis cōmuniōe, cuius dominium queritur creditori, & illius quæ penès debitorem ipsum remanet, si pignoris valor id ipsum pariarur: ergo supponit non omnimodum totius rei dominium esse creditori quæsitum: proinde subdit, vt si creditor à iudicatione ipsa sit contentus, sit in eius potestate superfluum debitori, vel eiusdem creditori cum competēti cautela in eum exponenda offerre: sin autem postquā dominij iure hoc possideat, pignus vendere maluerit, liceat ei hoc facere, seruat tamen debitori quod superfluum est, ita exponit *Bald. in d. l. fin. num. 5.* vbi ait, *sed si vult vendere statim potest, & debet vendere in isto pretio, & si quid est superfluum reddatur debitori; quandoque creditor vendit ante adiudicationē, ut in principio legis quādoque post adiudicationem, & tunc statim potest vendere si tamen plus vendit, debet rescere, hæc ipse.* notat *Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 3. ref. 28. num. 10. Gramat. decis. 40. num. 40. Nonar. de dation. in solut. quæst. 33. nu. 12. Hodier. in add. ad Surd. decis. 45.*

9 Et si nonnulli existimarint *tex. illū in d. l. fin. vers. fin. autem minus* locum ha-

habere in adiudicatione, ſeu inſolutū datione voluntaria, & conuentionali, non autem in ea quę ſit Iudicis decreto, prout relato *Surd. de alimen. tit. 9. quęſt. 32. num. 82.* tenet *Coſta d. ratio- ne rata quęſt. 26. num. 4.* & articulo nō degultato *Moderni in addit. ad Surd. d. decif. 25.* id tamen ſiue manifeſta, eiufdem contextus iniuria ſubſtineri nequit, in quo ſemper de ſententia iudiciali, de Iudice, & Principis reſcrip- tio agitur, ibi, *vel ſententia prolata eſt,* & ibi, *preſentiale Tribunal creditor pe- tat, & Iudiceſ certiorare feſtinet,* & rur- ſus, *per apparitionē Iudicis,* & ibi, *ad eat culmen principale,* & in fine, *ut quod In- dex ſuper hoc ſtatuerit:* id quē clare ſen- tit *Caſtr. in d. l. ſi non ſortem, §. ſi centū, num. 3.* ibi, *aut ſit à Iudice, & dic ut in l. 1. C. de iur. domin. imper. facit tex. ex Antonino in l. 1. C. ſi in eam. iudic.* vbi pignoris diſtraſio non niſi iur dicen- tis autoritate iuſtificari poteſt, ex ea eleganti ratione: *nam in vicem iuſta obligationis ſuccedit ex cauſa contra- ctus autoritas inueniens;* ſubinde idem fieri etiam ſi pignus in iudicati cauſā ex officio captū ſit, ſentit clare *Cuiac. ad eundem titulum, C. de iur. domin. im- petr. col. 1.* latius quē illum expendendo ſateſcit *Rota apud Duran. decif. 445. num. 71. & 74.* & magis in terminis *Meſſaſell. in prax. par. 3. principali. gloſ. adiudic. antur. num. 96.* Ad rem tamen de qua agimus intellectus ille nō per- tinet: eo quod pignorum adiudicatio pro executione ſententię aſſiſtentię fuit facta, quod iudicium ad pignus conuentionale pertinet, in quo præter hypotheſariam, Saluianum interdi- ctum, pactum de capiendū cum coſti- tuto, & remedium *l. fin. C. de acquir. poſſeſſ.* cumulat quoque remedium ipſius *l. vetuſtiſſimam,* vt obſeruant *Regnicola omnes, Capye. dec. 51. num. 31. Aſſ. decif. 383. Ronit. in pragm. 1. de aſſ. ſen. num. 17. Barbat. in commen. ad eund. in preſat. in princ. Gaiſo de credi- to, cap. 4. quęſt. 7. num. 710. & 799. cum ſeqq. & eiufmodi ſententia ita expref-*

ſim cōcipitur, vt pro cōcurrenti quā- titate debiti præſtetur aſſiſtentia cum adiudicatione, & facultate vendendi in forma, vt eſt notiſſimum.

- 11 Quocetiam ſit, non eſſe admittendū in Regno id quod pleriq; voluerunt, diſpoſitionem eiufdē legis in deſue- tudinem abiſſe, & nunquam vidiffe de facto ſeruari ait *Salices.* præter *Bart. & Bald. ibid.* & rurfus *Salices, in l. fin. C. de bon. auſt. iud. poſſid. l. mol. in l. ſi finis, §. Iulianus de dama. in ſeſt. Alex. in l. properandum, §. ſin autem reus, C. de iudic. audacter affirmat *Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. par. 5. §. 16. n. 2.* etiam ex *l. 41. & 42. tit. 13. par. 5.* & nouiſſimē defendit doctiſſimus Iuriſcō- ſultus, & collega noſter *Reg. Conſilia- rius D. Ferdinand. Arias de Meſa* iuris caſarei miro omnium conſenſu, & applauſu primarius in hac florentiſſima Neapolitana Academia antecelſor, in quaſtione illa propoſita, an ſcilicet creditor rei ſibi pignoratę verus illius poſſeſſor ſit, dum publicē inter- pretaretur *tex. in l. 1. §. poſt ſer- num corporaliter, de acquir. poſſeſſ.* nam præterquamquod id ſubſtineri poſſet in ſerupuloſis inducijs, & di- lationibus à *Iuſtiniano inibi* introdu- ctis, vt potē cum quadriennium exigit ad plenam, & inreuoocabilem pignoris adiudicati adquiſitionem, vt colligitur ex *gloſ. ibid. ver. recuperare,* & forſitan illa qua principale culmen eſſe adeundum ſtatuit: vnde & rectē ob- ſeruat *Roderic. de ann. redd. lib. 2. c. 17. num. 19.* dicens ideo in deſuetudinem abiſſe, quia eius formalitas nimis eſt incommoda: quamvis & aliquando hoc idem practicum ab antiquiori- bus Senatoribus audiuiſſe reſertur *Antonius Faber de error. pragm. dec. ad. 9. err. 8.* & verē nulla poſterior lex eſt, quę deciſionem illam *Iuſtinianeam* abrogauerit, vt rectē obſeruat idem *Faber dec. ad. 56. err. 7. & in ſuo Cod. lib. 8. tit. 22. de iur. domin. imo. tr. de ſ. 1. 1.* Quod ad ceteras tamen partes ipſius quę tanta nitetur æquitate, reddūq;*

cre-

creditorum, & debitorem indemnes ad iniuicem, eam seruandam esse censuit SACRVM CONS. quare *Vbert. de Bobio* relatus à *Salicet. in d. l. vetu. iustissimam, nu. 2.* tenet, remedium illius
 12 legis posse à quocunq; Iudice ordinario impetrari, habente saltem mixtum imperium, eamq; impetrationem nunquam vidisse fieri, fortè quia statuta Ciuitatum communiter dant faciliorem executionem creditori ad si-
 13 bi debitum consequendum: sed in Regno indistinctè illud seruari testatur *Vinc. de Franch. dec. 120. n. 3.*

Et ita tractatum & resolutum fuit in causa Pauli Scrambone eū illis de Saxo. Hi enim creditores postquā sententiam assistentiæ obtinuerunt super nōnullis annuis introitibus eidē Paulo ab hac fidelissima Ciuitate debitis, emptore non reperto, fortè debitoris calliditate, eos sibi compararunt per suppositam personam pro concurrenti quantitate eorum crediti. Postmodum paucis diebus elapsis eisdem introitus maiori pretio venundederūt; cumquē pro alia causa iidem de Saxo iudicium instituissent contra eundem Paulum, is opposuit compensationem pro illo pluri, quo annui introitus venundati fuerunt. In quo iudicio inanè sumperunt Aduocati laborem, disputando an pignorum venditorum dominium ex comparatione illa inreueocabiliter foret creditoribus quæsitū, vel nē; siquidem de hoc dubitari fas non est pro rata tantū debiti, prout Senatus noster per veros iuris trames iudicauit, iuxta superiorem pōderationem desumptam ex *tex. in d. l. ne iustissimam*, & proinde pro superfluo

quo vendita alteri fuerunt, admisit compensationem ad beneficium Pauli. die 30. Ianuarii 1640. referente Regio Consiliario Scipione Theodoro.

S Y M M A R I V M.

- 1 Creditores posteriores habent contra primum ius offerendi.
- 2 Tex. in l. à Diuo Pio, §. si pignora, de re iudic. species proponitur, & declaratur.
- 3 . . In eius specie fructus in sortem computantur, salua creditori usurarum petitione.
- 4 . . In l. creditor, si cert. petat. expenditur.
- 5 Datio insolutum dominium transfert.
- 6 . . Pro minori quantitate qua res valet facta, an correat in totum.
- 7 . . Quid in datione insolutum extra iudicialiter facta.
- 8 Debitori licitum non est minus quā valet rem suam astimare in creditorum praiudicium.
- 9 Creditor electa via sibi satisfaciendi ex datione insolutum, non potest variare ad alia debitoris bona.
- 10 Datione insolutum facta debitum extinguitur.
- 11 . . Semel accepta irrenouabilis fit, nec habet locum penitentia.
- 12 Decius conf. 12. communiter reprobat.
- 13 . . Quo casu eius dicta procedant.
- 14 Contractus indiuiduus ratione voluntatis, totus prout gestus est substineri, vel totus destrui debet.
- 16 Conuentiones omnes reducere debet Iudex ad iustitia, aequitatisq; rationem.

De vero intellectu *text. in l. à Diuo Pio, §. si pignora, de re iudic.* noua quædam vsque adhuc non ita exactè obseruata.

CAP V T LXIX.

P Ræcedenti disputationi æmula est, & finitima species illa quam

Flpianns tractat in l. à Diuo Pio, §. si pignora, de re iudic. vbi disertè respondit
 Mm si pi-

ſi pignora qua capta ſunt emptorem non inueniant, reſcriptum eſt ab Imperatore noſtro, & Dño Patre eius, ut addicantur ipſi cui quis condemnatus eſt: addicantur autem utique ea quantitate qua debetur, nam ſi creditor maluerit pignora in creditum poſſidere, iſſquē eſſe conſentus, reſcriptum eſt non poſſe eum, quod amplius ſibi debetur petere, quia velut pacto tranſegſſe de credito videtur, nec poſſe eum in quantitate certam pignora tenere, & ſuperfluum petere. Cuius tex. deciſionem ſingularē eſſe, et alibi in iure non reperiri fatentur Dyn. Alberic. & laſ. ibid.

Proinde cauſam præbuit diſputandi in Sacro Conſilio, utrum creditor qui maioris æſtimationis pignora inſolutum accepit, pro minori tamen quantitate eius crediti, poſſit poſtmodum vel ſuperfluum petere, vel iſdem ſemel inſolutum acceptis denuo diſmiſſis, totius debiti ſolutionem expoſtulare. Caſus fuit: Cū eſſet creditrix Antonia Lubrana ducatorum mille & ſexcentum pro dote, & octingentum pro antefato, iudicium aſſiſtentiæ inſtituit contra hæredes uiri, qui bonā fidem forſan agnoſcentes eidem inſolutum dederunt domum quandam, hæreditariam, ſitam in hac fideliffima Ciuitate pro ducatis bis mille, & centum. Cumquē poſt aliquod tempus alii viri creditores poſteriores offerēdi ius conſeſſum ex tex. in l. 1. C. ſi antiqui cred. et traditis per Aſſ. dec. 199. Franch. decif. 453. cum vulg. exercere non valentes, aliud iudicium aſſiſtentiæ ſuper eadem domo inſtituiſſent, iuſſit Sacrum Cōſilium eam expertorum iudicio æſtimari, habito reſpectu ad tempus dationis inſolutum, quæ æſtimatio cum declarafſet valorem fuiſſe ducatorum 2850. decretum eſt ſubhaſtari, & oblationes recipi ad finem videndi an ſuper illo pluri quod contingerit vendi, poſſet creditoribus poſterioribus ſatiſfieri, iuxta ſollennē illam praxim quam poſuit Vincentius de Franch. decif. 456. num. 9. Demum

nō reperto emptore, vel ſaltem iuſto, quod idem eſt, nec exiſtentibus alijs creditoris bonis, quibus poſſet eiſdē ſatiſfieri, inſteterunt dationem illam inſolutum confirmandam eſſe per Sacrum Conſiliū pro concurrenti tamen crediti quantitate, & ſuperfluum veri valoris reſtituere vxorem debere ad creditorum beneficium, iuxta tex. in l. ſin. verſ. ſin autem minus, C. de iure domini impetran. de cuius intellectu egimus in præcedenti, vel ſaltem firmam debere remanere pro integro credito. Idquē creditorum commodo ceſſurum pro rata antephati, mortua iam Antonia filiis vti hæredibus patris quaſiti, prout iam Sac. Conſ. declarauerat.

Qua in re viſum eſt, reſponſum *Ulpiani in d. §. ſi pignora* adaptari non poſſe ad ſpeciem in præſenti propoſitam, ſed eſſe omnino ab ea diuerſum: ſiquidem in primis in eo agitur de adiudicatione facta à Iudice in iudicati executione, non quidem à debitore voluntariē, vt patet ex rubro, & nigro illius tex. & ex illis verbis, *ſi pignora qua capta ſunt, emptorem non inueniant: unde Alciat. in l. creditor. ff. ſi cert. pet. rationem aſſignans ait, præſumuntur enim æquiuale re ſummæ iudicata, ſum. propter Iudicis authoritatem qui pro modo debiti exequi debuit, &c.* cumquē ſequitur *Cald. Peregr. de empt. & vend. cap. 17. num. 21.*

Secundo, quod dicitur pro ea quantitate quæ debetur, intelligi oportere non pro ea ſummā, ſiue maior ſit, ſiue minor, & ſi pignus plus vel minus valeat, ſed de ea quantitate, ideſt pro rata debiti, ne ſi forſe pluris, aut minoris valeat, alteruter ideſt debitor, aut creditor iniuria aſſiciatur, quomodo rectē exponunt *Duaren. lib. 1. diſput. cap. 6. Imol. in d. §. ſi pignora, nu. 14. Caldas loco cit. num. 21.*

Tertio, vt id fiat volente creditore, nam fieri poteſt quod vltro pignore contentus ſit, aliās ei inuito pignus forſe modici valoris non dabitur, aut pro

pro magno debito addicetur; nec. n. iustum est compelli inuicem creditorem in pecunia, rem insolutum accipere, contra regulam l. 2. §. *mutui datio*, ff. de cert. pet. notat *Zafius in §. si post additum*, num. 6. 7. & 8. eiusdem l. *Alciat. lib. 6. paradox. c. 6. Goshofred. in notis ad eundem §. si pignora*, littera N, *Imolan. 1. q. 1. as. n. 8.*

Quarto, quod deinde dicitur nec posse eum in quantitatem certam pignora tenere, & superfluum petere, non ad casum adiudicationis siue dationis insolutum referendum esse, sed ad illum quo creditor adiudicationi dissentiens, pignora malit possidere pro credito; siquidē *Ulpianus* tres casus inibi proponit: prior est supponendo pignora vendi oportere, & de hoc agit in principio *sex*. Secundus, si emptorem non inueniant ut addicantur, l. 2. c. *si in causam indic.* pro concurrenti crediti quantitate, si id valor ipsorum patiat. Tertius, si adiudicationē noluerit, sed tamen contentus sit ea tantummodo possidere: hoc inquam casu si simpliciter eorum possessionem accipiat, & adiudicationem renuat, pro integra quantitate crediti accipere censendus sit, & proinde superfluum petere nequit, quia velut pacto de credito transgressus videtur, qui est verus sensus illius, prout obseruat *Iason n. 1. & Imol. ibid. num. 14.* inquit, nam inuit quod posses pignora retinere si velles, non faciendo sibi addici in solutum; & ita intelligendus est *Aloiat. lib. 6. paradox. cap. 3. num. 4.* nec enim negabo fructus computandos esse tunc in forem, l. 1. c. 2. c. de pignor. act. l. si dominum, C. de pignor. tradunt *ibid. Imol. & Paul. Castrenf. num. 1. Ias. num. 1. & 4. Affl. decis. 373. Bald.* quem sequitur *Tiraq. de retract. consang. §. 2. 3. gloss. 1. num. 27. Surd. conf. 39. num. 25. lib. 1. Trentacinq. var. resol. lib. 3. cap. 28. n. 6.* salua tamen erit creditori legitimarū vsurarum petitio, ut doctē quidem aduertit *Fr. sil. ad Affl. d. decis. 373. nu. 3. Muscatel. in prax. par. 3. principali, verb. adiudicantur*, num. 28.

Quinto, quod dictum est in d. §. si pignora, superfluum à debitore peti non posse, locū habet vbi simpliciter, & nullo taxato pretio sit possessionis traditio: tunc enim præsumptio est iuris & de iure, quod rem creditor pro toto credito acceperit. At cum certa, exprimitur quantitas, pro ea substineri debet, siue adiudicatū sit pignus, siue ad possidendum traditum, nisi aliud suadeat aliorum creditorum interesse; neque enim de superfluo crediti transgressus videri potest is, qui insolutum accepit (quæ est potissima ratio qua *Ulpianus* mouetur) nisi expressè actum sit de certa quantitate, quomodo *sex.* illum recte interpretati sunt *Bart. num. 1. & expressius Angel. nu. 2.* ibi, sed si non simpliciter, sed pro certa quantitate debiti, ut est moris, tunc pro illa tantum est, & pro residuo agi potest, nec discessit *Alberic. ibid. nu. 2. Alciat. lib. 6. paradox. cap. 7. in fine*, licet *Paul. de Castro, n. 2.* aliter contra *Bart.* sentiat: sed *Bartolo* fauet *Cains ad edit. Pron. lib. 20. in l. creditor*, ff. si cert. pet. ita respondens, creditor qui non idoneū pignus accepit, non amittit exactionem eius debiti quantitatē, inquam pignus non sufficit, notat *Villalob. inter. comm. opin. lib. 8. tit. 15. num. 5. vers. tamen*, in fine.

Sexto & ultimo, quia tota eius decisio ad eum casū restringitur, si creditor maluerit pignora possidere, ibi, si maluerit, & rursus, qui contentus fuit pignora possidere: & in his etiam terminis procedit *sex. in d. l. fin. C. de inv. dom. impetr.* notat *Cuman. in d. §. si pignora*, n. 1. *Imol. n. 14.*

His suppositis, dicebant Antoniaæ hæredes, aut standum esse dationi insolutum pro quantitate ducatorum bis mille & centum inter partes conuenta, aut eis permittendum domum ipsam dimittere, & ad creditum consequendum agere, ut potè resoluta iam datione insolutum ex resoluta cōsensu à principio interueniente, non enim domum accepisset Antonia pro ma-

iori ſumma: ideoq; cum peruenerit ad caſum: à quo incipere non poteſt, vitatur actus.

Sed dilemma hoc quod iuſtitia, & æquitatis ſpecimen habere videtur, dubium redditur ex duobus. Primo, quoniam data illa in ſolutum facta, per heredes viri, verum dominium domus in Anroniam tranſiit, argumēto *tex. in l. ſi pradium, C. de emitt. l. ſi. C. quib. cauſ. in poſſeſſ. eat. Roman. conf. 450. num. 20. Gratian. diſceps. forenſ. tom. 3. cap. 545. num. 45.* plures cumulat *Trentacinq. var. reſol. lib. 3. cap. 28. n. 4. Bartholem. Soccin. in terminis in l. ſi non fortem, §. ſi centum, num. 4. de cond. indeb. & vera fuit ſolutio, l. eleganter, de pig. 6. gnor. aut. neque ex eo quod fuerit pro minori quantitate quim res valet facta, inde corrui in totum, ſed quidem pro quantitate verè debita ſubſtinetur, ſuperſuo debitori reſtituēdo; Doctores namq; hac in re ita diſtinguū, quod aut eſt erratum in quātitate debiti, veluti cum non deberentur niſi quinquaginta, res fuit pro centum adiudicata, hoc inquam caſu adiudicatio corrui in totū, de quo eſt *tex. vulgatus in d. l. ſi non fortem, §. ſi centum, de cond. indeb. ſi non verò ſit in rei adiudicate extimatione erratum, veluti ſi res maioris valoris pro minori quātitate debiti data ſit, & tunc ſubſtinetur pro quantitate verè debita, ſuperſuo cui intereſt reſtituto, ad *tex. ibi l. ſi. §. 1. C. de bon. auth. iudic. poſſ. iud. auth. ei qui iurat, eod. tit. ita bald. in l. ſi. C. de iur. dom. impetr. laſ. in d. l. ſi non fortem, §. ſi centum, num. 2. de cond. indeb. Arcin. in l. certi conditio, §. quoniam, num. 21. verſ. uno modo, si cert. per. quem ſequitur Soccin. ibid. num. 30. Afflic. ita decilum dicit *decif. 178. num. 8. & decif. 218. & 358. num. 7. Cappe. d. ciſ. 41. n. 9. Rota Floren. apud Magon. dec. 103. circa finem, Mandos. ad Roman. conf. 454. lit. l. vbi ait ſummopere notandum, late Gam. decif. Luitan. 40. num. 4. Surd. conf. 39. num. 26. vbi de ratione, Sempron. Africa determin. 122. per totam,****

Muscatell. in prax. par. 3. principali, glo. adiudicantur, num. 20. & 21. Gratian. diſceps. forenſ. tom. 4. cap. 739. num. 28. & reſolutum pluries in Rota Romana reſert Beltramin. ad Ludouſ. dec. 198. Cavalier. decif. 446. num. 2. Coſta de ratione var. quaſt. 26. num. 6. Menoch. de retin. poſſeſſ. remed. 1. num. 29. Hodierna in add. ad Surd. dec. 45. n. 5.

7 At in datione in ſolutum extrajudicialiter à debitore facta ſuo creditori, hanc diſtinctionem locum non habere, nam ſiue ſit rei æſtimatione debita, ſiue in rei æſtimatione, eam ſemper eſſe nullam videntur ſentiſſe *laſ. in d. §. ſi centum, num. 2. Ruinus conf. 136. num. 5. lib. 1. & Tiraqu. de retract. confang. §. 23. glo. 1. num. 26. Contra autem Paul. Caſtren. in d. l. ſi non fortem, §. ſi centum, num. 3. vbi quoque Alex. tenent validam eſſe & firmam remanere, & nihil debere reſtitui, ea ratione moti, nam debitor tantum cenſetur rem ſuam extimaſſe, l. Imperator, §. ſi centum, verſ. ſenim uerò, de leg. 2. & in ſpecie Menoch. de retin. poſſeſſ. remed. 1. num. 30. Pariſ. conf. 81. & alij per *Trentacinq. var. reſol. lib. 3. reſol. 28. num. 10. verſ. in ſecunda conelutione. Sed Frā. iſc. Arcin. in d. l. certi conditio, §. quoniam, num. 21. & ibi Barthol. Soccin. num. 23. & laſ. in d. §. ſi centum, num. 2. verſ. limita ſingulariter in diſtinct. ſentiunt ſubſtineri pro parte veri debiti, ſiue in æſtimatione, ſiue in quantitate ſit erratum, *Gama decif. 40. num. 4. Hodierna ad Surd. d. decif. 45. num. 9. verſ. aut eſt facta, nec diſſentit Tiraqu. lo. cit. num. 27. quomodo tenendum eſt ſine ſcrupulo, vbi extimationis error præiudicium alijs creditoribus afferret: non enim eſt debitori licitū, in eorum perniciem minus quā res valeat, rem ſuam æſtimare, & ſic ceſſat conſideratio Paul. de Caſtro, & Alex. An autem hoc caſu habeat locū remedium l. 2. C. de reſcind. vend. conſulas Pinell. ibid. par. 1. num. 10. & 11. & relatos per *Trentacinq. d. lib. 3. reſol. 28. num. 11. in ſine, Jo. Bapt. Coſta de****

- ration. rata, quæst. 153. num. 12. & 13.*
- 9 Alterum est, non esse licitum Antonie hæredibus, postquam elegit ipsa, ab initio sibi ex datione insolutum satisfieri, quæ iam affectum habuit, contra alia bona si quæ forsitan essent viri, executionem intendere, contra regulam. *sex. in l. si mulier, §. fin. de eo quod met. caus. sibi, pateat tibi via quam elegisti, DD. in l. fin. C. de codicill. proinde non esse licitam talem variationem latè fundat Capp. decis. 33. num. 3. & decis. 46. num. 5. & 6. & dec. 119. n. 6. Putens decis. 193. lib. 3. Ioseph Ludovic. dec. Petrus. 65. num. 20. par. 2. eo præsertim quia*
- 10 ex datione illa insolutum Antonie facta debitum fuit omnino extinctum, ad *rex. in l. si liberatur, quib. mod. pign. vel hypot. & in l. eleganter, de pign. act. ibi, & videtur fuisse esse pignoris obligatio. l. nihil interest, C. de solut. & quidem scitur, contractus à principio voluntarios fieri ex post facto necessarios, vulg. *l. item, C. de action. & oblig.**
- 11 quo fit ut semel accepta insolutū datio irrevocabilis fiat, nec habeat locū poenitentia, ad *rex. in l. cum dominam, C. de pignoris. DD. in l. successores, C. de solut. cum alijs per Surd. decis. 113. n. 5. ubi ait prædicta iura procedere tam in datione insolutum pura, quam conditionali.*
- 12 Et quidquid sit de quæstione illa, quam facit *Dec. in suo vulgato conf. 12. quem sequitur Canev. var. resolut. lib. 2. cap. 6. num. 50.* an scilicet creditor cui sub conditione aliqua bona fuerunt in solutum data, possit in casu deficientis conditionis dationem ipsam respuere: in qua et si *Decius* audacter affirmaverit, quasi pactum illud sit favore creditoris adiectum, nihilominus assertio huiusmodi communiter improbat, ut videre est in fundamentis relatis per *Afflic. decis. 397. Aleiat. conf. 109. Purpurat. conf. 557. Soccin. iun. conf. 41. vol. 3. Silvan. conf. 102. & alios relatos per Surd. d. decis. 113. num. 8. imò & ipsemet *Dec.* pro veritate scribens contrarium expressè tenuit*

in cap. inter ceteras, in fine, de rescript. Ad rem tamen de qua agimus nō pertinet, eo quod *Decius* qui pro creditore consuluit *d. conf. 12.* loquitur in casu quo datio in solutum effectum non habuisset, ut pluries *ibidem* repetit: nā postquā semel elegerit ex ea sibi satisfieri, non potest ad creditum consequendum agere, nisi tantummodo in casu secutæ rei in solutū traditæ extinctionis, ut inquit *Dec.* in finalibus verbis, ibi, *& sic ex omnibus supradictis concludo, Mariam assentis verbis instrumenti habere facultatem petendi dotem suam, & non adstringi ad dationem insolutum, nisi ipsa velit, & ipsa eligente dationem insolutum, ab illa recedere non possit, nisi in casu extinctionis, & ita in proprijs terminis tenent *Sempron. Affia d. determin. 122. num. 18. in fine, Alex. Trentacinq. var. resolut. lib. 3. resolut. 28. num. 1. Tbesaur. decis. 147. Jo. Bapt. Costa de ration. rata quæst. 156. num. 3. Surd. conf. 217. num. 27.* cum pluribus relatis per *Hodier. ad eund. Surd. d. decis. 113.* hi namquē omnes tenaciter asserunt, nō esse in creditoris potestate à datione insolutum semel accepta ad priora iura redire, idquē præsertim in aliorum creditorum præiudicium, quibus ex electione illa statim super alijs bonis communis debitoris quæsitum ius fuit, quo casu sine dubio variatio excluditur, *Gratian. discip. foren. tom. 3. cap. 546. n. 34.**

Nec quicquam evincit cōsideratio illa, quæ non modicum stringere videbatur, nempe dationem illam in solutum eatenus in iuram Antoniam, & ab ea causam habentes obligare, quatenus pro quantitate convenia, videlicet ducatorum 2100. sustineatur, & non ultra; non enim domum ipsam insolutum accepisset Antonia pro maiori summa; ex quibus cōtractus huiusmodi fit indiuiduum volūtatē, ad *rex. cum materia in l. cum eiusdem, §. inter dū, de adilit. edict. & proinde vel totus actus prout gestus est sustineri debet, vel toto de structo reduci cū oportet.*

ret ad sua principia, *Alciat. in l. 1. §. si quis mihi Pamphilum*, nu. 23. de verb. oblig. *Vrsill. ad Affl. decis. 107. num. 5. & v.*

- 15 Siquidem respondetur primo, omnem partium conventionem ad iustitiam, æquitatisquæ rationem reducendam esse, idquæ præcisè ad ius dicentis officium pertinere, demonstrat *Paul. in l. cum quidam 17. ff. de usur. ibi, Praesidem Provincie adi, qui stipulationem, de cuius iniquitate querens es, ad modum in exactionis rediges; concordat tex. in cap. quanto, de censib. Cumquæ substinendo dationem satisfiat Anroniæ pro integro eius credito, consonum est æquitati, ut quod superfluum est restituat cæteris creditoribus, eo tamen modo quo minori incòmodo pignus possidens afficiatur, utpotè si res commodè diuidi possit, nè aliàs cum eorū iactura locupletior fieret.*

Secundo, quoniam illa superflui restitutio iuris ministerio operatur, & nemo facere potest quin sua voluntas legibus subdita non sit, *l. nemo potest, de leg. 3.*

Hæc sunt quæ pro ratione dubitandi Domini Iudicantes in ea causa excitauerunt, quibus Advocati satisfacere non curarunt, fortasse quia lis amplius prosecuta non fuit.

S Y M M A R I U M.

- 1 Publicatio ad legis validitatem necessaria est.
- 2 Assensus in feudis semper intelligitur præstus rebus in eodem statu permanentibus.
- 3 Par in parem imperium non habet.
- 4 Inferior nil potest statuerè contra legem superioris.
- 5 Verbum quancumque quid importet.
- 6 Princeps cum disponit ex certa scientia censetur dispicere super omni eo, quod de iure alius validitatem impedire potest.
- 7 . . . Habet vim clausula non obstante,

motu proprio, & pro expressis habentes.

- 8 . . . Præsertim si disponas cum consilio.
- 9 Regula tex. in l. cum à matre, C. de reuindic. habet locum in feudis hereditarijs.
- 10 Lex scripta qua omnibus notescit, alia publicatione non indiget.
- 11 . . . descripta in archiuo, vel inter statuta Cinitatis habet pro se publicationis, & obseruantiæ præsumptiōem.
- 12 Clausula decreti irritantis posita in lege obligat etiam ignorantes.
- 13 . . . Tollit omnem consuetudinem in contrarium.
- 14 . . . aduersus eam non potest allegari non usus, neque contrarius usus.
- 15 . . . aduersus salem legem præscribi non potest.
- 16 Lex per non usum non tollitur, sed per contrarium usum.
- 17 . . . Ut cōtrario usu abrogata dicatur, qua requiruntur.
- 28 Menoch. de præf. lib. 2. præf. 2. nu. 5. reijciunt.
- 19 Priuatio præsupponit habitum.
- 20 D. Reg. Rouit. in commen. ad pragm. 10. de feud. examinatur.
- 21 Lex semper præsumitur obseruata, & contrarium afferenti incumbit onus probandi.
- 22 Inferior potest suo statuto ins commune, vel legem superioris distinguere, et limitare.
- 23 . . . Potest legem superioris suo statuto innuare, etiam pænali coercitione.
- 24 . . . Et tale statutum comprehendit superioris personam, quantumvis excolitam, & summa dignitatis.
- 25 Consuetudo interoratorum legis non requiritur quod sit præscripta.
- 26 Decisiones Sac. Conf. Neapolitani, Rotæ Romanæ, & Parlamētis Delphinatis iuri legis habent.
- 27 Dispensatio regulariter ad partis petitionem conceditur.
- 28 . . . Ut locū habeas, necesse est et Princeps ex certa scientia dispensare intendat.
- 29 . . . Item quod de dispensatione constat ver-

- verbis expressis, non ambiguit.*
- 30 *Verba enunciativa non probant, quando continent illud idem de quo contingit disputari.*
- 31 *Verbum quodcumque appositum, ætæni qui sui natura temporalis est, non importat perpetuitatem.*
- 32 *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. 8. de refut. feud. §. 5. num. 23. exami-
natur, & rejicitur.*
- 33 *Regula quod cessante legis ratione cesset eius dispositio, procedit ubi ratio fuit causa finalis condenda legis.*
- 34 *Ratio legis in feudis non aëdiatur, sed nuda, & simplex directi domini voluntas.*
- 35 *Legis dispositio, quoties magis ab auctoritate statuentis pendet, quam ex ratione in ea expressa, cessante ratione non cessat dispositio.*
- 36 *Quoties amplior est ratione expressa, & ex lege resuleret absurdum, tunc regulatur à ratione, sed si tollas absurdum, sufficit pro ratione Principis voluntas.*
- 37 *Lex cum aliquid inducit de nouo cum certis modificationibus, quidquid exprimitur reputandum est pro forma, cuius omissio vitiat totum ætænum.*
- 38 *Tex. vulgatus in l. prospexit, ff. qui, & à quib. nouiter expenditur.*
- 39 *Pragmatica Regni 1. ad Senatuseccl. Maced. qua nouam formam das contrahibus filiorum familiæ, seruanda est, etiã si ratio in ea expressa cessat.*
- 40 *Regula tex. in l. adigere, §. quamuis, de iure patronat. procedit ubi lex cõsiderat singula generum, non singula indiuiduorum.*

De vero intellectu Regiæ huius Regni *Pragmaticæ* editæ 28. Iunij 1544. quæ est 10. sub rubr. de feud. in nou. compil. Examinitis ad eam DD. Regent. Rouit. in commen. e3 Regen. de Ponte de potest. Proreg. tit. 8. de refutat. feud. §. 5. n. 23:

CAPVT LXX.

DVm propter egregia prædecessorum merita ex inuicissimi *Caroli Quinti* Imperatoris munificentia, possideret Eleonora Cuppana nobilis Vrbinas feudum nuncupatum Podium Sæctæ Mariæ in Prouincia Aprutij, obtinuit à potentissimo *Philippo Secundo* in anno 1597. vt licitum sibi foret illud vèdere: eoquæ assensu in quinternionibus Regiæ Cameræ huius Regni redactò, die 13. Octobris 1598. feudum Ludouico de Palma eius genero vendidit die 9. Augusti 1599. fortasse importunis Martæ de Siluestris eius filiz secundogenitz precibus prædicto Ludouico nuptui traditæ. Postquæ Eleonora prædicta viam vniuersæ carnis ingressa est, statim comparuit in Sacro Consilio Magdalena Gallo de Siluestris eius filia primogenita, & instetit

sibi licere vigore *Constitutionis Regni Constitutionem* Dina memoria vèditionem illam reuocare, tanquam gestam sine assensu, nulla illius impetrati ab anno 1597. habita ratione; siquidem dispositione, siue venditione non secuta infra tres menses à Regia huius Regni *Pragmatica* sãctione, quæ est 10. de feud. præfixos, nullius est roboris, atque momentî, nõ magis ac si expeditus nõ foret, ideoque cū venditio prædicta siue tempus expeditionis ascessus, siue registrationis in hoc Regno attendatur, longè post trimestrem prædictum subsecuta fuerit, censenda est assensu destituta, & integrum esse filiz primogenitz, cui feudi ipsius successio competit, reuocare.

Super qua instantia legitimè compilato processu in anno 1630. ad relationem Regij Consiliarij Didaci Valera

rela fuit prolata ſententia ad fauorem Comitſ Didaci de Palma ad præſens poſſeſſoris, declarãdo ſcilicet non eſſe locum petitiæ reuocationi vigore *Conſtitutionis* prædictæ.

A qua ſententia reclamante ipſa Magdalena, inſtructioquæ proceſſu in cauſa ipſa reclamationis, ex pluribus ſe tutum faciebat Comes conuentus, petendo ipſius confirmationem.

Dicebat primo, ſibi non obeſſe diſpoſitionem *Pragmatica* prædictæ, tâquam nec publicatæ, nec vſu receptæ. Secundo, quatenus & publicatæ, & vſu recepta forer, non poſſe ſuas vires extendere ad aſſenſus à Catholica Maieſtate præſtitos. Tertio, eſto quod eos comprehendere poſſet, adhuc ſuppletũ omni defectũ fuiſſe ex ipſo eodem aſſenſu, dũ diſponitur in eo quod quandocunque contingerit vendi feudum prædictũ, debeat infra annum redigi in regiſtris Regiæ Camere: ex qua clauſula *quandocunque* videri inſpecie diſpenſatum trimetſtri à Regia *Pragmatica* præfixo. Quarto, cum ratio finalis eiſdem illa tâtummodo fuerit, ne impetrantes aſſenſum tempore quo ſucceſſores habet, aſſenſu vtatur cum iam legitimo hærede carent, & ſic in fraudem iurium Regiæ Curie, ſicuti expreſſim legitur in eadẽ *Pragmatica*: ceſſante hoc caſu fraude conſiderata. dũ Eleonora Cuppana Magdalenam ipſam, & Martam filias ſucceſſores habeat, ceſſare debet eiſ *Pragmatica* diſpoſitio, tanquam ceſſante ratione legis.

Ad primum fundandum dicebat *D. Regentem Bonitum* virum nedum doctiſſimum, ſed legem municipalium fidelem interpretem in eiſdem *Pragmatica* commento teſtari eam non eſſe in vſu: motũ quia dum de ea diſceptaretur in cauſa Lapigij, & *Io. Vincentius de Anna* Aduocaſum in ea agens *all. g. 55.* maximopere ſuper eiſ diſpoſitione inniteretur, fuit per Sacrum Conſilium contra ipſum iudicatum, idemquæ ſentire videtur *Dom.*

Reg. de Ponte de poſſeſ. Præleg. tit. 8. de reſuſ. feud. §. 5. n. 21. & ſeqq.

Nec mirum videri dicebatur eam non fuiſſe in vſu, quia de eiſ publicatione non conſtat, vt obſeruatum fuit in eadẽ cauſa Terræ Lapigij eſt enim publicatio ad legis validitatẽ neceſſaria, *D. Thom. 2. 2. quaſt. 90. art. 4. in corpore*, & eſſe communem ſententiã dicit *Azor. in ſtit. mor. par. 1. lib. 5. c. 3. per tot.* Nec quidẽ publicari merebatur, ſiquidẽ ad quid perditio hæc fortaliſſimẽ licita eſſe vnquam poteſt quelibet feudi diſpoſitio vigore præcedentis aſſenſus reſuſ ſtatu mutato, & in eodem non permanentibus, præſertim ſi diſponens legitimo careat ſucceſſore? eſt enim regulare in iure, vt omnis diſpoſitio ſuam eſſentiam ſortitur rebus in eodẽ ſtatu permanentibus, ſed in feudis id firmũ, & perpetuũ adeo eſt, vt cõſeatur hæc cõditio inſita, & naturalis ſine qua non, eaquẽ deficientẽ reſoluitur aſſenſus, ſiue clauſulæ illæ expri mantur, *dummodo habeas ſucceſſores, rebus in eodem ſtatu permanentibus*, & illa *in rebus Regiæ Curie, & alienis ſemper ſaluis*, quæ ſunt hodie de ſtilo Cæcellariæ: ſiue in aſſenſu appoſitæ non ſint, nam inſunt ſuapte rei natura, ita vt pro expreſſis habeantur, & rerũ ſtatu mutato quilibet aſſenſus intelligitur uiribus deſtitutus, ſubindequẽ omnis diſpoſitio nulla & inualida, quemadmodum doctiſſimẽ fundat *Reg. de Ponte de poſſeſ. Præleg. d. tit. 8. de reſuſ. feud. §. 5. n. 19. & ſeqq.* & eſt ſciturũ, tritumquẽ in Regno.

Quin etiã *Pragmatica* ipſa eſet in vſu, ſequereſtur abſurdũ euident, quod ſecuta infra tres meſes diſpoſitione, eſet valida adhuc rerum ſtatu mutato, & deficientẽ legitimo ſucceſſore, quod nullatenus eſt dicendum.

Ad ſecundum, eſſe contra omnem ciuilem, politicamquẽ rationem, vt inferior legem, regulamquẽ ſuperiori imponat: ſi enim par in parem imperium non habet, *ſ. ille à quo. §. temporeſtium. ad Trebell.* quomodo ſubſtineri poterit

rit vt inferior superiori legem dicat. Ad hanc dispositionem faciendam eo quod Eleonora extera erat, necessarius erat assensus Catholicæ Maiestatis, vt in *pragm. 16. de feud. in nouissima consilione*. Ex quo sequitur pragmaticam prædictâ quatenus esset in vsu, non posse comprehendere assensus à Rege concessos, quia inferioris statutum nihil valet operari contra disposita, & concessa per superiorem, & cum inferior, de maioris, & obediens. *Clement. ne Romani, de elect. sex. in l. formam, C. de offic. Præf. Prator. Orient. Surd. conf. 47. num. 17.* licet enim Proreges potestatem à Rege cõdendi leges habeant, ea tamen non extēditur vt possit derogare his quæ ab illo concessa sunt, prout fundat *Ceph. conf. 39. num. 48. cum seqq. lib. 1. Paris. conf. 68. n. 44. lib. 4. Bald. in auth. sed non iure, vers. statuta tamen, C. de seru. fugitiv. d. Clement. ne Romani, & ibi Card. quæst. 2. & 3.*

Et quidem esset ferè in practicabilis eius pragmaticæ obseruantia, præsertim his bellorum temporibus in assensibus Catholicæ Maiestatis: etenim à communiter accidentibus spatio illo trium mensium vix præsentari, & registrari possunt in Regia huius Regni Cancellaria, propter longam Regiæ Curie distantiam: quomodo ergo subintrincri poterit vt illos comprehendat?

Ad tertium, etsi aliquatenus ad eos extendi valeret, adhuc censeri dispositioni dictæ Pragmaticæ dispensatum ex clausula illa in assensu contenta, vt *quandocunque conueneris vendi infra annum debeat registrari*, &c. videtur tempus disponendi in voluntatem, & arbitrium Eleonoræ collatum, itaut quandocūque possit disponere, rebus tamen in eodem statu permanentibus.

5 Illa enim dictio *quandocunque* hoc habet de sui natura, vt sit comprehensiuæ omnis temporis, eiusque multiplicatiua, & distributiua, ac si singula tempora fuissent enumerata, vt tractant

DD. in l. Centuria. ff. de vulgar. & in l. precibus, C. de impuber. Menoch. conf. 399. num. 32. & 34. & de presumpt. lib. 4. præf. 51. num. 6. Surd. conf. 460. num. 58. & in contrariis quandam infinitatē denotare dicitur, vt post Alex. conf. 145. col. 1. lib. 2. Boer. Tiragu. & alios latè comprobant Auguſt. Barboſ. de diff. vſuſfreq. diff. 308. Idquæ procedit indubitatè quoties Princeps ex certa scientia disponit: illa enim clausula omnē ignorantiam, & errorem excludit, obſtaculum tollit, ex eaq; cõſectur dispensatum super omni eo quod de iure actus validitatem impedire potest, *l. idem Vlpianus, §. 1. vers. ſcientis, de excuſation. tutor. habetq; vim clausulæ non obſtante, & motu proprio, & pro expreſſis habentes*: & proinde confirmat actum nullum & inualidum, prout latissimè cõprobat *Barboſ. de claus. vſuſfreq. claus. 59.* idquæ præſertim ſi Princeps disponat accedente Conſilij deliberatione, qui quidem actus ita gestus tanti est roboris & efficacię, vt disposita omni vitio purget, & plusquam ſi Princeps ſolus diſponeret, operantur, *Andr. in cap. 1. num. 42. quæ ſit prim. cauſ. benef. amiſſi. & in cap. 1. num. 16. & ibi Aſſ. num. 27. qui ſucceſſ. teneant. Bald. in l. humanum, num. 1. C. de legib. Capyc. decif. 166. num. 7. Roland. à Vall. conf. 1. num. 86. vol. 2. Auguſt. Barboſ. d. claus. 59. n. 59.*

Ad quartum, dicebatur *Regentem de Ponte* præclarum feudorum interpretem *d. sis. 8. de reſut. feud. §. 5. n. 23.* in ſue ſentire, vt tota ratio diſpoſitionis pragmaticæ ea ſit vt diſpoſitio fiat rebus in eodem ſtatu permanentibus, idelt tempore quo feudatarius habeat legitimum ſucceſſorem: & deciſionē factam per Sacrum Conſilium in cauſa relata per *Ann. alleg. 55.* in eo fuiſſe fundatam, quod ſcilicet res erat in eodem ſtatu, & proinde valuiſſe alienationem, etsi factam poſt trimeſtre à Regia pragmatica ſtabilitum, eoque caſu non eſſe in vſu, quia ceſſat ratio qua motus fuit Princeps ad id ſanciendum,

dum, & cessante ratione legis cessat illius dispositio, *vulg. regul.* subinde hunc intellectum magis quam ceteros ad eam adductos sibi placere asserit *Montan. in repet. cap. Imperialem, §. praterea si quis infendatur, num. 38. de prohib. fund. alien. per Feder.* Id quod videtur rationi satis consentaneum, si quidem cum ex dispositione à feudatario facta tempore quo habet legitimum successorem nullus lædatur, nec dominus directus in iure deuolutionis, nec alius quispiā, cum omnia feuda in Regno præsumantur hæreditaria, nisi contrarium probetur, & in eis habeat locum *l. cum à matre, C. de re iudic.* successor non potest factum prædecessoris impugnare: æquum igitur est vt quod nemini lædit, suū fortitur effectum: quid enim interest si dispositio fiat infra, vel post trimestre, cum omni tempore sciat Rex quem habeat vassallum, registrato scilicet assensu in quinternionibus Regiæ Cameræ, quod est vnicum ipsius interesse, sublatu casu proximè deuolutionis.

Veruntamen iis minime refragantibus die 20. Iunij 1642. SACRVM CONS. iunctis DD. Cōsiliariis duarū aularum in fauorem actricis pronunciauit, declarando bene fuisse per eam à prima sententia reclamatum, & proinde condemnauit conuentum ad relaxandum feudum prædictum vnā cū fructibus, restituto eidem pretio vna cum interesse, liquidādis omnibus tempore executionis sententiæ: referente Regio Cōsiliario Alphouso de Vargas Duce Cagnani, in banca Romani cuius decisionis motiua, & decidendi rationes hæc sunt quæ secuntur.

Ad primum dictum fuit, durum valde esse, & re vera contra stimulum calcitrare, legem illam quæ in registris Regiæ Cancellariæ redacta est, & in volumine pragmaticarum toties compilato legitur, palamquæ sit vnicuique intuenti, non esse publicatam asserere, præsertim si attendas eundem Regentem Romanum ter aut quater eandem

pragmaticarum accuratissimum compilatorem extitisse, idque nuperrimè de anno 1633. fuit enim iam sunt centum anni lata, scilicet de anno 1544. & semper inter pragmaticas relata, vt videre est in antiquis, nouissimisque voluminibus: unde temeritatis notam euadere nō poterit qui de eius publicatione dubitare audeat, id præsertim suadente temporis diuturnitate, *Cephal. cōf. 35. m. 48. nol. 1. Rolan. cōf. 99. m. 36. vol. 2. quin & lex scripta quæcunque eo ipso quod scripta est, vt cunctis pateat, alia non indiget publicatione, vt optimè fundat Io. Vinc. de Anna d. alleg. 55. num. 17. Guttier. præf. qq. lib. 3. quæst. 17. num. 147.* eo quod lex talis omnibus semper loquitur, *l. Arriani, C. de hæresic. & Manich.* vbi alios adiungit *Auguſt. Barbos.* & saltem eo ipso quod est descripta in archiuio, vel inter statuta Ciuitatis, habet pro se publicationis, & obseruantix præsumptionem, vt docet *Menoch. cōf. 459. num. 29. & cōf. 1007. num. 84. Rolan. d. cōf. 99. num. 38. & pluries decisum per Rotā Romanam testatur Thomat. decis. Maceratens. 28. m. 16. & 17.*

Sed hæc disputari forsan possent in simplici legis prohibitionem; at cum vltèrius lex ipsa progreditur prohibendo cum clausula decreti irritantis, tunc lex obligat etiam ignorantes, vt probat *tex. in cap. si postquam, & in cap. dudum, & in cap. si beneficia de praben. in 6. Felin. in cap. ceterum, num. 37. de script. Cāssador. decis. 12. num. 5. Conar. in cap. alma matr. par. 1. §. 10. num. 1. & seqq. de sent. excom. Erasmi. Cochier de iurisd. ordin. in exempi. tom. 1. lib. 1. quæst. 5. num. 16. & quæst. 15. num. 3. Zennall. comm. contra comm. quæst. 903. num. 16. & post alios ita pluries decisu per Rot. Roman. refert *Auguſt. Barbos. de claus. vsu frequ. claus. 40. nu. 7. & seqq. Menoch. de arbit. cas. 185. nu. 14. Ant. Gabr. cōm. concl. sis. de claus. concl. 3. num. 1. quem sequitur, & commendat Farin. in repet. iudic. quæst. 3. cap. 3. num. 17. imò eadem Rotā Romanæ**

apud

apud *Farinac. decis. 41. num. 9. par. 1. in nouis.* iudicauit decretum irritans afficere, & destruere omnia, & operari nullitatem ab initio, ita vt nec effectum, nec iuris fomentum, nec executionem habeat, *D. Sperell. dec. for. eccl. 2. num. 129.* vbi multos adducit.

13 Quinimò tanta est huius clausulæ virtus, vt tollat omnem consuetudinē in contrarium, nedum in præteritum, sed etiam in futurum, vt per *Gabriel. comm. conclus. lib. 6. tit. de claus. concl. 3. num. 40. Gonzal. ad regni. 8. Cancell. gloss. 67. num. 50. Farinac. in tract. de immuni. cap. 2. num. 15.* adeo vt aduersus legem continentem talem clausulam non possit allegari non vsus, neque contrarius vsus, pluries decifum fuit per *Rot. Roman.* vt per *Cassador. dec. 2. de reſeruas. & decis. 11. num. 5. super regul. Cancell. Putens decis. 50. num. 5. par. 1. Rot. Iannens. dec. 180. n. 8.* refert & sequitur *Marta de claus. claus. 191. num. 9. par. 1. Barboſ. d. claus. 40. num. 35. Anna d. alleg. 55. num. 18.* vbi *Fab. filius in addition. Anguian. de legib. lib. 4. cap. 2. num. 14. & seqq.* qui omnes id intelligunt non procedere quoad alias penes in lege contentas, sed tantū quoad nullitatem actus, quomodo iudicauit etiam *Rota Rom. in nouis. diuers. decis. 578. num. 3. par. 1.* sequitur *Farin. in reſer. iudic. quest. 3. cap. 1. num. 16.* Et si daremus hoc casu saltem contrarium vsum posse probari, adhuc esset infirmū probanda scientia, & patiētia superioris statuentis, sicuti decifū per *Rot. Roman. in vna Auenion. salarij 22. Maij 1613. coram Cardin. Canalerio* videre est in *posthum. collect. per Farin. tom. 2. dec. 491. num. 1. nā* in materia feudali consuetudo legi contraria nihil valet, nisi fuerit à Principe confirmata, & approbata, ita *Aſſ. in cap. 1. n. 24. de vaſall. qui contra Const. Lotar.* alias contra legē cū decreto irritante præscribi non posse, *Rota coram Card. Crescent. in recoll. per ipsum decis. 4. de priuileg. num. 6. & 7.* sequitur *D. Sperell. d. decis. 2. num. 129. in fin.*

Hoc posito quod publicatione non

indigeat, vel quod publicata præsumatur, cōſectim ſequitur etiam præſumi quoque eſſe in viridi obſeruantia, eſto quod exemplum & casus obſeruantie non habetur, eo quod lex per non vsū non tollitur, sed bene per contrarium vsum, vt docet communis Præceptor *Andr. in cap. si verò violator, vers. si rusticus, nu. 18. de pac. tenen.* relatus ab eodem *Reg. Ronit. in prohem. pragmat. Regn. num. 13. Farin. post alios conf. 30. num. 108. Mascard. de probat. concl. 1339. num. 8.* pluribus comprobatur *Franc. Monal. conf. 14. num. 18. lib. 2. Bernard. Graueus in addit. ad Gaill. lib. 2. concl. 60. coron. 2. num. 6. Rocens de Cur. de statut. ſect. 4. num. 76. & ſect. 7. num. 26.* imò ad hoc vt contrario vsu abrogata dicatur, quatuor requiri dixit *Burfat. conf. 339. num. 16. vol. 3.* scilicet quod de contrario vniuersi populi vsu constet: quod nec de contraria primæ legis obſeruantia appareat: quod cum euenerit seruandi statuti casus non fuerit seruatum, eo animo vt contrarium inducatur: & quod in contradictorio iudicio contra legem sit iudicatum, sequitur *Graueus loco cit. num. 5.* quamuis de hoc vltimo dubitet nonnulli, & præſertim *Menoch. conf. 719. num. 35.*

Eſi DD. inter ſe diſſentiant, num. ſcilicet lex præſumatur eſſe in viridi obſeruantia, & cui incumbat probandi onus, aſſerenti ſcilicet, an neganti, quorum diſſidium ad concordiam reuocare intendit *Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſ. 2. num. 5.* vt ſcilicet præſumatur eſſe in viridi obſeruantia dato obſeruationis initio, mihi tamen ea ſententia arridere nō poteſt, eo quod compertum ſit apud Noſtrates obſeruantiam non eſſe de eſſentia legis, & ſi initium obſeruantie attendendum foret, nūquam lex obligaret, quia primus obſeruantie casus ſupponit per neceſſe ſeruatum vsque modo non fuiſſe: neque fas eſt, vt quod casu non eueniente ſeruari opus non fuit, ex hoc ipſo ſolum lex vires amittat, argum. *J. Attilicinus. de ſeruit. ruſtic. & ſanè* ridiculus exiſtimandus erit qui legem

gem iam ſunt centū anni promulgatā, nunquam ſeruatum aſſerere audeat.

Sed demus *Menuchio* id quod intēdit, habemus eiufdem obſeruantię actus præciſos, & poſitiuos, ſiquidem productum fuit authenticum exemplū de anno 1608. in quo Marchio Boualini intendens feuda Beatricis Vrſinę Principiſſę Montifcaueoſi ſorori donare, petijt in ſpecie à Catholica Maieſtate diſpenſari pragmatica prædicta, idque obtinuit hiſ verbis, *non obſtante pragmatica dicti noſtri Citerioris Regni Sicilia. per quam teneretur celebrare inſtrumentum contraktus faciendi infra tres meſes à die expeditionis huius noſtri aſſenſus, cui in hac parte tantum, & quoad hunc effectum gratioſius diſpenſamus, in cæteris vero in ſuo robore, & firmitate permanſura, dumodo ſi iam non fuerit ſtipulatum dicta donationis inſtrumentum infra annum à die data præſentium numeranda ſtipuletur.* Ad
19 quid enim diſpenſatio hæc ſi pragmatica nō eſſet in uſu? nam priuatio præſupponit habitum, l. *decem, de verb. oblig.* & exceptio firmat regulam in contrarium, l. *cum Prator, de iudic.* & diſpenſatio quę eſt iuris relaxatio in caſu diſpenſato, ſupponit ius firmum & illibatum in cæteris.

Nec dici valet diſpenſationem illā ad maiorem cautelam quatenus opus eſt, & non aliter petitam fuiſſe: nam hæc eſt communis cantilena, quæ ab omnibus ex quacunque cauſa aſſenſū petentibus fit, vt palam eſt: & fortasſe poſſet aliquid operari ubi ſimpliciter à Rege eſſet diſpenſatum, ſed ubi Rex ulterius progreditur volens in cæteris pragmaticam in ſuo robore, & firmitate permanere, clarè conſtat de enixa Principis voluntate eius obſeruantia decementis.

Sed & aliud exemplum nouiſſimū fuit productum in cauſa Violantis de Sangro cum creditoribus quond. Frãciſci Filomarini eius viri, in qua ipſa obtinuit liberationem depoſiti aduerſus creditores tẽpore anteriores, ex hoc ſolum quod Sacrum Cõſilium

nullam cenſuit venditionem Terrę Ruſſani, tanquam geſtā poſt tres meſes à die expeditionis aſſenſus, vt ex proceſſu in banca Figliolavin qua re vt Sacrum Cõſilium maturè iuxta morem deliberaret, voluit videre Aduocatorum allegationes, & reperimentum fuit articulum hunc in indiuiduo diſputatum, & ſuper eo prolatum decretum etiam in cauſa reclamacionis.

20 Sed videamus modo, num tantum tribuendum ſit authoritati *D. Regentis Romani*, alioquin omni reuerentia dignę, vt eius ſimplici atteſtatione iudicandum ſit pragmaticam non eſſe in uſu. Ipſe niſi mea me fallit opinio, vel omnino alienum fuiſſe ab eius mente id aſſerere, vel eius aſſertioni ſtandū non eſſe mordicus aſſumo. Mouetur namque *Reg. Rom.* ex eo quod contra allegata per *Annam d. alleg. 55.* fuit iudicatum, idque dicit ſentire eundem. *Annam in Conſtitutione Conſtitutionem Dina memoria, num. 121. & Regent. de Ponte d. tit. de reſus. feud. §. 5. num. 23.* Sed fallitur pace ſua dixerim euidenter, nam ipſemet *Annam in calce dictæ allegationis, nu. 25.* dat rationem eius deciſionis, quia ſcilicet propter renūciationem, agnati quibus erat facta donatio, erant proximè ſuccelluri, & propterea valuit teſtamentum ſine aſſenſu, & Magdalena Caracciola poterat opponere de iure ſuorum filiorū excluſiuo, vt euitarentur litę, & ſubdit pēdere adhuc reclamacionem, cuius exitum ignoramus: & in d. *Conſtitutione Conſtitutionem Dina memoria* contrarium firmat hiſ verbis, *& ideo ſuis dubitatum in ardua cauſa Terra Lapigi, vtrum Pragmatica de ſtipulandis contraktibus feudaliſibus infra duos meſes poſt expeditionem memoriale aſſenſus, eſſet ſeruanda cum non eſſet in uſu, ego allegavi quod ſic.*

Et *Reg. de Ponte* loco per eum citato rationē deciſionis prædictę assignat, quæ potius ſupponit obſeruantiam pragmaticę, dum ait, fuit enim deciſū in illa cauſa reſpectu limitationis tẽporis, vt valeat alienatio etſi facta fue-

fuerit post tres menses per pragmaticam p̄stitutos, ea scilicet ratione, quia tempore dispositionis res erant in eodem statu, quo fuerunt tempore expeditionis assensus, cum disponens legitimum haberet successore, quod quidem an verum sit inferius examinabimus.

Patet ex his nullatenus constare de eo quod asserit *D. Reg. Romanus*, vel saltem rationem decisionis illius canis ignorari; subinde quē ad fundandū pragmaticam non esse vsu receptam non posse allegari, sed in dubio semper p̄sumendum seruata, adeo quod contrarium asserenti incumbat probandi onus, & pluribus comprobant *Mascard. de probat. conclus. 1339. num. 3. Hened. conf. 4. sub num. 91. lib. 1. Menoch. conf. 461. num. 40. & conf. 718. num. 1. Alder. Mascard. de stat. interpr. concl. 8. num. 41. Dec. conf. 649. col. pen. Rolan. à Valle de dote quat. 99. num. 15.*

P̄sētijt difficultatem doctissimus ille vir, dum hoc vno iactō verbo statim conuolauit ad contrarium intellectum, dum ait intelligendum fore, vt vindicet sibi locum in illis assensibus, qui impetrantur per viam principalis, & noui contractus, non autem super alienationibus quæ respicerent confirmationem contractuum p̄cedentium, dicitquē esse ad hoc aperta verba pragmaticæ, ibi, *non ch̄ant contrahere, neque disponere*, & manifestius demonstrari ex ratione decidendi in eadem pragmatica adiecta, dum considerat mutationē status, & qualitatē rei: ecce quomodo de his quæ paulō ante dixerat statim dubitauit, & rectē quidē, nam ipsemet *Romitus*, eam pragmaticam tāquam vsu receptam allegauit *conf. 68. nn. 12. vol. 2. sic & Dom. Consiliar. Theodor. alleg. 31. num. 40. & Reg. de Curie in eius diuersis. par. 2. cap. 5. num. 177. nec est credendum viros tam insignes eam allegasse, si non fuisset in obseruantia.*

Ad secundū respondebatur, verissi-

anum quidem esse in iure inferiorem non posse quicquam contra legem, & statutū superioris edicere, vel statuere, *d. Clement. ne Romani, de elect. d. l. samā, C. de offic. Praef. Praef. Orient. Surd. conf. 152. num. 40.* sed tamen non proinde prohibetur inferior qui potestatem legis condenda habet, suo statuto ius commune, vel legem superioris distinguere, vt tractat *DD. in cap. cum esset, & in cap. relatum il. 1. de testam. & in cap. qua in Ecclesiis, de constit.* nam regula in contrariū procedit, vbi directē in totum lex superioris abrogaretur ex inferioris statuto, p̄terea vbi casus à statuto inferioris prouisus non erat expressē per ius commune, vel legem superioris prouisus, & noua prouisio sit rationi consona, vnde non videtur expressē, & directē derogatū legi superioris, tunc rectē procedit inferioris statutum, quia dicitur potius limitatio p̄ter ius, ex quo specificē superioris lex non disponit in casu illo, licet fortassis genericē contiueretur sub regula, nam facilius potest limitari lex superioris quā tolli, ita egregiē in puncto distinguendo cum *Ioanne de Imola in cap. ex parte sua, de cler. non residen. respondet Alex. conf. 106. num. 15. lib. 2. & conf. 130. num. 9. lib. 4.*

Et non video quo pacto possit in dubium reuocari, an pragmatica comprehendat assensus concessos à Catholica Maestate, cum tota eius dispositio sit inducta in fauorem Regiæ Curiz, vt ius eius seruetur vnde quaq; indemne & illesum, & sic est Regi fauorabilis, quo fit vt hoc casu non sit inferiori vetitum, suo nouo statuto legem superioris iuare, etiam poenali coercionē, ex *glos. celebri in d. Clem. ne Romani, verb. tolli, vbi Card. quat. 3. de elect. Cran. conf. 314. num. 2. & quādo talis est inferioris dispositio, statutum seu lex ipsius comprehendit superioris personam quantumuis excelsum, & summæ dignitatis, vt in puncto scribit *Menoch. conf. 1157. n. 21.**

Nn

Sed

Sed verè satis mirandum est quomodo in disputationem deducitur, an legis nostræ dispositio assensus à Catholica Maiestate prestitos comprehendat, postquam idem *Regens Ratis.* quem antesignanum sibi proponunt contrarium sentientes, paucis interiectis lineis, claris apertisque verbis testatur fuisse per Sacrum Còsiliū decisum in causa Marchionis Burgetiæ cum Duce Martinæ, de qua *Consensus* respòdit *conf. 12. lib. 1.* comprehendendi sub ea assensus eosdem, sed tamen quod trimestre currat non à die expeditionis, sed à die quo præstatur Regium exequatur per Collaterale Consiliū in hoc Regno, idquè optima ratione: nam assensus in Regia Curia expeditus nò dicitur perfectus vndequeque nec vires habet, nisi postquam executioni mandatur, & alias esset vtplurimū impracticabilis pragmaticæ dispositio, propter lōgam Regiæ Curie ab hoc Regno distantiam; succedente còsistenti Epikheia legum omnium moderatrice, quæ verbis legis imperando per media moralia, & rationi consona omnem legem dirigat, vt suum sortiatur effectum.

Ex qua decisione nedum fundatur euidenter eiusdem pragmaticæ obseruantia, sed etiam comprehendendi assensus inibi expeditos, qua sit vt et si milles dubitari posset an sit in vsu, ex hac ipsa cessat omnis questio, & dicitur
 15 inducta consuetudo interpretatiua legis, cuius peculiare est, vt nò requiratur quod sit præscripta sicuti necesse est in consuetudine noui iuris inductiua, sed sufficit quatenus ita fuerit aliquando seruatum, sicuti decisum per *Rotam Romanam* refert *Ca. lin. Pucus decis. 65. som. 3. eadem Rota dec. 448. num. 4.* inter collectas per *Farin. par. 1.* & in puncto scribit *Alex. conf. 107. num. 21. lib. 2.* quem refert *Rebuff. in probem. ad Consil. Gall. gloss. 3. nu. 12.*

Nec alio sollemniori modo potuit huiusmodi Consuetudo induci, lexque ipsa interpretari, quàm per sententiā

16 Sacri. Conf. quam quidem instar legis obligare, nedum Doctores nostri Regnicolæ fatentur, sed & exteri quorūque hanc præeminentiam ei tantummodo, *Rota Romana, & Parlamētū Delphinalis* tribuunt, quemadmodum testis est *Menoch. conf. 53. num. 28.*

Et quidem grauioris farinè non est tertium obiectum, scilicet de clausula *quandocunque*, quæ non ad illum finē, vt Potentissimus Rex trimestri à pragmatica præfinito dispensaret, sed incidenter ad alium finem posita est, nempe ad obligationem redigendi assensum in Registris Regiæ Cameræ infra annum, quæ quidem nihil commune habet cum eo de quo hodie agitur,

27 tum quia vt dispensatio posset induci, necesse est, Primo vt pars eam petat, quæ motu proprio regulariter non conceditur, sed ad partis petitionem, ex *tex. in cap. innotuit. in fine. de elect. et in cap. fin. de seismat.* nam vt ait *tex. in l. 4. §. hoc autem. ff. de damn. infect.* non debet aliquid solui, seu relaxari nisi parte petente, instante, & supplicante, notat *Conrad. in prax. dispensationum. Apostolicarum. lib. 2. cap. 5. num. 12.*

28 Secundo vt Princeps ex certa scientia, & specifica ad dispensandum procedat, ex traditis per *D. Consiliar. Marcian. conf. 16. num. 20.* Tertio, quod de
 29 dispensatione verbis constet expressis, non autem ambiguis, *Felinus in cap. mandato. num. 4. de simon. latissimè Ioannes Baptista Ferret. conf. 32. n. 35. & seq. lib. 1.* adeo vt ex quibuscunque verbis generalibus in rescripto appositis ea non inducitur, *Capreaquen. decis. 145. num. 7. par. 1. Conrad. loco cit. lib. 1. cap. 4. num. 1. 2. & 3.*

30 Preterquamquod verba enunciativa nihil probant, quando continent illud idem, de quo contingit dubitari, vt proinde de eis nulla sit habenda ratio, *Alex. conf. 21. num. 4. & conf. 136. num. 11. vol. 1. Albert. Brunn. conf. feud. 114. vers. & sic ex ipsis. col. 2.* quārumuis in rescripto posita sint, ad tradita per *Salicet. in l. cum precum. C. de liber. conf.*

*caus. Alber. Bruni. loco cit. et decisum. refert Capyc. decis. 71. num. 2. D. Mar-
cian. conf. 16. num. 10.*

Quin & verbum illud *quandocumq;*
31 licet regulariter iuxta vocis sonum
perpetuitatem quandam denotet, ap-
positum tamen actui qui de iure tem-
poralis est, & ad certum tempus restri-
ctum, assumit eius naturam, & tempo-
rale fit, vt ex *Bald. conf. 67. col. 2. vers.
nec obstat, vol. 3. Tiragu. de retract. tit.
1. §. 1. glos. 7. num. 26. ad fin. & tit. 2. §. 1.
glos. 2. num. 9. Boer. decis. 131. num. 18.
& alij notat Augst. Barbof. de dic.
usufructu. dist. 308. num. 6. adeoq; in-
pacto de retrouendendo restringitur
ad tempus 30. annorum, instar cō-
terarum actionum perpetuarū, vt sol-
lemniter articulo disputato, reiectisq;
contrarijs fundat *Memoch. conf. 143.
vol. 2. Sum. decis. 2. num. 10* pluresq;
alios refert *Barbof. loco proximè cit.
num. 7.**

Ad quartum argumentum quo in-
tēditur probari generalitatem nostræ
pragmaticę restringi oportere ad eius
rationem, itaut quantumuis generalis
sit dispositio, non tamen vltierius suas
vires extendat, nisi quatenus iuribus
Regij fisci fraus fit, idest cū disponens
tempore assensus successorē, in feudo
habēs, differt disponere in tempus
quo eo caret, & sic rerum statu muta-
to, qua fraude cessante æquum non vi-
detur pragmaticę fieri locum.

Validum quidem prima fronte ar-
gumentum, vnde oportet vt in eo sub-
32 listamus parumper, præc. ritim propter
summam *Dom. Reg. de Ponte* apud cun-
ctos authoritatem, qui re vera hoc in-
terdentes habet, dum rationem deci-
sionis per Sac. Conf. lata in causa de
qua cōsultus respōdet *Anna d. alleg.
55.* eam fuisse asserit, quod licet dispo-
sicio facta fuisset post trimestre à prag-
matica stabilitum, res tamen erat in
eodem statu, quasi dicat non esse locū
dispositioni eiusdem cessante ratione
ab eadem et considerata, atque idipsū
in hunc sensum expendit *Monsan. loco
sup. cit.*

Veruntamen nec securam, nec iuri
consonam eam traditionem, eius re-
uerentia semper salua, facile demon-
strabo. In primis namque negandum
est auctacter eam fuisse illius decilio-
nis rationem, nam siue attendas argu-
menta omnia, quibus *Anna* vtitur ad
suam fulciendam partem, siue solutio-
nes ad contraria, siue intucis deci-
dendi rationem ab *Anna* relatā, prorsus
aliena est ab huiusmodi sensu, vt
initio præfati sumus; quo fit vt gratis
vir ille insignis hoc asserat. Sed nec
credendum est idipsum in mente ha-
buisse S. C. siquidem decisio, contra
eius morē, fuisset à regulis iuris prorsus
dissona.

Licet autem trita, vtracūq; sit regu-
la desumpta ex *rex. in l. adigere, §. quā-
uis, de intepatr.* adhuc receptissimum
33 est inter Iurēcōsultos, hoc iuris axio-
ma procedere quando ratio est causa
finalis condendæ legis, secus si sit tā-
tū impulsua, l. 1. §. sexum, de postulan.

Esse autem rationem in pragmati-
ca consideratam solummodo impulsu-
uam patet ad sensum: nam vt disposi-
tio facta tempore quo res in eodem
statu non est, nullius sit roboris, & mo-
menti, non erat necessaria forma à
pragmatica inducta: cum hoc de iure
sit, vt firmat *idem Reg. de Ponte ibid.* at-
que ideo rationem ibi expressam non
posse vti finalē considerari.

34 Secundo, in feudis hoc vnum fir-
mum, perpe. uumq; esse, vt non ratio
legis, sed nuda, & simplex directi
domini voluntas attendi debeat. Quo-
circa communiter inter feudistas re-
ceptum est, omnem dispositionē feuda-
tarij sine assensu inutilem esse, et si
non in præiudicium, sed in domini di-
recti vtilitatem tēdat, cā ratione, quia
in feudis interesse nudæ voluntatis
domini ita statuentis primum, poten-
tiorēq; locum obtinet, prout ex re-
gula *rex. in l. fin. de usu, & habit. docet
Andr. in cap. Imperialem, col. 1. 2. & 3. de
prohib. feud. alien. per Feder. & in cap.
1. §. praterea, de Capis. Corrad. Camerat.*

Nn 2 in

*in d. cap. Imperialem, col. 4. lit. T, Giſſa-
rell de ciſ. 74. num. 2. Reg. de Ponte d. tit.
de reſuſ. feud. §. 6. num. 4.*

35 Fit ex hoc ipſo quod quoties diſpoſitio legis vel ſtatuti magis ab auctoritate, & voluntate ſtatuētis pendet, quā ex ratione in eo expreſſa, ceſſante ratione lex ipſa ceſſat, quia hoc caſu ſola voluntas ſtatuētis eſt legis condendæ cauſa principalis, ex ſollenni doctrina *Aegidij Bellam. in cap. poſt translationem, num. 16. col. 5. verſ. aut eſt lex, de renunciat.*

36 Tertio, cum legis vel ſtatuti diſpoſitio amplior eſt ratione in eo expreſſa, tunc quidem à ratione regulatur, & reſtringitur, cum ſi lex in ſua generalitate intelligeretur, reſcinderet manifeſtum abſurdū: ſed ſi ab abſurdo præſcindas, ſatis eſt ratio generalis poſitua, quæ conſiſtit in Principis voluntate, & ſuſcilit in omnibus quæ ſunt de iuſtitia poſitiua, ſcilicet quia ita legiſlatori placuit, l. 1. §. 1. de poſtulad. vnde eſt pro ratione voluntas, *DD. in l. 1. C. de ſecund. nupt. & ſuppoſita poteſtate non eſt ad rationem recurrendum*, ſunt verba Baldi in *cap. eſſi Chriſtus, verſ. amplius nota, de iuricuran.*

37 Quarto, cum lex vel ſtatutum inducit aliquid de nouo cum certis deſignationibus, & modificationibus, nēpē vt hoc vel illo modo fiat, & nō aliter, tunc quidquid ibi exprimitur reputandum eſt pro forma, cuius omiſſio in qualibet parte minima irritum facit actum in ſui natiuitate, ex ſollenni conſ. Decij 434. in princ. & 456. num. 7. *Anchar. conſ. 241. in fine, Cachetan. dec. 165. num. 11. id quod procedit etiam in actu fauorabili, vt tradit Bald. in l. teſtamentum non ideo, C. de teſtam. quē poſt alios reſert & ſequitur Frecc. de preſeu. iuſtitum. par. 5. num. 11. & dixi cent. 1. cap. 73. num. 1. hoc ideo quia tota ratio legis transfunditur in formalitatem nouiter inductam, et formalitate ipſa ceſſante non eſt de ratione cūrandum.*

Probatur idipſum duobus exēplis

ad rem appoſitiſſimis, quorum vnum. ex legē communi, alterum ex municipali huius Regni mutuo accepi. Pri- mum eſt ex *tex. vulgatiſſimo*, ſed à nemi- ne quem viderim ad hoc ponderato in *l. proſpexit. ff. qui, & à quib.* quo lo- ci diſſerit *Vlpianus* de ſeruus vxoris de adulterio à viro accuſatæ non manu- mittendis vel alienandis, niſi poſt ſexageſimum diem à quo diuortium factū eſt, ea ſcilicet ratione, nē à quæſtio- ne à Senatuſconſ. in ſeruus qui ſub eodem teſto ſunt ordinata, ſubducantur *l. 3. C. ad l. iul. de adulter.* quod Sena- tus. Conſ. vltioni iuxta, & ſecuritati *Claudio* imperante factum reſert *Tacit. lib. 11. annal.*

Querit *Iuriſconſ.* an diſpoſitio generalis illius Senatuſconſulti quę om- nium ſeruorū alienationem inhiuit, ad eos tantummodo qui in domo ſūt vel in miniſterio vxoris, reſtringenda ſit, an verò in ſui generalitate intelli- genda de omnibus, & quibuſcunque etiam qui extra miniſterium ſunt, vel in agro, vel in Prouincia, quos cōpre- hendi videtur contra mentem ratio- nemq; Senatuſconſ. quod quidem edo proſpexit vt per quæſtionem ſeruorū crimen domeſticum patſciat, ad quod inutilis prorſus eſt ſeruorum in agro, vel in Prouincia degentium quæſtio- & nihilominus reſpōdet *Vlpianus* generaliter omnem manumiſſionem eſſe interdictam, idque per quāmdurum eſſe, ſed ita legem eſſe ſcriptam. En *textum* expreſſe probantem non eſſe regulandam generalē nouæ legis diſpoſitionem à ſtriſta ratione ipſius, & nihilominus de libertate agit, & cauſa interdictionis finalis erat: faciunt quæ de eius *tex.* interpretatione nouiter excitauit *Anguian. de legib. lib. 1. contr. 3. num. 17.* multiſq; legibus ſi- milibus exornatū tradit *Jo. Coraſ. dec. Senat. Tholoſan. 20.*

Alterum defumo ex Regia huius 39 Regni *Pragmatica 1. ad Macedon.* quæ dat nouam formam contractibus filiorum familiæ, nē ſcilicet contrahāt ſine.

sine præsentia, & expresso consensu eorum patrū, in cuius statuendi ratione assignanda acriter cōcertant Iurisperdentes; nam alij ad solam patris indemnitatem, nē scilicet oriatur eis ex contractibus filiorum præiudiciū, statuentes respectum habuisse putāt: alij fuisse consideratam fragilitatem ipsorum filiorum, quasi integri & sani iudicij non sint ad contrahendum, vt proinde non nisi ad integrādam ipsorum personam inducā sit *Pragmatica* dispositio; de quarum sententiarum veritate nonnulla *cens. 1. cap. 39.* differuimus, sed latiori calamo alio loco dicemus. Quod ad propositū attinet, quæcunque ex his duabus vera sit, etsi milles demus cōtractum à filiofamilias gestum non in præiudiciū, sed in commodum patris redundare, vel gestum fuisse à filiofamilias perfecti & integri iudicij, nō perinde si desit præsentia, & expressus patris consensus, vel filius sit emancipatus, siue seorsum à patre habitet, iudicabitur validus, id quod nullus vsque adeo attemptare ausus est, vel in posterum iuridicē audebit, quia vis, & ratio legis statuta in forma ab eo inducā, & sic vides totam legis rationem transfundi in ipsius formalitatem, vt proinde non sit curandum de ratione ad ipsam informandam.

Hoc argumentum est adeo vrgens, vt nulla comprobatione indigeat: vidi nihilominus post votatam causam me summopere exultante eodem fuisse vsum clarissimum Iuriconsultum *Stephan. de Federie. Brixiensem in suo tract. de interpr. legum* qui insertus est in *1. vol. tract. par. 1. num. 149. in propria materia* ita dicentem, *verbi gratia, lex statuit minorem 14. annorum non posse facere testamentum, vel matrimonium contrahere, quia præsumitur impotens, & infirmus iudicij, tamen si cōtingas casus, quod aliquis maior 14. annis, & infirmus iudicij, & alius sit minor 14. annis, & potens & boni iudicij, nihilominus maior impotens poterit contra-*

here matrimonium, & testamentum facere, minor verò potens, & boni iudicij nō poterit; hæc ipse. Ex quibus limitandā 40 esse regulam *d. l. adigere. §. quamvis, de iurepatr.* resoluit eo tantum casu, vbi lex considerat singulos casus, secus vbi respicit communem cursum naturæ, siue singula generum non singula indiuiduorum, quia licet cesset ratio in vno indiuiduo, non tamen receditur à verbis legis; nec enim credendū est legislatorē huius nostræ *Pragmaticæ* eo solummodo respectu fraudis scilicet vitandæ ad id statuendum ductum fuisse, ad quam vitandam necessaria non erat eius promulgatio iure ipso hoc operante, vt sæpe repetitum est: subindequē necessariò concludendum sit eam rationem fuisse tantummodo impulsiuam, nō autem finalem legem informantem, ideoque ea cessante recedi non oportere ab ipsius verbis, & tenore. Vt proinde agnoscas ex regula illa generali de cessante ratione legis non esse tantum negotium regulandum: & re vera nihil magis timendum in disputationibus iuridicis, quam confusa quædam, tumultuaria, & vniuersalis sine discrimine applicatio generalium principiorum. Ex quibus cessant meo videre omnia in contrarium considerata, remanetque hæc posterior sententia Sacri Cōsiliij solidissimis fundamentis roborata.

Dum hæc sub prælo essent in lucem prodierūt insignis *I. C. D. Ferdinandi Arias de Mesa Regij Consiliarij varia resolutiones*, inter quas, eo quod vnus ex votantibus fuit, hanc eandem decisionem exarauit, vt vides *lib. 2. resol. cap. 18. & 19.* ex quibus noua luce articulus illustratus est, & multa quæ hic defuncti suppleta sunt, ideo eam videre non desinas lector amice.

SYMMARIUM.

- 1 **M**agistratibus primus post Deum, reuerentia locus debetur.
- 2 Ratio decidendi ad *tex. in l. nullum, C. de testib.*

- 3 . . procedit in quolibet Officiali à Iudice depuſato delinquente in officio ſibi commiſſo.
- 4 . . & in quocunque offendente Iudicem.
- 5 Iudex contra delinquentem in officio procedit per inquiſitionem, non expectata partis quærela.
- 6 . . ſed hoc caſu reus non punitur poena ordinaria delicti.
- 7 Officiales pro delicto in officio commiſſo, puniſi à Iudice offenſo extra ordinem, an poſſunt à Iudice ordinario iterum puniri.
- 8 Tex. in l. nullum, C. de teſtib. habet locum non obſtante quocunque fori priuilegio.
- 9 Iudex Eccleſiaſticus punit laicum qui falſum coram ipſo depoſuit, data præuentione, non ſic è contra.
- 10 Tex. in l. nullum, C. de teſtib. non habere locum in terris vaſſallorū tennie Theſaur.
- 11 Vaſallo non permiſſum in praiudiciū ſui domini, tacitè nec expreſſè iniriſdictionem alterius Iudicis prorogare.
- 12 . . Præſertim ſi dominus iuriſdictionem habet cum clauſula priuatiua.
- 13 Clauſula priuatiua in inueſtituris feudorum ſemper intelligitur, quādo feudum conſeſſum eſt cum micro & mixto imperio.
- 14 . . Conſtituit cauſam ſerè ſimilem cauſa clericali.
- 15 . . Excludit omnem præuentionem.
- 16 Tex. in l. nullum procedit cumulatiuè, non priuatiuè.
- 17 . . non procedit ratione alicuius prorogationis, ſed ex iniriſdictione con-
- ceſſa Iudici ad vleiſcendam propriā iniuriā.
- 18 Conceſſa Iudici propter ſpecialem aliquā rationem non cadunt ſub materiæ prorogationis.
- 19 Prorogatio vt locum habeat quid ſit neceſſe.
- 20 . . non admiſſum coram Iudice delegato ad certam cauſam.
- 21 Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum aequiparatur ordinario.
- 22 . . ad certam cauſam poterit punire quemcunque ipſum offendentem.
- 23 Tex. in l. Diuus Pius ad l. Cornel. de falſ. & in auth. de teſtib. §. ſi verò ignoti, quomodo procedat.
- 24 Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 91. à Surdo reſciſcit.
- 25 Tex. in l. nullum, C. de teſtib. procedit etiam in arbitrio iuxta placitum Alexandri.
- 26 Baronibus non fit remiſſio vaſſalli delinquentis in Ciniaſe Neap.
- 27 Simile quod eſt, non eſt idem.
- 28 Capyc. dec. 122. quomodo intelligendus.
- 29 Priuilegium non extenditur ad ea quæ publicam lederent vtilitatem.
- 30 Tex. in l. nullum, C. de teſtib. nullum aſſert praiudiciū Baronibus.
- 31 Ritus M. C. V. 49: in ordine Carauitæ procedit actiue, non auſem paſſiue.
- 32 Diſpoſitioni tex. in l. nullum, C. de teſtib. nulla generali clauſula cenſetur derogatum.
- 33 Deciſio Vinc. de Franch. 722. intelligenda in caſu ſuo.
- 34 . . non ſanct Baronibus.

Imperialem deciſionem tex. in l. nullum, C. de teſtib. habere locum indiſtinctè fauore cuiuſcunque Iudicis offenſi, aduerſus quemlibet delinquentem quouis fori priuilegio, & clauſula priuatiua munitum, ſed tamen cumulatiuè.

C A P V T LXXI.

- 1 **V**eneranda iuſdicentium Maieſtas, poſt debitum Deo cultum & honorem, primum ſibi reuerentiz locum adepta eſt, id exigente benè inſti.

stituta Reipublicæ ratione, l. 1. §. huius
study, l. veluti, de inst. & iur. cap. 2. de
maior. et obediens. unde diuinus ille Pla-
to lib. 6. de legib. post Deos, inquit, im-
mortales, & hominibus secundas & ho-
noris & gloriæ sedes debere, qui publice
muneris Magistratus gerunt, & egregia
sua virtute, atque industria ceterorum
vitam moderantur: & Iureconsultus in
l. fin. in princ. C. quando pronoc. non est
necess. omnem honorem, ait, saluum esse
debere Iudicibus: & Imperator in l. nihil
omnino, C. de palatin. sacrar. largit. lib.
12. eam non solum ab inferioribus, sed
etiam à maioribus, & in Prouincia de-
gentibus, Rectoribus Prouinciarum
deberi, atque deferri: congerit multa
notatu digna doctissimus Iureconsultus,
& Præceptor D. Iohannes Bapt. Lar-
rea rei dominicæ dignissimus Aduo-
catus toto tract. quem edidit de author.
magistr. & nouissimè concordantia ad-
iungit Amaya in l. prohibitum, num. 6.
& seqq. C. de iur. fidei lib. 10.

Ad eam tuendam omnimoda seue-
 ritate armantur iura, ut statutum est in
 l. Prator, §. fin. de iniur. §. Atrox, Instit.
 cod. tit. l. omne delictum, ff. de re milit. l.
 quisquis, C. ad l. Iul. Maiest. & in l. 1.
 vers. cuiusque opera, ff. eod. cum multis alijs.
 Veritamen sapientissimo Imperatori
 Zenoni prudenter visum fuit, non esse
 vndequaue consultum reuerentis, &
 2 honori Iudicibus debito, nisi & ius
 vindictæ aduersus temerarios delin-
 quentes eisdem et offensis tribueretur;
 quod quidem nec mirabile, nec arduum
 est, si consulendum sit politicæ disci-
 plinæ. Hæc cum sit vera decidendi ra-
 tio ad tex. in l. nullum, C. de testib. quo
 sancitum est ut testis coram Iudice fal-
 sum deponens ab eodem puniatur, li-
 cet aliis non sit delinquentis compe-
 tens, subdit Bart. ibid. in antiqua lectu-
 ra, num. 8. id procedere non solum in
 teste falsum deponente, sed etiam in
 eum producente, in falsificante literas
 Apostolicas, vel Regias, siue earum si-
 gillum, Bonadill. in polit. lib. 2. cap. 17.

num. 95. ubi plures, in Notario scribē-
 te, in Procuratore, & Aduocato co-
 ram Iudice delincente, Anton. Gome-
 z var. resol. tom. 3. cap. 1. num. 49.
 vers. quarto procedit, imò etiam in quo-
 3 libet officiali à Iudice deputato delin-
 quente in officio sibi commissio, quod
 est etiā eleganter statutum in anth. de
 quattor. §. maxime, & in anth. de Iudici-
 bus, §. his qui, vers. necessitatem, & in
 Notariis Curia, vel Nuntijs, & seruic-
 tibus earum, docet Paul. de Cast. in d.
 l. nullum, nu. 2. & idem Bart. in l. si quis
 obrepserit, ff. de fals. latē Lucas de Pen-
 na in l. quinque summates, C. de Decu-
 rion. lib. 10. Paris de Pnt. in tract. de sin-
 dic. verb. officialis, vers. officiales, quos
 sequitur Vinc. de Franch. dec. 679. n. 2.
 Farinac. de testib. quæst. 67. §. 2. per totū,
 Bonadill. d. cap. 17. num. 48. & est tex.
 egregius in l. si quis forte, vers. si quos,
 ff. de pæn. ibi, sed multa extat exempla,
 qua non tantum officialium suorum nec
 sub se agentium, verum suos quoque ser-
 uos pænâ affecterunt; quod quidē facien-
 dum est, ut exemplo deterret minus de-
 linquant. Rursus in l. omnibus, C. de
 4 sporul. & genericè idem statuendum
 contra quemcunque offendentem Iu-
 dicem, benè aduertit Vinc. de Franch.
 dec. 370. & 722. Mastrill. dec. 147.
 num. 18. Capiblane de Baronib. tom.
 2. cap. 37. num. 9. Salzed. ad Bernard.
 Diaz in pract. crimin. can. cap. 97. vers.
 nec illud, Farin. de inquis. quæst. 8. num.
 26. & de testib. quæst. 67. §. 2. per totū,
 Carol. de Grassal. regal. Fran. lib. 2. iur.
 17. vers. sciretis casus.

Ad hanc punitionem procedit Iu-
 dex offensus ex officio, & per inquisi-
 tionem, non expectata partis quærela,
 ut notat Bart. in d. l. nullum, & in l. 2.
 §. si publico, num. 10. ff. ad l. Iul. de adult.
 Anton. Gomez var. resol. loc. proximè cit.
 vers. quarto procedit, Auendan. de exe-
 quen. mand. par. 2. cap. 27. num. 4. vers.
 item olim, & iure septempartito dispo-
 situm est in l. fin. tit. 16. par. 3. ubi pul-
 6 chrè Gregor. Lopez, quamuis hoc casu
 non

non irrogetur delinquenti poena ordinaria, puta legis Corneliæ, sed aliaminior iudicis arbitrio, vt notat *Bart. in d.l. nullum, in prima lect. num. 3. Specul. in tit. de teste, §. 1. n. 47. Peguer. dec. 60. num. 2.*

- 7 Punito autem delinquente à Iudice offenso extra ordinē, an possit de nouo puniri à Iudice ordinario poena ordinaria delicti, non est conformis Doctorū sententia; nam *Bart. ibid. in prima lect. num. 4. tenet partem negatiuam, dummodo tamen poena sit integre irrogata, quo casu prima sententia excludit processum, & iudicium alterius Iudicis, vt tenet *Petr. Caball. resol. crimin. cent. 2. cas. 117. num. 11. cuius contrarium defendunt post *Bald. Abbas. & Anan. iul. Clar. quest. 38. vers. sed quaro, Boff. tit. de fals. num. 104. Peguer. decif. 60. num. 1. & decif. 79. num. 2. & hanc magis communiter à DD. receptam testatur *Farin. d. quest. 67. nu. 40. Canteria quest. crimin. cap. 8. de falsis. num. 49.****

- 8 Id quod est speciale in dispositione *tex. in d.l. nullum, vt habeat locum nō obstante quocunq; fori priuilegio, seu exemptione qua gaudeat delinquens, quod est inibi pluries repetitum, & notarunt *Bart. ibid. Felin. in cap. verū, col. 3. de for. compet. Conarr. pract. quest. cap. 18. num. 8. circa medium, Peguer. decif. 79. num. 4. edulque vt & si laicus**
- 9 fit qui falsum deponat coram Iudice Ecclesiastico, data prauentione ex parte Ecclesiastici, poterit nihilominus ab eo puniri, vt fatetur *Conar. loco proxime cit. Peguer. d. decif. 79. nu. 6. Fab. de Anna conf. 107. num. 7. & alios recenset *Bonad. in sua polis. lib. 2. cap. 17. num. 47. non sic erit contra Ecclesiasticam personam deponentem falsum coram Iudice seculari, qui cum omnino incapax sit exercendi iurisdictionē in eam, nulla lege fieri potest vt clericus subdatur ipsius cognitioni, & hanc esse veram sententiam, & vt tutiorem amplexam per Sacrum Consilium teste *Afflicto decif. 230. vbi latē,***

quam securi sunt *Gostier. pract. quest. ad ll. Regias, cap. 19. num. 26. Capyc. decif. 5. num. 13. & decif. 142. vbi Ad. dentes ad ipsum, Bonadill. in sua polis. lib. 2. cap. 17. num. 47. in fin. & cap. 18. cas. 21. num. 91. Caball. resol. erim. cent. 3. casu 261. num. 4. Barbose de iure Eccl. lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 90. & 91. Gregor. Lopez ad l. fin. verb. que han poder, in fine, tit. 16. par. 3. Conar. loco cit. Peguer. d. decif. 79. num. 5. Fab. de Anna d. conf. 107. num. 5. Foller. ad Consil. Regni de personis, num. 3. tit. de Episc. & cler. Anguian. de legib. lib. 2. contr. 22. num. 2. cū mille alijs relatis per *Carol. de Grassis de effect. cleric. effect. 1. num. 1148. & si contrariū nimis generahiter defendat *Stef. Aufrer. in clem. 1. de offi. ordin. tit. de potest. secul. super Eccles. pers. reg. 1. tit. 1. num. 6. & in Gallia seruari testatur *Carol. de Grassis, Regal. Fran. lib. 2. iur. 17. vers. seruus casus, quodam punitionem tamen pecuniariam, quomodo licet subdubius post *Feder. de Sen. conf. 93. col. 3. Ancar. in cap. 1. de const. sentire videtur *Seffe de inhibis. inff. Arag. cap. 8. §. 3. num. 137. & pluribus confirmat *Bonad. d. cap. 18. num. 229.*******

Præsentamen nostra inuestigatio eò tendit, an scilicet dispositum in *d.l. nullum* habeat locum etiam aduersus iurisdictionem Iudicis ordinarij eius qui falsum deposuit, vel aliàs deliquit offendendo Iudicem. Exemplum est in Barone petente eius vassalli remissionem, an hæc fieri debeat, vel potius delinquens efficiatur omnino de foro Iudicis offensus. Hæc in re questionem ante omnes excitauit *Præf. Ant. Thesaur. in decif. Pedemont. 266. nu. 7. vers. minus obstat, vbi pro constante habuit*

10 *sexum* illum non habere locum in terris vassallorum, ad quod adducit *Alex. in addis. ad Bart. in d. l. nullum, prima lect. & Specul. in tit. de teste, §. 1. num. 45. quos cum diligenter perlegerim non vidivbinam de hac re sint locuti: subdit nihilominus *Thesaur. pluries in Senatu illo decifum pro Baronibus.**

Pro eis tamen videtur esse irrefragabile argumentum in eo, quod apud omnes est in comperto, ut scilicet subdito, seu vasallo nullatenus sit permis-
 11 ditum tacite, nec expresse prorogare iurisdictionem alterius iudicis in preiudicium sui domini, *Freccia de subfend. auth. 10. num. 1. & 2. Cacher. decis. 78. num. 13. Franch. decis. 417. n. 2. & 541. num. 3. & 7. & nos diximus cent. 1. cap. 81. num. 14.* præsertim si iurisdic-
 12 tio sit patrimonialis, ut eleganter animadvertit *Petr. Rebass. agens de materia. tex. in d. l. nullum. in tract. quando secular. cognosc. possunt Ecclesiast. num. 90.* cui se subscripsit *Fab. de Anna consil. 107. num. 8. & 9. volum. 2.*

Idque fortius procedere ubi iurisdictione concessa est cum clausula priuatiua, seu abdicatiua, prout censetur semper quando est annexa feudo, & per inuestituram feudalem, sicut habent omnes Barones huius Regni, prout tradunt *Felin. in cap. Pastoralis, num. 3. de offic. ordin. Grammat. decis. 30. nu. 9. Sixtin. de Regalib. lib. 1. cap. 5. num. 56.* cum alijs relatis per doctissimum *Consiliarium Carlenal* collegam nostrum, *de foro compet. lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 7. sect. prima, num. 794.* & ea subiutelli-
 13 gitur etiam quod expressis verbis non sit concessa, quando feudum conceditur cum micro, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione, titulo oneroso, docent *Abb. & Dec. in cap. ceterum, de iudicis, Freccia de subfend. auth. 9. Anna alleg. 44. Vinc. de Franch. decis. 370. & 510. Camill. de Curt. in diuers. fend. cap. 10. par. 1. nu. 8. & 9. & par. 2. cap. 3. nu. 17.* hæc enim clausula fortius operatur ad beneficium recipientis, ita ut constituat quemcunque alium Iudicem ferè omnino incompetetem in causis vassallorum. Vnde illud in Regno vul-
 14 garissimum, ut clausula abdicatiua, & priuatiua constituat causam quasi similè causæ clericali, in quibus Iudex laicus non solum est incompetens, sed omnino incapax, & talem esse M. C. in causis Baronum, ex *Capyc. decis. 123.*

num. 6. Franch. decis. 417. num. 8. Grammat. decis. 30. num. 8. & D. meo Regente Marchione Belmontis decis. Sac. Conf. 13. num. 4. diximus cent. 1. cap. 99. n. 22. D. Carlenal loco cit.

15 Excluditur itidè virtute dictæ clausulæ priuatiuæ, seu abdicatiuæ omnis præuentio, quia hæc tantum datur inter Iudices æqualem habentes iurisdictionem, nam eo ipso quod datur præuentio, supponitur iurisdic-
 16 tio ex parte alterius Iudicis, *DD. in l. si quis posteaquam, de iudic. Paul. de Cass. Grammat. Caran. & alij, quos secuti sumus d. cent. 1. cap. 49. num. 18.* vnde iurisdic-
 17 tio priuatiuè concessa opponitur ex diametro cumlatiuæ iurisdictioni, & *tex. in d. l. nullum* procedit cumlatiuè, non autem priuatiuè, prout fatetur *Vinc. de Franch. decis. 147. n. 5. 679. n. 3. & 722. num. 24. Petr. Caball. in pulchro casu resol. crimin. cent. 2. casu 117. Giurba conf. 59. num. 116. Canagnot. dec. consule. 4. n. 25. lib. 1.*

Hæc & alia quæ tamen minus stringunt, sollenniter olim proposita, atque discussa in causa Regii fisci cum Ill. Magno Admirato huius Regni petente remissionem cuiusdam eius subditi, iniquitè de offensa facta Ministris M. C. Vicariæ in actu executionis, contra quem ipsa M. C. præuenierat in captura, in causa fuerunt ut succumberet Regius fiscus, lata sententia in fauorè Magni Admirati etiam in causa reclamationis, prout referunt *Vinc. de Franch. d. decis. 722. Anna d. conf. 107.* eleganter *Pom. mens. d. decis. 13. S. C. & nouissimè mordicus tueretur Capiblan. som. 2. de Baron. cap. 37. n. 11.*

Quibus Iuribus, rebusquè iudicatis fretus Illustriss. Princeps Bisiniani, cuius in Regno amplissima sunt priuilegia, nedum cum clausula priuatiua, & abdicatiua, sed cum cognitione cuiusvis criminis, excepto tantummodo læsæ Maiestatis in primo capite, petierat in M. C. remissionem cuiusdam vassalli dictæ Ciuitatis iniquitè de tumultu, & cōcitatione populi aduersus quem-
 dam

dam Regiū Auditorē Regiæ Audien-
tiæ Calabriæ Citra, dum agebat Cō-
miſſarium, ſive Iudicem delegatum à
Regio Collaterali Conſilio ſuper im-
poſitione cuiuſdā veſtigialis ſeu col-
lectæ; & dum de ea re ageretur in Col-
laterali Conſilio, dicebant ij qui par-
tes ſiſci tuebantur, omnia ſupradicta
eſſe veriſſima in caſibus tamen ſuis;
ſed terminos d. l. nullū eſſe valde diſ-
17 ſimiles, & diuerſos. Eiuſmodi namq;
deciſio nequaquam fūdat in aliqua
tacita, vel expreſſa prorogationis ſpe-
cie, de qua nullibi mentio fit in eo
textu, competit tamen huiuſmodi vin-
dicta Iudici offenſo ratione ſuæ pro-
priæ iuriſdictionis ad eam tuendam,
vt propriæ iniuriæ vindex ſit, quomo-
do initio præfati ſumus, & non cadunt
ſub materia prorogationis ea quæ Iu-
dex ex vi ſuæ iuriſdictionis abſq; pro-
rogatione poteſt facere, & terminare,
prout ex eiufdem prorogationis defi-
nitione colligit Barboſ. ad l. i. art. 1. nu.
229. ff. de Iudic. vel quæ ſpecialiter ſūt
18 Iudici cōceſſa propter ſpecialem ali-
quam rationem, vt eleganter probat
tex. celebris in cap. 1. de priuileg. in 6.
ibi, ſaluis nihilominus caſibus alijs, in
quibus eos Epiſcoporū iuriſdictioni ſub-
eſſe canonica præcipimus inſtituta; ad
hoc enim vt prorogatio locū habeat,
19 oportet quod ille cuius iuriſdictione
intenditur prorogari, eam ſaltem ha-
beat in habitu competentem, ſeu vt
dicunt Philoſophi in actu ſignato, li-
cet in actu exercito ſit impedita, vt
tradit Felin. in cap. 2. nu. 13. de reſcrip.
& ibi Ripa num. 28. idem Felin. in cap.
ſinali, num. 29. de præſcrip. Innocen. in
cap. prudentiam, num. 11. de off. deleg.
Bald. in l. ſi conueneris, de iuriſd. o. in
iudic. & in l. ſi qui ex conſenſu, num. 8.
C. de Epiſc. audien. cum alijs reſatis
per Barboſ. loco proximè cit. num. 20. cū
multis ſeqq. Vnde fit vt prorogatio ad-
20 mittatur tantummodo apud ordina-
rium Iudicem, non autem apud dele-
gatum, vt eſt expreſſum in cap. P. & G.
de off. deleg. vbi Felin. num. 5. Afflic.

deciſ. 227. num. 1. idem Felin. in cap. ſi
duabus, num. 9. de appell. Menoch. latè
conſ. 340. num. 54. lib. 4. & Anton. de
Matteis de prorog. iuriſd. num. 20. re-
probata hac in re opinione gloſ. ſin. in
l. 1. C. de iuriſd. omni. iudic. vt benè ad-
uertunt relati per Menoch. loco proximè
cit. & latius confirmat Barboſ. ad l. i.
art. 1. num. 204. cum ſeqq. de indic. qui
id intelligit in Iudice delegato ad cer-
21 tam cauſam, non autem ad vniuerſita-
tem cauſarum, qui æquiparatur ordi-
nario, ex gloſa communiter recepta
in cap. cum cauſam, in verbo delegatus,
in fine, de appellat. Bald. in l. ſi ut propo-
niſſa 1. num. 13. C. quom. & quan. ind.
Abb. in cap. cum Berſoldus, num. 20. de
ſenſ. & re indic. Felin. in cap. qualiter,
& quando, il. 1. num. 40. de accuſ. cum
alijs relatis per Scacciam de indic. tom.
1. cap. 66. num. 7.

Non ſic dicendum eſt in teſte falſo,
vel alio quocunq; offendente Iudi-
cem, iuxta terminos tex. in d. l. nullum;
22 nam etſi delegatus ſit ad certam cau-
ſam, poterit tamen eum punire, prout
docet gloſ. in Clement. 1. verbo Iudices,
de off. deleg. Curſ. in l. 1. §. qui mā-
datam, num. 14. de off. eius, Bologn. in
l. 2. num. 16. de iuriſd. omni. iudic. Alex.
ad Bar. in d. l. nullū, in prima lect. verbo
commiſſit falſum, Conar. præ. quaſt.
cap. 18. num. 8. Didac. Canter. quaſt. cri-
min. 8. de falſi. num. 48. Peguer.
d. deciſ. 79. nu. 3. Specul. in tit. de teſtib.
§. 1. verſ. item quod eſt correctus, nu. 44.
quem cum alijs ſequitur Graſſ. de ef-
fect. cleric. effect. 1. num. 1160. Sichard.
in d. l. nullum, num. 9. Petr. Caball. reſo-
lut. crimin. cent. 3. caſ. 261. nu. 7. Verſill.
ad Afflic. deciſ. 230. num. 3. Myſinger.
ſing. obſeruat. cent. 6. obſeruat. 72. Fachin.
lib. 9. contr. iur. cap. 26. 10. Aus. de Nigris
in cap. Regni, quod incipit Illuſtri Vice-
regi, n. 26. egregiè ſurd. conſ. 42. nu. 17.
& 18. lib. 1. vbi mordicus deſcēdit ad-
uocatum ſiſci cui in Ducatu Montif-
ferrati erāt cōmiſſæ cauſæ contraban-
norū, potuiſſe punire teſtes falſos co-
rā eo deponētes, & quidē mirabile eſt.
Ne.

- 33 Neque huic assertioni obstat *sex. in l. Diuus Pius*, ubi *Bart.* norat ad *l. Cornel. de fals.* ex quo probatum videtur huiusmodi falsitatis crimen in iudicio principali incidens, non posse ab eodem Iudice puniri, nisi alioquin iurisdictionem habeat ordinariam: cui concordat *sex. in § si vero ignoti, amb. de testib. & lex fin. sis. 16. par. 3.* per quam cessare hanc questionem dicit *Gregor. Lopez. ibid. verbo que han poder de ha. xer justicia*, & ita tenet *Paul. de Castr. in d. l. nullum, num. 4. vers. in sex.* quem sequi videtur *Petr. Cabal. cent. 2. cas. 116. in fine.* Nam *DD.* supra relati communi consensu respondent in delegato Principis veram esse sententiam eorum, qui existimant posse punire testem falsum coram se deponentem, idemque in delegato inferioris à Principe, modo sit ei permessa criminalis cognitio, & reum non ordinaria pœna, sed extraordinaria puniat, secus autem in delegato inferioris à Principe, cui est interdicta criminalis punitio, ita post antiquiores docet *Comar. d. cap. 18. num. 8. Myssing. d. obseru. 72. & cæteri* ferè omnes proximè relati.
- 34 Neque his contrarium suaderi debent motiua adducta per *Menoch. de arbit. lib. 1. quæst. 91. per totam*; eis enim abundè satisfit ex traditis per *Surd. d. conf. 42. num. 17. & 18.* & ex ratione assignata per *Io. Ant. de Nigr. loco proximè cit.* dicens id esse permillum Iudici pro conferuanda sua iurisdictione, & nè ipsa illudatur.
- 35 Sed & quod magis est, id quoque est permillum arbitro, qui nullam penitus habet iurisdictionem, si credimus *Alex. in addit. ad Bart. in d. l. nullū, prima lect. verbo commisit falsum.*
- Fit igitur ex his iurisdictionem tributam Iudici contra eum offendente, nullatenus procedere ex viribus tacitæ, vel expressæ prorogationis; ad hoc enim necessaria non erat dispositio *sex. in l. nullū*, sed virtute legis, & odio taliter delinquentis ad Iudicium ma-

iestatem seruandam; vnde consequens est, non esse in præsentī necessariam speculationem illam, an iurisdictione concessa sit cum clausula priuatiua, se. i. abdicatiua; nam præter rationes adductas per *Vinc. de Franch. d. decis. 722.* quæ forsitan vim argumenti non totaliter eneruant, vna in præsentī occurrit euident demonstratio, ex qua cessat omnino difficultas; est enim vsu frequentissima praxi admissum in Regno, vt Baroni habenti priuilegium, cum clausula priuatiua, & abdicatiua, vel quacunque alia quantumuis à iure communi exorbitanti, denegeretur penitus remissio eius vassalli delictū committētis in hac Ciuitate Neapolitana, non alia ratione, nisi quia censetur offensa, & læsa reuerentia debita Proregi in ea residenti, vt notat *Vinc. de Franch. decis. 129. num. 2. D. Reg. Romanis. decis. 11. num. 14.* & nos considerauimus *cent. 1. cap. 100. num. 19.* ex ratione *sex. in l. fin. C. de consulis. lib. 12.* cui in præsentī addendus est *sex. elegans in l. 2. C. de priuileg. scholar. eod. lib. ibi, nè sub prætextu concessi priuilegij, vel flagitiorum crescat auaritia, vel publica vacillet utilitas.* Si ergo sola vetusta praxis Tribunalium huius Regni potuit præiudicium asserre Baronibus habentibus clausulam priuatiuam, hac sola ratione nè publica vacillet utilitas, quæ in vleiscenda Iudicibus illata iniuria fundata est, multo fortius lege ipsa speciali fieri potuit, vt non obstat quocunque fori priuilegio possit Iudex cognoscere de delicto ad sui offensam commissio.

Præsertim quia vt clausula priuatiua constituit causam quodammodo similem causæ clericali, id est per modum similitudinis, fictionis, seu im-

27 proprietatis, vt bene aduertit *Vinc. de Franch. d. decis. 722. num. 21.* & quia simile non est idem, *glos. per cum sex. in l. quod Nerva. ff. de positi:* Erratus *Capp.* & qui cum secuntur intelli-

28 gendi sunt non concurrente Iudice in quem proprie, & citra ceteri sit iudica-

ta iurisdicctio virtute legis, vel cōsuetudinis.

Neque vim facit in presenti consideratio illa, quæ videtur insuperabilis, vt scilicet Iudex, qui iurisdictionē exercet iuxta terminos *d. l. nullum*, eo quod cumlatiuam tantummodo habet iurisdictionem, non possit concurrere cum Iudice cui priuatiuē concessa est; etenim necessariō supponendū est, eum qui priuatiuam habet, regulariter non posse eam exercere aduersus Iudicem punientem iniuriam sibi illatam, lege sic dicta, & disponente; est enim regulare in priuilegiis materia, vt nunquam eius concessio extendatur ad ea, per quæ publica lederetur vtilitas, vt expressis verbis dixerunt *Casares in d. l. 2. C. de priuilegiis lib. 12.* & latius exornat *Gironda in tract. de priuilegiis. num. 334.* & nos diximus *d. cap. 100. num. 20.* ne tamen euadere quoquomodo impunitus possit delinquens, voluit lex talem iurisdictionē posse à Iudice ordinario præueniri, ordinariamque pœnam in eum irrogari; ideoque habet locum præuentio, vt præfati sumus, odio Iudicis maiestatem attentantis.

Tandem non esse de quo conquarantur Barones, siue alii habentes iurisdictionem cum clausula priuatiua, & abdicatiua de dispositione *tex. in d. l. nullum* aduertit argutē *Vine. de Franch. d. decis. 722. num. 14.* potest enim ipsis magis prodesse, quam nocere, quia etiam eorum Iudicibus est permittum punire testes coram ipsis falsum deponentes, siue alio modo ipsos offendentes, etiam si vassalli eorum non essent, prout datum est Iudicibus Regiis, & sic nihil in præiudiciū
30 clausulæ priuatiuæ videtur attentatū ex Imperiali illo *Xenonis* rescripto, quod potius plus concessum, quam detractum Baronibus.

Quæ conclusione admissa, cōsequitur necessariō vtiorē esse sententiam eorum, qui defendunt *ritū Mag. Cur. Vic. 49. in ordine Cavanis* tribue-

tem soli M. C. iurisdictionem cognoscendi de delictis officialium, perperam esse intellectum de delictis in eos commissis, & sic passiuē, vt aiunt, nam re vera *ritus* loquitur de delicto commissio in exercitio iurisdictionis, & sic actiuē, prout sæpè fuisse decisū optimis rationibus per Sacrum Consilium testatur *Vinc. de Franch. decis. 407. num. 8.* & validissimē defendit *D. Conf. Carleual in suo tract. de foro competenti. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 7. sect. 1. num. 796.*

Fit ergo ex his ita esse tenendum, in presenti quæstione, vt scilicet Iudex offensus à suo Ministro, vel ab alio quocunque ratione sui officij, sit competens ad ipsum puniendum etiā aduersus Iudicem exercentem iurisdictionem cum clausula priuatiua, & abdicatiua, si tamen ipse præuenierit in captura delinquentis, & dispositio
32 *ni tex. in d. l. nullum* nulla generali clausula censeatur derogatum, nisi specialiter de eo mentio fiat.

Neque his refragari sententiam S. C. latam in causa Magni huius Regni Admirati, de qua per *Vinc. de Franch. decis. 722.* cui sine alia inuestigatione innititur *Capiblanco. d. cap. 37.* Ad rem namque de qua agimus nihil
34 penitus conducit decisio illa, nec potest beneficium asserere Baronibus in presenti articulo; quandoquidem potissimæ rationes quæ in ea consideratæ fuerunt eisdem non suffragantur. Prima scilicet, Tribunal Admiratiæ esse à Rege deputatum, sicut M. Curia. Secunda, habere iurisdictionem in suis subditis cōequalem Mag. Curia. Tertia, eius iurisdictionem esse in certum genus personarum, quæ quidem hoc priuilegio gaudent, nè conueniatur nisi coram Iudice Admiratiæ, ea scilicet ratione, nè ab exercitio, operibus, & ministerio maris extrahantur, prout sic in specie considerat *D. meus Reg. Tapia d. decis. 13. Sac. Conf. num. 6. & 7.* ex doctrina *Luca de Penna in rub. C. de Apparitor. Praefect. Vrb. lib. 12. Va-*
de

de non mirum si contra Barones pluries fuisse iudicatum per Concistoriū Regni Siciliae testis est *Massill. decis. 147. num. 18. & 19.*

SYMMARIUM.

- 1 **L**ocus in quo Princeps residet immunus esse debet ab omni crimine.
- 2 *M. C. Vicaria cognoscit primatū de quocunque crimine commissio intus Cinitatem adversus quemcunque iudicem.*
- 3 *. . idem de commissis in suburbij, & casalibus.*
- 4 Princeps Hostiliani quam iurisdictionem habeat in Casali Turris Oëtana.
- 5 Iurisdictione concessa in personas exerceri potest ubicunque delinquerint.
- 6 *. . indivisibilis in sui essentia, dividi potest quoad exercitium.*
- 7 Cinitas, & Casalia habens se per modum unius.
- 8 Quasi possessio iurisdictionis unico actu acquiritur.
- 9 Iurisdictione que competit Principi ad emendam eius maiestatem & reverentiam, firmiter inhaeret ossibus ipsius.
- 10 Vassalli quāvis exempti a Principis iurisdictione, non tamen censentur exempti à reverentia ipsi debita.
- 11 Concessio generalis meri, & mixti imperij nunquam porrigitur ad ea qua specialis iure concedenti competunt.
- 12 Iura qua sunt principia Regia dignitatis, nequit Rex alijs demandare.
- 13 Insurregentia Regi debita dicitur annexum Regis diademati.
- 14 Princeps concedens ea qua pertinent ad ipsius maiestatem, dicitur homicida sua dignitatis.
- 15 Casalia licet censentur de territorio Cinitatis, facta separatione iurisdictionis, iudicantur tanquam extra territorium.
- 16 Casale Turris Oëtana censetur separatum à Cinitate Neapolis.
- 17 *. . licet sit intra territorium, facta separatione iurisdictionis nihil de territorio participabit & habebunt se*

tanquam saccus, & farina.

- 18 *Decreta M. C. V. relata per D. Consiliarium Marcianum conf. 58. non sunt iuri conformia.*
- 19 *Sententia sola S. C. ius facit in Regno.*
- 20 *Decisum non dicitur quod non est discussum.*
- 21 *Quasi possessionem non sufficit allegare, nisi titulus ostendatur in his in quibus Princeps fundat de iure.*
- 22 *Scientia, & patientia Principis contra quē prescribi intenditur probanda est.*
- 23 *. . in Regno non datur, nisi Rex, & supremus dominus sit presens.*
- 24 *. . Protegis, & Officialium nec Regi obest, quia potius dicitur negligentia.*
- 25 *Praescriptum tantum intelligitur, quantum est possessum in his qua habent intrinsecam iurisdictionem.*
- 26 *Accessus prohibitus ad loca ubi Princeps assistit, non censetur prohibitus ad illorum territoriorum, & districtum.*
- 27 *Statutum simpliciter de Cinitate loquens non adiecto proprio ipsius nomine, non extenditur ultra muros ipsius.*
- 28 *Immunitas concessa clericis Cinitatis non comprehendit clericos Casalium.*
- 29 *Habilitatus cum fideiussione detinenda Cinitate loco carceris, si in Casale, vel territorio inveniatur sit, stipulationem committit.*
- 30 *Electio fori vidua competens licet cesset in Cinitate propter Principis praesentiam, non tamen cessat in Casalibus.*
- 31 *D. Reg. Tapia ad pragm. 1. nu. 20. ubi de delictis agi oportet, declaratur.*
- 32 *Concessionis facta, & faciendae Casalibus Cinitatis Neapolis nunquam censentur praedicare iurisdictioni M. C. V. ex speciali gratia Regno concessa anno 1496.*
- 33 *Privilegia nunquam interpretari debent, ut persona concedentis ladant.*
- 34 *Decisio sollemnis, et nova S. C. cum moribus.*
- 35 *Pauli de Castro in auth. qua in provincia, n. 4. C. ubi de crim. ag. oportet, egregia traditio expenditur.*

Magnam Curiam Vicarię de criminibus patratis in Ciuitate Neapolis priuatiuē cognoscere contra quemlibet Baronem, seu Officiale quouis priuilegio insignitum, ob spretam Proregis in ea residentis reuerentiam: nisi tamen iurisdicctio sit concessa in officium.

CAPVT LXXII.

C Vltus iustitię, cui bonum Reipublicę regimen innititur, hoc pręcipuum exposcit, vt locus in quo Princeps residet, tanquam sacrosanctus, & impol-
 1 latus, immunis penitus sit ab omni violentia & crimine, quippe in ipsius personę offensam patratum censetur, vnde reuerentia illi debita in irritum cederet. Sumpsit ex hoc originem vetustissima illa pręheminentia M.C.V.
 2 cognoscendi priuatiuē ad quemcunque Iudicem de criminibus in ea commissis, si delinquens sit de foro alterius Iudicis, cui meri mixtę imperij iurisdicctio sit demandata, etiam de delictis extra territorium: quam laudabilem consuetudinem perpetuō illibatam viderunt patres nostri, nosquē cōspeximus hucusque, vt testes sunt
Vinc. de Franch. dec. 129. nn. 2. D. meus Reg. Tapia ad pragm. 1. vbi de crimin. agi oport. n. 20. lib. 3. iur. Regn. Mastrill. de Magistras. lib. 4. cap. 16. nn. 254. D. R. Ronis. decis. 111. n. 14. Capiblan. de Baron. ad pragm. 8. par. 2. num. 132. doctiss. D. Conf. Carlenal collega noster de indic. lib. 1. dispns. 2. num. 861. vers. deinde
 3 qui id intelligunt procedere etiam in delictis commissis in suburbij, & casualibus, prout & nos censuimus *cent. 1. cap. 100. nn. 1. & particulari lege sancitum in Regno Sicilię referunt DD. 10. Francisc. del Castillo decis. 248. num. 2. lib. 3. & Don Marius Cuselli in comment. ad leges Martini concord. 2. n. 5. & esse de iure D. Reg. Don Franc. Vico in comm. ad ll. Sardin. lib. 2. tit. 25. cap. 11. n. 3.*

Accidit modo reperiri quendā car-

ceratū in M.C.V. de Casali Turris Octauę, inquisitū de homicidio pditorio in hac Ciuitate patrato, cuius remissionem petierat Illustr. Princeps Hostiliani, qui iurisdicctionem inibi, Sere-
 4 nissimorum Regum munificentia, habet in officium, seu gubernium, diciturquē officialis in eo constitutus ad iustitiam, & bellum cum clausula abdicatiua ad Magistrum Iustitiarium, aliosq; Iudices ordinarios, quę quidē iurisdicctio in effectu nihil differt ab ea quę conceditur in vtile dominium, vt
proprie de huiusmodi agens obseruat Mastril. de Magistr. lib. 3. c. 2. n. 59. latissimē D. Galeota in add. ad cōtr. 53. art. 3. n. 1. q. equid dicat Ramon. cōf. 24. & 25.

Ad Principis intentionem fundandam dicebatur primo, non ambigi quin Casale prædictum de pertinen-
 5 tijs, & territorio sit huius Ciuitatis, & proindē cum Princeps sit inibi officialis constitutus nō distincto territorio, iurisdicctio censetur concessa in perso-
 6 nas vassallorum non circumscripta territorio, ita vt exerceri possit vbicunque deliquerint, ad tradita per
Frecc. de subfend. lib. 2. auth. 2. num. 21. vers. ant iurisdicctio criminalis, Minadois dec. 18. quem sequitur Vinc. de Franch. dec. 458. nu. 2. & 3. Capiblan. ad pragm. 8. de Baron. par. 1. nn. 56. nec enim est incompatibile vt iurisdicctio in sui essentia indiuisibilis, diuidi possit quodā exercitium respectu certarum personarum, ad tradita per Barr. cōf. 189. n. 7. vol. 1. Bald. in l. testamen. ta omni a. num. 5. C. de sciscam. Hieron. de Monte in trakt. de finib. regnnd. cap. 11. num. 7. & 8. vnde videmus in Ciuitate

nostra plura Tribunalia talem iurisdictionem exercentia, quæ recensuimus *d. cent. 1. cap. 99. nu. 33.*

Cum ergo Casale Turris Octauæ non sit separatum à territorio Neapolitano, dicebatur posse iurisdictionem suam exercere etiam cōtra Vicaneos illius, delinquentes in Ciuitate, eo quod par sit ratio delinquentium in Casali & villa Ciuitatis, ac in Ciuitate ipsa. Regem Ciuitas, & Casalia habent se p̄ modum vnus, ad *tex.* cum materia in *l. qui ex vico, ff. ad municip.* quod latius comprobauimus *d. cap. 99. n. 4.* quibus adde *Bald. in l. ut inter diuinum, n. 8. C. de sacrosan. Eccles.* vbi ait, *Castrum & Ciuitas non differunt, nisi sicut parua Ciuitas à magna Ciuitate, & castrum est membrum Ciuitatis.* cum alijs longè, latèque coaceruatis per *D. R. Valenzuel. conf. 79. à nu. 33. usque ad nu. 86.* vnde idem *Bald. in c. 1. de Capis. qui cur. vendid. nu. 6.* ait, quod cum Castrū, & territorium quo idem totum constituent intra certos fines positum, non debet hoc totum diuerso iure censerī, sequitur *D. Valenzuel. loco cit. n. 82.* faciunt tradita per *Dom. Regentem Galeot. contr. 20. lib. 2. Hieron. de Monte definsib. regum d. cap. 6. n. 2. & 9.* per quos terminos, & alios adductos per *D. Conf. Marcian.* iam olim collegam nostrum, fuit per M. C. remissus Sebastianus Cepollarius subditus prædicto Illustr. Principi Hostiliani, qui deliquerat in Casale Sancti Ioannis ad Tedutium, quod non solum est de territorio huius Ciuitatis, sed ferè ad ianuas eiusdem, vt ipsemet testatur *conf. 58.* vnde dicebant Aduocati Principis ipsum repetiri in quasi possessione iurisdictionis prædictæ, ad quam acquirendam vnicus sufficit actus, prout ex *Bart. in l. 1. §. si quis hoc interdito, de itinere, actūq; priu. & alijs* firmauimus *d. cent. 1. cap. 86. nu. 16.*

Et ue controuerti possit id quod decisum retulimus in delinquentibus in territorio, habere quoq; locum in crimine patrato intus hanc Ciuita-

tem, ex eadem ratione quod sit vnicum territorium, adducebatur singularis autoritas *D. mei Regent. Tapin pragm. 1. vbi de crimine agi oport. n. 20.* vbi ait, conclusionem illam quod delinquens in Ciuitate non remittitur ad Baronem habentem clausulam priuatiuam, non procedere si sit de Casalibus huius Ciuitatis, ex quo, inquit ipse, est idem territorium, & videtur iurisdicctio concessa in personas, per quos terminos forsan M. C. V. in præsentī pro Principe iudicauit.

Sed introducta causa appellationis pro parte viduæ quærantis in S. C. visum fuit decretum M. Curie nouum, articulum hactenus non attentatum, & Proregie Maiestati valde præiudicialē, ideoque cum maius sit periculum in tali decisione, cautius fore agendum, ad *tex. in c. ubi periculum, de elect. in 6.* Sacrum ergo Tribunal supplendo de more partes pauperimæ viduæ quærantis, censuit prima vice controuersiam per infra scriptas conclusiones posse definiri.

In primis esse in præsentī considerandum, iurisdictionem huiusmodi firmiter supremi Principis offibus inherere, ad incolumen seruandam sibi debitam reuerentiam in supremi dominij signum; ideoque nec generali, nec speciali concessione posse in alium transferri, ad notata per *Bart. in l. 1. §. cum vrbē, ff. de off. præf. Vrb.* etenim quantumuis exempti sint vassalli à Principis iurisdictione, non tamen censentur à reuerentia ipsi debita exempti tanquam supremo Principi, vt perbellè notat *Paul. de Castr. conf. 307. nu. 2. vers. secundo ad idem, vol. 2.* sequitur *Lancellott. Gallia ad consuet. Alex. præf. 8. nu. 39.*

Subinde inferitur ad aliam conclusionem, quæ controuersiam non admittit, quod cum huiusmodi iurisdictione competat M. C. V. Principis personam representanti, hoc iure speciali vt vindex sit sprete sui reuerentiæ, non transit in generali concessione meri, &

- 11 mixti imperij alteri facta, quia nulla clausula porrigitur ad ea quæ speciali iure concedenti competunt, vt non minus magistraliter, quàm eleganter docuit *Andr. in c. 1. n. 3. de Capitan. qui cur. vendid.* vbi in propofita quæftione ait, nunquam cēferi venditum ius illud quod refpicit dignitatem rei, & quod verofimiliter non effet fpecialiter de facili venditurus, & in c. 1. *verf. hereditatem*, num. 12. iterum docet, iurifdictione concessa cum iuribus, & pertinentijs suis, venire ea quæ in re sunt, non fi extra rem, vbi id adnotauit *Liparul.* ad idem pertinet *Lucas de Penna in l. contra publican.* n. 10. & 12. *C. de re militar.* lib. 12. vbi notabiliter ait, quod ea quæ sunt præcipua Regiæ dignitati, quæ ex vnctione, & benedictione videtur Rex potiffimè affecutus, nequit alijs demandare. sic enim (inquit ipse) tota excellentia, & præbeminentia potestatis imperialis deperiret, quod est omnino cauendum; & *Petr. Gregor. T. hofan. fynagm. iur. lib. 47. c. ap. 2. n. 23. & feqq.* dicit esse Regiæ notionis casus, qui pertinent ad Magistratus Regios, de quibus neque etiam Reguli nisi ex fpeciali priuilegio nocere possunt, & præcipuè ius superioritatis iurifdictionis Regis, & signum supremæ eius autoritatis, & reuerentiæ, quod dicitur annexum Regio diamati, eidemquè speciali priuilegio competere, *Mailrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 2. num. 34. & 35.* idque pluribus comprobauimus *d. cap. 99. num. 25.* quibus adde *Reg. de Ponte conf. 63. num. 31. vol. 1.* & nouiffimè *Gaspar Klock German. in tract. de contribution. impresso Brema anno 1634. c. ap. 3. num. 171.* quod si Princeps concedat vassallo omne ius quod super feudo habet, non censetur transfuisse id quod ei tanquam Principi competit, *Peregr. de iur. Fife. lib. 1. tit. 3. num. 71. Schrader. de feud. par. 5. cap. 2. num. 52.* latè *Ramon dicto conf. 24. num. 14.* & faciunt tradita per *Jo. Vinc. de Anna allegat. 29. num. 3. D. Galeor. lib. 1. contr. 53. n. 7.* eleganter *Surd.*

conf. 152. num. 36. vnde *Bald. in cap. licet causam*, num. 7. *de probat.* dicit, quod si Princeps talia concessisset, diceretur homicida suæ dignitatis, sequitur alijs comprobans *Bambacar. in repet. cap. in generali, tit. si de feud. fuer. contr. q. 14. num. 179.*

- Secundo, licet Cafalia censeantur de territorio Ciuitatis cui subsunt, 15 facta tamen eorum separatione quoad iurisdictionem, iudicantur tanquàm existentia extra territorium, ita appositè docuit *Paul. Castrens. d. conf. 307. num. 1.* & ante eum *Bald. in l. Scapham. ff. de euiction.* his verbis, nota quod illa dicuntur membra quæ sunt pars rei, non illa quæ sunt separata per sestantia: Ista lex est argumentum quod castrum quod habet per se regimen, licet in aliquo deferuiat Cinitari, non dicatur propriè esse membrum illius Cinitatis, nec de Comitatu eius, elegatè *Georgius Cabelo decif. Lufitan. 16. num. 3. par. 2. ibi,* quod intellige si talis pagus, aut villare spondeat municipio, aut Cinitati, saltem quoad iurisdictionem. quia tunc dicitur esse de eius territorio, secus si quoad iurisdictionem non respondeat, sed de per se iurisdictionem habeat, vel alteri subfis, quia tunc non dicitur esse de illius territorio; ita quoque sentit *Aleias. in l. pupillus. §. territorium. num. 52. de verb. signif. sed finge aliquod castrum à Principe fuisse de omnimoda Cinitatis iurisdictione exemptum, an eiusmodi territorij, vel comitatus dicitur. & verius est non esse; cum enim Vrbs Prætor, vel Comes ius terreudi eo in loco non habeat, non videtur de territorio, vel Comitatu amplius esse; Hieron. de Monte de finib. regund. cap. 6. num. 11. *D. R. Ronis. in pragm. 1. de tit. abus. sub. n. 99.* vbi ait, vt enim dicatur esse de comitatu, necesse est quod nullam habeat apud se iurisdictionem, sed omnis iuridictio fit apud Cinitatem, sequitur *D. R. Galeor. d. lib. 2. contr. 20. num. 38. Roland. conf. 37. num. 44. & feqq. lib. 3.* neque id negare potuit in casu nostro *Rot. Roman. decif. 324. n. 6.* in collectis per *Farin. par. 1. quicquid*
con-*

cōtrariū videatur tenere *R. de Pōr. cōf.*
 16 51. n. 6. lib. 3. vnde in proprio Casale
 Turris Octauæ, & censetur membrum
 separatū à Ciuitate ex illa iurisdictionis
 separatione, aduertit idem *D. Reg.*
Rouit. d. dec. 11. n. 12. ideoque egregiè
 ad nostram rem locutus fuit doctissimus
Camill. de Medic. conf. 149. n. 7. cuius
 dicta cōmēdauius *d. c. 100. n. 17.*
 quod licet castrum cum iurisdictione
 17 alteri demandata sit intra territorium
 vniuersalis iurisdictionis Ciuitatis,
 habebitur tamen tanquam diuersum,
 nihil de territorio participans, quasi
 faccus, & farina, nam licet farina in
 sacco sit, non tamen veniet facci ap-
 pellatione, & proinde tenet, cum qui
 iurisdictionem habet in Castro seu
 Casale, non posse cognoscere de delictis
 commissis in territorio Ciuitatis,
 cui subest Casale prædictum.

Ex quibus notescere dicebatur quā-
 18 iū à veris iuris tramitibus deuiarint
 decreta illa *M. C. V.* relata per *D. Mar-*
cianum d. conf. 58. dum fuerunt remissi
 Casaleses Turris Octauæ ad Officia-
 les Illi. Principis, ob crimina patrata
 in alijs huius Ciuitatis Casalibus.

Nec ad fundandam quasi possessionem
 cognoscendi de delictis in terri-
 torio commissis hæc allegari suffice-
 re. Primo quoniam decreta *M. C.*
 ius in Regno non faciunt, vt tradunt
Addentes ad Vinc. de Franch. decis.
 333. n. 6. quia id solum proprium est
 19 sententiarum *S. C.* vt testatur *Vinc. de*
Franch. dec. 81. n. 2. & regulare est in
 Magistratibus non habentibus legis
 condendæ potestatem, vt nihil possint
 contra ius commune inducere, vt post
Alex. Dec. & alios notat *Cancer. var. re-*
sol. lib. 3. cap. 3. n. 353.

Secundo, quia in eorum interpreta-
 tione non apparet fuisse de iuribus Fi-
 sci disceptatum, & proinde decisum
 20 non dicitur quod non est discussum,
 ad theoricam *Baldi in l. recepticia, C.*
de constit. pecun. quem sequitur *Vinc. de*
Franch. dec. 278. n. 6. & 510. n. 8. & nos
 ad propositum ponderauimus *cent. 1.*
cap. 86. n. 17.

Tertio, quia in his in quibus Prin-
 cepts habet fundatam de iure inteu-
 tionem, non sufficit allegare quasi pos-
 21 sessionem, nisi titulus ostendatur, ad
tex. in c. cum persona, de priusleg. in 6.
Bart. in l. Herennius, de Decurion. nec
 actuum frequentiam, nisi constet de
 scientia, & patientia Principis, contra
 22 quem acquiritur, ad tradita per *Ca-*
pyr. dec. 57. quem cum alijs laudauimus
cent. 1. cap. 13. n. 25. quæ scientia
 23 nunquam datur in Regno, nisi Rex &
 supremus dominus sit presens, vt post
Andr. in c. Imperialem, & Camerac. ibid.
docet Jo. Vinc. de Anna in repetit. rubr.
 24 de *vassallo decrep. etat. num. 454.* quid-
 quid contra videatur sentire *R. Lanar.*
in repetit. cap. si quis per triginta, si de
fund. mil. fuer. contr. n. 35. & clarius *D.*
Fulius Lanar. l. Cam. Præf. in addit.
ad eundem patrum n. 16. Peregr. post
 alios de *int. Fisc. lib. 6. tit. 8. n. 26. vers.*
quibus adde, de quo tamen vidēdus est
Castillo de scrijs Regi deb. cap. 28. in
fin. Gilchen. in anth. quas actiones, c. 9.
n. 98. C. de Sacros. Eccles. & Cenall. con.
com. q. 45. n. 5. in fin. vt proinde nec
Regi obella possit Proregis neque
aliorum officialium scientia, quæ po-
tius negligentia dicitur, ex rationibus
satis eleganter traditis per D. Marinum
Cutelli in Codic. legum Sicul. ad leges
Regis Martini sub tit. de iurisdiction.
cap. 3. n. 41. & 46. fol. mihi 376.

Et tandem quidquid sit an ex re-
 missionibus illis sit Princeps constitu-
 tus in quasi possessione cognoscendi
 de delictis commissis per homines
 Turris Octauæ in alijs casalibus, nihilo-
 minus ea non iuuabitur ad hoc vt
 cognoscere queat de admisis intus
 Ciuitatem, quia in his quæ habent iu-
 25 ris resistentiam, tantum intelligitur
 præscriptum quantum est possumum,
 vt potè in iurisdictionalibus, iuxta tra-
 dita per *Abbatem in c. anditis, n. 9. &*
23. de præscript. & in c. 1. n. 5. de religiof.
domib. & in specie doctè admodum
 docet *Boer. dec. 227. num. 4. vt quoties*
 quis non habet titulum à Principe su-

per iuriſdictione, tunc eam exercendo in vno caſu, non acquirit quaſi poſſeſſione in alio eiufdem ſpeciei, & habet locum regula, eatenus præſcriptum quatenus poſſeſſum. Vnde nec mirum ſi *Dom. Conſiliarius Naxian. d. conf. 38. in fin.* vel inuitus fatetur aliam eſſe rationem criminum admiſſorum, in Ciuitate, quam in caſalibus, quia, ſcilicet ſunt commiſſa coram Principe, cuius reſpectu requiritur particulare priuilegium: ſtat namque in hoc peculiaris differentiæ ratio, eo quod Princeps in Ciuitate per eſſentiam, in territorio autem iuris fictione exiſtere dicatur, & ad augendam delicti qualitatem, actus fictus non eſt in conſideratione. Inde ſit vt quauis exu-

16 latis ſit acceſſus ad omnia loca vbi Prorex aſſiſtit prohibitus, non tamen prohibitus cenſebitur ad eorum territorium & diſtrictum, niſi ſpecialiter ſit in ſententia veritus, vt deciuſum per S. C. teſtatur *D. Reg. Ronis. d. decif. 11. num. 18.* Et ruruſus quando ſtatutum ſim-

17 pliciter de Ciuitate loquitur, non adiecto proprio ipſius nomine, tunc non habet locum extra muros ipſius, ad *tex. in l. 2. ff. de verb. ſignif.* notat *Franc. Marc. decif. Delph. 365. num. 23. par. 1.* ideoq; *Epifcopus Ricc. decif. 84. Curia Archiep. Neap. par. 3.* refert

18 deciuſum, immunitatem conceſſam clericis Ciuitatis, nõ comprehendere clericos caſalium, & villarum ipſius, & per hos terminos fuit de ann. 1638. me referente iudicatum per M. C. V. quod is qui fideiuſſores dedit detinendo Ciuitatem loco carceris, ſi in

19 caſale, vel territorio Ciuitatis inuentus ſit, ſtipulationem committit; & proinde poterit ad poenam condemnari. Sed præceteris hac in re eſt famigerata, & ſemper veneranda decifio illa iunctis aulis S. C. relata per *Dom. meum Reg. Tapia inter decifiones S. C. decif. 43. num. 6.* vbi poſtquam ſtatuit priuilegium *l. vnica, C. quando imper. inter ſup.* non habere locum in Ciuitate propter præſentiam Principis, fuit

30 nihilominus deciuſum, viduam Caſalis Turris Octauæ valuiſſe eligere forum M. C. V. & in ea eſſe cauſam tractandam, non obſtante remiſſione petita per Principem Hoſtilianum.

Et ad tradita per eundem *D. meum*

31 ad *prag. 1. n. 20. vbi de crimin. agi oport.* reſponſum fuit *d. cent. 1. c. 100. num. 22.* fuiſſe. ſ. ibi locutum pro dubitandi magis, quam decidendi ratione: etenim, refert ſe ad *Vinc. de Franch. d. decif. 129. qui n. 6.* dicit conſultò eam decifionem poſuiſſe, ne diceretur deciuſus pũctus, ſi pro delicto commiſſo in caſalibus Neapolis detur, vel non detur remiſſio ad Barones; præterquam quod aſſumptum illud quod ſit idem territorium Caſalium, & Ciuitatis, ſimpliciter in ſe verum, data iuriſdictionis ſeparatione, omnino falſum eſſe ſupra demoſtratum eſt.

Et ruruſus ſatis, ſuperquè *D. meus* ſe ipſum declarat *d. decif. 43. num. 6. in* cuius facti ſpecie eadem fuerunt motiua propoſita, & nihilominus contrarium iudicatum, vt paulò ante retulimus.

Verumtamen quod eſt omnino mirandum, quomodo prudentes Regni qui rem hanc toties præmanibus controuerſam habuerunt, videre omiſerint legem particularem eam decidendam: ſiquidem in Comitibus generalibus Neapoli habitis tempore Serenissimi Federici Regis, inter alias gratias Regno, & Ciuitati conceſſas anno 1496. extat *Capitulum quod eſt 54. fol. mibi 26. in volumine priuilegiorum, & capitulorum huius Ciuitatis*, cuius tenor talis eſt. *Item ſi degni V. Maieſt. nõ concedere ad alcuna perſona li Caſali de Napoli, li quali ſono ſtati anticamente di detta Città de Napoli, imo tenerli vniti, e non ſeparati con detta Città, cori circa l'adminiſtratione della giuſtitia, come in li altri ſeruizij, ſicome e ſtato ſeruato anticamente, & hancuſoli conceſſi, detta Maieſt. ſe degni ſarli recompenſa à quelli ſoſſero dati, e remouere detta conceſſione, & ex nunc quella re-*

uocare, & annullare. Places Regia Maieſtati quod per conſeſſiones factas, & faciendas non praſudicetur iuribus, & privilegijs Neapolitanorum, & iuriſdictioni M. C. Vicaria, & aliorum Tribunalium Civitatis Neap.

Ex quibus omnibus videbatur pro pauperrima vidua iudicandum in ſolatium amiſſi mariti, cuius lacrimæ comitem habent reuerentiam, & obſequium Principi debitum, *ne vt ait Imperator in l. fin. C. de conſulib. lib. 12. ſi contrarium approbatur per quamcūque machinationem Imperialis Maieſtati minui videretur*; & quidem priuilegia hoc præcipuum habent, vt nunquam interpretari debeant quo perſonam concedentis lædant, nec ad ea extenditur quæ publicam offendunt vtilitatem, *tex. elegans in l. 2. C. de priuileg. ſcholar. lib. 12. & in §. quod autem, auth. vt iudic. ſine quoq. ſuffrag. vbi gloſ. in verb. priuilegio, notat Reg. de Ponte de poſſeſſ. Proleg. ſit. de tract. n. 41. & nos exornauimus d. cap. 100. nn. 19. & 20.*

Hæc omnia in cauſa fuerunt, vt S. C. ad relationem M. C. V. remiſſionem denegaret, reuocato decreto eiufdem M. C. per quod fuerat remiſſus delinquens.

Sed iterum articulo in diſcuſſionem reuocato, in iudicio reclamationis interpoſitæ pro parte Excellentiffimæ D. Annæ Carraſæ Principiſſæ Hoſtiliani, dicebatur eſſe omnino ſuſpendendum decretum prædictum. S. C. confirmandumquæ illud latum per M. C. V. Nec obſeſſe motiua pro Fiſco adducta, ex quibus motum fuit S. C. Nō inquam primum, etenim non negatur iuriſdictionē illam, quæ Principi reſeruata eſt ad tuendam Imperij Maieſtatem, debitamquæ ſibi reuerentiam, nulla generali conſeſſione eſſe, comprehenſam, ſed id tantūmodo intenditur, quod ſicuti per M. C. V. aliaque tribunalia intus Ciuitatem exſtita nomine ipſius Principis exercetur, ita quoque exerceatur per offi-

cialem in caſali Turris Octauæ, ex conſeſſione dominica, & nomine Regio.

Quid enim eſt cur magis poſſit Princeps eandem demandare Magno Regni Admirato, officialibus Curie artis ſerici, lane, & his ſimilibus in Ciuitate exiſtentibus, non verò alteri: ſi eam conſeſſam admittas (quod negari nequit) in officium, & in gubernium, vt non idem in ſecundo caſu, quod in primo dicendum ſit, cum vtroque pari modo Iudices conſtituti reuera Regis Miniſtri, iudiceſquæ ſint ſpretæ Principis reuerentiæ: & quæ in contrarium ponderata ſunt, procedunt vbi Princeps iuriſdictionem alteri conſeſſit in dominium, & proprietatem.

Non ſecundum, quo fundatur Caſale ſeparatum à Ciuitate quodad iuriſdictionem, iam non cenſeri de territorio, nam negandum eſt aſſumptum, ſcilicet Caſale Turris Octauæ eſſe iuriſdictione ſeparatum, ſiquidem reſiſtit in primis iuriſdictionem cōceſſam in perſonas territorium non ſeparare, eo quod vbicunq. deliquerint cognoscuntur à Iudice ſuper eas conſtituto, vt ſupra fundatum eſt addo *Gratian. vidēdum diſcept. 918. n. 12. & 13.*

Item non dici ſeparatam iuriſdictionem, cum exercitium illud met quod Principi competit, certæ perſonæ demandatur: namquæ ſepararetur iuriſdictio quoties proprietas ipſius alteri concederetur; ſecus autē cum illa eademquæ iuriſdictio quæ penes Principem actū & habitu, & per eundem qui eam ex propria perſona exercere non valet, eiufdem nomine alteri exercēda demandatur: ex quo ſit non rectē ſentiſſe D. *Regentem Romanum d. dec. 11. n. 12.* quatenus iudiſtinctē tenet, Caſale Turris Octauæ eſſe quodad iuriſdictionem ſeparatum: nam potius illud ipſum exercitium iuriſdictionis ſi uti merum exercitium conſideretur, probat Caſale eſſe in territorio, vt in puncto ſcribit D. *R. de Pont. conſ. 51. n. 35.*

Non

Non vltimum, nani negari etiam oportet Tribunal Capitanei Turris Octauæ nõ eſſe de Tribunalibus huius fideliffimæ Ciuitatis: quoniam ſi vera eſt cõcluſio illa quod Caſalia veniunt appellatione Ciuitatis, & habent ſe per modum vnius, conſequitur euidẽter Capitulum Regis Federici de anno 1496. de Caſale prædicto non intellexiſſe, ſed tantummodo de iis quæ in proprietate, & dominio ſeparata ſunt à Ciuitate, ex quorum conſeſſione deſtrahitur ſine dubio iuriſdictioni M.C. Vicariæ, & aliorum tribunalium, ab eiſq; ſunt exempta. Cum ergo Caſale prædictum ſit in territorio, ſubdit Paul. de Caſtro in *auth. qua in Prouincia, num. 4. C. vbi de crim. agi oport.* poſt Iacob. de Burſio vnum ſatis notabile, & menti tenendum, quod omnia tribumalia exiſtentia in eodem territorio, faciunt vnum forum, licet ſint diuerſi Indices, vnde clericus cõueniens coram Iudice ſeculari Ciuitatis Padua, non dicitur declinare forum Ciuitatis Padua, ſi petat ſe remitti ad Episcopum. Item dicit Bald. cum flatum Ciuitatis Florentia dicas quod nullus Florentinus ſub pœna capitis poſſit trahere alium Florentinum coram Episcopo Florentino in cauſa ſpiritali, vel uſuraria, non faciet contra flatum, quia illa poſeſt dici Curia Florentina, cū Reſp. Florentina conſeſſet tam ex Curia ſeculari, quam Eccleſiaſtica, quia conſiſtit in ſacris, & Sacerdotibus, & Magiſtratribus, vs l. 1. §. 1. de iuſt. & iur. & aliquis exiſtens de Caſtro, & communitate Bononia ſubdito Episcopo Bononiẽſi, ſic non dicitur Bononia forenſis poſtquam eſt de vniuerſitate territorij, nec comprehendereſtur in flatu loquente de forenſibus, ſicundum Iacobum de Burſio: quia omnia tene menti.

Et in ſpecie quod attinet ad capitulum gratiæ huic fideliffimæ Ciuitati conceſſæ à Rege Federico in anno 1496. quod re vera multum vrgere videbatur, præterquam quod obſtant rationes proximæ traditæ, dictum fuit illud non obſeſſe Principi Hoſtiliani:

etenim dum in anno 1503. illud idem fuiſſet per Ciuitatem ſupplicatum. Magno Capiteaneo Conſalno Ferdinando de Cordoba tunc temporis Proregi, fuit in hunc modum petitioni reſponſum, *placet præſato Domino Locumtenenti generali, ciſra præiudicium conſeſſionis factæ de adminiſtratione iuſtitie pro iſta vice ſanctum Cui Neapolitano benemerito*, vt patet inter Capitula eiſdem Proregis cap. 9. in eodem vol. fol. 33. à ter. quæ quidem verba non niſi ad conſeſſionem eidem Principi factam referri debent, quia ipſe ſolus, & non alius tunc temporis hanc conſeſſionem habebat, quamuis modernis temporibus belli neceſſitatibus maximopere vrgentibus plura Caſalia huius Ciuitatis ſint alienata, ſed tamen in feudum, & dominium, non autem in gubernium, & officium, prout Caſale Turris Octauæ.

Quibus accuratiſſimè diſcuſſis die 10. Aprilis 1642. votantibus octo Dominis Cõſiliariis, ſerè omniũ conſenſu, & vno tantum excepto, fuit reuocatum nouiſſimum decretum SACR. CONS. & confirmatum illud M.C.V. per quod fuerat remiſſus Franciſcus Surrentinus, de quo facit ſollenem decilionẽ doctiſſimus ſanè I. C. multiſquẽ nominibus mihi collaudandus D. R. Sanſelicius dec. 73. par. 1. vbi per optima media fundat M. C. reſolutionem.

S V M M A R I V M.

- 1 **A** Lienatio bonorum immobilium pupilli ſine pratoris authoritate nulla eſt.
- 2 . . . quæ nam expoſtules requiſita.
- 3 . . . tria ſunt præcipuè neceſſaria.
- 4 Tutor qui ea ad qua de iure tenetur non adimpleuit, non dicitur tutor.
- 5 Geſta per tutorem qui non confecit inuentarium ſunt nulla, idem num. 10.
- 6 Verbum ſynopſin quid importet.
- 7 Alienatio facta per tutorem qui non confecit inuentarium eſt nulla, ſi agitur

- tur de pupillis praiudicio, fecus respectu teret.*
- 8 Reg. tex. in l. Barbarius, de off. Prætor. procedit in officiis publicis auctoritate, & utilitate, non autem in priuatis.
- 9 Tutoris officium auctoritate publicum est, utilitate priuatum.
- 11 Tutor si non confectis inuentarium potest remoueri vs suspectus, sed interim tutor est, & gesta per eum non sunt nulla, idem nu. 13.
- 12 Pæna specialis quoties imponitur, videtur recessum a pæna annullationis.
- 13 Tutor qui publicè salis reputabatur, valide contrahit & administrat, etiam inuentario non confecto, idem num. 15.
- 14 . . . omissens inuentarium non dicitur in dolo vero, sed in dolo presunto.
- 16 Inuentarium hereditatis illustrium personarum fieri, non solet expedire, ne debiles eius vires manifestentur.
- 17 . . . potest remitti à Iudice tutori propter eandem causam.
- 18 Tutor qui non satisdedit si administrat, gesta per eum sunt ipso iure nulla.
- 19 Reg. tex. in d. l. Barbarius rectè procedit, quando Iudicis decretum interuenit.
- 20 Emens prætexit æris alieni, nõ tenetur probare æs alienum, si Iudex interpretatus decretum.
- 21 Inuentarium presumitur factum, si tutor contraxit auctoritate Iudicis.

Tutor qui pupillarium bonorum inuentarium facere omisit, non exinde tutor esse desinit, ita vt gesta per eum nulla censenda sint, licet vt suspectus remoueri possit.

CAPVT LXXIII.

Verulam sanè atq; octuagenariam controuersiam inter Principem Bisliniani, & tertios possessores emptores fendi della Scanzana cū Ducissa Grauius auctrice laudata, credidit S. C. his diebus definiri potuisse: verumtamen non esse hoc semper in iudicium potestate euidenter compertum est: habent certè sua sidera causæ, & omnium rerum putaret aliquis esse irrevocabile fatum. Audiuius longa ferie facti lectionem, vidimus doctissimas aduocariorum allegationes, eramus omnes accincti ad votandum causam; omnis tamen labor in cassum celsit. Credidi licitum fore quæ in tanti momenti negotio sentiebam hac 2. cent. palam proferre, idq; mihi suadebatur propensius, postquam ab eodem S. C. inuicissimè Regis nostri proprio motu ad Tribunal Regiæ Cameræ fui translatus, sed destitit à proposito, ne partibus litigantibus quoquomodo

præiudicium facerem, solummodo contentus breui methodo, & compendio sequentibus quatuor capitibus, ea quæ videbantur magis vrgere, pro ratione dubitandi in medium adducere, ex quibus sententia per S. C. proferenda in vnus, vel alterius partis fauorem iustificari queat, nonnullis meam sententiam aperientibus, congruentiori loco referuatis.

Non vsque adeo tutorum, curatorumvè fidei confidendum esse legislatores voluerunt, quod in eorum libera sit potestate pupillorum, minorumvè bona ad libitum distrahere, etsi æris alieni necessitas suadeat: huiusmodi namq; arbitrium Prætori Senatus dedit, ad rex. in l. magis puto, §. ne passim, de reb. eorum, & quidem quoad immobilia & quæ seruando seruari possunt, non nisi certis legibus id licere, adeo præ forma requisiti, vt vna ex eis deficiente, totum penitus corruat negotium, fiatq; ipso iure distractio nulla, & ir-

& irrita, *Rutrigar. Ang. Alber. & alij in l. cum h. §. eam transactionem, ff. de transact. Afflic. in Const. Regni Minorum tara, in fine, Arim Pinell. in l. 1. par. 3. num. 31. C. de bonis mater. D. Reg. Capyc. l. atro decis. 19. num. 4. Surd. conf. 191. num. 17. Mastrill. decis. 121. in princ. ad quod neque sit restitutio necessaria, vt potè in actu qui nullum parit præiudicium pupillo, l. in causa, §. Pomponius, de minorib. Bald. in l. 2. C. de resc. vend. & relati per Dom. Reg. Fabium Capyc. Galeotā lib. 2. contr. 40. num. 15. Requisita illa siue sollemnia octo esse declarat *Affl loco cit.* & in vulgata *dec. 249.* pluraq; *Memo. h. de arbit. lib. 2. cas. 171. ff. §. ad num. 29. O. ar. Simoncel. de decreto lib. 1. tit. 1. nu. 17. & 98. Gutierrez le tucles, par. 2. c. 5. nu. 8. Sola ad Const. Saband. tit. de alienat. bonor. minor. glos. 1. n. 13. Ripoll. var. resol. c. 11. n. 348. Rebuff. in tract. de restit. art. 2. glos. 7. nu. 2. Roland. conf. 33. & 99. vol. 1. & conf. 54. vol. 2. Cassan. ad Confu. Burg. rub. 3. de feud. nu. 17. & alij quos sciens prætereo, eos tamen omnes refert *Farin. in repet. de contract. q. 14. nu. 1. & 2.* & in matre, & auia plura quàm in alijs requiri ostendit *Capyc. dec. 50.***

3 Inter hæc illa tria præcipuū locum obtinent, nempe tutoris autoritas, causæ cognitio cum subsequente iudicis decreto, & subhastatio: & de his validè disceptatum fuit in hac causā, an scilicet his concurrentibus, venditio feudi nuncupati abella Scanzana facta in anno 1564. ab Illust. D. Erina Castriota matre & Balia Nicolai Bernardini Salsuerini Principis Bisliniani pupilli, mediæ personæ D. Catherine Salsuerino eius procuratrici, rite relictæq; processerit, nosq; vt res clarè innotescat, de vnoquoq; singulis capitibus tractaturi sumus Deo dante. Primo scilicet vtrum D. Erina prædicta inuentario bonorum pupilli nō adhuc confectō, siue vsq; adhuc non productō, adeo potuerit pro tutrice haberi, vt eius autoritate iuxta legis præ-

scriptum requisita, venditio illa validaretur. Secundo an satis de causæ cognitione constaret simplici S. C. decreto, quo causæ cognitio & informatio capta enunciatur, nō enim acta, & processus huiusmodi inueniri hæcenus potuerunt. Tercio an subhastatio necessaria sit in rei pupillaris distractione, quibus locis ea faciendā sit, & qui terminus sit eidem à lege statutus.

Quodā primum dubitari fas non est, quin tutoris autoritas necessaria omnino sit in alienatione bonorum pupilli, neq; *l. cum qui, C. de auth. tutor. cum concord. Affl. & ceteri superius relati*: atqui autoritas ipsa considerari nequit in eo qui verè tutor non est: tutor verò dici non potest qui requisita ad tutelam ipsam ineundam non adimpleuit: inter quæ præcipuum est inuentarij confectio ad *tex. in l. tutor qui repertorium, de admin. tutor. & expresius in l. fin. C. arbit. tut.* vbi præcipit Imper. ne ad tutelā ipsam audeat tutor accedere, nisi inuentario cōfecto: ex cuius dispositione id quod fortè de consilio prius erat, fuisse postea de præcepto, notanter aduertit *Bart. in d. l. tutor qui repertorium, n. 23.* proinde gesta à tutore qui inuentarium non confecit, irrita & inania esse censenda, quasi à non tutore peracta, docuit *Specul. ante omnes lib. 1. par. 1. de tutor. §. generaliter, n. 6.* cuius hæc sunt verba, *quid si pupillus autoritate tutoris qui inuentarium non confecit, & iudicis autoritate vendit prædium, in cuius alienatione decretum desideratur, vt infra de empt. & vend. §. nunc dicendum vers. hoc quoq; numquid valet? videtur quod sic, ff. de reb. eorum l. si pupillorum, §. si tutor, & ff. quando app. sit l. 1. §. biduum, & ff. de minor. l. aut prætor, §. permittitur, ff. de bonorum poss. l. Sernus, ff. quod falso tutor l. 1. §. penult. C. qui admitt. ad bonorum poss. ff. quando bonorum: si d. hæc locum habent quando solus iudex interuenit, quod plus valet quam si cum alio non idoneo arg. ff. de arbit. Pedius ex. de off. deleg. cum super. Ar. cōtra, nam*

tutoris, & Iudicis auctoritas requiritur
ut C. si propter publ. pensit. l. fin. sed de
creetino perpetuo interpretum pro non
interposito haberi debet. ff. de testam. l. i.
l. i. re nostro, ff. de reb. eorum. l. quamvis,
credebas enim Index illum esse legiti-
imum tutorem, & non erat, unde non va-
let, eod. sit. l. magis, §. si as. & in prad. de
cret. cum super, & hoc puto verum, arg. ff.
de arbit. par. i. & C. arbit. tuiel. l. fin.
§. illo, pro non tutore enim est, ex quo in-
uentarium non fecit, C. de tutor. vel cur-
at. qui non satisf. l. fin. & C. in quibus
causis in integ. restit. non est necess. l. si
tutor, ext. de traslat. Episcopi. inter, circa
medium: sequitur Bald. in add. ad eundem,
tit. de curatore, verb. tutor, in fine,
vers. si tutor, Socin. l. i. in. conf. 20. lib. 2.
Gutierrez post alios de tutel. par. 2.
cap. 1. n. 38. Roland. de inuent. q. 38. n. 3.
Menoch. de arbit. d. cas. 171. n. 9. & 10.
Canalcas. de tutor. c. 1. n. 23. & 57. Ant.
Sola ad Confut. Saband. tit. de minor. ac
eorum inuent. par. 1. glos. v. n. n. 13. sub-
dens nu. 22. nunquam vidisse seruari
istum illum curiarum, de quo Guid.
Papa q. 330. ut scilicet tolerentur gesta
per tutorem, etiam non constituto de in-
uentario, Corn. conf. 207. n. 4. vol. 3. Dam-
honder. tract. de tutor. c. 3. n. 7. cum seqq.
Farin. vbi de communi restatur tom. 1.
tit. de accus. q. 15. n. 59. idem tenet Ca-
pye. dec. 50. nu. 3. Simon de Preis conf. 6.
nu. 12. Coras. com. op. lib. 2. nu. 9. cas. 10.
nu. 60. & 64. Tobias conf. 108. num. 14.
Fant. de nullis. ex defect. mand. n. 148.
Montan. de tutel. c. 32. reg. 5. nu. 4. Fe-
rall. decis. 387. par. 2. & alij relati per
Barbos. in collect. ad tex. in l. fin. nu. 13.
C. arbit. tuiel.

Cuius rei viua ratio conduci potest
 à *Ulpiano in l. magis puto, §. in primis*
de reb. eorum, quo loci Index aditus
 ad interponendam eius auctoritatem
 super alienatione ipsa, debet in pri-
 mis mandare sibi exhiberi inuentar-
 ium bonorum pupilli: id enim signi-
 ficat verbum illud *synopsis*, ut ex *Ant.*
Ant. Franc. Othomano, & Jacob. Cuiacio
obseruat Menoch. loco cit. tota ergo

Progoris deliberatio pendere debet
 ab inuentario, sine quo nihil de con-
 tentis in *sex. illo* inspicere, & discuti po-
 terit, ut rectè interponatur eius decre-
 tum. Si ergo de Iudice de quo tantum
 lex confudit hoc statuitur, multo for-
 tius de tutore ipso dicendum est, proinde
 nullam prorsus fuisse alienationem fa-
 ctam à tutore qui inuentarium non
 confecerat, videtur decum per *S. C.*
teste Vinc. de Franch. dec. 206. nu. 9. &
10. et si à partibus de tali nullitate in
principio oppositi non fuerit, ad idè
est decisio Rota Rom. apud Card. Fe-
rall. 324. p. 3. quam habere locum vbi
 7 *agitur de sustinendo actu in pupilli*
præiudicium, secus autem respectu
terti, quamvis hoc casu possit vti su-
spectus remoueri, censuit eadem Rota
apud Ludov. dec. 574. n. 1. sequitur D.
Episcopus Riccius collect. 2738. Minis-
ger. sing. obs. cent. 2. obs. 37. qui recu-
ra loquitur vbi tutor omnia sollem-
nia omisit, idque extra omnem contro-
uersiam esse, quoniam à Iudice tutelam
deferente expresse iniuncta est in-
uentarij confectio, quomodo decum
refert Ant. Faber in suo Codic. sit. de tu-
telis defn. 2. loquens in casu iniunctæ
satisfactionis, eadem urgente ratione
in confectioe inuentarij quæ à Iudi-
ce præcipitur, ut notat Vinc. de Franch.
loco proxime cit.

Nec saluaretur nullitas ipsa ex eo
 quod æquum sit gesta per huiusmodi
 tutorem, qui palam & publicè pro tali
 se gerebat, sustineri, ne mundus liti-
 bus inuoluatur, neque decepti rema-
 neant qui cum eo contraxerunt, quæ
 est vera decidendi ratio ad *tex. in l.*
Barbarius. ff. de off. Prat. ut aduertit Pi-
chard. rectissime contra communem
in §. sed cum aliquis, nu. 9. & seqq. Inst.
de testam. & nouissime difficultate
eius tex. de more examinata, ita quo-
que sentit summe eruditioris I. C. Re-
giusque Consultarius D. Franc. Amaya
in l. 2. num. 24. C. si seru. ant. liberi,
 8 *ad Decur. aspiran. lib. 10. illius enim*
regula in officiis publicis authorita-
te,

te & vtilitate, non autem in priuatis locum habet, ſubinde nec in tutore, cuius officium authoritate publicum, vtilitate priuatum eſt, ſi non ſubſcripſiſſi, C. de admin. tutor. probar Bar. 2. de decim. tutor. cap. 12. nu. 8. & 9. Aſc. u. d. ad l. 8. ſub nu. 13. tit. 9. lib. 3. & in l. 2. tit. 3. nu. 85. lib. 5. non. recop. Specul. loco cit. num. 7. ibi, Item non obſiſt quod ſic agebat, ſic contraheret, uſ. ff. ad Macedon. l. 3. & de off. Prator. Barbarius, nam ſalis error non præiudicat ſauori pupilli; ad idem Bald. ubi ſupra his verbis, etiam ſi communis error ad ſit, quia l. Barbarius non habet locum, niſi in officijs publicis authoritate, & vtilitate, non priuatis altero etiam modo, & Maranta docet admodum in ſuis ſingularib. verb. error ſol. mihi 32. in ſin. ſi ait, error communis licet alijs factus ſit l. Barbarius ff. de off. Prator. tamen hoc non habet locum, quando deſiceret ſubſtantia actus; unde ſi tutor qui adminiſtrauit bona pupilli, & ab omnibus ut tutor reputatus eſt, ſi poſtea appareat eum non ſeciſſe inuentarium, omnia per eum geſta irritantur, ita voluit Bald. in l. non omnis ſi certum per. & ratio eſt quia in tutore requiritur de ſubſtantiis quod faciat inuentarium, l. tutor qui reperiſtoriu & c. idem Maranta in prax. par. 4. diſſin. 16. n. 24. fol. mihi 65. eleganter Hieron. Gabriel conf. 36. nu. 36. vol. 1. & eſt ſex. ſingularis in l. 2. ff. de eo qui pro tutor.

Verumtamen ratione, & authoritate contrarium ſuaderi conuenit contendebar, ſcilicet non ideo minus tutorem eſſe habendum qui cum talis deſignatus eſt, pupillarium bonorum inuentarium non adhuc confeſciſſe, nulla enim lege ſancitum reperitur, eaque tutor antequam inuentarium confeſciſſe geſſit, irrita & inania eſſe: ſi quidem in d. l. tutor qui reperiſtoriu id ſolummodo ſtatutum eſt, ut tanquam ſuſpectus remoueri queat, & in l. ſin. ſ. ſin. C. arbit. iurel. ut alijs quoq; pœnis ſubiaceat, quemadmodum illis verbis ſtatuit Inſtitutus, ſciſtoris tutori-

bus, & curatoribus quod ſi inuentarium ſacere neglexerint, & quaſi ſuſpecti ab officio remouebuntur, & pœnis legimus que contra eos determinata ſunt ſubiacebunt, & poſtea perpetua macula infamia notabuntur, uſq; ab Imperiali beneficio abſolutione huius nota fruſtrari. ex quibus nihil aliud deduci poteſt, quàm iure iſto Codicis ſuſpectus fore inuētorii cōſeſſione demandatam, ſiſ alis de Cambanis tract. de clauſul. clauſul. nil nonari inuent. conf. penden. n. 42. Cum ergo ſpeciale pœnam legiſſator imponit, cenſetur à pœna annullationis actus reſeſſum, ad tex. vulgatum in l. quod ait lex ff. de diuor. ubi eſt libere prohibitum ſit a patrono diuertere, ſi tamen diuortium fecerit, non alio erit nullum, eo quod lex non ulterius proceſſit annullando actum, per quem tex. docet Cynus in l. non dubium, C. de legib. quod ubi prohibitio continet ius ſpeciale, pœna facit ceſſare actus nullitatem, que pœna eſt, l. Senatus de contrah. emp. Camban. loc. cit. n. 43. idq; notabiliter comprobat Bald. in l. non dubium, n. 28. C. de legib. inquiens quod quando nullitas actus verè pœna eſt, & lex ulterius proceſſit ſpecialempoſponendo pœnā, tunc contractus valebit, quia pœna ſpecialis impedit pœnam generalempoſponendo. Barr. itaq; in d. l. tutor qui reperiſtoriu, nu. 7. ita docet, contractum pœno, nam dicta leges dicunt quod tutor qui non confeſciſſe inuentarium, debet remoueri ut ſuſpectus, ergo interim eſt tutor, cum ſequitur Abb. in c. ex parte, nu. 6. de appellat. Dec. ibid. Salices in l. tutores ſub n. 7. uerſ. aut interim, C. de admin. tutor. Cuman. conf. 15. ubi inordicus hanc partem defendit, ſubdens in auiā, ratione naturalis affectionis nec ita facile remouendam, ſed dandum eſſe coadiutorē, ſiue curatorem, ergo fortius id dicendum videtur in matre ratione maioris affectionis, idē tenet Alex. conf. 86. n. 8. lib. 2. Boer. dec. 61. ſub n. 23. circa ſinem, & Afflic. dec. 336. fundat quid ſi tutor non confeſciſſe in-

inventario administrat, possit in eum iurari in litem: ergo verè tutor est, *Anfr. ad Capp. Tholosan. dec. 289. Cuid. Pap. q. 330. nn. 3. vbi* dum inter requisita necessaria ad hoc vt tutor bonorum administrationem suscipiat, ponit inventarij confectionem, subdit, & *istud secundum extremum nō observatur, quia de stilo curiarum tolerantur gesta talia tutorum in iudicijs, & extra pro, & contra pupillos, posito quod non confecti de confectione inventarij, Porcell. de confect. inuent. q. 3. 4. 5. & 6. c. 3. nn. 14. in fin. vers. si autem administras, Fiminald. lun. conf. 182. nn. 8. in hac patria, Caranira ad rium 275. nn. 2. 3. Alba conf. 2. 1. nn. 7. Eugen. conf. 19. num. 16. Capp. ita intelligendus dec. 50. n. 2. & decifum per Rotam Roman. et statuit Summus Pōsifex Greg. XV. dec. 31. num. 4. presertim in eo qui palam & publicè administrat, prout alijs decifum refert coram E. P. Cantuccio, & iterum coram Lancellosto, & Beltraminus eius additio nator aliam tacefset eiusdem Rotæ decifionem corā Card. Seraphin. dec. 1004. n. 5. & in puncto in matre tutrice hanc partem vti veniorè defendit Gratian. descept. foren. c. 28. num. 3. ea præcipuè motus ratione, quia ex inventarii omiffione non dicitur tutor in dolo vero sed præfumpto, iuxta tradita per Soccin. Dec. Surd. & Roland. inibi rector, vnde ait ipse non est prohibita administratio donec allegetur causa suspitionis, & de ea cognoscatur, & lis contestetur, Bars. in l. quod si foris, §. sunt quidam vbi Angel. num. 2. dicit esse singulare, & ita obtruniffe, idēq; Gratian. 15 tom. 2. c. 360. nn. 33. & 36. subdens minorem habere difficultatem, vbi tutor palam, & publicè administrasset, iuxta superius relatas decifiones Rota Rom. & rursus tom. 3. c. 542. sub n. 7. & tom. 5. c. 855. n. 8. in matre quæ nō adimplevit adimplēda, inquit satis esse cōstare ex publicis instrumentis illam esse in possessione administrationis, & tanquam tutricem omnia fecisse, & facere, & Puseus decif. 310. num. 2. lib. 1. vbi*

marginalis apostilla refert iterum decifum, matrem tutricem posse administrare ante inventarij confectionem, & ita quoq; concludit Paul. Grann. theore. 8. nn. 19.

Ad quod parum non facit consideratio illa, quod in patrimonii illustrium personarum solet quandoq; 16 magis pupillo expedire, vt bonorum nō fiat inuēctariū, & descriptio, ne amplissimi per prius existimati patrimonii debiles ex eo vires manifestentur, argumento eorū quæ elegāter scripsit Vlpianus in l. 2. circa finem, §. tractari, vers. ego etiam ad Senatūs Cons. Turpill. ibi, ego etiam si mater ei qui soluendo non erit, non petijt tutorem puto ignoscendum, consuluit enim ei, vt minus inquietetur quasi indefensus, & Imperator Alex. in l. 2. C. de alim. pup. præstand. ita disserit, ceterum si bonus vir, & innocens tutor arbitrio suo aluit pupillos, (quod interdum necesse est fieri, ne secreta patrimonij, & suspectum as alienum pandatur, quod melius est interim tacere, quam cum de modo bonorum quæritur vltro proferri, & apud acta ins dicentis contra utilitatem pupillorum designari) non dubitè, & c. nihil enim tam durum, tamq; inhumanum esse, quàm publicatione pompæq; iterum familiarium, & paupertatis detegi vilitatem, & inuidiæ exponere diuitias, profitentur Casares in d. l. 2. C. quando, & quibus, quæ pars lib. 10. subinde Bars. in l. tutor qui repertorium, nn. 19. inter causas necessarias, quare possit Iudex inuēctarij confectionem tutori remittere, hanc subnectit, sequitur Anfr. ad Capp. Tholos. d. dec. 289. Gutziercz in l. ne nō potest n. 413. de leg. 1. in puncto Anton. Sola ad Const. Saband. tit. de minor. & eorum inuent. par. 1. glof. vn. n. 19.

Neq; argumentum rectè conducitur à tutore qui non satisfecit, ad eum qui inventarium omisit; siquidem ge- 18 ita per illum nulla sunt ipso iure, & irrita lege ipsa sic statuente, ad tex. in l. indubium, C. de tutor. vel curat. qui satis non dedit, ibi, nullam firmitatem obtri-

p p nent,

ment, & rursus ipso iure irrita sunt, quomodo in specie arguit *Cranit. d. ritu 275. n. 4.* quin potius argumētum ipsū retorquetur, quoniam si leges voluissent irrita fore quæ ante inuentarii confectiōem tutor gesserit, id statuisset, prout in eo qui non satisfecit. Cū ergo non statuerint, contrariū voluisse censendum est, *vulgatis regulis.*

Igitur pro constanti affirmandum est, Principissam matrem, etsi verè cōstaret inuentarium non fecisse, valuisse tamen tutelam, & baliatum sibi delatum administrare, multoq; magis licuisse Duci Grauinæ emptori feudi illius, ad emendum illa auctorante accedere, nedum ex eo quod palam, publicèq; administrabat, & ab omnibus pro tutrice habebatur, sed magis ex eo quia *p* tali à S.C. habita fuit. Licet namque vera sit limitatio superius tradita ad *sex. in l. E. arbarius, de off. Prætoris* quod scilicet procedat eius regula in officiis necessitate, & utilitate publicis, non tamen habebit locum, ubi communis ille error ex Prætoris quoq; decreto robur viresq; accepit, quo casu etsi verè talis non esset, rectè cum ea contrahi posse, probatur mihi argumēto *sex. à nemine ad hoc pōderati in l. minor 25. annis, 32. de minorib. ibi, adito Præfide ex aspectu corporis falsò probauit maiorem aetatem, & rursus, quod si & ipsi decreto Præfidis crediderunt, ex quo tex. Aus. Fab. in suo Cod. tit. de prædij minor. lib. 5. tit. 37. defin. 2.* postquā decisum refert eum qui emit
 20 rem pupillarem prætextu æris alieni, probare debere æs alienū fuisse, quod ex venditionis pretio fuerit solutum, subdit *nu. 4. si tamen decretum Iudicis interuenit, parcendum est emptori qui credidit decreto, l. minor 32. in fin. de minorib.* Cum ergo S.C. Principissam ipsam pro tutrice vera, & legitima habuerit, dum super eius instātia pro vèditiōe suum interposuit decretum: quid vltà ab emptore exquirendum est, ne aliàs iudiciali auctoritate deceptus videatur, quomodo ait *sex. in l.*

1. C. de his qui ven. atar. ibi, ne hi qui cum eis contrahunt, principali auctoritate decepti esse videantur.

Tandem hæc totam disputationem inibi versari, vbi certè constet inuentarium à tutore confectum non fuisse: & in proposita nobis specie, negatiua huiusmodi fundatur in mera iuris præsumptione, eo quod inuentarium non producitur, cum potius ad gesta per tutorem sustinenda Iudice cognoscente, & auctoritatem præstante, contraria præsumptione credendum sit inuentarium fuisse confectum, vt latius de causæ cognitione dicemus in sequenti.

S V M M A R I V M.

- 1 **A** Lienationem rerum minoris præcedere debet causa cognitio cum Iudicis decreto.
- 2 . . et ad quem finem?
- 3 . . pupilli rebus sine necessitate alienatis remanens actio pupillo tam aduersus tutorem, quam in res alienatas.
- 4 Decreto Iudicis non est credendum, nisi quatenus constat ex actis.
- 5 . . non probat acta præcessisse, nisi partibus presentibus prolatus sit.
- 6 . . pro eo non præsumitur, etiam si de causa cognitione attestetur, nisi ex actis appareat, & idem *nu. 10.*
- 7 Actuum, & sollempnitatum specificamentio facienda est in decreto alienationis rerum minoris, nec generalis enuntiatio sufficit, sed contra *num. 23.*
- 8 Præsumitur facilius pro sententia, quàm pro decreto, præsertim voluntaria iurisdictionis.
- 9 . . pro decreto in his quæ modici sunt præiudicij, sed contra *nu. 25.*
- 11 Præsumptio sollempnitatis decreti tollitur pro contrariam urgentiorem, & afferuntur exempla.
- 12 Alienatio rerum pupillarum etiam interueniente Iudicis decreto nulla est ære alieno non urgente.

- 13 . . *etiam si causetur magna utilitas pupillo.*
- 14 . . *nec valida est si alienetur res maioris valoris, quā siturgens as alienum.*
- 15 . . *verum feudaliū, vel aliter immobilium nulla est, etiam iudicis auctoritate roborata, si burgensatica vel mobiles sint qua vendi possunt.*
- 18 *Decretum iudicis non firmat alienationem cum enormi laesione pupilli factam.*
- 17 *Lesio pupilli consideratur nedum in pretio, sed etiam in qualitate rei vendita.*
- 18 *Pupillus laesus circa causam non urgentem vendendi, vel qualitatem rei vendita, restituitur ad rem, laesus verò circa pretium restituitur ad supplementum, non obstante decreto.*
- 19 . . *laesus coniunctim in causa, & pretio, restituitur ad rem, nec est locus supplemento in isti pretij.*
- 20 *Lex multum confidit in iudice.*
- 21 *Præsumptio semper est pro iudicis decreto, idem nu. 24.*
- 22 . . *eam impugnanti onus probandi contrarium incumbit.*
- 26 . . *præsertim pro decreto iudicis supremi, in quo præsumuntur intercessisse omnes sollemnitates.*
- 27 . . *sic & in actū qui fit coram Principe.*
- 28 *Sollemnitatum de stilo S. C. non fit specifica expressio in decreto sed in genere causa cognitio enunciatur.*
- 29 *Æris alieni urgentia, & diligens iudicis inquisitio facta præsumitur, in cognitione causa in decreto alienationis rerum pupillarium enunciatam.*
- 30 . . *As alienum satis urgere dicitur quoties credendum est subvrsuris, nisi creditor non inter.*
- 31 *Venditio rei immobilis pupilli nō annullatur, & si aderat mobilis, vel minus preciosa qua vendi poterat, nisi notabile detrimentum pupilli versetur.*
- 32 *Immobiles res vendi possunt per tutorem, quoties pupillus mobilibus distrahis, honestè non vixisset secundum eius conditionem.*
- 33 *Feudalis res pupilli vendi potest per tutorem, quoties retinetur burgensatica ex qua maiores redditus consequitur.*
- 34 *Remedium l. 2. C. de rescin. vend. non datur contra tertium etiam titulo iuratorio possidentem, neq; in subsidium.*
- 35 . . *an possit intentari quando venditio facta est cum decreto.*
- 36 *Sententia subsecuta censetur à die litis contestata prolata.*
- 37 *Condemnandus de proximo pro iam condemnato censetur.*
- 38 *Alienatio necessaria rerum pupillarium sollemnitates non requirit.*
- 39 *Sollemnitates non requiruntur in venditione fundi Ecclesie, vel minoris, si erat legitime hypothecatus.*
- 40 . . *præsertim si fiat in executionem contractus gesti cum prædecessore, vel patre pupilli.*
- 41 . . *Non sunt necessaria ubi contractus evidenter utilis fuit pupillo.*

Supremi Magistratus decretum genericè causæ cognitionem, ceteraq; de iure requisita in alienatione rei pupillaris enunciatis, rectè satisq; ea probare.

CAPUT LXXIV.

Postquam in venditione feudi della Scanzana tutoris auctoritatis defectum fundare conatus est Bisiniani Princeps: qua

de re in præcedenti disseruimus: nec minus debitam causæ cognitionem, defuisse contendebat. Scitur namq; leges omnes illam de necessitate adhi-

Pp 2 beti

1. beri iuſſiſſe, præcedereq; debere ſolennem iudicialis decreti interpoſitionem, vt probat *tex. in l. nec quidquam, §. ubi d. cretum, de offi. proſul. cum tex. in l. in minorum, C. de præd. minor. ibi, & apud acta cauſis probatis, quæ venditionis neceſſitate miſ. ſ. rane, decre- tum ſollemniter interponatur, & clarius in l. 3. C. ſi quis ign. rem imm. ibi, ſine cognitione cauſæ, & interpoſitione decreti, & rursus in l. 1. C. de præd. Decurion. lib. 10. notat *Roland. conf. 7. num. 65. vol. 3.* Hæc inquam cauſæ cognitio tanti momenti eſſe debet, vt omnia diſſerat, cuncta rimetur, & diſcutiat, quæ neceſſariò præcedere debent pupillaris rei diſtractionem: vt tunc vrgeat æs alienum: nam mobilia extent quæ minori cum diſpendio diſtrahi queant, vt minus damnosa minori res alienetur, ne magnum prædium pro paruo pretio diſtrahatur, an tutoris authoritas interueniat, quæ omnia eleganter receſſet *Ulpian. in l. magis puto, §. ne paſſim, de reb. eorum, & DD. in l. initio præcedentis capitis relati, quibus ſe ſubſcripſit Menoch. de recup. poſſeſſ. rem. 15. nu. 146. & ſeqq. egregie de more Ant. Faber in *Iurispr. Papu. tit. 12. princ. 7. illat. 87.* adeoq; pro forma requiritur ſtriſta huiusmodi cauſæ cognitio, vt nec minimus eius deſectus, iudicis ſubſequenti decreto ſuppleri queat, *Farin. poſt multos in reperi. de contract. q. 14. nu. 5. & ſeqq. namq; ſi prætor cauſa cognita de rebus pupilli diſtrahendis illud interpoſuerit, deinde ei obreptum fuiſſe probetur, decretum ipſo iure nullus eſt mouenti manetq; actio pupillo integra non tantum in perſonam aduerſus tutorem, ſed etiam in rem ipſam alienatam, vt eam vindicare poſſit d. l. magis puto, §. penult. l. eſt præſer. & ibi Bald. & Salicet. C. de præd. minor. l. 1. §. 1. in fine, de reb. eor. Natta in puncto conf. 16. num. 11. 12. cuius ratione ingenioſe aſſignat Ant. Fab. loco prox. citato. Idcirco nullam prorfus, & irritam declarandam fore feudi ipſius alienationem in qua de***
2. minus damnosa minori res alienetur, ne magnum prædium pro paruo pretio diſtrahatur, an tutoris authoritas interueniat, quæ omnia eleganter receſſet *Ulpian. in l. magis puto, §. ne paſſim, de reb. eorum, & DD. in l. initio præcedentis capitis relati, quibus ſe ſubſcripſit Menoch. de recup. poſſeſſ. rem. 15. nu. 146. & ſeqq. egregie de more Ant. Faber in *Iurispr. Papu. tit. 12. princ. 7. illat. 87.* adeoq; pro forma requiritur ſtriſta huiusmodi cauſæ cognitio, vt nec minimus eius deſectus, iudicis ſubſequenti decreto ſuppleri queat, *Farin. poſt multos in reperi. de contract. q. 14. nu. 5. & ſeqq. namq; ſi prætor cauſa cognita de rebus pupilli diſtrahendis illud interpoſuerit, deinde ei obreptum fuiſſe probetur, decretum ipſo iure nullus eſt mouenti manetq; actio pupillo integra non tantum in perſonam aduerſus tutorem, ſed etiam in rem ipſam alienatam, vt eam vindicare poſſit d. l. magis puto, §. penult. l. eſt præſer. & ibi Bald. & Salicet. C. de præd. minor. l. 1. §. 1. in fine, de reb. eor. Natta in puncto conf. 16. num. 11. 12. cuius ratione ingenioſe aſſignat Ant. Fab. loco prox. citato. Idcirco nullam prorfus, & irritam declarandam fore feudi ipſius alienationem in qua de**
3. dis illud interpoſuerit, deinde ei obreptum fuiſſe probetur, decretum ipſo iure nullus eſt mouenti manetq; actio pupillo integra non tantum in perſonam aduerſus tutorem, ſed etiam in rem ipſam alienatam, vt eam vindicare poſſit d. l. magis puto, §. penult. l. eſt præſer. & ibi Bald. & Salicet. C. de præd. minor. l. 1. §. 1. in fine, de reb. eor. Natta in puncto conf. 16. num. 11. 12. cuius ratione ingenioſe aſſignat Ant. Fab. loco prox. citato. Idcirco nullam prorfus, & irritam declarandam fore feudi ipſius alienationem in qua de

huiusmodi cauſæ cognitione adhibita, nullatenus aſſerebat actor apparere.

Neq; ſaluari poſſe decreto ex libro Secretarij Sac. Conf. exemplato, in quo apparet §. C. ſuper alienatione ipſa ſuum interpoſuiſſe decretum, pariter & iudiciariam authoritatē, viſa, (vt in eius rubrica ſcribitur) informatione capta: etenim reſiſtit regula, quod Iudici non ſit credendum, niſi quatenus conſtet ex actis, *Guid. Pap. ſing. 807. Cephal. conf. 263. nu. 16. vol. 2. Roc. de Certe de ſtatutis, ſeſt. 5. nu. 28. inter tract. diuerſ. tom. 2. fol. 366.* & licet in ſententia mentionem faciat alicuius actus coram ſe geſti, non ideo probabitur actor præceſſiſſe, niſi partibus præſentibus prolatum ſit decretum ſiue ſententia, ex doctrina *Aretini conf. 68. n. 5. diſſuſe Felin. in c. quoniam contra concl. 5. n. 34. de probat. M. ſcard. eod. tract. tom. 1. concl. 32. n. 55.* id quod eſſe in iure expeditum diximus *cent. 1. c. 88. nu. 1.* quod ſententia quæ ex actis non iuſtifica-ur, eſt ipſo iure nulla, iuxta ſepius decisa per *Rotam Rom. & tradita per Marantam in prax. 3. par. princ. nu. 46. idcirco Alex. conf. 9. vol. 3. in fine, & Affl. dec. 245. nu. 3.* regulam ſtatuunt, q̄ præſumitur pro ſententia antiqua ſine actorum productione, niſi altera pars neget: videturq; magis præciſum in caſu de quo agimus, propter expreſſa verba *tex. in d. l. minorum, C. de prædij. min. ibi, & apud acta cauſis probatis, & in d. l. 1. C. de prædij. dec. lib. 10. ibi, ſub fide actorum appareat, quemadmodum ponderat Alciat. de præſumps. reg. 3. præſump. 10. nu. 2. & 5.* vnde *Paul. de Caſtro conf. 38. vol. 2.* ſollemniter conſuluit, quod niſi appareat de cauſæ cognitione iuxta præſcriptum d. l. magis puto, §. ne paſſim, nunquā pro decreto præſumitur, eſſi atteſtetur Notarius eam fuiſſe adhibitam, *Ruin. conf. 69. n. 6. verſ. non obſtat, vol. 1. Decius, & alij relati per Roland. d. conf. 7. n. 71. vol. 3. & Ant. Gabriel com. concl. lib. 2. ſit. de ſenten. concl. 5. num. 28. Fa-*

rinac. loco cit. num. 8. cum seqq.

Sed et si daremus sollennia illa sola ius dicentis enunciatione probari, non adhuc quævis enunciatio rem ipsam euinceret, nisi specifica sit, & specialiter omnes contineat sollennitates requisitas: generalis enim satis non est ut faciat sollennitatis interventum præsumi, quomodo post *Bald. Castrenf. Felin. & alios* veriorum esse opinionem, & ab ea non recedendum firmat *Menoch. lib. 2. præsump. 75. n. 22. Bald. in lex. his, col. 2. C. de testam. milit. & in l. 1. ff. de reb. eorum, Alex. in l. sciendum de V. O. & alij per Paris. conf. 75. n. 39. vers. hac obiectio, vol. 3. Roland. dicto conf. 7. n. 72. vol. 3. & conf. 33. n. 15. & conf. 99. n. 25. lib. 1. notabiliter Alex. in addit. ad Barr. in l. 1. C. de præd. man. lit. A. nota, inquit, perpetuo quod in rebus quæ non possunt sine decreto alienari, nõ sufficit habere licentiam à Iudice, nisi Iudex declaret causam quare alienet.*

Et Accursius cuius auctoritati tantopere contrarium sentientes inniti videbantur, in l. 1. C. de fid. instr. lib. 10. illis verbis, *vel hic erat scriptura qua dicebas hoc intervenisse cui eras standum, nisi contra probeatur*, iuxta hæc intelligendus est, prout ibid. cum declarat *Angel. num. 2. circa medium vers. & attende diligenter*, & egregie, *Rebuff. ibid. vers. in glos. magna* quos omnino consulas.

Cum enim causæ cognitionem præcedere Iudicis decretum lex requirit, si iustus in ipsa præsumenda proceditur, quàm in sententia, isthæc enim inter contententes profertur, ideoque maior sit causæ discussio: at in decreto cum voluntariæ sit iurisdictionis, & inter partes volentes interponatur, nõ ita exactè res discutitur, nec causæ cognitio adhibetur, prout antiquioribus relatis perbellè observat *Dec. conf. 351. n. 7. in fine*, & sententia transit in rem iudicatâ, quod nõ est in decreto, *Alex. cõf. 105. col. 1. lib. 5. Angel. in l. quæcumq; S. fin. de public. Craess. de antiqu. temp. par. 2. n. 17. fol. 144. col. 4. Et DL.*

qui voluit præsumi pro decreto genericè sollennitates enunciantes, intelligi debent in iis quæ modici sunt præiudicii, in quibus minori causæ cognitione lex contenta est, ut *Menochius* aduertit *d. præsump. 75. n. 22.* quomodo dissidentes opiniones conciliat *Alciatus d. præsump. 10. num. 5. Ans. Gabriel com. concl. lib. 2. tit. de senten. cõcl. 6. num. 30.*

Rursus dissensio illa procedit in sollennitatibus illis quibus Iudex vel partes possunt tacite, vel expressè renunciare, utpote si sententiam facere, transitum in rem iudicatam permiserint: at quotiescunq; lex pro forma desiderat sollennitates ipsas, quo sit ut in iudicetis vel partiũ arbitrio nõ sit eas omittere, non videtur credendum Iudicis assertioni genericè restandas adhibuisse. Exemplum est appositissimum in decreto super rerum minoris vel Ecclesiæ alienatione interposito, de quo tractat *Paul. Castrenf. d. conf. 38. num. 2. ita* concludens *arg. ex. in l. si forte de castrenf. peculio*, sequitur *Dec. conf. 556. col. 1. in fine*, *Hippolyt. de Marfil. sing. 399. & notanter Bald. in l. omnem, C. ad Tertull. quem sequitur Iason conf. 149. lib. 2.* quod non statim soli Iudicis assertioni, dicentis se dedisse tutorem causæ cognita, refert & alios ad idem *Craess. loco prox. cit. n. 12. & 13.*

Itidem et si millies pro decreto ipso sic concepto præsumendum foret, non ideo præsumptio hæc tantè est potentia, quin contraria & vrgentior tolli nequeat, *Ans. Faber* post plures *ubi supra num. 35.* utpote si falsus enormiter sit minor in alienatione ipsa, prout enormissimè lesus in præsentia assererebatur, *Menoch. loco cit. n. 33. & 34.* itidem si falsum sit Iudici expressum, vel suppressa tacitaque causa ipsius decreti interpositione, *Menoch. ibid. n. 38. Roland. d. conf. 7. n. 85. vol. 3.* idque notoriè in præsentia constare, dum falsè assertum fuit amplissimum & vastum illud patrimonium Bisiniani adeo

ere alieno oneratum, vt ad exiguum illud debitum Domitio Caracciolo Atripaldæ Duci exoluendum satis nō esset, quod quidem nedum reuera exolui poterat, sine rei familiaris incommodo in quantitate ipsa fortis principalis ducatorum 14.m. sed & satisfactione tertiarum, siue censuum, decurforum, solummodo ad summam duc. mille, & centum ascendentium, vitari potuit rescisso petita cōtra ctus annui redditus. Et quis enim adeo rationis experts per suaderi poterit, in patrimonio illo adeo exiguum summam vel in pecunia nō reperiri, vel ex venditione mobilium, & animalū, ne ad immobilia deueniretur, vt iuris est, redigi potuisse cōmodius, nisi vigilando dormitet qui rem ipsam intueatur.

- Igitur ære alieno non vrgente, imò taliter vt quasi franguletur debitor, quomodo perbellè allocuntur *Casaf.*
 13 *res in d.l. i. C. de prad. decur. lib. 10.* nullam fore rei pupillaris distractionem, etiam præiudicis decreto factam, consuluit *Corn. conf. 207. nu. 2. vol. 3.* & probat *tex. in d. l. i. C. de prad. decur. lib. 10. ibi, infirmæ enim venditio erit, si hæc fuerit forma neglecta*, et si minori expediret prædia vendere, *Roland. d. conf. 7. n. 26. lib. 3.* videndus: idq; adeo præcisum est, quod nec causa magnæ
 13 pupilli vtilitatis sine vera æris alieni vrgentia, huiusmodi distractio iustificari queat, vt post *Dec. conf. 403. & 556. tenet Cypre. des. 123.* refert *T. hor. in compen. d. dec. par. 3. som. 1. ver. decretum fol. 283.* Quinimo etiam data æris alieni vrgentia, nec ideo alienatio
 14 rei maioris valoris quàm sit vrgens æs alienum valida erit, vt post alios probat *Caran. ad Affl. d. dec. 249. vers. & adde, Mascard. de probat. concl. 531. nu. 65. lib. 1.* *Roland. conf. 60. nu. 9. lib. 4.* & alij per *Farinac. in reperi. de contractib. q. 14. nu. 3. & 52.*

Nec minus obreptum fuisse Iudici, ex eo quod à turlice assertū fuit, alienationem feudi huiusmodi magis quàm ceterarum rerum in patrimonio exi-

stentium pupillo expedire. Siquidem euident in cōtrarium veritas est, nam & in processu probatum extat, & res ipsa loquitur, mobilia maximi valoris adesse, ex quorum, vel minimæ partis venditione, comodissimè poterat Duci Atripaldæ satisfieri: eo præsertim
 15 quod burgenfatica bona vendi prius debent, quàm ad seu. talium venditionem deueniatur. Et in patrimonio ipso præter mobilia extabat etiam vctigal ferici burgëfaticum, super quo erat etiam petita assistentia, cuius fructuum alienatio longè conducibilior pupillo foret: subinde *Cornens conf. 92. & latius conf. 185. vol. 4.* rectè consuluit, nullam esse rei stabilis distractionem etiam iudiciali autoritate roboratam, quotiescunq; mobilia quæ vendi possint exteē, prout refert, & sequitur *Caran. ad Affl. d. dec. 249. vbi idē in fortioribus terminis Id. Ang. Pisanel. suæ tempestatis celeberrimus lurreconsultus vt testatur Id. Vin. de Anna sing. 6. & Cornet traditionem sequitur D. Reg. Cypre. Latr. dec. 19. nu. 1.*

- Decretumq; Iudicis nec firmare
 16 alienationem cum enormi pupilli læsione factam, multis probat *Bologn. conf. 34. n. 10. vers. & ideo notanter. Que*
 17 quidem læsio nedum respectu veri valoris, & pretij probatur, verum etiā in ipsa rei alienatione consideratur, quia dicitur deceptus pupillus in re ipsa, veluti cum venditum est feudum, burgenfaticis seu mobilibus ex-
 18 tantibus, ex *tex. insigni in l. siquidem, §. 1. C. de prad. minor.* & tunc datur restitutio minori ad rem ipsam, vt *ibid.* docet *Accurs. verb. restitutio, alioquin ait si in hoc ipso quod vendiderat est deceptus, ad rem ipsam, vt ff. de iur. dot. l. si res, §. 1. & Bart. in summario eiusdem legis, nota situm §. pro minorib. legis in venditione rerum suarum, vt si lasti sint in eo quod vendiderunt, restituantur ad rem, si in pretio ad pretiū.* Iudicis namq; decretū in his terminis restitutionem cessare nō facit, iux. *tex. in Latr. Prator, §. quid tamen, de minor.* quia vt eadem
 glos.

glo. in d. l. siquidem, vers. sed videtur ob-
servat, aliud est cum pro recipiente si-
bi debitum, vt in *d. l. ait prator*, aliud cū
pro alienante interponitur: ratio est
quia hic prator permittit venditionē,
ibi solutionem iubet, *glof. in d. l. ait*
prator. §. quod tamen, verb. audiendum,
19 *vers. vel melius*, & quando lætio est in
causa, quia rem vendere non expedie-
bat, & in pretio, quia viliori quā va-
lebat fuit alienata, datur restitutio ad
rem, & non est locus supplemento ius-
ti pretii, quomodo iudicatum per Ti-
cinenſe collegium in puncto refert
Causalean. dec. 40. à num. 44. ad 46. p. 2.
Gratian. dec. March. 131. num. 18. post
alios.

In contrarium verò ad fundandum
venditionem illam ritè rectèq; proce-
ſſiſſe, dicebatur pro conuentis, ſat eſſe
pæuio S. C. decreto geſtam fuiſſe,
& ex eo fundatam eorum intètionem:
ſiquidem iuſtè poſſidet qui pratore
20 auctore poſſidet, lex enim de eo mul-
tum confidit, *l. v. C. de off. iud. latè*
Menoch. de præſump. lib. 1. præſump. 67.
21 *num. 1. & ſeqq.* Quo fit vt præſumptio
ſit ſemper pro Iudicis decreto, quod
fit iuſtè interpoſitum, *in præſentia, de*
renunc. l. Herennius, §. Caia de enūc. l.
2. ff. de off. diuerſ. iud. notat Innoc. in c.
innoſuit, de eo qui furſum ordin. ſuſcep.
& Specul. ſpecificè agens de alienatio-
ne rei minoris lib. 4. tit. de vend. à ms-
mor. & ab Eccl. celebrand. n. 5. concluſit
ſed dic quod ſatis probat emptor iuſtam
cauſam ſubſuiſſe, eo ipſo quo l. decretum
oſtendit, Bald. conſ. 184. ad intelligen-
tiā, num. 2. lib. 2. Dec. conſ. 403. num. 11.
Surd. conſ. 49. num. 31. centumq; alios ad
confirmationem congerit Ans. Gabriel
com. conſ. lib. 2. tit. de ſenten. concl. 5. n.
22 *1. adeoq; onus contrarium probandi*
in eum tranſfertur qui aſſerit ſollen-
nitates adhibitas non fuiſſe, latè Me-
noch. lib. 2. præſump. 75. num. 13. & ſeqq.
& conſ. 1164. num. 2. idq; præſertim in his
quæ per modum voluntariæ, & quali
extra iudicialis cognitionis interpo-
nuntur, quemadmodum ſunt aliena-

tiones rerum minoris, Eccleſiæ & alię
huiusmodi, *Bald. in puncto in l. cum hi,*
§. ſi prator, de tranſact. & plurib. probat
Corn. conſ. 109. num. 5. & conſ. 207. num. 5.
vol. 3. & conſ. 71. num. 8. cod. vol. præci-
puè vbi in iplius decreti interpoſitione
Iudex atteſtetur cauſę cogniti-
onem adhibuiſſe, quod genericè aſſere-
re ſatis ſuperq; erit, licet ſpecificè par-
23 *ticularia non exprimantur, vt expreſ-*
ſim pro veritate ſcribens docuit Paul.
de Caſtr. in d. l. cum hi, §. ſi prator, num. 2.
in ſin. de tranſact. idemq; ſentiſſe Alex.
de Imol. dicunt add. ad ipſum, & in for-
terioribus terminis Alex. conſ. 80. num. 5.
& ſeqq. vol. 5. nempe quando aſſertio
cauſę cognitionis fit per Notarium
per clauſulam equipollentem, vt potè
omni modo meliori, quā doctrinā,
pluries S. R. Rom. fuiſſe ſecutum re-
ſert Gratian. diſcep. for. tom. 1. c. 153. n.
18. idem Paul. de Caſtro conſ. 174. col.
2. lib. 1. Iaſon conſ. 40. lib. 3. equitur etiā
Deius conſ. 341. n. 12. & conſ. 351. n. 10.
Soccin. conſ. 115. num. 4. verſ. & in primis,
vol. 1. Imol. conſ. 98. R. in. ſibi contra-
rius conſ. 35. num. 38. vol. 1. ſollen- niter
Hieronym. Gabr. conſ. 33. n. 4. vol. 1. Ale-
xander in l. ſciendum, num. 28. de V. O. De-
cius in c. quoniam contra, num. 42. verſ.
non obſtat, de probat. Orlan. Simoncelli,
tract. de decretis lib. 1. tit. 1. n. 104. quo
loci amplius teſtatur, de conſuetudine
hodie nõ ſeruari, vt de tractatu, & ſol-
lennitatibus fiat ſeparata ſcriptura,
quemadmodum multi ab eodem rela-
ti num. 100. requiri aſſerunt, ſubdens, &
ita ſæpius vidi, ac fieri præcepit, vt uni-
cum tantum fiat inſtrumentum, in quo
cauſa cognitio, ceteraq; ſollennia conti-
neantur, & noſmetipſi in noſtro S. C.
ſeruatum vidimus, Cramer. de antiq.
temp. num. 9. & 19. vbi num. 20. reſpondet
ad Paulum Caſtrenſ. ſibi contrarium
d. conſ. 38. lib. 2. fundato ſuper reg. d. l. ſi
forte, de caſtrenſ. pecul. que procedit in
24 *privatis, non in Iudice, pro quo ſem-*
per iura præſumunt, quomodo in ſpe-
cie reſpondere Alex. in d. l. ſciendum,
de V. O. & Iaſon. in l. 1. ff. de off. ius, vel
re-

respectu Notarij causæ cognitionem enunciantis, vt defendit *Dic. in d. cap. quoniam contra*, col. 22. *vers. postremo in c. lib. Craucet. loco cit. n. 10.* hi omnes cum alijs ab ipsis relatis dubitari fas esse non sinit de sollennitatibus in bonorum minoris alienatione requisitis, cum Iudex in decreto de causæ
 25 cognitione genericè attestationem facit, vt proinde cesset penitus diuinariorum asserentium, eam conclusionem tantummodo locum habere in ijs quæ modici sunt præiudicii, & non adeo diligentem exquirunt causæ cognitionem.

Quod si simplici Iudici id asserenti tantum tribuendum est, quisnam negare hoc audebit S. C. quod nedum maior & supremus Iudex in Regno dicitur (in quo regulam in cōtrarium
 26 non procedere fateatur *Bald. in l. intro. res. in princ. de confirm. intro. l. ason, Paris. & alij relati per Ant. Gabr. d. lib. 2. concl. tit. de senten. concl. 5. nu. 22.* & indubitatè ita tenendū cōcludit *Simoncell. lib. 3. inspect. 3. num. 42. Hippol. de Marfil. sing. 438.* eidemq; asserenti manus dedit libenter *Rolandus dicto conf. 33. nu. 17. lib. 1. post alios Gratian. discept. for. c. 153. sub num. 18. & c. 555. num. 38.* in puncto verum etiam vices gerit Præfecti Prætorio, & Principis personam representat, ita vt nomine Regis Maiestatis sententiæ proferantur, idcirco quando actus sit coram
 27 Principe, omnes extrinsecæ sollennitates interuenisse præsumuntur, ad notata per *DD. & præcipuè Alex. in l. omnium, C. de testam. Bald. Innoc. & alios* quos sequitur *Mascard. de probat. vol. 3. cūcl. 1322. num. 26.* & in specie in decretis Præfecti Prætorio firmat *Reg. de Ponte conf. 1. num. 129. lib. 1. Affl. decis. 245. sub num. 3.*

Quibus, vt res in tuto sit, accedit stilus, & consuetudo inueterata eiusdem S. C. qui quidem vt cunctis palam est, ita se habet vt non fiat sollennitatum specifica expressio, sed tantum in genere enunciatum causæ cognitio,

quæ stilum esse seruandum, & attendendum post *Craucet. Alex. & Rebuff.* ostendit *Gratian. d. cap. 153. num. 22.* & generali consuetudine roborari notat *Ostian. Simoncell. loco cit. tit. 1. n. 104. & lib. 3. inspect. 3. nu. 42.* concludens, præsumitur igitur pro decreto cum fuerit à maiori Iudice interpositum, & fuerint generaliter in instrumentis sollennitates enunciatæ, quod non de iure communi, sed ex consuetudine procedis, sequitur *Menoch. conf. 1169. n. 16.*

Hoc pro constanti posito & standū sit decreto Iudicis genericè causæ cognitionem enuncianti, non est ulterius inquirendum, an æs alienum taliter vrgeret, vt expediret pupillo feudum Scauzanæ distrahere, nam præterquamquod supponenda est omnino vrgentia, & de ea diligentem fecisse Iudicem inquisitionem, vt perbellicè obseruat *Corn. d. conf. 109. n. 5. vol. 3.* inquiens, incumbit enim Iudici inquirere, an imminet æs alienum, & unde possit cum minori incommoditate minorum satisfieri, d. S. ne passim, & S. nec non illud, & in S. in primis e. l. ideo præsumendum est quod alius Index nō decerneret, quàm super his inquirat, eleganter in puncto *Ant. Fab. in Cod. tit. de præd. minor. lib. 5. tit. 37. de f. 2.* quæ præcedenti cap. commendauimus num. 20. sed & quod magis est, probatur euidenter vrgentia, quoniam ex processu constat, adeo patrimonium illud esse alieno oneratum fuisse, vt in anno 1560. cognito de hoc eiusdem S. C. decreto, ærtiè decursu eiusdem capitalis Duci Atripalidæ debiri, ex quo non erat vnde soluerentur, in capitale fuerint conuersæ, & in anno 1562. eadem Principissa mater procuratricem constituit ad inueniendum modum quo pupillus debitis exonerari posset, cum enim debitum est sub vfuris, valet
 30 rei pupillaris venditio, et si creditor non instet neq; vrgeat, ita consuluit *Imol. conf. 98.* sequitur *Vrfill. ad Affl. d. dec. 249. num. 6.* latè *Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 555. sub num. 34. num. seqq.*

seqq. & Rebuff. in tract. de in integr. restit. glos. 7. num. 4. causam necessariam in eo parificat, si quis alienum urgeat, vel usurarū graue onus vtiliter alienationem suadeat.

Nec dicere valebit ex alio obrep-
tum fuisse iudici, nempe ex quo mobi-
lia, & burgenatica bona extabant,
quæ commodius, & vtilius vendi po-
tuisent, nam facile diluitur obiectio
ex traditis ab eodem *Corneo d. conf.*
109. num. 5. non reperiri iure cautum
quod si fuerint bona mobilia, vel præ-
31 dia minus vilia, & pretiosa, & vendi-
ta fuerint magis vilia, & pretiosa,
ideo venditio erit nulla, subditq; *n. 6.*
nec putarem quod ob hoc solum, qui-
fuisse alia minus vilis, deberet vendi-
tio rescindi, seu pronunciari nulla, non
enim hoc pōderatur in oratione D. Mar-
ci, & aliis in simili habetur in l. a. Dino
Pio, §. in venditione, de re iud. quod omis-
sio illius ordinis non reddit actum nul-
lum, sequitur Hieron. Gabriel d. conf. 33.
n. 5. licet de hoc dubitet *Ottav. Simon-*
cell. lib. 1. tit. 1. n. 50. sed tamen recte
intelligit *Corn. ipse*, nisi in hoc notabi-
le pupilli detrimentum versaretur, sed
in vendendo res valiores subdit, & ca-
viores rescindo, huiusmodi detrimentum
non versatur, imò plerumq; expedit.

Secundo, nam quod ad mobilia atti-
ner, fortassis nouit S. C. eorum maio-
rem partem pupillo fore necessariam,
fine quibus honeste secundum eius
32 conditionē non vixisset, ideoq; vendi-
cōmodē non poterant. *glo. in l. fin. C. de*
prod. min. obseruat perbellē *Hieronym.*
Gabriel d. conf. 33. num. 4. & 5. ad quod
expedit *sex. in auth. ut hi qui oblig. §.*
quoniam autem ibi, quod si mobilis foret
eius cuius cura administratur substantia
est, tunc illud solum mutare curator cogi-
tur, quantum ad dispensationem sufficiat
adolescens, eiusq; rebus, quod verò plus
est causē recondatur.

Tertio, quia negari nō poterat, quin
fructus, redditulæ gabellæ serici, li-
cet burgenaticæ, & minoris pretij, ad-
huc maioris erant redditus, & per cō-

33 sequens minus expediens pupillo eo-
rum distractio, quam rem veluti vti-
lem pupillo legislatores considerasse
in *d. l. magis puto, S. ne passim* obseruat
Corn. d. conf. 109. num. 6.

Et quod ad læsionem attinet, eam
in præfenti considerari non posse, neq;
in se ipsa ex his quæ proximē disserui-
mus, neq; in pretio, eo quod de valore
reddituum ipsius feudi cōstat ex scrip-
tura releuii liquidati, & ita in Regia
Camera iudicati præcedenti anno
1563. ex qua apparet vix ad annuos
duc. 970. ascendere, cuius contrarium
neq; Fiscus de cuius interesse ageba-
tur probauit, neq; probare intendit:
præterquamquod de probationibus
per actorem factis super læsione ipsa,
tanquam Bartirotto possessorē pe-
nitens inaudito & citato, nullam esse
habendam rationem dicebatur *ex vni-*
gatis regulis. Accedit quoniam reme-
34 dium *l. 1. c. de rescin. vend.* non datur
cōtra tertium, tamen si titulo lucratiuo
possidentem, neq; in subsidium, ex dif-
fusi traditis per *Pinell. in d. l. 2. par. 2.*
num. 30. & seqq. Gint. dec. 105. num. 16.
Cald. de iure emphy. lib. 4. c. 4. num. 8. nec
allegari posse, quoties venditio facta
35 est præ iudicis decreto, sicuti do-
cuit *Bart. in l. 1. c. de præd. Decur. lib.*
10. Menoch. conf. 747. num. 19. de cuius
propositionis veritate alibi Deo dan-
te dicemus.

Subnectam pro coronide duplicem
considerationem, qua res ipsa penitus
euiuci videtur. Prima est quoniam
venditio huiusmodi necessaria prorsus
& coacta, non quidem voluntaria
censenda est; siquidem perierat
Atripaldē Dux vigore constituti in in-
strumento adiecti, assistentiam super
feudo ipso, iamq; compilatus erat pro-
cessus, adeo ut solum sententia expe-
daretur, quæ postmodum contractum
ipsum venditionis subsecuta est, id-
circo tutrix ipsa, seu eius procuratrix
D. Caterina Sanseuerino, quod pupilli
vilitati magis prospiceret, venditio-
nem illam iudiciariam cum euidentibus
dam.

dāmo imminentem (ſaltem in ſexta
 veri valoris parte, quam de generali
 huius Regni conſuetudine emptores
 ſub haſta lucrantur) voluit præuenire:
 vendiditq; feudum illud vt Duci ſa-
 tiſſaceret: ſi ergo venditio neceſſaria
 fuit, vel quia ſententia poſtmodum
 36 ſubſecuta, cenſeri debet à die litis cō-
 teſtate prolata, vt regulare eſt, argum.
*rex. in l. poſt contractum, de donat. & in l.
 ſi poſt acceptum, C. de retin. vel quia*
eſſi tempore venditionis prolata non
eſſet, tamen neceſſariò proferenda
erat, vnde quòad intellectum iuris,
idem de eo qui proximè condemnan-
 37 *duſ eſt, quod de iam condemnato ſta-*
tui oportet, quomodo vtrumq; nuncu-
pationem ſcribit Bald. conf. 374. n. 2. lib. 3.
frustra igitur tantopere conqueri pars
aduerſa dicebatur de ſollennitatibus
omiſſis: ſcitur namq; in venditione ne-
ceſſaria, vtpotè quæ alienationis pro-
hibitioni alligata non eſt, l. peto, §. pra-
 38 *dictum, de leg. 2. cum concordant. ſollen-*
nitates non requiri, Cardinal in Clem.
1. de reb. Eccl. non alien. Hoſienſ. & Io.
Andr. in cap. 1. de hiſ qua ſunt à Pralat.
Redoan. de reb. Eccl. non alien. rubr. 3. &
18. Gratian. diſcept. for. ſom. 1. cap. 27. n.
47. Bart. in l. Papinianus, §. ſed nec im-
puberis, de inoff. teſtam. Cnid. Pap. in
puncto q. 31. nn. 6. & Ant. Fab. in ſuo C.
rit. ſi aduerſ. vend. lib. 2. ſit. 18. de ſu. 4.
nn. 14. inquit, obſerua tamen nō eaſdem
requiri ſollennitates cum creditor ven-
dit, antpoſtulat vendi rem pupilli vel
minoris, idem Gratian. cap. 555. nn. 34.
videndus, & in propria materia eſt
rex. in l. 3. in princ. verſ. pignori cum §.
ſeq. de reb. coram, quo loci rationem aſ-
ſignat Conſultus, quia nō ex tutoris, vel
curatoris voluntate id ſit, ſed ex Ma-
ſtratus authoritate, DD. in l. ſi pupilla-
rum, §. 1. per illum rex. ff. eod. & videtur
rex. expreſſus in d. l. magis puro, §. ſi pu-
pillus il ſecundo ibi, fortius dicitur ſine
tutoris authoritate poſſe eum reddere, li-
cet reuera alius ſit horum verborum,
eiufq; rex. ſenſus, vt rectè monet Ri-
polla var. reſol. cap. 11. nn. 486. Gratian.

dec. March. 131. per totam, Hinc docuit
Bart. in Auth. hoc ius, circa finē, C. de Sa-
croſſ. Eccl. & in d. l. Papinianus, §. ſed
nec impuberis, ff. de inoff. teſtam. quod
 39 *fundus Eccleſiæ, pupilli, vel minoris*
legitimè hypothecatus poterit liberè
vendi abſq; vlla ſollennitate, Menoch.
de arbitr. caſ. 171. nn. 21. Aff. in cap. im-
perialem, n. 78. de prohib. ſend. alien. per
Feder. & alij relati per Snd. conf. 191.
n. 18. qui allegat rex. in l. ſi pupillorum,
 40 *§. ſi pupillus, ff. de reb. coram, idq; præſer-*
tim ſi de executione contractus cum
patre, vel alio pupilli prædeceſſore,
geſti agatur, prout in terminis eſſe ve-
ram, & generalè doctrinam, ex Virgil.
Boccacio, & Snd. dec. 87. dicit Cyriac.
contr. for. ſom. 2. cap. 308. n. 54. latiffimè
Montan. inter tract. diuerſ. de tutelis,
cap. 33. n. 434. & 477. cum ſeqq. quanti-
uis Snd. d. conf. 191. n. 18. & 19. id non
admittat, niſi quando diſpoſitio patri-
tris, vel alterius authoris eſt expreſſa,
& præciſa, vtpotè quia mandat rem
alienari, vel quod patris contractus
fuerit ſuper re certa & determinata,
tunc enim licet alienare ſine ſollenni-
tatibus, aliàs ſecus, & citat ita decla-
rantes Pariſium, Cagnol. Rolan. & Lam-
berteng.

Altera quidem eſt, qua pupilli vtili-
 tas ad oculum demōſtrari videbatur,
 etenim ex pretio feudi ipſius, cuius
 redditus vix ſummā ducatorum 970.
 aſcendere aſſerebant, vt paulò ante,
 diximus, dimiſſum fuit Ducis Atripal-
 dæ creditum, qui tenebat emptos an-
 nuos introitus ducatorum 1422. pro
 capitale duc. 14225. ad rationem
 duc. decem pro quolibet centenario,
 & alij duc. 11. m. ſoluti fuerunt Fer-
 dinando de Capua Duci Termula-
 rum creditori ex cauſa dotium 11.
 Viſtoriæ Sanſeuerino, quorum an-
 nui redditus, ſeu intereſſe ad com-
 munem, vſufrequentemq; patriæ con-
 ſuetudinem aſcendebant ad duc. 797.
 quolibet anno; quo ſit vt nedum laſus
 non fuerit pupillus in feudi venditione,
 ſed contractus in euidentem ipſius
 cel-

celserit utilitatem, quod in specie cōsiderat *D. R. Ront. ad pragm. 1. m. 112. vers. tanto fortius, de titulos. abus. ex quo infert m. 113. secundum magis communem, & receptam D. D. sententiam, quod quotiescumq; contractus rei pupillaris, seu alterius personę priviilegiatę euidenter utilis est illi, necessarię non sunt iuris sollemnitates, sed absq; illis validus est, ex glos. in l. cum hi, §. eam transactionem, verb. alimētarius, ff. de transact. Bald. in l. cū hi, §. eam transactionem, ff. de minor. vbi ē. Odofred. Angel. & Iacobin. in prima lectur. Anchar. conf. sine, q. 6. m. 23. par. 2. quę sequitur Farinam repert. de contract. q. 14. n. 37. Tirag. de legib. conuub. ad l. 16. gl. 8. m. 82. cum seqq. Affl. dec. 336. qua de re videndus est *R. de Ponte* post alios conf. 1. n. 84. cū seqq. lib. 1. dicens hanc esse communem opinionem, & fundari optimis, & melioribus rationibus, sequitur *Mastrill. dec. 13. m. 8. Cyriac. contr. for. tom. 2. c. 308. m. 39. & seqq. Vinc. de Franch. dec. 35. D. R. Cappe. Latr. dec. 19. n. 5. & 6. cum ceteris ab eo relatis Gratian. discept. for. tom. 3. c. 565. n. 56. vbi de veritate. Siue igitur consideres venditionem ex necessitate processisse, siue ex utilitate, quorum par causa est, adeoq; sufficit vnum ex his adimpleri, cap. quaris, de stat. & qual. cap. exposnisti, de praben. notat *Redoan. d. rubr. 18. m. 27.* celsat quippe omnis pupilli lęso, cum totu. n fuerit ad ipsius utilitatē ordinatum, celsatq; pariformiter omnis collusionis consideratio, quia si verē venditio ad commodum Ducis Grauinę ipsius procuratricis sororij fuisset procurata, id facilius, & utilius, permitiendo feudū vendi sub hasta consequi potuerat.**

S V M M A R I V M.

Alienatio rei pupillaris etsi voluntaria sit, dicitur tamen iudicialis,

& in ea debet ordo necessarius observari.

2 Subhastationes necessario precedere debent in alienatione rerum Ecclesię, vel minoris, sed contra m. 10. & 12.

3 . . debet alinude apparere fuisse factas, necessitatē instrumento id asserenti.

4 Alienatio rerum minoris ex defectu subhastationum redditur nulla.

5 Subhastationis sollemnitas tollit suspitionem fraudis.

6 . . debent fieri in loco rei sitę, idem m. 8.

7 Vicino sapē interest emere fundum vicinum, etiam plus insto pretio.

9 Subhastationes tam in alienatione rei Ecclesię quā minoris fieri debent per 20. dies, sed vide m. 20.

11 Triasunt necessaria, & essentialia in venditione rei pupillaris.

13 Tex. in l. et si sine, §. quęsitum, de minor. verus intellectus.

14 Fiscus vendens rem sui debitoris, tenetur ad subhastationum sollemnitate.

15 Tex. in l. edito, C. si aduers. Fisc. germanus intellectus.

16 Subhastationis defectus non inducit nullitatem.

17 . . de iure requiruntur subhastationes, sed eas de consuetudine non seruari quis dixerit?

18 Tex. in l. si prędium, C. de pręd. minor. expenditur.

19 Subhastationes an fieri debeant in loco rei sitę, vel domicilij?

21 Tex. in auth. hoc ius porrectum, C. de Sacros. Eccles. in desuetu. dinem. abijt.

22 Subhastationes fieri debent iuxta consuetudinem loci, & stylum Tribunalis in quo res venditur.

23 . . eorum praxis, & stylus tam in S. C. quam in toto Regno.

Subhastationum defectum in rei pupillaris distractione eam non reddere nulla m regulariter: vbi necessarię sunt, satis esse si in loco domicilij pupilli, & per nouemdiu fiant.

CA.

Triplicem continet inspectio-
nem tertia obiectio qua sol-
lennitatis defectu Bisiniani
Princeps nullam declarari petierat
feudi della Scanzana distractionem,
nempe legitimarum subhastationum
omissio. Prima in eo versatur, utrum
de iure necessaria omnino sit sollen-
nitas huiusmodi in venditione rei pu-
pillaris? Secunda quo in loco fieri de-
beant subhastationes? utrum scilicet
fieri sita, an verò satis sit in loco iudicii
fieri. Tertia quisnam terminus eis per-
agendis sit à lege præfinitus, & sta-
tutus.

Ut à priori exordiar, dicebatur non
esse ambigendum, eundem ordinem
quem seruari leges iusserunt in quali-
bet iudiciali venditione, ad *tex. in l.*
ordo, C. de exten. rei ind. seruari quoque
1 à fortiori debere in rei pupillaris alie-
natione, quæ etsi milles voluntariè
fiat, non ideo minus iudicialis existi-
mari debet, vtpotè quæ iudicis autho-
ritate confirmatur ac robur accepit,
ad *reg. sex. in l. 2. ff. de orig. iur.* proinde
in venditione rei Ecclesiæ, cuius par
eademque solet esse causa, subhastatio-
nes necessariò præcedere debere, cõ-
2 stitutum est in *auth. hoc ius porrectum,*
C. de sacros. Eccles. eademque ratione
respectu pupilli, vel minoris videtur
statutum in *l. & si sine 8. §. quæsitum de*
minor. & expresius in l. dicto, C. si adu.
Fiscum ibi, *nec seruata sollennitas*
hastarum animaduertis, ita doc-
cet *Specul. lib. 4. part. 3. tit. de vendis à*
minor. & ab Eccles. celebr. Bart. in l. alio,
n. 31. de alimen. & cib. legat. Bald. in d.
auth. hoc ius porrectum, n. 15. Affl. dec.
249. eam ponit inter sollennia requisi-
ta, ad hoc ut nullitas euitetur, *Decius*
conf. 409. col. 2. in fin. Paris. & alij quos
sequitur *Rolan. conf. 33. num. 13. vol. 1.*
dicens esse communem opinionem,
& huiusmodi subhastationes adeo ef-
se de substantia contractus, quod non
fietur instrumento facienti de his mē-

3 tionem, nisi alio modo appareat, ex
Bart. in l. 1. C. de fide instr. & iure hast.
Fyslib. 10. Ottavianus Simoncellus de de-
creto lib. 1. tit. 1. num. 64. & seq. quem
cum alijs sequitur *Farin. in d. repet. de*
contract. q. 14. n. 18. & 20. idemque
Rolan. conf. 99. n. 17. eod. lib. subdit alie-
4 nationem ex defectu subhastationum
reddi nullam; idque confirmat argumē-
to: nam & in venditione quæ fit à
Republica, quæ vice minoris fungi-
tur, *l. Respublica, C. ex quib. caus. maior.*
subhastatione opus est, ut in *l. si*
quos, C. de rescin. vend. l. 2. & fin. C. si
propt. publ. pensit. idemque repetit *conf.*
60. n. 16. vol. 4. & conf. 7. num. 24. vol. 3.
Menoch. de arbit. cas. 171. n. 27. Roman.
conf. 321. num. 2. loquens specificè in
alienatione rei minoris quæ pro æte
alieno excludendo à Iudice fit, *Mantic.*
de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 6. n. 31. lo-
doc. de subhastat. c. 2. in princ. & cap. 3.
num. 15. & cap. 5. n. 39. ait subhastatio-
num sollennitatem nequaquam leue-
nem dicendam esse, ex *gloss. et Bal.*
ibid. Cypic. dec. 36. n. 4. Grammat. conf.
cin. 137. num. 15. Negus. de pignor. p. 6.
princ. memb. 1. c. vi. fin. Rebuff. tract. de
in integ. restit. gl. 7. n. 8. & 9. Mastrill.
dec. 121. n. 7. Ripoll. var. resol. cap. 11.
num. 361. Anton. Sola ad Conf. Sabau. sis.
39. gl. t. n. 13. subdens *num. 15.* tanti esse
momenti hanc subhastationis sollen-
nitatem, ut ex ea omnis purgetur frau-
dis suspicio, & iterum *gl. 3. num. 17.* id-
quæ latius comprobat *Surdus conf. 49.*
lib. 1. Dom. Consiliarius de Georg. al-
leg. 5. num. 64. Escobar de ratiocin.
cap. 16. num. 3. Dom. Amaya in l. si
tempora, num. 21. C. de fide instr. & iur.
hast. Fys. lib. 10. & nouissimè alios re-
fert pro hac opinione *D. Reg. Galeota*
tom. 1. contron. in de cis. ad contr. 53. qua
in calce operis collocatur art. 3. n. 66.
subdens *num. 68.* ex hoc dubitari posse
de opinione *D. Reg. Ronizi ad prag. 1.*
de titulor. abusu, n. 104.

Quod ad secundum, nedum subha-
sta-

stationes necessarias fore, sed in loco
 6 rei sitæ faciendas esse, in quo propter
 conterminorum affectionem, facilius
 emptores inueniendos lex præsumit:
 7 sepe namque consensu fundos etiã ultra
 iustam æstimationem, nostra interest ad-
 quirere, *l. si cui, de leg. 2. l. 1. §. sed si alij,*
ff. si quid in fraud. par. idque fundari ex
tex. in l. si prædium, C. de præd. minor. quæ
 ad hoc expendit *Calderin. conf. 1. sis. de*
empt. & vend. dum enim vult *tex.* de-
 cretum debere à Iudice loci rei sitæ
 interponi, videtur in consequentiam
 supponere subhastationes decreto
 8 consecutivas faciendas esse in eodem
 loco: subinde hanc partem tenuit *Spe-*
cul. d. sis. de vendit. à minor. & ab Ecclef.
nu. 4. & tanquam indubiam *Rebuff. ad*
Constit. Gall. tom. 1. sis. de præcon. & lici-
tat. art. 1. glof. 2. num. 6. Anton. Sola ad
Cõst. Sabaud. d. sis. 39. gl. 1. n. 14. Musca-
tellus in præd. lib. 2. par. 3. gl. vñduntur,
num. 85.

Quod tertium, terminum à lege
 9 præfixum subhastationibus non esse,
 viginti diebus minorem, ex *d. aush. hoc*
ius porrectum, C. de Sacrosan. Ecclef.
qui sex. & si in alienatione rei Ecclesiæ
hoc statuit, idem etiam in rebus pupil-
laribus seruandum, voluerunt Bald.
conf. 184. ad intelligensiam in princ.
vol. 2. Decius conf. 526. Roman. conf.
321. nu. 2. & alij à Menoch. relati de ar-
bitr. lib. 2. c. 529. n. 3. & cas. 171. n. 28.
Roland. à Valle conf. 33. nu. 14. vol. 1. &
conf. 7. nu. 24. vol. 3. & conf. 60. num. 18.
vol. 4. Bar. Ioannes de Plasea, & alij re-
centiati, à Sola d. sis. 39. gl. 1. num. 19. Re-
buff. ad Constit. Gall. sis. de præcon. & lici-
tat. art. 1. gl. vn. num. 31. Surd. conf. 49.
nu. 19. lib. 1. Afflic. decis. 249. vers. 8.
Repol. var. resolut. cap. 11. n. 361. Idoc.
de subhastat. c. 5. col. 1. Farinac. d. loco n.
20. Ferron. ad cõf. Burdig. sis. 13. de sub-
hastat. col. 1. vers. adeo aush. Aug. Barbo-
in collect. ad sex. in d. aush. hoc ius. n. 11.

At pro conuentis sigillatim respõ-
 dendo dicebatur, negandam esse om-
 nino propositionem illam, quæ basis
 10 est totius disceptationis, quod scili-

cet de iure in rei pupillaris distraçio-
 ne subhastationes requiratur, multoq;
 minus adeo esse de subhastantia huius-
 modi contractus, vt earum omisso il-
 lum vitiet: siquidem (quicquid Do-
 ctiores supra relati parum scitè con-
 tendant) re benè inspecta, & examina-
 ta, neutrum iure eautum reperitur: *sex.*
enim in l. magis puro, & solo sisulo, de
rebus cor. & in l. 2. & solo sis. C. de
præd. minor. in quibus iuribus sollem-
 nitates in huiusmodi alienationibus
 requisitæ referentur, de subhastatio-
 nibus nullatenus mentionem faciunt: &
sex. in dicta aush. hoc ius porrectum,
 cum de rebus Ecclesiæ tantummodo
 disponat, adhuc in consuetudinem iam
 abiit, tanquam de re non necessaria, vt
 11 arguit *D. Reg. Ronis. loc. cit. nu. 107. &*
108. Sunt quippe tria re vera necessa-
 ria, & essentialia in rei pupillaris ven-
 ditione: nempe iusta causa: decretum
 Iudicis causa cognita interpositum: &
 autoritas tutoris, vt *glof. ait in l. 1. in*
princ. verb. alienat. ff. de reb. cor. & imp. in
l. lex qua iutores, in princ. C. de admin.
tutor. Ronis. loc. cit. n. 105. et 106. cui ad-
dendus est Greg. Lopez ad l. 4. verb. oror-
 12 *gamienso, sis. 5. par. 5.* ergo id quod
 de subhastatione ponitur, gratis omni-
 nino asseri dicendum est: atque ideo *Luc.*
de Penna in l. si tempora, n. 20. C. de fid.
instrum. et iur. hast. Fife. lib. 10. ita ait,
sed an in venditione rerum pupillarum
habeas locum subhastatio, vi necessariu
cum ea sis agenda, non videtur, cum de
hoc lex expressè non statuat, igitur pro
omisso debes haberi, ff. de verb. oblig.
quidquid, si voluisset expressisset, supra
de caduc. toll. l. vn. §. si autem ad defi-
ciens sit, nec est noitrum extendere legem,
ff. solus marit. l. si vero, §. de viro, Ad-
dend. ad Dec. d. conf. 403. lit. A.

Idque ipsum confirmatur ex diligen-
 ti examinatione iurium illorum, qui-
 bus contraria propositio munita vide-
 tur. Et primo *tex. in d. l. & si sine, §.*
 13 *quasiunt, de minor.* qui causam tribuit
 ita sentiendi, nam potius contrarium
 probat, vt aduertit *Bald. ibidem, eo q*

in eius ſpecie non annullatur venditio, ſed reſcinditur, quæ quidem reſciſſio ſupponit actus validitatem: verum minor ad lucrum reſtitutus reſciſſionem obtinuit, quemadmodum reſpondet *D. Reg. Romæ. loc. cit. nn. 107.* Verumtamen mea ſententia rectius ſatisſiet, ſi conſideres in eo *ſex.* illud ſolummodo quaſitum fuiſſe, vtrum ſcilicet ſicuti ad damnum, ita quoq; ad lucrum minor reſtituatur: ad quam quaſtionem dirimendam, facta cōtingentiam proponit *Pomponius*, ſi res minoris venierit, & interdum alius ſit qui plus liceatur, an ſit admittendus: & reſpondit quotidie Prætozem minorē reſtituere vt admittatur licitatio: quæ quidē verba ad merū factum, nō ad iuris miniſterium referenda eſſe, vno verbo aduertit *Reg. de Ponte conf. 1. n. 136. lib. 1.* non ergo ex hoc ſubſtaſtationis neceſſitas probatur. Nec magis ex *tex. in d. l. edito, C. ſi aduer. Fiſc.* nam præſciendum eſt, Fiſcum rem ſui debitoris vendentem, non minus teneri ſubſtaſtationum ſollennitatem ſeruare, quam ſi fiſcalem rem venūderit, vt eſt *tex.* expreſſus in *l. 1. & 2. C. de ſid. inſtr. & inr. haſ. fiſc. lib. 10. et ibi glof. verb. haſtarum*, notat perbellē *Gothofr. ibidem lit. A.* proinde rectē edicitur

15 inibi eſſe minorem reſtituendum aduerſus venditionem illam ſine hac ſollennitate geſtam, quia in venditione à Fiſci Procuratore facta, lex eam ſeruari ſtatuit, & cum caſus ſit ſingularis non eſt ad alium trahendus, *l. in ſingulare, ff. de legibus.* Secundo, quoniam cum reſciſſio detur auxilio in integrum reſtitutionis, ſupponitur contractus validitas, alius non eſſet quid reſciuderetur, ad *tex.* expreſſum in *l. ſi minor tunc, C. in quib. cauſ. reſt. in integ. non eſt neceſſ.* ergo ſubſtaſtationis omiſſio contractum nō reddit nullum, qui beneficio in integrum reſtitutionis neceſſe habet. Terrio, nam *Casares in d. l. edito*, nō ex eo ſolū reſtitutionem minorī tribuere ex defectu ſubſtaſtationum, ſed colluſioni, & læ-

ſioni nituntur præcipuē, ibi, *ſed quoniam per colluſionem, ſine fraudem tunc temporis procuratoris noſtri, nimis exiguo precio fundum cum cum mancipijs venundatum aſſeneras*: Proinde, ceſſante fraude & læſione, & facta diſtraſtione ex cauſa licita, palam & bona fide, ſubſtaſtationis defectum nō

16 cauſare nullitatem, tenuerunt etiam hi qui eam requiri aſſerunt, ſicuti expreſſim docet *Guliel. de Cuneo in l. ſi Prætor, ff. de minor. &* ita intelligendam eſſe doctrinam *Bal. in d. auſb. hoc ius porrectum, colum. 3. verſ. ſed hic quaeritur*, notat ſollenniter *Reg. de Ponte d. conf. 1. num. 133. ad fin. Gratian.* poſt multos relegendus *diſcep. for. tom. 3. c. 479. n. 9. 10. et 11. et tom. 5. c. ap. 861. ſub nn. 19.* vbi teſtatur huiusmodi ſubſtaſtationes & ſi de iure requirerētur, de

17 cōſuetudine tamen nō ſeruari, & idē repetit in *decis. Roſa March. 130. nn. 3.* de qua praxi teſtatur etiā *Alberic. in d. l. et ſi ſine, §. quaſitum, num. 3. de minor. &* de magis communi opinione *Bertran. conf. 360. nn. 4. lib. 2. p. 1. Felin. in c. cum cauſa, nn. 10. de indic. Card. Manic. de tacit. et ambig. lib. 4. tit. 6. nn. 31. in fin. Reg. Romæ. loc. cit. nn. 109. &* hæc quoad primam obiectionem.

Quoad ſecundā, nec quoq; cautū in iure reperiri, q̄ ſubſtaſtationes in loco

18 rei ſitz fieri debeāt, *ſex.* enim in *d. l. ſi pradium, C. de prad. minor.* reſertur ad frequentius accidentia, eo quod vti plurimum decretum ſuper huiusmodi alienationibus, ad iudicibus loci rei ſitz interponi ſolet: non igitur exinde inferitur quod alius Iudex competens, non poſſit illud interponere, nam vt rectē inquit *Reg. Romæ.* poſt *Alberic. &* alios id eſſet contra *tex.* expreſſum in *l. magis p̄ter, §. quaeritur poſſ. ff. de reb. eor.* vbi expreſſe diſpoſitum eſt, quod Prætor Romæ poteſt decretum interponere ſuper venditione prædij provincialis, vt latius inibi proſequitur: & dicere S. C. non eſſe in præſenti Iudicem loci rei ſitz, qui Iudex eſt vniuerſalis, & ſupremus in toto Regno, cf.

esset manifestè querere nodum in-
scirpo: proinde *Greg. Lopez* in d. l. 4. tit.
19 §. par. 5. verb. *del lugar*, ita inquit, *non*
aperit cuius loci, an domicilij, vel ubi res
sita est, & videtur quod loquatur de in-
dice domicilij, & adde l. magis puto, §. il-
lud, de reb. cor. l. tamen si pradium, C. de
prad. minor. exigere videtur quod sit in-
dex loci ubi res est, ubi Cinus, Alber. &
Bal. tenens quod uterq; sit Index compe-
tens, idem tenet Bal. in l. 1. C. de contrah.
empt. et si idem Greg. in l. 32. tit. 26. par.
2. verb. no puean videatur sentire,
quod subhastationes fieri debent in
loco rei sitæ, remittit se tamen ad *Spe-*
cul. qui loc. supra cit. nu. 4. ita inquit, *et*
subhastentur legitimè res, id est publicè
præconizentur in loco publico, aut in con-
trata ubi sita sunt res, sine ubi habitas
pupillus: & quis enim adeo rationis
expers persuaderi poterit, facilius
emptores inueniri potuisse in loco
vbi feudum ipsum situm est della Scā-
zana, quod inhabitatum rusticumq;
est, & proximum paruulis municipijs,
in quibus vix est qui quotidianū pa-
nem quarere possit, quàm in hac
amplissima, & ferè totius Europæ po-
pulosissima vrbe, ad quam omne ge-
nus hominum confluit, eorumq; maior
pars ditissima, & opulentissima, vt
potius si in loco rei sitæ factæ fuissent
subhastationes, ex eo solum doli &
fraudis præsumptiones oriri dicen-
dum foret, quasi clam factæ, & inter
priuatos lares.

Quoad tertiam verò paucis agen-
dum, nam præterquamquod nec iure
20 definitum est, quanto tempore res
venum expositæ subhastari debet, nec
tex. in d. l.ordo, C. de exec. rei iudic. à quo
ea praxis desumpta est, id aperitisqui-
dem verbum illud *diu* multiplices ha-
bet in iure acceptiones, quemadmo-
dum scribunt relati à *Barbof. de dictiō:*
vsufreq. dict. 90. nec in minori peculia-
riter determinatum reperitur, solum-
modo tamen in Ecclesia, ex *d. auct. hoc*
ius porrectum, & nihilominus hodie
nec respectu Ecclesiæ seruari superius

comprobatum est, ex *Gratian* qui mul-
tus est ad propositum d. c. 479. nu. 14. et
21 *segg.* at eius *tex.* dispositionem, qui
respectu eius quod expressè statuit
in defuetudinem abiit, vt dixi *cent. 1.*
cap. 6. nu. 2. & nunc addo *Paul. Christin.*
dec. Belgij 75. nu. 28. vol. 1. seruandam
omnino esse respectu rerum pupilla-
rum minorumq; de quibus nec som-
niavit *Imperator*, error euident est, &
fallacia, subinde hoc totum ad Con-
suetudinem loci & stilum Tribuna-
22 lis in quo res ipsa geritur, referendum
esse fatentur iidemmet qui necessa-
riam esse subhastationem asserunt, *Ro-*
lan. conf. 33. nu. 14. lib. 1. Angel. & relatus
à Iodoco de subhast. c. 2. nu. 2. et 5. et c. 5.
in princ. Rebuff. d. sis. de præcon. et licit.
art. 4. gl. vn. nu. 31. stilum autem S. C. &
praxis totius Regni hoc habet, vt bo-
23 na subhastentur per tres vices singu-
lis tribus diebus vsq; ad nouendium,
vt testatur doctus pragmaticus *Mu-*
scatel. in prax. S. C. lib. 2. p. 3. gl. vendū-
tur, nu. 87. & latius num. 111. ponit pro
tyronibus praxim, quam ad vnguem
seruatam in præsentī venditione feudi
della Scanzana habemus ex publi-
co ipsius instrumento, in quo nō enun-
ciatæ sunt à Notario, sed ad vnguem
de verbo ad verbum exemplatæ ab
actis S. C. vt proinde nullum remane-
re in iure, neq; in facto dubitandi lo-
cum dicebatur.

S V M M A R I V M.

- 1 **T**utor vel curator pro gestis in ad-
ministratiōe intela vel curæ,
regulariter de emitiōne non tenetur,
sed vide nu. 6.
- 2 Procurator regulariter non tenetur de
emitiōne.
- 3 Emitiōnem promittens proprio nomine
ad illam tenetur, etiam si contrahat
necessitate officij.
- 4 . prestare non tenentur tutor vel cu-
rator, nisi ex ipsorum dolo, vel culpa
contractum sit.
- 5 Dolus præsumitur, quando sollemnisa-
tes non fuerint obseruata.

Q 9 2 7 Tex.

- 7 *Tex. in l. 4. §. si in puberis, de euiet. re. et intellectu à Gaspare Thesauro.*
- 8 *Tutor pro re pupilli perperam, & minus sollemniter alienata tenetur emptori de euictione.*
- 9 *Pupillus vel minor, de eo quod tutor, vel curator dolo gessit, regulariter de euictione non tenetur.*
- 10 *. . nisi quantum in eorum utilitatem versum sit, cedendo actiones emptori pro eo quod superest.*
- 11 *Pupillus pro re sua perperam alienata, duplicem habet actionem.*
- 12 *. . donec egerit contra tutorem qui solvendo est, non restituitur contra possessorem rei alienata.*
- 13 *Mangilius q. 188. n. 24. de euiet. quatenus dicit tutorem qui nulliter rem pupilli distinxit, de euictione non teneri, nisi eam proprio nomine promiserit, impugnatur.*
- 14 *Borgnini Caualcanti lenis est ambiguitas.*
- 15 *Decretum Iudicis tollit omnem fraudis suspicionem.*
- 16 *Iudicis factum habet pro se presumptionem, tribuitque instam credendi causam, & bonam fidem.*
- 17 *Pupillus non potest agere contra possessorem rei nulliter alienata, si à tutore consecutus est estimationem, vel ei quietationem generalem fecit.*
- 18 *. . matris intra. is heres, data eius hereditatis opulenta, dicitur verè actionis estimationem consecutus.*
- 19 *Heres qui in damno non est ex aditione, non potest contrahere factio defuncti, etiam si hereditas heres sit.*
- 20 *. . Veniens contra factum defuncti, etiam nullum, de euictione tenetur.*

Tutorem ob rem pupilli nulliter alienatam teneri emptori de euictione, nec minus pupillum: qui tamen cedendo contra tutorem actiones liberatur.

C A P V T LXXVI.

Subilis est nec minus præclara iuris prudentum concertatio, vtrum scilicet tutoris, vel curatoris dolo adeo ei noccat, ut de euictione ex gestis per eum teneatur, vtrumque pupillo quoque oblit, ut contra eum de dolo tutoris excipi vel conveniri queat. Eam incidere prædicto potuisse credidimus in causa venditionis feudi della Scanzana, de qua in præcedentibus actum est, de qua in tantopere de venditione ipsa, dolo vel culpa D. Herinæ Castrioti matris tutricis gesta, conquereretur Bisliniani Princeps, ipsum quidem tam ex propria persona, quam ut eiusdem matris heredem, ex dolo ipso, si quis adfuit, de euictione teneri emptori, siue habenti causam ab ipso dicebatur ex parte conveni.

Quam quidem rem adeo paucis testificasse contenti sunt utriusque partis

advocati, ut nec articuli superficies degustari posset: verum tamen Sacrum Cons. totam rem peculiari examinatione delibare non omisit, procedendo per firmas solidasque iuris conclusiones.

Prima quidem est, tutorem curatoremque ex gestis in rerum pupillarum administratione, regulariter de euictione non teneri, ad *tex. in l. post mortem. ff. quando ex facto tut. & clarius in l. 1. C. cod. tit. ibi, nã tutores, curatoresque finito officio nõ esse conveniendos ex administratione pupillorum vel adolescentium sæpi decretum est. gl. in l. si servum* 2 *Titiy, verb. emptor. ff. mand. instar procuratoris, Bart. in l. procurator qui pro euictione. in prin. ff. de penat. et in d. l. si servum Titiy, in non-addit. in fin. & alibi relatus à Caballin. in tract. de euict. §. 5. nn. 61. Boer. dcc. 273. nn. 2. 5. et 6. vers. sed quando, Paul. Montan. inter tractat. dicer.*

dinerforum, de intelis, cap. 33. nu. 99. et
seqq. cum enim quis contrahit ex ne-
cessitate officij, quod damnosū ei esse
non debet, l. sed si quis ex signatoribus,
quemadmod. testam. aperiam. c. cum non
deceat, in princ. de electione in 6. iustum
non est de euictione teneri, l. si pigno-
ra, vbi Bald. & Salicet. de euictione,
quos sequitur Caballin. loc. cit. Bari. in
l. alio, q. penult. de alim. leg. quem alle-
gat Boer. dec. 80. nu. 5. Mangil. de euict.
q. 188. nu. 4. Guzman codem trat. q. 53.
nu. 4. Guisier. de intel. p. 1. c. 1. nu. 22. D.
Amaya in rub. C. de delatoribus, lib. 10.
nu. 25. nisi contra factio euictionem
proprio nomine promiserit, d. l. procur-
ator qui pro euictione, vbi DD. ff. de
procurat. l. etsi, C. de prad. minor. Cabal-
lin. loc. cit. Mangil. q. 186. num. 3. & q.
188. nu. 10. Boerius d. decif. 273. num. 6.
vers. quia procurator.

Secunda conclusio fit, nam licet tu-
 tor, vel curator ex gestis in eorum ad-
 ministracione ea finita de euictione
 non teneantur, d. l. 1. C. quando ex fact.
 tutor. id tamen intelligi oportet, nisi ex
 ipforum dolo vel culpa adum sit, quē-
 admodum nuncupationi docuit Accurs.
 ibidem verb. commendandus, per tex. sol-
 lennem in l. Iulianus, §. sed cum in fa-
 cto, de act. empti. ibi, quationis esse aut au-
 torum dolum pupillus prestare debe-
 at, & si quidem ipsi tutores vendiderūt,
 ex emptio eos teneri, nequaquā dubiū est;
 sed si pupillus auctoribus eis vēdidit, in
 tantū tenetur, in quāvis locupletior ex eo
 factus est, tutoris in residuū perpetuo
 condemnandis, Farin. in reperi. de con-
 tractib. q. 14. n. 54. in fin. tutorē verò, &
 curatorem in dolo se gessisse præsumi,
 quando in cōtractu, vel in alio actu iu-
 ris communis sollēnitates non serua-
 uerūt, Panormitan. in c. cum consingat,
 nu. 26. de inre iur. Decius, cons. 51. vol. 1.
 Romanus in specie agens de contracta
 minorum cons. 54. Celsus Bargalinus in
 trat. de dolo, lib. 2. p. 3. dinif. 6. q. 6. n. 35.
 Farin. loc. cit. nu. 40.

Tertia conclusio, tutorem qui tali-
 ter pupilli rē vendidit, euictione secu-

ta, earcnus de ea teneri, quatenus non
 est in utilitatē pupilli verum, si tamen
 soluendo sit; nam in quantum pupil-
 lus factus est locupletior tenebitur ip-
 se pupillus, latē Farinac. d. q. 14. nu. 36.

6 & q. 41. n. 24. & seqq. in residuum verò
 tutor ipse d. l. Iulianus, §. si d. cū in facto,
 ff. de act. empt. sin autē soluēdo tutor
 non sit, in totū tenebitur pupillus, eāq;
 euictionis actionem nō directam, sed
 vtilem appellat Papinianus lib. 3. res-
 pon. cui subscribit Vlpianus, dum
 eam speciem tractat in l. 4. §. si impu-
 beris, de euiction. quem tex. rectius ex-
 pendisse Gasparem Theban. quāvis Sen-
 nasum Pedemonianum videtur mihi in
 casu relato lib. 3. quaestionum for. q. 14.
 quam decisionē secutus est Cesar Ma-
 nens. dec. 21. nu. 35. & dec. 13. nu. 48. &
 iuxta eam distinctionem puto intelli-
 gendos esse DD. qui asserunt, tutorem

8 pro re pupilli minus sollēniter, aut
 perperam alienata, teneri emptori de
 euictione: hi sunt post Iacob. de Aresio,
 Baldus, & Raphael Cuman. in l. illici-
 tē, ff. de rebus eorum, Boer. decif. 80. deci-
 sio Rosa March. relata per Gratian. de-
 cif. 182. num. 7. vbi ita resolutum fuit,
 quibus stantibus etiam conclusum fuit
 dictū tutorē teneri de euictione nomine
 proprio, licet enim tutor finito officio de
 ea non teneatur, cum sis officium neces-
 sarium publicum auctoritate, & utilita-
 te priuatum, l. si non subscripsisti, vbi Sa-
 lic. C. de admin. tutor. gl. in cap. siens 46.
 dist. DD. in l. fin. ff. si quis caus. & suffi-
 ciat ostendere se fuisse legitimū tuto-
 rem, Bal. in l. 1. C. credit. euict. pig. non
 deber. Corn. cons. 72. in princ. lib. 4. ta-
 men intelligitur quando vendidit in
 casu permissio, & concessio, secus vbi est
 inualida venditio, & facta sine iudicis
 decreto, quo casu censetur esse in dolo, &
 tenetur de euictione, & ad restitutionem,
 nisi quatenus doceat pretium fuisse ver-
 sum in cōmodum, et utilitatem pupilli, l.
 pradiorū, C. de prad. minor. l. 3. ff. quan.
 ex fact. sur. Boer. dec. 80. n. 36. Mangil.
 in specie de tutore qui inuentarium
 non confecit, post alios d. trat. d. euict.

cuiſt. qu. aſt. 188. num. 22.

Quarta conſuſio, pupillum minoremue, de eo quod tutor vel curator dolo geſſit, regulariter nec etiam de euictione teneri: tutoris namque doloſus pupillo obſeſſe non debet, *l. 3. §. ſi ſeruus pupilli, de tribus. aſt. l. neq; interdito, de reg. iur. l. Iulianus, §. idem Iulianus, de aſt. empt. l. is qui in putem, §. tutoris, ff. quod vi aut clam, Bargal. de dolo loſ. cit. q. 6. num. 11. vbi contrarijs ſatiſfacit.*

Quinta conſuſio, licet pupillus vel minor de dolo geſſit per tutorem curatoremue, euictionem non præſent, vltra id quod in eorum commodum, & vilitatem eſt verſum, teneri tamen eos emptori actiones cedere, *10* ſi ſi ſoluendo ſit, in id quod ſuperſteſt, deducto eo in quo factus eſt locupletior, ad *tex. in ſignem in d. l. 3. §. ſi ſeruus pupilli, de tribus. aſt. ibi, quānis Pomponius lib. 8. epiſtol. ſi ſoluendo tutor ſit ex dolo eius pupillum teneri ſcripſeris, & ſane hactenus tenebitur, vt actionem quam contra tutorem habet præſtet. tex. in l. 1. §. hoc eſt dicto ff. ne miſ fiat ei, ibi ergo et ſi tutor dolo fecerit in pupillū dabitur actione, ſi modo ſoluendo ſit tutor ſed & ipſum tutorem poſſe conueniri Iulianus ſcribit, vbi gl. verb. ſoluendo in contrariorum ſolutione dicit, & ſic ad cendum tenebitur, eſt & alia gloſ. ſolennis quæ actionem, & vgonem ſecuta eſt in *l. fin. per illum tex. verſ. tu quid, de admin. tutor. & iterum in d. l. Iulianus, §. ſed cum in ſaſto, verſ. in reſiduum, de aſt. empt. ibi, ſed tu die quod tenetur vltra, ſed liberatur cedendo actionem, Bart. in d. l. 3. §. ſi ſeruus, de tribus, aſt. & poſt Dynum in reg. delictum perſona, de reg. iur. in 6. & Angel. in §. ſeq. num. 12. inſtit. de except. tenet Bargal. d. cap. 3. diſiſ. 6. nu. 11. verſ. quod**

11 ad ſecundum. Scitur namque duplicem à iure pupillo tributam eſſe actionem, vnā contra rei perperam & minus ſollenniter alienatæ poſſeſſorem ad eam vindicandam, quæ realis eſt, remque ipſam proſequitur, *tex. in l. ma-*

*gis puto, §. manet actio, & in l. illicite, ff. de rebus eorum, alteram quidem contra tutorem pro mala adminiſtratione; & hæc perſonalis eſt, iuxta *tex. pumtalem in l. etiam, C. ſi tutor, vel cur, inter. Rolan. Surd. & alij relati per Ciriac. contr. ſor. tom. 2. cap. 321. num. 22.**

12 imò & actio huiusmodi contra tutorem adeo præiudicialis eſt, vt donec pupillus contra illum egerit, ſi tamen ſoluendo ſit, non deſur eidem actio ad petendū in integrū reſtitutionē cōtra poſſeſſorem, quoniam hoc caſu iſthæc ſubſidiaria eſt, ita notabiliter Angel. in §. illud quoque; *auth. de hered. & ſale. ſequitur Gnid. p. pa. ſing. 700. in puncto*

13 *Theſaur. deciſ. 103. n. 9. verſ. ite facit.*

Ex quibus ſit non eſſe exaudiendum Mangil. qui d. q. 188. num. 24. audacter tener, tutorem qui nulliter & minus ſollenniter rem pupilli diſtraxit, nec etiam de euictione teneri, niſi quatenus eam proprio nomine promiſerit: ea motus ratione, nam cum emptor ſciuerit venditionem tutorio ſeu curatorio nomine celebratam fuiſſe, perſcurari debuerat an tutor eſſet, & an dicto nomine alienare poterat, & ſi non poterat ſibi cauere cum propria ipſius tutoris, ſuorumque bonorum obligatione, aliàs dicitur eſſe in dolo & culpa, nec poterit de euictione cōtra tutorem agere. Nam & ſi Paul. Montan. traſt. de tutel. cap. 33. nu. 99. & ſeq. inter tractatus diuerſorum de tutel. hoc idem ſentire videatur, attamen limitat eius doctrinam, quando tutor vendit ſine neceſſitate & ſine ludicis decreto. Cōvincitur itaque Mangil. tum genericè, tum etiam ſpecificè in ſpecie de qua agimus.

Primo modo, nam *tex. in l. fin. §. ſin. C. comm. de leg. quem allegat ad eius ſententia confirmationem, ad rem nō facit, in eo enim ſolummodo agitur de eo qui ſcienter rem fidei commiſſo ſubiectam comparauit, vt nil vltra pretij ſolutionē petere poſſit: & rursus ſupponitur inibi vera & indubitata ſcientia rei fidei commiſſo ſubiectæ, à qua*

qua non rectè deducitur argumen-
tum ad presumptam, de qua *Mangiliij*
sermo est: ceteri vero *DD.* nempe *Are-*
tin. Lanfran. Franc. Mart. Conar. & Ti-
rag. in locis ab eo allegatis nihil pe-
nitens de hoc agunt: observandum ta-
men est eam limitationem *Mangilium*
mutuo verbis ipsis usurparis accepisse
à *Borgnin. Canale. in tractatu de tutor.*
& curator. nu. 172. quem tamen pace
sua dictum sit, plerumque vel ex pro-
prio Marte loqui, vel falsis allegatio-
nibus sine ullo delectu, suam adstrue-
re sententiam notum est unicuique
& si modicè in iurispudentia versa-
to, ut proinde leuiter eius authorita-
tem adeo esse, ut refutatione non in-
digeat, dixerit *Laderch. conf. 111. n. 3.*
vol. 1. agnoscitque *Castillo lib. 1. contr.*
int. cap. 74. n. 6. Altero modo, nam ipse
supponit dolum & malam fidem eius
qui cum tutore contraxit, at quamuis
sustinenda foret genericè limitatio
illa à *Mangil. & Canale.* tradita, non
tamen locum sibi faciet in specie de
qua agimus, ubi duplex interfuit Ma-
gistratus decretum, vnum scilicet Col-
lateralis Consilij, in quorum primo
ipsius Principis Baliatus in personam
D. Herinæ matris defertur, dum-
modo adimpleat adimplenda: post-
modum ex quo adimpleuit expeditur
priuilegium in forma Regiæ Cancel-
lariæ: aliud est illud de quo in præce-
dentibus egimus, ubi causa cognita, in
qua specificè cognoscendum erat an
D. Herina tutrix esset, Sacrum Consilij
super venditione facienda feudi præ-
dicti suum interposuit decretum, &
authoritatem præstitit: quid ergo am-
plius, vel à quo cautius percrutari
Princeps debuerat de conditione per-
sonæ tutricis, de eius authoritate, de-
quæ sollemnibus adimpleri debitis, de
quibus omnibus supremi Regni Iudi-
ces attestationem faciunt: nullus er-
go dolus neque culpa in eo confide-
rari valet ex trita illa in foro regula,
quod Iudicis decretum omnem doli
vel fraudis suspicionem cessare facit,

ut pèr *Bart.* communiter infecutum in
l. 1. per illum tex. C. de prad. decurio. lib.
10. *Bald. in cap. 1. xot. vltima, de confir-*
mat. util. vel innit. Abbas. in c. cum cau-
sa, col. 2. de empta. & vend. Castren. Pa-
ris. & alios relatos à Simoncell. in tract.
de decret. lib. 3. tit. 7. nu. 45. & Bargal. de
dolo. lib. 4. cap. 9. nu. 37. ea ratione quia
Iudicis factum iudicialiter cognoscen-
tis habet pro se præsumptionem, tri-
buitque iustam credendi causam, bo-
namque fidem, l. 2. §. quod non arbitra-
mur, C. de offic. et iudic. quem sapè
ad hoc allegauit *Bald. in l. vn. C. ne-*
quis in sua causa ius dic. & notabilem
reputat in l. error. C. de testam. sequitur
Bargal. loc. cit. lib. 6. reg. 38. num. 8. Me-
noch. de pres. lib. 2. pres. 67. nu. 1. & seqq.
& in puncto est tex. sollemnis in l. mi-
nor 32. in fin. de minor. quem cum au-
thoritate *Ant. Fabri in suo Cod. tit. de*
prad. minor. lib. 5. de fin. 2. n. 4. hac eadem
cens. cap. 73. nu. 20. commendauimus.

Quibus præcognitis facili nescit
veritas eorum quæ *Consultus* respon-
dit *Hieron. Gabr. conf. 146. num. 16. &*
seqq. lib. 1. quod solummodo ad rem
allegarunt aduocati *Nicolai Bartiro-*
ti possessoris feudi prædicti; inibi enim
consuluit possessorem ob rem nulli-
ter à tutore alienatam, non posse à pu-
illo molestari, qui rei æstimationem
à tutore est consecutus, ut potè (quod
magis est) si pupillus generalem ad-
ministrationis liberationem tutori fe-
cit, eo quod cum possessor habeat cõ-
tra tutorem regressum, possessori pro-
dest liberatio tutoris, quia & tutor ip-
se, & emptor pariter in solidum pupi-
lo tenebantur, quod est non minus no-
tabile, quam verissimum dictum, si
præmittas ea quæ superius adnotau-
imus, ita namque differt Hieron. Gabr.
sed quamuis re male vel nulliter alie-
nata, de iur. actio in rem pupillo contr.
tutorem, non solum ad æstimationem rei
l. magis, §. manet actio, d. l. illicitè, de
reb. eorum, verum etiam ad id quod in-
terest propter expensas, aliudne simil-
damnum quod occasione rei alienata pu-
pillo.

pupillus passus est, ut declarat Bal. & Cuman. in l. 1. in princ. de tutel. & ration. distrab. tamen si pupillus estimationem rei à matre consecutus, conualescit alienatio, nec potest amplius contra possessorem agere, quia cum possessor habeat semper contra matrem qui alienauit regressum, possessori prodest solutio tutoris, d. l. illicitè ubi Cuman. & declarat glos. & Bart. in l. etiam si putauit, §. item si quis dolo, de petit. hereditat. idq; procedit etiā si pupillus maior factus tutori protutorem liberet, & consistatur sibi rationem tutela redditam, & de omnibus satis factum, ut fecit Hieronymus, ad not. per Cuman. in l. si ex duobus de tutel. et ration. distr. & cons. 24. Dec. in l. 1. col. 3. C. de transact. nam cū possessor (ut diximus) regressum contra tutricem, protutricem liberatam habeat, partem cum ea initum, et liberatio generalis illi facta prodest etiam possessori, quia et ipsa, et emptor in solidum tenebuntur, iuxta not. in d. l. 1. C. de transact. et Fulgos. cons. 135. alioquin hac liberatio tutrici non prodesset, hanc Gabriel. Tum ex hoc conflatur indissolubile argumentum: aut namque feudi della Scanzana alienatio sollemniter gesta fuit, & res in tuto est: aut siquidem minus sollemniter & nulliter, & eo casu tutrix ipsa de euictione tenebitur in omne id quod non est in pupilli utilitatem verum, vel tenebitur pupillus ipse actionem illam quam contra tutricem ob rem malè gestam habet emptori cedere: cum autem pupillus ipse Princeps matris heres fuerit, itidemq; Bissiani Princeps nunc agens ipsius pupilli, consequitur manifestè ob stare illi regulam, quem de euictione tenet actio, & aliā quod petis intus habes, & aliam frustra petiitur, &c. id quod statim quis resistitur est.

Accedit quoniā Princeps ipse pupillus nedū ficit illā rei estimationē, quā in generali liberatione matri facta cōsiderat Hieron. Gabr. loc. precit. sed verā & realem est consecutus, propter opulentissimam maternę hereditatis adi-

tionem, ex qua cum omnino confusę sint actiones contra tutricem matrem competentes, & si millies cum beneficio legis & inuentarii adiuuerit (non enim beneficium illud confusio nem impedit data hereditatis opulencia) uerē actionis estimationem dicatur consecutus, ita ut nil amplius ex ea causa petere possit, ut sollemniter de more per veros iuris tramites fundat D. Reg. Galeota, lib. 2. cons. 5. per int. Pharus. de inuent. par. 5. nu. 14. ubi ait Accursy scutitiam in l. fin. §. in computatione, C. de iure delib. cōmuni scribentium calculo receptā Descenditq; consequenter id quod idem Dom. Reg. inibi quoq; fundat, nec parum ad rem nostrā facit, heredē cū beneficio legis & inuentarii qui in damno non est ex
18
19
20
aditione ipsa, teneri omnino factum defuncti ratum habere, nec posse contrahere, etiam si heredis heres sit, vel saltem si contra illum tanquam nullū venire possit, iuxta notata p. gl. in l. emptione, C. plus val. quod ag. & Bart. in l. post mortem, ff. de adopt. Bal. in l. si creditoribus, in prin. C. de fern. pign. dat.
20
tenebitur adhuc de euictione, l. si nubi, C. de euict. & post plures exornat Guttier. in l. nemo potest, n. 373. et seq. de leg. 1. Aluar. V. alase. Padill. & Caebler. relati per Cancer. var. resol. lib. 3. c. 2. n. 217.

S V M M A R I V M.

- 1 Si, & necessarij heredes qui dicantur.
- 2 . . . debent necessariò institui, vel exheredari.
- 3 Legitima honorabilis institutionis titulo debet eis relinqui.
- 4 Cōsuetudo Ciuitatis Neapolitana quid disponat circa successionem filia mascululi existentibus.
- 5 Exclusio filia dotata temporalis est, id est durante mascululi existentia.
- 6 . . . praesertim si paterna successioni cum iuramento non renuncianterit.
- 7 Affid. dec. 158. quomodo procedat.
- 8 Filia non ideo solum quia fuit dotata.

EX-

- excluditur, sed etiam quia masculus superest.*
- 9 *Ius succedendi regulatur à tempore mortis patris.*
- 10 *Prælatio simplex exclusionem non supponit sed in vocationem.*
- 11 *Proximior agnatus ad successionem vocatus, ex vi illius comparationis, censentur vocati omnes agnati.*
- 12 *Filiæfam. de iure consuetudinario Civitatis Neapolitanæ statim ac nupti traduntur, eximuntur à patris potestate.*
- 13 *Statutum quod filia nupta exeat à patris potestate, valet.*
- 14 *Suitatis ius cessat, cessante patria potestate.*
- 15 *Filia qua non est in patris potestate, potest ab eo prætèriri.*
- 16 *Emancipati sui hodie non sunt.*
- 17 *... non transmittunt ex potentia suitatis.*
- 18 *Emancipationis, & patriæ potestatis differentia sublata est, ubi pater intestatus decessit.*
- 19 *Emancipatus admittitur ab intestato sicut suus, collatis bonis.*
- 20 *Episcopus statim affectus dignitate, eximuntur à patris potestate.*
- 21 *... nihilominus retinet iura suitatis.*
- 22 *Monachus professus suitatem retinet.*
- 23 *... nec definit esse cinis sue patriæ, & efficitur cinis illius Civitatis ubi situm est monasterium.*
- 24 *Suitas filia operatur effectus veræ.*
- 25 *Filia nupta tradita non sui favore, sed matrimonij ac viri eximuntur à patris potestate, sed contra n. seqq.*
- 26 *Exemptionem à patris potestate esse filia concessam, vel favore matrimonij nihil differt.*
- 27 *Filiam non propter matrimonium, sed suimet ipsius favore à patris potestate liberari verius est.*
- 28 *Filia nupta habetur pro emancipata in favorabilibus tantum, non autem in præiudicialibus.*
- 29 *Lex 9. tit. 11. lib. 1. legum fori habet locum in his qua respiciunt filia communem tantum.*
- 30 *Emancipationes nunquam possunt considerari in odium filiorum.*
- 31 *Cancer. var. rehol. tom. 3. cap. 21. nu. 26. rejicitur.*
- 32 *Patriæ potestate cessante, non ideo cessare debent cetera pietatis erga filium officia.*
- 33 *Emancipato filio competit ius dicendi testamentum patris nullum, si sine causa sit præteritus.*
- 34 *Suitas semel in esse producta semper durat, quaminus patriæ potestas esset.*
- 35 *Necessaria qua sunt ad aliquod ius acquirendum, non sunt necessaria ad eius conservationem.*
- 36 *Regula quod suus hæres is dicitur qui primum locum obtinet in potestate patris, tempore mortis ipsius declaratur.*
- 37 *Tex. in l. si filius 7. de liber. & posth. expenditur.*

Filiam, vigore statuti vel consuetudinis à patris potestate ob matrimonium subsecutum exemptam, non inde amittere iura suitatis, nec ceteros patriæ potestatis effectus ad sui favorem introductos.

CAPUT LXXVII.

Inter ceteros patriæ potestatis effectus est præcipuus, & omnibus præclior, ut hi qui primum obtinent locum in potestate parentum, sui, id est domestici, & necessarii heredes dicantur, *l. lege Cornelia in*

sine, ff. de testam. S. sui instit. de hered. qual. & diff. sui que heredes hoc privilegio sunt insigniti, ut ab eis deinde qui eos in potestate habent, debeant necessario institui, vel exheredari, aliis testamentum erit ipso iure nullum, l. si filius

filium qui in potestate, l. inter cetera, & l. sequenti, de liber. & post. l. 1. de in iust. rupt. cum alijs iuribus quæ ad idem congerit Alex. conf. 142. in princ. lib. 3. optimè Maria in summ. success. par. 1. q. 26. art. 1. num. 1. & 2. discrimen declarat inter quærelam inofficiosa, & ius dicendi testamentum nullum, D. Mercurial. de legitim. lib. 5. tit. 2. q. 1. in princ. nec quodlibet relictum sufficit hodie ad saluandum testamentum in quo sui hæreses sunt præteriti, nam legitima portio eis debita, honorabili institutionis titulo relinquenda est, ex nouo authenticorum iure in §. aliud quoque capitulum, aulib. ut cum de appellat. cog. qui rex. immunis est ab omni prorsus capione, vt optimè sentiunt glos. ibid. ver. præterire, & post antiquiores Gulselm. de Bened. in cap. Raynunsius, ver. in eodem testamento, il primo num. 15. de testam. Conar. ibid. §. 1. num. 7. Molin. de primog. lib. 2. cap. 15. num. 16. Thesaur. decisi. 58. in princ. Valdes. ad Suarez in l. quoniam in prioribus limit. 15. num. 1. Fusar. de substat. q. 660. num. 8. Pater Molina de iust. & iur. tract. 2. disp. 175. Dec. conf. 105. n. 1. lib. 1. Cald. Pereyr. lib. 2. quæst. forens. q. 46. num. 1. Bertrand. conf. 28. num. 1. col. 6. bene post alios Dom. Mercurial. Merlin. d. q. 1. qui seq. q. 2. num. 4. etiam de iure canonico necessariam esse institutionem in legitima defendit, quidquid velut inibi per eum relati quos multis conuincit, & fusius ita etiam nouissimo authenticorum iure sancitur, contrarijs conuictis tueretur Maria loco proximè cit. quæst. 26. art. 1. num. 6. cum seqq. Petr. Gregor. Syntag. iur. lib. 44. cap. 4. num. 8. & cap. 5. num. 17. Franc. Ant. Costa conf. 64. num. 1. Napolan. ad Consuet. Neap. Si aliquis moriens, verb. relinquere, Carpan. ad statum Mediol. tom. 2. cap. 485. num. 62. Mangil. de imput. q. 14. num. 28. & q. 15. num. 19. Barry. de success. lib. 10. tit. 8. num. 7. Castillo dec. Sicil. 145. num. 6. D. meus Reg. T. apia dec. 58. Sac. Conf. 7. vers. quoad secundum, & mille alij, frustra contra eos reclamante Ant. Fabr. de

error. prag. dec. 14. err. 6. idquæ obtinet sublata penitus omni sexus discretione, ex celebri rescripto in l. maximum vitium, C. de liber. præter. Sunt nihilominus per Italiam ferè omnem municipalia iura, quibus statutum est, quod extrantibus masculis filia foemina non succedat, si tamen fuerit de bonis paternis dotata: in Regno autem elegantem Federici Constitutionem habemus, quæ incipit in aliquibus, & in nostra Ciuitate Neapolitana viget consuetudo in scriptis redacta, cui initium est, Si moriatur, quod idem in effectu disponit, duobus tantummodo immutatis, nempe vt frater qui vult excludere sororem ante 16. annum impletum, eam dotare teneatur, alias cõsetur masculiata, idest admissa ad successionem, tanquam si masculus esset: & quod vnica dotario sororem, seu filiam ab omnibus successibus excludat, cum tamen vigore Constitutionis in aliquibus tot requirantur dotationes, quor sunt successiones à quibus eã frater excludit, Anna alleg. 81. & 117. nisi tamen de ascendentiu successionem ageretur, vt post Andr. in d. Constit. & Napolan. in Consuetud. Si quia mulier, in fine, & passim alibi, verius putat Caput. ad d. Consuet. Si moriatur, par. 1. §. 4. num. 5. Minad. in repet. tex. d. constitutionis num. 61. cum multis seqq. Pras. de Franch. decisi. 87. vbi Alden. Fab. de Anna conf. 45. d. num. 70.

Dubitatur tamen fuit apud eosdem, an filia a patre dotata masculis existentibus ita sit perpetuò exclusa, vt deficientibus masculis in vita patris, nequeat ad eius successionem admitti, an verò durante tantummodo masculi existentia: cuius rei verissimus non minus quam locuples fuit interpres Ioannes Thom. Minadous in cõmen. ad eand. Constit. in aliquibus, notab. 2. vbi latè disputato articulo per veros iuris tramites, id tandem concludit, exclusionem filia quamuis dotatæ temporalem omnino esse, idest durante

rante masculi existentia, & ius fuitatis ipsius filiaz esse in pendenti donec masculus superest, quo deficiente censetur a lege vocata ad successionem, & declarabitur retro fuisse suam patri, & succedet ut sua, l. 1. §. sciendum, de suis, & legis. cum concord. & sic habere ius dicendi nullum, aut rumpendi testamentum patris, ad sex. cum materia in l. Gallus, de liber. & postb. l. posthumum de in iust. rupt. cuius sententiae auctor est Bart. in l. fin. §. ult. n. 5. ad Tertull. & conf. 44. lib. 1. Anton. Faber de error. dec. ad. 30. err. 2. & 3. Constan. Reger. in l. ex moribus, nn. 17 ff. de vulg. & pupill. Capic. dec. 176. n. 4. Mart. de suc. par. 1. q. 26. art. 1. n. 28. Affl. dec. 158. n. 5. ubi Vrsill. D. mens. d. dec. 58. n. 9. Rosa Rom. videnda omnino in fortiori casu dec. 770. nn. 4. apud Farinac. par. 2. latè D. Mercur. Merlin. de leg. lib. 3. sit. 1. q. 3. nn. 15. præsertim si paternæ successioni cum iuramento non renunciauit, Papon. arreß. lib. 16. sit. 4. arreß. 7. Tepas. var. int. par. 3. sit. 607. cap. 9. Cancr. var. par. 3. cap. 15. num. 6. Hartm. Pißer. qq. int. lib. 4. cap. 6. nn. 20. in quibus terminis procedunt Bart. & alij relati per Merlin. de leg. lib. 3. sit. 1. q. 14. nn. 16. ver. ampliat. par. 3. qua de re rectius iuxta veros iuris tramites tractat Anton. Fab. de error. dec. ad. 27. err. 8.

Nec obitare famigeratam decisionem Sacri Consilii relatum per Affl. d. dec. 158. cum alijs quæ eam secuntur, quos laudauit cent. 1. cap. 3. nn. 1. & nunc addo relatos per D. Galeos. lib. 2. contr. 16. nn. 46. cum seqq. nam rectè eam intelligit Minad. ibid. nn. 64. procedere in hypothesi per ipsum proposita, scilicet cum masculus superuiuit patri, quo casu quia exclusio iam suum sortita est effectum, filia remanet perpetuò exclusa quod ad ius dicendi testamentum nullum, idq; manifestum sit triplici argumento.

Primo, quoniam non ea solum ratione exclusio nititur quia fuit dotata, sed alia scilicet quia masculus superest, qua cessante cessat quoque eius ex-

clusio: & ita esse de mente Andrea tam in d. Confiliis. quam in c. 1. §. quin etiam Episcopum vel Abb. & in cap. 1. de eo qui sibi, & hered. suis dicit Minad.

Secundo, quia ius succedendi quò respicit exclusio, regularatur à tempore mortis patris, quo inspecto adaptari verba Constitutionis excludentis nequeût, eo quod masculus nò superest, cuius fauore excluditur, doctissime præ cæteris Anton. Fab. de error. dec. ad. 30. err. 3. nn. 2. cum seqq.

Tertio, utrumque sit apertum ex verbis ipsius Constitutionis, ibi, patri decedenti supersint, & in fine, præferri volumus masculos feminis, quibus cõuincitur exclusionem omnino temporalem esse, imò & potius simplicem esse se inducnam prælationem, quæ supponit nedum non esse exclusam, sed vocatâ, argumèto sex. in l. cum filius 76. §. pater, de leg. 2. l. 2. §. sed & si ipsa eadem, ibi, cum enim est prælatio, ad Tertull. d. 3. §. posse ibi, & præferri filio nepotè assignatoris constat, ff. de assign. lib. aush. cessante, c. de legitim. hered. notabiliter Rosa Roman. dec. 11. num. 12. de concess. præben. in antiquior. ubi fuit decisum, quod si Papa dixerit, ut nominati per Regem præferantur, ex his verbis videntur præseruari gratiæ aliorum, aliàs non posset dici præferri, sed solum admitti, notat Dec. conf. 183. nn. 6. vnde & satis ad rem Collegium Ticinense in cons. pro Triunlitiis n. 63. quod si testator vocat ad successionem proximiorè agnatum, ex vi illius comparatiui celsètur vocatè omnes agnatos. Et tandem, quia si verum esset ius succedendi simpliciter esse transfusum in ius paragij, sequeretur quod etiam ab intestato non existentibus masculis esset exclusa, quod falsum est omnino, ergo & antecedens.

De his actum fuit in Sac. Conf. in causa Illustr. Principis Sancti Georgij filiaz quondam Caroli Filomarini, cum eius patruo Marcello Filomarino: sed quidè extra rem dicebat vnus Dominis votantibus; etenim tota hæc di-

diſceptratio ab illo deſcendit, quia filia eſt in parentis poteſtate, & per conſequens iura habet ſuitatis, quibus neceſſitate obſtringitur pater ad eam inſtituendam, vel exheredandam, vt præſati ſumus: at in hac Ciuitate viget cōſuetudo, per quam filia familias ſtatim ac nuptui traditur eximitur à patris poteſtate, vt in *Conſuetudine*, quæ incipit *Sed & mulier*, & valere huiusmodi *Conſuetudinem* vel ſtatutum, dixit *Bart. in l. ſi maritus*, §. *legis Iulia*, ad l. *lul. de adul. T. holoſ. lib. 11. ſynt.*

14 cap. 10. n. 10. qua patria poteſtate ita ceſſante, videtur ceſſare etiam ius ſuitatis, §. *cateri*, *Inſtit. de hered. qual. & diſſ. §. emancipati*, *Inſtit. de hered. qua ab inteſt. deſer. d. l. lege Cornelia*, in fine, de *teſtam. Eman. Coſta in l. Gallus*, §. *quid ſi tantum par. 3. n. 210. de liber. & poſt. Danell. lib. 7. comm. c. 2. n. 10. Martia de ſucceſſ. legal. par. 1. q. 6. art. 2. n. 2. Pichard. in §. emancipati, n. 3. de hered. qua ab inteſt. deſer. cuius effectus eſt neceſſitas eam inſtituendi, vel exheredandi, & per conſequens ius dicendi teſtamentum patris nullum, cuius quærelam Principiſta propoſuit. Quæſtio igitur examinanda eſt non in terminis Conſtitutionis *In aliquibus*, ſed *Conſuetudinis præſatæ*.*

Eam vnus omnium quem viderim tetigit idem *Minadous loco proximè cit. n. 70. qui n. 94. in fine*, videtur concludere filiam poſſe præteriri, eo quod

15 deficit ſuitas deficiente patriæ poteſtatis vinculo, ad *tex. in d. l. lege Cornelia*, ff. de *teſtam. §. ita de mum*, *Inſtit. de hered. qua ab inteſt. deſer. l. non putamus*, cum concordan. ff. de bon. poſſeſſ. contra *tabul. l. 1. & toto cit. de coniung. cum emancip. lib. & quamuis nouiſſimo iure Codicis ſublata ſit differentia patriæ poteſtatis, & emancipationis, l. meminimus, C. de legiti. hered. tamen nō*

16 propterea ſunt emancipati ſui, *Eman. Coſta in d. l. Gallus*, §. *quid ſi tantum*, num. 209. par. 3. quod patet, quia non

17 traſmittunt ex potentia ſuitatis, l. emancipata, C. qui admitt. l. illud, de bo-

nor. poſſeſſ. contra *tabul. DD. communiter in l. ventre*, ff. de *adquir. hered. Coſta loco proximè cit. & in cap. ſi pater par. 1. verb. habens*, num. 18. de *teſtam. Martia d. par. 1. q. 26. art. 1. num. 14. Gutier. in §. ſui*, num. 146. & ſeqq. *Inſtit. de hered. qua ab inteſt. deſer. Angel. de ſuit. q. 10. num. 8. Vinius dec. 514. num. 6. lib. 4. Trencacing. var. reſoluit. de emanc. num. 27. Cancer. lib. 1. var. cap. 10. num. 10. Gomen. lib. 1. var. cap. 9. de tranſmiſſ. num. 24. circa finem. Et vterius differentia illa ſublata eſt vbi pater inteſtatus deceſſit, non autem ſi de teſtamento impugnando agatur, *auth. de hered. & ſalcid. §. exheredatur*, vbi *Accuſ. l. ſi emancipati, C. de collar. Eman. Coſta in d. §. & quid ſi tantum*, num. 244. *Marta par. 1. q. 6. art. 3. num. 3. & d. q. 26. art. 1. num. 13. Gutier. in d. §. ſui*, num. 136. *Angel. de ſuit. loco cit. Trencacing. num. 28. Vinius & Cancer. loco cit. Cald. ad tit. Inſtit. de inoſſe. teſtam. cap. 2. num. 11. Aſcan. Clem. de patr. poteſt. cap. ult. num. 83. & alios reſert Pichard in §. emancipati, Inſtit. de hered. qua ab inteſt. deſer. in qua ſucceſſione**

19 ab inteſtato admittitur emancipatus, non minus quam ſuius, collaris bonis quæ tempore emancipationis à patre habuit, l. 1. in princ. de collar. bonor. *Marta loco cit. num. 24. latè Vinius dec. 514.*

Sed in contrarium facit omnino, quia vt filia nupta à patria poteſtate liberetur, ipſius filiz fauore inductum eſt, id quod in eius odium retorqueri

20 non debet, vt amittat iura ſuitatis: videmus namque in Episcopo, qui propter eam dignitatem aſſecutam eximitur à patris poteſtate, ad ſimilitudinem adeptæ ſummæ Patriatus dignitatis, l. *ſin. C. de Coſul. lib. 1. l. ſin. C. de Decurion. lib. 10. notat Caſſador. lib. 6. var. cap. 2. Petr. Gregor. d. lib. 1. ſyntagm. cap. 10. n. 6. nihilominus eū iura*

21 ſuitatis retinere, vt in *auth. ſed Episcopalis dignitas, C. de Epſc. & cleric. Sil. lud. auth. cōſtitutio qua de dignit. docet Bart. in l. item in poteſtate*, ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. int. & poſt alios *Angel.*

gel. de Perig. in tract. de suisate q. 5. num. 14. & seqq. Gussier. in repet. §. sui, in fin. de hered. qual. & differ. num. 35. Anson. Gomez lib. 1. var. cap. 9. num. 11. Pichar. in §. cateri, num. 3. in fin. de hered. qual. Ascan. Clem. in tract. de par. potest. cap. ult. à n. 52. Sarmien. in repet. d. l. in suis, num. 6. de liber. & posthum.

- Item & in monacho, qui etsi per professionem transeat in monasterij potestate, retinet nihilominus suitatatem, ad *tex. in l. Deo nobis, §. hoc & cognitum, C. de Episc. & cleric. notant Ruin. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, Paul. de Castr. in l. sub conditione, ff. de liberis, & posthumis, Gussier. loco cit. num. 35. Gomez num. 10. Angel. num. 14. & 15. Suarez ad l. 9. fori, num. 26. sit. de lib. Clem. loco cit. num. 67. & 73. Sarmien. ibid. Soinson. ad Consuet. Tiron. tit. 33. §. 1. gloss. 1. col. 232. & 3. adeo quod nec desinit esse ciuis suæ patriæ, & efficitur ciuis illius Ciuitatis vbi situm est monasterium, post Bart. Lapum, & alios tenet idem Minad. loco cit. num. 90. ideoquæ subdit Crous in d. §. & quid si tantum, non esse rectam consequentiam, non est in potestate: ergo non est suus, argumento *tex. in l. cum in adoptis, C. de adopt. nam fauore eius qui liberatus est à patria potestate fingitur suus, & fista.**
- 24 suitas operatur effectum veræ, d. l. lege Cornelia, notat Minad. ibid. num. 75. qui tamen licet multis argumentis contrariam in nostro casu sententiam conetur defendere: nequit tamen vel inuitus num. 92. in fine fateri, quod vbi patriæ potestatis exemptio fauore filij fuerit introducta, filius nihilominus retinet iura suitalis: sed relato *Napodano num. 94.* contendit in casu nostræ
- 25 consuetudinis, filiam non sui ipsius fauore, sed matrimonij, ac viri eximi à patri potestate, idem tradit *Afflict. in Apostilla ad eandem Consuetudinem, sed & mulier, & videtur voluisse Englebert. ad Consuet. Arvelian. sis. 9. gloss. 2.* Ipse vero, vt meam crassam fatear Minervam, nescio rectum in specie proposita assignare discrimen inter hos

casus, an scilicet hoc sit inductum fauore filia, vel fauore matrimonij, pro-
ur nec idem doctissimus vir illud va-
luit, vt tenebatur, assignare: siquidem
eorum omnium quæ fauore matrimo-
nij introducta sunt, consideratio dari
nequit in concreto, nisi simul coniuges
supponamus, vt potè & matrimo-
nium sine vxore dari nō possit: hinc cū
dicimus tot esse dori concessa priuile-
gia, vt res publica legitima prole abū-
det, necessariò fatebimur cōcessa fore
coniugibus, vt ad matrimonia ineun-
26 da inuitentur, nullum ergo quòd
hoc considerari potest discrimen, an
talis exēptio sit fauore matrimonij, an
verò filia concessa, & vnum & idem est
in proposito. Quapropter *Numā Pōpi-
lium* ita legem sanxisse scimus, si pater
permiseris filio vxorem ducere, futuram
bonorum, & sacrarum in xsa leges parti-
cipem: patri posthac nullum ius esto ven-
dendi filium, testatur *Halicarn. lib. 2. re-
fert Tholosan. d. cap. 10. num. 10.*

- Cæterum vera sententia est, filiam
27 suimet ipsius fauore liberari à patria
potestate dum iuxta traditur, ita in
terminis legis Taurinæ hoc idem,
quod nostra consuetudo disponentis,
tenet *Castell. ad l. 47. Tauri, ver. per
emancipado, vbi regulam statuit cum
Bart. in l. item hic, ff. de his qui sunt sui,
vel alien. iur. quod filia nupta habetur*
- 28 pro emancipata in fauorabilibus, se-
cus autem in sibi præiudicialibus, li-
cet in terminis illius legis propter ge-
neralem ipsius dispositionem aliud vi-
deatur sentire, fateretur tamen in *vers.
seq. eam legem videri promulgatam*
in fauorem filia, eum secuntur *An-
son. Gomez ibid. num. 13. Gussierez in §.
sui, num. 121. in fin. de hered. qualis &
differ. ver. sed contrariū: quinimo & Ro-
deric. Suar. ad d. l. 9. tit. 11. lib. 1. legum*
- 29 fori, num. 23. tenet etiam in terminis il-
lius legis, filiam quòd commodum
ipsius tantum exire à patria potestate,
& infert ex *Bald. in l. apud hostes, ad fi-
nem, C. de suis, & legitim. quod perta-
lem emancipationem legalem nom.*

R r tol-

collitur existentia sui hæredis, nec ius transmissionis, idque multis comprobatur, & *nu. 26.* faretur opinionem Baldi esse veriolem, quam tenuit idem Bald. in *l. cum in adoptionis, C. de adoptione*. & post Jacob. Butrigar. & Barr. in *auth. si qua mulier, col. 2. C. de Episc. et cleric.* alios refert Baeza in *tract. de non meliorandis filiabus, cap. 16. nu. 35.* Pelaez de maioratu *par. 4. q. 23. num. 56.* & Io. Soinson. in *comment. ad Consuet. Turon. tit. 23. de emancip.* in hac questione ita subdit, hinc infero in *practica, quod licet filius uxoratus teneatur ut emancipatus, si tamen actus de quo forte filius ipse impetitur vel inquietatur sit in eius detrimentum, tunc non considerabitur emancipatio. sed patria potestas, ideo poteris impugnare actum illum pro filio: & Pyrrus Engleberm. ad *Consuet. Aurelian. tit. 8. glos. 2.* qui tenet nuptias liberare filium à patria potestate ob dignitatem, & honestatem matrimonij, querit an sit liberatus à patria potestate inquit, & in sui præiudicium, & ita respondit, *Odofr. illic decidit quod non, ut si statuto caneatur, ut liberatus à patria potestate non succedat patri, nam succederet, ita ut sentit Barbas. in l. 2. §. ex his, ff. de verb. oblig. et facinus notata per Barr. in l. in potestate, ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur. ubi expresse hoc decidit, latè materiam exornat Afcian. Clem. de patr. potest. cap. ult. n. 52. usque ad n. 90. & Argent. ad *Consuet. Britan. tom. 2. art. 498. glos. 3.* generaliter statuit, emancipationes numquam posse considerari in damnum filiorum, & rectius *art. 499. glos. 2.* huiusmodi particulares emancipationes accipi debere in quantum expedit emancipato, secus in his quæ ei obfunt, ne utilitate eius repertum contrario sine usurpetur. Qua consideratione admissa, ut emancipationes huiusmodi semper censerentur in fauorem filiorum inducunt, cessat vndique subtilis magis, 31 quàm vera distinctio tradita per *Can. cer. uat. res. tom. 3. cap. 21. num. 26.* & seqq. nec iuribus, nec rationibus com-**

probata: optimè *Gratian. discept. forens. cap. 732. num. 50. & 58.* inquit, quia ipsa suitas non dividitur in substantia, sed solum diuiduntur effectus suitatis, ita ut ipse filius bene sit suus, sed illa uirtus suitatis extendatur, & producat ad effectus utiles, & non ad alios, quod passim admittunt: alios refert Barbof. in *collect. ad can. indecorum* 32 *n. 4. 28. q. 1.* facit & illud, quod cessante patria potestate, non ideo cessare debent cetera pietatis erga filium officia, cum ut ait *Acerf. in l. 3. §. sed si cum, per illam tex. de liber. homin. exhib. gemina est patris potestas, & quia homo, & quia pater, not. Andr. in repet. Confut. Comitibus, vers. eadem ratione.*

Ex quibus omnibus satis apertè constat Consuetudinem nostram eximentem filiam nuptam à patris potestate, non ei auferre iura suitatis, alioquin effectus à iure communi introductos ad ipsius fauorem, nec per consequens 33 ius dicendi testamentum patris nullum, quod etiam emancipato filio competit si sine causa sit præteritus, ut est *glos. celebris in §. exheredatos, verb. noluit, vers. apparet, auth. de heredib. & falscid. col. 1.* notat DD. in *auth. ex causa, C. de liber. præter. Azo in summa hoc eodem tit. num. 11.* Bald. in *d. l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 7.* Alex. *conf. 142. d. nu. 1.* ad *5. lib. 2. Costan. Roger. de testam. tit. de vulgar. cap. 4. nu. 25.* Angel. de *Perigl. de suitate q. 10. nu. 8. & 10.* Guttier. in *repet. §. sui, num. 139.* Costa in *d. §. & quid si tantum par. 3. nu. 163.* Sarmien. *ibid. num. 55.* *Gratian.* post alios *tom. 4. cap. 637. nu. 20.* *Trentacinq. lib. 1. var. tit. de emancipat. res. l. 1. num. 28. vers. hac conclusio, Cald. Peregr. ad tit. Instit. de inoff. testam. cap. 2. num. 11. vers. quod sanè, Marta de success. legal. par. 1. q. 6. art. 3. num. 8.* Anton. Faber in suo *Codic. lib. 4. tit. 14. de fin. 39. nu. 1. in add.*

Idque egregia consideratione con- 34 firmatur, nam suitas semel in esse producta ex uiribus patriæ potestatis, retinet semper eius robur, & existentiam, quam-

quamvis patria potestas cessauerit: eius namquē est naturæ patria potestas, ut quos semel effectus produxit semper retineat, nam regulariter ea-
 35 quæ necessaria sunt ad iuris alicuius acquisitionem, non sunt postea necessaria ad eius conseruationem, prout post alios comprobaui *cent. 1. cap. 29. nu. 4. & 5.* quibus nunc addo *Lupum in rubr. de donat. inter. §. 42. nu. 12. et §. 43. Guttier. in propria materia d. §. sui, nu. 23. et seqq. Anson. Gomez. d. cap. 9. nu. 13. Sarmien. in l. in suis, num. 6. de liber. et posth. lib. 4. f. scilicet. Pascual. de iurib. patr. possit. par. 1. cap. 6. num. 39.* unde semel ius semper retinet iura suitatis, etsi cesset patria potestas.

Neque uim facit huic considerationi, quod suus hæres is dicitur qui primum gradum in potestate parentis obtinet tempore ipsius mortis, quo fieri videtur ut non possit in filia nuptui tradita in vita patris considerari ius suitatis, quod iam præuentum est ex cessante patria potestate; nam facilis est resolutio, si consideres suitatem in esse produci simul ac filius nascitur in parentis potestate, effectus tamen ipsius suitatis differri ad tempus mortis, adeo quod ex uiribus ipsius præsupponendum sit filiumfam. instituendum, suumque esse, & suitatem habere in vita patris, & consequenter quodammodo dominum esse: inspecto vero tempore mortis magis liberam bonorum administrationem acquirere, qui nouum dominum consequi, ex *tex. vulgato in l. in suis, de liber. et posth.* pro cuius intellectu videndus est omnino *Castillo quotid. contr. lib. 3. cap. 22. nu. 18.* prout ita satis appositè declarat *Cald. Pereyr. in commun. ad tit. in iis. de inoffic. testam. cap. 2. n. 4. Anton. Faber d. dec. 30. error. 3. nu. 7.*

37 Et confirmatur euidentius ex *tex. in l. si filius 7. de liber. et posth.* ubi effectus patriæ potestatis quoad validitatem testamenti paterni, non consideratur tempore mortis testatoris, sed conditi testamenti: de cuius tamen

sententia videndus est *Anton. Faber decad. 37. err. 5. nu. 8.*

In hoc primo huius causæ articulo unanimiter Domini Consiliarij vocantes censuerunt, testamentum Caroli Filomarini ob præteritionē Beatricis filiæ omni iure nullū fuisse, disserio in cæteris quæ sequentibus quatuor capitibus subnectemus fuit, an vitiū huiusmodi ex clausulæ codicillaris viribus saluari queat, ut videbimus.

S Y M M A R I V M.

- 1 **C**lausula codicillaris quomodo capi debeat.
- 2 . . . quid operetur?
- 3 Fideicommissum vniuersale substat in rescisso testamento per inofficiosi querelam.
- 4 Clausula codicillaris saluas testamentum nullum necdum ratione sollempnitatis, sed etiam præteritionis, ardua questio inter DD. cuius contrarium proponitur nu. 11.
- 5 . . . operatur quod in restitutione facienda hæres scripto, filius præteritus legitimam tantum deducat, non autem Trebellianicam.
- 6 Trebellianicam prohiberi posse etiam in filiis primi gradus, sæpè iudicatum per Sac. Conf.
- 7 Bart. in l. 1. q. 6. num. 10. de iure codicill. communiter reprobat, sed contra nu. 12.
- 8 Clausula codicillaris non præsumitur de stylo notarij posita, quando testamentum fuit lectum testatori.
- 9 Suprema voluntas cum de falso arguitur omnia ex ea rursus.
- 10 Falsitatis suspicio in civilibus pro falsitate habetur.
- 13 Bart. in d. l. 1. q. 6. nu. 10. de iur. codicill. sine contradicte est, quousque constat clausulam codicillarem processisse ex stylo Notarij.
- 14 Clausula codicillaris in testamento non potest suppleri ex Consuetudine Notarij.
- 15 . . . eius nim, & potestatem ut pluri-

Rr 2 mm

- mum notarij ignorant.*
 16 . . . *cantela eſt vt de virtute illius in-*
terrogetur Notarius.
 17 . . . *eius appoſitio nihil operatur, ſi te-*
ſtator idiota ſit, nec eius efficaciam
comprehendat.
 18 . . . *eius virtus debet teſtatori idiota*
declari.
 19 Gaſp. Theſaur. in add. ad patrem
 dec. 141. *notatur.*
 20 *Perſona idiota generaliter de his qua*
in iure conſiſtunt debent certiorari.
 21 *Claufula quantumvis ampliſſima, ge-*

minata, & intrata nihil operantur,
dato teſtatore ſeu contrahente igno-
rante.

- 22 Cacheran. conf. 70. nu. 12. *cum ſequa-*
cibus reſciitur.
 23 *Rogitus teſtatoris, cum Notarius de*
omnibus publicum confeſas inſtru-
mentum, quid operetur.
 24 *Claufula codicillaris poſita in actū*
clauſura non operatur contra fra-
treſ praeſcriptum, inſiſtente iurpi
perſona.

De viribus clauſulae codicillaris teſtamento ſcriptae de certa te-
 ſtatoris ſcientia, non de tabellionis ſtylo.

C A P V T LXXVIII.

- A**D ſaluandam teſtamenti nul-
 litatem ſolent feſtinanter ad
 turum clauſulae codicillaris
 aſylum Noſtrates recurſum
 1 habere: quae quidem penes peritiores
 tabelliones ita concipi ſolet, *ſi non va-*
let, vel valebit iure teſtamenti, volo vt
valeat iure codicilli, & omni modo me-
liori, &c. eius namque uis atque pote-
 ſtas ea eſt, vt per eam cenſeantur ve-
 nientes ab inteſtato per fideicommiſ-
 2 ſum grauati haereditate haeredi ſcrip-
 to reſtituere, *l. generaliter, §. ex teſta-*
mento de fideicom. liber. l. ſi patroni, §.
ſin. iuxta cōmunem leſturam ad Tre-
bell. l. ex teſtamento, C. de fideicom. l. qui
iure, vbi DD. de mil. teſtam. quia ver-
 bis illis inſtitutio directa vertitur in
 fideicommiſſum vniuerſale, *l. poſthu-*
mus, §. ſin. ff. de inſt. iurp. l. quarebatur,
§. utrum autem, de teſtam. mil. & per
 3 inoſſicioſi quarelam reſciſſo teſtamē-
 to ſubſtinetur fideicommiſſum vni-
 uerſale, iuxta *auth. ex cauſa, C. de lib.*
praeſcr. & in corpore vnde ſumpta eſt,
 quae nullam diſtinctionem facit inter
 vniuerſale, & particulare, vt poſt *Ac-*
cenſ. notat *Paul. Caſtren. conf. 268. n. 2.*
ſom. 1. idque eſt tam receptum in iu-
 riſpudentum ſchola, vt in iudicando,

& conſulendo nullatenus ſit ab eo re-
 cedendum, quemadmodum poſt anti-
 quiores notant moderni omnes, *Tuſc.*
verb. praeſcriptio filij facta à patre, concl.
641. & verb. clauſula codicillaris, cōcl.
292. nu. 1. latē Fabius Turri. de effect.
clauſ. codicill. q. 54. effect. 33. nu. 6. cum
ſeqq. diſcuſe Fuſar. q. 569. nu. 1. Marra
de clauſ. par. 3. clauſ. 11. nu. 1. cum ſeqq.
Peregr. de fideicom. art. 2. n. 16. Chriſtiu.
decif. Belg. 9. nu. 3. par. 4. Durand. de arte
teſtan. tit. de inſt. lib. 3. cantel. 1. nu. 3.
Amend. in addit. ad Franch. dec. 156. n.
3. Azened. in l. 1. nu. 70. tit. 8. lib. 5. reco-
pil. Sutr. dec. 193. n. 11. Vinus dec. 420.
nu. 14. Craſſ. in §. codicillus, q. 1. num. 21.
Anton. Faber de error. prag. par. 1. dec. ad.
20. err. 5. Anna conf. 130. num. 4. lib. 2.
Maria de ſuccelſ. par. 1. q. 26. art. 1. n. 31.
Linglois ſuper 6. lib. Codic. dec. 24. q. 2.
num. 1.

- Dicebatur ergo pro Marcello Filo-
 marino eius clauſulae effectus non mi-
 nus operari in teſtamento nullo ratio-
 ne ſollennitatis, quam praeſcriptionis
 vitio, exploſa penitus gloſa opinione
 4 in *auth. ex cauſa, C. de liber. praeſcr.* com-
 muniter damnata, vt teſtatur *Alex.*
conf. 26. nu. 1. lib. 1. & conf. 142. num. 4.
lib. 2. & contra eam magis communem
eſſe,

esse, prout post sexaginta Doctores recensitos fatetur *Cacheran. conf. 11. num. 33. Clar. in § testamentum, q. 46. num. 1. & ibi Addentes, Aff. dec. 125. num. 4. vbi Vrsell. num. 2. Anton. Gom. ad l. 3. Taur. num. 77. Ludoj. dec. 271. num. 8. cum seqq. Gratian. discept. forens. cap. 48. num. 9. & cap. 398. num. 4. & cap. 902. num. 28. lib. 5. Meirer. de testam. lib. 3. tit. 5. num. 35. Bar. de success. lib. 10. tit. de claus. codicill. num. 10. Rota Rom. in noniss. par. 4. dec. 505. & pluries per eam decifum. refert *Mars de claus. par. 3. claus. 1. num. 19. Barbof. cod. tract. claus. 21. num. 11. & 12. Peregr. dec. 104. n. 1. Vinc. de Franch. dec. 63. num. 14. Guttier. lib. 3. pract. q. 50. n. 3. Turret. d. q. 54. Fusar. d. q. 569. n. 1. & 3. in fine, & Menoch. de præsumps. lib. 4. præsump. 32. n. 2. Bertran. conf. 28. n. 2. vol. 6. dicens esse communem sententiam, & contra eam durum esse calcitrare, nouissimè innumeros penè congerit eruditus *Hodiern. in add. ad Surd. dec. 293. num. 3. vbi decisiones refert diuersorum tribunalium.***

Secundus effectus est, quod in restitutione faciendâ hæredi scripto, filius præteritus tantummodo legitimam deducet, non autem Trebellianicam, quia intelligitur purè grauatus, ad tex. in l. 2. §. fin. de iur. codicill. Bart. Bald. & alij relati per *Tuse. lit. C. conclus. 292. num. 35. & 48. Guid. Pap. decif. 52. in fine. Turret. de claus. codicill. q. 51. num. 22. Vinins dec. 541. num. 22. Ozafe. conf. 70. in fine, Fab. de Anna qui refert decifum d. conf. 130. num. 7. & 8. lib. 2. Anton. Fab. d. loc. cit. 7. num. 11. Guttier. & Barbof. locis proximè citatis, Burfat. conf. 92. num. 4. Crancet. conf. 242. num. 4. Menoch. d. præsumps. 32. num. 2. circa finem, Gratian. d. discept. 902. n. 26. cum seqq. lib. 5. Mart. loco cit. num. 32. Bertran. d. conf. 28. num. 3. D. Mercurial. Merlin. qui secundum hanc opinionem decifum refert *tract. de legit. lib. 1. tit. 3. q. 1. n. 21. alios allegant Hodiern. loco proximè cit. num. 5. & Costa de remed. subsid. rem. 109. n. 10. quamuis ipse cum Tbesaur. decif. 141. num. 18. dicat de æquitate detrahi posse**

duas quartas in casu instituti hæredis extraneis, sed prior sententia tanto magis procedit in casu nostro, in quo à testatore erat expressè prohibita Trebellianica, quod fieri posse etiam in filiis primi gradus, sæpè iudicatum esse per S. C. testatur *Franch. decif. 111. & 612. D. Confiliar. Marcian. conf. 1. num. 147. sicuti nouissimè iùctis aulis decifum fuit in causa Ducis Nucerinæ cum Principe Squillacis, referente D. Confiliario Constantio.*

Nec ob stare doctrinam *Bart. in l. 1. q. 6. num. 10. ff. de iur. codicill.* quem alij sunt secuti, quod scilicet magis ex stylo Notarij, quàm ex testatoris voluntate præsumendum sit processisse eius clausulæ appositionem, ubi non in corpore testamenti, sed in clausura adijcitur: nam contra eum esse communem Nostratum sententiam, vt scilicet præsumatur appofita de ordine testatoris, reicctis contrarijs testatur *Dec. conf. 490. num. 10. Alex. conf. 142. num. 11. lib. 2. Gabriel. conf. 113. n. 1. lib. 1. Mascard. conclus. 300. num. 2. Riminald. Iur. conf. 535. num. 36. lib. 5. Fusar. de fideicom. q. 260. num. 20. & 21. Mars de claus. par. 3. claus. 1. n. 1. Menoch. lib. 2. præsumps. 79. n. 4. & lib. 4. præsumps. 31. num. 1. & conf. 37. n. 176. Turret. de effect. claus. codicill. q. 4. effect. 4. num. 3. Mantica de consuet. lib. 1. tit. 10. num. 2. Ferrer. ad Const. Catalan. de los impuberes. glos. 7. nu. 136. Christoph. Mart. dec. Senens. 64. num. 54. Gratian. discept. 112. n. 25. Prezis de interpr. ult. volum. lib. 2. dub. 1. solut. 10. n. 56. fol. msh. 101. Roland. conf. 7. lib. 4. num. 27. & 30. Tbesaur. dec. 141. num. 3. Cacheran. d. conf. 11. num. 43. & conf. 70. n. 12. Barbof. de claus. vsufreq. claus. 21. num. 3. Canalicen. dec. 29. num. 20. lib. 4. Anton. de Amat. decif. Marchia 10. ex num. 41.*

Idquè securius procedit data lectura testamenti à Notario testatori facta, ex glos. in l. 1. verbo impetrabis, C. de fideicom. & alij relati per *Turret. d. tract. de claus. codicill. q. 4. effect. 4. num. 4. & 5. Vin. commun. opin. 865. num. 9. Menoch.*

noch. lib. 4. præſumpt. 31. num. 1. verſ. & hanc, & alijs relatis tenet Ceuall. com. contr. comini. concl. 525. n. 3. & 4.

Sed reſpondebatur pro Principiſſa Sancti Georgij. Primo, adum aperturę teſtamenti quond. Caroli Filomarini eſſe valdè de falſitate ſuſpectum, vt per probationes in factu intuenti palam ſit: vnde tota huiuſmodi machina corrui, cum ſit inutile diſputare de vi & effectū clauſulę codicillaris, de cuius appoſitione tantopere dubitari conuenit: cum enim ſuprema voluntas de falſo arguitur, omnia ruunt quę ex ea procedunt, vt benè poſt *Turret.* in propoſita ſpecie obſeruat *Marta d. clauſ. 11. in fine,* & probare videtur *Aleſat. conf. 94. num. 7. lib. 9.* & meminſſe oportet in iudicijs ciuilibus falſi-
 9 tatis ſuſpicionem pro falſitate haberi ad tollendam fidem ſcripturę, vt latè tradit *Farinac. de falſit. & ſimul. q. 152. num. 14. & ſeqq. & præcipuè nn. 32.* vbi dicit hanc conſolutionem non habere contradicteorem.

Secundo, opinionem gloſa in *d. anſb. 11 ex cauſa, c. de liber. præter.* vt ſcilicet clauſula prædicta tantummodo operetur in teſtamento nullo ratione ſolènitatis, inſignes habere aſſectas, *Burricarium* ſcilicet, *Iacob. de Arena, Guſt. de Cuneo,* & quamplurimos alios relatos per *Ortaſe. conf. 11. num. 16. Paul. de Caſtr. conf. 268. n. 3. ſom. 1. Facchin. lib. 4. contr. cap. 11. Menoch. conf. 882. num. 14. & conf. 639. nn. 26. Coſta conf. 64. num. 34. & 35. Bardellon. conf. 4. n. 22. & conf. 21. num. 67. lib. 1. veriore, & de iure procedere *Fuſar. de ſubſtit. queſt. 569. num. 3. verſ. & forſan, Barry de ſucceſſ. par. 2. lib. 10. ſit. de clauſ. codicill.* & contrariam eſſe dubiã *Polidor. Ripa obſeruat. 187. num. 7.* & Imperiali egere deciſione *Inrigiol. deciſ. 11. nn. 17.* & habere communem in contrariũ *Ceuall. præſ. quaſt. comm. contra. comm. quaſt. 186.**

12 Tertiò, etſi controuerſa ſit *Barſoli* ſententia in *l. 1. quaſt. 6. num. 10. de iure codicill.* quam communem eſſe ſaten-

tur relati per *Anell. de Amat. conf. 61. num. 15. & 16. & conf. 91. nu. 35. Alex. Randen. deciſ. 43. num. 68. Chriſti. tom. 4. deciſ. Belg. 179. ſit. de fideiſuſ. num. 19. & 20. Aquilin. in l. 1. Si quis ita, num. 64. de verb. oblig. Gram. deciſ. 62. num. 22. Curt. inn. conf. 101. num. 11. lib. 1. & alii quamplures; ea tamen controuerſia ad id pertinet vbi dubiũ verſatur an ſit appoſita de voluntate teſtatoris, in quo dubio pro ea præſumendum dicunt qui à *Barſ.* diſcedunt, maximè ſi coram teſtatore ſuit clauſula lecta, ita *Port. Imolen. lib. 4. commun. concluf. concluf. 18. verſ. tenendo primam opinionem, Maſcard. de probat. ſom. 2. concl. 1103. num. 5. cum ſeqq. Turret. d. tract. q. 4. Marta de clauſul. d. par. 3. clauſ. 11. n. 2.*
 13 At cum conſtat clauſulę appoſitionẽ ex ſtylo Notarij proceſſiſſe, *Barſolus* eſt ſine contradicteore, prout in ſpecie ſcripſerunt *Manic. de coniect. lib. 3. tit. 14. num. 5. Pariſ. conf. 19. num. 21. lib. 3. Perr. Bimius conf. 19. num. 11. lib. 1.* Idquẽ in factu ſatis conuincit ex teſtium depoſitionibus, qui dum de ſtipulatione Notarij agunt, ita atteſtantur, *che diſſe poche parole, poco coſa, e niente uſed dalla bocca di Carlo, che eſſo non ſeppe, no, ne inreſero che diſeſſe il Notaro.**

Vnde inferitur quod ſi clauſula illa de ſtylo Notarij appoſita operaretur effectus traditos, ſemper cenſeretur appoſita etſi omiſſa, propter communem iamdudum cõſuetudinem, & ſtylum Notariorum, & nihilominus non
 14 eſt qui in iure noſtro dubitare audeat, clauſulam codicillarem in teſtamento non appoſitam non poſſe ſuppleri ex conſuetudine, & ſtylo Notariorũ, etiã ſi perſona inſtituta eſſet teſtatori conſanguinea, & dilecta, *Peregr. de fidei. art. 2. num. 31. Gram. deciſ. 62. num. 23. Turret. d. quaſt. 138. effect. 55. num. 5. cum ſeqq. & quaſt. 150. effect. 62. Menoch. lib. 4. præſumpt. 31. num. 2. & 17. Anton. Gabriel lib. 4. commun. ſit. de teſtam. concl. 5. num. 1. Craſſ. in §. codicillus, quaſt. 1. num. 23. Reſuerus de codicillis, cap. 23. de vi & potestate clauſ. codic. num. 7. &*

10. *Barry d. lib. 10. tit. de claus. codicill. num. 19. & 22. Hackelman. qq. illustr. quæst. 16. num. 13. lib. 1. Boer. decif. 33. num. 8. Odd. de compend. subffit. tit. de compend. fact. à pagan. ars. 1. n. 41. vers. fed ego, Mantie. de coniect. lib. 1. tit. 9. num. 8. Intrigl. de subffit. cent. 3. quæst. 11. num. 15 & 30.*
- 15 Et augetur motuum si confideres Notarius præcipue exteros vt plurimum vim & potestatem clausulæ codicillaris ignorare, *Ménoch. post alios conf. 37. num. 150. & lib. 4. præsumpt. 31. num. 1. vers. de primo capite, Ripa in l. si unquam. num. 42. in fine, C. de renouan. donat. Tadeus Pifonius lib. 3. var. cap. 3. num. 2. vers. ad contraria: vnde solet esse cautela, vt interrogetur Notarius de virtute illius clausulæ, vt admonet Ripa in l. Centurio, num. 88. ff. de vulg. nec quidem mirum cum de ea summi quoque legum vertices soleant dubitare, Ripa in d. l. si unquam. num. 20. Mantie. de coniect. lib. 1. tit. 10. num. 3. & 4. & in specie Notarium eiusmodi clausulæ imperitum & ignarum præsumi, tradiderunt Gaill. lib. 2. obseru. 114. nu. 9. Ancharan. in quæst. 11. num. 13. lib. 2. Rimisuald. in conf. 110. num. 56. lib. 1.*
- 17 Vtcriusq; testator idiota sit, nec vim & efficaciam huiusmodi clausulæ comprehendat, nihil eius appositio operatur, *Beziraud. conf. 19. num. 1. par. 2. lib. 3. Grat. conf. 112. nu. 17. lib. 2. Celsus Vgo in tract. de claus. verb. clausula codicillaris, num. 327. col. 2. fol. 505. vol. 18. in tract. diuersorum, Anchar. in. q. 11. num. 13. cum sequenti, Gaill. d. obser. 114. num. 9. lib. 2. Socin. in. conf. 153. num. 2. lib. 2. Paul. de Montepico conf. 1. num. 50. Matheac. de via & ratione in. lib. 2. cap. 19. num. 19. 10. Bolognet. in d. amb. ex causa nu. 82. & 83. Bardellon. conf. 21. nu. 76. lib. 1. Rimisuald. in. conf. 110. nu. 56. & seqq. lib. 1. egregiè Mantie. d. lib. 1. coniect. tit. 10. nu. 3. Linglois decif. 24. quæst. 2. num. 8. vers. quæ vera.*
- Quinimò nec sufficere testatori idiotæ clausulam, & clausuram legi, & publicari, sed oportere eidem vim & ef-

ficaciam ipsius declarari, non enim ex sola lectione præsumendus est instructus, cuius verissimæ conclusionis antesignanum *Imolan in l. Lucius, nu. 14. ff. de vulg. secuti sunt Cels. Vgo d. num. 327. Anton. Gabr. lib. 6. comm. tit. de consuet. conclus. 4. num. 7. ad quem se remittit Mascard. d. tom. 2. conclus. 1103. num. 17. Barbatus d. conf. 60. n. 1. lib. 2. Bardellon. d. conf. 21. num. 76. Laderch. conf. 58. num. 35. Laucellott. Gallia conf. 19. num. 24. Anell. Amiat. conf. 61. num. 15. & 16. Ripa in d. l. Centurio, num. 83. vers. secundo quia, & in d. l. si unquam, num. 42. Tadeus Pifon. d. lib. 3. var. cap. 3. num. 20. Rubens Alexan. d. conf. 112. num. 2. Mantie. de coniect. lib. 1. tit. 10. num. 3. & 4. Gallus in tract. de exception. success. tit. 3. except. 11. num. 75. in fine, Intrigl. de subffit. cent. 2. q. 70. num. 22. Turret. d. tract. quæst. 9. de fect. 3. num. 2. & quæst. 138. de fect. 55. num. 10. Fusser. de subffit. quæst. 569. nu. 6. Marja de claus. par. 3. claus. 11. nu. 49. Magon. decif. Florent. 15. num. 3. & 4. Franc. Stephan. decif. 49. nu. 1. Meyner. de testam. success. lib. 3. tit. 5. num. 50. Jo. Daut de testam. fol. mihi 404. num. 365. vers. tertio requiritur in addit. margin. lit. C. & ideo cauendum est a Gaspare*

19 *Thesaurio in addition. ad patrem decif. 141. lit. B. vbi dixit ex Marco Antonio de Amatis decif. Marchia 10. num. 40. vers. prout, magis communem opinionem esse quod non requiratur dicta declaratio, cū in homine idiota, id est iuris ignaro communis sit dicta conclusio, quod requiratur declaratio, & hoc non est particulare in clausula codicillari, sed generale in omnibus quæ in iure consistunt, quando personæ sunt iuris ignaræ, vt sit necessaria certioratio, Farinac. decif. 580. num. 8. par. 1. tom. 2. Patet Mofes. conf. 4. nu. 10. lib. 1. Reg. Romit. in pragmat. 1. num. 37. ad Macedon. quod propriè spectat ad Notarium, qui partibus nedum instrumētum legere debet, sed eas interrogare an intelligant quod scriptum est, post Bari. & Doc. Mascard. de probat. d. tom.*

2. *conclus.* 1103. n. 6. ratio est in promptu, quia in ignorante non cadit voluntas, quo casu quælibet clausula etiam amplissima, geminata, et cum iuramento nihil operatur, *l. fin. C. de non numer. pecun. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 763. num. 8. cum seqq.*

- 22 Qua communi conclusione admissa, cessat undique fignentū *Cacheran. conf. 70. num. 121. cum Beroo conf. 16. num. 12. & 20. lib. 2. Bertazoli. conf. civil. 64. num. 3. cum seqq. & conf. 65. nn. 10. cum seqq.* quod scilicet prædicta non procedant, ubi Notarius testatur se fuisse à testatore rogatum conficere de omnibus publicum instrumentum, ut rogatus ille ad omnia contenta in clausura vires extendat, siquidem assumptum est prorsus ridiculum, cum non possit dari rogatus de eis, de quibus nec testator, nec Notarius ex eorum imperitia cogitarunt, & re vera attestatio illa non ulterius progreditur, nisi actus substineatur tanquam publicus, non autem ut priuatus, *Rota Romana apud Farinac. decis. 628. n. 3. par. 2. tom. primo, Martia d. claus. 11. num. 43.*

- Et confirmantur omnia supradicta ex eo, quod cum clausula codicillaris apponitur in actu clausuræ, & non in corpore testamenti, non operatur contra fratrem præteritum, instituta turpi persona, ex communi & receptioni sententia quam defendit *Dom. Mercenialis. Merlin. in tract. de legitim. lib. 1. tit. 2. quest. 13. num. 14. & lib. 5. tit. 2. quest. 4. num. 7. Gaspar Thesaur. lib. 4. quest. forens. quest. 58. num. 4. & secundum eam iudicauit Sacrum Consilium in causa aula in causa Bernardini Leopardi, quam decisionem refert Hodier. in addit. ad Surd. decis. 293. num. 39. quamuis de hoc possit probabiliter dubitari ex traditis per *Afflit. decis. 325. num. 3. cum seqq. Thesaur. dec. 128. n. 3. cum seqq. Crass. in §. codicillus, quest. 1. num. 23. Martia d. claus. 11. num. 40. Fusar. quest. 570. num. 3. Merlin. d. quest. 13. num. 15. & bene explicant Guttier. præf. quest.**

lib. 4. quest. 72. num. 6. Simon de Presis de interpret. ultim. volum. lib. 2. fol. 11. num. 20. 21. & 23. Cost. de remed. subsid. rem. 109. num. 14.

Ex quibus vides quàm sit arcta in propolito articulo veritatis via, quæ duci possimus ad eius resolutionem, ut verè videatur Gordiani nodus, ad quem soluendum necessarius sit Imperialis decisionis gladius.

S V M M A R I V M.

- 1 Tex. in §. eo autem solo, Instit. quib. mod. testam. infirm. *expeditur.*
- 2 . . in l. fin. de his quæ in testam. delent.
- 3 . . in l. sancimus, C. de testam.
- 4 Testamentum secundum quod aditione non est confirmatum, facit locum priori testamenti.
- 5 Requisita omnia in alius constructione, requiruntur quoque in ipsius destructione.
- 6 Dispositio utilis, & perfecta non tollitur per sequentem inutilem, & imperfectam.
- 7 Renotatio prioris testamenti qua requiratur, ut valida sit.
- 8 Clausula codicillaris contenta priori testamenti renouiscit secunda nullitate secundi testamenti.
- 9 Renotatio prioris testamenti non existit ad legata, et fideicommissa vniuersalia.
- 10 Testamenti, & codicilli intra diuersam lege accipiuntur.
- 11 Clausula causans, & irritans, &c. quid operetur.
- 12 Tex. egregius in l. Clodius Clodianus 97. de acquir. hered. *expeditur, & à contrarijs defenditur.*
- 13 Decreta Casarum plerumque in iuxta sententiam Papiniani ferebantur.
- 14 Bart. in l. 1. quæst. 15. num. 20. de iur. codicill. *expeditur.*
- 15 Clausula codicillaris priori testamenti contenta non renouiscit annullato secundo testamenti, per quod prius fuit renouatum.

- 16 *Testamentum solenne an possit per nuda testamenti renocationem irritari.*
 17 *Testator renocando prius testamentum, si addat quia vult intestatus decedere, quid facere censetur.*
 18 *Testamentum subtrahi longè aliud est quàm voluntatem testatoris.*
 19 *Clausula codicillaris tendis ad subtrahendam testatoris voluntatem.*
 20 *Voluntas testatoris declaratur, & subtrahitur ex actu nullo.*
 21 *Legata, & fideicommissa nuda voluntate adiri possunt.*
 22 *Cynus in l. nostram, C. de testam. expenditur.*
 23 *Alex. conf. 30. lib. 3. modestia committitur.*

Clausulam codicillarem priori imperfecto testamento contentam, nuda testantis voluntate rectè reuocari, & annullari.

CAPVT LXXIX.

ETI de viribus illius clausulæ codicillaris, quæ nouissimo testamento Caroli Filomarini continebatur, dubitari aliquatenus fas esset, adhuc Marcellus hæres institutus alia simili clausula priori testamento triduo antea condito nitebatur. Siquidem Carolus nuncupatiui considerat, in quo eundem Marcellum instituerat, cuius vitia si quæ modo aderant ex causa præteritionis eiusdæ filiæ, suppleta erant ex adiecta in actu clausuræ clausula codicillari: vnde nō posse ipsam filiam restitutionem effugere, quamvis prius testamentum per secundum non ritè factum fuerit expressè reuocatum.

1 Primo, ex clara decisione *tex. in §. eo autem solo, Inst. quib. mod. testam. infirm.* vbi *Institian.* ex eo solo quod testator dixerit nolle valere prius testamentum, non annullari statuit.

2 Secundo, ex *tex. in l. fin. ff. de his qui in testamento delent.* vbi eatenus deferretur hæreditas venientibus ab intestato, si testator prius testamentum reuocauerit, addideritquæ velle intestatum decedere, quod & sentit *glos. in l. nostram, vers. in dic. C. de testam.*

3 Tercio, quia vt prius testamentum sit abrogatum, necesse est vt secundū sit ex omni sui parte perfectum, & solenne, ex *textu* expresso in *l. sancimus, C. de testam.* ibi, *siquidem perfectissima*

est secundi testamenti confessio, ipso iure prius tollitur testamentum. At cum in casu proposito nullus sit hæres, cuius additione confirmetur secundum, merito subtrahuntur disposita in priori, prout in his terminis defendunt *Bart. in l. si iure, col. 2. de legat. 3. Aretin. Bald. Paul. de Cassr. Imol. et alij* quos audacter sequitur *Anton. Gomez ad l. 3. Tauri, num. 102.* Idquæ confirmatur egregiè ex regula illa toties in iure repetita, quod omnia ea quæ sunt requisita in actus constructione, requiruntur quoque & in ipsius destructione, ad *tex. in l. hæres palam, §. si quid post, de testam.* & dispositio utilis, & perfecta non tollitur per sequentem, inutilem, & imperfectam, *l. nec vtilem, ff. ex quib. caus. maior. l. si iure, de leg. 3. cum concordan.* congestis per *Gomez loc. cit.* latè *Surd.* in propria materia. *decis. 128. & conf. 373. num. 23. vol. 3.*

4 Quarto, quia simplex verbalis reuocatio prioris testamenti valida non est, nisi exinde subsequatur decennij transitus, quo casu videtur prius abrogatum, non magis ex contraria testantis voluntate, quàm ex temporis cursu, d. *l. sancimus, C. de testam.* cuius dispositionem communiter approbatur testatur *Ferd. Vafq. de success. creat. lib. 2. §. 17. num. 73. ad fin. Gulielm. de Bened. in c. Raynuntius, verb. testamentum il. 2. n. 8. Anton. Gomez loco cit. n. 103.*

Quin-

- 8 Quintò, quia clauſula codicillaris primo teſtamento contenta, ſubſecuta poſtea nullitate ſecundi teſtamèti reuiuificat, adeò vt ſuas vires reaſumat, iuxta ſollenniter tradita per *Cephal. conf. 519. lib. 4. præſertim num. 37.* ratio eſt, quia reuocatio prioris teſtamenti non extenditur ad legata, & fideicommiſſa etiam vniuerſalia, quæ etiam in codicillis reſcindi poſſunt, *l. 2. C. de codicill. §. codicillis, Inſtit. cod.*
- 9 *10 ſiſ.* & iura teſtamenti & codicilli diuerſa lege accipiuntur, *pen. C. cod. ſiſ. Bart. in l. 1. num. 20. ff. de iur. codicill. ita in ſpecie tradit Linglois decif. 24. ex lib. 6. C. de teſtam. quaſt. 1. num. 8. &*
- 11 clauſula in ſecundo teſtamento adiecta, *caſſans, & irritans, &c.* nihil operatur, quia cenſetur appoſita ad ſubſtituendum nouiſſimum teſtamentum, & teſtator putabat valere, *Mantic. poſt alios de cõſect. vlt. vol. lib. 12. ſiſ. 1. n. 39.*
- Ex quibus fieri omninò dicebat Marcellus Filomarinus, & etſi millies clauſula in ſecundo teſtamento contenta ſuum nequiret effectum ſortiri, ex his quæ vel in iure, vel in facto inconerarium ſunt adducta, adhuc hæreditatis Caroli ſibi erat facienda reſtitutio, vt potè qui etiam in priori teſtamento cum clauſula codicillari reperiatur hæres inſtitutus.
- Sed contra contendebat Principiſſa, fruſtra per Marcellum implorari auxiliũ prioris teſtamenti, cuius clauſula codicillaris eodem ſerimò morbo laborabat, vt potè quæ etiam nec in teſtamenti corpore appoſita fuerat, & proinde nulla ſit de ea habenda ratio ex traditis in præcedenti.
- Secundò, quia iam Marcellus putans poſterius valere teſtamentum, ex eo voluit hæreditatem adire, adeò cenſetur priori renunciaſſe, vt cõper-
to deinde ſecundo teſtamento inualido, faciat omnino teſtatozem inſteſtum decedere, ex egregia Papiniani ſententia reſata per *Paul. lib. 3. decretorum in l. Clodius Clodianus 107. de acquir. hæredit. ibi, pronuncians Clodiũ*

inſteſtum deceſſiſſe: cuius *tex.* vim vt effugeret *gloſ. verbo inſteſtum* reprehendere audeat Papinianum, ſiue maioris Cæſares Antoninum, ſeu Severum, eius patrem (quorum fuerunt decreta, ſiue ſententiæ illæ in cauſarum cognitionibus prolata, aſſidentibus eiſdem *Paulo, & Papiniano, aliſque Conſultis*, plerumquæ tamen iuxta ſententiam ſplendidiffimi Papiniani, regiſtrata ab eodem *Paulo in libris decretorũ*, vt accuratè obſeruat *Cuiac. lib. 2. obſeruat. cap. 26. Dom. Amaya in l. 2. num. 2. C. de excuſ. muner. lib. 10.*) quaſi non rectè pronunciaſſent, quia per inutile non inſirmatur vtile, *ex vulgatis regulis.* Sed eius audacia tanto maiori reprehensione digna eſt, quãto eius notam noluit incurrere idem *Paulus*, qui videtur Papiniani decreto ſe ſubſcripiſſe, quod magis probabile eſt, quam *Duareni* interpretatio in *tit. de acquir. vel amiſſ. hæred. cap. 9.* Nec minus cenſenda eſt ridicula diuinatio ſecundo loco poſita per eãdem *gloſ.* vt ſcriptus hæres in priori teſtamento priuſquam adiret deceſſerit: idèq; inſteſtum fore *Clodianum*; hæc enim expreſſe violat lireram *tex.* qui ſupponit eundem hæredem, non diuerſum in priori, & ſecundo teſtamento inſtitutum, nec aliter intelligendo haberet *tex.* iuſtam dubitandi rationem, prout ita *tex.* illum defendit *Fulgoſ. in l. ſin. num. 12. C. de codicill.* Reliquum eſt vt *tex.* prout cantat intelligatur, etſi vim ſcientientes repugnent cum *gloſa* ſine alia inueſtigatione *Anton. Faber lib. 6. conſect. cap. 19. col. pen. Spino in ſpec. teſtam. gloſ. 30. princ. num. 35. & 36. Richard. in §. ex eo autem ſole, Inſtit. quib. mod. teſtam. inſirm. num. 14. & in comm. ad titulum de acquir. hæredit. cap. 10. num. 5. Mareſcor. var. reſol. lib. 2. cap. 98. n. 16. D. Theod. alleg. 17. n. 18. circa finem.*

- 14 Tertiò, *Bart. in l. 1. quaſt. 15. nu. 20. de iur. codicill.* quaſtionem excitat in magis dubitabili ſpecie, ſcilicet vbi prius teſtamentum habet clauſulam codicillarem, deinde illud eſt reuocatum

tum per secundi confectionem sine mentione primi, an instituti in primo possint hereditatem petere ex fideicommissi virtute dictæ clausulæ, & concludit eam intelligendam salua semper tacita, vel expressa reuocatione testamenti, idest si non valet aliter quam per testantis reuocationem: idē tenet Bald. in l. posthumus, §. 1. de iniust. rupt. Adden. ad specul. in tit. de instr. edict. lib. 2. part. 2. §. 1. 2. num. 20. lit. C. Vitalis de Camban. in tract. de clausul. claus. 16. Turret. qui alios refert dicto tract. de claus. codic. quæst. 7. num. 4. qui sequenti quæstione reprobat Cornuc
 13 conf. 519. lib. 4. defendit clausulam codicillarem contentam in primo testamento non tenuisere annullato secundo testamento per quod prius fuit reuocatum, sequitur nouissimè Fontanell. decif. 51. num. 1. benè Pet. Fran. Lingois ad lib. 6. C. de testam. dec. 24. quæst. 3. num. 9.

16 Quartò, etsi disidentes sint DD. sententiæ in ea quæstione, an sollenne testamentum possit per nudam testantis reuocationem irritari, in qua frequentius in eam itum est distinctionem, vt scilicet eatenus reuocatio teneat, quatenus facta coram tribus testibus, comprobata decem annorum sit cursu ante reuocationem, iuxta *sex. in l. sancimus, C. de testam.* qua de re videndus est Alex. conf. 30. num. 4. lib. 3. Vinc. de Franch. dec. 287. n. 1. Thesaur. quæst. forens. 56. num. 2. lib. 1. Peregr. decif. 43. num. 3. & seq. vel si testator
 17 addat idè testamentum reuocare, quia vult intestatus decedere, quo casu videtur instituere venientes ab intestato; quæ fuit sententia Bartol. in l. si iure, de legat. 3. quam post alios defendit Anton. Gomez ad l. 3. Tauri, num. 103. Vinc. de Franch. d. decif. 287. num. 3. Peregrin. post alios ab eo allegatos dicto loco num. 2. Thesaur. d. cap. 56. nu. 4. vers. ex Docturum, & nu. 8. vers. retenta, si autem coram septē testibus fiat reuocatio, tunc etiam si non sint effluxi decem anni, nec testa-

tor dixerit velle deeedere intestatum, adhuc reuocatio substatinetur, quia censentur etiam instituti venientes ab intestato, cuius authorem fuisse Baldum in d. l. sancimus, num. 2. quem sequitur Imola in l. si ita scriptum, §. regula, n. 6. de liber. & posth. testatur Anton. Gomez loco proxime cit. audacter defendit Guid. Pap. decif. 200. num. 4. & latè comprobatur Ferreus eius Additionator. At in nostro casu res est expedita, eo quod vtrumque Caroli testamentum nullum est, & in vim testamenti substatineri non potest ob filie præteritionem, & de eo tantum disputatur an substatineri possit eius voluntas in vim fideicommissi ex clausula codicillari: qua in re dicendum omnino est, eam simplicem reuocationem etsi ex actu minus sollenni & imperfecto, operari tamen illius clausulæ annullationem: etenim illa respicit substatinationem voluntatis defuncti, non autem testamenti; longè enim aliud est testamentum substatineri, quod sit sollenni actu, aliud substatineri voluntatem quæ testamento continetur, quod fit codicillis, & per consequens minus sollenni declaratione: estquè hæc virtus clausulæ codicillaris, vt rectè admō-
 19 net Anton. Fab. dec. ad 71. error. 1. cum ergo ex clausula illa id tantum agatur, de substatinenda scilicet nuda quamuis minus sollenni testantis voluntate, consequens ideo fit, quod possit reuocari nuda testantis reuocatione. Idque probatur. Primò, ex regula quod ex
 20 actu imperfecto, & nullo testantis voluntas declaratur, & substatinetur, ad notata in l. fin. de reb. cor. Bart. in l. gerit, num. 5. cum seq. de adquir. hered. Cald. de nominat. empbyt. q. 10. n. 10.

21 Secundò, magis in specie ex *sex. in l. 3. §. fin. de adimen. legat.* vbi Ispianus ita ait, non solum autem legata, sed & fideicommissa adimi possunt, & quidem nuda voluntate, vbi gloss. verb. nuda, inquit, item legata contraria voluntate, et expressa etiam non sollenni reuocatur; hæc verò institutio, quia magis quā
 le.

legata ſollēnitas eſt, nō ſic reuocatur ſola nolūtate cōtraria, et expreſſa. Tertio, ex Papiniani reſponſo in l. ex parte, cod. ſi. ibi, hereditaria quidē actiōes et nō denegabuntur, ſed legatū ſi petas, exceptiōe doli mali ſubmonebitur. Quarto, ex tex. in l. militis. §. veteranus, de teſt. milit. ibi, legata verō petentes exceptiōe doli mali ſecundum ius commune ſubmoneſtur, quem tex. exornat Anſon. Fab. de error pragmat. dec. ad. 39. err. 7. num. 28. & err. 8. per totum. Quinto,

- 22 ex doctrina Cyni in l. noſtram, C. de teſt. ubi inquit, quod ſi appareat teſtatore pēnitere ſe feciſſe teſtamentum, & illud reuocare, quamuis aliud non diſpoſuerit, legata, & fideicommiſſa cenſentur reuocata: idquē procedere etiam ſi in priori teſtamento ſit appoſita clauſula codicillaris, ita. Spec. in ſi. de inſtrum. edit. lib. 2. par. 2. §. 12. num. 20. Bart. in l. 2. de fideicom. libert. quibus iuribus etſi tentauerit reſpondere celeberrimus Iureconſul-
- 23 tus Alex. conf. 30. num. 6. lib. 3. cogitur tamen incontinenti fateri, reſponſiones ad ea allatas iure non ſubſtineri, & proinde eius Additionator meritō mirandam eſſe ait tanti Iureconſulti modeltiam.

Eo præfertim in caſu noſtro, in quo Carolus teſtator ideo dixit prius teſtamentum reuocare, quia conditum dum maxima febre laboraret, quaſi dicere vellet, non fuiſſe in recto ſenſu dum illud conderet: quæ quidem declaratio totam inſicit deſuncti voluntatem.

Vnde non obſtant quæ in contrarium adducta ſunt: nam omnia pertinent ad eam quæſtionem, quæ de reuocatione prioris teſtamenti ſollēnis & perfecti agunt, non autem cum ſupponitur prius æquē inualidum, & imperfectum; agitur tamen de ſubſtituenda deſuncti voluntate per fideicommiſſum ex viribus clauſulæ codicillaris in eo contentæ, ita expreſſe decido tenuit Roſa apud Ludonif. dec. 446. n. 9. & 12. & nouiſſimè Fontanell. dec. 50. n. 20.

S V M M A R I V M.

- 1 TEx. in l. fin. C. de codicill. examinandus proponitur.
- 2 . . . eiusdem decidiendi ratio.
- 3 Clauſula codicillaris nunquam copulatiuè, plerumquē verò alternatiuè ponitur.
- 4 . . . quid operetur utroque caſu.
- 5 Tex. in d. l. fin. C. de codicill. non procedit in reo.
- 6 Variatio à via teſtamenti ad clauſulā codicillarem non eſt heredi inſtituto auferenda, niſi præſentia interrogatione, ſed vide num. 27.
- 7 Libellum emendare licet ante litis cōteſtationem.
- 8 Clauſula omnimodo meliori ſalua recurſum ad clauſulam codicillare.
- 9 . . . per eam cenſetur actor deduxiſſe vitium ſibi remedium.
- 10 . . . & contraria poſſunt cumulari.
- 11 & poteſt ferri ſententia nō conformis libello.
- 12 Tex. in l. fin. C. de codicill. procedit vbi teſtamentum eſt nullum vitio ſollēnitatis.
- 13 Deciſio S. C. in materia clauſula codicillaris.
- 14 Reſtitutio in integrū ex capite inſiti erroris. ad hoc vt heres inſtitutus poſſit vti clauſula codicillari, quomodo procedas.
- 15 Error facti cum quis variationem intendit quifnam ſit.
- 16 Iuris errorem allegare nequit qui poteſt ab Advocato inſtrui.
- 17 Afflict. deciſ. 134. in dubium reuocatur.
- 18 Hares ſcriptus in iudicio petitionis præambuli actor dicitur.
- 19 Variatio non permittitur niſi re integra.
- 20 . . . nec poſtquam eſt ius alteri quaſitū.
- 21 Bona ex fideicommiſſo petere, & eas poſſidere vigore teſtamenti ſunt prorsus contraria.
- 22 Sequeſtrum poſſeſſionem non tollit.
- 23 Paul. de Caſtr. in l. fin. num. 4. C. de codicill. reprobatur.

- 24 *Voluntas, & intentio verbis, vel facto declaratur.*
 25 *Andr. in cap. i. num. 11. de conten. inter domin. & fidel. non iter adducitur.*
 26 *Immissio non competit ex fideicommiss.*

- scilicet quod capiunt à manu heredis.*
 28 *Clausula omni modo meliori non extenditur ultra expressa.*
 29 *Tex. in l. fin. C. de codicill. procedit etiam in transuersalibus.*

Iterum de vero intellectu Theodosiana Constitutionis in l. fin. C. de codicill.

C A P V T LXXX.

Q Vatenus verò clausula illa codicillaris testamento Caroli Filomarini cōtēta, difficulraris in præcedentibus enumeraras posset effugere, adhuc Principissa Sancti Georgii totam eius vim ac potestatem expirasse dicebat, statim ac Marcellus hæres institutus ex testamento hereditatem petiit adiutque: ita namque constitutum esse Imperatoris Theodosij sanctione in l. fin. C. de codicill. nemo est fortasse qui nesciat, quia de re nonnulla dixi *cent. 1. cap. 12.* & in præsentis funditus repetenda sunt: eius tamen verba eleganter exornat Simon de Presis tom. 2. de interp. ultim. vol. lib. 1. interp. 1. dubit. 1. fol. 10. num. 32. *Ma. full. ad Cypre. decis. 159. num. 20.* suntque tantę efficacię, & energię, vt protinus videātur excludere omnem glossam & commentum, quem DD. sibi effinxerunt, prout inferius patebit, ibi, *ad fideicommissi persecutionem aspirare cupiens minime permittatur.* Erit iterum, qui hereditatem petiit ab ipsis intentionis exordijs, utrum velit eligendi habeat potestatem, sciens se vnus electione, alteri sibi adiunxerit praeluisse. Et rursus, statim inter ipsa huius iuris auspicia, propositum sua intentionis explanet. Et tandem, illo electionis videlicet iure perdurante, ut qui ex testamento agere voluerit, ad fideicommissum migrare non possit, nisi tamen institutus hæres ex liberis testatoris sit, quos ex regula excipit ibid. Imperator.

- 1 Ratio decidendi non est quidem.

in obscuro: etenim sunt hæ duo viæ prorsus contrarię, & incompatibiles, ex testamento scilicet, & ab intestato, quarum concursus nullatenus datur, nisi ex diuersis ageretur scripturis, iuxta glossam magistralem quam omnes ferè secuntur ibid. verb. *praeluisse*, notat *Assl. dec. 53. & ibi v. fill. num. 2.*

- 5 Sed huic nec desijt occurrere Marcellus Filomarinus, eo quod clausula codicillaris nonnunquam copulariue ponitur, id est, quod valeat iure testamenti, & codicillorum, plerumque verò alternariue, scilicet, si non valet iure testamenti, valeat iure codicilli, vt eleganter exponit Bald. in d. l. fin. num. 14. & sequenti, Castrensis in princ. Alberic. nu. 2. circa finem. Primo enim casu clausula illa resoluitur in disiunctiuam, estque in electione hæredis instituti quam viam eligere malir, & vnus electione ad aliam nō patet regressus. Secundo verò, quia testator vno iure vult dispositionem valere, nō est in electione hæredis, sed in potestate iuris, quia si potest valere iure testamenti, non valet iure codicillorum, & proinde si institutus eligat viam incompetentem, poterit ad competentē beneficio in inregrum restitutionis ex causa iusti erroris redire, vt sic distinguendo docet Bart. in d. l. fin. num. 3. et 4. Castrensis num. 5. Fulgos. num. 14. circa med. & plurium autoritate decisum, per Rot. Roman. refert Maria de claus. par. 3. claus. 11. num. 42. & docet in simili Andreas in cap. 1. num. 27. quia sit prima causa benef. amitt.

Si

5 Item

- 5 Item regula *d. l. finalis* recipit communem restrictionem in reo, cui permiſſum eſt plures etiam cōtrarias oppo-
nere exceptiones, prout decifum teſtatur *Aſſi. decif. 134. num. 3.* cōprobat *Anton. Gabr. lib. 2. cōm. conſul. tit. de aſſon. conſ. 3. num. 20.* & ante eos id docuit communis præceptor *Andr. in cap. 1. num. 11. de contr. inter domin. & fidel. de inneſſis.* quam limitationem ſibi opitulari dicebat, vtpotè qui fuit impetitus ab eadem Principiſſa dum petitur declarari ad ipſam ſpectare omnia bona remanſa in hereditate patris.
- 6 Vtcrius facultatem variandi ab intētatā teſtamenti via ad clauſulam codicillarem, non eſſe heredi inſtituto auferendam, niſi præiua interrogatione fuerit litem conteſtatus quod vult teſtamento vti, aliàs in ipſius eſt poteſtate ad clauſulam codicillarem conuolare, vt pulchrè docet *lo. Dilectus de arte teſtan. tit. 11. cant. 17.* ſequitur *Meirer. de teſtam. lib. 3. tit. 5. num. 4. & 6. Franc. Barry de ſucceſſ. lib. 10. tit. de clauſ. codicill. num. 25. fol. 70.* Proinde ante liris conteſtationem licere emendare libellum, fundat poſt alios *Dilectus loc. cit. in fine,* & comprobatur *Bologniet. in l. edita, num. 2. C. de eden.*
- 8 Rurſus clauſula omni modo meliori ſaluam reddit omnino variationem, & recurſum ad clauſulam codicillarem, & cuitari diſpoſitionem *d. l. fin. C. de codicill. iuxta* cautelam traditam à *DD. ibid. Angel. num. 4. Sicard. num. 6. Donell. num. 4.* & de comuni *Maria d. clauſ. 11. ſub nu. 41.* per eam namquè cenſetur perēs deduxiſſe vtilius ſibi remedium, vt ſi modo expreſſo non valet, ſubſtineatur eo quo valere poteſt, *Bart. in l. 1. §. ſi quis ita, de verb. oblig. Curt. in cōſ. 30. num. 16. et cōſ. 71. num. 12. & cōſ. 142. num. 16. Gomez. in l. 3. Tauri. num. 78. Surd. cōſ. 428. num. 19. Mareſc. var. lib. 1. cap. 29. num. 71. & lib. 2. cap. 140. nn. 46. & ſeq. Giurb. decif. 1. num. 48. Caſſill. decif. 57. num. 8. lib. 1.* & cenſetur intentatum.

- omne remedium magis fauorabile, & deducta omnis actio neceſſaria, & proficiua actōis, pulchrè *Rota Bonon. decif. dimorſ. 129. n. 25. & dec. 116. m. 54.*
- 10 apud *Cypri.* & operatur etiam quod remedia contraria poſſint cumulari, & ſententia tunc poteſt fieri non confor-
11 mis libello, *Maran. de ordin. iudic. par. 4. diſt. 9. num. 27. Tuſc. conſulſ. 358. nu. 7. & 8. tom. 1. ſic. C.* latè prædicta cōfirmat *Barboſ. de clauſ. vſufreq. clauſ. 95. num. 11. 12. & 27.*
- 12 Idem poſſe tentari *tex. in d. l. fin.* procedere vbi teſtamentum eſt nullū vitio ſollennitatum omiſarum, ſecus vbi nullitas prouenit ex cauſa præteritionis: hoc enim caſu licet inſtitutus ex teſtamento prius egerit, non prohibetur poſtea ad fideicōmiſſum redire tanquam ab inteſtato, inſtitutione ſcix in fideicōmiſſum ex clauſula codicillari, prout ex *Anton. Fabro in Codice Fabriano tit. de codicill. deſin. 10. lib. 6. tit. 17.* diſtinguendo tenet *Franc. Barry d. lib. 10. de ſucceſſ. tit. de codicill. num. 26. verſ. quarta eſt limitatio.*
- 13 Et tandem dicebat Marcellus controuerſiam hanc in propriis terminis fuiſſe aliàs per *Sac. Conf. decifam* ſub die 3. Iulij 1634. referente inſignitū Regio Cōſiliario, & poſtea Regēte *Scipione Rouito* in cauſa *lo. Nicolai Aſprella cum Hortentia Spagnæ,* in qua fuit de omnibus his actum, cuius ſententiæ tenor, ne cōtingat de eo dubitari, talis quidem eſt. *Declaramus teſtamentum conditum per quond. Ioannem Laurentium Aſprellam in actis præſentatum, fuiſſe & eſſe nullum, & inualidum quod heredis inſtitutionem in perſonam dicti Ioannis Nicolai, præterita Hortentia Spagnæ auimaterna, & proinde ſupradictum Ioannem Nicolaum condemnandum eſſe, prout præſenti ſententia condemnamus ad relaxandum bona prædicta hereditaria prædictæ Hortentia auic, qua breui manu teneatur reſtituere eadem bona prædicto Ioanni Nicolao, vigore clauſule codicillaris in eodem teſta-*

testamento adiecta, retenta tamen legitima ipsi auctore competente vnde cum fratribus iuxta liquidationem faciendam per Sacrum Consilium Strina Altiarius.

- Ad hæc verò sigillatim fuit responsū pro parte Principis. Et ad primū restitutionem in integrum ex capite
 14 iusti erroris, ad hoc vt hæres institutus possit vti clausula codicillari, tantummodo ei competere vbi in facto errauit, non callidè & supinè, secus autem in errore iuris, ita *Angel. in d. l. fin. num. 6. vers. ratione electionis, Salicet. ibid. vers. & hanc distinctionē, Bald. num. 3. Fulgos. num. 10. vers. si autem, num. 11. & 12. Alex. num. 5. las. num. 1. Corn. num. 5. & 6. Roman. conf. 125. num. 2. Alex. conf. 121. num. 6. vers. cum ergo, lib. 1. Socci. iur. conf. 84. num. 4. lib. 2. Boer. decis. 33. num. 13. Marea de claus. par. 3. claus. 11. num. 41. & 42. D. Conf. Theodor. alleg. 17. num. 14.*

- 15 Facti autem errorem intelligunt DD. cum quis variationem intēdit ex diuersis scripturis, *Anson. Gabr. lib. 2. commun. conclus. 12. de action. conclus. 3. num. 12.* Iuris verò errorem allegare nequit, qui potuit ab aduocatis instructus in iudicio venire, *Dilect. de arte testan. tit. 11. c. anel. 17.*

- 17 Ad secundum, quidquid sit de veritate sententię *Affl. d. decis. 134. de qua tamen dubitant Ludovic. decis. Perns. 117. num. 22. cum seqq. Camill. de Medic. conf. 40. num. 18. & eius Additionator Dom. Regens Galeota conf. 41. D. Theodor. alleg. 17. num. 18. 19. & 20.* nihilominus deficit omnino factum in quo figat pedes, id est quod Marcellus sit reus in hoc iudicio: licet enim postquam Principissa petiit declarari per Sacrum Consilium, bona remansa in hæreditate Caroli eius patris ad eam spectare, sit Marcellus reus constitutus, nihilominus in iudicio illo summario petitionis decreti præambuli in Magna Curia, ad quod respicit cōtrouerſia, an possit variare, vel nē, ipse fuit actor, quia petiit heredem declarari, & in eo obtinuit nedum decretū

seruata forma testamenti, sed & corporalem possessionem vigore ipsius, quo fit vt omnino sit actor, argumentor *tex. in l. 1. §. si dua. ff. quor. legat. ibi, quia semel possideri caput ex voluntate, & termini tex. in d. l. fin.* procedunt verè in eo qui petit, vt nō possit ad viam fideicommissi redire. Fit insuper vt postquam id quod petiit
 19 obtinuit, non possit variationem intendere, quæ non permittitur nisi re integra, quasi vno remedio electo, non debeat quis ad aliud recurrere. *Quod in haredē, §. eligere, de tribut. act. Barr. in l. cum qui certarum, §. fin. de verb. oblig. Sard. post alios conf. 111. num. 6. 20 lib. 1. & cum sit ius alteri parti quæſitum, variatio non admittitur, vt post lasen. in nostra l. fin. tradit Gratian. som. 3. discept. cap. 546. num. 34.* Fit deniquè vt non possit bona ex fideicommissio
 21 petere, is qui ea possidet vigore testamenti, quæ sunt omnino contraria, & incompatibilia inter se, vt egregiè post antiquiores tradunt *Boer. d. decis. 33. num. 11. & sequenti, Reg. de Ponte. conf. 42. lib. 1. num. 24. & per totum, Cassill. decis. Sicul. 59. num. 72. lib. 1. doctissimi D. Theodor. alleg. 17. num. 8. & seqq. D. Marcan. conf. 1. num. 37. & statim dicemus.*

- 22 Nec obest sequestrum ordinatum per decretum Sacri Consilii, quia illud non tollit possessionem, *tex. in cap. examinata, de iudic. vbi gloss. verb. possidebas, Barr. in l. licet. ff. depositi, Tholosan. lib. 23. synagm. cap. 3. num. 20. Farin. decis. 90. num. 9. cum alijs per Reynos. obseru. 37. num. 13. Reg. Lanar. conf. 84. num. 20. D. Conf. Marcan. conf. primo. num. 59.*

- 23 Ad tertium, fateor mecum ferre nō posse quare vir sanè doctissimus *Panl. Castr. in d. l. fin. num. 4. & post eum Sicard. num. 14.* ita perfunctoriè, & per transitum literam *tex.* præfati insperxerint, quod affirmare non sint veriti eius dispositionem habere locū post litē contestatā, non antea, siquidē negari non potest eam assertionem esse.

prorsus figmentum, & diuinationem, quod statim occurrit rectè intuèri, ibi, *qui hereditatem petit ab ipsis intentionis exordijs, &c.* & ibi, *statim inter ipsa huius iuris auspicia propositum sua intentionis explanet.* En verba satis aperta, quæ nullum iudicii contrerum requirunt, sed satis volunt ad excludendum alterutram competentem viam, nullum quidem quasi contractum qui sit iudiciali contestatione, sed exordium solummodo intentionis ipsius, vt accuratè obseruat *Boer. d. decif. 33.*

24 *num. 15.* quæ quidem intentio & volunras eque validè verbis, vel facto declaratur, ad norata in *l. gerit, ff. de acquir. hered.* & vtroque modo fuit in præfenti declarata: nam petit decretum præambuli seruata forma testamenti, necnon adeptus fuit bonorum possessionem ipsius vigore, ideòq; nullam oppositionem, vel interrogationem aduersarij necessariam ad hoc vt viæ codicillari claudatur aditus, sed simplicem libelli præfentationem, rectè colligitur extraditis per *Burigar. in ead. l. fin. col. 2. in princ. Alberic. num. 1. vers. exordijs, Alex. num. 2. l. f. n. 2. & 3. Corn. num. 17. vers. in ead. lib. interrogabitur, Soccin. in cap. fin. num. 46. vers. secundo verò casu, de libell. oblat. Roman. dicto cōf. 125. Gabr. lib. 2. comm. tit. de action. concl. 3. num. 5. Alex. conf. 121. num. 6. Soccin. in n. d. conf. 84. num. 40. & 117. num. 30. lib. 2. Reg. de Ponte conf. 42. num. 11. vsque ad 27. lib. 1. Cassador. decif. 7. num. 7. de appell. Boer. d. decif. 33. n. 14. cum seqq. Castill. decif. Si. il. 59. num. 72. cum seqq. lib. 1. Ioseph Ludonic. dec. Perus. 117. num. 22. cum seqq. par. 2. Martia d. claus. 11. num. 41. vers. declara hoc, Camill. de Medic. conf. 40. Dom. Consil. Theod. alleg. 17. Palcut. decif. Rot. Rom. 506. & 556. n. 4. lib. 3. par. 3. in nouis. diuersor. & nos diximus cent. 1. contr. 12. ideòq; *D. Theod. d. alleg. 17. num. 22.* grauior vt solet, ita in pūcto alloquitur, *Quinimò & plus, esto quod Princeps nunquam vt actor in iudicio egerit via testamenti eligendo, sat est quod ante-**

quam fuerit conuentus, extra iudicium adimeris hereditatem, eligendo viam testamenti, quia statim ex illa additione, et electione renunciamus iuri contrario eod. dicillorum, & quando posset substineri sententia eorum qui tenent esse necessariam litis contestationem, vt via variandi præcludatur, id intelligendum

25 *est in reo, non autem in actore, vt optimè declarat Andr. in d. cap. 1. num. 11. de contem. inter domin. & fidel. de inue. sit. vbi postquam firmavit distinctionem ad tex. in d. l. fin. C. de codicill. quod procedat in actore, non autem in reo, declarat quomodo in reo sit intelligendum, & subdit, verius videtur, quod videatur confiteri sine prædicta contestatione, quia tunc habuit unam voluntatem quando contestata est lis: modo quando excipit habet aliam, argum. ff. de damn. infect. qui bona, si quis stipulaturus.*

Ad postremum de clausula *omni modo meliori*, intuendum esse quod postquā Marcellus petit se declarari heredem vigore testamenti, obtinuit decretum, & possessionem bonorum in hæreditate remansorum, comparuit in Sacro Consilio, & ascendendo fuisse scriptum hæredem in testamento Caroli, & cepisse possessionem bonorum, inserit in ea manuteneri, & quatenus opus foret denuò immitti citrà præiudicium possessionis capte, vel capiendæ: quo fit vt cum directè, & expressè fuerit actum ex testamento, clausula illa in fine libelli apposita omni modo meliori non possit referri ad viam fideicommissi, sed tantum ad

26 inrentaram ex testamento, quia ex fideicommissio non comperit immissio, sed hæreditas capitur à manu hæredis, quæ sunt prorsus contraria inter se, *Gurd. Pap. decif. 323. num. 4. in fine, Dec. conf. 467. num. 12. Menoch. de arbit. quest. 47. num. 3. Reg. de Ponte conf. 42. num. 25. & 27. Castill. decif. 59. à num. 72. & decif. 50. num. 11. Farin. dec. 526. num. 3. & decif. 595. num. 1. tom. 1. par. 1. D. Mercurial. de leg. lib. 5. tit. 4. quest. 4.*

quaest. fin. num. 2. & nos diximus cent. 1. cap. 12. num. 5. vers. imò nepotes, & hoc
 27 casu nulla facienda est interrogatio, nec oppositio, vt bene considerat Durand. d. cancell. 17. & clausula omni modo
 28 do meliori vltra expressa non extenditur, diximus d. cap. 12. num. 5. vers. nec innuuntur, & ita iudicatum, nunc addo Canagnot. in parafra. ad suas decis. nu. 56. & 76. vbi latè agit de hac clausula, & multos refert hoc dicentes.

29 Remanet ergo dicendū controuersiam esse definiendam ex dispositione d. l. finalis, eamque procedere etiam in trāuersalibus, vt fatentur Buricard. ibid. col. 2. circa finem, vers. item oppono quod inter agnatos, Cyn. num. 8. vers. tertio quari: ut, Alberic. num. 4. Angel. n. 6. vers. in glosa qua incipit intelligunt quidam. Roman. d. conf. 125. in fine, qui dicit communem, Ias. num. 6. vers. secundo limita, Boer. d. decis. 33. num. 17. Anton. Gabr. d. concl. 3. n. 15.

Nō que his obesse decisionem Sacri Consilij in causa Nicolai Asprelle, quæ quidem varijs figuris causarum, in præfenti deficientibus potuit iustificari, & præsertim quia hæres institutus nunquam obtinuit possessionem bonorum vigore testamenti, vt Principis aduocatus assererat.

Vide decisionem in sequenti.

S V M M A R I V M.

- 1 **A**ssensus Regis est necessarius etiā in venditione facta sub hasta.
- 2 **H**eredi in burgensicis competit actio ad pretium pro ценна feudi in defunctum translata.
- 3 . . . etiam extraneo.
- 4 . . . datur feudi retentio, donec pretiū creditoribus solum ei restitatur cum vsuris.
- 5 . . . quāvis non habeat assensum super cessionibus ei factis per creditores.
- 6 . . . & procedit etiā si dominū feudi sit pater haredem in feudalibus.
- 7 . . . tenetur hares in feudalibus pretiū ei solvere.
- 8 **F**eudorum haredi, vel legatario debe-

- tur assimatio, sed vide num. 68.
- 9 . . . soluenda est ab herede in feudali- & num. 11.
- 10 . . . donec soluantur datur feudi retentio.
- 12 **H**ares qui feudum non habet iudicio testatoris, anteneatur ad onera per ipsum imposita.
- 13 **C**ontractus omnis super feudo est nullus sine speciali Regis licentia.
- 14 . . . sed habet confirmationis spem.
- 15 **A**ssensus non potest expediri post alienantis obitum, quia contractus intelligitur renocatus, declarata vt n. 52.
- 16 **H**ares non tenetur habere ratum factū defuncti nullum, & inualidum.
- 17 **A**ssensus non potest expediri mutato rerum statu & in præiudicium eorū quibus medio tēpore fuit ins quæsitū.
- 18 **F**endi venditio an sit nulla, impetrato assensu viuentis emptoris, sed tamen post mortem venditoris? declarata vt num. 30.
- 19 **F**eudalis contractus renocabilitas nō procedit in emptore, a quē ac in venditore, sed contra, n. 20.
- 21 **D**ominij translationem in alienatione rei feudalis duo impediunt.
- 22 **A**ssensus est mera gratia.
- 23 **F**endi dominus in eius alienatione duplex habet interesse.
- 24 **I**nteresse voluntatis domini multum attenditur in feudis.
- 25 . . . fidelitatis quid trahit post se.
- 26 **A**ssensus requisitus pro interesse voluntatis dicitur confirmatus, pro interesse verō fidelitatis dicitur declaratiuus.
- 27 **I**nteresse voluntatis cessat in venditione necessaria, secus interesse fidelitatis.
- 28 **A**lienationis rerum feudalium causa necessaria multiplex.
- 29 **F**endi alienatio ex causa necessaria est irrenocabilis, & n. 31. 44. & 56.
- 32 **A**ssensus in alienatione necessaria post obitum debitoris, et tū impetratur sine consensu haredis.
- 33 . . . publici incantatoris requiritur in alienatione voluntaria, secus in necessaria.

34. *Index qui vendidit ex causa necessaria dicitur semper vivere.*
 45. *Decisio Præditi de Franch. 620. in dubium reuocatur.*
 36. *Assensum prestare in quibus casibus Rex tenetur?*
 37. . . *etiam in praiudicium heredis.*
 38. *Alienandi licentia per Regem data, salvo Regio assensu, requirendus est ut habeatur pro consentiente.*
 39. *Fendi venditio ad instantiam creditorum dicitur facta ex causa necessaria.*
 40. *Solennitates non requiruntur in venditione fundi Ecclesia, qui erat legitimè hypothecatus.*
 41. *Rex in quibus casibus tenetur assenti, habetur pro consentiente.*
 42. . . *præsertim data precedenti potestate alienandi vassallo tributa.*
 43. *Alienatione facta à vassallo propter eius necessitatem Rex non potest negare assensum.*
 45. . . *& dominium intelligitur esse trāslatum, etsi suspensum.*
 46. . . *facta ex causa necessaria requirunt assensus tantummodo declaratus, & n. 57.*
 47. . . *in casibus permissis Rex tenetur consentire.*
 48. . . *in S.C. facta an sit necessarius assensus?*
 49. *Assensus in alienatione necessaria requisitus non dicitur mera gratia.*
 50. . . *super contractu nullo dicitur essentialis, super actu valido dicitur ad bene esse requisitus.*
 51. *Ratificatio superioris in actu valido operatur ex tunc, secus in actu nullo, quia validas actum à tempore ratificationis.*
 33. *Contractus nulli, & omnino nulli differenti.*
 54. *Assensus quando dicatur accessorius, & trahi ad sua principia abstractim?*
 55. . . *eius reservatio in venditione necessaria non facit eam conditionalem.*
 58. *Sententia condemnatoria lata, dominium statim abscedit à conuenso.*
 59. *Index qui vendit sub hasta representat personam creditoris.*
 60. *Dominium utile non potest stare cum directo, sed cum eo consolidatur.*
 61. *Actio comperens ex contractu feudali an dicatur ex feudo?*
 62. . . *super feudo est feudalis.*
 63. . . *dicitur burgenatica, vel feudalis iuxta rei qualitatē ad quam ordinatur.*
 64. *Promissio vendendi feudum tribuit actionem feudalem, quamvis sit personalis.*
 65. *Actio qua ordinatur ad feudi restitutionem dicitur feudalis, qua verò ad pretij feudalis dicitur burgenatica.*
 66. *Dominium statim transferuntur in venditione necessaria, & assensus superueniens nouum ius non tribuit.*
 67. *Tenuta qua ex actione feudali acquiritur, & ex contractu irrenocabilis nō dicitur burgenatica, sed feudalis.*
 68. *Haeres sanguinis non tenetur ad affirmationem heredi nulliter instituto in feudis.*

Hæredi in feudalibus non esse prohibitum super feudi emptione iudiciali hasta facta assensum Regis impetrare, etiam post eius obitum contra quem fuit distractum. Et æstimationem ab ipso non deberi extraneo in feudo instituto.

CAPVT LXXXI.

QUæ in præcedentibus quatuor capitulis differimus, ad validitatem testamenti Caroli Filomarini pertinent;

num scilicet ex seipso validum esset, an verò ex potestate clausulæ codicillaris substinere posset. Quid autē supposita eius validitate in proposita specie

cie dicendum sit, restat nunc videre. Siquidē in hæreditate nihil aliud quā feudum Atellæ remanserat, in quo, assensu non adhuc impetrato, & si millies testamentum validum foret, nullatenus dispositio tenet, ad reg. sex. m. c. 1. de succ. feud.

Quocirca animaduertendum est in factis, feudum illud vrgentibus Ducis Atellæ creditoribus fuisse per S. C. venale expositum, & Carolo tanquam ultimo licitatori remansisse pro pretio duc. 56. m. creditoribus ipsius Ducis liberato, cessis empori iuribus, cui S. C. tradidit possessionem siue tennam, donec assensus à Catholica Maiestate fuisset impetratus: erat enim titulus decoratum; qui quidem necessariò requisitus etiam in vditione sub hacta, rum ex lege Regni quæ est pragmat. 23. sub tit. de feudis, cum ex iuris dispositione, ut testatur Domin. Conf. Georg. alleg. 6. num. 37. & 45. Dominus meus Marchio Belmòtis dec. 11. suprem. Ital. Senat. n. 3. & dec. 12. Sacri Conf. num. 7. usque adhuc non fuit obtentus: rebusque sic stantibus decessit Carolus, Marcello uniuersali hærede instituto.

Ex qua facti serie necessariò inferri dicebat ipse, in hæreditate Caroli non quidem feudum ipsum, sed simplicem & nudam detentationem siue tenurā remansisse, cum actione ad consequendas quantitates creditoribus solutas; quæ actio burgenfarica est, eamque ad heredem in burgenfaricis spectare docuit Ifern. in cap. 1. §. sciendum, n. 3. de feud. cognis. eiusdemque naturæ esse tenuram ipsam, ex traditis per Dominum Reg. Lanar. conf. 82. m. 1. ut in ea etiam heres extraneus succedat, secundum magistralem theoricam Ifern. in cap. Imperialem §. illud, nn. 68. 69. & 70. de prohib. seu. alien. per Frider. & in Conf. Regni Violentias, in fine, iuxta quā decifum refert Ann. sing. 535. Dom. Reg. Galeos. lib. 1. c. 36. n. 31. Paris. conf. 4. n. 3. & 4. lib. 1. Cur. Inn. c. 4. lib. 1. Soccin. Inn. conf. 175. n. 3. lib. 1. eidemque datur feudi retentio donec

pretium solutum creditoribus cum usuris restituatur, ut post alios fundat Marcell. de Man. alleg. 54. n. 7. Lanar. conf. 80. nn. 50. & seq. Dom. Conf. Marcian. conf. 18. n. 8. fuitque decifum per S. C. iunctis aulis anno 1616. in causa Fuluiæ Sconditæ super tenuta Terræ Cêtulæ referret Idom. Cefare Alderisio, quamuis super cessionibus factis à creditoribus non sit assensus interpositus, nam sufficit fuisse dimissos creditores cum assensu, Ifern. in d. l. Imperialem, nn. 69. & ibi Camerar. fol. 59. lit. R. Frec. de subfeud. lib. 2. q. 32. Dom. Pres. de Franch. dec. 134. in fine, Dom. Reg. de Ponte conf. 87. lib. 1. idque procedere etiam si dominium Terræ Atellæ esset penes Principissam heredem in feudalibus, nam illam retinere debet Marcellus, ut post antiquiores in C. 6. Constitutione Dine mem. notat Vinc. de Franch. dec. 163. n. 16. D. Marcian. conf. 26. nn. 13. quod quidem pretium solui omninò debere à successore in feudalibus, defendit post Alber. Brunnm. c. 104. Reg. Lanar. d. conf. 80. n. 52. R. de Ponte dec. 4. m. 28. Dom. Galeos. lib. 1. c. 36. n. 25. m. 57.

Vel etiam quia heredi instituto debetur estimatio, seu valor ipsius feudi, siue in eo institutus sit, siue eidem legatus, iuxta latè tradita per Camerar. in c. Imperialem fol. 26. & 27. Gizearel. dec. 35. per totam, R. Lanar. d. conf. 80. n. 1. & 13. R. de Ponte conf. 75. nn. 15. lib. 2. ad quam estimationem tenetur quipè hæres in feudalibus, ut decifum refert Ann. alleg. 126. in fine, & in Constitut. Constitutionem Dine memoria, nn. 173. Reg. Lanar. in cap. 1. num. 35. de success. feud. & conf. 80. num. 51. Reg. de Ponte conf. 88. num. 23. lib. 1. & conf. 52. num. 30. eodem lib. Thor. alios referens tom. 2. compendij, ver. heres in feudalibus fol. 258. D. Reg. Capyc. Latro decif. 40. in princ. Amendol. ad Franch. decif. 1. in prin. Reg. Remerterius dec. 50. manuscripta lib. 4. & donec solvatur estimatio datur feudi retentio, ut post Cur. conf. 30. num. 10. & alios fundat Dom.

Dom. Marſian. conf. 126. num. 13.

- 11 Ad quam feudi æſtimationem tenetur eo fortius propter enixam teſtatoris voluntatem, qui ex geminata vniuerſali inſtitutione facta in Marcellum, videtur ipſum heredem quantum potuit grauaffe, vt pulchrè obſeruat *Reg. Lanar. d. conf. 80. num. 27. et in cap. 1. de ſucceſſ. feud. num. 34.* vbi quod ſufficit etiam coniectura, vt teneatur heres in feudalibus ad omnia onera, *Dom. Reg. de Ponte conf. 88. lib. 1. et li. 10. Vinc. Ann. alleg. 96. 126. & 127.* ſtrenuè defenderit, heredem qui feudum non habet iudicio teſtatoris, non tenetur ad onera per ipſum impoſita, neque ad ipſius æſtimationem, ſatiſfit tamen eidem ex traditis per *Lanar. d. conf. 80. num. 45. cum ſeqq. & de Ponte d. conf. 88. num. 27. Vinc. de Franch. dec. 1. num. 17. & 18. Giſſarell. dec. 35. num. 3.* ex quibus contra opinionem *Anna* fuit iudicatum, vt in calce prædictarum *allegatiõnũ*, & in aliis cauſis teſtatur *Reg. de Ponte d. conf. 52. num. 27. lib. 1.*

- Et quidem Aduocati Marcelli Filomarini non poterant ſecum ferre propoſitionem illam, quæ baſis eſt & fundamentum contrariæ partis, quod ſcilicet contractus venditionis Terræ Atellæ adeò ſit irreuocabilis, vt poſt mortem cõtrahentium poſſit aſſenſus impetrari, vel ſaltem quaſitum fuiſſe, hæredi Caroli in feudalibus acõionè ad cogendum heredem venditoris, vt nouum faciat contractum, ſuper quo poſſit impetrari aſſenſus; quam dicebant omnino aduerſari feudorum regulis: ſcitur namquè feuda non eſſe in noſtro commercio, & omnem contractum ſuper eis eſſe nullum ſine ſpeciali Regis licentia, ex *tex. in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Fe. der. & in cap. 1. de prohib. feud. alien. per Lothar. & in Conſtitutione Regni Cõſtitutionem Dina memoria cum aliis per Jo. Vinc. de Ann. alleg. 66. num. 6. & ſeqq.* habet tamen contractus ille confirmationis ſpem, ſi Dominus aſſenſu
- 13
14

preſtiterit, ſed hoc fieri nequit poſt alienantis obitum, ſcilicet quia ſtatim eo ſecuro intelligitur reuocatus, & dominium feudi tranſit in heredem, ideoq; aſſenſus nõ habet in quo figat pedes, dum expeditionis tempore nõ eſt penes vendentem, ſic docet *Præceptor Iſern. in d. cap. Imperialem, num. 15. & in additione ſequenti* latius declarat, ipſumquè loqui de feudo hereditario tenent *Afflic. & Capyc. ibid. & Camerar. fol. 90.* quos reſert *Additionator Lipatulus ad eundem locum*, idemquè tenet *Camerar. in d. cap. Imperialem, fol. 88. col. 2. li. F.* ſubdens non habere hoc caſu locum *textum in l. cum à matre, C. de reindic.* quia heres non tenetur habere ratum factum defuncti & inualidum, ſequitur *Bāmacar. in cap. omnes filij, q. 3. fi de feud. defun. fuer. contr. Reg. de Ponte d. tit. 6. §. 1. num. 12. 17. & 25.* latè comprobat *Giſſarell. decif. 2. D. Galeota a controuer. prima, num. 88. lib. primo, & ſollenniter Surd. conf. 382. num. 96. ad ſu. lib. 3. D. Marſian. conf. 36. num. 10.*

- Et confirmatur magis euidenter, eo quod ſtatim ſecuro obitu Caroli Filomarini, tenuta illa burgætatica feudi Atellæ in Marcellum heredè ſcriptum translata eſt, ideo aſſenſus expediri non poteſt mutato rerum ſtatu, & in eorum præiudicium quibus medio tempore fuit ius quaſitum, vt latè poſt antiquiores fundat *Dom. Galeota d. controu. prima, num. 88. verſ. cuius doctrinam*, & tertij appellatione venit etiam heres, vt docet *Camerar. fol. 88. li. H. Dom. Galeota d. controu. 1. num. 101. & 103. Molin. de Hiſp. primog. lib. 2. cap. 7. relatus per Fontanell. de paſſ. nupt. clauſ. 4. gloſ. 13. p. 1. num. 32.*

- Quibus ſic iactis fundamētis iuſtiſſimam appellandam deciſionem Sacri Conſilij relatus per *Vinc. de Franch. d. decif. 620. & D. Galeotam loco citato, num. 109.* ſcilicet nullam fuiſſe venditionem factam ſub haſta, & ſi aſſenſus fuiſſet viuente emptore impetratus, ſed tamen poſt mortem venditoris,

cu-

cuius contrarium attentare nõ debuit
Reg. de Ponte d. §. primo, num. 21. siquidem causam illam fuisse à doctissimis
Consiliariis duarum Aularum summo
studio votatam, refert *Dom. meus ad ar-*
chiep. Belmontis d. dec. S.C. 12.

- 19 Et tandem non rectè procedere argu-
mentum de irrevocabilitate respec-
tu venditoris, elicatum ex doctrina
Freccia, quoniam in emptore diuersã
esse rationem latè fundant *Reg. de Põ-*
te conf. 5. num. 88. lib. 1. Reg. Romit. conf.
69. & Consiliat. de Leonard. conf. 70. in-
ter consilia Romit. tom. 2.

Vnus ex Dominis votantibus què
nonnulli sunt secuti, rem altius repe-
tendam in præposita quæstione, quæ
re vera ardua est & noua, dicebat, vt
proinde ad veros feudorum terminos
recurrendum sit, siue vt res dilucida
reddatur, siue vt petitoribus decidè-
di locus pateat, hæc quæ secuntur
saltem pro dubitandi ratione confide-
rari oportere, atque idè totius contro-
uersiæ summam ad hæc reduci. Primo,
vtrũ scilicet venditio Terræ Atel-
læ valida fuerit ab initio, ita vt irrevoca-
bilis sit, nec subiaceat expressæ, vel
tacitæ reuocationi. Expresse, inquam,
vt contrahentibus etiam viuis non li-
ceat reuocare, tacitæ ex legali reuoca-
tione inducta à lege propter contra-
hentium obitum. Secundo, an si data
irrevocabilitate dominium sit emptori
quæsitum pendente assensus impe-
tratione, an verò simplex reuota, &
detentatio in ipsum translatam. Tertio,
an data translatione simplicis tenetæ,
actio ex emptione Terræ Atellæ remã-
sa in hæreditate Caroli emptoris feuda-
lis sit, ita quod transeat in hæredem
sanguinis, an verò burgenatica quæ
ad quemcunque hæredem extraneum
pertinere possit. Quarto denique, da-
to quod feudum ipsum sit in hæredi-
tate prædicta, vtrum ex simplici insti-
tutione facta in Marcellum teneatur
Principissæ hæres sanguinis ad pretii
æstimationem.

- 20 Quoad primum, illud est præmittè-

dum, nullum esse discrimen quòd fa-
cultatem reuocandi feudalem cõtra-
ctum ante assensus impetrationem, ex
dispositione *Constitutionis Regni Con-*
stitutione Diua memorie inter empto-
rem, & venditorem: eò quod lex illa
de contrahentibus sermonem facit;
quod verbum *contrahentibus* non mi-
nus ad emptorem, quàm ad vendito-
rem pertinet, prout reiectis contra-
riis optimè fundat *D. Reg. de Ponte de*
potest. Præreg. tit. 6. §. primo, de assensu
super dotibus. num. 31. & 32. D. Consil.
Marcian. conf. 49. nu. 2. & est apud nos
sine scrupulo receptum, & in dies ser-
uari testatur *Cons. de Leonard. inter cõ-*
silia Romit. tom. 2. conf. 70. nu. 4. & con-
trariam sententiam adeo parum esse
tutam, vt cõtra eam semper fuerit pra-
cticatum, & decisum in Regno, prout
seipsum corrigendo agnouit *Reg. de*
Ponte pro veritate scribens *de potest.*
Præreg. tit. 8. de refut. feud. §. 7. & decis.
6. num. 14. subdens in causa illa pro
qua *Consultus* respondit *conf. 5. ar-*
ticulum nõ fuisse decisum. Et vltèrius
cum ipse, cum eius sequaces locuntur
in oblatione facta sub hasta, nõ adhuc
facta feudi liberatione, & possessione
tradita, quod secus est in casu præsen-
ti, vt proinde neque admitteretur ob-
latio pretii ad reuocandam possessionem,
siue tenutam ipsam. Proinde cum
dicimus licere, vel non licere contrac-
tum reuocare, de vtroque contrahen-
te intelligi oportet, latè fundat *Gizca-*
vell. decis. 2. & in propria specie vendi-
tionis necessariè idem *Reg. de Ponte*
d. dec. 6. n. 14.

- 21 Dico secũdo duo tantũmodo in cau-
sa esse, quæ domini translationem in
feudi alienatione impediunt, Primum
facultas illa reuocandi contrahenti-
bus concessa ex *Constitutione Regni*
Constitutione Diua memorie, donec
assensus sit impetratus. Alterum vo-
luntas ipsa domini consentire debentis,
qui regulariter tanquam super re
extra nostrum commercium, & sub eius
absoluta potestate, potest assensum &
alic-

- alicnandi licentiam denegare. Cōſtat namque aſſenſum eſſe gratiam, docet *Camerar. in cap. Imperialem fol. 44. liſ. L. & S. & cum ſit mera gratia, ad*
- 22 *eam concedendam Princeps non obſtringitur, rex. in cap. ſi gratia, de reſcript. lo V inc. Ann. alleg. 39. Dom. meus Reg. T. ap. deciſ. 11. ſupr. Conſ. Ital. n. 5.*
- 23 Scire tamen oportet duplex intereſſe conſiderari reſpectu directi feudi domini in ipſius alienatione, nempe intereſſe voluntatis, quod plurimū
- 24 attēditur in feudis, argumēto *rex. in l. ſu. ff. de uſu, & habit. obſeruat Andr. in cap. Imperialem, col. 1. in ſue, & 2. & 3. & in cap. 1. §. prater ea, de Capit. Corrad. Camerar. in d. cap. Imperialem fol. 31. liſ. N. Güzarell. deciſ. 76. num. 2. Reg. de Ponte de poſteſt. Prereg. tit. de reſut. feud. §. 6. n. 4.*
- 25 Alterum dicitur intereſſe fidelitatis à feudatario directo domino debite, quod poſt ſe trahit ius deuolutionis, ſeruitia perſonalia, ſive realia, quæ ex ea cauſa debentur, atque idcō cum aſſenſus interponitur ad remouēdum voluntatis obſtaculum, vim habet cō-
- 26 firmationis, & regulariter cadit ſuper actū penitus nullo, & ex ſui origine prorsus inualido: cūm verò requiritur ſolummodo pro intereſſe fidelitatis, dicitur declaratiuus, & vicem gerit declarationis, quia Rex aſſentiendo, nil aliud facit, quā declarare alienationem fuiſſe factā in caſu permiſſo, & in vaſallū ſibi gratum, & fidelem, ita ſollēniter diſcurrit *Minadons conſ. 10. 2. num. 39. præſertim nu. 44. vbi ait, quod huiusmodi conſenſus operatur rei declarationem, quāuis non augeat effectum. In hoc enim tantummodo conſiſtit intereſſe domini, vt ſciat quē habeat in vaſallū, vt per Andr. in cap. Imperialem, quem præter Minado. ibi ſecuntur omnes Regnicolæ, & nouiſimè Mareian. conſ. 36. n. 4.*
- 27 Dico tertio, quod vbi feudi diſtrac-tio ſit ex cauſa neceſſaria, ceſſat vtrūq; obſtaculum, ſcilicet facultas à legē feudatario tributa reuocandi aliena-tionem, quia non eſt in eius poteſtate, impedire actum, ad quod de iure tene-tur: & ceſſat quoque intereſſe volunta-tis domini, quia videtur feudum conceſſiſſe ea lege, vt in caſu neceſſario diſtrahatur, remanebitquē ſolum im-pedimentum fidelitatis, quæ quidem licet ſit de feudi natura, diuerſum ta-men effectum operatur, quam volun-tatis obſtaculum, etenim non impedit actus produktionem, & validitatem, vt infra declarabitur.
- 28 Cauſa neceſſaria multiplex eſt. Vna quidem cum feudi diſtrac-tio ſit iudicialis hæſtæ autoritate: quo caſu cō-contrahere non eſt neceſſe contrahentiū voluntatē, cō quod iudicium redditur in inuitum, & Iudicis autoritas ſup-plet contrahentium voluntatem, & dicitur factum partis, quod ab eo fit, *l. ſi ob cauſam, C. de emiſſ. ſex. elegans in ſua decidenti ratione in l. 1. C. ſi in cauſa ind. ibi, nā in necē inſta obligati-onis ſuccedit ex cauſa contrahētis antho-ritas inbētis, idcirco ne iudicium red-datur eluſorium, & Maiestas prætoria*
- 29 ludibrio ſit, actus validatur iudicii ca-lore, & ius dicentis poteſtate, & proinde irreuocabilis redditur, idq; apud Noſtrates tam incontrouerſum eſt, vt non ſit vſque adhuc qui cōtrariū firmare audeat, & ante omnes deducit *Marin. Frecc. de ſubſend. lib. 2. in limit. ad Conſtitutionem Dina memoria, limit. 6. num. 8. ſequitur lo V inc. Ann. in repet. eiſdem Conſtit. num. 232. & ſeq. vbi re-ſert pluries iudicatum, & pro indubio prædicari, Alex. conſ. 11. in princ. lib. 5. Tiraquell. de retract. lign. §. 1. gloſ. 14. num. 13. V inc. de Franch. dec. 620. nu. 8. vbi ait, hanc eſſe apud nos receptam ſententiam, Reg. de Ponte deciſ. 6. nu. 6. & in tract. de poteſt. Prereg. tit. 6. de aſſenſ. ſuper dotib. §. primo, num. 15. & 21. Dom. meus Reg. T. apia dec. 12. Sac. Conſ. num. 7. & 20. & deciſ. 11. ſuprem. Conſ. num. 3. & lib. 6. iur. Regn. in repet. eiſdem Conſtit. verſ. iſtam Conſtitutionem, ſub tit. de probib. ſend. alienas. Staiban. conſ. 60. per totum, Montan. in cap. Imperialem, num. 178.*

Infero ex hoc esse omnino hac in specie impertinentem disputationem illam quam ducit *Andrea* in cap. *Impetrale* n. 15. vers. *Item* quod si *Tisius*, & num. 16. in addit. facit *Camerar.* ibidem fol. 90. lit. B. & *Montan.* num. 182. cum seqq. & alij plenius recensiti à *Surd.* conf. 382. n. 103. an scilicet post mortem venditoris possit super feudi alienatione assensus impetrari sine nouo heredis consensu, siquidem procedit in alienatione voluntaria, quæ donec assensus impetretur, nulla est, & quemadmodum integrum est contrahentibus actum reuocare, ipsorumquæ morte secuta censetur eorum consensus extinctus, & proinde facta reuocatio, ita debet esse eorum heredibus, nisi nouus eorum consensus interueniat. At secus est in necessaria, quia tunc contractus non reuocatur, dominium in heredem non trāsīt, quia iam translatus est in emptorem factio iudicis, præsertim facta traditione, modo tamen ut inferius diceretur : & si adhuc apud venditorem esset, est cum onere tradendi emptori, & heres autoritate magistratus pro consentiente habetur, quia hæc non minus in heredem, quam in defunctum exercetur, cuius heredis persona, & præiudicium non est in consideratione, quia iudicium redditur in inuitum, subinde rectè assensus impetratur sine nouo consensu heredis post debitoris obitum, ita *Reg. de Pont.* conf. 81. n. 51. ubi ait, patet ergo ex prædictis data actus validitate, cessant omnes rationes, quæ impediunt impetrationem assensus post mortem alienantis, quæ erant nullitas contractus, spes reconuersionis amissa per mortem, reuocatio obstat per mortem indultam, & dominium in heredem translatus, qui non tenetur habere ratum contractum ipso iure nullum, & propterea est in feudo hereditario non obstatibus dispositio text. in l. cum à matre; quæ omnia inquam cessant, data validitate, & perfectione contractus, siue teneamus dominium translatum ex ipso actu dispositionis, siue de-

pendeat ex eueniendi conditionis, seu adimplementi modi, cum hac omnia, data perfectione contractus, transcant in heredem, & magis in specie in tractatu de pignore. *Proreg. tit. 6. §. 1. num. 21. & tit. 7. §. 2. n. 27.*

Et subinfertur ex his non esse necessarium nouum consensum heredis, siue potius publici incantatoris, qui nouum contractum faciat, prout semper requiri ad hoc ut assensus post mortem possit impetrari, videtur de mente *Andr.* in d. cap. *Imperiale* num. 16. in addit. *Camer. d. fol. 90. lit. 2. R. & S. Montan. ibidem num. 183. & 188. Cappe. decif. 115. num. 4. Loffred. conf. 14. n. 62. Vinc. de Franch. d. decif. 163. num. 9. et dec. 620. n. 7. D. Reg. de Pont. d. tit. 6. §. 1. n. 22. & conf. 36. n. 10. & conf. 96. n. 18. lib. 1. & conf. 72. n. 8. & conf. 157. num. 19. lib. 2. & in l. cūturis feudalibus l. c. 11. num. 35. Georg. in repet. feudal. cap. 43. num. 46. D. Reg. Galeota tom. 1. contron. 1. num. 71. 74. 86. 102. & contron. 27. num. 28. tom. 2. nam hi omnes intelligi quoque debent in venditione voluntaria, non autem in ea quæ sit sub hasta iudiciali, quia Iudex est qui vendit ex potestate à lege sibi tributa, debitore ipso inuito, cuius voluntas nunquam fuit necessaria, & Iudex semper viuūt, prout obseruat *R. de Fonte d. tit. 6. §. 1. nu. 21.* ibi, Ergo cessant omnes rationes ex quibus dicitur quod non possit impetrari assensus post mortem venditoris, si non vendit alius, quam Iudex ex facultate à lege sibi data, & hic semper viuūt, representando summum tribunal, cuius auctoritate, & ordine res publice subaustationi exponuntur, & venduntur, proinde merito de traditis per *Vinc. de Franch. d. decif. 620.* dubitat idem *R. de Ponte d. num. 21.* quo loci articulo non degustato, nec disputato, ait fuisse habitam pro nulla feudi liberatione ex defectu assensus post mortem impetrati: nisi dicas, quod verius est, decisionem illam ex viribus potius nouæ oblationis factæ per Hippolitam Ricciam infra tempus ad relucendum da-*

datum processisse, eo quod ut idem Met. Vinc. fateatur, veram existimauit S. C. sententiam *Marini Freccig.* dictis quod hæres non reuocat, sed auocat feudum: cumquæ ex hac oblatione succedat oblato in locum emptoris, seruatur omnino indemnitas hære iudicialis auctoritate, ad quod fuit inducta irrevocabilitas: id quod palam fit ex verbis sententiæ in ea causa prolata, ex qua fuit admissa Hippolita ad offerendum.

Quo verò ad impedimentum voluntatis Domini directi, cessabit & illud, quia causa necessaria ad hunc effectum, ut feudi distractio sit irrevocabilis, consideratur in illis casibus in quibus Rex ex concursu præcedentis voluntatis, siue potius licentiæ alienandi dissentire non potest: id quæ fit, vel ubi venditio fit propter onus feudi, puta, quia debitum est à feudatario cõtractum propter dominum, ut ipsum adiuuaret, vel pro feruitio faciendo, vel pro maritanda sorore, vel amita, ad quod tenetur de feudo ipso, ut docuit *Andr. in Const. Si quis post litem, verb. feudalia, & in cap. 1. §. quid ergo, nu. 6. de inuest. de re alien. salt.* quem omnes sunt secuti, præsertim *Affl. in ead. Constit. num. 22. Capye, in inuest. feud. claus. feudales assensus, §. necessitas, in princ.* vel quia Rex solitus sit in similibus assensum præstare, ad tradita per *Surd. dec. 220. in fine, & 344. num. 55. Dom. meum dec. 11. supr. Ital. Senat. num. 7. vers. cum igitur*, vel data conuetudine alienandi, *Hysat. conf. 56. & 126. lib. 2. Surd. conf. 382. num. 74. & 427. num. 15. lib. 3. Dominus Mercur. Merlin. de legistim. lib. 2. tit. 1. qua. 8. num. 4.* vel quia feudum sit concessum cum clausula ad vendendum, & alienandum, &c. quam passim de stylo Cancellariæ hodie apponi testatur *R. de Pont. de potest. Prorog. tit. 7. de assens. Reg. §. 2. num. 25.* & cæ de communi formula inuestiturarum Regni colligitur ex *Capye, in inuest. ipsius*, tunc equidem valebit alienatio, ut docet *Affl. in Const. Si quis post*

litem, num. 22. & 23. ubi inter causas necessaria enumerat quando Rex cõcessit feudum cum potestate alienandi saluo eius assensu, latè disputat *Camertar. in c. Imperialium fol. 30. col. 2. & fol. 86. col. 2.* & contra hæc tenet ab initio, quia res quæ alias per te non erat in cõmercio, iuxta *sex. in c. 1. de prohib. feud. alien. per Lothar. fit alienabilis, & concurrit non minus directi domini, quam contrahentium voluntas, in quibus duobus stat omnis essentia contractus feudalis, ut benè obseruat R. de Ponte in leif feud. leif. 1. num. 54. & in puncto *Giz. arell. de cif. 35. num. 28. & 29.* post alios, & Rex tenetur assentiri in præiudicium hæredis, stante dicta clausula in priuilegio contenta, ut post *August. Beron. Loffredum, Reg. de Ponte, & Roland. a Vall.* latè defendit *Corseus conf. 1. num. 1. & 8. conf. 2. num. 5. & 6. & conf. 3. num. 10. & seq.* quamuis data dicta licentia alienandi cum clausula saluo Domini assensu, requirèdus sit dominus ad hoc ut hæbeatur pro consentiente, ut decisum per Collaterale Consiliū refert *Thor. in comp. p. 3. verb. alienatio feudi fol. 22. Corset. d. conf. 1. n. 6.* Vel tandem causa necessaria dicitur quoties feudi distractio fit ad instantiam creditorum habentium illud obligatum cum Regio assensu: illa enim obligatio cum potestate capiendi & vendendi, quæ communis est omnium contractuum cautela, ut per *Vinc. de Franch. dec. 120.* insitum habet assensum Regis ad exercendum pactum illud ad vèditionem ordinatum: vnde *Bar. in auth. hoc ius, circa fin. C. de sacros. Eccl.* docet quod creditor habens supradictum Ecclesiæ legitime, & sollenniter obligatum, potest illud vendere absque vlla sollennitate, sequitur post alios *Redoan. de reb. Eccl. non alien. rub. 33. casu 14. nu. 1. & seq.**

His suppositis confestim sequitur quod ubi venditio feudi fit ex causa necessaria, cessat prorsus interesse voluntatis Domini consentire debentis,

nam

nam tenetur præcisè assentiri, cum iustam non habeat dissentienti cau-
sam, & ad id rigore iustitiæ potius
quàm ex honestate, vnde si requisi-
tus renuerit, statim pro consuetien-
te habetur, & ita in specie in casibus
supradictis docent *Andr. in d. Const.*
Si quis post litem, & in d. §. quid ergo,
Ans. de Alexand. in annot. ad Const. Con-
stitutionem Dina memoria, num. 41. &
42. & ibi Diomed. Maricon. Reg. de Pon-
te decis. 4. num. 29. & 35. vbi ait, idem
esse propter debitum contractum occa-
sione feudi, & de potestate Proregis
tit. 6. de assens. super dotibus, §. 1. nu. 4.
Dom. meus decis. 1. 1. suprem. Ital. Senat.
num. 5. & Cypre. in d. §. necessitas, quàm
uis aliter sentiat Camerac. in cap. Im-
perialem, fol. 14. lit. F. & præcisè de
alienatione facta in vim præcedentis
potestatis à directo domino tribuæ,
solenne edidit consilium antiquus, &
egregius feudista Pamphylus Mollus,
cuius opinionem communiter secuta
est testatur *Reg. de Ponte de potest. Pro-*
reg. tit. 7. §. 3. num. 13. Affl. in cap. feudū
e a lege, num. 9. & 10. si de feud. fuer. con-
trou. inter dom. & agnat. Camerac. d. fol.
14. lit. F. & fol. 30. Cypre. loc. cit. limit.
3. & in cap. Imperialem, vers. limita nisi,
fol. 22. Reg. Lanar. conf. 6. vbi dicit esse
communem opinionem Regnicolarū,
& conf. 17. num. 2. Reg. de Ponte dec. 6.
num. 11. Dom. meus d. decis. 12. num. 21.
S. C. & decis. 11. suprem. Ital. Senat. n. 7.
& in Const. Constitutionem Dina memo-
ria, num. 7. vers. hæc verba, idemquè si
vassallus alienet propter suam neces-
sitatem, nam valet contractus, si credi-
mus *Bald. in cap. 1. §. an si libellario,*
num. 3. quib. mod. feud. amitt. optimè
post plures Surd. conf. 382. num. 74. &
seq. lib. 3. & genericè id firman. Vinc.
de Franch. decis. 310. nu. 12. Surd. decis.
220. num. 56. & alij quos retuli centur.
prima cap. 6. num. 18. & hoc casu si vas-
fallus in quem feudum alienatur fide-
lis sit, nullam subesse domino causam
denegandi assensum, post Affl. in cap. 1.
si de feud. defuncti militi fuer. controu. di-

cit Reg. Lanar. d. conf. 6. num. 6. de Ponte
conf. 81. num. 35. vol. 1. Stephan. Grat. di-
scip. 730. n. 55.

Inferitur ex his, contractum vendi-
tionis feudi vbi ex necessitate fit, sta-
tim his casibus esse perfectū, nec pos-
se reuocari, & proinde siue confide-
remus personam feudatarii, non est in
eius potestate venditionem reuocare,
prout specificè docuit *Marin. Frez. loc.*
cit. limit. 6. n. 8. & limit. 25. num. 75. ibi,
hic casus non est comprehensus in hac
nom. lege, quia Dominus Rex censetur
præstuisse assensum ex natura ipsius fe-
di, &c. idquè multò magis locum ob-
tinet, vbi venditur feudū inuito feuda-
tario sub iudiciali hasta. Si verò per-
sonam Domini, cum habeatur pro cō-
sentiente, nihil remanet agendum, ita
in puncto docet Reg. de Ponte d. tit. 7.
§. 2. num. 34. sic inquiring, & propterea
si alienatio est facta in fidelem, assensus
debet haberi pro præstito, sequitur prop-
terea non posse tractari de nullitate, nec
de reuocatione vigore cōstitutionis, quia
contractus est celebratus iuxta formam
concessionis, in qua concurrunt utilis, &
directus dominus, & ob id poterit assen-
sus impetrari, siue vivis, siue mortuis
contrahentibus, Staiban. conf. 60. num.
21. & melius idem Reg. de Ponte d.
conf. 81. num. 35. vbi ait, quod tri-
plicitè potest sumi perfectio contractus.
In modo quod non liceat discedere ab
eo, & talis casu etiam conditionales cen-
tractus dicuntur perfecti. Alio modo quò-
ad periculum, & alio quò ad traditionē,
& hac non est materia nostra: vnde da-
ta perfectione, et validitate actus trans-
missibilis ad heredem, etiam quod fuerit
conditionalis, resultat ex his prima con-
clusio (ni fallor extra omnem dubitatio-
nem) quod non opus est differere an as-
sensus possit impetrari post mortem, &
reliqua qua in illa questione tractantur,
nam existente validitate actus, qui va-
lens ad heredem transmissus, & quem
ratum habere tenetur, non datur ex sui
validitate, nec per ipsum, nec per mortē
reuocatio, quæ alias ex actus validitate

causabatur, propterea assensus qui interponitur est super alio perfecto per defectum, sequitur Corfet. conf. 1. num. 10. & conf. 3. num. 16.

- 45 Si ergo contractus ab initio validus est, isque redit ad dominii acquisitionem, sequitur manifestè dominum fuisse in Carolum translatum, suspensione tamen pendente assensus expeditione, quod non est inconueniens, ut in puncto aduertit *R. de Ponte d. conf. 81. num. 39. & de potest. p. reg. tit. 7. §. 2. num. 26. & §. 4. num. 25. Staiban. d. conf. 60. num. 22. Corfet. d. conf. 1. num. 1. & 3.*

Non tamen negauerim suprapositis casibus in quibus venditio dicitur facta ex causa necessaria, & ideo irrevocabilis, nouum requiri consensum domini: siue quia potestas illa præcedens alienandi semper intelligitur concessa *saluo domini assensu*: siue quia decretum iudicis ita conceptum est, prout concipi debet, ex inueterato *S. C. stylo, imperatoris scilicet Regio assensu*, de quo testatur *Dom. mens d. dec. 11. suprem. ital. Conf.* attamen nouus

- 46 hic assensus diuerse erit nature: nec enim dicitur confirmatiuus, sed tantum declaratiuus, tanquam gestus super actu valido, quem talis Rex declarat, & feudatarius non fuisse facultate illa alienandi abusus in domini præiudicium, dummodo alienatio facta sit in fidelem, quò tantummodo respicit interesse domini, ad regulam *tex. in cap. 1. de fratrib. de nono benef. annest.* & notat in specie *Affl. in cap. sentum ea lege, num. 10. vers. propterea si de feud. fuer. contran. Lanar. conf. 6. num. 5. Minad. decis. 43. num. 2. vers. quòd primam*, dicens opinionem istam visum sibi fuisse semper verissimam in puncto iuris, *Reg. de Ponte d. tit. 7. §. 2. num. 34. Dom. mens d. decis. 1. supr. Conf. num. 7. & ex*
- 47 huiusmodi assensus reservatione non inde censetur Rex reservasse sibi dissentendi potestatem, & proinde consentire tenetur, quomodo in specie loquitur *Loffred. in cap. 1. §. donare, quali-*

ter elim feud. pter. alien. sequitur *Staibanus d. conf. 60. num. 2.* quinimò & *Reg. de Ponte decis. 6. num. 15.* vltius sentit, non esse in huiusmodi venditione à Sacro Consilio facta necessarium assensum, eo quod censetur cum Rege cuius personam representat, fuisse contractum, quo casu certum est non requiri, ad regulam *tex. in cap. 1. de feud. fr. bditque notabiliter, quod licet assensus postea expedendus sit, non per hoc infertur non esse cum domino contractum, & consequenter ex validitate actus non dari revocationem, sed quia idem dominus hanc dedit formam, & hanc voluit sollemnitatem seruari, ut specificus postea caperetur, ibique pro veritate scribès fateretur se satis dubitare de re latas per ipsum in suo conf. 5. num. 88. vol. 1. & contra ea fuisse in causa illa iudicatum.*

- Est secunda differentia inter assensum qui interponitur super actu nullo, & cum què Rex præstat super actu valido: nam licet regulariter prior ille procedat ex gratia Principis, ut supra diximus, non tamen ubi venditio fit ex causa necessaria dicitur mera gratia, sed potius ex necessitate quàm ex honestate procedit assensus, siue ille sit qui datur in inuestitura, siue ille qui præstitus est obligationi ad creditorum beneficium contractæ, quomodo post *Cameras. tenet Montan. in d. cap. Imperialem, num. 159. & rectius Loffred. in cap. 1. §. donare, qualiter olim feud. pos. alien.* ubi ait, non posse Regem impedire alienationem, quia tenetur ex pacto, & *Reg. Lanar. conf. 6. num. 5. & conf. 17. num. 6. ait*, quod assensus præstatio hoc casu transit in contractum, sequitur *Staiban. d. conf. 60. num. 2.*

- 50 Differt tertio, quia ubi contractus feudalis est à principio nullus, assensus Regis desideratur tanquam essentialis, & de forma: cum desideratur super actu valido, censetur quid extrinsecum, alienum, & ad bene esse desideratum, cum intrinsicè contractus sit omnino perfectus, quia nullum hoc casu

casu potest considerari interesse domini, ut docet *Camerar. in cap. Imperialem, fol. 27. col. 4. lit. S. et fol. 87. col. 3.* optimè *Reg. de Ponte conf. 2. num. 2. 10. & conf. 81. n. 2. lib. 1. & in puncto de potest. Proreg. sis. 6. §. 1. num. 2. 1. S. aiban. d. conf. 60. num. 23.* vnde eleganter *Loffred. in d. §. donare, inquit, quod ubi Rex tenetur consensum prestare, videtur voluisse pro accessorio haberi, et nolle pari iure uti cum vassallo alienante, prout si non teneretur faciendum esset.*

Additur & quartum discrimen, nam licet confirmatio superioris adhibita
 51 super actu nullo validet actum ex nunc, scilicet à tempore ratificationis, non autè à tempore quo fuit actus gestus, ut benè obseruat *Honded. conf. 38. un. 2. 1. vol. 1. Dec. in l. semper, un. 16. de reg. iur. Didac. Perez. ad l. primam, tit. 8. lib. 3. ordin. col. 607. Crinpl. decif. Dolan. 105. num. 8. Lambertin. de iur. patron. lib. 1. par. 2. quæst. 3. art. 1. num. 2. Anagnus Robert. rer. indic. lib. 3. cap. 17.* tamen id procedit quando actus gestus est penitus nullus, & à lege reprobatus, secus si à principio aliquo respectu fuerit validus, tunc enim operatur ex tunc, scilicet à tempore actus gestus, ut declarat *Aretin. cõf. 128. n. 2. & 3. vers. secunda species, Camerar. d. f. 27. col. 4. lit. S. et f. 28. col. 1. lit. A. et f. 87. col. 3. lit. O. et P. R. de Ponte de potest. Proreg. sis. 10. de diuers. prouif. c. de decretis Collateralis Consilij num. 15. et seqq. & latius comprobaui ceter. prima, cap. 21. n. 7. et 8.*

52 Vnde inferitur non procedere hoc casu ea quæ tradita sunt in contrariu ex *Andr. in cap. Imperialem post un. 15. in add. & eius sectatoribus*, quod scilicet assensus post venditoris obitum nequeat impetrari, rationibus ab eis adductis: in qua propositione tantopere insistebant aduocati Marcelli; nam ea omnia locum habent ubi alienatio fuit penitus nulla, secus si non fuit omnino nulla, sed aliquo respectu, quemadmodum in valde germana specie *Andream* declarat *Reg. de Ponte*

d. sis. 7. §. 3. num. 27. his verbis, *Nō enim sumus in questione posita per Andr. quod post mortem est amissa spes revalidationis, actus est nullus, et dominum transiit in heredem; loquitur enim Andr. in feudatario alienante, nullo precedente assensu, & sic in actu penitus nullo, quod nec etiam heres vatum habere tenetur, et sumus in actu contra legem, et funditus nullo, et ab ea expresse reprobat, secundum terminos sex. in l. quemadmodum, C. de agricol. et censur. lib. 1. et in l. non dubium, C. de legib. quæ non procedunt quando actus non est omnino nullus, nec à lege reprobatus, glof. in l. post mortem ff. de adops. Odofr. Alber. Ang. et ceteri in l. per fundum, ff. de seru. rust. prad. quam differentiam Inter contractum nullum, & omnino nullum agnoscit *Camerar. in cap. Imperialem, fol. 87. lit. N. et O.* quem refert *Dom. Galea a lib. 2. contron. 6. num. 32. Fontanell. de pact. nups. claus. 4. glof. 18. par. 4. ex num. 108.**

Inproposita specie, cum Rex tenetur assentiri, & alienatio non est nulla,
 54 tanquam facta in vim præcedētis facultatis, assensus superueniens est accessorius & consecutiuus, & trahi debet ad suam originem attractiuam, & quam cōcessus statim ac alienatio fit, ut proinde non nouus consensus, sed executio prioris facultatis censenda sit, ut doctè admodum resoluit *Loffred. in d. §. donare, ibi, non immeritò dicendum est hunc consensum tanquam consecutiuum, et à prima Regis concessione dependentem, irabendum esse ad suū principium, et propterea ab ipso Rege abnui non posse, Reg. de Ponte. d. conf. 81. un. 37. et 38. Corseus conf. 1. per totum.*

Nec est silentio prætereundum, reservationem illā Regii assensus in vditione necessaria subintellectam, nō ideo importare conditionem, sed tantum modum, qui adimpleri debet potius per viam compulsionis, & proinde nec actus dicitur conditionalis, nec nullus, ut doctè fundat *Reg. de Pñs. d. conf. 81.* & nouissimè satis ad rem

noſtram *D. Coſ. Marſian. conf. 26. nn. 11. in fine, & nu. 12.* vbi ſubdit, *ex quibus remanet firmum, validam eſſe diſpoſitionem Terræ prædictæ in perſonam Principiſſæ, ac licitè potuiſſe capere poſſeſſionem, & infra, ſed interim alius diſpoſitionis prædictæ ſpecialiter in teſtamento conceſſa validus eſt, quamvis approbatio requiratur ex prædictis.*

Tum vt receptui canamus, fatendū eſt ex his contraſtum vditionis Terræ Atellæ cenſendum eſſe intrinſicè validum & perfectū, ſtatim ac geſtus 56 fuit, & proinde irrevocabilem: vel ex poteſtate hæſtæ iudicialis, vel quia factum in vim præcedentis alienandi facultatis, quo caſu nullam cōditionem ſuſpenſivam habet, eō ipſo quod alienatio fit in vaſſallum fidelem, & Domino gratum, & aſſenſum deſiderari tanquam quid extrinſecum, & ex tunc haberi pro præſtito, & ſuperueniens ex poſt facto, vim non habet confir- 57 mationis, neque nouæ diſpoſitionis, neque auget effectum, ſed ſimplicis declarationis, ſcilicet fuiſſe alienationem factam in caſu permiſſo, & proinde ex neceſſario conſequenti, non nudam tenutam tranſlatam in Carolum emptorem, ſed verè ipſius domini-um & poſſeſſionem, id quod eſt in contractu deductum, ſuſpē ſuæ tamen donec ſuperueniat Regis declaratio. quò pertinet primum, & ſecūdum dubium ſuprapoſitum.

Idquē inuincibili argumento à ſufficienti partium enumeratione manifeſtum magis fieri exiſtimo. Etenim ſi daremus dominiū feudi Atellæ in Carolum non fuiſſe tranſlatum, ſequeretur abſurdum prorsus intolerabile ſcilicet penes neminem reperiri. Non 58 enim eſt penes Ducem Atellæ debitorem: ſiquidem virtute ſententiæ cōtra ipſum latæ ab eo iam abſceſſit, argumento *rex. in l. Iulianus verum debitorem, vbi gloſ. verb. natura, de condic. indeb.* & dominiū eſt penes debitorem, quosque bona diſtracta non ſint, præſertim traditione non facta em-

ptori, *l. incinile, C. de reinend. l. tradiſionibus, C. de paſt.* aliter enim totum illud retroactum iudicium redderetur eluſorium & inutile, poteſtaſque Prætorii ludibrio eſſet, & fruſtra diceremus contractum venditionis feudi ſub hæſta celebratum, irrevocabilem & perfectum eſſe in ſui eſſentia, quæ quidem dominiſque ſolummodò adquiſitionem intendit. Nec eſt penes Iudicem, quia 59 is repreſentat perſonas creditorum, *l. 1. C. ſi in cauſ. iudic. l. ſi ob cauſam, C. de eniſt.* creditores enim iam nullum ius habent, quia illud ceſſerunt Carolo emptori, quo tempore fuerunt eius pecunia diuiſa, & ſuper ceſſionibus fuit Regius aſſenſus impetratus. Nec eſt penes Regem, quia dominiū vtile ſimul, & ſemel ſtare non poteſt cum di- 60 cro, nam eo ipſo quod cum illo cōſolidatur, extinguitur, *l. 1. ff. quemadm. ſerui. amitt. cum concord.* docet in propoſito *Andr. in c. 1. n. 12. ex quib. cauſ. ſerui. amitt. & in cap. 1. n. 3. qual. vaſſ. inr. deb. fidel. Annas. conf. 5. nu. 23.* ergo neceſſe fatendum eſt eſſe penes Carolum, quia alias nullibi eſſet, contra *rex. in l. ſi ex duobus, §. ſed & Marcellus de in dicem adic. gloſ. & DD. in l. ſi ego, de acceptil. & in l. fin. ff. cūmun. præd. Dom. Marſian. conf. 36. n. 6.*

Quod tertium dubium initio propoſitum, fatendum eſt actionem Carolo quæſitā ex feudi Atellæ emptione, feudalem omnino eſſe cēſendam, & proinde ad hæredem ſanguinis, non quidem ad extraneum pertinere: quā- 61 doquidem, quicquid fit de *Bar. ſententia in l. vnica, col. penult. ff. de cond. ex lege, ſi actio competens ex contractu feudali dicatur actio ex feudo, quam non videtur ita ſimpliciter admittere Cald. Peregr. de inr. emph. quaſt. 5. n. 8. lib. 1. Cacciaſcop. in cap. 1. de ſend. cogn. par. 5. n. 4.* nihilominus in dubium reuocari fas non eſt, actionem ortam ex ipſa emptione feudi Atellæ in beneficium Caroli, eiſque hæredū pe- 62 nitus feudalem eſſe, vel quia omnis actio ſuper feudo eſt feudalſis, iuxta-

tra-

tradita per *Vine. de Franch. decis. 41. 75. et 593. Canner. in cap. volentes, §. sed oportet pretium, num. 4. Reg. de Ponte de poseß. Proreg. sis. de resus. feud. §. 11. num. 26. in fine, vel ex eo præcipue, quia est actio ordinata ad feudum ipsum acquirendum, non ad eius pretium, nec ad creditum in pecunia exigendum; proinde semper, & omni respectu est feudalisis, prout egregie post *Andr. in Const. Regni Honorem nostri diadematis* late comprobatur *Canner. in d. extranag. §. & quid si fuerit venditum*, & magistraliter docet *D. Cappe. Galeota lib. 1. contron. 28. num. 20. usque ad 38. in qua specie ita rem explicat Amat. conf. 8. num. 24.* quod huiusmodi actio iudicatur burgensarica, vel feudalis iuxta rei qualiteram ad quam ordinatur, *l. 2. §. & haru, vbi las. notab. 1. ff. de verb. obligat. & latissime Tiraquell. de retract. sanguin. §. 1. gloss. 7. num. 3. & 4. Simoncell. tract. de decret. lib. 1. tit. 3. n. 3.**

64 unde in pacto seu promissione de vendendo feudu, p qua licet actio personalis detur, feudalis tamen iudicatur, vt post longam discussionem tenet *Frec. de subseñd. lib. 2. in limit. ad Constit. Constitutionem Dina memoria limit. 12. à num. 28. ad 37. & secundum eius opinionem iudicatur per S. C. testatur D. de Franch. decis. 48.* illa scilicet ratione, nam quamuis sit actio personalis, tamen non erit burgensarica, quia non ad pretii, sed ad feudi restitutionem ordinatur, *Canner. in extranag. volentes, in cap. incip. sed quid si fuerit feudum, num. 15. 16. & 18. fol. 113. Notan. in cap. imperialem, num. 140. fol. 70. de prohib. feud. alien. per Feder.* quo fit

66 vt assensus superueniens traditione iam facta, nouum ius non tribuit, sed dominium transit ipso iure in adimplementum primi contractus, & ita pcedere in feudis tex. in *l. si quis alienam, de action. empt. & in l. cum vir, ff. de usufruct. docent Fab. de Ann. conf. 30. num. 62. lib. 1. 10. Andr. Georg. alleg. 3. D. Reg. de Ponte de poseß. Proreg. tit. de regal. imposis. §. 7. & conf. 36. lib. 1. Mon-*

tan. in cap. imperialem, nu. 192. & 194. lit. F. & G. atque ideo necessario facendum est, vel dominium fuisse in emptorem translaturum, vel actionem illam, quæ ex contractu irrevocabili ad feudi acquisitionem ordinatur, & in hereditate remansit, non burgensaricam, sed omnino feudalem esse, subindeque nullam, & iualidam quoad hoc fuisse dispositionem testatoris, etsi millies testamentum de iure subsisteret, sed pertinere ad heredem sanguinis à lege vocatum, atque ex ea actione re-
67 cte feudum posse retinere, cuius tenuta etsi regulariter burgensatica sit, vt viderur receptum, nō tamen implicat quin possit esse feudalis, quādo ex actione feudali, & contractu irrevocabili procedit.

Quoad postremum denique de feudi Atelle estimatione à Marcello pretenfa, nec eam deberi: etenim etsi controuersa admodum sit questio illa, an legato feudo debeat æstimator: quando ramen non legati titulo prætendit quis se esse ad feudum vocatū,
68 sed hæredis institutionis, verius & crebrius receptum est heredem sanguinis non teneri ad æstimationem; propter euidentem discriminis rationem: nam legatum rei alienæ saltem quoad æstimationem validum est, *§. nō solum, iustit. de legat.* atqui in aliena hæreditate quem institui iura penitus abhorret, vt proinde ex ea institutione nihil debeat, *l. fin. de hcred. instituen.* iuxta sollennem illam decisionem tribunalium Sac. Conf. & Regiæ Cameræ in anno 1582. & rursus in anno 1584. in causis illorum de Soriano, & de Venatis, quam sectatur *Bambac. in alleg. pro Principe Asenli post receptur. cap. omnes filij, si de feud. desun. R. de Ponte de poseß. Proreg. tit. 6. de assens. Reg. super dos. §. 2. n. 9. & in testm. feud. d. lect. 11. n. 46. cum seqq. vbi merito reuocauit ea quæ in hoc articulo dixerat d. conf. 88. idemque tenet D. Galeota d. cap. 28. n. 40. & verius, & receptius esse testatur post alios *Amat. conf. 8.**

num. 26. & conf. 7. num. 34. Dom. Reg. Capyc. L. iro decif. 40. n. 3.

Die 27. Martii 1640. iunctis Aulis cum interuentu Spectabilis Præſidis S. C. diſcuſſa præſenti cauſa per ſex horas, Domini Conſiliarij votætes numero duodecim fuerunt in paritate vororum: quinq; enim tenuerunt abſolute teſtamentum Caroli Filomari ni in quo fuit præterita Principiſſa filia, fuiſſe nullum, nec potuiſſe ſaluari ex clauſula codicillari, quæ præterquanquod plures habebat difficultates in facto, & in iure, nec tamen poterat opitulari Marcello, qui hæreditatem ex teſtamento petijt, & eius poſſeſſionem eſt nactus. Alij quinque tenuerunt teſtamentum fuiſſe nullum, ſed tamen ſaluari ex clauſula codicillari, nec eſſe certum in facto Marcel lum obtinuiſſe hæreditatem ex teſtamento, præſertim quia habuerunt pro abſoluto Marcellum in præſenti iudicio eſſe reum, quo caſu non procedit diſpoſitio *rex. in l. fin. C. de codicill.* eo quod reus poteſt vti pluribus exceptionibus etiam contrarijs. Cæteri duo cenſuerunt idem quodam teſtamentum, ſed ſaluari ex viribus clauſulæ codicillaris, verum eam nõ potuiſſe operari quodam feudaliam, cuius naturæ eſt actio Carolo quæſita ex emptione Terræ Atellæ remanſa in ipſius hæreditate, & hanc ſine dubio ſpectare ad Principiſſam hæredem ſanguinis

Votantes fuimus D. Præſes Petrus Iordanus Vrſinus, D. Sanſeliçius Cõmiſſarius, D. Varela, D. Theodorus, D. Vargas, D. Andreas Marchefius nunc digniſſimus S. C. Præſes, D. Muſcettula, D. Soria, ego, D. Arias de Meſa, D. Julius Maſtrillus, & D. Thomas de Aquino.

S V M M A R I V M.

- 1 **L**egatum quando cenſeatur demonſtratiuum, vel taxatiuum?
- 2 . . quando unica oratione continetur legatum, & aſſignatio, cenſeantur taxa-

tiuum, ſecus verò ſi diuerſa, ſed contra num. 4.

- 3 . . quando dicatur unica oratione contineri?
- 5 . . cenſeantur demonſtratiuum, quando res, vel perſona à qua ſolui debet, pro executione legati addita eſt, ſed contra num. 7.
- 6 . . taxatiuum cenſeatur ſi corpus ex quo ſoluendum ſit, apponatur in diſpoſitione legati, ſed contra num. 8.
- 9 Napodanus in Conſuet. Si qua mulier num. 21. & 22. ubi tradit regulam ad dignoſcendum quando legatum ſit demonſtratiuum, vel taxatiuum, reſciunt.
- 10 Coniecturata voluntas teſtatoris ſecundum regulam eſt ad dignoſcendum ſi legatum demonſtratiui, vel taxatiuiſſis cauſa factum eſt.
- 11 Legatum in dubio cenſeatur taxatiuum potius quam demonſtratiuum, ſed contra num. 21.
- 12 Omnis ſuper una re impoſitum ad aliam non extenditur.
- 13 Hæres qui aliquid conſequitur non in iudicio teſtatoris non tenetur ad omnia per ipſum impoſita.
- 14 . . granatus non præſumitur qui non honoratur.
- 15 Præſes de Franch. dec. 1. declaratur.
- 16 Fendum in generali diſpoſitione non continetur, niſi ſpecialiter exprimitur.
- 17 Coniectura voluntatis fruſtrà inquiruntur, quando lex requirit expreſſam diſpoſitionem.
- 18 Omiſſum habetur pro omiſſo in materia, qua non patitur extensionem.
- 19 Interpretatio illa ſequenda eſt, per quam legatum habeat effectum.
- 20 . . etiam ſi hæres duplici onere granaretur.
- 21 Teſtator non præſumitur voluiſſe incõſtanti ſe corrigere.
- 22 Diſpoſitio, qua actui expreſſo non conuenit, cenſeatur facta ſecundum actum cui eſt applicabilis.
- 24 Teſtatoris mens magis attenditur, quàm quod expreſſum eſt,

- 25 *Extensio admittitur etiam in contrariis, si aliàs effectum non haberet.*
 26 *Alius qui non potest subsinervi promissus est, intelligitur factus modo quo subsinervi potest.*
 27 *Expressum haberi debet quod testator interrogatus verosimiliter respondisset.*
 28 *Legatum quando aliàs redderetur inutile & impossibile, præsuntur fuisse demonstrativum, non autem taxativum.*

Ad legati naturam agnoscendam, taxationisnè an demonstrationis sit, certam in iure nullam esse definitam regulam, nisi ad eam notionem coniecturata testatoris mens viam aperiat.

CAPUT LXXXII.

Dispositio nouissima Alexandri Rodulfi Marchionis Baselicis ultimo eius testamento facta, qua heredi in feudali-bus Nicola o moderno Marchione instituto plurim legatorum onus inunxit, ita se habet. *Lascio, ordino, voglio, e dichiaro, che per venga in qualsiuogli il miglior modo, e per qualsiuoglia più honorevole, e fauoreuole titolo che lasciar possa al Sig. Nicolo Rodolfi mio fratello amatissimo il feudo della Terra di Basileica con l'infrascritti carichi, pesi, & oblighi.*

Prima voglio che paghi il Regio adogo, & il censo de Frati di Cappella, il debito con l'Illustri, già Sig. Ducessa di Corce per il residuo del prezzo di detta Terra, l'antefato della Sig. Marchesa mia dilettissima consorte, secondo li capitoli matrimoniali, alli quali voglio che s'habbi relatione, il debito che hò cò il monte della Pietà della Città di Fiorenza in somma di duo. 4000. per li quali è obligato l'Illustrissimo Sig. Marchese Baglione, al quale per sua sicurtà hò obligato la Terra, & feudo. Voglio che paghi al Reuer. Padre Fra Nicolo Rodolfi mio fratello Maestro del Sacro Palazzo ducati cinquanta il mese di moneta di Napoli in perpetuo, volèdo che se detto Reu. Padre Fra Nicolo mio fratello passerà all'altra vita, che non per questo detto Sig. Nicolo mio fratello rimanghi libero dal detto pagamento, ma seguiti la morte di detto Reuer. Fra Nicolo

s'acquisto all'Illustrissimo Sig. Lodovico altro mio fratello, e suoi heredi.

Voglio, che similmente paghi al sopra nominato Sig. Ludovico feudi cento il mese di detta moneta, come sopra in perpetuo, e dopo sua Signoria à suoi heredi, pregando con amor fraterno il sopradetto Sig. Nicolo à considerare, e restar capace, che le cose, e conditione di tempi nò hanno permesso, nè permesso poterli fare altrimenti, nè in altra maniera, e così intorno al detto feudo, e Terra di Basileica, ordino, di, orgo, e voglio, che si osservi in tutto, e per tutto.

Cum prætenderet Marchio ad onera prædicta non teneri, quasi heres extiterit in illo feudo, non iudicio testatoris, sed ex lege inuestiturae, fuit deum condemnatus per sententiam S.C. ad soluendum onera prædicta, seruata tamen forma testamenti.

Cumquè quantitas legatorum prædictorum longè excederet valorem Terræ Baselicis, nouissimè instetit non esse vrgendum ad solutionem prædictam, nisi quatenus se exenderet valor prædictus; siquidem onera fuerunt imposita taxatiuè super Terra Baselicis; & licèt ipse possideret etiam territoria (quæ feudalia esse contendebat) nuncupata Porcarium, & montè Saracenum, ea debere remanere libera, quia de his nullam testator fecit mentionem.

Ad quod fundandum dicebatur, vetustam satis esse inter DD. altercationem

nem quando corpus, res, vel persona, cui graua men iniungitur, censeatur gratia demonstrationis adiectum, au verò conditionaliter, & taxatiuè, ita vt hærescedendo simpliciter legatario actiones sit liberatus, iuxta *tex. in l. seruum filij. §. cum qui chyrographum, & in l. si sit §. 78 §. 1. de legat. 1. cum alijs per Speculator. tit. de instrum. edit. §. 13. nunc verò num. 38.* De utroque enim legato sunt aperta iura, nempe in *l. si quis seruum §. si quis legaueris, de leg. 2. l. Lucius Titius, §. Cimbis, eod. tit. l. nomen debitoris, §. vni ex heredibus, de leg. 3. & in l. cum certis de rit. vin. & oleo leg.* quæ quidem de legato taxationis verba faciunt. E contra verò de eo quod sit gratia demonstrationis, est *tex. in l. quidam testamēto 99. de leg. 1. & in l. paulo Callimaco, §. fin. de leg. 3. l. legatum, §. vini Falerni, ff. de ann. leg. l. Firmio Haliodoro, ff. quan. dies legat. ced. l. Lucius Titius, §. de aliu. legat. l. ex eo, ff. de rit. vin. & oleo legat. l. in conditionibus, §. hac scriptura, vers. proinde ff. de cond. & demonstr. l. inter stipulatē, §. sacra, vers. si stipulatus, de verb. oblig.*

- Quia iurium diuersitate mirū non est id euenisse, quod multoties in nostra iurisprudētia accidere solet, vt Doctores sint ferè hallucinati in assignāda certa iuris ratione, quomodo scilicet sit agnoscenda vtriusquē legati natura, fallacius potius ignara dicentium, quā Iureconsultorum prioris iurisprudētiæ auctorum: vnde & fortassis diuinare cæperunt, cum duplicem statuunt regulam, nempe vt si legatū, & assignatio corporis, rei, seu loci, totum sit vnica oratione conceptum, taxatiuum quidem censeatur, cum secus sit, si legatū in vna, assignatio sit in altera oratione facta, tunc sit habendum corpus, siue res demonstrationis gratia adiectum: cuius distinctionis auctores extitisse Dominus de Rosa decif. 11. sit. de testam. in antiquis existimat Felin. in cap. super literis, num. 4. de rescriptis. 10. Garz. de expens. & meliorat. cap. 4. num. 36. sed ante eos distinctio-

nem hanc tradiderunt *Barr. Castrens. Dec. & alijs*, quos recēset *Surd. de alim. tit. 4. quast. 26. num. 7. & seqq. Napodim Confict. Si qua mulier, num. 24. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 256. in princ. & tom. 5. cap. 988. num. 23. Anell. Amat. conf. 32. num. 3. & seqq. Gizzarelli, decif. 84. num. 15. Vinc. de Franch. decif. 483. num. 6. & decif. 721. Felician. de censib. lib. 2. cap. 5. num. 7. tom. 1. Sesse decif. Arag. 42. num. 2. & secuti sunt plures alij relati a 10. Garz. cit. cap. 4. num. 36. Grinell. decif. Dol. 55. num. 22. Card. Mantie. de coniecturis, lib. 9. tit. 3. num. 20. alios refert *Vifcote in concl. iuris verb. legatū ff. 159. col. 1. Baldaxar de Angelis in add. ad decif. 36. Gizzar. num. 3.* esse verò vnica oratione conceptum, si ab eodem principali verbo regatur, explicat *Barr. in l. in repetendis, col. 2. de leg. 3. & in l. Seia, §. Caio, de fund. instrum. Paul. Garzatin. & Rip. relati a Hieron. Gabr. conf. 98. num. 16. vol. 1.* Sed parum fuit, vt idem 10. Garz. num. 37. aduerte-ret eam esse contra *tex.* expressum in *d. l. quidam testamentum, de leg. 1.* in cuius specie sub vnica oratione legatum, & demonstratio fit, & nihilominus respondit *Consiliarius* legatū esse demonstratiuum: idemque obseruare licet in *d. l. Firmio, ff. quan. dies legat. ced. & de contra plerisque alijs iuris testimoniis sub duplici oratione taxatio, non verò demonstratio inducitur est; exemploque deseruiat *tex. in d. l. paulo Callimaco, §. fin. & recē notat Camill. de Curte in diuersis fol. 26. m. 40.***

- Alteram quā veram existimat, subnequit 10. Garz. distinctionem, vt si postquam testator dixit, lego Titio centū, addatur pro executione ipsius res vel persona à qua centum sint soluenda, hoc casu adiectio censeatur ad demonstrationem facta, *Loffred. conf. 46. num. 5. & post multos quos refert Gratian. discept. forens. d. cap. 256. num. 22. & 24. Aluar. Valas. de iur. emph. g. 32. m. 17. Franch. decif. 721. Cald. Pereyr. de iur. emph. lib. 4. cap. 4. num. 16. Sesse dec. 185. num. 24. tom. 2.* at si corpus appo-

6 natur ante perfectum legatum, utpote si dictum sit ex fructibus fundi Seiani lego Titio centum, vel lego Titio decem annua quæ mihi Caius debet, & sic non ad executionem, sed ad dispositionem, & substantiam ipsam legati adiectum sit corpus, tunc censetur causa taxationis: ita *Bart. in d.l. quidā 99. de leg. 1.* et post *Alberic. exponunt Paul. de Cistr. consf. 338. num. 2. & 3. lib. 2. & Dec. consf. 323. Felin. in cap. ad audientiam il. 2. num. 6. & seq. de rescrip. Menoch. lib. 4. præsumpt. 167. num. 48. Card. Mantie. post multos de conicf. lib. 9. sis. 3. num. 20. Gratian. qui pluries refert decisum per Rot. Rom. discept. forens. tom. 2. cap. 256. & tom. 5. cap. 988. num. 18. & latius D. Reg. Ronis. dec. 57. per totam, Giszarell. decif. 84. num. 15. Sord. de alim. sis. 4. quæst. 26. num. 1. 2. & 5. & alios refert Camill. de Curs. in diuers. fend. par. 1. cap. 9. fol. 26. num. 29. Rebuff. consf. 197. Papon. lib. 20. sis. 5. ar. rest. 4. Barry de success. lib. 9. sis. 19. num. 9. Sanchez. consil. moral. lib. 4. cap. 2. dub. 17. Ripolla var. resol. cap. 13. n. 311. & seq. idem Ripoll. ad rub. ff. de cond. & demonst. cap. 1. num. 45. Valasc. & Pereyre. loc. prox. cit. Salazar de usu, et consuet. cap. 11. num. 21. & seq. latè Castil. quosid. contron. lib. 4. c. 54. & alij quos sciens prætereo.*

7 Sed neque distinctio hæc sine iusta animaduersione admitti potest, etenim pugnat ex diametro cum *sex. in d.l. cum certus, de ius. vin. & oleo leg.* ubi post perfectum legatum adiicitur locus pro eius executione, & nihilominus quasi taxationis vicem obtinere *Consulens* respondit: & clarius in *l. Lucius Titius, de alim. legat. ubi prius* 8 apponitur corpus, siue fundus ex quo alimenta sunt percipienda, & nihilominus integra vestimenta, & cibaria deberi *Paul. dixit, & ita etiam alia iura ex his quæ mox retulimus, in hunc modum expendendo, hanc distinctionem refellit Ferrer. in addit. ad Guid. Pap. decif. 8. & in decif. 432. ubi latius agit. Quo fieri non est mirum ut tantoperè*

in eorum iurū conciliatione torquetur *glosa*, ut nec ullam idoneā assignare valuerit.

9 Verūtamen nec verior est alia distinctio, quā subnectit *Napod. in Consuet. Si quæ mulier, n. 21. & 22.* ubi ad dignoscendum an dispositio sit facta causa demonstrationis, seu potius taxationis, intuendum fore præscribit, an dispositioni sit adiectum verbum *ex*, seu *de bonis*, an verò sit dictum *super bonis*, nam *priori casu* inquit ipse *bona videntur adiecta potius ad demonstrationem, unde possit facilius percipere quæ obligatur, d. l. Paulo Callimaco, de leg. 3. iuncta l. fin. §. fin. de contrah. empt. l. Lucius Titius, de alim. leg. in secundo verò è cūtra, nam censentur bona obligata, id est inducūta super eis hypotheca, l. codicillis, §. insinuat, de leg. 2. quam Napodani distinctionem secutum videtur Sacrum nostrū Consiliū apud Vinc. de Franch. decif. 721. probaruntq; Loffred. consf. 46. num. 5 et 6. Lanar. consf. 54. n. 8. D. Marcian. consf. 41. n. 4. in fin.*

Confunditur n. manifestè ex traditis per *Andr. in cap. 1. de nob. fend. num. 1. ibi, Quia loco taxationis sunt verba illa de canena, camera, vel apotheca, & rursus, ut ex quo dixit de tali loco, de illo, et non de alio videntur actū:*

10 & proinde securior sit semita illa, quæ vel ex coniecturis, vel ex ipsis iuris principiis, ad verosimiliorem testatoris voluntatis interpretationē viam aperit, ut eleganter disserit *Consulens in l. quæstusm. §. 1. de leg. 3.* quomodo in specie resoluit Sac. Conf. dum de hoc articulo ageretur iunctis Aulis in causa fororum de Lantaro cum creditoribus Frāscisci Lantaro, die 29. Martij 1642. referente Domino Theodoro, penes Cioffum Actorum magistrū.

11 Hoc præcipue pro regula habendo, ut in dubio legatum sit potius taxativum, quā demonstrativum iudicandum, prout docuit *Andr. in cap. 1. de nob. fend.* quem eleganter declarat *Camil. de Curs. loc. cit. n. 43.* quod quidē magis accedere videtur verborū proprietati.

Con-

- Conſtat ſiquidem eam eſſe cuius-
 vtunque grauaminis & oneris naturā,
 vt impoſitum ſuper re certa, ad aliam
 12 non expreſſam non ſit extendendum,
 etiam ex teſtatoris coniecturata mē-
 te, vt probat *Gratian. diſcept. forēſ. tom.*
5. cap. 8. 16. num. 25. et ſeqq. & D. Praſ.
10. Anon. Bellonius de iure accreſcendi
cap. 7. queſt. 15. num. 14. Inſuper in eo
 13 quod peruenit ad hæredem non iudi-
 cio teſtatoris, ſed aliunde, non poteſt
 grauari, ad *tex. in L. qui fundum, §. qui*
filios, ff. ad l. falcid. cum alijs allegatis
 per *Surd. de alim. tit. 8. prinil. 14. num. 1.*
Peregr. de fideicom. art. 4. n. 48. Mantie.
 poſt plures de coniectur. lib. 7. tit. 1. num.
 31. *Io. Vinc. Anna alleg. 126. num. 9. Ca-*
mill. de Medic. conf. 65. per totum.
 14 Rurſus, in eo in quo quis non hono-
 ratur, grauatus à teſtatore non præſu-
 mitur, ad *tex. in l. ab eo, C. de fideicom.*
 cui regulæ non obſtat *decif. 1. Vinc. de*
Franch. in qua fuit decifum, hæredem
 15 non honoratum teneri ad onera ſu-
 per feudo; etenim decifio illa non du-
 bitauit fuiſſe hæredem in feudo inſti-
 tutum, & ſic conſtabat de voluntate
 teſtatoris honorantis hæredem, & gra-
 uantis feudum, ſed ſolummodo erraſ-
 ſe in proximitate gradus; vnde rectè
 fuit reſolutum legitimum hæredē non
 valere ſuccedere in feudo hæredita-
 rio, niſi vt hæredē, & per cōſequens te-
 neri ad onera impoſita ſuper feudo, vt
 poſt *Andr. et alios* aduertit *Reg. de Pon-*
te conf. 52. num. 12. lib. 1. Gizzarel. dec.
28. in princ.
 16 Vterius feuda illa Porcarig, & Mō-
 tis Saraceni nulla generali diſpoſitio-
 ne includi poterant, niſi ſpecialiter ex-
 primerentur, ad regulā *tex. in cap. 1. §.*
in generali, ſi de feud. defun. ſuer. con-
tron. & in cap. 1. de Capis. qui Cur. vend.
 vbi *glo. verb. conueneri*, quæ iura proce-
 dere in qualibet diſpoſitione dixit *Iaf.*
conf. 70. num. 22. vol. 3. Tiraquell. poſt
 alios de *reſcript. lignagier. §. 1. glof. 3. nu.*
 3. vnde ſubdit *Anna alleg. 119. num. 4.*
 quod feuda nunquam veniunt inclu-
 ſa, eo quod lex nominatim voluit ex-

primi debere, & rurſus in *c. 1. num. 39. &*
ſeqq. de vaſſ. decrep. atar. & ſingul. 328.
 vbi *Adden. & ſingular. 477.* eleganter
Cannet. in extranag. volentes, cap. quod
incipit colligiunt etiam ex hac lege, fol.
20. a num. 12. ſequitur *Maſtrill. decif.*
200. num. 55. latè D. Conſil. Theod. al-
leg. 25. num. 13. vnde inferitur quod cū
 17 lex non ſit tacito contenta, ſed omni-
 no requiratur expreſſum, fruſtra inquiri-
 mus voluntatis coniecturam, *Iaf. in l.*
Prator ait, num. 7. ff. de non. oper. num.
latè Reg. Lanar. conf. 60. num. 128. Pe-
regr. de fideicom. art. 3. n. 89. & art. 33:
poſt num. 43.
 18 Inſuper cum diſpoſitio facta eſt ver-
 bis reſtrictiuis, & in materia repugnā-
 te extensioni, omiſſum habetur pro
 omiſſo, & nunquam admittitur exten-
 ſio, prout latè multis comprobatur *Lud-*
ouicus Caſanat. conf. 4. a num. 127. ad
136. etiam ſi ex verbis teſtatoris reſul-
 taret repugnantia; tunc enim circa ex-
 preſſa & non aliter intelligendus eſt
 diſpoſuiſſe, & ſibi imputet teſtator ſi
 vltra expreſſum voluit intelligere, vt
 dicit *Bart. in l. 1. num. 6. de cond. indob.*
notat Simon de Pratis de interpretat.
vl. vol. lib. 1. interpr. 1. dubit. 4.
ſolus. 1. n. 8.

Eæ quibus audaçter contendebat
 Marchio Baſelicis, prædicta territoria,
 ſeu feuda Porcarig, & montis Sarace-
 ni debere apud eum remanere libera,
 & onera legatorum ſoluenda eſſe ex
 valore tantummodo Terræ Baſelicis,
 eiſquē deficientiam cedere damno
 legatariorum.

Sed contra dicebatur pro Ludoui-
 co Rodulſio, territoria prædicta obno-
 xia eſſe oneribus prædictis, ſiue regu-
 las iuris attendamus, ſiue coniectura-
 tam deſuncti voluntatem: nam quod
 primum, conſtat legata & assigna-
 tionem corporum diuerſis orationibus
 fuiſſe concepta: & rurſus corpus fuiſſe
 adiectum pro executione ipſius lega-
 ti; vnde intrant regulæ ſuperius à DD.
 traditæ, tali caſu eſſe demonſtrationis
 cauſa facta iudicandum.

- 19 Secundo, in dubio eam interpretationem sequendam, per quam legatum habeat effectum, argumento *l. quosies de reb. dub.* & non esse verosimile id testatorem voluisse, quo legatum reddatur inutile, *l. 3. de testam. militar.* & facit *tex. in l. si quando in prin. de lega. 1.* & vltimam voluntatem semper interpretari debere, vt legatum non sit inutile, ad *tex. in l. Titia, §. Lucius, de leg. 2.* quem allegat *Angel. conf. 37. ideoque*
- 20 potius præsumi testatorem voluisse duplici onere hæredem grauari, notat *Paul. de Castr. conf. 224. lib. 2.* quæ omnia considerat eleganter *Dec. in propria specie d. conf. 323. num. 1.* ex quibus infert, quod in dubio verba intelliguntur appposita causa demonstrationis, stante sanguinis coniunctione, vt notat *Bart. in l. centurio, ff. de vulg. & in l. cum pater, §. mense, vers. quæro quid si testator, de legat. 2.* & post alios *Gratian. d. cap. 256. num. 20. & seqq. per tex. in l. fideicommissa, §. si rem, de leg. 3.* & infinitos adducens cõprobat *D. lo. del Castillo d. cap. 54. n. 6.*
- Et quoad secundum, dupliciter cõstare talem fuisse testatoris mentem: siquidem iussit legata solui à prædicto Marchione hærede in feudalibus, vnde non est credendum voluisse taxari, vè hoc intelligere super feudo Baselicis, quod esset se incontinenti corrigere, & non præsumendum, argumento *tex. in l. non ad ea, de cond. & demonstr. & in puncto considerat Dec. loco proxime citato, cõ præsertim quia legata ascendunt ad summam ducatorum sexaginta mille, cum valor Terræ Baselicis tantum capiat ducatos decem, & septem mille; vnde stultè disposuisset, id quod de tanto viro non est credendum: & succedit regula quod operatio, vel demonstratio à disponente facta, quæ actui expresso & nominato non conuenia, cen'etur facta secundum actum cui est applicabilis, ad *tex. in l. si sam anquiti, de seruis, & in l. via, de seruis rust. et in l. infula, de præser. verb.* & magis attenditur quod disponens*

- in mente habuit, quàm quod est nominatum expressum, *l. si vno, ff. locati, l. 3. C. de lib. præter. cap. intelligentia, de verb. significatione. gloss. in l. quæ extrinsecus, de verb. obligation. & in l. si quis in fundi vocabulo, de leg. 1. l. certum, si cert. per. quimodò & in contrariis*
- 25 qui stricti iuris sunt, admittitur extensiva interpretatio, si aliàs effectum nõ haberent, ad theoricam *Bart. in l. si stipulatus 111. de verb. oblig.* eo magis attenta summa dilectione qua fratres legat. rios est profecurus, vt constat ex lectura testamenti, & dicemus inferius; quando enim est aliqua causa actui adiecta, per quam enixa disponentis voluntas inducitur, veluti quia stimulo naturali inducatur ad perficiendum actum, tunc si actus substinere nõ potest, prout appareret, intelligitur factus modo vt substinatur, *gloss. in l. cobaredi, §. cum filia, de vulg. & ibi latè las. qui exemplum ponit in testamento, in quo fuisset instituta persona valdè dilecta: vnde illud, quod ardor liciti amoris operatur vim clausulæ codicillaris, Ludon. Roman. conf. 179. num. 21. Gallin. de verb. sign. lib. 9. cap. 36. num. 56. ideoque id haberi debet*
- 27 pro expresso, quod si testator fuisset interrogatus verosimiliter respondisset, ad tradita per *DD. in l. Lucius, §. Titius, de liber. & posth. & in l. fin. C. de posthum. hæred. instituen. gloss. in l. sale patrum, §. fin. ff. de pact. quam habere locum etiam in vltima voluntate dicit *Bald. & considerat idem Dec. d. conf. 323. num. 2.* & post alios in propria materia *Reg. Lanar. conf. 54. n. 3.**
- Id quod ostenditur manifestè in præsentia, nam videmus testatorè grauasse eundem Marchionem ad solutionem annui cõsus emphyteutici ducatorum ducentum viginti quinque, quiquidem deberet vt territorijs prædictis Porcariz, & Montis Saraceni venerabili Monasterio Sancti Ioannis
- 28 in Galdo, & aliter intelligendo legatum nedum inutile, sed impossibile redderetur, *gloss. in l. si decesserit, ff. qui*

ſatiſd. cogitatè Euerard. in loc. ab impoſſiſibilis, Menoch. conf. 332. num. 10. lib. 3.

Ex quibus palàm fieri dicebatur, legatum Marchionis Alexandri euidētibz coniecturis, & præſumptionibz, nō quidem taxatiuè ſuper Terra Baſeliciſ, ſed demonſtratiuè ſoluèdum à Marchione Nicolao hæredē in feudalibus, de omnibz bonis ad eum peruentis. Et hæc quòdā primū articulum.

Vide deciſionem in ſequenti.

S Y M M A R I V M.

- 1 **D**efinatione patrisfamilias fundorum nomina, & partes conſtituuntur, & vnius appellatione cætera quāuis diſtincta comprehenduntur.
- 2 . . intellige ſi deſignatio ſit perpetua.
- 3 Teſtator ſi diuerſimodis fundis deſignatis uſus eſt, attenditur cōſuetudo quæ

- 4 uſus fuit tempore moriſ.
- 5 Deſignatio nequā expreſſa teſtatoris declaratione, ſed etiam tacita ex actibus colligitur.
- 6 . . præſumitur quando ſub vnius appellatione plura corpora comprehendendi ſolius erat.
- 7 . . quando vno pretio plura corpora fuerunt comparata, & omnium conſuſi ſunt redditus.
- 8 . . quando rationes conſuſa recipiuntur ab ætarijs omnium pradiorum.
- 9 . . quando vni colono pradia unita tanquam adiacentia principali, locantur ſub vnico nomine.
- 10 . . quando quantitas legatorum correfpondet valori pradiorum vniuerſorū.
- 11 . . quando teſtator omnia pradia unita ſemper poſſedit.
- 12 Affectio teſtatoris erga legatarios facit ut legatum omnino debeat.
- 13 Secundum poſſe granari uſque ad integram valorem.

Patrisfamilias deſignatione itā diuerſorum fundorum nomina & partes in vnum conſtitui, vtrius vocabulo cæteri, etſi per ſe diſtincti, & ſeparati comprehendantur.

C A P V T LXXXIII.

Veruntamen etſi millies concedendum foret legata Marchioni Nicolao Rodulfo à teſtatore iniuncta taxatiuè ad denominatam Terram Baſeliciſ referenda eſſe, de quo in præcedenti actū eſt, non proinde ſequi, ſcudā ſiue territoria Porcariz, & Montis Sarraceni ab eiusmodi oneribus immunia fore cēſenda, dicebatur pro Ludouico fratre: ſiquidem licet Marchio teſtator de terra prædicta tantummodo mentionem fecerit, adhuc ſub appellatione Baſeliciſ, Porcarium & Montē Sarracenum intellexiſſe, ex infraſcriptis non eſſe in dubium reuocandum.

Scitur in primis ſola patrifamilias affectione, cogitatu, ſiue deſignatione,

fundorum nomina, & partes cōſtitui, & deſignari, itaut vnius appellatione cæteri etſi per ſe diſtincti comprehendantur, ex *tex. eleganti in l. quod in rerum 24. Si quis poſt, de legat. 1.* qui in fortiori caſu loquitur, ibi, cum noſtra deſignatione fundorum nomina & domus non natura conſtituerentur, & magis eſt ut quod alij deſignatum eſt, ademptum eſſe videatur, & in l. locus, de verb. ſignif. vbi Iureconſultus ita diſſerit, cæterum adeo opinio noſtra, & conſtitutio locum à fundo ſeparat, ut & modicus locus poſſit fundus dici, ſi fundi animo eum habuimus, non etiam magnitudo locum à fundo ſeparat, ſed noſtra affectio: & quolibet portio fundi poterit fundus dici, ſi iam hoc cōſtituerimus, & pro-

proinde hoc in specie in feudis docuit *Andr. in cap. 1. in princip. usque ad num. 3. de Capit. qui Cur. vend.* & benè declarat videndus *Georg. alleg. 50. num. 13. 14. & 15. Alex. conf. 169. num. 11. & conf. 171. num. 2. lib. 5. Cephal. conf. 144. num. 16. Menoch. conf. 337. num. 24. & conf. 140. num. 21.* & sollemniter *Surd. decis. 241. per totam*, & præsertim *num. 12. Ann. alleg. 29. num. 8. & 20. vbi ita decisum, Cyriac. lib. 2. contron. 311. num. 13. Tiraquell. de retract. consens. §. 36. gloss. 3. Gaill. lib. 2. observat. 62. num. 5. & de pace publ. lib. 1. cap. 6. num. 29. Harlæm. Pistor. quæst. inv. lib. 2. cap. 42. num. 40. pluribus exornat *Fachin. lib. 5. controuer. cap. 65. Dom. Reg. Capyc. Galeota lib. 1. contron. 22. per totam*, & *cap. 23. à num. 7. Camill. de Medic. conf. 7. num. 1. & 2. alios plerotquè congestit post hæc scripta visus D. Io. del Castill. lib. 5. quotid. cap. 62. num. 2. & seq. vbi de hoc articulo latissimè disserit.**

2. Etsi verum sit affectum huiusmodi ralem esse debere, ex quo perpetuæ destinationis voluntas colligi queat, vt subtiliter admonet *Ulpian. in l. ex facto 35. vers. verum autem, de hered. instit. ibi, verum autem italicarum, vel Provincialium significatione, quas res accipienda sint, videndum est: & facit quidem totum voluntas defuncti, nā quid senseris spectandum est. Veruntamen hoc intelligendum erit, verum Italicarum significatione eas contineri, quas perpetuò quis ibi habuerit, atque ita disposuit, vt perpetuò haberet, quem cum alijs expendit *Alex. d. conf. 171. num. 1. lib. 5.* & notat *Anna d. alleg. 29. num. 10. Pistor. loc. cit. num. 41. Reg. de Pont. conf. 63. num. 51. & post eum Io. Andr. de Georg. d. alleg. 50. num. 26. Castil. d. cap. 62. num. 25. & 72. nihilominus hoc esse æstimandum habito respectu ad vsū testatoris tempore eius mortis, iuxta solenne consuetudinem *Alexand. 223. lib. 2. n. 4. Card. Tusc. lit. D. concl. 227. num. 17. optimè Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 126. num. 9. vbi ex pluribus pro-***

3. bat quod si testator diuersimodè fundis destinatis vteretur, eam consuetudo sit attendenda qua vsus fuit tempore mortis, sequitur post alios *D. Ioan. del Castill. d. cap. 62. num. 50. & 71.* & in præsentī destinatio huiusmodi nedum expressa testatoris declaratione, sed etiā ex actibus ipsis positivis eam denotantibus colligitur, vt in exemplis positīs per *Paul. in l. pediculis 32. §. auro facto, de auro et arg. legat. & notat Raphael Cuman. in l. serus electione, §. fin. de leg. 1. Alex. d. conf. 169. n. 10. lib. 5. Bartholom. Soccin. in l. 1. col. 3. num. 10. in fin. ibi, per signa, &c. de reb. dub.*

At signa ea omnia quæ *Iureconsulti* solent desiderare ad denotandam patrisfamilias perpetuam destinationē in præsentī reperiri palām sit.

5. Primum colligitur ex eo, quod prædia illa Porcarij, & Montis Saraceni sub vnus Baselicis appellatione testator completi solitus erat, quod & cōsiderat *Paul. in d. §. auro facto, ibi, in his qua dubium est, cuius generis sint, consuetudinem patrisfamilias spectandam, & Florentin. in l. si quando, cod. tit. ibi, vtra autem utrius materia sit accessio, visus, atque usus rei, consuetudinis patrisfamilias æstimandum est, & iterum Paul. in l. Seia 20. §. Tiranna, de fund. instr. ibi, respondi si prout fundo Graciano ita coniunxisset, uti sub vna fundi appellatione haberetur, ea quoque deberi, id quod alijs comprobatur *Alex. d. conf. 169. num. 8. & 11. & in pulchra specie idem Alex. conf. 150. in princ. lib. 7. Alberic. in d. §. Tyranna, num. 2. Soccin. in l. 1. col. 3. vers. ant. postea, de reb. dub. Cephal. conf. 144. num. 19. Mantie, de coniect. lib. 9. tit. 2. num. 6. & seqq. Surd. decis. 241. num. 10. et seqq. Menoch. conf. 337. num. 22. & 23. Tiraq. de retract. lignag. §. 36. gloss. 3. num. 4. Gratian. discept. forens. cap. 947. num. 28. D. Galeot. d. contron. 22. num. 16. et 20. eleganter Oddus conf. 21. num. 49. relatus à Cancr. var. resol. lib. 3. cap. 20. de legat. num. 150. Camill. de Medic. d. conf. 7. num. 3.**

- 6 Secundum est, territoria illa vnico pretio fuisse cum Terra Baselicis comparata, ad *tex. in d. l. pradijs, §. balneas, ibi, & vno pretio comparata, de leg. 3.* quod pōderat *Facchin. d. cap. 65. vers. ego.*

Quod solum signum destinationis argumentum fortassis non demonstraret, vt respondit *Consultus in d. l. pradijs, §. Titio, nisi & tertium a Iureconsulto eo loci desideratum cōcurreret, scilicet si vtriusque possessionis confusi sunt redditus, quod vrgentissimum esse fatetur Noster, Soccin. in d. l. 1. num. 11. circa finem, de reb. dub. pist. d. quest. 42. num. 39. in fin. atqui constat in facto nedium Marchionem testator confusè redditus, & Baselicis, & pradiorum ipsorum exigisse, sed & nouissimum quidem Marchionem cōtradictorem in denunciatione facta Regio fisco pro solutione releuii post mortem Marchionis Alexandri, redditus Porcarij, & Mōtis Saraceni sub appellatione reddituum Terræ Baselicis confusè denunciassè.*

- 7 Quartum prorsus euidentis destinationis signum colligitur ex rationibus confusè receptis eorundem pradiorum ab ærariis, villicis, & conductoribus Terræ Baselicis, quod esse inspiciendum ad propositum bis admonet *Papinian. in d. l. pradijs, §. Titio, ibi, sed inspiciendum, an literis, et rationibus appellatione Scianorum Gabiniāna quæque contingerentur, & in §. balneas, ibi, et mercedes earum inter ceteras meritoriorum domus rationibus accepto ferebantur.*

- 8 Quintum, quod testator vni colono cui Terram Baselicis locauit, eadem territoria vtpotè vnita, & adiacentia, tradidit, ex quo colligi manifestam vnionis coniecturam docet *Scauola in l. patronus 35. §. Sempronio, de leg. 3.* in cuius specie sub legato pradiorum omnium in finibus Galatiæ existentium vnum illud pradium venit quod nō Galatiæ, sed Cappodociæ finibus continetur, si tamen sub eiusdem villi-

cicura sit, vbi *Bart. & notat etiam glo. in d. l. pradijs, §. Titio, verb. & rationibus, ibi, vel dic instrumentis locationis, et traditionibus factis colonis à patrefamilias, & in verbo redditus, ibi, et forte sunt sub eiusdē villici cura, quæ tex. ad id expendunt Bald. in l. emptorem, num. 15. in fine, C. locati, Cephal. conf. 144. num. 20. Simon de Pratis de interpret. ult. vol. lib. 4. interpr. 1. circa legata, dub. 7. à num. 39. quem sequitur Castill. d. cap. 62. num. 34. et 35. Georg. d. alleg. 50. num. 16. & 17. Nec re vera dissensit *Alex. d. conf. 169. num. 9.* si appareat locatorem, qui vni colono vtrumq; pradium tradidit, pro vna eademquē possessione ea habuisse, atque vnico nomine illa appellasse, atque locasse *d. l. pradijs, §. Titio cum concord. & nihilominus in hoc quod ita sentit, cum animaduersione dignum existimat Natta eius additionator ex clara decisione, tex. in d. §. Sempronio: sed Alexandrum sectatur Menoch. d. conf. 337. num. 26. et 27. idemquē tenet *Napodan. in Cōsuet. Si quis emit, num. 18. de iur. cong. D. Galeor. d. controu. 22. m. 15.***

- 9 Sextum colligitur euidenter ex eo quod quantitas legatorum longè excedens valorem Terræ Baselicis correspondet valori pradiorum Porcarii, & Mōtis Saraceni vt sic cum Terra vnitorum, argumento eorum quæ tradit *Bald. in d. l. emptorem, nu. 15. ibi, vel nisi quantitas mercedis correspondeat vtrique vocabulo, scilicet principali, et subalterno, et post multos ponderat in specie Menoch. loco proximi citato, nu. 28. Soccin. in d. l. 1. num. 8. de reb. dub. quo argumēto doctissimus Io. Cephal. d. conf. 144. nu. 20. lib. 1. ducitur ad decidendum præfens dubiū: inquit enim quod etiam ex eo ostenditur, quoniam dicto legato maximum onus testatrix iniunxit, quod onus commensurabile est magis legato possessionis eum ceteris bonis, quam simplicis possessioni sine dictis bonis, et propterea credendum est, vt testatrix insensio fuerit velle omnia bona sub possessionis legato esse cōprehensa, & se.*

& fequitur *D. Galeo. lib. 1. controu. 22. num. 27.*

10 Septimum, ex eo quod testator prædia Porcarii, & Montis Saraceni vti vnita et adiecta Terræ Bafelicis sèper possedit, quod *taboleum* considerat in *l. cum fundus 10. de leg. 2. et Paul. in l. Caius 88. §. final. cod. tit. ibi, Paulus respondit, si testator fundum Seianum vno nomine vniuersum possedit, etc.* quamuis contrarium videatur tenere *Ioan. Andr. de Georg. d. alleg. 50. nu. 21. et 29.* vbi dicit nō sufficere possessionem factā sine expressa destinatione.

11 Et tandem ita sentisse Marchionem testatorem dicendum esse, vt prædia prædicta legatis forent obnoxia ex eiusdem testatoris erga legatarios affectione, vt in puncto consuluit *Alex. d. conf. 169. num. 6. et eleganter explicat Soccin. in d. l. 1. num. 11. de reb. dub.* eos namque adeo dilexit, vt bonæ sua omnia ad eos peruenire modis omnibus quæserit, siquidem in burgensaticis vniuersales scripsit hæredes, in feudis verò cum eorundē essent incapaces, voluit ad modernū Marchionē illa peruenire, sed tamen onerata vsque ad integrum ipsorum valorem, vt inde commodum totumque æstimationis ad legatarios perueniret, quod esse in feudo hereditario permissum non ambigitur, ad tradita per *Andr. in cap. 1. §. quid ergo, de inuestit. de re alien. fac. alijsuē locis, Camerar. in cap. Imperialem, §. prætere a Ducatus, de prohib. feud. alien. per Feder. fol. 96. cum seqq. & in c. 1. au. agnat. oppos. 1. num. 43. Loffred. latè conf. 1. per totum, Cumias ad cap. si aliquem, nu. 306. vers. demerimus, et in vers. amicum, relati à Io. Andr. Georg. alleg. 19. num. 4. et 5. Vinc. de Franch. decis. 1.*

Tandem conuincitur manifestè ex eo quod in testamento nulla penitus de prædictis prædiis Porcarii, & Montis Saraceni mētio fit, cum essent corpora maioris valoris quàm feudum Bafelicis, vnde dicendum est, sub illius appellatione ea onerasse, prout sub eadem possedit.

Ex quibus omnibus declarandum omnino fore contendebat Ludouicus Rodulfus, territoria illa esse obnoxia oneribus impositis moderno Marchioni. In quorū discussione SAC. CONS. ita esse censendum existimasset, scilicet legata taxatiuè fuisse imposita super Terra Bafelicis, præsertim propter posteriora illa legati verba, *et così intorno al detto feudo, e Terra di Baselice ordino, dispongo, e voglio, che si offerni in tutto, e per tutto.* Sed tamen sub appellatione Bafelicis etiā de prædiis Porcarii, et Montis Saraceni testatorem intellexisse suam secutum destinationem, nisi maiori parti votantium visū fuisset, opus esse ante omnia cognoscere naturam prædictorum prædiorum, vtrumque feudalia sint, vt contendebat modernus Marchio, an verò burgenfatica, vt asserbat Ludouicus: nam si burgenfatica sunt ea ad Ludouicum aperto iure pertinent, vnde cessabit disceptatio: si tamen feudalia, tunc erit de his discernendum: itaq; securior videbatur eiusmodi præcognitio, ideò hic articulus qualitatis feudalitatis fuit remissus decidendus ad Regiam Cameram Summarie vigore *Regie prag. 13. de offic. Procarr. Casar.* in qua adhuc decidendus pendet, cuius exitu viso prouidebitur super omnibus hincinde prætenfis, die 11. Ianuarii 1639. iunctis Aulis referentē Domino Theodoro.

Sed tamen in iudicio reclamationis ab hoc decreto interposito pro parte Ludouici, datis ab Excellentissimo Prorege tribus adiunctis, fuit iudicatum nihil cōmune habere articulum qualitatis feudalitatis remissum ad Regiam Cameram, cum decisione articuli, an territoria prædicta sint obnoxia oneribus impositis per Marchionem Alexandrum, et proinde fuit dictum, benè fuisse iudicatum per Sac. Cons. quod ad remissionem articuli illius ad Regiam Cameram, verum, nō impediatur interim decisio istius, pro qua partes informant, die 12.

Vv 2 Apri.

Aprilis 1639. idemquē rursus confirmatum ab eodem Sac. Conf. reclamante Marchione ab hoc secūdo decreto.

S Y M M A R I U M.

- 1 **L**egitimationis materia profunda.
- 2 Filiationis vera probatio difficilis in patre, idem num. 4.
- 3 Regni successio apud Indos nō filio, aut fratri Regis, sed sororis filio deferretur.
- 5 Filiationis probatio triplex secundum Baldum.
- 6 Probatio quando est difficilis, lex contenta est his quæ haberi possunt.
- 7 Coniectura ad probandam filiacionem duæ, vel tres sufficiunt.
- 8 Parochi fides cum alio adminiculo probat filiacionem.
- 9 Liber patris priuatus in quo filius describitur, inducit filiacionis coniecturam.
- 10 Filiacionis coniecturam inducit identitas nominis filij & avi.
- 11 . . fides chrismatis, à qua susceptus fuit ad instantiam patris.
- 12 . . natiuitas infantis in domo alicuius retineutis matrem in schemate, concubina.
- 13 Spurietas excluditur à credulitate mortis matris.
- 14 Filiacionis coniecturam inducit alimentorum, & scholæ præstatio ab aliquo facta.
- 15 . . imò etiam quasi possessionem filiacionis.
- 16 Alimentorum præstatio fortior est coniectura filiacionis, quàm nominatio.
- 17 Filiacionis coniectura est, salarium cū nutrice pepigisse.
- 18 . . nominatio in agnatione, ut in filium facta.
- 19 . . nominatio sola sufficiens non est ad filiacionem præsumendam.
- 20 . . nisi sit in altu proportionabili, qui soli filio conueniat.
- 21 . . coniectura est clericatus filio collatus patre supplicante.
- 22 . . item doctoratus insignia, et admisso in Collegium.
- 23 . . item decreta lata super filiacione, & legitimitate, pro clericatu, & doctoratu assequendo.
- 24 Decreta in causa status præiudicans etiam non citatis.
- 25 . . etiam si incidenter causa status tractetur, dummodo plene fuerit cognitum.
- 26 Clericatus dicitur principaliter deduci, tunc quando agitur de sacrilegio, quia probanda est qualitas persona quæ fuit percussa.
- 27 Accurs. in l. i. verb. filium esse, circa finem, C. quorum bonorum declaratur.
- 28 Incidens questio, de qua fuit plene cognitum, nō parit exceptionem rei indicata in causa principali, sed facit aliquale præiudicium.
- 29 Filiacionis questio non incidenter, sed principaliter continetur in iudicio possessorio.
- 30 Transiens facilis est in habētibz symbolum.
- 31 Filiacionis tractatus ex quibus altibus inducitur.
- 32 . . quasi possessio efficit, ut conuictio non probato, verè filius quis existimetur.
- 33 . . releuat ab onere probandi etiam in iudicio peritorio.
- 34 Patris confessio assertiua, & principaliter facta probat filiacionem, donec contrarium appareat.
- 35 Emancipationis instrumentum probat emancipatum esse emanipantis filium.
- 36 Legitimatio est evidentissima coniectura filiacionis.
- 37 Privilegium habēs, dicitur habere fundatam intentionem, & probationem, probatam.
- 38 . . impugnans dicitur habere durum obicem.
- 39 Bartoli monitum dicentis in iudicio immissionis duos tantum esse faciendos articulos commendatur.
- 40 Filiacionis sola fama, et communis opinio transere onus probandi in contrarium.

- 41 . . fama sola non sufficit, nisi concurrant alia adminicula .
- 42 Filius legitimatus in iudicio immisso- nis debet esse in quasipossessione non solum filiationis, sed etiam legitimis- tatis.
- 45 Legitimitatis quasipossessio ex tribus probatur.
- 44 Interdicti quorum bonorum, & iudicis officij iudicium summarium est, & in eo leniores probationes sufficiunt.
- 45 Causa cognitio quamvis summaria li- tis contestationem expostulat.
- 46 Sacrum Consilium matris iudicio, & lenio pede progrediunt.
- 47 . . solennitatibus iudiciorum omissis indaganda veritati studeat.
- 48 Legitimati statim in possessionem im- missi per Mediolanensem Senatuum, ad eundam suspicionem falsitatis ob- iectionum.

Filiationem in patre eiusque quasipossessionem præsumptionibus & coniecturis plenè probari, duasque vel tres ad hoc suffi- cientes esse.

CAPUT LXXXIV.

- I**N famigerato illo iudicio immis- sionis per Iulium Cæsarem Ga- gliardo petita, virtute legitima- tionis ab huius Regni Prorege obtenta, in bonis quond. Alphōsi Ga- gliardi eius asserti patris naturalis, cognovit euidenter Sacrum Consiliū iuste insignem illum Iureconsultum. *Matthæum de Affiliat. decif. 386. num. 8.*
- exclamasse, profundam prolixamque; esse in iure legitimisationis materiam; vi- debis enim (amice lector) in hac sola causa quot difficiles inextricabilesque; articulos, vel Aduocati, vel DD. vorā- res excitant. Hos breuitati studens septem sequentibus capitibus in me- dium proponam, ut saltē digito osten- dam, per quos terminos nouissimum decretum immisionem legitimato de- negans per Sacrum Consilium latum fuerit.
- 2 Illud in primis nosse oportet omnī cum Iuriconsultorum, tum Philoso- phorum iudicio, nedum difficilem, sed impossibilem in patre esse filiationis veram probationem, vnde illud *Ho- meri Odiss. 1.*

*Mater me patris huius ait natum esse, sed ipse
ignoro, nam nemo suum potest nosse
parentem.*

Et Menader apud Stobæum *serm. 74.*

*Mater magis amat liberos, quàm pa-
ter, suum
Enim ipsa filium cerè cognoscit, ille
pater.*

- 3 Vnde ille mirabilis succedendi or- do apud Indos ortum habuit, vt Re- gnum non filio, aut fratri Regis, sed fororis filio dederatur, quemadmodū post *Constant. Capriol. in pract. success. ab intest. num. 31.* refert *D. Conf. Pascal. de virib. patr. potest. par. 2. cap. 2. nu. 10.*
- 4 & conclusionem probat apertissimè *Paul. in l. Lucius 83. de cond. & dem. n. vbi nullum est testamentum in quo scriptus est hæres Aurelius Clandius, sub ea conditione si filium testatoris esse iudici probauerit, quasi impossibili sit conditio: de cuius sex, vera de- cidendi ratione videndi sunt Cuiac. in comm. ad lib. 12. respons. Pauli ad fin. Forner. lib. 2. select. cap. 6. & quamplu- res alii relati à doctissimo Alphōso à Caranza in tract. de patr. cap. 20. mis- cellan. num. 34. cum seqq. quocirca egregiè Bald. in l. 1. num. 34. C. qui ac- cus. non poss. triplicem docuit esse fila- tionis probationem: necessariam in matre, quia certa est: probabilem in patre, cum quis dicit se natum ex vxore, vel concubina domi retereis, vicini- nis scientibus, de quo est sermo in l. filium eum definimus, vbi DD. ff. de his,*

Vv 3 qui

quis sunt ſui, vel alien. iur: tertia eſt præſumptiua ſimiliter in patre, quæ ex coniecturis à lege ad hoc approbatis, & per actus extrinſecus deductis deſumitur, quod pertinet tractatus, nominatio, & alia de quibus inferius dicendum eſt, *Bald. ſecuntur Surd. conf. 1. num. 38. cum ſeq. Menoch. de arbit. lib. 2. caſ. 89. num. 3. Petra de fideicom. quaſt. 11. num. 250. Lupus de illegit. comm. 2. §. 3. num. 3. & ſeqq. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 787. num. 1. & ſeqq. Barzins decif. 92. num. 1. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 653. num. 79. lib. 4. & cæteri vnanimiter: quibus adiungendus eſt eruditiffimus *Noguerol alleg. 25. num. 20. & ſeqq.**

6 Iſta igitur probatio, vel probabilis, vel præſumptiua, ſufficit ad probandū quem eſſe patris filium, eo quod lex in omni re per ſe difficilis probationis, ijs contēta eſt probationibus quæ haberi poſſunt, *l. non omnis, §. à Barbaris, de re milis.* ſicuti in hac ipſa ſpecie communiter DD. tenēt, vt relatis *Paulo de Caſtro conf. 175. col. ſin. Alex. conf. 56. num. 1. vol. 6. & Dec. conf. 54. col. 2. in fine,* perbellè probat *Parif. conf. 10. num. 40. vol. 2. & pluries decifum per Rot. Roman. vides in decif. 199. num. 2. in poſthum. Farinac. ſom. 1. D. Conſiliar. Marcian. conf. 51. num. 5. verſ. & cum agatur.*

7 Coniecturæ autem, & præſumptiones plures, diuerſæq; ſunt, quas lex approbat ad effectum de quo agimus, ſed tamen non omnes copulatiuè requiri, concors eſt etiam DD. ſentētia, quæ duas, vel ad ſummum tres ſatis eſſe vult, nec plures concurrere debere, etiam ſi quælibet per ſe ſufficiens non eſſet, quia ad hoc coniunguntur, ſicuti poſt *gloſ. ſingularem in l. 2. §. 1. verſ. legitiſſimus, de excuſator. Batt. in l. admonendi, num. 48. de inre iur. & alios ſcitè aduertit Surd. d. conf. 1. num. 54. Menoch. de arbit. d. caſ. 89. num. 65. in fine, & 66. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 754. num. 30. & 31. DD. Conſil. Theodor. & Marcian. ille alleg. 18. num. 29. iſte*

d. conf. 51. num. 5. in fine, idquè in omni filio nedum legitimum, vel naturali tādum, ſed & in ſpurio locum obtnet, *Parif. d. conf. 10. num. 35. lib. 2. Gozadin. conf. 13. num. 55. Roſa inter recollectas per Farinac. decif. 279. num. 1.*

His poſitis, videbimus præſenti capite quidnam vel ex coniecturis, vel ex præſumptionibus deduxerit Iulius Cæſar in hoc ſummario immiſſionis iudicio ad probandum ſe eſſe Alphōſi filium.

8 Et quidem produxit in primis Patrochi fidem ex libro baptiſmatis deſumptam, qua teſtatur Iulium Cæſarē vti Alphōſi filium de ſacro fonte leuatum: ex quo arguitur talem fuiſſe, eo quod actus ille cum filius eſt infans ad parentem pertinet, & in eius fide ſubſtinetur, *cap. querit, de ſecrēt. diſt. 4. cap. maiores, vbi gloſ. de baptiſm. notat in ſpecie Surd. conf. 1. num. 45. poſt Berym conf. 162. num. 9. vol. 2. & hanc cū alio adminiculo vrgētē eſſe cōiecturam ad filiationē probandam, pluries iudicauit Sac. Rot. Rom. vt vides inter deciſiones criminum, & teſtium recollectas per Farinac. decif. 332. num. 4. et decif. 641. num. 2. & 4. in poſthum eiusd. ſom. 1. & apud Card. Canale decif. 128. num. 1. & nouiſmè inter collectas per Rubeum decif. 359. num. 20. ſom. 2. Barzins decif. 92. num. 10. Rauſen. de analog. cap. 30. num. 57. Maſcard. de probat. concl. 789. circa ſin. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 562. num. 67. D. 10. del Caſtillo lib. 5. quotid. cap. 104. num. 9. D. Noguerol alleg. 25. num. 57. Nouar. in praxi elect. ſor. ſom. 1. ſect. 3. quaſt. 10. num. 7.*

9 quinimò et liber priuatus patris, in quo per nomina, & cognomina filij deſcripti ſūt, vnā cum natiuitatis die, menſe, & anno, adhuc coniecturam filiationis inducere, poſt *Bald. in l. neque natales, num. 2. C. de probat. & alios voluit Conſil. Paſcal. de patr. poteſt. par. 2. cap. 2. num. 20. & rurius Bald. in cap. per tuas, num. 5. de probat. Rauſenſ. loco proximè cit. Seraphiu. decif. 1331. num. 8. Nouar. loco proximè cit. Petra de fideicom.*

*com. quæst. 11. nu. 259. Castill. d. loc. nu. 8. circa medium. & nu. 11. in quo baptis-
matis actû ponderabatur amplius, 10
infanti appositum fuisse nomen Cæ-
saris, quo nominabatur auus, seu pater
Alphonſi, id què non esse obseruatione
indignum aduertunt Decian. conf.
1. nu. 115. vers. decimo quarto addo
lib. 3. Nemiſan. conf. 34. nu. 39. Randen.
d. cap. 30. nu. 59.*

Produxit secundo fidem chrismatis, ex
qua similiter conspicitur Iulium Cæ-
sarem tâquâ Alphonſi filium à chrif-
mate susceptum per Ioannem Bapti-
ſtam de Ligorio comparat nobilem
Neapolitanum, interquè alios testes
interuenisse Franciscum Gagliardum
Alphonſi fratrem, qui hodie vti vnus
ex agnatis huic filiationi contradicit:
is enim actus in quo compates rogâ-
tur, ad patris instantiam gestus cenſe-
tur, atque ideo arguere filiationem
probat *Surd. & alij paulò ante relati.*

Tertio, tanquam publicû & notoriû
produxit, Iulium Cæsarem in domo
Alphonſi natum cohabitantis, & pe-
nes se retinentis Angelicam Pagetti-
nam matrem in schemate concubinæ
12 vicinis ſciētibus, iuxta præscriptû *tex.*
*in l. filium eum definimus, de his qui ſunt
ſui, quam concludentem eſſe filiationis
coniecturam, tradit gloſ. communiter
approbata in cap. Michael, verb.
conſtitueris, de fil. Presbyteror. Pauormis.
in cap. transmiſſa, nu. 9. in fine, qui filij
ſunt legit. Bald. in l. i. vicinis, C. de nupt.
Paris. conf. 10. nu. 34. vol. 2. 10. Bapti-
ſta Lupus, qui multis comprobat tract.
de illegitim. commen. 2. §. 3. nu. 13. Pe-
tra tract. de fideicom. quæſt. 11. nu. 255.
Achill. de Graſſ. decif. Roſa Rom. 1. tituli,
qui filij ſunt legit. Gratian. diſcept. foreſ.
cap. 562. nu. 59. & 60. Surd. decif. 83.
nu. 2. & conf. 1. nu. 44. Rot. Rom. in-
ter collectas per Farinac. decif. 332.
nu. 3. Mohedau. decif. 1. cod. tit. Cre-
ſcent. decif. 1. ſimiliter hoc tit. Valen-
ſien. Forſter. de ſucces. ab inteſt. lib. 4. cap.
8. n. 5. Rice. decif. Cur. Archiep. 121. n. 6.
par. 2. id què concurrente fama, & cre-*

13 dilitate mortis mariti eiufdem concu-
binæ, quem nequè fuiſſe vnquam in
Regno, probatum dicebatur ſollemniter
vna & altera informatione iudi-
cialiter capta ad patris petitionem,
ideſt tempore aſſumpti clericatus ex
Curie Archiepiſcopalis mandato, &
occafione gradus doctoratus eidem
Iulio Cæsari collati, vbi hæc omnia,
probata cemuntur: hiſquè accedenti-
bus, pro filiatione præſumi, quamuis
meretrix eſſet, & coniugata, quia ceſ-
ſat tûc præſumptio quod ſit filius ma-
riti, voluerût *DD.* ſuperius citati, ideo
omnis ſpurietas excluditur, & filius
remanet naturalis: illam enim bonam
fidem parentum hoc operari in pun-
cto dixit *Surd. conf. 530. nu. 23. lib. 4.
Valaſc. conſult. 80. nu. 10.*

Ex iſdē informationibus iudiciali-
ter captis quartam deducunt conie-
cturam, quæ vti filium ab Alphonſo
Iulium Cæsarem habitum clarè oſtē-
dit, ſiquidem eum educaſc, alimenta,
14 & ſcholam præſtitiffe conſtare dice-
batur, quæ omnia filiationem probât,
vt ponderat *Bald. in cap. per ſuas, n. 5.
de probat. eleganter Alex. Randenſ. in
tract. de analog. cap. 30. nu. 17. & 42.
Gratian. diſcept. forenſ. cap. 562. nu. 70.
Rot. Rom. in caſu ſuo decif. 1. in nouiſſ.*
15 *par. 2.* vbi reſolutum fuit necdum filia-
tionem, ſed etiam quaſi poſſeſſionem
ipſius ex ijs actibus probari, & rursus
*decif. 238. nu. 6. in ead. cauſa, nouiſ-
ſimè Horat. Barbat. tract. de fideicom.
par. 1. cap. 6. nu. 209. vnde meritò Bald.
in l. non ignorat, nu. 4. C. de his qui ac-
cuſ. non poſſ. ait, tanti momenti eſſe hæc
præſtitorum alimentorum coniectu-
16 ram, vt magis præſumatur filius is cui
alimenta præſtantur, quam is qui vt
filius nominatur: ſequitur cum alijs
*Rot. Rom. in pluribus decifionibus re-
latis per Noguerol d. alleg. 25. nu. 58.
& eſt elegãs decifio Sacri noſtri Cœn-
17 ſilij, quam ſcripſit Dominus meus Reg.
Tapia inter decifiones eiufdem decif.
37. vbi in ſpecie ponderatum fuit pro
filiationis coniectura, quod Pater ſa-
lari-**

larium cum nutrice pepigit, ideòque eam decisionem commendat *Noguerol loco proximiè cit.*

- Quintam coniecturam probari ex publico instrumento, in quo Alphòſus Angelica præſente donauit Iulio Cæſari ducatos biſmille, & pro eis annuos 140. ipſum ſuum filium nominando, quæ nominatio, & donatio vti in filiū
- 18 collata, quamuis extraiudicialiter facta, nedum filiationem, ſed etiam eius quaſi poſſeſſionē probat, ſi fiat in actibus qui magis filio, quam extraneo verosiſimiliter conueniant, ita conſuluit *Surd. d. conf. 1. num. 47. vol. 1. Mascard. concl. 790. num. 35. & alij.* Re tamen vera huiusmodi nominationis coniecturam non eſſe tanti æſtimandā
- 19 ſi ſola ſit, ideſt ſi in ea ſolum filiationis probatio fundetur, videtur expreſſum in *non epistolis, C. de probat.* idque *DD.* animaduertunt, concludentes, ad hoc vt id operetur concurrere neceſſarium eſſe, vel alias coniecturas quibus adminiculetur, vel quod nomina-
- 20 tio ipſa fiat in actu proportionabili, qui non niſi filio conuenire queat, *Anton. de hnt. in cap. tranſmiſſe, nu. 10. ante finem, qui filij ſint legitim. Felin. in cap. per tuas nu. 17. de probat. & Aretin. ibid. nu. 22. laſ. conf. 102. num. 2. vol. 4. Roland. conf. 96. num. 47. lib. 3. Dec. conf. 462. num. 14. Guglielm. de Bened. in cap. Raynuius, verb. quæ filium ex eo ſuſcipiens, num. 13. D. 10. del Caſtillio poſt alios d. cap. 104. num. 12. Gozadin. conf. 12. num. 8.* etenim in actu indiſferenti factā nil proficere, dixit *Surd. tract. de alim. tit. 1. quaſt. 112. num. 9. Roland. à Valle conf. 22. num. 26. lib. 3. Menoch. de arbit. caſ. 89. num. 87. & alij* relati per *Horat. Barbat. tract. de fideicom. par. 1. cap. 6. num. 214.* diſſuſe ſiqui alii materiam exornāt *V. alent. Forſter. de ſucceſſ. ab inteſt. lib. 4. cap. 9. nu. 4. & 5. Petra de fideicom. quaſt. 11. num. 257. & ſeqq. Gratian. poſt multos diſcept. 362. num. 5. 6. & ſeqq. ceteroſque cōgerit Balthaſ. Thomaf. tract. ult. volunt. tit. 13. requiſita legitimatio-*

nir, num. 324. Nouar. d. quaſt. 10. nu. 7. at in præſenti negotio, neutrum ex his duobus deſicere ad huiusmodi coniecturam adiuuandam, non obſcurè colligi dicebatur pro Iulio Cæſare.

- 21 Sexta coniectura oritur ex clericali-
tu eidem tãquam filio legitimo eodem parte ſupplimente collato, idque ex informatione in Curia Archiepiſcopali capta liquidiffimè probatum extare.
- 22 Septima ex inſignis doctoratus, & admiſſione ad alium Collegium Doctorum huius Ciuitatis, quibus ſimiliter patre inſtante Iulius Cæſar inſignitus fuit: ſunt enim hi omnes actus qui paternam dilectionem, viſcerūque affectum apertiſſimè demonſtrant, atque ideo ad filiationem probandam manifeſtè inferunt: nec deeſt pũctualis decifio in eo qui filium doctorari fecit, videndus eſt *Achill. de Graſſ. dec. Rot. Rom. 1. in princ. tit. qui filij ſint legitim.*
- 23 Octaua, in qua ſummopere nitēbatur Iulii Cæſaris Aduocati, illa erat, quam ex decretis ſupradictis latis tam in Curia Archiepiſcopali, quam almi Collegii Doctorum huius Ciuitatis colligi dicebant; in eis namque cognitum eſt de filiatione, itemque de legitimatione, ſine quibus neurrum, ſcilicet neque clericatus, neque doctoratus filio conferri poterat: ex quo duo iuris miniſterio oriri manifeſtè dicebatur; vnum quod cum ſuper filiatione ſit in ijs Curia iudicatum cū eo qui ius primariò, & in capite habebat, ideſt patre, & cauſa ſit ſtatus, ſicuti obſeruant *Prepoſit in cap. cauſam quaſt. 2. num. 7. extra qui filij ſint legitim. & Anton. de hnt. ibi num. 15. Burt. in l. 1. num. 5. C. quor. honor. & Dec. conf. 271. num. 3.* decreta huiusmodi plēnū
- 24 faciunt præiudiciū ijs qui ius conſecutiuum habent, etiam non citatis, & ius quodam omnes, iuxta ſynodalem *Bald. theoricam in l. ingenuum, de ſtat. homin.* quam pluribus exornauimus hac eadem *cens. cap. 32. Secundum*

dum non incidenter omnino de filiatione coram his Iudicibus actum.
 25 fuisse, sed certo modo principaliter, & plenariè de ea cognitum; namquè & si prima fronte videatur quod huiusmodi cognitio in causa principali clericatus, & doctoratus incidere, adhuc si tota probationum vis in incidenti verteretur, ab eoquè tota rei determinatio pendeat, dicitur plenè cognitum, & sententia præiudicat omnibus, ex *glos. magistralis* quæ est vltima in l. 2. in fine. C. de ordin. cognit. suirquè de mente Innoc. in cap. suborta, de re iudic. quem sequitur *Surd. de alim. sit. l. 9. 126. num. 9. in fine*, norat *Dec. conf. 35. num. 3. Rot. Rom. decif. 661. num. 4. in fine inter posthum. Farinac. tom. 2. D. conf. Marcian. conf. 41. num. 31. vnde in substantia negotij de filiatione potius principaliter, quàm incidenter cognitum esse dici oportet, tanquam de qualitate super qua totum fundatur: exèplo eius qui Titium de sacrilegio accusat ex
 26 quo clericù percuissit, tunc ex eo quod delictum totum pendet ex qualitate clericatus, quæ debet plenè probari, dicitur principaliter deductus clericatus, vt latè fundat *Reg. de Ponte conf. 3. num. 26. vol. 2.**

Quibus non aduersantur quæ tradit *Accursus* in l. 1. verb. filium esse, circa
 27 fin. C. quor. bonor. in quibus, primam cognitionem in qua quis fuit vti filius admittitur, nihil releuare, quia non fuit pronūciatū cum esse filiū: id eoquè in iudicio, in quo principaliter de filiatione agitur, sententia illa ius nō facit; hoc namquè verissimum esse libenter fatebor, si is qui agit prioribus illis probationibus decretisque totus nitatur ad possessionem obtinendam, quasi ab omni alio probandi onere releuatus; verumtamen si iis solummodo in vim nouæ probationis vti velir, nouam præsumptionem, vel coniecturam filiationis ex iis deducere iurendus, quisnā inficiari poterit esse ei hoc permitendum: idquè est quod in presenti intendimus, in eumquè sensum expē-

dedus est *Accursus*, imò & *tex.* qui capitalis est in materia in l. si quis à liberis, §. si vel parens, de liber. agnos. & interpretes omnes, qui super eo validè
 28 certant, an sententia lata super alimentis, vel alio quopiam in quo incidenter filiatio fuit deducta, de ea tamè plenè cognitum, obsit causæ principali, in qua de filiatione discipratur, tanquam in iudicio petitorio? asserētibz multis eam parere rei iudicatæ exceptionem: quemadmodum aliis negantibus: vera sententia hæc sit, neque exceptionē rei iudicatæ parere, quæ agere, vel excipere impediatur: nec è contra inutilem penitus esse cognitionem illam, & superuacaneam, sed tamen aliquale facere præiudicium, ex eaque vrgentem oriri præsumptionem filiationis: quemadmodum ex iis deduci potest, quæ materia tota in disputationem reuocata, & si prolixè nimis & confusè, tradit *D. lo. del Castillo tom. 5. quotidian. d. cap. 104. num. 21. 39. & seqq.* Præterquamquod tota illa *DD.* disceptatio iis terminis aptatur, in quibus id quod incidenter prius cognitū est, ad principale deinde iudicium referri prætenditur, quemadmodum videre
 29 est in casibus per eos positis: at iudicium possessorium bonorum, de quo agimus, non principaliter, sed incidenter filiationis quæstionem contrinet, vt securè firmas *Surd. d. conf. 1. num. 67. Gratian. d. cap. 754. num. 17. 18. 28. 32. & 34.* Noguerol post multos d. alleg. 25. num. 91. arquè ideo cū vtrumque iudicium eiusdem sit nature, mirum non est si prioris probationibus secūdum adiuvetur, quia in habētibus symbolum
 30 facilis est transitus, l. in re §. item quæcunque. ff. de rei iud. l. sed cum patrono, in princ. ff. de bonor. posses.

Ex iis quæ vsque modo recensuimus coniecturis, quarum fortè, sicuri nonnullis placuit, quælibet per se filiationem non probaret, resultat, præter id quod superius tetigimus, scilicet plures simul collectas hoc operari, alia efficacior præsumptio, quæ ceteris

ris præexcellit, ideſt Iulium Cæſarem
 31 ab Alphonſo vti filium fuiſſe tracta-
 tum; ſunt enim actus illi paternę cha-
 ritatis officia, ſignaue euidentiſſima,
 quemadmodum ſcitè ſcripſit *Bald. in d.
 cap. per tuas, nu. 5. de probat. ibi, Sed mo-
 do queritur qui ſunt iſti actus, per quos
 dicatur homo tractari vti filius? Reſpon-
 deco, illi qui conſueuerunt circa filium
 exerceri, vt alere ipſum in domo, & mi-
 ttere eum ad ſcholas, inſtituere eum in te-
 ſtamento, facere ſibi veſtimenta diſſer-
 tia à famulis, ſcribere eum in natalibus
 filiorum, & ſimilia, vt in d. l. quidam cū
 filium, qua eſt ſingularis in iure ciuili
 ſecundum Bartolum, & ſequitur poſt
 alios Lupus de illegitim. comm. 2. §. 3. n.
 35. atque ideo ex diutino tractatu iſto
 nedum filiationem probari, ſed talem
 32 filium in quaſi poſſeſſione filiationis
 conſtitutū eſſe oſtenditur, adeoq; niſi
 cōtrarium apertiliſſimè probetur, is ve-
 rē filius exiſtimari debet, quemadmo-
 dum poſt antiquiores tradit Menoch.
 de arbit. lib. 2. caſ. 89. num. 69. Cardin.
 Paleot. de not. & ſpur. cap. 22. num. 4. Gu-
 lictm. de Bened. in cap. Raynuitius, verb.
 que filium ex eo ſuſcipiens, num. 10. &
 11. Caſtill. d. cap. 104. nu. 8. Maſcard.
 d. concl. 789. num. 1. Gratian. diſceps. fe-
 tenſ. d. cap. 754. num. 27. & 32. Surd. d.
 conſ. 1. num. 44. & 46. & decif. 83. num.
 4. & in tract. de alimen. tit. 1. quaſt. 112.
 num. 8. Balthaſ. Thomaf. d. tit. 13. num.
 310. Lupus tract. de illegit. commen. 2. §.
 3. num. 41. & 42. Paſchal. de patr. poſſeſ.
 par. 2. cap. 2. num. 14. & 15. Roſa in no-
 uiſſ. diuerſor. decif. 1. par. 1. & dec. 238.
 num. 6. ſuntq; huiuſmodi concluſiones
 caſus ſingulares deciſi in Roſa, decif.
 176. num. 13. par. 1. & decif. 472. num.
 3. par. 1. tom. 2. Farinacj, & in noſtro
 Sacro Conſilio dec. 37. relata per D.
 mem. Reg. Tap.*

Et quidem iſthæ licet præſumpti-
 ua probatio tanti momenti eſt, vt ne-
 dum in iudicio poſſeſſorio, ſed etiam
 ſi petitorium ſit intentatum, vtpotè ſi
 quis hereditatem patris ſibi tanquam
 filio decerni inſtat, adhuc tam agenti

33 ſuffragari affirmant D.D. & quia quaſi
 poſſeſſio in iuribus perſonalibus id
 præcipue operatur, quod poſſidens re-
 leuetur ab alio probandi onere, &
 quia hæc origini, & primo filiationis
 ſtatui non repugnat, imò cōuenit, quo
 caſu etiam in petitorio ſufficit ad de-
 monſtrandum rem ita ſe habere, ſicu-
 ti poſt Bart. Iaſon. & alios defendit
 Menoch. d. caſ. 89. n. 71. verſ. ſecundum
 eſt, concludens malè ſentiſſe eos qui
 contrarium tenuerunt: idē Menoch. de
 præſumpt. lib. 6. præſumpt. 53. num. 22.
 Pariſ. qui dicit eſſe communem d. cōſ.
 10. nu. 69. tom. 2. Corn. conſ. 1. num. 22.
 circa med. lib. 3. Cardin. Paleot. tract. de
 not. & ſpur. cap. 22. nu. 7. Caſar Barz.
 decif. 92. num. 3. Surd. d. conſ. 1. num. 62.
 & de alimen. tit. 1. q. 112. num. 8. in fine,
 Gratian. diſceps. 562. num. 77. hoc etiā
 tenet Inrigl. dec. 35. num. 45. & ſequi-
 tur Rot. Rom. decif. 76. num. 2. & decif.
 199. par. 1. in poſth. Farin. Caſtill. con-
 trou. iur. d. cap. 104. nu. 8. latè Balthaſ.
 Thomaf. d. cap. 7. num. 363. quos ſecu-
 tus eſt Noguerol d. alleg. 25. num.
 59.

Tandem hanc Iulii Cæſaris filia-
 tionem alia coniectura demonſtrari,
 quę concludenti probationi proximè
 accedit; hæc eſt quæ ex priuilegio le-
 gitimationis in forma Regiæ Cancel-
 larię in ipſius fauorem ad patris præ-
 ces expedito deſumitur, illo enim pa-
 tris conſeſſio aſſertiue, & principali-

34 ter facta continetur, cui ſtandum eſt
 donec contrarium probetur. Impera-
 tores, in princ. ff. de probat. notāt in ſpe-
 cie Cyn. Bald. & Salices. in l. nō epiſtolis
 C. de probat. & facit Bald. in l. nō poſſeſt,
 ff. de adoption. vbi de iſtrumento emā-
 cipationis quod probet emancipatū
 eſſe emancipantis filium, ſequitur
 Alex. conſ. 88. num. 1. verſ. concurris
 35 etiam alia coniectura, vol. 7. relato ad
 id Ancharan. conſ. 225. num. 5. in fine,
 Pariſ. d. conſ. 10. num. 67. Iaſ. conſ. 106.
 num. 1. vol. 1. Ruin. conſ. 36. num. 6. vol.
 1. Gozadin. conſ. 12. n. 22. & cōſ. 13. nu.
 44 & 52. Roland. à Valle conſ. 22. num.

24. vol. 3. *Felin. in cap. per mas. col. fin.*
4. notab. de probat. quem sequitur idem
Relat. conf. 96. n. 47. et seqq. eodē vol. 3.
Decian. conf. 1. num. 110. vol. 3. Peregr.
de fideicom. art. 43. num. 78. Barz. d. dec.
92. num. 5. et num. 15. in fine, ubi dicit
ita iudicatum. prout etiam in Rosa re-
fert Cardin. Seraphin. d. decisi. 1331. n. 8.
Lopus de illegitim. d. commen. 2. n. 37.
Riminal. inn. conf. 611. num. 34. lib. 6.
D. Collega noster Scipio Theodor. d. alleg.
18. num. 25. vers. fecundo. et n. 31. Ros.
Rom. in nonis. d. inter par. 1. dec. 238.
num. 10. Achill. de Grassi. dec. 1. in prius.
qui filij sint legitim. Gratian. discept. fo-
rens. cap. 562. num. 71. lib. 3. ubi dicit le-
 36 gitimationem esse vehementissimam
 coniecturam, *Mascard. de probat.*
concl. 789. num. 38. vers. septimus
atq. n.
 37 Huic accedit uis, & natura cuiuscū-
 que Principalis priuilegij, illud præfe-
 ferens, ut is qui in eo niritur, fundatā
 intentionem habere dicatur, & esse
 probationem probatam, adeo ut durū
 38 obicem contra se habeat qui priuile-
 gium impugnare conatur, prout in
 propriis terminis dicit *Dec. conf. 306.*
in princ. et conf. 462. n. 3. Marian. Soc.
cin. conf. 93. num. 16. vol. 3. Beron. conf.
57. num. 12. vol. 2. Ruin. conf. 128. num.
1. 6. et 13. vol. 4. Gozadin. conf. 48. n. 11.
Roland. à Valle conf. 61. num. 28. vol. 1.
et conf. 67. num. 14. et conf. 96. num. 16.
lib. 3. Sord. conf. 1. num. 24. lib. 1. et conf.
303. n. 5. lib. 3. D. Theodor. d. alleg. 18.
num. 13. et 25. Medicis dec. March. 59.
num. 1. Alex. Raud. decisi. Pisan. 43. n. 3.
par. 1.

Hæc sunt quibus Julius Cæsar filius
 legitimatus nitebatur, ad inmissionē
 in bonis omnibus Alphonſi patris ob-
 tinendam, in quorum examinatione
 Sacrum Consilium non dubitauit ea-
 satis esse ad filiationem probandam:
 vidit enim eas ferē omnes cōiecturas
 concurrere, & siue per se quælibet suf-
 ficiat, siue vna alteram adiuet, & ad-
 miniculetur, quas lxx considerat ad
 hūc effectum, & quæ potissimē ad rem

facit, diutius scilicet tractatus tot ac-
 tibus qui non nisi filio cōcūnre pos-
 sint suffultus, quæ quidem cōiectura,
 sicut cæteris potior est, ita reliquis
 omnibus spiritum, & efficaciam præ-
 stat: unde & nominationem, & legiti-
 mationem non esse in præſenti hoc re-
 spectu paruificandas.

Sed nedum filiationem, verum etiā
 quasi possessionem ex iisdem probari
 concordī dominorum votantium iu-
 dicio tenuit. Probationamq; filiationis
 reuera potius ad proprietatis, quā
 possessorij causam referenda est; Pro-
 bato enim quod quis sit patris filius,
 quis dubitat eadem ab intestato suc-
 cedere, prout rectē obseruat *Petra de*
fideicom. quæst. 11. num. 256. dicens
 39 *esse communem: cui consequens est*
id quod docuit Aduocatus Barolus in
l. 1. C. quor. honor. & in l. 1. §. idem per-
contrarium, num. 4. de lib. agnoscent. &
in l. 1. §. ad quæſtionem, num. 3. de
quæst. et in l. filium enim de finimus, de his
qui sunt sui, vel alien. iur. quem sequi-
tur Alex. conf. 51. n. 2. lib. 1. Ruin. conf.
128. num. 8. lib. 4. Marſij in l. 1. §. 1.
num. 19. de quæſtion. Dec. in cap. per mas.
num. 40. de probat. Mascard. de probat.
concl. 797. num. 1. & seq. Guglielm. de
Bened. in cap. Raynutus, ver. quæ filium
ex eo suscipiens, num. 10. Paleot. de noth.
& spm. cap. 22. num. 2. in hoc iudicio
 immisionis duos tantum esse facien-
 dos articulos, vnum de proprietate fi-
 liationis, in quo poni debet talem esse
 filium, aliū de quasi possessione eius-
 dem, nempē q̄ is pro filio habebatur,
 & publicē reputabatur, quem secun-
 dum sufficiet probare, ad hoc vt onus
 in contrarium transferatur in aduer-
 sarium. Quinimō *Jacob. Burricar. in l.*
quidam, de probat. et Ant. de Butrin.
cap. transmissæ, num. 10. qui filij sint le-
 gitimi, plus dicunt, quod si neque pro-
 prietatem filiationis, neque parentum
 tractatum, sed solam communem opi-
 nionem, quod scilicet cōmuniter pro
 filio talis existimabatur, probauerit,
 hoc ei satis erit, quia sola fama, vel
 com-

40 communis opinio potens est in contrarium onus probandi transferre, hos allegat *Ruin. conf. 51. n. 18. in princ. vol. 5. & conf. 128. n. 9. lib. 4. Ramon. conf. 22. n. 16. Horat. Barbat. de fideicom. par. 1. c. 6. n. 224. Surd. d. conf. 1. n. 48. quâuis hoc*

41 non admitat *Guglielm. de Bened. d. verb. que filium ex co suscipiens. nu. 50.* ubi cum fama, & communi opinione requirit etiam quod concurrant alia adminicula, & refert idem sentientes *Salices. & Alex. & huic sententiae subscribunt contrarij confutatis, Martia voto 26. num. 14. & seq. Intrigh. dec. 35. num. 48. Petra de fidei. omni. d. quas. 11. nu. 340. & seqq. Gratian. d. discept. 562. num. 73. & Castill. post alios d. c. 104. num. 13.*

Verûtamen quia de filio legitimo agitur, conclusum quoque fuit non tantum filiationis, sed & legitimat-

42 nis etiam quasi possessionem probandam esse, quemadmodum in filio legitimo, & naturali, ex *Bart. in l. Titia, col. 1. ff. sol. matrim. & Bal. in l. filium cum defunimus, de his qui sunt sui, vel alien. iur. obseruat. l. f. d. conf. 106. num. 9. et seqq. vol. 1. Natta conf. 473. nu. 33. lib. 2.* Resolutum etiâ fuit hanc

43 legitimatōnis quasi possessionē probari posse ex tribus præcipuè cōiecturis supra memoratis, scilicet ex clericatus, & doctoratus collatione, qui actus sunt supponētes necessariò filium vel legitimum, & naturalem, vel legitimatum esse: Item ex legitimatōne ipsa, quæ præcipuè hoc operatur, vt ex se patet.

Id tamen de quo dubitauit Sacrum Consilium, an hæc omnia de quibus hætenus egimus, sint legitimè probata ad iurisdictionem obtinendam ex interdico quorum bonorum, vel iudicis officio. Dico legitimè, id est iudiciali

44 ter, parte scilicet citata, & lite contestata; huiusmodi enim interdicti iudicium licet possessorium sit, & proinde summarium, in hoc solummodo præiudicatum est, vt præsumptiones, con-

iecturæ, leuiioresq; probationes in eo sufficiant, quoniam totum reparari potest in petitorio plenis, liquidisq; probationibus exactis, *Aleiat. conf. 40. nu. 8. lib. 6. Gozalin. conf. 12. num. 12. Surd. post alios conf. 1. num. 67. Gratian. discept. forens. d. cap. 754. num. 17. et seqq.* & pluries in Rota decisum refert *Naguerol d. alleg. 25. num. 91.* sed tamen non ideo sine causæ cognitione gerē-

45 dum est: causæ autem cognitio quantumuis summaria, partis citationem, litisq; contestationem videtur omnino exposulare, iuxta insignem theoricam *Bart.* hoc modo *Accursum* declarantis in d. l. 1. num. 10. *C. quer. bonor.* nō enim aliquid iudicialiter probatum dici potest, nisi assignato termino ad opponendum reo, vt in puncto cū alijs tenet *Menoch. conf. 180. num. 45.*

In cuius resolutione dum Sacrum Cōsiliū dubium quodammodo permaneret, considerando quod licet omnia producta per Iulium Cæsare quasi extra iudicialiter deducerentur, nullamq; iudicij figuram adhuc faciebāt, vt proinde validissimè pars aduersa pro termino saltem in causa possessorii instaret: nihilominus videns eam omnia ex scripturis publicis nullo euidenti vitio coinquinatis constare, aduersus quas nihil in contrarium præsertim ex testium depositionibus posse adduci, sine alicuius falsitatis pe-

46 riculo videbatur, vt lento pede, maturoque iudicio, vt solet, rem ageret, voluit qualemqualem cognitionē adhibere super exceptionibus, quibus contradictores agnati ad eludendam actoris intentionem, niti intendebant in termino probatorio, vt his quasi stare appensis, quanti ponderis essent ad effectum prædictum summarie cognoscere: hoc enim est huius supremi Pretorij proprium præcipuumq; vt iudicialibus sollennitatibus omnis refectisq; veritati indagandæ studeat, quæ omnis iustitia clarescit: quemadmodū in hac eadem specie huiusmodi falsitatis

tatis periculum euitare desiderans, vidimus nulla discussione, sed leuato, vt aiunt velo; legitimatos immisos in possessionem bonorum patris per Excellentissimum Mediolanensem Senatam, teste *Menoch. d. conf. 180. n. 50. in fin.* vbi ita ait, *Id quod incōtūcti vel le probare opposites illis proficiebantur.*

48 Verum quia sapientissimus Senatus suspēctas foris habuit oblas de ea oppositione probationes non probabitis diligēti discussione, sed in publica audientiā, velo vt aiunt leuato, recte census legitimatos continuandos fuisse in possessione bonorum patris.

Proinde in ijs referendis quæ Sacrum Consilium suo libramini examinationique subiecit, sequentem ordinem iuxta nostrum institutum seruabimus.

Primo videndum est, vtum legitimo per Principis rescriptum specificè ad succedendum, competat interdictum quorum bonorum, vel officii iudicis. Secundo, an exceptiones quæ ab agnatis opponuntur, tales sint quæ terminum saltem summarium omnino exposculent, vel ex eo saltem quod Iulius Cæsar citare fecit agnatos. Tertio, an ex eo solum quod Princeps ita asserat, credendum sit patrem pro filio legitimando supplicasse. Quarto, esto quod Iulius Cæsar immisionem obtineret in bonis nouiter per Alphōsum patrem quæsitis, vtum idem dicendū sit quoad bona antiqua, quæ vigore consuetudinis huius fidelissimæ Ciuitatis agnatis deferuntur. Et tandem quia nonnulla in hæreditate erant bona per eundem Alphōsum nouiter quæsitā, sed tamen, vt agnati contendeant, ex pretio redactō ex venditione bonorum antiquorum emptā, an ad Iulium Cæsařem tanquam nouā, vel potius ad agnatos tanquam antiqua pertineant.

Vide decissionem in calce cap. 90.

- 1 **F**iliationis quasi possessione probata, conceditur filio interdictum quorum bonorum.
- 2 . . . quasi possessionem habens pendente iudicio debet habere promissionem, quam verus filius habere.
- 3 Filio legitimo datur interdictū quorum bonorum, quemadmodum legitimo, & num. 10.
- 4 Legitimitas quæ ex matrimonio habetur, iuris positiui est.
- 5 Qualitas per naturam, & per rescriptum æquiparatur.
- 6 Legitimus à Principe nihil penitus differt à legitimis.
- 7 . . . excludis substitutum sub conditione si sine filiis legitimis & naturalibus.
- 8 Filio legitimo competit remedium possessorium adipiscenda possessionis.
- 9 Transitus facilius est in habentibus symbolum.
- 11 Filio legitimo competit etiam ab intestato iudicis officium.
- 12 Legitimationis nis excludis exceptiones requirētes prolixiorē tractatū, & num. 16.
- 13 Privilegium habens dicitur venire claro & aperto iure, & transferri onus probandi in aduersarium.
- 14 Filius legitimatus in possessionem feudorum immittitur claro & aperto iure, & n. 22.
- 15 Privilegium habens lite pendente, nisi ius commune repugnet, obtinebit.
- 17 Exceptio iuris intricati quæstioni facti æquiparatur.
- 18 . . . in iure vel in facto consistens dicitur requirere aliorum indaginem.
- 19 . . . referenda est in petitorio non impedita immisionem, & n. 24. & 29.
- 20 . . . nullitatem, vel inualiditatem legitimatōnis respiciens, non impedit immisionem legitimatō ex interdicto quorum bonorum, si tantisper dubia sit.
- 21 . . . nec pariter impedit immisionem hæredis scripti ex remedio l. finalis, C. de edict. Diu. Hadr.

- 23 Notorium quod dicitur in materia.
- 25 Hares scriptus ex sola testamenti ostensione in possessionem bonorum immittitur.
- 26 Testamentum in quo institutus est incapax, dicitur vitiū visibile continere.
- 27 Instrumentum publicum iure communi non habet executionem paratam.
- 28 Legitimi, & legitimati filij non est dispar causis in obtinenda inmissio bonorum patris, & num. 32.
- 30 Verall-dec. Rot. Rom. 342. par. 2. declaratur.
- 31 Legitimationis invaliditas in promptu non apparens, non impedit inmissionem legitimati, & num. 37.
- 33 Menoch. conf. 180. nu. 36. & 37. impugnatur.
- 34 Capacitas estimanda est tēpore mortis.
- 35 Principaliter quod sit lex attendis, non quod in consequentiam.
- 36 Qualitas est accedens quod rei naturam non mutat.
- 38 Testamentum in quo instituitur spiritus, quem pater dicit esse legitimatū, non dicitur continere vitiū visibile, nec potest ex eo inmissio restitui dari.
- 39 . . . et ita indicatum tam in M.C. quā in S.C. in exemplo similis causa relato.
- 40 Exceptio aduersus legitimatorem, quando dicatur dubia.

Quorum bonorum vtile interdictum, siue maioris Iudicis officium, instar filij legitimi & naturalis, filio quoque legitimo per Principis rescriptum, iuxta ea quæ hic proponuntur, competere. Quidē agnatorum oppositio aduersus legitimatōis priuilegium valeat in hoc ipso iudicio operari?

C A P V T LXXXV.

Filiationis quasi possessione probata, concedi filio remedium possessorium vtile, ex interdicto quorum bonorum certum est in iure, ex titulo ff. & C. quorum bonorum, vbi DD. omnes id notant, latēque prosequitur Menoch. de adipsi. remed. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 754. nu. 8. & 9. tom. 4. Rosa in recensitionibus Farinac. decis. 115. num. 1. par. 1. idque voluit intelligere Guglielm. de Bened. in cap. Raynensis, verb. qui filium ex eo suscipiens, num. 15. in fine qui dixit quod pendente iudicio an quis sit filius, eum qui vt filius tractatus est, iure filiationis gaudere, et pro filio tenendum & tractandum, eidemque interim talem prouisionem esse dandam, quæ vero competit filio, quousque de nō filiatione aduersarius plenē docuerit duraturam, nam inquit ipse, cum per prædicta sit in possessione fi-

liationis, non debet pendente iudicio illa priuari; idquē firmum, & indubitatum est in iure.

Num verò eodem remedio succurrēdum sit filio naturali, qui & in quasi possessione sit filiationis, & legitimatum se per Principis rescriptum validdē ostendat, hoc opus, hic labor est. Cōtinet siquidem hæc inspectio duos articulos. Primus est, an geneticē remedium hoc possessorium ei cōpetat. Secundus, esto quod competat, an cōcedēdum ei sit ex sola legitimatōis productione, ita quod in hoc iudicio non sit audiendus qui contra eam velit allegare, nisi in promptu, atque euidenti demonstratione ad oculum legitimatōis nullitatem ostendat, ita vt si secus, inmissio non impediatur, referuatis exceptionibus, quæ altiorē indaginem requirunt, in iudicio petitorio.

Quō

Quod ad primum, videtur expeditū filium legitimatū sola filiationis quali
 3 possessione probata, eo ipso quod specificē ad succedendum patri legitimatum se ostendat, eo Prætoris beneficio gaudere, non minus ac filium legitimum.

Probatur hæc pars. Primo ex eo quod Principis potestas in filiis legitimandis tanta est, ut possit naturæ vitium penitus submovere atque supplere, eo præferrim quod qualitas illa
 4 legitimatæ, quæ ex matrimonio in filios transfunditur, iuris positiui est, ab eoque originem sumpsit, unde ut quis eam habeat ex lege ipsa, quæ talem prærogatiuā matrimonium tribuit, vel ex ipso eodem Principe, cui lex ipsa subiacet, certè idem est, & nihil differere debet: siquidem paria sunt habere qualitatem per naturam, vel per
 5 rescriptum, ut eleganter probat *Trifonin. lib. 2. de pñt. relatus in l. cum ex oratione 47. de excus. inor.* ubi quædammodum si ingenuus libertino tutor datus sit, excusari debet, ita & is qui ius anulorum aureorum impetrasset ex *Dini Senere* rescripto per quem
 6 hoc in pñcto reasumit *Bald. ibidē, & in l. si filius, ff. si cert. pet.* & post *Zenall. præf. quæst. lib. 1. quæst. 2. n. 19.* nos quoque notauimus *cent. 1. cap. 1. num. 29.*

Quò factum est, ut legitimatus per Principē nihil penitus à legitimo differat, ut expressè statuit *Iustin. in §. si igitur licentia, auct. quib. mod. natural. eff. legitim.* ibi, *nihil à legitimis filiis differentes*, & rursus in *§. & quoniam varia, auct. quib. mod. natural. eff. sui*, ibi, *Nihil dissimile à legitimis*, & in *§. reliqui*, ibi, *illas successiones quas habent hi qui ab initio sunt legitimi*, & iterum in *§. illud*, ibi, *nihil à legitimis filiis differentes*, & vltius in *§. si quis igitur*, ibi, *Legitimus non fiet, facit tex. elegans in l. Imperialis, §. præfenti, C. de nupt.* ibi, *omni macula penitus direpta, neque vocabulum inhonestum eis inferre volumus*: subindequē legitimis adeo

7 æquiparari, ut substitutum sub conditione si decesserit sine filiis legitimis & naturalibus, penitus excludat, sicuti concors receptaque est ab omnibus si nentia, ut idem testantur in *l. ex facto, §. si quis rogatus*, ubi *Bart. praecipue ff. ad Trebell.* idquē antiquioribus relatis in puncto fundat *Decian. conf. 42. n. 15. cum seqq. lib. 1.* ideoque in dispositionibus de filiis legitimis, & naturalibus cōtineri legitimatos per rescriptum ex *Peregrino, Matthæo Bruno, & alijs* diximus esse communem opinionem *d. cent. 1. cap. 1. num. 28. in fine* cum alijs tūm antiquis, tum etiam modis rnis quos suo more coaceruat *D. lo. Castill. controuer. inr. lib. 5. cap. 106. num. 8.*

Vnde descendit, quod sicut filio legitimo competit remedium possessionis, eiusdem scilicet naturæ vel qualitatis, id est adipiscendæ ex *l. fin. C. de edict. Div. Andr.* ut notant *Bart. & alij in l. 2. eod. tit. Peregrin. de fideicom. art. 48. num. 29. & de inr. ff. lib. 3. tit. 18. num. 39. Menoch. de adipisc. possess. rem. 4. num. 759. & seqq.* ita videtur indubium cōpetere quoque hoc de quo agimus interdictum, scilicet *quorum bonorum*, cum ex ijs quæ supra diximus hoc operetur legitimatæ potentia, tum etiam quia in habentibus symbolum facilis conceditur trāsitus, *l. in rem, §. item quæcunque, ff. de resind. l. sed cum patrono, in princip. ff. de bonorum possess. cum concordant.* atque ideo *glos. magistralis in l. 1. in verb. restitutas, ff. quor. bonor.* de vno illo remedio, ad hoc de quo agimus intrepidè argumentum sumit: atque hanc ipsam
 10 partem, competere scilicet filio legitimo huiusmodi Prætoris beneficium, securè sentiunt *Alex. conf. 70. num. 11. & in fine vol. 6. Gozadin. conf. 12. n. 12. & in fine*, ubi dicit ita iudicatum. *Florentiæ, Menoch. de adipisc. rem. 1. n. 42. & ita iudicatum in S. Rot. Rom. corā Card. Lancelotto in vna iterben. bonorum, vides in nouis diuers. par. 1. dec. 661. & egegiè iuxta hæc respondit*

Alciat. conf. 40. num. 8. lib. 6. videndus omnino, *Paris. conf. 60. num. 1. lib. 3.* vbi post *gloſ. Bal. & Propoſitum* inquit filio legitimo competere etiam ab inſtato Iudicis officium, & è conuerſo procedere etiam argumentum, docet *Argel. de acquir. poſſ. q. 3. art. 10. n. 556. & 557.* Ex quibus conſuſio hæc omni iuri conſentanea videtur.

At quæ ſyrtis maior eſt in propoſita ſpecie, quæquæ dubiam ancipitemque reddit totam cauſam, id eſt quod ſecundo articulo initio à nobis propoſito continetur: nùm tanta ſit legitimationis uis, & potestas, vt ex
12 eius offenſione omnis reiici debeat exceptio, quæ aliena & extranea ſit ab illa euidenti & promptuaria, quæ oculis iſtis ius dicentis in ipſo oppoſitionis actu non ſubiaceat, illa ſcilicet quæ, vt dici ſolet, longiorem, atque prolixiore tractatum habeat, iuxta *tex. in l. ſile à quo, §. ſi de reſtam. to. ff. ad Trebell. & in l. 3. §. ibidem. ff. ad exhibendum*, ſiue vt alij dicunt altiorrem requirat indaginem.

Videtur quoque hoc ipſum duobus attentis deſinitum. Primo ex natura priuilegij. Secundo ex natura ipſiſmet interdicti ſeu remedij poſſeſſorii.
13 Eſt, quoad primum, ea priuilegij natura, vt vera euidentis & liquidiffima probatio dicatur eorum quæ continet, ita vt qui in eo ſe fundat intentionem ſuam habere dicatur fundatam, & claro, apertoque iure venire, ita vt totum onus contrarij probandi in aduerſarium transferatur, idque deſumit *DD. ex tex. in cap. licet cauſam, de probat. in illis verbis, ex priuilegijs Imperatorum, & Romanorum Pontificum euidentiffimè conſiſteris*, & ex *cap. porro, de priuileg. notat Felin. in d. c. licet cauſam. nu. 10. Anton. de Butr. in cap. auditis, de in integr. reſtit. Capyc. de ciſ. 77. num. 5. Jo. Anton. de Nigris in cap. Regni ex præſumptioſe. num. 22. R. Romis. conf. 1. num. 28. lib. 1.* idque ipſum agnoſcūt tanquam indubium in propria legitimationis
14 materia *Aſſi. decif. 195.* vbi Sacrum

Conſilium pro filio legitimo, vt ſit in poſſeſſionem feudorum immittendus, tanquam veniens claro & aperto iure ex priuilegijs uiribus intrepide cenſuit, & ibi *Frſſ.* concordantes allegat, *Gozadin. conf. 48. num. 11. Roland. poſt multos conf. 61. num. 28. lib. 1. & 15 conf. 67. num. 14. lib. 3. Sarrd. conf. 1. num. 24.* addeque verum eſt, vt qui habet priuilegium pro ſe lite pendente tam in poſſeſſorio ordinario, quam ſummario obtinere debet iuxta priuilegij tenorem, eſſi ius commune ſit contra ipſum, vt in caſu relato per *Aſſi. d. dec. 195.* & probatur ex *tex. in cap. cum perſone, de priuileg. in 6.* ſequitur *Capyc. dec. 189. n. 5. R. Romis. d. conf. 1. num. 29.* ſubdens hæc eſſe praxim quotidie viſitam in Regijs Tribunalibus.

Reſpuit pari modo omnē extraneā exceptionē, natura ipſa huiusmodi iudicii poſſeſſorii ex interdicto *quorū*
16 *bonorum, vel iudicis officio:* extraneam dico omnē exceptionē, quæ liquidiffima, & ad oculū euidentiffima nō ſit; ſubindeque eo ipſo quod dubia aliquatenus redditur vel in iure, ſi tamen ius taliter ſit offuſcatum, & intricatum, vt
17 quæſtioni facti equiparetur, iuxta notata per *Barr. in l. cum prolatis, de re iud. & per Bald. in l. cum proponas, C. de reb. cred. quos ſequitur Ruin. conf. 87. n. 28. lib. 3. Roland. conf. 22. num. 37. ad 39. lib. 3.* quem reſert *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 264. num. 50. Menoch. de adpſc. rcn. 4. nu. 759. in fine, Ioannes Baptiſta Lupus de illegit. comm. 1. §. 5. num. 155. in fine, Contard. in l. unica limit. 12. nu. 18. et 19. C. de momen. poſſeſſ. cū alijs per Argel. de acquir. poſſeſſ. q. 2. art. 18.4. n. 154. et ſeq. Caſſilo Sicul. deo. 124. num. 9. & ſ. q. vel ſit in facto conſiſtēs: his enim caſibus exceptio dicitur requirere altiore indaginem, vt cum
19 *Vinc. de Franch. decif. 289.* tenuerunt alij quos recenſuimus *cent. 1. c. 96. nu. 35.* ideoque reſeruāda eſt in iudicio petitorio, non impedita immiſſione, quæ admodum in propoſita ſpecie de qua agimus, ſentit *Acurſ. in d. l. 1. ver. reſti-**

*restituas. ff. quor. bonor. Salycet. in l. 1. n. 9. C. eod. Ruin. d. conf. 87. num. 28. lib. 3. Cacherau. decif. 26. num. 14. Ripa in l. 2. nu. 8. & 9. ff. eod. Afflic. decif. 14. n. 4. dicens ita fuisse per Sacrum Consiliū iudicatum, Menoch. d. rem. 1. num. 102. Gratian. tom. 4. discept. forens. cap. 732. num. 47. & 48. & generaliter in iudiciis possessoris id ipsum definitum est, ut ea quæ requirunt altiorē indaginem, cum effectum non impediunt, ex *sex in l. si is a quo* vbi DD. omnes ff. *ut in poss. legator.* idemquē tractant DD. in l. 2. C. de edict. Diu. Adrian. Cephal. cōf. 387. nu. 15. & 16. quibus plena manu concordantes adiungit Argel. de legis. contrad. q. 2. art. 2. num. 56.*

Idque tantopere verum est, ut nec exceptiones legitimatōis nullitatē, 20 vel inualiditatem respiciētes, admitti debeant, si tātisper dubiū sint, & quoquo modo maiorem expositulent cognitionem: nec enim iustum videtur, ut contra actionem quæ ex scriptura liquidissima ortum habet, admitti debeat exceptio, quæ eiusdē non sit qualitatē, in eo iudicio in quo summarie & minus plenē cognoscit Iudex, ita namque scripsit egregie Alciat. d. conf. 40. num. 8. lib. 6. ibi. *pendente enim disputatione super viribus legitimatōis non possunt agnati admitti, quorum causa est posterior filijs legitimatis, l. sed si ante. ff. de except. & quia in hoc iudicio possessorio reijciuntur exceptiones contra legitimatōem, qua altiorē indaginē postulant, secundum Alex. conf. 70. in 6. Ruin. conf. 87. in fine, in 3. Corn. conf. 9. in fine, in 3. Cardin. Paris. d. conf. 10. nu. 30. cum seqq. hæc Alciat. ad idem de filio scilicet petente immisionem ab intestato Paris. conf. 60. num. 8. lib. 3. Gozadin. d. conf. 12. vbi in fine dicit ita iudicatum Florentiæ, Stephan. Gratian. tom. 4. cap. 732. num. 10. 13. & 48.*

Ita similiter in successione ex testamento, de eo qui immitti petit ex re- 21 medio l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. respondēt Marian. Soccin. cōf. 97. præcipuē m. 46. vol. 2. Ruin. conf. 87. nu. 28. lib. 3.

Rolan. conf. 22. num. 36. lib. 3. Natta cōf. 473. in prin. lib. 2. cuius consultationis decisionem etiam pro hac opinione, refert Alex. Raudens. loco inferius citādo, ingeniosē ponderās, exceptionem in possessorio oppositam talem fuisse, quod pro ea in petitorio fuit in Senatu Mantuano iudicatum, *Rimin. Iun. conf. 69. num. 8. 23. & 26. lib. 1. Berens conf. 57. per totum lib. 2.* idque secuta est *Rota Rom. apud Card. Verall. decif. 22 342. par. 2.* in filio spurio legitimato, & hærede instituto, ut immitti debeat in possessionem bonorum etiam feudalium, nam inquit ipse, *non obstat ista exceptio, tu non es legitimus, quia respicit petitorium, Egid. decif. 491. ideo non est admittenda in possessorio, quia spurij sunt capaces possessionis, Paris. conf. 96. num. 4. lib. 4. & ita fuit tenum, die 3. Decembris 1554. in vna Bononiens. bonor. de Populis coram Augustino, quam decisionem in specie commendat Nogueroi alleg. 23. num. 145. vbi inquit, & quia sunt aliqui DD. asserentes exceptionem illegitimitatis posse admitti in iudicio possessorio, & de illa cognosci, vera distinctio est, eam ad hoc notoriam esse debere, & quod non possit aliqua tergiversatione celari, & declarari Verall. 23 & e. et n. 147. subdit tunc notoriam esse, quando per instrumentum publicū vel confessionem parentum constat: & Caesar. Barz. decif. Bonon. 46. num. 28. vbi dicit cōclusionem procedere tam si agatur ex testamento, quam ab intestato, ex *Ploto in l. si quando, §. 3. num. 40. C. unde vi. sic & Alex. Raudens. analog. cap. 36. num. 74. & seqq.* vbi refert plures casus in quibus conf. Alciat. supra allegatum, ab Excellētissimo Senatu Mediolanensi fuit approbatū, ipseque in hac quam defendit parte, intrepidē refidet, *Stephan. Gratian. lib. discept. forens. cap. 264. num. 50. & 51. Contrad. in d. l. vn. limit. 12. nu. 18. & 19. C. si de moment. possess. vbi tollentem decisionem S. R. Rom. in fortioribus terminis refert, nempe quando de defectibus aduersus legitimatōem**

oppositis, ex ipsomet legitimationis priuilegio incontinenti constabat, tamen resoluit *Rota*, quia circa defectus
 24 eius oriebantur articuli iuris valde dubij, placuit Dominus, vt in remedio edicti *Dni Adriani* per legitimum intentato, relaxaretur mandatum de immittendo in possessionem, reiectis praedictis oppositionibus tanquam altiore, indaginem requiruntibus ad iudicium petitorium: alia refert *Card. Mans.* quæ est *dec. 295. inter suas*, & rursus idem fuit decisum in alia *Bononiensi* de *Lambertinis* coram *D. Manz.* anno die 20. *Februarij* 1612. quæ legitur in recentioribus per *Farinac. tom. 1. par. 1. dec. 387. num. 5.* Ex quibus vides hanc opinionem iam esse tot iudicaturis canonicatam, vt rationi consonum non videatur eam ulterius in dubium reuocari.

Veruntamen adhuc vrget ratio vna, quæ vim facere videtur, fuitquæ in causa, vt Sacrum Consilium in huius etiam articuli decisione lento passu progrediretur: illa scilicet, nam quod
 25 hæres in testamento scriptus ex sola testamenti offensione, si nullum appareat vitium quod oculis subijci possit, in possessionem bonorum testatoris immittatur, gaudeatquæ beneficio *d. l. final. C. de edict. Dni. Adrian.* hoc totum pendet ex priuilegio testamentariæ dispositionis, cui lex Cæsarea hoc ipsum tribuit, quod alias uo permitteretur: at cū testamētum ipsum vitium incapacitatis hæredis scripti ex suamet
 26 lectura ostendit, quis dubitat vitium visibile continere: nec iuuat, ex priuilegio legitimationis etiam in promptu suppleri posse, siquidem legitimitio extraneus est actus à testamento, & si eius offensione posset vitium in promptu saluari, hoc nihil aliud esset, quàm priuilegium: solummodo testamento tributum legitimationi concedere, quod videtur ab omni iure abhorre-
 re, nec est in nostra facultate, cum in eo non reperitur id cautum, quod paratam habeat executionem, cum ne-

que instrumentis publicis iure com-
 27 muni id sit tributum, vulg. *l. minor 25. annis, §. minor 25. annis, de minor. ac* proinde aduersus superiorem sententiam hoc fundamento grauiter inue-
 hunt *Gras. conf. ult. num. 30. lib. 1. Paris. conf. 11. num. 10. lib. 2. latè Menoch. conf. 180. num. 36. & 37. & nouiter Lader. conf. 122. num. 2. Rolan. Canagnol. dec. consult. 99. lib. 2.* tum ad rem, si legitimitio quæ suffragio testamenti adiuuatur, potes nō est viam ipsam executiuā, vt quis ex vno, & altero iniucē se iuuantibus obtinere possit, quanto magis hoc erit ei qui soli legitimationi incumbit denegandum.

Nihilominus Domini votantes considerarunt, in primis non esse verum, Iulium Cæsarem Gagliardum ex solo legitimationis priuilegio immis-
 sionem prætere, sed ex quasi pos-
 sione filiationis in promptu probata, ijs modis quibus hæc ipsa iudicij natura patitur, vnde ad nihil aliud tene-
 ri dicebat in successione ab intestato.

Secundo, legitimationi quatenus Principis priuilegium est, hoc ipsum non esse denegandum quod cæteris priuilegijs atque instrumentis legibus tributum est, quod rem faciat notori-
 am, ius apparens, & manifestum, liqui-
 dissimamquæ probationem, iuxta ea quæ superius tradidimus: atque ideo cū dicimus testamenti vitium, quod hæredis incapacitatem ostendit, posse ex eo suppleri, fermè supponimus priuilegium ipsum ex omni sui parte
 validum, & absolutum: sic etiā supponi-
 mus, cum ad adiuuandam quasi pos-
 sessionem filiationis eo legitimatus
 vitur.

Tertio, absolutum & validum ad rem de qua agitur, dici priuilegium, quoties visibile aliquod vitium, quo manifestè, & euidentissimè deturpa-
 tum appareat non continet: quod si vitium intellectuale sit, idquæ ipsum non nisi altiori indagine, & longiori causæ cognitione ostendi posset, hæc cum sit penitus extranea, & à natura
 ipsi.

ipsiusmet iudicii posse sorsorij abhorreat, dubiam & illi quidam attento præsentem rei statu non reddit legitimatorem, licet alias ofuscatur, intricatūque ius in petitorio redderet: cum autē iudex debeat cognoscere summarie ex coniecturis & præsumptionibus, ex ijsque quasi possessionis filiationē iudicare, quo quæso pacto, quouē iure impediendus est, ubi liquidissima, & indubitata rei probatio inducitur. Et quidē si filio legitimo, & naturali ex sola filiationis quasi possessione interdictum quorū bonorū cōceditur, non videtur congrua ratio assignari posse, cur non fortius idem concedendum sit legitimo, qui vltra quasi possessionem filiationis priuilegio incubit? subindēque vera sententia ea videtur, quod non sit in his terminis filij

28 legitimi, & legitimati dispar causa, ei que concedenda immisio, siue ex interdicto quorū bonorum agat, de quo in præfenti, siue ex remedio l. final. C. de edict. Diu. Adrian. quoties legitimatio eius quam paulō ante diximus qualitatis est, ut exceptiones omnes quæ altiore requirunt indaginem, reseruari penitus ad petitorium debeant, idque negare non poterūt Menoch. & qui cum eo sentiunt; is nāque nedum d. conf. 180. num. 46. sed in tract. quoque de adipiscen. possess. remed. 4. nu. 759. id pro uersissimo agnoscit: & ita cōcordari dissidentes duas illas sententias patet, tūm ex decisionibus Sacra Rota superius relatis, tūm etiā ex his quæ aduersus Menochium ipsum egregiē, latēque discit Randens. de analog. d. cap. 36. num. 73. & seqq. subdens notabiliter num. 85. in fine: disputatio autem instituitur, id est persona qua mediante testator formā dat dicta intellectuāli creatura (id est testamento) patitur defectum, & sic sit inabile medium forma, tanquā odiosa disputatio, & requirēs altiorē indaginem rejiciunt in aliud tēpus, ut supra n. 73. nō autē sit tēpore possessorij, cuius respectū solum factū cōsideratur:

est enim remedium facti, non autem iuris. Ad idem Lupus de illegitim. cōmen. 1. d. §. 5. num. 155. vers. & licet. Gratian. d. cap. 264. num. 50. Casar Barz. decis. Bonon. 46. num. 29.

Hinc D. Conf. Marcian. conf. 1. nu. 26. & 27. agnoscens huius conclusionis vim, dum conatur casum sibi propositum à supradicta Veralli decisione defendere, duplici fundamento satisfacit. Primo, nam ait Verallam loqui in filio naturali legitimo, cui inualiditas, & nullitas legitimatōnis in testamento enūciatæ opponebatur ex pluribus quæ altiore requirerant indaginem, ideoque pro filio fuisse decessū, eo quod sufficit ei appārens titulus, & subdit, *at in casu nostro non est filius qui iudicium immisionis instituit, imō Cesar filius secundum voluntatem patris suis admissus, & institutio habuit effectum suum, &c.* Secūdo satisfacit, multum interesse an filio legitimo petenti immisionem ex testamento, de ipsius legitimatōnis inualiditate opponatur, an verò extraneus alius ex filij legitimati persona aliquid prætendens, qui ex ipso priuilegio legitimatōnis experiri velit: nam priori casu intrepide sentiri procedere prædictam Veralli decisionē, scilicet inualiditatis cognitionē ad iudiciū ordinarium esse remittendam, posteriori verò nullatenus, ex quibus duo aduersus

31 Menoch. d. conf. 180. eiusque sequaces colliguntur. Primum inualiditatem legitimatōnis quæ in promptu non appareat, non esse in hoc iudicio admittendam. Secundum hoc sine dubio procedere in filio legitimo, &

32 verum esse quod paulō ante tradidimus, nullum in his terminis versari inter legitimum, & legitimatum discrimen.

Et sanē si licitum est mihi aduersus Menochij placitum tantisper philosophari (& si aliquantulum à subiecto diuertam) obseruandum esse censeo,

33 in testamento ipso, in quo filius legitimatus institutus est, duo contineri, vnum

vnum quod substantiam testamenti respicit, quodque locum facit beneficio *l. fin. C. de edict. Diu. Adrian.* hocque est hæredis institutio sollemniter facta; aliud respicit qualitatem hæredis instituti, nempe quod sit legitimatus, quod quidem cum ad substantiam testamenti non pertineat, extraneumque ab ipso reputetur, & immissio non ex qualitate, sed ex substantia pendeat, is qui eam petit obtinere dicitur non ex legitimatione, sed ex testamento. Nec dicat *Menoch.* eo ipso quod testator legitimatum dicit filium, illegitimum cum supponere, & proinde incapax, ita ut ex hoc possit dici vitium ex ipso testamento apparere, atque substantiam testamenti infectam; hoc enim falsissimum est sua pace ex tribus. Primo, quod imò ex ipsa scriptura institutus capax ostenditur, qua legitimatus dicitur, unde quod ex ea apparet, oculisque cernitur, immisioni non repugnat, imò rei cōsentit, in cuius iudicio hoc satis est: præterquam quod non benè consequitur, est illegitimus ergo incapax; nec enim omnis illegitimus incapax est, ut sciūt legulæ omnes, quin potius aliàs incapacissimi sunt possessionis capaces, ut supra ostendimus. Secundo, nam cum dicimus legitimatum supponi illegitimum, illud est per suppositum, & subauditum intellectum, ex quo vitium fit statim inuisibile, & à sensu corporis penitus abstractum, quod huiusmodi iudicii natura omnino respuit, ut tritum scitumque est apud omnes. Tercio, quia quod fuerit illegitimus, non pertinet ad præsentem negotij statum, à quo regulari debet totus ille actus; capacitas enim æstimanda est ex mortis

34 testatoris tempore, *l. non intelligitur §. quando autem cum sua gloss. ff. de iur. fide. Fusar. de subtit. qua. 3. 574. num. 9. Peregr. de iur. fide. lib. 3. tit. 19. num. 18* unde fit ut institutus ex testamenti lectura capax censei debeat.

E: tandem cum legitimatus hæres institutus immisionem petit, non dici-

tur eam petere ex legitimatione, sed ex testamēto, in quo nihil ei deest, quominus obtinere possit: at si ei opponatur non esse legitimatum, tunc replicatio actoris ex instrumento legitimationis probabitur, subindè que ipsius priuilegij exhibitio ad excludendā principaliter oppositoris exceptionē tendit, licet ex hoc actu, certo modo, & in consequentiam testamentum ad-

35 iuuetur: at non id quod in cōsequentiam redūdatur, sed quod principaliter fit lex attendit, *l. quamuis. ff. de aur. & argen. legat.* ut proinde non ex legitimatione immisus diceretur: eo præsertim quod quatenus legitimatio testamētum iuuat, non substantiam ipsius, sed qualitatem petit, & cum qualitas sit acci-

36 dens quod rei naturam non mutat, *l. si fundus, §. si res, de pignor. §. minus, insit. de hæred. qua. ab intest. defer.* non est ei tantum tribuendum, ut sollemnem illam testamenti scripturam, totamque testatoris volūtatē, atque ius omne post se trahat, & id quod ad testamen-

37 tum adiuvandum venit, tollat suas vires, tantumque præiudicium faciat sola inualiditatis allegatione, eleganter in propria legitimationis materia *Cephæ. cons. 387. num. 16. vers. castrum.*

Hæc cum adhuc dubius existens mea rudi Minerua cōsiderassem, quia verè eam talem agnosco, substulit tamen omnem dubitandi ansam doctissimus *Cesar Argelus* postmodum visus; is enim in magis dubia specie, nempe in testamento in quo pater instituit filium, quem expressè dicit esse spurium, sed tamen legitimatum, nobilissimis fundamentis, & auctoritatibus ostendit, institutum esse immittendū, falsamque esse contrariam *Grati, Menochij, aliorumque* sententiam, sicuti videre est apud ipsum *de acquir. possess. quaest. 3. art. 10. à num. 245. usque ad 607.* ubi videbis poriora fundamenta quibus ipse nititur, longiusque probat, ad hæc quæ breui hoc nostro verborum compendio per-

strin-

strinximus reduci, sed non ideo definas lector amice ad eum recurrere, nam de materia amplius non scribes.

Vidi post hæc scripta processû præambuli hæreditatis quond. Marcelli Mormilis, in banca M. C. Vicariæ de Auerfana, in quo obtinuit Franciscus legitimatus nedum decretum præambuli ex testamento, sed adhuc in Sac. Conf. immisionē in bonis patris, exceptis fideicommissis, & consuetudini huius fidelissimæ Ciuitatis subiectis. Et iste articulus indiuidualiter fuit decisis: siquidem Marcellus Franciscum filium naturalem legitimare fecit, cuius priuilegium eisdem numero clausulas continebat; dumque in extremis ageret, suum vniuersalem hæredē instituit, vocans eum suū filiū legitimatum ex Principis rescripto, & instituto petēti præambulū & immisionem, sese opposuerunt agnati, dicētes testamentum nullum ex sui lektura, tanquam consecutum in beneficium personæ à iure prohibite, & notoriē constare de nullitate præsentæ legitimacionis. His tamen non obstantibus vno, eodemque decreto absque termino, & ex sola testamenti, & legitimacionis ostensione, & confirmationem præambuli per M. C. V. interpositi, & immisionem institutus obtinuit. Die primo Iulij 1630. In qua sanē causa de iure responderunt primarij huius Ciuitatis Aduocati.

Vt aurē ad rem nostrā redeamus, in eo Doctorem omnium cōsensus vnus est, dubiam scilicet reddi aduersus legitimacionem oppositam exceptionem, si facti quæstionem cōtineat, tūm si facti, & iuris, quo casu etiam facti dubia dicitur, vt cum Baldo, & alijs rectē aduertit *Consard. d. limit. 12. nu. 18.* vel si non quæstio facti, sed iuris tantummodo, quæ tamen non certum sit, & indubitatum, iuxta terminos *l. ornamentorum de aur & argen. legat.* sed *DD.* placita inter se dissident, vt nō facile Iudex sine librorum reuolutione dignoscere queat in quam partem

iuris propendar, quæq; sit verior, legibusque magis conformis sententia; hæc enim quæstioni facti æquiparatur, vt pro regula tradunt omnes qui plenē materiam degustarunt.

Factum ex his est, vt Sac. Conf. suo muneri satisfaciēs, decreuerit aliquodum exceptiones aduersus Iulij Cæsaris legitimacionem suo examini subiacere, non vt de illis plenē cognosceret: hoc enim nec iudicii natura, nec litis status pariebat, sed ad id solummodo, vt videret an ex iis, legitimacionis virtus taliter dubia redderetur, vt in præptu de eius inualiditate constaret, vel potius dubias iuris, vel facti continerent altercationes, à qua cognitione totum negotium pendere certum erat, proinde de his quæ priuilegio obiciebātur, ad hunc solū finē tractaturi sumus in sequentibus.

Vide decisionem articuli post c. 90.

S Y M M A R I U M.

- 1 **Q**ui falsum exponit carere debet impetratis.
- 2 Filius præsumitur mariti potius quàm adulteri.
- 3 Præsumptio potius pro possibili honesto, quàm inhonesto sumenda est. & nu. 32.
- 4 Filium mariti quem esse præsumitur, nec admissitur alia probatio in contrarium, quàm confessio eius de cuius interesse agitur.
- 5 .. mariti quem esse, est præsumptio inuis tantum, contra quam debent esse probationes concludentes.
- 6 Filius mariti quis præsumitur, etiam si uxor in domo amasij retineretur, dummodo maritus potneris habere adiutum ad eam.
- 7 .. mariti præsumitur, etiam si legitimus fuerit hæres institutus ab amasio, & ab eo tractatus, & reputatus tanquam filius.
- 8 Alius ab amasio gestis tempore concubinatus præsumuntur amoris furor.
- 9 Filius præsumitur mariti, nō obesse assertionem amasij dicētis esse eius filiū.
- 10 Legitimacionis priuilegium redditur nullum.

- lum propter obreptionem, & ſubreptionem.
- 11 . . redditur nullum, ſi non fuerit expreſſum duplex adulterium, et omnes defectus, & qualitates legitimandi.
 - 12 Diſpenſatur facilis in una ſpecie quā in alia, cū ſpurio quā cum inceſtuoſo.
 - 13 Legitimation annuſatur ſi non fuit expreſſum quod filius natus eſt ex concubina.
 - 14 Subreptio vel obreptio reddit nullum, quodcumque reſcriptum ſine gratia, ſine inſtituta.
 - 15 . . et ſignanter reſcriptum legitimatioms.
 - 16 . . etiam ſi obreptio, vel ſubreptio ſine dolo, ſed per ignorantiam proceſſerint.
 - 17 . . etiam ſi impetrans fuerit ruficus, nam ignorantia cum non excuſat, ubi ex reſcripto commodum ſenti.
 - 18 Qualitatum in reſcripto Principis exprimendarum, triplex differentia.
 - 19 An ſubreptio, vel obreptio qua non in cauſa finali, ſed tantū impulſua conceſſionis verſetur, privilegium vitiet?
 - 20 . . in utroque caſu reſertur ſententia affirmativa.
 - 21 Qualitates omnes exprimēda ſunt, que monere poterant Principem ad non concedendum, vel difficilius concedendum.
 - 22 Clauſula ſupplentes omne vitium, &c. etiā ſi ex quouis illicito coitu, &c. & ſimiles, nō tollunt vitium ſubreptionis, & obreptionis.
 - 23 . . conſentur de ſtylo Cancellaria, & eas concedens praſumitur ignorare.
 - 24 . . poſſent ſaluare ſubreptionem, qua in tacendo uerum conſiſtit, non autem obreptionem, qua in exprimēdo falſum, & num. 26.
 - 25 Mēdax proprie eſt qui falſam exponit, non qui uerum ſacer.
 - 27 Praſumptio tex. in l. miles, §. de functo, de adulter. debet fundari ſuper certitudine, non autem in praſumptione uita mariti.
 - 28 Teſtim. depoſitionibus quanta fides ſit adhibenda, iudicis arbitrio remiſſum eſt.
 - 29 Praſumptionem tex. in d. l. miles, §. de functo, alij dicunt eſſe inris tantum, alij inris, & de iure.
 - 30 . . neutra ſententia vera eſt.
 - 31 Tex. in d. l. miles, §. de functo declaratur, & uerus intellectus adducitur.
 - 33 . . eius praſumptio tollitur contrarijs praſumptionibus.
 - 34 . . pro, eſt in dubio filiatione nō probata.
 - 35 . . ceſſat concurrente tractatu filiationis adulteri, fama, communi opinionione, & legitimatiōe.
 - 36 . . ceſſat item non probata cohabitatiōe cū marito ſed potius cum adultero tempore conceptionis.
 - 37 . . ceſſat etiam quando filius ſe illegitimum declarari petit.

Filium mariti potius quem praſumi quā adulteri, praſumptionem non adeo vrgentem eſſe, quā contrarijs excludatur. Et de uero intellectu *text. in l. miles, §. de functo, ad l. l. de adult.* Subreptionis, vel obreptionis vitium reſcriptum Principis nullum reddere, non eſſe perpetuò uerum.

C A P V T LXXXVI.

VT propoſito mihi in praecedenti ſatiſfaciam ordini, dico primam, praecipuamquē exceptionem, qua Domini

de Gagliardo agnati, vim poteſtatemque legitimatiōis ad Iulij Caeſaris fauorem impetratę euertere conabatur, in eo verſari, quod precibus fuerit Prin-

Principi subreptum, & obreptum: vel quia non fuit expressum, Angelicam. Pagettinam matrem, tempore natiuitatis Iulii Cæsaris, virum habuisse Iohannem Baptistam Burzonem Ianuensem: vel quia falsò fuit expressum eam tunc temporis solutam, proindeque ex Alphonso, & Angelica prædicta, inter quos poterat matrimonium consistere, ortum fuisse; quam subreptionem, siue maui obreptionem tanti ponderis esse, vt totum rescryptum vitiet; est enim in iure ita definitum, vt qui falsum exponit careat impetratis, *cap. super literis, de rescryptis*, quem *sex. procedere etiam in gratiosis ex Rot. Rom. decis. 228. num. 1. inter collectas per Farinac. dixi cent. 1. cap. 54. num. 28.*

Ad quod in facto fundandum, produxerunt fidem matrimonii inter prædictos Burzonem, & Angelicam contracti multis retro annis, nonnullasq; alias priuatas. Scripturas idipsū coadiuantes.

Ex hoc posito, dicebant resutare manifestam receptamque iuris determinationem, nempe filium præsumi mariti, ex *sex.* qui ad hoc communiter allegatur in *l. miles, §. de summo ad l. iul. de adult.* quo loci non ex eo quod mulier de adulterio accusatur, sententiā contra eam ferendam præiudicium facere proli *Vlpianus* respondit: ea scilicet ratione quam *DD.* desumunt, quod filius præsumatur mariti; idque & matrimonij, & proli fauori, publicæque honestati consentaneum esse, nemo est qui non videat: imò & ad delictum excludendum, quod lex semper desiderat, *l. merito, ff. pro socio*; & quia vt perbellè obseruat *Peregr. decis. 9. n. 2.* præsumptio semper sit potius pro possibili honesto, quam inhonesto sumenda.

Proinde hanc præsumptionem vgentissimam esse, & iuris & de iure; (quæ probationem in contrarium nõ admittit, nisi per confessionem eius de cuius interesse agitur, iuxta tradita

per *glos. in §. illud, verb. fin. ansem in potestate, amb. de aqua. dot. & in l. in contrahibus, in princ. vers. nullo, C. de non. num. pecun. vbi Bald & alij per Decian. conf. 1. num. 127. vers. scribo respondeo, lib. 3. Paris. conf. 10. num. 84. lib. 2.) voluerunt grauissima notæ auctores, è quorum numero sunt *Hippolitus de Marfil. in l. 1. §. 1. num. 21. de question. Boer. decis. 299. num. 9. Petra de fideicom. quait. 1. n. 354. & seqq.* vbi pluribus ad id allegatis dicit hanc esse communem opinionem, cui tantum non firmiter inheret, eo quod *nn. 358.* fortassis difficultatem propositionis agnoscens, videtur in contrarium inclinare, vt scilicet sit: iuris tantum præsumptio, cõtra quam probationes debent esse concludentes: & hanc esse veram fatetur *Casus Barzims cõf. vnic. post decis. eiusdem num. 55. idem sentit Reg. de Ponte conf. 3. num. 98. lib. 2. esse scilicet præsumptione iuris, quæ vincit præsumptionem hominis, & Auell. Amat. conf. 4. num. 21. vbi multis hanc partem confirmat, ampliando regulā, vt procedat etiam si cum vtroque cõstet rem mulierem habuisse, ex *Bald. cõf. 437. num. 3. vol. 5. & si mater esset publica meretrix, imò & si in domo amasi retenta, dũmodò ad eam aditũ habere vir potuisset, ex eodẽ Bald. in l. si matre, C. de suis, & legitim. & Decian. conf. 667. nu. 2. has etiam, & alias ampliationes amplectitur *Felin. in cap. per inas, in princ. & ibi etiam Aretin. extra de probat. Memoch. de arbit. lib. 2. cent. 1. cas. 89. num. 65. Peregr. decis. 9. nu. 5. Barz. d. cõf. vnic. impresso post decis. ipsius num. 47. Rolan. conf. 22. nu. 8. & 9. lib. 3. Gratian. discip. forens. cap. 653. n. 50. Auell. Amat. conf. 4. num. 21. Paris. conf. 64. n. 5. & 6. lib. 3. 10. Baps. Lupus de illegitim. comm. 2. §. 3. nu. 14. & seqq.****

Ad eoque vehementem hanc præsumptionem esse, vt *Card. Paris. cõf. 12. num. 244. vol. 2. in fortioricali respondens, nempe vbi legitimatus erat hæres institutus, vt filius nominatus, tra-*
cta-

ſtatus, reputatus, alimentatus, & legitimatus, voluit nihilominus omnia hæc ceſſare, & cedere præſumptioni quæ oritur ex *tex. in d. l. miles, §. deſum- ſio*, ſequitur *Reg. de Ponte d. conf. 3. num. 98.* & per hos terminos ad fauorem filix procius legitimitate iudicaſſe Senatû Cathalonig, non obſtante matris confeſſione in contrarium, nominatione, tractatu, & legitimatione, data poſſibilitate acceſſus mariti veroſimili tempore conceptionis, reſert *Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. clauſul. 6. gloſ. 2. par. 4. num. 16. & 17.* aliam decilionem in terminis in Senatu Patauino factam ponit *Peregr. deciſ. 9.* quibus conſentit *Marta voto 26. n. 6.*

Videtur huius rei ratio vna euidēs & manifeſta, præter eas quas ſupra tradidimus, illa ſcilicet quod actus omnes per amasium in actu concubinati facti præſumi debent eodem amoris furore quo turpem illam vitæ conſuetudinem gerit, vt ſcilicet concubina rem gratam ageret, quod præſertim contingere credendum eſt in eo qui legitimæ carens prole facultatibus abundat; totum enim præſumi debet geſtû inſidæ illius mulieris ſuaſionibus, cuius aſſertio nec etiam iuridicè filiationem probaret, ac proinde iuſtum videtur, rationique conſonum, vt taliter geſta legitimæ cedant præſumptioni; hæc fuit elegans ponderatio *Andree Barbatij conf. 27. num. 2. in medio, vol. 1.* quod commendat *Anell. Amatius d. conf. 4. num. 14.* concludens cum *Cyno in l. ſi vicini, num. 4. C. de nups. Montaluo in l. 1. 7. fori ſis. de las herencias, lib. 3. Paleos. de not. & ſpur. lib. 1. cap. 24. num. 2. & Rolan. conf. 49. num. 46. vol. 4.* eam præſumptionem iuris quod Pater iſtæ quem nuptiæ demonſtrant, excludere omnes alias præſumptiones, ex tractatu, nominatione, & legitimatione reſultantes etiam in vita adulteri.

Poſito igitur Iulium Cæſarem, non Alphonſi Gagliardi, ſed Ioannis Bap-

tiſtæ Burzoni filium eſſe, vel præſumi, ſubſequitur confeſſum priuilegiû legitimatiſis ſubreptitiæ vel obreptitiæ fuiſſe impetratû, ac proinde gratiæ huiusmodi vitio irretitâ ipſo iure vitiari, ex *tex. quæ Abb. notab. 2.* dicit eſſe ſingularem in *cap. conſtitutus. de reſcript.* qui in reſcriptis gratia loquitur, *Oldrad. conf. 247. Felim. in cap. ad audiendam il. 2. num. 22. de reſcript.* & eſſe communè opinionem dicit *Bellacom. inter comm. opin. diuerſor. ſis. 20. de diuer. reſcript. n. 132. lib. 1.* vterque *Suacin. Cranes. & Paris. relati à Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſ. 201. num. 2. Trentacinq. var. reſolut. lib. 1. ſis. de reſcript. reſol. 5. num. 2. Flamin. Paris. de reſign. benef. lib. 10. q. 2. num. 4. & 5.* & in materia legitimatiſis, quod debeant exprimi omnes defectus, & qualitates legitimandi, vt potè ſi duplex ſit defectus eiufdè ſpeciei, quia legitimatus eſſet ex duplici adulterio ortus, ſi pater cû legitimare faciat, etiam ſi de adulterio ortum dicat, legitimatiſis tamen non valere, niſi de vtroque adulterio in præciſibus mæto fiat, firmiter tenuit *Oldrad. d. conf. 247. Jo. Andr. in addit. ad ſpeculator. in rubric. qui filij ſunt legitimati. & alij quos reſert Barbat. in addit. ad Bald. in l. eam quam, num. 36. lit. 1. C. de fideiſ. Menoch. conf. 108. n. 26. & ſeqq. Aluar. Valaſc. poſt alios cõſul. 80. n. 3.* vnde *Angel. in l. ſi nō lex, de hered. inſtit. ſis prudēs, inquit. qui facit ſe legitimare, faciat ſecū diſpẽſari, vt omnes maculas exprimat, et faciat derogari omniſibus legibus loquentibus de dictis maculis, & ita obſeruat.* Regulariter igitur hoc ipſum videtur indubiû, quod ad hoc vt legitimatio teneat, qualitatè illegitimatiſis ad vnguè exprimere quis debeat, ſiquidè facilius in vna ſpecie quàm in alia diſpenſatur, vt potè cum naturali potius quàm cum ſpurio, cum ſpurio potius quàm cû inceſtuoſo, vt docuit *Benedict. de Plumbino in l. 1. per illum tex. de nat. lib. reſtituen.* in puncto quod legitimatio non tenet, ſi tacitû ſit vel omiſſum quod filius erat natus

ex coniugata, ad idem *Bald. in l. praescriptione* §. col. c. si contra ius, vel utilit. publ. *Ans. de Burr. in cap. per venerabilem*, col. 2. vers. nunc descendendo, qui filij sui legitim. *Decius conf.* 462. num. 4. & §. lib. 2. *Alex. conf.* 60. num. 24. lib. 2. sequitur *Ruin. conf.* 88. num. 8. lib. 3. & iterum *conf.* 73. num. 5. cod. vol. vbi multos in hanc partem citat, *Rolan.* dicens esse communem *conf.* 12. num. 9. lib. 4. *Camill. de Medic. conf.* 100. num. 15.

14 Quæ probatur nedum ex iuribus canonicis supradictis, statuentibus ex obreptione, vel subreptione dolosa, omne rescripti genus vitari, siue gratiosa sint, siue iustitia, d. cap. super literis, cap. si des, cap. constitutus, cap. postulat, de rescript. cap. si eo tempore, cod. sit in 6. & in iure civi. i. in l. praescriptione, c. si contra ius, vel utilit. publ. in propria tamen, & germana materia, nempe restitutionis natalium in l. 1. ff. de natalib. restituen. vbi si quis tanquam ingenuus à Principe impetrauit natalibus restitui, cū tamen ex ancilla verè natus fuerit, nihil eum impetrasse. *Ulpian.* respondit: & idē in arrogatione in l. sed si hac, *Spatronum*, de in ius vocan. ibi, *Cui enim hoc ipso quod adrogatur celat conditionem suam, non id actū videtur ut fieret ingenuus*, per quem dicit *Angel. ibid.* quod legitimatio non extenditur ad defectus tacitos, vel suppressos. Ex quibus vides quantum lex omnem obreptionem, vel subreptionem abhorret: sunt enim hæ falsitatis species, atque ideo indignæ ut Principali benignitate tueantur.

Licet autem regula sit, in eis debere omnino dolum versari impetrantis, ut vitio nullitatis rescriptum irritetur, in gratiosis tamen, & quæ à mera Principis liberalitate dependent, etiā 16 si dolum non versetur, & impetrans probabiliter ignorauerit rem aliter se habere, quàm ipse exposuit, adhuc rescriptum vitiatum, notabiliter probari dicit *Abb. in cap. constitutus* per illum, *sex. de rescript.* num. 1. notab. 2. subdens rationem, quod scilicet in consideran-

da validitate gratiæ non attendimus culpam impetrantis, sed potius intentionem agentis, idque dicit esse menti tenendum, sequitur *Reg. Lanar. cōf.* 76. num. 8. *Cranett. conf.* 68. num. 12. som. 1. subdens nec etiam in rustico talis 17 ignorantia excusare, quia iuris est, & talibus non prodest, vbi ex rescripto comodū sentiunt, *Trēta inq.* post alios lib. 1. *variar. tit. de rescript. resol.* §. n. 4. vnde egregie *Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 2. cas. 201. n. 27.* post *Gemin. Felin. Soccin. et alios* distinguētes qualitates 18 quæ exprimi debēt, triplicē in eis constituit differētiā, inter quas alię sūt, quas iure ipso determinatum est debere exprimi; alię quę iure expressē non sunt, sed stylus Curie, vel Cancellarię diū receptas eas exposulat, & has necessariō exprimi debere constāter affirmat, ne rescriptum reddatur nullum, parumque referre quod falsū sit expressum, vel tacitum verum per ignorantiam, & simplicitatē, & nō per dolum, eo quod harum qualitatū expressionem lex, vel cōsuetudo pro forma desiderat, quæ ita ad unguem observari debet, ut eis omisio etiam in minima parte reddat actum nullū, ut scitum est in iure, etiam si Princeps libentius, & iustius concessisset, sicuti egregiē declarat *Felin. in cap. ad auers. n. 12. vers. nona conclusio, de rescript.* subinde quicquid non parva sit inter *DD.* 19 dissentio, num scilicet ea subreptio, vel obreptio privilegiū vitiet, quę versatur tātummodo in causa impulsiva, qua Princeps moveri potuit ad concedendum, non autem in his quæ circa causam finalem versantur, affirmatiuā quæ communior videtur, latissimē descendente *Joanne Guier. lib. 2. canonicar. quæst. cap. 15. num. 41.* & contrariam optimis fundamentis insigni *Conar. var. resol. lib. 1. cap. ult. in princ.* cōcludente hoc totum remitti arbitrio Iudicis, sequitur *Menoch. de arbitr. d. casu 201. num. 22.* adhuc tamen in pro- 20 positis à *Menoch.* superioribus casibus, siue in causa finali, siue in impulsiva.

reſcriptum ſemper vitari, etiam ſi fieri poſſet quod qualitas exprimenda, & quæ poterat aliàs impedire conceſſionem, Principem à concedendo non remoueret, ex *Felin. in d. cap. ſuper literis, de reſcriptis*.

- lus autem eas qualitates exprimere debere ſtatuit (idque etiam omnium
 21 Curiarum ſtylo, vel conſuetudine receptum eſt) quæ mouere poſſent Principem vel ad non concedendum, vel difficilius concedendum, *cap. dudum de elect. cap. ſuper literis, cap. poſtulaſti, vbi Felin. de reſcriptis, latè 141. in l. 1. n. n.*
 2. *C. ſi contra ius, vel util. publ. cū alijs à Menoch. relatis loc. proximè citato, n. 24. Franc. Curſ. conf. 32. num. 5. vol. 1.*
 Atqui licet expreſſio qualitatis illius, quod ſcilicet Iulius Cæſar ex ſoluta natus fuerit, reuera cauſa finalis nō fuerit, qua Princeps ad concedendum legitimationē moueretur, fuit tamen cauſa valde impulſiua duplici conſideratione, ni fallor: & quia vidit Princeps matrimonium inter amafios coſiſtere poſſe, atque ideo fictionem illā retrotractiuam ad tempus natiuitatis, quæ ex ipſa legitimatione inducitur, reperto primo extremo à quo habili poſſe iuridicè locum habere: & quoniā nullū intereſſe tertij in ea concedenda oriebatur: non inquam mariti, cuius nuptias alterius iniqua profeſſione fædari turpe eſt, ac deſteſtabile: non inſuper filij qui legitimum, & naturalem patrem demōſtrare nullatenus poterat. Difficilius ergo conceſſiſſet, de quo dubitari non oportere dicebatur: namquē iam ſupra oſtenſum eſt, difficilius diſpenſari cū ſpurio, adulterino, vel inceſtuoſo, quā cum verè naturali, idcoque manifestum eſſe legitimationem nullam reddi.

- Eamque nullitatem ſaluari nullatenus poſſe ex clauſulis illis, in talibus
 22 legitimationibus apponi ſolitis, ſcilicet ſupplentes omne viſum, & defectum &c. ita quod de omiſſione, ſubreptione, &c. tam ſi ex quouis illicito cōiū, cō-

ceptus, vel procreatus eſſet, &c. & motu proprio &c. derogando diſpoſitioni ſex. in auth. licet, *C. de natural. liber. et l. qui contra, & auth. ex complexu, C. de inceſt. nups. cæterisquē alijs, quæ in ipſo Iulij Cæſaris priuilegio leguntur: dupliciter namque occurrunt. Primo quoniā illæ de ſtylo potius, & vſu Cancellariæ, quā ex Principis intentione ceſſentur appoſite, vt teſtis eſt *Reg. de pte decif. 4. ſub num. 49.* quo fit vt nihil operentur in his quæ concedens præſumitur ignorare, prout ſunt ea quæ in factō conſiſtunt, & expoſita Principi non ſunt, ita *Menoch. conf. 181. num. 19. & 20. Alex. conf. 125. in fine, lib. 2. Corn. conf. 189. num. 6. in fine, lib. 4. Dec. in cap. de confirmationibus, num. 48. & 52. de conſtr. vtil. vel inut. Bellacomb. in ſer. comm. opin. diuerſ. lib. 1. d. tit. 20. n. 132. Franc. Marc. decif. 10. par. 1.* Secundo, nam ſi aſſertio prædicta aliquatenus ſubſtineri poſſet, id procederet ad ſupplendum ſubreptionis tantummodo vitium, quod in tacendo verum conſiſtit, nō autem in vitio obreptionis quod exponendo falſum incurritur: durius enim agit lex cum eo qui falſum exponit, quā cum eo qui verum tacet, ea ſcilicet ratione meo videre, quia in primo facilius præſumitur dolus, quā in ſecundo, iſq; propriè mentiens dicitur, de quo in *d. cap. ſuper literis, de reſcriptis. cū eius concord.* vt mendax precator debeat impetratis carere, cum è contra verum tacens mendax propriè dici nō poſſit, niſi per reflexum ad factum quod verosimiliter ignorare, & ſcire potuit, atq; ideo perpetuò menti tenendum dicit *Felin. in cap. ad aures, num. 9. verſ. quæritur caſus, de reſcriptis. hanc eſſe differentiam inter ſupprimere, & exprimere, nam primo caſu neſcimus aliquid de bono, vel mala informatione, & ideo dici non poſteſt gratiam non operari vltra mentem Papa, quæ non eſt aperta: ideo eam non poſteſt gloſſare: ſed vbi exprimit iam ſcimus eius animum, & quidem deceptum, unde dici poſteſt hoc eſſe contra eius volū-**

tatem

ratem iam patet facta, ad idem *Cranetti. conf. 592. aut. 2. & conf. 1000. n. 182. Decian. respons. 29. n. 58. vol. 2. Verall. decis. 34. n. 8. par. 2. & in materia legitimisationis post *Innoc. & Ans. de Burr.* Idem consuluit in terminis *Ruin. conf. 258. n. 10. vol. 1. conf. 88. n. 10. & conf. 73. n. 5. vol. 3. Alex. conf. 60. n. 25. lib. 2. Cranetti. conf. 68. n. 5. lib. 1. Roland. conf. 12. n. 2. lib. 4. Anell. Amat. conf. 4. n. 27.**

Hæc sunt in summa, quibus prima hæc exceptio aduersus legitimisationis priuilegium tota nitetur.

Ex aduerso autem pro Iulio Cæsare legitimo dictum fuit, totum eius contextum, vel falsum, vel saltem dubium non facile explicandum, tum in facto, tum etiam in iure esse; idque manifestè probari ex sequentibus.

In facto namque dicebatur, ex his quæ adhuc producta sunt, super quibus de petita immiissione iudicandum est, nihil per aduersarios probatum esse circa eorum intentionis fundamentum, quod scilicet verosimili tempore conceptionis filij, Io. Baptista Burzonus præfensus vir Angelicæ, viuus & præfens in hac Ciuitate fuisset: non enim hoc rectè infertur ex fide matrimonij anno 1597. in Ciuitate Ianuæ inter eos contracti, quod viueret in anno 1604. quo natus fuit Iulius Cæsar: ad summum enim posset id præsumi contrario non probato: sed ad huiusmodi leuem præsumptionem penitus tollendam, sufficere tot actus iudiciarios, publicis forensibusque scripturis in promptu productis, & præsertim legitimisationis priuilegium omni sollemnitate expeditum, cuius fidem destrui ex vna, eaque debilissima præsumptione iniquum foret: eo præsertim, quod hæc eadem potens non est, ut super ea fundati possint alia præsumptio, scilicet illa quod præsumatur filius mariti, ex *tex. in d. S. defuncto*: ad hanc namque præsumptionem substinendâ fundamentum ex quo deducitur debet esse concludenter, non præsumpti-

27 uè probatum, ne specialia multiplicetur contra regulas iuris, sicuti perbelè responderet *Ruin. conf. 29. n. 4. lib. 4. & cum eo docet Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 132. n. 81. & 82.* aliàs enim diceremus Angelicam ex quo in anno 1597. virum habuit, præsumi tempore conceptionis quoque coniugatam, & exinde filiū præsumi mariti, subindeque priuilegium legitimisationis subreptitium, multiplicando ex vna alias præsumptiones, quo nil iniure est absurdius, nil cōtra eius principia manifestius. Et aduertere debere DD. Iudicantes, probationes omnes ad coadiuuandum existentiam matrimonij, quas aduersa pars impartito sibi termino offert, suspectas de falsitate omnino fore iudicandas; namque eas ex testimoniū depositionibus adstruere intendebant, quibus quanta sit fides adhibenda, non est in iure definitum, sed iudicis arbitrio remissum, ut in *l. 3. ff. de testib.* atque ideo ne locus subornationi testium detur, & falsitatibus, quibus tantum hoc Regnum abundat, ex scripturis præsentatis sumariū hoc iudicium de finire fecutus esse: eo præsertim quod et si terminus à parte petitus ei impertiretur, in quo testes ad sui libitum examinari faceret, adhuc dubia admodum esset resolutio, quibus potius standum esset, testium ne depositionibus ex aduerso productis? an potius scripturis à Iulio Cæsare præsentatis? ita ut dubia in facto omnino foret quæstio, iudicisque determinatio non faciliè in vnam, vel alteram partem propenderet.

Et in iure difficilior redderetur iudicium: nam quod attinet ad præsumptionem desumptam ex *tex. in d. l. miles, S. defuncto ad l. Iuliam, de adulter.* quæ basis est, & fundamentum eorum omnium quæ in contrarium adducta sunt, licet opinio illa quod sit præsumptio iuris & de iure, probationem in contrarium non admittens, verè commentitia sit, nullamque substantiam habeat, ita ut receptus, & magis cōmu-

- 29 niter in eam itum sit, vt præsumptio iuris tantum censeri debeat, quæ per contrarias coniecturas, & presumptiones eliditur, & enervatur, quemadmodum præter eos quos supra allegauimus, expressè fatentur *Emanuel Acoſta* in *l. Gallus*, §. & quid si tantum, par. 5. num. 45. de liber. & posth. *Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 1. cas. 89. num. 24. Tiber. Decian. conf. 1. num. 126. lib. 3. & Paris. conf. 10. num. 82. lib. 2.* secuntur *Achill. de Grass. decis. Rot. Rom. 1. nu. 4. sit. qui filij sint legitim. Paschal. de iurib. patr. postest. par. 2. cap. 2. num. 41.* adhuc
- 30 tamen & hanc secundam opinionem falsam esse, menti; & verbis *Vlpiani* prorsus aduersam, ideoque nec iuris præsumptionem dici posse, ostendit ad
- 31 oculum ipsius *lex*. litera contextus; Proponit namque eo loci *Papinianus* factū de vxore adultera, quæ viro defuncto de adulterio accusata fuerat, in quo iudicio accusata dilationem ab accusatore petebat, ne sententia contra eam fortè ferenda præiudicium faceret filio impuberis; Respondet *Papinianus* nō videri mulierem ad iustam defensionem confugere, quoniā adulterij crimen quod ei obijciebatur, non utiq; infanti præiudicat, cum possit & illa adultera esse, & impubes defunctum patrem habuisse.

Ex quibus verbis ea præsumptio quod sit filius mariti nullatenus defumitur, sed dicit tantummodo Cūſultus bonam non esse consequentiam dicere, mulier est adultera, ergo filius est spurius, quoniam & quod sit adultera, & quod filius sit mariti possunt stare simul, nō tamen sequitur, ergo lex hoc præsumit, quia multa sunt possibilia, quæ tamen nō præsumuntur, *Incogn. n. sales*, vbi *gloſ. C. de probat.* imò facta, quamuis possibilia non præsumuntur, *in bello*, §. facta, ff. de captiv. ita perbellè cum *lex* declarat *Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 37. nu. 2.* & ante ipsum *Gozadin. conf. 13. num. 48. Tiber. Decian. conf. 1. n. 123. circa finē. lib. 3. Menoch. de arbitr. cent. 1. lib. 2. cas. 89*

num. 21. atque ex mente *Angeli, Decij, & Felini, Cardin. Paris.* in solenni *conf. 10. num. 83. vol. 2. & D. Confil. Marcian. conf. 51. num. 5.* subdens exceptionem, hanc in his terminis nullam habere subsistentiam.

Fatentur nihilominus *Alciat. & Menoch. locis proximè citatis*, illam præsupptionē quod sit filius mariti in dubio esse sumendam, quia fauorabilior est matrimonio, & ducit nos ad credendū

- 32 potius possibile honestum, quàm possibile inhonestum: in quem sensum expendenda sunt quæ docuit doctissimus sanè vir collega noster *D. Arias de Mesa lib. 3. var. cap. 39. nu. 17. & 18.* Sit tamen utcumq; adhuc eam præsupptionem, siue ex hac ratione, siue ex *tex. in d. §. defuncto* tolli & elidi alijs
- 33 præsuppositionibus in contrarium, docuerunt *Alex. conf. 88. num. 9. & 10. vol. 7. Paris. d. conf. 10. num. 38. in fine. & nu. 106. 2. vol.* quos sequitur *Decian. d. conf. 1. nu. 128. Emanuel Acoſta* in *l. Gallus*, §. & quid si tantum, par. 5. num. 45. de liber. & posth. *Cardin. Crescent. in dec. 1. qui filij sint legitim. Moheden. decis. 1. & 2. circa finem, cod. tit. D. Confil. Marcian. conf. 51. num. 5.*
- 34 Et præsertim quādo cum adulterio filiationis probatio coniungitur, quoniam ille *lex*. procedit in dubio, & dubiū cessat filiatione probata, ita *Alex. d. conf. 88. num. 14. Gozadin. d. conf. 13. num. 48. vers. præterea. & quarto.*
- 35 Item concurrente tractatu adulteri, fama, communi opinione, & legitimarione, *Gozadin. loco proximè citato, Decian. d. conf. 1. num. 128. vers. item contrarium, Alex. d. conf. 88. num. 9. et seqq. lib. 7. Alciat. conf. 40. lib. 6. post Paul. de Caſtr. conf. 75. & Felin. in d. cap. per tuas, Moheden. d. decis. 1. & 2. qui filij sint legitim. D. Confil. Marcian. d. conf. 51. num. 5. in medio, vnde Palac. Rnu. in vnbr. cap. per vestras, de donat. inter vir. et vxor. §. 60. nu. 13. dum refert *Ab. basem* in cap. officij, de punis. et remiss. et in cap. per tuas, in princ. de probat. inquit, qui idem ducit in concubina, vsq; lius*

lius natus ex concubina resecta in domo
præsumatur filius concubinarj, ut ibi
probat, & est glos. expressa in cap. Mi-
chael supra, de filijs Presbyteror. quam
monitum commendat Bald. in d. l. si visi-
tis, et in l. filium, ff. de his qui sunt sui,
vel alien. iur. Anchar. conf. 221. Bald. et
Abb. in d. c. per suas, qui ampliatur iisdem,
etiam si concubina non semper cohabi-
tasset cum viro, sed aliquando dimisset,
quammis cum illo diu sterilis fuisset,
dummodo interuentis tractatus, et no-
minatio filiationis, per illum tex. secun-
dum Abb. Franc. Arcetiu. et Felin. ibi, qui
sic limitat tex. in d. §. defuncto, et glos. in
d. cap. Michael: istis concurrentibus præ-
sumitur filius amarij natus ex concubi-
na in domo resecta, quammis illo tempo-
re cognosceretur ab alio, quia ex quo ia-
cebas cum concubinario, potius præsumi-
tur concubinarj quam alterius: istud
tenet, hæc ipse.

- 36 Vterius non probata cohabitatio-
ne cum marito, sed potius cum adul-
tero tempore cõceptionis, excluditur
omnino præsumptio d. §. defuncto, quæ
admodum in tortiori casu respondet
Alicia. d. conf. 40. lib. 6. his verbis, quia
licet fateatur fuisse concingentem, tamen
non fateatur fuisse à marito cognitam,
unde ex solo coniugio non probatur copu-
la, nisi probetur et cohabitatio: et regula
§. defuncto non procedit quādo maritus
fuit absens, nec constat quod copulā car-
nalem tali tempore cum ea habuerit, ut
est tex. in l. filij cum defuimus, ff. de his
qui sunt sui, & subdit cessare etiā dispo-
sitionem d. §. defuncto, quoties nō pro-
batur uxorem cum marito habitasse,
sed potius cum adultero tempore cõ-
ceptionis, ad idem Gozadin. d. conf. 13.
num. 45. 46. et 49. Roland. conf. 22. num.
32. lib. 3.

- 37 Et tandem dicebatur præsumptio-
nem tex. in d. §. defuncto totam favori
prolis innitiā, eamq; respectum ha-
bere, ut scilicet fiat potius legitima,
quàm illegitima: quo fit ut si filius po-
tius se illegitimum declarari conten-

dat, cesset prorsus præsumptio illa le-
gitimitatis, quia ad inuitos suum fa-
uorem lex non protrahit, ita egregiè
responderunt Gozadin. d. conf. 13. num.
48. vers. præterea, Arcetiu. in d. cap. per
suas, num. 31. de probat. et D. Marcian.
conf. 51. num. 5. in medio.

Cum igitur ex ijs contrariis præsu-
ptionibus, & cõiecturis in presenti fa-
cti serie concurrentibus, præsumi de-
beat Iulius Cæsar non mariti, sed con-
cubinarj filius, cessare omnino debet
præsumptio d. §. defuncto, etsi millies
tex. ille id ad quod in contrarium alle-
gatur probaret, eaq; præsumptione
cessante, tota questio de subreptione,
vel obreptione euanesce videtur,
namq; vel parū, aut nihil refert quod
fuerit tacitum, Angelicam virum tunc
temporis habuisse, si filius potius con-
cubinarj, quàm mariti censendus est.

Vide resolutionem cap. 90.

S Y M M A R I U M.

- 1 **R**escriptum visitatur non expressus
his que Principem à concedendo
renouarens, vel ad difficilius concedē-
dum inducerent.
- 2 . . visitatur quando talia fuerunt ta-
cita, quibus expressus à iure tantum
est gratiam non concedi.
- 3 Rescripti nulla concessio iura esset, si ef-
ficerent exprimenda quæ de iure impedi-
mentum non præstant.
- 4 Subreptio tunc visitatur rescriptum, quā-
do non per ignorantia, sed dolo modo
processerit.
- 5 . . ex probabili ignorantia induit, et
non visitatur, nisi in iuris tertij præiudi-
cetur.
- 6 . . ex probabili ignorantia nō visitatur,
nisi quando Princeps non fuisset con-
cessurus si tacitum fuisset expressum.
- 7 Moris mariti credulitas iustificatur de
communi opinione vulgi.
- 8 Dispensatio super quibus defectibus pe-
tatur.
- 9 Ligatus si soluitur & ambulat, ipse est
qui ambulat, non dissolvens.

- 10 Defectus, & qualitarum indiuidualis expressio non est necessaria, sed sufficit Principem de omnibus in genere cogitasse.
- 11 . . et sufficit eos in genere exprimere.
- 12 Subreptio, vel obreptio non nocet si Princeps velis dispensare super qualitate in qua fuit subreptum, vel obreptum.
- 13 . . praesertim in legitimatione ad instantiam patris, nulli praedictum inferre.
- 14 Defectus videntur specialiter expressi, quoties pater illarum legum derogationem petijt qua obſtare possent.
- 15 Clausula rescripti per quas dispensatur cuiusq; defectus, faciunt quod Princeps omnia impedimenta in specie tollere voluerit.
- 16 . . operantur quod legitimationis rescriptum non possit dici subreptitum.
- 17 Legitimatio non redditur nulla, si Principi non fuit expressum quod filius natus est ex coniugata.
- 18 Clausula derogatoria de stylo Cancellaria operantur precedente patris instantia petentis tales derogationes.
- 19 Cancellaria stylus satis declarat mentem Principis dispensare nolētis, quia solitus erat concedere.
- 20 . . ad styllum illum recurrendum est, quoties dubitatur de subreptione, vel de obreptione.
- 21 Subreptio, & obreptio synonyma sunt.
- 22 Rescripta gratia, vel iustitia pari iure censentur quoad subreptionem, vel obreptionem.
- 23 Reg. Reuerterii decisi. 179. vol. 2. declaratur.
- 24 Subreptionis obiectio ad causam petitoris referenda est.
- 25 Ius intricatum questioni facti equiparatur, & ad petitoris reservatur.
- 26 Spiritus exceptio altiore indaganda requiritur, nec inmissio impedit, nisi notoria sit.
- 27 Filiationis proprietas certificatur sine parentum agnitione, non obſtante dispositione tex. in l. vulgo concepti, de statu hominum.
- 28 Ruin. conf. 52. vol. 5. examinatur, & confutatur.
- 29 Filiationis tractatus ultimus parentum praeualens primo contrario.
- 30 . . nisi primus tractatus utriusq; parentis fuerit, secundus vero unus.
- 31 . . vel nisi legitimatio precedat ultimum actum.
- 32 T. i. iuritas non sufficit in his quae sunt magni praedicti, sed requiritur consensus.
- 33 Tex. in l. mater tua, in fine, C. de statu defun. declaratur.
- 34 Filiationis quasi possessio semel acquisita filio, eidem innititur auferri non potest.
- 35 . . quasi possessioni parentum confessio non praedicit.
- 36 . . quasi possessioni non praedicit ultimus patris tractatus, nisi filius consentiat per actum positum.
- 37 Educatio apud nutricem non est actus filiationis quasi possessioni contrarius.
- 38 Filiationis negationem non inducit expulsio à domo paterna.

Continuata tractatio subreptionis, & obreptionis in rescripto legitimationis resoluit argumenta in contrarium: examinato & confutato Ruin. conf. 52. lib. 5.

CAPVT LXXXVII.

Veruntamen ea subreptione, vel obreptione, de qua capitae praecedenti actum est, citra veri praedictum admiffa, non ideo praesens legitimationis re-

scriptum viribus destitutum dicendum vide: ut si quidem duo ad rem de qua agimus perpetua firmaque esse in iure nemo est qui dubitare queat: vnum nempe quod non omnis subreptio vel obreptio

reptio rescriptū gratiæ de iure vitiet, nisi iis tacitis, vel expressis, quæ Principem à cōcedendo omnino reuocaret, vel difficilius ad concedendū inducerent, vt colligitur ex *tex.* & ibi notatis per *DD. in cap. super literis, de rescriptis. Lapsus alleg. 89. in Dei nomine. n. 6. vers. Item est sciendum, Palac. Rnn. in cap. per vestras nos ab. 4. nnn. 27. de donat. inter vir. Mascard. de probat. concl. 846. Menoch. de arbitr. cas. 201. nn. 24. & conf. 1. nnn. 401. conf. 191. nnn. 45. & conf. 316. nn. 2. & 4. Valasc. consult. 130. nnn. 90. Barbof. in collect. in d. cap. super literis, nnn. 12. Gozzadin. conf. 85. nnn. 4. Sarr. conf. 49. nnn. 27. latèq; fundauimus *cens. 1. cap. 54.* Vnde quoties id quod tacitum fuit, vel falso expressum, legitimantem à legitimatione verosimiliter nō remoueret, neque ad eam concedendam difficiliore redderet, rescriptū, & legitimitio omnino substatinetur. Quinimō nec omnia tacita, quæ si fuissent expressa, Principē à cōcedēdo remouissēt, sed tantū ea de quibus iure cautum est quod eis expressis Princeps gratiā non concessisset, vt rectè aduertit *Felin. in c. po. Hylasti, col. 3. de rescriptis.* quam sequitur *Reg. de Ponte conf. 2. nnn. 38. vol. 1. Franc. Curt. conf. 32. nn. 11. vol. 1. Fab. de Anna conf. 114. nnn. 8. Ludon. dec. Rot. Rom. 108. nn. 6. ea scilicet ratione, quoniam in gratiosis rescriptis nulla concessio tura esset, si omnia essent expressa.**

3 primenda quæ de iure impedimentū non præstāt, vt cum *Rosa Romana, 104. ne Garzia, & Stephano Grasio* obseruauimus *cens. 1. d. c. 54. n. 8. & 9.* nunc addo *Curs. Iunior. conf. 32. nnn. 11. lib. 1. Decian. conf. 5. nnn. 15. lib. 1. Cardin. Tnsf. pract. conclus. verb. subreptio cōcl. 731. nnn. 24. & concl. 724. nnn. 14. & 748. nnn. 24. Felin. in cap. super literis nnn. 2. vers. limita primo. de rescriptis.*

Alterum est quod in iure firmum & indubitatum, non omnem subreptionem, vel obreptionē rescriptum gratiæ vitare, sed eam tantummodo quæ non per ignorantiam, sed dolo malo,

& ad circumueniendum concedentē facta est, ita *DD. omnes in d. cap. super literis, de rescriptis. Sarr. conf. 303. n. 29. et 530. n. 21. Lapsus d. alleg. 89. n. 5. Dec. in d. cap. super literis nnn. 321. & 22. Menoch. conf. 1. nnn. 407. Pereyr. decif. Lusitan. 60. nnn. 3. Card. Tnsf. litera S. concl. 750. nn. 26. & subreptio, vel obreptio ex probabili ignorantia facta, rescriptum de iure. non vitiat, nisi ijs tantummodo casibus, quibus concessio subreptitiē, vel obreptitiē obtemperanti iuri tertij præiudicaret: ex eo enim rectè defectus voluntatis Principis arguitur, qui nunquam velle iuri tertij præiudicare præsumitur, *L. meriti ff. pro socio, cum concordan.* vel ubi Princeps non esset concessurus, si tacitum fuisset expressum, quemadmodū egregiè declarat *Felin. in d. cap. super literis, nn. 6. & post alios Pereyr. d. dec. Lusitan. 60. nnn. 3. in quem sensum redigendum est Abb. in d. cap. constitutus nos. 2. de rescriptis.* & qui cum eo sentiunt.*

Vnde infertur in præsentī, ex capite dolosæ subreptionis, vel obreptionis, non posse huiusmodi legitimationis priuilegium nullitatis vitio irreti, siue attendas Alphonfi Patris legitimationem petentis assertionem, siue Principis cōcedentis voluntatem intuearis. Siquidem Alphonfi assertio ex duobus defenditur. Primo, nam & si millies daremus Angelicę maritum tempore conceptionis vel natiuitatis Iulij Cæsaris uirum præsumi, adhuc assertio Alphonfi potuit iustificari iusta credulitate mortis: erat enim maritus exterius, & absens, & pro mortuo publicè reputabatur, ita *Valasc. consult. 80. nnn. 10. Sarr. d. conf. 303. n. 22. & 23. & d. conf. 530. nnn. 23.* dicentes esse communem, & receptam opinionem. Secundò, nam vt Principem ad concedendum induceret, non erat ista qualitas necessariò expremenda; siquidem longè maioribus defectibus dispensari petijt, & obtinuit, vt patet in supplici libello Pro regi

regi oblato, qui ita se habet: *Ad eo vi possit succedere in omnibus predictis bonis, tam ex testamento quam ab intestato, ac si esset ex legitimo matrimonio natus, & procreatus, non obstantibus quoquo modo, & signanter S. fin. quib. mod. nat. efficiantur legitimis. l. 1. & l. licet, C. de natur. liber. & alijs legibus, constitutionibus, capitulis, & consuetudinibus, ac etiam quod non possit dici bastardus, & cum clausulis supplētes, &c.* Huiusmodi namque defectus longē turpioris sunt qualitatē, quā quod quis sit ex soluto, & coniugata ortus, subindeq; ad quid perditio hæc tacere scilicet illam quæ neque difficiliorem redderet ad eam concedendam Principem.

Quo verò ad Principis voluntatē, præterquamquod hæc ipsa parui momenti est, ubi legitimatio ad Patris instantiā conceditur, ad bona de quibus liberē disponere potest: namque hoc casu totum negotium dicitur pēdere ex Patris voluntate: & Principis potestas interponitur, veluti instrumentum ad actum perficiendum: exemplo eius qui ligato pedibus, & manibus ab alio soluitur, & ambulat, nam ipse est qui ambulat, non dissoluens, quemadmodum cum *Petro de Anchavano, & Sarmiento* obseruauimus *cent. 1. cap. 1. num. 2* adhuc tamen, etsi totum à Principis potestate penderet, nemo quidem sanę mentis vnquam iuridicē dixerit, Principem ipsum, qui longē maioribus defectibus dispensare, aut supplere voluit, ex minori, & debiliori, per cuius dispensationem nemini præiudicium inferitur, difficiliorem potuisse reddi ad concedendum: constat namquē euidenter ex ipsiusmet legitimatiōis clausulis, Principem de omni, & quocunque defectu cogitasse, & dispensare voluisse, ac proinde inanem esse quamcunque obiectionem hac in parte cōtra legitimatiōem factam.

Illā namque assertiōem, necessariam scilicet esse indiuidualem omnium,

10 defectuū, & qualitatū expressiōe, secūra nō est: siquidem verior, & magis communis eorū sententia videtur, qui volunt satis esse generalem omnium defectuum expressiōem, & Principem de omnibus in genere cogitasse, ita *Felin. in cap. postmāssi, num. 2. vers. declarā pradiā primo*, de rescript. *Panl. de Castro conf. 219. in Christi, &c. super isto puncto plurimū*, quod est *conf. 30. in fine 1. vol. optimē Rolan. conf. 112. num. 40. lib. 4. las. conf. 21. num. 14. lib. 3. Gratian. discept. foref. cap. 673. num. 20. Valast. d. consulti. 80. num. 1. & seqq. Rota Romana d. decis. 5. n. 3. in posthūm. Farinac. tom. 1. & quod sufficiat exprimere qualitatem in genere, tenet *Bald. in l. si qua illustrat, n. 5. C. ad Offician. cui concordantes adiungit Renescal. ad Alex. conf. 195. littera C. lib. 2. Beron. conf. 168. num. 4. lib. 2. Dec. conf. 55. num. 4. & conf. 137. num. 9.* Itaque cum Princeps legitimare, 12 intendit contra omnes defectus, etiā expressa qualitate in qua fuit obreptum, subreptitio, vel obreptitio nō nocet, *Felin. in d. cap. super literis, n. 2. col. 4. circa finem, vers. de lara pradiā 1. Sord. d. conf. 303. num. 9. & conf. 530. n. 21. Curr. lun. conf. 32. num. 10. vol. 1. Crumet. conf. 2. num. 14. Beron. d. conf. 168. num. 4. lib. 2. Paris. conf. 15. num. 57. & 67. vol. 2. Socc. conf. 82. n. 20. nol. 2. idq; intelligo sine dubio procedere in ea 13 legitimatiōe quæ ad Patris instantiam expeditur, nulli præiudicium inferente, atque ideo fauorabilis dicitur, quia merum fauorem Patris petētis, & filij legitimati, & nullum odium continet, sicuti fūdauimus *cent. 1. e. 1. num. 2.***

Verumcūquē ubi Pater illarū 14 legum derogatiōem petijt quæ ob stare possēt, vide: ut specialiter defectus expressiōe, & proinde omnem subreptionem cessare, sicuti in puncto tenent *Mentib. d. cas. 201. num. 18. & 19. Roland. d. conf. 12. num. 43. lib. 4. Curr. lun. conf. 196. num. 29. & seqq. lib. 3.*

Et

Et illa supplicationis generalitas clausulis illis derogatorijs suppletur
 15 nempe, *ex certa scientia, &c. motu proprio, &c. supplens, &c. non obstantibus, &c.* & præsertim illa, *quod de omissione subreptione, & quod ex quonvis illicito, & damnato eorum iulius Cæsar procreatus, conceptus, & natus opponi non possit*, quæ verba clarè, & expressè demonstrant, & Patrem legitimatorem petentem, & Principem legitimatorem in specie de omni vitio illegitimitatis cogitasse, & omnia impedimenta tollere voluisse etiam ignorata, quemadmodum docent *Bald. in l. eam quam, num. 36. C. de fideicom. & in d. l. si quis illustris num. 5. C. ad Officiu. Alex. cōf. 195. num. 7. & 8. lib. 2. Felin. in cap. postulasti, num. 2. vers. declarapradicta, Ruin. cōf. 82. num. 7. lib. 3. las. d. cōf. 11. num. 12. & 13. lib. 3. Castrens. cōf. 30. num. 5. in medio lib. 1. Curr. lnn. cōf. 196. num. 25. et 27. ubi num. 31. et seqq. audaçter affirmat, hanc non posse dici legitimatorem subreptionem, Craucts. cōf. 2. num. 15. V. alase. d. cōf. 80. num. 5. et 7. dicens ex Paulo Castrens. d. f. 219. ita limitati cōf. Oldrad. 247. Nota Romana dec. 5. num. 3. in fine in postb. Farinac. som. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. som. 4. cap. 673. nu. 19. et 20. Roland. d. cōf. 12. num. 43. et seqq. lib. 4. Menoch. cōf. 19. num. 25. Petra de fideicom. quæst. 11. num. 165. D. Consil. Theodor. alleg. 60. num. 20. & hæc est cautela ab Angelo desiderata in d. l. si non lex, de hered. insti.*

Et in proprijs terminis, nempe ubi Principi taciturn fuit, filium natum
 17 fuisse ex coniugata, quod talis obreptionis legitimatorem nõ reddat nullã, scripserunt cõtra Alex. Gozzadinus cōf. 85. num. 22. vers. non obstat. et num. 23. Ruin. d. cōf. 73. num. 12. Surd. cōf. 303. num. 9. 10. et 11. lib. 3. et d. cōf. 530. num. 21. et 23. lib. 4. Simon de Pret. cōf. 76. cens. 3. Roland. d. cōf. 12. nu. 43. et 44. lib. 4. Passet. cōf. 72. num. 48. vers. secundoreponderetur. Cardin. Tusc. præf. concl. som. 5. lit. L. concl. 236. num. 31. et

concl. 327. num. 9. et 10. & ex nostratibus D. Consil. Theodor. collega noster alleg. 18. num. 22. & 23.

Nec dici valet huiusmodi clausulas tanquam in executiuis positas, & de stylo Cancellariæ parui esse faci-
 18 endas; siquidem assertio huiusmodi subfinitet i forsan posset, ubi non præcederet Patris instantia expressè tales derogationes petentis: aliter namque nunquam posset suum sortiri effectum, sicuti in specie contra Alex. cõsiderant Curr. lnn. cōf. 196. nu. 24. et seqq. lib. 3. Menoch. de arbit. d. cas. 201. num. 18. et 19. & in pũcto Roland. d. cōf. 12. nu. 43. lib. 4. Quinimò, & stylus ipse Curie, vel Cancellariæ satis
 19 declarat Principis mentem, quod voluerit omnes defectus supplere, a quia solitus est ita concedere, ad quod inducẽ sũt clausule prædictæ, quæ aliàs contrarium operarentur effectum, cõtra notissimas iuris regulas: ideoque cum dubitari contingit an taciturnitas alicuius qualitatıs rescriptum,
 20 vitare debeat, recurrendum esse ad stylum Principis, eiusquẽ Cancellarię, scitẽ admodum aduertit Lapsus d. alleg. 89. num. 6. cuius dictum propulchro, & singulari notat Soccin. cōf. 270. col. 3. in fine, vers. potest probabiliter, et cōf. 273. post num. 12. lib. 2. cum alijs relatis per Adden. ad Lapum ibidem, lis. K. Geminian. cōf. 82. num. 11. quem refert, & sequitur Card. Tusc. præf. concl. lis. S. concl. 750. in princ.

Quæ omnia sanè procedunt tam in subreptione, quàm in obreptione, nedum quia ex clausulis prædictis veritatem vitium suppletur, verum etiam, quia hæc duo à pari procedunt, & nullum inter ea discrimen est, & tanquam synonyma in iure accipiuntur,
 21 quemadmodum probatur in d. l. sed si hac, §. patronum, de in ius vocan. in l. si fideiussor §. si cum debitor. ff. mand. et in l. 1. C. si nups. ex rescript. petan. quæ iura ad hoc scitẽ expendit Menoch. d. lib. 2. cōf. 201. num. 10. et seqq. reprehendẽs Alex. d. cōf. 60. lib. 2. cæterosquẽ sentien-

tiētes obreptionem in rescriptis plus
operari quam subreptionem, subditq;
num. 20. nullam esse differentiam in-
ter gratiā, seu iustitię rescripta quoad
22 hanc partem, vt scilicet irrita reddan-
tur, ad idem Hieronym. Sarrff. conf. 7. n.
1. cēt. 2. *Ms. card. de probat. cōclus. 1128.*
num. 2. 10. Baptista Leonell. tract. de sub-
rept. rescript. quest. 1. art. 3. relati p. Gra-
ueum in addit. ad Gaill. concl. 14. lib. 1.
Bargal. de dolo lib. 3. cap. 12. num. 6.

Nec quicquam ad rem facere dice-
batur decisio Sacri Consilii in Colla-
terali Consilio facta in causa Iacobi
23 de Bononia, petentis admitti ad nobi-
litatē Sedilis Nidi fidelissimę Ciuita-
tis, quam refert Reg. Reuerter. decis.
manuscript. 179. vol. 2. ex pluribus. Pri-
mo, quoniam legitimatio de qua ibi,
non fuit per patrem, sed per filiū Pa-
tre iam defuncto petita: vnde inferitur
per tale priuilegium nihil probari ad
fauorem filii, nec de filiatione, nec de
ipsius quasi possessione, quemadmodū
probarctur si fuisset ad Patris instan-
tiam expeditum. Secundo, quoniam
iudicium illud fuit petitorium, in quo
necesse fuit dari terminū. Tertio, quod
in eo ipso iudicio petitorii fuit per Se-
dile probata subreptio, & obreptio,
ac proinde corrumpere debebat neces-
sario rescriptū, quod tamen in possesso-
rio admitti nullatenus pōt, in quo vel
standū est assertioni Patris, & verbis
priuilegii, contrario in promptu & ad
oculū non probato, vt proinde cesset
disputatio de viribus clausularū: vel
saltē hoc illā operari debēt, vt in pos-
sessorio pro filio sit iudicandum, id-
24 circo subreptionis obiectionē causam
proprietas & petitorii respicere, ad
eamq; esse remittendam rectē respon-
dit Beron. conf. 57. n. 31. vol. 2. censuitq;
Rota Romana in posthum. Farinac. tom.
2. decis. 601. num. 6.

Igitur ad rem, ex his omnibus
videt amice lector, factum, & ius
præsentis causę, vel Iulio Cæsari le-
gitimato asistere, vel saltem tam
dubium, & intricatum vtrumque ef-

se, vt nequeat in hoc ipso possessorii
iudicio explicari. In primis namque
difficilem sibi agnati assūmūt Prouin-
ciam in eo quod probare offerunt, ma-
ritum scilicet Angelicę viuum tempore
re conceptionis fuisse, item præsentē,
& quod cum ea cohabitasset. Rursus
quod impossibile est, copulam carna-
lem eo tempore cum ea habuisse. Et
tādem Iulium Cæsarem in domo ma-
riti, non adulteri natum, cum aliis re-
quisitis superius relatis, ad hoc vt in-
tret dispositio dicti §. *defuncto*, ad mis-
so etiam eius communi intellectu: hæc
enim omnia nedum difficillimæ sunt
probationis suaptē natura, sed adhuc
difficiliora extemporis iam elapsi an-
tiquitate, saltē ad hoc vt testes super
hoc deposituri, integre fidei, nec de
falso suspecti reputentur, aduersus pu-
blicas forensesquē scripturas per Iu-
lium Cæsarem productas.

In iure longius disquirendum erit,
an qualitas adulterii, seu spurietatis,
quæ tacita in precibus præsupponi-
tur, eius sit naturæ vt queat legitima-
tionem nullā reddere? Rursus an dis-
positio d. l. miles, §. *defuncto* sit ad rem
de qua agimus applicabilis? Vterius
& illa difficilior quæstio inter Alex. d.
conf. 60. ex vna, *Gozzadin.* cæterosque ius
sequaces ex altera, an scilicet clausu-
læ illæ derogatoriæ in legitimatione
contentæ, aptæ sint à subreptionis, &
obreptionis vitio eā saluare? hæc enim
omnia propter tantorum Patrum hinc
inde decertantium auctoritatem, ius
ipsum dubium valdē, & offuscatum,
25 constituūt, itaut quæstioni facti æqui-
paretur, ac proinde ad petitorium ne-
cessario reicienda sunt, quemadmo-
dum docuerunt Soccin. in rubr. de reb.
dub. n. 2. Menoch. d. conf. 180. num. 47. &
Vinc. de Franch. d. decis. 189.

Et ne hoc omittam, exceptionem
spurietatis altiore indagine requi-
26 rere, nedum ex hoc ipso videtur, quod
probatio de tempore conceptionis
facienda est, sicuti per Sacrum Consi-
lium tradit decisum Dominus meus R.

T. A.

Tapia his diebus dum hæc scriberem cōmuni dolore, & mæstitia extinctus, *dec. Sac. Conf. 37. in fine.* Verum etiam quia nisi notoria, & euidens sit, de eaque in promptu per instrumentum publicum, vel parentum confessionem, constet, semper dicitur requirere altiore indagine, nec impedit immissionem, sicuti perbellè tradit *Novgorol* post multos *alleg. 23. num. 145.* aliàs enim concurrente parentū agnitione in cognoscendo filium in suū, certificatur proprietas filiationis, non obstantē dispositione *tex. in l. vulgè concepti, de stat. homin.* cuius incertitudo non id operatur, ubi concurret parentum agnitio, ex præsumptione *tex. in cap. per tuas, de probat.* in quo est sedes materix: ita namquē censuit *Sacra Rot. Rom. decis. 661. inter posth. Farinat. par. 2.* in cuius specie contra filiationem opponebatur quod mater erat in circumdario inhonestarū mulierum prostituta, ad quam erat facilis aditus, & à pluribus cognoscebatur, & nihilominus filiatio fuit habita probata, ex eo quod filiam pater educavit, & tanquam filiā tractavit: quam decisionem commendat *Gratian. de secept. forens. tom. 4. cap. 653. num. 75. & 76.* ubi refert secundum eam aliàs *Rotam* iudicasse.

Hinc descendit intellectus ad *con-*
 28 *filium Ruini 52. vol. 5.* cui responsiones multiplices in promptu esse dicebat vnus ex Dominis, ex quibus clarè patet fundamenta per eum adducta, prorsus inania esse, & nostræ speciei totaliter inapplicabilia. In primis nāq; cōstat in proposito inibi casu, eum de cuius filiatione dubitabatur, egisse ad excludendam veram filiam legitimā, & naturalem; non enim præsumitur quidquam Pater facere in præiudicium legitimæ prolis, argumento eorū quæ tradidimus *cent. 1. cap. 1. num. 4.* Secundo, iudicium illud cum patre expressè negāte filium esse suum agitabatur, subinde nil mirum si *Ruinus* eum non esse in quasi possessione filia-

tionis respōdet. Tercio, filium de quo ibi nihil probasse circa filiationē, iuxta terminos *tex. in l. filium cum desinimus, de his qui sunt sui*, nempe quod ex vxore, & in domo patris vicinis scientibus natus fuerit, vt faretur *idem, auctor num. 4.* Quarto, Patris nominationem incidēt, & propter aliud factam, & blandiendo, quemadmodum etiam cum eo qui non est filius fieri solet, vt *num. eod.* Quinto, quia nec etiā quasi possessionem filiationis probavit; nam ex eo solum quod alimenta in domo patris perceperat, & tanquam filius nutritus fuerat, in quasi possessione filiationis non cōstituitur; siquidem contingit multoties hoc ipsum pietatis intuitu fieri, & nihilominus agnoscens *Ruinus* assertionē hanc duram esse, & maximos habere cōtradictores, quæadmodū *c. 84. n. 14.* ostēdimus, subdit hoc verum esse quando illum esse filium parentes negant, quæadmodum in specie sibi proposita, & in his terminis locuti sunt *DD. in cap. transmissa qui filij sunt legitimi.* Sexto, quoniam nec negare potuit idem *Ruinus* nominationem, & confessionem, parentum etiam incidenter ad aliud factam, in actu, vel tractatu aliquo qui alteri quā filio conuenire nō potest, eum in quasi possessione filiationis constituere, secus autem si possit extranco cōuenire, idq; multis comprobatur. Septimò, quia vltra parentum negationem, filius de quo ibi, à domo patris fuerat expulsus, & per annos 18. extra domum habitauerat; imò in testamento illum præterit; ex quo infert
 29 *Ruinus*, quod iste vltimus tractatus diuturnus, & contrarius præualere debet primo, ex *Aretino in cap. per tuas, de probat.* sed dicitur infert *Anton. de Butr. in d. cap. transmissa* dicentem, quod si quis primo ab ambobus parētibus vt filius fuit tractatus, deinde vt nō filius
 30 ab vno tractatus, primus tractatus tāquam plenior præualebit; proindeque etsi daremus Alphōsum vltimis annis Iulium Cæsarem nō vt filium tractas-

se,

- se, plenior tamen tractatus primus affirmatiuus vtriusque parentis præuallere debet; quin potius et si uterque patens vltimo loco non vt filium tractaret, adhuc faretur *Ruinus* nihil in hoc, primo tractatui præiudicari, qui semper præualebit, præsertim si legitimatio, seu alius actus qui legitimatiōi sit analogus, siue proportionabilis præcedat, sicuti perbellè post multos obseruat *Raudens. de analog. cap. 36. num. 17. cum seq.* nisi filius secundo cōsentiat: ea ratione, quia sicut confessio semel facta reuocari non potest, ita & multò fortius nec potest reuocari tractatus, qui est fortior, ex doctrina *Aretini in d. cap. per tuas* per illum *tex. num. 31.* quam vt casui suo applicaret *Ruinus*, filij consensum extorquere intendit ex sola ipsius patientia, & taciturnitate, ex quo ait, *nunquam reclamauit, nec cōquestus fuit per decem annos*, quod quidem in tanti momenti negotio ridiculum fermè est & nugosum, ex sollenni doctrina *Castrensis in l. licet, num. 2. C. de iur. deliberan.* quod scilicet in his quæ sunt magni præiudicij, non sufficit taciturnitas, & patientia longi temporis, sequitur & pluribus comprobatur in proposito *Menoch. conf. 181. num. 94. lib. 2.* Oñdò, quoniam vt primæ quasi possessioni filiationis per posteriorem derogeretur, necesse est id fieri per actum contrarium positium, qui primis expressè cōtradicat, non autem per actum simpliciter negatiuum, qui potest se habere ad esse, & non esse; vt pote quod pater sicuti primo filium vt filium tractauit, declarando ex actibus ipsis suam voluntatem, ita & contrarium faciat per actus qui contrarium declarèt, nā per solam desinentiam primi tractatus, filius primam quasi possessionem non amittit, & in his terminis procedit *tex.*
- 33 elegans in *l. si mater tua, in fine, C. de statu defunctorum*, quem cum Baldo ad suam confirmandam sententiam *Ruinus* allegat, vt sollenniter exponit *Accurs.* verba illa, *Quod si varietas in-*

interveniat, posteriora tempora spectari conuenit, ibi, quia aliquando vt ancilla, & aliquando vt libera vixit: id quæ rectè ad suū propositū induxisset *Ruin.* ex quo filius fuerat à patre præteritus, qui est actus filiationis penitus cōtrarius: sed recordari debuit eorū quæ paulò ante dixerat, priorem tractatū, & quasi possessionem à patre reuocari non posse, nisi filius eidem consentiat, vt superius ponderatū est: ex quibus sentit, semel acquisitam filio quasi possessionem filiationis, eidem inuito auferri non posse, vt in puncto docet *Propositus in cap. transmissæ, num. 5. vbi bona additio, qui filij sint legitim.* & post *Bald. Dec. Gonzadin. & alios, Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 53. n. 29. Guglielm. de Bened. in cap. Raynari. us, verb. qua filium ex eo suscipiens, num. 12. par. 3. de testam. ita in specie intelligens *tex. in d. l. si mater, C. de stat. defunct.* & subdit rationem *num. 15.* quia durū esset in potestate parentū fore, ius filio ex confessione semel acquisitum auferre, contra *tex. in d. cap. per tuas, n. 17. Corn. conf. 1. num. 2. Gonzadin. conf. 12. num. 24. Mascard. de probat. concl. 789. n. 5. Farinac. in repet. iudic. quæst. 43. n. 34.* specificè loquens de filio qui semel vt filius à patre tractatus, postmodum a domo patris respueretur: eo præsertim quod possessio, seu quasi, solo animo retineri potest, vt sunt iura ad manus. Vnde nisi filius vltimo patris tractatui suum consensum adhibeat, primam quasi possessionem non amittet, & proinde factum filij requiritur positium.*

Et pōderetur quæso species tradita in *d. l. si mater tua, q.* validitas ingenuitatis, vel seruitutis desumitur totæ ex aucti-

aetibus ipsius mulieris. sc. qñ vti ancilla, & qñ vti libera vixerit, vt sic totum negotium ex eiusdemmet aetibus dependeat: quinimò & aetūs tales esse debent, qui primæ quasi possessioni expressè & manifestè sint contrarii, & cum ea penitus incompatibiles.

Concludit tandem *Rhinius* consultationem suam alia pōderatione, quæ reuera longè leuior est: nam inquit à die natiuitatis vsque ad annum duodecimum stetit filius, & habitauit cum nutrice, & in hoc non fuisse vti filium tractatum supponit, eo quod apud Patrem educari debebat, & in eius domo habitare, in qua licet postmodum fuerit receptus, tandem fuit expulsus: vnde diutius stetit extra domū, quàm in domo ex quo infert quod iste vltimus tractatus præcedēte potētiōr est, tum quia est magis diuturnus, & longeuus, tum etiam quia vltimus cū primo apud nutricem coniungitur, adeo vt vltimus actus negatiuus priori affirmatiuo præualere debet. Verumtamen quantum inane sit huiusmodi argumentum, cognita euidenti demonstratione huiusmodi extremorū, quæ ipse coniungere intendit inhabilitate, facillè patebit. Primum namq; quod scilicet educatio apud nutricem actus sit filiationis quasi possessioni cōtrarius, nec iure probatur, ex hīs quæ decisa reulit in nostro Sacro Consilio *D. meus Reg. T. apia d. dec. 37.* nec quotidiana patrumfamilias obseruantia, & consuetudo confirmat; siquidem videmus tota die magnos etiam viros, quinimò & Reges, aliosuē Principes proprios filios nedū naturales, sed & legitimos extra domum propriam nutricibus educandos tradere, & possem hic exempla quamplurima ex historiis referre, si nostri instituti ratio id permitteret. Corruit ergo primum extremum.

Nec minus fragile est vltimum, siquidem potest filius paterna correptione, & nonnunquam Patris odio, & multoties nouerç, à propria domo

expelli, idque non necessariò negationem filiationis inducere manifestum est, quia stare simul possunt, & filium, eū esse, & à domo patris iustis vel iniustis causis expelli, vnde nō mirum si nulla iuris ratione, & autoritate postremum hoc argumētum confirmare potuerit *Rhinius*: quibus ita perpensis non est de consultatione illa quicquā curādum, nam vel ex his de primo ad vltimum confunditur, vel saltem quæcunque in ea cōtinētur difficiilia multum sunt in iure & in factō existimanda, & proinde ad petitorium reijcienda, tãquam altiorē indaginē requirētia.

Vide decisionem infra *cap. 90.*

S Y M M A R I U M.

- 1 **L**egitimatio vt fieri possit, concurrere debet consensus patris, filij, & Principis.
- 2 . . . expedienda est patre supplicante, idq; pro forma requiritur.
- 3 Succedere alteri filius quis nō cogitur, isā nec iniustus habere successorem.
- 4 Patris consensus expressus requiritur, nec tacitus sufficit.
- 5 Legitimationis priuilegio dicenti patrem supplicasse standum non est, nisi aliunde comprobetur, sed contra num. 18.
- 6 Patris consensus ap. requiritur in legitimatione quoad honores tantum & dignitates?
- 7 Principis assertio quod legitimatio fuerit ad instātiām patris expedita, sufficit in iudicio summario immisionis.
- 8 Legitimatio dicitur ad instātiām patris expedita, sine voluntas eius precedat, sine subsequatur.
- 9 Patris consensus etsi pro forma requiratur, assensum potest ex post facto interuenire per modum ratificationis.
- 10 . . . tacitus sufficit, & ex cursu temporis inducitur, data scientia legitimatiōis.
- 11 . . . tacitus inducitur, si feceris alium

Lz. ali.

- aliquem ſcientia legitimatiōis expreſſum.
- 12 Legitiatio in dubio præſumitur ad inſtantiā patris expedita.
- 13 Citatio ſi reperitur facta, & non appareat ad cuius inſtantiā præſumitur facta ad inſtantiā patris.
- 14 Legitiatiōis priuilegium præſumitur mandato patris expeditū, ſi aliud expeditur.
- 15 Mandatum patris præſumitur, ſi ſciat priuilegium legitiatiōis expediti.
- 16 . . præſertim quando actus geſtus requiritur impenſam.
- 17 . . ſine impenſa pro actu geſto modica ſit, ſine magna.
- 19 Tex. in l. omnium, C. de teſtam. declaratur.
- 20 Principis aſſertioni priuilegio conſenſa ſtandum eſt, niſi verſetur terrij præiudicium.
- 21 Legitiatio poteſt expediti non auditis nec citatis agnatis illis qui inſ illam impugnandi non habent.
- 22 Patris conſenſus ſuppletur ex clauſula de certa ſcientia, et de plenitudine poteſtatis in legitiatiōe cōtenta.
- 23 Cellus Vgo conf. 73. num. 3. expeditur, & impugnatur.
- 24 Ratificatio tacita ſupplet vices mandati, etiam ſi ſpeciale requirebatur.
- 25 Actus omnis præſumitur geſtus prout à iure requiritur.

Principi aſſerenti patrem pro filij legitiatiōe inſtituiſſe, credendum eſſe, præſertim in iudicio immiſſionis bonorum: Et patris voluntatem tacita, vel expreſſa ratificatione probari, cōfutatis *Anello Amato conf. 1. nu. 18. & Celſo Hugone conf. 73. num. 7. & ſeq.*

C A P V T LXXXVIII.

Alterum quod priuilegio legitiatiōis ad Iulij Cæſaris Gagliardi beneficium expedito, ex aduerſo obijciebatur, defectus voluntatis Alphonſi patris erat, quem legitiatiōem petiſſe nō conſtabat, quinimō ex Doctōris Antonini Paladini, qui eius expediendi curam geſſit, atteſtatione apparere dicebatur, negotij ſollicitudinem ſibi ab Angelica Pagettina demandatā, ideoque legitiatiōe in ſuo ſalutari deficere.

Licet enim legitiatio ſoleat ex iuſtis cauſis fieri, actus tamen eſt nude, & meræ voluntatis, ram reſpectu patris petentis, quā filij recipientis, Principiſquē concedentis, ideoque concurſus ipſorum voluntatis requiritur, ut altero ex his inuitis effectum forti nequeat. De patre de quo noſter

ſermo eſt, habemus iura expreſſa in *auth. quib. mod. natur. eff. legittim. §. ſi quis ſanē, ibi, ipſos quidem ſuos facere voluerit, & in §. liceat igitur, & in §. ſequenti, & ruruſ in auth. quib. mod. natur. eff. ſui, §. illud tamen à nobis, quibus locis ſep̄ies hoc repetitum inuenies, & pro forma traditum, ut pater ſupplicare debeat pro filio legitiando, id quod pro regula ſtatuunt DD. è quorum numero vltra clafſicos, ſunt *Curt. Iun. conf. 157. num. 9. lib. 1. Emanuel Acoſta in l. Gallus, §. & quid ſi tantum. par. 2. num. 95. Burſat. in conf. 433. num. 2. lib. 4. vbi de ratione, Tellus Fernandez ad l. 12. Tauri, nu. 9. poſt Bald. conf. 17. vol. 4. Boer. deciſ. 160. num. 3. & alios, Mattienzo ad l. 10. gloſ. 1. num. 11. tit. 8. lib. 5. recopilat. Celſus Hugo cōf. 73. num. 9. Idque præſertim ſeruandū eſt, cum legitiatio ad ſuccedendum patri**

tri ordinatur; eodem namque respectu quo quis alteri succedere nō cogitur, ita nec inuito successor datur, vt rectē obseruat *Bald. d. conf. 17.* à quo id mutuo accepit *Tellus Fernandez loco citato, num. 10. & 11. Guglielm. de Bened. in cap. Raynissus, verbo et uxorem, num. 186. Anell. Amat. conf. 1. num. 17.*

Hęc quidem voluntas, & consensus patris exprelsus requiritur, nec tacitus sufficit ad legitimacionem informandam, eo quod actus est qui pręiudiciū & incommodum, & filio, & patri inferre potest, quemadmodū scripsit *Roman in l. qua de dotis, nu. 39. ff. solus. matr. sequitur Prapost. in cap. per venerabilem, §. quod autem, num. 51. qui filij sint legitim. Aretin. in l. Gallus, §. forsitā, num. 46. vers. dixit etiam Angel. de liber. & postib. & post alios Costa in d. §. & quid sit tantum, num. 120. concludēs ex sola scientia legitimacionis impetratę consensus non induci, alios recenset *Tellus Fernandez loc. cit. nu. 15.**

Adeoq; necessarium esse, vt & si milles in legitimacionis scripto dictū sit Patrem pro ea obtinenda supplices dedisse preces, adhuc tamen huic assercioni standum non esse dicunt *DD.* nisi aliunde testibus id comprobetur, ita sanē auidacter defēuit *Anel. Amat. d. conf. 1. num. 18.* dicens id probari ex *Fulgos. conf. 23. num. 2. & ex textu insigni in l. omnium, C. de testam.* ibi, si rescripta vestra nihil de ea rem voluntate responderint; voluntates etenim hominum audire volumus, non inbere, & comprobat ex *Marino Freccia* à simili de assensu post mortem fudatarij petitor: nam ex sola asserctione petitio nō probatur, eandemque sententiam Latius tuetur *Celsus Hugo conf. 73. à num. 7.*

In contrarium pro Iulio Cæsare dicebatur, principalem conclusionem negari non posse, nempe Patris voluntatem, & consensus omnino desiderari ad validandum legitimacionis actum, qui ad succedendum eidem ordinatur; quicquid contra attentauerit *Cuman. conf. 1. 17. Lupus de illeg. comm.*

3. §. 1. num. 5. vers. & illud, qui debent intelligi de legitimacione ad honores tantum, & dignitates. Verumtamen de eo in specie de qua agimus nō apparere, & factō, & luti aduersari: vel saltem secundum præsentem rei statum ad immis onem obtinēdam satis, superque de eo constare ex Principis asserctione eodem priuilegio contenta; & quicquid in contrarium allegatur tantum dubium, & incertum, longiorēq; requirens cognitionem ad petitorium reiiciendum.

Siquidem in promptu, prout ipsa iudicii natura fert, nedum priuilegium ipsum legitimacionis exhibitum est, in quo Princeps asserit Alphōsum pro legitimacione preces dedisse, verum etiam fide dignorum virorum attestacione comprobatum est, eundem patrem de clericatu, & doctoratu filij sollicitum, illudmet priuilegiū in Curia Archiepiscopali, & almo Collegio præfuisse: inuē & in donatione ducatorum duorummille eidem filio inter viuos facta, eundem suum filium legitimum & naturalem appellasse.

Ex quibus vel manifeste deduci, de patris voluntate legitimacionem fuisse obtentam, vel saltem ita præsumendum, tali præsumptione, quod onus contrarium probandi aduersariis incumbat, idq; fieri debere in iudicio petitorio, ex iis ipsis regulis quæ in præcedentibus firmauimus. In quo quidem iudicio difficilem rem aggredi certum est, iis quos paulō ante recensuimus, vel consensus, vel ratificationis actibus positis; siquidē de iure ita statuendum est, vt patris voluntas in actu legitimacionis præcisē necessaria non sit, & si pactō aliquo post de ea in præsentī dubitari, sed potest ex post facto subsequi, vt grauiter docet *Cuman. conf. 1. 17. num. 1. Curt. iun. conf. 157. num. 29. Emanuel Acoffa loc. cit. num. 108.* sicut & voluntas eadem potest præcedere, & legitimatio post mortem patris fieri, vt *tex. est formālis in ansh. quib. mod. natural. eff. sui, §. si*

verò is, notat *Soccin. iun. conf. 37. num. 12. vol. 2.* Quocirca rectè dicitur legitimatio à patre impetrata, siue voluntas ipsius præcedat, siue subsequatur, *Barf. d. conf. 433. num. 2. lib. 4. & post Angel. conf. 17. num. 6. D. Confil. Theodor. alleg. 60. num. 5. Cardin. Seraphin. dec. 1331. num. 12.*

- 9 Quæquidem verissima propositione admitta, consensus ille & si pro forma desideretur, cum tamen patris præiudicium respiciat, satis est quod ex post facto interueniat, atque ideo per modum ratificationis, iuxta insignè theoricam *Bald. in l. Gallus, §. forsan, nu. 5. de liber. & posthum.* & in puncto responderunt *Angel. conf. 87. num. 2. Raphael Cuman. d. conf. 117. num. 1. Curt. iun. conf. 157. num. 29. Marian. Soccin. conf. 97. num. 19. lib. 2.* nec modo exprelsa consideratur, sed sufficere tacitam, imò & eam quæ ex cursu temporis inducitur, data legitimatiois scientia, docè scribit *Soccin. iun. d. conf. 37. num. 19. & 20. iuxta glos. magistralem in l. in adoptionibus, ff. de a. lops. ubi ad hoc scientiam admittit sine contradictione, sequitur *Roman. sing. 594.* quam conclusionem procedere etiam in casibus, in quibus a lege, vel statuto Principis, Episcopi, Capituli, parentum, vel propinquorum, seu alterius consensus, seu auctoritas, vel licentia ad aliquem actum expediendum requiritur, multis iuribus & *DD.* auctoritatibus terè ad nauseam relatis, firmat *Ferdin. V. asq. lib. 2. controuerf. illustr. cap. 63. num. 14. Tellus tamen Fernand. d. l. 12. nu. 15. vsque ad 19.* quæstione ista ad partes examinata, vtrum scilicet sola scientia cursu temporis adiuta, consensum talem inducat, qui satis sit ad legitimatorem informandam, ita resoluit, vt*
- 11 concurrere debeat actus aliquis expressius voluntatis patris, seu filij, ita iniquens satis notabiliter ad rem de qua agimus, *Vnum tamen erit absque dubio, quod si extra scientiam etiam extraiudicialiter aliqua verba protulit, quantumcunque ad aliam effectum, ex*

quibus deducatur extra scientiam legitimatiois approbatio eius, veluti vocando se legitimum, vel habere filium legitimum, vel legitimatus pretendat aliquod officium, seu beneficium, seu honorem, vel dignitatem, quæ solis legitimis competit, vel alia coniectura adsint, ex his probatur consensusse, sequitur *Matthienf. ad l. 19. gloss. 1. num. 1. tit. 8. lib. 5. recopilas.*

- 12 Et quod ad rem de qua agitur, satis est, in dubio legitimatio præsumitur ad instantiam patris expedita, cuius nomine cantat, ad *Oldrad. conf. 136. nu. 5. in fine, Franc. de Aretio conf. 36. nu. 6. in fine, & 7. & doctrinam Oldradi Rotæ* solere amplecti concurrentibus aliis coniecturis, testatur *Cardin. Seraphin. decif. 560. & reuera cōtrarium verosimile non est, vt in puncto scribit Aretin. d. conf. 36. num. 7. sequitur Marian. d. conf. 37. num. 13. ibi, Sumpto ergo argumento à verosimili, quod in iure validissimum est, non est verosimile, ff. quod mer. caus. cap. solli. itè de rest. spoliis. cū similibus, aiendum est solum patrem eius procurasse legitimatorem prædictæ fieri, & supplicationem pro ea impetranda dedisse, quod enim alius supplicaret ab omni verosimilitudine dicitur remotum, & ideo quasi falsitatis imaginè habere videtur, ut inquit *Bald. in l. 1. c. de seru. fugit. 3. col. refert, & sequitur Alex. conf. 27. in causa, & lite. in fin. vol. 2. las. in l. si extraneus, col. 2. ff. de cōdict. ob caus. & Dec. conf. 645. viso, & perle-**
- 13 *cto 2. col. Facit quia si reperitur facta citatio, & non appareat ad eum instantiam, præsumitur facta, seu commissa ad instantiam partis, vt cōcludit Aret. conf. 36. casus talis est, ita videtur in proposito dicendum, quod ista legitimatio præsumatur facta ad instantiam partis, cuius interest, & sic patris. Hæc Soccin.*
- Quinimò & si alius patris nomine expediuit, nam mandato patris præsumitur fecisse, vt scribit *Honded. conf. 87. num. 32. lib. 1. & in puncto Capyc. decif. 4. num. 19. Bellamer. in cap. non nulli, nu. 19. de rescriptis. Idcirco Felin.*

in cap. nonnulli, § sunt & alij num. 7. vers. secundo videtur ob stare, docet quod etiam quando probatur alium impetrasse, videtur præsumendum quod habuerit sufficientis mandatum, quia præsumendo quod tertius impetrauerit sine mandato, est præsumere in eo delictum, quod fieri non debet ubi potest alia præsumptio capi, concurrente insuper patris scientia, & patientia sine contradictione, hæc enim scientia facit mandatum præsumi, Menoch. lib. 2. præsumpt. 33. num. 7. Rot. Rom. in nouiss. diuers. d. dec. 187. n. 6. par. 1.

Præsertim quâdo actus gestus impensam non modicam requirit, nam ad instantiam eius cuius interest, vel eius procuratoris præsumitur expeditus, ex doctrina Barz, quem omnes secuntur in l. cum seruus, num. 4. de verb. oblig. per rex. in l. fin. C. de alim. pupill. præstand. Felin. in cap. nonnulli, § sunt & alij num. 7. vers. ad istud potest, & vers. tertio videtur ob stare, de rescript. Rot. Rom. in antiq. dec. 2. de caus. possess. & propr. rursus Felin. in cap. si cui, num. 35. de re ind. Mascard. de probat. concl. 1006. num. 39. vol. 2. eadem Rot. apud Seraph. d. decif. 560. num. 1. Hened. conf. 87. num. 33. lib. 1. Cypre. d. decif. 4. num. 19. per not. in l. 2. C. de sponsal. facit rex. in l. cum de debito, in fin. ff. de probat. adductus à Belamer. in d. cap. nonnulli, num. 19. de rescript. Card. Mantica. de sac. & ambig. lib. 7. tit. 6. num. 3. & 4. Tiraguell. post alios tract. de prescript. § 1. glof. 4. num. 58. & 59. Nec refert vtrum sit magna, vel modica impensa, vt rectè aduertit Card. Seraph. decif. 538. num. 2. tom. 1. Menoch. lib. 2. præsumpt. 23. num. 4. Dom. Confil. Theodor. alleg. 18. num. 51.

Hæc cum ita sint, audiendus nō est Anell. Amat. d. conf. 1. num. 18. in cōtrarium allegatus, totus enim innititur doctrinæ Fulgos. conf. 23. num. 2. cui facilis est responsio: namq; in primis dubitatluē loquitur, ibi, Porro nec

scrupulo caret dubitationis. Secundo, eo quod euidenter decipitur in eo qd alserit, casum apertè decidi ex rex. in 19 l. omnium, C. de testam. in eo enim nihil quod ad rem nostram faciat Imperatores statuunt, totus enim eius contextus eò pertinet, vt insinuatio testamenti sine sollemnitatibus gesti coram Principe facta, testanti potestatem non auferat, nouum testamentum condendi, ibi, ne post sententiam nostram inhibitu videatur commutationis arbitrium, cum hoc ipsum quod per supplicationem nostris auribus intimatur, ita demum firmum sit, si ultimum comprobetur, ubi Accurs. verb. comprobatur subdit, quod est eo ipso quod non probatur cōtrarium. Quid ergo hoc ipsum cum specie quam sibi proponit Fulgos. commune habeat, nescio videre, nam quæ vltima sit restantis voluntas, quæ coram Principe insinuata est, ex rescripti verbis colligi non potest, sed tantum quod sit voluntas: vnde, potius pro hac, quam de censuris sententia allegari posset rex. ille, nisi argumentum esset aliquantulum remotum.

Et ad confirmationem traditam ex Frecc. de suspens. lib. 2. ant. 1. q. 24. fol. 2. 1. in monif. in materia ascensus, 20 responderetur veram esse in casu suo, nempe vbi ex Principis assertionem intenditur aliquid in præiudicium tertij probari, id quod Amas. callidè subituit: vbi enim actus tertio non præiudicat, præsumptio est taliter rem gestam fuisse, qualiter Princeps asserit.

At agnati qui hodie legitimationē impugnant, nullum ius prætere dere possunt in bonis illis de quibus liberè disponere poterat Alphōsus, & in quibus poterat eis ad libitum præiudicare, ad quorum successionem petijt Iulian. Cæsarem legitimum reddi: siquidem si ius aliquod ad ea haberet, certè legitimatio eis non auditis, nec citatis expediri non poterat, vt sci:ū est 21 apud omnes; sed quia nullum ius ad eam impugnandam eis competebat

re&issimè expediti potuit eis ignorā-
tibus, & absentibus, quemadmodum
firmauimus *cent. 1. c. 1. n. 34.* & nūc ad-
do *Maraut. conf. 65. num. 23. & Me-
noch. conf. 459. n. 44.* Cessante ergo
přziudicio eorum, & concurrente tē-
poris diuturnitate cum scientia, & cō-
sensu Patris tē modis declarato, de
validitate legitimationis ex hoc ca-
pite quod fuerit ad patris instantiam
expedita, dubitari posse non videtur,
& ita in hoc ipso summario iudi-
cio intrepidè iudicandum.

Addo quod etsi adhuc voluntas, &
consensus patris penitus deesset, cum
tamen legitimatus sit Iulius Cēsar ex
23 cepta Principis sciētia, & de plenitu-
dine potestatis, videtur consensus ille
suppleri, si credimus *Cursio Iuniori d.
conf. 157. num. 29.*

Nec quicquam ad rem facit *Celsus
Vgo d. conf. 73. num. 7. et seqq.* siquidem
in specie illa, de qua *Consulius* res-
23 pondit, adeo de patris voluntate du-
bitabatur, vt potius quasi impossibi-
le iudicaretur eum pro legitimatione
supplicasse, eo quod tempore quo le-
thaliter in lecto vulneratus iacebat,
& ita est taliter quod post triduum de-
cessit: vnde assertioni in ipsa legiti-
matione facta actus Inuicisimilitudo
resistebat; nil ergo mirum, si de patris
voluntate dubitari contingit.

Quod autem assumit author ipse de
mandato speciali ad petendum legiti-
mationem procuratori facto non con-
stare, cuius defectus ratificatione ta-
cita, vel expressa patris suppleri non
potuit, nullam quidem habet subsistē-
tiam: nam quicquid sit de maiori illa
propositione, an ad hoc requiratur
speciale mādaturū? tamen minor, sci-
licet quod ratificatione nō valideretur,
falsa omnino est; namque secundum
24 veriorē, & magis in iudicādo receptā
sententiā, etiā tacita supplet vices mā-
dati ēt in his que requirūt speciale, ex
tex. expresso in *l. quod si de speciali*, vbi
*Bald. ff. de minor. Geminian. in c. qui ad
agendū, de procurat. in 6. Tiraguell. de
retract. lignag. §. 1. glof. 10. n. 65. Trenta-*

*cing. var. resol. lib. 2. tit. de procurato-
ribus resol. 9. n. 2. & iudicatum in Rot.
Rom. Ludouic. dec. 525. num. 1. & in vni-
Roman. cens. corā R. P. D. Merlino in-
ter collectas per Rubenum decif. 194. num.
13. par. 1. Lancellos. de assenti. par. 1. cap.
1. num. 46. Hieronym. Gabr. conf. 194. n.
5. lib. 1. Surd. decif. 159. num. 15. & 16.
vbi reprobatur contrarium sentientes,
& decif. 231. num. 11.*

Et quod subdit suum argumentum
procedere, přsertim vbi mandatum
requiritur ab initio, vel pro forma,
posset citra veri přziudicium locum
habere, quoties liquidò & sine dubio
constaret, procuratorem mandatum
ab initio non habuisse, secus autem
vbi de hoc tātum dubitatur; quod du-
bium in specie illa ab *Vgone* tractata
vrgens admodum erat, cū non přsum-
eretur Patrem in extremis labo-
rantem de his cogitare potuisse,
vnde přsumptio erat cōtra assertio-
nem; at in nostra contrarium pro-
fus dicendum est, eo quod assertioni
Principis nēdum iuris přsumptio as-
sistit, siquidem omnis actus přsumi-
25 tur gestus prout de iure requiritur,
*Bald. in l. 1. c. de Sacros. Eccles. col. 5.
Assl. decif. 44. num. 20. Surd. decif. 227.
num. 15. & diximus cent. 1. cap. 8. n. 5.*
verum etiam diuturna Patris cōpro-
batio, qui nēdum triginta ferè anno-
rum spatio, vnquam de tali legitima-
tione fuit conquestus; sed etiam ea
vltus est, dum fecit filium clericalibus
ordinibus insigniri, & doctoratum as-
sumere, vt alias dictum est: quis ergo
iuridicè dubitare poterit, legitima-
tionem fuisse ad sui petitionem expe-
ditam, vel saltem ita přsumendum
esse? vt proinde neque sit necesse de
quęstione illa tractari, quam *Bald. in
d. §. forsitan*, excitauit, vtrum scilicet
ex post facto legitimatio per Patrem
ratificari possit: hęc enim supponit
constare ad eius petitionem non fuisse
expeditam, quemadmodum idem
Celsus sc̄it *loc. cit. n. 10.* id quod à př-
senti hypothesi alienum prorsus est.

Vide decisionē huius causę infr. c. 90

SFM.

S V M M A R I V M.

- 1 **C**onfuetudo Neap. incip. Si quis vel si qua quid disponat?
- 2 Legitimus propriè & verè legitimus dicitur, idem num. 7.
- 3 . . Principis rescritto comprehenditur sub statuto de filiis legitimis, & naturalibus disponente.
- 4 . . comprehenditur sub statuto quod stantibus masculis filia femina non succedant ad exclusionem feminarum, sed contra num. 30.
- 5 Legitimum quem esse declarare, vel non, Cuius, vel exterum, in potestate legis est.
- 6 Legitimus quislibet est iure natura, & legitimatio tollit solummodo maculâ accedentem spurietatis, & n. 29.
- 8 Legitimus excludit agnatos, qui nuncantur à Consuetudine, vel statuto, idem num. 14.
- 9 Napodan. in Cōsuetudine Si quis, vel si qua, verb. legitimis, nu. 161. expenditur.
- 10 Legitimatio efficit ut filius fiat agnatus patri, non autem ceteris agnatis ipsi ignorantibus, & non citatis.
- 11 Successorē habere non cognunt agnatis tantis, & contraria sententia committitur.
- 12 Io. Angeli Pisanelli traditio in Consuet. Si quis vel si qua, num. 170. lit. B. in dubium renouatur, sed defenditur num. 20. & 21.
- 13 Legitimus plenariè, simpliciter, & absoluitè an succedat agnatis, & cognatis?
- 15 Napodani verba in Consuetudine Si quis vel si qua, num. 170. declarantur, & num. 17.
- 16 Pater potest filium facere legitimum non verò agnatum, in praiudicium aliorum agnatorum ipsis non consentientibus, & n. 25.
- 18 Agnati habens in re reale in bonis Consuetudini subiectis.
- 19 Decedens cum testamento quoddam bona subiecta consuetudini, dicitur decedere intestatus.
- 22 Agnati proximiores excludunt legitimatum à bonis antiquis in terminis Consuetudinis Neap. Si quis, vel si qua, & ita pluries decisum in S.C.
- 23 . . excluduntur etiam a Consuetudine Burgundia, & Burd-galensis, Consuetudini Neap. similibus, & nu. 24.
- 26 Princeps nunquam intelligitur voluisse tertio praiudicare.
- 27 Legitimari non potest filius naturalis Regis, in praiudicium consanguineis qui vocatur ad successionem Regni.
- 28 Legitimus per rescritum non excludit consanguineum, in bonis de quibus testator disponere non potest.
- 31 . . non comprehenditur sub statutis loquentibus de legitimis, & naturalibus.
- 32 Bona quasita qua dicantur, & qua obveniant, in terminis nostrarum Consuetudinum, & n. 34.
- 33 Diffio per denotat operam, & industriam.
- 35 Bona antiqua qua testator acquisiuit, si successionem ei obvenitura erant, censentur antiqua, non autem nouè acquisita.

Filium legitimatum Principis rescritto ad successionem bonorum antiquorum, quam Neapolitana Consuetudo defert proximioribus ex latere vnde prouenerunt, non admitti.

C A P V T LXXXIX.

QUæ in præcedentibus tam sollemni scrutinio dilucidata sunt, illud solummodo respiciunt, vtrum scilicet tan-

ta sit in legitimatione virtus, ut legitimatus possit ex ea bonorum immisionē habere. Nunc videbimus, cū quod immitti possit, in quibus bonis id obtinere

nere valeat, in ijs ſcilicet tantum quæ pater propria induſtria quæſiuit? an verò in ijs etiam quæ à parentibus, alijsuè agnatis, cognatiſuè ad eũ perueniunt? Scitur namque municipali
 1 huius fideliffimæ ciuitatis *Conſuetudine* incip. *Si quis, vel ſi qua* ſtatutum eſſe, decedente aliquo ab inteſtato ſine filiis legitimis, proximiores ex parte patris ſuccedere in bonis ad eum ex patre peruētis, in maternis tamen proximiores ex parte matris, quæ quidẽ inſpectio ex duobus pendet. Primo ex viribus *Cõſuetudinis prædictæ*, an ſcilicet naturales filios legitimatos reſpuat. Secundo ex viribus priuilegii legitimatiõis, in quo inſpici oportet quidnam Alphonſus Protegi petierit, quidue Prorex conceſſerit.

Quodad primum, dicebatur pro Iulio Cæſare habere pro ſe claram conſuetudinis diſpoſitionem, ſi verba ipſius, quibus præciſe, & ad literam ſtandum eſt, ad intellectum iuris referas: diſponit namque vt fiat proximioribus locus, agnato ſine filiis legitimis decedente, at filium legitimatum propriè, & verè legitimum eſſe, nulla congrua ratione dubitari poteſt: ſunt enim
 2 notiſſima iura id ipſum clariſ apertiffique verbis probantia, ſcilicet legitimatos nihil diſſerre à legitimis, & quæcunque in legitimis definita ſunt, in ipſis locum habere, *§. & quoniã varia, §. reliqui, §. illud, §. ſi quis igitur, in §. adoptionis, & in §. quoniam verò, Auth. quib. mod. nat. eſſ. ſui, & in §. liceat, Auth. quib. mod. naturales eſſ. legit.* & cum totum hoc, an ſcilicet is ſit vel ne legitimus à Iuris poteſtate pendeat, iulque ipſum legitimandi poteſtatem Principi tribuerit, certè legitimus dici debet is qui legitimatus eſt: & ſermè verbum ipſum *legitimus* id oſtendit; quid enim aliud eſt legitimatus, niſi legitimus factus: ac proinde rectè ſentiſſe dicendum eſt
 3 exiſtantes, legitimatos per Principis reſcriptum comprehendì ſub ſtatu de filiis legitimis, & naturalibus

diſponente, & quorum numero ſunt *Bald. Imol. Succi. ſen. Alex. Dec. Aretin. Alciat. Corn. Paris. Gozzadin. Soccin. Inn. Roland. Bynſat. & Peregrin.* quos ſequitur *Fab. de Ann. conf. 106. num. 14. lib. 2. Girard. Maxzel. conf. 117. num. 20. Ferrer. ad Cõſſ. Cathal. de los impuberes, gloſ. 6. nu. 97.* quo circa in controuerſo illo articulo, an ſtate ſtatuto quod extantibus maſculis filix ſceminæ non ſuccedant, eas excludi etiam per filiũ legitimatum, deſedit *laſ. in L. cum acutiſſimi, num. 5. in fine, C. de fideicom. dicens eſſe magis communem ſententiã, & pro ea ſæpius conſuluiffe, egregiè Curt. Inn. conf. 153. num. 10. & 11. dicens eſſe veriorẽ, & magis communem, & non poſſe inſiciari, ad idẽ Menoch. conf. 266. num. 9. & ſeq. latiffimè defendit poſt mille alios *D. 10. del Caſtillo quotidi. controu. iur. lib. 4. cap. 22. num. 40. & ſeqq. & lib. 5. cap. 106. n. 8. cum ſeq. Intrig. deciſ. 3. num. 22. lib. 1. Sainſon. ad Conſuet. Turonen. tit. 25. §. 26. gloſ. 1. col. 9. & tit. 28. circa finem, Brunus de ſtatut. q. 5. art. 1. n. 62. verſ. contrarium, Muta ad Conſuet. Panorm. cap. 26. num. 154.**

Facit pro ea ſollennis illa *Barſolæ* traditio communiter approbata in *laſ. is qui pro emptore, quaſt. 3. princ. nu. 26. de uſucap.* quod in his quæ ſunt iuris,
 5 prout quem eſſe legitimum, vel nõ, ciuem, vel exterum, lex tanquam ſuper re ab eius poteſtate dependente, verè & realiter dicitur diſponere, non autẽ fictè. Vnde notefcit eorum lapſus qui eo vtuntur argumento ad legitimum excludendum, quod ſcilicet legitimati propriè & verè non ſunt legitimi, quia imagine naturæ veritas obũdari non poteſt, *ſ. filio quem pater, de liber. & poſthum.*

Et confirmatur, eo quod iure naturæ inſpecto, in quocumque ineſt naturaliter legitimitas, vt eleganter notat *Accuſ. in l. manumiffiones de inſt. & iur. arg. tex. in l. hos accuſare, §. omnibus ff. de accuſas. ibi, ſed cum natura cõmunis eſt, quo fit vt per legitimatiõem ni-*

nihil aliud operetur, nisi vt remoueat
accidentalit macula spurietatis,
detecta primæ, & originali legitimi-
tate quæ nato inherbat, hoc enim tã-
tummodo est quod lex Principis po-
testati concedit; atque ideo siue atten-
ta originali natura, quæ legitimatam
annexam habet, siue legitima Principis
potestate, non video quo iure de-
fendi possit, quod legitimatus verè, &
7 propriè legitimus non sit, quomodo
hanc partem tanquam inlubiam fun-
dat *Curt. l. in d. conf. 153. nu. 11. & seq.*
Soccin. conf. 226. nu. 5. vol. 2. Paq. ad l.
3. Taur. par. 1. nu. 313. Ferrer. ad cõst.
de los impub. glos. 6. nu. 77. ad 93. vbi
8 *tenet quod legitimatus excludit agna-*
tos qui vocantur à consuetudine, vel
statuto, & ita concludit in terminis il-
lius cõstitutionis, quod mortuo impu-
bere intestato, legitimatus effectus co-
gnatus impuberis, excludit alios co-
gnatos proximiores qui per eam vo-
cantur. Idque in terminis consuetudi-
nis nostræ videtur tenere *P. Moyses. in*
comin. ad Consuetud. Neap. tom. 1. par. 2.
tit. de personis q. 10. u. 21. Si ergo com-
prehensus est Iulius Cæsar in verbis
consuetudinis, frustra querimus an in
successione bonorum antiquorum ex-
cludat agnatos proximiores.

Nec *Neapodanus* dux, & auriga
materiæ consuetudinariæ contrarium
9 sentit in d. *Consuet. Si quis vel si qua,*
verb. legitimus, nu. 161. nam relicta ea
disputatione, an licitum sit verbis sta-
tuti, vel consuetudinis aliquid quod
substantiam eorum alterare possit, ad-
dere, vel subtrahere, quemadmodum
ipse fecit d. *verb. consuetudinis, legiti-*
mus, ibi subaudi, & naturalibus, nihil
minus proposita sibi quæstione, an sit
inretratus decedens reliquerit filios le-
gitimatos, ij cõprehendatur in cõsue-
tutinis dispositione: ? respondet quidẽ
affirmatiuè, nempe præferri aliis pro-
ximioribus, quantum ad successionem
genitoris, vt in *auth. quib. mod. natura-*
les eff. suis, si sum verè, quæ quidem
resolutio potius inepta fuisset, nisi ad

successionem bonorum ipsorum, quæ
ad agnatos spectant, de quibus cõsue-
tudo disponit, referenda foret, id què
ipsum clarius declarat in *verb. ex par-*
te patris, n. 170. dum respondit, ad suc-
cessionem genitorum tantum, nõ alio-
rum proximiorum legitimatum ad-
mitti: vt sic intelligas legitimatorem
quæ à patris voluntate pendet, operari
10 quod ad eius successionem tantum, vt fiat
ipsi solummodo agnatus, non aliis igno-
rantibus, seu non consentientibus: si-
cut enim non potest quis inuito, seu
ignorante patre fieri ei legitimus, ita
æquum est vt nõ fiat aliis agnatis suc-
11 cessor ipsis ignorantibus, seu inuitis,
cõ quod lex id operatur supposita
eius de cuius successionem tractatur,
voluntate. *J. su. C. de pact. idque est in-*
uitabile argumentum aduersus Spe-
culat. Ant. de Butrio, Cister. f. Alex.
& alios quos secutus refert Carpan. ad
statut. Mediolan. cap. 456. nu. 120. tom.
1. tenentes filium legitimatum non so-
lum agnati patris, vt ei succedat, sed
etiam aliis agnatis, & transuersalibus,
etiam iis non consentientibus, *lur. gl.*
decif. 3. nu. 8 & 9.

Quocirca dubitari potest, an resẽ
• senserit *Io. Angel. Pisanell.* dum in no-
tis ad eundem *Neapod. loco cit. nu. 170.*
vult, *Neapodanum* ipsum hoc innuere,
quod iste legitimatus non excludat
proximiores ex parte patris in bono-
rum antiquorum successionem, licet illos
excludat in successionem in bonis defu-
cti genitoris legitimatis, nisi expressè
in legitimatõis priuilegio dicatur.

Et quidem ab his non videtur alie-
na verba ipsa legitimatõis, quod per-
tinet secundus articulus, ibi, *ita quod*
possit succedere in bonis omnibus burg-
faticis patris tantum per eum acqui-
sitis, & non in bonis aliorum cognatorum,
vel agnatorum ab intestato, in quibus
alias de iure succedere non posset, quæ
quidem clare demonstrant, id tantum
esse inibi prouisum, vt Iulius Cæsar
nõ succederet alijs agnatis, & cogna-
13 tis, quibus de iure succedere non po-
terat,

terat, quicquid *Purpur. conf. 49. lib. 1.* in contrarium contendat, in eo qui legitimatus eſt plenarie, ſimpliciter, & abſolue.

Bona autem Alſonſo obuenta ab agnatis, & cognatis, verè per ipſum quaſita dici debent, argumento *tex. in l. 1. §. ſuccreſes, de acq. poſſ.* non enim dubitari fas eſt, quin ſucceſſio ſit modus acquirendi domini iure ciuili inductus; & quidem iuridicè non videtur deſendi poſſe, ea tantum bona quaſita dici debere, quæ propria induſtria, & labore quis ſui parauit, non quæ
 14 ſucceſſione deſcenduntur, ex quibus hæc partem deſendit *Horat. Montan.* ſiue quiſquis ille ſit, *contr. forenſ. contron. 6.*

Ex aduerſo pro agnatis dicebatur utroque medio excludi Iulium Cæſarem à ſucceſſione bonorum antiquorum, ac proinde iuſtiſſimè peti tolli ſequeſtrum ordine S. C. factum ſuper eis. Siquidem 9 attinet ad diſpoſitionem conſuetudinis, verba *Napodani*, à quibus totum negotium metiendum eſt, videntur clara & aperta, ſi rationè ipſam qua *Napodanus* mouetur, atten-
 15 ſus introſpicias; dum enim ſtatuit *d. nu.*

170. ad ſucceſſionem genitorum tantum, non aliorum proximiorum legitimatos admitti, ſubdit, & ſic quòd à filiationem tantum ſunt legitimi volentibus patribus, non autem fuerunt legitimi, ut proximiores ex parte patris in præiudicium aliorum propinquorum ipſi ignorantibus, ſeu non conſuetudinibus, cum per legitimatiōem non ſiant verè agnati, quia agnati dicuntur legitimi: his namque verbis id ipſum ſcètic voluiſſe *Napodan.* apertè cõſpicitur, quod cum hoc ius conſuetudinarium agnationem, & cognationem attendat, ut agnoſcit idem *Napodan. eodem loc. nu.* 169. nihil attendi debet, quod pater circa filiationem quæſtūmodo eſt in eius poteſtate, gerit, quia hæc li è: legitimatum filium faciat, non tamen eum facit agnatum, ad hoc ut virtute
 16 conſuetudinis quæ proximiores vocat, ſuccedat in præiudicium enim,

agnatorum, ut *Napodanus* ipſe fateatur, ipſiſque non citatis, nec conſentientibus, nequeut genitores naturales legitimare; vnde deſcendit ad bona genitoris rectè admitti, quia ſola filiatione apta eſt hunc producere effectum, non autem ad bona proximiorum
 17 agnatorum, id eſt ad ea quæ ex prouidentia conſuetudinis eis deferuntur, quæ verè agnatorum dici poſſunt, factò caſu ſucceſſionis ab inteſtato à conſuetudine conſiderato; nedum, quia videtur eis iam ius quaſitum etià viuente patre, ſolummodo ei facultate tributa inter viuos, & ſine fraude de eis diſponenti; ſed etiam quia
 18 ſtatim factò conſuetudinis caſu, ius habent reale, & acquiſitum, ad tradita per *Soccin. conf. 226. vol. 2. Alciat. in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, num. 134. de lib. & poſthum. & ibi Forſum. Garz. num. 261. & ſeqq. Paz. in probem. legum Taurinarum, num. 326.* & ſi qui actionem habet ad rem, ipſam rem habere videtur, multò magis qui ius tale cõſecuti ſunt, ut veri domini protinus fiant cõſuetudinis miniſterio, quæ portionem illam ſtatim à patrimonio deſuncti reſecet, & agnatis deſect, ideoque etſi millies teſtator diſpoſuerit, de ea ta-
 19 men non cenſetur diſpoſuiſſe, ſed ab inteſtato decedere, limitata in hoc regula *tex. in l. ius noſtrū, de reg. iur. co. 9* in articulo mortis ea medicras potius agnatorum, quàm teſtatoris cenſenda eſt, *Scripto Buccin. in Conſuet. Et ſi teſtator, in gl. incip. an talè mediocratem, Caput in Conſuet. Si moriatur. par. 2. §. 11. num. 46. & ſeqq.* cum alijs à nobis relatis hac eadem cent. cap. 44. nu. 28. & ſeqq. & in hunc ſenſum expendūm eſt *Napodanus* in illis verbis, non aliorum proximiorum.

Et quidè ſi ad bona propria agnatorum ea dirigi diceret aliquis, quemadmodum in cõtrarium contenditur, ſermè nullam haberent dubitandi rationem, & caſum prorsus indubitabilem decideret; quis enim vaquam attentare auſus eſt, poſſe agnati præiudicium

prium filium ad successionem alterius agnati legitimare, eo inuito, & non citato, nisi vellet ridiculus existimari; quippè rei propriæ, nō alienæ dicitur quis moderator, & arbiter, l. in re mādāta, C. mandati, l. etiam, §. licet, ff. sol. matrim.

- 20 Quocirca verum hunc *Napodani* intellectū securus est doctissimus vir ille *Io. Angel. Pisanel. in add. ad eum locum, lit. B.* ponderando tum verba, tum mentem, rationemq; *Napodani* ibi, quod isti legitimati non excludant proximiores ex parte patris in illa medietate eis debita in bonis antiquis, licet illos excludant in successione defuncti genitoris, scilicet legitimantis, *Cypre. decis. 194. num. 5.* & nouissimè *D. Præf. Vrsin. de success. feud. p. 1. q. 3. art. 1. num. 14. circa fin.*

- Et si additio, seu apostilla quædam incerti Auctoris in initio Consuet. Et si testator fol. 172. lit. A. in hoc articulo videtur aliquatenus dubitare, dum
21 ait vide, & cogita, non est tamen de ea habenda ratio, tum quia fatetur traditionem hanc firmari per singularem decisionem *Ioannis de Imola, & Dominici in cap. grandi, de suppl. negl. pralæ. num. 6.* relata ab *Alexand. conf. 25. col. 3. prope fin. vol. 1.* tum etiam quia eadem additio remittit se ad dicta in Consuet. Si quis, vel si qua, verb. legitimis, & verb. in bonis omnibus, quibus locis clarè se ipsi *Napodani* declarant, ibi, Respondco ipsos præferri cæteris alijs proximioribus quantum ad successionem genitoris, ut in auth. quib. mod. naturales eff. sui.

- Ad quam comprobendam sententiam nec deest rerum iudicatarum auctoritas, siquidem *Vrsin. ad Affl. dec. 195. sub num. 5.* hunc proprium articulum decisionis referre pro agnatis, ex auctoritate *Napodani* in causa *Ioannis Antonij Ferrarii* cū Marcello eius nepote, declarando Ioannem Antonium defuncti fratrem debere succedere ad bona paterna uti proximiorè, vigore Consuetudinis huius Ciuita-

tis legitimatone *Marcelli Io. Antonij* filij non obstante: quam decisionem vt S. C. attenderet, voluit originale videre processum: idemq; iudicatum dicebatur anno 1599. 27. Nouembris in causa *Delix* de Ianuario cum Principissa *Scilla*, prout ingenuè fatetur *Fab. de Ann. d. conf. 106. num. 25. vol. 2.* etsi ipse conerarium cōsuluerit; & aliā decisionem editam anno 1632. referente Domino Consiliario *D. Flaminio de Constantio* ad exclusionem filij legitimati, retet *Io. Baptist. Thor. in comp. decis. par. 3. verb. agnati, fol. 16. in fine.*

- 23 Nec est nostra Consuetudo quòd hoc singularis, habet enim Burgundiæ Ducatus similem consuetudinē agnationi, & cognationi fauentem, vt scilicet proximiores pro suis, & legitimis habeantur, defuncto sine liberis agnato, adeo vt debeatur eis legitima, unde etsi aliquis legitimaretur per Principem, præiudicium eis in hoc non fieret, quoniā non est dubium quin tali legitimati debeant consentire, sunt verba *Cassani in Consuet. Burg. rubr. 8. tit. de success. bastard. n. 23. & 26.* p. notata per *Bald. in auth. præterea, C. de natur. liber. & in l. nam is a Diuus, q. 1. de adopt. & in l. 2. col. 11. C. de senit.*
- 24 Et in Comitatu Burdegalensi adest alia, qua disponitur decedentē sine liberis de tertia tārūm hæreditatis parte disponere posse, reliquis duabus inter proximiores agnatos eius arbitrio diuidendis, vt constat ex litera eiusdē Consuetudinis relata ab *Arnoldo Ferron. lib. 2. comm. tit. 5. de testam. §. 8.* quo loci auctor ipse ita differit, sed donemus esse patri filium spurium, quem ille naturalibus restituerit, an is sic legitimus factus proximiores à duabus hisce partibus excludere possit? & verius est non posse, cum hac legitimatio aliorum ius non substulerit, argum. Linterdum, l. nec filio, l. patrono, ff. de natal. testis. l. Diuus, l. qui ius, l. libertinus, ff. de iur. iur. anul.
- Ad argumenta verò in contrarium adducta facilis patet solutio; nec enim

ne-

negamus legitimatum per Principis
rescriptum pro vero legitimo habendu-
m, & quæcunque de his scripta sūt
ad eos referenda esse, sed tamen id in-
telligendum est, si subiecta materia id
ipsum pariat, & termini sint ad hoc
habiles: pendet filij legitimatio, ut ali-
bi diximus ex duobus, nempe à patris
voluntate, & Principis potestate. Neu-
trum horum quidquam in agnatorum
præiudicium operari valet. Nō patris
voluntas, ab ea enim vt bellissime *Napodan.* considerat d. n. 171. id tantum-
modo pendet, vt filius fiat filius, non
autem vt fiat agnatus, agnatis præfer-
tim non consecutentibus, & ad elude-
dam legis, vel consuetudinis successio-
nem eis deferentis dispositionem, siue
ad hoc vt legitimatus eos excludat,
siue vt eis succedat, quod esse pro-
fus ridiculum iam supra ostensum est.
Nō quidem Principis potestas, si iuri-
dicam, & legi subditam consideres, est
enim Princeps lex animata, & quem-
admodum lex iniqua fermē censenda
esset, quæ ius alicui quæsitum eo inau-
dito auferri decerneret, ita quoque
Princeps qui nunquam tertio velle
præiudicare intelligitur, l. nec auius, C.
de emancip. liber. & l. 2. §. si quis à
Principe, ff. ne quid in loc. publ. Gaill. lib.
1. obs. 14. num. 7. & obser. 58. n. 10. lib. 2.
Vnde ducti sunt Io. de Imol. & Domi-
nic. in d. cap. grandi, de supplen. negl.
prælat. in 6. ad sentiendum non posse
filium naturalem Regis legitimari in
præiudicium consanguinei, qui ex cō-
suetudine ad Regni successionem in-
uitatur absque vrgenti causa, Alex. in
d. l. Gallus, §. & quid si tantum, col. 9. vbi
Ias. Soc. & Crotus. idē Alex. d. conf. 25.
col. penult. lib. 1. cum alijs relatis à Ti-
raquell. in tract. primog. q. 34. num. 48.
& seq. hanc conclusionem reassumens,
eique subscribens, quod legitimatus
per rescriptum non excludit proxi-
miorem consanguineum in bonis, de
quibus testator ad libitum disponere
non potest, sequitur multis com-
probans *Gama decif. Lusit.* 278. num.

13. vers. considerandum est etiam, &
n. 14. 15. & 16. *PAZ in probem. l. Tauri,*
nn. 326. eo præsertim quod dispositio
principalis à patris legitimatorem
petentis volūtate metienda est, atque
ideo cum pater non nisi ad ea quæ sūt
sub eius dispositione legitimitate pos-
sit, ita non vltcrius progrediatur Prin-
cipes legitimatio, qui tantum dicitur ob-
staculum remouere, sicuti obseruau-
imus cent. 1. cap. 1. num. 20. vers. quid ergo
mirum.

Et ad cōfirmationes traditas ex eo,
quod in statuto de filiis legitimis, &
naturalibus disponente, legitimatus
per rescriptum Principis includatur,
& excludatur foemina, vbi cautum est
quod extantibus masculis non succedat;
dico non adeo validas esse, vt ex
eis tanti momenti negotium libran-
dum sit; contrariam namque sententi-
am ipsemet *Iason* magis communem
dicit in d. l. si is qui pro emptore, n. 287.
ibidemque *Roman.* n. 18. cum seq. *Curs.*
Senior conf. 16. n. 4. conf. 17. num. 2. conf.
13. n. 2. & seq. & conf. 73. n. 12. *Ans. de*
Burr. Dec. & alij dicentes affirmatiuum
esse falsum, negatiuum verum, & com-
munem, & qui hanc partem secun-
tur non solum numero, sed etiam ra-
tione vincere, quorum ferē infinitos
allegat *Tiraquell.* in l. si vnquam, verb.
susceperis liberos, num. 98. C. de reuocā.
donat. eamq. late defendit *Andr. Gaill.*
pract. obser. lib. 2. obser. 140. num. 6. &
seq. dicens hanc receptam, eamq. se-
qui Cameram Imperialem, *Mising.* ob-
ser. 26. num. 6. sent. 3. *Auendan.* ad l. 40.
Taur. gloss. 11. num. 15. dicens contrari-
am vel falsam esse, vel dubiosissimam,
Molin. de primog. *Hispan.* lib. 3. cap. 2. num.
7. *Fulgos.* cōf. 62. per totum, & fuisse com-
probatam in Regnis Castellæ per l.
12. *Tauri.* *Cervantes* ibid. num. 132. in
fin. & hanc veram esse defendit *Castan.*
loc. cit. d. §. 5. num. 3. *Azcued.* ad l. 10. num.
35. tit. 8. lib. 5. recap. & alij quos refert
Vinius comm. opin. 304. num. 6. & opin.
812. num. 30. legitimatus enim
non comprehenditur sub statutis lo-
quen-

quentibus de legitimis, & naturalibus,
 31 *Bald. in l. eam quam, num. 44. C. de fidei-
 comm. Peregr. de fideicom. art. 23. n. 29.
 vers. cōtra verò cum aliis per T ell. Fer-
 mandez. ad l. 9. T. ant. num. 18.*

Hæc omnia indubitabilia penitus
 redduntur ex legitimationis priuile-
 gii tenore, vbi vides Alfonso patre
 hunc præcisè casum considerasse, dum
 petit iulium Cæsarem legitimari, vt
 possit succedere in bonis omnibus
 burgenfaticis paternis tantum per eū
 acquisitis, & non in bonis aliorū agna-
 torum, & cognatorum ab intestato, in
 quibus aliàs de iure succedere nō pos-
 set, intra quos limites Prorex petitiō-
 ni induxit, ibi, *quā ad successionem
 omnium, & singulorum bonorum, & iuri-
 um, mobilium, & stabilium, ac nominum
 debitorum per prælatum Alfonso eius
 patrem acquisitionum, & acquirendorum
 burgenfaticorum tantum*: atqui bona
 per Alfonso quæsitā ea solummodo
 intelligi debēt, quæ propria industria,
 32 labore, & quæstū ipse acquisiuit, non
 quæ ab aliis ei delata sunt, hæc enim
 non quæsitā sed obuenta dici debent,
 quā distinctionem colligit passim
 nostrates ex verbis *Consuetudinis Si
 aliquis moriens*, vbi forma ponitur
 dispositionis inter bona acquisita, &
 ab aliis agnatis, & cognatis obuenta;
 in illis enim dum dicit posse dispo-
 nere pro suo arbitrio voluntatis, inquit,
potest de bonis suis acquisitis per eum,
 dum deinde subiecit de cæteris pa-
 ternis & maternis, inquit, *de bonis autē
 paternis, & maternis ipsius defuncti &
 alijs bonis sibi à consanguineis ex quo-
 cunque latere obuentis*, vsq; ad me-
 dietatem tenetur liberis relinquere; Ex
 quibus manifestum fit in terminis no-
 strarum consuetudinum bona per te-
 statorem quæsitā, penitus ab aliis quæ
 ab agnatis, & cognatis obuenta sunt,
 distinguenda esse.

Et fermè puto non sine misterio
 appositum fuisse verbum illud *per Al-*
 33 *fonsum*: illa enim dictione, per, vsi sūt,
 consuetudinis illius compilatores ad

demonstrandum de his intelligēdam
 esse, quæ ministerio, opera, & industria
 acquirentis quæsitā sunt, id enim de-
 notat dictio illa *per*, scilicet operam,
 & industriam propriam sine alterius
 ope, vt perbellè *Cicer. de senect. Ho-*
moper se cognitus nulla commendatio-
ne maiorum, idem pro *Sest. per se ip-*
sa splendet virius semper, Denotat
 etiam causam originalem, & efficien-
 tem, vt notat *Ludovic. Roman. cōs. 301.
 num. 13. & cum alijs Aug. Barbof. de diff.
 vsufr. diff. 250. num. 5. & 12.* Nam quæ
 aliter quærentur, nō rectè dixeris per
 testatorem quæri, sed ei quæri, quasi
 in hoc se habeat merè passiuè, quem-
 admodum expressè meo videri colligi
 potest ex eodem *Napod. in ead. Con-*
suet. Si aliquis moriens, num. 16. verb. ob-
uentis, dum ait, *& sic obuenerunt*
bona à consanguineis tanquam consan-
guineis, secus ergo si emi quia tun. di-
 citur *quæsitū per ipsum. ff. de hered. vel*
actiō. vend. l. venditor, & in *Consuet.*
Si quis, vel si qua, n. 227. latius materiā
 exponendo concludit, bona obuenta,
 34 dici quocūque titulo lucratiuo testa-
 tori quærentur: ideoque hanc distin-
 ctionem pro regula ponit, dicens esse
 vulgarissimum axioma in materia ha-
 rum consuetudinum, *Molfes. in comm.*
ad eas. par. 2. tit. de bonis, g. 21. in princ.
 & in his legitimationis terminis verā
 esse hanc sententiam, vel inuitus fate-
 tur *Montan. d. contr. 6. n. 7.* Sed & quod
 magis est, si defunctus bona antiqua
 quæ licet, quæ sibi ex successione ob-
 35 uentura erant, non ideo posset ad libi-
 tum disponere, quia adhuc antiqua
 censentur, docet *Io. Faber* in propriis
 nostris terminis in *prohem. in ff. verb.*
Iustiniāus, quem refert, & sequitur
Scip. Buccin. in annos. ad eand. Consuet.
Si aliquis moriens, vers. quid si quis ac-
quiras fol. 162.

Vide decisionem in calce cap sequ.

S V N I M A R I V M.

- 1 **R**es empta ex pecunia patrimoniali, fideicommiſſaria, vel ſeudali, an eandem qualitatem aſſumas?
- 2 . . . empta ex pretio bonorum antiquorum conſueſcit antiqua, ſed contra. num. 15. & n. 34.
- 3 Pretium redactum ex venditione rei hereditaria, in locum rei vendita ſubcedit.
- 4 Tex. in l. Imperator, §. ultimo, cum lege ſequenti, ſi. de leg. 2. declaratur.
- 5 . . . in d. l. Imperator procedit in iudicijs vniuerſalibus.
- 6 Subrogatus ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur.
- 7 Accidentia non poſſunt migrare de ſubiecto in ſubiectum.
- 8 Subrogatus ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur, quando qualitas eſt naturalis, ſecus ſi accidentalis.
- 9 Subrogatio ut fiat, res debet eſſe eiufdem iuris, & conditionis.
- 10 Pretium an ſuccedat loco rei ſi in vniuerſalibus, quam in particularibus.
- 11 Res non ſuccedit loco pretij.
- 12 Pretium rei fideicommiſſo ſubiecta quare efficiatur fideicommiſſarium?
- 13 Fictio qualitatum non admittitur in materia ſubrogationis.
- 14 Statuta intelligenda ſunt iuxta verborum ſonum.
- 16 Bona per contractum quaſita non dicuntur ab agnatis obuenire.
- 17 Bonorum appellatio continet vniuerſitatem, ſed declaratur num. ſequenti.
- 19 Pretium ſuccedit loco rei in vniuerſalibus.

- 20 Bonorum appellatio non eſt nomen iuris.
- 21 Bona vel res idem ſunt intellectum iuris.
- 22 . . . antiqua ſubiecta conſuetudini peritur conſuetudine ex lege, ſine ex conſuetudine.
- 23 Conſuetudo ex lege actio particularis eſt, non vniuerſalis.
- 24 Alienatio bonorum antiquorum inter viuos ſine fraude permiſſitur.
- 25 Deciſio S. C. relata per Vrſill. ad Affl. deciſ. 369. num. 10. declaratur.
- 26 Io. Andr. de Georg. alleg. 4. num. 13. declaratur.
- 27 Res empta ex pretio rei antiqua remanet antiqua, etiã ſi tacite in locum eius ſubrogetur, & n. 29. & 39.
- 28 Cautio, vel fideiuſſo facit rem extare.
- 31 Pretium non ſuccedit loco rei in iudicijs particularibus.
- 32 Pretij locores non ſuccedit, etiã in iudicijs vniuerſalibus.
- 33 Res empta ex pretio rerum priori venditori obligatarum, non remanet obligata.
- 34 Pretium peruentum ex venditione ſeudali non eſt ſeudale.
- 35 Feudum eſt quid vniuerſale.
- 36 Pretium in vniuerſalibus ſuccedit loco rei fictione iuris.
- 37 Conſuetudo Neap. Si quis, vel ſi qua loquens de bonis, intelligitur in caſu vero, non autem in caſu ficto.
- 38 Molſei. ad Conſuet. Neap. par. 2. tit. de bonis, quæſt. 5. conſutatur.
- 40 Venditor rei antiqua qui ex pretio conſeſſim alia comparauit, videtur eam tacite conſuetudini ſubieciſſe.
- 41 Deciſio Sac. Conſ. in ſiſtis auſis cum motu.

Rem emptam ex pretio rei patrimonialis, ſeudalis, antiquæ, vel fideicommiſſo ſubiectæ in eius locum non ſubrogari, ita vt eandem acquirat naturam, qualitatemue, niſi id expreſſe, vel tacite cautum ſit. Examinatis S. C. deciſionibus quæ videntur inter ſe pugnare, conſutatur Molſeſius ad Conſuet. Neap. par. 2. q. 5. num. 10. & ſiq. tom. 1. & in add. ad eundem locum nu. 2. tom. 2.

CAPVT XC.

Non est ignobilis, licet vulgaris sit DD. illa concertatio, an scilicet res empta ex pecunia patrimoniali, fideicommisso subiecta, feudali, vel alia qualibet, quæ peculiarem habeat qualitatem, siue naturam, ita in prioris locum subrogetur, ut eandem assumat qualitatem, quam prior annexam habebat. Incidit eius rei tractatio in causa illorum de Gagliardi præcedentibus capitibus relata, eo quod inter bona remissa in hæreditate Alphonsi Gagliardi nonnulla dicebantur adesse, quæ licet ab eo quæ sita fuissent, comparata tamen erant ex pretio bonorum antiquorum consuetudini subiectorum, & per consequens ad agnatos proximiores spectare; cuius determinationem reseruauit sibi S. C. in calculo ferendæ sententiæ, tanquam à probationibus in cursu causæ faciendis dependentē. Nos autē ut omnia quæ in causa prædicta proposita fuere in medium proferamus, omisso maiori apparatu, ne aliorum scripta usurpare videamur, breui methodo examinabimus ea, quæ DD. nostri Regnicolæ in subiecta consuetudinis materia scripserūt, missum in cæteris te facientes ad doctissimum illum virum *Andream Tiraguell. de retract. sang. §. 32. gloss. unica. n. 10. & seqq.* qui per veros iuris trames conclusiones reassumens, rem dilucidè aperit, quidē in terminis iuris communis dicendum sit digito demonstrat, quasi Mercurius in triuio.

Quod ad rem nostram attinet, scissæ inter se videntur nostratum sententiæ, diuersæ S. C. determinationes, ut proinde meritò dubiam, & intricatam eam existimarint non vulgaris eruditionis pragmatici.

Afirmatiuè responderunt nonnulli, bona scilicet empta ex pretio bonorum antiquorum itidem antiqua existimari, & pacto ciuium obnoxia, idque indistinctè: è quorum numero

recententur *Ioannes Andr. de Georg. ab. leg. 4. n. 13. & in repet. feudal. cap. 43. n. 10. & 11. Vysill. ad Affl. decis. 369. num. 10. D. R. Capp. Latio decis. 70. n. 48. & 49. Ficc. collect. 1850. Thor. in compend. verb. bona empta, solum 2. par. 1. fol. 118. sed qui mordicus eam defendit is est P. Mosf. ad C. suet. Ne ap. par. 2. tit. de bonis. g. 5. num. 10. & seqq. & in add. ad eundem locum, n. 2. roun. 2. cum quo nobis præcipue est capessenda pugna. Hi omnes pluries referunt iuxta eorum sententiam fuisse per S. C. iudicatum, & in terminis similis statuti idē videtur tenere *Gimrb. ad Consuet. Neffan. cap. 11. gloss. 8. n. 7. & decis. 111. num. 21. & nouissimè Caffill. de ieris. cap. 4. num. 15. vers. unde res subrogata.**

Eius præcipua fundamenta sunt *tex.* qui videntur expressi in *l. si & rem, de petit. hered.* ubi pretium redactum ex venditione rei hereditariæ quodammodo hereditarium factum, & in rei venditæ locum successisse existimari posse, inquit *Consulens.*

Sed *tex.* huiusmodi reuera nihil ad propositum facit; non enim querimus an pretium rei venditæ, ipsi rei qualitatem annexam retineat, quod quidē in vniuersalibus de quibus in eo sermo est, facillè admittam, ex regula illa quod pretium succedit loco rei in vniuersalibus, sed id tantum, an res ex eo emptæ succedant in locum venditæ per medium pretij.

Alter est *tex.* qui difficultatem verè continet in *l. Imperator, §. ultimo, cum l. sequenti. ff. de leg. 2.* ubi is qui rogatus est quicquid ex hæreditate supererit post mortem suam restituere, de pretio rerum venditarum alias cōparauit, deminuisse quæ vendidit nō videtur, sed quod inde comparatum est vice permutati dominii restituendū; quem *tex.* ad plura expendunt DD. ut videre est apud *Tiraguell. loc. prox. cit. num. 14. & 15.*

Sed *Tiraquell. ipse eodem loco num. 21.*
 & cum eo *Seffe. decis. 130. num. 7. in fi-*
ne tom. 2. respondent vtrumque proce-
 dere in vniuersalibus iudiciis, idque
 de mente *Barr. Alber. Ang.* & aliorum
 antiquorum, & reuera tales sunt spe-
 cies quas I. C. in eis tractat. Et de *sex.*
 5 in d. l. *Imperator* q. intelligendus sit in
 vniuersalibus iudiciis, secus vero in
 particularibus, tenet expressè *Perregr.*
de fideicom. art. 39 num. 12. & Surd. de-
cis. 15. num. 20. Hieronym. de Palm. c. 6.
86. num. 35.

Verum tamen licet solima sit eo-
 rum autoritas, hanc solutionem, siue
 concordiam quodam vtrumque; nul-
 latenus admittere possum, nec animū
 quiescere. Nā quod attinet ad *sex. in*
d. l. si & rem, de petis. hered. ea admitti
 potest ex ratione decidendi quam
 paulō ante assignauimus; facit tamen
 mihi non leuem scrupulum, quod & si
 6 subrogatum sapiat rei, in cuius locum
 subrogatur naturam, l. *ceteri conditio,*
 vbi *glos. ff. si ceteri per. l. si cum, §. qui inin-*
riarum, ff. si quis caus. cap. Ecclesia San-
ctæ Mariæ vi. lit. pend. Menoch. de arbitr.
lib. 2. cas. 149. num. 10. Valenz. conf. 60.
lib. 2. 4. & conf. 69. num. 255. lib. 1. Se-
ffe. decis. 130. num. 6. lib. 2. Castill. lib. 4.
quod id. cap. 36. num. 51. & lib. 7. de ter-
tijs cap. 4 ex num. 12. Gratian. discept.
491. num. 13. nescio tamen an id pos-
 sit locum habere, vbi qualitas, siue rei
 natura erat per accidens qualificata;
 7 nō enim possunt de subiecto in subie-
 ctum migrare accidentia, l. *quis ergo*
casus, ff. de pecul. l. 3. ff. pro socio. Idque
 in proposito probat expressè *sex. in l.*
item venimus, §. cum pradiuimus, ff. de
 8 *petis. hered. quæ Barr. ita summat, quod*
una actio deuoluitur in aliam, intelligi-
tur deuolui secundum eius naturam,
primariam, non secundum accidentia,
& Mur. Ant. del Rio in miscellan. ad sex.
in d. §. cum pradiuimus, notabiliter eti-
 am ait, *actio subrogata sapit naturam*
eius in cuius locum subrogatur, si natu-
ra est naturalis, secus si accidentalis,
quod optimè probat sex. hic: quocir-

ca vt subrogatio fieri possit, debet res
 9 esse eiusdem iuris, & conditionis, cui-
 us est illa in cuius locum subrogatur,
 & debet esse talis, quæ à principio po-
 tuerit esse, dicit *Bald. in l. Parabolani,*
num. 1. & 2. C. de Episcop. & cler. sequit-
ur Gonsierez lib. 1. pract. cap. 34. num. 1.
& Castill. d. cap. 36. num. 55. lib. 4. sit ta-
 men vtrumque, certè ad *sex. in d. l. Im-*
perator, §. vltimo, cum l. sequen. solutio
 isthæc diuinitati fermè est manifesta:
 namque distinctio de iudiciis vniuer-
 10 salibus vel particularibus, ad eā quæ-
 stionem spectat, an scilicet pretiū suc-
 cedat loco rei, de qua *Surd. decis. 306.*
Hieron. de Leon. c. 167. n. 5. & seq. lib.
2. relati per Rice. collect. 1849. & latius
per Viscous. in conel. iur. verb. pretiū per-
uenit num. sed in ea specie quam tractat
 ibi *Consultus,* an scilicet res emptæ ex
 pretio rei fideicommissi venditæ, nul-
 latenus adaptari potest: namque quod
 pretium succedat loco rei iare defini-
 tum est, *Item venimus, & l. si possessor,*
§. ait Senatus, & l. sed si lege, §. 1. de pe-
tis. hered. Fusar. de subst. quæst. 627.
num. 55. late Girb. alios congerès ad
Consuet. Messan. cap. 11. glos. 8. num. 7.
 11 verumtamen quod res succedat loco
 pretii, chymera est manifesta, & nulli-
 bi in iure definitur: quinimō totū con-
 trarium, vt est *sex.* expressus propriè
 de iudicio vniuersali agens in *l. sed est*
lege, §. 1. de petis. hered. vbi pretiū ex re
 hæreditaria vedita venit in petitione
 hæreditatis, nō quidem res ex eo pre-
 tio comparata, & ibi notant *Barr. Cyn.*
Alber. & alii relati per *Tiraquell. loco*
cit. num. 15. Gonsierez lib. 5. pract. quæst.
87. num. 9. Menoch. conf. 21. 3. num. 34. quem
 sequitur *Hieronym. de Palm. conf. 86.*
num. 40. relati per *Surd. decis. 15. num. 4.*
 alio igitur refugium querendum est.
 12 Ipse, donec alius rectius sēferat, pu-
 to ita dici posse, ea ratione id quod ex
 pretio comparatum est, fideicommissio
 esse subiectum, quia lex deficientium
 voluntatibus, ac fideicommissis fauēs,
 in dubio eam fuisse fideicommissarii
 mentem interpretatur, vt voluerit fi-
 dei-

de commissi conseruationi prospice-
re, atq; ideo quæ veritate nõ subsistit,
lex fictione supplet; at in materia sta-
tutaria, siue cõsuetudinaria, de qua no-
13 ster sermo est, nec præsuppta mens, nec
fictio admitti potest, *Gustier. d. lib. 5. præf.
q. 87. n. 8. & 15. Molfes. d. q. 5. de bonis. n.
2. & latius cõprobat Mascard. de statuto-
14 rum sonum, Bart. & DD. in l. quod con-
stitutum, de milit. testa. Bald. in l. maxi-
mum vitium, col. 5. vers. vlt. scripsit, C. de
liber. præter. Dec. conf. 5. num. 2. cū aliis
relatis per Mascard. de statuto. interpr.
concl. 4. in princ. quæ requirunt veram
& indiuiduā rei de qua disponunt exi-
stentiam, nullamque admittunt exte-
suiuani interpretationē, adeo quod cū
consuetudo nostra disponat, bona quæ
ex agnatis prouenerunt, ad proximio-
res ex eo latere reuerti debere, cum
intestatus quis decessit, intelligi debet
de bonis illis quæ verē, propriē, &
15 physice ab agnatis obueniunt, non
autem de his quæ iuris fictione, & iu-
ris interpretatione videntur in eorum
locum subrogata, vt in puncto docet
Napodan. in apostilla relata per *Capyc.
decis. 194. circa finem, Reg. de Pont.*,
Molfes. & alii inferius relati *in vers. 3.
ad idem*, & lex loquens in casu vero
non habet locum in casu ficto, *Bart. in
l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de lib. &
postul. l. vlt.* cuius doctrinam notabiliter
declarat *Cannet. in extranag. volentes,
in cap. incip. sed quid si fueris, num. 16.
fol. 113.* vt enim dicantur obuenire, quæ
16 defunctus ex pretio antiquorum com-
parauit, relictis manifeste ipsius voca-
bulari proprietatis, nec minus facti veri-
tas: idque expressim docuit *Napodan.
in Consuet. Si quis, vel si qua, num. 227.
verb. obueniunt*, indistincte statuens,
quicquid per contractum ab agnato
quæsitum est, siue emptum, siue permu-
tatum, obuentum ab agnatis non cen-
seri, & proinde non esse consuetudini
subiectum, idemque repetit in *Consuet.
Si aliquis moriens, num. 16. verb. obue-
niantibus**

Secundum fundamentum cui sen-
tentia hæc validè nititur, quoue vritur
Molfes. d. quæst. 5. nu. 17. illud est, quod
Consuetudo nostra *Si quis, vel si qua*
disponit verbo vniuersali, nempe de
bonis, ibi, *in bonis omnibus*, & Con-
suetud. *Si aliquis moriens, de bonis au-*
17 *tem, &c.* bonorum verò appellatio
coninet vniuersitatem, nempe mobili-
lia, immobilia, iura, & actiones, *l. si le-
gamus, §. primo ad Trebell. l. bonorum*,
cum suis concordantibus, de verb. signif.
glos. in l. Princeps bona, ff. eod. latè *Tira-
quell. in l. si unquam, verb. bona, num. 8.
C. de reuocand. donat.* at in vniuersali-
bus pretium succedere loco rei, sæpè
repetitum est.

Sed fundamentum hoc nullam ha-
bet subsistentiam. Primò, quoniam co-
dato & non concessio, id tantum euin-
ceretur, vt pretiū succedat loco rei, nõ
autem vt res succedat loco pretii. Se-
cundò, quoniam licet bonorum appel-
18 latione videatur quid vniuersale cõ-
tineri, id tamen procedit vbi verbum
prolatum est simpliciter, & habito res-
pectu ad vniuersitatem rerum, vt latissi-
mè demonstrant *Tiraquell. d. loc. &
Arias Pinell. in rubr. C. de bon. mater.
per totam*, vbi multipliciter hoc limi-
tant: at in proposito cum profertur res-
pectu certe rei particularis, tunc iux-
ta subiectam materiam accipiendum
est, ne aliàs contra legis, vel hominis
mentem vltro suum effectum protra-
hat. Tertiò, regula quod in vniuersali-
19 bus pretium succedat loco rei, proce-
dit vbi quis agit iudicio vniuersali ad
vniuersitatem rerum consequendam,
puta petitionis hereditatis, vel simi-
lis: at cum agnatus petit bona antiqua
vigore Consuetudinis, nõ iudicio vni-
uersali dicitur agere, quia non habet
vt heres defuncti agnati, sed ex proui-
dentia Consuetudinis, & rem hæc, vel
illam petit, atque ideo nõ ex eo quod
consuetudo de bonis loquitur, ideo
iudicium erit vniuersale, quia bona
non considerantur in abstracto, cum
agnatus ea petit, sed in concreto, id est

in illis quę ab antiquioribus obueni-
runt, & bonorū appellatio non eſt uo-
men iuris, ſed proprię bona corpora-
lia denotat, vt bene probat diſtinguē-
do inter hereditatem, & bona, vel res,
Valent. Forſter. de ſucceſſ. ab inteſt. lib.
2. cap. 14. n. 3. et ſeqq. Exemplum eſt in
dote, in qua ſpecialiter definitum eſt,
quod pretium ſuccedat loco rei, hoc
ideo quia dotis iudicium eſt vniuerſale.
at vbi res aliqua in d. item data,
vindictur, non habet mulier iplius
pretium, licet ex re dotali redactum,
quia actio, & iudicium cenſetur particu-
laris, & non vniuerſale, vt in puncto
ſcribit *Hieronym. Gabr. conſ. 37. num. 9.*
lib. 1. Barboſ. in 3. par. rubr. ſolus matr.
in princ. & num. 9. & ad l. 1. par. 6. num.
19. verſ. neque obſtat; Accedit quoniā
conſuetudo vt mētem ſuam declara-
ret, nullo alio vocabulo vti poterat, ni-
ſi bonorum, vel rerum, quę duo iuris
intellectu idem ſunt, *d. l. bonorum, & l.*
rei appellatio, de verb. ſignificatione.

Et quidem in caſu de quo agimus
certa particularia bona vindicare in-
tendunt agnati, empti ſcilicet ex pre-
tione antiquorum, idque agunt con-
dictione ex lege, ſiue ex conſuetudine,
quę actio eſt ad bona antiqua vindi-
canda, *Napodan. in Conſuet. Si quis uel*
ſi qua num. 222. & 231. & in Conſuet.
Si aliquis moriens num. 24. Scipio Buc-
cin. in Conſuet. Et ſi teſtator, in gloſ. in-
incipien. au talem medietatem, in princ.
hęc autem actio particularis eſt, non
vniuerſalis, vt defendit ipſe idē *Mol-*
ſeſ. ad Conſuet. par. 4. de ſucceſſ. ab in-
teſt. queſt. 61. per totam, præcipue num.
3. & 4. & ante eum *Scipio Buccin. loc.*
ſup. cit. ibi, agnati non habent vniuerſi-
tus, &c. quomodo ergo ſubſtinebitur
argumentum ſuprapoſitum.

Tertium eſt, nam inquit, quod niſi
ſubrogationem hanc dare uis, aperi-
retur ſermē via fraudandi agnatos
bonis antiquis. Sed & hoc quon; par-
ui momenti eſt, non enim poſſeſſori
vetitum eſt per actum inter viuos ea
alienare, & quomodoquę diſtrahe-

re, etiam dilapidando, nil refragante,
quod hoc reſulter in agnatorum præ-
iudicium, dummodo ſit ſine fraude,
vel dolo, *Napodan. in Conſuet. Et ſi te-*
ſtator, num. 4. et 8. Molſeſ. ad Conſuet.
Ne app. par. 2. tit. de perſonis, quaſt. 10.
num. 38. et par. 3. tit. de ſucceſſ. ex teſtām.
queſt. 1. num. 23. et ſeqq. & paſſim con-
ſuetudinarij omnes nemine demptor
vtitur ergo iure ſuo agnatus poſſeſſor,
ac proinde non eſt curandum, quod in
alterius præiudicium reſulter, at quid
eſt cur magis aperiatur via fraudandi
agnatos, ſi pretium redactum ex anti-
qua in alterius rei emptionem cōuer-
tatur, ſecus autem ſi à venditore dila-
pidetur? finis enim, & ratio conſuetu-
dinis, ſcilicet vt bona reuertantur ad
ſuos ſtipites, ceſſat pari modo utroq;
caſu, & cum vnum conſuetudo non in-
terdixerit, de alio idem eſt iudicandū.
Eo præſertim quod iuſtius, æquiusque
ſit ciues ad acquirendum, non ad dila-
pidandum alligari, ſi enim ciuis in-
tento eſt agnatos fraudare, ſi aliam rem
acquirendo ei non permittitur, inuita-
bitur ſermē ad id faciendum dilapi-
dandum pretium rei vendundat: cetera
quę *Molſeſ.* comminiſcitur leuiſſi-
mi ſunt pōderis, & ab his dependent.

Nec ſunt melioris conditionis de-
ciſiones ad huius opinionis confir-
mationem recenſitæ: non quidem re-
lata per *Vrſill. ad Aſſ. deciſ. 369. num.*
10. quę potius contrariū expreſſe
probat, dum poſita quæſtione de re
empta ex pecunia peruenta ex vendi-
tione bonorū antiquorum, dicit ipſā
pecuniam pertinere ad proximiores
ex parte patris, licet arguat in contra-
rium de authoritatibus *Stephani de*
Caſera, & Capic. qui teuera de bonis
empris ex ea pecunia agunt: confun-
dit tamen indigeſtē materiam, & vñ
caſum cum alio: deciſio verò S. C. ab
eo relata de anno 1558. de caſu ab eo
propoſito, ideſt pecunię, ſiue pretij
peruenti manifeſtē egit, vt inibi vide-
re eſt, ſicci ergo debet à præſenti diſ-
putationis limine.

Et

priori venditori obligatarum, nō ideo
 33 erunt eidem obligatæ, quia ex pretio
 earū comparatæ ſunt, per *tex. in l. qui-
 dam. ff. de uen. verſo*, quem ad id ex-
 tollit cum *Bald. Tiraquell. loc. cit. num.
 20. Hieron. de Leon. d. decif. 167. nu. 14.
 in fine. Cald. de renou. emphy. lib. 1. q. 3.
 nu. 17. verſ. unde verſo*, & in hypotheca-
 ria *tex. eſt in l. 3. C. in quib. cauſ. pigu.
 vel hyp. tacit. contrab.* quem poſt alios
 declarat *Menoch. remed. 3. ad ipſi. nu.
 120. & ſeqq.*

Secundō, nā etſi vera ſit diſtinctio
 illa inter vniuerſalia, & particularia
 iudicia, quæ præſertim probatur ex
*tex. in l. venditor ex hereditate. ff. de he-
 red. vel ac. vend. adhuc* & in vniuerſa-
 libus, quæ certam particularem qua-
 litatem annexam habent, nec poſſe
 eam locum habere, ex ea ratione quā
 ſupra tetigimus, quod qualitas acci-
 dentalis apta non eſt migrare de ſub-
 iecto in ſubiectum, & multo minus ſi
 velis rem emptā ex eo pretio eā qua-
 litatem acquiſuiſſe. Exemplum eſt in
 feudo, in quo id magis communiter
 receptum eſt, vt pretium ex venditio-
 34 ne ipſius redactum qualitatem feuda-
 lem non ſubeat, nec id quod ex eo cō-
 paratum eſt, per *tex. in cap. vltimo, de
 feud. cogn.* quem ad id expendunt *La-
 cob. Beluſ. Bald. Landenſ. Aluaro. &
 Cardin. Alexand. Franc. Arctin. Maſſ.
 de Affili. Alciat. relati à Tiraquell. d.
 num. 20. Andr. in cap. 1. §. cum autem de
 contron. inueſt. Franciſcus Aretin. conf.
 14. col. 2. Ann. alleg. 141. nu. 10. & ſing.
 204. Surd. conf. 311. n. 55. lib. 3. & Cal-
 das Pereyr. de renou. emphy. lib. 1. q. 3. nu.
 17. at quod feudum ſit quid vniuerſa-
 35 le, verè, & propriè rerum vniuerſita-
 tem continens, non eſt quod dubitari
 queat, ita namq; docuit *Bald. in anth.
 ceſſante, C. de legiti. hered. Capyc. in
 inueſtit. verb. feudorum acceſſoria, verſ.
 Ioannes Faber & Vinc. de Franch. dec.
 1. in fine*, ſiue ſit vniuerſitas iuris, ſiue
 facti, de quo diſputat *Andr. in cap. 1. in
 princ. quid ſit inueſtitura, & in pralud.
 feud. n. 44. & latè Camerar. in c. Impe-**

*rialem fol. 38. lit. A. D. Reg. Rouir. conf.
 82. num. 8. lib. 9. lo. Andr. de Georg. alleg.
 50. num. 3.*

Tertio ad idem, nam nec regula iſt-
 hæc, quod in vniuerſalibus pretium
 ſuccedat loco rei procedit phyſicè, &
 ſecundum veritatem, ſed ex fictione,
 36 & iuris interpretatione, vt ſingulari-
 ter docuit *Bald. in l. cogi, col. vlt. verſ.
 deinde quaro, C. de petit. hered. quem ſe-
 quitur laſ. in d. l. ſi eū ſeruum. ff. ſi cert.
 per.* quo argumento vſus fuit *Stephan.
 de Caſer. poſt Napod. in apoſtill. relata
 per Capyc. d. decif. 194. his verbis, li-
 cet enim videatur res eadem, tamen ſta-*

37 *tutum iſtud quod loquitur de bonis ip-
 ſis, & in caſu vero non procedit in caſu
 ſiſto, l. 3. §. hac verba, de negot. geſt. ſe-
 quitur Reg. de Ponte loc. cit. num. 17. &
 ſeqq. multis comprobant, Moſſeſ. ad
 Conſuet. Neap. tit. de bonis, q. 3. num. 6.
 Seſſe decif. 130. num. 8. in fine lib. 2. laſ-
 fred. decif. 92. quem reſert Ricc. collect.
 1850. idque maximè notandum dicit
 Tiraquell. loc. cit. nu. 22. in interpreta-
 tionibus cōſuetudinum, aut ſtutorū,
 quæ verè, & propriè intelligi, & inter-
 pretari debent.*

38 Quod quidem argumentum adeo
 contorſit *Moſſeſium*, vt cum ſomniare
 coegerit, d. *q. neſt. 5. tit. de bonis*, dum
 num. 28. reſpondet, quod ſicuti ex pru-
 dentum interpretatione fuit introdu-
 ctum, vt pretium ſuccedat loco rei in
 materia conſuetudinum, ſic etiam vt
 res emptæ ex pretio rei antiquæ eius
 loco ſuccedat, ex Doctōribus, & deci-
 ſionibus per eum relatis, & licet quō-
 ad entitatem non ſit eadem res, eſt ta-
 men eadem quōad qualitatem ex ſub-
 rogatione, idque ſufficere vt ſapiat
 naturam rei antiquæ: quæ quidem reſ-
 poſio infirma unde quæque eſt, & im-
 becillis, rota enim eius conſtructio il-
 ludmet principium petit, de quo prin-
 cipaliter dubitatur. In primis namque
 cum ſupponimus ex prudentum co-
 rundem interpretatione, regulam illā
 quod pretium ſuccedat loco rei in
 vniuerſalibus, tanquam in fictione
 fun-

fundatum non habere locum in materia consuetudinum, & statutorum, deficit maior propositio in suo salutari; nec enim est prudens quisque nostrarum consuetudinum interpret, qui contrariū eius quod ipse asserit, nō dicat, nisi prudentes omnes in se ipso connumeret; vnde corrui necessario consequenti secundum assumptum, & scilicet euidēntiori chymera, cum prominore argumenti ponat, ita etiam esse receptum, vt res empta ex pretio rei antiquæ in eius locum succedat, quod quidem nec Doctor, nec Tribunal quodpiam probauit, & à iuris regulis prorsus alienum demonstrauius; eo præsertim quod hac propositione admissa multiplicarētur fermē specialia, & fictions; absurdum prorsus à quocunque sani capitis viro abolendum.

Nec minus est id quod subnectit, quod licet res empta non sit eadē idēticē, est tamen eadem quodā qualitate ex subrogatione; hoc enim est quod intendimus, qualitate scilicet accidentalem impedire subrogationem, vt dictum est, nisi tamen à lege, vel ab homine fiat, quod in casu de quo agimus, & in materia nostrarum consuetudinum assignare nusquam ualebit *Molfesius*, nisi ex proprio Marte.

Reliqua, quæ hic dici possēt, rei demonstratæ demonstrationem asserēt, quod tamen institutus noster nō fert, uides apud authores supra citatos, præsertim *Tiraquellum*, & *Gutierrez*.

Id tamen pro constanti habeo cum *Tiraquello*, & cæteris ita sentientibus, in materia hoc unum perpetuumque 39 esse, vt si expressē, vel tacitē ex uoluntati coniectura constet, cum qui ex pretio fundi antiqui, seu patrimonialis aliam rem comparauit, eo animo se id facere, ut empta prioris locum teneat, sequendam esse omnino eius mentem, & declarationem, argumēto cap. officij, de off. deleg. glof. in l. sed etsi lege, §. si de petit. hered. idque fundat egregiē *Tiraquell. d. glof. vnic. a. m. 23. Molin. de primog. H. sp. lib. 4. cap. 4. num.*

32. & *Gimrb. decif. 111. num. 22. vers. nec*
40 *satis est*, exemplum tacitæ subrogationis ponentes in eo qui consensum prima re vendita, pretium in emptionem aliorum prædiorum conuerterit: hic enim inquit *Tiraquellus* satis videtur ex tēporis breuitate declarare, ad hoc se vendidisse vt emeret, substitueretque hunc fundum in alterius locum, ad quod præceteris allegat *Bald. conf. 493. lib. 4. expendentem tex. in l. si ventri, §. ultimo, de primil. cred. cor.* quē *Tiraquell.* dicit esse optimum, sequitur *Vrsill. ad Afflict. d. decif. 369. n. 10. circa medium, sess. d. decif. 130. num. 12. Gimrb. qui multos allegat d. decif. 111. num. 22. Peregr. decif. 2. num. 10. et alij per Dom. Reg. Capp. Larro dec. 70. n. 47.*

Die 23. Iunii 1643. iunctis aulis referente Domino Arias de Mesa. SAC. CONSILIVM respectu bonorum per Alphōsum Gagliardum nouiter quę 41 sitorum, ex maiori parte votantium, iudicauit Iulium Cæsarem nec in ordine, nec in iustitia posse immisionem in eis petitam obtinere, ex quorū bonorum interdicto, vel officio Iudicis. Non in ordine; siquidem licet vera sit eorum sentētia qui asserunt huiusmodi iudicium summarissimum esse debere, adhuc nullus dicere ausus est, definiri illud posse sine termino etiam summarissimum, in quo contradictores valeant iuxta iudicij naturam se defendere, iuxta *glof. magistrum in l. 1. C. quorū bonor. et theoreticam Bart. cap. 84. a nobis expensam*. Non in iustitia; siquidem licet verum sit iuxta saniorē receptioremque sentētiā ex eis cōiecturis quas d. cap. 84. retulimus, quasi possessionem legitimitatis probari, adhuc in ea permanisse filiū legitimatum vsque ad tempus mortis patris, similiter constare debebat, iuxta terminos *conf. Ruin. 52. vol. 5. quo enim pacto, quouē iure potest immisionem legitimatus petere, quę continuatio est possessionis defuncti in heredem, si is capax tempore mortis iā euidenter non est per quasi possessionem*

nom legitimatit, vt nulla nec etiam
apparenti oppofitione in dubium re-
uocari queat, cuius contrarium poti-
us in præfenti videbatur apparere ab
anno 1617. vfque ad annum 1640. ne-
dum vllum actum pofitiuū quafi po-
fseffionis habuiffe, fed potius oppofitos.

Et fufpectam aliquoties obreptionis,
& fubreptionis habuit legiti-
mationem, ex eo quod Principi afser-
tum fuit Iulium Cæfatem natum ex
foloro, & foluta, cum potius eam tunc
temporis coniugatam fuiſſe præfūm-
dum eſſet. Verum quia in hoc informi
proceſſu deducūm apparebat nedum
poſſeſſorium, fed etiam petitorium, vi-
fum fuit S. C. ſuper vtroque terminū
impartiēdum eſſe, firmo tamen rema-
nente ſequeſtro. Ita ſentiētibus quin-
que ex nouem votantibus.

Quo verò ad bona antiqua Cōſue-
tudinī huius fideliffimæ Ciuitatis ſub-
iecta, ad ea non poſſe admitti filium
legitimatum in præiudiciū agnato-
rum ab ea vocatorū, niſi expreſſim de
his legitimatio diſponat, & hunc eſſe
verum ſenſū verborum *Napodani*, quē
rectē *Pifanelli* intellexit: idque ſine
dubio procedere in præfenti, attentis
verbis precum per Alphonſum obla-
tarum, & eiufdem legitimatōis pri-
uilegij. In quo omnes Domini Conſi-
liarij vnanimiter couenerunt, imniſ-
ſionem in his decemtes agnatis.

Reſpectu verò bonorum ex pretio
antiquorum emptorum, referuauit ſi-
bi S. C. plenam deliberationem in-
ſtructo proceſſu.

Votātes fuimus D. Præſes Andreas
Marcheſius, Domini Didacus Varela,
D. Thomas Carleual, Scipio Theodo-
rus, Alphonſus Vargas, Franciſcus
Antonius Muſcettula, Ego, Arias de
Meſa, & Thomas de Aquino. Proceſ-
ſus eſt in banca Solatijs.

S Y M M A R I U M.

Literis teſtimonialibus ab Epifcopo
expeditis ſuper clericatu ſtandū

eſt, ſi ſint in publicam formā redacta.

2 Teſtimium diſpoſitionibus ordinum colla-
tio probari poſſit.

3 . . . tunc eis ſtandū eſſe, quoties bul-
la clericatus ſunt deperdita, an ve-
rum ſit?

4 Documentum quid ſit in iure?

5 . . . eius appellatōe venit inſtrumen-
tum.

6 Verbum inſtrumentum generale eſt.

7 Litera Epifcopi eius manu, & ſigillo
roborata vim habent inſtrumenti.

8 Inſtrumenti appellatōe veniunt ſe-
ſtes.

9 Matth. de Afflic. plures annos in
M.C.V. indicant.

10 Clericatus in quaſi poſſeſſione quis
manutenendus eſt, donec contrarium
probetur.

11 Ritus M.C.V. 235. ſtrictè intelligen-
dus eſt.

12 Bulla clericatus quoties de falſitate
ſuſpecta ſunt, recurritur ad regiſtrum

13 Conſuetudo iuxta morem Regionis in-
trōducta ſeruanda eſt in materia cle-
ricatus.

14 Bullarum collationis ordinum formu-
la que ſit.

14 Litera teſtimoniales Epifcopi nō debēt
eſſe purē teſtimoniales, vt eis credatur.

16 . . . purē teſtimoniales ſunt, cū ad par-
tis petitionem de geſtis per eum de-
præterito arreſtatur.

17 Maſcar. de prob. cōcl. 990. n. 21. egre-
gia traditio de materia literarum teſ-
timonialium Epifcopi commendatur.

18 Bald. in l. ſi qua per calumniam, n. 5.
C. de Epifc. & cleric. declarat.

19 Literis Epifcopi ſuper clericatu nō cre-
ditur fraudis ſuſpitione cōcurrente.

20 Actus geſtus licet pendente fraudulen-
tus præſumitur.

21 Epifcopo aliquid contentioſe dicenti, et
conſtituenti ſe partem non creditur.

22 Literis Epifcopi non creditur, vbi agi-
tur de re multum præiudiciali.

23 Reſ grauiffimi præiudicij eſt, cum agi-
tur de declinanda Iudicis laici inſuf-
ficiētiā.

- 24 *Officiali deposito officio attestanti de gestis per eum in officio non creditur.*
 25 *. . . nec de eo ad quod de iure tenebatur, & propter eius negligentiam facere omisit.*
 26 *Testibus deponentibus super collatione ordinis non creditur, nisi cum probatur bullas fuisse omittas.*
 27 *Clericatus est de rebus quæ scripturam desiderant.*
 28 *Afflictus in Constitutione Apostolice, num. 12. & Thom. Grammat. conf. 110. cum eorum sequacibus reijciuntur.*
 29 *Regula quod in iudicijs parem vim habeant testium depositiones, & instrumenta, non procedit ubi lex precise scripturam desiderat.*
 30 *Res quod sit vel non sit magni praiudicij, statuit arbitrio iudicis.*
 31 *Tex. in c. tuz fraternitati, de cleric. peregr. declaratur.*
 32 *Clericatus quasi possessio nil relnuat, ubi agitur de declinanda iudici laici iurisdictione.*
 33 *. . . est qualitas, seu accidens penitus aduersum naturalem qualitate hominum.*
 34 *. . . quasi possessio non sufficit, nisi ex titulo iustificetur.*

Clericatum non nisi per validam tituli scripturam cum alijs à Sacrosancta Tridentina Synodo requisitis probari, præsertim ubi iudicis secularis iurisdicctio declinari intenditur.

C A P V T XCI.

DVbitauit aliquando Sacrum Consilium, num. N. inquisitus in Mag. Curia de homicidio, sufficienter probasset se esse prima tonsuræ insignitum, & proinde remittendum ad Iudicem Ecclesiasticum, ad formam, & praxim illam quæ in Regno seruatur, ex dispositione ritus ipsius *M. C. 235. in ordine Caranica*, de quo ritu, & praxi præter Pragmaticos nostros, meminit *Marta tractat. de iurisd. par. 2. cap. 31. num. 3. & 4.* ex eo quod licet primæ tonsuræ bullam nõ præsentauerit, per literas tamen testimoniales sui Ordinarij præsentis anno conscriptas in forma authentica, testificetur Episcopus se ipsum in anno 1633. primam clericalem tonsuram ei contulisse, de cuius collatione fortè propter negligentiam non fuit bulla expedita. Huic assertioni accedebat septem virorum testimonium deponentium se ipsos prædictæ ordinationi iuterfuisse, ipsumque clericum tanquam alumnus Seminario clericorum fuisse designatum, & seruicio Ecclesiæ Cathedralis adscriptum,

cui assidue inserviuit, publicisq; alijs functionibus clericorum vacauit, & idcirco à gabellis, & collectis immunitatem, communiterque tanquam clericum fuisse habitum: ex quibus & titulum, & quasi possessionem clericatus satis probari videbatur.

- I** Etenim quoad titulum, non esse indubium reuocandum literis testimonialibus per Episcopum expeditis super clericatu ipso, de quo dubitabatur plenam fidem adhibendam esse, si tamen sint in publicam formam redactæ, ut post *Innoc. in cap. post sessionem, de probation.* docuit *Bald. in l. si qua per calumniam, num. 5. C. de Episc. & cleric. Anton. de Butr. Abb. & Felin. latè in d. cap. post sessionem, Reg. de Ponte conf. 36. num. 6. vol. 2. Mascard. de probat. concl. 305. n. 1. D. Sperell. dec. for. Eccles. 17. num. 21. Farinac. de inquis. quæst. 8. num. 39. Flamin. Paris. de resign. benef. lib. 10. tom. 2. quæst. 3. num. 30. Garzia de benef. cap. 1. nu. 139. par. 7. Franc. Marc. decis. 988. num. 20. Feller. in Constit. Regn. Apostolice, num. 6. Iguat. Lopez in pract. crimin. cap. 62. num. 16. innume-*

merique alij *DD.* quos citat, & sequitur *Carol. de Grass. de effect. clericat. in pralud. num. 197.* quam opinionem magis æquam, ac iuri consonam esse, affirmat *Belluga in specul. princip. rubr. 11. Sitem dubitatur. num. 5.* & *S. C.* approbavit, vt in *decis Gram. 81. num. 1.* præterque alios recensitos vides per *August. Barboſin collect. ad l. si qua per calumniam, n. 5.*

- 2 Quod si de his aliquo pacto dubitari posset, adhuc cessabit dubium, vbi testium depositionibus ipsa primæ tōsuræ, seu ordinum collatio est roborata, etiam in iudicijs; & quia scitum est parem vim habere testium deposiciones, & instrumenta, *lin. exercendis, C. de fide instrum.* & quia id in specie in hoc ipso de quo agimus, iure canonico statutum reperitur, ex *tex. in cap. sue fraternitatis, de cleric. peregr. ibi, nisi legitime tibi confiteris, sine per literas, sine per testes de illorum ordinatione canonica, per quem ita firmarunt Cyn. in d. l. si qua per calumniam, circa fin. Cepoll. conf. 11. num. 7. Caran. risu 275. num. 18. Pacian. de probat. cap. 34. num. 63. vol. 2. Conar. præf. quæst. cap. 33. n. 3. Farinac. d. quæst. 8. n. 41. Decian. trakt. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 111. Afflicti. in consil. Apostatantes, num. 12. cum quo *Gram. conf. 110. in princ.* affirmat iure cautum non reperiisse quod clericatus probatio scripturam desideret.*

- Nec audiendus esse *Mascard. de probat. concl. 303. nu. 5.* & *Grass. de effect. clericat. in pralud. num. 206.* & alios tenentes, tunc admittendas esse testium depositiones, quoties bullæ clericatus sint deperditæ, quasi probatio hæc subsidiaria censenda sit, quoniam hi omnes mouentur auctoritate *Afflicti, Conar. Gram. & Foller.* & tamen *Conar.* vritur diuisione maximè, cum id asserit, ibi, *maximè vbi scriptura fuerit amissa, & perditæ*; sic & *Mascard. num. 11.* cuius diuisionis ea est natura, vt includat casum minus dubitabilem, nō excludendo magis dubitabilem, *Afflicti.* verò *Gram. & Foller.* simpliciter locuti

sunt, atque ideo supra citati *DD.* itaque quoque intelligendi sunt, iuxta theoricam *Barboli in l. non solum, §. si liberationis, num. 7. de liber. leg.* quod scilicet Doctoris dictum intelligendum sit iuxta doctrinas per eum allegatas.

- Hisq; duobus probationum modis satisfactum esse dispositioni *risu 235. M. C. Vicaria,* per quem non auditur clericus forum iudicis secularis declinans, nisi personaliter cum documentis clericatus compareat: siquidē documentum accipitur pro carta in qua aliquid in scriptis redigitur, vt in *rubr. & nigr. auth. de instrum. caut. & si. de,* & ipsius appellatione venit instrumentum, *glo. in cap. 1. verb. documentis, de except. in 6. Alberic. in suo diction. ver. documenta, Caraniti. in tit. 236. nu. 31.* in quo dum de probatione per documentum mentio fit, intelligit per instrumenta, vel per testes; cumque verbum instrumentum generale sit comprehendens omne id quo res aliqua instruitur, *l. notionem 99. §. instrumentorum, vbi glof. verb. separare, de verb. signif. & litera*; Episcopi in quibus fidē facit prædicto clerico primam tonsuram contulisse, subscriptæ sint propria ipsius Episcopi manu, sigilloque roboratæ, vim habeant sollemnis, & authenticæ instrumenti, vt per *glof. in d. cap. post cessionem, & in cap. cura 11. quæst. 3. cap. 2. de fid. instrum. vbi glof. verb. sigillum, & in clemen. 3. verb. authentica, de elect.* ideo de prædictæ primæ tonsuræ collatione videtur non posse dubitari, prout nec dubitauit *S. C.* in casu relato per *Gram. d. decis. 81.* cui benè nota erat dispositio *risu* prædicti, multoq; magis ex testium depositionibus: nam appellatione instrumentorum veniūt testes, *d. l. in exercendis, l. 1. de fid. instr.* hæcque duo probationum genera æquiparantur, *cap. cum Ioannes Eremita, §. porro, vbi glof. verb. quodlibet instrumentum, de fide instrum. & in specie in materia de qua agimus, eadem glof. in d. cap. 1. ver. documentis, de except. in 6.* quam citat *Alberic. loco sup. cit.* & sequitur

quitur *Cavan.d.ris.236.num.31.* imò
& *Afflicti.in d.Const.Apostolantes,num.*

- 9 12. qui per plures annos in M.C.V. iudicauit, vt ipsemet notat in *prob.Const. Regn.num.3.* hanc opinionem secutus est, & secundum eam pluries iudicatū refert, *Scaglion.in vii.65. n.1.*

His accedat quasi possessio clericatus in qua inquisitus hic reperitur ex continuo incessu in habitu, & tonsura, & seruitio in diuinis: ex immunitate à solutione collectarum, & aliorum onerum: ex communi existimatione hominum vniuersitatis, qui eum tãquam clericum semper habuerunt, & ex alijs in processu adductis, quæ omnia saltem id efficiunt, vt sit in
10 ipsa quasi possessione clericatus manutendus donec cõtrarium probetur, sicuti ex clara dispositione *lex.in cap.si iudex laicus, de sent. excom. in 6.* communi consensu concludunt *DD.* superius citati, & nouissimè *Reuerend. D. Sperell.d.decif.17.num.20.*

- 11 In contrariū tamen pro fisco Regio dicebatur, dispositionem *rius 235. Mag. Cur. Vicaria,* quæ ad euitandum fraudes, falsitates, et alia huiusmodi, quibus malo nostro quotidie vexamur in Regno, & contra iuris canonici dispositionem certo modo introducta est, Regni necessitatibus ita exigentibus intelligendam esse prout cantat, verbaque ipsius strictè, & iuxta verborum sonum accipienda, ne aliàs suo fine, & effectu frustretur, atq; ideo documenta illa admittenda esse, quæ nulla legitima opposizione indubium reuocari quæit; nam quotiescunque lex instrumentū desiderat ad alicuius facti memoriam, instrumenti appellatione non veniunt testes, vt in puncto docuit *Specul.in tit. de instrum. edis. §. 1. in princ.* id quæ præcisè vbi instrumenti mentio facta est in statuto, quemadmodum ex *Bertaz. de claus. instr. in rub.num.2.* notat *Barbosa de appellat. vtr. iur. verb. instrumentum, appellat. 119.num.4.* atque ideo quotidiana, & inueterata M.C. praxis in ma-

teria clericatus illa fuit semper, & est, vt reus teneatur exhibere bullas ordinationis, ex omni sui parte adeo authenticas, & indubitatas, vt si aliquo pacto de eorum fide dubitari fas sit,
12 statim ad matricem, siue registrum Episcopi recursum habeatur, cum quo collatio fit, vt inferius dicitur, nec vnquam vidi aliter admissum quempiam ad probandum clericatum, declinandamque Iudicis secularis iurisdictionem;
13 nemquam consuetudinem iuxta morem regionis inductam, seruandam esse, concors est *DD.* sententia in hac ipsa materia de qua agimus, vt post *Calderin.* notat *Abb. in cap. post cessionē, num.4. vers. quarens casus, de probat. Felin.* post alios *ibid.num.7. cum seqq.* dicens esse communem opinionem, & ita in puncto decisū in Curia Archiepiscopali Neapolitana testatur *Episc. Riccius decif.386.num.1. p.4.* & aliàs in M.C.V. in simili causa relata per *Thor. in compend. decif. tom.3. par.3. verb. remissio, fol.133.* vbi tamen *f.134.* dicit quod facta relatione in Collaterali Cõsilio, clericus ille fuit remissus ad Illustrissimū Nuntiū Apostolicū ex quo erat commissarius eius, pariter ac Tribunalis Reuerendæ Fabricæ S. Petri de Vrbe.

Sed descendamus in palestram: fateor magis communem, & veriorē *DD.* sententiam eam esse, vt literis testimonialibus Episcopi attestantis se ipsum ordines alicui contulisse, si tamen sua sint subscriptæ manu, proprioque sigillo roboratæ, plenè credendū esse, quamvis subscriptionem duorum testium *DD.* quoque desiderent, quod tamen vsque adeo seruatum non video, & de generali consuetudine non seruari, testis est *D. Sperell.d. decif.17. num.23.* sed tamen literæ huiusmodi testimoniales reuera nil aliud sūt, quàm bullæ ipse super clericatu expeditæ,
14 quæ semper in formam testimonialium, & sub hoc tenore expediuntur, sicuti vniciuique palam est, *Talis de Tali, &c. Dei, & Apostolica Sedis gratia.*

Bbb

Epi-

- Episcopos, &c. omnibus, & singulis praesentibus nostras litteras inspecturis notum facimus, & attestamus qualiter hodie infra scripto die in tali Ecclesia, seu Capella generales, seu particulares ordinationes celebrantes, dilectum nostrum in Christo filium, &c. earumque formam accuratè posuit summus practicus Rebuff. in praxi benef. tit. de form. liter.*
- 15 *conf. ha igitur veræ literæ testimoniales sunt, quæque non puræ testimoniales, sed super actu ipso collationis ordinum confectæ, & de gestis de præſenti, quibus reuera credendum est siue in iudicio, siue extra iudicium, tam in leuibus, quàm in arduis, siue promulgatoriæ, siue dispositoriæ, siue testimoniales.* Sed si sunt puræ testimoniales, vpotè cum Episcopo scribit ad partis petitionem de gestis per eum de præterito, tunc eis non esse credendum siue contineant iudicialia, siue extra iudicialia, voluerūt sine contradic-tore grauissimæ doctrinæ Canonistæ, præsertim Jo. Andr. in d. cap. post cessionem, num. 9. de probat., vbi etiam Abb. Panorm. num. 5. ibi, attestantes tamen factum de præſenti secundum datam litterarum, idque declarat inferius in
- 17 *vers. dixi sexto, sequitur Mascard. de probat. tom. 2. concl. 990. nu. 21. vbi ait, sexto limitanda est conclusio, ut non procedat quando litera huiusmodi sunt puræ testimoniales super facto de præterito, puta quia ad petitionem partis scribit talem excommunicasse, vel ordinasse, vel beneficium contulisse, vel talem sententiam tulisse, quia eo casu non statur ipsis literis, etiam si sint super facto scribentis.*

Ratio videtur esse in promptu, nam literæ huiusmodi confici debēt super actu ipso ordinationis ad futuram rei memoriam, vt de ipsa ordinis collatione in futurum constet, cum autem fiunt de actu de præterito gesto, ad illum finem vt declinetur iudicis secularis iurisdic-tio, tunc videntur potius literæ puræ testimoniales, & enūciatoriæ, quibus non est credendum: ita

18 intelligendus est Bald. in d. si qua per calumniam, num. 3. ibi, respondeo aut sunt confectæ super clericatu, & debet eis credere, aut sunt litera enunciatina, & testimoniales. & tunc in iudicijs non creditur talibus literis, prout ipsum intelligit Gram. d. decis. 81. num. 4. in quæ sensum intelligendi quoque sunt cæteri omnes DD. qui Bald. secuntur, assertionem hanc de fide literis testimonialibus Episcopi simpliciter ponentes, & magistraliter exponit Innoc. in cap. quoniam contra, num. 6. de probat. ad quod aurea sunt verba Petr. Foller. super Constit. Regn. tit. de Episc. & cler. in prag. incip. Magnifici Regis. fol. 78. a. ter. num. 3. quæ totam hanc quæſtionem diluunt, ibi enim proposita doctrina Bald. & Innocent. ita subdit, & quia hodie in Regno, cum de clericatu debeat fieri probatio coram Iudice laico per instrumentum clericatus, indistinctè non sufficiunt dictæ litera signifi-catoria, nisi sint confectæ super clericatu, vt est instrumentum clericatus, & sic probat Innoc.

19 Procedunt hæc maximo opere fraudis suspicionem cōcurrente, vt per Felin. in d. cap. post cessionem, num. 17. vers. quinto considera, Mascard. d. concl. 990. nu. 14. quæ fraudis suspic-tio arguitur

20 euidenter ex quocunque actu qui lite pendente gestus est, argumēto rex. in auth. in medio litis non fieri sacras iussiones, cap. 1. & 2. vt lite pend. in 6. & eorum quæ inibi tractat DD. præ-

21 fertim in Episcopo aliquid contē-tio-se dicenti, & cōstituenti se partem, vt probatur in can. cura, 11. q. 3. & fuit opinio originalis Goffred. & Petr. in d. cap. post cessionem; nemo enim in causa propria ad testificandum admittitur, quod fit vbi Episcopus asserti clerici remissionem petit: hoc enim casu literis Episcopi in causa propria nullā fidem adhiberi, dixit Abb. in d. cap. post cessionem, num. 4. circa finem, Mascard. d. concl. 990. n. 13.

22 Multoque magis locum obtinet data consuetudine in contrarium, & vbi de

de re agitur multum præiudiciali, vt notat *Abb.in d.cap.post cessionem, nu.4. vers. sexta opinio*; cum autem super iurisdictione laicali declinanda discutitur, ea quidē res grauissimi, & enormis præiudiciū est, sicuti reiectis contrariis scribunt *Conarr. pract. qq. lib. unico, cap.33. nu.3. Ignat. Lopez de Salzedo in pract. crim.can.cap.62. nu.17. Maria de iurisd. par.2. cap.31. nu.9.* est bona glosa in c. si iudex laicus, verb. interest, de sent. excom. in 6.

Sed in proposito ex alio dicebatur huiusmodi literis testimonialibus Episcopi nullam esse fidem adhibendam, quia scilicet Episcopus tempore quo eas dedit, iam non erat illius loci ordinarius, & sic de gestis per eum in officio eo deposito nihil facit, & nullatenus de iure permittitur, nec etiam declarando, prout egregiē scribit *Bald. in cap.1. col.2. vers. extra quæro qui successendū dare teneant*, idque præsertim cuiusque iudici prohiberi est, quotiescunque ex hac ipsa attestatatione, oriretur tertio præiudiciū, ad doctrinam *Bart.in l. baredes palam, §. si quid post, in fin. ff. de testam. latē Dec. in l. edita, nu.49. C. de eden. Menoch. de arbit. iudic. lib.1. quaest.73. declar.3.* quemadmodum & in omnino simili specie decisum pro fisco per Sacrum Cōsiliū refert *Vinc. de Franch. decis.185.* quin nec etiā si adhuc Ordinarius esset, ei crederetur, dum de eo testificatur ad quod de iure tenebatur, & proptor eius negligentiam facere omisit, sicuti scribunt *Menoch. de arbit. d. quaest.73. nu.8. Mascard. d. concl.990. nu.10. Mastrill. decis.80. nu.10.* & in prædicti casu, in quo Episcopus dicit inquisito ordines contulisse, sed tamen bullas non fuisse per negligentiam expeditas, faciunt tradita per *Caball. tom.2. cas.133. resol. crimin.*

Quod ad secundum probationis genus in præsentī causa adductum, de positionis scilicet septem testium, qui dicunt se ipsos ordinationi interfuisse, dicebatur pro fisco nullius esse mo-

26 menti in proposita specie, titulo ordinationis non exhibito, vel eius amissione non probata, quo vno casu admittendos esse testes rectē scribunt post multos *Mascard. de probat. tom.1. conclus.303. nu.11. Maria de iurisd. par.2. d. cap.31. nu.5. Guid. Pap. decis.474. vbi Ferrer. eius additionator, ita inquit, litera clericatus & tonsura non probantur testibus, quia scriptura intervenire debet, nisi perditā sint litera clericatus, nam tunc amissio illarum, & tenor probari potest, idem *Gnid. Pap. in. flaut. Delphin. Si quis per literas, ver. per literas, n.23. Dom. mens Reg. T apia ad rit.65. M.C.V. nu.2. sub tit. de Episc. & cleric. lib.1. iur. Regn. Carol. de Grass. post alios de effect. cleric. in pralud. nu.206. Vinius commun. opin. opin.974. nu.2. quem sequitur Baiard. ad Clar. lib.5. §. fin. q.36. nu.23. Anton. de Ball. in tract. variar. super pragmat. Regn. Sicil. ad pragmat.1. tit.10. de cler. inced. sine habitu & tons. nu.4. Erasmus Kochier de iurisd. in exempt. par.1. q.7. som.1. vbi dicit non aliter probari quā per scripturam, *Rechuff. in d. tit. de form. literar. tons. vbi nu.2.1. ait, regula est quod tonsura est probanda literis ad hoc factis, & nu.22. subdit, & sic patet tonsuram literis probari debere, cum de ea fiant, & n.23. quod non procedat si dicatur scripturam esse amissam, quia tunc per testes probari poterit. Idque tanquam absolutissimum scripsit Ant. Faber in suo Cod. lib.4. tit.1. q. de probat. defin.11. his verbis, clericatus probari per scripturam debet, non per testes. si nō amissa sit scriptura, eaque amissio per testes quod fieri potest, probetur. Sed & hoc ipsū negare non potuit in puncto D. Sperell. Ecclesiasticæ iurisdictionis defensor acerrimus d. dec.17. nu.26. in fine. Ex quibus fit manifestum probationē per testes esse subsidiariam, nec aliter admitti nisi probato casu amissionis bullarum, & in hunc sensum redigēdos esse D.D. omnes qui simpliciter dicunt clericatum posse probari per testes.***

Cuius verissimæ propositionis ra-

- 27 tio in promptu est, nam clericatus de his rebus est, quæ ad sui probationem scripturam desiderat, idque probatur expressè de iure ciuili ex *sex. in d. l. si qua per calumniam, C. de Episc. & cleric. de iure verò canonico est sex. rotundus in can. legum. 2. quasi. 1. vbi legitur legum Ecclesiasticarum consuetudo, & authoritas talis est, ut in causis gestorum semper scripturam requirant, adeo ut qui ad sacrum sentem accedens suum dare nomen precipiatur, qui ad summum sacerdotium prouehitur decreto manibus omnium roborato eligitur. Ordinatus autem à suis ordinatoribus litteras accipere iubetur. Vnde patet*
- 28 miserè lapsos fuisse insignes doctrina viros, Regiosque Sacri nostri Consilij Consiliarios, *Marth. scilicet Afflict. in d. Constitutione Apostatantes, num. 12. & Thom. Gram. d. cons. 110.* nimis securè asserentes iure cautum non reperiri quod clericatus probatio scripturam desideret, idque iure ciuili, nō autem canonico requiri, quos cum sequacibus recēsent *Mascard. concl. 303. n. 9. & seqq. Farinac. d. quasi. 8. num. 41.* locuti namque sunt cōtra *sex.* illum, qui ab omni capitione immuniis est: nec minus errasse qui ponderant dictionē *maximè*, qua nonnulli supra adducti videntur, quoniam reuera ad hæc non adue rterunt.

Requiritur ergo scriptura, nec probatio per testes admittenda est, ut docet *Iacob. de Butrig. in d. l. si qua per calumniam*, quem sequitur *Gusd. Pap. q. 449. in fine*, nisi in subsidium, idest probata amissione scripturæ, eiusq; tenore. Et regula *sex. in l. in exercendis, C. de fid. instrum. & in cap. cum Ioannes Eremita extra eod. sit.* nō procedit vbi lex præcisè scripturam desiderat. est *glōf. notabilis in cap. 1. ver. in scriptis, de censib. in 6.* in qua enumerantur plerique casus, in quibus scriptura est de substantia actus, quibus nonnullos adiungens *Erasim. Kochier de iurisd. in exempt. par. 1. q. 7. num. 1. tom. 1.* inter eos hunc præcisè describit.

Quinimò & in hac clericatus materia, cum maximi sit præiudicij, quoties bulla non exhibetur, vel exhibita redditur aliquo pædo de falso suspecta, probari debet ordinis collatio ex registro, & libro Episcopali, ut notat *M. Arthei in additio. ad Guidon. Pap. d. quasi. 474.* & in specie *Rebus. loc. sepins cit. num. 26.* subdens, *alioquin daretur occasio falsum fabricandi, & delinquendi*, optimè de more *D. Sperell. d. decis. 17. num. 23.* & ita decisum per *Ror. Roman.* pluries videbis in *vna Vlixbon. beneficij coram Vbaldo, qua est 266. inter posthum. Farinac. num. 4. tom. 2.* vbi dicitur probari clericatum ex matricula ordinum generalium celebratorum per Ordinarium Vlixbonensem, cum sigillo eius secretarij legitime recognito, & in *decis. 355. num. 10. 532. num. 3. 544. num. 1. & 601. num. 2. inter easdem*, semper dicitur clericatū probari ex literis patentibus Ordinarij super ordinis collatione confectis.

Hæc omnia fortius procedunt in casibus supra memoratis, nempe vbi agitur de declinanda Iudicis laici iurisdictione, quæ res maximi præiudicij est, imò quod sit, vel non sit magni, vel 30 leuis præiudicij statut arbitrio Iudicis, non autem Episcopi, qui esset suspectus, *Abbin d. cap. post cessionem, nu. 4. circa medium, vbi Felin. num. 12. idē Felin. in cap. si quis, de sent. excomm. vel vbi aliqua ad esset fraudis suspicio, vel data consuetudine in contrarium, quæ omnia in Regno maximè attendenda sunt propter multitudinem falsorum testium, aliaque mala quæ in dies oriri videmus.*

31 Ad *sex.* verò in *cap. sua saceruitati de cler. peregr.* facile quatuor medijs respondetur. Primo, esse casum specialem inibi prouisum in fauorem clerici peregrini, qui propter incommoda, & ærumnas fortè in peregrinatione passas, non est ita strictè ad probandū clericatum vrgendum. Secundo, quia de sola quasi possessione clericatus agitur, quæ quidem satis non est ad de.

declinandam Iudicis secularis iurisdictionem, vt inferius dicemus. Tertiò, nam ea ipsa res de qua inibi agitur, leuissimi quidem præiudicii est, nihil tertio præiudicans, nec seculari lædit iurisdictionem, cuius declinatio res tanti momenti est, vt superius præfati sumus. Quartò, quoniam cum clericatus præcisè scripturam desideret, quemadmodum paulò ante firmatum est, verba illa in *sex.* posita sine per testes intelligenda sunt in casu amissionis literarù, quo vno huiusmodi probationis genus admittendum, ad oculum demonstrauius. Vnde videmus in *cap. si Iudex laicus de sent. excomm.* fin de probatione admittenda ad huc finem agit, præcisè titulum clericalem requiri nulla de testibus facta mentione.

Cætera verò quæ ad hunc clericatum probandum adducta fuerunt, scilicet de incestu in habitu, & tonsura, de communi Ciuium extimatione, de seruitio in diuinis, de immunitate à collectis, hæc quidem non aliud probant, nisi quasi possessionem clericatus, quæ nihil releuat vbi de declinandâ Iudicis secularis iurisdictione agitur, quæ non possessorii causa est, sed proprietatis, eo quod declarato semel quem clericum esse, tota Iudicis laici iurisdicção enervatur, nec amplius remanet aliquid agendû. Cum ergo nihil cõmune habeat proprietatis cum possessionis causa, & clericatus sit qualitas, seu potius accidēs penitus aduersum naturali qualitati ipsius clerici, cū nemo talis nascatur, vt singulariter in puncto scribit *Probus in addit. ad Ioannem Monacum in d. cap. si Iudex laicus*, quem cum alijs referunt *Maria d. cap. 31. num. 2. et D. Reg. Sanfelicius dec. 143. n. 4. tom. 1.* ac proinde vt Iudex laicus fundatam habet in eum intentionem, non sufficit quasi possessio, nisi ex titulo iustificetur, est sollennis decisio S. C. relata per *Cypre. decis. 77. num. 7.* vbi ita dixerit, *ad prædictis quod quandoq; pra-*

sens status non contradicit, nec consensu originis, sed est præter eius naturam, vt quia reperiuntur quis in quasi possessione veltigalis exigendi, vel iurisdictionis in loco exercenda, vel clericatus, & similia: & in istis casibus quasi possessio non prodest, nisi de titulo doceatur, quia ista sunt accidentia, & non sunt iusticia, nisi iustificentur: quam decisionem ad alium finem exornauit cent. 1. cap. 13. in fine, nunc addo D. Reg. de Ponte conf. 3. num. 31. in fin. & nu. 34. & 35. vol. 2.

Quocirca ex hoc ipso probationis genere, remissionem ad Iudicem Ecclesiasticum prætere abique bullis, ridiculum putat in hoc Regno *Caran. ad rit. 235. num. 20. in fine*, idque semit etiam *Ignat. Lopez de Salzedo d. cap. 62. num. 18.* & ita intelligi debere *Sacrum Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 6. de reformat.* sequitur *Farinac. d. quest. 8. num. 44. in fine*, & secundum hæc decitum refert *D. Reg. Sanfelicius d. dec. 143. num. 5. & seq.* & nouissimè *Io. Bapt. Thor. in compen. tom. 3. par. 3. ver. remissio, fol. 133. & 134.* Cõtraria autè opinio rectè procedit, quando à Iudice Ecclesiastico esset quæstio clericatus definienda: tunc enim vt à Iudice laico inquisitus remittatur, sufficit vt sit in quasi possessione clericatus, ex sollenni doctrina *Io. Monach. in d. c. si Iudex laicus, num. 5. ver. sic dico in proposito*, notat *Comarr. pract. qq. d. cap. 33. num. 3.* quibus relatis ita doctissime scribit *D. Reg. Sanfel. dec. 7. num. 15. ver. non obstant, tom. 1.*

Igitur tenendum omnino est, eum, qui declinare intendit Iudicis laici iurisdictionem, debere ante omnia legitimum, & sollennem ordinis titulum, exhibere, vel eius amissione concludenter probata, ordinis collationem testibus quoque probare, & cum alijs infimul à *S. Tridentina Sinodo* requisitis obtinebit sine dubio causæ remissionē, atque ita receptum est quotidiana huius Regni praxis: ex quibus videtur rectè iudicasse M. C. Vicariæ, quæ remissionē prædicti N. Episcopo denegauit.

S V M M A R I V M.

- 1 **V** usufructus legatum uxori relictū, resoluatur in alimenta filijs existentibus.
- 2 . . nisi in contrarium constet de mente testatoris, vel expressa vel cōiecturis elicita.
- 2 . . vel nisi filijs expressum testator de alimentis provideat.
- 4 . . aut filijs, & uxore in usufructu institutis, cum onere contribuendi pro dimidia in alimentis alicui relictis.
- 5 . . idem si uxori usufructuaria onus alendi liberos sit iniunctum.
- 6 Tex.in l. Proculus, de usufr. expenditur.
- 7 Alendi liberos onus heredi incumbit.
- 8 Alimenta nullū grauiorem admittunt.
- 9 Subiecta talia esse oportet, qualia pradicata demonstrant.
- 10 Bulgari consuetudo qua ratione introducta.
- 11 Legis ratione cessante, sicut eius dispositio cessat, ita pariter cessat cōsuetudo eius ratione cessante.
- 12 Legatum quid fuerit ex qualitate iniuncti oneris dignoscitur.
- 13 Oliuer, Beltramin. in addit. ad Ludouif. dec. 460. carpitur in eius decisione intellectū.
- 14 Decisio Rot. Rom. apud Ludou. 460. in dubium reuocatur.
- 15 Franc. Marc. decif. 486. num. 3. par. 1. declaratur, & confirmatur.
- 16 Reservatio quid operetur.
- 17 Maritus ex rebus uxoris extradotalibus qua administrat, tenetur reddere rationem.
- 18 Soccin. conf. 82. lib. 1. merito committitur.
- 19 Bona paraphernalia, & alia qua extra doctes mulier habet, fructusque eorum naturales, & industriales an differant inter se ad hoc ut maritus eos lucretur.
- 20 Remissio fructuum bonorum paraphernalium potius ad beneficium filiorum quam mariti presumitur ab uxore facta.
- 21 Donare, & iactare sumum nemo presumitur.
- 22 Mulierum genus auarissimum.
- 23 Donandi animus inter coniuges non presumitur circa res magni valoris.
- 24 Tex.in l. 3. §. vlt. in fin. de donat. inter vir. expenditur.
- 25 . . in l. si stipulata, vers. si vxor, de donat. inter virum ponderatur.
- 26 Donationes tacite inter virum & uxorem nec iuramento firmantur.
- 27 Donationis presumptio ex animi affectione regulatur.
- 28 Tex.in l. cum hic status, §. si diuortii, de donat. inter vir. & vxor. expenditur.
- 29 Donatio inter virū & uxore morte non confirmatur, ubi apparent contraria voluntatis coniectura.
- 30 . . presumpta qualibet leui occasione excluditur.
- 31 Remittere ius suum nō videtur qui scit illud semper durare.
- 32 Administratio mariti permissa bonorū extradotalium, resoluatur in simplex mandatum ad exigendum.
- 33 Paul. de Castr. conf. 199. lib. 2. committitur.
- 34 Donatio nō presumitur ubi alia subest causa.
- 35 Actus presumitur factus eo modo quo gerenti utilior est.
- 36 Tempus tollendę, aut inducendę obligationis modus non est.
- 37 Posseio continua viri per longum tempus, coniuncta cum mulieris patetia, non probat titulum dotis, seu donationis.
- 38 Mariti mala fides percipientis fructus, ex re qua est in uxoris dominio, nocet eius heredibus.
- 39 Donatio inter virum et uxorem non nisi donantis morte confirmatur.

Vfusfructus legatum factum vxori cum onere alendi filios, Bulgari Conſuetudini non eſſe alligatum. Et fructus bonorum paraphernaliũ à viro perceptos nõ cẽſeri eidẽ ab vxore donatos.

CAPVT XCII.

CAſum mihi propoſitum mani-
feſtiſſimi iuris eſſe, omnemq;
dubitandi rationem reſpuere
ingenuẽ profiteor. Namq; præ-
ſuppoſita clauſula teſtamenti D. Ioan-
nis Carrillo, in qua inſtitutus ſibi hære-
dibus vniuerſalibus D. Ignatio, & D.
Theodora filijs, reliquit *uſuſfructua-
riam, dominam, & patronam D. Hypo-
politam vxorem cum onere alendi fi-
lios*, ceſſat penitus Bulgari conſuetu-
do, quæ ex coniecturata deſuncti mẽ-
te, illud ius ſerẽ vbique receptum in-
duxit, vt legatũ uſuſfructũ reſoluatur
in legatũ alimentorum filijs inſtitutis,
cum præminentia tamen vxoris in
domo viri, propter illius verbi *domi-
na, vim, & poteſtatem*, ſicuti poſt *Ac-
cuſum, & Cynum* tenuit cum *Bart. in
l. Titia cum teſtamento, §. Titia cum nu-
beret, de leg. 2.* vniuerſa Iuriſprudentũ
ſchola.

Sed tamen eodem conſenſu fateri-
tur ipſi, nullum eſſe recurſum ad con-
ſuetudinem illam, vbi repugnãt teſta-
toris expreſſa verba, quia in claris nõ
fit locus coniecturis, *l. continuus, de
verb. oblig.* vel coniecturata eius mens
in contrarium, ex trita vulgataque re-
gula illa, quod vna coniectura, & præ-
ſumptio excluditur per aliam in con-
trarium, *l. Diuus, de in integr. reſtit.* &
quia conſuetudo illa, quæ idco filijs in
hoc fauet, quod non ſit credendum
integrũ uſuſfructum vxori relinque-
re voluiſſe in eorum præiudicium, ceſ-
ſat quoties ex verbis, menteq; teſtato-
ris colligitur id omnino voluiſſe, qui
rei ſcõ moderatur eſt, proinde ab ea
recedendum, poſt antiquiores ſcripſe-
runt *Dec. conf. 454. in prin.* *Mantic. de
coniect. lib. 9. tit. 7. num. 20.* *Mench. de
preſumpt. lib. 4. preſumpt. 139. ante n. 2.*

& ſufficere de mente teſtatoris cõſta-
re, vt etiam filijs extantibus, integrum
& formalem habeat vxor uſuſfructũ,
nedum per expreſſa teſtatoris verba,
ſed etiam probabilibus coniecturis,
omnes qui de hac materia tractarunt
vnanimiter admittunt teſtis eſt *D. Io.
del Caſtillo Soromaior quodid. contr. lib.
1. cap. 45. num. 10.* poſt ibi relatos, alioſ-
que quos ſciens prætereo.

Inter cætera exempla, ex quibus à
conſuetudine Bulgari recedendum
eſſe putant, illud eſt præcipuum, & ma-
gis præclarum, quod potius ad expreſ-
ſam teſtatoris voluntatem, quàm ad
coniecturatam mentem referendum
eſt, niſi oculi mei cæcutiã; nempe vbi
teſtator vxori legando uſuſfructum,
expreſſim filijs de alimentis prouidet;
quid etenim vel clarius, vel expreſſius
dicere potuit diſponens ad ſuæ mẽtis
declarationem, omnemque coniectu-
ram in contrarium repellẽdam, quàm
vtriſq; expreſſim prouidere? id quod
niſi iuxta verborum ſonum ſubſtinere-
tur, induceret manifèſtam incompati-
bilitatem inter legata; nam quomodo
fieri poſſet ex vi conſuetudinis Bulgari
vxor alimentaria, ſi de ipſiſmet ſuis
alimentis filii quoque alendi eſſent?
vel quo pacto legatum alimentorum
filijs relictum ſubſtineretur, quæ qui-
dem perneceſſe cum uſuſfructu con-
funduntur? ita omni ſcrupulo remoto
in ea ſpecie in qua uſuſfructuaria do-
mina, & magiſtra vxor relictã fuit, ex-
ceptis tamen victu, & veſtitu liberorũ
intrepidẽ reſpõdet *Bertrand. conf. 369.
in fine vol. 2. par. 1.* quem ſecuti ſunt
*Mench. d. preſumpt. 139. num. 47. Suid.
de alimen. tit. 2. q. 15. num. 252.* & rur-
ſus in caſu fortiori conſuluit *Mench.
conf. 627. per totum, & præcipuẽ num. 12.*

¶ 13.

¶ 13. & pro absoluto ſupponit *Franc. Cyriac. tom. 3. contron. cap. 438. num. 8. & ſequentibus.*

- 4 Sed & quod magis eſt, vbi teſtator inſtituitur filiis, & vxore in vſufructu, cum onere contribuendi pro dimidia parte in præſtatione alimentorū Martino, & laqueto legatorum, vſumfructum non reſolui in alimenta reſpondet idem *Bertrand. conf. 57. vol. 1. par. 2.*

Et in propriiſſima ſpecie vbi vxori
5 vſufructuariae impoſitum eſt à teſtatore onus alendi communes filios, eo quod grauamen illud non poteſt conuenire niſi legato integri vſuſfructus, deciſum in Regia Audientia Cathalonix teſtis eſt *Peguer. deciſ. 103. nn. 4. pluribus ad id expenſis, & præcipuè*

- 6 *ſex. in l. Proculus. ff. de vſufr. vbi ædiū vſuſfructu legato cum onere altius nō tollendi, legata intelligitur ædiū proprietatis, quia onus illud legato adiectum non benè conuenit vſuſfructui, de qua re vidēdus eſt Caſtil. quotid. contr. lib. 1. cap. 30. num. 26.*

7 Accedit huius rei argumentum irrefragabile, quod onus alendi filios eſt onus hæreditatis, quod quidē ſubſtineri nequit per eum qui alimenta

- 8 tantum percipit, quæ nullū grauamen patiuntur, vt in terminis probat idem *Bertrandus conf. 36. num. 1. vol. 1. par. 2. Hieron. Gabr. conf. 108. num. 28. vol. 2. Mantie. de coniect. d. lib. 9. tit. 7. nu. 31. in fine, Myſinger. cent. 5. obſern. 38. nu. 8. idque fortius procedit in ſpecie propoſita, in qua onus prædictum eſt iniunctum vſuſfructui, cuius vſuſfructus ipſe non eſſet capax, ſi legatum in alimenta reſolueretur iuxta Bulgari cōſuetudinem; oportet namque talia eſſe ſubiecta, quæ prædicata demonſtrant, l. fundum. in princ. de fund. inſtr. Rnin. conf. 39. num. 1. vol. 2. Peguer. latè d. deciſ. 103.*

Rurſus tota illa ratio ex coniecturata teſtatoris mente, quæ Bulgari cōſuetudinem introduxit, illa eſt ne vi-
10 deatur iniquè agere erga filios priuando eos alimētis, ſi integer vſuſfru-

ctus vxori daretur, ceſſat penitus vbi de alimentis filiis prouiſum eſt, & ſi ceſſante ratione legis ceſſat quoque ipſius diſpoſitio; multo magis dicen-
11 dum eſt ceſſare conſuetudinem non in expreſſa, ſed in præſumpta teſtatoris mente fundatam, ſicuti arguit *Bertrand. d. conf. 36. vol. 1. Mantie. conf. 578. num. 5. vol. 6. Peguer. d. deciſ. 103. num. 9.*

Vtſterius ſi alimenta filiorum deducenda ſunt ab vſuſfructu, vt clarè patet, dum teſtator ea ab vſuſfructu excipit, cenſetur penitus de integro vſuſfructu ſetire, eo quod exceptio ſignat regulam in contrarium, vt in puncto obſeruat *Surd. d. quaſt. 15. num. 253. Itacit Simon de Pret. de interpret. vltim. uolunt. lib. 4. dubit. 10. num. 67. quo fit vt etſi de vſuſfructu expreſſè teſtator non dixerit, de eo tamen cogitaſſe dicen-*

- 12 *qualitate oneris vxori iniuncti, dignoſcetur quid fuerit legatum, argumento ſex. in d. l. Proculus. ff. de vſufr. DD. in l. ab eo. C. de fideicom. Mantie. de coniect. d. tit. 7. nn. 33. Hieron. Gabr. d. conf. 108. num. 28. Peguer. d. dec. 103. num. 4.*

13 Nec audiendus eſt *Oliner. Beltram. qui in addit. ad Gregor. 15. Synnum. Pontificem deciſ. Rot. Roman. 460. num. 17. relata deciſ. 748. in nouiſt. par. 4. dicit eiſdem Roſa iudicio hanc coniecturam ad excludendam Bulgari conſuetudinem ex onere iniuncto vxori alendi filium, reprobata ſuiſſe: ſiquidem oſcitanter nimis author ille eam deciſionē reſtulit, in cuius ſpecie vxor vſuſfructuaria relicta fuit, ſed vnà cū filiis, & ſic potius filiis vſuſfructus videtur relictus, & ex eodem commodū alimentorum vxori, quo caſu reſolutū fuit, uxoris legatum reſolui in alimēta; idque adhuc non eſt ſine difficultate, nam videtur potius voluiſſe vxorē*

- 14 *cum filiis in vſuſfructu concurrere, quemadmodum in ſpecie optimis rationibus fundant Dec. conf. 454. nn. 4. Alex. conf. 56. num. 2. & 3. vol. 3. Paris. conf. 79. num. 21. lib. 3. Rnin. conf. 39. num. 3. lib.*

3. lib. 2. *Memoch. d. conf. 578. num. 3. Calmanc. de usufr. mul. rel. num. 54. The-
saur. qq. forens. lib. 1. cap. 54. num. 5. Pers.
merum, Myling. d. obseru. 38. num. 8. cent.
5. Simon de Præd. de interpr. ult. vol. du-
bit. 10. num. 72. confutatus Hieronym.
Gabr. conf. 127. num. 3. & 4. lib. 1. & Mā-
ric. de conicet. d. lib. 9. tit. 7. num. 5. de quo
tamen non est nostrum in propolito
disputare, præsertim propter authori-
tate *Sactæ Rosæ Romanæ*, cum satis
sit eius resolutione ad nostram hy-
pothesin non posse applicari, ad ocu-
lum demonstrasse.*

- 15 Et *Franc. Marcus decif. 846. num. 3. par. 1.* quem citant pro contraria sen-
tentia, reuera contrarius non est, sed
cogitandum relinquit, quamuis sine
vlla dubitandi ratione; cum nō solum
aduersetur authoritatibus DD. supra
relatorum, sed etiam quia in casu suo
liberiori in hanc sententiam inclina-
re debebat, quia vxor illa de cuius
causa scribit, erat legataria tam vfu-
fructus tertie partis bonorum dona-
torum per testatorem eius filio contē-
platione matrimonij, quàm aliorum,
quorumcumque suorum bonorum, de qui-
bus usufructibus teneretur eius filios
alimentare, alere, nutrire, & indutos te-
nere: quibus verbis satis apertè demō-
strauit testator voluisse vxorem inte-
grum legatum usufructum, non autem
sola alimenta consecuturam, vnde nō
mirum est, quod subdubius etiam re-
manferit *Marescotus*, qui eum refert
lib. 1. *var. resol. cap. 29. num. 24.*

Hoc posito pro indubio, nō est apud
me melioris conditionis id quod se-
cūdo loco quæritur: an domina Hyp-
politæ quæ matrimonio constanre, ma-
rito permisit vsumfructum sibi debitū
ex bonis prioris mariti exigere, possit
à secundi hæredibus illum petere, vel
potius censeatur eidem remissus, vel
donatus? siquidem & remissioni, & do-
nationi obstat in primis expressum,
pactum in capitulis, pactisque dotali-
bus initum, quo sibi met huiusmodi

- 16 vsumfructum referuauit, quæ quidem

referuatio omnem remissionis, & do-
nationis præsumptionem excludit; nam
eius est proprium ius competens ille-
sum seruare, *Bart. in l. ille à quo, § si de
testamento, num. 5. ad Trebell. Amat. conf.
56. num. 28. facit tex. in l. fin. ibi, qui ex-
ceperat bona eorum materna. ff. eod.*

- 17 Est enim in iure tãquam certissimè
definitum, earum rerum quas ex rebus
vxoris extra dotem cōstitutis maritus
administrauit, teneri rationem redde-
re, iuxta clarum, & apertum *Scenola
responsum in l. penultima. ff. ad l. falsid.*
ex cuius decisione id colligit DD. vt
teneatur & fructus ex talibus bonis
perceptos omnino restituere, & si
mortuus sit possint ab eius hæredibus
repeti. Sunt ad hoc præclarissimorum
DD. authoritates quæ sollenniter exa-
minato articulo tã in bonis parapher-
nalibus, quàm in aliis quæ huius na-
turæ non sunt, quorum scilicet domi-
nium, & possessionem voluit vxor reti-
nere, hoc ipsum audacter defendunt,
videnturque pro huius controuersie
decisione respondisse: hi sunt præter
antiquiores *Paul. Cast. conf. 199. super
primo repetio diuersas opiniones lib.
182. Saccin. conf. 82. lib. 4. vbi longè, latè-
que agens nihil intactū relinquit, vnde
merito illud tanquam magistrale
commendat Vrsill. ad Afflict. decif. 44.
ad idem Alex. conf. 42. num. 2. lib. 1. &
conf. 63. n. 5. lib. 2. Ruin. conf. 223. vol. 1.
Berou. conf. 44. vol. 1. vbi propriè de
bonis quæ vxor sibi referuauit, Dec.
conf. 52. tom. 2. & multi apud Canali.
de usufr. mul. reliet. num. 31. & 206.*

- 19 Licet enim sint qui discrimen con-
stituant inter bona paraphernalia, &
ea quæ huiusmodi non sunt, & quoad
fructus eorundem, inter industriales,
vel naturales, & eos qui consumpti,
vel extates sunt, sicuti videre est apud
eosdem quos paulò ante memorauimus,
quibus adiungendus est *Afflict. d. dec.
44. num. 5. ad 8. camque distinctionem
nulla probabili ratione fundari, post
Gyrtian. discept. forens. cap. 422. num. 2.
& 3. rectè vt solet, aduertit nouissimè
D. Conf.*

- D. Conf. Arias de Meſa lib. 2. var. cap. 30. num. 15.* vbi de materia ſolenniter diſcrit; adhuc tamen has diſtinctiones expreſſe reſpuunt in fructibus honorum quæ vxor ſibi reſeruauit, & quæ cõtra, vel præter vxoris voluntatem vir percepit, nam hi cuiuſcunque ſint naturæ bona, ſiue conſumpti, ſiue extantes, ſiue ad vſus communes, ſiue proprios reſtituendi ſunt, quomodo latiſſimè fundant *Soccin. d. conf. 82. Beron. d. conf. 44. & Dec. d. conf. 521. num. 6.* qui amplius ſentiunt in dubio ſemper præſumi virum contra vxoris voluntatem eos percepiſſe, atque ita tenere *Alex.* pluribus locis reſert *Affl. d. decif. 44. num. 8.* quamuis ipſe dicat *S. C. cum Raphaelle Cuman.* contrariū ſentiſſe: vtunque tamen ſit diſputatio iſthæ inutilis eſt, vbi habemus expreſſam voluntatis declarationem.
- 20 Et remiſſio eorum quatenus, quod negatur, præſumi poſſet, non ad mariti, ſed ad filiorum eiſdem *D. Hippolitæ*, qui vſusfructus debitorum ſunt, beneficium inducenda eſſet, propter illud commune, & ſecundum naturæ ordinem parentum votum, vt omnia ſua filiis parent. *ſcripto in fine ff. vnde liberi, l. nam eſt parentibus, de inoffic. teſtam.* vnde quoad virum attinet *D. Hippolita* liberat ædes habet, *l. loci corpus, S. compesit ſi ſeruit. vindic.*
- Quod autem nec cenſeatur marito donatus, facit in primis pactum ipſum reſeruatiõis, quod omnino donationi præſumptæ reſiſtit. Item regula illa
- 22 quod nemo præſumitur donare, & iactare ſuum, *l. cum de indebito, C. de probat.* præſertim mulieres, cuius genus
- 23 auariſſimum eſt, *l. ſi ego, ff. ad Vellean. l. ſi a ſponſo, S. quod ſi ſponſa, C. de bon. antenupt.* nec animus donandi inter
- 23 coniuges præſumendus eſt circa res magni valoris, ſed circa parua, & modica, *Paul. Caſtr. & Soccin. locis ſupracitatis.* Reſiſtit & alia notoria iuris diſpoſitio, quæ omnem donationem inter coniuges inhibuit, nec expreſſam ſubſtinet, quãto minus præſumptam: quæ

de re mirum eſt ad rem noſtram exemplum in *l. 3. S. ultimo, in fine, de donat. inter vir. & vxor.* vbi *Iuriſcõſultus* ſpeciem conſtituit de coniuge qui ſibi donaturum, alteri coniugi iuſſerit donare, an donatio valeat? & magis quidem eſſe inquit, vt nullius ſit momenti donatio, vnde *Manic. de ſacis. & ambig. lib. 21. tit. 4. num. 61.* ſubdit, nec obſtat quod maritus pauperior non fiat, licet non acquiras, cum nihil de ſuo patrimonio diminuas, *d. l. ſi ſponſus, S. vbi cõque, l. ſed ſi vir, S. quod legaturus, ff. eod. quia perinde habetur, ac ſi ego acceptam rem meam factam, uxori mea dediſſem.* idque ſentiit antea *Conar. in epitom. decretal. lib. 4. par. 2. cap. 7. S. 1. num. 9. verſ. nam ſi maritus.*

- Sed ne deſit *lex*, qui id in fortioribus determinat in annua præſtatione,
- 25 en tibi *Vlpianum in l. ſi ſtipulata 33. verſ. ſi vxor, de donat. inter vir. & vxor.* vbi id quod annuum vxor viro præſtitit durante matrimonio, eo mortuo poteſt condicere, in quãtum eſt factus locupletior, & rationem eleganter ſubdit, *quia non tam ſolenne eſt annuum, quod maritus uxori impendit, quã quod vxor marito præſtat, imò etiam incongruens eſt, & contra ſexus naturam.* Vnde *Accuſ. ibid.* tradit mulierem viro rariffimè donare, & ideo cum id facit pro magno reputatur, & qualiſi miraculoſè, ſi igitur expreſſe donando non fuiſſet prohibitum *D. Hyppolitæ* vſufructum ſibi debitum à marito exactū condicere, quis dubitare poterit multo magis id locum habere, vbi tacitā inducere volumus donationem? argumento *tex. in d. l. 3. S. non tantum, & in l. de fructibus, eod. tit. Soccin. ſen. conf. 66. num. 2. lib. 1.* nam eſſet abſurdum, vt quod marito expreſſum acquiri prohibetur, tacitè permittatur, *l. qui ad certum, ff. locati*; vſque adeo vt tacitæ
- 26 huiuſmodi donationes inter virum, & vxorem nec iuramento ſiurentur, ſicuti poſt *Ruin. & Purpurat.* notat in puncto *Cardin. Manica d. lib. 21. tit. 1. num. 18.*

- Resistit quoque, nam cū lex aliquo
calu donationis præsumptionem ad-
27 mittit, ductum supponit donantem ex
animi affectione, mutuaque charitate,
idque præsertim inter coniuges, non
enim coitus matrimonii facit, sed ma-
ritalis affectio, *l. cum hic statui, §. si mu-*
lier, de donat. inter. at quænam affectio
considerari poterit erga maritum il-
lum, qui tantis se cum vxore malè ges-
sit, vt iustissimam ei præbuerit causam
odio potius prosequendi? nam vt ait
Dionys Chrysostomus in homil. Sancti Io-
annis Baptista, mulier si iniuriam pati-
28 *tur infans, vindictamque parat, et Vl-*
pianus in d. l. cum hic statui, §. si diu-
ortium, plerique enim cum bona gratia di-
scedunt, plerique cum ira animi sui, &
offensa; & inferius, quod scimus interdū
& inter cōsulares personas subsecutum;
qua de re latius egi *cent. 1. cap. 41. n. 8.*
& obseruat in terminis *Mantic. d. lib.*
21. tit. 7. num. 29. licet namque diuor-
tium subsecutum non sit, *si mulier, &*
maritus, inquit *Vlpianus loco cit. diu-*
orsum quidem habitauerint sed hono-
renu nūc matrimonij habeant, puto
donationes non valere, quasi durauerint
nuptia, ex quo DD. constituunt, quod
29 etsi regulariter donatio inter virum,
& vxorem morte confirmetur, *l. 2. C.*
de dot. eant. non numerat. hoc tamen lo-
cum non habet, vbi aliquod inditium
apparet contrariæ voluntatis, *Bart. in*
l. si maritus la. 2. C. de donat. inter vir.
& vxor. Bald. in l. cum te, num. 3. vers.
sed si erat, C. de donat. ante nupt. in pri-
ma lect. Mantic. d. lib. 2. tit. 7. num. 15.
& 22. est enim regulare, vt qualibet
30 etsi leui occasione donationis præ-
sumptio excludatur, vt multis probat
Burgos de Pace conf. 3. num. 6. 9. & 10.
Castil. Sotomaior quorid. contr. lib. 2. cap.
23. num. 12.

Sed instabis adhuc, cur ergo mari-
to permisit D. Hippolita vsumfructū
exigere? respondeo confestim, quia
duplicem maritus in proposita specie
representabat eius rei gerendæ perso-
nam, & quia tutor filiorum, & quia le-

- gitimus bonorum vxoris administra-
tor erat, vtroque enim iure rei admini-
stratæ rationem reddere tenebatur,
atque ideo sciebat D. Hippolita ius
31 suum ad vsumfructum consequendum
durare, *l. siens, §. non videtur quib. mod.*
pign. vel hypoth. & administratio eidē
32 permissa resoluitur in simplex manda-
rum ad exigendum, *l. si ego, §. dorus, ff. de*
iur. dot. notat post plures Castil. d. cap.
23. num. 32. Bald. Nouell. de dote par. 6.
prin. 14. num. 2. in fine; vnde cum mari-
tus vxoris nomine vsumfructum per-
cepit, nec eidē restituit, tenetur ad hoc
& ipse, & eius hæredes: nam vt inquit
33 *Paul. Castrenf. d. conf. 199. nu. 2. lib. 2.*
statim ac pcepti maritus fructus fuc-
runt effectū vxoris, ac si ipsa percepisset,
vnde extantes poterit vindicare,
consumptos condicere, ad *regul. tex. in*
l. accitū, C. de rei vindic. nec potest præ-
sumi animus donandi in muliere, quia
si hoc esset, nec extantes petere possent,
quos passa est eum percipere: nā per-
ceptio fit ea sciente, & patiente, sed
consumptio posset fieri ea ignorante,
vnde si animus donandi præsumere-
tur, potius esset in patiendo ipsū per-
cipere, quàm in patiendo illum consu-
mere, sequitur *Soccin. d. conf. 82. nu. 13.*
34 & *Ruin. d. conf. 223. num. 7.* & cum po-
tesset subesse alia causa quàm donati-
onis, hæc non præsumitur, *l. si cum aurū,*
de solut. l. eleganter, §. qui reprobos, de
pignorat. alt. l. Campanus, de oper. liber-
tor. notat post multos iuxta morem
Castil. d. cap. 23. nu. 10. & quoties ge-
35 *rentis animus ad alterum de duobus*
modis referri potest licite, eo præsu-
mitur factum gesisse, quo sibi vtilius
est, *Menoch. de presumpt. lib. 4. presump.*
101. num. 34. & seqq. Andr. Castil. pract.
obscuri lib. 2. cap. 128. n. 13. & 14.
36 Nec enim in hoc temporis lapsus
quidquam operari valet, quod per se
solum non est tollendū, vel inducendū
obligationis modus, *l. obligationum fe-*
rè, de action. & oblig. Bald. Nouell. de do
te par. 6. prin. 14. nu. 3. vers. tertius ca-
37 *sus, vbi quod ex continua possessione*
uiri

- uiri per lōgum tempus vſque ad mortem,coniuncta mulieris patientia, nō probatur titulus dotis, ſeu donationis: præſertim in his quæ habent iuris reſiſtentiam,& ceſſante penitus affectionis cōiectura,vt præſatus ſum: nec minus bona mariti fides ſcientis fructus percipere ex re quæ eſt in domo uxoris, cuius mala fides nocebit cius hæredibus,ſicuti in puncto deſedit *Soccin.d.conf.82.num.25.* multoque magis viro donatario præmortuo, ſiquidem ſcitum eſt in his quoque caſibus,in quibus donatio inter virum, & vxorem permittitur,eam uiribus eſſe deſtitutam niſi morte donantis confirmetur,*d.l.2.C.de dot.cant.non numer.* latiusque proſequitur *Cardin.Mantic.d.lib.21.tit.4.n.36.& ſeqq.*
- Iſta quæ in tēporis anguſtia,aduerſaque valitudine breuiter ſcripſi,nec ambigui, nec controuerſi iuris eſſe intrepidè reſpondi,conſultus à Domino Regente D. Ferdinando Azcon. Regiæ Cameræ Locumtenente meritiſſimo, pro iurium Illuſtriſſimæ ſocrus Marchioniſſæ Toraleꝝ tutamine.

S Y M M A R I V M.

- 1 **C**auſa reſtitutionis dotiū merè profana eſt.
- 2 Iudex qui aliàs ſuper aliqua cauſa incompetens eſt, ſi ex accidenti competens.
- 3 . . Eccleſiaſticus ſi competens in cauſa reſtitutionis dotes incidere in cauſa matrimonij.
- 4 . . qui præuenit, poteſt etiā doris cauſam principaliter cognoscere, ſed cōtra num.5.
- 6 . . uſ ſi competens in cauſa reſtitutionis doris,debet peti reſtitutio ante ſententiam in cauſa matrimonij.
- 7 Dos duobus tantum caſibus debet reſtiti.
- 8 Maritus ſemper eſt dominus dotis; nec aliud niſi alimenta uxori præſtare tenebitur, etiam ſi ſit factum diuortium culpa ipſius, ſed contra n. 10.
- 9 Deciſio S.R.Rom.coram D. Gyphio 28.Iulij 1589.commendatur.
- 11 Dos pro oneribus matrimonij datur.
- 12 Maritus qui onera matrimonij nō ſubſtinet,non licitè retinet dotem.
- 13 . . ſacto diuortio tenetur tradere mulieri donationem propter nuptias, & partem bonorum quaſitorum conſtante matrimonio.
- 14 . . non gaudet dilatione annali ad reſtituendam dotem.
- 15 Vxor ſacto diuortio culpa mariti acquirat lucrum dotale in augmentum dotis.
- 16 . . præſertim ſi diuortium fiat propter mariti adulteriū.
- 17 Tex.in l.ſi cum dotem,§.ſin autem in ſeuiſſimo,ſolut. matrim.declaratur.

Eccleſiaſticum Iudicem competentem eſſe in cauſa reſtitutionis dotis in matrimonij iudicio incidente.Et lata ſententia ſeparationis thori ob viri culpam,teneri ipſum dotem reſtituere.

C A P V T XCIII.

DIu fuit in Sac.Rota Romana inter Illuſtriſſimos cōiuges Principes Hieracii iudicium diuortij, ſeu ſeparationis thori agitarum,cui (vt ſupponebatur)cauſam dederat ſcūtia,quinimò & adulterium: uiriſeidemque diſſinitiuā ſententia ſi-

nem impoſuit,qua declaratum eſt factum eſſe diuortij caſum, necnon ad dotis vnā cum fructibus reſtitutionem à die litis motę fuit vir condemnatus. Petito in Sacro Conſilio brachii Regalis auxilio pro ſententię executione quodam dotium reſtitutionem,inſte-

tit

tit vir validissimè non esse impartiendum sententiæ iniuste, & nullæ. Idque contendebat ex pluribus, in quorum examinatione voluit Sacrum Consilium cuncta iuxta rei qualitatem suo more persequari.

- Primò, fuit hæsitatum, an iudicium illud quòd dotiù restitutionem ritè, re&eq; foret agitarum in Sacra Rota: 1 quòdquidem causa merè profana, & ad seculare tribunal pertinēs videbatur, cuius notio ad Sacrum Consilium spectat, prolata iam sententia separationis thori per Ecclesiasticum, ex traditis per Vinc. de Franch. decis. 244. & decis. 312. in fine.

- Verum in huiusmodi inspectione, parum fuit immorandum, eo quod licet causa dotis merè profana sit, non inde benè sequitur, ergo Iudex Ecclesiasticus est in ea totaliter incompetens, si memineris nouum non esse in iure, vt Iudex qui alias re ipsa super aliqua causa incompetens est, fiat ex accidenti eiusdè competens: cuius rei sunt exempla tam in iure ciuili, quàm canonico vnicuique notissima, in l. quoties, & in l. nulli, C. de iudic. & in cap. suam, de ordin. cognis. idque specialiter prouisum in dotis causa, quoties non principaliter, sed incidenter de ea disceptari contingit in causa matrimonii: sit enim de ea Ecclesiasticus Iudex competens tanquam de re mixti fori ex Summi Pōtēncis rescripto in cap. de prudentia, de donat. inter virum, & uxorem, vbi glos. & Panormit. qua de re egregiè disputant, & ita resoluunt Palac. Run. in cap. per vestras, notab. 2. num. 24. fol. 246. de donat. inter vir. & uxorem. Anton. Gomez. post antiquiores ad l. 50. Tauri, nu. 53. Azuned. ad l. 10. num. 44. & 45. tit. 1. lib. 4. non recopit. Nouell. de dote par. 9. primileg. 15. & 16. Molina de Hispan. primog. lib. 2. cap. 15. num. 76. Gutierrez. practicar. lib. 1. quæst. 44. num. 9. & lib. 3. quæst. 29. num. 28. Barbof. in l. 1. par. 1. num. 46. ff. sol. matr. Sances de matrim. tom. 2. lib. 10. disput.

8. num. 15. vers. quando autem, Renas. Choppin. de sac. polit. lib. 2. tit. 1. n. 15. Rebuff. de sent. promiss. art. 3. glos. 1. n. 31. Bonadigl. in politica lib. 2. c. 17. n. 102. Valenzuel. conf. 41. n. 60. som. 1. Canalda. decis. 18. num. 30. par. 2. Molin. de iust. et iure tom. 2. disp. 443. nu. 4. Fachin. conf. 42. nu. 23. lib. 1. Costa de remed. subsid. remed. 8. num. 1. & 3. Cancer. var. resol. par. 3. sit. de sponsal. num. 169. Fousanel. de pact. nuptial. clausul. 7. glos. 2. par. 10. num. 56. Cabedo decis. Lusit. 125. num. 3. par. 1. Dom. Reg. Galea contr. illustr. tom. 2. cap. 61. num. 4. Cald. Pereyr. lib. 1. quæst. forens. cap. 25. num. 14. in fine.

- 4 Neq; defuerunt existimantes, Iudicem Ecclesiasticum qui præuenit in cognitione, posse non solū incidenter, sed etiam principaliter dotis causam cognoscere: quam doctrinam originalem Innoc. in d. cap. de prudentia secuti sunt Hostien. Andr. Siculus, & Abb. n. 7. dicētes esse communem opinionem, Invol. in l. 1. ff. sol. matrim. cū aliis relatis per Anser. de potest. secul. in Eccles. fallen. 27. num. 21. Didac. Perez ad l. 2. vers. dubitatur, sit. 1. lib. 3. ordinat. Suarez de Paz in prax. tom. 2. pralud. 2. num. 21. id intelligentes vbi dotis iudicium per viduam mouetur, cuius causa tanquam pia considerari debet, vt proinde non sit à protectione Ecclesiæ repellenda. Veruntamen doctissimus Palac. Runius in d. cap. de vestras notab. 2. num. 17. & 24. & qui cum secuntur supra citati, hanc & alias rationes egregiè refellūt. Ancar. conf. 21. n. 11. et Bard. de tempor. util. & cont. cap. 15. num. 8. rectè inquirunt nullum esse textum in iure, ex quo huiusmodi assertio desumi possit, imò expresse contradicere verbis tex. in d. cap. de prudentia ibi, vos qui de matrimonio principaliter cognouistis de dote, qua est causa incidens, accessorie cognoscere valuistis. Igitur non alia ratione quàm incidentiæ, Iudex Ecclesiasticus cognoscere potest, prout benè expendit post

Ccc alios

alios Barboſ. in collect. ad d. cap. de prudentia. num. 3. tom. 2. & eſt gloſ. in cap. ſi annuum. verb. dependentibus. de indic. lib. 6. notat perbellè Anton. Faber in Cod. tit. de iurisd. omni. indic. diſſ. 10. num. 3. in allegat.

- Ex quibus SACRVM CONS. cenſuit Sacram Rotam Romanam. ad cuius iudiciũ cauſa matrimonii ſpectabat. cap. ſua. de procurat. cap. in am. de ordin. cognition. potuiſſe etiam de dotis reſtitutione incidenter cognoscere. ſi tamen dos fuerit reſtitui petita. ante ſententię diſinituſ in cauſa matrimonij prolationem. alioquin enim eſſet cognoscere principaliter de dote. quod Iudici Eccleſiaſtico non eſt permittendum. vt magiſtraliter ſuo more diſtinguit And. in cap. 1. §. cõtrahentium inceſſas nuptias. num. 36. qua ſint regal. & iuxta hanc diſtinctionem intelligendum eſſe Vinc. de Franch. d. dec. 244. & 312.

- Difficultas maior in eo verſabatur. an ſcilicet iuſtè ſit pronunciarum dote emſe reſtituendam vnà cum fructibus à die litis motæ: etenim quod dotem attinget dicebatur pro viro. duplici tantũ cauſa eſſe in iure deſinitũ. vt vxori reſtituatur. ſcilicet dum vir ab humanis diſcedit. vel eo viuente. matrimoniũ quodam ſcedus ipſum diſſoluitur. 2000 titulo. ff. ſol. matrim. & eſt cauſa in l. quammis. eod. tit. & rurfus in l. unica. C. ſi conſtan. matrim. dos fuer. ſol. cæteris autem. etſi mutua coniugũ cohabitatio ceſſet culpa ipſius mariti. vel propter ſæuitiã. vel propter adulterium ipſius. adhuc ipſe dominus dotis. nec aliud niſi alimenta vxori præſtare tenebitur. prout eſt cauſa in l. ſi cum dote. §. ſin autem in ſenſiſſimo. ff. ſol. matrim. & docuerunt expreſſè Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de dote poſt diuor. reſtit. Alex. in l. 2. in princ. num. 10. ff. ſol. matrim. Crot. Ripa. Alciat. & Pontan ibid. egregiè Paul. Caſtrenſ. conf. 65. ſol. penulis. lib. 1. Alex. conf. 78. num. 6. lib. 5. Afflic. deciſ. 10. num. 2. Pegner. deciſ. 20. per totam. Guid. pap.

deciſ. 439. num. 6. & ibi Adden. latè deſcribit Barboſ. in rubr. ff. ſol. matrim. par. 2. num. 42. cum ſeqq. Dom. Fab. Galeſta d. lib. 2. comor. cap. 61. num. 20. & ſeqq. quæ opinio canonizata eſt Sacræ Rotæ Romanæ deciſione. in qua fuit habita pro iniuſta ſententia quæ cõdemnauit maritum ad thori ſeparationem. & reſtitutionem dotis. cuiusque verba hæc ſunt. eſt etiam iniuſta diſta ſententia quia cõdemnauit D. Proſperum ad reſtitutionem dotis: nam dato millies quod eſſet locus ſeparationis thori. aſſumen dos non erat reſtituenda. vt deſeruiſſent Hoſtienſ. in ſomma tit. de diuor. num. 5. ſolum ex fructibus dotis cogebatur vxori præſtare alimenta. l. ſi cū dote. §. ſin autem. ff. ſol. matrim. Bald. in c. ex parte. n. 8. de conſuetud. eſt deciſio corã D. Cyphio in vna Peruſina ſeparationis thori Mercenij 28. Iulij 1589. 39. inter deciſiones criminũ. et reſſi collectas per Farinac. & iuxta hæc iudicaffe Senatũ Sabaudię retulit Anton. Faber in Cod. Fabrian. tit. de repud. deſu. 2. & in hanc partem videtur inclinaffe Fãtanell. de pact. nuptial. clauſ. 7. gl. 2. par. 10. num. 51. uſque ad 54.

- At dicebatur pro vxore. cõtrariam ſententiam. quod ſcilicet facta inter coniuges thori ſeparatione dos integra ſit ei reſtituenda. habere pro ſe clara. & aperta iura. in cap. 1. & 2. de donat. inter vir. & vxor. quorum deciſio fundatur ea potiſſimum ratione. quod cū dos detur pro omeribus matrimonij commodè ſupportandis. l. pro omeribus. C. de iur. dot. non poteſt maritus quæ ea nõ ſubſtinet. licet eam retinere. ex doctrina Baldi in l. ſen. nn. 12. C. de ſen. qua ſine cer. quan. profer. & in cap. 1. num. 2. vt licet non conteſt. Abb. in d. cap. 1. ſub num. 2. de donat. inter virum. & vxorẽ. Palac. Ruu. in repet. rubr. cinſd. tit. §. 64. num. 10. limit. 2. Tiraqu. poſt alios de retract. lignagier. §. 10. gl. unica. num. 13. Sura. poſt multos de alimentis. l. 1. quaſt. 32. num. 21. D. Valenzuel. d. conf. 41. num. 58. tom. 1. Cancr. var. reſol. tom. 3. cap. 11. de ſponſal. num.

164. & *segg.* subdend post multos, te-
 13 neri etiam tradere mulieri donationē
 propter nuptias, & partem bonorum,
 quæ sitorum matrimonio constante; &
Caualean. decis. 18. *num.* 28. *par.* 2. ad-
 14 dit eo casu non gaudere maritum di-
 latione annali ad restituendam dotē,
 sed teneri ad eius restitutionē statim:
 Idque etiam post *Panormis. Ioan. Lup.*
 & *Hippolitus* tenet *Barbof. in 2. par.*
rubr. ff. sol. matrim. num. 40. quinimō &
Vinc. de Franch. d. dec. 244. & 312. hoc
 habuit pro indubitato, nempe quod
 facta thori separatione dos integra
 sit et restituenda: cum sequitur *Mosles.*
ad Consuet. Neap. par. 6. *de iure dot. q.* 5.
num. 46. *Vinius decis.* 435. *num.* 1. *The-*
saur. decis. 130. *nu.* 4. *Guttier. de inram.*
confirmator. par. 1. *cap.* 1. *num.* 55. & *ca-*
nonic. questio. lib. 1. *cap.* 24. *num.* 14.
Gratian. discept. forens. tom. 4. *cap.* 738.
num. 64. quorum Doctorum sententia
 fulcitur pluribus Sacre Rotæ Rom.
 decisionibus, teste *Seraphin. dec.* 1308.
 & 1315. in quibus habetur nō solum
 dotē esse mulieri restituendā, sed etiā
 15 lucrum dotale seu dotis augmentū:
 ea quidem elegantī ratione, quod fa-
 cto diuortio seu thori separatione,
 quod idem est, lucrum dotale venit in
 consequentiam, ad *tex. in l. etiam, C. de*
iur. dot. & in l. inter focerum, §. cum in-
ter, de pact. dotal. & nouissimē Farinac.
 retulit de cisionem eiusdē Rotæ coram
Pamphilio primo Februarij 1616. quæ
 est 706. inter collectas per eūdem *par.*
1. tom. 2. ubi generaliter fuit resolutum
 quod ubi separatio prouenit culpa ip-
 sius viri, dos est restituenda vxori vnā
 cum lucro dotali, *Duran. decis.* 399. *in*
princ. par. 2.
 16 At si ob mariti adulterium contin-
 gat, res est ad omni controuersia im-
 munis, ex clara decisione *tex. in §. mi-*
iores, auth. de nupt. cap. 1. ubi *DD. ut li-*
ce non contest. & post *Soccin. iur. conf.*
32. vol. 2. & *Comar. de sponsal. par.* 2. *cap.*
7. §. 6. num. 5. & 6. defendit latē *Surd.*
de alimen. tit. 7. *quæst.* 25. *num.* 5. & pro
 indubitato tenet *Fonsauell. loco cit. nu.*

60. subdend post alios ita decisum per
 Rotam Romanam, prout etiam *Steph.*
Gratian. discept. forens. tom. 4. *cap.* 738.
num. 64.
 17 Huic sententiæ non obstat *tex. in d.*
l. si cum dotem, §. si autem in senilissimo,
 inibi enim species diuersa omnino
 proponitur, eo quod non erat casus re-
 stitutionis dotis, quē nos supponimus
 in præsentī esse thori separationem,
 quinimō vir in cuius potestate erat
 vxorem furiosam dimittere, eam reti-
 nebat, vt clarē notescit ex verbis illis,
 • *dirimere maritus quidem matrimoniū*
calliditate non vult, dum ergo mulier
 apud maritum est, nō habebit nisi ali-
 menta, prout in eo textu iustissimē cō-
 stitutum est: cum autem nos de casu
 quo vxor à viro diuerit differamus,
 diuersa omnino est controuersia, &
 proinde diuersa circa dotium restitu-
 tionem determinatio.
 His pro vtraque parte perpenſis, cō-
 ſuit SACRVM CONS. esse impartien-
 dum Regale brachium prædictę sen-
 tentię Rotali pro restitutione dotis pro
 nunc, reseruauit tamen meliorem de-
 liberationē super imploratione brachii
 pro fructibus, siue vsuris dota-
 libus à die litis motę, contentis eadem
 sententia.

S V M M A R I V M.

- 1 *Diuortium iure civili qualiter permis-*
sum.
- 2 *Pena iure civili imposita ei qui causā*
dedit diuortio.
- 3 *Text. verba in l. consensu, C. de re-*
pud. & in §. mitiores, auth. de nupt.
non operantur vs lata sententia, sed
vs ferenda.
- 4 *Pena licet ipso iure incuratur, requi-*
ritur tamen sententia.
- 5 *Verba ipso iure, quid importent.*
- 6 *Andr. in cap. 1. nu. 9. quo tempore mi-*
les expenditur.
- 7 *Pena licet ipso facto incurreda, tamen*
requirit sententiam.
- 8 *Conditio si voluerit vxor à iudicio di-*

- mortij recedere, reſoluſina eſt, non ſuſpenſina.
 9 In re canonico quid immutatum fuit circa diuortium?
 10 Adulterium ubi eſt notorium, an liceat coniugi propria auctoritate à conſortio diuertere, dubia quaſtio eſt.
 11 Diuortij iudicio pendente coram Eccleſiaſtico iudice, ad quid teneatur maritus uxori.
 12 Pene impoſitæ per ſus civile ei qui cauſam dedit diuortio, non ſunt per ſus canonicum immutæ.
 13 . . . eorum incurſus duplicem cauſam habet.
 14 Adulterium & ſanctia coniugis impugnat directe bonum matrimonij.
 15 Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 7. gloſ. 2. par. 10. num. 52. notatur.
 16 Cauſa extrinſeca reſtitutionis dotis in cauſa diuortij qua ſit?
 17 Maritus eſt non ſubſtitutus onera matrimonij, datur tamen cauſus in quo poteſt dotem retinere.
 18 Cauſa intrinſeca ideſt adulteriũ, vel ſententia probata eſt in iudicio diuortij.
 19 Sententia ſeparationis ibori lata, eius effectus retrotrahitur ad tempus litis motæ.
 20 Dominium rei dotalis naturaliter ſemper pene uxorem eſt, ideoque ei competit reuindicatio.
 21 Sententia qua penam imponit incurſæ virtutis legis, ſemper intelligitur declaratoria, & de eius effectibus.
 22 Andr. in cap. 1. quo tempore miles expenditur.
 23 Dotis reſtitutio in cauſa ſeparationis ibori plenaria eſt.
 24 . . . intelligi debet una cum fructibus.
 25 Dos & fructus ipsius ſunt eiſdem natura, & habent ſe per modum vnius.
 26 Maritus à die quo factus eſt cauſus reſtitutionis dotis, incipit eſſe male fidei poſſeſſor.
 27 Mala fides mariti non iuſtificatur ex eo quod ſubſtituit onera matrimonij.
 28 Maritus ut acquirat fructus dotis, tria concurrere neceſſe eſt.
 29 Fructus ſuos non facit qui committit contra ſubſtantiam matrimonij.
 30 Tex. in l. uxori maritus, de vſufruct. legat. expenditur.
 31 Adulteri delictum gravior eſt quam illicitas contrahere nuptias.
 32 Maritus ſtatim commiſſo adulterio eſt ſciſus mala fides poſſeſſor, neque expectanda eſt iudicis ſiſcutia.
 33 Tex. in l. 1. C. de his quib. ut indign. expenditur.
 34 Maritus tenetur ad reſtituendum fructus dotis à die quo cauſam dedit diuortio.
 35 Burgenſ. in cap. ad noſtram, num. 36. de empt. & vend. reſciſtur.
 36 Fructus debentur à die commiſſi criminis ubi pena imponitur ipſo iure.
 37 Gloſa in §. 1. auth. de inceſt. nupt. quomodo intelligenda.
 38 Mora inducitur quando ipſo iure quis primatur.
 39 Deciſio Parlamenti Delphinal. 513. par. 1. apud Franc. Marc. defenditur.
 40 Federic. de Senis conſ. 176. declaratur.
 41 Uxor ali debet à marito lite pendente, eſi nullam dederit dotem.
 42 Sententia qua uxor primatur alimentis condemnatoria eſt.
 43 . . . qua maritus condemnatur ad dotis reſtitutionem declaratoria dicitur.
 44 Andr. in cap. 1. §. contrahentium, num. 36. quæ ſunt regalia declaratur, cuiſque uetus intellectus traditur.
 45 Confirmatio nouum ius non tribuit, ſed uetus declarat.
 46 Ius nouum competens poteſt in iudicium deduci.

Lata sententia separationis thori, & dotium restitutionis ob viri adulterium vel sœuitiam, teneri dotis fructus lite pendente perceptos restituere, computatis alimentis vxori præstitis. Examinatur *Andr. Isern. in cap. 1. §. contrahentium, num. 36. quæ sint regalia.*

CAPVT XCIV.

QUO verò ad secundam præcedenti capite propositam inspectionem, doctè latissimè que scripserunt hincinde partium Aduocati de iustitia, & validitate sententiæ Rotæ; sed nescio an totum negotium absoluerint: subinde operæpretium duxi alius exordièdo materiam, eius veritatem ab intimis iuris penetralibus eruere. Oportet igitur memoria recolere, iure ciuili attentò, ex certis causis ab eodem permixtis, adhibitis septem testibus, aliisque sollennitatibus, in potestate tam viri, quàm vxoris fuisse a coniugio diuertere, vt patet in *l. 1. & toto tit. ff. de diuor. & latissimè exponit Cuiac. Nouell. 22. de solut. nups.* Verum quia causæ huiusmodi quæ diuortio, siue repudio causam prebent, vt plurimum culpa viri, vel vxoris accidunt, æquum Imperatoribus Theodosio, & Iustiniano visum fuit in pœnam eius culpæ mulierem dote priuari, virum autem eandem teneri restituere vxori, antenuptialemque donationem ei soluere: ita namque constitutum est in *l. consensu, C. de repud. & in §. miores, auth. de nups. in eamque pœnam ipso iure incidere tã virum, quàm vxorem, d. §. miores, ibi, licentiam ei das lex repudio vti, & nups. abstinere, doteque percipere.* Et inferius, tali aliquo factò, das lex hac viro abijcere mulierem, & lucrari quidem dote, &c.

Quæ quidem pœna vt incurratur ipso iure, nihil officit quod factum debeat legitimè probari, id quod *tex. in d. §. miores* expressè requirit: pro-

indeque necessaria sit sententiâ illa diuortii, iudicio tamen Ecclesiæ, de qua in *cap. plerumque, de donat. inter vir. & vxor.* vt latè doctissimè que de more fundat *D. Reg. Galeos a contr. iur. tom. 2. contr. 61. eo* quod verba illa non operantur vt latè sententiæ, sed vt ferenda, vt ex *Salyses. in l. cum posteaquam, C. de pact. deducit Tiraquell. in l. si unquam, C. de renouan. donat. verb. reuertatur, num. 2* 3. eo signanter cum in eodem citato *§. miores* prædictis vtatur verbis *Iustinianus*, nempe *licentiam das ei lex repudio vti*, & sic Imperator se refert ad *l. Codicis*, quæ est *d. l. consensu, C. de repud. &* aduertit ibi *glos. in quo tex. Imperator Theodos. vtitur dictione tunc*, hoc est factò sollenniter repudio.

Siquidem ponderatio hæc non id euincit ne pœna ipso iure incurratur: nam vt singulariter *Papinianus* respòdit relatus à *Marciano in l. 1. §. 1. ad Turpillian. facti quidem questio in arbitrio est iudicantis, pœna autem persecutio non eius voluntati mandatur, sed legis auctoritati reservatur.* At qui non negamus id esse in iure exploratum quod licet pœna sit ipso iure imposita, requiritur tamen sententiâ, eius verò naturæ quam inferius dicemus, secundum *glos. in clementina præsent. verb. constitueris, de censib. & in clement. 2. de pen. & in cap. cum secundum, de hæretic. eleganter Andr. in c. t. vers. damnetur, quo tempor. miles, Bart. in l. eius qui delatorem, de iur. ffic. notat Franc. Marc. decis. 513. par. 1. Felin. in cap. Rodolphus, nn. 35. & 36. de rescript. Tiraquel. ad l. si unquam, verb. reuertatur.*

int. num. 400. C. de reuoc. donat. Maſtril. de indult. cap. 22. num. 13. & ſeqq. eleganter Cald. Pereyr. de iur. emphyſ. lib. 4. cap. 17. num. 24. & 25. cum ſeqq. latè, & doctè Laurèn. Siluan. in tract. de feud. recog. quaſt. 23. num. 13. vbi ait,
 5 quod illa verba ipſo iure important quod effectualiter iudex ita faciat, & determinet.

Sed rectius ad rem noſtram communis Præceptor *Andr. in cap. 1. num. 10. verb. ſancimus, verſ. ſi autem*
 6 *dixerit, quo tempor. mil. docuit, regula-* re eſſe quod vbi dominium rei perditur ipſo iure, ſæper tamen ad poſſeſſionem auocandam neceſſaria eſt ſententia, aliàs eſſet priuatio ſine effectu: operabitur ergo ſententia vt iuris diſpoſitio habeat executionem, idemque tenuit *in coden. cap. 1. verb. damnetur,* & rurfus *in cap. Imperialem, §. callidis, circa finem, de prohib. feud. alien. per Feder. egregiè id ipſum demonſtrat Pereyr. de iure ſſe. lib. 4. tit. 5. ſub n. 8. et 13.*

7 Quinimò etſi lex, vel ſtatutum poenam irroget incurrendam ipſo facto, tamen quoad realem executionem caret effectu, donec per ſententiã pronuncietur priuationem incurſam: etenim poteſt priuandus habere forſitan iuſtam cauſam euitandi incurſu, ideoque ante ſententiam audiendus eſt, vt bene ſuo more oſtendit *Cald. Pereyr. de iur. emphyſ. lib. 4. cap. 17. n. 24. & 25.*

Et ſi pendente ſuper diuortio iudicio Eccleſiæ ſit in mulieris poteſtate, ab eo recedere, non ideo maritus iuſtam habere poterit cauſam retinendi dotem, qua effugiat poenarum incurſum: etenim conditio illa, ſi voluerit vxor ius ſuum remittere, reſolutiua eſt, non ſuſpenſiua; ideoque rem cumfructibus medijs temporis tenetur maritus reſtituere, ex traditis per eundem *Pereyr. d. lib. 4. cap. 18. num. 8. 9. & 10. latiusque infra explicabimus. Cõſtat igitur certo certius commiſſo adulterio ipſo iure virum dotis commodo priuari.*

Poſtquam verò ex Chriſti inſtitu-

tione matrimonium eleuatum eſt ad eſſe ſacramenti, oportuitque eius vinculum fieri quantum fas eſſet indiſſolubile, iure ſacrorum canonum cõſtitutum fuit, non eſſe permittendum diuortium inter coniuges niſi his duobus caſibus, ſcilicet vbi alter ex eis adulter eſſet, vel tam ſæuus & crudelis, vt imminens eſſet vitæ alterius cõiugis periculum; ſed tamen hoc eſſe declarandum iudicio Eccleſiæ, ne aliàs eſſet in poteſtate coniugum deludere vires ſacramenti, vt noratur in *cap. porro, de diuort. & in l. 2. & 7. tit. 10. par. 4. vbi Gregor. Lopez, Abb. in cap. ex tranſmiſſa, de reſtit. ſpoliat. num. 4. cum alijs, & colligitur ex diſſuſe traditis per Barboſ. in rubr. ſſ. ſol. matrim. par. 2. & num. 11. præcipue num. 17. & 18. quauis vbi*
 10 adulterium eſſet notorium, res ſit admodum controuerſa inter DD. vtrum nõ expectata Iudicis Eccleſiaſticæ ſententiã, liceat alteri coniugi propria authoritate à conſortio diuertere, vt videre eſt apud *Franciſc. Marc. deciſ. Delphin. 513. num. 23. cum ſeqq. par. 1. vbi reſert fundamenta vtriusque partis, Ceuall. commun. cont. commun. queſt. 734. Sanchez de matrim. lib. 10. diſput. 8. num. 13. & 24. Nauarr. conſ. 10. & 143. de conuerſ. coniug. Pendente autem co-*
 11 ram Eccleſiaſtico Iudice huiusmodi ſeparationis thori iudicio, oportuit vt maritus teneatur vxori alimenta præſtare, necnon expẽſas ad litem proſequendam neceſſarias, ne aliàs fame pereat, & ius ſuum amittat, argumẽto *c. ex parte, de accuſat. notat poſt alios Barboſ. loco cit. num. 43. & 44. in fin., Peguer. deciſ. crimin. 20. nu. 5. Sanchez de matrim. lib. 10. de diuort. diſp. 8. num. 28. Bald. conſ. 176. num. 4. lib. 1. Cephal. conſ. 714. num. 6. lib. 5. Valaſc. conſul. 1. num. 4. lib. 1. Boer. deciſ. 326. num. 2. Seſſe deciſ. 267. num. 1. tom. 3. Fontancl. de pact. nups. clauſ. 6. glaſ. 2. par. 4. num. 67. D. Valenzuel. conſ. 41. num. 44. lib. 1. Idque procedit etiã ſi adulterium vxoris eſſet notorium, ex traditis per Ceuall. poſt multos præct. quaſt. commun. cont.*

*contr. commun. quest. 734. num. 18. cum
seqq. Trinisan. qui refert ita decifum
dec. 16. lib. 2.*

12 Quantum verò attinet ad pœnas prædictas impositas per ius civile ei qui causâ dedit diuortio, scilicet amissionis, vel restitutionis dotis, & donationis propter nuptias, nihil per ius canonicum immutatum fuisse, cõstat expressè ex *sex. in d. cap. 1. de donat. inter vir. & vxor.* qui videtur defumptus ex *§. cetera verò, auth. de nups.* ibi, *dotemque percipere totam.*

13 Illud tamen nouiter à nobis consideratum ponderatione dignissimum, in præsentì est: huiusmodi scilicet pœnarum incurfus duplicem causam habere: vna est primordialis, & intrinseca, & sine qua diuortio non fit locus, vbi scilicet alter ex coniugibus commisit in legem matrimonij, veluti ob adulterium, vel nimiam ipsius scuitiâ: etenim vterque casus opponitur ex diametro substantiæ, & essentia matrimonij;

14 adulterium namque impugnatur directè bonum ipsius, tollit certitudinem proliis, & frangit fidem datâ in matrimonio: scuitia illa quæ causâ præstat diuortio id operatur vt cõiux non teneatur satisfacere his ad quæ tenetur ex lege sacramenti cum probabili vitæ suæ periculo, *cap. officij vbi DD. de pœnis. & remiss.* vnde nec cogitur soluere debitum, *Caietan. in sum. §. usus matrimonij. vers. primus. Nat. conf. 24. num. 3. lib. 1.* nec cum marito habitare, etiam si propria culpa huic periculo se subiecerit, ad *sex. in cap. de benedictio 32. q. 1.* & notat post alios *Barbof. loco cit. num. 24. & 27.* faciunt tradita per *Sanch. lib. 10. de diuort. disp. 3. num. 4.*

Vnde censeo substineri non posse, differtiam quam inter diuortium factum ob adulterium viri, & illud quod fit ob eius scuitiam, constituere
15 intendit *Fonsanell. de pact. nups. claus. 7. gloss. 2. par. 10. num. 52. som. 2.* cū vterque casus opponatur ex diametro substantiæ matrimonij, faciatq; locum se-

parationi thori, & proinde restitutioni dotium: *sex. namque in d. cap. 1. de donat. inter vir.* apertissimis verbis statuit dotem debere restitui secuta separatione ex causa licita; æquè autem licita est causa adulterij, & viri scuitia, *d. l. consensu. C. de repud. d. anth. de nups. §. misiores,* idque ipsum agnouit Sac. Conf. penes *Vinc. de Franch. dec. 244.* canonizata per *Rotam Romanam apud Farinac. dec. 706. n. 3. par. 1. som. 2.*

16 Alia est causa quæ solet locum præfrare dotium restitutioni, sed quoad diuortium extrinseca omnino & accidentalalis, & proinde nec attendenda, in specie de qua agimus, scilicet cum maritus nō substinet onera matrimonij, præcipue in alendo vxorem, qui est casus pro quo consuluit *Bald. conf. 53. num. 1. lib. 5.* ideoque nec est de essentia: etenim datur casus in quo maritus non substineat onera matrimonij, & tamen dotem retineat, vt potest cum vxor causam dedit diuortio, vel eius culpa ab eo recesfit, vt cõsiderat *Bald. d. conf. 53. num. 2.* & hanc causam extrinsecâ rectè appellauit idè *Bald. in anth. ei qui iurat, num. 39. C. de bon. auth. indic. poss. den. Tiraque. ad l. si nunquam, verb. donatione largitus, nu. 234. & 235. C. de renouan. donat.*

Qua distinctione præmissa, quam ex Nostratibus nemo quem habemus
18 viderim agnouit, consequitur ad eam declarationem faciendam, quæ Iudex pronunciat esse factum casum diuortij, & proinde dotium restitutionis, nō esse necessariam causam hanc extrinsecam, & accidentalem, scilicet quod maritus non substineat onera matrimonij, esse tamen probandam causam illam intrinsecam, & essentialem, scilicet quod vir commisit in legem matrimonij.

19 Verumtamen lata per Iudicem cõpetentem sententia qua declaretur esse factum casum separationis thori, & proinde dotium restitutionis, effectus huiusmodi sententiæ retrahitur ad tempus litis motæ, argumento
sex.

*sex. in l. si post acceptum ff. de rei vind. notat Bald. conf. 374. num. 2. idque est proprium cuiuslibet ſententiæ, vt declaratur ex tunc competere cum lis mota est, non ex nunc. l. ſicut. §. ſed ſi queritur. ff. si seruus vind. sex. in l. ex diuerſo. §. 1. de rei vindic. notat Vincent. de Franch. decif. 61. num. 14. lo. Baptista. Coſta de retroact. cap. 8. caſ. 7. num. 4. quæ iura licet in rei vindicatione loquantur, non ideo minus in reſtitutionis dotis iudicio procedunt, ſiquidem dominum rei dotalis naturaliter ſemper penes uxorem eſt, ob idque competit uxori ad illud auocandum actio rei vindicationis, vt expreſſum ſancitum eſt in l. in rebus. C. de iur. dot. idque ipſum agnouit Andr. in cap. Imperialem. §. calidus. n. 21. de prohib. feud. alienat. per Federic. ibi, ſic quando diſputatur de dominio uxoris in re dotali, C. de iur. dos. in reb. et D. Reg. Renert. in decif. 45. col. 2. par. 2. impreſſa per Dominum Regent. Tapia lib. 6. iur. Regn. ad Conſtit. Regni Poſt mortem. num. 26. for-
 21 tiuſque procedit in ſententiâ quæ pœnam imponit incurſam virtute legis, nam intelligitur omnino declaratoria. d. l. 1. §. 1. verſ. nam ſi quidem. ff. ad Turpill. Bart. in l. viro, atque uxore. n. 4. & 5. ff. ſol. matrim. Cald. de iure emphyt. lib. 4. cap. 17. nu. 25. ideoque retrotrahitur, l. heredes palam. §. 1. de teſtam. nedum ad tempus litis conteſtatæ, ſed ad diem qua contrarium eſt legi, Bart. in Lex iudiciorum. nu. 2. de accuſ. Afflict. in cap. 1. §. porro. nu. 32. ex quib. cauſ. feud. amiſſ. Tellus Fernandez ad l. 4. Turri. num. 47. Franc. Marc. decif.
 22 Delphin. 759. num. 2. docet quoque in propoſita quaſtione Andr. in d. cap. 1. verſ. ſi autem dixerit. num. 9. in fine quo tempore miles ibi, ſententiâ declarabit amiſſum fuiſſe dominum à tempore cõmiſſi criminis. C. ad l. Jul. Mar. ff. l. quiſquis. §. penult. et l. ſin. ſententiâ non facit perdere ſed declarat perditum. ſicut non facit dominum ſed declarat. ff. de rei vind. l. ex diuerſo. in princ. & ruruſus in cap. 1. in fine, de feud. cogn. & vtrobi-
 que Liparulus.*

23 At cum huiusmodi reſtitutio dotis in caſu ſeparationis thori non minus plenaria ſit, quàm ſi matrimonio fuiſſet quodam vinculum, ſeu fœdus diſſolutum, vt benè aduertunt Barboſ. in d. rubr. par. 2. num. 40. Fontanel. poſt multos de pact. nuptial. clauſ. 7. gloſ. 2. par. 10. num. 60. tom. 2. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 738. num. 66. ea reſtitutio neceſſariò intelligi debet vnâ cum fructibus, Fontanel. & Gratian. loc. cit. poſt alios: vel quia omniſ reſtitutio ita intelligi debet, l. reſtituere. ff. de verb. oblig. l. certum. C. de rei vind. l. vulgo. ff. de uſur. l. vide amur. cod. tit. §. ſi ad exhibendum. Inſtit. de offi. iudic. latè Cald. Pereyr. de renouat. emphyt. lib. 1. quaſt. 10. num. 17. quin & in omni condemnatione veniunt fructus, l. in condemnatione 134. ff. de regul. iur. quâ ad hoc extollit gloſ. punctualis in cap. 1. verb.
 25 totam. de donat. inter vir. & vxor. vel potius quia dos, & fructus ipſius ſunt eiufdem naturæ, & habent ſe per modum vnius, vt notat Camerar. in cap. Imperialem. fol. 51. & 52. & poſt alios Surd. de alimen. tit. 9. quaſt. 31. num. 36. & 49. Menoch. conf. 1134. num. 19. cum ſeqq. Moſſi. ad Conſuet. Neapol. tom. 1. de ſuccceſſ. ab inteſt. queſt. 10. n. 12.
 26 Sic igitur factò caſu reſtitutionis dotis, venit etiam reſtitutio fructuum, quia ab eo die efficitur maritus malæ fidei poſſeſſor, & proinde non facit fructus ſuos, ad sex. in l. ſed eſt lege 28. §. ſi ante litem. de pet. heredit. l. item. veniunt. §. petita ſunt. cod. l. certum. C. de rei vindic. cum alijs latè traditis ſatis ad rem noſtram per Cald. Pereyr. de renouat. emphyt. lib. 1. quaſt. 10. num. 16. & ſeqq.
 27 Hæc autem mala fides tantopere afficit fructuum perceptionem, vt nullatenus iuſtificari queat, & ſi milles maritus ſubeat onera matrimonii, argumento sex. in l. in ſulam. §. fructus, & ibi gloſ. verbo compenſat. ff. ſol. matrim. per quæ ita in ſpecie arguit Bald. Nouell. de dote par. 11. priuileg. 1. nu. 16. ibi, dum dicis bona fide perceptos, ergo ſic

*secus si mala fides; & facit glos. in l. si an-
tenuptias, verbo quasi dos, vers. quid si
puellam, ff. eod. vbi Franc. Duran. no-
tabiliter, & censuerunt tamen nonnulli eū
qui onera hic substineat, quasi matrimo-
nij cuiusdam ad fructus reddendos co-
gendum non esse: quia sententia speciem
aquitatis habet, sed eā ita probo si iustus
error interuenierit, & fructus bona fide
percepti in onera mulieris consumpti sint.*

28 Ad hoc enim vt maritus recte acqui-
rat dotis fructus, tria concurrere ne-
cesse est. Primum quod matrimonium
verē consistat, & omnis mala fides ab-
sit, *si ante nuptias si sol. matrim.* Secū-
dum quod matrimonij onera substineat,
l. 3. ff. de iur. dot. Tertium quod dos
fuerit tradita, *l. dotis fructus, in princ.
ff. de iur. dot. Surd. l. c. 11. nu. 27. Mo-
lina de inst. & iur. tom. 2. disp. 432. num.
25. & 6. Monter. decis. Aragon. 17. nu.
65. Fontanell. claus. 6. gl. 2. par. 1. n. 13.
Molles. conf. 1. 1. num. 38. tom. 1. & vno
ex his tribus deficientibus cetera nihil
profunt, argumēto *tex. in l. fin. §. ait lex,
de divort. & in l. 3. §. itaque, de iur. iur.
atting. priuat.* notat in specie Petr. Lor-
ius. *in l. fructus, vers. occurrit, de reg.
iur.* imò & bona fides eorum tantum-
modo fructuum acquisitionem opera-
tur qui verē consumpti sunt in oneri-
bus matrimonij, cum ceteros restituere
vir cogatur, *ex d. l. in insulam, §. 1. ff.
sol. matrim.**

29 Nec deest in iure particularis deci-
sio, ad hoc vt is qui committit contra-
substantiam matrimonij nunquam fa-
ciat fructus suos, & si onera ipsius sub-
stineat, est *tex. expressus in l. incesta 32.
ff. de iur. nuptiar. vbi qui incestas (sup-
ple scienter) contraxerit nuptias, omne
quod percepit licet fructuum nomi-
mine, restituere tenetur, vel fisco, si
ambo coniuges scienter cōtraxerunt,
iuxta *tex. in l. qui contra, C. de incest.
nupt.* vel alteri coniugi qui ignoranter
in matrimonio copulatus est, & rur-
sus in *l. uxori maritus. ff. de usufr. legat.*
iuxta commune, & vulgaram lectio-
nem, ibi, *respondi id quod fructuum no-**

mine percepisses repeti posse: quæ iura-
latē exornat Bald. Nouell. de dot. par.
1. num. 16. nec enim minus delinquit
contra legem matrimonij is qui illicitas
iniit nuptias, *d. l. qui contra, C. de
incest. nupt. & l. fin. ff. de condit. causis
data, ibi, & in delicto pari, &c.* quā il-
le qui iustam præbuit causam diuor-
tio, cum vtrumque delictum opponatur
substantiæ ipsius: vnde recte com-
pilator decretalium vtramque mae-
riam collocauit sub eadem rubrica de
donat. inter viri & vxor. vt patet in *cap.
1. & 2. & in cap. est necesse eiusd. tituli,*
31 imò grauius est delictum adulterij, eo
quod nulla iuris ignorantia excusatur,
*ex glos. celebri in §. 1. verb. licuerit. in
fine, aurb. de incest. nupt.* citante ad hoc
*tex. elegantē in l. si adulterium, §. fra-
tres denique, ad l. iul. de adulter.*

Et facit id quod tradit idem Bald.
Nouell. loco cit. num. 15. vers. ad idem.,
quia sicuti conceditur dotis repetitio
his casibus, vt in *l. 1. C. de conditio-
ob caus. ita & fructuum ex dicta dote
perceptorum, ad *tex. in l. videamus 2.
post princip. ff. de usur. & in l. qui se de-
bere, §. fin. ff. de condit. ob caus.**

32 Neque vt maritus malæ fidei pos-
sessor efficiatur in propria specie, ex-
pectanda est Iudicis sententia, quia id
sit legis ministerio, & forsitan etiam
ante litem motā, id est statim ac adul-
terium commisit, *ex *tex. in l. eum qui,
ff. de his quib. ut indign. & in tortiori
casu, scilicet vbi quis omitendo com-**
33 misit in legem, *ex *tex. tollenni in l. 1.
C. de his quib. ut indign.* per quem do-
cuerunt Guglielm. Angel. & Bald. quod
clericus, vel feudatarius qui commisit
causam propter quam priuari mere-
tur beneficio, licet nō sit ipso iure pri-
uatus, habeatque antequam feratur
sententia ius in re: nihilominus quā-
primum causam cōmisit, propter quā
meretur priuari beneficio, efficiatur ma-
læ fidei possessor, & sic a tempore cō-
missæ causæ tenetur omnes fructus re-
stituere, sequitur Paul. de Cast. dicens
legem illam esse ad hoc singularem, &
alibi*

- alibi non reperiri, & *las. ibid.* quos recenset *Hyppolit. de Marfil. singul.* 525. & *singul.* 268. *vers. tene tamen menti, Roman. in l. duoruo. ff. sol. matrim. Cald. Percy. d. lib. 1. quaest. 10. num. 8. & conf. 35. num. 21. Per. gr. & Clap. relati à Renato conf. 104. num. 4. lib. 2. & proinde ad nostram conclusionem probandā,*
- 34 quod scilicet maritus teneatur ad fructus dotis à die quo vxor ab eo fuit expulsa, huius *tex.* argumento vititur *Bald. in rubr. C. de priuileg. dot.* sequitur *Alex. conf. 78. nu. 4. lib. 5. Riminald. sen. conf. 184. a. num. 47. lib. 1. latē Salzed. in prax. crim. canon. cap. 131. & secundum eam iudicatum in Senatu Dolaro refert Grinel. decis. 58. num. 19. & seqq.*
- 35 Nec admittenda est solutio ad eum *tex.* quam post *Paul. Alex. & alios* tradit *Burgens. in cap. ad nostram, num. 36. de empt. & vend.* procedere scilicet in habente titulum lucratiuum, qualem habet heresinam propositio hæc quod scilicet hæres habeat titulum lucratiuum, secuta omnino non est, adhuc tamen cum solutionem rejicit *Cald. in commen. ad eand. l. primā. C. de his quib. ut indign. & rursus d. cap. 18. nu. 10. in fine lib. 4. de iur. emphyt.* asserens fundari eius decisionem in eo quod priuata fuerit inducā ipso iure. Idque,
- 36 regulare esse in pœnis impositis ipso iure, ut fructus omnes percepti debeantur à tēpore quo pœna incurritur dispositione legis, idest delicti, non expectata sētētia qua incurfus declaratur, tenent *Curt. Becc. Menoch. & Carar. relati per Mastrill. de indulg. cap. 22. num. 17. sequitur Dr. Reg. Riminald. decis. 91. nu. 37 34. & iuxta hæc intelligenda est gloss. in d. S. 1. *auth. de incest. nupt.* quemadmodum rectē sentit *Andr. ip. d. cap. 1. vers. si autem dixeris, num. 10. quotēmpor. miles*, quod hoc casu sententia declarabit fructus medij temporis deberi à die commissi delicti, ibi, & patet etiam ex his qua not. in *auth. de incest. nupt. in princip. vbi perditum erat ipso iure, & sententia est necessaria propter possessionem, & fructus medij temporis, ut ibi in gloss. idemque reperit & clarius in d. cap. imperialem. S. callidis, nu. 21. in fin. optimē exponit *Liparul. in d. cap. 1. quo tempore miles, verb. à tempore commissi criminis*, vbi rationem assignat, & ad huius rei comprobationem plures adducit: idemque tradit *Gabr. commun. conclus. lib. 7. tit. de malefic. concl. 12. sub num. 10. Graff. in dec. aur. par. 1. lib. 2. rubr. pœna ipso facto an obliget, cap. 11. sub nu. 29. & 30.***
- 38 Horum ratio ea est, quia in re quæ debetur ex legis dispositione, fructus statim veniunt, & mora inducitur quando ipso iure quis priuatur, ad tradita per *Riminald. iun. conf. 333. num. 37. & seqq.* quem sequitur *Surd. dec. 171. nu. 9. & 10. & Rosa Bowen. in nouiss. compilatione decisionum selectarum ad interpretationem statutorum decis. 61. nu. 35.* qui locuntur in fortiori casu. Sic & in emphyteota qui incidit in commissum, resoluit *Percy. eod. tract. lib. 4. cap. 18. num. 8. & 9.*
- 39 Ex quibus posset iustificari egregia illa decisio Parlamenti Delphinialis relata per *Franc. Marc. decis. 513. in fine par. 1.* quæ confirmauit sententiam latam per Iudicem inferiorem ad beneficium vxoris, quæ propter viri fornicationem, & scuitiam propria auctoritate ab eo separata, antequam iudicium diuortij intētaret coram Ecclesiastico Iudice, petiit, & obtinuit restitutionem dotium vnā cum fructibus.
- Stat ergo pro constanti sententiam illam, qua maritus ob eius adulteriū, & scuitiam condemnatur ad dotis restitutionem, esse declaratoriam, & retrorahi ad tempus litis motæ, ut proinde ab eo die intelligendus sit malæ fidei possessor.
- 40 Et quidem nullatenus obstat consilium *Federici de Senis 176.* tantopere pro parte Principis magnificatum cū Cardinali *Zabarell.* cæterisque eius sequacibus relatis per *Sanc. de matrimon. lib. 10. disp. 8. num. 24.* qui omnes iniquiunt mulicrem expulsam, & accusatam

fatam à marito de adulterio debere ali ab ipso, donec feratur sententia super adulterio, quata priuari nō poteritis, sed futuris tantummodo alimentis.

- Quoniam hæc assertio vera est, sed nihil ad rem nostram faciens, propter diuersum effectum quem operatur sententia tã respectu alimentorum quã respectu restitutionis dotium: nullibi enim iniure cautū reperitur, vt propter adulterium quamuis notoriū vxor
 41 alimenta perdat, quin potius verior est, & communior sententia vt lite pendente debeat ali, & si vxor nullam dotem dederit marito, vt tradunt *l' alase. Costa, Tramsan. & Sanc.* et luti per *Fonsanell. de pact. nupt. clausula 6. gloss. 2. par. 4. num. 67.* & post multos late prosequitur *Cenall pract. quest. cap. 734. num. 18. cum seqq.* at secus est in dote, in qua omni iure cautum est, vt vxor eam amittat, *d. l. consensu. C. de repud. d. S. miores. auth. de nupt. d. cap. plerūque, de donat. inser. vir. & vxor.* fateor tamen vtroque casu requiri sententiam,
 42 verumtamen diuersæ naturæ: etenim ad alimentorum priuationem dicitur omnino condemnatoria, producēs effectum suum à die prolationis, quia in ea merum Iudicis factum versatur absque vllō legis ministerio: ad dotium autem restitutionem talis sententia erit declaratoria, & restitutoria, vt præfati sumus, & proinde operabitur ex nunc prout ex tunc, producens suū effectum à die litis motæ, quod esse regulare in omni sententia quæ pœnam imponit incursum virtute legis, ex *tex. in d. l. 1. §. 1. vers. nam siquidem ad Turpillian.* cum aliis diximus supra.
 44 Sed nihilominus traditio hæc habere videtur contra se doctrinam *Andree Iserniensis in cap. 1. §. contrahentiū, nn. 36. qua sunt regal.* vbi clatis verbis videtur asserere, actionem de dote nō competere mulieri, nisi secuta sententia separationis thori: ergo sentire quoque videtur dotem esse restituendam ex nunc non prout ex tunc, & pro-

inde maritum pendente iudicio fructus suos facere, nec nisi ad alimenta præstanda teneri, quæ verba in hunc sensum expendit *D. Reg. Fabius Capp. Galeota tom. 2. contron. illustr. d. cap. 61. num. 24.*

- Verumtamen id quod senserit *Andreas*, eiusdemmet verba quæ secuntur patefaciant: etenim cum dos necessariō supponat consentientiam matrimonij, cuius separationis permissio pendet à iudicio Ecclesiæ, consequens sit, vt non nisi secuta declaratione ipsa, possit maritus iudicialiter vrgui ad ipsius restitutionem; sed nihilominus effectus sententiæ, scilicet dotis, & fructuum restitutorio, legis fictione retrahitur ad tempus porrecti libelli prout regulare esse supra fundatū est. Et verba illa *Andree*, vt actio de dote non competat ante separationem secutam, hunc sensum habent, idest actio illa quæ competit eo ipso quod vir causam dedit diuortio, nequeat vltius exerceri ante sententiam diuortii: videmus namque ideo Iudicem Ecclesiasticum posse de dotis causa cognoscere, quia incidit in causā diuortii, vt *precedenti capite* absoluerus, ergo si potest eo pendente intentari, competit certè actio, non tamen executio, quæ pendet necessariō à sententia diuortii. Idque conuincunt sequentia verba eiusdem, *sed intentata iudicium de dote, separationis secuta confirmatur*, ita enim ex vero originali legit *Lipartius*, nec enim confirmari valet id quod antea non fuit, & confirmatio nouum ius non tribuit, sed vetus declarat, vt eleganter docuit *gloss. in cap. 1. de confirmat. vlti. vel inui.* facit *tex. in l. 1. §. quia, de iurisd. emend. iudic. & in l. si donata, §. sponsus, de donat. inser. vir. & vxor.* regulam exornat *Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 584. num. 15. & seqq.* idque palam fit ex textu quomouetur *Andr. in l. si rem, §. finali, cum l. sequen. de pignor. act.* vbi potest in iudicium deduci ius nondum
 46 competens, & super illo sententia pro-

proferri, qua confirmatur, prout Bald. ibi notat, ergo ſc̄it competere ius ad dotem petendam iudicio ſeparationis pendente; virum autem non poſſe vrgeri ad illius reſtitutionem, niſi præambula ſententia Iudicis Eccleſiaſti- ci. Nec enim eſt nouum in iure vt actio quæ alicui competit ad rem conſequendam, ſtet ex aliquo accidenti in ſuſpenſo, donec accidens tollatur de medio, qua de re ſunt in iure plura exempla, ſed appoſitiſſimū in l. reſcrip- tum, §. 1. in fine, de diſtract. pignor. ibi, interim quidem nihil à debitoſe peti poſſe, ſed in ſuſpenſo haberi liberationem; & punctualis doctrina Jo. Andr. in ad- diſ. ad Specul. lib. 4. tit. de dot. reſtit. poſt diuor. §. 2. verſ. ſecunda autem, ibi, ſta- tim naſcitur, ſed non incitatur niſi ma- trimonio ſoluitur: et tex. ſollennis in l. ſi maritus ff. famil. heret. ſc̄. ibi, interim de vxoris dote alio pendet.

Hic ſic præhabitis dicendum om- nino eſt, ſecuta thori ſeparatione ex adulterio, & ſæuitia viri, teneri eum reſtituere dotem vnā cum fruſtibus à die qua incepit mala fide poſſidere, qui eſt præſentis diſputatiōis caſus: nec eſſe ad hoc attendendum an ſub- ſtineat onera matrimonij, vel nē.

S V M M A R I V M.

- 1 **G**loſa traditio in cap. 1. verbo to- tam, de donat. inter vir. & vxor. vera proponitur.
- 2 Ignorantia ſemper præſumitur vbi agi- tur de nullitate matrimonij.
- 3 Doſputatiua gaudet priuilegijs vera dotis.
- 4 Maritus putatiuus quare faciat fru- ſtus dotis ſuos.
- 5 Diſtio hoc eſt relatiua ad proximiora.
- 6 Dos uedum quando matrimonium diſ- ſoluitur quoad vinculum ſed etiam ſi fiat diuortium reſtituenda eſt.
- 7 Fruſtus ſunt dotis acceſſiones eodem- que iure cum ipſa regnāntur.
- 8 Tex. in cap. plerumque, de donat. in- ter vir. & vxor. quomodo intelligen- dus.

- 6 . . quare allegetur à gloſ. in cap. i. verbo totam, de donat. inter vir. & vxor.
- 10 Diſtio vbi de hoc, apta eſt denotare diuerſitatem rerum.
- 11 . . eſt demonſtratiua tam ad oculum, quam ad intellectum.
- 12 . . totam poſita in cap. 1. & in cap. de prudentia, de donat. inter vir. & vxor. quid operetur.
- 13 Dotis reſtitutio non dicitur integrè fa- cta, niſi reſtituantur fruſtus.
- 14 Barboſ. in 2. par. rubr. num. 40. ff. ſol. matrim. reſtituitur.
- 15 Lex ſuper indubitable ferenda non eſt.
- 16 Dos eſt proprium mulieris patrimonij, cuiusque commodum quatenus ad ma- trimonium ſpectet?
- 17 Titulus præcipuus retentionis dotis quis ſit?
- 18 Fruſtus ſunt reſtituendi à die quo ritu- lus ceſſas.
- 19 Alimenta non teneantur vxori marito præ- ſtare, ſi non habeat unde ſe aliat quā- do diuortium ſit propter adulterium, ipſius mariti.
- 20 . . non debentur ex bonis qua alicui auferuntur ex delicto.
- 21 Fruſtus dotis quo caſu poſſunt ab vxore peti tanquam intereſſe cōueniunt?
- 22 Gloſa traditio in cap. 1. verbo totam, de donat. inter vir. & vxor. pluribus deciſionibus canonizata eſt.
- 23 Diuortio facto culpa mariti, debetur vxori omne dotis lucrum, & donatio propter nuptias.
- 24 Bald. in l. fin. ad finem, C. de ſent. que ſine cert. quant. & in l. 1. num. 1. C. de priuileg. dot. cum ſuis ſequacibus in quo caſu locuti ſint.
- 25 Paul. Caſtrenſ. conf. 65. lib. 1. rej- ciuntur & num. ſequenti.
- 26 . . nimis fuit promptus ad conſulen- dum.
- 27 Argumentum non rectè ſumitur ab ali- quentis ad uſuras dotis.
- 28 Tex. in cap. ſalubriter, de uſur. non extenditur ad vxorem iuxta magis communem ſententiam.
- 29 Abbas debes ſumptus litis præſtare mo-

- monacho cum eo litiganti.*
 30 Ancharan.in cap.significasti,num.7.
 de diuort.commodatur.
 31 *Electio non praiudicat rei ad quam*
sempore electionis ius non competit.
 32 Paul.Castr.in conf.65.lib.1.rellè in-
 telligit Cardinalis Mantica.
 33 *Alimenta praestita uxori lise pendente*

super diuortio computanda sunt in
restitutione dotis, & fructuum.

- 34 *Sententia lata contra coniunmem opi-*
nionem non ideo est nulla.
 35 . . . *Rota Romana iniusta esset, si prola-*
ta foret secundum eam opinionem,
quam regulariter Rota non sequitur.

Confirmatur sententia praecedenti capite defensa, ex doctrina
glos. celebris in cap. 1. verbo totam, de donat inter vir. & ux.
 de cuius vero intellectu agitur; examinato *Paul. Castr. conf. 65.*

CAP V T XCV.

- 1 **C**onclusionem illam, quam ad
 sententiae Rotalis defensione
praecedenti capite firmauimus,
 expressim tenuit *glos. in cap. 1.*
verb. totam, de donat inter vir. & ux.
 cuius traditio eo quod obscura, & du-
 bia aliquantulum nonnullis ex Domi-
 nis votatibus visa fuit, digna est quod
 peculiari examinatione à uobistra-
 ctetur. Vera igitur, & literæ magis ac-
 como data hæc videtur. Postquam ex
tex. hypothese deciditur totam dotem
 esse restituendam mulieri ex iusta cau-
 sa à proprio viro separatae, quaerit *glo-*
sa quid de fructibus? & respondet
 fructus post matrimonium perceptos
 non esse restituendos, quia remanent
 apud maritum propter onera matri-
 monii, sed hoc intelligi debere quan-
 do separatio fit quodam foedus, id est
 quodam vinculum matrimonii: quasi
 diceret, quia donec vinculum subsistit
 maritus est in bona fide, ideo facit fru-
 ctus suos, & non nisi ad dotis restitu-
 tionem tenetur, quia supponitur igno-
 ranter contraxisse, ut bene exponit
 eadem *glos. ibid. verb. lucra*, & in hac
 2 specie semper praesumitur ignorantia,
 ut docet *Accurs. in §. 1. verb. scilicet, auth.*
de iust. nupt. & in l. si adulterium, §. 1.
verb. si error de adulter. & interim ma-
 3 ritus fuit putatius, & dos putatiua,
 quæ gaudet priuilegiis veræ dotis,
tex. in l. in insulam, §. 1. ff. sol. matrim.

- ubi *glos. verb. compensati*, subdit quod
 maritus nec lucratur fructus ea ratio-
 ne quod substituerit onera matrimo-
 nii, sed quia bona fide percepit, *An-*
 4 *charan. in d. cap. 1. num. 15. de donat. in-*
ter vir. & ux. ideoque *Bald. Novell.*
de dote par. 1. 1. prinil. 1. num. 16. vers. se-
quitur tertius casus, docet quod in do-
 te putatiua redigimus virum instar
 cuiuslibet bonæ fidei possessoris, ideo-
 que fructus suos facit; ex inferius *neff.*
restat quatuor casus subdit, hoc proce-
 dere licet eorum extimatio valde su-
 perexcesserit onera dicti quasi matri-
 monii; at *secus* inquit *glos. d. cap. 1. ver.*
totam, de donat. inter vir. & ux. si se-
 paratio fiat quodam *shorum* propter adul-
 terium: etenim quamprimum adulte-
 rium commisit, sciuit dotem debere
 restituere, capique esse in mala fide,
 nec potuit ullos fructus facere suos;
 quia mala fides principaliter causatur
 ex suo delicto, quod nullam ei tribue-
 re potest iustam ignorantiam causam.

Verumtamen dicebat nō sine alio-
 rum applausu *Dom. Præses Vrsinus* do-
 ctissimus sanè vir, & non sine dolore
 memoria recolendus, huiusmodi *glos.*
 traditionem non esse in hunc sensum
 accipiendam, sed referendam ad *tex.*
 hypothese, quæ de dote tantummo-
 do restituenda agit, quasi dicas, & hoc
 verum est, scilicet dotem esse restitu-
 dam quando separatio fit quodam fœ-

Ddd dus

duo matrimonij, & quod sequitur, *secus si propter adulterium*, intelligendū esse de adulterio mulieris, quo casu dos non est restituenda, iuxta *tex. in cap. plerumque* per eam allegatum, aliās enim si intelligeretur de adulterio viri, esset contra *tex. in d. cap. plerumque*, ubi expresse de adulterio mulieris agitur, ut proinde sensus *glosa* sit dotē esse restituendam mulieri, iuxta *tex. in d. cap. 1.* quoties separatio fit quoad vinculum, secus si fiat propter adulterium ipsius vxoris, & ita intelligendo nihil de fructibus videtur cogitasse in hac parte *glosa*.

Sed vereor ne sensus hic qui planus videtur, vim manifestā inferat verbis, & mēti eiusdem *glosa*. Verum est namque eam diuidi in duas partes; in prima, supponendo dotem restitui debere in specie inibi proposita, quærit quid dicendum sit si maritus non possit. In secunda de fructibus: & post adhibitam eam distinctionem, quam supra retulimus, cum resoluat obuentos post matrimonium non esse restituendos, subdit, *& hoc verū est*, ex quo verbo necessariō fateri oportet, orationē referri ad proximē dictā, scilicet ad
 5 quæstionem de fructibus: ea enim est natura huiusmodi dictionis *hoc*, ut sit relatiua ad proximiora, ad tradita per *Paris. conf. 20. num. 49. et conf. 35. num. 20. vol. 2. Rebuff. ad l. unicam. glos. 1. nu. 173. C. de sent. qua pro eo quod inter. Barbof. de dict. usufr. dict. 133. num. 3.* cum ergo ad propositam proximē cōclusionem de fructibus sit referendū, oportet necessariō eam accipii in eum sēsum qui quæstioni de fructibus magis arrideat, isque ille est quem supra tradidimus.

Eo præsertim quod si dictā *glosa* intelligeretur de dote tantummodo restituenda, deficeret quippē in salutari suo: nam cum dicit dotem esse restituendam eo tātum casu, quo vinculum matrimonij dissoluitur, erraret in eo quod apud omnes inconfesso est, scilicet quod debet etiā restitui quan-

6 do separatio fit quoad thorum propter adulterium viri, vel eius scuitiam, & ideo dotem utroque casu esse restituendam, scilicet tam nullitatis matrimonij, quā separationis thori, rectē aduertunt *Auguſt. Barbof. in collect. ad eundem tex. n. 5. Ripa in rubr. ff. sol. matrim. num. 26. & ibi Petr. Barbof. par. 2. num. 39. & Panormitan. in d. cap. 1. n. 2.*

Rursus quia cum in eo *textu*, et *glosa* de restitutione dotis quærat, ineptum prorsus, & ridiculum foret id ipsum de diuortio factō ob mulieris adulterium intelligere: hoc enim casu non restituitur dos, sed amittitur; idque ostendit eiusdem verbi *restitutio* natura, quæ supponit esse penes maritum, ut reuertatur ad mulierem à qua egressa est. Et magis ridiculum esset hoc ipsum de fructibus dotis intelligere, quæ marito quæritur nedum matrimonio constante, sed etiam diuortio secuto ob vxoris culpam: daretur namque manifesta contradictio ut dos lucro mariti cederet, & fructus deberent vxori restitui qui sunt dotis accessiones, atque vno eodemque iure cum ipsa dote regulantur. Item in eo quod ex ipsa eadem legis constitutione quæ poenā amissionis dotis vxori irrogat, sentiret ipsa fructuum commodum, & sic quæstio *glosa* proposita vel esset super impossibili morali, vel de re quæ in controuersiam cadere non valet, & exceptio ab eadem proposita, ibi, *secus si propter adulterium*, de regula non esset.

8 Sed instabis adhuc, ad quid ergo allegaret *tex. in d. cap. plerumque*? Respōdeo non abs re esse inibi citatum *tex. in d. cap. plerumque*, quia cum in iure canonico non sit alia constitutio, in qua expresse statuatur maritū diuortio secuto ob eius adulterium, vel scuitiam, teneri dotem restituere; hanc quæstionem tractant *DD. in d. cap. plerumque*, sumpta occasione eius quod in casu adulterij vxoris definitum est, ut vides apud *Panormit. ibid. num. 7.* & relatos per *Barbof. in collect. ad eund.*
 etc-

et enim in *tex. in cap. 1. ut lite non contestata* de hoc non disputatur, nec aliquid super eo deciditur, sed ex facto libelli oblato per uxorem quæ virum de adulterio accusauerat, & ad dotis restitutionem urgebat, cui mariti procurator respondere distulerat; queritur inibi an testes lite non contestata possint recipi, & causa definiri? & præsupposito vno scilicet dotem esse restituendam, deciditur aliud negatiuè, nempe non posse testes recipi. Igitur dicendum est *glosam* allegasse *tex. in d. cap. plerumque* tanquam sedem materiam, non autem pro casu inibi determinato. idque patet ex dictione illa, *vbi de hoc*, quæ apta est denotare diuersitatem rerum vel negotiorum, vt ex *Ulpellio* notat *Barbosa. dist. 4. 12. n. 1.*

11 estque demonstratiua tam ad oculum, quam ad intellectum, vt post *Rebuff. in l. unica nos. 4. num. 20. C. de sent. qua pro eo*, & cum aliis aduertit *Cened. de dist. singulari 59. num. 5.* isque modus loquendi familiaris eidem *glosa* est, vt patet in verbo *licita* eiusdem *tex.* vbi arguit ex materia *cap. nisi necesse, eiusdem tituli*, & subdit, *vbi de hoc.*

Sed nihilominus, admissa etiã violenta illa interpretatione, non ideo *glosa* traditio aliena est à *tex.* hypothetici; quidem iubet inibi Summus Pontifex totam dotem reddi mulieri ex iusta causa à viro separata; at verbum illud *totam*, itidem repetitum in *cap. de prudentia, eiusdem tituli* statet ibi otiosum, nisi aliquid amplius ultra dotis restitutionem exprimeret, & proinde non nisi ad fructus debet referri, quemadmodum in specie sentit *Tiraquell. ad l. si unquam, verb. reuocatur, nu. 2. 75. C. de reuocan. donat.* atqui fructus adeo ad dotem pertinent, vt sub ipsius nomine continentur; quinimò vbi dos, & fructus debentur, restituta dote non dicitur facta integra dotis restitutio, nisi & fructus quoque restituantur, ex *tex.* expresso in *l. si marito, §. finali, ff. sol. matrim. ibi, quia minorem dotem recipi facit tex.* elegans in *d.*

l. & ex diuerso, §. 1. de reuind. ibi, alioquin nec rem arbitrabitur Index mihi restitui, & notat in *specie Indext. discept. forens. tom. 5. cap. 857. n. 4.*

14 Neque vt vera hæc interpretatio *glosa* diluatur, aduertenda est diuinitio *Barbosa* in 2. par. rubr. ff. sol. matrim. num. 40. dicentis verbum illud *totam* referendum esse ad eum casum, quo maritus pactus fuerit de lucranda dotis parte in casu dissolui matrimonii: hæc enim aperte violat literam illius *tex.* in quo Summus Pontifex nec verbum vllum de huiusmodi pacto adiecit, nec de eo quicquam cogitauit, & quidem in hoc quod *Barbosa* assumit ineptè admodum dubitaret decretalis conditor. Quis enim vsque eò ad veritatem conspiciendam obsecrans est, vt nec somnare audeat, marito, cui lex dotem auferri mandat ob commissam contra substantiam matrimonii culpam, lucrum seu partem eiusdem dotis adquiri, nisi vel iniurus fateatur chymeram esse manifestam; atque ideo latam legem super indubitabili, quod est legislatorè pudendam verendūque ad *tex. in l. Domitius, de testam. l. quod Labeo, de Carbon. edict.*

Subinde iuxta hunc *glosa* sententiam locuti sunt *Alex. conf. 78. nu. 1. & seqq. lib. 5. Thesaur. decis. 130. nu. 4. Guttier. de iuram. confirmat. cap. 1. num. 55. par. 1. & lib. 1. canon. quæstion. cap. 24. num. 14. 15. & 16. Cachet. decis. 124. nu. 12. Fontanell. de pact. nuptial. d. claus. 7. glos. 2. par. 10. num. 60. bene Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 738. num. 63. & seqq. Dom. J'alen. 2. uel. conf. 41. num. 39. tom. 1. & conf. 144. n. 53. tom. 2.*

Cuius quidem verissimæ conclusionis plures assignari possunt rationes. Prima quæ desumitur ex *tex. in l. 3. §. 16 sed virum, ff. de minor. vbi* habetur dotem esse proprium patrimonium mulieris, & ex eo viuere debere, eiusque commodum eatenus ad maritum spectare, quatenus non committit in legem matrimonii, cuius commissum opponitur ex diametro fidei & sub-

ſtantix ipſius, vt prefati ſumus, & notat *Surd. de alimen. tit. 7. quaſt. 25. num. 6. verſ. ſed respondeo*, cum ergo propter ſauitiam, vel adulterium viri ſeorſum ab eo habitet mulier, liſque ſuper diuortio pendeat, non debet vir habere commodam matrimonii, & mutuę cohabitacionis, quę ſunt dos, & fructus ipſius, qui proprie ad hoc dātur, vt recte aduertit *Anton. Faber in Codic. Fabrian. tit. de repud. deſin. 2. num. 6. in alleg.* & proinde iuſtum eſt eos cogi reſtituere, ne commodum ex ſuo delicto ſentiat, prout inferius dicemus.

- 17 Secunda ratio, nam titulus præcipuus retentionis dotis iſ eſt, quia ſcilicet matrimonium conſiſtit, argumētum eorum quę perbellē tradit *Surd. de alimen. tit. 7. quaſt. 25. num. 6. ibi, attribuiſmus matrimonio ſāquam primę cauſa obligationem, &c.* cum dos ſine matrimonio eſſe non poſſit. At quoties titulus reducitur ad non titulum, tolliturque de medio miniſterio iuris, quia
- 18 ceſſat cauſa quare dores apud maritū ſint, fructus ſunt reſtituendi à die quo titulus ceſſat, non à die declaratę reductionis, prout ex *tex. in l. filio, §. contra tabulas, de inoffic. teſtam.* benè fundat *Ludovic. Roman. conſ. 454. ſub num. 26. & 27. Naſta conſ. 535. num. 11. 12. & 16. Tiraquell. in l. ſi vnuquam, verb. reuertatur, num. 278. in fine, Oſaſc. deciſ. 160. num. 12. Surd. conſ. 14. num. 16. & deciſ. 171. num. 4. cum ſeqq. Anton. de Aenc. traſt. de metu. lib. 1. cap. 13. num. 35. Roſa Bonon. in nouiſs. deciſionib. cōpilatis per Gypſ. deciſ. 61. num. 33. Maſtrill. deciſ. 29. num. 5. & 11. Muſa deciſ. 10. num. 17. idemque probatur egregiè in *tex. d. l. inceſta, de ri. nup.* Vnde *Sacra Roſa Romana coram Coccino deciſ. 693. inter collectas per Farinac. par. 1. num. 1.* ſic ait, & eſt regulare quod quotieſcunque titulus reducitur ad non titulum à die quo titulus ceſſat, reduclur, non autem ſolum à die declarata reductionis fructus debent reſtitui, eo præſertim quia ea fuit cauſa quare titulus ceſſaret, quia ſcilicet vir cōmiſiſ-*

in legē matrimonij, ex quo improbatō titulo efficitur ſtatim maritus malę fidei poſſeſſor, ideoque fructus non potēſt ſuos facere, nec aliquod lucrū ex eo conſequi, ad *tex. in l. cum pater, §. liberis, ff. de legat. 2. l. ſi ab hoſtibus, §. ſi vir uxorem, ff. ſol. matrim.*

- Adeoque in fortiori caſu *Bald. in l. ubi adhuc, num. 21. C. de iur. dot.* docet quod ſi diuortium fiat propter adulterium viri, liſque non habeat vnde ſe alar, non tenebitur vxor eidem alimētā præſtare, ſicut teneretur ſi aliud cōmiſiſſet delictum, quia peccauit in legem matrimonij, ideoque nullum commodum ex eo conſequi debet, eum ſequitur *Palac. Ruvioſ in rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 64. num. 12. Cachervan. deciſ. 124. num. 12.* idque regulare
- 20 eſt, vt ex bonis quę alicui auferuntur ex delicto non debeat quis ali, ex *tex. in c. 1. §. ſi quis hominē, de pace tenen.* notat *Palac. Ruvioſ loco cit. num. 13. Cachervan. num. 7. latē Baldum* defendit *Surd. de alimen. tit. 7. quaſt. 25. per totam, Corduba in l. ſi quis à liberis, §. ſi quis ex his, num. 80. de liber. agnoſcen.*

- Tertia ratio inſurgit ex traditis per *Corn. in l. terminato, num. 9. C. de fruct. & lit. expenſ.* quem ſequitur *Stephan. Gratian. diſcepi. forenſ. cap. 857. num. 8.* quod cum promiſcepit vir in inſtrumento dotali dotem ipſam reſtituere in omni caſu reſtitutionis, cum obligatione damnorum & intereſſe, poſſunt huiuſmodi fructus peti tanquam intereſſe conuentum vigore illius promiſſionis, etiam ſi in ſententia fuiſſet eorum condemnatio omiſſa, iuxta *textū in d. l. in condemnatione, ff. de reg. iur.* & cenſentur deberi à die petitionis in hoc iudicio, prout vtrumque aſſumptū tenuit *Roſa Romana* in caſibus relatis per *Gratian. ibid.* & meminit etiā *Cardin. Canaler. deciſ. 576. num. 1.* faciunt tradita per *Vinc. de Franch. deciſ. 562. in fine.*

- 22 Sunt hæ rationes quibus hæc pars nititur, verum nec deficient res iudicatę: etenim *Sac. Roſa Romana* ſic pluries

ries censuit, & præter eas iudicaturas quas refert *Gratian. locis superius citatis*, aliam retulit *Cardin. Canaler. d. dec. 576. num. 3. & Canalean. decif. 18. nu. 29. par. 2.* dicit mulierem eo ipso quod à viro diuertit, lite mota super restitutione dotis, debere petere ipsius interesse & vsuras; & nouissimè eadem *Sac. Rota Romana coram Coccino* eandem prorsus substituit sententiam in *vna lannen. fructuum dotis 15. Maij 1634.* quæ decisio habetur inter nouissimè collectas per *Paul. Rub. estq; 280. par. 1.*

Nec tandem omitam, adeo plenariam, & omnimodam esse huiusmodi dotis restitutionem, quæ fit ob separationem thori culpa mariti, vt post se trahat omne lucrum, & emolumentum dotis, veluti donationem propter nuptias, prout præter authores superius relatos decisum referunt *Cardin. Seraphin. decif. 1308. & 1315.* ad idem est alia *decisio Rota coram Pamphilio*, quam refert *Farinac. inter collectas per eundem decif. 706. num. 3.* & rursus in nouissimis *diuersorum impressis de anno 1636. dec. 25. 2. nu. 16. & apud Duran. decif. 399. num. 2. Theaur. dec. 43. & 45.*

Consequitur ex his non esse necessariam in præfenti longam illam examinationem, quam faciebant aduocati ad ostendendum veram esse contra
24 *Paul. de Castro d. conf. 65.* doctrinam *Baldi in l. fin. ad finem, C. de sent. qua sine cert. quant. & in l. 1. num. 1. C. de prim. dos. & in l. vlt. §. sed scimus, C. de lat. lin. liber. tollen. quem secutus Bermond. de public. concub. tit. de adult. nu. 68. Farinac. de delict. carn. quæst. 143. num. 236. Jo. Baptista Lupus in cap. per vestras notab. 3. fol. mihi 261. num. 4. vers. sed in hoc ultimo, de donat. inter vir. & vxor. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 244. nu. 18. & 19. tom. 2. Campes. de dote par. 3. quæst. 14. Tiraquell. post multos de retrah. lignagier. §. 10. gloss. unica, num. 13. Surd. cum alijs de alimen. sit. 1. quæst. 32. num. 21.* Hi nam-

que omnes locuntur in casu quo maritus expellit vxorem de factio, ne onera matrimonii sustineat; tunc enim, cum nihil per eum sit commissum contra substantiam matrimonii, & per consequens nec diuortio fiet locus, recurrendum est ad causam illam accidentalem, ex qua iustificetur dotis, & fructuum restitutio, idest quia onera matrimonii, ad quod dotes dantur dolose non sustinuerit: in quem sensum veriore existimat huiusmodi *Baldi* traditionem tãquam communè *Surd. loco prox. cit. in fine.*

25 Ad *Paul. verò Castrenf. qui d. conf. 65. num. 3. per totum lib. 1.* hoc illud ex proprio Marte effinxit, vt vir nil amplius quàm necessaria alimenta vxori sine eius culpa ab eo expulsa præstare teneatur, superfluum verò fructuum dotis eius lucro cedat: poterat eum, *Alex. in l. qua dotis, num. 11. in fine sol. matr. cui consentit Menoch. de recuperan. possess. remed. 15. nu. 476.* vno verbo responderi, non esse de eo multum curandum, nam licet verissimum sit id quod de eo sèrit insignis *Jacob. Cuiac. ad lib. 52. Digest. in l. 56. §. 1. de verb.*
26 oblig. nempe nulli eo peritiorè agnouisse in reddendis tamen responsis nimium promptus fuit, deque hoc se miratum fuisse testatur idem *Alex.*

Sed ne videar ex inopia rationum, ad hanc repulsam confugisse, dico nõ ob stare quæ author ipse inibi respondit. Primò, quoniam fateiri fructus ab vxore in specie ab eo proposita, fuisse ante intentatum coram Ecclesiastico Iudice diuortii iudicium petitos: hoc enim casu neque firmare audeo aliquid ultra alimèta petere vxorem posse. Pendet namque fructuum restitutio à restitutione dotis, & hæc à iudicio, imò & à sententia diuortii, vt sæpè repetitum est. Vnde nil mirum si lite pendente vir faciat fructus suos, sed tamen conditionaliter, & reuocabiliter, idest nisi sententia super diuortio subsequatur.

Secundò, nam in casu à *Paulo* pro-

Ddd 3 po-

posiro, licet vxor dotem, & fructus petierit propter viri adulterium, adulterium tamen probatum non fuit, quapropter recte facit fructus suos, non quia onera matrimonii subliuuit, sed quia in legem ipsius peccasse non constitit, & titulus retentionis dotis qui est matrimonium, adhuc existit, idque ipsum præsentit *Paul. num. 4.* dum ait, *illud casum quod pertinet ad totalem dotis restitutionem non est probatum, scilicet quod Franciscus adulteretur, &c.* quo fit vt potius nostræ sententiæ adhaerens videatur, dum tacite sentit fructuum restitutionem pertinere ad casum totalis dotis restitutionis, scilicet vbi vir adulterium commisit.

- Tertio, quoniam citra casum adulterii, vel scilicet commissæ, qui faciunt diuortio locum, sublineri fortasse ex eo possit *Pauli* traditio, quia licet causa sustentationis onerum matrimonii, intrinsecè non requiratur ad effectum acquisitionis fructuum, requiritur tamen extrinsecè ad bene esse, vt scilicet matrimonium rectè consistat, neud coniuges liberiuè inopia laborent. Vnde videtur quodammodo desiderari eius concursum; in quo etiam adhuc subdubius remaneo: siquidem non plenè mihi satisfacit argumentum *Pauli* quod sumit à casu conuerso, sicuti si fructus dotis non sufficerent, immo et si nulla esset dos, teneret vir præstare vxori integra alimenta; ita si fructus excedunt alimenta, debet apud ipsum
- 27 superfluum remanere, vt contrariorum eadem sit disciplina: non cuius argumentum rectè sumitur ab alimentis, quæ tot tantisque fauoribus à legibus decorata sunt, ad vsuras dotis, quæ omni iure odio habentur, vt in puncto considerat *Alex. in d. l. qua dotis, n. 14. ff. sol. matrim.* præsertim vxore eas petente, ad cuius beneficium iuxta magis communem sententiam non extenditur
- 28 cur dispositio *tex. in cap. salubriter, de vsur.* vt post antiquiores notat *Afflicti. decis. 284. num. 1. & adden. ad ipsum,* & agnoscit idem *Paul.* ibi, *constat*

namque quod ratione mora & tanquam intersursum peti non potest, quia esset usura. Casus conuersus is est, quod sicut vir causam diuortio præbens restituit dotem, & fructus ipsius, ita & vxor vtique amittit, salua inter eos alimentorum præstatione, de qua relaxatissimè tractat *Cassan. ad consuet. Burgun. rubr. 4. deniers. §. 23. num. 13. 14. & seqq.* quæ quidem non illud efficitur, quod amplius diuortio secuto nequeat maritus ad fructuum restitutionem vrgeri: quod quidem nemo vnquam ante *Paulum* ipsum attentare ausit, sed prouisionaliter lite pendente, ne scilicet ægestatis labore, vxor cogatur à diuortio intentato recedere, ob idque ius suum amittere, vt initio præfati sumus: & probat hoc ipsū egregia traditio *Afflicti. decis. 10. num. 2.* vbi restatur fuisse omnibus DD. visum quod lite pendente super diuortio maritus teneatur præstare alimenta vxori, ad exemplum Monachi litigantis cū Abbate, qui debet ab Abbate sumptus litis habere, vt per DD. in cap. ex parte, de accusat. & gloss. in l. si instituta, §. de inofficioso, de inoffic. testam. subuenit. n. his lex, ne per indictum suo iure frustrentur, idcirco corruit manifestè id quod *Paulus* tradit ibi, nec aliquid expressum reperio in contrarium, vnde *flauto simpliciter dictis Doctorum, qui dicunt ipsum teneri ad alimenta, non plus.*

30 Corruit insuper ex alio, nam doctissimus *Ancharan. in cap. significasti, nu. 7. de diuor.* expressè sètit quod si mulier cum causa, puta propter adulterium viri, vel quia ab eo expellitur, ab eo recessit, quod est in eius electione vel omnes fructus dotis perceptos, vel alimenta petere, quem secutus *Ioan. Gutierrez. de matrim. cap. 129. num. 26.* ita inquit, & sic dabitur electio mulieri in sententia, qua fit separatio thori propter fornicationem viri & concubinatū, fructuum dotis, vel alimentorum, prout in factis contingentiā iam ita pronuntiari; et *Farinac. de delict. carn. quæst. 143. §. separatio thori, num. 47.* Nec alimentorum

rum electio facta ab vxore lite pendente faciet ei præiudicium petitioni residui fructuum, facta iam declaratione separationis thori, quia petitio fructuum dotis fieri nequit, nisi secunda iam dotis condemnatione, & hæc penderet vt præfati fumus, a sententiâ diuortii, vt *Paul. ibid.* agnouit, & apud omnes in confesso est, & electio nõ præiudicat rei, ad quam tempore electionis ius non competit, quæ verè, & propriè electio non est. *Tex. verò in l. si cū dote, §. si autem in sanctissimo, ff. sol. matrim.* nil aliud probat, nisi quod maritus cogitur vxori furiosæ alimenta impendere, & expensas necessaria: id autem nihil ad rem nostram pertinet.

Et tandem admissa citra veri præiudicii *Pauli* traditione, non adhuc ex eo maritus lucrabitur dotis fructus, quod onera matrimonii substinuerit in alendo communem filium: hoc enim ad vxorem non spectat nisi in subsidium, patre scilicet inope existente, iuxta *tex. expressum in ant. si pater, C. diuort. fact.* & in specie statetur *Bald. conf. 176. num. 5. lib. 1.* & vel inuitus facitur *Canalic. decis. 21. num. 53. & 54. par. 4.* idque aliis *precedenti cap.* communimus.

Vera igitur sententia est, vt lite pendente super diuortio, alimentorū præstatio vxori facta non faciat ei præiudiciū in exactione residui fructuū dotis, etsi maritus qui causam diuortio dedit, alimenta comuni filio impenderit, ne commodum ex suo delicto consequatur, vt hac eadem ratione, mouetur Summus Pontifex in nõ dissimili specie proposita in *cap. etsi necesse, de donat. inter vir. & vxor.* & facit regula *tex. in l. ab hostibus, §. fin. ff. sol. matrim.* illud enim quod fructus excedunt alimentorum quantitatem, non minus peruenit ad eum ex infccto titulo, & mala fide, cui culpa ipsius causa
32 iam dedit: vnde *Paulum, & sequaces* in eo casu vbi vxor sine mariti culpa, ab eo discesserit, rectè intelligit *Card. Mantica. de tacit. & ambig. lib. 12. tit. 30.*

num. 3. atque secundum eam pluries censuit *Sac. Rot. Romana* ita intelligenda, vt oprimè obseruat *Duran. decis. eiusd. 399. num. 6. par. 2.* & latè disputato articulo ita concludit *Canalic. decis. 21. num. 54. par. 4.* nulla habitæ distinctione, vt rum alimenta præstiterit l. te pendente, vel ne, vt parum scitè tradunt *Barbos. in t. ubi. sol. matrim. par. 2. num. 45. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 244. num. 10. & tom. 5. cap. 857. num. 24. & seqq.* et si qui alii sunt qui gruarum more vnus post alium sine alia inuestigatio re *Paulum de Castr. d. 33 conf. 65.* sunt fecerit, nam si ea præstiterit, quantitas eorum computabitur in restitutione fructuum, iuxta tradita per *Bald. Nouell. de dote par. 11. prinil. 1. num. 16. vers. sed tunc infarsus hoc dubium*, qui etsi in dote putatiua loquatur, ratio tamen qua mouetur, nempe quia mala fide percepit, vtique casui cōuenit; sin autem secus, à fortiori habebit locum restitutio ipsa plenariæ, concurrentibus ad eam causa scilicet intrinseca, & extrinseca.

Hæc tandem omnia etsi non tam vera, solidaque in puncto iuris essent, quemadmodū audaçter substinemus, an non fortassis satis superque erūt ad id tantummodo euincendum, ne sententia *Sacræ Rotæ Romanæ*, itidemque *Sacræ nostri Consilii Regale* illi brachium impartiçntis nullæ, siue notoriè iniustæ dici queant? quæ præter solidissimas rationes, habent quoque profè clara, & aperta iura, patrumque auctoritatem, ob idque omnem respuit nullitatem, notoriamque iniustitiam;
34 cum etsi lata fuissent contra communem opinionem, neque adhuc essent nullæ, ad notata in *cap. 1. de consir. Rotæ in nouis. par. 2. decis. 12. num. 5.* præsertim attenta lege, seu pragmatica Regni, quæ vult non esse admittendas nullitates contra sententiâ *Sacræ Cōsili*, etiam ex capite notoriæ iniustitiæ, nisi sint contra expressum casum legis communis, vel municipalis, vcl contra publicam scripturā in actis ante prola-

lationem redactam. Imò iniuſta eſſet ſi
35 proferretur ſecundum eam cōmūnem
opinione, quam Rota regulariter nō
ſequitur, prout cōſuit eadem Rota dec.
206. par. 1. num. 1. in nouiſſimis.

S V M M A R I V M.

- 1 **I**udicis officium in condemnando non
extenditur ad fructus non petitos.
- 2 **I**udex appellationis pronunciare non
poſeſt ſuper non deducto in prima
ſententia.
- 3 **S**ententia lata ſuper petitorio per iudi-
cem appellationis nulla eſt, ſi in pri-
ma inſtantia nō niſi poſſeſſorium fuit
deductum.
- 4 **S**tatuta Ciuitatis Ianua quid uxori
permiſſant petere lite pendente ſuper
dotis reſtitutione?
- 5 **S**tatuto prohibente de nullitate cogno-
ſcere, non cenſetur prohibitum cogno-
ſcere de nullitate ex lectura ſenten-
tia vel libelli apparente.
- 6 **I**udex ad fructus non petitos virum
poſſit cōdemnare? antiqua eſt quaſtio
duplici diſtinctione ſopita.
- 7 **I**udicia vniuerſalia ſunt collectiua, et
extenſiua: idem dicendum in interdi-
ctis.
- 8 **F**ructus percepti ante litem conteſtatā

debens ſaltem generica petitione con-
tineri.

- 9 . . poſt litem conteſtatam percepti ne-
mini abſque petitione, & de ratione.
- 10 . . veniunt in reſtitutionis dotis indi-
cio actione de dote.
- 11 . . et quotieſcunque debentur in re
actionis.
- 12 . . dotis debentur in re actionis.
- 13 . . generaliter debentur in re actionis
in actionibus vniuerſalibus.
- 14 . . veniunt vigore clauſula ſuper qui-
bus omnibus, & eorum ſingulis pe-
to, &c.
- 15 . . item vigore clauſula cum anne-
xis, & connexis.
- 16 **V**erbum reſtituere in ſententia quid
operetur?
- 17 **S**upplicatione à duobus conformibus
prohibita, non ideo quod in vna nihil
de fructibus dictum ſit, in ſecunda
ſit reus ad eos condemnatus, ſenten-
tia erunt diſformes.
- 18 **I**udex appellationis poſeſt ad fructuum
reſtitutionem condemnare, etſi in pri-
ma ſententia fuerit omiſſum, vigore
clauſulæ in libello conſentiarum.
- 19 **A**limentorum præſtatio lite pendente
facta, præiudicium non facit fructuum
reſtitutioni.

Iudici non eſſe prohibitum ad fructus in libello non petitos re-
um condemnare, etiam in cauſa appellationis.

C A P V T XCVL

Poſtquam Sacrum Conſilium iu-
dicauit eſſe impartendum Re-
gale brachium ſententiæ Ro-
tæ Romanæ late in beneficium
Principiſſæ Hieracii, tam pro reſtitu-
tione dotium, & extradotalium, quàm
etiam pro fructibus: refugium petiit
Princeps vir ex remedio nullitatis,
quod ſecurius eſt in Regno ad impe-
diendam eiufmodi ſententiæ execu-
tionem. Dicebatur nullam eſſe Sacri
Conſilii ſententiam, quæ nullæ ſentē-

tiæ Romanæ Rotæ brachium præſtat.
Primamque nullitatem ſententiæ Ro-
talis in eo euidenter conſiſtere, quod
vir fuit condemnatus ad fructuum re-
ſtitutionem: quos quidem fructus nū-
quam petiit Principiſſa, ſed alimenta
dumtaxat lite pendente: quorum pe-
titio opponi dicebat fructuum petiti-
oni, cum non aliud mulieri lite penden-
te permittatur, quàm alimenta petere.
Quinimò in prima ſententia lata per
Vicarium Ciuitatis Ianuæ ſuper thori
ſe.

separatione, & restitutione dotiū, nulla penitus de fructibus mentio facta est, unde dicendum videbatur, ex duobus nulliter iudicasse Rorā Romanam. Primo, quia ad fructus non petitos virum condemnauit, ad quos iudicis officium non extenditur, ex doctrina originali Innoc. in cap. *grauis*, de *restitut. spol.* vbi etiam id tenent Hostiens. & Abb. num. 19. Boer. decis. 18. num. 3. Peragr. de *fideicom. arr.* 49. num. 150. late *Surd. conf.* 293. num. 2. lib. 2. plerumque recenset questionem disputans doctissimus Senator D. Ioannes de Solorzano de *int. Indiar. lib.* 2. cap. 29. num. 48. som. 2.

Secundo, quia Rora erat tantummodo in presenti iudex appellationis, ideoque non poterat super eo quod deductum non fuit in prima sententia pronunciare; nam licet iudex appellationis possit sententiam primi iudicis in peius reformare, id tamen procedit quoties quod reformare intendit est deductum in prima instantia, & ita procedit *tex. in l. ampliore, C. de appell.* vbi gloss. Bart. Bald. Salicet. & Alex. id exemplificant: quia ratione nulla erit eius sententia nullitate infanabili, nempe ex iurisdictionis defectu, iuxta tradita per Anton. de Butr. in cap. 1. num. 24. in fine, de *offic. ordin.* cum aliis relatis per Farin. de *pen. temp. quest.* 97. num. 94. Menoch. de *relin. poss.* remed. 3. num. 360. vers. *debet autem iudex, Bern. Grauens in addit. ad Gail. pract. obseru. cap.* 115. num. 9. Ideoque pluries eadem Rora iudicauit nullam esse sententiam latam super petitorio per iudicem appellationis, dum in prima instantia non nisi possessorium erat deductum, ita. n. refert *Pant. in tract. de nullis. c. 9. de nullis. ex defectu iurisd. nu.* 86.

Huiusque nullitatis vim mirè admodum augeri ex dispositione statutorum Ciuitatis lanuæ lib. 5. tit. de *alimen. dot. cap.* 8. & lib. 6. cap. 1. tit. de *alimen. prastam.* quibus cautum est pendente lite super dotis restitutione, virum non nisi alimenta teneri vxori subministrare. Ex quibus, & aliis, quæ tamen mi-

nus stringunt, dicebatur esse nullam declarandam vnam, & alteram sententiam.

Neque vt de his cognoscere possit Sacrum Consilium, quidquam refulgere videtur *Regia pragmatica edita* 11. Maij 1612. §. 20. vbi expressim prohibetur non posse de nullitate agi etiam ex capite notoria iniustitia, nisi in duobus casibus inibi expressis: nam vbi nullitas apparet ex lectura sententiarum, siue libelli, hoc non est cognoscere de nullitate, sed cognitum esse, ita singulariter docet Bald. *conf.* 119. n. 3. vol. 2. dicens hoc casu non ob stare statutum prohibens cognoscere de nullitate.

Verumtamen his obiectis respondebatur, antiquam illam controuersiam, an iudex possit ad fructus non petitos condemnare, duplici distinctione fuisse terminatam. Prima est, utrum iudicium agitur super re particulari, vel iure vniuersali, nam primo casu fructus non veniunt nisi petiri, secundo verò potest super his excedere sententia, quia iudicia vniuersalia sunt collectiua, & extensiva ad *tex. in l. iij. veniunt, §. fructus. ff. de petit. hered.* Idem est dicendum in interdictis, quæ quidem sunt restitutoria, & in omni restitutionis iudicio veniunt fructus, vt alibi dicemus. Secunda est, si agatur de fructibus perceptis ante litem contestatam, & tunc licet reuera specificæ petitio non requiratur, debent nihilominus sub generica contineri, arguendo *tex. in l. si quis missum, §. iudex, de damn. infect.* sin autem de perceptis post litis contestationem, & non est opus aliqua petitione, quia post eam omnia iudicia sunt restitutoria, veniuntque fructus etiam non petiti, vt notatur in *l. adiles, §. item sciendum, de gdist. edit.* ita sanè distinguendo docet Bald. in *l. ann. propria, num.* 5. & 6. *C. si quis alior. vel sibi;* quam sententiā contra Innoc. indistinctè defendit *Ant. de Butr. quem sequitur Guid. Pap. quest.* 405. num. 1. vbi retulit secundum eam,

eam, ut potè magis æquam, & rationi consonam fuisse iudicatum in Parlamento Delphinali, & tenuit etiam *Ranchin. in annot. ad eund. allegatis ad id Boerio decis. 18. num. 3. & Rebuff. ad Const. Gall. sit. de fructib. artic. 10. glo. vii. num. 32.* Hanc etiam tenuit Camera Imperialis in casu relato per *Mysing. cent. 4. obseru. 55. Cardin. Tuse. pract. cõclus. concl. 502. lit. F. som. 3. post Comar. lib. 1. var. cap. 3. num. 1. Cabedo decis. 68. par. 1. Gam. decis. 319. num. 3.* Cum ergo dos sit quid vniuersale, *l. 1. §. 1. vers. impense, de dot. prelegat.* non est dubitandum quin fructus veniant in condemnatione, & si petiti non fuerint, actione de dote, ad *tex. in signè in l. si maritus, §. fin. ff. sol. matrim.* quem ad id expendunt *Bald. Nouell. de dote par. 2. num. 6. Maçon. dec. Floren. 83. num. 7.* latius *Barbosa in rubr. ff. sol. matrim. 3. par. num. 61. & 62.* vbi ait, *factum in dote, vel alio iure vniuersali diuersum est, quia cum augeant dotem, & formaliter dotis partes censeantur, nihil opus est in libello de illis specialem facere mentionem, quia petendo dotem simpliciter, & fructus videntur includi, &c.*

11 Idque maximè locū habet vbi fructus debentur iure actionis, *Bald. d. conf. 119. num. 1. Gurb. decis. 65. nu. 15.* etenim necesse nō est ut in libello deducti sint, ad hoc ut Iudex super his

12 possit pronunciare: fructus autem dotis et si non conuenti, debentur tamen iure actionis, ex decisione *tex. in l. diuortio ff. sol. matrim.* eo quod idem operatur hoc casu lex, seu statutum, quod pactum, prout pluries determinatum, per Rotam Romanam refert *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 130. nu. 35. & cap. 857. num. 7.* quem nos secuti sumus *som. 1. cap. 28. nu. 22.* id quod sentit, dicens rectè à nobis explicatum, nouissimus post hæc scripta visus, pariterque doctissimus *Petrus Noguerol alleg. iur. som. 1. alleg. 17. nu. 37. ad finem.*

13 & generaliter in actionibus vniuersalibus fructus venire iure actionis, fun-

dat *Barbosa in rubr. ff. sol. matrim. par. 3. num. 62.*

Rursus dicebatur non esse omnino verū fructus dotis non fuisse per Principissam petitos: satis namque petiti censerentur ex clausula illa in libello apposita, *super quibus omnibus, & eorum.*

14 *singulis peto mihi ius & iustitiam, &c.* quæ quidem clausula hunc præcipuè effectum producit, ut fructus censeantur petiti, prout docuit *Bald. d. conf. 119. num. 1. vol. 2. Guid. Pap. d. q. 405. in fine, Mysing.* qui de communi testatur *d. obseru. 55. nu. 3. Gurb. d. decis. 65. nu. 15.* eundemque effectum operari clau-

15 sulam illā, *vbi cum annexis, &c.* prout in propria specie aduertit *Stephan. Gratian. discept. forens. d. cap. 857. n. 2.*

Neque his ob stare dicebatur secūdam ponderationem partis aduersæ, quod scilicet Rota Romana, ad cuius iurisdictionem id tantummodo erat deuolutum super quo prouisum fuerat in primâ sententia Curie Archiepiscopalis Ianuensis, non esset super his competens: hoc sanè obiectum, facile diluitur negando minorem partem ipsius, quod scilicet per primam sententiam nulla sit facta saltem virtualis p̄missio circa fructus: etenim cum Princeps fuerit ad dotē restituendam condemnatus, verbum illud *restituere*, in sententia prolatum, plenam habet significationem, ita ut fructuum condemnationem secum trahat, ad *tex. in l. videamus, §. in faniana, vers. ad & verbum, ff. de usufr. & in l. qui restituere, ff. de rei vindic.* notat *Bald. in rub. C. de fruct. & lit. expens. num. 15.* & diximus in precedenti capite ex quibus *Jo. Guisier. pract. quæst. lib. 3. q. 38. num. 30.* egregiè docet quod vbi vigo-

17 restituti prohibita est supplicatio à duobus sententiis conformibus, si in prima à qua fuit supplicatum, nihil de fructibus dictum sit, in secunda autem expressè in eis sit facta condemnatio, non perinde dicentur sententiæ disformes, nec licita erit supplicatio, eo quod satis, superque de fructibus videtur

detur in prima actum, vbi reus ad rei condemnationem condemnatus sit, quamuis in ea non sint specificè expressi.

1 Sed nihilominus postquam probatum est ex clausulis relatis, fructus, seu interesse dotis censi in iudicium deductos, non est ambigendum quin appellationis Iudex possit ad eorum restitutionem condemnare, & si in prima sententia fuerit omissum, iuxta doctrinam *Alex. in l. 1. num. 7. C. de indic. vbi las nu. 5. Surd. in puncto conf. 293. num. 27. C. an cer. var. resol. tom. 3. cap. 16. num. 88. Girba d. dec. 63. num. 16.*

19 Et tandem negabatur omnino sententiam Rotæ Romanæ esse cōtra statuta Ciuitatis Ianuæ, quoniam hæc induta sunt favore mulierum, vt licē pendente habeant quo se alant, & huiusmodi alimentorum præstatio licē pendente facta, nullum affert præiudicium restitutioni fructuum, qui quidē certē deberi non possunt, nisi postquā condemnatus sit vir ad eorum restitutionem; vnde contraria non sunt alimenta, & fructus, quia illa debentur per modum prouisionis donec iudicium dilinituē terminetur; hi autem postquam fuerit sententia declaratum esse factum casum diuortii, & restitutionis dotis: verumtamen alimenta præstita certē cōputari debent in fructuum quantitate, vt latius in præcedenti dictum est.

Ad auctoritates verò DD. in contrarium adductas vno verbo respondetur, eos loqui in iudiciis particularibus, cum tamen in vniuersalibus contrarium sentiant, vt palam sit ex eorum lectura.

S V M M A R I V M.

- 1 Variatio regulariter lite contestata licita non est.
- 2 Via ordinaria intentata non licet executinam intendere.
- 3 Iudicium emertere, remque deludere non debet esse in potestate actoris.
- 4 Sententia lata omisso iudicij ordine nulla est.
- 5 Reus qui passus est super executino iudicio processum complari, de variatione non potest amplius opponere.
- 6 Lex non est quæ expressè prohibeat variationem à iudicio ordinario ad executinum.
- 7 Exceptio litis pendentie locum non habet in via executina.
- 8 Via ordinaria & executina non sunt inter se contraria.
- 9 Eligens ius commune non videtur privilegio suo renunciare.
- 10 Rebut. in tract. de literis obligator. art. 2. glos. vn. num. 21. & art. 6. glos. 3. num. 7. commendatur.
- 11 Variatio de ordinario ad executinum iudicium licita est, vbi de sui natura iudicium est summarium.
- 12 Iudicium restitutionis dotium incidens in causa matrimonij summarium est.
- 13 . . item & in imploratione brachij.
- 14 Variatio licita est in Regno vigore capiruli detestantes.
- 14 . . & in supremis Curijs, in quibus proceditur sola facti veritate inspecta.
- 16 Procuratoris error litem ordinariam incobantis, vbi executinè erat procedendum, non facit principali præiudicium.
- 17 . . nisi principalis ratum habeat gestum à procuratore, & expēditur t. x. in l. si quis Stichum 66. de procuratorib.

Lite conteſtata in iudicio ordinario, non eſſe prohibitum executium intentare remedium, præſertim in ſupremis Curijs, in quibus proceditur ſola facti veritate inſpecta.

CAPVT XC VII.

Rurfus ex alio dicebatur pro parte Principis Hieracii nullam eſſe ſententiam Sacri Conſilii, qua fuit pronũciatum eſſe inpartiendum braccium ſententiæ Rotæ Romanæ: ſiquidem cum propius executione fuiſſet primo loco pro parte Principiſſæ interuatum iudicium ordinarium, & inſtatum ad quantitates in ſententiã cõtentas Principem condemnari, ac pro eiſdem aſſiſtentiam præſtari ſuper bonis etiam feudalibus, & eiufmodi peritio nõ ſolum Principi notificata, ſederiam datus terminus, & intinatus procuratori ipſius, videbatur nõ licuiſſe huiufmodi iudicio iam ordinario intentato, litæque ſuper eo conteſtata, ad aliud diuerſæ penitus naturæ, nempe executium conuolare, niſi priore illo terminato; lite namque conteſtata licita non eſt regulariter variatio: ideoque cum ſententia Sacri Cõſilii lata fuit ſuper iudicio executiuo, videtur contra iura in l. 3. verſ. & generaliter, vbi gloſ. in verb. petitionem, de eo quod certo loco, & in l. ſi is qui Sti. hum, vbi glo. in verb. ipſe vellet, de procurator. & clarius in l. ſi quis ſtipulatus ſit 112. de verb. oblig. ibi, cum ſemel elegerit, mutare voluntatem non poterit: & in l. quod in hærede, ſeligere, de tribus. æt. & p̃p̃rius quod via ordinaria intentata non licet executiuum intendere, videtur clare docuiſſe Accurf. in l. proinde 25. §. notandum, verb. ſed aſſimanda, in fin. ad l. Aquil. ibi, cum autem ſollenniter inchoatur, ſollenniter eſt per ſententiam finienda. Quibus, & aliis motus id ſentit Bald. in l. diffamari, col. 2. num. 6. C. de ingen. manum. & pluribus regulã exornat D. Reg. Fab. Galeota lib. 2. contr. iur. cap. 14. num. 13. & ſeqq. videtur namq;

per electionem remedii ordinarii renunciatum executiuo, præſertim poſtquam litem eſt aſtor conteſtatus; eodemque modo quo lis conteſtata eſt, ita & definiri debet, ne aliàs ſit in-
3 poteſtate aſtoris iudicium euertere, reumque deludere, contra tex. in l. 2. C. de ſportul. proinde hanc ſententiam tenuerunt expreſſe Molina de Hiſpan. primog. in annot. ad finem operis, tit. 3. cap. 13. num. 31. Burgos de Paz conf. 39. nu. 7. Guſtier præſt. quaſt. lib. 3. cap. 39. Maranta diſput. 6. per totam, Caualecan. deciſ. 1. num. 15. lib. 1. Parlador. rer. quotid. lib. 2. cap. fin. par. 5. §. 11. num. 20. Valaſe conſult. 88. nu. 8. Aniles in cap. 10. Prator. ſub num. 2. verſ. ſecus, Lancellos, de attent. par. 2. cap. 4. limis. 30. Maſtril. deciſ. 157. in princ. D. Valenzuel. conf. 49. num. 11. & ſeqq. lib. 7. latè Monter. deciſ. Aragon. 22. num. 15. verſ. ſed his non obſtantibus. Ex quibus concludendum videbatur iudicii ordinem fuiſſe
4 in præſenti cauſa peruerſum, & proinde ſententiam Sacri Conſilii nulliter proceſſiſſe, & contra tex. in l. prolatum, C. de ſent. et interlocut. omn. iudic. quem ad hoc præciſe pòderat Caran. ad rit. 288. num. 33.

Verumenimuerò de huiufmodi nullitate hodie agi, nec tẽpora, nec ipſiufmet nullitatis qualitatẽ elargiri dicebatur ex aduerſo. Siquidem quòd
5 primum, Princeps paſſus fuit proceſſũ compilari, imò plura decreta proferri in iudicio executiuo: etenim primo loco Sacrum Conſilium decreuit eſſe inpartiendum braccium pro reſtitutione dotis, à quo decreto cum de nullitate dictũ fuiſſet, ſuccubuit: & tandem fuit impartitum braccium pro fructibus, & nõquam de tali variatione oppoſuit Princeps, cui hoc non licebat,

cebat, nisi ante litem contestatam, vt bene aduertit *Muscatell. in prax. Sacr. Conf. par. 1. glos. pectur. num. 18.* multo ergo minus terminato per sententiam iudicio, cuius contrarium esset deludere iudicis auctoritatem.

Quo verò ad secundum, obitare dispositionem *Regia pragmatica edita 11. Maj 1612. sub tit. de dilation. in nouissima impressione*; per quam statuitur aduersus sententias Sacri Consilii nō posse dici de nullitate etiam ex capite notoriæ iniustitiæ, nisi esset contra expressum casum legis communis, vel municipalis, vel contra publicā scripturam præsentatam in actis ante sententiæ prolationem. Cum igitur assignari re vera nō possit lex, qua expressè vetitum sit ne ex ordinario iudicio lite iam contestata possit ad executiuū conuolari, consequens sit esse omnino repellendum Principem ab huiusmodi nullitatis propositione. Iura enim illa quæ in contrarium allegantur suas habent speciales decidendi rationes, vel ratione loci, vt in *d. l. 3. vers. & generaliter, de eo quod cert. loc.* vel propter verba contractus, vt in *l. si quis stipulatus 112. de verb. obl.* vel ex actionū contrarietate, vt in *l. quod in herede, S. eligere, de tribus. action.*

Verumtamen admissa etiam huius nullitatis propositione, dicebatur in puncto iuris securam non esse sententiam eorum qui asserunt, à iudicio ordinario lite iam contestata non licere ad executium redire: quādoquidem id verum est in iure, vt exceptio litis pendentiæ locum non habeat in via executiua, nec regula *tex. in l. vbi cap. sum, de iudic. ex doctrina las. in l. nulli, num. 8. C. de iudic. & conf. 9. num. 7. & 41. & 42. vol. 1.* quem secuntur modiores inferius citandi, & præceteris *Noquerol alleg. iur. som. 1. alleg. 4. num. 26.* Item huiusmodi variationem non nisi expensarum præiudicium afferre conuēto: quibus resecis non videtur quare sit denegandum auctori executiuam actionē intendere.

8 Rursus nam via ordinaria, & executiua nullatenus sunt inter se cōtrariæ, sed diuersæ tendentes ad idem; ideoque electione vnius non fit alteri præiudicium, ex *glos. in clemen. sapē, verbo partibus, de verb. signif. & Roman. conf. 133 post Bald. in l. si miles, de milit. testam.*
 9 vbi tenet quod sicut eligēdus quis ius commune, priuilegio suo renunciare non videtur, ita per inrentaram viam, executiuam non censetur ordinariæ actioni renunciaſſe. Ex quibus & aliis rationibus id expressè sentiunt etiam data litis contestatione *Dec. conf. 460. num. 7. & 8. latē Suarez de Paz. in prax. tom. 1. par. 4. cap. 3. num. 31. et par. 5. cap. 2. num. 7. cum seqq. Aſened. ad l. 1. tit. 21. lib. 4. recopil. num. 150. & 153. Felician. de censib. lib. 2. cap. 1. num. 34. vers. quo casu, & mordicus eam defendit Cenall. commun. contra commun. som. 3. cap. 815. num. 22. cum seqq.* qui omnes secuntur *Rebuff. ad Consil. Gall. in trac. 10 de liter. obligator. art. 2. glos. vn. nu. 21. & art. 6. glos. 3. nu. 7.* vbi ait, non intelligi renūciatam executioni per actionem ordinariam intentatam, quod secus est si plures competerēt actiones, subditque nonnullos hanc differentiā non intelligere, ad idem *Vrſill. ad Afflēt. decis. 326. num. 2. Joseph Ludouic. decis. Pernf. 23. num. 15. & 18. vers. ad tertium.*

Licet autem quæstio hæc in stricta disputandi ratione anceps quodammodo videatur, ita ut modo affirmatiuam, modo negatiuam partem amplexa sit Rota Romana, teste *Lancellotto d. limit. 30. num. 14.* posterior tamen hæc circa vllam controuersiam proccedit, vbi iudicium sui natura est summarium, & executiuum, prout esse iudicium restitutionis dotium, quādo
 11 incidit in causam matrimonii, docuit *Angel. in l. 1. ff. sol. matrim. quem post alios sequitur Nouell. de dote par. 8. pri. mil. 15. & Barbosa in eadem l. 1. par. 1. nu. 42. & seqq.* & est *tex. in clemenſin. dispendiosam, de iudic.* per quem ita tenet *Ant. Gomez ad l. 50. Tauri, nu. 52.*

Ecc in

13 *in fine* : sic & pariter iudicium implorationis brachii, vt dicemus *in sequenti cap.* hoc namque casu vbi lis fuit ordinario iure incepta, poterit ad suam summariam naturam redire, argum. *tex. in l. filio quæ pater, de liber. & posth. & in l. si vnus, §. pater ne peteret, de pact.* & tacitus consensus agentis tantummodo ei præiudicabit ad terminos in quibus fuit processum; ita post *Roman. d. conf. 135.* notat in proposita questione *Marin. Frecc. de present. in strum par. 9. q. 9. num. 18.*

14 Vltius cessat huius questionis controuersia in Regno vigore capituli *De testat.* quod est *ritus M. Cur. Vic. 288.* cuius dispositione ad celerem executionem eius quod debetur summarie, simpliciter, ommissa omni sollemnitate iudiciaria procedi statuitur, per quem *tex. ita tenet Caran. ibid. num. 33.* & ex simili lege Regnorum Castellæ *Aze. nel. loco cit. num. 53.* subdixit non esse hoc casu necessarium soluere reo expensas, sequitur *Cenall. loco cit. n. 36.*

15 Id quod maxime procedit in supremis Curis, in quibus regulariter proceditur *sola facti veritate inspecta* : vnde litis contestatio non sic rigore in eis attenditur, eo quod non iudicatur praxi ceremoniali, sed inspicitur quid, & quomodo debeat, ita *Boer. decis. 42. nu. 13. & 18. Stephan. Ranchin. ad cap. Raynultus, verbo suscitata materia, num. 11. & 51. de testam. adducto ad id Guidon. Pap. dec. 58.* vnde & variationem semper admittere in supremis Curis tam in prima, quam in secunda instantia, ex *Boerio loc. cit. docet Cenall. d. q. 815. num. 20.*

16 Et tandem procuratoris, siue aduocati inficitia litem ordinariam incohatis vbi executiue erat procedendum, potens non est præiudicium asserre suo principali, vt bene aduertit *Cenall. loc. cit. num. 40.* & facit *tex. cum glos. in l. sed est, §. fin. quod eum eo*, vbi erranti in eligendo actionem sibi competentem, beneficio restitutionis succurritur; addo ego nisi per principalem sit

17 ratum habitum gestum per procuratorem ipsius nomine, iuxta *tex. expressum a nemine ad hoc ponderatum in l. si is qui Stichum 66. de procuratorib.* vbi licita est variatio quousque electio facta per procuratorem rata sit à principali habita, ibi, *si is qui Stichum, aut Damam* vtrum eorum ipse vellet stipulatus est, & ratum habeat, quod alterum procuratorio nomine Titius peti: facit vt res in iudicium deducta videatur, & stipulationem consumeret.

S Y M M A R I U M.

- 1 Ecclesiasticum & temporale gladiū sibi mutuo suffragari debent.
- 2 Publicum auxilium non ad præiudicandum introductum est.
- 3 Sacrum Consilium requisitum pro executione sententia Iudicis Ecclesiastici dicitur mixtus executor.
- 4 . . . et post de nullitate sententia cognoscere.
- 5 . . . & de eius iniustitia.
- 6 Notoria iniustitia aequiparatur nullitati.
- 7 Rota Romana non exequitur sententiā iniustam alterius Iudicis.
- 8 Suprema Tribunalia res indicatas non attendunt vbi de iniustitia apparet.
- 9 Iudici volenti exequi sententiā iniquam poterit convocatis amicis licito iure resisti.
- 10 Marta de iurisd. par. 1. cap. 51. nu. 30. & 31. quomodo intelligendus.
- 11 Index requisitus spernere debet literas requisitorias, si videat sententiā nullam, vel iniustam.
- 12 Regale brachium pro executione sententia extra Regnum prolata, quo pacto concedendum ex decreto generali Sacri Consilij.
- 13 Rota Romana requirens pro sue sententiæ executione debet pari observari quæ ipsa observas requisita.
- 14 Fructuum dotis iudicium unicum est cum iudicio dotis.
- 15 Index secularis cantus esse debet in exequendo sententiā Iudicis Eccle.

eclesiastici incompetentis.

- 16 Andr. in Constit. Regni Post mundi machinam, & in cap. 1. num. 15. de contr. int. vassall. & alios, de benef. egregie docet praxim seruandam in executione sententia Iudicis Ecclesiastici.
- 17 Sententiam criminalem nullam siue iniustam Index requisitus exequi non debet.
- 18 Modicum inflatum in corpore proponderat magna pena pecuniaria.
- 19 Tex. in §. si verò crimen, auth. de sanctis. Episc. in quibus terminis procedat.
- 20 Sententiam iniustam transactam in rem iudicatam Index requisitus exequi debet.
- 21 Tex. in cap. Pastoralis, §. quia verò quomodo procedat.
- 22 Sententiam nullam exequi non debet Index requisitus.
- 23 . . nulla ipso iure sententia non dicitur.
- 24 . . idem in sententia notorie & euidenter iniusta.
- 25 Index requisitus cognoscere non potest de iniustitia latente.
- 26 Decisio Rotæ Romanæ 33. n. 1. par. 2. in nouis. in quibus terminis intelligenda.
- 27 Nullitas sententia qualiter constare debeat, vs Index requisitus superseadet in ipsius executione.
- 28 Index secularis rectus facies si abstineat à cognitione notorie iniquitatis sententia Iudicis Ecclesiastici.
- 29 . . super nullitate aut notoria iniustitia cognoscere, & pronunciare non debet, sed superfessa executione negotium remittere ad Ecclesiasticum.
- 30 . . au ubi est ei permisa aliquatenus de meritis sententia Iudicis Ecclesiastici cognoscere, postea eundem requirere, vs acta, & processum transmittat?
- 31 *Rota Romana habet de stylo non exequi sententiam alterius Iudicis nisi recognito processu.*
- 32 *Ecclesiastica & secularis potestas quoad sententia executionem suus parat dignitate.*
- 33 Tex. in c. Pastoralis, §. quia verò, de offic. deleg. loquitur in Iudice inferiore requisito.
- 34 Index secularis tenetur Ecclesiastici sententiam exequi absque examinatione processus, secus autem Ecclesiasticus, secundum opinionem Couarr. & aliorum.
- 35 Sententia Rota Rom. solent lenari in forma brevis, & in ea non fit processus.
- 36 Index secularis requisitus pro executione sententia lata super re merò spirituali dicitur merus executor.
- 37 . . in his qua mixti fori sunt dicitur mixtus executor, quo casu potest processum, & acta Iudicis Ecclesiastici requirere.
- 38 . . ubi in promptu videt sententiam Ecclesiastici nullam, aut notorie iniustam, quid facere debeat?
- 39 Sententiam exequi causa cognita, & nisi processu est in arbitrio Iudicis requisiti.
- 40 Index de arbitrarijs nullā cogitur reddere rationem.
- 41 . . secularis qualem causa cognitionem possit adhibere in executione sententia Iudicis Ecclesiastici.
- 42 Tex. in l. a Diuo Pio, §. si super rebus de re iudic. expenditur.
- 43 Cagnol. in l. cum quædam puella, num. 33. vers. quinto colligitur, de iuris d. omn. iudic. commendatur.
- 44 Nullitate vel iniustitia notoria detecta sententia Iudicis Ecclesiastici, in re proprie ad secularem iurisdictionē spectare potest Index secularis denud rotum negotium cognoscere.
- 45 Decisio egregia S. C. cum motinis.

Iudicem ſecularem requiſitum pro ſententiæ Eccleſiaſtici executione, data iſtius competentia, teneri eam parte tantummodo ſummarie audita executioni demandare, niſi tamen notorie, & euidenter nulla appareat: & de materia.

C A P V T XCVIII.

Quamuis ſacroſanctis legibus iuſtiſſimè conſtitutum ſu, iuriſdictiones ſibi inuicem adiuuari debere, Eccleſiaſticumque, & temporale
 1 gladium, neceſſitate exigente ſibi mutuo ſuffragari, vt inquit *Summus Pontifex* in *cap. dilectio, de ſent. excomm. in 6. can. Princeps ſeculi, can. adminiſtratores 23. quaſt. 5. cap. cum Episcopis, de offic. ordinari. in 6.* nō tamen ideo vnus alterius iniquitatis miniſter eſſe debet, quia publicum auxilium non ad præiudicandum, ſed potius ad ea quę ſunt Deo placita exequendum introductum eſt, vt ait *rex. vulgatus in cap. 1. de offic. ordinari.* Excepit ex his Illuſtr. Princeps Hieracii tertiam nullitatem propoſitam aduerſus ſententiā Sacri Conſilii, quę regale brachium impartita eſt ſententiæ Rotę Romanę, dicens illud omnino denegari debuiffe ſententiæ iniuſtę, vel ſaltem non niſi cauſa cognita, & facta ſibi proceſſus in Rota agitari copia, impartendum.
 3 Ad quod fundādum dicebatur, Sacrum Conſ. in præſenti non eſſe merū facti executorem, vt proinde omiſſa, penitus omni cauſę cognitione, teneretur ſuum brachium impartiri, iuxta *l. ſi ut proponis, C. de execus. rei iudic. ſed iuris eſſe executorem, qui dicitur mixtus, æqualis, & par Iudex, & poſſe ante brachij impartitionem cognoscere nedom de nullitate ſententię late per Eccleſiaſticum, quod nullam habet difficultatem, Gnid. Pap. dec. 574. Franc. Marc. decif. 269. num. 1. ſom. 1. Farinac. ſom. 3. prax. crimin. quaſt. 97. num. 76. & 91. Cancer. lib. 2. var. cap. 15. num. 14. 27. & 28. Pereyr. de manu Regia ſom. 2. cap. 52. num. 34. Franc. Molina de*

*bracch. ſecul. lib. 1. cap. 11. n. 38. & lib. 2. cap. 25. num. 19. Rebuff. ad Conſtit. Gall. ſom. 2. tit. de liſer. requiſitor. num. 22. Parlador. quot. contr. cap. ſin. par. 2. §. 2. num. 5. Andr. & Afflicti. in Conſt. Regn. Poſt mūdi machinam: ſed etiam de ipſius iniuſtitia, Barr. in l. Diuus, ff. de cuiſod. reor. Abb. in cap. 1. num. 12. Burr. num. 24. & 26. Alciat. num. 110. de offic. ordin. Afflicti. decif. 220. num. 9. idem Abb. in conſ. 100. num. 4. lib. 1. Balb. decif. 88. cent. 1. Conarr. lib. 1. var. cap. 1. n. 10. & præſt. quaſt. cap. 10. Verill. ad Afflicti. decif. 24. num. 15. 16. & 17. Graſian. regula 422. num. 7. Cardin. Zabarell. in clement. Paſtoralis, §. denique, in fine, de re iudic. Menoch. de arbit. lib. 1. quaſt. 38. num. 9. & 11. Cancer. d. cap. 15. num. 52. & 53. Gail. lib. 1. obſer. cap. 115. num. 4. & 5. & ibi Graſian. num. 5. & 6. Aniles in cap. 20. Prætorum, num. 19. & 20. Valaſc. conſult. 48. num. 13. Franc. Molin. d. cap. 11. num. 47. Didac. Perez. lib. 3. ordin. tit. 1. l. 4. verbo enuque ayuda, Peregrin. d. cap. 52. num. 28. 29. & 30.
 6 quod maximè procedit in notoria iniuſtitia, quę æquiparatur nullitati, Maran. diſpoſ. 1. num. 36. Parlador. d. lib. 2. cap. ſin. par. 2. §. 2. num. 7. Farinac. d. quaſt. 97. num. 47. Bernard. Diaz in prax. canon. cap. 154. num. 11. verſ. nono eſt, Natta conſ. 529. lib. 3. & ipſamct
 7 Rota Romana habet pro ſtylo, nō exequi, nec concedere brachium ſententię alterius Iudicis iniuſtę, Coccin. dec. 183. num. 8. & decif. 108. num. 2. & dec. 50. in princ. etiam ſi ſit ſupremi Tribunalis, vt in decif. 85. par. 1. in nouiſſ. diuerſor. omniumque ſupremorum Tribunalium ſtylum eſſe inueteratum, res iudicatas non attendere vbi de iniuſtitia apparet, etiam non notoria, teſtatur*

statut *Farinac. decif. Rot. 134. num. 2. et 3. tom. 1. Borrel. tom. 3. decif. vniuersit. 31. de re iudic. num. 39. idemq; Menoch. conf. 28. num. 12. tenet, quod si Iudex requisitus velit sententiam iniquam executioni demandare, poterit conuocatis amicis illi resisti licito iure, refert, & sequitur *Barbof. in collect. ad tex. in cap. de casero, vers. sed deferri questiones, de sent. & re iudic.**

- Nec esse in consideratione limitationem, vt prædicta procedant in imploratione brachii petita actione in factum ex sententia, non verò quando petitur ex officio Iudicis, vt in hoc casu, pro qua citatur *Marta de iurisdic. par. 1. cap. 31. num. 30. & 31. & Scaccia de sent. & re iudic. gloss. 14. q. 11. siquidē Marta d. num. 30. loquitur in Iudice*
 10 merè executore facti, vtpotè Iudice superiore committēte subdito & inferiori suæ sententiæ executionem: is enim certè de meritis cognoscere nequit, sed debere superferre, & ad superiore rescribere, tenet idem *Marta num. 31. At Sacrum Consilium est executor iuris, mixtus, par, & æqualis Iudex, & habet causæ cognitionem, vt præfati sumus. Quinimmo Iudice mlaicum omni casu, & respectu esse Ecclesiastico parē, & coëqualem, itaut nullo casu teneatur istius sententiam absque causæ cognitione executioni demandare, optimis mediis demonstrat *Ferdin. Vasqu. de success. tom. 1. lib. 1. §. 6. num. 16. vers. denique. Item Scaccia d. num. 11. ad declarationem limitationis posita num. 3. ibid. dicit posse Iudicem qui sententiā tulit, mittere literas rogatorias, & requisitorias pro executione suæ sententiæ, & citat *Paul. de Castr. in l. fin. num. 4. ff. de iurisd. omni. iudic. sed nec Paulus, nec Scaccia concludūt limitationē supradictā, quod Iudex requisitus ex officio nō possit cognoscere de sententiæ iniuria: imò apostilla ad *Paul. Castr. d. i num. 4. l. 1. B. aduertit quod debet spernere literas rogatorias, & requisitorias, si videt sententiam nullam: & idē****

est in iniusta, *Vrsill. ad Afflic. d. decif. 24. num. 15. 16. & 17. & alij supra citati.*

- Quod quidem præcisè seruari in omnibus sententijs extra Regnū, etiā in Vrbe prolatis, pro quarum executione Regale brachium imploratur, iussit Sacrum Cōsiliū generali quatuor aularū decreto in vim legis, dū
 12 statuit non esse concedēdum nisi præuia causæ cognitione, quæ causæ cognitio non minus circa nullitatem, quàm circa iniustitiam sententiæ versatur, maximè notoriam, et si opponūtur exceptiones quæ indigent probationibus, est dandus terminus, *Cancer. d. lib. 2. variat. cap. 15. num. 15. 18. 27. & 28. Anton. Oliban. in vltic. Catalan. aliud namque de iur. fife. cap. 15. num. 51. & 56. Franc. Molin. d. trall. de brach. secul. lib. 2. cap. 25. num. 19. & lib. 1. cap. 11. num. 42. & esse communem sententiam testatur *Farinac. tom. 3. pract. crimin. quest. 97. num. 74. & decifum in Curia Archiep. Neapol. refert *Episcopus Riccius decif. 116. par. 3. latèque de hac Sacri Consilij praxi agit *Dom. Reg. Cappi. Latio collega noster decif. 82. qui num. 29. refert plures eiusdem Sac. Conf. decisiones: & li Rota.****
- 13 Iudex requirens hoc obseruat, debet idem obseruare Sacrum Cōsiliū Iudex requisitus, ex edito quod quisq; iuris, *Rebuff. d. tom. 2. ad Constitut. Gall. de literis requisitorijs, ars. unico. gloss. 2. num. 10. post *Jacob. de Beluis. Foller. et Pereyr. doctissimus vir *Dom. Consiliat. Don Thomas de Carleual tom. 1. de iudic. disp. 2. m. 42.***

Ex his omnibus concludēbatur, decretum S. C. concedens brachium Regium sententiæ Rotæ Romanæ nullum esse decernendū, vtpotè contra iura expressa in *l. a. Dino Pio, §. sententiam, Roma. de re iudic. & in d. cap. 1. ibi. non ad præiudicandum, de offic. ordinar. & expressus in *auth. de Sanctis, Episc. §. si verò crimen, qui *tex. nullam videtur admittre controuersiam.***

At contra contendebat Principissa, decretum illud ritè, rectèque prolātū

- per veros iuris tramites pceſſiſſe. Ad quod aſſumebat ſibi pro conſtanti ex his quæ in *precedentibus* S. C. habuit proveris, Sacram Rotam Romanam. Iudicem omnino competentem cauſæ diuortii, talem etiam fuiſſe cauſæ incidentis reſtitutionis dotis, & per conſequens fructuum, quorum iudiciũ vni-
- 14 cum idemque eſt cum iudicio dotis, eademque actione petuntur, vt latè dictum eſt *ſuperioribus capitib.* & accedunt porius iuriſdictioni quàm cauſæ, vt ſingulariter exponit *Cardin. Zabarella. in cap. de prudencia. num. 4.* & nouiſſimè *Auguſtin. Barboſ. in traſſ. de pteſt. Epife. alleg. 84. num. 25. & ſeqq. vn-* de hæc nullitas, incompetentiæ ſcilicet Iudicis (quæ inſanabilis verè eſt,
- 15 vt aliàs diximus) ideoque cautum in ea eſſe debere Iudicem ſecularè monet *Bald. & Salicet.* quos ſequitur *Cæcer. var. reſol. tom. 3. tit. de innoc. brach. ſecular. cap. 19. num. 41.* latè *Cald. Pezre. quæſt. forenſ. lib. 1. quaſt. 11. n. 60.*) ab huiusmodi iudicio omnino aliena eſt. Quo ſuppoſito videndum erit. Primò, quibus caſibus Iudex ſecularis teneatur ſententiam exequi Iudicis Eccleſiaſtici. Secundò, ubi ad id tenetur, an id facere debeat cauſa cognita, id eſt examinato proceſſu Iudicis Eccleſiaſtici, & auditis partibus cum termino ordinario.
- 16 Quoad primam inſpectionem, ſit nobis antesignanus cõmunis Præceptor *Andr. in Conſt. Regn. Poſt mundi machinam, in princ.* ſed clarius in *cap. 1. num. 15. verſ. ſed quid ſi, de contr. inter vaſſall. & alium, de benef. vbi ſpecificè quaſtionè proponit de Iudice Eccleſiaſtico requirente ſeculare pro ſuæ ſententiæ executione, an teneatur exequi ſi ſciat eam nullam, & iniuſtam, & eamque ſollenni diſtinctione tranſferat: aut enim agitur de ſententia criminali, aut ciuili; rursus ſi de ciuili, aut ſcit ſententiam nullam, aut verè iniuſ-*
- 17 tam. Quoad primũ de criminali, ſiue ſciat ſententiã nullam, ſiue iniuſtam, ſemper eſſe ſuſpendendum demon-

- ſtrat, præſertim ſi executio trahat ſecũ
- 18 irreparabile præiudiciũ, eo quod modicum inſtitutum in corpore preponderat magnæ poenæ pecuniariæ, l. in ſeruorum, in fine. ff. de pen. & ita ſentiſſe *Innoc. in d. cap. Paſtoralis, verb. in inſtã, de off. deleg.* & tenet etiam *Barr. in l. Diuus. num. 30. de conſ. reor. Alciat. in d. cap. 1. num. 65. de off. ordinat.* dicens id procedere etiam in mero executore, *Felin. in d. cap. Paſtoralis, §. quia verò, num. 17. verſ. tertio fallit, de off. deleg. Abb. in cap. de cetero, num. 5. de re iudi. & ibi Felin. num. 5. laſ. in §. ſi minus, num. 16. verſ. quod intelligit, Inſtit. de action. Farin. poſt alios d. quaſt. 97. n. 73. &*
- 19 in his terminis loquitur *rex in §. ſi verò crimen, ant. de Sanctiſſ. Epife.* prout ſic eum intelligunt *Barr. in d. l. Diuus, & Panormis. in d. cap. 1. num. 12. de off. ordinat. Afflicti. in probem. Conſtitutionũ Regni, num. 59. verſ. tertia conclusio, quamvis Conarr. lib. 1. var. cap. 1. n. 10.* differentiam hanc inter criminalem, & ciuilem ſententiã inuitus admittat.
- 20 Quo verò ad ſecundam diſtinctionem, ſi ſciat ciuilem ſententiã eſſe iniuſtam, ſiue vt ipſe loquitur contra ius litigatoris, & nihilominus tranſferat in rem iudicatam, quia ritè quantũ ad ordinem lata fuit, tenetur eam omnino executioni de mandare, nihil attendendo an Iudex requiſitus ſit par, vel inferior, vel an executio intendatur contra ſibi ſubditum: ita expreſſim
- 21 docet *Andr. ſub. ad quod eſt rex. ad litteram in cap. Paſtoralis, §. quia verò, de off. deleg. l. ſi vt proponis, C. de execut. rei iudic. facit rex. in l. ſi Prætor de iudic. Innoc. relatus ab eod. Andr. in d. c. 1. de off. ordinat. Barr. Ancaran. & alij per Menoch. de arbit. lib. 1. quaſt. 38. num. 9. Conarr. d. lib. 1. variat. cap. 1. num. 10. Bellug. in ſpecul. Princip. rñbr. 1. §. traſtandum, num. 4. circa finem, verſ. nam Index. Gnid. Pap. quaſt. 574. num. 1. & inibi adden. referunt ita iudicatum, eleganter *Abb. in cap. de cetero, num. 4. in fine, verſ. adde tamen, de re iudic. Ma-**

ran. Dec. Boffius, & alii relati per Farin. d. quæst. 97. num. 67. 75. & 87. ubi testatur hanc sententiam esse communiter receptam, *Parlador. rerum quousid. lib. 2. cap. 3. par. 2. §. 3. n. 7.*

- 22 Sin autem sciat sententiam esse nullam, utpote quia ab incompetente Iudice lata est, vel si non ritè, & secundum iuris ordinem, & tunc omnino supersedere debet, ita post Innoc. Andr. Afflict. ad prohem. Constit. Regn. Post mundi machinam, num. 54. Dom. mient Reg. T. apia ad eand. Constitut. lib. 1. iur. Regn. iii. 1. nu. 37. & 38. Guid. Pap. dec. 574. num. 1. Abb. conf. 100. num. 4. lib. 1. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 38. nu. 12. Franc. Marc. decisi. 269. num. 2. par. 1. Gaill lib. 1. præf. observ. 115. num. 4. & 5. Molina lib. 1. de brach. secul. cap. 11. num. 38. & lib. 2. cap. 25. num. 16. Reg. de Ponte conf. 106. num. 16. & 17. lib. 2. Cancer. var. resol. tom. 3. cap. 19. num. 3. & 4. & tom. 2. cap. 15. de luer. requisitor. num. 54. & seqq. idque conuincitur
- 23 ratione manifestata, quia sententia nulla ipso iure non dicitur sententia, l. 4. §. condemnatum, de re iudic. ita Angel. conf. 276. incip. pūctus talis est, Menoch. de retinen. possessor. d. 7. num. 360. ad finem, vers. debet etiam Iudex laicus cū aliis quos sequitur Farinas. d. q. 97. n. 91. & 92.
- 24 Vnde infertur idem dicendum de sententia notoriè & euidenter iniusta, eo quod notoria iniustitia æquiparatur nullitati, ex decisione Bellameri in d. cap. de catero, nu. 15. vers. salvo quod, de re iudic. quam sequitur Farinas. loc. cit. num. 77. Cancer. optimè declarans var. resol. tom. 2. sit. de literis requisitor. num. 54. & 55. quod si talis nō sit, nullatenus supersedere debet; nam quod ad iustitiam causæ, ut diximus, requi-
- 25 situs Iudex non potest se intromittere: esset enim cognoscere de iustitia latente, quod est ei omnino denegandum, ex Roman. conf. 51. & Mandos. ad eum aduertit Dom. mient Reg. T. apia loc. cit. num. 37. & 38. in quibus terminis intelligenda est Rota Romana tra-

ditio decisi. 33. num. 1. par. 2. in nonis. ubi agēs propriè de iurisdictione Sacri Consilii in exequendo sententiam Rotæ, fatetur posse cognoscere de exceptionibus respicientibus tantummodo executionem sententiæ, ut puta circa res in quibus sententia est exequenda, non autem merita causæ, sequitur Ricc. decisi. Archiepisc. Curia 116. num. 4. par. 3. idque ipsum pro indubitabili agnoscunt Menoch. de arbitr. quæst. 38. à num. 11. usque ad 20. Scaccia de appell. quæst. 17. limit. 10. nu. 42. Marthesan. de commiss. par. 1. cap. 23. num. 10. Bonad. in sua polis. lib. 2. cap. 20. nu. 48. latissimè Salgad. de procect. Reg. par. 4. cap. 7. ubi præcipuè de mixto executore agens ita ait, *ista igitur non potest, nec tenetur admittere, & terminare eas exceptiones, quæ respiciunt merita causæ principalis, nec eas quæ infringunt directio, & repugnant ex diametro sententia, & executiorialibus commissis; quia executori huiusmodi non quomodo lata sit sententia, sed quomodo exequenda est, cognitio pertinet, non quid sit pronuntiandum, sed quid sit pronuntiatum; nō autem scire an iusta, an verò iniusta sit, sed obtemperare, & obedire etiam committentibus oculis, &c.*

- Subdit deinde Andr. postquam firmavit sententiam nullam non debere
- 27 executioni mandari, de huiusmodi nullitate debere in promptu, & ad oculum constare, vel ex actorum inspectione, aliàs executio non retardatur, sed ipsa facta docebitur postea de nullitate, & retractabitur, ut in l. satis, C. de fals. cap. literas. §. fin. de restit. spoliis. sequitur Afflict. ibid. Henric. Boich. in cap. de catero, num. 1. vers. si nulla, & num. 2. de sent. et re iudic. ubi Bellamer. num. 10. Anson. de Burr. Imol. Nyfinger. & alii relati per Farinas. testantem hanc esse sententiam communiter receptam, d. quæst. 97. num. 76. & 92. Co. narr. lib. 1. var. cap. 1. num. 9. & 10. Bel. lug. in specul. Princip. rubr. 11. §. præf. d. dam. num. 4. Sord. elegant. conf. 405. Molin. de brach. secul. lib. 1. cap. 10. nu.

40. *Bernard. Grauens ad Gaill d. c. 115. num. 7.*

Verumtamen huiusmodi notorietas, & euidencia iniquitatis, ſive nultitatis ſententiæ tunc æſtimanda eſt, quādo nullam diſputationem, ſeu dubium quāvis coloratum admittit, aliās enim talis non dicitur, & proinde regula ſupradicta locum non habebit, ſicuti poſt multos reſoluit *Rota Romana de iſ. 85. num. 4. par. 1. in nouiſs.* meritò itaque monet *Farinac. loco cit. nu. 90.*

28 melius eſſe vt Iudex ſecularis in omnem euentum ſe abſtineat ab huiusmodi cognitione notoriæ iniquitatis, ad quod multos allegat *ibid.* & videtur etiam tradita per *Cancer. d. cap. 15. de literis requiſitor. num. 48.*

Cōſtat igitur ex his quid ſit veridicè dicendum in propoſita quæſtione, an ſi Iudex requiſitus teneatur ſententiam quā ſcit nullā, ſeu iniuſtā executioni demandare; ſed vtrum his caſibus ſit requiſito Iudici conſeſſum de nullitate cognoscere, ſeu iniuſtitia ipſa, & ſuper ea pronunciare, non eſt inutile dubitare, ſiquidem multos in re tam ſcrupuloſa erraſſe ſcio.

Et quidem quoad Iudices ſeculares, inter ſe pares iuriſdictione, dubium non eſt quin requiſitus poſſit de ea cognoscere, ad *tex. in l. 1. d. d. 110. §. ſi ſuper rebus, de re iudi.* At in ſententia Iudicis maioris, ſeu dignioris vt videtur Eccleſiaſticus, diuerſum omnino eſt, quoniam etſi eam non teneatur ſecularis exequi, non tamen poteſt de huiusmodi nullitate, aut notoria iniuſtitia cognoscere, & pronunciare, ſed ſuper illa executione debet negotium ad Eccleſiaſticū remittere: quomodo cōſtitutum eſt in *d. §. 1. Prætor, in princ. & in §. 1. Marcellus de iudic.* & clarius in *d. §. 1. ſi quis contra, verſſi verò crimen, auth. de ſanctiſs. Epſc. ibi. & ita ad nos notum tam ab Epſcopo, quàm à Iudice referatur, ut nos hoc cognoscentes, quæ nobis videntur, inueamus: & hoc eſſe, verum in pūcto iuris, & de mēte Doctorum ſic exiſtımantium, demonſtrat*

Farinac. d. quæſt. 97. num. 92. Et hæc eſt opinio in praxi ſeruanda, vbi nullitas euidens, & promptuaria eſt, quāuis *Roman. conſ. 51.* quem ſequitur *Felin. in d. cap. de caſero, nu. 4. de re iudic. Lancell. Bertrand. Myſinger. & alii per Farinac. relati d. quæſt. 97. num. 78.* ſentiant poſſe hoc caſu Iudicem requiſitū abſolūtè denegare executionem, nec teneri negotium ad requirētem remittere.

Quoad ſecundam inſpectionem, nō modicè eſt controuerſum inter DD. au ijs caſibus in quibus Iudici ſeculari requiſito ab Eccleſiaſtico pro ſententiæ executione aliqualem de meritis cognoscere permiſſū eſt, ſit quoque permiſſum eundem Iudicem Eccleſiaſticum requirere, vt faciat ſibi ſidem per acta, ſive proceſſum de iuſtitia illius; qua in re *Andr. de Iſern. in d. probem. Conſtit. Poſt mundi machinam* ita ſentit, attende tamen quod non omni requiſitioni debet parere, hoc ſic tamen peccatis exigentibus plures ſunt Prælati mali quā boni, nā ſi requireretur de aliquo Iudice ſi factū corā eo, vel quod fieri debuit, oportet quod producat corā executore, aut brachio ſeculari acta, & proceſſum, extra de probat. quoniam contra falſam.

Ex quibus videtur *Andream* ſentire hanc cauſæ cognitionem in eo verſari, vt ſecularis Iudex ex actorum inſpectione videat an ſententia ſit iuſta, & *Bart. in l. Diuus Adrianus, de cuſtod. reor. nu. 3.* cum aliis quos reſert *Farin. d. quæſt. 97. num. 104.* id tenent in fortiori caſu, & eſſe de cōſuetudine eiſdem Sacre Rotæ Romanæ nō exequi ſententiam alterius Iudicis, niſi recognito proceſſu teſtatur eadem *Rota de ciſ. 1146. in nouiſs.* & apud *Coccin. inter deciſ. eiſd. deciſ. 4. in princ.* & rurſus *deciſ. 50.* ait hunc eſſe inueteratum Rotæ ſtylum.

32 Facit pro hac ſentētia mirè admodum conſideratio illa apud omnes cōſtans, quod poteſtas Eccleſiaſtica, & ſecularis quoad ſententiæ executionē ſunt

sunt pares dignitate in aliquibus casibus, vt per Innoc. & Ioan. Andr. in d. c. 1. de offic. ordinarij. id eodēque sicut Ecclesiasticus Iudex ad id non tenetur, nisi facta sibi processus exhibitione, ita nec secularis, Bald. in l. fin. in fine, C. de ordin. cogn. & longē, latēq; post multos eam defendit Canev. var. resol. tom. 3.

33 cap. 19. num. 2. cum seqq. subdens num. 10. non obstat *tex. in cap. pastoralis*, §. quia verō, de offic. deleg. qui verē loquitur in Iudice inferiore requisito, ibidemq; allegat moderniores ferē omnes, quos non transcribo, ne sarcinam compagineare videar: si que Senatū Pedamontanū denegasse executionem cuidam sententię, de cuius actis non constabat, refert Gaspar Thesaur. *quęst. forens. lib. 3. quęst. 2.* & ita esse de iure, & longē probabiliorem sententiā in fortioribus terminis, nempe in crimine hæresis, vel vbi clericus degradatus traditur Curię seculari vltimo supplicio afficiendus, docuit audacter Ferdinand. Vasqu. de success. lib. 1. de testatoris potentia, §. 6. num. 16. vers. denique, quod non est verum vt infra.

At contrā Conar. nō minoris auctoritatis nostri xui Iuriscōsultus d. lib. 1. variat. c. 1. nu. 10. expressē tenet, Iudicem qui sententiam tulit, non teneri executori, etiam si alioquin iurisdictionem habeat, acta ex quibus sententiam dixit, ostendere: idque passim receptum esse in d. cap. pastoralis, §. quia verō, & in cap. 2. de exception. in 6. & in cap. 1. de offic. ordinarij. et in l. magistratibus, de iurisd. omn. iudic. Alciat. in d. cap. 1. num. 111. de offic. ordinarij. & Pannormitan. in d. cap. pastoralis, & ibi ferē omnes Canonistę, quibus consentit Farinac. d. quęst. 97. nu. 85. in hoc diff. 34 ferentiam agnoscens inter Iudicem, secularem, & Ecclesiasticum, vt ille teneatur sententiā omnino exequi absque examinatione processus, hic autē secus: & idem profitetur num. 90. ex Ignatio Lopez in add. ad Bernard. Diaz cap. 154. m. 12. qui voluit teneri eum ad talem executionem, quāuis priuatim

vel extra processum sibi constitit de tali iniustitia, & multos ad id allegat Aniles in cap. 20. Prætorum, verbo usurpan. num. 20. quidquid tamen regulariter sit in hac materia, tamen sententiis Rotę Romanę semper esse concedendam executionem quamuis de actis non appareat, quia illę solent leuari in forma Breuis, & in Rota non fit processus, sed omnes scripturę remanent in archiuo originaliter, & ita seruatum in Senatu Pedamontano de anno 1616. refert idē Gaspar Thesaur. d. q. 2. in fine.

Quid dicendum? certē et si Doctores satis confusē locuti sint, existimo tamen controuersiam hęc paucis posse definiri, & sub breui distinctione; nā aut agitur de re merē spiritali, & ad Ecclesiasticum iudicium omnino pertinente, & hoc casu siue sententiā sit de re criminali, vt potē de hæresi, siue 36 ciuili, veluti de matrimonio, Iudex secularis requisitus censendus est merus facti executor, ad *tex. in l. si vi pponis*, C. de execut. rei iud. ita vt nullā penitus causę cognitionē sit ei permissū adhibere, in quo est *tex.* expressus in cap. vi inquisitionis, §. prohibemus, de hæretic. in 6. per quem sic docuerunt communiter DD. quorum mille refert Farin. d. quęst. 97. num. 103. & 104. reprobato ad id Bart. cum eius sequacibus contrarium sentientibus.

Aut verō res de qua agitur est mixti fori, scilicet de qua competēs sit ad cognoscendum vterque Iudex, & tūc siue causa sit ciuilis, siue criminalis, 37 Iudex secularis requisitus existimādus est mixtus, siue iuris executor, & proinde non erit ei prohibitum aliquale adhibere causę cognitionem ex processus inspectione, quatenus suam informet conscientiam de iustitia, siue iniustitia sententię: etenim persona, siue res, contra quam executio intenditur, sit eo tunc de Iudicis secularis foro, qui propterea debet non vt simplex executor iudicare, ita ex *tex. in §. si verō crimen*, auth. de Sanctiss. Episc. do-

docent *Alex. Angel. l. ason*, & quamplurimi relati per *Farinat. d. queff. 97. nu. 102. Abb. in d. cap. 1. num. 11. & 12. de offic. ordinari. Alciat. ibid. num. 119.* qui licet propriè loquantur in sententia criminali, tamen ratio prædicta non magis conuincit in criminali, quàm in ciuili, prout in vtroque casu idem dicendum tradit *Azened. ad l. 15. num. 9. tit. 1. lib. 4. recopilas. Cancr. d. cap. 19. de innoc. as. brach. secul. n. 2. cum seqq.*

Verumtamen praxis hæc non indistinctè admittenda est, nisi hoc vno tantum casu, scilicet vbi Iudex secularis dubitat sententiam esse notoriè iniustam, seu nullam, veluti si ex lectura ipsius de tali nullitate, vel iniustitia aliquatenus constet, aut suspicetur vehementer, *Alciat. in d. cap. 1. num. 110. de offic. ordinari.* aliàs enim non poterit processum, & acta requirere, cum semper præsumatur pro sententiâ: ad quod faciunt tradita per DD. superius relatos *num. 27.* vbi diximus Iudicem secularem posse causæ cognitionem adhibere in executione sententiæ Iudicis Ecclesiastici, vbi de nullitate, & notoria iniustitia constat in promptu, idque magis in specie asserit *Azened. loco proxime cit. num. 5.* ex quibus constat quid in praxi seruandum sit.

Igitur reassumendo motiua: aut n. in præsentī fas est dicere, sententiam Roræ Romanæ fuisse latam super re ad Iudicem Ecclesiasticum merè spectante, vt potè in causa matrimonii, *cap. suam, vbi omnes, de ordin. cognit.* & hoc casu si aliquid esset exequendū, nullam causæ cognitionē poterit Sacrum Consilium prætere, sed eam tenetur omnino exequi.

Aur verò dicamus causæ cognitionem nō super diuortii iudicio, seu alia re de qua S. C. penitus est incompetens, adhibendam, sed tantummodo super dorum, & fructuum restitutione, quorum quidem iudicium magis propriè ad secularem spectat iurisdictionem quàm ad Ecclesiasticā, ex traditis supra *cap. 93.* hoc inquam casu si

in promptu videat sententiā nullam, siue notoriè iniustam, ea penitus neglecta nedū supersedebūt, sed de causa plenariè condemnato instante, de nouo cognosceret, non tanquam executor, sed tanquam de re propriè, & principaliter ad suam notionem spectāte. At cum nulla in promptu notoria iniustitia in præsentī appareat, nec quidem nullitas, quin potius sententiā fundetur in iuribus expressis, quæ statuūt factō diuortio dotem esse restituendā, *d. c. 1. et 2. de donat. inter vir. & vxor. sic & fructus dotis, qui sunt pars ipsius, veniuntque actione de dote, l. si marito, §. fin. cū concordantibus, ff. sol. matr. cū aliis superius cumulatis, non erat ad quid peti deberet exhibitio processus, nec quod cognoscat, cum sententiā habeat pro se præsumptionē quod ritè, rectèque lata sit.*

Et motiuum augetur ex eo, quod nihil de his quæ in præsentī disputantur iustificari poterat ex processu fabricato in Sacra Rota, eo quod nullitates & obiecta contra sententiā ipsius, fundantur in mero iuris articulo, absque vlla facti admixtione, vt proinde nihil processus exhibitio releuaret Principis intentionem, esto milles quod peti possit.

Et tandem dici poterat, saltem ex hoc succumbere Principem debere in huiusmodi iudicio nullitatū, quia hæc omnia de quibus hodie agitur, an scilicet sit impartiendū brachium, vel nē, & an cum causæ cognitione, vel sine, oportune poterant deduci antequam S. C. iudicaret esse impartiendū brachium pro fructibus, postmodum autem tempora non elargiri, vt de his 39 disceptetur, quia vt id fiat causa cognita, & viso processu, est totum repositum in Iudicis arbitrio; & DD. qui huic fauent opinioni id tantum asserunt, esse in requisiti Iudicis facultate processum petere, quod quidē expressum est in *tex. in l. 2. Diuo Pio*, iuxta vulgatam editionem, §. *sententiā Roma*, ibi, *si hoc iussu fuerint, de re iudic. quem* ad

Resumptio moti:
uorū, et dote.
matrimonii -

ad hoc ponderat *Gaspar Thesaur. d. q. 2. num. 5. vers. nec per hoc*, & proinde eius omisso non ideo nullum reddit
 40 decretum Sacri Consilij, eo quod arbitrium ita & taliter est in Iudicis potestate, vt nullum de eo cogatur reddere rationem, *glos. in clem. dispendiosam, verb. restringere, de indic. & ab eo appellari non potest, Dom. Reg. Rous. in commens. ad prag. Regn. rubr. de appell. nu. 25.*

Quia tandem ratione huiusmodi arbitrium regulandum sit in ea causæ cognitione, vt rum scilicet pleuaria, an solum summaria adhibenda sit in casibus permixtis, nec definire omisit Sac. Conf. Et quidem donec secularis
 41 Iudex executoris vices gerit, summarie cognoscere debere, & tantummodo ad aliqualem sui instructionem, quatenus latens nullitas, seu iniustitia detegatur, non vt probationes recipiat, neque vt pronunciet, vel interloquatur, sed vt condemnatum tantummodo moneat ad dicendum causam quare non debeat exequi sententia, expressè docet post *Cynum, Bar. & alios, Rebuff. ad Constit. Gall. tract. de literis requisitor. num. 22.* & constat apertissime
 42 ex *tex. in l. a Diuo Pio, §. si super rebus*, ibi, *sed sciendum est summam eos cognoscere debere, de re iudic.* qua de re videndus est *Didac. Perez ad l. 4. tit. 1. lib. 3. ordinat. verb. inuogque ayuda*, & post antiquiores *Farin. d. quest. 97. nu. 74. Alciat. loco cit. nu. 101. in fine, Aulesin cap. 20. Pratorum, verb. usurpar, num. 20. Molin. de brach. secul. lib. 2. cap. 25. num. 19. & 20. & præ cæteris Cancr. d. lib. 2. var. resol. c. 15. de liter. requisitor. num. 14. & seqq. & lib. 3. cap. 19. de innocat. brach. secul. nu. 3. & 12. et Cognol. in l. cum quadam puella, nu. 33. vers. quinto colligitur, de iurisd. omn.*

43 *iudic.* de his agens resoluit, Iudicem requisitum non omnino iudiciorum seruatis tollentis, cognoscere posse de meritis sententiæ, sed tantummodo adhibere qualemqualem cognitionem, velo scilicet leuato ex bono & æquo,

vt iure, & tuta conscientia sententiam alibi dictam exequatur, & est elegans additio ad *Guid. Papa d. quest. 574. vbi ait, executor nunquam debet aliquas probationes recipere super principali, vt super illis iudicet, nec etiam ut decernat sententiam mandandam executioni vel non, sed ad sui instructionem posses recipere aliquas probationes, ut si inueniret aliquid, eam moueret, supersederet, & remitteret ad superiorem negotium, sed tamen nunquā iudicare debet, & ista est veritas secundum D. Innocen.*

44 At detecta per huiusmodi summaria causæ cognitionem nullitate, vel iniustitia, in re tamen quæ verè, & propriè ad secularem spectat iurisdictionem, idem erit dicendum, ac si ex eius leſura de his constaret, quod paulò ante fundauimus: etenim superſessa executione denuò totū negotium plenariè cognoscendū est à Iudice seculari, tãquam si adhuc cognitum nō esset, si. n. in his quæ mixti fori sūt, in quibus de iure cōmuni vterq; Iudex principaliter cognoscere potest, non prohibetur Iudex secularis iterū cognoscere, si ab Ecclesiastico cōmuni plene cognitum fuerat, vt tractant *DD. in cap. felix, de pen. in 6. cur non à fortiori idem dicendum, cum res de qua agitur, principaliter iurisdictionis est secularis, ad Ecclesiasticum autem non nisi per accidens, & incidenter pertinere potest?* quod tanquam verissimum fateretur *Farinac. de inquisit. quest. 4. num. 39.* Cum autem talis causæ cognitio satis abundè per Sacrum Consilium sit adhibita in præſenti negotio, nec quicquam reſcriptum quod nullitatem, vel iniustitiā redoleat, dubitari fas non esse dicebatur, quin ea causæ cognitio adhibita sit quæ necessaria est, nec aliquid amplius desiderari ad sententiæ Rotalis executionem, & ex his cessare omnino obiectum de iniusta Regalis auxilij præſtatione iudicauit.

Cui tandem nec quicquā obest decretum eiusdem Sacri Consilij latum iunctis quatuor Aulis in anno 1625.
 in

in quo generaliter fuit definitum quo pacto exequenda ſint literæ requiſitorie aliorum Iudicum: illud namq; hoc tantum euincit, vt non niſi cauſa cognita fiat.

Die 6. Februarij 1638. iunctis decē Conſiliariis cum interuentu D. Præſidis, diſcuſſis plenē his omniſibus quę in præſenti, & quinque præcedētibus capitibus reaſſumpſimus. Maior pars votorum tenuit nullitates propoſitas pro parte Principis Hieracij, & Marchionis Iohæ eius filij obſtare aduerſus decretum Sac. Conf. quo fuit impartitum brachium ſententię S.R. Romanę pro fructibus & intereſſe dotis à die litis motę. Nō quod dubitauerint huiusmodi fructus deberi ab illa die, cōputatis tamen quantitatibus receptis pro alimentis lite pendente; ſed quia habuerunt pro abſoluto S.R. Romanam, quę competens fuit pro reſtitutione dotium tanquam incidente, & acceſſoria ad cauſam principalem diuortij, iuxta veriorem intellectū *ſex. in cap. de prudentia, de donat. inter vir. & uxor.* non ideo fuiſſe competentem ad fruſtuum cōdemnationem, quia eſſet extendere ſuam iuriſdictionem in acceſſoriis acceſſorii, quod non eſt ferēdum. Et quatenus hoc admitteretur, non eſſe negandum ſententiam ipſius notoriē iniuſtam dici, ex eo quod fructus prædictos taxauerit ad rationem ſex pro centenariio, cum ex actis conſtaret Illuſtrem Principē Hieracij ratione retardatę dotis ſolutionis poſt contractum matrimonium, ex regula *ſex. in cap. ſalubriter, de uſur.* non exiſſe niſi ad rationē quatuor & vnus quarti pro cētenariio, & in hoc vltimo omnes Domini cōuenerunt: vnde fuit taliter pronunciatum, *Sac. Conf. declarat nullitates obſtare, verum ex cauſis in eodem Sac. Conf. diſcuſſis Ill. Princeps conuentus ſoluit fructus, ſeu intereſſe dotis ad rationem quatuor cum dimidio pro centenariio; ſalua prouiſione faciēda ſuper intereſſe à die ſententię, liquidando per Sacrum Conſilium.*

At in articulo reclamationis pro parte Principiſſę interpoſito à decreto prædicto per Sac. Conf. in Collateralis Conſilio, reuocatis ad nouum examen omnibus articulis, decretum prædictum reuocatum fuit, pronūciatumq; *benē reclamatum, & proinde ſuſpenſo decreto prædicto, executioni demandandum fore aliud Sac. Conf. decretum, per quod fuit indicatum eſſe impartitum ſimpliciter brachiū etiam pro fructibus.*

Fuit namque à maiori parte pro abſoluto habitum, iuriſdictionem Rotę Romanę competentem quoad dotis reſtitutionem, eſſe etiam competentē quoad fructus, non tanquam ſint acceſſorii ad ipſam, ſed tanquam vna eademque res, quę vno eodemque iudicio venit, ſimul ac de dote agitur; & proinde potius accedūt iuriſdictioni quā cauſę, vt optime exponere *Cardinalem Zabarel. in cap. de prudentia, num. 4. de donat. inter vir. & uxor.* ſupra dictum eſt.

Et factum illud in primo Sac. Conf. decreto ponderatum, quod Princeps vir ratione retardatę dotis ſolutionis à dotantibus uſuras exegerit tantummodo ad rationē quatuor cum dimidio pro centenariio, rectē perpenſis ſcripturis ad hoc præſentatis, ſe uera non eſſe probatum; imò & ſi probatū eſſet, ad Sac. Conf. iuriſdictionem non pertinere, ſententiam Rotę Romanę reformare, quod ad Iudicem appellationis tātum ſpectat, præſertim ex nouis probationibus. Votantes fuimus quatuordecim. Die 23. Ianuarij 1641. Proceſſus eſt in banca Martini.

S V M M A R I V M.

- 1 **P**ragmatica prima de Senatufcōſ. Macedon. quid diſponat.
- 2 . . non inducit nouam contrahendi formam, nec perſonas filiorum ſimil. inhabilitat, ſed prohibitiō dirigitur ad Tabelliones.
- 3 Nullitas actus ceſſat, quando certa pœna

- na per statutum imponitur aëtni, qui aliàs de iure validus est.
- 4 Clausula decreti irritantis in prag. 1. de Senat. Consul. Maced. ad quam partem pragmatica refertur?
- 5 Aëtnus valet quoties forma inducitur per legem absque clausula decreti irritantis, sed tamen contrarietas puniunt.
- 6 Filijfam. quod aëtnus vltima voluntatis condendos inhabiles sunt, etsi paternus consensus accederet.
- 7 . . secus in contrahibus, excepto mutuo, & voto.
- 8 . . possunt pro patre fideiubere non obstante Senatufconsulto.
- 9 Statuta proprijsfam. intelligi debent.
- 10 . . in eis fit strictissima interpretatio, præsertim ne iuri communi aduersentur.
- 11 Specialiter indulto nulla lege generali censetur derogatum.
- 12 Statutum interpretari debet, ut per illud subsineatur aëtnus qui iure communi validus est.
- 13 Obligatio ad patris beneficium contracta per filiumfam. eo absente, nulloque præcedente consensu valida est.
- 14 Dispositorium non habet locum, nisi cõstet de præsupposito, quoties lex, vel statutum unum disponit, & aliud præsupponit.
- 15 Donatio sine inter vivos, sine causa mortis à natura contrahus omnino aliena est.
- 16 Donatio causa mortis habet naturam vltima voluntatis.
- 17 . . eam facere prohibentur filijfam. sine consensu paterno.
- 18 Consensus, & auctoritatis differentia.
- 19 Auctoritas alicuius in aëtno requisita, censetur tanquam quid extrinsecum, et separatum à persona illà præstante.
- 20 Consensus patris requisitus in contractu filijfam. potest præstari ad sui ipsius commodum.
- 21 Consensus quandoque pro auctoritate sumitur.
- 22 Glossa, & Bartoli traditio in l. 1. de author. tutor. quod pater non potest filio sibi donanti consentire, intelligenda est de donatione causa mortis.
- 23 Consensus auctoritativus, & privatus inter se differunt, & de uno ad alium non valet argumentum.
- 24 Paul. de Castro conf. 465. nu. 1. v. l. 1. & sequaces dicentes consensum paternum requisitum in contrahibus filiorumfam. esse ad integrandam personam, & auctoritativum refellunt.
- 25 . . eorum dicta si sigillatim ponderantur, & declarantur.
- 26 Auctoritas ratione officij requisita potest quandoque ad auctorantis commodum interponi.
- 27 Text. in cap. cum in veteri, de elect. ponderatur.
- 28 Consensum paternum requisitum in donatione causa mortis posse ad eiusdem patris commodum præstari, multis probabiliter tenet, qui recensentur.
- 29 . . requisitum in donatione causa mortis non requiritur ad auctorandum aëtnum, sed tantummodo ut fiat patri præiudicium qui dixerint?
- 30 Pater habet interesse in bonis filij etiã castrensibus, vel quasi.
- 31 . . tenetur alere filium inopem etiam emancipatum, & è contra.
- 32 Emancipatio licet tollat ius patriæ potestatis, remanent tamen reliquia ipsius.
- 33 Statuti prohibentis alienationem bonorum filijfam. sine consensu paterno ratio, est propter interesse successuonis ab intestato, vel legitima ex testamento.
- 34 Pater habet fructuum commoditatem in bonis filij in quibus non habet ususfructum, & quæ sit ista commoditas?
- 35 . . habet sine dubio fructuum commoditatem, ubi ususfructus prohibitio procedit à lege, non ab homine.
- 36 Pragmatica 1. de S. C. Macedon. an liget filiosfam. clericos? & num. 37. & 44.
- 37 Pater non habet ususfructum in bonis filij clericis, sed bene fructuum commoditatem.
- 38 . . habet ususfructum in adventitijs

- que filius possidebat ante clericatum.
- 39 Clerici quare non comprehendantur in dispositione pragmaticæ 1. de Sen. Conf. Maced. rationis afferuntur, & sub num. 40.
- 40 Statutum restringens potestatem contrahendi filijsfam. non comprehendit clericos.
- 41 Clericatus eximis filium à patria potestate, & num. 43.
- 42 . . . sed an procedat in quocūq; clerico.
- 43 Patris naturalis consensus non est necessarius in contrahē filij, quia non habet eum in potestate.
- 46 . . . nec est necessarius in filijsfamil. Neap. nupta, qua statim eximitur à potestate.
- 47 Vater non habet usumfructum bonorū qua occasione clericatus filio obueniunt.
- 48 Consensus censetur requisitus etiamne præiudicij, non autem ad integratiōem, quoties ei qui consentire debet aliquod præiudiciū ex contrahē potest oriri.
- 49 . . . paternus in contrahēbus filiorumfamil. principaliter est propter interesse patriæ potestatis, & num. 51. ubi recensentur DD.
- 50 Tex. in l. cum non solum, §. ipsum autem, vers. filijs autē famil. C. de bonis quē liber. expendiunt.
- 52 Consensus ubi requiritur, regulariter sufficit tacitus.
- 53 . . . expressus requiritur in his quę ref. piciū præiudiciū patriæ potestatis.
- 54 . . . talis etiam requiritur in donatione causa mortis à filiosfam. faciēda, & de ratione num. sequenti.

Paternum consensum in contrahēbus filiorumfamilias per Pragmat. 1. de Senat. Consult. Macedonian. requisitum, non pro integranda filij persona, sed tantum pro interesse paterno desiderari: proindeq; in contrahē ad beneficium patris inito præstari polse.

C A P V T XCIX.

S Tetit aliquando in forensi palestra Sac. Conf. ardua, & famigerata illa quæstio decidēda, quę scissos inter se habuit hucusq; primates Iurisprudentiæ coryphæos: utrū. scilicet consensus paternus requisitus vigore statuti in contrahēbus filijsfamilias aptus sit validare obligationem, quę directē uel indirectē tendat ad ipsiusmet patris beneficium. Præbuit supremis huius Regni subfellijs milles materiam discipulandi dispositio Regiæ pragmaticæ prima sub tit. de Senat. Consult. Maced. qua certis pœnis Tabellionibus vetitum est, ne recipiant obligationes filiorumfamilias, nisi in præsentia & cum expresso eorum patrum consensu, vel sint emancipati, vel seorsum ab eo habitent: cuius quidem

dispositio prout toties clamitose in foris deducta, ita diuersimodē in proposita specie interpretata, in causa fuit, ut articulus iste genericē proponeretur in Sacro Consilio per modum legis condendæ iunctis omnibus Consiliarijs decidendus, nè amplius contingeret de eo discipulari: exemplo Iustiniani in ant. de test. fideicom. vers. nos igitur ibi, nos igitur legis & testamenti interpretationem propositam, non sola sententia, sed lege completi cognitionis decisionem putauimus oportere, ut tam præsentem quæstionem decerneremus, quam reliquis auferamus de huiusmodi contentiones. sed nescio quo fato aut numine læso, tanti momenti negotium usque adhuc expleri nō potuerit, cum tamen fateri vel inuitus quif.

quisque cogatur, mille lites, milleque controuersias, quas super dubio illo nostræ pragmaticæ intellectu quotidie excitari vidimus, hac vna Sacri Consilij definitione, veluti præciso Gordiani nodo sedari. Celsimus proinde donec expectata decisionis dies veniat, saltem in hoc ius dicentibus, atque causidicis proficere, vt quæ in tantæ rei examinatione, atque apparatu, vigilijs atque laboribus nostris, rãquam compacta sarcina coëginus, in præparulum exponere, vt de his veluti Apellis tabula pro libito diiudicet vniquisque: profitentibus nobis ingenuè, hæc omnia pro ratione rãtummmodo dubitandi hic posuisse.

Fateri in primis necesse est (nisi oculi mei cæcutiant) Regni Iurisperitos multum hallucinatos fuisse in nostræ pragmaticæ intellectu, existimantes nouam, & sollemnem fuisse per eã contrahendi formam filiosfamilias inducam, cum clausula annullatiua, siue decreti irritantis: id quod falsum esse euidenter conuincitur, quatenus verbis ipsius expressè repugnat, cuius prohibitio solummodo ad Tabellionos, & actuarios dirigitur, non autem inhabilitat filiosfamilias, prout egregiè aduertit semper venerandæ auctoritatis vir ille Vinc. de Franch. nostri Sac. Consilij Praeses dec. 72. num. 5. cuius animaduersionem commendat in terminis eiusdem pragmaticæ S. Rosa Romana dec. 580. num. 2. inter collectas per Farinac. tom. 2. par. 1. idque considerasse Rotam Bononiensem in terminis similis statuti refert Casar Barz. decis. 94. num. 27. nec parum confert eiusdè Rot. Roman. resolutio apud Verall. dec. 175. num. 4. & 5. par. 2. nempe validam fuisse expeditionem literarũ resignationis, non antehabito procuratoris consensu, eo quod consensus ille pro forma requisitus per Cancellariam, respicit expeditores: vnde concludit, quod quamuis ea seruata non sit, nocere tamen partibus literas expeditionibus nõ debet. Et cõfirmatur egre-

giè ex certa inibi imposita Tabellionibus poena, quæ quidem cum iniuncta est per statutum, actui qui aliàs de iure communi validus est, facit omnino cessare ipsius nullitatem, præsertim quando nullitas ipsa est poena, iuxta magistralem theoricam Baldi in l. nõ dubium, num. 28. Ci. de legibus, & Petr. de Anchar. in cap. canonum statuta, nu. 80. & 81. extra de consuet.

Quod argumētum euidentius redditur, si attendas clausulam illam quæ subsequitur decreti irritantis, fuisse ex temporis intervallo appositam in odium eorum qui cum filiosfamilias contractum ineunt, falsò asserente seorsum à patre viuere, ibi, & alia non teneant, quo fit vt necessariò fatendum sit, talem clausulam non contineri in huius pragmaticæ dispositione, quatenus requirit patris consensum, & presentiam: at vbi forma inducitur per legem absque clausula annullatiua, tunc actus valet, sed contrafaciens punctatur, ita Rot. Rom. dec. 24. num. 2. inter collectas per Farinac. par. 1. Anton. Sola ad Const. Sabaud. tit. de minor. 1. p. gl. vn. num. 11. in fin. Camer. in cap. Imperiali, fol. 14. col. 1. lit. E. vers. & maximè, cum si clausula huiusmodi annullatiua referenda esset ad primam partem pragmaticæ, esset omnino impertinens poenæ appositio contra Notarios, quippe quod gestus à filiosfamilias contractus nulli valeat præiudicium inferre: Verumtamen error iste adeo nonnullorum ingenua obtinebrait, vt nefas existiment contrarium attentari.

Quo supposito iure vel iniuria dato & non concessò, pro huius rei perfecta intelligentia animaduertendum est. Primo, filiosfamilias quod acrus vltimè voluntatis condendos inhabiles omnino ceteri ex legis dispositione, adeo vt nec de parentum consensu testari possint, ex tex. in l. qui in potestate, & l. si filiusfamilias ff. qui testam. facere poss. & elegati ratione tradita per Bald. conf. 496. vol. 5. non sic statutum est in contractibus, quos gerere pos-

FFF 2 sunt

sunt non minus quàm patres familias, ex *tex. in l. filius familias* 38. *de action. & obligat. & in l. iam ex contrahibus* 57. *de iudic. l. fin. §. pupillus, de verb. obligat.* exceptis solummodo mutuo, *vt in l. 1. & totio sit. ff. ad Macedon. & voto vt in l. si quis rem. §. voto. ff. de pollicitat.* nisi tamen mutuum contraherent ad patriis commodum, nam possunt pro eo fidei iubere non obitante Senatuf. consulto Macedon. prout pluries rescripserunt Celsus in *l. filius familias, C. de fideiuss. l. si ex alio, C. quod cum eo. l. si paternam, C. ad Velleian.* præsertim si maiores sint 25. annis, ex *tex. in l. prima, C. de fil. familias minore.*

Huic iuris communis rursus diffinitioni nihil penitus esse per pragmaticam nostram derogatum probatur. Primo ex regula generali, quod statuta propriissime intelligi debent, *l. 3. hac verba. cū ibi notatis de negot. gest. l. 1. §. si qui nautem, de exercitor. action. l. cum qui vecigat. ff. de verb. signifi. l. 1. in quæst. ad leges conuub. gloss. 7. verbo expres. num. 46. in fine, in eisque sit strictissima interpretatio l. constitutionibus ff. ad municipal. DD. in l. omnes populi. de iuss. & iure. Sord. dec. 191. num. 6. latè Mascard. de statutor. interpret. conclus. 4. num. 1. & seqq. præsertim ne iuri communi aduerlentur, *tex. in l. 2. vbi Bax, C. de noxal. cum alijs per D. Regent. Ronis. ad pragm. 1. vbi de delict. n. 14.* Secundo. quia quod fauore patriæ potestatis specialiter est à iure communi indursum, nulla lege seu pragmatica generali celsetur ei derogatum, ex *tex. in l. 3. C. de silentiar. lib. 12.* cum ibi notatis per DD. & semper statutorum interpretari debet, vt per illud substituitur adus, qui iure communi est validus, prout appositè in propria materia fundat Hieron. Gahr. conf. 1. num. 18. vol. 1. vnde in terminis Macedoniani non esse per legem quandam Castellè ius commune correctum, fundat Guittier. in auth. sacramenta puerorum, C. si aduersus vend. num. 76. quem sequitur Philip. Pafcal. de virib. patr. potest. par. 1.*

cap. 6. num. 223. vers. unde ego. & per eos terminos fuisse decisum per Sacrum Conf. validam esse obligationem filij familias contractam ad beneficiū patris, eo absente, nulloque præcedente ipsius consensu, idem tenuit in simili statuto Dolano Grinell. dec. 14. num. 2. & 3. egregie Rosa Romana dec. 485. inter collectas per Farinac. tom. 3. par. 1. & rursus dec. 338. num. 3. in opere posthum. eiusdem Farinac. par. 1. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 479. num. 37. nouissimè cōcordi voto Collegij Bononiensis in simili statuto, ita decisum refert Camill. Gypf. dec. 76. inter collectas per eundem, nosque eam conclusionem rationibus, & authoritatibus comprobauimus cems. cap. 39. n. 11. & seqq.

Secundo, adhuc huiusmodi veritate submota, omnino affirmandum est nullam in filiofamilias, vt sic considerato, posse inhabilitatem, seu defectū ad contrahendum dari, quod alterius personæ supplemento, seu integratio. ne opus haberet: etenim vt pragmatica, quæ Notarijs, actorumque magistris recipere filijfamilias obligationē veruit, inducta ad integrandum ipsius personam censetur, oportet ex alio supponere eam inhabilem ad contrahendum: quoniam scitū est quod quādo lex siue statutum vnum disponit, & aliud præsupponit, non habet locum dispositum nisi prius constet de præsupposito, vt post gloss. in l. municipi, C. de seru. fugit. docuerūt Dec. Menach. & alij relati per Azened. ad Rub. tit. 2. num. 89. lib. 6. non recipiatur. Decian. conf. 52. num. 16. lib. 3. Cerna Zan. decis. 191. num. 10. at si ius commune attendamus, iam supra ostensum est filijfamilias ad contrahendum esse omnino habile: si verò ius municipale Regni, nihil reperitur in hac parte immutatum.

Idque vt clarius pateat dico, donationē siue inter viuos, siue causa mortis, esse omnino à contractus naturæ, & ratione alienam, siue is nominatus sit,

fit, siue innominatus; nullam enim donatio negotij admixtionem admittit, quod naturæ contractus omnino repugnat: idque probatur in l. *fi sci* 20. ibi. *sed donationis causa contrahi non potest*. ff. locat. l. *si res astimata* 12. in prin. ff. de iur. dot. l. *interdictum* 14. d. precar. l. *eū qui* 14. §. *is qui precario*. ff. de furt. l. *Aristo*, de donat. l. *si prædia*, de donat. inter vir. & uxor. *glos.* in l. *contractus*, in prin. C. de fide iust. & ibi Bald. & S. licet. Imol. in l. 7. n. 3. de verb. oblig. Bart. in l. *Abas*. §. *contractum*, de verb. signif. Bald. conf. 139. circa fin. lib. 2. vbi loquitur in statuto requirenti consensum patris in cōtractibus minorū, ideoq; hanc sententiā mordicus defendit Aut. Pichard. reiectis cōtrariis in rubr. iust. de donat. n. 17. & rursus in §. *actionum*, q. 27. num. 51. *Instit.* de action. sed rectius, & euentius Aut. Faber de error. pragm. dec. ad. 45. err. 8. num. 3. & 4. nol. que eam vti verissimam amplexi sumus cent. 1. cap. 59. num. 11. & 12. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 781. num. 33. & 35. Palac. Ruy. in rubr. de donat. inter vir. & uxor. §. 68. num. 14. Conarr. in rubr. de testam. par. 3. num. 1. Guttier. pract. questionum lib. 2. q. 19. num. 5. C. mall. post multos pract. question. quest. 695. num. 17. & 18. P. au. Christin. decis. Belg. 185. num. 102. som. 1. De K her. dec. 1. num. 30. & 31. & substat vicem legatorum, Linglois decis. 37. quest. 5. num. 4.

16. Dico rursus, donationē causa mortis habere naturam vltimę voluntatis; probatur ex *tex.* in prin. *Instit.* de donat. et ibi *glo.* l. *illud* ff. de donat. caus. mort. l. *fin.* C. eodem tit. *Cancer. var. resol.* lib. 2. cap. 1. num. 65. in fine, notauit Corn. cōf. 294. n. 3. lib. 1. quatenus ergo huiusmodi donationes naturam habent vltimę voluntatis, certum est filios familias prohiberi eas facere, nisi patre permittente l. *1. is*, §. *fin.* de donat. caus. mort. non ergo filius familias est idoneus, nec integer homo iudicatur ad faciendum hunc actum; qui tamen cū validetur patris consensu, is censeri

debet adhibitus ad supplendam filij inhabilitatē, & sic per modū authoritatis, ita ratiocinatur C. l. *Peregr.* perperam a nonnullis intellectus in *comen.* ad l. *si curatorem*, verbo *contractū* fecisti, nu. 45. d. in integr. restit. minor. videndus omnino, Conarr. in rubr. de testam. d. par. 3. num. 6. & 7. vers. *his verbis*.

- Vltcrius dico, verissimam, & sine contradicte esse conclusionem, quā post Innoc. in cap. *in dam.* de reb. Eccles. non alienari. firmavit Bald. in l. *si quando*, §. *illud etiam*, C. de inoff. testam. & rursus in l. *cum non solum*, §. *necessitate*, 18 num. 26. C. de bon. qua. liber. scilicet cōsensus, & authoritatis diuersos omnino esse terminos, etenim consideratur ille habita ratione ad priuatum commodum, seu præiudicium contententis: è contrā authoritas respicit accidentia publicę, vel legitimę administrationis, quę competunt alicui ratione publici officij, & proinde consideranda est tanquam quid seorsum, & separatim a persona illam præstante. *glos.* & Innoc. in cap. 1. de reb. Eccles. non alienari in 6. Abb. in cap. *quoties*, de pactis, Anton. Corset. sing. 2. n. 2. liter. M. Montan. in l. *imperialem*, in prin. num. 122. d. prob. fen. alien. notat Tiracquell. post multos ad l. *conuub.* glo. 6. verbo *consentement*, nu. 7. quo notato discrimine insert Bald. in d. §. *illud etiam* in 2. terminis statuti requirentis consensū patris in cōtractibus filiis familias, posse patrem illum præstare ad sui ipsius commodum, eandemque partem defendit idem Bald. conf. 62. num. 3. vol. 4. sequitur Angel. in l. 1. §. *sui questu*, nu. 1. ad Trebell. Abb. in cap. *cum in neri*, num. 6. & 11. de elect. Alex. celebri conf. 106. vol. 1. Caphal. conf. 488. nu. 24. & seqq. vol. 4. vbi hanc partem neruose defendunt, & sic etiam Hieron. Gabr. conf. 2. num. 23. vol. 1. Peregr. dec. 51. & alios allegat Carpan. ad statut. Mediolan. som. 1. cap. 416. n. 107. & nos diximus d. cap. 39. num. 32. Lam. berteng. de contract. mul. *glos.* 3. verbo *ex*

contra hunc, vel quafi, num. 26, ubi ait, sed tamen id non videtur in casu nostro, quia filiusfamilias est prohibitus à lege, vel statuto agere, vel se obligare sine paterno consensu, & ratione prohibetur, ne praesumatur introitus quae pater habet in filiorum ratione patriae potestatis, non autem prohibetur ratione imbecillitatis ipsius filijfamilias, et licet reclamare videatur Socinus, cons. 23. lib. 4. priorem tamen opinionem communiorē esse colligitur ex Alex. cons. 106. lib. 1. & rursus in verb. consensus, num. 14. idem repetit.

- 21 Verumtamen non est silentio prætereundum, consensum aliquando accipi in iure pro autoritate, sed tamen ubi ille pertinet ad aliquem ratione legitimæ administrationis, vel ad supplendum personæ inhabilitatem, semper est auctoritas, siue consensus auctoritarius, & sic talia verba iuxta subiectam materiam sunt interpretanda, ut post Innoc. in cap. cum consuetudinis, de consuet. docet Bald. in d. l. cum non solum, §. ne cessitate, num. 27. C. de bon. qua liber. cum aliis relatis per Tiraquell. d. gloss. 6. verb. consensum, num. 6. bene Lambert. de iur. patron. lib. 3. par. 2. §. 1. art. 16. num. 4. circa med. & num. 12. Abb. q. 5. n. 6. Tusc. som. 1. concl. 566. num. 17.

- Inferitur ex his rectè sensuisse in casu suo glossam, & Bar. in l. 1. de auct. tutor. quos secutus Bald. in l. si furiosus, num. 7. C. de inceff. nupt. Barbat. cons. 41. num. 8. vol. 4. Cornutus cons. 294. vol. 1. cum aliis quos citat las. in l. 1. §. suis quæsitum, num. 3. ad Trebell. alios allegat, & sequitur Castillo ad l. 55. Tauri, verb. sin. locentia, Clar. lib. 4. sent. q. 6. §. donatio num. 7. vers. contrariam, Stephan. Fagundez de iust. tit. de contractib. in genere, lib. 1. cap. 15. num. 12. ut scilicet non possit pater filio sibi donanti auctoritatem & consensum præstare, qui id intelligunt de consensu requisito in donatione causa mortis, in qua filiusfamilias inhabilis est ex legis dispositione, ut præfati sumus, sed ex consensu paterno requisito in huius-

modi donatione, qui adhibetur per modum autoritatis, & integrationis, non valere argumentum ad consensum paternum, qui in contractibus filii familiaris priuati desideratur, & potest sine vlla iudicis auctoritate ad consensientis commodum præstari, arguere suo more docet Bald. in d. §. illud etiam, quem omnes supra citati secuti sunt, ita etiam arguit Cenall. q. 695. num. 9. vers. sed contraria, loquens in terminis l. 55. Tauri requirētis consensum viri in contractibus mulieris, dicitque non procedere in donatione causa mortis.

- 24 Hanc differentie rationem incauti non aduertentes, & decepti omnes auctoritate glossæ, & Bartoli in d. l. 1. de auct. tutor. ducti sunt nonnulli ad sentiendum, idem esse statuendum in contractibus filijfamilias, huiusmodi sunt Paul. de Cass. cons. 465. n. 1. vol. 1. las. cons. 69. nu. 6. vol. 1. Barbat. d. cons. 41. num. 7. & alii relati per Bartol. Seccin. cons. 23. lib. 4. per totū, qui licet ha-

- 25 beatur pro cōtrariis antesignanis, est aduertendum eū agere in terminis statuti Florentini valde dissimilis nostræ pragmaticæ, ut bene aduertit Hering. de fideiuss. cap. 7. nu. 347. ceteri locuti sunt in cōtrariis mulierum, vel minorum, qui quidem ratione defectus personarum consensum desiderāt per modum autoritatis, prout se ipsum declarando exemplificat Bar. in d. l. 1. de auct. tutor. & melius Bald. in l. 2. C. de adoption. Berazol. de claus. glo. 11. claus. 7. n. 8. & 9. Caran. ad prag. 1. §. 11. n. 30. de Senatus. Maced. Matrill. dec. 186. n. 22. Mura deo. 94. Duardus de censibus, §. 1. quæst. 19. num. 23. Cenc. cod. trañ. par. 1. cap. 2. quæst. 1. art. 2. num. 13. aliās quæst. 15. in secunda impressione, Cusell. de donat. contem. matrim. cap. 1. num. 171. fol. 55. Molfes. cons. 4. num. 24. motus præcipuè auctoritate Vinc. de Franch. decis. 14. num. 1. & 4. qui expressè agit de consensu requisito ratione officij, & sic per modum autoritatis, & Rota Romana in decis. 18. post

post tractatum de censib. Ludonici Cen-
 cy, quæ eadem est cum decif. 153. &
 decif. 177. inter collectas per Farinac.
 tom. 1. & decif. 218. tom. 2. etenim in
 casu in eis relato dubium versabatur
 circa statutu vrbis, requirens consen-
 sum patris in contractibus filii & filii
 minoris, & similiter decif. 59. & 60. in-
 ter collectas per Ricum post commen. ad
 statuta alma Vrbis, in quibus etiã ter-
 minis loquitur Gratian. discip. foren. c.
 78. imò statutū Vrbis requirit decre-
 tum Iudicis, vt testatur idem Gratian.
 c. 647. in princ. Et decif. 20. relata per
 Cenc. loquitur de statuto Beneuentano
 simile prædicto statuto Vrbis. Ca-
 nalcian. decif. 31. num. 36. tom. 1. nihil
 firmat. in proposito, & nihilominus
 fatetur arduam esse quæstionem. Gra-
 tian. decif. 95. num. 2. agit in terminis
 statuti respicientis imbecillitatē mul-
 licum. & Vrsill. ad Affist. decif. 308.
 num. 22. nihil disputat, & simpliciter
 allegat Socin. conf. 24. vol. 4. & Pere-
 grin. decif. 51. contrariam omnino se-
 quitur sententiam, licet dicat diuersi-
 modè fuisse iudicatum. Caneer. verò
 var. resol. lib. 2. cap. 1. num. 66. & ante
 eum Cald. Pereyr. supra citatus doctri-
 nam glossæ, & Bart. rectè intelligentes
 locuntur expressè in consensu requi-
 sito in donatione causa mortis: vnde
 subtilissimus Aleiatus in contrariū ad-
 ductus de præsumpt. 3. par. regul. 1. præf.
 2. sentiens fortasse vim argumentatio-
 nis, cogitandum super hoc relinquit.

26 Dico itidem etiam auctoritatem
 quæ ratione officii debet interponi,
 posse nihilominus per auctoritatem
 ad sui commodum aliquando præsta-
 ri, vt in exemplo relato in l. si Consul
 cum seqq. ff. de adopt. & in iure canonico
 adeit. celebre rescriptum Summi

27 Pontificis in cap. cum in veteri, de elect.
 vbi valida fuit electio in personam il-
 lius, cuius consensus, & consilium pro
 forma erat requisitum in electione, eo
 quod non videtur contra formam fa-
 ctum, quod fit eo consensiente, vt be-
 nè aduertit gloss. ibidem, verbo sociorum.
 Quo iactio fundamento non videtur

omnino reicienda opinio, ex qua for-
 28 tius confirmatur nostra, eorum scilicet
 qui censuerunt etiam consensum
 patrum, qui in donatione causa mor-
 tis per filium familias faciendā, qui
 quidem vt diximus propter inhabili-
 tatē filij authoritatius censetur, pos-
 se ad ipsius commodum per patrem
 adhiberi, prout magis cōmuniter ten-
 neri, dicit post alios Ias. in d. l. 1. §. fuit
 quæsitum, num. 3. vers. contrarium ad Tre-
 bellian. Paul. de Castr. in l. senium, n. 7.
 C. qui testam. sacer. poss. & expressius in
 l. qui in potestate, num. 10. ff. de testam.
 29 dicens hunc consensum in donatione
 causa mortis non requiri ad autori-
 zandum, sed tantummodo ne fiat pa-
 tri præiudicium, vbi allegat Petrum de
 Bellapert. idem consuluit Oldrad. conf.
 26. Ludonici. Roman. conf. 512. & 515.
 Petrus de Anchar. conf. 106. Bald. ele-
 gantissimè conf. 62. num. 3. vol. 4. dicens
 hanc opinionem de iuris subtilitate
 indistinctè veriore esse, Angel. conf.
 143. lo. Andr. in additionib. ad specu-
 lat. in tit. de instrum. edit. §. porro 14.
 vers. adde quod pater, Angel. in l. 1. §.
 fuit quæsitum, num. 1. ad Trebell. Alex.
 ibid. Catelian. Cotta in memorab. ver-
 bo filius familias, Socin. conf. 81. col.
 2. lib. 1. Cornutus conf. 242. col. 1. lib. 4.
 quos citat Additionator ad Alex. d. c. f.
 106. lit. A. relati per Peregr. dec. 51. nu.
 4. vers. & lacet conclusio, Fachin. neruo-
 sè contr. iur. lib. 5. cap. 24. 25. & 26. vbi
 tota materia, egregie Ferdin. Vafq. de
 success. resol. lib. 2. §. 12. num. 16. vers.
 adhuc, Thesaur. decif. 150. num. 15. &
 ibi Addem. Tusc. tom. 1. concl. 565. n. 30.
 Matienzo ad l. 7. tit. 10. gloss. 2. num. 25.
 lib. 5. recapitulat. vbi dicit esse opinionē
 veriore, & receptionem, eam vti talē
 fatetur, & amplectitur Cemall. pratt.
 quæst. com. tom. 3. cap. 795. num. 6.

30 Dico etiam patris potestatis tantā
 esse vim, vt nullus considerari possit
 casus, in quo patris non interfit bona
 filij cōseruari, etiam si tractetur de ca-
 strensibus vel quasi, in quibus falsò
 supponitur patrem nullum interesse
 habere: nam præter rationem genera-
 lem

lem quam DD. assignant, quod scilicet interſit patris habere filium diuitem, cum quo vna, eademque perſona
 31 cenſetur, tenetur inſuper alere filium inopem, ad *tex. in l. non ſolum*, §. *ipſum autem, verſ. filijs autem familias*, C. de bon. quę liber. etiam ſi ipſum emancipauerit, *Bald. in l. unica*, n. 11. C. quando non petent. par. *Aſcan. Clem. de patr. poteſt. cap. ult. num. 89.* & ſic quoque filius alere patrem in paupertatem lapſum, ſi ipſe habeat bona caſtrenſia, vel quaſi, etiam ſi ipſe emancipatus ſit: vel quia alendi patrem neceſſitas non pendet à patria poteſtate, ſed à iure naturę: & licet emancipatione ſoluiatur ius patrię poteſtatis, non tamen
 32 ſoluitur reuerentia debita iure naturę: vel potius quia licet emancipatio tollat ius patrię poteſtatis, remanent tamen poſt emancipationem nonnulla reliquię eiufdem poteſtatis, vt ait *Aretin. in §. ius autem*, *l. iſtis. de patr. poteſt. laſin l. quod dicitur. num. 34. de verbor. obligat.* latè proſequitur *Surd. de aliment. tit. 1. quaſt. 1. & quaſt. 17. per totam*, *Ripoll. var. reſol. cap. 9. num. 165.* & in propria materia *Chriſtoph. Mart. decif. 24. nu. 65.* ſubdens ex alijs poſſe præiudiciū patri oriri, & præſertim quia pater ſuccedit filio ab inteſtato,
 33 & ex teſtamento ſaltem habet legitimam: & hanc eſſe vnā ex rationibus quare filius non poſſit alienare bona propria, dicit *Fulgof. conf. 87. num. 1. in fine*, & ſequitur *Mart. ibid.* tenens in terminis ſtatuti Senenſis omnino conſimilis noſtrę pragmatice, prohibentis filios familias nō poſſe obligari, niſi cum præſentia, & expreſſo conſenſu patris, verius eſſe hunc conſenſum requiri non ad integrandam perſonam, ſed propter intereſſe paternum, ideoque ſemper eſſe neceſſarium in quacunque obligatione.
 34 Et tandem in illis bonis, in quibus patri non debetur vſusfructus, habet nihilo minus fructuum commoditatē iure patrię poteſtatis, vt fundat *Camalcian. in tract. de vſufr. mulier. velic. num. 181. cum ſeqq. Milan. dec. 3. num.*

74. & ſeqq. par. 2. vbi ait commoditatem eſſe fructus fructuum, ſequitur *Inrigl. ſing. 20. num. 3.* eamque opinionē fuiſſe canonizatam ſupremi Collateralis Conſilij deciſione, reſert *Vinc. de Franch. dec. 161. num. 8. in fine*, proceditque ſine dubio vbi prohibitio vſusfructus procedit à lege, non ab homine, iuxta diſtinctionem traditam per *Hieronym. Gabr. conſ. 118. num. 13. lib. 1. Regens. de Ponſe conſ. 19. num. 29. & ſeqq. & conſ. 31. nu. 5. & 6.* quam ſequitur *Pascal. de iurib. patr. poteſtat. par. 1. cap. 3. num. 9.* cum alijs congeſtis per *Hodiern. in d. l. hac editali*, q. 3. C. de ſecund. nupt. *Azened. ad l. 9. tit. 1. lib. 5. num. 30. num. recopilat.* ideoque hoc intereſſe patris in norabili caſu multū obſeruat *Peregr. de fideicom. art. 45. nu. 8. & 9.*
 35 Ex quibus palam ſit non eſſe neceſſariam diſputationem illam, an pragmatica noſtra liget etiam filios familias clericos, cuius negatiuiam partem ſecuntur *Caran. in comment. ad eandē*, §. 9. num. 21. & alii relati per *Graſſ. de effect. cleric. effect. 2. nu. 300. & Donat. Aut. de Maris. lib. 1. quotid. cap. 62. nu. 13.* quaſi quod in clericorum bonis, vt in caſtrenſibus, vel quaſi nullum habeat pater vſumfructum; nam ſi vera eſt ſententia exiſtimantium id habere locum in quibuſcunque clericorū
 36 bonis, vt fundant *Io. Lopez in rubr. de donat. inter vir. §. 42. nu. 7. Roderic. Sna. rē in quaſt. maioratus. num. 33. Conar. in cap. quia nos. nu. 1. & ſeqq. de teſtam. Anton. Gomez ad l. 48. Tauri. nu. 7. Pascal. de patr. poteſt. par. 1. cap. 6. num. 36. Valenz. conſ. 5. num. 31. & ſeqq. vol. 1.* non tamen benè ſequitur, non habet vſumfructum, ergo nullum ius habet:
 37 nam denegari ei non poterit fructuum commoditas, ius ſucceſſionis, & alia ſupradicta: vnde *Caran. d. §. 9. nu. 26. in fine* ſaretur, quod ſi ex contractu filii familias clerici poſſent aliquo modo pater damnificari, tunc talis contractus eſſet formę huius pragmatice al
 38 ligatus; eo præſertim quod datur caſus, in quo patri debeat vſusfructus
 in

in bonis clerici, veluti in aduentitiis
quæ filius possidebat ante clericatum,
cuius ususfructus semel acquisitus pa-
tri, non extinguitur ex superueniente
clericatu, prout post *Arium Pinell. in l. 1. par. 1. num. 43. C. de bon. matern. Ro-
dric. X. n. 7. in loco cit. num. 36. & seqq. & Canalic. in tract. de usufruct. mu-
lier. relic. num. 180. tenet Pasc. al. d. cap. 6. num. 39. Palac. Ru. in rubr. de donat. inter vir. §. 32. num. 12. & seqq. Valen-
zuel. d. conf. 5. num. 27. Donat. Anton. de Marin. d. cap. 62. n. 13. nosque ex alijs
comprobauimus *cent. 1. cap. 29. n. 4.**

Sed parcat mihi doctissimus *Carani-
us*, nā in assignāda ratione, quare, s. sub
dispositione nostræ pragmaticæ non-
39 comprehendantur filijfamilias cleri-
ci, decipitur aliquantulum, nam ve-
ra, & genuina ea est, quod personæ
clericorū non subiacent statutis Prin-
cipis secularis, ad *tex. in cap. Eccle-
sia Sancta Maria, de consil. vbi Ca-
nonista* eum infinitis relatis per do-
ctissimum *Consiliar. Carleual in suo
tract. de iudic. lib. 1. dispur. 2. num.
394.* qua ratione pro absoluta habi-
ta, statutum restringens potestatem.
40 contrahendi filijsfamilias non com-
prehendere clericos, auctoriter defendit
*Didac. Perez ad l. 1. tit. 8. lib. 3. or-
dinar. fol. 604. vers. fallit quinto.*

Sed alia, & quidē fortior ratio est,
quare nostra pragmatica clericos non
liget, ea nempe, quia clericatus ordo
41 inter ceteros hunc operatur effectū,
vt filium eximat a patris potestate,
ad *tex. in cap. indecorum, vbi glos. de
arar. & qualis. glos. vlt. in cap. cum vo-
luntate, de sent. excommuni. Bars. in l. pa-
tre furioso, de his qui sunt sui, vel alien.
iur. in fine, Bald. in l. apud hostes num. 6.
C. de suis. & legitim. & in l. si maritus,
C. de pass. potest. inf. in l. qui se pa-
tris, n. 18. C. unde liber. & in l. filia li-
ces, C. de collat. vbi expressē dicit hoc
procedere in quocūque clerico, *Guid.
Pap. dec. 382. num. 2. Surd. de alimen. tit.
6. q. 18. num. 29. quidquid contra exi-
stimet Minad. in Consil. in aliquibus**

*not. 2. num. 87. Guizier. in §. sui, num. 6.
& seqq. Insist. de har. qual. & diff. Cal-
das ad l. si curatorem, verb. lasit, n. 130.
C. de integr. restit. minor. & alii relati
per Azened. ad l. 8. sis. 1. lib. 5. recopilat.
num. 12. Bonadil. in polit. cap. 18. num.
174. lib. 2. som. 1. Pichard. in §. fin. num.
9. Insist. quib. mod. ins. patr. potest. solu.*
42 Ideoque bona aduentitia sunt in pro-
prietate, & usufructu clerici, quia in-
illis pater non est legitimus admini-
strator, nec censetur esse in patria po-
43 testate, hoc operante qualitate cleri-
catus, vt post *Conar. & alios supra* re-
latos fatetur *Azened. vbi sup. num. 16.
latissimē* comprobat *Dom. Valenzuel.
d. conf. 5. num. 36.* Quo fit vt retorquen-
do argumentum, notefat lapsus eorū
44 qui tenent pragmaticam nostram cō-
prehendere etiam clericos, cuiusmodi
sunt *D. Reg. Rouit. in commen. ad eand.
num. 49. Pasc. al. d. cap. 6. nu. 39. Carpan.
ad statuta Mediolani d. cap. 416. num. 6.
Grassan. discip. 781. nu. 40. vers. ex pra-
dictis vbi loquitur in statuto vrbis, nā
si inhabilis personæ filijfamilias ex
eo tantū pendet, vt ipsi fatētur, quod
qui sui iuris non sit, non integer homo
dicatur, consequitur manifestē nō ha-
bere locum in clericis, qui & si patrem
habeant, sui iuris sunt, ergo dicendum
omnino est, eos esse exemptos à nostri
statuti obseruantia. Vnde in eisdem.
45 terminis rectē animaduertit *Caran. §.
1. num. 66;* quod consensus patris na-
turalis, eo quod filium non habet in-
potestate, non est necessarius ad vali-
46 dandum eius contractum. Quæ omnia
sine dubio procederent in filijsfami-
lias Neapolitana nupta, quæ statim exi-
mitur à patria potestate, vt in *Con-
sues. Sed & mulier, & notat Franch.
decis. 546. num. 10. idemque in termi-
nis l. 47. T. anni. At si eorum opinionem
fortē veriorē putes, qui asserunt, ea
47 tantummodo clericorum bona pater-
nam ususfructus acquisitionē effuge-
re, quæ ipsis cœlestis militiæ, seu cle-
ricatus occasione obuēniūt, instar ca-
strensis peculij, vt doctissimē more suo**

con-

contrariis conſutatis defendit *Cald.* ad l. ſi *curatorem*, verbo *laſis*, num. 130. verſ. *deſenſa* igitur, uſque ad num. 132. C. de in integr. reſtit. *Bonadigl.* in poliſ. lib. 2. cap. 18. num. 176. tom. 1. & tunc à fortiori corruet argumentum *D. Romit.* loc. cit. aduerſus *Caranit.* cuius ſubiec- tum eſt propoſitio illa, quod in clericorum bonis nullum pater habet uſu- fructum.

- 48 Inferitur itidem validiſſimam eſſe concluſionem, quam poſt *Bald. Felin. Cancer.* & alios firmaviſimus d. cap. 39. num. 37. quod ubique poteſt ex contrahendo oriri aliquod præiudicium ei qui conſentire debet, tunc non ad integrationem, & ſollennitatem cenſetur conſenſus requiſitus, ſed tantummodo ratione præiudicii, quam vti veriſſimam in propoſita materia agnouit *Hieron. Gabr. d. conf. 2. num. 3.* ſequitur *Fontanell. de pact. nupcialium. 1. clauſ. 4. gloſ. 7. par. 3. num. 43.* *Cald. Pereyr. de iur. empbyſ. lib. 4. cap. 11. num. 7. verſ. dicuntur autem, Myſig. pract. obſeru. cent. 2. obſeru. 34.* *P. v. ſer. in parat. ad lib. 26. ff. tit. 8. verſ. & communiter.*

- 49 Vturius id eſt in iure obſeruandum, ut quoties lex patris voluntatem, ſeu conſenſum requirit in contractibus filiorum familias, ſemper reſpexit principaliter intereſſe, & præiudiciū quod exinde patrie poteſtati oriri poſſit: 50 exemplum eſt ſanigeratum in l. cum non ſolum, §. ipſum autem, verſ. filijs autem familias, C. de bon. qua liber. vbi poſtquam prohibetur fili ſfamilias de bonis, in quibus pater habet uſumfructum, ſine eius voluntate diſponere, ſubditur decidendi ratio, ibi, melius enim eſt coarctare, iuueniles calores, ne cupidini dediti triſtem exitum ſentiant, (ſcilicet patres, ut dicit gloſ. ibid.) & ſubdit text. qui eos poſt diſperſum expellunt patrimonium: cum enim parentes alere eos ſecundum leges, & naturam compellantur, quare ad venditionem rerum ſuarum proſilire deſiderant? ex quo text. deſumptam fuiſſe rationem decidendi ad huiusmodi

ſtatuta requirentia conſenſum patris 51 in contractibus filiſfamilias rectè exiſtimant noſtrates, ſic *Caran.* in terminis noſtræ pragmatice in commen. ad eand. §. 5. num. 15. & ſeqq. *Grinell.* de ſtatuto *Dolano d. deciſ. 14. m. 7.* & poſt *Bald. in d. l. cum non ſolum, §. filij autem familias*, vbi *Angel. Fulgoſ. Salicet. & alij.* tenet *Gratian. d. cap. 78. 1. num. 3.* *Hieronym. Gabr. d. conf. 2. num. 21.* & ſeqq. vol. 1. *Facchin. lib. 5. contr. cap. 24. circa finem.*

Idque fortius conuincitur ubique lex non ſimplicem conſenſum, ſed expreſſum expoſtulat: nam etſi regu- 52 lariter vbi conſenſus alicuius requiritur, ſufficit tacitus cum præſentia conſentire debentis, qui tacet, de reg. iur. *Abb. in cap. veſtra, num. 6. de locat. Nat. ta conf. 567. num. 9. lib. 3. Sutr. conf. 355. num. 16. Tiraguel. latè de retract. ligna- gior. §. x. gloſ. 9. num. 158. Rot. Roman. d. deciſ. 788. num. 10. par. 1.* tamen in his quæ reſpiciūt præiudicium patrie poteſtatis, quæ ordinatur ad patris vtili- 53 tatem, ut aduertit *Bald. conf. 62. num. 3. vol. 4. Cenall. commun. contra commun. concl. 795. num. 1.* ſemper requiritur conſenſus expreſſus, ut docet gloſ. celebris in cap. placuit 7. quatiſ. 1. verb. relicta.

- 54 Et confirmatur egregiè ex eo quod & in donatione cauſa mortis à filiſfamilias faciendū cōſenſus paternus debet eſſe expreſſus, nec tacitus ſufficit, ex text. inſigni in l. filiſfamilias 7. §. quamuis, de donat. ibi, ſed etenim meminiffe oportebit, ſi cui donare quoque permiſſum eſt, niſi ſpecialiter etiam mortis cauſa donare fuerit permiſſum, non poſſe mortis cauſa donare, tradit gloſ. in l. qui in poteſtate, & ibi latè *Franc. Areſtin. ff. qui teſtam. fac. poſſ. Bart. in d. l. ad is, §. ſin. ff. de donat. cauſ. mort. eleganter *Canarr. in rubr. de teſtam. 3. par. num. 10. Bald. in l. ſenium, C. qui teſtam. fac. poſſ. Soccin. latè conf. 112. lib. 2. cū aliis relatis per Tiraguel. de ll. commun. gloſ. 7. verb. expreſ. num. 9. Reg. de Ponte conf. 160. num. 12. vol. 2.* ea ſcilicet ratione, quia regulariter ex vi patrie poteſta- 55 tis*

tis omnia bona filii sunt patris, l. placet, ff. de acquir. hered. & vt filius huiusmodi bona possit mortis causa donare in patris preiudicium, necessarius erat ipsius consensus, & quidem expressus, ita post *Cuman. Coras. Rm.* & alios docet idem *Cald. Pereyra in d. l. fignatorem*, verbo *contractum fecisti*, num. 45. vers. ultimo observandum.

S V M M A R I V M.

- 1 **C**onsensus paternus requisitus per prag. 1. de S. C. Maced. non requiritur ad integrandam personam, sed tantummodo ne patri fiat praiudicium, & n. 33. & 77.
- 2 Filij familias tam maioris, quam minoris aetatis aqñe habiles sunt ad contrahendum.
- 3 Statutum requirens consensum propinquorum, vel iudicis, restringendum est ad eos qui propter imbecillitatem sexus indigent aliorum autoritate.
- 4 Tex. in l. cum non solum, §. ipsum autem, vers. filij autem fam. C. de bon. quæ liber. locum habet tam in filiofam. maiore, quàm in minore.
- 5 Legis ratio quando ad ea qua frequentius accidunt referenda sit?
- 6 Frequentius accidentia non mutant legis dispositionem.
- 7 Contractus iniustus non adhibitis sollemnitatibus requisitis à statuto, iuramento confirmatur.
- 8 Iuramentum supplet minorem aetatem, sollemnitatis & nullitatis defectum, & inhabilitatem personam.
- 9 Contractus filijfam. sine patris consensu iuramento non firmatur.
- 10 . . et in eo non requiritur absolutio à iuramento.
- 11 Iuramenti nis non derogat praiudicio tertij.
- 12 Consensus non debet operari ultra consentientis intentionem.
- 13 . . requisitus pro interesse, potest præcedere, & subsequi.
- 14 . . in terminis prag. 1. de Maced. requiritur in ipso actu.
- 15 . . requisitus cum clausula decreti ir-

ritantis debet in forma specifica servari, nec sufficit per acquipollens.

- 16 . . cum presentia cōsentire debentis, debet in ipso actu intervenire.
- 17 . . censetur ad integrandam personam contrahentis.
- 18 . . sine autoritas in actu requisita, dicitur de forma quando consensus est autoritativus, & requiritur ad integrandam personam.
- 19 Autoritatis & consensus differentia.
- 20 Consensus potest requiri pro forma, et non ad integrandam personam.
- 21 Bartoli doctrina in l. 1. de auth. tutor. expenditur.
- 22 Statutum requirens consensum viri in contractibus mulieris, respicit principaliter eius interesse, non autem mulieris imbecillitatem.
- 23 Consentire vir potest in contractum gesto ad eius beneficium, si consensus eius à statuto requiratur.
- 24 . . item si statutum requirit presentiam, & consensum, cum clausula decreti irritantis.
- 25 Prag. 1. ad Macedon. ad quem finē requirit presentiam, & consensum.
- 26 Consensus & presentia non sufficit, nisi actum quis bene intelligat.
- 27 Presentia ubi requiritur, non sufficit corporis, sed animi.
- 28 Consentire in praiudicialibus presens non dicitur, nisi specificè certus sit de omnibus consentis in contractum.
- 29 Presentia requiritur, ut quis possit contradicere, & opponere.
- 30 Statutum requirens presentiam, & consensum, intelligitur illud requirere pro interesse, & praiudicio consentire debentis.
- 31 Presentia sola regulariter arguit consensum.
- 32 . . praesertim inter sanguine coniunctos.
- 34 Consensus requisitus in actu pro forma, potest præcedere, & subsequi, si cōsentiens tempore actus gerendi à priori voluntate non discedat.
- 35 . . expressus recte declaratur p scripturam.
- 36 . . in antecedenti scriptura declaratur

- ius sufficit, si ad sollemnitatem & integrationem contractus requiritur.
- 37 *Præsentia quæ requiritur in contractu potest per literas adhiberi.*
- 38 . . *et consensus an possint per procuratorem adhiberi, quoslibet subiecta materia corporalem præsentiam non requirit?*
- 39 *Authoritas in actu requisita potest etiam post actum ipsum interponi.*
- 40 *Contractus validatur ex nunc quo cõsensus authoritativus necessarius accedit, non ex tunc quo contractus gestus fuit.*
- 41 . . *intellige si ratificatio inducitur ex facto hominis, secus autem ex potestate legis, & num. 47.*
- 42 *Præsentia, & consensus in pragm. 1. de S. C. Macedon. cumulatim requiruntur, sed non simultaneè.*
- 43 *Dictio et inter diversa non accipitur in sensu composito, sed in singulari.*
- 44 *Consensus patris in actu adhibendus non facit ipsum autorizabilem, sed discussio negotij.*
- 45 *Forma in actu requisita si omittitur, actus corrumpit ipso iure.*
- 46 . . *partes non possunt ei renunciare, & num. 53.*
- 48 *Lex quando resistit actui à principio, contractus nullam patris obligationem.*
- 49 *Ratificatio conualidat ea quæ pendens ab animo, secus quæ ab aliqua forma, vel ex alia exteriori potentia.*
- 50 *Forma substantialis est quæ dat esse rei, eaque destructa res destruitur.*
- 1 . . *omitti nõ potest, nec iuramento suppleri.*
- 52 *Clausula decreti irritantis in d. prag. 1. de S. C. Maced. impoñit formam, resistentem actui nondum in esse producto.*
- 54 *Ratificatio actus requirit eandem sollemnitatem quam requirebat actus.*
- 55 . . *potest consensum supplere, sed non præsentiam in actu requisitam.*
- 56 *Præsentia in actu requisita si omittitur, actus est nullus aq̃e ac si cõsensus consentire debentis deficeret.*
- 57 *Metus reverentialis continetur in omni contractu gesto per filiumfam. in beneficium patris cum eius consensu.*
- 58 . . *vel saltem læsio ex fideiussione, vel obligatione aliena resultante.*
- 59 *Metus reverentialis cum læsione sufficit ad annullandum actum, etiã non probatis minis, & absque alia coniectura: sed contra num. sequenti.*
- 61 . . *præsertim confito de enormissima læsione.*
- 62 *Læsio non consideratur in filio pro patre se obligante.*
- 93 . . *nec succurritur ei quamvis ex magna læsione, & afferuntur rationes num. sequenti.*
- 65 *Tex. in l. 2. C. qui & aduersos quos expenditur.*
- 66 *Læsio non facit locum rescissioni, quoties quis fecit actum pium, & laudabilem.*
- 67 . . *enormis quæ dicatur.*
- 68 . . *sola non sufficit ad rescissionem, nisi minor ex dolo aduersarij, vel propria imprudentia deceptus sit.*
- 69 . . *non obijciunt contra patrem ex metu reverentialis nec doli aliunde nõ apparens, quã ex enormissima læsione presumptus.*
- 70 *Pragm. 1. de S. C. Maced. dispositio nõ pertinet ad casum, quo filiusfamil. ad patris commodum obligatur, eoquæ casu non est necessaria, & nu. 74.*
- 71 *Patri propter naturalem affectionem cum filio videntur omnia concessa.*
- 72 *Mulierum imbecillitas non atreditur, quando cum patre contrahitur.*
- 73 *Filiusfam. potest patri donare etiam sine iuramento, quia consensus eius non requiritur pro autoritate.*
- 75 . . *potest ad patris commodum obligari, eo absente, nulloque accedente consensu.*
- 76 . . *& ita in dubio mens statuentium interpretanda.*
- 78 *Carauit opinio in pragm. 1. de Senatufconf. Maced. §. 1. num. 8. quam sequitur author, multorum autoritate fulcita, & pluribus S. C. determinationibus canonizata est.*
- 79 *Legis vim obtinere debent res indicatæ, in ambiguitatibus quæ ex legibus proficiuntur.*

Præcedenti conclusione indissolubilibus argumentis
fulcita, contrarijs satisfi.

CAPVT C.

His quæ in præcedenti proposui-
mus ita explicatis, cõsequēs
fit manifestũ, consensu u pa-
ternum requisitum per nostram prag-
maticam in contradiçibus filijfamilias
nullatenus desiderari ad integrãdam
personam filij, sed tantummodo ne ex
ipius obligatione fiat patri præiudi-
ciũ; cuius verissimę propositionis vis
mirè admodum augeatur duplici qui-
dem indissolubili argumento. Primo,
quod per pragmaticam quę sint prohi-
biti cõtrahere tam filijfamilias mi-
noris ætatis, quàm maioris, cum & hi
non minus habiles, integri, & sani iu-
dicii censendi sint, quàm qui sui iuris
sunt, prout appositè in propria mate-
ria arguunt Vinc. Honded. conf. 32. nu.
108. vol. 1. Fachin. lib. 5. cõtr. c. 24. vers.
seruim, Christoph. Mart. decis. 24. num.
19. & d. dec. 92. examinat. 57. num. 9. &
Bald. in l. 2. num. 3. c. de adop. in simili
statuto requirente consensum propin-
quorum, vel iudicis, illud restringit ad
minorem, vel mulierem, qui quidem
propter ætatē, vel sexus fragilitatem
aliorum auctoritate necesse habent,
sequitur Vinc. de Franch. dec. 14. nu. 2.
vnde fit vt dispositum in tex. in l. cum
non solum, Sipsum autem, vers. filij autē
familias, C. de bon. qua liber. eo quod
fundatur principaliter in interesse,
quod potest patri resultare ex cõtra-
ctu filijfamilias, habeat locum tam in
filiofamilias maiore, quàm minore,
prout tex. illum intelligunt communi-
ter DD. Iacob. de Arena, Odofred. Ci-
nus, Bart. Bald. Angel. Alberici, Ca-
strensis, & alij relati per Christoph. Mart.
decis. 24. num. 37. Alex. d. conf. 106.
num. 1. & 2. Gratian. discip. forens. cap.
781. num. 2.

Huius argumentationis nim agno-
uit benè Soccin. conf. 23. num. 20. vol. 4.

sed coactus illi causæ inferuire, recur-
sum habuit ad futilem, & inanem res-
ponsum desumptam ex regula ge-
nerali quę se habet, vt lex sēper adap-
tanda sit ad ea quæ frequentius acci-
dere solent, non aducens illam pro-
cedere, vbi alia aptior decidendi ratio
ad legem adaptari non potest salua-
ratione recti sermonis, argumēto tex.
in l. Plautius, de aur. et argen. leg. & tur-
sus vbi casus à lege præuisus frequen-
ter accidere solet, alter verò qui in
dispositione includitur rarò: etenim,
frequens, & rarum quasi extrema que-
dam inuicem opponuntur in conspe-
ctu legislatoris, vt eleganter ait Tur-
min. ad l. nam ad ea, num. 4. ff. de legib.
Et tandem quia ea quæ frequentioris
accidentis gratia in lege ponuntur, nō
idcirco mutant iuris dispositionem,
iuxta glos. celeberrim in clemen. 1. verb.
Præfidentes, de rescriptis. cum alijs ad rē
cumularis per Aluar. Valasc. consult. 8.
num. 2. Fontanell. de pact. nups. tom. 2.
claus. 5. gl. 8. par. 15. num. 18. at non sic
dicendum est in terminis nostræ prag-
maticæ, cum forsitan frequentius ac-
cidere soleat, vt filijfamilias contra-
hentes maiores sint, integri, sani, &
recti iudicii, præsertim in Regno vbi
maior existimatur, statim ac decimum
octauum annum trāscendit. Nixus est
scopulum hunc effugere mihi satisfaci-
endo vir ille insignis D. R. Ronit. in
nonissima editione Commentarior. super
Pragmaticis de anno 1637. loc. cit. num.
58. vers. Nec dicat: an autem id sit asse-
cutus, ex his quæ cap. præcedenti ad rē
consideraui diiudicat lector.

Secundo, & quę fortius, nam si ad-
mitteremus cõsensum huiusmodi de-
siderari ad integrandam filij personā,
sequeretur exinde contradiçum hu-
iusmodi celebratũ non adhibitis sol-

Ggg len.

- lennitatibus à pragmatice requisitis,
 7 iureiurando firmari posse; siquidem
 contractus à minore gestus; qui qui
 dem alterius persone integratione
 opus habet, ad *tex. in l. si curator habens, C. de integ. restit. minor. l. 1. & 100 sis. C. de fil. fam. minor. non adhibitis legitimis sollennitatibus, iuramento confirmatur, auth. Sacramenta puberum, C. si aduersus vendit. non alia quidem ratione, nisi quia per iusiurandum*
- 8 efficitur maior, suppleturque omnis sollennitas, & nullitatis defectus, & inhabilitas persone, vt tradunt ibi *la son* post alios *num. 3. & fuit sententia Barr. in l. 1. C. si minor se maior. dixer. expressim Bald. in l. 2. num. 27. C. de rescind. vend. quam communem dixerunt. & receptiorem *Curs. senior. Paris. Hyppol. Rolan. à Vall. Cros. Dec. Felin. Menchae. Zafius. Gregor. Lopez. Conarr. & alij* relati per *Cald. Perryr. ad eand. l. si curator. m. verbo minoribus, num. 2. subdens num. 4. ab eadem communi sententia in iudicando, & consulendo nullatenus esse recedendum, Grammat. dec. 101. num. 77. Lambertus. dec. conser. mil. in fine, num. 9. & 10. sed sic**
- 9 est quod contractus filijfamilias sine patris consensu iuramento non firmatur, vt docuit *Bald. in d. l. si filij autem, fam. vbi Fulgos. & Salices.* Sicut id esse singulariter attendendum, idem *Bald. in d. l. 2. nu. 29. C. de rescind. vend. Paul. de Castr. in l. & hære d. filijfamilias, num. 3. de pact. Peregr. dec. 112. num. 17. Mancut. dec. 71. num. 11. Gram. dec. 12. Molfes. conf. 4. num. 15. & conf. 42. num. 2. P. ascal. de patr. potest. par. 1. cap. 6. nu. 15. Muta dec. 94. n. 25. Amas. var. resol. lib. 2. resol. 100. cõcludentes*
- 10 hoc casu non requiri absolutionem à iuramento, vt per *Molfes.* post alios *d. conf. 42. num. 4.* Consequitur ergo manifestè, statutum nostrum non pro integranda persona filij, sed ne fiat ter-
- 11 tio, idest patri præiudicium, contra quem iuramenti uis non porrigitur, conditum fuisse, prout in terminis decisiū per Sac. Conf. refert *Vinc. de*

Franch. dec. 71. num. 2. & 4. Gram. conf. 63. num. 3. Caran. §. 10. num. 5. & 6. & in simili statuto Gruch. d. dec. 14. n. 51. in specie Gratian. d. cap. 781. num. 3. 10. Vinc. de Anna alleg. 73. num. 2. vbi Fabius filius, docet admodum Didac. Perez ad l. 1. tit. 8. lib. 3. ordin. col. 601. & 602. 10. Guiter. in d. auth. sacramenta puberum, n. 33. vbi alios refert, Anton. Gomez tom. 2. var. resol. tit. de seruit. nu. 10. D. meus R. Tapia in auth. ingressi, verb. sua. c. 4. n. 6. C. de Sacros. Eccl. quæ quidè theoricæ cõprobatur ex cõmuni obseruantia Tribunalium Regni, in quibus indistinctè iudicatur nulli huiusmodi contractus filijfamilias gesti absque consensu, & præsentia patris, cum tamen certo certius sit uix vllum reperiri, qui gestus sit absque iurisiurandi religione.

Et tandem si paternus cõsensus requireretur pro integranda persona filij, sequeretur nullum posse ex eo oriri præiudicium patri, eo quod consensus ad integrandam non censetur adhibitus ad sui præiudicium, quia non debet operari vltra consentientis intentionem, non omnes, ff. si eers. per. & facit *tex. elegans in l. si non subscripsi, C. de admin. tutor. quomodo in specie concludit Castrenf. conf. 359. num. 4. lib. 1. Alex. conf. 65. lib. 6. & conf. 119. eod. lib. Bald. conf. 102. lib. 2. Tiracquell. de retract. §. 1. glof. 9. num. 141. & 142. & post eos Gratian. tom. 5. cap. 831. nu. 4. & 5. atqui iam supra probatum est, ex contractu filij semper posse oriri patri præiudicium, ergo dicendū omnino est nullatenus requiri ad integrandam personam filij, sed pro patris interesse.*

Sed quidem contrarium sentientes duo vrgentissima (vt aiunt) argumenta in medium adducunt, cum cetera euidenter futilia & inania sint. Primū, nam si talis consensus requireretur tantummodo pro interesse patris, posset præcedere, & sublequi, vt latè probat *Hieron. Gabr.* post alios *conf. 2. n. 1. lib. 1. cum mille alijs, quod & nos non*

negamus, sed attenda dispositione no-
14 ltræ pragmaticæ requirentis præsen-
tiam, censetur consensus requisitus in
ipso actu, vt vel inuitus fatetur idem
Caran. in commen. ad eam. §. 10. nu. 14.

& 20. & latius §. 17. nu. 14. qui id pro-
15 bat duplici ratione, tum quia pragma-
tica continet clausulam decreti irritā-
tis, & proinde debet in forma specifi-
ca seruari, nec sufficit per æquipollēs;
tum etiam quia consensus, & præsen-

16 tia requiruntur hic pro forma, ergo in
ipso actu debent intervenire, *1af. in l.*
1. §. 1. nu. 4. ff. de verb. oblig. benè Ofasc.

decis. Pedam. 166. num. 8. Reg. de Ponce

conf. 81. num. 8. & in eisdem terminis

dictæ Regiæ pragmaticæ confirmat

Reg. Romis. ibid. sub num. 11. vbi sic re-

fert per Sacrum Consilium decifum,

referente M. C. V. prout etiam sic per

idem Sacrum Consilium iunctis aulis

decifum refert Hodierna in addit. ad

decis. Sord. 53. num. 6. in causa Principis

Foreni, latè etiam Pascal. d. cap. 6.

par. prima, num. 27. & 30. & Franc. Mo-

lin. de risu nup. lib. 2. diff. 11. num. 33.

17 *vers. huius simile;* ergo requiritur ad in-

tegrandam: & in terminis ante ipsos

confultit *Corn. conf. 242. sub nu. 2. lib.*

4. post Bald. ibi relatum in statuto vt

hic, requirente præsentiam vltra con-

tensû, Virgil. de Bocat. in Conf. March.

glos. 3. num. 38. Gabr. d. conf. 2. nu. 2. lib.

1. & num. 4. Boleguin. conf. 44. loquens

cedere, & subsequi, hoc est itidem fal-
sum. Tandem esto quod in ipso actu
debeat præstari, quod ideo censetur
ad integrationē inductus, hoc est fal-
sissimum.

18 Et ad Primum probandum animad-
uerto, theoricam illam Baldi in l. 1.

col. antepenult. C. qui admissi, à quo id

omnes mutuo acceperunt, relati per

Tiraquell. d. glos. 6. verb. consensum,

nu. 8. Carpan. ad stat. Mediolan. d. c. 416.

nu. 109. Cancer. d. cap. 1. nu. 114. Ferrer. ad

Constit. Cathal. hac nostra solm. mar.

tempore 1. declar. 12. nu. 112. quæ se ha-

bet, consensum, siue auctoritatem in

actu requisitam esse de forma ipsius,

intelligi debere de consensu illo au-

thoritatiuo, qui exigitur per modum

officii ad integrandam personam eius

cui accomodatur, ita magistraliter de-

clarat Andr. in cap. Imperialem, de prob.

19 fend. alien. per Feder. nu. 14. in fine vbi,

hanc differentiam inter consensum, &

authoritatē agnoscens, inquit; vbi ve-

riū deberet quis auctoritatē prestare, il-

la debes in ipso contractu intervenire ff.

de anth. ins. obligari, §. tutor, de acquir.

hered. l. si quis mihi bona, §. in sum, C.

lib. 1. de vend. reb. Ciu. l. final. In quib-

us terminis ipsi locuti sunt, vt pa-

teret ex traditis per Lambertieng. d. glo. 7.

verb. consensus: at huiusmodi supposi-

tio petit ex diametro principium il-

lud de quo disceptamus, ideoque ad

rem non facit.

20 Et si igitur consensus sit pro forma

requisitus in terminis nostræ pragma-

ticæ, forma tamen, & sollemnitas illa

non ad integrandam personam filij,

sed potius ad fauorem patris consen-

tire debentis inducta est, ita notabili-

ter docet Palac. Rinnis in repet. rubr.

de don. inter vir. & vxor. §. 68. num. 2.

& 3. loquens specificè in statuto re-

quirente præsentiam, & cōsensum, ibi,

ratio huius est, ne per imbecillitatē mu-

lierum earum mariti damnificarentur,

fauore ipsorum principaliter emanarunt

dicta leges Regni, & in specie de qua,

agimus tenet Caran. in prag. 1. ad

- Maced. §. 10. num. 6.* sequitur, & deciduum refert *Barzins dec. 94. num. 24. Fontanell. de pact. nups. claus. 4. glos. 10. par. 2. num. 48. in fine. & Oltan. Simonell. de decretis in prafat. num. 48. & 54. vn-*
- 21 *de licet Barz. in d. l. 1. de anth. tutor. & qui cum se cunctur relati per Tiraquel. Carpan. & Cancer. locis citatis locuti sint in consensu requisito vigore statuti in contractibus mulierum, vel minorum, quorum quidem fragilitas, & imbecillitas necesse omnino habet alterius integratione, nihilominus Bald. in l. 1. & post eum Salicet. C. vnd. nris. &*
- 22 *uxor, nullo habito respectu ad mulieris imbecillitatem in terminis statuti requirentis consensum uiri, censuit illud habuisse principaliter respectu ad praeiudicium, & interesse uiri; quorum sententiam post disputatam longa serie quaestione amplectitur Tiraquell. d. glos. 6. num. 38. & 39. estque ad hoc celebre consilium Hieronym. Gabriellis 2. vol. 1. vbi latissimè hoc fundat, & idè tenet Meritan. conf. 2. per totum vol. 5. Honded. conf. 32. num. 108. lib. 1. Roderic. Suar. ad l. fori sit. delas dendas ad l. 1. n. 7. & 9. Gutierrez praet. lib. 1. q. 22. num. 16. Cenall. d. q. 695. num. 17. & 26. cum seqq. som. 2. Barz. dec. 94. num. 19. et 25. Gomez. ad l. 55. Tauri. num. 4. optimè Lamberteng. in tract. de contr. mulier. in prafat. num. 2. & glos. 10. verb. cum ipso marito, num. 2. & 3. quem secuta est Rota Senens. apud Christoph. Mart. dec. 92. exam. 57. num. 9. in quo con-*
- 23 *cluditur, meritum posse validè consentire etiam in contractu ad eius fauorè gesto, & facit notabiliter Bald. conf. 82. vol. 4. vbi ait, siquidem statutum loquens de praesentia, potest quis adhibere praesentiam ad suum commodum, etiam si praesentia sollemnizatur ac-*
- tus, sequitur Card. Tuse. praet. conclus. tom. 1. concl. 765. num. 25. & rursus idè Bald. conf. 6. vol. 2. in terminis statuti*
- 24 *requirentis consensum, & praesentia duorum propinquorum in testamento mulieris cum clausula decreti irritantis, tenet quod propinquus poterit cõ-*

sentire vt ipse substituatur, sequitur *Tuse. d. conf. 565. num. 42.*

- 25 *Idque cõiunctur euidèter, eo quod pragmatica requirit praesentiam patris, quæ quidem nõ ad hoc est requisita, vt simultaneus sit consensus cum actu ipso, proindèque fiat authoritatius; sed ideo requiritur vt ex omni latere sit prouisum parètum indemnitati, ad quod necesse fuit praesentiam, & expressum consensum eorum in huiusmodi contractibus adhiberi. Praesentia enim vel ad hoc requiritur, vt Notarius, ad quem prohibitio dirigitur, certus omnino sit de patris cõsensu sine relatione ad alium actum, siue scripturæ, & ne forte colludatur inter filium, & Notarium in patris praeiudicium. Vel potius ad hoc requiritur vt pater certam habeat notitiam de tota negotii serie, & de omnibus cõtractus partibus, de eiusque accessoriis, & dependentibus; consensus enim & praesentia nõ sufficit, nisi is qui præsens est, actum benè intelligat, vt in pũcto docuit Card. in c. si de maior. es obed. es glo. sing. in l. tutor de bonor. poss. ait quod nõ sufficit praesentia corporis, sed requiritur praesentia animi, quam allegat Bal. in l. i. C. qui admitt. & multis exornat Ant. Corfis. lit. M. sing. 2. n. 1. eo qd in praeiudicialibus non dicitur quis plenè consentire, nisi præsens, & specificè certus sit de omnibus contentis in contractu, vt appositè in proposita materia post alios docet Gratian. di-*
- scip. forens. d. cap. 831. num. 17. proindèque Felin. in cap. non potest, col. 4. & 5. de re iudic. & Cessan. ad Consuetud. Burg. rubr. 4. §. 7. in tex. ibi, nisi de consensu num. 28. quos sequitur Carau. d. §. 10. num. 22. dicunt quod vbi praesentia requiritur cum consensu, ideo fit, vt ille possit contradicere, & opponere, & Rot. Roman. dec. 336. num. 6. inter collectas per Farinac. par. 2. in terminis statuti requirentis praesentiam, & cõsensum, tenuit hoc requiri pro interesse, & praeiudicio consentire debentis, & istam sollemnitatem esse requisitã ad*
- 30 hoc

- 30 hoc vt actus fiat, non autem vt sic fiat, ar quoniā regulariter ex sola præsentiali consentire debentis argui solet ipsius consensus, licet præsens non consentiat, nec consulat, vt in exemplis relatis per *Barol. in l. Modestinus, col. 1. de donat. & Bald. in l. illud, q. 1. nn. 7. C. de Sac. Sancti-Ecclesiæ*, præsertim inter
- 32 sanguine coniunctos, vt per *sex. in l. si servus, ff. de donat. inter vir. & vxor. notat glos. in l. qua doris, & ibi Bar. col. penult. ff. sol. matr. & relati per Tiraquell. d. glos. 7. verbo expres. num. 32. Ideo nec ex contractu filii damnū pater sentiat, voluit legislator necessariō interuenire debere expressum ipsius cōsensum, *Felin. Bar. & Abb.* quos sequitur *Gratian. cap. 795. num. 5.**

- Nec iuribus valida est consequentia illa, consensus paternus est requisitus pro forma, ideo debet interuenire in ipso actu, ita vt non possit præcedere,
- 34 nec subsequi: quoniam & ante actū adhiberi potest, modo is qui prius cōsentit, tempore actus gerendi à priore voluntate non discedat, vt desumiuntur ex traditis per *Salicet. in l. ult. colum. fin. vers. sed quid si nō simul, C. ad Macedon. & sequitur Tiraq. ad l. hō nūb. glos. 6. num. 11. & expressius *Conarr. in rubr. de testam. par. 3. num. 7.* docet consensū, qui in ipso actū requiritur, posse præstari ante actum, vel in actu.*

- Vnde inferitur non esse rectam argumentationem, statutum requirit præsentialiam, & expressum consensum, in contractu filii familias, ergo vtrum
- 35 que debet in ipso actu pro forma adhiberi: nam posset per prius pater expressè consentire, vtpotē per scripturam, in qua suum consensum declararet, qui verē expressus dicitur, vt per *Bald. in cap. ult. col. 4. nn. 23. vers. quare nunquid, de consuet.* notat *Tiraquell. d. glos. 7. verb. expres. num. 82.* & per talem cōsensum ad consentientis commodum
- 36 ante cōtractum adhibitum, vel etiam post eum incontinenti satisfieri statuto, requirenti consensum ad sollemnitate & integrationem, latē fundat

Hieron. Gabr. d. conf. 2. num. 2. & 21. Et si postea tempore contractus præsentialiter adesset, non est dubitandū nostrę

- 37 pragmaticę formę esse satisfactum; imō & nūi præsentialiter adesset, posset præsentialia ista per literas adhiberi, vt docuit *Archidac. in can. 2. 65. distini. quem allegat Franc. Aretin. in l. si quis mihi bona, §. insurre, num. 7. de acquir. hered. præsertim quia*
- 38 subiecta contractuum materia non exigit per se præsentialiam corporalem, quo casu posset præsentialiam, & consensum per procuratorem adhiberi, fateatur *Tiraquell. d. glos. 6. num. 35.* quamvis cōtra sentiat *Caranis, d. §. 10. n. 15. & Christoph. Mart. decif. 93. nn. 5. Mynsing. cent. 1. obseru. 34. num. 4. Hieronim. Gabr. d. conf. 2. num. 21. 22. & 23. tom. 1.*
- 39 Post ipsum verō actum, nec minus dicendum est consensum posse adhiberi, eo quod multoties autoritas, etiam quę sollemnitate in se continet, potest post actū ipsum interponi, vt in exemplis relatis per *Tiraquell. d. glos. 6. num. 9. & 10. & sequitur Anton. Cypres. sing. 2. col. 2. vers. & an in ipso actu, Simoncel. de decreet. in prefat. n. 45. & 54. Carpan. ad statuta Mediolan. d. cap. 416. num. 110.* idque doctissimē multis comprobatur in terminis legis Castellę requirentis consensum, & præsentialiam mariti in contractibus mulierum, *Palac. Rub. in cap. per vestras, §. 68. num. 27. verb. otorgamiento*, etiam si consensus ille auctoritatem importaret, vt in propria materia Macedoniani descendit *Lambertin. post alios de iure patr. lib. 1. par. 2. quæst. prima, art. 16. num. 4. circa med. optimē Bald. in l. 1. C. qui admitti relatus à Mynsing. d. obseru. 34. n. 2. & 4. Card. Tuscus videndus pract. concl. tom. 1. conclus. 565. num. 28. plenē Alex. conf. 106. lib. 1. Anton. Gomez. ad l. 54. Tanti, num. 5. Sord. decif. 99. nn. 14. Rot. Roman. apud Ferall. dec. 175. nn. 2. par. 2.*

- 40 Benē tamen verū est, quod vbi consensus desideratur pro forma, & sollemnitate, licet post actum possit interuenire,

nire, vt probatum eſt, actus ipſe validabitur ex nunc cum conſenſus præſtat, non ex tunc cum geſtus fuit, vt pluribus comprobatur *Lambertin. d. g. prima, art. 16. in fine, Aut. Corſet. ſing. 2. col. 3. verſ. ſed ad hoc, Simoncelli de decr. in præſat. num. 46. Roſa Romana apud Londoniſum de ciſ. 395. num. 12. & deciſum reſert Surd. dec. 245. Didac. Perez ad l. 1. tit. 8. lib. 3. ordin. col. 607. verſ. 2. 10. Baptiſta Coſſa tract. de re integr. diſt. 60. num. 8.*

noſque latius firmaviſimus cent. 1. cap. 21. num. 8. quod intellige ſi

41 ratificatio inducatur ex facto hominis, ſecus autē ex poteſtate legis, *Aret. conſ. 128. num. 5. pulchrē Menoch. de recuper. poſſ. remed. 15. n. 148. & ſeqq. Canale de tutor. par. 1. n. 148.*

42 Sed dicit quis arguē, ad quid pragmatica noſtra copulatiuē requirit præſentiam, & conſenſum, niſi vt denotare debere vtrumque interuenire in ipſo actu? Reſpondeo, non quia vtrūque copulatiuē requiritur, ergo vtrūque in ipſo actu ſimultaneē interuenire debet, etenim copulatiuorum natura hoc vnum requirit, concurſus ſcilicet eorum, vt in *l. ſi mihi, & Titio, de verb. obligat. cum concord.* non tamen.

43 ſimultaneus, quia dictio ei poſita in pragmatica inter præſentiam, & conſenſum, non eſt accipienda in ſenſu composito, ſed in ſenſu ſingulari, id eſt ſeparatim, & inter diuerſi generis res, quæ reſoluantur potius in ſuas ſingularitates, & quælibet ſuo tempore, vt eleganter docet *Aleſius. conſ. 39. num. 19. lib. 9.*

Sed eſto miſſies quod cōſenſus paternus contempereaneus eſſe deberet

44 cum ipſo actu, adhuc concurſus ille non eſt qui facit conſenſum authorizabilem, ſed diſcuſſio negotii, ita ap-poſitē tradit *Rot. Rom. in poſthum. Patri-nac. deciſ. 331. num. 6. tom. 2.*

Et tandem quamvis citra verū præiudicium daremus paternum conſenſum in terminis noſtræ pragmatice nō poſſe poſt actum interponi, non ideo

45 fit eſſe inductum ad integrandam per-

ſonam filij, quaſi quod ſi ſecus diceretur ad patris fauorem deſiderari, poſſet ipſe quocunque tempore conſentire, & formæ ad ſui fauorem introducere renunciare. Falſa enim huiusmodi argumentatio diluitur: cum enim ſupponamus per noſtram pragmaticam fuiſſe nouam formā in huiusmodi cōtractibus inductam, vel ex nouis designationibus inibi cōtēntis, vel potius ex clauſula decreti irritatis, ideo fit

45 cōſenſus nō poſſit actū ſubſequi, quia ea eſt formæ natura, quæ taliter adui inhareret, vt nequeat ab eo diuidi, vel ſeparari; lex enim reſiſtit actui ab initio, impeditque ipſius natiuitatem, & ortum, vitiaturque ipſo iure, eleganter *Bald. in cap. 1. num. 14. in fine, de alldys,* vnde non eſt in patris poteſtate eam formam omittere, quāuis in eius fauorem inductam, co quod formal-

46 tas illa pender abſolūtē à poteſtate

47 legem ferentis, non autem à partium

voluntate; non ergo ei renunciari po-

teſt, *tex. eſt ſingularis ad hoc in ſpe-nultimo, inſt. de militat. teſtam. ex quo*

47 colligitur doctrina, quod ita demum

potēſt quis ratum habere quod ab initio

48 fute non ſubſiſtit, ſi nullam ſollen-

nitatem deſiderat, ſed ſolum ex volū-

tate ratificantis dependet, per quem

49 ita intelligi debere notata per *Barr. & DD. in l. ſi quis mihi bona, S. inſum, de*

acquir. hered. notabiliter aduertit Pa-

lac. Rom. in d. d. d. de donat. inter vir. &

uxor. S. 68. num. 27. verſ. ad hoc ego al-

lego, vbi alius iuribus, & authoritati-

bus id comprobatur, Barr. in l. cum lex,

col. 3. verſ. ſed pone quod lex dicit, ff. de

fidei inſſor. & ibi Panl. de Caſſer. Dec. conſ.

532. optimē poſt Barr. Vant. & alios,

Quaſi. deciſ. Pedan. 165. num. 23. quod

48 quando lex reſiſtit actui

tunc ex huiusmodi cōtractu nulla ori-

49 tur obligatio, nec ciuilis, nec natura-

lis; vnde *Bald. in l. mancipia* per illum

tex. C. de reb. alien. docet quod ratifica-

50 tio reconciliat ea quæ pendent ab

animo, ſed non quæ pendent ex aliqua

forma, vel ex alia exteriori potentia,

& in-

& infert ad ratificationem minoris, & idem dicit ibi *Salic.* quos sequitur *Rota Romana*, agens de statuto requirente consensum consanguineorum *dec. 293. num. 4. in possib. Farinac. par. prima, Rot. Bonon. in terminis huiusmodi statuti* requirentis consensum, & presentiam in *nonis. collectis per Gypsi. decif. 91. num. 32. Rot. Senens. apud Christoph. Mart. decif. 93. num. 9. & idem Bald. in suo celebri consilio 283. vol. 4. doctissime* comprobatur, quod forma substantialis est quæ dat esse rei, & ea destructa eadem rei destruitur, & quicquid est necessarium pro esse rei, illud dicitur de forma substantiali, siue sit intrinsecus, siue extrinsecus, ideoque per partes omisi non potest, nec etiam iuramento; & infert ad sollemnitatem, quæ in consensu consistit, quod sit sollemnitas intrinseca, & medulliter actû cõcernens, cõcludens, *plus enim potest legis virtus productiua, & consensus reuocatiua, quàm primata temeritatis actus impossibilis ualutiua.* Vnde reuocissimè *Caran. in commen. ad d. prag. §. 17. num. 28. id in specie ponderat, clausulâ illâ irritantem in ea contentâ importare* formam resistetem actui nondû in esse productû, vnde eius approbatio non potest subsequi, etiam facta per eam, in cuius fauorem proceffit forma illa, ad *tex. in l. i. diuo Pio §. 8. iuncta glossa, verbo actionem, d. rit. nupt. vbi ait, responde, matrimonium etiam variisq; voluntate non potest valere, quia prohibetur per legem; quàm glossam commendat Bald. in l. i. num. 8. C. plus ual. quod agit ibi, responde, in potestate eius est quod actus ualeat, vel non, & hoc est uerum nisi lex precise resistat actui, ut notatur de rit. nuptiar. l. i. diuo Pio, & ibi gloss. sing. & rursus in l. non dubium, C. de legib. notat Barba. ad eund. Bald. in d. cap. 1. num. 14. de alioijs lit. G. id etiam tenet in puncto Didac. Perez. ad l. i. tit. 8. lib. 3. ordinis. col. 606. vers. tertio probatur. Vnde proditû est, ut quoties contractus requirit certam sollemnitatem, eadem requiritur in ratifica-*

tione ipsius, ad *tex. in l. si ut propnis la 2. C. de nupt. l. nuptia, ff. de rit. nupt. & eadem Rot. Romana* post alios loco proxime citato, nolque diximus *cap. 68. num. 11. & cap. 79. num. 17. cens. 1. Hieronim. de Laurent. decif. Rota Auenion. 138. num. 3.*

Et rursus cum ex forma nostri statuti non solum consensus paternum sit requisitus, sed etiam presentia corporalis, nil mirum si ratihabitione nequeat actus validari, nam et si ratihabitio posset consensum representare, non autem representabit presentiam, quæ non minus de forma est quàm consensus, & proinde eius omisso vitabit actum, ac si consensus deficeret, ita *Bald. in l. Gallus, §. forstian. in fine, de liber. & posthum. & post eum demonstrat Gratian. discip. forens. cap. 647. num. 2. tom. 4. Lambertieng. de contr. mulier. glo. 7. verb. consensus. num. 25.*

57 Considerant secundo contrarie sententiæ sectatores, quod in omni contractu gesto per filium familias in beneficio patris cum illius consensu, interuenit metus saltem reuerentialis à iure præsumptus, l. i. §. quæ onerandæ, ff. quar. rer. actio, sicuti nec etiam potest negari latro, quæ resultat ex decisione, & obligatione contracta, pro soluenda pecunia, non ad ipsum, sed ad patrem peruenit, ut utrumque ponderat, & probat *Dom. Ronis. in d. prag. prima ad Macedon. nu. 59. Muta d. decif. 94. num. 24. vbi quod dicitur læsus in totum, & Moses. d. conf. 42. nu. 2. & 3. tom. 2. & quando cum metu reuerentiali concurrat latro, tunc solus metus reuerentialis sufficit ad annullandum contractum, etiam non probatis minis, & absque alia coniectura, ut latissimè confirmat multorum auctoritate idem *D. Ronis. ibid. nu. 61. & in d. f. conf. 68. lib. 2. n. 7. vbi alios cõgerit, Castill. lib. 3. controuer. cap. 1. nu. 150. vbi latissimè, & D. Prafer Amas. conf. 41. nu. 12. vbi alii citantur, & nouissimè Dom. Fab. Galeos. lib. 2. cons. iur. cap. 14. n. 22. cum plurib. seqq. vbi de propria nostra quæstione.* Ve-*

Verū huic obiectiōni satis superq;
satisfactum putamus ex traditiōe a no-
bis sentar. 1. d. cap. 39. num. 18. usque ad
60 27. vbi diximus solum metū præsump-
tum non sufficere ad rescindendum
contractum, nisi probentur verbera, &
minæ, quibus addēdi sunt infiniti pri-
mæ classis auctores ita sentiētes, quos
sequitur D. Ioanne del Castillo d. c. 1. n.
153. vel saltem loco verberum con-
stet de enormissima læsione, quæ veri-
or, & securior opinio traditur à Percy-
ra post alios in l. si iuratore, verb. l. si,
num. 40. verum tamen hæc non procedunt,
cum mille relatis per eundem Castill.
62 loc. citato, num. 153. & talem læsionem
nullatenus posse filium pro patre se-
obligantem allegare, idque decisum
pluries per Rotam Romanam retuli-
mus.

Addo nunc tantam esse reuerentiā
patri debitā propter pietatis rationē,
quæ secundum naturā salua esse debet,
ut in l. i. ff. de obseq. a liber. & liberis, ut
63 nullo casu etiam ex magna læsione sit
filius succurrendus aduersus patrem,
ex tex. expresso in l. 2. C. qui, & aduer-
sus quos, cuius verba nullam admit-
tunt captionem: nam postquam Iusti-
nianus retulit eorum placita qui exi-
stimarunt restitutionem eis non dari
nisi ex magna causa, vel aduersus tur-
pem personam, sic tandem rescribit,
sed ut maneat in omnibus honor pa-
rentibus, & patrono, vel patroni illi-
batus, atque intactus, sancimus nullo
modo, neque aduersus parentes veri-
usque sexus, neque aduersus patronum
vel patronam dari restitutionem, nam
personarum reuerentia omnem eius
excludit restitutionem, vbi Bald. ratio-
nem decidendi in summario assignat,
64 iūm propter reuerentiam, tum quia
lex fingit eos non lēsos, Nec memo-
ret id quod communiter videtur in
huius tex. intellectu receptū, scilicet,
65 inibi esse prouisum tantummodo cir-
ca restitutionem, non autem circa or-
dinarium nullitatis remedium, in quē
sensum eum expendit Celdas in d. l. si

iuratore, in verb. l. si n. 155. cū certū
sit tam per actionem in factum, idest
nullitatis remedium, quā per restitu-
tionem in integrū contractū rescindi,
cum in effectu ad idem tendant, ut idē
Cald. fatetur, vnde sequetur nihil in
eius specie esse in substantia inductum
favore patriæ potestatis.

66 Animaduerto secundo, læsionem
etiam ex qua sequatur patrimonij di-
minutio, non facere locum rescissioni
contractus, vbi qui læsionem allegat
facit actum pium, & laudabilem, tex.
est in l. verum, §. sciendum, de minor. &
fundat Sforzia Oddus de in integr. rest.
par. 1. q. 23. num. 54. & seq.

Tertio, læsionem non esse conside-
rādam habito respectu ad rem illam,
scu negotium quod gestum fuit per fi-
67 lium familias, sed ut enormis dicatur,
oportere eam metiri ex damno euen-
denter contingente in toto filii patri-
monio, ut benè per Thesaur. Cancer.
Cenall. & alios probat Ramon. cons. 96.
num. 8. & seqq.

Et tandem solam læsionem, & dā-
num per minorē passum ex actu quē
68 fecit, satis non esse ad contractum re-
scindendum, sed requiri omnino quod
ea vel dolo aduersarii, vel propria ip-
sius imprudētia sit secuta, prout benè
tradit idem Sforzia loc. proximè cit. num.
53. vers. ego breuiter, & latius q. 4. num.
13. & 14. vnde Anton. Faber de error.
pragmaticor. dec. ad. 13. error. 6. num. 10.
& seqq. & dec. 1. error. 7. num. 5. rectius
existimat, nihil commune habere edi-
ctum de eo quod metus causa, cum
actione de dolo, etiam concurrente
enormi læsione, ad hoc ut rescissioni
contractus ex metu locus fiat; vnde
concludendum est, & si læsio ea inter-
69 ueniat, non posse per filium cōtra pa-
trem obici, quasi contractus metu re-
uerentiali gestus sit, nec etiam ex ca-
pite doli, non aliunde probato quā
ex enormissima læsione.

Ex quibus omnibus tam longè re-
petitis, patet ad sensum quā verā
70 sit nostra sententia, existimans non
per-

pertinere ad nostræ pragmaticæ dispositionem, contractum illum, qui à filiofamilias celebratur ad patris commodum, vel quia ipsiusmet consensu actus robur accipit, vel potius quia non sit tali casu necessarius, eo quod sollemnitas statutoria non sit adhibenda quando filius contrahit ad beneficium patris, & multo fortius cum ipso patre, cui propter naturalem affectum videntur omnia cōcessa, nisi aliud expresse statutum sit, ut inquit *Scanola in l. Aurelius 28. §. Titius testamento, de liber. legat.* qua de re memorabilia refert exempla *Valerius Maximus lib. 5. 71 cap. 4.* unde & in contractibus mulierum non esse in consideratione earum imbecillitatem, quando cum patre contrahunt, docuit *Bald. in l. pactum dotale, nn. 24. C. de collat.* à quo mutuo acceperunt *las. in l. Praspe, num. 4. vers. ego, C. de transact. Dec. conf. 611. num. 8. Alex. conf. 29. lib. 3. Rip. in l. 1. §. fuit quasitum, num. 2. in medio ad S. C. Trebel. Natta conf. 76. num. 11. Mascard. concl. 571. num. 4. vol. 1. Paris conf. 106. num. 50. vol. 1. Barb. in cap. causam matrimonij, de off. delegat. & Lauren. de Pinn conf. 67. n. 6. quam sententiā dicit magis communē *Anton. Gabr. de Statut. concl. 2. num. 5. Alex. conf. 106. num. 3. vol. 1.* eandem sententiam tenere *Bart. in l. cum pater, §. libertis, de leg. 2. & Bal. in l. fin. C. ad Maced. Angel. in l. Titius la 1. ff. quibus mod. pign. vel hypotheca, Fran. de Aret. conf. 160. num. 4. vers. & pro primo, & Bald. in sua Margarita verb. statutum, refert & sequitur *Hypolis. de Marf. sing. 447. Hieron. de Lauren. decis. Anenion. 135. num. 9. Ludon. Roman. in l. si quis mibi bona, §. quid si mandavit, nu. 5. in medio ff. de acquir. hered. Alciat. in l. transactioem, C. de transact. Anton. Gabr. loco cit. Alex. d. conf. 29. num. 12. lib. 3. Gaglielm. de Bened. in cap. Raynntius, verb. duas habens filias, num. 251. post Bal. Fulgos. Paul. & Alex. in l. Praspe, C. de transact. Cancer, qui ita sentit in terminis iuris communis, var. resolut. som. 2. cap. 1. nu. 74.***

Card. Tuscus pract. conclus. lib. 1. concl. 565. num. 37. Cornaz. decis. 119. nu. 10. Barz. decis. 94. nu. 16. & 17. & Guhier. de intrin. conclus. lib. 1. c. 4. nu. 9. dicit 73 quod filiusfamilias potest patri donare cum iuramento, & sine, quia consensus patris non requiritur hic pro autoritate.

Rectè igitur cōsuevit *Caran. ad eandem pragmaticam, §. 1. nu. 16. & Bernard. Pand. in suo commentar. ad Rit. 164. Magna Curia Vicaria. de present. in instrument. par. 2. declarat. 17. num. 41.* quod vbi filiusfamilias obligatur patri, vel 74 pro patre, necessaria non est pragmaticæ dispositio requirunt ipsius præsentiam, & expresse cōsensum. Quæ sententia fulcitur rerum iudicatarum autoritate, & per *Rit. Rom. in d. decis. 580. num. 2. inter collectas per Farinac. par. 1. & clarius decis. 485. num. 5. inter collectas per eundem par. 2. & in posthumus eiusdem Farinac. som. 1. decis. 338. & in simili Peregr. d. decis. 51. num. 7.* dicens per hos terminos quæstionem 75 hæc fuisse sæpius decisam. Sed etiam nostrum Sacrum Consilium in fortiori casu relato per *Pascalem de virib. patr. potest. par. 1. cap. 6. num. 123. in fine,* validam declarando obligationem factam per filiumfamilias ad beneficiū patris, eo absente, nulloque accedente 76 consensu, quod mirabile est, & sic in dubio iudicandum, præsertim quādo dubia esset statutum mens, demonstrat *Hieron. Gabr. d. conf. 2. n. 12. & 14. lib. 1.*

Hæc sunt (præ cæteris quæ ad rem adnotauimus *cent. 1. d. cap. 39.*) ex quibus constanter tenenda est opinio *Caranizæ in commentar. ad d. pragmaticam primam ad Macedon. §. 1. n. 8. & seqq.* 77 scilicet consensum paternum requisitum in terminis dicte pragmaticæ, nō ad integrandam personam filiofamilias, sed tantum ratione præiudicii quod posset patri cuenire ex contractu eiusdem, non prohiberi patrem adhibere ad sui ipsius commodum, & vti 78 litatem. Hæc præter exteros illos qui

locuti ſunt in terminis ſtatutorum cõ-
ſimiliũ, quos in ferie præſentis diſcur-
ſus allegauimus, ſecuti ſũt in propriis
terminis eiũdem pragmaticæ *Fincẽt.*
de Franch. d. decif. 72. num. 5. Paſcal. de
vir. patr. poſeſt. d. par. 1. cap. 6. num. 123.
Bernardin. Pandus d. loc. prox. cit. Don.
Anton. de Marin. lib. 1. quotid. cap. 62.
num. 7. Mauſon. de cauſ. execut. lib. 1.
ampliat. 10. n. 81. & 82. vbi infinitos al-
legat. Et canonizata eſt inſuper quã-
plurimis deciſionibus tũ Sacræ Ro-
tæ Romanæ, tũ etiã Sacri Regij no-
ſtri Conſilij, quas proximẽ commen-
dauit, retulitque aliam Ioannes Bapti-
ſta Thoro in ſuo compend. decif. tom. 1.
verb. filius familias obligatus. Nec ſunt
neceſſarię diſtinctiones quas ſuo Mar-
te contra expreſſã pragmaticę mentẽ
effinxit Horat. Montan. contr. 39. nn. 4.
& ſeq. nam & nouiſſimẽ articulus ſim-
pliciter pro noſtra ſententia deciſus
fuit, re ſollenniter diſcuſſa iũctis Au-
lis die 9. Decembris 1634. in cauſa
vertente inter Ill. Duciffam Termula-
rum cum Ill. Principe Collis, referen-
te Regio Conſiliario Carauita, Et rur-
ſus de mẽſe Ianuarii 1635. ad relatio-
nem Magnæ Curiz in cauſa liquida-

tionis inſtrumenti inter Ioãnnem An-
tonium Carrafa, & Ill. Principem Ca-
ſalis Maioris. Et (quod ſilentium
imponere deberet) ſimiliter in anno
1622. iunctis Aulis Sac. Conf. in cauſa
Ill. Marchionis Sancti Erami, & Bi-
netti, & hæredum quond. Camille Ca-
rafa cum Ill. Marchione Lauelli, in
proceſſu Martiæ, & Siluiæ Carafa cũ
diſto Marchione, in banca Scacciaue-
ri: quarum quælibet ſufficeret ad ſedã-
dam huiusmodi controuerſiam, niſi
contrarium tenentes vim omnino fa-
cerent legibus, & Senatuscõſultiſiam
dudum in exilium acto inſigni illo *Di-*
79 ni Seneti reſcripto relato per Calliſtra-
zum in l. nam Imperator. ff. de legib. tri-
buenſe rebus iudicatis vim legis in
ambiguitatibus quæ ex legibus profici-
ſcuntur. Dicendum eſt igitur inæ-
gram, & habilem omnino eſſe ex ſui
parte perſonarũ filij familias ad cõtra-
hendum conſenſu paterno accedente,
etiã ad patris commodum, ſed inha-
bilem, & minus integram, vtpotẽ de-
ſtitutam omni ratione, & authoritate,
opinionem eorum qui ei aliam inte-
grationem, & iudicis authoritatem
deſiderant.

L A Y S D E O.

INDEX RERVM VERBORVM, ET SENTENTIARVM OMNIVM, QVÆ IN HOC VOLVME CONTINENTVR.

A

Abbas.

Abbas debet sumptus lisis prestare monacho cum eo litiganti, cap. 95. n. 29. fol. 594.

Abiens.

Abiens a quocunque defendi Reipublica interest, cap. 39. n. 2. f. 128.

Abusus.

Abusus re sibi concessa priuatur nedum usufructu. f. 1 & dominio ipsius, cap. 30. num. 7. fol. 169.

Accessio.

Accessionis ratione indicatur quid indudum à principali, c. 15. n. 27. f. 86.

Accessorium.

Accessorium exinguitur, cum res principalis perimitur, cap. 15. n. 26. f. 86.

Accessus.

Accessus prohibitus ad loca ubi Prorex assistit, non censetur prohibitus ad illorum territorium & districtum, c. 72. num. 26. fol. 438.

Accidens.

Accidentia non possunt migrare de subiecto in subiectum, cap. 4. n. 22. f. 29. & c. 90. n. 7. f. 556.

Accidentia frequentius. Vide ver. Frequē-
tius.

Accusatus.

Accusatus, seu denunciatus de aliquo crimine, ad ordines, nec ad Ecclesiasticam dignitatem promoueri potest, cap. 41. nu. 2. fol. 242.

Actio.

Actorum & sollemnium specifica mentio facienda est in decreto alienationis re-

rum minoris, & an generalis enunciatio sufficiat, c. 74. n. 7. & 23. f. 449.

Actio.

Actio iuncta est generalis, c. 25. n. 23. f. 140.

• directa longè excellentior est, & effici-
cior uili, c. 31. n. 20. f. 175.

• personalis non competit ubi onus rei
ineit, c. 46. n. 10. f. 173.

Et vide ver. Tertius possessor.

• pro so. 10 non inducitur, nisi sit lucri
communio, c. 51. n. 23. f. 109.

• legis Aquilia penalis est, c. 54. num. 5.
fol. 324.

• si sit penalis, non tamen proficitur
publicam venditam, ibid. n. 10. f. 325.

• uxori competens in rebus contempla-
tione matrimonij donatis realis est, cap.
60. n. 9. f. 358.

• competens ex contractu feudali an
dicatur ex fundo, c. 81. n. 61. f. 496.

• super fundo est feudalis, ibid. n. 62.

• dicitur burgensatica, vel feudalis iuxta
qualitatem res ad quam ordinatur, ibid.
n. 63. f. 497.

• que ordinatur ad fendi restitutionē di-
citur feudalis, qua uero ad pretij feuda-
lis, dicitur burgensatica, ibid. n. 65.

• ad pretium pro tenuta fendi. Vide
ver. Hares in burgensaticis.

• negotiorum gestorum. Vide ver. Ne-
gotiorum gestorum actio.

Actiones cedere. Vide ver. Cessio.

• ex contractu iuris gentium an sint
eiusdem iuris, vel ciuilis, cap. 21. num.
45. f. 118.

Actionis transferenda ita ius est uero do-
mino, sicuti casuarum rerum, c. 31. n. 1.
fol. 171.

Pra-

I N D E X

- *Præcedere tamen debet titulus validus, à quo translatio causæ fit. ibid. n. 2.*
- *Actiones directæ adeo infixa sunt offibus cedentis, ut alteri cedi non possint, c. 31. n. 3. f. 171.*
- *• vires veniunt in cessione, ibid. n. 4.*
- *Actionum contingendarum celeritate media occultantur, c. 36. n. 1. f. 208.*

Agor.

- *Agtor voluntarius censendus est is qui bona sua ponit in manu iudicis, cap. 66. n. 9. f. 396.*
- *Agtoris in potestate esse non debet indicium evadere, neque deludere, c. 97. n. 3. fol. 600.*

Actus.

- *Actus quilibet presumitur gestus in executione præcedens tractatus, c. 9. n. 3. f. 54.*
- *• per simplicem destinationem inchoatus habetur pro consummato, & perfectio in sui ipsius initio, etiam si à futuro eius executio pendeat ibid. n. 5. & n. 7.*
- *Et tamen tendat ad regulandam dispositionem hominis, non legis, ibid. n. 8.*
- *• per ultimum actum factum in executione præcedentis, prior censetur ac si pure & perfecte factus fuisset, ibid.*
- *Et an in præiudicium eorum, quibus medio tempore suis fuit quæsitum, ibid. n. 9. & c. 10. sub n. 26. f. 63.*
- *Præsertim in actibus voluntariis, ibid.*
- *• defunctorum in suspensio esse non possunt, c. 20. n. 17. f. 310.*
- *• ultima voluntatis facilius fraudulenti præsumitur, quam inter vivos, cap. 34. n. 13. f. 196.*
- *• resolutur ex nunc non ex tunc, modo non impleto, c. 40. n. 2. f. 232.*
- *• omnis ex fine indicatur, cap. 53. num. 19. f. 322.*
- *• quoties reducitur ad casum à quo incipere non potest, citatur ipso iure, c. 59. n. 16. f. 353.*
- *• semel annullatus debet fieri denud cum utraque contrahentis consensu, ibid. n. 17. f. 356.*
- *• gestus procuratorio nomine non præiudicat procuratori ex persona propriæ, c. 62. n. 8. f. 369.*
- *• in constructione qua requiruntur, requiruntur etiam in ipsius destructione,*

cap. 79. num. 5. f. 477.

- *• qui non potest substinere prout factus est, intelligitur factus modo quo substinere potest, c. 82. n. 26. f. 503.*
- *• ab amasio gestis tempore concubinatus præsumuntur amoris furore, cap. 86. n. 8. f. 528.*
- *• omnis presumitur gestus, prout à iure requiritur, c. 88. n. 25. f. 546.*
- *• gestus lite pendente fraudulentus præsumitur, c. 91. n. 20. f. 566.*
- *• presumitur factus eo modo quo gerenti utilior est, c. 92. n. 35. f. 575.*
- *• valet quoties forma inducitur per legem absque clausula decreti irritantis, sed contrarietatis puniuntur, c. 99. n. 5. f. 615.*
- *• efficitur indiduum. Vide verb. Indiduum.*
- *• nullitas. Vide ver. Nullitas actus.*
- *Actum quod sit aperitur ex post facto, c. 9. sub n. 4. f. 54.*

Adiudicatio.

Adiudicatio pignorum. Vide ver. Pignus.

Administratio. Administratores.

- *Administratio marito permissa bongrum, extrajudiciali res soluitur in simplex mandatum ad exigendum, c. 92. n. 32. f. 575.*
- *Administratores tenentur ex necessitate officij pecunias minorum in emptiones erogare, c. 67. n. 24. f. 402.*
- *Administratores pecunia tradita. Vide ver. Pecunia.*

Admonitio.

- *Admonitio iudicialis interponitur regulatorem officio iudicis contra differentem, id quod adimplere tenentur, c. 2. sub num. 16. f. 19.*

Adulterium.

- *Adulterium ubi est notorium an liceat coniungi propria auctoritate à consortio dimittere, c. 94. n. 10. f. 582.*
- *• & scelerata coniugis impugnat directè bonum matrimonij, ibid. num. 14. fol. 583.*
- *Adulterij delictum gravius est, quàm illicitas contrahere nuptias, ibid. n. 31.*

Aduocatus.

- *Aduocatus qui fuit in causa non potest officij iudicis gerere, c. 37. n. 5. f. 217.*
- *Et quare, ibid. n. 6.*
- *Cataloniæ ad hoc statum, ibid. n. 7.*

I N D E X.

Aduocati officium periculosum, cap. 46. sub n. 32. f. 276.

Hodie omnes sunt aduocati, pauci vero Doctores, & aduocati, ibid.

Equiparatum.

Equiparatum idem est indicium, c. 10. sub n. 26. f. 62.

Æquitas.

Æquitati naturali cōtrarium est, ut quod parceret omniū filiorum causa est quæsium, potius uni tribuatur, quàm alteri, c. 14. n. 14. f. 80.

Æs alienum.

Æris alieni uergentia, & diligens Indicis inquisitio facta presumitur in cognitione causę enunciatā in decreto alienationis rerū pupillariū, c. 74. n. 29. f. 452.

Æs alienum satis urgere dicitur, quoties creditum est sub uisuris, et si creditor non inisset, ibid. n. 30.

Æstimatio.

Æstimatio semper præstauda loco interesse donato, vel recusato fundo consensu matrimonij, c. 60. n. 14. f. 359.

Æstimatio fendi. Vide uer. Fendum.

Affectio.

Affectio testatoris. Vide uer. Legatum ut debeat.

Affinis.

Affines, cognatos, & amicos rei citari an oporteat, ansequam forindicationis sententia proferatur, c. 39. unum. 4. f. 228. & n. 10. f. 229.

Affinis. Vide uer. Amicus.

Affirmatio.

Affirmatio. Vide uer. Negatio.

Agnatus.

Agnati habent ius reale in bonis subiectis consuetudini, c. 89. n. 18. f. 550.

proximiores excludit legitimatū à bonis autiquis in terminis Cōsuetudinis Neap. Si quis, vel si qua, ib. n. 22. f. 551.

excluduntur etiā à Cōsuetudine Bm. gundig, Burdegaleuse, Consuet. Neap. & similibus, ibi. n. 23. & 24.

Agnatio proximior vocato ad successionem ex vi illius comparatini censentur vocati omnes agnati, c. 77. n. 11. f. 467.

Agnatus si labi permittat tēps à lege permittum censetur consentire inuestitura alteri à domino facta, c. 58. n. 10. f. 347.

Alienatio.

Alienatio rei dotalis si fiat cum inramento est valida, c. 27. n. 16. f. 153.

Et uxor habet soluto matrimonio actionē ad pretium, ib. n. 17.

Et Iudices secularis debent seruare in hoc ius canonicum, ib. n. 18.

valet quoties cōsultum est uxori super bonis uiri, ibid. n. 19.

Ad id quod tempus sit ascendendum, ibid. n. 28. f. 155.

interdicta est sanore pnblico, ib. n. 23. f. 154.

bonorum immobilium pupilli sue Praetoris auctoritate nulla est, cap. 73. nu. 1. f. 442.

Qua & quot expostules requisita, ibid. nu. 2. & 3.

confecta per tutorem, qui non confectis inuentarium est nulla, si agitur de pupilli praiudicio, secus respectu terti, ibid. n. 7. f. 442.

Alienationis prohibitio facta heredi proprio nomine ipsius expresso, eius personā non egreditur, c. 1. n. 13. f. 6.

facta fauore certa, & determinata persona cessat cessante causa prohibitionis, ib. n. 48. f. 12. & sub n. 50. f. 13.

cum subsequitur fideicommissum debet restringi ad terminos conditionis, & casus fideicommissi, nec aliquid operatur extra substitutionem, ibid. n. 49. f. 12.

Et uerba denotantia perpetuitatē restringuntur ad uitam uocatorum ita exigente subiecta materia, ib. n. 50.

personalis, & accessoria ad substitutionem secundū eam regulari debet, ib. f. 13.

prohibitione facta, ut bona cōseruentur in familia, et agnati cōsulantur, fideicommissum censetur inductum in fauorem eorum qui sunt ex familia, & agnatione, perinde ac si expressis uerbis restator usus fructus, ib.

Alienationem rerum minoris præcedere debet causę cognitio cum Iudicis decreto, c. 74. n. 1. f. 448.

Et ad quem finem, ibid. n. 2.

Pupilli rebus sine necessitate alienatis remanet actio pupillo tam aduersus tutorem, quàm in res alienatas, ib. n. 3.

Hhh

Alia

I N D E X

- Alienatio rerum pupillarum etiam interveniente Iudicis decreto nulla est et alieno non urgente, c. 74. n. 12. f. 450.*
Etiā si cautetur magnā utilitatē pupillæ, ibid. n. 13.
Nec valida est si alienetur res maioris valoris, quā sit utrgz as alienū, ib. n. 14.
Eam non firmat decretum Iudicis, si cum enormi lesione sit facta, ib. n. 16.
• rerum feudalium, vel aliter immobilium nulla est etiam Iudicis auctoritate roborata, si burgensatica sint, vel mobiles, quæ vendi possunt, ib. n. 15.
• necessaria rerum pupillarum sollemnitates non requirunt, ib. n. 38. f. 454.
Facta ex causa necessaria est irrevocabilis, ib. n. 29. 31. 44. & n. 56.
• rei pupillaris etsi voluntaria sit, dicitur tamen iudicialis, & in ea debet ordo necessarius observari, c. 75. n. 1. f. 456.
• bonorum antiquorum inter vivos sine fraude permittitur, c. 90. n. 24. f. 558.
• rerum minorum ex defectu subastationum redditur nulla, ib. n. 4.
Alienationis rerum feudalium causa necessaria multiplex, c. 81. n. 28. f. 490.
Alienandi licentia per Regem data saluo Regio assensu, is requirendus est, ut habeatur pro consentiente, c. 81. n. 38. f. 492.
Alienatione facta ex causa necessaria requiritur assensus tantummodo declarativus, ibid. n. 46. & n. 57. f. 494.
Alienatio. Vide ver. Statutum prohibens alienationem.
Alienatio feudi. Vide ver. Actorum, & sollemnitasum, & ver. Feudi alienatio.

Alimenta.

Alimenta extinguuntur cum vita, cap. 10. sub n. 5. f. 59.
Eorum natura est ut non egrediantur alimentarij vitam, ib. sub n. 16. f. 61.
• quando sunt incerta super certificatione quantitatis non est prohibitum a partibus definiti, ib. sub n. 17. f. 61.
• possunt in alterum alienari, ibid.
• non extinguuntur cum vita alimentarij quando certum aliquid extimatur, & consideratum est pro eis relictum, ib. n. 18.
• uxori relicta compensari debent cum fructibus, & interesse pro tempore non restituta dotis, c. 20. n. 45. f. 240.
Præsertim in terminis Consuet. Neapol. lit. quæ incipit Viro mortuo, ib. n. 46. fol. 241.
• nullum gravamen admittunt, cap. 92. n. 8. f. 572.
• non tenetur uxor marito præstare, si nū habeat unde se aliat, quando divorcium sit propter adulterium ipsius mariti, cap. 95. n. 19. f. 592.
• non debentur ex bonis, quæ alicui deferuntur ex delicto, ib. n. 20.
• præstita uxori lite pendente super divorcio computanda sunt in restitutione dotis, & fructuum, c. 95. n. 33. f. 595.
Alimentorum favore receptum est ut bona super quibus præstari mandantur sint obligata, c. 40. n. 12. f. 273.
• præstatio lite pendente facta non facit præiudicium restitutioni fructuum, cap. 96. n. 19. f. 599.
Alendi liberos onus heredi incumbit, c. 92. n. 8. f. 572.
Alimenta. Vide ver. Argumentū, ver. Transactio.

Aliud.

Aliud pro alio. Vide ver. Creditore innito.

Alternativa.

Alternativa dictio. Vide ver. Dictio.

Amasius.

Amasius. Vide ver. Actus ab amasio.

Amicitia. Amicus.

Amicitia magna videtur quadam coniunctio, c. 58. n. 12. f. 348.
• aquas, & superat fraternitatem, ib. n. 6.
• nonnunquam consanguinitati proponitur, ib. n. 7.
Amicitia certius, & securius est, quam sanguinis vinculum, c. 39. n. 5. f. 229.
• dialogus exulantis, Cyri Prodromi, ibid. n. 17.
• umbra vix hodie mortalibus superest, ib. n. 16.
Amicitia. Vide ver. Consanguinitas.
Amici, & affines in quocunq; gravi præiudiciali iudicio debent citari, c. 39. n. 1. f. 228.
Amicorum citatio unde originem sumpserit, c. 39. n. 12. f. 229.
• sufficit si fiat per proclama, ib. n. 13.
• citatio lenis est sollemnitatis, ideo amitti potest, ib. n. 20.

I N D E X.

. . . quo casu requiratur, ib. n. 22.
 . . . non est in Regno necessaria, nec usu recepta, ib. n. 23 f. 231.
Amicis nihil est incertius, c. 39. n. 15.
 . . . ita vincendum est, ut nihil committas, nisi quod committere inimico possis, ib. n. 19.
Amicos solos inter se sapientes esse Senecę dogma, ib. n. 18 f. 230.
 Andreas.
D. Andreas Marchesius Sac. Cōs. Pręfēs
laudatur, c. 52. n. 38 f. 316.
 Anima.
Anima omnibus rebus pręferenda, cap. 5. n. 27 f. 33.
Anima testatoris videtur sanari, cum sanor incenditur pig causa, c. 5. n. 13 f. 33.
Illic magis sciendum, quam uxori testatoris, ib.
Ex presumptione iuris non concurrebat uxor in prędilectione cū anima testatoris, ibi.
Plurium coniecturarum in conflictu illa sequenda est, quę animę testatoris suffragatur, ib. n. 27.
 Animus.
Animi simplicitas. Vide ver. Simplicitas.
 Annotatio.
Annotatio bonorum. Vide ver. Bonorum annotatio.
 Annuus.
Annus perceptio an possit prescribi, cap. 63. n. 14 f. 375.
Et an unica sufficiat, ib. n. 33 f. 379.
Annuus redditus. Vide ver. Contractus, ver. Pretium, & ver. Text. in licet.
 Antefatum.
Antefati promissi in pecunia an sit in electione uxoris exigere capitale, vel ipsius usurę, c. 16. n. 1 f. 88.
 . . . existentibus filiis non acquiritur nisi quoad usum fructum tantum, ib. n. 3.
 . . . capitale non cogitur heres exolvere, cū in substantia patris non remansit pecunia, ib. n. 12 f. 90.
Antefati usury. Vide ver. Usura.
Antefatum usury. & lucrum est, ib. n. 7 f. 88.
Eius interesse ex a. tio permittitur in Regno ad rationem quinque pro centenario, ib. n. 10.
Antefatū. Vide u. r. Donatio ppter nuptias.
 Apparitor.
Apparitores, & ministri tribunaliū ad aliena iudicia trahi non possunt, etiam de

iure communi, c. 64. n. 7 f. 381.
 . . . unde dicti, ib. n. 9.
 Appellatio.
Appellatio non interposita collusionis est inditium, c. 32. n. 29 f. 185.
 . . . hoc precipuum habet, ut omnia suspendat, c. 42. n. 1 f. 253.
Appellationis beneficium sublatum fabricatibus, seu tudentibus monerā an denegatur expēdentiis, c. 26. n. 7. & n. 9 f. 146.
 Arbitrium.
Arbitrandi munus in quibus Iudici concedatur, c. 52. n. 29 f. 315.
Arbitrium Iudicis circa quę versetur, ibi. n. 26.
 . . . Iud. is, arbitrium boni viri est, ib. n. 32. fol. 316.
 Argumentum.
Argumenti solutionem non licet desumere a p. titione principij, cap. 23. num. 10. fol. 129.
Argumentum non datur a possibili ad esse, c. 9. sub. num. 2. fol. 53.
 . . . de casu vero ad filium non est permisum ad irrogandum penam vigore legis vel statuti, cap. 18. num. 13 fol. 99.
 . . . non esse sumitur ab alimentis ad usuras dotis, cap. 95. num. 27. fol. 594.
Argumentum a caracteris impressione. Vide ver. Character.
 Arrha.
Arrha. Vide ver. Donatio ppter nuptias.
 Articulus.
Articuli iuris super clericatu. Vide ver. Clericatus.
 Assensus.
Assensus interpositus super refutatione, & reservatione disponendi satis an sit ad validandam seu venditionem, c. 8 sub n. 6. f. 49. & a. n. 12 f. 50.
 . . . operatur in annexis cū non exprimatur ex mite cōprehensura concedens, ib. n. 8.
 . . . in correspondentiis tamen & annexis quorum una eademq; est natura, non in diuersis, & separatis, ib. n. 22 f. 52.
Item cum verba patiuntur interpretationem, & ubi habet locum causa, ib. f. 50.
 . . . pręstius super pacto de retrovendendo quando proficit etiam in ipsa vēditione, si nō apparet assensus super vēditione, sed ex verbis colligunt, quod Rex velit, ut retrovendatur, ibi.

I N D E X

- Assensus iacius Regis in Regno nullatenus admittitur, ibid. sub n. 15. f. 51.*
- *de re ad rem, de contractu ad contractum, de persona ad personam non extenditur, c. 8. sub n. 15. f. 51.*
 - *datus Titio ut vendat Caio, non censetur prestitus ut vendat Sempronio, ibid. num. 16.*
 - In eo attenditur voluntas Regis, & prestitus in uno non extenditur ad aliud, ibid.*
 - *requiritur in vñditione feudi, & alius in refutatione, ibid.*
 - *Prestitus super refutatione nõ validat venditionem, tanquam actus ad hoc non ordinatus, ibid. sub n. 17.*
 - *cũ sit stricti iuris, est videndum cõtummodo cui contractui Rex assensit, ibid.*
 - *prestitus super ratificatione non cõprehendit venditionem factam, & quare, ibid. n. 18.*
 - *debet esse contractui super quo interponitur conformis, ibid. n. 19.*
 - Eius difformitas vitiat contractum, ibid.*
 - Ad finem videndi an sit difforme, est exhibendum omnino instrumentum venditionis enunciata, ibid.*
 - *obligationi super feudo contrahenda, vel alio cuilibet pacto quomocunque interpositus, non extenditur ad ea quæ important translationem domini, & si tractatio ipsa veniat in necessariam obligationis consequentiam, ibid. n. 20.*
 - *vigore gratia concessa Neapolitanis, qui censetur prestitus obligationi bonorum, non extenditur ad actum per quem dominium transferitur, & ideo omnino est impetrandus, si feuda dantur in dotem, ibidem.*
 - *cũ strictissima natura, c. 9. n. 25. f. 56.*
 - *ut teneas in refutatione disponendi, non tantum necessaria est facultas disponendi, & nominatio personarum, sed etiam modus, ibid. n. 26.*
 - *non subsistitur super actum ab eo difformi, ibid.*
 - *difformitas non potest considerari, quæ actum impedit, quoties actus gestus nõ per viam extensionis, sed comprehensionis operatur, & comprehenditur in causa, mente, vel finali gerentis ratione, ibi.*
 - num. 32. fol. 58. & c. 8 sub num. 26. f. 63.*
 - *extenditur de contractu ad contractum, quoties constat de pñte contrahentis, c. 9. n. 33. f. 58.*
 - *operatur etiam in casum mixto, & quare, ibid. n. 36.*
 - *Regis in feudalibus verè gratia est, c. 15. n. 9. f. 83.*
 - In eius impetratione si plures causa exprimantur, debent omnes verificari, aliàs assensus erit nullus, ibid. n. 10.*
 - *mulieribus Neapolitanis prestitus super feudalibus pro dotium, vel iurium, dotialium consecratione, censetur etiam prestitus donationibus contemplatione, matrimonij factis in eodem instrum. cõto dotali, c. 60. n. 17. f. 359.*
 - *non est concessus obligationi feudali, sed instrumentis eam continentis, ibid. n. 18. f. 360.*
 - *eo ipso quod praestatur cõtractui, censetur praestitus omnibus in eo contentis, ib. num. 19.*
 - *assumit naturam contractus super quo interponitur, & latè interpretatur, dum non stat in forma simplicis dispensationis, ibid. n. 20.*
 - *praestitus super contractum indiviso assumit eandem naturam, cap. 60. num. 22. f. 360.*
 - Assensus capituli mulieribus Neapolitanis cõcessus non comprehendit sacità hypotheecam, ibid. n. 23.*
 - *in refutatione debet impetrari, quoties contrahentes de eo expresse connerunt, c. 57. n. 8. f. 341.*
 - Sine eo validi sunt cõtractus omnes cum agnato proxime successuro, ib. n. 15. f. 343.*
 - *impetradi pactum. Vide ver. Pactum.*
 - *praestitus per capitulum mulieribus Neapolitanis, censetur praestitus instrumento dotali, non personis, c. 58. n. 19. f. 349.*
 - *validat obligationem cuiusque obligatio pro dote, & antefato, ibid. n. 20.*
 - *in feudis semper intelligitur praestitus rebus in eodem statu permanentibus, c. 70. num. 2. fol. 416.*
 - *non validat cõtractum per se nullum, c. 59. num. 25. fol. 355.*
 - *Regis est necessarius etiam in vendi-*

INDEX.

- dictioe fendi facta sub hasta, cap. 81. nu. 1. fol. 487.*
- Affensus an, & quando expediri non possit post alienantis obitum, quia contractus intelligitur renocatus, cap. 81. num. 15. fol. 488. & num. 52. fol. 495.*
- nō potest expediri mutato rerum statu, & in praiudicium eorum quibus medio tempore fuit in quæstum, *ibid. nu. 17.*
 - an, & quando valides venditionem si fueris impetratus vivente emptore, sed post mortem venditoris, *ibid. num. 18. & num. 30.*
 - est mera gratia, *ibid. n. 22. f. 490.*
 - requisitus pro interesse voluntatis dicitur confirmatus pro interesse verò fidelitatis dicitur declaratus, *ibid. nu. 26.*
 - in alienatione necessaria post obitum debitoris rectè impetratur sine consensu heredi, *cap. 81. nu. 32. fol. 491.*
- Requiritur consensus Incantatoris publici in alienatione voluntaria, non sic in necessaria, ibid. nu. 33.*
- non requiritur in venditione facta in Sacro Cons. & cum contrahitur cum Rege, *cap. 81. nu. 48. fol. 494.*
 - In alienatione necessaria requisitus nō dicitur mera gratia, *ibid. num. 49.*
 - super contractu nullo dicitur essentialis, super actu valido dicitur ad bonè esse, *ibid. num. 50.*
 - quando dicatur accessorius, & trahi ad sua principia attractiva, *ibid. num. 54. fol. 495.*
- Eius reservatio in venditione necessaria non facit eam conditionalem, ibid. n. 55.*
- superveniens in venditione necessaria non tribuit novum ius, *ibid. n. 66. f. 497.*
 - expeditio. Vide ver. Reconvalidationis spes.
- Affensus. Vide ver. Contractus omnis in fendis.*
- Affensum qui impetrans pro vendendo, potest eius vigore permutare, si constet eam habuisse mentem, ut ex rebus vendendis satisfiat creditoribus, & quare, ibid.*
- Constat vero debet tunc mens contrahentis secundum regulas iuris, *ib. n. 34.*
 - prestare in quibus casibus Rex teneatur, *ibid. num. 36. fol. 492.*
- Etiā in praiudicium heredis, ibidem, num. 37.*
- Affertio.**
- Affertio inter partes praiudicat ijs qui contractui interfuerunt, vel se subscripserunt, ibid. nu. 23. fol. 52.*
- Affertionis patium non curandum, cum aliter veritas se habet, cap. 8. num. 21. fol. 52.*
- Affistentia.**
- Affistentia qua in Regno prastatur vigore Regie pragmatice, co. ceditur etiam donataris vigore constituti, cap. 19. n. 29. fol. 106.*
- Affistentia in iudicio cumulantur plura remedia possessoria, cap. 68. num. 10. fol. 408.*
- Attentatum.**
- Attentata post conclusum in causa renocari possunt, cap. 23. nu. 19. fol. 130.*
- renocatur ex mero Iudicis officio, quia magis Iudicem quam partem offendunt, *ibid. nu. 21. fol. 131.*
 - ad partis instantiam non renocantur post conclusum in causa, *ibid. nu. 21.*
- Augmentum.**
- Augmentum operari non debet quod positum est non ad augendum, sed minuendum, cap. 4. nu. 11. fol. 27.*
- Autoritas.**
- Autoritas legis sine superioris in omnino iuramento excepta intelligitur, cap. 42. nu. 14. fol. 247.*
- alicuius in actu requisita censetur id, quam quid extrinsecum, & separatim a persona illam representante, *cap. 99. n. 19. fol. 617.*
 - requisita ratione officij potest quandoque ad authorantis commodum interponi, *ibid. nu. 26. fol. 619.*
 - & consensus differentia, c. 100. n. 19. fol. 627.
 - requisita in actu potest etiam post actum ipsum interponi, *ibidem num. 39. fol. 629.*
- Auxilium.**
- Auxilium debes esse cooperativum in ipso actu delicti, ad hoc ut auxilians incurrat eandem penam, cap. 26. n. 20. f. 148.*

I N D E X

Auxilium publicum ad quid fuerit intro-
ductum, cap. 98. nu. 2. fol. 604.

B

Bancaria cedula.

Bancaria cedula. Vide ver. Cedula.

Bannitus.

Banniti qui vigore statuti, vel sententia
possunt offendi, aequiparantur deporatis,
sive damnatis in metallum, ibid. nu. 37.
fol. 117.

Bannitus cum publicatione bonorum ha-
betur pro mortuo, cap. 21. nu. 26. fol. 116.
quando aequiparatur deporato, & ca-
pax sit hereditatis ibid. nu. 39.

acquisit ea qua sunt iuris gentium, ib.
nu. 40.

Vide ver. Confiscatio.

Baptizatus.

Baptizati, seu ordinati ab Episcopo heretico
non ideo desinunt esse baptizati, & ordi-
nati, cap. 41. nu. 10. fol. 1243.

Baraptaria.

Baraptaria crimen qualiter in Regno pro-
beatur, cap. 29. nu. 4. fol. 165.

Baro.

Baronibus non fit remissio vassalli delin-
quentis in Civitate Neapolis, cap. 71.
nu. 26. fol. 431.

Beneficium.

Beneficia in Regno quibus concedantur, cap.
52. nu. 34. fol. 316.

Beneficium ne donans teneatur vltra quam
facere potest, personale est, & nō transmi-
ttitur ad heredes, cap. 19. nu. 5. fol. 102.

neq; ad creditores donantis, ibid. nu. 6.

licet trāseat ad filios eiusdē matrimo-
nij, non tamen transit ad nepotes, ib. n. 7.
fol. 103.

conceditur ei qui retinet, nō ei qui petit,
ibid.

non competis donanti, si semel se con-
stituit possidere nomine donatarij, ibid.
nu. 23. fol. 105.

deductio ne egeat differi obligatio-
nem, non aufert, cap. 19. num. 12.
fol. 103.

quod cum eo cessat, si filiusfam. effe-
ctus sui iuris partem debiti soluerit, vel
aliquo modo contrahendum approbaverit,
cap. 53. nu. 7. fol. 320.

legis, & inventarij purgat male fidei
vitium, cap. 63. nu. 24. fol. 376.

Bona.

Bona cū designantur demonstratim, quan-
titas tantummodo est in obligatione, bo-
na verò in facultate solvendi, cap. 46.
nu. 19. fol. 274.

ex fideicommissio petere, & ea posside-
re vigore testamenti sunt prorsus con-
traria, c. 80. nu. 21. fol. 483.

questia qua dicantur, & qua obvenia
in terminis nostrarum consuetudinum,
cap. 89. num. 32. & 34. fol. 553.

antiqua quę testator acquisivit si suc-
cessionem ei obvenitura erant, censentur
antiqua, non autem novę acquisita, ibid.
num. 35.

per contractum questia non dicuntur
ab agnatis obvenire, cap. 90. num. 16.
fol. 557.

vel res idem sunt intellectum iuris,
ibid. nu. 21.

antiqua subiecta cōsuetudini petuntur
cōditione ex lege, siue ex consuetudine,
ibid. nu. 22.

paraphernalia, et alia quę mulier ha-
bet extra dotes fructusq; eorum natura-
les, & industriales an differant inter se,
ad hoc ut maritus eos lucretur, cap. 92.
nu. 19. fol. 573.

paraphernalia. Vide ver. Donatio
propter nuptias.

Bonorum appellatio continet univērsitatē,
c. 90. n. 18. f. 557.

Sed declarata, ut ibid. num. 19.

Non est nomen iuris, ibid. nu. 20. fol. 558.

appellatione venit ususfructus, cap. 6.
nu. 9. fol. 38.

Et quando secus, ibid. sub nu. 23.

annotatio, & confiscatio est pena con-
tinuata, non criminis, cap. 21. num. 7.
fol. 113.

nō irrogatur ijs, qui præsentes damnā-
tur, nisi certis in casibus, ibid. num. 8.

qua fit contra continuacē in Regno, ex-
tendi non potest ad bona nondum quæs-
ita reo, ibid. nu. 19.

antiquorum medietas. Vide ver. Me-
dietas.

Bo-

I N D E X

Bona fides.

Bona fides à principio nõ requiritur in praescriptione longissimi temporis, c. 63. nn. 22. f. 376.

Brachium.

Brachium an, & quando impartendum sententijs latis contra inositorem, c. 51. n. 24. f. 309.

. . Regale pro executione sententia prolata extra Regnum quopacto sit concedendum ex decreto generali Sac. Conf. c. 98. nnn. 12. f. 605.

Brachij imploratio. Vide ver. Iudicium.

Bulgari Consuetudo.

Bulgari Consuetudo ubi primum caperis, c. 3. n. 3. f. 21.

. . communis omnium populorum consensu approbata ibid. sub n. 3. f. 22.

. . originẽ sumptis ex coniecturata mente testatoris, ibid. n. 7.

. . ab ea recedendũ est ex contrarijs coniecturis, ibid. n. 8.

. . subiacentur contra expressam verborum proprietatem ex coniecturata voluntate defuncti erga proprios filios, cap. 4. sub nn. 12. f. 27.

. . est in personam nõ in rem, ideoq; cessat mortis filijs, ibid. num. 25. f. 29. Vide tamen c. 7. sub nn. 21. f. 46.

. . stricte debet intelligi, & restringi in personas filiorum, & quare, ibid. n. 31.

. . filijs tantum prospectis non extraneis, c. 5. n. 3. f. 32.

. . & prater filios extranei sunt omnes cõfendi, ideoq; & ascendentes, & collaterales extranei sunt quoad rem hanc, ibi.

. . inducitur favore liberorum nõ est ultra expressum casum pro arrenda, ibid. nn. 17. fol. 34.

. . an procedat favore pia causa, c. 5. à n. 1. f. 32. & c. 7. sub n. 21. f. 47.

. . quæ ratione fuerit introducta, c. 92. n. 10. f. 572.

Bulgari Consuetudo. Vide ver. Legatum, ususfructus. Ver. Vxor si legatur ususfructus.

Bulla.

Bulla clericatus quoties de falsitate suspecta sunt, recurritur ad registrum Episcopii, c. 91. n. 12 & post n. 29. f. 565.

Bullarũ collationis ordinum formula quasit, ibid. n. 14.

Bulla clericatus. Vide ver. Testim. depositio.

C

Calculatio.

Calculatio rationum. Vide ver. Rationum calculatio.

Camera.

Camera Summaria de quibus cognoscatur in Regno, c. 64. n. 27. f. 386.

Cancellaria.

Cancellaria stylus saxis declaras mentem Principis dispensare volentis, quia solius erat concedere, c. 87. n. 19. f. 537.

Ad stylum illum recurrendum est, quoties dubitatur de subreptione, vel obreptione, ibid. n. 20.

Capacitas.

Capacitas estimanda est tempore mortis, c. 85. n. 34. f. 524.

Capitaneus.

Capitanei iustitia immediatè subsunt Regenti M. Curie, c. 64. n. 6. f. 381.

Capitulum.

Capit. Regni Ut quæ ab excellentia est correctum per novam pragmaticã, cap. 26. n. 14. f. 147.

. . Regni Vulgaris famæ proloquium explicatur, c. 29. n. 3. f. 165.

. . intelligitur de pena pecuniaria applicanda fisco, & proinde iudicium criminale est, ibid. n. 17. f. 167.

. . Regni, quod incipit Item quod omni casu recessit ab Aula, ibid. n. 7.

Capitulum gratia concessa mulieribus Neapolitanis pro obligatione feudatium, habet etiam locum in bonis faceri in instrumento dotali obligatis, nisi non nisi de bonis mariti mentionem faciat, c. 60. n. 21. f. 360.

Captus.

Captus extra Ecclesiam. Vide ver. Immunitas.

Catacæ.

Caracteris impressio nihil conducit ad fori privilegium stabilendum, cap. 41. n. 13. fol. 144.

Argumentum à caracteris impressione ad privilegium fori affirmatiue, nec negatiue sumi potest, ibid. n. 17.

Ca-

I N D E X.

Casale.

Casale Turris Oſtana cenſetur ſeparatum a Ciuitate Neapolis. ibid. n. 16. f. 437.

• licet ſit intra territorium, facta ſeparatione iuriſdictionis nihil de territorio participabit, & habebunt ſe tanquam ſacculi, & ſarici. *ibid. n. 17.*

Casalia licet cenſeantur de territorio Ciuitatis, facta ſeparatione iuriſdictionis iuliſcantur tanquam extra territorium, c. 72. n. 15. f. 436.

Cafus.

Cafus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, c. 5. n. 16. f. 330.

• ſimplex admiſtus. *Vide ver. Promiſſio cafus ſimplicis.*

Cauſa.

Cauſa reſidens in vero iuris articulo, in quo ſcrminus eſt omnino inutilis, & impertinens, expeditur abſque termino, & figura iudicij, c. 2. n. 10. f. 18.

• ut ſit ordinaria non ſufficit factum ſimpliciter negare, ſed oportet negationem eſſe talem, quæ militet, *ibid.*

• dicitur criminalis ubi poena pecuniaria venit applicanda Fiſco, *cap. 24. n. 18. fol. 135.*

• originalis, & primordialis attendi debet, *cap. 36. num. 3. fol. 208.*

• iniuſta litigandi excuſat à mora, *cap. 42. n. 5. fol. 246.*

Et à fructuum reſtitutione, ibid. n. 7.
Excusat ab expenſis, niſi expreſſe per inſtrumentum promiſſa ſint, ibid. num. 38. fol. 251.

• limitata limitatum producit effectum, *cap. 51. n. 9. fol. 306.*

Cauſa ſimulationis. Vide ver. Simulatio.

Cauſa reſtitutionis dotium. Vide verb. Dos.

Cauſa pia. Vide verb. Pia cauſa.

Cauſa cognitio quamuis ſummaria, litis conteſtationem expoſtulat, cap. 84. n. 45. fol. 516.

Cauſidicus.

Senectæ grauis inueltina aduerſus cauſidicos, cap. 52. n. 1. fol. 311.

Cautela.

Cautela Baldi pro emptore paupere, qui pretium rei vendita ſolueret non ualet, c. 50. num. 3. fol. 297.

• inſolita malam fidem arguit, *cap. 63. num. 7. fol. 373.*

Cautio.

Cautio mutiana quando praſtari debeat, cap. 40. num. 5. fol. 233.

Cautio, vel fideiſſio facit rem extare, c. 90. num. 28. fol. 559.

Cedula.

Cedula bancaria ſine fides banci ſcribentem non obligat, cap. 51. n. 11. fol. 307.

Cenſus.

Cenſualis contractus ſors eſt demortuus, & non dicitur deberi, c. 36. n. 18. f. 211.

Cenſum annuum ſuper omnibus meis bonis conſtituere, ſeu vendere aliud eſt, quam ſuper re certa, et reliqua omnia bona pro eodẽ cenſu hypothecare, c. 46. n. 7. f. 272.

Cenſum annuum ius percipiendi. Vide ver. Ius percipiendi.

Cenſus annuus fundari debet ſuper re immobili, & frugifera, c. 36. n. 15. f. 210.

• emptor ut praferatur ſuper re, in qua cenſus eſt conſtitutus, iure c. tantum non reperitur, *ibid. n. 17. f. 211.*

• annuus non eſt pretij uſura, ſed ipſæ res vendita, c. 50. n. 24. f. 300.

• debetur eiſi fundus ſuper quo conſtituitur aliquo tempore fructus non ferat, & quare, *ib. n. 25.*

Cedens, Ceſſio, Ceſſionarius.

• *Cedens qui ceſſit viiles actiones, & exercitium directarum, nihil poteſt paſſi cum debitore ceſſo, cap. 31. num. 25. fol. 177.*

Sine ceſſio facta ſit ex cauſa lucrativa, ſue oneroſa, ibid. n. 26.

Eius coſeſſio nullatenus ceſſionario nocet, etiam ſi milles regreſſum contra cedentem ceſſionarius poſſit habere, ibid. num. 28.

Cedere actiones longè aliud eſt, quàm mandare, ibid. n. 6.

Ceſſio qua ſit cedenti tanquam ſimplici procuratori ad exigendum vera ceſſio non eſt, ſed tantum dicuntur actiones mandata, cap. 31. n. 5. fol. 177.

• facta periculo ceſſionarij vera ceſſio eſt, *ibid. n. 7.*

• Qua ſit ad commodum cedentis, & ceſſionarij vera ceſſio eſt, *ibid. n. 8. fol. 173.*

• non 3

I N D E X.

- non sit pro defensione, sed pro consecutione rei, cap. 31. num. 28. fol. 177.
- facta ad cedentis tantummodo commodum, iure impedit quominus cedens possit cum debitor pacisci, ibid. num. 38.
- facta ad merum cessionarij commodum non impedit cedentem agere ex iuribus directarum, ibid. num. 39.
- Sed in executione indicati praefertur is qui habet utiles, ibid. num. 40.
- Cessionem fieri ad commodum alicuius, vel ipsius periculo, longe diversum est, c. 31. num. 47. fol. 179.
- Cessionis formulam qua hodie veniunt tabelliones ponit Speculator, cap. 21. n. 12. fol. 173.
- facta scientia indistincte requiritur per unum ex tribus requisitis in l. 3. C. de nouat. ubi cessio facta est ad commodum utriusq; ibid. num. 36. fol. 179.
- Cessionarius cui cessia sunt utiles actiones quoad utiles dicitur verè salis, quoad exercitium verò directarum dicitur procurator in rem suam, cap. 31. num. 11. fol. 173.
- Citatio.
- Citatio, ut venias ad citati notitiam lex omnino requirit, cap. 39. num. 9. fol. 229.
- in certorum specificè, & singulariter fieri est impossibile, ibidem num. 14. fol. 229.
- vel incusatio debet precedere executionem vigore obligationis, seu instrumenti, etiam de iure communi, c. 66. n. 4. f. 395.
- debent fieri coram Iudice competenti, & quare, ibid. n. 6.
- si reperitur facta, & non appareat ad causam instantiam, praesumitur facta ad instantiam partis cuius interest, cap. 88. n. 13. f. 544.
- Citatio Vide ver. Amicus.
- Ciuitas.
- Ciuitas acquiritur per spirituales natiuitatem, c. 32. n. 22. f. 183.
- Ciuitas Vide ver. Origo in fraudem.
- Cuius.
- Cinem quem declarare, & externum, vel nò, in potestate legis est, c. 89. n. 5. f. 548.
- Ciuitas.
- Ciuitas, & Casalia habent se per modum unius, c. 72. n. 7. f. 435.
- Claudius Caesar.
- Claudius Caesar vetustissimū quēquam ex Senatu in patritiorum numerum adscit, c. 52. n. 10. f. 313.
- Clausula.
- Clausula se ipsos, omniaq; bona sua obligauerunt, importas hypothecam, cap. 8. num. 25. fol. 52.
- rebus in eodem statu permanentibus in omni actu gesto intelligitur inesse, cap. 21. num. 1. fol. 64.
- quatenusq; praestat instrumentis publicis viam executionis, cap. 24. num. 9. fol. 133.
- saluo Regio assensu, et nò aliter quid importat, cap. 27. n. 22. fol. 154. & num. 36. fol. 157.
- Ex ea an resoluat contractus ex defectu assensus, ibid. num. 49. fol. 159.
- non aliter, nec alio modo conditionem importat, cap. 27. num. 27. fol. 155.
- in cessionibus poni solita ponens cessionarium in locum suum, quam virtutem habeat, cap. 31. n. 13. fol. 173.
- constituens procuratorem in rem suam quid operetur, ibid. num. 14. fol. 174.
- nihil sibi reseruans ad quid fuerit inducitur, ibid. num. 16. fol. 175.
- omni modo meliori. Vide verb. Codicillum si testator.
- decreti irritantis in pragm. 1. ad Sen. Conf. Maced. ad quam partem pragmatica referatur, cap. 99. num. 4. fol. 615.
- decreti irritantis in pragm. 1. de Senatus Conf. Maced. importat formam resistentem illi non dum in effectum productis, cap. 100. num. 52. fol. 631.
- omni modo meliori operatur, ut subditio valeat iure directo intra pupillarem aetatem, cap. 35. num. 12. fol. 204.
- Ac si esset dictum vulgariter, pupillari-ter, & per fideicommissum, ibid. n. 13.
- decreti irritantis inducit formam, cap. 50. num. 9. fol. 352.
- sepe inesse censetur in dispositione prob-

I N D E X

- libicina, cap. 61. num. 14. fol. 364.*
- Clansula saluo Regio assensu impetrandi, & non aliter, nec alio modo in donatione fendi facta contemplatione matrimonij non prodest, ut res soluat contrarium ex defectu voluntatis, cap. 60. num. 15. fol. 359.*
- *codicillaris regulariter fidei commissum inducere non potest, cap. 62. num. 14. fol. 370.*
 - *non obstante quouis privilegio non operatur derogationem privilegij inserti in corpore iuris, cap. 64. num. 15. fol. 382.*
 - *decreti irritantis posita in lege obligat etiam ignorantes, cap. 70. num. 12. fol. 418.*
 - *tollit omnem consuetudinem in contrarium, ibid. num. 13. fol. 419.*
 - Adversus eam non potest allegari non usus, neq; contrarius usus, ibid. num. 14.*
 - Nec adversus talem legem praescribi potest, ibid. num. 15.*
 - *primasina in investituris feudorum semper intelligitur, quando secundum consuetudinem est communis, & mixto imperio, cap. 71. num. 13. fol. 429.*
 - Consuetudo causam ferè similem causae clericali, ibid. num. 14.*
 - Excludit omnem praevencionem, ibid. num. 15.*
 - *codicillaris quomodo concipi debeat, cap. 78. num. 1. f. 472.*
 - Quid operetur, ibid. num. 2.*
 - An saluo testamentum nullum necdum ratione sollemnisationis, sed etiam praevencionis, ibid. num. 4. & 11.*
 - Operatur quod in institutione facienda heredi scripto filius praeteritis legationibus tantum deducas, non autem rebellianicam, ibid. num. 5. fol. 473.*
 - Non praesumitur posita de stylo Notarij, quando testamentum fuit lectum testatori, ibid. num. 8.*
 - Non potest in testamento suppleri ex consuetudine Notarij, ibid. num. 14. fol. 474.*
 - Eius vim, & potestatem ut plurimum Notarij ignorans, ibid. num. 15. fol. 475.*
 - Causela est, ut de veritate illius interro-*

- etur Notarius, ibid. num. 16.*
- Eius appositio nihil operatur si testator sit idiota, nec eius efficaciam comprehendat, ibid. num. 17.*
- Eius virtus debet testatori idiota declarari, ibid. num. 18.*
- *posita in actu clausura non operatur contra fratrem praeteritum instituta turpi persona, ibid. num. 24. fol. 476.*
 - Consentia in priori testamento reniunciat secuta nullitate secundi testamenti, cap. 79. num. 8. fol. 478.*
 - *causans, & irritans quid operetur, ibid. num. 11. fol. 478.*
 - *codicillaris in priori testamento consentia non reniunciat annullato secundo testamento, per quod prius suis retractat, ibid. num. 15. fol. 479.*
 - Tendit ad sustinendam testatoris voluntatem, ibid. num. 19.*
 - *codicillaris nunquam copulatur, plerumque vero alternative ponitur, cap. 80. num. 3. fol. 481.*
 - Quid operetur viroq; casu, ibid. num. 4.*
 - *omni modo meliori salvas recursus ad clansulam codicillarem, ibid. num. 8. fol. 482.*
 - Per eam censetur actor deduxisse vitium sibi remedium, ibid. num. 9.*
 - Et contraria possunt cumulari, ibidem num. 10.*
 - Potestq; ferri sententia non conformis libello, ibid. num. 11.*
 - Non extenditur ultra expressa, ibid. num. 28. fol. 485.*
 - Clansula pleno iure vis, efficacia, & proprium est plenam, & omnimodam acquisitionem importare siue ulla diminutione, & in specie ususfructus cum proprietate, cap. 6. num. 20. fol. 40.*
 - Clansula omne vitium &c. etiam si ex quouis illicito coitu, &c. & similes non tollunt vitium subreptionis, vel obreptionis, cap. 86. num. 22. fol. 530.*
 - *censetur de stylo Cancellariae, et eas concedens praesumitur ignorare, ibid. num. 23.*
 - *possunt salutare subreptionem, qua in tacendo verum consistit, non autem obreptionem, quae in exprimendo falsum, ibid. num. 24. & 26.*

Clan-

I N D E X.

- Clausula* ponens in locum suum; constituens procuratorem in rem propriam; nihil sibi reservans, reddens actiones directas prorsus inutiles, & inefficaces, ibid. n. 22. fol. 176.
- operantur, ut cedens amplius agere non possit, ibid. n. 23.
- Hoc in casu non habet locum dispositio* tex. in l. 3. C. de nouat. ibid. n. 24.
- derogatorie de stylo cancellaria operantur precedenti parvis instantia presentis derogationes, c. 87. n. 18 f. 537.
 - quantumvis amplissima, geminata, & iurata nihil operantur dato testatore seu contrahente ignorante, c. 78. n. 21. fol. 476.
- Clausula* rescripti. Vide ver. Rescriptum.
- Clericatus, Clericus.
- Clericatus* est qualitas s. n. accidet penitus aduersum qualitati naturalis hominum, ibid. num. 31.
- eximis filium a patria potestate, c. 99. n. 41. & n. 13. f. 621.
- Quod an procedat in quocunque clerico*, ib. num. 42.
- Clericatus articulus* spiritalis emergens in causa clericatus ad iudicem Ecclesiasticum remittitur, resenta persona delinquenti, c. 41. n. 1. f. 242.
- articulus iuris super clericatu nulliter collato ad Ecclesiasticum iudicem pertinet, ib. n. 4.
 - in quasi possessione quis manutenendus est, donec contrarium probetur, c. 91. n. 10 f. 565.
 - dicitur principaliter deductus quando agitur de sacrilegio, quia probanda est qualitas persona quae fuit percussa, cap. 84. n. 26. f. 513.
 - est de rebus quae scripturam desiderant, c. 91. n. 27. f. 568.
 - quasi possessio nil releuat, ubi agitur de declinanda iudicis laici iurisdictione, ib. n. 32. f. 569.
 - quasi possessio non sufficit nisi ex titulo iustificetur ib. n. 34.
- Clerici* ligantur statuto, seu consuetudine laicorum in his quae pertinent ad ordinatorem iudicij, c. 32. n. 2. f. 192.
- quare non comprehendantur in disposi-
- tione pragmat. 1. ad Sen. Conf. Maced. c. 99. n. 39. & 40. f. 621.
- Clericus dici non potest, qui sola tituli allegatione nititur*, c. 41. n. 6. f. 243.
- Secus in constituto in sacris*, ib. n. 7.
- in sacris sola tituli ostensione declinat forum iudicis laici, cap. 41. n. 18. fol. 244.
 - ex obligatione panes altæ, vel quarantigia dum laicus erat contracta praeiudicium non dicitur ita ut iurisdictionem laici iudicis declinet, nisi tamen in vim exceptionis, vel ius solutum bona offerat, c. 66. a. n. 1. & n. 13. vbi decisio, f. 396.
- Clericus, & laicus ad imparia non iudicantur*. Vide ver. Reconuentio.
- Clericus*. Vide ver. Consuetudo, ver. Statutum restringens potestatem.
- Codicillus.
- Codicills* sunt ad restrictionem testamenti, c. 6. sub n. 14. f. 39. & sub n. 27. f. 41.
- Codicillus est testamenti pars*, ib. n. 38.
- In ijs quacunque scripta sunt perinde habentur ac si in testamento scripta essent*, ibid.
- Codicillus si testator disposuit valere omni meliori modo quid clausula importet*, c. 6. n. 29. f. 41.
- Cohæres.
- Cohæredes si praesentes adfuerunt neque dissentierunt, videntur unusquisque partem suam vendidisse*, c. 8. sub n. 23. fol. 52.
- Collatio.
- Collationi locus non est in his quae ultimæ voluntate deferuntur*, c. 44. n. 43. f. 266.
- Comes.
- Excellentissimus Comes Montis Regij Regni Neapol. Prorex* laudatur, c. 39. n. 1. f. 186.
- Communis.
- Communem rem habens cum Ecclesia Romana gaudet privilegio prescriptionis centenariae*, c. 55. n. 23. f. 331.
- Communis loquendi usus praefertur propriis verborum significationi*, c. 65. n. 14. fol. 390.
- Concessio.
- Concessio omnis redditur nulla, ubi conditio concernit omnia contenta in rescripto*, si

I N D E X.

- reperiuntur falsa, qua narrata sunt, cap. 15. n. 24. f. 86.
- Concessiones factæ, & faciende de Casalibus Cinitatis Neapolis nunquam censentur præiudicare iurisdictioni Magnæ Cur. Vic. ex speciali gratia Regno concessa anno 1496. c. 72. n. 32. f. 438.
- Concessio generalis meri, & mixti imperij. Vide ver. Meri, & mixti imperij.
- Conclusio, Conclusum.
- Conclusio in causa excludit vitium litigiosis, c. 23. n. 17. f. 130.
- Conclusum in causa. Vide ver. Attetatum.
- Condemnandus.
- Condemnandus de proximo habetur pro condemnatio, c. 74. n. 37. f. 454.
- Conditio.
- Conditio ex lege alio particularis est non uniuersalis, c. 90. n. 23. f. 558.
- Conditio.
- Conditio rei mutatur, & extinguatur privilegium mutata conditione persona, c. 4. n. 26. f. 29.
- si sine filiis, & ab intestato morietur verificari non potest in pupillo, c. 12. nu. 5. fol. 70.
 - si sine liberis an substitutionem aliquam importet intra aetatem pupillari, ib. n. 7. 24. & 32. f. 70.
 - ex mente testatoris sepe importat priuationem, ib. n. 10.
 - si sine filiis, etsi alternatim adiuncta sit alij, adimpleri debet copulativè, ib. n. 17. f. 71.
 - si ab intestato decesserit non impedit quominus pupillaris locum habeat, c. 12. n. 21. & n. 26. f. 72.
 - si sine liberis censetur adiecta ad preferendum filium substituto, non autem proximiores pupilli eo decedente in pupillari aetate, ib. n. 27. f. 73.
 - resolutina quæ sit, c. 40. n. 1. f. 232.
 - per quas dictiones soleat explicari, ib. num. 3.
 - sit suspensiva quoties adijcitur initio dispositionis, ibid. nu. 10. fol. 234.
 - suspensiva cuius sit natura, ib. num. 4. fol. 233.
- Quibus verbis soleat explicari, ibid. n. 6.
- habitandi in domo testatoris specificè,

- & successione intelligi debet, c. 40. nu. 11. fol. 234.
- Et vide ver. locus.
- habitandi an sit appositæ favore heredis, vel legatarij, quomodo cognoscatur, ibid. nu. 15. f. 235.
 - potius resolutina, quæ suspensiva presumitur, ubi constat testatorem multum dilexisse uxorem, c. 40. nu. 24. f. 236.
 - habitandi cum hærede regeitur si uxoris honestati repugnet, c. 40. n. 40. f. 239.
- Etiā si hæres esset boni, & honesti nominis, ibid. nu. 41.
- Vel si uxor iustam habuerit non habitandi causam, ibid. nu. 42. fol. 240.
- liberam contrahendi matrimonij facultatem impediens quatenus à legato reijciatur, c. 45. nu. 1. f. 267.
 - uoluntatis, quæ absoluta non est, sed restringitur ad certas personas, efficax est, cap. 45. nu. 3. f. 567.
 - resolutina non facit actum conditionalem, cap. 57. nu. 11. f. 342.
 - si voluerit uxor à iudicio diuortii recedere resolutina est, non suspensiva, cap. 94. nu. 8. fol. 582.
- Conditione deficiente. Vide ver. Contractus conditionalis titulus, ver. Titulus.
- Confessio.
- Confessio facta ad unum effectum in instrumento nocet ad alium effectum inter easdem partes, cap. 8. sub nu. 4. f. 49.
- debet continere factum possibile secundum naturam, & secundum ius, ibid. num. 11.
 - receptionis notabilis summa presumitur fraudulenta reali numeratione non apparente, cap. 34. nu. 13. f. 196.
 - facta à laborate in extremis talis etiā presumitur, ibid. nu. 14.
- Nec substituitur in uim legati, vel fideicommissi, ibid. nu. 16.
- Confirmatio.
- Confirmatio nonum ius non tribuit, sed uetus declarat, c. 94. nu. 45. f. 585.
- Consecratio.
- Consecratio non extenditur ad ea quæ debentur bannito nigore contractus, c. 21. nu. 41. fol. 117.

I N D E X.

Sed bene habet locum post banniti mortem, ibid. nu. 42.

Confiscatio bonorum contra Neapolitanos non est in usu, cap. 26. nu. 4. fol. 145.

Confiscatio bonorum. Vide ver. Bonorum annotatio.

Confugere.

Confugere est actus mera voluntatis, duci est actus necessitatis, cap. 56. n. 7. fol. 336.

Coniectura.

Coniecturis constare an, & quibus possit de voluntate testatoris, quod fideicommissum conditionale transmittatur ad heredes eius, qui decessit ante conditionis eventum. Vide ver. Fideicommissum conditionale, ver. Substitutio.

et praesumptionibus proceditur in his quae clam fieri consueverunt, cap. 29. nu. 10. fol. 166.

Coniectura voluntatis. Vide ver. Voluntas Coniectura. Vide ver. Anima testatoris, ver. Filiatio.

Consanguinitas.

Consanguinitas, amicitia, sine quavis alia ratio, qua induci possit liberalitas erga se obligantem, & assensuendi animus solet praesenti, & tacenti pra iudicare, cap. 58. nu. 11. fol. 348.

Consensus.

Consensus omnis qui nititur praesumptione leges debet esse verosimilis, cap. 21. nu. 15. fol. 66.

tacitus an inducatur ex sola scientia, & patientia in favorabilibus tantum, an etiam in pra iudicialibus, cap. 58. nu. 4. fol. 346.

Ex taciturnitate inducitur in omni causa pia, ibid. nu. 13. fol. 348.

inducitur ex taciturnitate favore Fisci, & libertatis, cap. 58. nu. 15. fol. 348.

domini directi praesens est necessarius ad alienationem rei emphyteutica, cap. 67. nu. 15. fol. 400.

Consensus, & auctoritatis differentia, cap. 99. nu. 18. fol. 617.

patris requisitus in contractu filiosam, potest praestari ad sui ipsius commodum, ibid. nu. 20.

quandoque pro auctoritate sumitur, ib. nu. 21. fol. 618.

auctoritatis, & prius differentia

inter se, & de uno ad alterum non valet argumentum, ibid. nu. 23.

requisitus in donatione causa mortis non requiritur ad auctorizandum actum, sed tantummodo ne fiat patri pra iudicium, ibid. nu. 29.

an sit necessarius in contractu filij naturalis, vel in filiosam, nupta Neapoli, ib. nu. 45. & 46.

consentit requisitus ratione pra iudicij, non autem ad integrationem, quoties ei qui consentire debet aliquod pra iudicium ex contractu potest oriri, cap. 99. nu. 48. f. 622.

paternus in contractibus filiorum sam, principaliter est propter interesse patri potestatis, ibid. nu. 49. & 51.

ubi requiritur regulariter sufficit tacitus, ibid. nu. 52.

expressus requiritur in his quae respiciunt pra iudicium patrie potestatis, ib. nu. 53.

Tacitus etiam requiritur in donatione causa mortis facienda a filiosam. & quare, ibid. ann. 54.

paternus requisitus per prag. 1. ad Sen. Conf. Macedon. non requiritur ad integrandam personam, sed tantummodo ne patri fiat pra iudicium, cap. 100. nu. 1. & nu. 33. & 77. fol. 625.

non debet operari ultra consentientis intentionem, cap. 100. nu. 12. fol. 626.

requisitus pro interesse potest praecedere, & subsequi, ib. nu. 13.

In terminis prag. 1. ad Macedon. requiritur in ipso actu, ibid. nu. 14. fol. 627.

requisitus cum clausula decreti irritantis debet servari in forma specifica, nec sufficit per equipollens, ibid. nu. 15.

Requisitus cum praesentia consentientis debet in ipso actu intervenire, ibid. nu. 16.

consentit ad integrandam personam contrahentis, ibid. nu. 17.

sine auctoritas in actu requisita dicitur de forma quando consensus est auctoritativus, & requiritur ad integrandam personam, ibid. nu. 18.

potest requiri pro forma, & non a l. integrandam personam, ibid. nu. 20.

& praesentia non sufficit, nisi actum quis bonè intelligat, ib. n. 26. f. 628.

I N D E X.

• requisitus in actu pro forma potest praecedere, & subsiqui si consentiens tempore actus gerendi à priori voluntate non discedas, ib. n. 24. f. 629.

• expressus recte declaratur per scripturam, ib. n. 35.

• in antecedenti scriptura declaratus sufficit, si ad sollemnitatem, et integritatem contractus requiritur ib. n. 36.

• paternus in actu adhibendus non facit ipsum auctorizabilem, f. d. discussio neg. g. c. 100. n. 44. f. 630.

Consensus in legitimatione. Vide ver. Legitimatione.

Consensu paternum requisitum in donatione causa mortis posse ad censuram patris committi praestari, qui dixerunt, c. 99. n. 28. f. 618.

Constitutio.

Constitutio Regni In aliquibus habet locum non solum in feudis, sed etiam in burgensaticis, c. 12. n. 2. f. 75.

Quid in Regno ulterius Sicilie, ib. nu. 9.

• Regni Puritatem niger in aliquibus Regni Provincis, c. 14. n. 2. f. 79.

• Regni Pœnam eorum quid facere intendit in Regno, c. 21. n. 5. f. 113.

In quibus deniet vel se reddat conformem cum iure communi, ib. n. 16. f. 114.

• Foriudicatorum bona quid addiderit Constit. Grandis utilitas, c. 21. nu. 18. f. 115.

• Regni Adulterina non est correctæ per novam pragmaticam, ib. n. 14. f. 147.

• Regni Ob filiorum culpam quomodo intelligenda, c. 21. n. 43. f. 118.

• Regni Constitutionem Diuæ memoriz licet permittat contractum venditionis feudi renocari, non tamen permittit possessionem propria auctoritate apprehendere, c. 27. n. 14. f. 152.

• Regni Citationis literæ quid disponat, c. 39. n. 8. f. 229.

Constitutiones Regni sunt stricti iuris, ideo extensione non admittunt, c. 26. n. 6. f. 146.

Constitutum.

Constitutum operatur in donationum translationem vera, realique possessionis, & donantem nomine donatarij possidere, c. 17. n. 24. f. 96.

• liberat debitorem à reali traditione, c. 18. n. 8. f. 99.

• transfert dominium, & possessionem, c. 19. n. 19. f. 104.

• appositum in obligatione secundum creditorem non preiudicat priori, ib. n. 20. & 21. f. 105.

• prioris consensu operatur etiam contra fidem agentem ex causa onerosa, ib. n. 22.

Constitutum, l'ide ver. Assistentia, ver. Beneficium ne donans, ver. Creditori Constitutario, ver. Text. in L. quotiens, ver. Traditio, ver. Venustate a nobis.

Consuetudo.

Consuetudo Capuana, & Nidis est in casu restitutionis dotalium, non autem successione, c. 7. sub n. 20. f. 46.

• eius tria sunt capis, ib. n. 2.

• excludit parentes à successione filiorum quandoque decedentium ab intestato, vel in pupillari etate, ib. n. 3.

• locum non habet nisi in his super quibus specificè pactum est, ib. n. 4. f. 91.

Vel nisi simpliciter contrahentes ei se se submiserint, ib. n. 5.

Inter contrahentes secundum hanc consuetudinem pactum circa dotes restitutionem, inseparabiliter licet implicite continet pactum exclusionis parentum à successione filiorum, ib. n. 9.

Quilibet exterius quamvis extra Se dilia potest ei se alligare, ib. n. 8.

Pacta quibus contrahentes ei se submiserint quoad omnia contenta in capitulis matrimonialibus ad exclusionem parentum, ad successionem filiorum non extenduntur si nihil de ea in talibus actum sit, ib. n. 7.

• a iure communi deniat circa exclusionem parentum à successione filiorum tantum, ib. n. 11. f. 292.

• verè nil aliud est quàm novus mos Nobilium renunciandi successioni filiorum, ib. n. 12.

• una oratione parem exclusionem induxit tam à successione matris, quàm patris, nè aliàs esset inæqualis, & iniqua, ibid. n. 16. f. 293.

• est quoddam Nobilium civitatis consuetudo sit, quo tamen ad externos considerandum est tanquam pactum, ib. nu. 19. f. 294.

Consuetudo Neapol. Instrumenta donationis.

I N D E X.

- tionum in quibus donationibus locum habeat, c. 18. n. 20. f. 100.
- In ea Napod. distinctio num. 7. commun- datur, ib. n. 16.
- Traditio quam requirit an suppleatur per clausulam constituti, ib. num. 15. f. 99 & c. 19. sub n. 32. f. 106.
- non respicit traditionem extrinsecam, ibi. num. 18.
- Ei satisficit necdum ex nouo commodati ti- tulo, sed etiam per solum extrinsicum modum traditionis, c. 19. sub num. 32. f. 106.
- Neapol. incip. Si quis, vel si qua quid disponat, c. 89. n. 1. f. 548.
- Et vide ver. Agnatus, ver. Decedens.
- loquēs de bonis intelligitur in casu ve- ro, non autem in casu ficto, cap. 90. n. 37. f. 560.
- Consuetudo Capuana, & Nidi. Vide ver. Mater excluditur etiam a legitima.
- Consuet. Neapol. Vide ver. Fendalia, ver. Paragium.
- etiam in sanguine hominis habet locū, c. 33. n. 16. f. 190.
- Tribuit iurisdictionem etiam non habenti, ib. n. 17.
- idem quod Princeps potest circa tortu- ram ex abrupto, ib. n. 19.
 - potest in atrocioribus derogare sollemni- tati citationis, ib. n. 20.
 - inducit validitatem actūs etiam contra ius commune, vel statutum, ib. n. 21.
 - interpretativa non exigit prescriptionē tanti temporis quantum consuetudo no- ui iuris inducitur, ib. n. 22.
- Sufficit super ea semel fuisse indicatum, ib. n. 23.
- vires accipit ex ultimo actū, ib. n. 24.
 - potest panam imponere rei licite puta matrimonio si ex eo aliquod illicitum se- quatur, c. 38. n. 15. f. 223.
 - idē operatur, quod lex, c. 44. n. 8. f. 260.
 - succedendi potest non solum per Cini- tatem introduci, sed per quateriū, cap. 49. n. 1. f. 290.
 - interpretativa legis non requiritur, quod sit prescripta, c. 70. n. 25. f. 422.
 - iuxta morem regionis introducta ser- uanda est in materia clericatus, cap. 91. n. 13. f. 565.
- cessat, eius ratione cessante, c. 92. nn. 11. f. 572.
- Consuetudine tolli non possunt ea quae per- tinent ad defensionem prout nec statuto, c. 33. n. 9. f. 187.
- Cinitatis Neapol. quid disponat de successione filiae masculis existentibus, c. 77. n. 4. f. 466.
- Consuetudo Bnlgari. Vide ver. Bnlgari con- suetudo.
- ## Contrahens.
- Contrahentes decipi iustum non est, c. 51 n. 6. f. 306.
- tenentur perferri formā, & tenorem societatis inter negotiatores inita, ibid. n. 19. f. 308.
- ## Contractus.
- Contractus probatur ex verbis enunciativis, c. 8. n. 2. f. 49.
- innominati sunt strictissime interpretā- di, c. 15. n. 18. f. 85.
 - censetur resolutus ab initio deficiente conditione, ibid. n. 23. f. 86.
 - vitionis equi totus rescinditur prop- ter fellam non praestitam, ib. n. 28. f. 86.
 - conditionalis nō transfert possessionem nisi impleta conditione, c. 27. n. 37. f. 157.
 - annui census licet dependens ex con- tractu rei vendita novus est, diuersaeque naturae, atque ideo nouam producit actio- nem, c. 36. n. 12. f. 210.
- Et vide ver. Pretium.
- censualis, emptionis, & venditionis cō- tractus est, c. 43. n. 9. f. 254.
 - annuorum introituum ubi res, inditur, ex pactis rescissorijs non dicitur resolu- tus, sed rescissus, c. 50. n. 40. f. 304.
 - rescissio quid operetur circa fructuum restitutionem, ib. n. 41.
 - omnes cum agnato proximē successuro valide sunt sine domini assensu, c. 57. nn. 15. f. 343.
 - simulatus de persona ad personam quis dicitur, c. 67. n. 1. f. 398.
 - simulatus nec possessionem tribuit neq; dominium, ibid. nn. 4.
 - individuum ratione voluntatis totus prout gestus est subscindi debet, vel de- strui totus, cap. 69. nn. 14. fol. 413.
 - omnis super fundo est nullus sine spe- ciali licentia Regis, c. 81. n. 15. f. 488.

I N D E X.

- . . . *se i habet spem confirmationis. ib. n. 14.*
- . . . *scandalis renouabilitas an procedat aque in emptore, ac in venditore, c. 81. nu. 19. & 20. fol. 489.*
- . . . *nulli, & omnino nulli differentia, ibid. nu. 53 fol. 495.*
- . . . *initus non adhibitis sollennitatibus requisitis à statuto, in iuramento confirmatur, cap. 100. nu. 7 fol. 626.*
- . . . *filij sam. sine patris consensu iuramento non firmatur, ibid. nu. 9.*
- . . . *in eo non requiritur absolutio à iuramento, ibid. nu. 10.*
- . . . *validatur ex nunc quo consensus auctoritarius necessarius accedit, non ex tunc quo contractus gestus fuit, ibid. nu. 40 fol. 629.*
- . . . *Si tamen ratificatio inducatur ex facto hominis, securi si ex potestate legis, ibid. nu. 41. & 47. fol. 630.*
- Controuersia.
- Controuersia in iure in articulo refidens. Vide ver. Causa.*
- Contumacia.
- Contumacia. Vide ver. Incapax.*
- Contumacia pœna. Vide ver. Bonorum annotatio.*
- Conuentio.
- Conuentio de soluendo certum interesse pendente pretij solutione duplici, in respectu habet, & que sint, cap. 50. n. 15 fol. 299.*
- . . . *de certo interesse habito respectu ad lucrum cessans, & damnum emergens valida est, etsi fructuum rei vendita rata excedat, ib. n. 18.*
- . . . *Iuxta tamen vsu frequentem patria consuetudinem, ib. n. 19.*
- . . . *de certo interesse pœdere pretij solutione non solum fructuum compensatur, si & damni restauratio censenda est, ib. n. 21.*
- . . . *valida est etsi genericè id quod emptor interest promissum sit, certa quantitate non expressa, ib. n. 22. f. 300.*
- . . . *valida est præsertim ubi facta est annu census pœtuo redimibilis venditio, ib. n. 23.*
- . . . *de certo interesse pœdere pretij solutione quatenus valida sit, c. 50. n. 26. fol. 301.*
- . . . *ut certum quid pendente pretij solutione præstetur non pertinet ad terminos tex. in l. curabit, C. de act. empt. ib. n. 28*
- Conuentiones omnes. Vide ver. Index.*

Corpus.

Corporis aduersa valetudo quibus senibus miserabilium præstas privilegia, cap. 52. nu. 13. fol. 313.

Corruptio.

Corruptio. Vide ver. Generatio.

Creditor, Creditum.

Creditor in certum diem, vel sub conditione, et si uerè creditor sit, à debitore tamen exigere non valet, nisi adueniente die, vel purificata conditione, & nulla interpellatione constituet debitorem in mora c. 1. sub nu. 26. fol. 63.

. . . *est non tantum is cui mutua debetur pecunia, sed & is cuiusq; ex aliqua causa, vel pure, vel in diem, vel sub conditione, etiam naturaliter tantum debetur, cap. 9. nu. 22. fol. 56.*

. . . *per suppositam personam pignus emens dominium non acquirit, c. 68. n. 5. f. 406.*

Si ipse emat iure creditoris, videtur magis pignoris tuendi causa emisse, quam dominij acquirendi, ibid. nu. 6.

. . . *si pignus maiori pretio vendit, quàm ipse emit, superfluum cedit commodo debitoris, ibid. nu. 7. fol. 407.*

. . . *electa via sibi satisfaciendi ex datione in solum non potest variare ad alia debitoris bona, ibid. nu. 9. fol. 413.*

Creditor. Vide ver. Pignus.

Creditor inuito aliud pro alio solui non potest, cap. 16. nu. 5 fol. 89.

Creditor an cogi possint accipere bona in solum non reperto iusto emptore, c. 66. nu. 12 fol. 396.

. . . *posteriores habent contra primum ius offerendi, cap. 69. nu. 1. f. 410.*

Creditori constitutario competit interdictum recuperande, cap. 19. num. 28. fol. 105.

Crediti ex actio in plures distincta, pluribus habet incommoda, cap. 1. nu. 3. fol. 306.

Crimen.

Crimen baraptaria. Vide ver. Baraptaria.

Crimina indicum. Vide ver. Index.

Crimina commissa in officio que dicantur, cap. 28. nu. 2. fol. 160.

. . . *sunt in duplici differentia cõmissionis scilicet, & omissionis, ibid. nu. 4.*

. . . *omissionis non minus sunt Reipublicæ præiudicialia, quàm cõmissionis, ib. nu. 5. f. 161.*

Cu-

I N D E X.

Cudens.

Cudens monetam. Vide ver. Moneta.

Curator.

Curator. Vide verb. Pupillus, ver. Tutor vel curator.

Curialis.

Curiales qui dicantur in Regno, cap. 64. nn. 4. fol. 380.

Curialis. Vide verb. Privilegium..

D.

Damnatus.

Damnatorum bona. *Vide verb. Fiscus.*

Damnum.

Damnnum emergens, & lucrum cessans certis in casibus nihil inter se differunt, cap. 50. nn. 16. fol. 299.

Eorum differentiam quasi puerilem qui irrideant, ibid. nn. 17.

Damnnum emergens. Vide ver. Conuentio.

Datio.

Datio insolitum dominium transfert, cap. 59. nn. 5. fol. 412.

• facta pro minore quantitate quam res valet, an conuatur in totum, ibid. num. 6.

Quid si facta sit extrajudicialiter, ibid. n. 7.

• in solum facta debitum extinguunt, ibid. num. 10. fol. 413.

• semel accepta sit irrevocabilis, nec habet locum penitentia, ibid. nn. 11.

Debitor.

Debitor vigore instrumenti, & non testamenti debet condemnari per sententiam diffinitivam, nec potest incipi à precepto de soluendo, licet instrumentum sit confessionatum, cap. 2. sub num. 7. fol. 17.

• cessus non potest cedenti qui directas actiones habet, solutionem denegare, si à cessionario nondum fuerit interpellatus, cap. 31. nn. 21. fol. 176.

• non potest solvere cedenti habens quomodo cessionis scientiam, ibid. n. 41. fol. 180.

• habebit conditionem contra accipientem, ibid. nn. 42.

Debitori non licet rem suam extimare minus quam valeat in praeiudicium creditorum, cap. 69. nn. 8. fol. 412.

Debitoris dolus constituit eum in mora absq. interpellatione, cap. 25. num. 18. fol. 139.

Debitum.

Debitum secundum habet fontem à causa precedente, cap. 36. nn. 4. fol. 208.

• necessarium quod dicatur, & quod voluntarium, cap. 44. nn. 4. & 5. fol. 26.

Decedens.

Decedens cum testamento quoad bona subiecta consuetudini dicitur decedere in testatus, cap. 89. nn. 19. fol. 550.

Deceptus.

Deceptus non dicitur qui gratis remittit, cap. 61. nn. 9. fol. 363.

Decisio.

Decis. S. C. in causa D. Maria de Analos commendatur, cap. 49. nn. 20. fol. 294.

Impugnatur traditis D. Reg. Rouit. conf. 93. & seq. circa eam, ibid. num. 21.

• S. C. in illis anlis in causa illorum de Gagliardis refertur cum motibus, c. 90. nn. 41. fol. 561.

• Sacra Rota Rom. coram D. Giptio, 28. Iulij 1589. commendatur, cap. 93. nn. 9. fol. 578.

Decisiones Rota coram Cautuccio die 24. Ianuarij, & 15. Octobris 1584. examinantur, cap. 30. nn. 1. fol. 167.

• Sacri Conf. Neapol. Rota Romana, & Parlamenti Delphinalis nim legis habent, cap. 70. nn. 26. fol. 422.

Decisum.

Decisum non dicitur quod non est defensum, cap. 72. nn. 20. fol. 437.

Decoctio.

Decoctio potissima causa est mutationis status, cap. 11. nn. 13. fol. 66.

Decoctionis scribentis licet a cambi scientia, vel ignorantia. Vide ver. Literę cambij.

Decretum.

Decreta Magna Cur. Vic. relata per Dom. Conf. Marcianum conf. 58. non sunt in ri conformia, cap. 72. nn. 18. fol. 437.

• in causa status prejudicant etiam non citatis, cap. 84. nn. 24. fol. 512.

Etiamsi incidenter causa status tractetur, dummodo plenè fuerit cognitum, ibid. num. 25.

• Cesarum plerumq. iuxta sententiam Papiniani ferebantur, cap. 79. nn. 13. fol. 478.

I N D E X

Decreti sollemnitasum presumptio tollitur per contrariam urgentiorem, c. 74. num. 11. f. 448.

Decreti irritantis clausula. Vide ver. Clausula.

Decreto iudicis non est credendum, nisi quatenus constet ex actis, c. 74. n. 4. f. 448.

Pro eo non presumitur etiam si de causa cognitione attestetur, nisi ex actis appareat, ib. n. 6. & n. 10.

Pro eo difficilius presumitur, quam pro sententia. Vide ver. Sententia.

Quid in his que sunt modici preiudicii? ib. n. 9. & 25.

Pro eo semper presumitur, c. 74. num. 21. & 24. f. 451.

*Presumptionem istam impugnat incum-
bis omni probandi contrarium, ib. n. 22.*

*Prescriptum pro decreto iudicis supremi in quo presumuntur intercessisse omnes sol-
lemnitates, ib. n. 26. f. 452.*

*Decretum non probat actum praecessisse, nisi par-
tibus presentibus prolatum sit, ib. n. 5.*

*.. preambuli concedi debes heredibus in
quos actio ipso iure transit, c. 2. sub n. 2.
f. 17.*

*.. interponi non potest nec in beneficium
fideicommissary universalis, nec legata-
ry, nec cessuonary, nec substituenti, nec em-
ptoris hereditatis, ib. sub n. 2.*

.. non interponitur cum codicillis, ib. n. 3.

*.. preambuli improprie verbis latum erit,
si declaratur spectare alicui usumfru-
ctum, ib. sub n. 19. f. 20.*

Et vide ver. Preambulum.

*Decretum iudicis tollit omnem fraudis sus-
pitionem, c. 76. n. 15. f. 463.*

Decretum preambuli. Vide ver. Legatarius.

*Decretum iudicis. Vide ver. Iudicis decre-
tum.*

Defensio.

*Defensio est iuris naturae, adeoque auferen-
da non est, c. 33. n. 5. f. 187.*

*.. nullo pretextu liberi arbitrij auferri
potest, ib. n. 6.*

*Regula quod statum denegans defen-
sionem non valet, quomodo intelligen-
da, ib. n. 27. f. 191.*

*Defensio. Vide ver. Consuetudine tolli non
possunt.*

Defunctus.

*Defunctorum alius. Vide ver. Alius defun-
ctorum.*

Delegatio.

*Delegatio non fit nisi cum debitor delega-
tus delegationem acceptaverit, c. 31. nu.
33. f. 178.*

.. duplicem obligationem dissolvit, ib. n. 34.

Delegatus.

*Delegatus maior est omni ordinario, c. 64.
n. 24. f. 385.*

*Ad eum spectat definire an sua sit im-
peditio, quoties illam pretenant ordina-
rii, ib. n. 25.*

*.. ad universitatem causarum aquipara-
tur ordinario, c. 71. n. 21. f. 430.*

*Ad certam causam potest punire quem-
cunque ipsum offendente, ib. n. 22.*

Delinquens.

*Delinquens in loco sacro diversa ratio est
quam in loco immuni, cap. 55. nu. 26. f.
332.*

*Delictum factum in ario, vel alio exte-
ri loco non dicitur factum in Ecclesia,
c. 55. n. 27. f. 332.*

*.. in Ecclesia commissum presumitur in
dubio sub spe immunitatis, ibid. nu. 18.
fol. 330.*

Delictum. Vide ver. Crimen.

*Delictum Officialis. Vide ver. Officialis.
Delictum in omittendo. Vide ver. Officia-
lis.*

Deportatus.

*Deportatus quia Civitatem amisit heredem
habere non potest, c. 20. n. 5. f. 108.*

*.. in questis post deportationem non aliam
quam fiscum habet heredem, sed tamen
post eius mortem, ib. n. 9. f. 109.*

*.. incapax est omnis civilis acquisitionis,
ib. n. 15. f. 110.*

*.. est incapax acquisitionis testamen-
taria, c. 27. n. 38. f. 117.*

*.. siue bannitus relictus acquirat ea qua sunt
iuris gentium, ib. n. 40.*

Desiderium.

*Desideria morientium. Vide ver. Morien-
tium desideria.*

Destinatum.

*Destinata qua sunt ad perpetuum fundi
usum in fundo esse censentur, c. 65. n. 30
f. 393.*

De-

I N D E X.

- Destinatio* nedum expressa testatoris declaratione, sed etiam tacita colligitur ex aliis, ibid. num. 5.
- presumitur quando sub unius appellatione plura corpora solius eras comprehendere, ibid. num. 5.
 - quando uno precio plura corpora fuerunt comparata, & omnium confusi sunt redditus, ibid. num. 6. fol. 506.
 - quando rationes confusa recipiuntur ab ararijs omnium pradiorum, ibid. num. 7.
 - quando uni colono pradia unita tanquam adiacentia principali locatis sub unico nomine, ibid. num. 8.
 - quando quantitas legatorum correspondet valori pradiorum unitarum, ibid. num. 9.
 - quando testator omnia pradia possedis semper unita, ibid. num. 10. fol. 507.
- Destinatio* patrisfam. fundorum nomina & partes comituntur, & unus appellatio cetera quamvis distincta comprehenduntur, cap. 83. num. 1. fol. 504.
- Si tamen destinatio perpetua sit*, ibid. num. 2. fol. 505.
- Destinatum* habetur pro facto, & perfecto quando constas destinantem perfecisse in priori voluntate, cap. 9. num. 11. fol. 55.
- quod est habetur pro perfecto si moria causa, cap. 35. num. 27. fol. 206.
- Dictio.*
- Dictio* nunquam denotat perpetuitatem in prohibitione alienationis bonorum, cap. 1. num. 46. fol. 12.
- semper denotat perpetuitatem, ibid.
 - super importat hypothecam, c. 8. num. 24. fol. 52.
- Præsertim* si adiecta sit rei, siue fundo particulari, ibid.
- dummodo importat conditionem, cap. 27. num. 26. fol. 155.
 - reliqua denotat partem rei extantis non autem futura, cap. 2. num. 29. fol. 115.
 - però quæ est aduersaria, importat conditionem à principio, cap. 40. num. 8. fol. 234.
 - super importat pignoris constitutionem, cap. 46. num. 1. fol. 271. & quorum respectu ibid. num. 13. fol. 273.
- Si tamen* unus sit perpetuum, non temporale, ibid. num. 2.
- quod an procedat etiam in generali bonorum suppositione, ibid. num. 3. & num. 16.
- tantum restringit dispositum in expressis, cap. 61. num. 17. fol. 305.
 - sepe verificari debet sate in bino acta, vel irino, cap. 62. num. 6. fol. 368.
 - per denotas opera, & industriam, cap. 89. num. 33. fol. 553.
 - hoc est relatiua ad proximiora, c. 95. num. 5. fol. 590.
 - ubi de hoc apta est denotare distinctam rerum, ibid. num. 10. fol. 591.
- Est demonstratiua* tam ad oculum, quam ad intellectum, ibid. num. 11.
- totam posita in cap. 1. & in cap. de prudentia de donat. inter vii. & vxor. quid operetur, ibid. num. 12.
 - Et inter diuersa non accipitur in sensu composito, sed in singulari, cap. 100. num. 43. fol. 630.
- Distinctionis* alternatiue natura quam sit, cap. 62. num. 15. fol. 370.
- Disformitas.*
- Disformitas* non potest considerari. Vide ver. *Assensus.*
- Dilatio.*
- Dilatio* emptori concessa ad soluendum premium qualis censenda, cap. 50. num. 14. fol. 298.
- Discussio.*
- Discussio* non tenetur quis facere ubi commodè fieri non potest, cap. 27. num. 29. fol. 155.
- Disiunctiua.*
- Disiunctiua* appositæ inter personas testatori dilectas nunquam resoluitur in coniunctiuam, cap. 62. num. 12. fol. 370.
- Etiamsi* distinctus sit quod succedat in stirpes, non in capita, ibid. num. 13.
- Dispensatio.*
- Dispensatio* non tollit omnes defectus, sed tot requiruntur quot sunt obstantia, cap. 8. num. 17. fol. 51.
- regulariter conceditur ad partis petitionem, cap. 70. num. 27. fol. 422.
 - ut locum habeas, necesse est ut Princeps ex certa scientia dispensare intendas, ibid. num. 28.
- item

I N D E X

Decreti sollemnitate presumptio tollitur per contrariam urgentiorem. c. 74. num. 11. f. 448.

Decreti irritantis clausula. Vide ver. *Clau-
sula*.

*Decreto iudicis non est credendum, nisi quan-
tenus constet ex actis.* c. 74. n. 4. f. 448.

*Pro eo non presumitur citam si de cau-
sa cognitione attestetur, nisi ex actis ap-
pareat.* ib. n. 6. & n. 10.

*Pro eo difficilius presumitur, quam pro
sententia.* Vide ver. *Sententia*.

Quid in his que sunt modici preiudicii?
ib. n. 9. & 25.

Pro eo semper presumitur. c. 74. num. 21.
& 24. f. 451.

*Presumptionem istam impugnanti incum-
bit onus probandi contrarium.* ib. n. 22.

*Prescriptum pro decreto iudicis supremi in
quo presumuntur intercessisse omnes sol-
lemnitates.* ib. n. 26. f. 452.

*Decretum non probat acta precessisse, nisi par-
tibus presentibus prolatum sit.* ib. n. 5.

*.. preambuli concedi debet heredibus in
quos actio ipso iure transit.* c. 2. sub n. 2.
f. 17.

*.. imponi non potest nec in beneficium
fideicommissarii universalis, nec legata-
rii, nec cessionarii, nec substituti, nec em-
ptoris hereditatis.* ib. sub n. 2.

.. non interponitur ex codicillis. ib. n. 3.

*.. preambuli impropris verbis latum erit,
si declararetur spectare alieni usumfru-
ctum.* ib. sub n. 19. f. 20.

Et vide ver. Preambulum.

*Decretum iudicis tollit omnem fraudis sus-
pitionem.* c. 76. n. 15. f. 463.

Decretum preambuli. Vide ver. *Legatarius*.

Decretum iudicis. Vide ver. *Iudicis decre-
tum*.

Defensio.

*Defensio est iuris naturæ, ideoque eo auferen-
da non est.* c. 33. n. 5. f. 187.

*.. nullo pretextu libertati arbitrii auferri
potest.* ib. n. 6.

*Regula quod statum denegans defen-
sionem non valet, quomodo intelligen-
da.* ib. n. 27. f. 191.

Defensio. Vide ver. *Consuetudine tolli non
possunt*.

Defunctus.

Defunctorum alius. Vide ver. *Actus defun-
ctorum*.

Delegatio.

*Delegatio non fit nisi cum debitor delega-
tus delegationem acceptauerit.* c. 31. n. 33. f. 178.

.. duplicem obligationem dissolvit. ib. n. 34.

Delegatus.

Delegatus maior est omni ordinario. c. 64.
n. 24. f. 385.

*Ad eum spectat definire an sua sit in-
risdictio, quoties illam pretenast ordina-
rius.* ib. n. 25.

*.. ad universitatem causarum aquipara-
tur ordinario.* c. 71. n. 21. f. 430.

*Ad certam causam potest punire quem-
cumque ipsum offendente.* ib. n. 22.

Delinquens, Delictum.

*Delinquens in loco sacro dimissa ratio est
quam in loco communis.* cap. 55. n. 26. f. 332.

*Delictum factum in aërio, vel alio exte-
ri loco non dicitur factum in Ecclesia.*
c. 55. n. 27. f. 332.

*.. in Ecclesia commissum presumitur in
dubio sub spe immunitatis.* ibid. n. 18.
fol. 330.

Delictum. Vide ver. *Crimen*.

Delictum Officialis. Vide ver. *Officialis*.
Delictum in omittendo. Vide ver. *Officia-
lis*.

Deportatus.

*Deportatus quia civitatem amisit heredem
habere non potest.* c. 20. n. 5. f. 198.

*.. in quæstis post deportationem non aliam
quam fiscum habet heredem, sed tamen
post eius mortem.* ib. n. 9. f. 109.

.. incapax est omnis iuvilis acquisitionis.
ib. n. 15. f. 110.

*.. est incapax acquisitionis testamen-
taria.* c. 27. n. 38. f. 117.

*.. sine banuitis recte acquirat ea que sunt
iuris gentium.* ib. n. 40.

Desiderium.

Desideria morticinium. Vide ver. *Mortici-
nium desideria*.

Destinatum.

*Destinata que sunt ad perpetuum fundi
usum in fundo esse censentur.* c. 65. n. 30
f. 393.

De-

I N D E X.

Destinatio uedum expressa testatoris declaratione, sed etiā tacita colligitur ex alibi, ibid. num. 5.

• *presumitur* quando sub unius appellatione plura corpora solius eras comprehendere, ibid. num. 5.

• quando uno pretio plura corpora fuerunt comparata, & omnium confusi sunt redditus, ibid. num. 6. fol. 506.

• quando rationes confusa recipiuntur ab aratys omnium pradiorum, ibid. num. 7.

• quando uni colono pradia unita tanquam adiacentia principali locauit sub unico nomine, ibid. num. 8.

• quando quantitas legatorum correspondet valori pradiorum unisorum, ibid. num. 9.

• quando testator omnia pradia possedit semper unita, ibid. num. 10. fol. 507.

Destinatio patrisfamilias, fundorum nomina & partes constituuntur, & unius appellatione cetera quāuis distincta comprehenduntur, cap. 83. num. 1. fol. 504.

Si tamen destinatio perpetua sit, ibid. num. 2. fol. 505.

Destinatum habetur pro facto, & perfectio quādo constat destinantem perfecisse in priori voluntate, cap. 9. num. 11. fol. 55.

• quod est habetur pro perfectio fauorabilia causa, cap. 35. num. 27. fol. 206.

Dictio.

Dictio nunquam denotat perpetuitatem in prohibitione alienationis bonorum, cap. 1. num. 46. fol. 12.

• semper denotat perpetuitatem, ibid.

• super importat hypothecam, c. 8. num. 24. fol. 52.

Præsertim si adiecta sit rei, sine fundo particulari, ibid.

• dummodo importat conditionem, cap. 27. num. 26. fol. 155.

• reliqua denotat pariem rei exstantis non autem futura, cap. 2. num. 29. fol. 115.

• però quia est aduersatiua, importat conditionem à principio, cap. 40. num. 8. fol. 234.

• super importat pignoris constitutionem, cap. 46. num. 1. fol. 271. & quorum respectu ibid. num. 13. fol. 273.

Si tamen onus sit perpetuum, non temporale, ibid. num. 2.

quod an procedat etiam in generali bonorum suppositione, ibid. num. 3. & num. 16.

• tantum restringit dispositum in expressis, cap. 6. num. 17. fol. 365.

• sepe verificari debet sate in bino actu, vel irino, cap. 62. num. 6. fol. 368.

• per denotas opera, & industriam, cap. 89. num. 33. fol. 553.

• hoc est relativa ad proximiora, c. 95. num. 5. fol. 590.

• ubi de hoc apta est denotare diuersitatem rerum, ibid. num. 10. fol. 591.

Est demonstratiua tam ad oculum, quā ad intellectum, ibid. num. 11.

• totam posita in cap. 1. & in cap. de prudentia de donat. inter vir. & vxor. quid operetur, ibid. num. 12.

• Et inter diuersa non accipitur in sensu composito sed in singulari, cap. 100. num. 43. fol. 630.

Diffinitionis alternatiue natura quam sit, cap. 62. num. 15. fol. 370.

Diffortuitas.

Diffortuitas non potest considerari. Vide uer. *Assensus.*

Dilatio.

Dilatio emptori concessa ad soluendum pretium qualis censenda, cap. 50. num. 14. fol. 298.

Discussio.

Discussio nem non tenetur quis facere ubi commodum fieri non potest, cap. 27. num. 29. fol. 155.

Disiunctiua.

Disiunctiua apposita inter personas testatori dilectas nunquam resoluitur in coniunctiuam, cap. 62. num. 12. fol. 370.

Etiā si dictum sit quod succedat in stirpes, non in capita, ibid. num. 13.

Dispensatio.

Dispensatio non tollit omnes defectus, sed tot requiruntur quot sunt obfascula, cap. 8. num. 17. fol. 51.

• regulariter conceditur ad partis possessionem, cap. 70. num. 27. fol. 422.

• ut locum habeas, necesse est ut Princeps ex certa scientia dispensare intendat, ibid. num. 28.

• item

I N D E X

- item quod de dispensatione constet ver-
bis expressis, non autem ambiguis, *ibid.*
num. 29.
- super quibus defectibus petatur? *cap.*
87. num. 8. fol. 535.
- Disponens, Dispositio.
- Disponendi reservatio. *Vide ver. Reserva-*
tio.
- Dispositio specialiter introducta favore li-
berorum, ut testamentum minus solenne
substineatur, procedis etiam favore
pro causa, *cap.* 5. num. 8. fol. 33.
- facta vigore antecedentis reservatio-
nis in beneficium certa persona ex causa
onerosa valet, & retrotrahitur etiam in
præiudicium tertij, *cap.* 9. num. 24. &
sub num. 26. fol. 56.
- utilis, & perfecta non tollitur per se-
cundam inutilem, & imperfectam, *cap.*
79. num. 6. fol. 477.
- que actui expresso non convenit, conse-
tur facta secundum actum cui est appli-
cabilis, *cap.* 82. num. 23. fol. 503.
- Dispositio. *Vide ver. forma.*
- Dispositum ad favorem unius improprian-
do verba, non debet trahi ad alium, &
extendi de persona ad personam, *cap.* 4.
sub num. 31. fol. 29.
- non habet locum nisi constet de præsup-
posito, quoties lex, vel statutum unum
disponit, & aliud præsupponit, *cap.* 99.
num. 14. fol. 616.
- Diuiduum.
- Diuiduorum ea est natura, ut una pars cat-
vis non præiudicet, *cap.* 22. num. 10.
fol. 121.
- Divisio.
- Divisio bonorum fortius operatur quàm se-
pius calculata ratio in specie l. Procula,
ff. de probat. *cap.* 25. num. 33. fol. 142.
- Diuortium.
- Diuortij indicio pendente coram Ecclesia-
stico Iudice, ad quid teneatur maritus
uxori, *cap.* 94. num. 11. fol. 582.
- in causa que sit causa extrinseca resti-
tutionis dotis, *ibid.* num. 16. fol. 583.
- in indicio causa intrinseca id est adul-
terium, vel falsitia probanda est, *ibid.*
num. 18.
- Divortio facto culpa mariti, debetur uxori
omne dotis lucrum, & donatio propter
nuptias, *cap.* 95. num. 23. fol. 493.
- ei qui causam dedit pena imposita, *cap.*
94. num. 2. fol. 181. & vide ver. Pena.
- Circa diuortium quid fuerit immutatum
iure canonico, *ibid.* num. 9. fol. 582.
- Diuortium iure civili quælibet permissum,
cap. 94. num. 1. fol. 581.
- Diuortium. *Vide ver. Alimenta, ver. Doi,*
ver. Maritus.
- Diuortium.
- Diuortium tempus. *Vide ver. Tempus.*
- Doctor.
- Doctorem insignium auctoritas multum
extimanda est, *cap.* 42. num. 11. fol. 247.
- prebet instam credendi causam, suffi-
cientem ad creandum titulum etiam ad
prescribendum, *ibid.* num. 12.
- Documentum.
- Documentum quid sit in iure, *cap.* 91. num. 4. fol. 564.
- Eius appellatione venit instrumentum, *ibid.* num. 5.
- Dolus.
- Dolus quando dicatur dare causam contra-
ctui, *cap.* 25. num. 37. fol. 143.
- datus causam contractui irriti iuris,
an ipsum annullat sicut contractum bo-
ne fidei, *ibid.* num. 38.
- presumitur ex enormissima lesione,
cap. 100. num. 69. fol. 632.
- quando presumatur remissus, *cap.* 53.
num. 26. fol. 323.
- presumitur quando non fuerit servata
sollennitates à iure requisita, *cap.* 76. num.
5. fol. 461.
- Dolus debitoris. *Vide ver. Debitoris dolus.*
- Dolo facit quis petere, &c. regula proce-
dit in interditiis ad ipsos causas non autem
recuperandas, *cap.* 27. num. 11. fol. 152.
- Domicilium.
- Domicilium ibi dicitur quis habere, ubi
animum manendi, versandi, & gerendi
se habet, *cap.* 32. num. 20. fol. 183.
- Dominium.
- Dominium in promptu licet in remedijs re-
stitutorijs nunquam quis possit obicere,
non tamen adversus agentem ex can. re-
integranda, 3. q. 1. & l. si quis in tan-
tam, C. unde vi, *cap.* 27. num. 12. fol. 152.
- an cadat in annuis redditibus, *cap.* 42.
num. 19. fol. 248. & *cap.* 43. num. 9. fol. 254.

INDEX.

Dominium bonorum forindicati. Vide ver. Forindicatus.

• rei empti cum pecunia alterius, ut alteri quaturus, debet id agi cum venditore, alius quaturus emptori, c. 67. n. 13. & n. 19. f. 399.

Et quare. Vide ver. Venditoris voluntas.
• probatur ex possessione ubi de eo incidenter agitur, ib. n. 41. f. 404.

• non probatur in prejudicium tertij ex perceptione fructuum, ib. n. 42.

• rei eius esse censetur, in cuius persona titulus est radicatus, ib. n. 45. f. 205.

• utile non potest stare cum directo, sed cum eo consolidatur, c. 81. n. 60. f. 496.

• statim transferuntur in venditione necessaria, & assensus superueniens non minus non tribuit, ib. n. 66. f. 497.

• rei dotalis naturaliter semper paret uxorem esse, ideoq. ei competit rei vindicatio, c. 94. n. 20. f. 584.

Dominij exceptio in promptu probata an, & quando admittenda sit ante factam restitutionem in iudicio spoli, c. 27. nu. 31. fol. 156.

• admittitur in simpliciter remedio recuperata spolio commisso sine visio, ib. n. 43. fol. 158.

Dominus.

Dominus dicitur etiam qui fundum communem habet cum alio, c. 22. num. 25. f. 124.

Donans.

Donandi, seu legandi facultatem qui sibi reservavit, an servet modum in reservatione, si heredem instituat, c. 9. sub n. 26. fol. 57.

Donandi animus inter coniuges non presumitur circa res magni valoris, c. 92. nu. 21. & n. 23. f. 574.

Donans non tenetur donatario nisi in quantum facere potest deducto ne egeat, cap. 19. n. 2. f. 102.

• in remunerationem, seu propter benemerita non gaudet beneficio deducto ne egeat, ib. n. 30. f. 106.

Nec ubi donatio fuit iura mento firmata, ib. n. 31.

Donare, & iactare sum nemo presumitur, c. 92. n. 21. f. 574.

• qui non potest nec etiam confiteri valeat recepisse, c. 34. n. 12. f. 196.

Donans. Vide ver. Beneficium ne donans teneatur.

Donatarius.

Donatarius cum hypotheca, & clausula constituti an preferatur creditoribus posterioribus quantumvis causam foveant onerosam, c. 12. n. 1. et n. 17. f. 102. & sub n. 32. f. 106.

• possidens per constitutum preferatur ei, cui fuit res actualiter tradita, ib. num. 25. fol. 105.

Etiam contra piam causam, ib. n. 26.

Donatio.

Donatio propter nuptias, antefatum, bonum paraphernalia, & arrha sunt synonyma, c. 14. n. 1. f. 79.

• debetur mulieri in pramiū primi conjugii, & amissa pudicitia, ib. n. 4.

• competit etiam in vita mariti, ib. nu. 3.

• soluto matrimonio quomodo debeat, ib. num. 6.

• facta in remunerationem beneficiorum facit cessare coniecturam simulationis, c. 17. n. 18. f. 95.

Dicitur potius quodam permixto, quam simplex donatio, ib. n. 19.

Merita probantur ex assertione donantis, ib. n. 20.

• dicitur incipere à traditione, si donator constituat se possidere nomine donatarij, c. 18. n. 7. f. 99.

• propter nuptias, sine antefatum quod ratione introductum, cap. 38. num. 28. f. 126.

• maior debetur virginibus, quā viduis, ib. n. 29.

• contemplatione matrimonij gaudet privilegij dotis eiq. equiparatur, cap. 59. nu. 2. fol. 351.

Etiam in fundis, ibid. nu. 3.

• contemplatione matrimonij est pars, & portio contractus dotalis, & cum eo confunditur, cap. 60. num. 1. fol. 357.

Gaudet omnibus privilegijs doti concessis, ibid. num. 2.

Succedit in locū antiquę donationis propter nuptias, ibid. nu. 3.

• permutatio quodam potius est, ib. n. 4.

Per

I N D E X

- Per eam uedum filio donatario, si d uxori ipsius actio queritur, ibid. num. 5 fol. 358.*
- cessatur facta pro tuitione, & affectuatione dotis, ibid. num. 6.
- Ad observantiam in capermisform uxore agere potest, ibid. num. 8.*
- propter nuptias hypothecam habet talem a lege, c. 46. num. 26 fol. 275.
 - regulariter non habet privilegium praetensionis ex l. auiduis, C. qui pot. ibid. num. 27.
- Nisi fiat in augmentum dotis, ibid. num. 28.*
- Idem cum sit simpliciter causa remunerationis, vel ex alijs iustis causis, ibid. num. 29 fol. 276.*
- qua sit a viro ignobili, vel sine uxori nobili, vel iurem dicitur remuneratoria, ibid. num. 30.
 - habet omnia dotis privilegia, ibid. num. 31.
 - in eius locum hodie successit donatio contemplatione matrimonij, ibid. num. 32.
 - sine inter viros sine causa mortis a natura contractus omnino aliena est, c. 92. num. 15 fol. 615.
 - causa mortis habet naturam ultima voluntatis, ibid. num. 16.
- Eam facere prohibentur filijfam. sine consensu patris, ibid. num. 17.*
- non praesumitur ubi alia subest causa, cap. 92. num. 34 fol. 575.
 - inter virum, & uxorem non nisi morte donantis confirmatur, ibidem num. 39 fol. 576.
- Donatio quando habitura est effectum post mortem, si pronunciat ex alia causa, & obligatione irrevocabili non solum valet ut donatio, sed etiam ut contractus inter viros, & tenet irrevocabili ter a die donationis, cap. 9. num. 23 fol. 56.*
- Donatio inter virum, & uxorem morte non confirmatur, ubi apparet contraria voluntatis conciliantia, cap. 92. num. 29 fol. 575.*
- praesumpta qualibet leni occasione excluditur, ibid. num. 30.
 - facta ut post donatarij mortem alteri res donata quatur, ante secundi donatarij acceptionem renocabilis an sit, cap. 34. num. 18 fol. 197.
- Praesertim concurrente donantis, & donatarij consensu, ibid. num. 19.*
- Et filij contemplatis non dum natis, ibid. num. 20.*
- facta a patre filio an censentur ad partem reversa filio mortuo tanquam profectitia, ibid. num. 22. 29. 32. & 40.
 - contemplatione matrimonij imputatur filio in legitimam, ibid. num. 24 fol. 198.
 - facta filio contemplatione matrimonij de iure intelligitur facta uti filio, non uti heredi, & quare, ibid. num. 27.
- In ea pater non habet ususfructum, ibid. num. 30 fol. 199.*
- In ea uxoris interesse non consecutivum est sed principale, ibid. num. 36 fol. 201.*
- facta a patre filio requirit ad eum validitatem veram, vel fictam traditionem, c. 34. n. 38 f. 202.
- Donatio. Vide ver. tex. in l. sicut, ver. tex. in l. quidam mulier, tex. in l. C. de usufrag. & ner. pactum, quod filij succedant.*
- Donationes a parentibus filijs facta contemplatione matrimonij valde sunt, & irrevocabiles, cap. 34. num. 1 fol. 194.*
- retinent naturam contractus dotalis, ibid. num. 2.
 - dicuntur donationes ob causam, ib. n. 3.
 - censentur in eis contemplati filij procreandi, ibid. num. 4.
 - dicuntur facta titulo oneroso non lucrativo, ibid. num. 5.
- Si tamen fiant contemplatione matrimonij cum certa persona contrahendi, ibid. num. 6.*
- non renocantur vitio ingratitudinis, ibid. num. 7 fol. 195.
- Nullum pactum, nullaque conventio valida est in earum praedictum, & quare, ibid. num. 8.*
- Neque confisso de recepto, ibid. num. 9.*
- In ea an cesset interesse uxoris soluto matrimonio, ibid. num. 21. & 20 fol. 197.*
- Donationes tacita inter virum & uxorem nec iuramento firmantur, c. 92. n. 26. f. 574.*
- Donationis contemplatione matrimonij una medietas spectat ad uxorem, altera ad maritum, c. 34. n. 37 f. 201.*
- Causa finalis matrimonij in donationibus*

INDEX.

- bus contemplatione ipsius factis non cessat per mortem patris, quia perpetuat in filios, ibid. nu. 39.*
- Donationis presumptio ex animi affectione regulatur, c. 92. nu. 27. fol. 575.*
- Donationis simulatio. Vide ver. Simulatio.*
- Dotale.*
- Dotalis rei alienatio. Vide ver. Alienatio.*
- Dos.*
- Dos in fendis non est privilegiata, cap. 59. nu. 18. & 20. fol. 353.*
- Et quare, ibid. nu. 21.*
- *pro oneribus matrimonij datur, cap. 93. num. 11. fol. 578.*
 - *putativa gaudet privilegij vera dotis, cap. 95. nu. 3. fol. 589.*
 - *restituenda est necdum quando matrimonium dissoluitur quodam vinculum, sed etiam si fiat divorcium, ibid. num. 6. fol. 590.*
 - *est proprium mulieris patrimonium, eiusque commodum quatenus spectet ad maritum, ibid. nu. 10. fol. 591.*
- Eius retentionis titulus precipuus quis sit, ibid. nu. 17. fol. 592.*
- Dos duobus tantum casibus debet restitui, cap. 93. nu. 7. fol. 578.*
- Dos. Vide ver. Index, qui praevenit.*
- Dos parva intelligitur quae nulli doti aequiparatur, cap. 47. num. 9. fol. 279.*
- Dotis fructus sunt restituendi à die quotitulus cessat, ibid. nu. 18.*
- *fructus ipsius sunt eiusdem naturae, & habent se per modum unius, cap. 94. nu. 24. fol. 584.*
 - *restitutio adeo favorabilis est, ut nec una die differri queat, cap. 27. num. 29. fol. 155.*
 - *Constituende filius onus est hereditarium, cap. 44. nu. 33. fol. 264.*
 - *paritas in specie tex. in auth. praeterea, C. unde vir & vxor Iudicis arbitrio estimanda est, cap. 47. nu. 4. fol. 278.*
- Iuxta uxoris qualitatem, & dotis quantitatem, ibid. nu. 5.*
- Et an habito respectu ad tempus mortis mariti estimanda sit congruitas dotis, ibid. num. 6.*
- *paritas non iuxta persona qualitatem, sed pro mera vietus necessitate esti-*

- manda est, ibid. nu. 22. fol. 281.*
- *fructuum indicium unicum est cum iudicio dotis, cap. 98. nu. 14. fol. 606.*
 - *restitutio non dicitur integrè facta, nisi restituantur fructus, cap. 95. num. 13. fol. 591.*
 - *fructus quo casu possunt ab uxore peti tanquam interesse conventum, ibid. nu. 21. fol. 592.*
 - *restitutio in causa separationis thori est plenaria, cap. 94. num. 23. fol. 584.*
- Intelligi debet una cum fructibus, ibid. num. 24.*
- Dotium restitutionis causa merè prophana est, cap. 93. nu. 1. fol. 577.*
- Dubium.*
- Dubia res dicitur respectu finis, & effectus, cap. 9. sub num. 4. fol. 54.*
- Dux.*
- Dux Bironi Gallia Marecallus sine defensionibus capitaliter damnatus cap. 33. nu. 26. fol. 191.*

E.

Ecclesia.

- E**cclesia strictè sumpta qua dicatur, cap. 55. nu. 28. fol. 332.
- *cum immunitatem facit, quem liberum recipit, cap. 56. nu. 3. fol. 335.*
 - *violenta prohibet extractionem, ibid. num. 4.*
- Ecclesia. Vide ver. homicidium committens.*
- Ecclesia appellatione veniunt loca adiacentia intra scripta, c. 55. n. 4. fol. 328.*
- Et Vide ver. Loca.*
- *favor an in amittenda immunitate versetur, sicut in querenda, cap. 55. n. 9. & num. 29. fol. 329. & cap. 56. num. 12. fol. 337.*
- Ratio qua locis sacris immunitatem concedit diversa est ab illa qua eam adimit, ibid. nu. 12. fol. 329.*
- *scala qua, & cur sint immunes, cap. 56. nu. 21. & seqq. fol. 338.*
 - *hodie non habet passuum immunitatem, ibid. nu. 23.*

Ecclesiasticus.

- *Ecclesiasticus, & temporalis gladius sibi mutuo suffragari debent, c. 98. n. 1. f. 604.*
- Ecclesiasticus a persona. Vide ver. Tortura.*

I N D E X

Educatio.

Edueatio penes nutricē. Vide ver. Filiatio.

Electio.

Flectio non preiudicat rei, ad quam ius nō competit tempore electionis, cap. 95. num. 31. fol. 595.

Fori vidue competens licet cesset in Civitate propter Principis presentiam, nō tamen cessat in casibus, c. 72. n. 30. f. 438.

Electio fori privilegii miserabilibus tributum competit etiam sentibus, c. 52. n. 5. fol. 312.

Eligens.

Eligens ius cōmune. Vide ver. Privilegium.

Emancipatio.

Emancipatio licet tollat ius patrie potestatis remanent tamen reliquę ipsius. c. 99. num. 32. fol. 620.

Emancipationes nunquam possunt considerari ad ius filiorum, c. 77. n. 30. f. 470.

Emancipationis instrumentū probat emancipatum esse emancipantis filium, c. 84. num. 35. fol. 514.

Emancipatio. Vide ver. Simulatio.

Emancipatus.

Emancipati sui hodie non sunt, cap. 77. num. 16. fol. 468.

non transmittunt ex potentia suavitatis, ibi. n. 17.

Emancipationis, & patrie potestatis differentia sublata est, ubi pater intestatus decessit, ibid. num. 18.

Emancipatus admittitur ab intestato sicut suus collatis bonis, ibid. num. 19.

Emancipato filio competis ius dicendi testamentum patris nullū, si sine causa sit preteritus, cap. 77. num. 33. fol. 470.

Emendare.

Emendare libellum. Vide ver. Libellus.

Emens, Emptor.

Emens rem pupillarem preteritis eris alieni non tenetur probare as alienum, si Index interpositus decretum, c. 73. num. 20. f. 446.

Emptor etiam ante emptionis casum potest sibi consultare cum retentione pretij, & interesse conventi, cap. 50. num. 6. f. 297.

usuras pretij non solvens duplicem incurrit moram, ibid. num. 13. fol. 298.

sciens rem venditam esse alijs obliga-

tam non potest ex hoc de emptione agere, c. 50. num. 42. fol. 304.

Emptorem teneri censui sibi per venditorem delegatos solvere, etiam lite super remota, si tamon percipit rei fructus, decisi per Romanā, ibi. n. 37. f. 03. Quinimō, & resolutio iam contractū, ibid. num. 38.

Episcopus.

Episcopus statim affectu dignitate, eximitur à patria potestate, cap. 77. num. 20. fol. 468.

Nihilominus retinet iura suavitatis, ibid. num. 21.

Episcopo aliquod cōsentienti dicens & constituenti se partem non creditur, cap. 91. num. 21. fol. 560.

Errans, Error.

Errans in iure. Vide ver. Fructus.

Error iuris purgat malam fidem, cap. 63. num. 19. fol. 276.

facti cum quis variationem intendit quisnam sit, cap. 80. num. 5. fol. 483.

Error in iuris allegare nequit qui potest instrui ab advocato, ibid. num. 10.

Euictio.

Euictione imminente emptor tenetur ad usuras recompenfationis, & quare. c. 50. num. 1. fol. 296.

Euictione imminente emptor an teneatur ad usuras pretij, vel ad ratam fructuum, ibid. num. 5. fol. 297.

Et vide ver. Emptor.

Euictionem promittens proprio nomine ad illam tenetur, etiam si contrahat necessitate officij, cap. 76. num. 3. fol. 281.

præstare non tenetur tutor, vel curator, nisi ex ipsorum dolo, vel culpa contractū sit, ibid. num. 4.

Exactio.

Exactio unius summe semel debita non debet in plures distrahi, cap. 16. n. 9. fol. 89.

Exceptio.

Exceptio iuris intricati aequiparatur questionis facti, c. 84. num. 16. fol. 520.

Et vide ver. Ius intricatum.

Consistens in iure, vel in facto dicitur requirere indaginem altiore, ibi. n. 18.

Reservanda in petitorio non impedita immixtione, ibi. num. 19. 24. & 29.

... nul.

INDEX.

- nullitatem, vel inualiditatem legitimisationis respiciens non impedit immiffionem legitimari ex interdico quorum bonorum, fi tantisper dubia fit, ib. n. 20. fol. 521.
- nō impedit immiffionem heredi fcripto ex remedio l. fin. C. de edicto Diui Hadr. ib. n. 21.
- illegitimis notoria qua dicantur, ib. num. 23.
- aduersus legitimisationem quando dicatur dubia, ib. n. 40. fol. 525.
- lites pendentes locum non habet in via executina, c. 97. n. 7. fol. 601.
- Exception rei iudicata. Vide ver. Incidens questio.
- Exception spurietatis. Vide ver. Spurietatis exceptio.
- Exceptionis resultantes ex ventre instrumenti nullo statuto censentur exclusae, c. 24. n. 2. fol. 132.
- Exclusio.
- Exclusio filia dotata. Vide ver. Filia.
- Excommunicatus.
- Excommunicati, suspensi, aut interdicti, si de facto ordinem recipiunt caracteris impressionem, c. 41. n. 8. fol. 243.
- Executor.
- Executores testamenti directi substitui dici non possunt, c. 35. n. 4. fol. 204.
- nudi sunt ministri, ib. n. 5.
- alio herede non dato obiens vice heredis, ib. n. 6.
- Ad quid tunc excusantur iniuriati, ib. n. 9.
- Exemptio.
- Exemptio concessa personis in totum eximit, nec relinquit eas respectu aliquo subiectas, c. 64. n. 21. fol. 384.
- data non tantum respectu persona, sed etiam delicti non amittitur propter delictum, ib. n. 26. fol. 385.
- Expendens.
- Expendens falsam monetam. Vide ver. Appellatio, ver. Falsa moneta, ver. Moneta.
- Expressio, Expressum.
- Expressio certi temporis in genere facit, ut expressum censetur quicquid sub genere continetur, c. 49. n. 15. fol. 292.
- Expressum dicitur quod venit ex mente legis, c. 26. n. 11. fol. 146.
- haberi debet, quod testator interrogatus verosimiliter respondisset, c. 82. num. 17. fol. 503.
- Extensio.
- Extensio in substitutionibus absurdum est quod fiat de persona ad personam, c. 1. n. 12. fol. 5. & sub n. 44. fol. 12.
- Nec solum de uno granato in alium non granatum, se l etiam de uno honorato in alium non honoratum, ib.
- Præcipue si extensio ex cōiecturis fieri velit, ib. fol. 6.
- Et quoties propria nomina substitutorum sunt expressa, ib.
- legis fieri potest etiam in penalibus, quoties casus comprehenditur sub verbis legis, c. 26. n. 10. fol. 146.
- admittitur in lege penali ubi publica versatur utilitas, ib. n. 12.
- admittitur etiam in contraliis, si aliis effectum non haberent, c. 82. n. 25. fol. 503.
- Extensio. Vide ver. Pacta est stricti iuris.
- Exterus.
- Exterus. Vide ver. Cuius.
- F.
- Fabricans.
- Fabricans monetam. Vide ver. Falsa moneta.
- Falsa moneta.
- Falsa moneta consideratur nedum respectu materia, vel forma, sed etiam respectu ponderis, c. 26. n. 8. fol. 146.
- Eam expendens quo casu incurrat penam mortis naturalis, ib. n. 16. fol. 147.
- dicitur cooperari, & participare in delicto, & fabricatione moneta, ib. n. 17.
- De iure communi nō videtur puniendus, quoties monetam ab altero accepit, ibid. n. 18. fol. 148.
- Statutum Urbis contra expendentē scilicet falsam monetam quomodo intelligendum, ib. n. 19.
- Falsitas.
- Falsitas commissā in uno nō vitiat rescriptum in ceteris capitibus, in his qua non habent inter se connexionem, & dependentiam, c. 15. n. 1. & n. 1. fol. 82. & num. 24. fol. 86.

INDEX.

Et vide ver. Rescriptum.
. . non committitur sine dolo, ibid. num. 15. f. 84.
Falsitatis suspitio in civilibus habetur pro falsitate, c. 78. n. 10. f. 474.
. . Falsum.
Falsum qui exponit cavere debes impetratis, c. 86. n. 11. f. 527.
Familiaris.
Familiarem rem prosequi dicitur qui de damni agit emendatione, cap. 54. nu. 11. fol. 325.
Feudalia.
Feudalia non alligantur consuetudinibus Neapolitanis, c. 13. n. 10. f. 76.
Feudatarius.
Feudatarius qui percipit fructus feudi tenetur servitium prestare etiam litemota super feudo, c. 50. n. 33. f. 302.
Feudum.
Fenda sine Regis assensu in nostro commercio non sunt, c. 8. n. 12. f. 50.
Quod ea parum refert quod partes conveniant, ib.
. . sine domini assensu in nostro commercio non sunt, c. 59. n. 15. f. 353.
In ijs consideratur etiam interesse voluntatis domini, ib. n. 22. f. 354.
Nec habet locum regula si non valet quod ago, ut ago, c. 6. ib. n. 28. f. 355.
. . omnia in Regno sunt hereditaria, ita quod licet in ijs primogenitis succedat, non tamen possit feudum obtinere absq; qualitate hereditaria, ib. nu. 11. & sub num. 14.
In iunctum super feudo à testatore onus est pro lege servandum, & quare, ib. n. 12.
In eo potest hares gravari usque ad integrum feudi valorem, ib. n. 15. f. 61.
Etiam si testator per indirectum cogitane, ris successorem feudo privare, ib. nu. 16.
Feudi extimatio an debeat heredi, vel legatario, c. 81. nu. 8. f. 487. & num. 68. fol. 497.
. . solvenda est ab heredem in feudalibus ib. n. 9. & 11.
. . donec solvantur datur retentio feudi, ib. num. 10.
. . non debetur data institutione heredis in feudo, sicut in legato, & quare, ibidem num. 68.

*Feudi in alienatione qua impediunt trans-
 lationem domini, c. 81. n. 21. f. 489.*
*. . dominus in eius alienatione duplex
 habet interesse, ib. n. 23. f. 490.*
*In eis multum attenditur interesse volun-
 tatis domini, ib. n. 24.*
*Interesse voluntatis cessat in venditione
 feudi necessaria, non sic interesse fide-
 latis, ib. n. 27.*
*. . dimisso cedit in praeiudicium domini,
 c. 13. n. 18. f. 78.*
*. . venditio ad instantiam creditorum di-
 citur facta ex causa necessaria, cap. 81.
 n. 39. f. 492.*
Feudi alienatio. Vide ver. Alienatio.
*Fendiretentio vide ver. Hares in burgen-
 satieis.*
*Feudum ex pacto, & providentia antiquum,
 quod totum pertineat indivisum ad pri-
 mogenitum qua lege Regis fuerit indu-
 ctum, c. 10. sub n. 4. f. 60.*
*In eo non habet locum tex. in l. cum à ma-
 tre, C. de rei vindic. ib. n. 10. & n. 13.*
*Habet tamen locum in feudo hereditario,
 ib. sub n. 14. f. 61.*
*. . cum alienatur reservato assensu nulli-
 tas contrahus stat in pendenti, c. 27. nu.
 20. f. 154.*
*In feudis attendendum est tempus quo
 alius consumatur, & persequitur, non quo
 alius geritur, c. 57. n. 12. f. 342.*
*In eo ratio legis non attenditur, sed ma-
 da, & simplex directi domini voluntas,
 c. 70. n. 34. f. 423.*
*. . non continetur in dispositione generali,
 nisi specialiter exprimat, c. 82. nu. 16.
 fol. 502.*
*Potest gravari usque ad integrum valorẽ,
 c. 83. n. 12. f. 507.*
. . est quid univiale, c. 90. nu. 35. f. 560.
*Feudum. Vide ver. Hares. ver. Persona in
 quam dominus, ver. Rescripto.*
*Feudo aperto ob perduellionem si feudus tene-
 tur ad solutionem vita militis, idem
 praevisi, quàm finituri temporis, cap. 46.
 n. 5. f. 272.*
*. . donato, vel reservato consideratione ma-
 trimonii, si reservatio aliquo casu inutili
 fiat, oritur ex ea actio in factum ad
 interesse, c. 60. n. 10. f. 359.*

INDEX

Qui quandoque soles fends extimationē comprehendere, ib. n. 11.

Fendo donato, vel refutato conſeptione matrimonij aſſimatio ſemper praſtanda eſt, ib. n. 14.

Fideicommiſſarius.

Fideicommiſſarius conſtituitur vocatus ex propria perſona, non autem vti praediſuſti heres, c. 1. ſub n. 9. f. 3.

ut poſſit cogere heredem adire damnoſam forſan hereditatem beaſiſimo S. C. Pegafiant indultum ſuit codicibus regulas iuris, & quare, ib. n. 19. f. 7.

Solummodo teſtatoris eſt heres, nec tenetur ad onera pramortui ſubſtituit, ib. ſub n. 35. f. 15.

interdum audiendus a ſe cognitio proximiorum tractatum habeat, c. 2. ſub nn. 18. ſol. 20.

Fideicommiſſum.

Fideicommiſſa adimi nuda voluntate eſſa tacita, & praſumpta Vide ver. Legata, & fideicommiſſa.

Fideicommiſſo preſumptum renuntiatum ex alio poſitum in contrarium, c. 61. nn. 20. f. 363.

renunciari poſſe non ſolum expreſſe, ſed etiam tacite, c. 62. n. 1. f. 367.

Fideicommiſſum conditionale an poſſit ex voluntate teſtatoris transmitti ad heredem eius qui deceſſit ante conditionis eventum, & ſi non aliter quam ex conſuetudine conſuet de voluntate teſtatoris, c. 1. n. 4. f. 4. & n. 10. f. 5. & ſub n. 52. ubi diuerſorum deciſiones, ac num. 33. ubi deciſ. S. C. f. 13. & ſub num. 55. f. 15. ex ptoſis contrariis ſub n. 58. ſol. 16.

Et vide ver. Subſtitutio, ver. Transmiſſio. An tunc coniectura colligi debeant ex teſtamento ſolum, an etiam ex tacita quoque teſtatoris voluntate reſultante, ibi. Vel remitti debeas arbitrio Iudicis, ibid. num. 6.

Praſertim ſi ſubſtitutus vocatus ſit proprio nomine, ib. n. 11.

Coniecturis iſtis in inueſtigandis torquentur non modice notati, ib. ſub n. 13. f. 6.

Coniecturas debere eſſe neceſſarias, nec ſaltem multū probabiles qui dixerint, & qui q debeant eſſe clara, & efficaci, ibi. n. 14.

Kel tales quod ad oculum, & evidenter probabilitate ad voluſſe teſtatorum colligatur, ib. ſub n. 54. f. 14.

Fideicommiſſum, ſine vniuerſale, ſine ſingulare non prius valere poſſe, quam ſi adita hereditas, ib. ſub n. 18. f. 7.

neque inſtitutio eſt, neque pars inſtitutionis, ib. ſub n. 28. f. 9.

faciunt ſemper duraturum dictio ſemper, vel nunquam in prohibitione alienationis, ib. n. 46.

quo caſu inducatur in caſu alienationis, ib. ſub n. 47.

conditionale an transmittatur, quoties niſi transmittetur praferretur is qui teſtatori eſt minus dilectus, & poſtponeretur deſcendens, ib. n. 35. f. 10.

Item cum teſtator eos filios, vel heredes ſubſtituit quos ad fideicommiſſum vocare neglexit, in alia parte teſtamenti honoravit diſpoſitione, ib. n. 36. f. 11.

non transmittitur quoties filij, vel heredes ſunt inuicati ad aliam ſubſtitutionem diuerſis perſonis factam, ib. n. 40.

Vel in codicillis, non autem in teſtamento, & ad diuerſum effectum, ib. n. 41.

An ſit transmiſſio locus ex praſumpta, ſine tacita voluntate teſtatoris, quoties admittere eos voluit, qui in codicillis, vel vltiori gradu ſunt, & quare, ib. n. 42. & n. 44. f. 12. & ſub n. 55. f. 15.

Praſertim ſi primi inſtituti vocati fuiſſent in ſtirpes, ſine tacite, ſine expreſſe, ib. num. 43.

Ei an, & quando ſit locus data perpetua prohibitione alienationis honorum, ib. n. 45. & n. 47.

Vel quoties ſubſtituti ſunt ſeniores inſtituti, ib. n. 52.

An caſu finalis, qua motus eſt teſtator ad fideicommiſſum, ſubſtitutus tuncque facienda funditus deſtrueretur, niſi ſubſtituti heredes admitterentur, ib. ſub n. 54. f. 14.

transmittitur cum ſubſtitutus eſt non extraneus ſed de teſtatoris liberis, vel deſcendens, ib. n. 56. f. 15.

quando debetur pia cauſa ſalua ſamen legitima filiorum, an procedat tex. in l. cū acutiſſimi, C. de fideic. c. 3. nn. 12. f. 33. & n. 24. f. 35.

Kkk 2 Ff

I N D E X

Fideicommissum licet ab initio sit validū eius tamen acquisitio potest esse in pendenti, c. 20. n. 18. f. 110.

• universale subducitur rescisso testamento per quarelam inofficiosa, c. 78. nu. 3. f. 472.

Fideicommissum. Vide ver. Legatum, ver. Fructus, ver. Renunciatio.

Fideicommissum ut amplius fiat, interpretatio facienda. Vide ver. Interpretatio, Fideiubere.

Fideiubere nunquam presumitur quis pro eo, contra quem non potest recursus habere, c. 11. n. 24. f. 68.

Fideiussio.

Fideiussio. Vide ver. Causio.

Fidelitas.

Fidelitatis interesse in domino quid tribuat possit, c. 81. n. 25. f. 490.

Fides banci.

Fides banci. Vide ver. Cedula.

Filia.

Filia licet representet, & succedat in locū patris, non representat eius masculinitatem, ideoque non ut masculus, sed ut femina succedit, c. 4. n. 20. f. 28.

• propter causas, pro quibus potestas olim exheredari potest hodie non dotari, cap. 38. n. 23. f. 225.

• dotata exclusa per statutum à patris successione, si renunciando dixeris se cedere omni iuri quod habet in bonis patris, talis renunciatio extenditur ad bona materna, ne sit inutilis, cap. 49. n. 13. fol. 292.

• non ideo solum quia fuit dotata excluditur sed etiam quia masculus superest, c. 77. n. 8. f. 46.

• quia non est in patris potestate potest ab eo prateriri, ib. n. 15. f. 468.

• nupti tradita an sui favore, vel matrimonij, ac viri eximatur à patria potestate, ib. n. 25. f. 469.

Ei exemptionem à patris potestate concessam, vel favore matrimonij nihil differt, ib. n. 26.

• non propter matrimonium, sed suimet ipsius favore à patris potestate liberatur, ib. n. 27.

• nuptia habetur pro emancipata in fa-

vorabilibus tantum, non autem in preiudicialibus, ib. n. 28.

Filia dotata exclusio temporalis est, id est durante masculi existentia, cap. 77. n. 5. fol. 466.

Presertim si paterna successioni cum inramento non renuncianter, ib. n. 6. f. 467. filia familias.

Filia familias de iure consuetudinario Civitatis Neapolitana statim ac nupti traditur eximitur à patris potestate, cap. 77. n. 12. f. 468.

• nuptia in Civitate Neapolis statim eximuntur à patria potestate, c. 99. n. 46. fol. 621.

Filiatio.

Filiatio representari non potest, c. 4. n. 21. fol. 29.

Filiationis vera probatio difficilis in patre, c. 8. n. 2. & 4. f. 509.

Eius probatio triplex, ib. n. 5.

Eam ad probandam dicitur coniecturæ, vel iter sufficiens, ib. n. 7. f. 510.

Eam probat fides Parochi cum alio administrato, ib. n. 8.

Libet patris primatus in quo filius describitur inducit filiationis coniecturam, ib. n. 9.

• coniecturam inducit idem nominis filij & avi, ib. n. 10. f. 511.

• fides chrismaris à qua susceptus fuit ad infantiam patris, ib. n. 11.

• natiuitas infantis alicuius retinens matrem in schemate concubina, ib. n. 12.

• coniecturam inducit alimentorum, et scabola prestatio ab aliquo facta, ib. n. 14.

Imo etiam quasi possessionem filiationis, ib. n. 15.

Eius fortior est coniectura prestatio alimentorum, quam nominatio, ib. n. 16.

• coniectura est salarium cum nutrice pepigisse, ib. n. 17. f. 511.

• nominatio in donatione, ut in ipsum facta, ib. n. 18. f. 512.

Ad eam presumendam nominatio sola non est sufficiens, ib. n. 19.

Nisi sit in actu proportionabili, qui soli filio conveniat, ib. n. 20.

• coniectura est clericus filio collatus patre supplicante, ib. n. 21.

Item

I N D E X

Item Doctoratus insignia, & admissio in Collegium ibid. nu. 22.

Item decreta lata super filiatione, & legitimitate pro clericatu, & Doctoratu assequendo ibid. nu. 23.

- *quasi non incidenter, sed principaliter continetur in iudicio possessorio, ibi, nu. 29 fol. 513.*

Tractatus ex quibus aliis inducitur, ibid. nu. 31.

- *quasi possessio efficit ut contrario nō probato verè filius quis existimetur, ib. n. 32.*
- *releuat ab onere probandi etiam in iudicio petitorio, ibid. nu. 33 fol. 514.*

Eam probat donec contrarium appareat patris assertio assertivè, & principaliter facta, ibid. nu. 34.

- *Evidentissima coniectura est legitimatio, ibid. nu. 36 fol. 515.*
- *sola fama, & opinio transfert onus probandi in contrarium, ibid. nu. 40 f. 516.*
- *fama sola non sufficit, nisi concurrant alia adminicula, ibid. nu. 41.*

- *quasi possessio non probata conceditur filio interdictum quorum bonorum, c. 85. num. 1 fol. 518.*

- *quasi possessio in habens pendente iudicio debet haberi provisionem, quam filius verus habet, ibid. nu. 2.*

- *quasi possessio semel acquisita filio etiam inuito auferri non potest, c. 87. num. 34 fol. 500.*

- *quasi possessioni parentum confessio non praeiudicat, ibid. nu. 35.*

- *quasi possessioni nō praeiudicat ultimus patris tractatus, nisi filius consentiat per alium possitum, ibid. nu. 36.*

- *quasi possessioni non est alius contrarium edn. aro apud nutricem, cap. 87. nu. 37 fol. 541.*

- *negationem non inducit expulsio à domo paterna, ibid. nu. 38.*

- *propterea certis, atque stante parentum agnitione, non obstante tex. in l. vulgo con. epri. de statu hom. cap. 87. nu. 27 fol. 517.*

- *tractus ultimus praeiudicat primo contrario ib. num. 29.*

Nisi primus tractatus utriusq; parentis fuerit, secundus verò unus, ib. num. 30.

Vel nisi legitimatio precedat ultimum, alium, ab. num. 31 fol. 540.

Filius.

Filij positi in conditione secundum magis receptam D.D. sententiam non censentur vocati ex propria persona, c. 1. sub n. 53. fol. 13. & cap. 62. nu. 9 fol. 369.

Data aliquanti vocatione intelligi debet ad portionem patris eorum, nō autem coheredit, ibid. nu. 59 fol. 16.

- *chariores sunt parentibus, quā pia causa, cap. 5. sub nu. 24 fol. 35.*

Filij qualem debeant parentibus reverentiam, cap. 38. nu. 1 fol. 220.

- *qui indignas contrahunt nuptias possunt à patre exheredari, ib. nu. 3.*

Filio legitimitate datur interdictum quorum bonorum, quoniam admodum legitimo, c. 85. nu. 3. & 10 fol. 519.

- *competit remedium possessorium adipsam possessionem, ibid. nu. 8.*

- *cōpetit etiam ab intestato iudicis officium, ibid. nu. 10.*

Filiorū, & pia causa dilectionis non est par ratio, ibid.

Filiorum favore lex benigniorem admittit interpretationem, cap. 65. num. 27 fol. 393.

Filium mariti quem esse praesumitur, nec admittitur alia probatio in contrarium, quā confessio eius de cuius interesse agitur, ibid. nu. 4.

- *mariti quem esse, est praesumptio iuris tantum, contra quam debent esse probationes concludentes, ibid. nu. 5.*

Filius ex representatione consequitur gradum patris, non alias qualitates, puta etatis vel masculinitatis qua in eo non reperitur, cap. 4. sub num. 20 fol. 28.

- *exheredari potest illis tantum quatuordecim casibus à Iustiniāno numeratis, & non alijs, cap. 38. nu. 22 fol. 225.*

- *potest in re propria gravari, quoties et ultra legitimam relinquitur, cap. 48. nu. 22 fol. 287.*

- *legitimus in iudicio immissionis debet esse in quasi possessione non solum filiationis, sed etiam legitimatus, c. 84. num. 42 fol. 516.*

Et vide ver. Legitimus.

I N D E X.

- immittitur in possessione fendorum clau-
ro & aperto iure, ibid. num. 14. & num. 22.
fol. 520.
- presumitur potius mariti quam adul-
teri, cap. 86. num. 2. fol. 527.
- mariti quis presumitur, etiam si uxor
in domo amarij retineretur, dummo lo
maritus potuerit habere aditum ad eam,
cap. 86. num. 6. fol. 527.
- mariti presumitur etiam si legitimatus
factus heres institutus ab amario, & ab
eo tractatus tanquam filius, ibid. num. 7.
- presumitur mariti non obstante assertio-
ne amarij dicentis esse eius filium, ibid.
num. 9. fol. 528.
- Filiusfam.
- Filiusfam. contractus in debiti agitione cen-
satur ratificatus, cap. 53. num. 8. fol. 320.
- quoad alius ultima voluntatis con-
ductor sunt inhabiles, nisi patet con-
sensus accedat, c. 99. n. 6. f.
- Secus in contractibus excepto mutuo, &
voto, ibid. num. 7.
- possunt propterea scire habere non obsta-
te Senatus Consulto, ibid. num. 8.
- tam maioris quam minoris aetatis aque
habiles sunt ad contrahendum, c. 100.
n. 2. fol. 625.
- Filiusfam. qui societatem iniuit, si ea du-
rante eo expectetur, quibus actionibus te-
neatur, c. 53. num. 5. fol. 318.
- potest patri donare etiam sine inua-
mento, cap. 100. num. 73. fol. 633.
- potest ad patris commodum obligari co
absente, nulloque accedente consensu,
ibid. num. 75. & 76.
- Filiusfam. Vide ver. Donatio causa mortis.
- Finis.
- Finis ut ab origine reguletur quid sit ne-
cessarium, cap. 36. num. 23. fol. 212.
- trahit post se principium tanquam
minus dignum, cap. 53. num. 20. fol. 322.
- Fiscus.
- Fiscus au. & quando de iure digestorum
acquirebat bona futura damnata ad po-
nam relegationis, vel deportationis, cap.
20. num. 4. & 5. fol. 108.
- publicatis alicui bonis ob erimen capi-
tale nullum ius habet ad bona damnata
post sententiam obiecta, ibi sub n. 18. f. 110.
- Fiscus iuste retinet penes se bona bandito
quasita post confiscationem, cap. 21. n. 2.
fol. 112.
- nihil acquirit ex incapacitate ali-
cuius, nisi casu quo quis iacit fidem
acionis, & de restituendo legatum,
sive hereditatem incapaci, ibid. num. 27.
fol. 116.
- anfertur ab incapaci tanquam ab indi-
gno, ibid.
- ut admittatur ad bona forudicati ne-
cesse est ut reus sit effectus servus pœna,
ibid. num. 29.
- licet in bonis confiscatis soleat in-
nonnullis haberi pro herede, proprie ta-
men heres non est, ibid. num. 50. fol. 119.
- Et vide ver. Forudicati bonorum dominij.
- vendens rem sui debitoris tenetur ad
substitutionem sollemnitate, cap. 75.
num. 14. fol. 458.
- Fiscus. Vide ver. Fundo aperto.
- Fœmina.
- Fœmina qualibet ex filijs admittitur ad
portionem legitimam ex providentia le-
gis, c. 13. n. 20. fol. 77.
- Fœmina admittuntur ad successionem ma-
sculis non extantibus, cap. 13. num. 15.
fol. 76.
- secundogenita ubi vivunt iure Fran-
corum habent paragium, ibid. num. 16.
- Forudicatio, Forudicatus.
- Forudicationis sententia. Vide ver. Affinis.
- Forudicatus pro mortuo habetur in his
que pertinent ad ius civile, cap. 21. num. 6.
fol. 112.
- incapax est, & habetur pro mortuo, ib:
num. 22. fol. 115.
- Eius incapacitas considerari potest dupli-
citer, ibid. num. 23.
- debet per sententiam declarari, ibid.
num. 24.
- fide, & improprie dicitur mortuus, ib.
num. 35. fol. 117.
- capax restitutionis, & in ultetia Prin-
cipis, non est censendus naturaliter mor-
tuum, ibi l. num. 36.
- Forudicati bonorum dominium vel a vi
transit ad filios, & ad fœcum non iure suc-
cessionis, sed ex providentia legis, c. 21.
n. 49. f. 119.

For-

I N D E X

Forma.

*Forma omiffa etiam in minima parte, dif-
pofitio non fortitur effectum, c. 15. nm. 22.
fol. 86.*

• *impofita facit actum cenferi indini-
dum, ib. n. 25.*

• *nec de confenfu partium omiffi poteft,
quin vitietur alium, c. 59. n. 10. fol. 352.*

• *nec poteft ei renunciari ab eo in cuius
favorem inducitur, ib. n. 11.*

• *fortius cenfentur inducitur quoties lex
aliquid faciendum requirit intra certum
tempus, ib. n. 12.*

• *an actus quifita fi omiffi actus cor-
ruit ipfo iure, c. 100. n. 45. fol. 630.*

• *partes non poffant ei renunciare, ibid.
n. 46. & n. 53.*

• *subftantialis eft que dat effe rei, & que
deftituta res deftituitur, ib. n. 50. fol. 631.*

• *omiffi non poffi nec iuramento fupple-
re, ib. n. 51.*

*Forma accidentalis defictus actum ipfo iure
non vitiat quoties follenitas defide-
ratur ad confirmationem rei iam exiftentis,
c. 50. n. 14. fol. 353.*

Forus.

*Forma quis fortitur ubi natus eft, c. 32. nm.
18. fol. 183.*

Forma. Vide ver. Nativitas.

Franciscus Antonius.

*D. Fræfcus Antonius Muficula Regius
Confiliarius Laudatur, c. 2. sub n. 22.
fol. 20.*

Fraternitas.

Fraternitas. Vide ver. Amicitia.

Fraus.

*Fraus legibus fieri non debet, c. 14. nm. 15.
fol. 80.*

Frequentius.

*Frequentius accidentia non mutant legis
difpofitionem, c. 100. n. 6. fol. 625.*

Fructus.

*Fructus fecuntur dominium, c. 10. sub nm.
23. fol. 62.*

• *natum naturales & exstantes, fed etiam
induftriales & confumpti fententia re-
nociata in refstitutionem veniunt, c. 43.
n. 22. fol. 355.*

• *legitimam fecuntur vigore dominij,
quod legis minifterio transferuntur in fr-*

liam, ib. n. 28. fol. 256.

*Fructus eos præftare cenentur ftatim fecu-
ta morte, ib. n. 29.*

• *debentur à die purificati fideicommi-
fi, c. 61. n. 2. fol. 362.*

• *fructus facit errant in iure, & quare, cap.
63. sub n. 18. fol. 375.*

• *ex proprijs reftatoris prædijs collecti
mercis appellatione an contineantur,
c. 65. n. 17. & 19. fol. 391.*

• *debentur à die commiffi criminis ubi
pœna imponitur ipfo iure, c. 94. nm. 36.
fol. 586.*

• *fructus dotis accessiones, eodemque iure
cum ipfa regulantur, c. 95. n. 7. fol. 590.*

• *percepti ante litem conteftatam debent
fulciri generica petitione contineri, cap.
96. nm. 8. fol. 597.*

• *percepti post litem conteftatam veniunt
abfque petitione, & quare, ib. n. 9.*

• *in refstitutione dotis veniunt actiones
de dote, ib. n. 10. fol. 598.*

*Et quotiefcunque debentur iure actionis,
ib. n. 11.*

• *dotis debentur iure actionis, ib. n. 12.*

• *generaliter debentur iure actionis in
actionibus uniuersalibus, ib. n. 13.*

• *veniunt vigore claufula fuper quibus
omnibus, & eorum fingulis peto, &c.
ib. n. 14.*

*Item vigore claufula cū annexis, & con-
nexis, ib. n. 15.*

Fructus dotis. Vide ver. Dos.

*Fructuum appellatione nedom naturales,
fed etiam civiles veniunt, c. 41. nm. 14.
fol. 254.*

• *rationem certam, & individualem ha-
bere impoffibile eft, c. 50. n. 8. fol. 398.*

• *præftatio velut tranfactione quadam
folet inter contrahentes pacifci, ib. n. 9.*

*Eorum loco fi detur conventio de certi
interrefte quantitate, data temporis dila-
tione ad pretium folvendum an vfuraria
fit, ib. n. 10.*

• *appellatione venit quicquid hominum
vfui introductum eft, ib. n. 15. fol. 355.*

• *fendi valor ex quibus extimandos, cap.
50. n. 44. fol. 304.*

• *bonorum paraphernalium remiffio po-
tius ad beneficium filiorum, quam ma-*

I N D E X.

riti prafumitur facta ab uxore, cap. 2. n. 2. f. 574.

Fundus,

Fundi nomina, & partes. Vide ver. Deflinatio.

Furiofus.

Furiofus an potius inestitutus, quam inestitabilis appelletur. Vide ver. Impubes, Furiofus, &c.

G.

Geminatio.

Geminatio habet vim specialis renunciatious. *c. 61. n. 3. f. 363.*

Generatio.

Generatio unus corruptio alterius, c. 1. sub n. 21. f. 7.

Genus.

Generi per speciem derogatur, quando genus, & species cadunt sub eodem iure, c. 6. n. 23. f. 40.

Genus non est in hereditate. Vide ver. hereditas.

Gladius.

Gladius. Vide ver. Ecclesiasticus.

Gratia.

Gratia in generalibus Comitibus anno 1583. Cinitas, ac Regno concessa circa filiorum famul. obligationes an sit in vfu, cap. 42. n. 9. f. 147.

Grauare.

Gravare possum quem honore, c. 7. n. 9. f. 44.

Guarentigium.

Guarentigij clausula. Vide ver. Clausula.

H.

Habilitatus.

Habilitatus cum fideiussione de tenenda Civitate loco carceris, si in Cafali innocens sit, vel territorio commissis stipulationum. *c. 72. n. 29. f. 438.*

Hector.

D. Regens Hector Capyc. Latro landatur, c. 1. sub n. 32. f. 10.

Heres.

Heres cum quis universalis instituitur an concurrat cum legatario usufructus omnium bonorum, & quare, c. 6. n. 7. f. 38. &

2. n. 12. 15. 17. & c. 7. sub n. 21. f. 47.

Quid cum quis institutus est verbis appollemibus in bonis omnibus, ibi, n. 8. & sub n. 10.

Ante verbis illis pleno iure, ibi, a n. 19. fol. 40.

Maxime cum institutio in bonis omnibus, &c. sit specificè facta præterquam ad infra scripta legata, ibi, sub n. 23. & 23. & sub n. 27. f. 41.

Quid si accedat consuetudo sanguinis, ibi, sub n. 25. f. 41.

• licet dominus sit, tamen ad eius dominium vsufructus non requiritur, quia insuam universitatis magis est quam rerum, ibi, n. 22. f. 40.

• non debet duplici onere gravari, c. 40. n. 47. f. 246.

• ut debitor dici possit, quia requirantur, c. 44. n. 36. f. 264.

• qui in damno non est ex additione non potest contrahere facto defuncti, etiam si heredis heres sit, c. 76. n. 19. f. 464.

• veniens contra factum defuncti etiam nullum de emittione tenetur, ibi, n. 20.

• scriptus in iudicio petitionis præambuli actor dicitur, c. 80. n. 18. f. 483.

• qui feudum non habet ex iudicio testatoris an teneatur ad onera per ipsum imposita, c. 81. n. 12. f. 488.

• non tenetur habere ratum, factum defuncti nullum, & invalidum, ibi, n. 16.

• qui aliquid consequitur non iudicio testatoris non tenetur ad onera per ipsum imposita, c. 82. n. 13. f. 502.

• gravatus non prafumitur qui non honoratur, ibi, n. 14.

• scriptus ex sola testamenti ostensione immittitur in possessionem bonorum, cap. 85. n. 25. f. 522.

Hereditas in burgensatibus competit actio ad pretium pro centis feudi translata in defunctum, c. 81. n. 2. f. 487.

Etiā extraneo, ibi, n. 5.

• datur fendi retentio, donec pretium solutum creditoribus ei restituatur cum vsu, ibi, n. 4.

Quamvis non habeat assensum super cessionibus sibi factis per creditores, ibi, n. 5.

Etiā si dominum feudi sit pater hereditem

I N D E X

dem in feudaliibus, ibid. nu. 6.

Teneatur heres in feudaliibus ei pretium solvere, ibid. nu. 7.

Haeredes sui, & necessarii qui dicantur, cap. 77. nu. 1. fol. 465.

debens necessarii iustitiam, vel exheredari, ibid. nu. 2.

Regula quod si quis heres is dicitur, qui primum locum obtinet in potestate patris tempore mortis ipsius declaratur, ibid. nu. 36. fol. 471.

Haeres in re certa. Vide ver. Iustus in re certa.

Haereditatur annus ad solvendum legatum. Vide ver. Legatum.

Haereditas.

Hereditas abq; corporibus hereditariis considerari potest, cap. 6. nu. 6. fol. 38.

est nomen iuris fictum, & imaginariū, quod in abstractio repræsentat defunctum, & consistere potest sine corporibus hereditariis, ibid. sub nu. 12. fol. 36.

In ea non sunt genus, & quantitas, cap. 9. sub nu. 31. fol. 57.

Hodie.

Hodie causas hodie agatur regula procedit in interdictis adipiscenda, non autem recuperanda, cap. 27. nu. 11. fol. 152.

Homicida.

Homicida voluntarius efficiatur irregularis, cap. 41. nu. 3. fol. 242.

licet characterem recipiat, remanet tamen suspensus ab exercitio quandiu Episcopo visum fuerit, ibid. nu. 13. fol. 244.

Homicidium.

Homicidium in rixa committens in Ecclesia, iustus est eius immunitate, cap. 55. nu. 32. fol. 333.

non presumitur commissum spe confugiendi ad Ecclesiam, ibid. nu. 33.

Hypotheca.

Hypotheca quesita medio tempore quando non impedit retroactionem, ad effectum ut creditor cuius ius ex retroactione consolidatur ad tempus obligationis postmodum contrahenti preferatur, cap. 10. sub nu. 26. fol. 63.

sunt indicanda est accessoria obligationi principali, cum contractus inesse pro-

ducitur, cap. 19. nu. 13. fol. 104.

non est inconveniens, ut separatur ab obligatione personali, diversumq; productus effectum, ibid. nu. 14.

cedi potest sine actione personali, ibid. nu. 15.

non extinguitur sublata actione personali media sententia, ibid. nu. 16.

creditoris emptoris introducit in ipso actu acquisitionis, cap. 36. nu. 20. fol. 212.

constituta, censetur quoq; constituta personalis obligatio saltem ab initio, c. 46. nu. 9. fol. 273.

Hypothecaria.

Hypothecaria visis competis creditori super bonis debitoris obligatis, cap. 60. nu. 24. fol. 361.

competit uxori cui de dotibus non fuit plene satisfactum de bonis mariti, ibid. nu. 25.

I

Idiotia.

Idiotia. Vide ver. Persona idiota.

Ignorantia.

Ignorantia praesumpta excusat a pena dolosa plus petitionis, cap. 22. nu. 28. fol. 125.

semper praesumitur in eo qui in alterius ius succedit contrario non probato, c. 61. nu. 17. fol. 364.

intris dubij, & intricati aequiparatur ignorantia facti, c. 62. nu. 16. fol. 370.

Ignorantiam contentorum in testamento alienare non potest, qui faceret scientiam alienius partis ipsius, ibid. nu. 17.

semper praesumitur, ubi agitur de nullitate matrimonij, cap. 95. nu. 2. fol. 589.

Ignorantia. Vide ver. Subreptio.

Illegitimus.

Illegitimus absq; dispensatione ordinarius licet peccet in celebrando, non tamen ideo efficitur irregularis, cap. 41. nu. 11. fol. 243.

Immissio.

Immissio non competit ex fideicommissio, eo quod capitur a manu heredis, cap. 80. nu. 26. fol. 484.

I N D E X.

Immissio. Vide ver. Principis assertio, ver. Sportularis exceptio.

Immissio in iudicio quot articuli sine faciente. cap. 84. nn. 39. fol. 515.

Et in obtinenda in bonis patris, non est arpar causa filij legitimatus, & legitimus, cap. 85. nn. 8. & nn. 32. fol. 523.

Immissio iudicium, & sic ver. Filius legitimatus.

Immunitas.

Immunitas non est qui per Ecclesiam ducitur manibus, & pedibus ligatus, cap. 56. nn. 16. fol. 337.

Nec qui violententer capientes ad locum immunitatis traxit, si ab eius manibus eundem non potuit, ibid. nn. 17.

Immunitas concessa clericis Civitatis, non comprehendit clericos casalem, cap. 72. nn. 24. fol. 438.

ecclesie non minus violata dicitur pro homicidio commissio in atro, quam in Ecclesia, cap. 59. nn. 2. fol. 327.

Immunitatis sunt principaliter personis, non locis concessus est, ibid. num. 10. fol. 329.

Immunitate Ecclesia non priuatur delinquens in locis exterioribus, intra tamen septa Ecclesie, ibid. num. 30. & num. 31. fol. 333.

Capituli extra Ecclesiam, si per eam ducantur an immunitati, cap. 56. nn. 1. & nn. 10. ubi decisio fol. 335.

Capituli qui per Ecclesiam ducuntur, non eo animo eam ingreditur, ut ipsius gaudeat immunitate, ibid. nn. 6. fol. 336.

Impedimentum.

Impedimentum sexus solummodo impedit characteris impressionem, cap. 41. nn. 14. fol. 299.

Illud est considerabile in contractu venditionis, quod versatur circa rei usum, cap. 30. nn. 34. fol. 302.

Imperium.

Imperium. Vide ver. Merum, & mixtum.

Imploratio.

Imploratio brachij. Vide ver. Iudicium.

Impressio.

Impressio characteris. Vide ver. Character.

Impubes.

Impubes regulariter aptus non est genera-

tioni, cap. 12. nn. 9. fol. 70.

furiosus, & alij qui testamenti facitionem actiuam non habent, an potius instabiles quam intestati appellentur, ib. nn. 18. & 20. fol. 72.

Indicium.

Indicia debent esse vergentia. Vide ver. Tormenta.

Individuum.

Individua sunt in quatuorplex differentia, cap. 15. nn. 20. fol. 85.

Individui sub specie aliqua comprehensi expressio quid operetur, cap. 65. num. 6. fol. 389.

Individuum sufficit esse respectu intentionis agentium, licet re vera non sit, ibid. num. 32.

ex natura rei consideratur, vel naturaliter, vel legaliter, ibid. nn. 32. & 87.

Consideratur legaliter, quoties plures res continentur sub uno iuramento, ibid. num. 35.

voluntatis illud est sine quo alius contrahens non contraxisset, cap. 57. num. 7. fol. 391.

Individuus efficitur alius, & si plura, & singula diversa in se continent, propter contrahentium voluntatem, cap. 15. nn. 29. fol. 87.

Incapax.

Incapax quis non sit per solam consummationem, cap. 21. nn. 25. fol. 116.

Incertum.

Incerta quando sunt, si ex posteriori euentu declarantur, cum sunt declarata, retractantur ad tempus quo fuerunt facta, cap. 9. sub nn. 4. fol. 54.

Incident.

Incidentis questio de qua sunt plene cognitum non patitur exceptionem rei inducenda in causa principalis, sed facit aliquale praedictum, cap. 84. nn. 28. fol. 513.

Incuratio.

Incuratio obligationis. Vide ver. Citatio.

Inferior.

Inferior nil potest statueri contra legem superioris, cap. 70. nn. 2. fol. 417.

potest suo statuto ius commune, vel legem superioris distinguere, & limitare, ibid. nn. 22. fol. 421.

po.

I N D E X.

• potest legem superioris suo statuto inuare etiam patialis coercitione, ibid. nu. 23.
Et tale statutum comprehendit superioris personam, quantumvis excelsam, & summa dignitatis, ibid. nu. 24.

Infirmitas.

Infirmitas quidnam sit, cap. 52. num. 24. fol. 315.

Infirmitas animi. Vide ver. Simplicitas.

Initium.

Initium semper spectandum an sit in contrahentibus, cap. 53. num. 2. & num. 12. fol. 318.

• spectandum est in iis quae perfecta sunt ab initio, ibid. nu. 18. fol. 321.

• cuiusq; rei attendendum est, cap. 56. num. 5. fol. 336.

Iniustitia.

Iniustitia notoria aquiparatur nullitati, cap. 98. nu. 6. fol. 604.

Iniuria.

Iniuria verbo, scriptura, facto, aliusue modis irrogatur, cap. 38. nu. 19. fol. 224.

• quae in facto consistit dicitur atrox, ibid. num. 20.

Insolutum datio.

Insolutum datio. Vide ver. Pignorum adiudicatio.

Institor.

Institor finita institutio an conueniri possit, cap. 51. nu. 13. & 16. fol. 307.

• durante institutio quatenus conueniri possit, ibid. nu. 15. fol. 308.

• recte conuenitur, si pecunia in eius utilitatem versa sit, ibid. nu. 17.

Institutio, Institutus.

Institutio plenus interpretari debet cum accedit coniunctio sanguinis, cap. 6. sub num. 25. fol. 41.

• alienis facta vniuersaliter de rebus non valet, cap. 9. sub nu. 29. fol. 58.

Institutus in re certa dato alio habere vniuersali habetur loco legatarij, ib. num. 27. fol. 57.

• in nonnullis habetur pro heredem, ibid.

• an, & quo respectu constituat tertiam speciem, ibid. nu. 28. & seq. & sub num. 35. fol. 58. & e. 10. sub nu. 26. fol. 63.

• an habeat ius accrescendi, ibid. n. 30. Et capiat legatum propria auctoritate, ib.

• pro herede habendus, utitur, & conuenitur actionibus hereditarijs; immitti debet in possessione bonorum, ibid.

• in re certa in genere, vel in quantitate, non videtur institutus in re hereditaria, & quare, ibid. nu. 31.

Instrumentum.

Instrumenta inspecto iure communi non habent executionem paratam, habet tamen in Regno, cap. 2. nu. 5. fol. 17.

• donationum, obligationum, & permutationum nihil valent in Civitate Neapolis, nisi vera rei traditio interueniat, cap. 18. nu. 1. fol. 58.

Instrumentis appellatione venit vltima voluntas, cap. 2. nu. 6. fol. 17.

Ex eo, etsi actor habeat intentionem fundatam, dato tamen diffensu ex parte conueni vna ordinaria iuxta causam naturam erit procedendum, & non termino extraordinario, ib. sub nu. 19. fol. 20.

• liquidatio non datur sine peritio, cap. 22. nu. 1. fol. 120.

• liquidationis causa extraordinaria est, cap. 24. nu. 13. fol. 134.

• in Regno est causa criminalis, ib. n. 17. fol. 135.

• liquidatio in Regno nullam admittit exceptionem, nisi satisfactionis, cap. 24. num. 1. fol. 132.

Instrumenti appellatione veniunt testes, cap. 91. nu. 8. fol. 56.

Instrumentum in vna parte falsum an, & quando reddatur nullum in totum, e. 15. nu. 31. fol. 87.

• publicum dicitur probatio probata, apparet veritas, res certa, & manifesta, habens pro se praesumptionem iuris, cap. 17. nu. 1. fol. 92.

• potest argui de simulatione ex coniecturis, & praesumptionibus, ib. nu. 2.

Et dua sufficiunt coniecturae, ib. nu. 3.

• dicitur apparet veritas, & probatio probata, cap. 67. nu. 7. fol. 399.

• transfert dominium rei emptae, et possessionem, etsi de simulatione constaret, ib. num. 8. & 9.

• publicum iure communis non habet executionem paratam, cap. 85. num. 27. fol. 522.

In-

I N D E X.

Intentio.

Intentio. Vide *ver. Voluntas.* & *intentio.*
Intentio testatoris. Vide *ver. Testatoris intentio.*

Interdictum, Interdictus.

Interdictum sunt collectina. & *extensina.*
cap. 96. nu. 7. fol. 597.

Interdicti quorum bonorum. & *Indicis officii* indicium summarium est, *cap. 8. §. n. 44. fol. 516.*

In eoli uiores probationes sufficiunt. *ib.*

Interdictum quorum bonorum. Vide *ver.*

Exceptio. *ver. Titulatio.* *ver. Filius legitimus.*

Interdictum retinenda. Vide *ver. Creditori consuetudinario.*

Interdictus. Vide *ver. Excommunicatus.*

Interesse.

Interesse pro legato certa quantitatatis filia factio in satisfactionem legitima, & *parag.* debetur à die mortis testatoris, non autem petitionis, *cap. 10. sub num. 23. fol. 62.*

• regulariter non debetur ante mortem, *ibid. nu. 19. fol. 61.*

• in legatis non debetur, nisi à die litis contestate, *ib. num. 21.*

Idem genericè in qualibet promissione, siue in dando, siue in faciendo consistat, quamvis pura ubi non est adiecta certa dies, qua interpellas pro homine, *ib. nu. 22.*

• exigi non potest nec debetur, nisi secus dispositione eius qui facultatem dispensandi reservauit, *ib. sub nu. 26. fol. 63.*

Praesertim data patrimonij decolitione, *ibid.*

• tertiarum qualiter permixtum in Regno, *cap. 42. nu. 4. 246.*

• tertiarum an ex contractu, si cuius tercia ex mora debeatur, *cap. 42. n. 10. & n. 33. fol. 247.*

• favorabile dicitur, *ibid. nu. 26. fol. 249.*

• quare non in Regno nota conscientia exigatur absq; ulla probatione, *ibid. num. 28.*

• lucri cessantis, & damni emergentis. Vide *ver. Lucrum.*

• lucri cessantis dicitur interesse tertiarum, quod in Regno exigitur vigore contrahens annui redditus, *ibid. nu. 31.*

Ex contractu nonnunquam descendit, *ib. nu. 32. fol. 250.*

• in quo differat à fructibus naturalibus, *cap. 43. nu. 12. fol. 254.*

• tertiarum venit appellatione fructuum, *ibid. nu. 16.*

• damni emergentis, & lucri cessantis probatio in Regno non est necessaria, & quare, *cap. 50. nu. 27. fol. 301.*

• contentum pendente pretij solutione debetur cisi paxum sit ut donec de emissionem caveatur non teneatur emptor pretium solvere, *ib. nu. 32. fol. 302.*

• etiam voluntatis domini consideratur in feudis, *cap. 59. nu. 22. fol. 354.*

• quandoq; soles extimationem feudi comprehendere, *cap. 60. nu. 1. fol. 359.*

Interesse. Vide *ver. Contentum.* *ver. V. infra.*

Interpellatio.

Interpellatio nulla est necessaria ad constituendum debitorem in mora, quando tempus ad praestationem certa rei statutum est, vel determinatum à lege, *cap. 10. sub nu. 23. fol. 62.*

Interpretatio.

Interpretatio in re dubia facienda est favore matris, *cap. 35. nu. 2. fol. 203.*

• verborum fieri debet favore fideicommissi, ut amplius fiat, *cap. 48. num. 7. fol. 285.*

• illa sequenda est, per quam legatum habeat effectum, *cap. 82. n. 19. fol. 503.*

• etià si hares duplici onere gravaretur, *ibid. nu. 20.*

Interrogatio.

Interrogationes. Vide *ver. Positio.*

Inuentarium.

Inuentarium non conficiendi consuetudo debet intelligi de inuentario haredis, non verò tutoris, *cap. 25. nu. 12. fol. 139.*

• hereditatis illustrum personarum fieri non solet expedire, ne debiles eius vires manifestentur, *cap. 73. num. 16. fol. 445.*

• potest remitti à Indice tutori propter eandem causam, *ibid. nu. 17.*

• praesumitur factum, si tutor contraxit auctoritate Iudicis, *cap. 73. nu. 21. fol. 446.*

I N D E X.

Ioannes Alphonsus.

Illusterrimus, & Excellentissimus Io. Alphonsus Henriquez de Cabrera magnus Castellæ Admiratus laudibus effertur, c. 54. n. 13 f. 325.

Irregularis.

Irregularis est dispensatione egeat, characteris tamen impressionem recipit, c. 41. n. 9 f. 244.

Iudex.

Iudex curare debet, quod partes se concordent ad inuicem, & conservare concordiam, c. 10. sub n. 17 f. 61.

• Ecclesiasticus punit laicum, qui falsū coram ipso deposuit data prænuntione, nō sic è contra, c. 71. n. 9 f. 428.

• ut possit officio privari, probationes quales esse debent, c. 29. n. 1 f. 164.

Remittitur arbitrio Iudicis, ib. n. 8 f. 165.

• debet esse convictus, quoties delictum commissit extra officium, ib. n. 5 f. 165.

• dicitur convictus testibus, confessione, instrumentis, rei evidentia, & violenta presumptione, ib. n. 9.

• conventiones omnes reducere debet ad iustitia rationem, & aquiratis, c. 69. nn. 16 f. 414.

• contra delinquentem in officio procedit per inquisitionem non expectata querela partis, c. 71. n. 5 f. 427.

Sed hoc casu reus non punitur pena ordinaria delicti, ib. n. 6.

• qui vendidit debitore inuito dicitur semper vivere, c. 81. n. 34 f. 491.

Qui vendit sub hasta representat personam creditoris, ib. n. 59 f. 496.

• appellationis pronunciare non potest super non deducto in prima sententia, c. 96. n. 2 f. 597.

• ad fructus non petitos an, & quando possit condemnare, ib. n. 6.

• appellationis potest ad fructuum restitutionem condemnare, est in prima sententia fuerit omissum vigore clausularum in libello contentarum, ib. num. 18, fol. 599.

• qui alias super aliqua causa incompetens est, sit ex accidenti competens, c. 93. n. 2 f. 577.

• Ecclesiasticus sit competens in causa

restitutionis dotis incidentie in causa matrimony, ib. n. 3.

• qui prænunti an possit etiam dotis causam principaliter cognoscere ib. n. 5.

• ut sit competens in causa restitutionis dotis, debet peti restitutio ante sententiā in causa matrimony, ib. n. 6.

• requisitus debet spernere literas requiritorias, si videat sententiā nullam, vel iniustam, c. 98. n. 11 f. 605.

• secularis causis debet esse in executione sententiā Iudicis Ecclesiastici incompetens, ib. n. 15 f. 606.

• & quæ praxis servari debeat in exequendo sententiā Iudicis Ecclesiastici, ib. n. 16.

• requisitus cognoscere non potest de iniustitia latente, c. 98. n. 25 f. 607.

• secularis rectius faciet, si abstineat à cognitione notoria iniquitatis sententiā Iudicis Ecclesiastici, c. 98. n. 28 f. 608.

• super notoria iniustitia, aut nullitate cognoscere, & pronunciare non debet, sed superfissa executione negotium remittere ad Ecclesiasticum, ib. n. 29.

• Ecclesiasticum an requirere possit, ut acta, & processum transmittat, ubi est ei permixtum aliquatenus cognoscere de meritis Iudicis Ecclesiastici, ib. n. 30.

• secularis tenetur Ecclesiastici sententiā exequi absque examinatione processus, & quid è contra, ib. nn. 34 f. 609.

• requisitus pro executione sententiā lata super re merè spirituali dicitur merus executor, ib. n. 36.

• in his quæ mixti fori sunt, dicitur mixtus executor, eoq; casu potest processum, & acta Iudicis Ecclesiastici requirere, ib. n. 37.

• ubi in promptu videt sententiā Ecclesiastici nullam, aut notoriè iniustam quid facere debeat ib. n. 38 f. 610.

• de arbitrariis nullam tenetur reddere rationem, ib. n. 40 f. 611.

• secularis qualem causæ cognitionem possit adhibere in executione sententiā Iudicis Ecclesiastici, ib. n. 41.

Iudex. Vide ver. Privilegium.

Iudex exequi debet. Vide ver. Sententia.

I N D E X.

iudici concessa propter specialem aliquam rationem non cadunt sub materia prout rationis, c. 71. n. 18. f. 430.

volens exequi sententiam iniquam potius conuocatis amicis licito inter se sisti, c. 98. n. 9. f. 605.

iudici partes in confesso non sunt, nisi in condemnando, c. 24. n. 9. f. 133.

praeceptum satis est ad excusandum debitorem à mora, c. 42. n. 13. f. 247.

decretum iustitiam credulitatem inducit, ib. n. 15.

et bonam fidem, ib. n. 16. f. 248.

et fructum acquisitionem operatur, ib. n. 17.

idem dicendum in usufructu ex pecunia receptis, ib. n. 18.

si fuerit postmodum renouatus possessor an teneatur fructus restituere, ib. n. 20. & c. 42. n. 1. f. 253.

et quid in fructibus legitima, ib. n. 21. f. 248. & c. 42. n. 16. f. 256.

praeceptum quocumque debitorem excusat à mora, c. 42. n. 23. f. 255.

factum habet pro se praesumptione, tribuitque iustitiam credendi causam, & bonam fidem, c. 76. n. 16. f. 463.

officium in condemnando non extenditur ad fructus non petitos, c. 96. num. 1. fol. 597.

iudices dicuntur leges loquentes, c. 37. n. 2. fol. 216.

iudicium crimina sunt alijs grauiora, c. 28. n. 2. f. 160.

Iudicium.

iudicia criminalia maius praeiudicium continent, quam civilia, c. 39. n. 3. f. 228.

uniuersalia sunt collectiua, non extensiva, c. 96. n. 7. f. 597.

iudicio super nullitate pendente contractus est exequendus, c. 42. n. 8. f. 246.

iudicium liquidationis instrumenti differt à iudicio executiuo, c. 24. n. 7. f. 133.

à tortura inchoare durum est, c. 33. num. 3. f. 187.

quid in enormibus, & atrocioribus, ibid. n. 14. f. 189.

praesertim ex generali consuetudine Italia, ib. n. 15.

energere, reumque deludere non debet

esse in potestate actoris, c. 97. n. 2. f. 600.

restitutionis dosum incidens in causa matrimonij est summariū, ib. num. 12. fol. 602.

in imploratione brachij est summariū, ib. n. 13.

iudicium ordinarium. Vide ver. Variatio.

iudicium executiuum. Vide ver. Recusatio, ver. Variatio.

Iuramentum.

iuramentum in lite praestatur pro dolo expresso, non pro praesumptio, c. 25. n. 13. f. 134.

non validat contractum, cui statim vires tollit, c. 27. n. 24. f. 154.

in cessionibus quid operetur, c. 31. n. 17. fol. 175.

an suppleat defectum specialis hypothecae, c. 36. n. 36. f. 215.

quid apponatur in contractibus, ib. n. 37.

supplet minorem aetatem, sollemnitate & nullitatis defectum, et inhabilitatem personae, c. 100. n. 8. f. 626.

non derogat iuri in praedictum tertij, ib. n. 11.

iuramentum. Vide ver. Ius iurandum.

Iurisdicatio.

iurisdicatio inuicilis esset sine apparitoribus & ministris, c. 64. n. 3. f. 380.

concessa in personam exerceri potest, ubicunque deliquerint, c. 72. n. 5. f. 434.

indivisibilis in suis effectibus dimidi potest quoad exercitium, ib. n. 6.

quae competit Principi ad tuendam eius maiestatem, & reuerentiam, firmiter inheret ossibus ipsius, c. 72. n. 9. f. 435.

iurisdictione iudicis laici de decretum laicum agitur, res grauiissimi praeiudicij est, c. 91. n. 23. f. 567.

iurisdictionis prorogatio, ut locum habeat quid requiratur, c. 71. n. 19. f. 430.

prorogatio non admissitur coram iudice delegato ad certam causam, ib. n. 20.

quasi possessio unico actu acquiritur, c. 72. n. 8. f. 435.

Ius.

iura transgredi in atrocioribus permixtum est iudici, c. 33. n. 13. f. 188.

quae sunt praecipua Regia dignitatis nequis Rex. Vide ver. Rex.

Iure

INDEX.

Iure referuantiis resolutio. Vide ver. Resolutio iure.

Ius cum est alicui quaesitum re, vel spe ex contractu, vel illius occasione per dispositionem realem, ab eo recedi non potest, nisi ipso consentiente, c. 9. n. 18. f. 55.

subimet dicere nemo potest, c. 27. n. 1. fol. 151.

secundario, & consecutivè quomodo dicatur quis habere, c. 32. n. 25. f. 184.

nondum competens potest in iudicium deduci, c. 94. n. 46. f. 587.

Ius accrescendi sui natura est transmissibile, c. 1. sub n. 15. f. 6.

continuum ab initio cum substitutione conditionali an faciat eam transmissibilem ad heredes, si initio precedat substitutus aut conditionis eventum, ib. n. 15. f. 6. n. 18. & sub num. 21. f. 7. sub n. 22. f. 8. n. 29. f. 9.

vi aliquod fiat transmissibile non potest plus operari, quàm hereditatis acquisicio, & quare, ib. n. 17. f. 7.

quare viri non potest fideicommissum, ib. n. 18. & sub n. 21.

cessat omnino postquam agnatum est legatum, aut fideicommissum, ib. n. 19.

Ius v. 10 cum fideicommissum tempore quo defunctus successio extimanda est, ibi. n. 22. f. 8.

an habeat locum ante aditam hereditatem, ib.

an concurrat simul cum fideicommissum in casu compendiose substitutionis propter vulgarem in ea consentiam, ib. n. 23.

penitus respuit substitutio vulgaris, ib. num. 24.

non datur inter eos, qui succedunt ex diverso iure, ib. n. 30. f. 9.

nec inter eas portiones, quæ ex diverso iure uni, ex: inque persona deferuntur, veluti una ex institutione, altera ex fideicommissum, aut legato, ib. n. 31.

an & quo casu possit comitari fideicommissum particulare, ib. n. 32.

duntaxat inter eos qui re, & verbis sunt coniuncti, id est eadem oratione ad eandem rem paribus expressis intellectum, non corporaliter demonstratis, ibid. n. 33. f. 10.

Ius accrescendi. Vide ver. Substitutio pupillaris.

Ius Francorum primogenitum tantum admittit ad fendi successionem, cap. 10. sub n. 8. f. 60.

imriticatum equiparatur quaestioni facti, & ad petitorium referuntur, cap. 87. n. 25. f. 538.

offerendi pignore vendito iure creditoris non competit contra existentem, cap. 68. n. 4. f. 406.

percipiendi annuum censum, licet incorporale sit, cadit tamen sub domino, vel quasi, c. 43. n. 10. f. 254.

acquirunt praescriptione longissimi temporis, ib. n. 11.

succedens regulatur à tempore mortis patris, c. 77. n. 9. f. 467.

Iuris error. Vide ver. Error iuris.

Iustum quasi possessio quari non potest sine auctoritatis scientia, & patientia, c. 63. n. 11. f. 374.

praescriptum in quasi possessione iuris vel litigialis, ib. n. 12.

Lusurandum.

Insuperandum reddit altum indidendum, c. 22. n. 14. f. 122.

supplet defectum acceptationis, & stipulationis, c. 34. n. 34. f. 200.

habet vim specialis renunciationis, c. 61. n. 7. f. 363.

Iustitia.

Iustitia tribunal quale esse oporteat, c. 28. n. 1. f. 160.

Iuuenis.

Iuuenis diuturno morbo defatigatus non minus quàm senex inter miserales connumerandus, c. 52. n. 31. f. 315.

L.

Lætio.

Lætio enormissima tunc solum equiparatur nullitati, cum dolus dat causam contractui, c. 25. n. 36. f. 113.

pupilli consideratur nedum in pretio, sed etiam in qualitate rei vendita, cap. 74. n. 17. f. 450.

non consideratur in filio se obligare pro

I N D E X.

- parre, c. 100. n. 62. f. 632.
Nec succurritur ei, quatinus ex magna le-
sione, & quare, ib. n. 63. & 64.
non facit locum rescissioni, quoties quis
fecit actum pium, & laudabile, ib. n. 66.
enormis quæ dicatur, ib. n. 67.
sola non sufficit ad rescissionem, nisi mi-
nor ex dolo aduersarij, vel sola imprudē-
tia deceptus est, ib. n. 68.
non obijcitur contra patrem ex metu re-
uerentiali, nec dolus aliunde non appa-
rens, ib. n. 69.

Lesio, Vide ver. Metus.

Laicus.

Laicus, & clericus ad impatria, Vide ver.
reconuentio.

Laudemium.

Laudemij solutio habet vim inuestitura,
c. 67. n. 16. f. 400.

Legandi facultas.

Legandi facultatem qui reseruantis, Vide
ver. Donandi, seu ligandi facultatem.

Legatarius.

Legatario competere uiam executionem,
quis primū docuerit, c. 2. n. 7. f. 17.

- *non competit ius accrescendi, nec caput*
legatum propria auctoritate, c. 9. nu. 30.
fol. 57.

- *competit uia executiua non expectata*
sententia diffinitiua, quoties interpella-
tus heres nihil opponit aduersus testa-
mentum, & legatum, sed cauillosè tan-
tummodo defuncti uoluntatem differit
adimplere, secus cum negat teneri ad
legatum præstandum, red itaque causam
ambigam, & apparenter instam, quia tunc
sententia diffinitiua est expectanda, ib.
n. 16. f. 19.

- *Debet quæ tunc dari terminus quamuis*
non petitis, si quæ opposita sunt prolixio-
rem tractatum requirant, & indaginem
altiore, ib. n. 18. f. 20.

Et cum res, de qua agitur continet inuis,
uel fælli altercationem, ib. nu. 19.

Legatarius, & transfussarius non idē sūt,
sed ualde diuersi, c. 1. sub n. 9. f. 5.

Ad eius beneficium non interponitur de-
cretum præambuli, c. 2. n. 1. f. 17. & c. 3.
n. 16. f. 24.

Ei non competit remedium l. fin. C. de

ediçto Diui Hadr. toll. ib. nu. 2. & sub
n. 7. f. 18.

- *utrum pro legato agere possit executiue*
non expectata sententia diffinitiua præ-
uia compilatione processus, ib. à nu. 4. &
sub num. 7. f. 18.

Præsertim cum terminus inutilis est, &
impertinens, quia controuersia residet in
mero iuris articulo, ib. sub n. 9. & a num.
11. 14. 15. & 22. ubi decisio f. 20.

Legatarij ad beneficium dominium ciuile
tantum acquirunt ante traditionem,
c. 63. n. 20. f. 378.

Legatarij loco, Vide ver. Institutus in re
certa.

Legatum.

Legata sub conditione, siue vniuersalia,
siue siue particularia sūt cadu. a, si sub-
stitutus decedat pendente conditione, et
quare, c. 1. sub n. 1. f. 3.

Et si conditio sub qua legatum, vel fidei-
commissum relictum est, sit certè existu-
ra, ib. n. 2.

- *& fideicommissa nuda etiam uoluntate*
adimi possunt, etiam tacita, et presump-
ta, c. 6. nu. 27. f. 41.

- *ubi sunt uisiformia, & eiusdem nature*
primum censetur per secundum adem-
ptum, c. 40. n. 49. f. 241.

- *& fideicommissa non queruntur ante*
aditionem, c. 63. n. 25. f. 377.

- *& fideicommissa nuda uoluntate adimi*
possunt, c. 79. n. 21. f. 479.

Legati ad executionem requirunt sententia
transacta in rem iudicatam, c. 2. nu. 13.
fol. 19.

- *repudiatione secuta perinde habetur,*
ac si nunquam fuisset dominium legata-
rio questum, c. 63. n. 29. f. 378.

- *generis generalissimi, & subalterni di-*
stinctio, c. 65. n. 11. f. 390.

- *ademptio superflua est, ubi relinquatur*
sub conditione suspensiuæ, c. 40. num. 20.
fol. 237.

- *resolutio licet conditionem contineat*
ubi ponitur potius questum, dispositio-
nem non facit conditionalem, ib. nu. 35.
f. 229.

Legati interesse debetur à die litis conte-
stata, Vide ver. Interesse.

Le.

I N D E X.

Legatum vel fideicommissum conditionale, ut transmissum ad heredem, an possit efficere testator expressit, aut tacite, cap. 1. nn. 7 fol. 4.

Vel quod conditionale statim cedat nullo expectato conditionis eveniunt, ibid. nn. 8. Et vide ver. Testator.

• *idem quod conditionale sit, & purum, mero iure est, non facti ac voluntatis, ibid. sub nn. 8 fol. 5.*

• *ad solvendum datur annus heredi postquam iudiciali decreto fuerit interpellatus, ut solvas legatum, cap. 2. sub nn. 4 fol. 17.*

Et an sufficiat interlocutoria, ibid. & sub nn. 7. & nn. 14 fol. 19.

Et quando incipiat currere annus, ibid. sub nn. 12 fol. 18.

Legatum usufructus attenta Bulgari consuetudine an etiam mortuis filijs resoluatur in alimenta, cap. 2. nn. 10 fol. 18. Et vide ver. Vxor.

Legatum ad consequendum res tantummodo actiones tribuuntur legatario, si tamen eas omnes ipsa legari natura patitur, personalis, scilicet reivindicatio, ac hypothecaria ex legato, ibidem num. 11.

Ad actiones has exercendas requiruntur constitutio litis, & sententia, ibid.

• *usufructus si sit simpliciter conceptus his verbis relinquo uxorem dominam, & usufructuariam censetur vnicum, & filio instituto extrinseco, oblatione non variatur in persona substitui, & vigeat consuetudo Bulgari, cap. 4. nn. 3 fol. 26.*

Secus si ita se habeant, relinquo dominam usufructuariam donec castè vixerit, vel lectum viduale custodierit, & quare, ib. & cap. 4. sub nn. 10 fol. 27. & sub nn. 32 fol. 30.

Tunc pro primo anno legatum est purum, prosequentibus conditionale censetur, ibid. & cap. 7. nn. 11 fol. 44.

Et vide ver. Usufructus.

Proindeq; incipit deberi à persona substitui vidua, quæ hodie vidua hodie nam habet praesumptionem, ibid. cap. 3. & nn. 4. & cap. 7. sub nn. 11 fol. 45.

• *cum est annuum, in principio cuiusli-*

bet anni incipit eî conditio personæ, à qua debetur, ibid. sub nn. 5. & cap. 7. sub nn. 11 fol. 45.

• *quod voluit testator praestari ab heredem, praestatur à substituto non probato contrario, cap. 4. nn. 9 fol. 17.*

• *debetur à substituto non ut primi testatoris, sed ut heredem pupilli, cuius personam representat, ib. nn. 10.*

• *an, & quando sit idem in persona instituti, & substituti, praesertim pupillaris, ibid. num. 15 fol. 28.*

• *an, & quando repescatur in personam substituti cum iisdem qualitatibus in genere, ac in specie, ibid. sub nn. 26. & nn. 27 fol. 29.*

Maximè cum adeit diversitas favoris in instituto quam in substituto, ibidem num. 28.

Et vide ver. Qualitas.

• *cum est relictum usufructus donec vxor lectum custodierit viduale, an & quando censetur repetitum à substituto pupillari; Innocentiusq; filio, vel extraneo resoluatur in alimenta, vel in integrum usufructum quodam substitutum, cap. 4. nn. 34 fol. 30.*

Quid si sit simpliciter relictum, nec innatum specialiter alicui, ibid. fol. 31.

Legatum rei aliena valet in legato particulari, secus in universali, & usufructus omnium bonorum, cap. 9. sub nn. 29. fol. 57.

• *quomodo ad Fiscum pertineat in specie tex. in l. si deportati, de leg. 3. cap. 20. nn. 16 fol. 110.*

• *per ademptionem intelligitur factum, sub contraria conditione, cap. 40. nn. 9. fol. 234.*

• *relictum uxori cum onere intela non debetur nisi administraverit, cap. 40. nn. 17 fol. 235.*

• *factum à testatore iure institutionis diversam naturam habet, quam quod sit iure legati, ib. nn. 19.*

• *potius sub modo, vel sub conditione resolutiva, quam suspensiva in dubio praesumitur, ib. nn. 22 fol. 236.*

Etiā si dictum sit relinquo cum hac conditione, ibid. nn. 23.

I N D E X

- *relictum per verba volendo però censetur dare uxori licentiam nubendi, ib. num. 29.*
- *regulatur à natura ademptionis, ib. num. 30. fol. 238.*
- *relictum per verba participij, & ablativi absoluti quomodo interpretari debeat, ib. num. 30.*
- *alimentorum in dubio censetur factum favore legatarij, ib. num. 37.*
Nisi conceptum sis per verba necessitatem importantis, ib. num. 38.
- *Esse factum tam favore haredis quàm legatarij. adhuc legatarij favor proponitur, ib. num. 39.*
- *alimentorum factum uxori potius affectione maritali, quàm respectu in zela presumitur relictum, ib. num. 42. fol. 240.*
In sua substantia censendum est legatum ususfructus, ib. num. 48. fol. 241.
- *à testatore factum an, & quando censetur animo compensandi relictum, c. 44. num. 1. & num. 3. fol. 259.*
- *agnato relictum num sit compensandum cum medietate bonorum antiquorum agnatis debita vigore Consuetudinis Neapolitana, cap. 44. num. 6. fol. 260.*
& num. 39. fol. 265.
- *factum à viro uxori inopi imputatur in quartam debitam ex auct. præterea, C. unde vir & vxor, ibid. num. 9. fol. 261.*
- *factum à patre filio, ei imputari debet in legitimam, ib. num. 10.*
- *patrono relictum imputandū quoque est in quartam ei de iure debitam, ibid. num. 11.*
- *filia à patre relictum an compensetur cum dote, cap. 44. num. 12. fol. 261.*
- *marito relictum an compensandum cum lucro dotis ei debita vigore statuti, ibid. num. 13.*
- *uxoris factum an compensetur cum debito bonorum paraphernalium, ib. num. 14.*
- *an inter coniuges compensandum sis cum arbitrium debito, ib. num. 15.*
- *an cum bonis constante matrimonio quæsitis, ib. num. 16.*
- *intori filiorum relictum an compensandum cum decima iure Castellæ ei debita, ib. num. 17.*
- *alimentorum uxori relictum an compensandum cum interesse dotis, ib. num. 18. fol. 262.*
Et an cum interesse autephati, ib. num. 19.
- *certa quantitas vna vice solueda non compensatur cum debito annua præstationis, & quare, ib. num. 20.*
- *relictum fratri secundogenito non compensatur cum debito vitzæ, & militia, ib. num. 21. & num. 27.*
- *ususfructus uxori relictum non compensatur cum debito dotis, ib. num. 22.*
- *famulo relictum non compensatur cum salario ei debito, ib. num. 23.*
- *mobiliu uxori relictum an compensetur cum debito vestium lugubrium, & ceteris; vidualis, ib. num. 24.*
- *Episcopo factum cum quarta canonica non compensatur, ib. num. 26.*
- *testatoris non est compensandum cum debito haredis, ib. num. 31. fol. 263.*
- *quantitatis cum debito speciei, vel à contra non compensatur, ibid. num. 37. fol. 264.*
Idem si & legatum, & debitum sit speciei, ib. num. 38. fol. 265.
- *ad legatarium non nisi adita hereditate transiit, ib. num. 41.*
- *ut compensetur cum debito, necesse est quod utrumque concurrat in tempore, ib. num. 42. f. 266.*
- *quod certa expressa causa relictum est, cum debito non compensatur, ib. num. 44.*
- *si fiat filia qua legitima ætate completa capiat non intercedit, quod filia ante tempus decesserit, sed transmissum ad haredes, cap. 45. num. 19. fol. 269.*
- *taxatum, & demonstratum quibus regulis cognoscatur, c. 46. num. 20. fol. 274.*
- *an ex comensuris sit regulandū, ibi. num. 24. fol. 275.*
- *si sine fideicommissum certa speciei recta via transiit in legatarium, cap. 61. num. 1. fol. 362.*
- *mobiliu factum coniuncta persona an comprehendas etiam venalis, c. 65. num. 26. & 28. fol. 393.*
In eo veniunt etiam venalis, quoties legatum in alijs verificari nequit, ib. num. 31. fol. 394.

I N D E X.

- rei aliena validum est saltem quoad extinctionem, cap. 81. sub num. 68. fol. 497.
- quando censetur demonstratum vel taxatum, cap. 82. num. 1. & num. 9. fol. 499.
- Quando continetur unica oratione legatum, & assignatio, an censetur taxatum, & quid si diversa, ibid. num. 2. & num. 4. fol. 500.
- Quando dicatur contineri unica oratione, ib. num. 3.
- an censetur demonstratum quando res, vel persona à qua solui debet pro executione legati addita est, ibid. num. 5. & num. 7.
- taxatum an censetur, si corpus ex quo solvendum sit apponatur in dispositione legati, ibid. num. 6. & 8. fol. 501.
- si factum sit causa taxationis vel demonstrationis ad cognoscendum, securior regula est voluntas coniecturata testatoris, ib. num. 10.
- in dubio an censetur taxatum potius, quam demonstratum, ibid. num. 11. & num. 21. fol.
- quando aliud redderetur inutile, & impossibile praesumitur fuisse demonstratum, non autem taxatum, ibid. num. 28. fol. 503.
- omnino ut debeatur facit affectio testatoris erga legatarios, cap. 83. num. 11. fol. 507.
- quid fuerit, dignoscitur ex qualitate oneris inunctis, cap. 84. num. 12. fol. 512.
- Legatum, vide ver. Interpretatio.
- Legatis bonis omnibus censetur unumquodque per se relictum, cap. 6. sub num. 6. fol. 38.
- Lego verbum continet etiam heredis institutionem, cap. 9. num. 35.
- Legitima.
- Legitima ab omni onere, & conditione immunis ad filium spectat, cap. 7. num. 1. fol. 42.
- non est comprehensa in legato usufructus omnium bonorum uxori relicto, ib. num. 2. fol. 43.
- debetur in usufructu, & proprietate, ibid.
- an detrahatur etiam ad beneficium substituti filio, si fideicommissaria sit, aut pupillaris substitutio relicto usufructu omnium bonorum uxori, ibid. num. 3. & num. 5. & 10. fol. 44. & num. 21. ubi decisio f. 46.
- Eius destructio iuris ministerio fit statim mortuo patre, & semel facta, eam filius ad heredem suum transmittit, ibid. num. 3.
- est quota bonorum, non aut. in hereditatibus, ibid.
- Onus quod imponitur pro legitima habetur pro non scripto quod cum debetur legitima, & quia si incipiat à alio, pertinet mutatione persona mutatur nomen legitima, & onus inunctum debet impleri, ibid. sub num. 10.
- filio debita censetur exclusa ex ea verborum conceptione totius hereditatis, & bonorum, ibid. num. 20. fol. 46.
- debetur filio tam in oneroso, cap. 9. num. 19. fol. 56.
- Filius in ea vivente patre dicitur quasi dominus, ib.
- Pro ea dicitur filius habere hypothecam vivente patre, eamque potest alijs obligare, & hypothecare, ib. num. 20.
- Ex iure quod habet filius ad legitimam non minus creditor censetur, quam alius ex iracundis, ib. num. 21.
- honorabili titulo institutionis debet relinqui, cap. 77. num. 3. fol. 466.
- Legitima ad consequendam, vel ad eius assignationem nulla filio competit actio vivis parentibus, cap. 10. num. 15. fol. 59. & num. 6. fol. 60.
- Potest tamen pater praeveniens mortem, illam filio tradere, ibid. num. 6.
- debetur deducto prius de patrimonio aie alieno, ib. num. 2.
- dicitur quota bonorum non hereditatis, ib. num. 3.
- non debetur secundogenito in fundo antiquo, ibid. num. 4.
- Praesertim si pater, & filius eidem constitutioni, & assignationi consentiant, ibid. sub num. 6.
- si assignetur per contractum validum interveniendo, assignatio est irrevocabilis, ibid. num. 7.
- debetur cum eius fructibus usque ac deberi incipit à die mortis testatoris, ib. num.

I N D E X.

- num. 23. & quare, fol. 62.
Et vide ver. Interesse.
- debetur in corporibus hereditarijs, & non in pecunia, cap. 13. num. 3. fol. 75.
 - filijs debita ab omni prorsus onere immunis esse debet, cap. 48. num. 1. f. 283.
- Onus in ea impositum substatinetur data expressa voluntatis paterna approbatione, ibid. num. 3. fol. 284.
- Legitima onus cateuus presumitur potius heredibus ab intestato, quam suo in iunctum, quatenus actus in se non continet iuris, sed verborum repugnantiam, ibid. num. 6. fol. 285.
- Eam detrahenda prohibitio, *Vide ver. Prohibitio.*
- Eius à detractioe non excludit filiam approbatio simplex, & generica contentorum in testamento, ibid. num. 14. f. 286.
- Et qualis tunc debeat esse scientia, ibid. num. 15. & num. 18. fol. 286.
- Quod onus in ea impositum approbatio testamenti paterni debet esse specifica, ibid. num. 16. fol. 286.
- Onus legitime in iunctum non substatinetur quatenus minus lucrum ex patris dispositione filio questum est, ibid. num. 21. fol. 287.
- Detractio oneris legitime impositi fit ipso iure, & legis ministerio, ibid. num. 26. fol. 289.
- Privilegium reiiciendi onus à legitime personale est, cap. 48. num. 28. fol. 288.
- Ei onus impositum habetur pro non scripto quodam eum cui à iure debetur, non autem respectu eius, qui succedit legitimatorio, ib. num. 29.
- Onus licet detrahatur à legitima ipso iure, requiritur tamen actus positivus filij, ib. num. 30. fol. 289.
- non censetur reiectum ipso iure simpliciter, et absolute, sed respectu, et secundum quid, ibid. num. 31.
- Legitima inter onera quantitas, & conditionis distinctio, cap. 49. num. 17. fol. 294.
- detractio nullatenus competit ex onere in iuncto substituto, cap. 7. num. 17. fol. 45.
- Necum in bonis ipsius testatoris, sed nec filijs, ibid.
- nullum onus imponi potest, cap. 34. num. 23. fol. 198.
- Potest tamen filio volente, ibid. num. 35. fol. 200.
- potest assignari filio vivente patri, ib. num. 25.
- Legitima. *Vide ver. Fructus legitime ver. Masculi in legitima, ver. Pater, ver. Renunciatio.*
- Legitime privilegia tributa vita milita. *Vide ver. Vita milita.*
- Legitimatio.
- Legitimatio non redditur nulla si Principi non fuit expressum, quod filius natus est ex coniugata, cap. 87. num. 17. fol. 537.
- ut fieri possit concurrere debet consensus patris filij, & Principis, cap. 88. num. 1. fol. 542.
 - expedita est patre supplicante, idq. requiritur pro forma, ibid. num. 2.
- Nec sufficit ad id patris consensus tacitus, ibid. num. 4. fol. 543.
- Et an requiratur in legitimatone quodam honores tantum, & dignitates, ibid. num. 6.
- Patris consensus, & si pro forma requiratur, attamen p. i. si intervenire ex post facto per modum ratificationis, ibid. num. 9. fol. 544.
- tacitus sufficit, & ex cursu temporis inducitur data scientia legitimatons, ib. num. 10.
 - tacitus inducitur, si fecerit actum aliquem scientia legitimatons expressum, ib. num. 11.
- Patris consensus suppletur ex clausula de certa scientia, & de plenitudine, potest itis contineri in legitimatone, ib. num. 22. fol. 546.
- dicitur ad ius patriam patris expedita sine voluntas eius precedat, sine subsequatur, ib. num. 8.
 - in dubio presumitur expedita ad instantiam patris, ib. num. 12.
 - potest expediti non auditis neq. citatis agnatis illis, qui ius illam impugnandi non habent, ib. num. 21.
 - annullatur si non fuit expressum quod filius natus est ex coniugata, cap. 86. num. 13.
- Legitimatio tollit solummodo visum sparis-

INDEX.

- vietatus, cap. 89. nu. 6. & 29. fol. 548.*
- Legitimation efficit ut filius fiat agnatus patris, non autem ceteris agnatis ipsi ignorantibus, & non etiam, cap. 89. nu. 10. fol. 549.*
- Legitimation. Vide ver. Filiatio, ver. Subreptio.*
- Legitimationis materia profunda, cap. 84. num. 1. fol. 509.*
- *ius excludit exceptiones requiruntis prolixiorum tractatum, cap. 85. n. 12. & 16. fol. 517.*
 - *innuitas in promptu non apparet non impedit immisionem legitimatis, ib. nu. 31. & nu. 37. fol. 523.*
 - *privilegium redditur nullum propter obreptionem, & subreptionem, cap. 86. nu. 2. fol. 528.*
 - *reddunt nullū si non fuerit expressum duplex adulterium, & omnes defectus, & qualitates legitimandi, ib. n. 11.*
 - *dispensatur facilius in una specie quā in alia, cum spurio quā cum incestuoso, ibid. nu. 12.*
 - *privilegio dicenti patrem supplicasse standum an sit, & si non alius ae comprobatur, cap. 87. nu. 5. fol. 543.*
- Et vide ver. Principis assertio.*
- *privilegium presumitur mandato patris expeditum, si alius expeditus, ib. nu. 14. fol. 544.*
- Presumiturq; patris mandatum, si sciat expediri privilegium legitimatiōis, ib. nu. 15. fol. 545.*
- Præsertim quando actus gestus requirit impensam, ib. nu. 16.*
- Sine impensa modica sit, siue magna, ibid. num. 17.*
- Legitimus.**
- Legitimari non potest filius naturalis Regis in praedictum consanguineum, qui vocatur ad successionem Regni, ibidem nu. 27. fol. 552.*
- Legitimati statim in possessionem immissi per Mediolanense Senatum ad evitandam suspensionem falsitatis obiectio- num, cap. 84. nu. 48. fol. 517.*
- Et vide ver. Filius legitimatus.*
- Legitimus à Principe nihil penitus differens à legitimis, cap. 85. nu. 6. fol. 519.*
- *excludit substitutionem sub conditione si sine filius legitimis, & naturalibus, ib. nu. 7.*
 - *verè, & propriè dicitur legitimus, cap. 89. nu. 2. & 7. fol. 548.*
 - *principis rescripto comprehenditur sub statuto de filijs legitimis, & naturalibus disponente, ibid. nu. 3.*
 - *an comprehendatur sub statuto, quod statutibus masculis filia femina non succedant ad exclusionem famularum, ibid. nu. 4. & num. 30. fol. 552.*
 - *excludit agnatos, qui vocantur à consuetudine, vel statuto, ibid. nu. 8. & n. 14. fol. 549.*
- Legitimus plenariè, simpliciter, & absolute an succedat agnatis, & cognatis? ibid. nu. 13.*
- Legitimus per rescriptum non excludit consanguineum in bonis, de quibus testator disponere non potest, ib. nu. 28.*
- *non comprehenditur sub statuto loquentibus de legitimis, & naturalibus, ibid. nu. 31. fol. 553.*
- Legitimus. Vide ver. Filius legitimatus.*
- Legitimitas.**
- Legitimitatis quasi possessio ex tribus probatur, cap. 84. nu. 43. fol. 516.*
- Legitimitas quæ ex matrimonio habetur, iuris positivi est, cap. 85. nu. 4. fol. 519.*
- Legitimus.**
- Legitimum quem esse declarare, vel non, legis est in potestate, cap. 89. num. 5. fol. 548.*
- Legitimus quilibet est iure natura, ibid. num. 6.*
- Legitimus contradictor.**
- Legitimus contradictor quis dicatur, cap. 32. nu. 24. fol. 183.*
- Lex.**
- Legis ex pluribus rationibus una cessante, non ideo cessat legis dispositio, cap. 55. nu. 20. fol. 330.*
- *ad validitatem publicatio necessaria est, cap. 70. nu. 1. fol. 4. 6.*
 - *dispositio quoties magis pendet ab auctoritate statuentis, quā ex ratione in ea expressa, cessante ratione non cessat dispositio, cap. 70. nu. 35. fol. 424.*
- Quoties amplior est ratio expressa, & ex lege resultaret absurdum, tunc regula.*

I N D E X.

- lasur à ratione, sed si tollas absurdum*
sufficit pro ratione Principis voluntas,
ibid. nu. 36.
- *ratione cessante, eius dispositio cessat,*
cap. 92. nu. 11. fol. 572.
 - *ratio quando ad ea quæ frequenter ac-*
cidunt referenda sit, c. 100. n. 5 fol. 625.
- Legis dispositio cessat. Vide ver. Regula.*
Legis ratio. Vide ver. Ratio legis.
Legis verba cui conveniunt. Vide ver. Verba
legis.
- Lege generali non censetur derogatum spe-*
cialiter induci. cap. 99. nu. 11. fol. 616.
- Leges extendere non est in nostra faculta-*
te, cap. 47. nu. 8. fol. 279.
- Lex nova miorem penam imponens non*
censetur ius antiquum corrigere, c. 26.
nu. 15 fol. 147.
- *quomodo operetur in specie l. singula-*
ria si cer. per. c. 36. nu. 11. fol. 209.
 - *velocius operatur quàm homo, ib. n. 21.*
fol. 212.
 - *quod directò denegat, non est inconve-*
nienti quod respectu ad aliud conce-
dat, cap. 55. nu. 22 fol. 331.
 - *scripta quæ omnibus innotescit, aliæ*
publicatione non indiget, cap. 70. nu. 10.
fol. 418.
 - *descripta in archivio vel inter statuta*
Civitatis habet præ se præsumptionem
publicationis, & observantia, ib. nu. 11.
 - *per non usum non tollitur, sed per con-*
trarium usum, ib. nu. 16 fol. 419.
 - *ut contrario usu abrogata dicatur quæ*
requirantur, ib. nu. 17.
 - *semper præsumitur observata, & contra-*
rium asserens incumbit onus probandi,
ibid. nu. 21 fol. 421.
 - *cum aliquid inducit de nouo cum cer-*
tis modificationibus, quicquid exprimit
repugnare debet pro forma, cuius omisso
veritas totum actum, cap. 70. num. 37.
fol. 424.
 - *multum confidit in Indice, cap. 74. nu.*
20. fol. 451.
 - *quando requirit dispositionem expref-*
sam voluntatis, cap. 81. nu. 17. fol. 502.
 - *attendit quod sit principaliter, non*
quod in consequentiam, cap. 85. nu. 35.
fol. 524.
- *super indubitabilis ferenda non est, c. 19.*
95. nu. 15. fol. 501.
- *quando resistit actus à principio, con-*
tractus nullam parit obligationem, c. 99.
nu. 48 fol. 622.
- Lex. Vide ver. Dispositum.*
Legibus fraus fieri non debet. Vide ver.
Fraus.
- Libellus.
- Libellum licet emendare ante litis conse-*
lationem, cap. 80. nu. 7. fol. 482.
- Liber.
- Liber patris primatus. Vide ver. Filiatio.*
- Liberi.
- Liberos alere. Vide ver. Alere liberos.*
- Libertas.
- Libertas quæ magis digna est irabitis ad se*
minus dignum, cap. 56. nu. 13. fol. 337.
- Licentia.
- Licentia vendendi data Caio operatur*
etiam in beneficium Titij emptoris ex
regula correlativorum, cap. 8. num. 9.
fol. 50.
- Licentia alienandi. Vide ver. Alienandi Li-*
centia.
- Ligatus.
- Ligatus liber non est, cap. 56. num. 11.*
fol. 337.
- *si solvitur, & ambulat ipse est qui am-*
bulat, non dissolvens, cap. 87. num. 9.
fol. 536.
- Limitata causa.
- Limitata causa. Vide ver. Causa.*
- Liquidatio.
- Liquidatio instrumenti. Vide ver. Instru-*
mentum.
- Liquidatio quarta. Vide ver. Quarta.*
- Lis.
- Lis non nisi per diffinitivam terminatur,*
cap. 2. sub nu. 14 fol. 19.
- *ulla transcendere debet annum, sed fini-*
ri intra annu, à quo litis tempore inci-
piat annus, cap. 2. sub nu. 22 fol. 20.
- Literæ cambij.
- Literarum cambij in materia semper re-*
currendum est ad conf. Fab. de Anna.
82. ibid. nu. 25. fol. 68.
- Literas cambij acceptans censetur appro-*
bare omnia in eis contenta, cap. 11. n. 2.
fol. 64.

Sinc

I N D E X

Sine retineat literas pones se, sine restituat praesentanti, ib. nn. 3 fol. 65.

Acceptans eas cum non contradicit, censetur se tacite obligare, & suscipere onus solvendi, ib. nn. 6.

Quid si statim verum mutatus fueris, ibid. nn. 7. & nn. 14 fol. 66.

Litteras cambij acceptans si non est scribentis debitor censetur fideiussor, ib.

• acceptantem nunc et litem scientia, vel ignorantia decoctionis scribentis, ibid. nn. 10. & nn. 17 fol. 66.

Inter scribentem, & acceptantem geritur contractus mandati, cap. 1. nn. 1. fol. 66.

Renovatur tamen per omnem supernensem status mutatio, ib. nn. 12.

• scribens cum esset decoctioni paratus dolorem non sicut scripsisse, ib. nn. 16.

Quando eas solvens sibi non prauidet, ib. nn. 20 fol. 67.

Littera cambij. Vide ver. Mandatum.

Litteris cambij acceptatis an eo ipso scribens censetur literatus, cap. 21. a nn. 3. fol. 65.

Litterae testimoniales.

Littera Episcopi eius manu & sigillo roborata nim habent instrumenti, cap. 91. n. 7. fol. 564.

• testimoniales Episcopi non debent esse pura testimoniales, ut eis credatur, ibid. nn. 15 fol. 566.

• pura testimoniales sunt, cum ad partis petitionem de gestis per eum de praterito attestatur, cap. 91. nn. 16 fol. 566.

Litteris testimoniis ab Episcopo expeditis super clericatu standum est, si sint in publicam formam redactae, ibid. nn. 1. fol. 563.

• Episcopi super clericatu non creditur, fraudis suspicionem concurrente, ibidem nn. 19.

• non creditur ubi agitur de re multum prauidiciale, ibid. nn. 22.

Litis contestatio.

Litis contestatio est exordium, & fundamentum lictis, cap. 24. nn. 15. fol. 134.

Litigiosum.

Litigiosum. Vide ver. Conclusio.

Locus.

Locus intelligitur appositus gratia, & favore heredis, cap. 40. nn. 12 fol. 235.

Nisi conditio habuandi restricta sit ad domum propriam scilicet, ibid. nn. 13. Item nisi legatus iusta aliqua causa sit impediens conditionis parere, ibidem nn. 14.

Locus in quo Princeps residet debet esse immunitus ab omni crimine, cap. 72. nn. 1. fol. 424.

Loci sessentia intra septa Ecclesia censentur partes, & portiones ipsius, cap. 55. nn. 5 fol. 328.

Lucrum.

Lucri cessantis & damni emergentis nulla differentia in Regno, est, cap. 42. nn. 29. fol. 249.

Eam quasi puerilem irridens nonnulli, ib. nn. 10.

Lucrum de lucro exigere nos permittitur, cap. 16. nn. 8 fol. 89.

M.

Magistratus.

M*agistratibus primus post Deum reverentia locus debetur, c. 71. n. 1 fol. 426. Magistratum induit qualia esse debet, cap. 37. n. 1 fol. 216.*

Magna Curia.

Magna Curia Vicaria cognoscit primatim de quocumque crimine commissum in Civitatem adversus quemque iudicem, cap. 72. nn. 2 fol. 434. Idem de commissis in suburbis, & casaliis, ib. nn. 3.

Magna Curia. Vide ver. Tribunal.

Magnates.

Magnatum mos. Vide ver. Mos magnatum, Maioratus.

Maioratum si quis promissi constituit in aliquem, ut commodius nuptias contracto matrimonio habeatur maioratus pro constituto, cap. 5. sub nn. 17 fol. 55.

Mala fides.

Mala fides impedit etiam immemorabilem prescriptionem, cap. 63. nn. 9 fol. 374. • obest necdum possessori, sed etiam universali eius successor, ib. nn. 10.

Pre-

I N D E X.

*Presumpta non impedit in hared longis-
sima temporis prescriptionem à se ipso in-
choatam, ib. nu. 21. fol. 376.*

*Eius vitium longissimi temporis spatio
purgatur, ib. nu. 23.*

*Eius vitium purgat beneficium legis, &
inventarij, ibid. nu. 24. fol. 376.*

Malafides. Vide ver. Cantela in solita.

Mandatum.

*Mandata pœnalitia qua in Regno sunt super
matrimonij contrahendis, qna ratione
subiineantur, cap. 38. nu. 17. fol. 224.*

*Mandatnm literis cambij contentnm re in-
tegrare vocari potest, cap. 21. num. 21.
fol. 67.*

*Eius acceptatio quando operetur mandati
irrevocabilitatem, ib. nu. 22.*

*Mandatnm. Vide ver. Litera cambij, verb.
Ratificatio.*

*Mandati irrevocabilitas in contractn lite-
rarum cambij considerari non potest, nisi
secnta acceptatione. ib. nu. 23.*

*tacitum sociorum sufficit, ut omnes con-
veniri possint, cap. 51. num. 4. fol. 306.*

*ad tempus datum prorogatum non pra-
sumitur, nisi probetur, ib. nu. 10. fol. 307.*

Maritus.

*Maritus ex rebus uxoris extradotalibus
qua administrant, tenetur reddere ra-
tionem, cap. 92. nu. 17. fol. 573.*

*Mariti mala fides percipiētis fructus ex re
qua est in uxoris dominio, nocet eius ha-
redibus, ibid. nu. 38. fol. 576.*

*an semper sit dominus dotis, nec aliud,
nisi alimenta uxori prestare teneatur,
etiam si sit factnm divorcium culpa ip-
sius, cap. 93. nu. 8. & 10. fol. 578.*

*qui onera matrimony non sublines, non
licite retinet dotem, ib. nu. 12.*

*facto divorcio tenetur tradere uxori
donationem propter nuptias, & partem
bonorum quasitorum constante matri-
monio, ib. nu. 13.*

*non gaudet dilatore annali ad resti-
tuendam dotem, ib. nu. 14.*

*eius non sublineat onera matrimony,
datur tamen casus in quo potest dotem
resuere, cap. 94. nu. 17. fol. 583.*

*à die quo factus est casus restitutionis
dotis incipit esse mala fidei possessor, ib.*

num. 26. fol. 584.

*Eius mala fides nō infizatur ex eo, quod
sublines onera matrimony, ibid. nu. 27.*

*ut acquirat fructus dotis tria sunt con-
sideranda, ib. n. 28. fol. 585.*

*fructus suos non facit, qui commisit
contra substantiam matrimony, ibidem
num. 29.*

*statim commissio adulterio efficitur ma-
la fidei possessor, neq; expectanda est in-
dicis sententia, ib. nu. 32.*

*tenetur ad restituendum fructus dotis,
à die quo causam dedit divorcio, ibid.
nu. 34. fol. 586.*

*Maritus prius nms quare faciat suos fru-
ctus dotis, cap. 95. nu. 4. fol. 589.*

Masculus.

*Masculi in legitima non debent esse dete-
rioris conditionis, quàm femina in para-
gio, cap. 13. nu. 14. fol. 76.*

Mater.

*Mater quantūvis immerenter exheredata,
aut praterita non potest filij impuberis
testamentum de inefficacio quareclare, &
quare, cap. 4. sub nu. 18. fol. 28.*

*sicuti ex tacita papillari comprahensa
in vulgari expressa excluditur à filio
vulgariter substituto, an ita quoq; & à
causa pia, cap. 5. sub n. 6. & nu. 7. fol. 33.
& nu. 18. fol. 34.*

*Quid si substitutio facta sit pro exonera-
tione conscientia, ib. n. 19. & sub nu. 26.
fol. 35.*

*excluditur etiam à legitima contra-
cto matrimonio iuxta consuetudinem
Capnana, & Nidi, cap. 7. sub num. 5.
fol. 43.*

*videatur prospexisse aqualiter omnibus
filij non probato contrario, cap. 14. n. 11.
fol. 80.*

*suo in re primari non potest, nisi à lege,
vel à testatore sit expressum, cap. 35. nu.
22. fol. 206.*

*Mater. Vide ver. Statutum excludens ma-
trem à successione filij intestati.*

*Matri in fauorē. Vide ver. Interpretatio.
Matrimonium.*

*Matrimonia libera esse debent, cap. 45. n. 4.
fol. 268.*

*Matrimony fauor lasam in legibus, vidui-
ta-*

I N D E X.

- tatis indictionem vetantibus requirit interpretacionem, ib. n. 9.
- libertas ne impediasur, omnino efficiendum est, ib. n. 10.
- Matrimonij tempore coarctare nequit lex civilis, ib. n. 11.*
- Filia in eo nō ita paritibus obsequi cogitur, ut legatum amittat, ib. n. 12.*
- libertas non ex eo ladiatur, quod filio filianē indignas contrahenti nuptias exheredationis pōna irrogetur, c. 38. n. 9. f. 222.
- Matrimonij ubi agitur de nullitate. Vide ver. Ignorantia.*
- Matrimonium licet contra patris volūtatē contrahū valeat, filius tamen incurrit pōnā exheredationis, c. 38. n. 16. f. 224.*
- Mediator.
- Mediator sine proxeneta testis est criminofus, c. 29. n. 12. f. 166.*
- praesumitur in dubio deponere ad se exonerandum, ib. n. 14.
- Ut ei fides adhibeatur, quid sit attendendum, ib. n. 15.*
- Medietas.
- Medietas bonorū antiquorum agnatis debita, an sit debitum necessarium, c. 44. n. 7. f. 260.*
- non est debitum testatoris, nec in vita, nec in morte, ib. n. 28. f. 263.
 - restā via, legisque ministerio defertur agnatis, absq; testatoris factō, ib. n. 29.
 - segregatur à commercio testatoris inultima voluntate, ib. n. 30.
 - nec heredis est debitum, ib. n. 35. f. 264.
- Mendax.
- Mendax propriè est qui falsum exponit, non qui verum tacet, c. 86. n. 25. f. 330.*
- Mēdax, & perivrus qui dicatur. Vide ver. Perivrus.*
- Mens.
- Mens gerentis alicū secundum regulas iuris constare debet, c. 9. n. 34. f. 58.*
- Mercator.
- Mercatores quorum nomen expenditur in negotiatione, sententur creditoribus, cap. 51. n. 1. f. 306.*
- qui facultatem habens subscribendi complementum ceteris nocent, ib. n. 2.
- Merces.
- Merces. Vide ver. Fructus, ver. Mobilibus indefinitè legatis.*

Meretrix.

Meretrices nullam verecundia, nullā virginitatem, & honestatem habent, quam maritis offerant, c. 38. n. 30. f. 226.

Merum.

Meri, & mixti imperij concessio nunquam porrigitur ad ea, quā speciali iure concedenti competunt, c. 72. n. 11. f. 436.

Meritum.

Merita donatarij. Vide ver. Donatio.

Metus.

Metus venereualis continetur in omni contrahū gesto per filium familias in beneficium patris cum eius consensu, c. 100. n. 57. fol. 631.

Vel saltem latio ex fideiussione, vel obligatione aliena resultantē, ib. n. 58.

- cum latione an sufficiat ad annullandum actum, etiam non probatis minis, & absque alia coniectura, ib. n. 59. & 60.

Praesertim cōstituto de enormissima latione, ib. n. 61.

Meum.

Meum quod est, iterum meum effici non potest: Ad hoc ut iterū meū iuste fiat, oportet hoc necessarium antecedens esse confirmatum, c. 8. sub n. 8. f. 50.

Minister.

Minister. Vide ver. Apparitores.

Minor.

Minor nō restituitur adversus actū qui ex post facto potest esse ei damnosus, c. 48. n. 20. fol. 287.

- qui se immiscuit paterna hereditati, etsi maior factus aliquid exegit à creditoribus paternis, restituitur, cap. 53. n. 3. f. 318.

Minor. Vide ver. Pupillus, vel minor.

Minor summa in maiori non continetur in negatiuè prolatis, c. 22. n. 27. f. 124.

Minorem summam inesse maiori affirmatiuè, vel negatiuè quomodo intelligatur, c. 22. n. 3. f. 121.

Mixtum.

Mixtum non continetur sub simplici inpersonalibus, c. 56. n. 14. f. 337.

Mixtum imperium. Vide ver. Merum.

Mobile.

Mobilibus indefinitè legatis, non veniunt quā testator solutus est in fundo mercis causa habere, c. 65. n. 2. f. 338.

Mm

..ve.

I N D E X

- veniunt in legato uniuersali, ib. n. 3.
- omnibus legatis veniunt etiam venalia, & quare, ib. n. 8. f. 389.
- Et etiam pecunia, ib. n. 9.
- omnibus legatis qua testator domi habet, venalia nō veniunt, c. 65. n. 12. f. 390.
- Mobilium legatum. Vide ver. Legatum mobilium.
- Modicum.
- Modicū inflitū in corpore. prapoderat magna pena pecuniaria, c. 98. n. 18. f. 600.
- Monachus.
- Monachus professus suis atem retinet, c. 77. n. 22. f. 469.
- nec desinit esse Cuius sua patria, Efficitur Cuius illius Cuius, ubi situm est Monasterium, ib. n. 23.
- Monasterium.
- Monasterium sicuti succedit loco filij, ita et causa pia, c. 5. n. 9. f. 33. & n. 21. f. 35.
- Quod quando procedat, ib. n. 20.
- An verum sit, & alicubi reperiat in iure causum, ib. sub n. 21.
- nondum constructum habet privilegia competentia iam constructo, c. 35. n. 26. f. 206.
- Moneta.
- Moneta falsa. Vide ver. Falsa moneta.
- Monetam cadere est de Regalibus, c. 26. n. 1. f. 145.
- eadens tenetur pena laesa Maiestatis, ib. n. 2.
- de iure Regni puniuntur pena capitis, & publicationis bonorum, ib. n. 3.
- incident, quoad penam de iure Regni equiparatur fabricanti, seu eadenti illam, ib. n. 13. f. 146.
- Monetam fabricantibus, seu condentibus sublatum est beneficium appellationis. Vide ver. Appellatio.
- Mora.
- Mora non contrahitur ante interpellationem, c. 10. n. 20. f. 61.
- regularis qua fit, c. 25. n. 2. f. 137.
- qua irregularis, ib. n. 3.
- fauore minoris etatis contrahitur sine interpellatione, ib. n. 4.
- Finis in tela finitur eius effectus, & opus est nona iutoris interpellationis, ib. n. 5.
- duplex confidetur in iutore, qui pecunias pupillares in emptionem non collat. canit, ib. n. 9. f. 138.
- quid in contractionibus operetur, c. 50. n. 2. f. 296.
- maser est usurarium, ib. n. 11. f. 298.
- inducitur, quando quis primatur ipso iure, c. 94. n. 38. f. 586.
- Moram facere non videtur is, qui cre lit se aliqua exceptione tutum, ad soluitonem non teneri, c. 42. n. 5. f. 246.
- Ab ea excusat causa in iura litigandi, ib. n. 6.
- Mora. Vide ver. Iudicis preceptum.
- Morgincap.
- Morgincap vox Longobarda quid significet, c. 14. n. 3. f. 79.
- Moriens.
- Morientium desideria ex vincentium arbitrio extimanda, c. 1. n. 38. f. 11.
- Mors.
- Mors civilis quatenus equiparetur naturali, c. 21. n. 51. f. 119.
- Mortis mariti credulitas iustificatur, c. 3. n. 1. opinione vulgi, c. 87. n. 7. f. 535.
- Mos.
- Mos magnatum idem est, quod ius commune, c. 49. n. 10. f. 291.
- Mulier.
- Mulieres inris subtilitates scire nō tenentur, c. 60. n. 14. f. 359.
- Mulierū genus auarissimū, c. 91. n. 22. f. 574.
- imbecillitas non attenditur, quando in patre contrahunt, c. 100. n. 72. f.
- Muratio.
- Mutatio status. Vide ver. Litera cambij.
- N.
- Natiuitas.
- Natiuitas ad finē acquiritū fieri intel- ligi debet de vera, et quier nō casuali, & momentanea, c. 72. n. 19. f. 183.
- Necessarium.
- Necessaria qua sunt ad inuē aliqd. acquirendum non sunt necessaria ad eius conseruationem, c. 77. n. 35. f. 271.
- Negatio.
- Negatio cum suo contrario stat in diuersis personis, non sic affirmatio, cap. 32. n. 97. fol. 172.

I N D E X.

Negotiator.
Negotiator. Vide ver. Nomen.
 Negotium.
Negotiorum gestorum actio non datur contra filiumfamil. durante administratione effectum sui iuris, c. 53. n. 4. f. 318.

Nomen.
Nomen unius negotiatoris in negotio expressum, socium enim non facit, nisi verè negotium administrasset, c. 51. n. 8. f. 306.

Nominatio.
Nominatio vigore reservationis. Vide ver. Reservatio.

Nominatio. Vide ver. Filiatio.

Notarius.
Notarius condemnatus de falso censetur privatus officio tabellionatus profuturo tempore, sed instrumenta ante condemnationem recepta potest perficere, c. 30. n. 3. f. 168.

Nullitas.
Nullitas, & rescissio in quo differant, c. 25. n. 35. f. 143.

.. semel reiecta amplius proponi non potest, c. 42. n. 39. f. 151.

.. actus cessat, quando certa pena per statutum imponitur actui, qui aliàs de iure est validus, c. 99. n. 3. f.

Nullitas. Vide ver. Latio enormissima.

Nullitatis indicio pendente. Vide ver. Indicium.

Nuptiæ.
Nuptiæ nullum impedimentum potest imponi, neque perpetuum, neque temporale, c. 45. n. 13. f. 269.

O.
 Obligatio.

Obligatio non oritur ex verbis enunciatis, c. 8. sub n. 9. f. 49.

.. contracta penes acta iudicis, vel vigore instrumenti prænuntiationis iurisdictionis an inducat, c. 66. n. 1. f. 395.

.. nim obinet rei indicata, ib. n. 2.

.. non inducit iurisdictionis prænuntiationem, ib. n. 3.

Eius executionem precedere debet citatio, vel incursio. Vide ver. Citatio.

.. naturalis à principio iunct contractui filijfamil. licet civilis impediatur per statutum, c. 53. n. 11. f. 320.

.. ad patris beneficium contracta per filiumfam. eo absente, nulloque procedente consensu valida est, c. 99. n. 13. f. 616.

Obligations ad factum succedi obligatio ad interesse, c. 25. n. 14. f. 139.

Obreptio.
Obreptio. Vide ver. Subreptio.

Officium.
Officia sæpè censentur concessa donec concessionarius fideliter se gesserit, cap. 30. n. 5. f. 168.

Officium tam empetitum quam gratiosè concessum incidit in commissum propter culpam officialis, c. 30. n. 6. f. 168.

Officium iudicis. Vide ver. Interdictum.
Officij proprietates prorsum si menale sit, considerari debet in bonis nostris tanquam quid separatum ab exercitio ipsius, cap. 30. n. 2. f. 167.

Officij privationis parva. Vide ver. Parva.
 Officialis.

Officialis suspendi an, & quando possit pro delictis commissis in officio certis casibus, c. 28. n. 10. & 12. f. 162.

.. si citatus de crimine commissio in officio non comparet, quomodo contra eum sit procedendum, ib. n. 12. f. 162.

.. in officio delinquens privatur nedum exercitio, sed etiam proprietate officij, c. 30. n. 4. f. 168.

Officiali in officio delinquenti nedum irrogatur pena ordinaria delicti, sed etiam amissionis officij, c. 28. n. 6. f. 161.

Eius delictum in omittendo efficitur delictum in committendo, & taliter est puniendum, ib. n. 7.

.. non iudicatur de negligentia, nisi sit dolo proxima, ib. n. 8.

.. deposito officio assensum de gestis per eum in officio non creditur, c. 91. n. 24. f. 567.

Nec de eo, ad quod de iure tenebatur, & propter eius negligentiam facere omisit, ib. n. 25.

Officiales delinquentes in officio possunt pendente inquisitione ab eius exercitio suspendi, & quare, c. 28. n. 9. & 11. f. 161.

.. quod bene se gerant non solum estimatur bonum Republicæ, sed etiam quod panis afficiantur male se gerentes in exemplum aliorum, c. 30. n. 8. f. 169.

.. servitio tribunalium destinati trahi non possunt extra tribunalia, quibus

I N D E X.

feruntur. c. 64. n. 5. f. 380.
 . . pro delicto commisso in officio, puniri à
 iudice offenso extra ordinem, an possunt
 iterum puniri à iudice ordinario, c. 71.
 n. 7. f. 428.

Omissum.

*Omissū habetur pro omisso in materia qua
 non patitur extenſionē*, c. 82. n. 18. f. 502.

Onus.

*Onus in dubio an iniunctum censeatur ha-
 redi, vel substituto*, c. 7. sub n. 17. f. 45.

. . iniunctum alicui adimplendi plura fa-
 cit ut ea censeantur realiter coniuncta,
 & omnia sunt exequenda; c. 15. n. 12. f. 84.

. . reale potius quam personale impositum
 censetur ex simpliciter rei suppositione, cap.
 46. n. 6. f. 272.

. . impersonaliter iniunctum censeatur im-
 positum hereditati, non autem persona,
 c. 48. n. 10. f. 285.

. . impositum super una re non extenditur
 ad aliam, c. 82. n. 12. f. 502.

Onus Vide ver. *Hares*, ver. *Legitima*.

*Onus super fundo iniunctum à testatore est
 pro lege servandum*, vide ver. *Fundum*.

Opus.

*Opus capium fieri habetur pro facto, & per-
 fectio, quando est propinquum, ut potest quod
 deueniunt sit ad factum non valde remo-
 tum, & erat aliquid preparatum ad acius
 perfectionem*, c. 9. n. 12. f. 55.

Oratio.

*Oratio indefinita aquipollere solet uniuersa-
 li*, c. 6. sub n. 17. f. 40.

Ordinarius.

Ordinarius Vide ver. *Delegatus*.

*Ordinarie omnino agi debet, cū res de qua
 agitur continet iuris, vel facti alterca-
 tionem*, c. 2. n. 19. f. 20.

Ordinatus.

Ordinatus Vide ver. *Baptizatus*.

Ordo.

Ordinū collatio. Vide ver. *Testiū depositio*.

Origo.

*Origo in fraudem acquisita ciuilitatem nō
 tribuit*, c. 32. n. 21. f. 183.

P

Patrum.

P *Acta incontinenti apposta quod cēsen-
 tur inesse contractus, quando locum*

habeat, c. 26. n. 24. f. 213.

. . & si stricti iuris sit, recipiunt tamen
 extenſionem, quando nisi fieret extenſio
 effectus frustraretur, c. 49. n. 14. f. 292.

*Patrum quod filij succedant uti filij, et non
 uti heredes, in donationibus contempla-
 tione matrimonij saltis quid importet*,

c. 34. n. 15. f. 197.

. . quod post rei traditionem imponitur ad
 beneficium mendicantis, creditoribus em-
 ptoris non praeiudicat, cap. 46. n. n. 22.
 f. 212.

. . adiectum contra naturam accidenta-
 lem aliis utitur, & aliis remanens na-
 tidus, c. 57. n. 10. f. 342.

. . conuentio, & contra aliis sunt synonyma,
 c. 57. n. 22. f. 345.

. . velut genus omnes contrahendi species
 complectitur, ib. n. 23.

. . assensus imperandi, intelligitur qua-
 tenus opus sit, ib. n. 24.

. . executum exequi non potest, nisi pra-
 uia executionis comminatione, c. 66. n.
 5. f. 395.

Patrum circa dotis restitutionem. Vide ver.
Consuetudo Capuana, & *Nidi*.

Patrum super una re. Vide ver. *Renūciatio*.

Par.

Par in parem non habet imperium, c. 70. n.
 3. f. 416.

Paragium.

Paragium differt in nonnullis à legitima,
 c. 10. sub n. 26. f. 62.

. . an debeatur in pecunia, c. 13. n. 1. & 6.
 fol. 75.

. . subrogatum est in locum legitima, cap.
 13. n. 4. f. 76.

Est quia bonorum, ib. n. 5.

. . triplex in Regno consideratur, ib. n. 7.

. . quod debetur foris exclusa à successio-
 ne si udi preſtari debet in pecunia, ib. n. 8.

. . in pecunia, vel in corporibus assignare
 ex bonis subiectis Consuet. Neap. est in
 electione fratris, ib. n. 11.

*Idem ubi praestandum est in burgenſaticis
 vigore Conſt. Regni*, ib. n. 12. f. 76.

. . nostrates appellauerunt portionem bono-
 rum, & quotam hereditatis, ibid. n. 13.

. . aliquando accipitur pro legitima, ibid.
 n. 17.

Pa-

I N D E X

Parentes.

Parentes præsumentur potius quam uxori, prospicere filiis, ib. n. 6. & c. 4. n. 13 f. 18. Nec nudum, inane, & inutile nomen heredis relinquere filiis credendum est, ib. Ita quod dum vitis uxor fame perire cogatur, vel mendicare, ib.

Parentum commune uolunt est, id semper agere, ut successio filijs deferatur, cap. 3. n. 5 f. 22.

• commune notum est, ut omnia liberis parent, c. 38. n. 2 f. 220.

Parochus.

Parochi fides. Vide ver. Filiatio.

Pater.

Pater qui vellet filium exheredare, & piā causam insinuare, alium quarat quam Augustinum, c. 5 sub n. 11 f. 33.

• an quemadmodum potest filium granare in legitima per substitutionem pupillarem de ipsa disponendo, ita & substitutionem granare per legatum, sine per fideicommissum, imò & heredes quoque ab intestato ipsius pupilli, c. 7. n. 6. 7. & 8 f. 43.

• non habet usumfructum in bonis donatis filio contemplatione matrimonij, c. 34. n. 30 f. 199.

• nec in bonis filijs emancipati, ib. n. 31.

• an teneatur se, et bona sua obligare pro restitutione dotis mulieri indigne, c. 38. n. 24 f. 225.

• non teneatur donationem propter nuptias assignare filio, nec pro dote se obligare, si uxorem indignam acceperis, c. 38. n. 25 f. 226.

• potest filium facere legitimum, non vero agnatum in primis, licet aliorum agnatorum, ipsis non consentientibus, cap. 89. n. 16. & n. 25 f. 350.

• habet interesse in bonis filijs etiam Caestrensibus, vel quasi, c. 99. n. 30 f. 619.

• teneatur alere filium inopem, etiam emancipatum, & è contra, ib. n. 31.

• habet fructuum commoditatem in bonis filij, in quibus non habet usumfructum, & qua sit ista commoditas, ib. n. 34.

• habet sine dubio fructuum commoditatem, ubi ususfructus prohibitio procedit à lege, non ab homine, ib. n. 35.

• non habet usumfructum in bonis filij clerici, sed bene fructuum commoditatem, ib. n. 37.

• habet usumfructum in aduētitijs, quae filius possidebat ante clericatū, ib. n. 38.

• nō habet usumfructum bonorum, quae occasione clericatus filio obveniunt, ib. n. 47.

Pater propter naturalem affectionem cum filio omnia videntur concessa, c. 100. n. 71 f. 633.

Patris naturalis consensus non est necessarius in contractu filij, quia non habet eū in potestate, c. 99. n. 45 f. 621.

Patris assertio. Vide ver. Filiatio.

Patris consensus. Vide ver. Consensus.

Patris consensus in legitimatione. Vide ver. Legitimatio.

Patientia.

Patientia. Vide ver. Scientia, & patientia.

Patria potestas.

Patria potestas. Vide ver. Emancipatio, ver. Sinitas.

• potestate cessante non ideo cessare debent cetera pietatis officia erga filium, c. 77. n. 32 f. 470.

Peccatum.

Peccatum est omne id quod ex fide non est, c. 63. n. 2 f. 372.

Pecunia.

Pecunia administratori censeatur tradita contemplatione domini, c. 5. n. 18 f. 308.

• doctus simpliciter consideratur, cap. 67. n. 37 f. 403.

Pensio.

Pensio Ecclesiastica an habeat obligata bona super quibus mandatur prestari, cap. 46. n. 15 f. 273.

Periurium.

Periurij pena qua hodie sit in Regno, cap. 22. n. 2 f. 121.

Periurium ut emittitur semper interpretatio sumenda est, c. 22. n. 13 f. 122.

• non incurrit, licet peccet is qui negat se debere centum, cum tantum debeat quinquaginta, ib. n. 18. & seq. f. 123.

Et quae tunc cautela creditoris, ibid. n. 29 f. 125.

Periurus non est, interrogatus si debeat centum, & simpliciter neget, est debeat quinquaginta, c. 22. n. 16 f. 123.

I N D E X

Peritrus, & mendax quis dicatur, ib. n. 17.

Persona.

Persona in quam dominus alienari cōfensit, in feudis attenditur, non cuius pecunia sit emptum feudū, c. 67. n. 17. f. 400.

Persona idiota generaliter de his, qua cōfistunt in iure, debent certiorari, cap. 78. n. 20. f. 475.

Petitorium.

Petitorium non nisi ordinariē tractatur, c. 2. n. 21. f. 20.

- *intendis, qui agit ad usumfructum consequendum, ib. n. 22.*

- *quod in pōpū obicitur absorbet possessorium, c. 27. n. 30. f. 156.*

Pia causa.

Pia causa etsi favorabilis admodum sit, nō sunt tamen privilegia, & specialia multiplicanda, ib. n. 3.

- *videtur iure cōmuni, quoties non reperitur privilegiata, ib. sub n. 4.*

Pia causa. Vide ver. Bulgari consuetudo, ver. Dispositio, ver. Fideicommissum, ver. Mater, ver. Monasterium, ver. Vxor.

Pia causa faueri solet scilicet filiis ipsi, cap. 5. n. 6. f. 32.

- *etsi iura omnia plurimum faueant, non est tamen erga ipsam tantus fauor, nec tāta testatoris affectio, quemadmodum erga proprios filios, cap. 5. n. 2. fol. 32. & quare, ib. sub n. 24. f. 35.*

Quod quomodo intelligi debeat in successione ascendenti, ib. n. 11. f. 33.

Et vide ver. Pater.

- *faciendum in dubijs, & quare, ib. n. 10. fol. 32.*

Extra legitimam filiorum magis fauetur pia causa, quā filijs, ib. sub n. 11. & sub n. 22. f. 35.

- *eum fauor intenditur, videtur faueri anima testatoris, c. 5. sub n. 12. fol. 33.*

- *Sacrum Consilium fauet semper in dubijs questionibus. Vide ver. Sacrum Consilium.*

- *fauore bona super quibus relicta praestari mandantur, sunt obligata, cap. 46. n. 14. f. 273.*

Pia causa fauore. Vide ver. Destinatum.

Pignus.

Pignoribus captis in causam indicatū qui-

bns remedijs creditor uti possit, c. 68. n. 1. f. 405.

Pignorum rescusio ita demum permittitur creditori, si pluries subhaeratis emptor non inueniatur, ib. n. 2. f. 406.

- *adindicatio, seu insolutum datio, qua fit spontē à debitore dicitur voluntaria, non necessaria, c. 66. n. 10. f. 396.*

Pignus in re aliena constitui non potest, nisi cum domini consensu expresso, vel tacito, c. 58. n. 1. f. 346.

Si tanquam suam, non ut alienam quis obligat, vel vendat, ib. n. 2.

Pœna.

Pœna certa delicto imposita per legem municipale, cōfertur recessum à dispositione iuris communis, cap. 26. n. 5. fol. 145.

- *privationis officij non potest imponi, nisi in casibus à iure expressis, c. 28. n. 14. fol. 163.*

Nec incurritur ipso iure, ib. n. 15.

Ad eam irrogandam nihil refert an officium perpetuum sit, vel temporale, ibid. n. 16.

- *amissionis legati, viduitatis praecepto imposita, iure canonico non tenent, c. 45. n. 17. f. 269.*

- *una imposita receptatori, alijs non fit praedictum, c. 54. n. 3. f. 324.*

- *pecuniaria non facit praedictum corporali, ib. n. 4.*

- *specialis quoties imponitur, videtur recessum à pœna annullationis, c. 73. n. 12. f. 444.*

- *licet ipso iure incurrat, requiritur tamen sententia, c. 94. n. 4. f. 581.*

- *quāvis ipso facto incurrenda sit, ib. n. 7. f. 582.*

Pœna. Vide ver. Dinotium.

Pœna imposita per ius civile ei qui causam dedit dinotio, non sunt per ius canonicū immutata, c. 94. n. 12. f. 583.

Earum incurfus duplicem causam habet, ib. n. 13.

Pœnis pluribus ad publicā vindictam pertinentibus vnius electione censetur ab alijs recessum, c. 54. n. 7. f. 325.

Possessio.

Possessio quid sit, c. 18. n. 2. f. 98.

Pos-

I N D E X.

Possessor transferitur ex titulo nullo, & inutilisq. cap. 27. nu. 7. fol. 150.

• interrupta impedit usucapionem, c. 63. nu. 3. fol. 372.

• sola sufficiens non est ad probandum contractum simulatum, cap. 63. num. 43. fol. 404.

• continua viri per longum tempus coniuncta cum mulieris patientia non probat titulum dotis, sed donationis, c. 9. nu. 37. fol. 575.

Possessor quis mala fidei efficitur à die lisis contestata in causa appellationis, c. 43. nu. 3. fol. 253.

Possessor. Vide ver. Tertius possessor.

Possidere verè nō dicitur qui possidet in re familiaritatis ibi 4. nu. 44. fol. 405.

Possidere in re familiaritatis dicitur is qui fructus percipit ad domum meliorandam, cap. 67. nu. 46. fol. 405.

Positio.

Positio generalis in uniuersum falsa, si in parte tantum sit vera, potest negari genericè sine pena perituri, cap. 22. nu. 11. fol. 122.

Positiones, & interrogationes inducunt ut relineantur actor ab onere probandi, cap. 22. nu. 9. fol. 121.

• & responsiones habens se tanquam correlativa, ibid. n. 15.

Posteritas.

Posteritatem suam aliena soboli postponere quemquam voluisse credendum non est, cap. 1. sub nu. 35. fol. 10.

Præambulum.

Praambuli iudicium summariū, cap. 2. sub nu. 19. fol. 20.

• abhorret penitus verbum spectare, ib.

• interponitur sine causa cognitione, ib.

• decretum ad instantiā legatarū. Vide ver. Decretum, ver. Legatarus.

Prædo.

Prædo etiam spoliatus restitutus est, c. 27. nu. 4. fol. 151.

Prælatio.

Prælatio simplex exclusionem non supponit, sed imò vocationem, cap. 77. num. 10. fol. 407.

Præparatum.

Præparatum ad actus perfectionem. Vide

ver. Opus fieri ceptum.

Præpositus.

Præpositus negotiationi tanquam iustitor, sine executor teneatur, cap. 51. num. 5. fol. 306.

Præscriptio.

Præscriptio requirit titulum, bonam fidem, & possessionem, cap. 63. nu. 1. fol. 372.

• iniquissimū dicitur præsidium; est contra ius naturale, ib. nu. 5. fol. 303.

Præscriptio centenaria. Vide ver. Communi rem habens cum Ecclesia.

Præscriptionis in materia ius canonicum non deniat a civilis, nisi respectu male fidei, cap. 63. nu. 16. fol. 375.

Præscriptum.

Præscriptum tantum intelligitur quantum est possessum, in his qua habent iuris restitutionem, cap. 72. nu. 25. fol. 437.

Præsens, Præsentia.

Præsens, & tacens quando videatur obligationis sue ab altero facta consentire, cap. 58. nu. 3. fol. 346.

• si alio quocumq. actum consensum indicet, sibi praeiudicat, ib. nu. 5. fol. 347.

Debet tamen probari quod a illo actum ex proposito est vocatus, & non ut ex accidenti actus interueniat, ibid. num. 17. fol. 348.

• consentire in praeiudicialibus non dicitur, nisi specifice certum sit de omnibus consentis in contrarium, c. 100. m. 28. f. 628.

Præsentia ubi requiritur non sufficit corporis sed animi, ib. nu. 29.

• requiritur ut quis possit contradicere, & opponere, ib. nu. 29.

• sola regulariter arguit consensum, cap. 100. nu. 31. fol. 629.

Præsertim inter sanguine coniunctos, ib. num. 32.

• qua requiritur in contrarium potest per litteras adhiberi ab. nu. 37.

• et consensus an possens adhiberi per procuratorem, quoties subiecta materia corporalem praesentiam non requirit, ibid. num. 38.

• et consensus in prag. 1. de Sen. Conf. Maced. cumulativè requiruntur, sed non simulaneè, ibid. nu. 42. fol. 630.

• in actum requisita si omittuntur, actus est null.

I N D E X.

nullus, aqñe ac si consensus consentire debentis deficeret, ib. n. 56. fol. 631.

Præsumptio.

Præsumptio iuris transfert onus probandi in contrarium, cap. 55. nn. 19. fol. 330.

- potius sumenda est pro possibili honesto, quàm inhonesto, cap. 86. nn. 3. fol. 527.

Præsumptionibus, & coniecturis proceditur in his quæ clanculo fieri consueverunt, cap. 29. nn. 10. fol. 166.

Pretium.

Pretium dari negatur, nisi præcedat venditio, cap. 8. nn. 7. fol. 49.

- rei vendita conuersum cum emptore in emptionem annui census, an videatur ex uno, eodemq; contractu debent, vel potius duo distincti contractus, cap. 36. d. n. 7. fol. 20.

- non succedit loco rei in iudicijs particularibus, neq; è contra, cap. 67. nn. 35. fol. 403.

Nisi fid. actum sit inter partes, ib. n. 36.

- redactum ex venditione rei hereditaria, in locum rei vendita succedit, c. 90. nn. 3. fol. 555.

- an succedat loco rei tam in vniuersalibus, quàm in particularibus, ib. num. 10. fol. 556.

- rei subiecta fideicommissio quare efficiatur fideicommissarium, ib. n. 12.

- succedit loco rei in vniuersalibus, ibid. n. 19. fol. 557.

- non succedit loco rei in iudicijs particularibus, ib. n. 31. fol. 559.

Prestij loco res non succedit, etiam in iudicijs vniuersalibus, ib. n. 32.

- peruentum ex venditione feudi non est feudale, ib. n. 34. fol. 560.

- in vniuersalibus succedit loco rei fidei- uo iuris, ib. n. 36.

Præuentio.

Præuentio inducitur per citationem realem, vel verbalem, cap. 66. nn. 7. fol. 395.

- non inducitur per actum qui fit ante citationem, ib. n. 8.

- supponit litem pendentiâ, ib. n. 11. f. 396.

Prima tonsura.

Prima tonsura, seu minores ordines non fundant iudicis ecclesiastici iurisdictionem sine requisitis Sacri Conc. Trid. &

qua sint, cap. 41. nu. 5. fol. 243.

- caracterem non imprimis, nec ordo est, ibid. nn. 16. fol. 234.

Princeps.

Princeps, et supremus dominus nō potest de facto apprehendere possessionem, & spoliare possessorem, etiam in feudalibus, cap. 27. nn. 6. fol. 151.

- an possit dispensare circa ea quæ sunt iuris naturalis, cap. 33. nn. 25. fol. 191.

- cum disponit ex certa scientia, censetur dispensare super omni eo quod de iure potest impedire actus validitatem, cap. 70. nu. 6. fol. 417.

- habet nim. clausula nō obstante, motu proprio, & pro expressis habentes, ib. num. 7.

Præsertim si disponat cum consilio, ib. n. 8.

- Hostiliani quam iurisdictionem habeat in Casali Turris Ostiana, cap. 72. n. 4. fol. 434.

- concedens ea quæ pertinent ad ipsius maiestatem, dicitur homicida sua dignitatis, cap. 71. nn. 14. fol. 436.

Eius scientia, & patientia contra eum, si præscribi iussu dunt, probanda est, ib. n. 22. In Regno non datur, nisi Rex, et supremus dominus sit prefens, ib. n. 23.

- nunquam intelligitur voluisse præiudicare tertio, cap. 89. nn. 26. fol. 552.

Principi seculari non est prohibitum pœnas statuere aduersus filios, qui contra patris voluntatem nuptia contrahunt, cap. 38. num. 13. fol. 223.

Principis assertio, quod legitimatio fuerit ad instauriam patris expedita, sufficit in summario iudicio immisionis, cap. 88. nn. 7. fol. 543.

- assertioni prinilegio consentia standum est, nisi versetur tertijs praiudicium, ib. n. 20. fol. 545.

Principale.

Principale. Vide ver. Accessio, ver. Accessorium.

Priuatio.

Priuatio præsupponit habitum, cap. 4. sub n. 32. fol. 30. & cap. 70. nu. 19. fol. 420.

Priuilegium.

Priuilegia stricti iuris sunt, & quare, c. 52. num. 27. fol. 315.

Con.

I N D E X.

- . . concedendi vel extendendi potestate non habent indices, ib. n. 28.
- . . nunquam interpretari debent, ut personam concedentis legamus, cap. 72. n. 33. fol. 439.
- Privilegio qui nititur, illud tenetur probare, cap. 3. n. 3. fol. 32.
- In dubio nemo presumitur privilegio munitus, ib.
- . . innari non debet, qui eo abutitur, c. 55. n. 14. fol. 330.
- . . inserto in corpore iuris nulla clausula generali censetur derogatum, cap. 64. num. 13 fol. 382.
- Es vide ver. Clausula non obstante.
- . . inserto in volumine statutorum non censetur derogatum per reformationes generales cum clausulis derogatorijs, ib. n. 14.
- . . concessio Doctoribus, & Medicis ne possint pro debito cinili carcerari, non censetur derogatum per statutum cum clausula non obstante quocumque privilegio, ib. n. 16 fol. 383.
- . . concessum favore certarum personarum, intelligitur priusquam ad alios indices, ib. n. 16.
- . . privilegio suo renuntiare non videtur eligens ius commune, cap. 97. num. 9. fol. 601.
- Privilegium non inducimus, nisi lex inducat, cap. 4. n. 25 fol. 29.
- Praesertim cum inducitur ratione personae, ibid.
- . . cohaerens personae, ad aliam non extenditur, ib. n. 30. fol. 29.
- . . quod reducitur ad iniquitatem non substat, cap. 55. n. 13 fol. 329.
- . . quod quis habet tanquam accessorium ad aliud, alteri non potest communicari, cap. 56. n. 22 fol. 339.
- . . ne curiales conveniantur extra tribunalia, commune est tam tribunalibus, quam sermientibus ipsis, cap. 64. n. 10. fol. 381.
- . . duobus concessum non potest ab altero renunciarı in alterius praıudicium, ib. n. 12. fol. 382.
- . . clausum in corpore iuris non amittitur propter delictum, nisi expressum tantum sit, cap. 64. num. 22. fol. 384.
- . . non extenditur ad ea quae publicam lederent utilitatem, c. 71. n. 29 fol. 432.
- . . habens dicitur habere fundatam intentionem, & probationem probatam, cap. 84. n. 37 fol. 515.
- . . impugnās dicitur habere durū obicem, ib. n. 38.
- . . habens dicitur venire claro, & aperto iure, & transferri onus probandi in adversarium, cap. 85. n. 13 fol. 520.
- . . habens lite pendente obinet, cisi repugnet ius commune, ib. n. 15.
- . . extinguitur. Vide ver. Condicio rei mutatur.
- . . legitimatio. Vide ver. Legitimatio ver. Privilegium ver. Subreptio.
- Probatio.
- Probatio quādo est difficilis, lex cōtenta est his quae possunt haberi, c. 84. n. 6 fol. 510.
- Probationes leniores sufficiunt ubi laborat mala fama inquisiti, c. 29. n. 11 fol. 166.
- Probatum etiam dicitur, quod demonstratum est coniecturis, quas lex habet pro veritate, cap. 6. n. 20 fol. 35.
- Procurator.
- Procurator in rem suam potest revocari a mandante, nisi intermıat unum ex requisitis in l. 3. C. de nouat. cap. 31. n. 15 fol. 174.
- . . regulariter non tenetur de emissione, cap. 76. n. 2. fo l. 460.
- Procuratori non praıudicat. Vide ver. Actus gestus.
- Procuratoris error litem ordinariam inchoantis ubi executiōe erat procedendum, non facit praıudicium principali, cap. 97. n. 16. fol. 602.
- Nisi principalis ratum habeat gestum a procuratore, ib. n. 17.
- Prohibitio.
- Prohibitio detrahendi legitimam non censetur facta subditis, sed legitimis heredibus, quoties substitutio facta est filio puberi, cap. 48. n. 12 fol. 285.
- Prohibitio alienationis. Vide ver. Alienationis prohibitio.
- Promissio.
- Promissio vendendi secundum tribuit actionem feudalem, quamvis sit personalis, c. 81. n. 64. f. 497.

Pro-

I N D E X

Proprietas.

Proprietas officij. Vide ver. Officium.

Promissio.

Promissio casus simplicis extenditur ad mixtum per viam comprehensionis, cap. 9. num. 26. fol. 58.

- *hominis facit cessare promissionem legis, cap. 47. num. 18 fol. 281.*

Quando pinguis promidet, ibid. num. 26. fol. 282.

Proxenetæ.

Proxenetæ. Vide ver. Mediator.

Publicatio.

Publicatio bonorum in Cinibus Neapolitanis non irrogatur nisi in crimine læsæ maiestatis, cap. 21. num. 17 fol. 114.

Et vide ver. Confessio.

- *bonorum nominis iure in certis casibus sublata non est, ib. n. 1. fol. 112.*
- *bonorum quomodo, & quibus in casibus praticetur in Regno, ib. n. 3. fol. 113.*
- *vera, & propria dicitur, quæ sit per contumaciam, ib. num. 4.*

Publicationem bonorum ad crimina publica primus omnium traxit Cæsar Augustus, ib. num. 9. fol. 114.

Quibus damnatis bona publicari iussit ius Digestorum, ib. n. 10.

Quid vè statuerit in hoc ius authent. ib. num. 11. & 13.

In publicatione quæ sit ob contumaciam, hodie non est correctum ius Digestorum, ib. num. 14.

Publicatio ad legis validitatem. Vide ver. Lex.

Pupillus.

Pupillus iudicij, & voluntatis omnino est expertus, cap. 4. num. 18. fol. 28.

Pupillus filios habere non potest, & quare, cap. 12. num. 8. & 9. fol. 70.

- *læsus circa causam non urgentem vendendi, vel qualitatem rei venditæ, restituitur ad rem, læsus vè circa pretium restituitur ad supplementum non obstantè decreto, cap. 74. num. 18. fol. 450.*

- *læsus continetum in causa, & pretio restituitur ad rem, nec est locus supplemento iusti pretij, ib. num. 19. fol. 451.*

- *vel minor de eo quod tutor, vel curator dolo gessit, regulariter de emptione non*

teneatur, cap. 76. num. 9. fol. 461.

Nisi quantum in eorum utilitatem versum sit, cedendo actiones emptori pro eo quod superest, ib. n. 10.

- *pro re sua perpetrata alienata duplicem habes actionem, ib. num. 11.*
- *dones egerit contra tutorem qui solvendo est, non restituitur contra possessorem rei alienatæ, ib. num. 12.*
- *non potest agere contra possessorem rei nisi litem alienatæ, si à tutore consecutus est estimationem, vel ei quietationem, generalem fecit, ib. num. 17. fol. 463.*
- *hæres matris utricus, data eius hereditatis opulentia, dicitur vè actionis estimationem consecutus, ib. num. 18. fol. 464.*

Q.

Questio.

Questio incidens. Vide ver. Incidens.

Qualitas.

Qualitas quæ erat in personæ defuncti, si non reperitur in personâ hæredis, non potest representari ad hæredem, cap. 4. num. 19. fol. 28.

- *illa repetita censetur in substituto, quæ promittit de iure communi ex dispositione testatoris, non quæ insurgit ex privilegio personæ insinsectæ, cap. 4. sub n. 28. f. 29.*
- *per naturam, & per rescriptum aquirantur, cap. 85. n. 5. fol. 519.*
- *est accidens, quod rei naturam non mutat, ib. num. 36. fol. 524.*

Qualitas status. Vide ver. Status.

Quantitas.

Quantitas non est in hæreditate. Vide ver. Hæreditas.

Quarta.

Quarta. Vide ver. Vxor.

Quarta debita vxori ex authent. præterea, C. unde vir & vxor liquidatio quomodo sit faciendæ, cap. 47. num. 30. fol. 282.

Quali possessio.

Quali possessio inrisdictionis. Vide ver. Inrisdictio.

- *possessionem non sufficit allegare, nisi iuribus ostendatur in his in quibus Princeps fundat de iure suam intentionem, cap. 72. num. 21. fol. 437.*

Quic-

I N D E X.

Quietatio.

Quietatio debiti facta inter conuictos excluditur etiam ad fructus, & accessiones, secus inter extraneos, c. 25. n. 34. f. 142.

R.

Ratificatio.

Ratificatio tacita solet quandoq. plinqua expressa operari, cap. 53. nn. 10. fol. 320.

- excluditur, quoties actus potest ad aliud referri ab un. 23. fol. 322.
- conualidat ea, quae pendunt ab animo, non quae pendunt ex aliqua forma, sine exteriori potentia, cap. 59. nn. 27. f. 355. & c. 100. nn. 49. fol. 530.

- non trahitur ad rēps actus nulli, ib. n. 29.
- non confirmat actum qui peccat in potentia, ib. nn. 31.

- alienationis fendi nonnum domini assensum requirit, cap. 59. nn. 32. fol. 355.

- superioris in actum valido operatur ex tunc, sicut in actum nullo, & quare, cap. 81. num. 5. fol. 495.

- tacita supplet vices mandati, etiam si speciale requireretur, c. 88. n. 24. f. 546.

- actus requirit eandem sollemnitate, quā requireretur actus, cap. 100. nn. 54. f. 631.

- potest supplere consensum, sed non praesentiam requisitam in actum, ib. nn. 55.

Ratificatio. Vide ver. Renunciationis observantia.

Ratificatio aliud, aliud venditio. Vide ver. Venditio.

Ratio.

Ratio legis cum laetior est, quā verba illius, ipsa quidem lex est, c. 20. n. 7. f. 109.

Ratio summa. Vide ver. Religio.

Rationum repetita calculatio. Vide verb. Tax. in l. procula.

- calculatio quomodo in iure accipitur, c. 62. nn. 7. fol. 369.

Receptorator.

Receptorator. Vide ver. Parna.

Receptoratores, & fautores si non essent, nec essent malefactorum, cap. 54. n. 1. f. 324.

Contra eos multa summi punita imposita à iure communi, & Regni, ib. n. 2.

Reconuallidatio.

Reconuallidationis spes estinguitur per mortē contrahentium ante assensum expeditionem, cap. 27. nn. 41. fol. 145.

Reconuentio.

Reconuentio quoniam tempore fieri debeat, cap. 23. nn. 1. fol. 126.

- duplici gaudet privilegio prorogationis scilicet, iurisdictionis, & simultaneae processus, ib. nn. 2. fol. 127.

Reconventionis privilegia non sunt separabilia, ib. nn. 4. & nu. 12. fol. 129.

- natura, & essentia requirit simultaneum processum, cap. 23. nn. 7. fol. 128.

Eius materia diversimode tractanda in iudice totaliter incompetente, quā in eo qui aliis potest esse competens, ib. n. 11.

- in pūcto iuris fieri debet in ipsa litis contestatione, vel statim post, ib. n. 22. f. 131.

- quā ad effectum tantum prorogatum iurisdictionis admittitur vsq. ad conclusionē causae exclusivē, ib. nn. 23.

- in Regno admittitur vsq. ad sententiam, & quare, ib. nn. 24.

- post sententiam pendente eius executione nullatenus admittitur, ib. nn. 25.

In eius materia clericus, & laicus non iudicantur ad imparia, ib. nn. 26.

- non admittitur in executivis, c. 24. nn. 3. fol. 133.

- duplici gaudet privilegio, ib. nn. 4.

Eam ad effectum prorogandi iurisdictionem non videtur regere iudicium executivum, ib. nn. 5.

Et an ad effectum simultaneae processus, si reconuentio in eisdem terminis expediti queat, ib. nn. 6. & nn. 19. fol. 135.

- non admittitur post sententiam, ib. nn. 10. fol. 133.

- an admittatur cum possit executio instrumenti publici, ib. n. 11. f. 134. & quare, ib. n. 20. f. 135.

- non datur in remedio capitulorum Regni, ib. n. 12.

Nec in iudicio extraordinario, ib. n. 14.

- non admittitur in causa criminali, etiam civiliter, ib. n. 19. f. 135.

- est actio à priori conventionione penitus distincta, ib. n. 21.

Refutatio.

Refutatio civilis iure penitus incognita fuit, c. 57. n. 1. f. 340.

- vera est quae fit in proximē successivum, etq. propriē anticipata successio, ib. n. 2.

... non

I N D E X.

- non est comprehensa in prohibitione alienandi, ib. n. 3.
- qua non fit in proximè successurū, sed extraneum, indiget assensu domini, ibi. n. 4. f. 341.
- qua fit in proximè successurum, debet esse pura, & simplex absque vlla conditione, & reservatione, ib. n. 5.
- In ea debet assensus impetrari, quosies contrahentes de eo expressè conveniunt, ibid. n. 8. f. 341.
- remanet pura, & simplex, qualitate reservationem alterante sublata, in actis indinidui, ib. n. 13. f. 342.
- ad non esse redacta nullum in usufructuario tribuit, c. 59. n. 26. f. 355.
- Refutatio. Vide ver. Refutatio.
- ut valida sit, oportet quod cadat in aliquod contrarius nomen, ib. n. 19.
- Refutationis vera, & intrinseca qua sit ratio, c. 57. n. 18. f. 344.
- Refutatur verbum quomodo ponatur ab Andrea in §. et si libellum, ib. n. 21.
- Refutationum bonorum feud alium instrumenta debent registrari infra quindecim dies in Regia Camera quaternionibus, aliis habetur pro nullis, & infectis, c. 59. n. 4. f. 351.
- Regale.
- Regale brachium. Vide ver. Brachium.
- Regnum.
- Regni successio. Vide ver. Successio.
- Regula.
- Regula quod cessante legis dispositione cessat eius dispositio, procedit ubi vario fuit causa finalis cōdē de legis, c. 70. n. 33. f. 424.
- si non valet quod ago, ut ago, &c. non habet locum in feudis, c. 59. n. 28. f. 355.
- Regula inhaerendum in decidendis dubijs questionibus, nec ab ea discedendum, nisi contrarium innentatur expressum in iure, c. 1. n. 58. f. 15.
- Relatio.
- Relatio verborum ad proximè dicta fieri debet, c. 48. n. 3. f. 284.
- Non ad ea qua speciali indigent expressione, ib. n. 4.
- Nec ad ea quae non sunt in disponentis potestate, ib. n. 5.
- fieri debet ad casum cuius respectū sit utilitas, c. 48. n. 8. f. 285.
- & tūc ad proximè dicta, quosies sunt eius-

- dem speciei, ib. n. 9.
- Relatum est in referente cū omnibus suis qualitatibus, c. 9. sub n. 31. f. 58.
- Relegatio.
- Relegationis pena fieri potest cum publicatione bonorum, c. 20. b. 4. f. 108.
- Relictum.
- Relictum. Vide ver. Legatum.
- Religio.
- Summa est ratio quae facit pro religione, cap. 5. n. 10. f. 33.
- Remedium.
- Remedia recuperanda possessionis non dantur nudo detentori, c. 27. n. 45. f. 158.
- Conceditur tamen remedium, cap. reintegr. 3. q. 1. ib. n. 56.
- Remedia possessoria. Vide ver. Assistentia.
- Remedio subsidiario toties locus est, quoties omnino cessat ordinariū, c. 47. n. 19. f. 281.
- Remedium subsidiarium illud adhibendum, quod pinguius promittit, ib. n. 25.
- can. reintegr. 3. q. 1. non habet locū quando actus est nullus ex defectu solemnitate, secus si ex defectu cōsensu, c. 27. n. 41. f. 158.
- datur spoliato ad recuperandam possessionē, à qua cecidit ex contractu, etiam imperfecto, & condicionali, ib. n. 48.
- l. fin. C. de edicto Diui Hadr. non competit legatario, c. 2. sub n. 1. f. 17.
- Remissio.
- Remissio fructuum bonorum paraphernalium. Vide ver. Fructus.
- Remittere ius suum nemo presumitur, qui scit illud semper durare, c. 92. n. 31. f. 575.
- Renunciatio.
- Renunciatio generalis habet vim specialis, quoties ad aliud referri nequit, quam ad legitimam, c. 48. n. 19. f. 286.
- sen patrum supervenire, vel persona ad aliam non extenditur, c. 49. n. 6. f. 291.
- generalis cuiusvis iuris, &c. operatur fideicommissi renunciationem, c. 61. n. 3. f. 363.
- ubi ad aliud fideicommissum referri nequit, & est purificatum, ib. n. 6.
- iuris ex testamento delati requirit specialem scientiam consencorum in eo, c. 61. n. 15. f. 364.
- generalis iuris ex testamento cōpetentis nihil operatur, nisi expressū sit testamentū, in quo ius illud continetur, c. 61. n. 18. f. 365.

Re-

I N D E X

Renunciatiois observantia post triennium inducit ratificationem, c. 61. n. 23. f. 365.

Renunciatio, vide ver. Filia dotata.

Renunciatio correptionis reservationi, vide ver. Reservatio.

Representatio

Representari per alium nequeunt, quia comprehenduntur ex privilegio ratione personarum, & ex accidenti, cap. 4. num. 22. fol. 29.

Representatio, vide ver. Filiatio, ver. Filia, & ver. Filius.

Repudiatio

Repudiatio secuta, vide ver. Legatum.

Repudium

Repudium, vide ver. Vxor.

Res

Res, eadem cum duobus legata est, legatarum concurrunt inter se, c. 6. sub n. 10. & 14. f. 38.

• cum legatur, censetur integraliter, & sine diminutione legata, ibid. n. 13. f. 39.

• empti ex pecunia Ecclesie sunt eiusdem, cap. 67. num. 30. fol. 402.

• empti ex pecunia dotali, an, & quando fiat dotalis, & uxoris, ibi. n. 31. & 38. f. 403.

• Quid in re donata ab uxore marito, ibid. num. 32. & seq.

• empti ex pecunia patrimoniali, sive de communi, sive feudali, an eandem qualitatem assumat, cap. 90. num. 1. fol. 555.

• empti ex pretio bonorum antiquorum an censeantur antiqua, ibid. n. 2. 15. & 34.

• non succedit loco pretij, ibi. n. 11. f. 556.

• empti ex pretio rei antiquae, remanet antiqua, etiam si tacite in locum eius subrogetur, ibid. nu. 27. 29. & n. 39. fol. 559.

• empti ex pretio rerum priori creditori obligatarum non remanet obligata, ibid. num. 33. fol. 560.

• empti ex pecunia, vide ver. Reivindicatio.

• quod sit magni praedij, vel sessoris, statuit arbitrio Iudicis, c. 91. n. 30. f. 568.

Res iudicata

Res iudicata pro veritate habetur, cap. 32. num. 3. fol. 182.

• iudicata legis vim obtinere debent in ambiguitatibus quae ex legibus proficiuntur, ap. 100. num. 79. fol. 634.

Rei vindicatio

Rei vindicatio utilis competet danti pecuniam

ad rem emendam in subsidium, id est debitore existente non solvendo, cap. 67. n. 20. f. 401.

• Quod habet locum in certis casibus, & personis, ibid. num. 21.

• In re empti pecunia militis, vel nomine ipsius, ibid. num. 22.

• Et ex pecunia pupilli, seu minoris, ibid. num. 23.

• Aut ex pecunia prodigi, ibid. nu. 25. f. 402.

• Item in eo cui bonis interdictum est, ibi. n. 26.

• Et in omnibus, qui alterius sub cura sunt, ibid. num. 27.

• supponit dominium, ibid. nu. 28.

• non competit minori in re empti ab extraneo sua pecunia, neque in subsidium, ibid. num. 29.

Rescissio

Rescindere verbum proprie convenit actui valido, improprie actui nullo, cap. 25. nu. 40. fol. 143.

• prolatum in sententia debet intelligi proprie, ibid. num. 41. fol. 144.

Rescissio, vide ver. Nullitas.

Rescissio contractus, vide ver. Contractus rescissio.

Rescriptum

Rescriptum gratiae, vel iustitiae pari iure censentur quoad subreptionem, vel obreptionem, cap. 87. num. 22. fol. 538.

Rescripti Principis qualitas exprimentarum triplex differentia, cap. 86. n. 18. fol. 529.

• Exprimentae sunt qualitates omnes, quae movere poterant Principem ad concedendum, vel difficilius concedendum, ibid. num. 21. fol. 530.

Rescriptum impetrans tenetur exprimere Principi omnes qualitates, nec tantum genericas, sed etiam specificas, c. 15. n. 3. f. 83.

• Satis non est exprimere falsum, sed falsi modum, ibid. num. 4.

• illud subreptio modica vitiatur, ibid. n. 5.

• falsis assertionibus impetratum nihil penitus prodest impetranti, ibid. nu. 6.

• obtemperant Summo Pontifici ex pluribus causis, quarum una fuit reperta falsa, & subreptitia, reddit gratiam nullam, & irritam, etiam ex causis veris, ibid. n. 8.

• ab eo impetratum qui tacet verum, vel exprimit falsum, totum vitatur ipsa iure,

N n n quam-

INDEX.

- quamvis pars illa in qua committitur falsitas, non fuerit causa obtinendi rescriptum; ibid. num. 14. fol. 84.
- fundatum principaliter super illa parte, in qua est commissio falsitas, vitatur in ceteris, cap. 15. num. 16. fol. 84.
 - impetratum à Principe, ut crimen aliquod detegatur, habet naturam contractus innominati, ibid. num. 17.
 - impetratū motu proprio Principis, differt ab eo quod conceditur ad postulationem partis, ibid. num. 18. fol. 85.
 - vitatur non expressis his que Principem à concedendo reuocarent, vel ad difficilius concedendū inducerent, cap. 87. num. 1. fol. 535.
 - vitatur, quando talia fuerunt tacita, quibus expressis à iure cautum est gratiam non concedi, ibid. num. 2.
- Rescriptum, vide ver. Concessio, ver. Falsitas, & ver. Subreptio.
- Rescripti nulla concessio tuta esset, si essent exprimenda que de iure impedimentū non præstant, ibid. num. 3.
- In eo defectuum, & qualitatum individualis expressio non est necessaria, sed sufficit Principem de omnibus in genere cogitasse, ibid. num. 10. fol. 536.
- Et sufficit eos in genere exprimere, ibid. num. 11.
- defectus videntur specialiter expressi, quoties pater illarū legum derogationē petijt, quæ ob stare possent, ibid. nu. 14.
- Eius clausulæ, per quas dispensatur cuiusque defectui, faciunt quod Princeps omnia impedimenta in specie tollere voluerit, ibid. num. 15. fol. 537.
- Operantur, quod legitimationis rescriptum non possit dici subreptitium, ibid. num. 16.
- Reservatio**
- Reservatio disponendi ad beneficium certa persone, facta dispositione iusita persona tribuit, quasi effectum habuisset ab initio, etiam in praiudiciū tertij, cap. 9. à num. 1. fol. 53. & cap. 10. sub num. 26. fol. 62.
- facultatis disponendi nihil in esse producit, sed tantum disponendi habilitatem; ibid. num. 1.
 - an consideretur ut ius acquisitū, vel ut querendum, ibid.
 - actū dispositiuo opus an sit, vel presumatur facta, & retrahatur ad tempus facta reservationis, ibid. & num. 3. & 4. fol. 54. & nu. 10. & 17. fol. 55. & cap. 10. sub 26. fol. 62.
- Et vide ver. Destinatum.
- facta nominatione vigore præcedentis reservationis dominium transit in nominatum, quasi nunquam fuisset penes nominantem, & vnicui dicitur contractus reservatio, & nominatio, ac si immediatē celebratus fuisset, ibid. num. 6.
- Sed an, & quādo in praiudiciū eorum, quibus medio tempore reservationis fecerit, & dispositionis fuit ius acquisitum, ibid. num. 9. & 24. fol. 56.
- facta si conferatur in locum legitimæ, & vitæ militiæ, dicitur ex causa onerosa, cap. 9. num. 13. fol. 55. & cap. 10. sub num. 26. fol. 62.
 - dicitur titulus onerosus, si fiat in recompensationem iurium renunciatorū, ibid. num. 14.
 - esse eiusdem nature, ac renunciatio, cui fuit respectiua, & utraque irreuocabilis est, ita ut vna absq; alia subsistere nequeat, ibid. num. 15.
 - nisi habitura tunc sit effectum, renuncians consensum non præstaret, ibid.
 - diciturq; individuum voluntatis, ibidem num. 16.
 - priorum iurium non cadit, ubi contractus inter se non compatiuntur, cap. 36. num. 10. fol. 109.
 - iurisdictionis, & annui redditus, ut quid extrinsecum, & separatū consensum est ab ea, quæ fit contemplatione matrimonij, cap. 57. nu. 9. fol. 342.
 - annuæ perceptionis in reservationibus fieri potest de fructibus feudij, ibid. nu. 14. fol. 343.
 - alicuius iuris operatur ceterorum renunciationem, cap. 61. nu. 5. fol. 363.
 - quid operetur, cap. 92. nu. 16. fol. 573.
- Reservationē contra se pati debet, qui vult pro se valere renunciationē reservationi respectiui, cap. 9. sub nu. 22. fol. 56. & cap. 10. sub num. 26. fol. 63.

Refo-

I N D E X:

Resolutio

Resolutio iure rescrvantia, resolutur rescrvantio, cap. 8. num. 1. fol. 49.

Responsio

Responsiones, vide ver. Responsio.

Restitutio

Restitutio de facto faciendā est, sicuti de facto spoliū processit, cap. 27. n. 5. fol. 151.

in integrum vs minori competat, debet probari se laesum, cap. 52. nu. 24. fol. 322.

in integrum competit etiā maioribus adversus longissimi temporis praescriptionē ex capite ignorantia, cap. 63. n. 13. f. 374.

admittitur tantum ex capite ignorantia in ordinaria rescapione, ib. n. 32. fol. 378.

in integrum ex capite iusti erroris, ad hoc ut haeres insitutus possit uti clausula codicillari, quomodo procedat, cap. 80. nu. 14. fol. 483.

Restitutio dotis, vide ver. Dos.

Restitutionis in integrum beneficium an tribuatur semibus, cap. 51. nu. 6. fol. 312.

Retentio

Retentio datur in feudis, quando pretium est solum creditoribus venditoris cum assensu, cap. 27. num. 15. fol. 153.

quae datur propter pretium exbursatū, habet locum cum pretium conuersum est in utilitatem feudi, ibid. nu. 50. fol. 159.

Retentio feudi, vide ver. haeres in burgensatibus.

Retractio

Retractionis natura est, ut in praedictis tertij ius medio tempore praetendens fieri nequeat, c. 9. n. 1. fol. 54. Et quando secus, ibid. n. 24. f. 56. & cap. 10. sub n. 20. f. 62.

Praesertim in actibus voluntariis, ibid.

Retractio, scilicet est translativa de tempore ad tempus, quae praesens requirit coniungendum extremorum habilitatem, à quo, & ad quod, ad quae coniungenda media debent esse libera, & sine impedimento, ibid.

Reuocatio

Reuocatio prioris testamenti, quae requiratur, ut valida sit, cap. 79. nu. 7. fol. 477.

non extenditur ad legata, & fiduciā missa vniuersalia, ibid. nu. 9. fol. 478.

Rex

Rex nequit alteri de mandare iura, quae sunt praecipua Regis dignitatis, cap. 72. num. 12. fol. 436.

Est debitum ius reuerentiae dicitur annexum Regis diademati, ibid. num. 13.

in quibus casibus tenetur assentire, habetur pro consentiente, cap. 81. num. 41. fol. 493.

praesertim data praecedenti potestate alienandi vasallo tributa, ibid. nu. 42.

non potest negare assensu facta ali. natione à vasallo propter necessitatem, ibid. nu. 43.

Et dominium intelligitur translatum esse, est suspensum, ibid. num. 44.

tenetur consentire in casibus permissis, ibid. num. 47. fol. 494.

Rogatus testatoris, quod Notarius publicum de omnibus conficiat instrumentum, quid operetur, cap. 78. num. 23. fol. 476.

Rota

Rota Romana non exequitur sententiā iniunctam alterius Iudicis, cap. 98. n. 7. f. 604.

requirens pro sua sententiā executionem, debet pati, quae ipsa obseruat requisita, ibid. num. 13. fol. 605.

habes de stylo non exequitur sententiā alterius Iudicis, nisi recognitis processibus, ibid. num. 31. fol. 608.

sententiae solent leuari in forma breuis, & in eandem sit processus, ibid. n. 35. f. 609.

Rusticus

Rusticus, vide ver. Subreptio.

S

Sacrum Regium Consilium

Sacri Regij Consilij auctoritas maxima, & apud omnes veneranda, c. 1. sub nu. 58. fol. 15. & cap. 19. nu. 1. fol. 102.

Sacrum Consiliū Neap. pro suo more supplet partes Aduocatorum, cum in contumacium nihil adducitur, cap. 2. sub nu. 10. fol. 18.

super innititur aquilam, terminos, restringens, & coarctans, quae tamen formula, ibid. sub num. 22. fol. 20.

In eo quae ratione lites prosequuntur, ibid.

suam aquilatam impendit semper fauore pia causa in dubijs quaestionibus, c. 7. num. 23. fol. 47.

maturo iudicio, & lento pede progreditur, cap. 84. num. 46. fol. 516.

sollennitatibus Iudiciorum omittis studet veritati indaganda, ibid. nu. 47.

requisitū pro executione sententię Iudicis

N n n 2

I N D E X.

cis ecclesiastici, dicitur mixtus executor,
cap. 98. num. 3. fol. 604.
poteſt cognoscere de nullitate, & iniusti-
tia, ibid. num. 4. & 5.
Sanguis
Sanguinis proximitas arguit scientiam,
cap. 51. num. 20. fol. 308.
Sanguinis coniunctio, vide ver. text. in l.
procula.
Sanguinis vinculum, vide ver. Amicitia.
Sauitia
Sauitia coniugis, vide ver. Adulterium.
Scala
Scala Ecclesie qua, & cur sint immunes, cap.
56. num. 21. & seqq. fol. 338.
Scientia
Scientia contentorū in testamento debet esse
plena iuris, & factis, cap. 48. n. 15. fol. 285.
reſultans ex testamenti lectura, & publi-
catione, ibid. num. 17.
ante omnia supponenda est in renuncian-
te, & pacifcente, cap. 61. nu. 19. fol. 365.
coniecturis, & presumptionibus proba-
tur, ibid. num. 21.
praesumitur ex subsecuta diutina renū-
ciationis obseruatione, ibid. nu. 22.
Scientia, & patientia, consensum inducunt,
ibid. num. 24.
Præſertim inter sanguine coniunctos, ibid.
num. 25. fol. 366.
in aliena inditū, & coniecturis proba-
tur, cap. 63. num. 8. fol. 374.
& patientia Proregis, & Officialium si
contra Regem præſcribi intendatur, Regi
non obest, & quare, cap. 72. n. 24. fol. 437.
Scientia, vide ver. Sanguinis proximitas, &
ver. Princeps.
Scientia rei aliena praesumitur habere ha-
bens penes se scripturas hereditarias, cap.
63. num. 6. fol. 373.
Scriptura
Scriptura interdum plus valet quam pera-
ctum sit, cap. 5. sub num. 1. fol. 37.
Senatus
Senatus dictus quasi seniorum confessus, cap.
52. num. 8. fol. 313.
Senatusconsultum
Senatusconsult. Macedonianum cessat, si filius
famili. effectus sui iuris partem debiti sol-
uerit, & el quoquo modo contractū appro-
bauerit, cap. 52. num. 6. fol. 319.

Senectus, Senex
Senectus ipsa morbus est, & insanabilis, cap.
52. num. 3. fol. 311.
omniū viriū officina, ibid. n. 9. f. 313.
Senes inter personas miserabiles inſanabili
an connumerentur, cap. 52. n. 2. & 23. f. 311.
pueris comparantur, ibid. nu. 4. fol. 312.
bis pueri, iocosum, & contemnendum
diſſerium, ibid. num. 16. fol. 314.
repuerascere dicantur, similes debent
esse Bulgaro, ibid. nu. 35. fol. 316.
Senex, vide ver. Electio fori, & ver. Reſtitu-
tio in integrum.
Non ex eo solo quod senex quis sit, compa-
randus infirmis, ibid. nu. 12. fol. 313.
Seni robusto, & sagaci, qui proprijs negotijs
interesse valet, nullum competit priuile-
gium miserationis personarum, & mul-
to minus beneficium restitutionis in inte-
grum, cap. 52. num. 33. fol. 316.
Quamuis nonagenarius sit, ibid. nu. 37.
Senectus quanam species reddat senē mi-
serabilem, ibid. num. 7.
Sententia
Sententia diffinitiva expectanda est, ubi ex-
ceptio aliqua opponitur aduersus testa-
mentum, & el aliquam scripturam publi-
cam, & interim amittit naturam sum-
mariam, & executiuam, cap. 2. n. 17. f. 19.
Et debet tunc dari terminus licet petitus
non fuerit, ibid. num. 18. fol. 20.
tribuit tantum actionem personalem,
cap. 19. num. 10. fol. 103.
lata contra eum qui decessit post conclu-
sum in causa, an sit valida, cap. 13. nu. 16.
fol. 130.
in causa status lata ius facit quod om-
nes, etsi non citatos, cap. 32. nu. 1. fol. 182.
lata super vita, libertate, & ciuitate,
ius generale facit, ibid. num. 4.
Idem super ſima, & etate, ibid. nu. 5. & 7.
Super banno, excommunicatione, vel rele-
gatione, ibid. num. 6.
Super dignitate, ibid. num. 8.
Super Vniuersitate, & hereditate, ibid. nu. 9.
Super patria potestate, vel ſituatione, ibid. nu. 10.
Super matrimonio, ibid. nu. 11.
In causa testamenti, ibid. nu. 12.
Super iure eligendi, ibid. nu. 13.
Si pronunciatum sit quem
esse heredem cum beneficio inuentarij,
ibid. num. 14.

Facit

- Facit plenum praiudicium etiam non citatis, *ibid.* num. 15. Siste affirmatiuis verbis concepta *ibid.* num. 16.
- Sententia, ut omnibus praiudicet, debet ferri cum legitimo contradicte, *ibid.* num. 23. fol. 84.
- ut faciat ius quod ad omnes, oportet quod victus habuerit ius proprium, & priuatum, *ibid.* num. 26.
- Item quod causa sit plenarie defensa, & examinata, *ibid.* num. 27. fol. 185.
- collusionis suspecta non citatis non officit, cap. 32. num. 28. fol. 185.
- in causa status ius facit quod ad omnes, sed non in omnibus Tribunalibus, *ibidem* num. 30.
- Præfetti Prætorio reuocata, quatenus detur interesse pretij soluti, cap. 42. n. 22. fol. 148.
- Præfetti Prætorio reuocata, omnia in pristinum statum reponenda sunt una cum legitimis accessionibus, cap. 43. n. 24. f. 256.
- Semper debet interesse pecunie solutæ, decisum per Reg. Cam. aduersus Præsid. de Franch. *ibid.* num. 26.
- Facilius presumitur pro ea, quam pro decreto, cap. 74. num. 8. fol. 449.
- subsecuta censetur a die litis contestate prolata, cap. 74. num. 36. fol. 454.
- condemnatoria lata, dominium statim abscedit a conuento, cap. 81. n. 58. f. 496.
- separationis thori lata, eius effectus retrotrahitur ad tempus litis motæ, cap. 94. num. 19. fol. 583.
- Eius virtus est declaratiua ex tunc, cap. 43. num. 6. fol. 253.
- que pœnā imponit incursum virtute legis, semper intelligitur declaratoria, & de eius effectibus, *ibid.* num. 21. fol. 584.
- qua uxor priuatur alimentis, est condemnatoria, *ibid.* num. 42. fol. 587.
- qua maritus cōdenatur ad dotis restitutionē dicitur declaratoria, *ibid.* n. 43.
- Rota Romana, aut Sac. Conf. Neapol. lata contra communem opinionem, non ideo est nulla. cap. 95. nu. 34. fol. 595.
- Rota Romana iniusta esset, si prolata foret secundum eam opinionem, quam regulariter Rota non sequitur, *ibidem* num. 35. fol. 596.
- lata super petitorio per Iudicem appellationis est nulla, si in prima instantia non nisi possessorium fuit ductum, cap. 96. num. 3. fol. 597.
- lata omisso ordine iudicij est nulla, cap. 97. num. 4. fol. 600.
- nulla ipso iure, non dicitur sententia, cap. 98. num. 23. fol. 607.
- Nec ea, quæ est notorie, & euidenter iniusta, *ibid.* num. 24.
- Eius nullitas qualiter constare debeat, ut Iudex requisitus superf. deat in eius executione, *ibid.* num. 27.
- Sententia, vide ver. Iudex, ver. Iudicis decretum, & ver. Titulus nullus.
- Sententia fori iudicationis, vide ver. Af. finis.
- Sententiam criminalem nullam, siue iniustam Iudex requisitus exequi non debet, cap. 98. num. 17. fol. 606.
- iniustam transactam in rem iudicatam Iudex requisitus exequi debet, *ibid.* num. 20.
- nulla exequi non debet requisitus, *ibidem* num. 22. fol. 607.
- exequi causa cognita, & viso processu est in arbitrio Iudicis requisiti, *ibidem* num. 33. fol. 610.
- Sententia sola S. C. ius faciunt in Regno, cap. 72. num. 19. fol. 437.
- Quod ad executionem sententia pares sunt dignitate, Ecclesiastica, & secularis potestas, cap. 98. num. 32. fol. 608.
- Iudicis Ecclesiastici nullitate, vel iniustitia notoria detecta, in re proprie ad secularem Iudicem spectante, potest Iudex secularis totum negotium cognoscere, cap. 98. num. 44. fol. 611.
- Sententijs a duobus conformibus prohibita supplicatione, non ideo quod una nihil de fructibus dictum sit, in secunda sit reus ad eos condemnatus, sententia erit difformis, cap. 96. num. 17. fol. 598.
- Sequestrum
- Sequestrum possessionem non tollit, cap. 80. num. 22. fol. 483.
- Seruus
- Seruus pœnæ effectus per sententiam nil potest acquirere, nisi ex causa alimentorum, cap. 21. num. 30. fol. 116.

• nemo efficitur hodie à principio benedictus, *ibid.* num. 31.

• non efficitur, nisi qui praesens ad mortem naturalem damnatur, *ibidem* num. 33.

Sigillum

Sigillum proprium apponens scripturae sibi praedictat, cap. 58. nu. 8. fol. 347.

Simbolum

Simbolum in habentibus facilius est transitus, c. 84. n. 30. fol. 513. & cap. 85. n. 9. fol. 519.

Simile

Simile quod est, non est idem, cap. 71. n. 27. fol. 431.

Simplicitas

Simplicitas animi infirmitas est, cap. 52. num. 22. fol. 314.

Simulatio

Simulatio praesumitur ex qualitate bonorum donatorum, cap. 17. nu. 4. fol. 93.

• *contractus praesumitur ex coniunctione sanguinis inter donantem, & donatarium*, *ibid.* num. 6.

Item ubi donator post donationem remansit in possessione rei donatae, *ibid.* nu. 7.

Vel ubi bona donata non fuerunt realiter tradita donatario, *ibid.* num. 8.

Et ubi donator aliquid in numero, pondere, vel mensura conficiens, his non certificatis, *ibid.* num. 9.

• *ex quantu sanguinis coniunctione praesumatur*, cap. 17. nu. 21. fol. 95.

• *ex retentione possessionis non recte arguitur, quando est mutata vera causa possessionis*, *ibid.* nu. 27. fol. 96.

• *in dubio non praesumitur*, *ibid.* nu. 31. fol. 97.

• *et locum habeat, debet ante omnia probari praecedens tractatus simulationis inter contrabentes*, cap. 67. n. 11. fol. 399.

Et utrumque contrabentem participare esse simulationis, *ibid.* num. 12.

Simulationem allegans debet in primis allegare causam simulationis, cap. 17. nu. 11. fol. 94. & cap. 19. sub nu. 32. fol. 106.

Et causa debet esse sufficiens, & idonea, *ibid.* num. 12.

Debitque probari eius existentia tempore celebrati contractus, *ibid.* num. 13.

Nec probatur ex confessione extraludiciali facta per contrabentes post celebratum contractum, *ibid.* num. 14.

Non sufficit probare causam in genere, sed citius quoque speciem assignanda est, *ibid.* num. 15.

Simulationem excludit emancipatio, & bonorum acquisitio, cap. 27. n. 5. fol. 399.

• *in dubio non praesumi*, *ibid.* nu. 6.

Eam excludit solutio censuum, & laudemij domino directo, *ibid.* num. 10.

Simulationis vera species quoniam sit, cap. 17. num. 10. fol. 94.

• *praesumptio in ius suam emendat, & elidit praesumptio exclusiva*, *ibid.* nu. 16.

• *praesumptionem facit cessare perseverantia longi temporis*, *ibid.* n. 17. fol. 95.

• *fundamentum praecipuum est causa*, cap. 67. num. 2. fol. 398.

• *coniectura colligitur ex possessione rei emptae*, *ibid.* num. 3.

• *causa debet expressa, & concludenter probari*, *ibid.* num. 18. fol. 400.

Simulatus contractus, vide ver. Contractus.

Soboles

Soboles alienae, vide ver. Posteritas.

Societas, Socius

Societas ordinata ad actum acquisitivum, & obligativum ea est, in qua datur actio pro socio, cap. 51. num. 22. fol. 309.

Societas vide ver. Contrabens, & ver. Filiusfamilias.

Socius vide ver. Mandatum tacitum, & ver. Nomen unius.

• *quis dicatur*, cap. 51. nu. 7. fol. 306.

Sollennitas

Sollennitas vide ver. Actus, & ver. Dolus.

Sollennitates non requiruntur in venditione fundi Ecclesiae, qui erat legitime hypothecatus, cap. 81. num. 40. fol. 492.

• *omnes praesumuntur interuenisse in decreto Iudicis supremi*, cap. 74. nu. 26. fol. 452.

Et in actibus qui sunt coram Principe, *ibid.* num. 27.

• *non requiruntur in venditione fundi minoris, vel Ecclesiae, si erat legitime hypothecatus*, *ibid.* num. 39. fol. 454.

Praesertim si fiat in executionem contractus gestum cum praedeceffore, vel patre pupilli, *ibid.* num. 40. fol. 454.

I N D E X!

non sūt necessarij, ubi cōtractus euidenter fuit utilis pupillo, ibid. n. 41. fol. 455.

Sollemnitas de stylo Sacri Consilij non fit specifica expressio in decreto, sed in genere causa cognitio enunciat, ibidem num. 28.

Qua in causa cognitione quid veniat de stylo S.C. vide ver. as alienum.

Specialia

Specialia duo circa eandem rem concurrere non possunt, cap. 4. sub nu. 24. fol. 29.

non sunt multiplicanda, praesertim in re sui natura prohibita, cap. 8. num. 15. fol. 50.

Specialiter inductū, vide ver. Lege generali.

Spectare

Spectare verbū, vide ver. Verbū spectare.

Spoliatus, Spolium

Spoliatus, & ceteris omnia sunt reintegranda, cap. 27. num. 3. fol. 151.

Et vide ver. Prados, & ver. Restitutio.

Spoliatus agit interdicto recuperanda ad recuperandam tenentem feudi, ibid. nu. 9. fol. 152.

Adversus spoliatum agentem possessio non obicitur tituli invaliditas, ibid. n. 10.

Quid ubi simul, & semel de non iure agentis, & de notorio spoliantis conficit, ibid. num. 32. fol. 156.

Spoliatus vide ver. Dñum, et ver. Titulus.

Spolium quod fit cum violentia, dicitur insanabile, cap. 25. num. 13. fol. 152.

Spurietas

Spurietas excluditur à credulitate mortis mariti, cap. 84. num. 13. fol. 511.

Spurietatis exceptio altiore indagine requirit, nec immersionem impedit, nisi notoria sit, cap. 87. num. 26. fol. 538.

Status

Status causa, vide ver. Decreta.

mutatio, vide ver. Decretio, & ver. Littera cambij.

qualitas individualiter personae inhaeret, cap. 32. num. 2. fol. 182.

Statutum

Statuta palania nulli admittunt interpretationem extendendam, cap. 21. n. 21. fol. 115.

intelligenda sunt iuxta verborum sonum, cap. 90. nu. 14. fol. 557.

Ciuitatis Ianuae quid uxori permittat

petere lite pendente super restitutione dotis, cap. 96. num. 4. fol. 597.

propriissime intelligi debent, cap. 99. num. 9. fol. 616.

In ijs fit strictissima interpretatio, praesertim si iuri communi aduersentur, ibid. num. 10.

Statuti prohibentis alienationem bonorum filijs iam sine consensu paterno, ratio est propter interesse suecessionis ab intestato, vel legitima ex testamento, cap. 99. num. 33. fol. 620.

Statuto prohibente de nullitate cognoscere, non censetur prohibitum cognoscere de nullitate ex lectura sententiae, vel libelli apparente, cap. 96. num. 5. fol. 597.

Status excludens matrē à suecessione filij intestati, an habeat locum filio decedente in pupillari etate, cap. 12. nu. 19. fol. 72.

imponens penam capitis pro homicidio, regulariter intelligitur de dolo, nisi dicat de quouis modo commisso, cap. 26. num. 24. fol. 149.

quod in causis procedatur summarie, & de plano, sola facti veritate inspecta quid operetur in iudicio spoliij, cap. 27. num. 3. fol. 156.

Praesertim si agatur coram supremo Tribunali, ibid. num. 35. fol. 157.

licet non possit matrimonium prohibere, quia rei spiritualis est, valet tamen quantum ad hoc, ut possint puniri contrafacientes, si matrimonium honeste contrahi potest iuxta statutū, cap. 38. n. 14. fol. 223.

mandans quod instrumenta publica non probent, nisi registrentur in archiuo publico, non habet locum in dotalibus, cap. 59. num. 1. fol. 350.

generaliter prohibens, comprehendit etiam personas priuilegiatas, nisi in casu illo sint munitae priuilegio speciali, ibid. num. 5. fol. 352.

simpliciter de Ciuitate loquens non adiecto proprio ipsius nomine, non extenditur ultra muros ipsius, cap. 72. n. 27. fol. 438.

quod filia nupta exeat à patria potestate valet, cap. 77. num. 13. fol. 468.

interpretari debet, ut per illud substituantur actus, qui iure communi validus est, cap. 99. num. 12. fol. 616.

I N D E X:

- *restringens potestatem contrahendi filijsfamil. nō comprēhendis clericos, ibid. num. 40. fol. 621.*
- *requirens consensū propinquorū, & iudici, restringendū ē ad eos qui propriā imbecillitatem sexus indigent aliorum auctoritate, cap. 100. nu. 3. fol. 625.*
- *requirēs consensū viri in cōtractu mulieris, respicit principaliter eius interstesse, nō autē mulieris imbecillitatē, ibi. n. 22.*
- *Consentire vir potest in cōtractu gesto ad eius beneficium, si consensu eius a statuto requiratur, ibid. num. 23.*
- *Idem si statutum requirit presentiam, & cū clausula decreti irritantis, ibid. n. 24.*
- *requirit presentiam, & consensū intelligitur illud requirere pro interstesse, & prauidicio cōsentire debentis, ibid. n. 30.*
- *Verbis contra expendentem, vide ver. falsa moneta.*

Stipulatio

Stipulatio cōtractus est iuris ciuilis, cap. 21. num. 46. fol. 118.

Subhastatio

- *Subhastatio, vide ver. Fideus.*
- *Subhastationes necessariō praece dere an debeant in alienatione rerū Ecclesiae, vel minoris, cap. 75. n. 10. & 12. fol. 456.*
- *debet aliunde apparere fuisse factas, ne fassatur instrumento id asserēt, ibid. n. 3.*
- *debent fieri in loco rei sita, ibid. num. 6. & 8. fol. 457.*
- *tām in alienatione rei Ecclesiae, quām minoris, an fieri debeāt per viginti dies, ibid. num. 9. & 20.*
- *de iure requirunt, de cōsuetudine tamen eas nō seruari qui dixit, ibid. n. 17.*
- *an fieri debeant in loco rei sita, vel domicilij, cap. 75. num. 19. fol. 459.*
- *fieri debēt iuxta cōsuetudinē loci, et stylū Tribunalis in quo res venditur, ibi. n. 22.*
- *Eorum praxis, & stylus tām in S.C. quām in toto Regno, ibid. nu. 23.*
- *Subhastationis sollemnitas tollit suspicionem fraudis, ibid. num. 5.*
- *defectus non inducit nullitatem, ibid. num. 16. fol. 458.*

Subiectum

Subiecta talia esse oportet, qualia praedicata demonstrant, cap. 92. nu. 9. fol. 572.

Subreptio

- *Subreptio de facto proprio omnino vitiat gratiam, cap. 15. nu. 38. fol. 87.*
- *vel obreptio r. dāt nullum quodcūq; rescriptum suae gratiae, suae iustitiae, cap. 86. num. 14. fol. 529.*
- *Et huiusmodi rescriptū legitimatōis, ibid. num. 15.*
- *Etiam si obreptio, vel subreptio sine dolo, sed per ignorantiam processerit, ibid. n. 16.*
- *Et si impetrans fuerit rusticus, nam ignorantia eum nō excusat, ubi ex rescripto commodum sentit, ibid. num. 17.*
- *vel obreptio, quae nō in causa finali, sed tantum impulsu concessiois rescribitur, an vitiet priuilegiū, ibid. n. 19. contr. 20. fol. 529.*
- *tunc vitiat rescriptum, quando nō per ignorantiam, sed dolo malo processerit, ibid. num. 4.*
- *ex probabili ignorantia inducta nō vitiat, nisi iuribus tertiū iudicaret, ibi. n. 5.*
- *ex probabili ignorantia nō vitiat, nisi quando Princeps nō fuisse concessurus, si tacitum fuisse expressum, ibid. nu. 6.*
- *vel obreptio non nocet, si Princeps vellet dispensare super qualitate, in qua fuit subreptum, vel obreptum, c. 87. n. 12. f. 536.*
- *Præsumitur in legitimatōe ad instantiā patris, nulli prauidicij insistentis, ibi. n. 12.*
- *& obreptio synonyma sunt, ibid. num. 21. fol. 537.*
- *Subreptionis obiectio reseruanda si ad causam petitorij, ibid. num. 24. fol. 538.*
- *Subreptio modica vitiat rescriptum, vide ver. Rescriptum.*
- *Subreptio vide ver. Clausula.*
- *Subrogatio*
- *Subrogatio ut fiat, res debet esse eiusdem iuris, & conditionis, cap. 90. n. 9. fol. 556.*
- *Subrogationis in materia non admittitur fictio qualitatum, ibid. nu. 13. fol. 557.*
- *Subrogatum est eiusdem naturae cū eo, cui subrogatur, cap. 2. sub nu. 26. fol. 62.*
- *Subrogatus sapit naturā eius, in cuius locū subrogatur, cap. 90. num. 6. fol. 556.*
- *Quando qualitas est naturalis, secus si accidentalis, ibid. num. 8.*
- *Subscriptio*
- *Subscribens quando, & in quo cōtractu sibi*

INDEX:

sibi praeiudicat, cap. 8. sub nu. 12. fol. 52.
Et vide ver. Assertio inter partes.

• de instrumento venditionis, vel obligationis rei suae, sibi praeiudicat, c. 58. n. 6. fol. 347.

Nisi tamen ut testis, & ad probationem tantum se subscribat, ibid. num. 7.

Substitutio

Substitutio verbum, vide ver. Verbum substituo.

Substitutus in persona intelligitur repetitum eorum diuersum, quod relictum est ab instituto non probato contrario, c. 4. n. 9. fol. 27. & num. 15. fol. 28.

Substitutio conditionalis ad haeredes substituti mortui, & institutus non transmittitur, & quare, cap. 1. num. 1. fol. 3.

Quid si substitutus sit de descendens institutoris, ibid. n. 3. & sub n. 12. fol. 6. sub n. 36. fol. 11. & n. 35. fol. 15. cap. 56. f. 15.

• transmissibilis an fiat testatoris voluntate, si sui natura talis non sit, ibid. f. 4. & vide ver. Fideicommissum, & ver. Transmissibile.

• conditionalis an fiat transmissibilis, si cum ea coniunctum sit ius accrescendi ab initio, cap. 1. d. nu. 15. fol. 6. & nu. 34. fol. 10.

• vulgaris accrescendi ius penitus respuit, cap. 1. num. 24. fol. 8.

• pupillaris non minus habet locum, si pupillus adierit, quam si non adierit portionem suam, sed sufficit quod patris haereditas adita sit ex aliqua, vel minima parte, cap. 1. sub nu. 25. fol. 8.

• transmittitur, siue pupillus decedat ante, vel post agnitionem portionis, & quare, ibid. f. sequela, & portio hereditatis paterna, ibid. num. 16.

Per eam quisquis patri necessarius haeres, siue ab initio, siue ex post facto, erit necessarius haeres pupillo, cui substitutus est, & quare, ibidem.

Substitutionem inter pupillarem, & ius accrescendi quae analogia sit, seu proportio, & in quo consistat, ibid. sub nu. 27. fol. 9.

Substitutio fideicommissaria quantum differat a pupillari, ibid. fol. 9.

• est vulgaris, & quare non potest habere proportionem, atque unionem eum iure accrescendi, ibidem.

• neque testamentum est, neque pars ipsius, & quare, ibidem num. 28.

• facta a substituto, an ab ipso debeat, & quomodo per eam censetur repetitum legatum, ut vindicari possit, cap. 4. sub nu. 12. fol. 30.

• pupillaris testamentum est pupilli, cap. 7. sub nu. 6. fol. 43.

Per eam pater potest filium grauare in legitima, ibidem.

• pupillaris differt a fideicommissaria filio etiam impuberi facta, nam veniunt per pupillarem sub dispositione patris etiam filij bona quomodocumque, quae sita, quasi quod filius disposuisset, c. 7. n. 14. fol. 45.

• pupillaris resoluitur in fideicommissariam cum substitutus sit pauperes Christi, vel alia causa pia, c. 7. sub n. 18. f. 46.

• compendiosa quae sit, cap. 1. n. 1. fol. 69.

In casu mortis continet pupillarem, & est concepta non sit verbo demonstratio quandocumque, ibid. num. 2.

• verbis communibus a pagano facta, continet tacitam pupillarem, ibid. n. 4. f. 70.

• tacita pupillaris non continetur in vulgari expressa, concepta verbis in tali casu, ibid. num. 14. fol. 71.

• fideicommissaria habet locum in bonis testatorum, non pupilli, cap. 12. n. 15. f. 71.

• pupillaris comprehendit etiam bona pupilli, eiusque legitimam, cap. 12. nu. 16. fol. 71.

• pupillaris aliquando fit fideicommissaria, cap. 12. num. 29. fol. 74.

• compendiosa sub conditione si sine liberis verbis communibus, valet iure directa pupillaris intra pupillarem aetatem, cap. 12. num. 31. fol. 74.

• facta favore Ecclesiae, fideicommissaria censetur, si executoribus testamenti executio mandatur, cap. 35. n. 3. fol. 203.

• pupillaris matrem a legitima excludit, cap. 35. num. 7. fol. 204.

• compendiosa continens tacitam pupillarem intra tempora pupillaris aetatis, an sit pupillaris, ibid. nu. 8. f. 24.

• vulgaris expirat adita hereditate, cap. 62. num. 11. fol. 370.

Substitutio, vide ver. Clausula omni modo meliori, & ver. Extensio in substitutionibus.

I N D E X.

- pupillaris, vide ver. *Conditio si ab intestato.*
- Substitutus pupillariter an succedat uno, eodemq; iudicio testatoris, cap. 4. n. 17. fol. 28.
- pupillariter an detrahat legitimam debitam filio, cui fuit facta substitutio, c. 7. à nu. 5. & 10. fol. 43. & nu. 13. fol. 45. n. 20. & 21. fol. 46. & sub n. 22. fol. 47.
- Successio
- Succedendi ius, vide ver. *Ius succedendi.*
- Succedere alteri, sicut quis non cogitur, ita nec inuitus habere successorem, cap. 88. num. 3. fol. 543.
- Successio Regni apud Indos non filio, aut fratri Regis sed sororis filio defertur, cap. 84. num. 3. fol. 509.
- filijs ut deferatur, semper est commune votum, vide verb. *Parents.*
- Suitas
- Suitas facta operatur effectus vere, cap. 77. num. 24. fol. 469.
- si mel inesse producta, semper durat, quamuis patria potestas cesset, ibidem num. 34. fol. 470.
- Suitatis ius cessat cessante patria potestate, cap. 77. num. 14. fol. 468.
- Superior
- Superioris ratificatio, vide ver. *Ratificatio superioris.*
- Supplicatio
- Supplicatione à duobus conformibus probata, vide ver. *Sententia.*
- Suspensio
- Suspensus, vide ver. *Excommunicati.*
- Suspicio
- Suspectus redditur Iudex qui Aduocatus fuit, etiam si causa non sit eadem, dummodo sit priori connexa quoquo modo, cap. 37. num. 11. fol. 218.
- Suspicio sigillat personam Iudicis, cap. 37. num. 10. fol. 218.
- ex eo quod quis fuit partis Aduocatus, non est alligata termino dierum quadraginta ad proponendum, per Reg. Pragm. præfixum, ibid. num. 13.
- T
- Taciturnitas
- T**acens præsumitur donandi animum habere favore dotis, c. 58. n. 14. fol. 348.
- & præsens ut sibi præiudicet, debet certam habere scientiam actus gesti, ibidem num. 16.
- eatenus sibi præiudicat, quatenus contradicere, & protestari se valuit, ibidem num. 18. fol. 349.
- & præsens, vide ver. *Consanguinitas, & ver. Præsens.*
- Taciturnitas non sufficit in his quæ sunt magni præiudicii, si d requiritur consensus, cap. 87. num. 32. fol. 540.
- Tempus
- Tempus legitimè labi permittens, sibi præiudicat, cap. 58. num. 9. fol. 347.
- Et vide ver. *Agnatus.*
- non censetur ad bene esse inductum, sed pro forma, & substantia, cap. 59. nu. 13. fol. 352.
- diuturnum diuersimodè accipitur in iure, cap. 62. num. 4. fol. 368.
- tollenda, aut inducende obligationis modus non est, cap. 93. nu. 36. fol. 575.
- quo actus consummatur, vide verb. *Feudum.*
- Tenuta
- Tenuta nuda transfertur in cōtractu feudali ante impetrationem assensus, cap. 27. num. 8. fol. 152.
- quæ acquiritur ex actione feudali, & ex cōtractu irrevocabili, non dicitur burgensatica, sed feudalis, cap. 81. num. 67. fol. 497.
- Tenuta, vide ver. *Hæres in burgensaticis.*
- Terminus
- Terminus aduersus legatam petitionem, vide ver. *Legatarij.*
- Tertiar
- Tertiarum interesse, vide ver. *Interesse.*
- Tertius
- Tertius possessor hypotecaria directio conueniri non potest, cap. 46. nu. 11. fol. 273.
- quid cum possidet fundum oneri reali submissum, ibid. num. 12.
- Testamentum
- Testamentaria scriptura maior est fides, cap. 62. num. 12. fol. 364.
- Testamenti factionem actiuam qui non habent, an potius intestati, vel intestabiles appellentur, vide ver. *Impubes.* suriosus &c.

Testa-

I N D E X:

Testamentum non extimatur, nisi ex institutione, cap. 1 sub num. 28. fol. 9.

Eius una pars ab altera recipit interpretationem, ibid. sub nu. 37. fol. 11.

. . . venit appellatione instrumenti, cap. 2. sub num. 5. fol. 17.

. . . in quo substitutio pupillaris scripta est, an patris, vel filij testamentum sit unicum, vel duplex, cap. 4. nu. 16. & sub nu. 18. fol. 28.

Est patris, non filij iudicium, ibid. sub num. 18.

Eius interpretatio sumenda est à patris, non à filij voluntate, ibid. sub num. 18.

. . . minus solenne valet favore liberorū, & pia causa, cap. 5. nu. 8. fol. 33. & sub num. 19. fol. 34.

. . . secundum, quod aditione non est confirmatum, facit locum priori testamento, cap. 79. num. 4. fol. 477.

Testamenti, & codicilli iura, diuersa lege accipiuntur, cap. 79. nu. 10. fol. 478.

. . . solenne an possit per nudam testatoris reuocationem irritari, ibid. num. 16. fol. 479.

. . . substitui longe aliud est, quàm substitui voluntatē testatoris, & quare, ibid. num. 18.

. . . in quo institutus est incapax, dicitur continere vitium visibile, c. 85. n. 26. f. 522.

. . . in quo instituitur spurius, quem pater dicit esse legitimatum, non dicitur continere vitium visibile, nec potest ex eo immisso retardari, ibid. num. 38. & 39. fol. 524.

Testator

Testator pro suo arbitrio efficere potest, ut legatum sit, vel non sit conditionale, id quod est voluntatis, & facti, sed ut quod conditionale est, fiat transmissibile ad heredem non potest, & quare, cap. 1 sub num. 8. fol. 4.

. . . potest facere, sed quibus verbis, ut heredes fideicommissarij qui pendente conditione decessit, ad legatū, siue fideicommissum admittatur, ibid. sub nu. 9. fol. 5. & sub num. 54. fol. 14.

. . . si uni fundum, alteri eiusdem fundi usumfructum legauit, occurret proprietarius cum usufructuario in consecutio-

ne usufructus, cap. 6. sub num. 1. & sub num. 2. fol. 37. & quare, sub nu. 6. fol. 38. & num. 13. fol. 39.

Nisi specifice detracto usufructu fundū legauerit, ibid. & quare, ibid. nu. 14.

. . . si reliquit prædia pluribus personis, & postea reliquit usumfructum omnium bonorū uxori, an in usufructu concurrant cum uxore legatarij, cap. 6. nu. 3. & 24. fol. 37.

Quid cum heredem instituit in omnibus testatoris bonis mobilibus, & immobilibus, & additum sit iuribus, & actionibus, an usufructuarij facit, & heres concurrant cum usufructu, ibid. num. 4. & à num. 11. fol. 39.

. . . verbis suis facere non potest, quod qui fuit heres non sit, vel non fuerit heres, cap. 35. num. 19. fol. 205.

. . . non præsumitur duplici onere voluisse grauari heredem, cap. 44. nu. 2. fol. 259.

. . . nec actum inutilem fecisse, ibid. nu. 40. fol. 265.

. . . eius nudum præceptum non est in iure obligatorium, cap. 45. nu. 15. fol. 269.

. . . reuocando primum testamentū, si addat, quia vult intestatus decedere quid facere censeatur, cap. 79. nu. 16. fol. 479.

. . . non præsumitur voluisse incontinenti se corrigere, cap. 82. num. 22. fol. 503.

. . . eius mens magis attenditur, quàm quod expressum est, ibid. num. 24.

. . . quod interrogatus verosimiliter respondisset, haberi debet pro expresso, ibidem num. 7.

. . . si diuersimodè fundis destinatis usus sit, attenditur consuetudo, qua usus fuit tempore mortis, cap. 83. nu. 3. fol. 505.

. . . eius affectio erga legatarios facit, ut omnino legatum debeaturs, ibid. num. 11. fol. 507.

. . . an possit efficere, ut legatū conditionale transmittatur, vide v. Legatum, vel fideicommissum conditionale.

Testatorem quanto minus possibile sit heredem onerare præsumendum est, cap. 65. num. 7. fol. 389.

Testatoris intentio, & voluntas rectè ex dictis per ipsum ante, vel post testamentum conditum probatur, & etiā ex interual-

I N D E X.

seruallo, licet nō in forma testandi, c. 7. num. 22. fol. 47.
 .. voluntatem ex nuda verborum testamenti cortice interpretari periculosum est, cap. 40. num. 18. fol. 235.
 .. precepto ad sui fauorē factō renunciare potest filia, cap. 45. num. 16. fol. 269.
 Testatoris anima, vide ver. Anima testatoris.

Testis

Testi criminoso non creditur sine tortura, cap. 29. num. 13. fol. 166.
 Testibus deponentibus super confessione extraiudiciali nulla est habenda fides ad enervandam fidem instrumenti donationis, aut testamenti donantis, cap. 19. sub num. 32. fol. 106.
 .. deponentibus super collatione ordinis non creditur, nisi cum probatur bullas fuisse omittas, cap. 91. nu. 26. fol. 567.
 Testis dictum falsum in uno, redditur falsum in omnibus, cap. 15. nu. 36. fol. 87.
 Praesertim in eo qui deponit de facto proprio, & quare, ibid. num. 37.
 .. depositio, & instrumentum quando in iudicijs parem vim habent, cap. 91. nu. 29. fol. 568.
 Testis, vide ver. instrumentum.
 Testium inhabilitas suppletur ex verosimilitudine, alijsque adminiculis, cap. 29. num. 16. fol. 166.
 .. depositionibus quāta fides sit adhibenda, iudicis arbitrio remissum est, cap. 86. num. 28. fol. 531.
 .. depositionibus ordinem collatio probari potest, cap. 91. num. 2. fol. 564.
 Eis standū an sit, quoties Bulla Clericatus sunt deperdita, ibid. num. 3.

Textus

Textus qui diuersos habet intellectus, non debet ad causarum decisionem allegari, cap. 53. num. 22. fol. 322.

Titulus

Tituli inualiditas, vide ver. Spoliatus.
 Titulus coloratus sicuti requiritur in beneficalibus, ita in iurisdictionalibus, & in feudis, cap. 27. num. 33. fol. 156.
 .. conditionalis neque coloratus appellari potest, ibid. num. 40. fol. 157.
 .. nullus oriri potest à sententia, à qua

est appellatum, cap. 43. num. 2. fol. 253.
 .. irrevocabilis bonam fidem prestare potest, ibid. num. 4.
 .. ortus ex sententia statim ea reuocata reducit ad non titulum, ibidem num. 5.
 .. inualidus causam usucapionis nō prestat, cap. 63. num. 4. fol. 373.
 .. non requiritur in longissimi temporis prescriptione, cap. 63. nu. 15. fol. 375.
 .. inualidus tollit mala fidei obstaculum, cap. 63. num. 18. fol. 375.
 .. nisi ostendatur, vide ver. quasi possessionem.

Tortura

Torqueri reus ut possit, qua requirantur, cap. 33. num. 2. fol. 186.
 .. ex processu informatiuo non possunt ecclesiastica persona, nisi ex speciali commissione Summi Pontificis, ibid. nu. 19. fol. 188.
 Tortura ex processu informatiuo in casibus permixtis differt, non autem tollit reo defensiones, cap. 33. nu. 28. fol. 191.
 Tortura, vide ver. Consuetudo, & ver. Iudicium.
 Torturam qua procedere debeant, cap. 33. num. 4. fol. 187.
 .. etiam in atrocissimis ex processu informatiuo inferri non debere, ibid. nu. 7.
 Et in crimine laesae Maiestatis, ibid. nu. 8.
 .. ex processu informatiuo in atrocissimis criminibus inferre potest quilibet Iudex, etiam de iure communi, ibid. num. 11. fol. 188.
 Reus ut torqueatur ex processu informatiuo, inditia debent esse urgentia in crimine laesae Maiestatis, ibid. nu. 12.
 .. admittit etiam ex processu informatiuo publica utilitas ad coercendam delictorum frequentiam, ibidem num. 180. fol. 199.

Traditio

Tradita res non videtur liberè, qua alijs est obligata, cap. 50. num. 4. fol. 297.
 Traditio corporalis à lege desiderata nūm suppleatur per constitutum, cap. 18. n. 5. & 6. fol. 98.
 .. praesumpta, alia intrinseca est, alia extrinseca, ibid. num. 17. fol. 100.

Tran-

I N D E X.

Transactio.

Transactio super alimentis fieri non potest,
c. 10. sub n. 17. f. 61.

.. *valet favore alimentarij, ib.*

.. *super rebus testamenti contentis fieri
nequit, nisi inspectis verbis testamenti,*
c. 61. n. 8. f. 363.

Transitus.

Transitus, vide ver. Simbolum.

Transmissio.

Transmissarius, vide ver. Legatarius.

*Transmissibile ad heredem fieri an possit
voluntate testatoris, quod non est tale
sui natura, c. 1. sub n. 3. f. 4. & sub n. 54.
fol. 14.*

*Idem vide ver. Fideicommissum, ver. Substi-
tutio conditionalis.*

*Transmissio non fideicommissi conditio-
nalis ad heredem ex coniecturis generari,
qui teneantur audiendo, & consulendo,*
c. 1. sub n. 13. f. 6.

*Transmissio locus esse non potest cessante
substitutione expressa, aut ea verborum
formula, quae illi acquipolleat, c. 1. sub nu.
9. fol. 5.*

.. *locum non esse pronuntiandum in du-
bio, c. 1. n. 57. f. 15.*

*Transmissionis causa propria, & naturalis
est acquisitio hereditatis, ib. sub nu. 17.
fol. 7.*

*Et locus non est ad heredem heredem, cum
fideicommissum conditionale unum est
hereditatis iam acquisita, & mortuus
est hares, cui restitutio fieri iussa est ante
gratum restitueret, ib.*

Trebellianica.

*Trebellianica filijs primi gradus prohiberi
non potest, c. 48. n. 13. f. 285.*

.. *prohiberi potest etiam in filijs primi gra-
dus, c. 78. n. 6. f. 473.*

Tribunal.

*Tribunal Magre Curie Vicarie in Regno
luminare maius dicitur, et speculum in-
stitutum, c. 64. n. 1. f. 380.*

*Et subsunt omnes Regnicola quacun-
que insigniti dignitate, ib. n. 2.*

Tribunal iustitia, vide ver. Iustitia.

*Tribunalia omnia existenda in eodem ter-
ritorio faciunt unum forum, c. 72. sub n.
34. f. 440.*

.. *suprema res iudicata non attendunt*

*ubi apparet de iniustitia, cap. 98. num. 8.
fol. 604.*

Tutela.

Tutela actio, vide ver. Actio tutela.

Tutor.

*Tutor tenetur infra duos menses exigere
pecunias pupillares, & in emptionem
implicare, c. 25. n. 1. f. 137.*

.. *sciens se teneri tutelam cum reliquis
offerre, & deponere si non fecit est in do-
lo, c. 25. n. 11. f. 138.*

.. *dicitur debitor pupilli in interesse de-
bito, ex quo pecunias pupillares non ero-
gavit in emptionem, ib. n. 15. f. 139.*

*Qui debitor est tenetur ad usuras absque
interpellatione, ib.*

*Præsertim si pecunias pupillares in pro-
prios usus converterit, ib. n. 17.*

.. *qui pecunias pupillares in proprios usus
converterit, pedum ad usuras, sed ad usuras
usuratum tenetur, ib. n. 20.*

*Quid de iure aushent, & canonico, ib. nu.
21. f. 140.*

*Usura pecuniarum pupillarum, vide ver.
Usura.*

.. *qui ea ad quæ de iure tenetur non adim-
plevit, non dicitur tutor, c. 73. n. 2. f. 442.*

*Per eum gesta qui non cõfecit inventariũ
sunt nulla, ib. n. 5. & n. 10.*

.. *qui publice talis reputatur valide
constraxit, & administrat etiam inven-
tario non confecto, ib. n. 13. & n. 15. f. 443.*

.. *omittens inventariũ non dicitur in do-
lo, sed in dolo presumptio, ib. n. 14.*

.. *qui non satis dedit si administrat gesta
per eum sunt ipso iure nulla, c. 73. n. 18.
fol. 445.*

.. *vendere potuit res immobiles, quoties
pupillus mobilibus distractis honeste non
vixisset secundum eius conditionem,
c. 74. n. 32. f. 453.*

.. *vendere potest rem feudalem pupilli, quo-
ties retinetur res burgensatica ex qua
maiores redditus consequitur, ib. n. 33.*

.. *vel curator pro gestis in administratio-
ne tutelæ, vel eum regulariter de curatio-
ne non tenetur, c. 76. n. 1. & 6. f. 460.*

Et vide ver. Curatio.

.. *pro re pupilli perperam, & minus sollẽ-
niter alienata tenetur emptori de cui-
tione, ib. n. 8. f. 461.*

I N D E X.

Tutor. Vide ver. Mora.

Tutoris fauore in his qua ex offi. ij. necessitate gunt, iura eis competentia immutata illis que s. remanserunt, c. 3. sub nu. 15 f. 24.

- officium auctoritatis publicum est, utilitate priuatum c. 73. n. 9 f. 444.
- si non confectis inuentarium potest remoueri ut suspectus, sed interim tutor est, & gesta per eum non sunt nulla, ibid. n. 12. & 13.

V.

Variatio.

Variatio à via testamenti ad clausulã codicillarem an sit auferenda heredi in iustitio, nisi preuia interrogatione, c. 80. n. 6 & 2 f. 382.

- non permittitur nisi re integra, ib. num. 19 f. 483.

Nec potest quædam est ius alteri quæsitum, ib. num. 20.

Variatio. Vide ver. Error facti, ver. Restitutio in integrum.

- regulariter lite contestata non est licita, c. 97. n. 1 f. 600.

De ea non potest amplius opponere reus, qui passus est iudicium compilari super iudicio excusum, ib. n. 5.

Variationem non est lex que prohibeat à iudicio ordinario ad excusum, c. 97. n. 6 f. 601.

- de ordinario ad excusum licita est, vbi de sui natura iudicium est summarium, ib. n. 11.
- licita est in Regno vigore Capituli de testantibus, ib. n. 14 f. 602.

Et in supremis curijs in quibus proceditur sola facti veritate inspecta, ib. n. 15.

Vassallus.

Vassalli quantumvis exempti à Principis iurisdictione non tamen censentur exempti à reuerentia ipsi debita, cap. 72. n. 10. fol. 435.

Vassallo non permittitur in preiudicium sui domini tacite, nec expresse iurisdictionem alterius iudicis prorogare, cap. 71. n. 11 f. 429.

Preferunt si dominus iurisdictionem habeat cum clausula priuatiua, ibidem, num. 12.

Venditio.

Vendendi licentia. Vide ver. Licentia.

Vendita re duobus, prior possidens per constitutum præsertur ei, cui res fuit actualiter tradita, c. 19. n. 24 f. 105.

Et contra priam causam, ib. n. 26.

Venditio an probetur ex assertione in contractu refutationis vendi facta, c. 8. n. 2. f. 49. & à n. 10 f. 50.

- aliud est, aliud ratificatio, c. 8. sub nu. 18 f. 51.
- qui ratificat non urndit, ib.
- rei immobilis pupilli non annullatur, etsi ad eam res mobilis, vel minus pretiosa que vendi pot. rat. nisi notabile detrimentum pupilli versetur, c. 74. num. 31. fol. 453.

Venditio. Vide ver. Pretium.

Venditioni rei pupillaris tria sunt necessaria, & essentialia, c. 75. n. 1 f. 457.

Venditor qui pro pretio canit sibi de speciali ipsius res hypotheca, præsertur omnibus emptoris creditoribus, c. 36. num. 2. f. 208. & n. 37 f. 215.

in ipso traditionis actu potest imponere legem quam vult, ib. n. 5.

Tunc an specialis hypotheca extinguatur, ib. n. 16 f. 211.

- si ex eo solo quod est creditor pretij præsertendus esset creditoribus emptoris, superflua esset dispositio l. licet, C. qui pot. ib. n. 30 f. 213.
- in usu pretij non est impediendus, vbi emptor impeditus non est in fructuum perceptione, c. 50. n. 35 f. 302.
- rei antiqua que ex pretio confestim aliud comparauit, videtur eam tacite subiecisse consuetudini, c. 90. num. 40. fol. 561.

Venditoris voluntas essentia est, & substantia translationis domini, c. 67. num. 14. fol. 400.

Verba.

Verba enunciativa plenè probant validitatem actus, cum proferuntur inter easdem partes, c. 8. n. 3 f. 49.

- prolata in instrumento partibus præstibus semper fidem faciunt contra eas, c. 8. n. 4 f. 49.

Et vide ver. Assertio inter partes.

I N D E X.

- Præsertim si verba emissâ sunt propter se, non propter aliud, ib. n. 5.*
- *enunciatiua quantumcumque sunt simpliciter enunciata, si tamen res enarrata, vel enunciata necessaria est ad validitatem actûs qui geritur per talia verba, semper intelligitur probata res enunciata, ib. n. 6.*
 - *Et an in feudalibus, ib. sed vide ibid. à n. 12. f. 50.*
 - *enunciatiua nocens, vel profuit in ijs tantummodo quæ ab ipsorum potestate pendent, in contrarijs vero neutrum operantur, ib. n. 10. f. 50.*
 - *in ijs quæ sunt expressæ à lege prohibita, nec sunt in enunciatis potestate nil probant, ib. sub n. 22.*
 - In ijs non admittitur simplex voluntatis argumentum, & coniectura, ib.*
 - *enunciatiua nihil penitus operantur ad id probandum, ubi principalis questio est de ipso actû enunciato, & quare, c. 8. n. 14. f. 50.*
 - *enunciatiua non probant quando continent illud idem de quo contigit disputari, c. 70. n. 30. f. 422.*
- Verba enunciatiua. Vide ver. Contractus, ver obligatio.*
- *legis cui conveniunt convenit & dispositio, c. 24. n. 6. f. 79.*
 - *sunt strictè intelligenda, ut locus esse possit legi penali, c. 18. n. 14. f. 99.*
 - *qua tractum successuum habent, persenerantiam potius quàm originem legati respiciunt, c. 40. n. 27. f. 237.*
 - *generalia etiam dotis causam comprehendunt, c. 59. n. 7. f. 352.*
 - *dum nuperit executioni, non autem substantia legati censentur apposta, c. 45. sub n. 19. f. 269.*
 - *in testamentis apponi solita in omnibus meis bonis mobilibus, immobilibus, iuribus, &c. ex inscriptis tabellionû, & imperito eorum stylo procedunt, c. 6. n. 18. f. 40.*
 - *ipso iure quid importet, c. 94. n. 5. f. 582.*
 - *iuribus et actionibus apia sunt comprehendere vsum fructuum, c. 6. n. 10. f. 38.*
 - *nunquam, & nullo casu habent vim clausulæ resolutorie, c. 48. n. 2. f. 288.*
- *pleno iure adiecta in inscriptionibus hæredis an aequipolleat verbis in bonis omnibus, c. 6. n. 19. & n. 21. f. 40.*
- Et vide ver. Clausula.*
- *totius hæreditatis, & bonorum ad unum integrum ex omnibus suis partibus referuntur, c. 7. n. 19. f. 46.*
- Verborum interpretatio. Vide ver. Interpretatio.*
- Verborum propria significatio. Vide ver. Cõmunis loquendi usus.*
- Verborum relatio. Vide ver. Relatio.*
- Verbum per quod testator mādât distribui, vel erogari in beneficium Ecclesiæ videtur obliquum, c. 35. n. 1. f. 203.*
- *accipiant directum non obliquum censendum, c. 36. n. 10. f. 204.*
 - *careat de notat omnimodam primasione, c. 15. n. 7. f. 83.*
- Verbum comparata. Vide ver. Tex. in l. generali.*
- *consequenter quid importet, c. 23. n. 6. f. 128.*
 - *donec in legatis importat legatum annuum, & non unicum, sed plura censentur, cap. 4. sub num. 33. f. 26. & sub n. 32. f. 30.*
- Facti conditionem, tamen principaliter respicit tempus, secundo facti conditionem, ib. sub n. 33. f. 30.*
- Est limitatum temporis, ib.*
- Et vide ver. Legatum.*
- *dum tamen reddit actum conditionalem, cuius defectu corrumpit actus, & importat formam, c. 15. n. 21. f. 85.*
 - *et quid importet, c. 23. n. 5. f. 127.*
 - *scet est diminutivum, & modificativum, c. 21. n. 34. f. 116.*
 - *fiat potius directum, quàm obliquum, dici non potest, c. 35. n. 21. f. 205.*
 - *in ijs videtur ad oculum demonstrari, c. 37. n. 9. f. 218.*
 - *in iudicio in ritu 166. positum, quomodo accipiendum, c. 24. n. 16. f. 134.*
 - *instrumentum generale est, c. 91. n. 6. f. 564.*
 - *in tali casu restringis dispositionem ad causâ, & tẽps expressũ, c. 12. n. 13. f. 71.*
- Verbum in tali casu. Vide ver. Substitutio tacita pupillaris.*

I N D E X

- . lego importat etiam heredis institutionem. *Vide ver. Lego.*
- . omnes sui natura est inclusivum omnium rerum, c. 37. n. 12. f. 218.
- . omnia quid importet, c. 15. n. 13. f. 84.
- . omnibus sui natura, omnia, & singula corpora hereditaria expressè specificata generaliter comprehendit, prout si de eis singulariter esset facta mentio, c. 6. n. 5. f. 37. & sub n. 6. f. 38.
- . omnino, quam emphasis habeat, cap. 45. n. 7. f. 268.
- . perueniat idem importat, quod perfectè veniat, c. 18. n. 3. f. 98.
- . quandocunque continet infinitum plurium temporum, c. 12. n. 12. f. 71.
- . quandocunque quid importet, c. 70. n. 5. f. 417.
- . appositum altius qui sui natura est temporalis, non importat perpetuitatem, ibi. n. 3. f. 423.
- . quomodocunque amplius dispositiorem, c. 66. n. 16. f. 391.
- . quomodolibet, sine qualitercunque dicitur generalissimum, & stat ad ampliandum, non ad restringendum, c. 26. n. 23. f. 149.
- . restituere in sententia quid operetur, c. 96. n. 16. f. 598.
- . semper, & omni casu nullam admittit restrictionem, c. 48. n. 11. f. 285.
- . spectare potius petitorium, quam possessorium respicit, idque summarium praebuli iudiciū abhorret, & quare, cap. 2. sub n. 19. f. 20.
- . sua vita durante quid importet, c. 40. n. 25. f. 237.
- . substituo magis videtur directum, quā commune, c. 12. n. 3. f. 69.
- . suum cuius sit naturæ, c. 22. n. 24. fol. 124.
- . synopsis quid importet, c. 73. n. 4. & 6. fol. 443.
- . volendo, quod est gerundij appositum, verbo furari temporis quid importet, cap. 40. n. 7. f. 233.
- . volendo de notat arbitrium voluntatis, ibi. n. 36. f. 239.

Veritas.

Veritas cum aliter se habet, non est curan-

dum de contraria partium assertionem,
c. 8. n. 21. f. 52.

Verosimile.

Verosimile quid est fuisse responsum testatorem, si interrogaretur haberetur pro scripto, & expresso, c. 1. n. 39. f. 11.

Via.

Via executiva. Vide ver. Exceptio litis pendens, ver. Via ordinaria.

• . ordinaria intusata non licet intendere executivam, c. 97. n. 2. f. 600.

• . ordinaria, & executiva non sunt inter se contraria, ibi. n. 8. f. 601.

Vicinus.

Vicini sepe inter se emere fundum vicinū, etiam plus iusto pretio, c. 75. n. 7. f. 457.

Viduitas.

Viduitas. Vide ver. Condicio, ver. Matrimonium, ver. Perna.

Violentia.

Violentia, qua fit resistendo ministris iustitia, continet delictum, c. 56. n. 18. f. 337.

Virtus.

Virtutes omnes cum aetate crescere profutuum est, c. 52. n. 11. f. 313.

Vita, & militia.

Vita militia est onus feudi, c. 9. n. 13. f. 55.

• . non debetur ex corpore feudi, sed ex fructibus, c. 10. n. 5. f. 59.

• . datur secundogenito loco alimentorum pro honesta, & commoda sustentatione, extinguiturque cum eius vita, sicut alimentum, ibi. n. 5.

Eam non exaltam in vita exigunt filij creditores, ibi. & sub n. 16. f. 61.

• . an sit legitima, & in eius locum succederis, vel loco portionis feudi de iure communi feudorum secundogenito debita, à qua excluditur per ius Francorum, ibi. n. 8. & n. 25. f. 62.

De ea dispositum habet tantummodo locū in feudo ex pacto, & providētia antiquo, in quo necesse sit totum feudum indivisum pertinere ad primogenitum, ibi. c. n. 9.

• . ex qua Regni Constitutione exigatur, ibi.

Et qua ratione, ibi. n. 14.

Potest in ea pacisci aliquid annuum ultra vitam, ibi. n. 17.

I N D E X.

Qua ratione super ea transigi possit, & non super alimentis, ib.

Potest illam secundogenitis ad libitum, & perpetuo alteri alienare, ib.

• • • Militia, ac paragium in nonnullis differunt à legitima, ibid. sub n. 26. fol. 62.

Vita militis. Vide ver. Fendo aperso.

Vita militis interesse an à die petitionis debeatur, cap. 10. sub n. 18. fol. 61.

Vel à die mortis, & statim ac deberi capit, ib. à n. 22. fol. 62.

• • • competens omnia privilegia tributis legitima cessante ratione disparitatis, ib. sub n. 24.

Eius interesse debetur, sicut pro legitima, ibid.

• • • solus esse favorabilior legitima, ib. n. 26

• • • in nonnullis differt à legitima, ib.

Vnio.

Vnita per viam transfusionis, & incorporationis eadem reguntur ratione, cap. 55. num. 8. fol. 328.

Voluntas.

Voluntas testatoris qualis à principio temporis consulti testamenti fuit, salus ex quo revocata non est perpetuo durat, cap. 4. nu. 8. fol. 27.

• • • suprema de falso enim arguitur, omnia ex ea runnt, cap. 78. nu. 9. fol. 474.

• • • testatoris declaratur, & substatetur ex actu nullo, cap. 79. nu. 20. fol. 479.

• • • et intentio verbis, vel facto declaratur, cap. 80. nu. 24. fol. 484.

Voluntas testatoris. Vide ver. Testatoris intentio.

Voluntates deficientium publice interesse servari, cap. 61. nu. 11. fol. 364.

Voluntatis quod est, facti est, non iuris, c. 1. nu. 9. fol. 5.

• • • pendetq; à testatoris voluntate, ibi. sub n. 54. fol. 14.

• • • testatoris coniectura in legato rectè sumitur, quoties de facto, non de iure quaeritur, cap. 65. nu. 25. fol. 393.

Voluntatis individuum. Vide ver. Individuum.

Vfuscapio.

Vfuscapio. Vide ver. Possessio interrupta, nec. Titulus invalidus.

Vfuræ.

Vfuræ aliud est quàm interesse, ib. nu. 23. fol. 248.

• • • adeo pena est, ut duplicari possit, & quadruplicari, ib. nu. 24. fol. 249.

Iura de usuris loquens non sunt facile ad interesse applicanda, ib. nu. 27.

• • • valde interest quod habeas originem ex conventionem, vel ex mora, ibid. num. 35. fol. 250.

Vfuræ pecuniarum papillarum cum debentur à tutore dicuntur fors, & proinde parum usuræ, cap. 25. nu. 24. fol. 140.

• • • vicem fructuum obtinent, c. 43. nu. 18. fol. 255.

• • • recompensatio respectum habens ad fructus perceptos, c. 50. nu. 6. fol. 297.

Vfuræ pretij tanquam usuræ deberi, vel tanquam interesse, aliud est, ib. num. 29. fol. 302.

• • • necdū à venditore, sed ab eius quoque cessionario peti possit, ib. nu. 30.

Vfuræ antefati. Vide ver. Antefatum.

Vfurarum ex actio omni iure odiosa est, cap. 52. nu. 1. fol. 245.

• • • vel ex conventionem, vel ex mora permittitur, ib. nu. 2. fol. 246.

Vix est, ut permittatur mora cessante, ib. n. 3.

Vfurarum ex actionem abhorret ius canonicum, cap. 16. nu. 6. fol. 89.

Vfuræ pro dote, & antefato exigi hodie permittuntur, necdū iure civili, sed etiam canonico, & Regni pragmaticis, ib. n. 14. & 15. fol. 90.

Diversimodè taxantur per Sacrum Cons. ib. num. 16.

• • • mulier exigit ultra rationem quinque pro centenario, si passa est minus interesse ob retardatam antefati solutionem, ib. nu. 17. fol. 91.

Item enim antefatum promissit secundo viro in partem dotis, ib. nu. 18.

Vusufructuarius, Vusufructus.

Vusufructuario, postquam præsinit cautionem de utendo fruendo arbitrio boni viri, tradi debet res, in qua habet usufructum, cap. 16. nu. 4. fol. 89.

Vusufructuarius tenetur legatum recipere de manu heredis, cap. 2. sub num. 2. fol. 17.

Vfus-

I N D E X

V usufructuarius non de manu heredis annis singulis, sed ipsemet percipit omnem commodum, cap. 2. sub nu. 8. fol. 18.

• cum proprietario concurrens in usufructus consecutione. *Vide ver.* Testator si unifundum.

• agens pro usufructu consequendo dicitur intendere petitorium, & ordinariè agere, cap. 2. nu. 22 fol. 20.

V usufructus si legatur matri, aut uxori sub conditione si vxor cum filiis habitauerit, quia deficiente voluit testator bona omnia distribui amore Dei, censetur sublati post discessum uxoris, cap. 5. sub nu. 15. fol. 33.

• venit appellatione bonorum, cap. 6. nu. 9. fol. 38.

• à proprietate recipit separationem, idq; pluribus modis accidit, c. 6. nu. 11. fol. 39.

• est pars rei, ib. sub nu. 12.

• etsi in iure non in parte consistat, emolumentum tamen rei continet, cap. 6. sub nu. 13. fol. 39.

• si fuerit uxori relicta donec lectum vidualem seruauerit non unicum est, sed plura sunt legata, & pro primo anno legatum est purum, & pro sequentibus est conditionale, cap. 7. nu. 11 fol. 44.

• ad eo tempore inferuit, ut quotidie extinguatur, ib. nu. 12. fol. 45.

• legatum uxori relictum r. soluitur in alimentis filij extantibus, cap. 92. nu. 1. fol. 571.

*N*isi contrarium constet de mente testatoris vel expressa, vel coëcturis elicita, ib. num. 2.

*V*el nisi filij expressum testator promideat de alimentis, ib. nu. 3.

*A*ut filij, & uxore in usufructu institutis cum onere contribuendi pro dimidia in alimentis alicui relicta, ibid. num. 4. fol. 572.

*I*tem si uxori usufructuaria omni alio liberis sit inuinctum, ib. nu. 5.

V usufructus. *Vide ver.* Legatum usufructus, verb. Verba iuribus, & actionibus ver. *Vxor.*

Vtile.

*V*tile per inutile non viatur in diuinitis, & separabilibus, cap. 15. nu. 2. fol. 83.

• per inutile vitatur in diuinitis legatuer, in odiosis, & penalibus factis contra legem, ibid. sub nu. 38. fol. 87.

Vxor.

*V*xor usufructum sibi cum prabeminentia relictum propria auctoritate accipere potest, & non à manu heredis, cap. 2. nu. 8. fol. 18. & cap. 3. sub nu. 16. fol. 24.

*M*aximè cum est relicta etiam executrix, quia inaudito hærede habebit usufructum, ib. num. 6.

• est diuini, humaniq; iuris socia, cap. 4. nu. 14. fol. 28.

• relicta ad omnia, & usufructuaria habebit usufructum in omnibus bonis inuito extra. c. 6. sub nu. 16. fol. 39. & cap. 7. sub nu. 14. fol. 45.

• transiens ad secunda vota legato priuatur nisi in eum casum aliquid testator relinquat, cap. 40. nu. 28. fol. 237.

• coniuncta persona non est, cap. 65. num. 29. fol. 393.

• putatim præferunt in re empta expensum quasi dotali, cap. 67. nu. 34. fol. 402.

• facto diuortio culpa mariti acquiris lucrum dotali in augmentum dotis, cap. 92. nu. 15. fol. 579.

*P*raescriptum si diuortium fiat propter mariti adulterium, ib. nu. 16.

• alii debet à marito lite pendente, etsi nullam dederit dotem, cap. 94. num. 41. fol. 587.

*V*xor si legetur usufructus omnium bonorum, integer usufructus indistinctè debetur iure civili, cap. 3. nu. 1. fol. 21.

*R*elicta verò domina, & usufructuaria, quia duo sunt legata, erat in eius electione vel proprietatè habere, vel usufructum, nisi tamen alius esset in proprietate institutus hæres, & quare, ib. nu. 2.

*H*odie quid consequatur ex consuetudine Bulgari, ac communis populorum consensu existentibus filij, vel secus, relicta usufructuaria simpliciter, sine usufructuaria domina, & massaria, & ubi primum usui esse cepit Bulgari consuetudo, ibid. nu. 3. & quare, ib. nu. 5. fol. 22.

*Q*uod cum aliud coniungatur per expressa testatoris verba, aut per probabiles con-

I N D E X.

- iecuras ibid. num. 9 fol. 22.*
- Vxorcm dominam lex appellat, ib. nu. 4.*
- Vxor si legatur usufructus in codicillis, legatum non alligatur Bulgari consuetudini, ubi priori testamento fuisse tantummodo alimenta eidem legata, & quare, ib. n. 10 fol. 23. & quare ib. n. 13 fol. 24 & cap. 7. sub nu. 21 fol. 46.*
- Neque si in eadem scriptura sine testamento, sine codicillis variatū ita sit, ib. nu. 11 fol. 24.*
- Quid si prius cetera parsis, deinde omnium bonorum usufructus relictus fuerit, ib. nu. 12.*
- Vel cum legato usufructus adiecta est dictio vniuersalis omnium, & quorumcūque bonorum, deducta tamen filiorum legitima, ib. n. 14.*
- Quid si vxor institueret filiam declarari heredem vniuersalem absque mentione usufructus ad se spectantis, sed insisteret extra praiudicium iurium suorum, vel non proprio, sed tutorio nomine cum alijs contutoribus an sibi praiudicium fecerit, ib. n. 15.*
- Praesertim cum mulier penitus simplex est, & ignorans, confissa diligentia aduocatorum, ib. sub n. 16.*
- mortuis postmodū filijs an debeat usufructus, & ex alimentaria efficiatur usufructuaria, c. 4. a nu. 1. f. 25. & c. 7. n. 13. f. 45.*
- Quid si filijs datus sit substitutus pupillariter extraneus, ib. a n. 2. f. 25. nu. 5. f. 26. & a n. 6. f. 27. sub n. 18. f. 28. n. 24. f. 29. & sub n. 34. f. 31.*
- An tunc in usufructum concurrat vxor, & substitutus, c. 6. n. 2. & 11. f. 37.*
- Quidū cum substitutum est filio Hospitali, aut alia pia causa, c. 5. a nu. 1. f. 32. & sub n. 5. f. 32. n. 15. f. 33. & n. 25. f. 35.*
- non licet soluto matrimonio apprehendere possessionem bonorū dot alium, cap. 27. n. 2. f. 151.*
- indotata nulla subsistēte causa repudio dimissa quarta substantię mariti acquirerebatur, si tres, vel pauciores filios habebat, c. 47. n. 1. f. 277.*
- Vxoris facultates debent esse in aliu non in potentia, ib. n. 7. f. 279.*
- Vxor usufructus. Vide ver. Legitima.*

ELENCHVS

Canonum, Decretalium Constitutionum, & Legum in hac Con-
trouerſiarum iuris Centuria Secunda, vel iuxta Docto-
rum ſenſum, & intellectum, vel vltra alios
nouiter explicatarum.

Ex Decreto.

TEx. in causa nequitia 46. dist.
exponitur. c. 52. n. 21. f. 314.
.. in can. si quis contumax 17.
q. 4. explicatur. c. 56. nu. 8. f. 336.
Ex Decretalibus.

Tex. in cap. tua fraternitati, de cleric. pe.
reg. declaratur. c. 91. n. 31. f. 568.

.. in cap. plerumque, de donat. inter vir. et
uxor. quomodo intelligendus. c. 95. nu. 8.
fol. 590.

.. agere allegetur à gloſ. in cap. 1. ver. so-
tam. de donat. inter vir. & uxor. ib. nu. 9.
fol. 591.

.. in cap. cum in veteri, de elect. explicat-
ur. c. 99. n. 27. f. 619.

.. in c. fin. de imm. Eccles. in eius decidendi
ratione explicatur. c. 55. n. 3. f. 327.

Item ver. in ipsis declaratur. ib. num. 15.
fol. 330.

Eius causa finalis quæ sit. ib. n. 17.

.. in cap. Pastoralis, §. quia verò. de off. de-
leg. quomodo procedat. c. 98. n. 21. f. 606.

.. loquitur in Iudice inferiore. ibi. nu. 33.
fol. 609.

.. in cap. nisi cū pridem, §. alia vero cau-
sa. de rennu. ponderatur. c. 52. nu. 15. fol.
313.

.. in cap. salubriter, de vsur. non exten-
ditur ad uxorem. c. 95. n. 28. f. 594.

Ex Sexto.

.. in cap. unico, §. si autem Episcopus, de
cleric. egrot. in 6. dilucidatur. c. 52. num.
29. f. 314.

.. in cap. 1. de præscript. in 6. declaratur.
c. 63. n. 17. f. 375.

.. in cap. 1. de priuil. in 6. nō habet locum
quando priuilegium exemptionis est cō-
cessum favore certarum personarum.

c. 64. n. 29. f. 384.

In dubium non potest renouari quous

exemptio simplex, & absoluta eſt reſpe-
ctu omnium, & quorumcūque iudicum,
ib. n. 23. f. 385.

.. in cap. dispendia, §. reus, de reſcript. in
6. quomodo procedat. c. 23. n. 3. f. 127.

Eius verus intellectus. ib. n. 13. f. 129.

Ex Concil. Trident.

Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. declaratur,
c. 41. n. 12. f. 244.

Ex iure Digestorum.

Ex Digesto Veteri.

Tex. in l. inde Ncratus; §. Si idem Iulianus;
verſ. ſi dolo ad leg. Aquil. aduſurſatur
textus in l. 4. de public. iudic. cap. 54. nu.

8. f. 325.

Declaratur eius decidendi ratio. ib. nu. 9.

.. in l. pacta conueniunt, §. Pactus notat, de
contrah. empt. explicatur. c. 36. num. 25.
fol. 213.

.. in l. si stipulata, verſ. si uxor, de donat.
inter. explicatur. c. 92. n. 25. f. 574.

.. in l. 3. §. ult. in fin. de donat. inter vir.
explicatur. c. 92. n. 24. f. 574.

.. in l. cum hic illatus, §. si diuortium, de
donat. inter vir. explicatur. c. 92. nu. 28.
fol. 575.

.. in l. uxor marito. ff. de donat. inter de-
claratur. c. 67. n. 39. f. 403.

.. in l. cum eiusdem, §. interdum, de adil.
edicto explicatur. c. 15. n. 30. f. 87.

.. procedit non solum attentæ voluntate
vtriusque, sed alterius tantum ex con-
trahentibus. ib. n. 32.

.. in l. 4. §. si impuberis, de cuius. recte in-
tellectus à Gasp. Theſ. c. 76. n. 7. f. 461.

.. in l. si rem, §. fin. de cuius. c. 23. num. 15.
fol. 130.

.. in l. filio, §. contra tabulas, ff. de inoff.
testam. explicatur. c. 43. n. 7. f. 253.

.. in l. fin. de Inſtit. ad. explicatur. c. 51.
n. 12. f. 307.

.. in

E L E N C H V S

Tex. in l. de atate, §. 2. de interrogat. att. explicatur, c. 22. n. 4. & n. 20. f. 121.
in l. qui servit, vers. in iure, de interrog. att. explicatur, ib. n. 5. & n. 21.
in l. cum post diuorinium, §. gener. ff. de iure dot. explicatur, c. 17. n. 30. f. 96.
in l. si mandator 22. §. si cuius, ff. m. d. dati, explicatur, c. 20. n. 1. f. 107.
Procedit in quacunque confiscatione e. v. ius generis, ib. n. 2. f. 108.
Ratio decidendi, ib. n. 6.
Verus intellectus, ib. n. 10. f. 109.
In eius interpretatione deceptus est Cuias, ib. n. 11.
Antipugnet cum tex. in l. si de porcati 7. in princ. de leg. 3. & in l. 2. C. de bon. proscript. ib. n. 3.
in l. 3. §. si quis cum minore, in princ. de minor. declaratur, c. 53. num. 13. & 15. f. 320.
in l. c. si sine, §. gnasitum, de minor. verus intellectus, c. 75. n. 13. f. 457.
in l. Pomponius 2. de neg. gest. declaratur, c. 53. n. 21. f. 322.
in l. Barbarius, de off. Prator. regula procedit in officijs publicis auctoritate, & utilitate, non autem in primatis, cap. 73. n. 8. f. 443.
in l. Barbarius, de off. prator. regula recte procedit, quando iudicis decretum intervenit, c. 73. n. 19. f. 446.
in l. inter focerum, §. fin. de pact. dot. explicatur, c. 21. n. 44. f. 118.
in l. Procula, ff. de probat. procedit etiā in indicio iurela, c. 25. n. 32. f. 142.
Et vide ver. Diniſio.
in l. Procula, de probat. requisiti a non sunt de forma, nec debent simul concurrere, c. 62. n. 2. f. 367.
In eius specie sanguinis coniunctio est de forma, ib. n. 3.
An sit de forma, rationum repetita calculatio, ib. n. 5. f. 368.
in l. qui testamento, de probat. explicatur, c. 34. n. 10. f. 196.
in l. si quis Stichum 66. de procurat. explicatur, c. 97. n. 17. f. 602.
in l. si id quod, §. si filiusfamil. ff. pro socio, declaratur, c. 53. n. 21. f. 322.
in l. socium qui in co. ff. pro soc. explicatur, cap. 42. num. 25. fol. 249.

in l. sicut, §. supernaculum, quib. mod. pign. vel hypotheca, explicatur, c. 17. num. 22. & 25. f. 96.
Procedit ubi quis eodem iure, eodemque titulo remansit in possessione rei donata, ib. n. 23.
Item ubi non est mutata verus causa possessionis, c. 19. sub n. 32. f. 106.
in l. 1. in l. qui balneum, et in l. prior, §. videamus, ff. qui pot. in pign. explicatur, c. 10. sub n. 26. f. 631.
in l. si natus 62. de rei vindic. explicatur, c. 43. n. 13. f. 254.
in l. quadam mulier, de rei vindic. explicatur, c. 17. n. 25. f. 96.
Procedit etiam in re commodata, vel deposita, c. 18. n. 19. f. 100. & c. 19. sub num. 32. f. 106.
in l. creditor si cert. pet. explicatur, cap. 69. n. 4. f. 402.
in l. 4. §. in confessoria, si servit. vindic. explicatur, c. 43. n. 15. f. 254.
in l. sed quia, ff. de sponsal. explicatur, c. 38. n. 8. f. 222.
in l. vulgo concepti, de stat. hom. explicatur, c. 87. n. 27. f. 539.
in l. de his, de transact. dispositioni renunciari non potest, c. 61. n. 10. f. 364.
Eius vera decidendi ratio, ib. n. 13.
Non requirit ocularem testamenti, & phisicam inspectionem, ib. n. 26. f. 366.
Eius dispositio potius ad factum, & voluntatem transigentis referenda est quā ad formam, & sollemnitatem iuris, ib. n. 27.
in l. Proculus, de vsufr. explicatur, cap. 92. n. 6. f. 572.
in l. 1. §. socius, de vsufr. explicatur, cap. 25. n. 19. f. 139.
in l. si quis solutioni, & l. sciendum, de vsufr. non procedunt in interesse debito ex pacto, & conventionione, c. 42. num. 36. fol. 251.
in l. fin. ff. de vsufr. explicatur, c. 43. num. 17. f. 255.
Ex Infortiato.
Tex. in l. qui patri 59. de acq. hered. explicatur, cap. 1. a. n. 16. fol. 6. sub num. 22. & a. n. 25. f. 8.
Eius dispositio an extendatur ad substit.

E L E N C H V S.

missionem fideicommissariam, ibid. f. 7. & sub n. 32. f. 9.
Et quare, ibid.
Eius vera decidendi ratio, ib. n. 27. & nn. 29.
Non est contra regulas iuris, ibid.
Qua ratione erratum sit communiter in tex. illius intellectū, ib. f. 9.
Tex. in l. Clodius Clodius 96. de acq. ha. red. explicatur, & à contrarijs defenditur, c. 79. n. 12. f. 478.
in l. tutor, §. tutor, de adm. tut. explicatur, c. 25. n. 8. f. 138. & n. 31. f. 142.
in l. maffimèq; de adm. tut. quo pacto sit intelligendus, c. 25. n. 30. f. 142.
in l. Lucius, §. quasi sum, de adm. tut. cū similibus, explicatur, c. 25. n. 6. f. 138.
Esibi Accursius sibi contrarius notatur, ib. n. 7.
in l. 2. §. si maior ad Tertull. explicatur, c. 12. n. 22. f. 72.
in l. heredes mei 57. §. cum ita ad Trebell. explicatur, c. 1. n. 10. f. 5.
in l. legatum, de ann. legat. explicatur, c. 4. n. 12. f. 27.
in l. pediculis, §. item cum quateretur, de an. & arg. legat. explicatur, & de eius vera decidendi ratione, cap. 64. nn. 10. f. 389.
in l. 3. §. emancipatus, de bon. pos. cōtra tab. i. m. de filio, quā de filia intelligendus est, c. 38. n. 4. f. 221.
Non est correctus, ib. n. 6. f. 222.
in l. in conditionibus, §. hac scriptura, de cond. & dem. explicatur, c. 1. num. 54. fol. 14.
in l. sed si hoc, §. fin. de cond. & demōstr. explicatur, c. 44. n. 2. & 14. f. 267.
in l. cum tale, §. si arbitrat, de cond. & dem. explicatur, c. 45. n. 5. & 6. f. 268.
in l. illis libertis, de cond. & demōstr. explicatur, c. 40. n. 16. f. 235.
in l. cum annis 191. de cond. & demōstr. explicatur, c. 1. n. 36. f. 10.
in l. aliquando, de cond. & dem. declaratur, c. 40. n. 34. f. 239.
in l. pradia, §. liberto de fundo instructio explicatur, c. 65. n. 18. f. 391.
Diminare fecit Accurs. & alios, ib. n. 22. f. 392.

Eiusdem expositio per Hieron. Gabriel. examinatur, ib. n. 23.
Nova D. Authoris interpretatio, ib. n. 24.
in l. his v. vrbis, de har. instit. explicatur, c. 35. n. 11. f. 204.
in l. fin. de his que in test. delentur explicatur, c. 79. n. 2. f. 477.
in l. adgere §. quamvis, de iure patron. procedit, ubi lex considerat singula generum, non singula individuorum, c. 70. nn. 40. f. 425.
in l. non amplius, §. fin. de leg. 1. explicatur, c. 13. n. 19. f. 78.
in l. lices Imperator, de leg. 1. explicatur, c. 4. sub n. 28. f. 29.
in l. si fundum sub conditione 81. §. si pater, de leg. 1. explicatur, ibid. num. 32. fol. 20.
in l. si servus legatus 111. §. qui quinq; de leg. 1. explicatur, c. 46. nn. 23. fol. 275.
in l. ciuitatibus, de leg. 1. exponitur, cap. 52. n. 18. f. 314.
in l. cum patronus 28. de leg. 2. explicatur, c. 46. num. 27. fol. 288. & cap. 43. nn. 18. f. 294.
in l. Imperator, §. vlt. cum l. seq. ff. de leg. 2. declaratur, c. 90. n. 4. f. 555.
Procedit in iudicijs vniuersalibus, ibidem num. 5.
in l. qui solidum, de leg. 2. explicatur, c. 22. n. 8. & 26. f. 121.
in l. Titia, §. v. vrbis, de leg. 2. declaratur, c. 25. n. 25. f. 141.
in l. codicillis, §. instituto, de leg. 2. explicatur, & Bar. ibi examinatur, cap. 46. n. 55. f. 272.
in l. si deportati 7. in princ. de leg. 3. V. de verb. Tex. in l. si mandauero 22.
Eius nouus intellectus, cap. 20. num. 133. f. 109.
Sed examinatur, ib. n. 14.
Et vide ver. Legatum.
in l. pradijs 89. §. balneas, de leg. 3. explicatur, c. 55. n. 7. f. 328.
in l. servos, de leg. 3. explicatur, cap. 65. n. 5. f. 388.
in l. si filius 7. de lib. & posthum. explicatur, c. 77. n. 27. f. 471.
in l. firmio Eliodoro, §. 1. quādo dies leg. ced. explicatur, c. 45. n. 20. f. 269.

.. in

E L E N C H V S!

- in l. 3. ff. qui pet. int. explicatur, c. 12. n. 22. f. 72.
- in l. credendum, §. si verò maritus, ff. qui pet. int. explicatur, c. 12. n. 6. et n. 28. f. 70.
- in l. credendum, §. si verò maritus, ff. qui pet. int. explicatur, c. 12. n. 30. f. 74.
- in l. si is qui ducenta, §. virum, de rebus dub. explicatur, c. 22. n. 12. f. 122.
- in l. si fundus 13. §. 1. de rebus eorum, quo casu locum habeat, c. 50. n. 39. f. 303.
- in l. si cum dotē, §. si autem in suuissim. ff. sol. matrim. declaratur, c. 93. num. 17. f. 579.
- in l. intestato, §. si quis libertum, de suis, & leg. hered. explicatur, c. 45. n. 8. f. 268.
- in l. eius qui, §. si cui, de testam. explicatur, c. 20. n. 12. f. 109.
- pugnare videtur cū tex. in l. 2. C. de bon. proscriptorum, ib. n. 8.
- in l. si alij 19. de usufr. leg. egregium responsum, cap. 6. num. 1. fol. 37. & num. 12. & 14. f. 39.
- in l. uxori maritus, de usufr. leg. explicatur, c. 94. n. 30. f. 585.
- in l. generali, §. uxori, de usufr. leg. explicatur, c. 65. n. 13. f. 390.
- Quomodo accipiendum ibi verbum comparata, ib. n. 21. f. 392.
- Ex Digesto Nouo.
- Tex. in l. 1. §. si vir uxori, de acq. pos. procedit, quando actus est nullus ex defectu sollempnitatis, non autem consensus, c. 27. n. 41. f. 157.
- in l. in laqueum, de acq. rer. dom. explicatur, c. 56. n. 20. f. 338.
- in l. Dinus Pius ad leg. Corn. de fals. quomodo procedat, c. 71. n. 23. f. 431.
- in l. miles, §. de functo, de adulter. praesumptio debet fundari super certitudine, non autem in praesumptione vita mariti, c. 86. n. 27. f. 531.
- Eius praesumptionem alij dicunt esse iuris tantū alij iuris, et de iure, ib. n. 29. f. 532.
- Neutra sententia probatur, ib. n. 30.
- Declaratur, & eius verus intellectus adducitur, ib. n. 31.
- Eius praesumptio tollitur contrarijs praesumptionibus, ib. n. 33.
- Procedit in dubio, filiatione non probata, ib. n. 34.
- Cessat concurrere tractatu filiationis ad-

- alteri, fama, communi opinione, & legitimatone, ib. n. 35.
- Item non probata cohabitatione cum marito, sed potius cum adultero tempore conceptionis, ib. n. 37. f. 533.
- Etiam quando filius se illegitimum declarari petat, ibid. n. 37.
- in l. si quis cum totum, de except. rei indic. explicatur, c. 22. n. 6. & 22. f. 121.
- in l. a Titio, de furt. quomodo procedat, c. 62. n. 31. f. 378.
- in l. 4. de public. indic. Vide ver. Tex. in Linde Nevatius.
- in l. omnes, §. Lucius, ff. qua in fraud. credit. procedit etiam cum quis donat meliora sua bona, c. 17. n. 5. f. 93.
- in l. propeit, ff. qui & a quibus explicatur, c. 70. n. 38. f. 424.
- in l. qui cum alio, de reg. iuris non procedit data scientia impossibili, c. 12. n. 18. f. 67.
- Procedit de iuris rigore, non de aequitate, ib. n. 19.
- in l. inter eos, de re indic. agit de reiditoribus in actione personali, non autem de hypothecarijs, c. 19. n. 9. f. 103.
- in l. a Dino Pio, §. si super rebus, de re indic. explicatur, c. 98. n. 42. f. 611.
- in l. a Dino Pio, §. si pignora, de re indic. declaratur, c. 69. n. 2. f. 410.
- In eius specie fructus in sortem computantur salua creditori usurarum petitione, ib. n. 3.
- in l. si posteaquam, ff. rem pup. salu fore explicatur, c. 25. n. 10. f. 138.
- in l. 2. §. quem ita, ff. de vacat. & excus. muner. explicatur, c. 52. n. 14. f. 313.
- in l. pupillus in fine, de verb. signif. explicatur, c. 22. n. 7. & 23. f. 121.
- in l. 1. de vi bon. rapt. quando procedat, c. 54. n. 12. f. 325.
- in l. nunquam, in princ. de usucap. non procedit in praescriptione longissimi temporis, c. 63. n. 20. f. 376.
- Ex Codice.
- in l. si quis post hanc, C. de edific. prin. explicatur, c. 56. n. 2. f. 335.
- in l. 3. C. ad Macedon. exponitur, c. 57. n. 14. f. 321.
- in l. 2. C. de bon. proscript. Vide ver. Tex. in l. si mandauero 22.

E L E N C H V S.

- pugnare uidetur cum tex. in l. eius qui, S. si cui, de testam. c. 20. n. 8. f. 109.*
- Tex. in auth. bona damnatorum antequam collocetur post l. fin. C. de bon. proscriptis. cap. 21. n. 12. f. 114.*
- Eius dispositio de quibus damnatis sit intelligenda, ib. n. 13.*
- in l. cum non solum, S. ipsum autem, vers. filii autem familias, C. de bon. quæ liber. explicatur, c. 99. n. 50.
- Locum habet tam in filiofam. maiore, quàm in minore, c. 100. n. 4. f.*
- in l. fin. C. de codicill. examinatur, cap. 80. n. 1. f. 481.
- Eiusdem decidendi ratio, ib. n. 2.*
- Non procedit in reo, ib. n. 5.*
- Et quomodo id intelligi debeat, ib. nu. 25. fol. 484.*
- *Procedit ubi testamentum est nullum vitio sollemnitatis, c. 80. n. 12. f. 482.*
 - Procedit etiam in transversalibus, ib. nu. 29. f. 485.*
 - in auth. res qua, C. com. de legat. non habet locum, ubi parer non tenetur dotare, vel pro dote se obligare, c. 38. n. 26. f. 226
 - in auth. res qua, C. com. de leg. remediū adeo subsidiarium est, ut si bona libera satis non sint ad dotis restitutionem, non ideo supplenda est ex bonis fideicommissi subiectis, c. 47. n. 20. f. 281.
- Eius beneficium an debeat uxori eius, cuius bona publicantur, ib. n. 27. f. 282.*
- Exprovidentia legis an iure hereditario competat uxori, ib. n. 28.*
- Quid si uxor illud non petierit ex bonis primi viri, an competat ex bonis secundi, ib. n. 29.*
- in auth. res qua, C. comm. de leg. non habet locum in fendis, c. 59. n. 19. f. 354.
 - in auth. sed hodie, C. de donat. inter uir. quibus in damnatis locum habeat, c. 21. n. 32. f. 116.
 - in l. si post perfectam, C. de cuius. in quibus terminis procedat, c. 50. n. 36. f. 303.
 - in l. cum acutissimi, C. de fideicom. an procedat, quādo fideicommissum debetur pia causa salua legitima filiorum, cap. 5. n. 12. f. 33. & n. 24. f. 35.
 - in l. cum acutissimi 30. C. de fideicom. explicatur, c. 1. n. 36. f. 10.
 - in l. quoties, C. de hered. instit. quando procedat, c. 9. n. 31. f. 57.
- Tex. in l. patrici, C. de his qui ad Eccles. cofug. pietate plenus, c. 55. n. 1. f. 327.*
- Explicatur, ib. n. 6. f. 328.*
- in l. fin. C. de iure dom. impetr. explicatur, c. 68. n. 8. f. 407.
- Locum habet in quacunque ad iudicatione, sine datione in solium voluntaria, & iudiciali, ib. n. 9.*
- In de fuctudinem abijisse qui extimarunt, ib. n. 11. f. 408.*
- Eius remedium à quocunque Iudice habente saltem mixtum imperium potest impetrari, ib. n. 12. f. 409.*
- In Regno indistincte seruatur, ib. n. 13.*
- in l. 1. C. de his quibus ut indign. explicatur, c. 94. n. 33. f. 585.
 - in l. in minorum, C. in quibus causis res. & c. non procedit in iudicio tutela, c. 25. n. 22. f. 140.
 - in l. non dubium, C. de legibus qualiter procedat, c. 59. n. 8. f. 352.
 - in l. mater tua, in fine, C. ne de statu defunct. declaratur, c. 87. n. 33. f. 540.
 - in l. si cui, C. de non num. pec. explicatur, c. 19. n. 4. f. 102.
 - in l. 3. C. de nouat. explicatur, c. 31. nu. 10. f. 173.
- Quid contineat, ib. n. 18. f. 175.*
- Pertinet ad casum, quo cessio facta est ad commodum cedentis, & cessionarij, ibid. n. 31. f. 178.*
- Eius requisita habent vim vera delegationis, ib. n. 32.*
- In eius intellectu decipitur Fabius de Anna, ib. n. 35.*
- in l. utere, C. de prad. min. quo casu locū habeat, c. 50. n. 39. f. 303.
 - in l. si pradium, C. de prad. min. explicatur, c. 75. n. 18. f. 458.
 - in auth. qua supplicatio, C. de precibus imper. offer. locum habet etiam in interesse pecunie, c. 43. n. 25. f. 256.
 - in l. ex his verbis, C. quando dies leg. ced. c. 45. n. 19. f. 269.
 - in l. 1. ver. & diuturno morbo fatigatus, C. quando Imper. inter pup. & vid. declaratur, c. 52. n. 17. f. 314.
 - in l. vnica, ibi, alij; fortunę iniuria, miserabiles, C. quando Imper. inter pup. & vid. declaratur, c. 52. n. 30. f. 315.

Tex. in l. 2. C. qui et aduersus quos explicatur f. 100. n. 65. f. 632.

• in l. lices. C. qui pot. in pign. hab. non perimes ad casum, quo quis pro pretio rei vendita emit annum centum, c. 36. n. 14. f. 210.

• in quibus terminis procedat, ib. n. 19. fol. 211.

Quare tribuat venditori qualitatem super re empti, ib. n. 26. f. 213.

• in l. si ex ea, C. de reinindic. quomodo procedat, c. 67. n. 40. f. 304.

• in l. cum a matre, C. de reinindic. regu. la habet locum in fendis hereditarijs, c. 70. n. 8. f. 418.

• in l. cum a matre, C. de reinindic. Vide uer. Fendum ex p. to.

• in l. quoties, C. de reinindic. non procedit nris in primo contractu apposta est clausula constituti, c. 18. n. 9. f. 99.

Eius decisio procedit etiam inter donatarios, ib. n. 10.

• in l. quoties, C. de reinindic. non procedit in possessione conditionalis, c. 27. n. 39. f. 157.

• procedit in rebus corporalibus, qua traditione queruntur, c. 31. n. 29. f. 177.

• in l. consensu, C. de repud. explicatur, c. 94. n. 3. f. 581.

• in l. 2. C. de rescind. vendis. remedium non datur contra tertium, etiam si nullo lucrato possidensem, neque in subsidium, c. 74. n. 33. f. 453.

An possit insensari quando venditio facta est cum decreto, ib. n. 35.

• in l. si dolo, C. de rescind. mend. declaratur, c. 25. n. 39. f. 143.

• in auth. hoc ius porrectum, C. de Sacros. Eccles. in desuetudinem abiit, c. 75. n. 21. f. 459.

• in auth. si tamen, C. de secund. nups. dispositio refertur, c. 14. n. 7. f. 79.

• an fuerit correctus per auth. si tamen, C. de secund. nups. & eius origo, ib. n. 10. f. 80.

• in auth. nunc autem, C. de secund. nups. quid disposuerit, c. 14. n. 8. f. 79.

Et vide uer. Tex. in auth. si tamen uerus eius sensus, & unde sumatur, ib. n. 16. fol. 89.

• in l. edicto, C. si aduersus fiscum germa-

nus intellectus, c. 75. n. 15. f. 458.

Tex. in l. 2. C. si in causis indic. remedium securus est creditori, c. 68. n. 3. f. 406.

• in l. fin. C. de spons. explicatur, c. 18. n. 4. & n. 12. f. 98.

• in l. 1. C. de suffrag. explicatur, c. 17. n. 28. f. 96.

• in l. omnium, C. de testam. declaratur, c. 88. n. 19. f. 545.

• in l. Sancimus, C. de testam. explicatur, c. 79. n. 3. f. 477.

• in l. nullum, C. de testibus ratio decidendi, c. 72. n. 2. f. 427.

• procedit in quolibet officiali a Iudice deputato delinquens in officio sibi commissio, ib. n. 3.

Et in quocunque offendente Iudice, ib. n. 4.

• habet locum non obstante quocunque furi privilegio, ib. n. 8. f. 428.

• an habeat locum in terris vassallorum, ib. n. 10.

• procedit cumlatine, non trinitate, ib. n. 16. f. 429.

• non procedit ratione alicuius prorogationis, sed ex inuersione concessa iurici ad ulciscendam propriam iniuriam, ib. n. 17.

• procedit etiam in arbitrio, ib. n. 25. f. 431.

• nullum affert preiudicium Baronibus, ib. n. 30. f. 432.

Eius dispositioni nulla generali clausula censetur derogatum, ib. n. 32. f. 432.

• in l. 1. C. de verb. signif. explicatur, cap. 65. n. 4. f. 388.

• in auth. praterca, C. unde vir, & uxor quid nomi induxeris, c. 47. n. 2. f. 277.

• habet locum nedum in uxore penitus indotata, sed etiam in ea que partem dotem habuit, ib. n. 3.

Et vide uer. Dotis paritas, uer. Vxor.

Eius remedium est subsidiarium, ib. n. 10. fol. 279.

Competis uxori adeo indigenti, qua mendicare cogitur, ib. n. 11.

Iudicis arbitrium in extimanda uxoris egestate quomodo sit reglandum, ib. n. 12.

Vxoris industria proprijs manibus nictum quaritare ualens quomodo sit consideranda, ib. n. 13.

• in auth. praterca, C. unde vir, & uxor an procedat in uxore qua habet patrem

E L E N C H V S.

- dinitem, ib. n. 14. & 23. f. 280.*
Et an in ea qua dinitem fratrem habet,
ib. n. 15. & n. 24.
Vel in uxore cui ab initio fuit constituta,
quarta antefassi, seu donationis propter
nuptias, ib. n. 17.
in l. 1. C. de usur. et fruct. legat. procedis
santummodo in legatis voluntarijs, cap.
10. n. 24. f. 62.
in l. si per te non fiat, C. de usur. explicatur,
c. 25. n. 28. f. 141.
in l. fin. C. de usur. pupill. explicatur, c.
25. n. 29. f. 141.
 Ex tribus libr. Codic.
Tex. in l. 2. C. de decan. lib. 12. explicatur, c.
64. n. 8. f. 381.
in l. fin. C. qui morbo se excus. lib. 10.
explicatur, c. 52. n. 14. f. 313.
 Ex Authenticis.
Tex. in §. his cōsequens, auth. de aqual. dot.
declaratur, c. 36. n. 28. f. 213.
in §. porro neque, auth. de arg. contr. ex-
plicatur, c. 36. n. 27. f. 213.
in §. illud quoque, auth. de hered. et sal-
cid. explicatur, c. 2. n. 12. f. 18.
in §. aliud verò quidam, auth. de non
elig. secundo nubentes explicatur, c. 16.
n. 2. & 11. f. 89.
in §. missiores, auth. de nupt. explicatur,
cap. 94. num. 3. f. 181.
in §. soluto, vers. si verò, auth. de nupt.
explicatur, c. 14. n. 12. f. 80.
Portio debita ex dicto tex. debetur filijs
providentia legis, nisi mater expresse de
illa disponat, ib. n. 13.
in auth. de quæstoribus, §. si verò aliqui
eunucleatur, c. 52. n. 19. f. 314.
in §. si verò crimen, auth. de Sanctiss.
Episc. quibus in terminis procedat, cap.
98. n. 19. f. 606.
in auth. de testibus, §. si verò ignoti
quomodo procedat, c. 71. n. 23. f. 431.
in §. aliud quoque, auth. ut cum de ap-
pell. cognosc. explicatur, c. 38. n. 7. f. 222.
Ad omnem iniuriam referendus est, ib. n.
18. f. 224.
Respondet tex. in l. 3. §. emancipatus, de
bon. pos. contra 1 ab. ib. n. 21. f. 225.
in auth. ut lic. matri, & auct. §. qui
verò ita, explicatur, c. 55. n. 11. f. 329.
 Ex Institutionibus.
Tex. in §. eodem solo, Instit. quibus mod. re-
stam. infirmetur explicatur, c. 79. nu. 1.
fol. 477.
 Ex legibus Hispaniz.
Lex 9. tit. 1. lib. 1. legum fori habet locum
in his, quare respiciunt filia tantum com-
modum, c. 77. n. 29. f. 469.

Subsecuntur aliquæ Doctorum traditiones, vel simplici-
 ter receptæ, vel prorsus confutatæ, seu cum
 modificatione admittæ.

- A** *Curs. in l. is cui, de act. & obligat.*
communiter reprobatur, c. 1. sub
n. 3. f. 4.
in l. 1. ver. filium esse, circa fin. C. quorū
bonor. declaratur, c. 84. n. 27. f. 513.
in l. tutor pro pupillo, §. fin. de adm. tu-
tor. reprehenditur, c. 25. n. 27. f. 141.
os aureum appellatur ab Azonc, c. 53.
n. 16. f. 321.
Achilles Pedrocha conf. 31. n. 19. doct. ad
modum scribit, c. 7. n. 15. f. 45.
Affl. in Const. Apostatantes, n. 12. rejicitur,
c. 91. n. 28. f. 568.
plures annos in Magna Curia Vicaria
indicavit, c. 91. n. 9. f. 565.
Africanus Iurisconsultorum omnium subit,
lissimus, cap. 11. num. 1. f. 64.
Alber. in l. obligatione generali, ff. de pi-
guor. expoditur, c. 36. n. 29. f. 213.
Alciatus lib. 12. parerg. c. ult. rejicitur, c. 37.
n. 8. f. 217.
Alex. conf. 11. lib. 2. commendatur, c. 61. nu.
28. f. 366.
conf. 30. lib. 3. modestia commendatur,
c. 79. n. 23. f. 480.
Anchar. in cap. significasti, n. 7. de divort.
commendatur, c. 95. n. 36. f. 594.
conf. 21. num. 6. commendatur, cap. 38.
n. 10. f. 222.
Andr. Iseru in Const. Regni intentionis no-
stra explicatur, c. 54. n. 7. f. 325.
in cap. 1. Scit libellum, de Alien. pendi
patet.

E L E N C H V S.

- pater. declaratur. cap. 57. n. 6. f. 341.*
Eius ibi verborum verus intellectus, ibid.
n. 17. f. 343.
Referendus est ad Constit. Constitutionem
Dine memoria. ib. n. 20. f. 344.
in cap. Imperialem § illud. n. 71. de
prohib. fendi alien. per Feder. & in c. 1. d
n. 1. de nos. seu l. quo pacto intelligendus,
c. 46. n. 25. f. 275.
in c. 1. § donare. in addit. qualiter olim
fenda poter. alien. & in Constit. Regni
Fratribus explicatur. c. 60. n. 12. f. 359.
in c. 1. n. 9. quo tempore miles explica-
tur. c. 94. n. 6. f. 582. & n. 22. f. 584.
in c. 1. § contrah. nuptum qua sine regalia
declaratur. eiusq. verus intellectus tra-
diunt. ib. n. 44. f. 587.
quo loci doceat praxim seruandam in
executione sententia Iudicis Ecclesiasti-
ci. c. 98. n. 16. f. 606.
Andrea lapsus in Constit. Ob filiorum cul-
pas. c. 21. n. 27. f. 116.
Anell. Amatus consil. n. 18. confutatur,
c. 88. f. 542.
conf. 58. & 65. confutatur. c. 50. n. 43.
fol. 304.
Anelli Amati scribendi solium. c. 1. sub n.
32. f. 9.
Angel. doctrina in l. legatis. c. de legat. non
procedit in relictis titulo particulari in-
stitutionis. c. 62. n. 10. f. 370.
Ant. de Butr. in c. 1. de mut. petit. exploditur,
c. 23. n. 8. & seq. f. 128.
Antonius Cētius doctissimus. c. 2. n. 14. f. 19.
Antonius Faber lib. 1. coniect. c. 6. decipiens
cap. 65. n. 13. f. 390.
lib. 12. coniect. c. 6. examinatur. c. 31.
n. 9. f. 173.
vir celeberrimus, summique ingenij. c.
1. sub n. 50. f. 5.
in rational. ad tex. in l. 3. § si quis cum
minore. vers. scio. de minor. traditio com-
mendatur. c. 53. n. 17. f. 321.
Arj. Pinelli ad l. 1. c. de verb. signif. exposi-
tio confutatur. c. 65. n. 4. f. 388.
Ad tex. in l. seruos quos. de leg. 3. rejicitur,
ib. n. 5.
Bald. in l. fin. ad fin. c. de sent. qua sine cer-
ta quant. & in l. 1. n. 1. c. de prinil. dot.
explicatur. c. 95. n. 24. f. 593.
in l. si qua per calumniam. n. 5. C. de
Episc. & cler. declaratur. c. 91. num. 18.
fol. 566.
in rubr. C. de reuoc. his qua in fraud.
credis. rejicitur. c. 31. n. 30. f. 177.
in l. precibus. C. de impuber. n. 45. expli-
catur. cap. 35. n. 17. f. 205.
conf. 267. n. 3. lib. 5. commendatur. cap.
40. n. 32. f. 238.
Baldi traditio in l. 2. n. 4. C. de vsur. cōmu-
niter recepta. c. 50. n. 31. f. 302.
Barbosa in 2. par. rubr. n. 40. ff. sol. matrim.
refellitur. c. 95. n. 14. f. 591.
in l. 1. par. 4. n. 40. sol. matrim. refelli-
tur. c. 38. n. 5. f. 221.
doctissimus. c. 10. sub n. 26. f. 63.
Bart. in l. ceteris. & conf. 56. lib. 1. explica-
tur. c. 35. n. 14. & n. 15. f. 205.
in l. codicillis. § in silentio. de leg. 2. com-
muniter receptus. & ab eo in praxi non
recedendum. c. 46. n. 17. f. 274.
Limus atē tamen intelligēdus est. ib. n. 18.
in l. 1. q. 6. n. 10. de iure codicill. an re-
probati debeat. c. 78. n. 7. & 12. f. 473. &
c. 7. n. 14. f. 478.
sine cōtradictore est. quosius constat clau-
sulam codicillarem processisse ex stylo
Notarij. ib. n. 13. f. 474.
in l. 1. de suis. & legis. hered. declara-
tur. c. 12. n. 23. & 25. f. 72.
in l. Titia. n. 11. de verb. oblig. explica-
tur. c. 18. n. 11. f. 99.
Bart. Vide ver. Iacobus de Arcena.
Bart. traditio in l. 1. de antib. int. explicatur,
c. 99. n. 22. f. 618. & c. 100. n. 21. f. 628.
Beccius conf. 95. vol. 1. cōmuniter reproba-
tur. c. 43. n. 20. f. 255.
Quando procedat. ib. n. 21.
Borgn. Canale. lenis est auctoritas. c. 76. n.
24. f. 463.
Burgens. in cap. ad nostram n. 36. de emp.
& vend. rejicitur. c. 94. n. 35. f. 580.
Cacher. conf. 70. n. 12. cum sequacibus rej-
citur. c. 78. n. 22. f. 476.
Cagnol. in l. cum quadam puella. n. 33. vers.
quinto colligitur. de iurisd. omn. iudic.
commendatur. c. 98. n. 43. f. 611.
Calder. conf. 9. de testam. explicatur. c. 35.
n. 18. & 20. f. 205.
cōf. 35. cod. tit. explicatur. ib. n. 23. f. 206.

Can-

- Cancer. var. lib. 2. c. 13. n. 31. confutatur, c. 24. n. 20. f. 135.*
var. tomo 3. c. 21. nu. 26. rejicitur, c. 77. n. 31. f. 470.
Cavanita super prag. 1. ad Macedon. §. 11. num. 25. commendatur, cap. 53. num. 9. f. 320.
Cavan. opinio in pragm. 1. ad Sen. Conf. Macedon. §. 11. n. 8. pluribus auctoritatibus, & decisionibus canonizatur, c. 100. nu. 78. f. 633.
Castill. dec. 5. elucidatur, c. 36. n. 34. f. 214.
Celsus Vgo conf. 73. n. 3. impugnatur, c. 88. n. 23. f. 546.
Conar. lib. 1. var. c. 9. n. 5. rejicitur, c. 63. nu. 27. & 28. f. 378.
Cumia Sisulus doctissimus, c. 10. sub n. 16. fol. 61.
Cyn. in l. nostram. C. de testam. explicatur, c. 79. n. 22. f. 480.
Decis. Affl. 100. fragili nititur fundamen- 10. c. 65. n. 1. f. 387.
Amulsi confutatur, ib. n. 15. f. 390.
134. in dubium renovatur, c. 80. nu. 17. fol. 283.
158. quomodo procedat, cap. 77. num. 7. f. 467.
291. declaratur, c. 16. n. 13. f. 90.
352. examinatur, c. 23. n. 18. f. 130.
Anon. Capyc. 12. quomodo intelligenda, c. 71. n. 28. f. 431.
Ant. Gama 141. rejicitur, c. 56. nu. 15. f. 337.
Delphin. 13. par. 1. Fracisci Marci exclamans ab aequitate parlamenti, & ab expedienti magni Consilij Deus nos liberet, commendatur, c. 43. num. 30. fol. 257.
486. n. 3. par. 1. Francisci Marci declaratur, & confutatur, c. 92. n. 15. f. 573.
Parlam. Delphin. 513. par. 1. apud Franciscum Marcum defenditur, c. 94. n. 39. f. 586.
Parlam. Delphin. apud Franc. Mare. 713. commendatur, c. 64. n. 12. f. 382.
Sacr. Rot. Rom. relata à Gratian. discip. for. cap. 407. quo pacto intelligenda, cap. 35. n. 25. f. 206.
Vinc. de Franch. 205. Vide ver. Reg. Rouins.
Decis. Senatus Valentia Hieron. de Leon 13. examinatur, c. 25. n. 26. f. 141.
Ludovif. 187. rejicitur, c. 40. num. 21. fol. 236.
Rota Rom. apud Ludovif. 460. in dubiū renovatur, c. 92. n. 14. f. 572.
Et vide ver. Olmervius Beltraminus.
Mastrilli 147. nu. 19. quomodo intelli- genda, c. 64. n. 19. f. 383.
Senatus McKlin. 124. tomo 4. apud Paulum Christinum examinatur, cap. 19. n. 18. f. 104.
Milanens. 1. nu. 22. lib. 1. declaratur, c. 36. n. 32. f. 214.
S. C. relata per D. Reg. Capyc. Lacro dec. 94. quo pacto possit in dubium renovari, c. 44. n. 25. f. 261.
facta per Collaterale Consilium in causa Marchionis Padule relata per Reg. de Pont. decis. 16. quomodo intelli- genda, c. 30. n. 9. f. 169.
179. vol. 2. Reg. Reuverii declaratur, c. 87. n. 23. f. 538.
S. C. relata per Reg. Rom. decis. 100. in fine suspecta in iure demonstratur, c. 43. n. 27. f. 256.
S. C. relata per D. Reg. Tapiam dec. 41. tanquam iustissima commendatur, & de- fenditur, c. 43. n. 8. f. 253.
Rota Rom. 33. n. 1. p. 2. in novis, quibus in terminis intelligenda, c. 98. num. 26. fol. 607.
Rota Rom. 342. p. 2. Veralli declaratur, c. 85. n. 30. f. 523.
Vinc. de Franchis declaratur, c. 82. n. 15. f. 502.
relata per Vinc. de Franch. dec. 71. nu. 17. impugnatur, c. 57. n. 16. f. 343.
Vinc. de Franchis 153. n. 21. explicatur, c. 9. n. 25. f. 56.
Vinc. de Franch. 231. declaratur, cap. 40. n. 44. f. 240.
Vinc. de Franch. 516. nu. 3. declaratur, c. 39. n. 21. f. 230.
Vinc. de Franch. 620. in dubium re- novatur, c. 81. n. 35. f. 491.
S. C. relata à Vinc. de Franch. dec. 663. declaratur, c. 59. n. 23. f. 354.
Sed ex alijs in dubium renovatur, ib. num. 24. f. 355.

. Vinc.

E L E N C H V S.

- Decis. l'inc. de Franch. 722. cōmendatur, cap. 64. n. 18. f. 383.*
- Intelligenda est in casu suo, cap. 71. n. 33. f. 432.*
- Non sicut Baronibus, ib. n. 34.*
- . . . S. C. relata per Vrsell. ad Affl. dec. 369. n. 10. declaratur, c. 90. nu. 25. f. 558.*
- Dec. in cap. cum venerabilis, n. 65. de excep. magis communiter receptus, c. 50. n. 12. fol. 298.*
- . . . conf. 12. communiter reprobatur, c. 69. n. 12. f. 413.*
- Quo casu eius dicta procedant, ib. n. 13.*
- Fabius de Anna conf. 92. n. 24. intelligendus in crimine laici Matritatis, c. 21. nu. 47. f. 118.*
- Fabij de Anna conf. 82. prototypus materia literarum cambij, c. 11. n. 25. f. 68.*
- Ad eum semper recurrendum in huiusmodi materia, ib.*
- Federici de Senis conf. 176. declaratur, cap. 94. n. 40. f. 586.*
- Felix de Sol. de censibus, lib. 3. c. 5. num. 22. vers. ex quo animaduertendum explicatur, c. 36. n. 6. & n. 31. f. 208.*
- Fontanella de pact. nuptial. claus. 7. glos. 2. par. 10. n. 52. notatur, c. 94. n. 15. f. 583.*
- Fulgos in l. sed ea, de sponsal. 2. cōmendatur, c. 38. n. 11. f. 222.*
- Fusarius q. 490. n. 45. osecitancia notatur, c. 1. sub n. 16. f. 7.*
- Gaspar Ant. Thesaurus quest. for. 30. lib. 4. refellitur, c. 51. n. 21. f. 308.*
- . . . in addit. ad patrē dec. 141. notatur, cap. 78. n. 19. f. 475.*
- Gerius Spino conf. 10. n. 21. & seq. confusatur, c. 51. n. 21. f. 308.*
- Glos. in cap. olim lo. de restit. spol. quomodo procedat, c. 27. n. 44. f. 158.*
- . . . non habet locum in remedio c. reintegrande, ibi n. 47.*
- . . . in l. precibus, verbo fideicommissi, C. de impub. declaratur, c. 12. n. 11. f. 70.*
- . . . in l. si quis argentum, in verb. pondus, C. de donat. examinatur, c. 17. n. 29. f. 96.*
- . . . traditio in c. 1. ver. notam, de donat. inter vir. & vxor. vera proponitur, c. 95. nu. 1. f. 589.*
- Pluribus decisionibus canonizata est, ib. n. 22. f. 592.*
- . . . traditio in l. 1. de auth. tut. explicatur, c. 99. n. 22. f. 618.*
- . . . in §. necessitatem, ver. ostenditur, authent. vi. iudic. sine quoquo suffrag. qualiter intelligi oporteat, c. 29. n. 6. f. 165.*
- . . . in §. 1. auth. de incest. nupt. quomodo intelligenda, c. 94. n. 37. f. 586.*
- Hieron. Gabriel conf. 98. n. 11. cōmendatur, c. 65. n. 11. f. 390.*
- . . . nu. 36. dissidentes conciliat opiniones, ib. n. 20. f. 391.*
- Holoander inspexis ius civile per transennam, ib.*
- Holoandri interpretatio rejicitur, cap. 2. sub n. 14. f. 19.*
- Horatius Barbatius in pragmat. 1. de ass. gl. 7. n. 21. rejicitur, c. 19. n. 27. f. 105.*
- Iacobus de Arena, & Bar. in l. si cum impio. re. n. 1. ff. de pactis exploduntur, c. 31. nu. 19. f. 175.*
- Io. Ang. Pisanelli traditio in Consuetud. Si quis, vel si qua, n. 170. lit. B. in dubium renouatur, c. 89. n. 12. f. 549. sed defenditur, ib. n. 20. & 21. f. 550.*
- Io. Andr. de Georgio alleg. 4. nu. 13. declaratur, c. 90. n. 26. f. 559.*
- Ioseph de Rusticiis conf. 2. post tract. an. & quando liber. exploditur, c. 1. n. 34. f. 10.*
- Iulius Clarus lib. 5. sent. §. si q. 30. n. 22. cōmuniter reprehensus, c. 56. n. 9. f. 33.*
- Mangil. de enit. q. 188. n. 24. impugnatur, c. 76. n. 13. f. 462.*
- Marinus Italia de immun. Eccles. lib. 1. c. 4. §. 7. n. 12. explicatur, c. 55. n. 21. f. 331.*
- . . . de immun. Eccles. lib. 1. c. 6. §. 2. nu. 7. reprehenditur, c. 56. n. 19. f. 338.*
- Marta de iurisd. par. 1. cap. 51. n. 30. & seq. quomodo intelligendus, c. 98. n. 10. f. 605.*
- Mascardus de probat. conclus. 990. n. 21. cōmendatur, c. 91. n. 17. f. 566.*
- Matrillus dec. 119. n. 16. explicatur, c. 36. n. 33. f. 214.*
- Mausfontius de caus. execut. lib. 1. lim. 13. nu. 14. incausē locutus, c. 52. n. 36. f. 316.*
- Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 91. rejicitur, cap. 71. nu. 24. f. 431.*
- . . . de arbitr. lib. 2. casu 66. num. 1. & nu. 13. notatur, c. 52. n. 25. f. 315.*
- . . . de presumpt. lib. 2. presumpt. 2. num. 5. rejicitur, c. 70. n. 18. f. 419.*

.. conf.

E L E N C H V S.

- . . *conf. 180. n. 36. & 37. impugnatur, cap. 85. n. 33. f. 523.*
- . . *conf. 1173. communiter improbat, c. 43. n. 20. f. 255.*
- Quando procedat, ib. n. 21.*
- Moliff. ad Confuet. Neap. p. 2. tit. de bonis, q. 5. confutatur, c. 90. n. 38. f. 560.*
- Molin. de iustit. & iure tract. 2. de contract. disp. 559. n. 12. commendatur, c. 36. n. 13. f. 210.*
- . . *1. 1. 1. tract. 2. disp. 176. exploditur, c. 39. n. 12. f. 223.*
- Napod. in Conf. Si qua mulier, v. r. de bonis, n. 22. commendatur, c. 46. n. 8. f. 272.*
- . . *in Conf. Si quis, vel si qua, ver. legitimis n. 161. explicatur, c. 89. n. 9. f. 549.*
- Fini verba, ib. n. 170. explicatur, ib. n. 15. & 17. f. 550.*
- . . *in Confuet. Neapoli. vbi dos, verbo facere potest, explicatur, c. 19. num. 11. fol. 203.*
- . . *in Confuet. Si qua mulier, n. 21. & 22. rejicitur, c. 82. n. 9. f. 501.*
- Oldrad. conf. 21. ab omnibus commendatur, c. 1. sub n. 12. f. 6.*
- Oliver. Beltram. in addit. ad Ludonis. decis. 460. carpitur in eius decisionis intellectu, c. 92. n. 13. f. 572.*
- Parisijs conf. 29. n. 34. lib. 1. refellitur, cap. 38. n. 5. f. 121.*
- Paulus de Castro in l. 1. §. exercitium, de exercit. ad. declaratur, c. 51. n. 14. f. 307.*
- . . *in l. fin. n. 4. C. de codicill. reprobatur, c. 80. n. 23. f. 483.*
- . . *conf. 65. lib. 1. rejicitur, c. 95. nu. 25. & n. 26. f. 598.*
- Nimis fuit promptus ad consulendum, ib. n. 27. f. 594.*
- Intelligitur recte à Cardinali Mantica, ib. n. 32. f. 595.*
- Eius conf. 365. n. 1. vol. 1. refellitur, c. 99. n. 24. f. 618.*
- Eius dicta sigillatim ponderantur, & declarantur, ib. n. 25.*
- . . *conf. 15. n. 1. lib. 2. declaratur, c. 44. nu. 2. f. 263.*
- . . *conf. 179. lib. 2. commendatur, c. 92. nu. 33. f. 575.*
- . . *traditio in l. si constat, C. de compenf. commendatur, c. 42. n. 37. f. 251.*
- Petri de Anchor. traditio in cap. sine possessione, de reg. iur. in 6. num. 7. commendatur, tanquam communiter recepta, cap. 63. n. 20. & 28. f. 377.*
- Petrus Gregorius Tholos. lib. 4. syntagm. iuris, c. 40. post n. 24. notatur, cap. 64. n. 28. fol. 386.*
- Petrus Iordanijs v. r. in Sac. Conf. Praeses, 1. C. eminentissimus, c. 7. n. 21. f. 46.*
- Picus in l. Titia cum nubiret, nu. 74. de leg. 2. notatur, c. 5. n. 16. f. 34.*
- Pinellus in l. 1. par. 2. n. 40. C. de bon. mater. declaratur, c. 34. n. 15. f. 196.*
- Pragm. 1. ad Sen. Conf. Macedon. qua novam formam dat contractibus filiorumfam. servanda est, etiam si ratio in ea expressa cesset, c. 70. n. 39. f. 424.*
- . . *de Senat. Conf. Macedon. dispositio refertur, c. 99. n. 1. f. 614.*
- Non videtur nova contrahendi forma, nec personas filiorumfam. inhabilitas, sed prohibitio dirigitur ad tabelliones, ib. n. 2.*
- . . *an liget filiosfam. clericos, ib. n. 35. 37. & n. 44. f. 620.*
- . . *ad quem finem requirat consensum, & praesentiam, c. 100. n. 25. f. 628.*
- . . *de Sen. Conf. Macedon. dispositio non pertinet ad casum quo filiusfam. ad patrii commodum obligatur, eoque casu non est necessaria, c. 100. num. 70. & 74. fol. 632.*
- . . *ad Senat. Conf. v. r. servatur in Regno in quocunque contractu, cap. 27. nu. 25. f. 154.*
- Pragm. 20. de feud. non habet locum in donationibus contemplatione matrimonij, c. 59. n. 4. f. 351.*
- Raphaël Cumanus in l. in fideicommissariam, n. 15. ad Trebell. impugnatur, & contra eum decisum per S. C. refertur, c. 48. n. 23. f. 287.*
- Quo in casu defendatur, ib. nu. 24. f. 288.*
- . . *in l. privilegia, de privil. credit. examinatur, c. 19. n. 3. f. 102.*
- Rebus in tract. de iur. obligat. art. 2. gloss. v. v. c. n. 21. & art. 6. gl. 3. n. 7. commendatur, c. 97. n. 10. f. 601.*
- Reg. de Ponte de pot. Proreg. tit. 8. de refut. feud. §. 5. n. 23. examinatur, & rejicitur, cap.*

E L E N C H V S.

- cap. 70. num. 32. fol. 423.
Reg. de Ponte conf. 69. num. 8. vol. 1. errore lapsus, c. 21. n. 48. f. 118.
D. Reg. Reuit. ad pragm. 1. num. 38. de bonis proditor. exploditur, c. 33. n. 29. f. 192.
.. conf. 15. n. 8. & seq. vol. 2. capitur in intellectu decis. Vinc. de Franch. 205. c. 34. n. 28. f. 199.
.. conf. 15. & 16. lib. 2. declaratur, ib. n. 35. fol. 200.
.. decis. 2. n. 4. & 5. quo pacto intelligendus, c. 36. n. 35. f. 214.
.. in comment. ad pragm. 10. de feud. examinatur, c. 70. n. 20. f. 420.
.. in comment. ad pragm. 2. num. 27. & seq. de Sen. Conf. M. c. d. euidenter decipiunt, c. 53. n. 1. f. 318.
.. ad pragm. 1. n. 169. de titul. abusu notatur, c. 60. n. 7. f. 358.
Idem ibid. num. 128. & seq. confusatur, ibid. n. 16. f. 359.
D. Reg. Sanfelicius laudatur, c. 72. sub num. 34. f. 440.
D. Reg. Tapia ad pragm. 1. n. 20. ubi de delict. agi oport. declaratur, c. 72. num. 31. fol. 438.
Riminald. sen. conf. 411. exploditur, cap. 6. à n. 17. f. 39. & sub n. 24. f. 41.
Rinus Mag. Cur. Vic. 49 in ordine Carauit. procedit actiue, non autem passive, c. 71. n. 31. f. 432.
.. 235. stricte intelligendus est, c. 91. num. 11. f. 565.
Ruins conf. 35. lib. 2. reprehenditur, c. 6. à n. 17. & n. 18. f. 40. & sub n. 24. f. 41.
.. conf. 74. vol. 2. commendatur, c. 44. num. 34. f. 264.
.. conf. 52. mol. 5. examinatur, & confusatur, c. 87. n. 28. f. 539.
.. conf. 170. lib. 5. declaratur, c. 40. n. 20. & n. 31. f. 126.
Salic. in l. fin. G. de iure dot. impugnatur, c. 59. n. 6. f. 351.
Quomodo procedat, ib. n. 17. f. 353.
D. Scipio Theodorus Reg. Cõsiliarius alleg. 5. n. 30. deceptus ostenditur, c. 42. num. 34. f. 250.
.. vir summa eruditionis, c. 2. sub num. 20. fol. 20.
Senes. lib. 2. de ira sollennis locus pro presensibus temporibus, c. 37. n. 4. f. 271.
Socc. conf. 75. n. 7. & 8. como 1. commendatur, c. 38. n. 27. f. 226.
.. conf. 82. lib. 1. commendatur, c. 92. num. 18. f. 573.
Surdus vir doctissimus, c. 5. sub n. 15. f. 33.
.. in tract. de alim. tit. 29. q. 15. n. 178.
.. parum canit loquitur, c. 6. sub n. 5. f. 47.
Taciti elegans locus lib. 2. annot. explicatur, c. 36. n. 38. f. 215.
D. Thomas de Carleual Regius Cõsiliarius vir omnigena eruditione praelatus, c. 9. sub n. 9. f. 55.
Thom. Grammas. conf. 110. reijciunt, c. 91. n. 28. f. 568.
Vlpell. conf. 130. commendatur, c. 56. n. 24. fol. 339.
Zelenici praeamm suarum legum opus egregium commendatur, c. 37. n. 3. f. 216.

F I N I S.

ERRATA CORRIGENDA.

In Indice Argumentorum.

In argumento primi capitis, ibi, *l. patri*, pro *l. qui patri*.

In corpore Controuerfiarum.

erutionis, pro, eruditionis, fol.

ipse excusetur, pro, ipsa excusetur, fol. 125.

Comes, pro, Comas, fol. 130.

adeque, pro, adeoque, fol. 232. in argumento.

elegio, pro, elogio fol. 267.

que in Terentij, pro, quod Terentij, fol. 267.

hæredi institutioni, pro, hæredis institutioni, fol. 284.

qui quadam, pro, qui quidem fol. 374.

obseruat, pro, obseruat, fol. 386.

in 72. contr. fol. 430. & 440. deficiunt numeri marginales 34. & 35.

præfio, pro, præfio, fol. 496.

placuit dominus, pro, placuit dominis, fol. 522.

cap. 90. pro, cap. 89. fol. 553.

vt literis, dele, vt, fol. 565.

In Indice generali notabilium.

verb. Dos, col. 2. ibi, *una cum fructibus*, pro, *una cum fructib.*

verb. Ignorantia, *matrimonij*, pro, *matrimonij*.



